תוספתא

על פי

כתבי יד ערפורט ווויען

עם מראה מקום וחלופי גרסאות ומפתחות
וציור כתב יד ערפורט.

הוציא לאור

משה שמואל צוקערמאנדל.

בעזרת חברות „כל ישראל חברים" בוויען ופאריס.

פאזעוואלק
בהוצאות המוציא לאור. בדפוס ר' יששכר בר' יצחק מאיר בהאלבערשטאדט
שנת תר"מא לפ"ק.

1880

לכבוד
אבותי היקרים אשר בארץ החיים:

מוה׳ שמשון בן מוה׳ יהודה

ומרת פעסיל בת החבר ר׳ קלונימוס ז״ל.

אודך ה׳ כי עניתני
ותהי לי לישועה,

אקרא במשורר הק׳ מקירות לבי אחרי אשר גמרתי תודות לאל חלק ראשון מן מלאכה כבדה כזו. יגון ואנחה סבבוני כאשר קרבתי אליה, ועתה נתן לי ה׳ את שאלתי אשר שאלתי מאתו והראה לי בחסדו את פרי עמלי ותפלתי אליו כי יעזרני לבצע את המלאכה. — אם יש תחת ידך קורא הנעים ספר זה ותדע כמה תלאות עברו עלי להוציא את מגמת נפשי לפועל תקרא בפה מלא לא כן כי יד ה׳ עשתה זאת. — אחרי אשר אנה ה׳ לידי כתב יד ערפורט של תוספתא אשר נקי מן שבושים וטעיות הדפים רוחי פעמני להוציאו לאור לזכות בו את הרבים. עזבתי את מקומי מארקיש פריעדלאנד יע״א אשר ישבתי שמה על כסא רבנות חמ״ש שנים, אחרי היותי רב ומורה חמש שנים בגנעזען יע״א והלכתי לבערלין מקום ספרים וסופרים וקויתי כי אמצא שם די מחיתי ואקבע העתים הפנויים למלא משאלות לבי הוצאת הספר לאור, אבל תוחלתי להשיג שם מחית ביתי היתה נכזבה ישבתי שמה שנה תמימה ולא יכלתי להשיג די הוצאותי, בכל זאת לא אמרתי נואש, בטחוני בה׳ לא עזבני, לא חדלתי לעסוק במלאכתי מלאכת הקודש ללמוד בלי חשך תוספתא וכל תלונות קרובי ומיודעי לא נגעו אל לבבי, למדתי כמתוך רחבה ודאגת פרנסה לא היתה לי לשטן. אבל לבוא אל מטרתי שאלתי עצה מן החכמים אשר ידעתי כי אהבת תורה וחכמה נגעה בלבבם וכי מגמתם לראות התוספת [1]) קב ונקי משבושיות. אבל רובם ככולם אף אם שמחו לקראת מגמת לבבי לא מצאו אופן להוציאה מכח אל הפועל כי הנסיון למד כי לא רבים באים אל החתום בה׳דפסת ספר עברי ובפרט שלבד הוצאות הדפוס כמעט יהיו ארבע אלפים מארק, אבל אנוכי לא חרדתי, אמרתי אנסה הפעם וה׳ יהיה עמדי. אל עצת של החכם פראפעססאר גראעץ הלכתי אל האדון אבעררעגיערונגסראטה אלסהויזען אוהב ובקי בלשון עברי מחבר של דקדוק לשון עברי, שישתדל עזר עבור הוצאת תוספתא מן שר המלוכה (קולטוסמיניסטער), והאדון הזה הראה אהבה רבה לדברי ואמר כי הוא יעשה כל אשר ביכלתו, אף אם אין יודע אם יש כסף באוצר המדינה לתכלית זאת. הוא אמר ועשה. אחר כך כתבתי אל עצת ידידי הרב דר. לאנדסבערג בליעגניטץ אל החכם דערענבורג בפאריז היושב ראשון בסניף של חברה כל ישראל חברים ותכליתה להוציא לאור ספרים עברים. והחכם זה שמח שמחה גדולה אל שמועתי ואמצני ללכת אל המלאכה וכתב כי יקוה כי אקבל מאת החברה חמש מאות פראנקס. תקוה חדשה באה אל לבי, אבל בכל זאת לא יכלתי להתחיל יען כי לא היתה מאומה תחת ידי. — אבל חכם אחד וקצין שמו נודע בשערים ה״ה החכם הנגיד רפאל קירכהיים בפראנקפורט כתב לי כי יש תחת ידו מאוהב הליטעראטור עברי פלוני אלמוני מאה מארק לתכלית הדפסת תוספתא — מי יודע מי האיש הנדיב אשר נותן בסתר — יברכהו ה׳ — אבל הרבה לעשות, בהשתדלותו שלח אלי החכם הגביר אלבערט קאהן בפאריז — ה׳ יחזקהו וישמרהו — חמש מאות פראנקס להדפסה טרם בקשתי. ועתה אמרתי קרב אל המלאכה כי ה׳ בעזרך אל תערוץ ואל תחת. אל עצת של החכם ר׳ משה שטיינ=

---

[1]) כן נקרא הרבה פעמים תוספתא בכפתור ופרח ובראשונים.

הקדמה

בספרי המחברים אשר חברו פירש לתוספתא — הנער יכתבם אף אם יקרים מאוד ואין נמצאים כי אם אחד בעיר ושנים במשפחה — נקראת ספר חתום והמחברים מקוננים כי היא מלאה שבושים וטעיות [1]. ואף אם המחברים ההם יגעו למצוא דרך בדרך לא סלולה וכי סקלו את כרם ה' מכמה אבני נגף לפשט לא היה לאל ידם לשום את הרכסים לבקעה יען לא היו להם כתבי יד [2] כי אם בשקול דעתם ובהשוואות הגרסאות מן הבבלי והירושלמי הגיהו, ואם מצאו בשקול דעתם הרבה פעמים הגרסה נכונה בשאר מקומות לא נגעו השערה כי כמו שאותיות מחכימות כך

---

[1] ע' הסכמה לספר חסדי דוד מהרב הג' ר' דוד פארדא (ליווארנא תקל"א) שכתוב שם „ובאמת חסד הוא להאיר על תורה חתומה וכו'" ובהתנצלות שם „פירש על התוספתא אשר היתה מימי קדם סוגרת ומבוגרת לא עבר בה איש ולא יכירנה עוד מקומה". — הרב ר' יונה בן אמתי בספרו „ספר התוכפתא על זרעים "(ווילנא תקנ"ט) כתב בהקדמתו „ואשתומם אל המראה הגדול הזה אספקלריא המאירה פנים בהלכה אשר נתונה בקרן זוית טרופה ונתונה באלפס נתיב לא ידעו ומשובשת בגירסאות ואין דורש ואין מבקש ואין מי יסור לשאול לשלום לה" — והרב ר' שמואל אביגדור בספרו „תנא תוספאה" (ווילנא תר"א) כתב „אי לזאת הרהבתי בנפשי עוז לאמור הן כל יקר ראו עיני איך רבו המפרשים . . . לפרש על המשנה ודברי התוספתא מוצגת לפנינו ערומה לא קם איש להעמידה על מקומה לנקות כל סיג מטעות הדפוס אשר נפלו מימים ימימה. ואחר כתבי זאת הגיע לידי ע"י הרב ר"נ ראבבינאוויטץ הספר תוספת ביכורים על תוספתא מועד מאת הרב מהו' מנחם (שקלאוו תקנ"ט) ולא עיינתי בו עוד רק קריתי את הקדמה והמחבר מורה היתר שם להגיה בתוספתא יותר משאר ספרים, ומביא ראיה מן הראשונים שהיו להם גרסאות משונות בתוספתא, וכתב שם „וראיתי בדברי המפרש לירושלמי בסוגיא דחנוני כתב וז"ל וכן מצאתי התוספתא בכת"י על קלף ישן נושן יותר מאלף שנה ומוגה בנוסח דוקנית והרבה דברים מצאתי בה מה שחסר בספר הדפוס".

[2] ואף אם נראה דהגר"א היה לו כתב יד כאשר נראה בעליל מסוף נגעים וריש פרה שהוסיף שם שני פרקים בסדר טהרות היוצא לאור על ידו אשר חסרו בכל ספרי דפוס, וכמה מן הגהותיו אשר אינם פרי תבונה מסכימים עם כתבי יד, כגון אם מוסיף לפסוק תיבת „וגו'" או מוסיף או גורע תיבה לפסוק במקום שאין נפקותא או אם מוסיף מלת „את" או ה' הידיעה בתחלת התיבה או אם מגיה מן במקום מ' ע' לקמן בבאגען ראשון דפוס ראשון 10_{25} 11_{25} 13_{19} 13_{10} 23_{31} 27_{26} ועיין עוד $8/_{29}$ 29 30_{6} 51_{1} שמסכים הגר"א שם עם כתי"ע ובשאר מקומות, אבל אם נראה רוב הגהותיו מצינו כי רובם ככולם לקחים מן הלמוד בבלי וירושלמי, ע' לדוגמא לקמן שם 9_{14} 9_{13} 10_{14} 11_{6} 12_{26} 13_{1} 13_{1} 13_{15} 15_{12} 15_{16} ותמצא הגהות של הגר"א מסכימים עם תלמוד בבלי או ירושלמי ואין ספק כי בחלופי גרסאות ב ח או י ח דהיינו הגהות של הגר"א מסכימים עם תלמוד בבלי או ירושלמי ואין ספק כי הגיה אחריהם, ובודאי הגה 9_{11} "כל הברכות" במקום "כל המצות" היא ריעותא ולא טיבותא, הפירש הנכון מצא ר' דוד פארדא, אף אם לא היה לו גרסת כתב יד ערפורט „את כל המצות" אשר באה למלא את דבריו, וז"ל דמאחר שכל העולם ומלואו הוא דהקדש . . . ובכח הברכה הוא פודה . . . . אלא אף זו כח הברכות גדול מאוד עד שיתירו לו כל המצוה דהיינו חפצי שמים ממש . . וטרם ראיתי הפשט הזה אמרתי אותו לידידי הרב דר. גידעמאנן בוויען, כי נאמר בו מן ברכת הנהנין וברכת המצות, הנאה גופנית ורוחנית, אחרי אשר כתב לי פירוש על משנה זאת הרב ר' אליהו פלעסנער בראגאזען ותחלה הסכמתי עם דבריו. ואח"כ דהיתיו, וע' עוד בדור דור ודורשיו מאת הרב מוה' אייזק הירש וויים חלק ב' 7 ' 2 הערה 2. — ובספר של ר' יונה בן אמתי על תוספתא זרעים כתוב על ראש הספר „עם קצת הגהות אשר מצאתי דאתי לידי תוספתא כתיבת יד ששמעתי שהן מחמנוה הג' מוה' אליהו ז"ל" ובאמת כן הוא, כמעט כל הגרסות מן כתב יד זה מצאנו בהגהות של הגר"א בתנא תוספאה ואי אפשר שהיו בכתב יד תוספתא ממש, אינו אלא כתב יד מהגר"א. — ואם כתב הרב ר' שמואל אביגדור דף כ"א בגליון כן הגהתי מתוספתא כתב יד נראה ג"כ דהיה כתב יד מן הג' ר' אליהו עם הגהותיו, דלמה לא מזכירו פעם אחרת האם הסכים לדפוס חוץ במקום זה? —

שניידער חברתי קול קורא (פראָשפעקטוס) אשר שלחתי לחכמים המפורסמים בזמנינו יהודים ונוצרים כי יעידו על יקר כתבי יד אלה למען יבואו אנשים אל החתום. והגיעו אלי זה אחר זה כתבי תעודה מן החכמים צונץ, שטיינשניידער, דעליטש, דע לאגארדע, הרב לאצארוס, דערענבורג וגרעטץ וכאשר תראה מן קול קורא. ובפרט הראה הפראָפעססאָר דע לאגארדע אהבה עצומה אודות הוצאת הכתבי יד ונתן לי עצות איך אעשה את המלאכה, כי הוא בקי ומפורסם בהוצאות כתבי יד עתיקים, כאשר נראה מן תרגום לנביאים וכתובים ושאר ספרים אשר הוציא לאור. אחר כך נסעתי לוויען הבירה מקום אשר כתב יד של תוספתא כמוס באוצר ספרי קסר יר"ה ללקט חילופי הגרסאות ממנו. בבואי שמה שמעתי לשמחתי כי חברת כל ישראל חברים בוויען בהשתדלות של הדרשן המפורסם דר. יעללינעק ובהסכמת ידידי הרב דר. גידעמאנן אשר יושבים תחת ראשי חברה זו נועצה לתת לעזרת דפוס של תוספתא שש מאות זהובים — מאה זהובים לכל חלק —. כמעט הייתי שמה שבועות אחדים והגיע לידי הכתב מן הראש של חברה זאת האדון ריטטער פ. ווערטהיימער כי אקבל סך זה, אחר זמן הגיע שם לידי אגרת מן הקאָמיטע של כל ישראל חברים בליעגניטץ כי הסכימו ראשי חברה בפאריז לתת לי חמש מאות פראנקס להדפסת תוספתא — מאה פראנקס לחלקים ראשונים אחר הוצאתו — ואחר עבר חודש בא אלי הכתב מן האדון אָבעררעגיערונגס-ראַטה אלסהויזען, כי שר המלוכה המיניסטער דר. פאַלק יתן לי עזר להוצאותי בוויען ואפשר גם להוצאות הדפוס. וכן היה כי המיניסטער כתב כי אקבל שלש מאות מאַרק מאוצר המדינה להוצאותי בוויען, ואם הבאים אל החתום לא יספיקו עוד יתן לי החסרון; אבל בהשתדלות אנשים אוהבי חכמה ומדע ובפרט ע"י האדון דר. קירששטיין בבערלין ודר. פראנקל גרין בברעסלויא והרב דר. ר' אברהם לאָווי בבוטשאוויטץ בן דודתי ומוציאי לאור כתבי עתים ה"ה אהובי הרב דר. ראהמער והרב דר. לעהמאנן באו החתומים על הספר די הוצאות הדפוס. אבל לא אמנע ממך קורא היקר כי בכל זאת רוחי אשר עד כה היה חזק התחיל להרפות בהיותי בוויען. לא אשכח כל ימי חיי את מר לבבי אשר היה לי בוויען. השאלה מה אעשה אנכי לביתי לא עזבני, יותר משנה וחצי שנה הייתי בלא הכנסה והוצאות רבו עד למעלה, דאגות פרנסה החלו לעמוד לשטן נגדי, ואזכור כאן את המנוח הרב הגדול ר' דוד אָפפענהיים ז"ל אשר בקרתי בהיותי בוויען, והוא דבר אלי כאוהב נאמן כי לא אבצע את המלאכה אם לא אגיע משרת הרבנות כי אם אין קמח אין תורה, ואח"כ כתב אלי עוד כי לא אשכח את דבריו, ודבריו ירדו אל חדרי לבבי. ישבתי שמה שלש חדשים רחוק מבני ביתי אשר לא יכלתי לתת להם מחיה בלא מודע וריע כי כל מודעי ומכירי לא היו כעת בוויען. —

בצרתי קראתי אל ה' ויענני מהיכלו קולי, ראיתי ישועה מן השמים כי כמעט גמרתי העתקה של חילופי הגרסאות והגיעה לידי אגרת מראש הקהל אשר אנוכי פה היום יושב בשלום ובשלוה אם ארצה לקבל משרת הרבנות בעדתו יע"א. ראיתי כי לא עזבני ה' ועוד אודנו ישועות פני ואלהי ויתמכני לסיים את המלאכה.

ועתה אתן תודה בכל לבבי לכל האנשים אשר נקבתים בשם אשר היו בתומכי ידי ולכל באים אל החתום ולמשתדלים ובפרט לשר המלוכה המיניסטער דר. פאַלק עקסצעללענץ ולחברות כל ישראל חברים בוויען ובפאריז.

ויהי נועם ה' עלי מעשה ידי כוננהו.

פאזעוואַלק שבט תרל"ז לפ"ק.

משה שמואל בן לא"א מהו' שמשון ז"ל צוקערמאנדל

ח"פ

אותיות מטעות, הם כאור המטעה את ההולכים מן דרך הישר כי מגמת המחברים לקיים הגרסא היכא דאפשר אף בלחץ זה הדחק ולא לשבש הספרים [1]

והנה בע"ה יש עתה לפנינו שני כתבי יד עתיקים ובהם נבנה לנו יסוד לרוציא את הגרסה נכונה, אף אם לא אחד מהם נקי מטעות דזה דבר שאי אפשר, אבל כל המעיין בכתבי יד ימצא כי כתב יד ערפורט ספר מוגה וטעויות הם מעטים. וכתב יד וויען אף אם יש בו כמה וכמה שבושים השמטות והוספות והרבה שבושים הנמצאים בדפוס נמצאו גם כן שם בכל זה נמצאים גרסאות יקרות עד מאוד המאירות עינינו ובפרט בסדר טהרות יהיה לנו כתב יד זה מורה דרך כי הדפוס משובש שם מרישא לסיפא, אבל גם הדפוס פעמים יש לו גרסה נכונה מכתבי יד. — ערך של כתב יד ערפורט כתבתי בספר מיוחד „כתב יד ערפורט" בלשון אשכנז אצל גערשעל בבערלין, ומן כתב יד וויען כתבתי בליטעראטורבלאטט של אהובי הרב דר. ראהמער נו. 18 1876, נו. 4, 5, 6, 7 1877 ואומר כאן בקיצור כי כתב יד ערפורט נתן למשכון בשנת ה' אלפים ועשרים, מזה נדע בבירור כי עתיק יותר משש מאות שנה ובהשערה כי עתיק עוד יותר, אבל אין לו אלא ארבע סדרים ושלש פרקים מזבחים אבל מזה לא חסר אף אות אחת, והכתב יד וויען, הכולל כל ששה סדרים — אבל חסרים י"ו עלים במקומות שונים —, נמכר בשנת ה' ק' לבריאת עולם, מצאנו בבירור דעתיק יותר מחמש מאות שנה ואם לא נדע בהחלט מתי נכתבים זה ברור לי מן סדר המסכתות וגרסאות כי כתב יד ערפורט עתיק יותר מכתב יד וויען כאשר נראה מן הקלף וכתיבה אף אם לפום ריהטא נראה דאופני הכתיבה בכתב יד וויען — תיבות אחדות שוות עם הירושלמי — חוזרים לזמן ישן נושן.

והנה אנוכי נותן בפנים הספר את כתב יד ערפורט [2] — כי לו משפט הבכורה לכל הפחות בשנים — עם סדוריו במסכתות ובפרקים ובמשניות ובאופן הכתיבה עם התנועות הנמצאות שם — רק בסוף כל פרק ופרק לא הצגתי „סליק פירקא" והמשניות ציינתי בציפפערן והפסוקים רשמתי בדפוס למען ימצאו ברהיטת עין — ולמטה הצגתי חילופי הגרסאות מן כתב יד וויען ודפוס רק במקומות מעטים — מיעוטא דמיעוטא —

[1] לדוגמא אציג פה מקומות אחדים אשר בדם מצא רד"פ ואחריו שאר המפרשים הגרסה נכונה המסכמת עם כתב יד ערפורט בשקול דעתו אף כי לקט ואסף גם כן חילופי גרסאות מן ר"ש ור"ם מן כפתור ופרח ומן שאר ספרים ואח"כ המקומות אשר חטא השגרה. עיין לקמן, אין מחזירין 7_{7} אין דרכן 10_{4} נדלקין 12_{34} לתורה ולחופה 16_{4} (ומביא שהיא גרסת בה"ג) וחותם באלף למד 17_{6} מכתשין 19_{27} שמכר 19_{30} הזית 22_{1} כל שהוא 23_{3} תגמולים 21_{10} ומשער 28_{31} בית הגיתות 29_{4} ר ישמעאל ור' שמעון שזורי 33_{3} זונין 35_{31} חמש סלעים 40_{16} חרסן 43_{2} עישר 46_{13} ר' יהודה 47_{1} חולק כהן ישראל עם כהן כותי 49_{13} הוא אינו נאמן 5_{3} משפיעין ומוכרין דמאי 50_{10} בשבת ואוכל ביום טוב ואוכלי בשבת 53_{9} אסטים = סטים 58_{27} על המעות 59_{25} איגר 64_{12} נבלה 68_{8} שביעית 70_{22} משבילין 72_{11} עבודתן 77_{14} וכו' אבל במקומות אחרים מיגע ומפלפל לקיים הגרסה ואם נראה גרסת הכתב יד תאורנה עינינו. הנה כתב פלפול גדול למצוא טעם על מספר ארבע דברים שבין בית שמאי ובית הלל ומי מסופק אם רואה גרסת הכ"י ערפורט וויען כי תיבת ארבע נמשך למעלה 13_{6} —, לקמן 38_{28} מגיה אין מערבין תרומות טמאות ותלויות ומי מסופק כי גרסת כת"י עולה יפה ומסכים עם תוספת' טהרות ס"ף ח', — בחנם טרח לשום את הרכסים לבקעה 39_{10} לקיים גרסת הדפוס המוטעת, 47_{9} מקיים גרסת תחלת במקום חולת כאשר גרס נמי בעל כפתור ופרח, — 61_{10} מקיים גרסת הספר ואין ספק כי השמיט המדפיס תיבות. 33_{14} מתקן את השבוש "לחורו" אבל לא עלתה בידו למצוא הנכון הוא מגיה לרוח הקודש. — 33_{21} כתב „אבל מה שכתב בסיפא לא ידעתי פירושו" ובאמת נראה דנכתב בטעות כי בכי"ע ליתא — 22_{23} כתב כי המאמר כספר החתום וגרסת הכי"ע פותח החתום, דאיתא „אין אדם רשאי לקוץ את כרמו בשביעית" וטעם פשוט מפני שאין לו זכות של בעל הבית דפירות הפקר, ובמקום "משיודע" צריך לגרוס "משיודע", דהרבה פעמים הויו חסר „ומשיודע הפירי שכבר נתחייב בגידולי עוללות" ואז אין לו רשות לבטל זכות עניים, 67_{27} מישב הגרסה בארץ תהיה, ואינו אלא ט"ס במקום בארצך 68_{10} מגיה במקום ולשכב ולישב ומפרש נמי ולשכר אבל לא מגיה כך. —

[2] בארבע סדרים שיש לנו, ובשאר סדרים אי"ה את כתב יד וויען.

יצאתי מן הכלל, היכא דמצאתי בכתב יד ערפורט טעות דמוכח הנראה לעינים כי הסופר טעה או שכח לכתוב תיבה אחת או יותר ומחוסר הבנה — כי נמצאים בכתב יד הגהות מן הסופר עצמו, פעמים מחק תיבות ע"י נקודות ופעמים כתב על גליון התיקון — הצגתי בפנים הגרסא מן כתב יד וויען [3] או מן הדפוס ולמטה הערתי השנוי' בכתב יד ערפורט אבל לא עשיתי בכל מקומות אף דנראה לי טעות דמוכח ד"מ 39_{22} אית' „המנכש עם חנוני בחנות" במקום „עם הכותי (או הגוי) בחסיות" בכתב יד וויען ובדפוס, וכן מביא בעל כפתור ופרח אבל לא שניתי וכן במקומות אחרים. ואצ"ל דלא שניתי אף אם נראה טעות דמוכח, אם כתבי יד מסכימים עם הדפוס ד"מ $20_{20/21}$ נראה בעליל דצריך לגרוס „אבל לא מן הטמא על הטהור" וכן איתא בירושלמי וכן מגיהים הגר"א רד"פ ריב"א רש"א, וכן נראה דצ"ל „שאין צריך" 29_{29} וקל והומר כי לא שניתי מדעתי במקומות שלהשערתי אין הדין עם כתב יד ערפורט, כן נראה לי הגרסה בכתב יד ו"יען ודפוס . . . „עד שלא גלגלה תעשה בטהרה משגלגלה תעשה בטומאה" טוב מגרסת כתב יד ערפורט אשר שם נתחלפים תיבת בטהרה עם תיבת בטומאה ויש לי ראיות מוכיחות כי הירושלמי היה לו גרסה זו, והירושלמי והבבלי הולכים בשטה אחרת ואין כאן מקום להאריך, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר שלא הגהתי מדעתי אם כל הספרים הכתבי יד ודפוס מסכימים. 64_{0} נראה לי דיש לגרוס במקום "לזרוע" „לגזור", ונתחלפו האותיות, [2] וכחנם נלאה הריב"א למצוא פשט. ובזה לא יצאתי מן הכלל כי הצגתי בפנים הספר 84_{15} במקום חצר „הצד" כמו מגיה בעינים מאירות הרב ר' שמואל אביגדור כי אין זו הגה כי אם כך צריך לקרות התבה בכתב יד כי אותיות ה' ח' ד' ר' ב' כ' אין נכרים יפה ומתחלפים עד למאה, ואם רציתי להודיע בחילופי הגרסאות כל החלופים בר' וד' לא היה לי מקום רק במקומות מעטים בפרט במלות זרות היכא הדבר בספק הערתי וכן אין נכרות היטב בכתב יד וויען חוץ מאותיות האלו עוד ג' נ', גם זה לא הערתי וכן לא הערתי בחילופי גרסאות החילוף בסוף התיבה בין "ים" "ין" כי הם אין מספר פעמים כאן ם וכאן ן ופעמים בחילוף, אבל ה' ו' בתחלת התיבה הערתי ברוב מקומות כי פעמים משנים הענין, וכן לא הערתי השנוי באופן הכתיבה, כי בכתב יד נכתבים המלות מלאות ובדפוס חסרות, — בכתב יד וויען לא נמצא הרבה פעמים תיבות מלאות —, כי כל זה ידע הקורא מעצמו, ובפנים כתבתי אות באות כמו שנמצא בכתב יד ערפורט ד"מ ליבו במקום לבו. וגם התיבות הנמחקות מן הסופר ע"י נקודות הערתי לדוגמא רק במקומות מעטים, ובמקום שטעה ותקן ושכח לעשות הנקודות. ועוד אודיע כי בכתב יד וויען נכתב ברוב מקומות יי במקום אי ד"מ דמיי (ע' לקמן 50_{10} 50_{32}) עריי (גם כן בכתב יד ערפורט) שמיי עזיי וכו' וכן ברוב מקומות ר' ליעזר ר' לעזר במקום ר' אליעזר ר' אלעזר, כי במקום בן "ר' לעזר בי ר' צדוק. בי ר' יוסי „בי ר' ישמעאל" וכן במקום במה דברים אמורים נמצא ברוב מקומות במי דברים אמורים „לוכל במקום לאכול" הכל כמו בירושלמי, וגם כל אלו יען שחוזרים חלילה לא הערתי במקומן. וגם "כיזה צד" לא נמצא בכי"ו ודפוס וכן נקוט זה הכלל כל מקום שנאמר בפנים גוי אית' בדפוס כותי ובדפוס ווילנא עכו"ם ושני כתבי יד מסכימים, והיכא דפורשים זה מזה הערתי אבל משאר חילופים לא השמטתי אף אחד, השמטות תמצא כתיקונים — ושגיאות מי יבין — .

ותחלה היתה מגמתי לתת כל חילופי גרסאות הנמצאות מן תוספתא בבבלי

[1] $46_{7/9}$ הצגתי בפנים הגרסה מן כתי"ו, יען בכי"ע יש חסרון. [2] וראיתי אח"כ שכן הגיה רש"א.

ובירושלמי ובדפוסים שונים [1] של תוספתא ומן הנוסחאות הנמצאים בראשונים והגהות הנמצאות במפרשי תוספתא וגם הדפסתי באָגען אחד על זה האופן אבל ראיתי כי המצע קצר מהשתרע ותפשת מרובה לא תפשת והמוציא לאור וגם הקורא מבולבלים, על כן גמרתי כי די אם אתן חילופי הגרסאות הנמצאות בשני כתבי יד ובדפוס כמו שדברתי לעשות בקול קורא (פראָשפעקטוס) ואם רוצה איש להשוות הגרסאות בירושלמי ובבלי יראה במראה מקום וימצאם בקל, כי הם תחת יד כל איש. ולמען יהיה כל הספר שוה, הדפסתי הבאָגען הראשון פעם שנייה, ובפרט כי ראיתי כי השמטתי כמה גרסאות מן כתב יד ערפורט יען לא יכלתי לעיין שם בוויען, וכאשר באתי לבערלין בא גם הכתב יד עבורי לאוצר הספרים של מלכות והגהתי הטעות מן הכתב יד, ובאָגען מדפוס ראשון נתתי הוספה אחר הקדמה. ולמען תדע כי הפנים של תוספתא מסכים עם כתב יד ערפורט אומר לך כי נדפס מן מסכתות דמאי ולהלאה אחר העתקה מן כתב יד ובטוח אני כי לא רבו השגיאות כי השוותי את העתקה עם חילופי גרסאות אשר לקטתי ומצאתים מכוונות. ובמקום שנסתפקתי כתבתי לעיין עוד פעם אחת בכתב יד. ואחר הדפסה הלכתי לבערלין והגהתי הטעות אחר כתב יד ותמצא בתיקונים.

ועתה אודיע את כוונתו בסמנים שעשיתי. לאופן סדר זה יעצו לי מודעי ומכירי כי כל ספר היוצא לאור על דרך הקריטיק הוא באופן זה, והוא בדוק ומנוסה כמה וכמה שנים. כי הוא דרך קצרה ומביא לתכלית הנרצה לדעת השנוי בגרסאות, תחלה עלה בדעתי לעשות הסדר כמו שעשה החכם ר"א בערלינער בספרו רש"י על התורה, אבל גם הוא אמר לי אם יוציא עתה ספר לאור יעשה בדרך אחרת.

כתב יד ערפורט נסמן בא, כתב יד וויען בב ודפוס של תוספתא בד או בלא סימן כלל וציפפערן מציינים השורות המצויינים בגליון 1, 5, 10, ד"מ דף 1, 13 נראה ב נראתה ד ר"ל בשורה 13 תמצא בפנים נראית כן הוא בכתב יד ערפורט, ובכתב יד וויען אי' נראה, ובדפוס נראתה, 5 ונמצא ב ד ר"ל בשורה 5 אי' בפנים נמצא, כן אי' בכתב יד ערפורט, ובכתב יד וויען ובדפוס אי' ונמצא, ובמקום ש"ש לטעות על איזה תיבה מן השורה קאי הגרסה שמתי הציון מן הפנים והסגרתיה בסימן כזה] ד"מ 25 שבקרית שמע] שבברכת המזון ב ד (כצ"ל) ר"ל שורה 25 נמצא בפנים שבקרית שמע בכתב יד ערפורט ובמקומו אי' שבברכת המזון בכי"ו ובדפוס. ובמקום "ליתא" שמתי סימן כזה < ובמקום "נוסף" כזה > ד"מ 20 דברי ד < ב" ר"ל בשורה 20 מצינו בפנים "כדברי" בכתב יד ערפורט, ובדפוס "דברי" ובכתב יד וויען ליתא, "22 גוג > ומגוג ב" היינו בשורה 22 אי' גוג, ונוסף בכתב יד וויען "ומגוג" מזה תראה קורא היקר איך בקיצור נאמר מה שצריך לכתוב בכמה דברים, ועקר הדבר הוא כי ברהיטת עין נדע אם השוו כתבי יד ודפוס אי פורשים זה מזה, אם ראינו ב ד ביחד נדע כי כתב יד וויען ודפוס מסכימים וכתב יד ערפורט פורש ואם נראה ב לעצמו נדע כי הדפוס מסכים עם כתב יד ערפורט ואם לא נכתב סימן אחר התיבה נדע כי שני כתבי יד מסכימים ודפוס פורש משניהם. ספר בראשית של ע' זקנים בל' יון אשר יצא לאור מן החכם דע לאגארדע היה לי לעיניים בסדר זה, וגם במראה מקום שמתי סימנים

[1]) השנויים בדפוסים אינם מן המנין הדפוס שני מן שי"ב סאביאנעטטא ראיתי והשוותי מקומות אחדים וראיתי כי אינם שונים ומובאים גם כן מן הרב ר' שמואל אביגדור בתנא תוספאה, והדפוס הראשון מן רפ"א וויניציא לא נמצא לא באוצר הספרים למלכות בבערלין ולא בוויען, אבל הרב ר"נ ראבבינאָוויטש יש לו תחת ידו שאול, וכתב לי כי גם כן אין בו שנויים מן דפוסים המאוחרים והערה בבאָגען ראשון דפוס ראשון דף 2 אות 2 כתב לי הרב הנ"ל.

לתכלית הקיצור י מציין ירושלמי, ג גמרא בבלי וכו', למטה אסדר כל הסימנים וגם אותם שעשיתי בבאָגען ראשון דפוס ראשון. והיר ושלמי צייינתי ע"י דף ועמוד ופרק ומשנה למען נקל למצוא, וציפפערן במראה מקום מציינים ג"כ השורות למען לא תהיה ערבוב ובלבול ד"מ 9 י ג' א' (א' ה'); ג ט': ר"ל מן המשנה המתחלת שורה 9 תמצא בירושלמי דפוס קראָטאָשין דף ג' עמוד א' פרק א' הלכה ה', ובבלי דף ט' עמוד ב'. — ואנוכי בכל מאמצי כחי עבדתי להסיר כל הטעיות — בתיקונים תמצא הגה שלישית אחר כתב יד — וחוט המשולש במהרה לא ינתק — ואקוה כי כרכים אחרים עוד יותר נקיים יהיו מטעות כי יהיו מוגהים שלש פעמים לפני הדפוס. — וה' יצילני משגיאות וידריכני בדרך אמת. —

המוציא לאור.

פירוש הסימנים

א = תוספתא כתב יד ערפורט

ב = תוספתא כתב יד וויען.

ג = גמרא בבלית.

ד = דפוס של תוספתא וכל מקום שליתא סימן כלל בחילופי גרסאות הוא דפוס של תוספתא.

ד' = דפוס ראשון של תוספתא ברי"ף רפ"א וויניציא.

ד^{2} = דפוס שני של תוספתא ברי"ף שי"ב סאביאנעטטא.

ד^{3} = דפוס שלישי ברי"ף אמסטרדאם והנלוים אהריו אית באות זולצבאך וויען.

ד^{4} = תוספתא דפוס ווילנא תר"א ותרל"א עם פירוש מנחת בכורים ועטור בכורים מאת הרב מוה ר' שמואל אביגדור.

ה = מכילתא יצאה לאור מחדש ממוציאי לאור הספרא והספרי.

ו = דרך ארץ רבה.

ז = פסיקתא דרב כהנא הוציא לאור הרב מהו' ר' שלמה בובער.

י = ירושלמי.

י' = ירושלמי דפוס וויניציא והנלוים אהריו קראקוי וקראטאשין. המסכתות ברכות פיאה דמאי יצאו לאור עם פירש אהבת ציון ותוספות מאת אמ"ו הרב מוה' זכריה פראנקעל ז"ל.

י^{2} = ירושלמי מן כתב יד סיריליאו. מסכת ברכות יצא לאור מאת הרב דר. ל' המאנן במאינץ.

כ = כתב יד מינכען מן בבלי הרבה מסכתות יצאו לאור מאת הרב מהו' רפאל נטע ראבבינאָוויטץ בשם דקדוקי סופרים.

מ = משנה.

מ' = משנה דפוס ראשון.

מ^{2} = משנה שבגמ' בבלית.

מ^{3} = משנה שבירושלמי.

ס = ספרי יצא לאור מחדש מאת הרב מוה' מאיר פריעדמאנן.

פ = פסוק.

ר = מדרש רבה.

ש = ילקוט שמעוני.

ת = תורת כהנים יצאו לאור מחדש מאת הרב מוה איזיק הירש ווייס

א = נוסחאות של תוספתא המובאות בכפתור ופרח.

ב = נוסחאות של תוספתא המובאות בפירוש של הרב ר' יונה בן אמתי על תוספתא זרעים מן כתב יד (עיין הקדמה).

ד = נוסחאת של תוספתא המובאות בראב"ד.

מ = נוסחאות של תוספתא ברמב"ם.

ש = נוסחאות של תוספתא הנמצאים בפירש של ר' שמשון משאנץ (ר"ש).

ת = נוסחאות של תוספתא הנמצאות בבעלי תוספות.

א = הגהות של הגאון ר' אליהו מווילנא.

ד = הגהות הג' ר' דוד פארדא בעל המחבר חסדי דוד.

< = ליתא.

ה = הגהות של הרב ר' יונה בן אמתי.

ס = הגהות של הרב ר שמואל אביגדור.

! = בשנוי עיין שם.

> = נוסף.

ראשי תיבות

אע״פ = אף על פי.
אצ״ל = אין צריך לומר.
ב ק = בבא קמא.
ב״מ = בבא מציעא.
ב״ב = בבא בתרא.
ד״ס = דקדוקי סופרים
ח״ד = חסדי דוד.
כי״ל = כתב יד ליידען.
כי״פ = כתב יד פיזארא.
כ צ״ל = כך צריך לומר.
כ״ש = כל שכן.

מהרז״ף = א״מו טוה זכריה פֿראנקעל.
ממ״ה = מלך מלכי המלכים.
מ״ע = מאיר עין.
ס״פ = סוף פרק.
ע״ז = עבודה זרה.
קב״ה = קדוש ברוך הוא.
ר״דפ = ר דוד פארדא.
ר״ה = ראש השנה.
ריב״א = ר׳ יונה בן אמיתי.
רש״א = ר׳ שמואל אביגדור.

אלה ספרים שאולים לי ואתן תודה לבעליהן

ספר חסדי דוד מאת רד״ף מן החכם הנגיד רפאל קירכהיים בפֿראנקפֿורט.

ספר תנא תוספאה מאת רש״א מן אוצר הספרים של בית המדרש של רבנים בברעסלוי העומד תחת השגחת ידידי החכם דר. צוקערמאנן. ובספר זה יש קצת הגהות ומראה מקומות כתובים מן מהרז״ף.

ספר התוספתא על זרעים עם פירוש של ריב״א מן הרב מהו׳ מאירפֿריעדמאנן בוויען.

ספ׳ תוספת ביכורים על תוספתא מועד מן עקד הספרים של הגביר מהור״ר אברהם מערצבאכער במינכען.

1 מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה שבני אדם נכנסין לאכול פיתן בלילי שבתות
דברי רבי מאיר וחכמים אומ׳ משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן. סימן לדבר צאת
הככבים. ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ח צ י י ם מ ח ז י ק י ם ב ר מ ח י ם מ ע ל ו ת
ה ש ח ר ע ד צ א ת ה כ כ ב י ם : [2] ר׳ שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שתי פעמים
5 בלילה. אחת עד שלא עלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר נמצא יוצא בה
ידי חובתו של יום ושל לילה : [3] רבי אומר ארבע משמרות בלילה. העונה אחת מעשרים
וארבע בשעה והעת אחת מעשרים וארבע בעונה והרגע אחת מעשרים וארבע בעת. ר׳ נתן
אומר שלש משמרות בלילה שנ׳ ל ר א ש ה א ש מ ו ר ו ת ה ת י כ ו נ ה אין תיכונה אלא
שיש לפניה ולאחריה : [4] מאימתי קורין את שמע בשחרין. אחרים אומרים כדי שיהא
10 חברו רחוק הימנו ארבע אמות ומכירו, מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך גאולה
לתפלה ונמצא מתפלל ביום. אמר ר׳ יהודה פעם אחת הייתי מהלך אחר ר׳ עקיבה ואחר
ר׳ אלעזר בן עזריה והגיע זמן קרית שמע כמדומה אני שנתיאשו מלקרות מפני שהן
עסוקין בצורכי ציבור קריתי ושניתי ואח״כ התחילו הן וכבר נראית חמה על ראש ההרים :
[5] החתנים וכל העסוקים במצות פטורין מקרית שמע שנ׳ ב ש ב ת ך ב ב י ת ך פרט לעסוקים
15 במצות ו ב ל כ ת ך ב ד ר ך פרט לחתנים : [6] מעשה ברבי ישמעאל ור׳ אלעזר בן עזריה
שהיו שרויין במקום אחד והיה ר׳ ישמעאל מוטה ור׳ אלעזר בן עזריה זקוף. הגיע זמן
קרית שמע נזקף ר׳ ישמעאל והיה ר׳ אלעזר בן עזריה מוטה. אמר לו ר׳ ישמעאל מה
זה אלעזר אמר לו ישמעאל אחי אומרים לאחד למה זקנך מגודל אמר להם כנגד המשחיתים
אני שהייתי זקוף הטיתי אתה שהיית מוטה זקפת אמר לו אתה היטית לקיים כדברי
20 בית שמאי אני נזקפתי לקיים כדברי בית הלל. דבר אחר שלא יראו התלמידים ויעשו
קבע כדבריך : [7] למה אמרו אחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו
רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום. שלא לחתום אינו רשאי לחתום. לפתוח
בברוך אינו רשאי שלא לפתוח בברוך. שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח בברוך.
לשוח אינו רשאי שלא לשוח. שלא לשוח אינו רשאי לשוח : [8] אלו ברכות שמקצרין
25 בהן המברך על הפירות ועל המצות ברכת הזימון וברכה אחרונה שבקרית שמע. אלו

1 י ב׳ ה׳ (ה׳ ה׳) ; ג ב׳ : | 3 נחמיי ד׳ ע״ו | 4 י ב׳ ד׳ (ה׳ ה׳) ; נ מ׳ : | 6 י סס ; ג ג׳ : ועי׳ סס
ז׳, ע״ז ס׳ ; היכס רבתי פ׳ קומי רני | 8 סופעים ז׳ י״ט | 9 י ג׳ ה׳ (ה׳ ס׳) ; ג ע׳ : | 14 י ג׳ ב׳ (ה׳ ו׳) ;
ג י״ה, ע״ז, סוכה כ״ה ועי׳ תוס׳ סס | 14 דברים ו׳ ז׳ | 14 סס | 15 י סס ועיי׳ מהרז״ף ; ג י״ה ! ס
והתסכן ועי׳ ריב״ה ומ״ע עד : | 21 הך תוספתה כלורתה ליתה בירושלמי ולה בבבלי עי׳ ה״ד ועי׳ מ ה׳ ד׳,
ג י״ה : | 24 י ג׳ ג׳ (ה׳ ס׳) |

1 ערבית ד מ [מ׳ מ׳=א ב] | 1 אדן ב | 1 לוכל ב | 1 בערבין ג ד | 1 שבת | 2 לוכל ב | 2 וסימן ב | 3 והצים
ב ג י פ | 5 קודם ג ד לפני י | 5 עלה [בגליון למעלה מן השורה ב שיעלה ג שתעלה ד < י |
5 לאחר שיעלה ג אחר י | 5 ונמצא ב ד | 5 בה] בהן ג < ב ד | 6 חובה | 6 הוי הלילה ג ד
6 עונה | 6 מן העונה עד בעת < ג | 7 לשעה | 7 לעונה | 8 אשמורות ד | 8 הוי הלילה ב < ג |
8 ראש ב ג י פ | 9 בשחרים ב בשחרית ד [מ׳ מ׳=א ב] | 9/10 משיראה חברו . ויכירנו ג כדי שיהא רואה
חברו ברחוק ארבע אמות ד כדי שיהא אדם רחוק מחברו י | 10 מצותה] ותיקין היו גומרין אותה ג |
10 גאולה] לה ב | 11 מעשה שהייתי י | 11/12 אחר ר׳ אלעזר בן עזריה ואחר ר׳ עקיבה והיו עסוקין
במצות י | 12 הגיע ב ד | 12 עונת י | 12 והייתי סבור שמא י | 12/13 מפני, עד צבור < י | 13 נראה ב
נראתה ד היתה י | 14 מן החתנים, עד שמע < ג י | 14 העוסקין | 14 שמע > ומן התפלה ב ד >
ומן התפלין ד | 14 לעוסק ג לעוסקים י | 14/15 לעוסקין במצות] לחתנים ד ב [בגליון] ת 15 לחתן ג |
15 לחתנים] לעוסקין במצות ד ב [בגליון] ת | 15 ר׳ לעזר ב | 16 בן עזריה < | 16 והגיע | 17 ונזקף
17 והטה | 17 בן עזריה < | 18 לאחד אומרים לו ב | 18 מפני מה ב ד | 18 להם > יהיה ב ג ד י |
19 לקיים < | 19 דברי ב כב״ש ד | 19 הטית ב ד | 20 דברי ד < ב [ובגליון מיד מאוחר כדברי בית הלל] |
20 שמיי ב | 21 קבע > הלכה ב ויקבעו הלכה כדבריך ג ויקבעו כדבריך הלכה לדורות ד ויעשו קבע
הלכה כדברי בית שמאי י | 21 אמרו > אחת ארוכה | 21 המאמר לפתוח בברוך אחר המאמר לשוח ב |
24 ברכות < ב [ונכתב בגליון מן הסופר] | 25 מצות | 25 וברכת ב | 25 הזמן ד | 25 שבקרית
שמע] שבברכת המזון ב ד של ברכת המזון לאחר המזון י |

1 ברכות שמאריכין בהן ברכת תעניות וברכת של ראש השנה וברכות של יום הכפורים.
מברכותיו של אדם ניכר אם בור הוא ואם תלמיד חכם הוא: [9] אלו ברכות שאין חותמין
בהן בברוך. המברך על הפירות ועל המצות ברכת הזימון וברכה אחרונה שבברכת המזון.
ר' יוסי הגלילי היה חותם בברכה אחרונה שבברכת המזון ומאריך בה: [10] אלו ברכות
5 שפותח בהן בברוך כל הברכות כולן פותח בברוך חוץ מן הברכה הסמוכה לקרית שמע
וברכה הסמוכה לברכה אחרת שאין פותח בהן בברוך: [11] אלו ברכות ששוחין בהן ברכה
ראשונה תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף והשוחה בכל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא
ישחה. אין עונין עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך ק"ק"ק ה' צבאות מלא
כל הארץ כבודו וברוך כבוד ה' ממקומו כל אלו היה ר' יהודה עונה עם
10 המברך: [12] מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים
שנה ולא זכיתי שאשמע שתיאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא למען
תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי
חייך הלילות אלו דברי בן זומא וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה כל ימי חייך להביא
לימות המשיח, אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירים יציאת מצרים לימות המשיח
15 הרי הוא אומר לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה
את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא
את זרע בית ישראל מארץ צפון וגו' אמרו לו לא שתיעקר יציאת מצרים מהם
אלא שתהא מצרים מוסיף על מלכיות. מלכיות עקר ומצרים טפילה. כיוצא בו לא
יקרא שמך עוד יעקוב כי אם ישראל יהיה שמך לא שיעקר שם יעקב
20 הימנו אלא יעקב מוסיף על ישראל ישראל עקר ויעקב טפל: [13] כיוצא בו אל תזכרו
ראשונות אל תזכרו ראשונות אלו עול של מלכיות וקדמוניות אל תתבוננו אלו
עול של מצרים הנני עושה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה אלו מלחמת של
גוג משלו משל למה הדבר דומה לאחד שפגע בו זאב וניצל מידו והיה מספר מעשה הזאב
חזר פגע בו ארי וניצל הימנו שכח מעשה הזאב והיה מספר מעשה ארי. חזר ופגע בו
25 נחש וניצל מידו שכח מעשה שניהם והיה מספר מעשה נחש. כך ישראל צרות האחרונות

2 י ג' ד' (שם); ג מ"ו פסחים קד: ! | 4 י שם ! ; ג שם ! 6 י ג' ג' (שם); ג ל"ג | 8 ישעי' ו' ג' | 9 יחזקאל ג' י"ב | 10 מ א' ה'; י ד' א' (א' ט'); ג י"ב : ה צח ! | 11/12 דברים ט"ז ג' | 15/16 ירמי' כ"ג ; ז' ח' | 19 בראשית ל"ה י' | 20 י שם; ג י"ג; ה צח | 20/21 ישעי' מ"ג י"ח | 22 שם |

1 תענית ד תעניות צבור י | 1 של . . של < ד י | 2 מברכות ד' מברכו' מברכותיו ד' 2 אם ב ד | 2 שהן א שאין על גליון מן הסופר עצמו | 3 בברוך < | 3 וברכת הזימון] ב בברכת ד | 3 המזון ד' | 5 שפותחין ב ד י | 5 מן כל, עד ברוך < ב | 5 כולן < י | 5 פותחין ב ד י | 5 לקרית שמע] לשמע ב ד | 6 פותחין ב ד י | 6 שאדם שוחה בהן ג | 7 בראשה י באבות ג | 7 מודים ב | 7 השח ב ואם בא לשוח ג | 7 על כל י בסוף כל ג | 8 ישוח י | 8 מן ה', עד כבודו < ב הארץ כבודו < ד | 9 כבוד ה' ממקומו] וגו' ב | 9 היה > קורא ב | 9 עונה < ב אומר ד | 10 ר' לעזר ב ר' אליעזר מ' | 10 הרני | 11 שאשמע < ד מ | 11 זומא > שנאמר ב ד | 13 מן אלו, עד זומא < מ | 13 כל ימי חייך] כל מ' | 13 ימי חייך > העולם הבא מ' | 14 את ימות מ' | 14 לחכמים < ב 14/15 ומי | 15 והלא כבר נאמר ב ג | 15 מן לא יאמר עד 17 צפון < | 10 צפונה ב ג ה פ | 17 ממקומה ב ג ממקומו ד | 18 שתהא] שתאמר > יציאת ד < י | 18 | 18 המלכיות | 18 ומלכיות ד שעבוד מלכיות ג | 18 יציאת מצרים ב ד | 19 יעקב עוד ב י' | 19 מן ישראל עד שמך < ב מן כי עד שמך < ד | 19 שתעקר | 19 שם < ג י | 20 ממקומו ג | 20 אלא > שיהא ב שתהא שם ד | 20 טפל לו ג טפלה ד | 21 ראשונות > וקדמוניות אל תתבוננו ב | 21 של < 22 הלא תדעוה < ב ד | 22 זו ב | 22 של < | 23 גוג > ומגוג ב ג | 23 משלו > ג ד | 23 משל] ר' שמעון בן יוחאי אומר ה | 23 לאחד > שהיה מהלך בדרך ב ג ד י ה | 23 ממנו ב ג | 23 מספר > והולך ב ג התחיל מספר י | 24 מן שכח, עד הזאב < ג ד | 24 חזר < ב | 24 ופגע 24 אח"כ ב < ג | 25 הימנו ג ד | 25 מספר > והולך ב ג התחיל מספר י | 25 אף כך ב ג 25 אחרונות ב ג |

1 משכחות את הראשונות: [14] כיוצא בו שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי
שרה שמה בתחילה הרי היא שרה על עמה עכשו הרי היא שרה על האומות העולם
שנ' כי שרה שמה: [15] כיוצא בו לא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך
אברהם בתחילה הרי אתה אב על ארם ועכשו הרי אתה אב לכל באי העולם ש'
5 כי אב המון גוים נתתיך: [16] אף על פי שחזר וקרא אברהם אברם אינו לגנאי
אלא לשבח ליהושע הושע אינו לגנאי אלא לשבח הוא אברם עד שלא נידבר עמו הוא
אברם משנידבר עמו הוא הושע עד שלא נכנס לגדולה הוא הושע משנכנס לגדולה.
משה משה אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל לשון חבה ולשון זירוז. הם הם
עד שלא נידבר עמהם והם משנידבר עמהם הן הן עד שלא נכנסו לגדולה הן הן משנכנסו
10 לגדולה: [17] כיוצא בו ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון וכי מה ראה הכתוב
להחזיר לה שם הראשון הרי הוא אומר כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר
הזאת יכל אף עכשו הרי היא בחמה תלמוד לומר ההר חמד אלהים לשבתו
הרי היא בחמדה ובתאוה מלמד שכפר לה חורבנה מניין שאין השכינה חוזרת לתוכה
עד שתיעשה הר תלמוד לומר ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון מצינו כשהוא
15 שלם קרוי הר הא אין השכינה שורה חוזרת לתוכה עד שתיעשה הר שנ' ויקרא אברהם
את שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה ואומר
זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים אימתי כשיעקרו יסודותיה הימנה
האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

ב [1] הקורא את שמע צריך שיזכיר יציאת מצרים באמת ויציב ר' אומר צריך
20 להזכיר בה מלכות אחרים אומרים צריך להזכיר בה מכת בכורות וקריעת ים סוף: [2] הקורא
את שמע צריך שיכון את לבו ר' אחי אומר משום ר' יהודה אם כיון לבו בפרק ראשון
אע"פ שלא כיון את לבו בפרק האחרון יצא: [3] הקורא את שמע למפרע לא יצא וכן
בהלל וכן בתפילה וכן במגילה: [4] הקורא את שמע וטעה והשמיט בה פסוק אחד לא
יתחיל ויקרא את הפסוק בפני עצמה אלא מתחיל באותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל
25 וכן בתפילה וכן במגילה. הנכנס לבית הכנסת ומצאן שקרא הצייה וגמר עמהן לא
יתחיל ויקרא מראשה ועד אותה מקום אלא מתחיל מראש וגומר עד סוף וכן בהלל
וכן בתפילה וכן במגילה: [5] הקורא את שמע וטעה ואינו יודע היכן טעה חוזר לראש

1 י ג ה שם | 1/2 בראשית י"ז ט"ו | 3 שם | 3/4 שם י"ז ה' | 5 שם | 5 ש שמות ק"ע | 10 שם תהלים ק' תתע"ו | 10 תהלים ע"ו ג' | 11 ירמיה ל"ב ל"א | 12 תהלים ס"ח י"ז | 14 שם ע"ו ג' | 15/16 בראשית כ"ב י"ד | 17 תהלים קל"ז ז' | 18 שם | 19 י ג' ד' (א' ט') | 20 י ד' א'; ג י"ג | 22 לקמן מגלה ב' א'; י ד' ד' (ב' ד'); ג מגלה י"ז ! | 23 שם | 27 שם |

1 [דרש על שרה אחר הדרש על אברהם ב ג ה] | 2 הרי < ב ד | 2 שרי ב ד | 2 לאומתה ג לאומה ד | 2 הרי היא] היתה | 2 על כל באי עולם ב לכל העולם כלו ג לכל האומות העולם ד | 3 את < ב ג ד | 4 לכל ארם ב ג | 4 ועכשו] לבסוף ב ד | 4 לכל העולם ב ד | 7 אברם משנדבר] אברהם משנדבר ב | 7 יהושע משנכנס ב | 8 שמואל שמואל > כולן ב ד | 8 לשון זרוז ב ד | 10 ומעונתו בציון < | 10 הכתוב] הקב"ה | 11 הרי הוא] לפי שהוא ד שנאמר ב | 12 הזאת < ב > למן היום אשר בנו אותה עד היום הזה להסירה מעל פני ד | 12 היא > באף ב | 13 חורבתה | 13 מניין < | 13 שכינה | 13 לתוכה < | 14 שני ב ד > ההר הטוב הזה והלבנון ד | 14 ומעונתו בציון < ב ד | 14/15 מצינו שנקרא שלם ונקרא הר שנאמ' בהר ה' יראה ב | 15 מן הא עד הר < 15 שורה < ב ש | 16 מן אשר, עד יראה < | 17 מן את, עד ירושלים < | 17 מאימתי ד י | 17/18 מאימתי ערו ערו עד היסוד בה משנעקרו יסודותיה ממנה ב | 19 להזכיר ב ד י | 20 בכורים ב י | 20 קריעת ים סוף ומכת בכורים ב | 20/21 מן הקורא, עד לבו < י | 21 כיון > את | 22 אחרון ד שני י | 22 אע"פ . . . יצא] שוב אינו צריך ג | 23 וכן . . . במגלה] אף בהלל ובקריאת המגלה כן י | 24 אותו פסוק | 24 עד סוף > ב | 25 וכן במגלה וכן בתפלה | 25 נכנס ב | 26 יחזור ויקרא ב ד | 26 עד ב ג | 26 וגומר < ב | 26 ועד ב | 27 להיכן ג | 27 לראשה ב ד |

1 הפרק מעה באמצע הפרק חוזר לראש הפרק מעה בין כתיבה ראשונה לכתיבה האחרונה
חוזר לכתיבה הראשונה: [6] כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לקרות שמע ואין מפסיקין
לתפילה ר' אומר כשם שאין מפסיקין לתפילה כך אין מפסיקין לקרית שמע ר' חנניא בן
עקביא אומר כשם שמפסיקין לקרות שמע כך מפסיקין לתפלה אמר ר' אלעזר בר
5 צדוק כשהיה רבן גמליאל ובית דינו ביבנה היו עסוקין בצורכי ציבור לא היו מפסיקין
שלא להסיע מליבן: [7] כתף אע"פ שמשאו על כתיפו הרי זה קורא אבל בשעה שפורק
וטוען לא יקרא לפי שאין לבו מכון בין כך ובין כך לא יתפלל עד שעה שיפרק:
[8] פועלים קוראין בראש האילן ומתפללין בראש הזית בראש התאינה ושאר כל האילנות
יורדין למטה ומתפללין. בעל הבית בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל: [9] פועלים קוראין
10 את שמע ומברכין לפניה ולאחריה אוכלין פיתן מברכין לפניהם ולאחריהם מתפללין
שלשה פעמים שמונה עשרה אבל אין מורידין לפני התיבה: [10] השושבינים וכל בני החופה
פטורין מן התפילה ומן התפילין כל שבעת הימים וחייבין בקרית שמע רבי שילא אמר
חתן פטור וכל בני החופה חייבין: [11] קברו את המת ועמדו בשורה שורה הפנימית
הרואה את הפנים פטורין ושאינה רואה את הפנים חייבין. ר' יהודה אומר אם אין
15 שם אלא שורה אחת העומדים לשום כבוד חייבין לשום אבל פטורין. ירדו להספד
הרואין את הפנים פטורין ושניים להם חייבין וכל העסוקין להספד מפסיקין לקרית שמע
ואין מפסיקין לתפלה. מעשה והפסיקו רבותינו לקרית שמע ולתפילה: [12] בעל קרי חולה
שנתן עליו תשעה קבין מים הרי זה קורא אבל אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד
שיבוא בארבעים סאה רבי יהודה אומר ארבעים סאה מכל מקום: [13] הזבין והזבות והנדות
20 והיולדות מותרין לקרות בתורה ולשנות במשנה במדרש בהלכות והגדות ובעלי קריין
אסורין בכולן ר' יוסי אומר שונה הוא בהלכות הרוגליות ובלבד שלא יציע את המשנה:
[14] בעל קרי שאין לו מים לטבול הרי זה קורא את שמע ואינו משמיע לאזנו ואינו
מברך לפניה ולא לאחריה. דברי ר' מאיר וחכמים אומ' קורא את שמע ומשמיע לאזנו
ומברך לפניה ולאחריה אמר ר' מאיר פעם אחת היינו יושבין לפני ר' עקיבא והיינו קורין
25 את שמע ולא היינו משמיעים לאזנינו מפני קסדור אחד שהיה עומד על הפתח אמרו
לו אין שעת הסכנה ראייה: [15] הרי שהיה עומד בשדה ערום או שהיה עושה מלאכתו

2 י ג' ג' (ה' ס'), ביכורים ס"ה ב' (ג' ג') | 6 י ה' ה' (ב' ה') | 9 י סס ; ג ט"ז | 11 ג סוכה כ"ה: |
13 י ו' ב' (ג' ב'), סנהדרין כ' ה' (ב' ב') ; ג י"ט: | 17 י ו' ג' (ג' ד') ; ג כ"ב: | 19 י סס; ג כ"ג |
22 י סס ; ג סס! | 26 לקמן תרומות ג' ה'; ע' ך תזריע. וע' י י"ג ג' (ע' ג'); ג סוכה י': |

1 באמצע הפרק יחזור לראש ג בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון ג | 1 לכתיבה
< ב ד | 1 לאחרונה ב ד | 2 יחזור ב | 2 לקרית ב ד³ | 3 מן כשם, עד שמע < י |
3 חנניה ב חנינא ד | 4 עקיבא | 4 לתפלה < ולתפלין ולשאר כל מצות שבתורה י | 6 מלבו ב |
6 הכתף ב ד | 6 אבל < לא יתחיל י | 6 שפרק | 7 מתכוין | 7 שעה < ב ד | 8 קורין
ב ד | 8 או בראש ב ד | 8 הא בשאר י | 8 כל האילן ב | 9 לעולם יורד י | 9 ירד | 9 ומתפלל
< לפי שאין דעתו מיושבת עליו ג | 9 קריאת שמע ג | 10 את פתן | 10 לפניה ולאחריה ב ד |
11 שלש | 11 של י"ח ב | 11 יורדין ג | 11 החופה] החבורה | 14 הרואה את הפנים < ב
שורה הרואה את הפנימית ד | 14 פטורה ב ד | 14 החיצונה ב | 14 את הפנימית | 14 חייבת
ב ד | 15 העומדים < שם ב ד | 15 לשם ב ד | 16 את הפנימית ד פנימה ג | 16 פטורין <
ויש אומרין | 16 ושניים להם] ושאין רואין את הפנים ב הפנימית ד | 16 חייבין <
הסופד ב ד ההספד י | 16 העוסקין ד י | 16 בהספד ב ד י | 17 ואין] ואם י² | 17 מעשה <
היה י | 17 שהפסיקו ב ד | 17 חולה < ג | 18 שנפלו עליו י | 18 הרי זה קורא] טהור לעצמו י
טהור בד"א לעצמו ג | 18 אינו . . . הרבים] לאחרים | 19 הזבין ומצורעין ובאין על נדות ג זבין
ובועלי נדות וזבין י² | 20 קורין בתורה ושונין מדרש והלכות והגדות י בתורה בנביאים ובכתובים וגמרא
ובהלכות ובאגדות ר' אבא בר אחא בשם רבי שונה הלכות ואין שונה הגדות ג | 21 ר' יהודה ב ד
21 אומר < אבל | 21 הרגילות ב ד ריגילות י | 22 לאזניו | 23 מן ואינו, עד לאחריה < ב
23 לאזניו ב י [וכן גרס הרשב"א] | 24 אמר ר' מאיר < ג 24 ר' עקיבה < בבית המדרש ד בבית
המדרש לפני ר' עקיבה ב | 25 קצדור [ובגליון קסדר] א | 25 אמר | 26 שהיה עושה] עושה |

1 ערום הרי זה מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר וקורא אף על פי שאמרו אין שבחו של
אדם להיות יושב ערום שכשברא הקב"ה את האדם לא בראו ערום שנ' ב ש ו מ י ע נ ן
ל ב ו ש ו זה השפיר ו ע ר פ ל ח ת ו ל ת ו זה השיליה. הרי שהיתה מטפחת של בגד ושל
עור חגורה לו על מתניו הרי זה קורא בין כך ובין כך לא יתפלל עד שיכסה ליבו.
5 [16] לא יכניס אדם את ראשו בתוך חיקו ויקרא את שמע ואם היתה אפיקרסתו חגורה
לו מכפנים הרי זה מותר: [17] שניים שהיו ישנים בטלית אחת אינן רשאין לקרות את
שמע אלא זה מתכסה בכסותו וקורא וזה מתכסה בכסותו וקורא. אם היו בנו ובתו
קטנים הרי זה מותר: [18] קטן שיכול לאכל כזית פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע
אמות ואין פורשין אלא משל אדם ומשל כלבים בזמן שנתן לתוכו עורות: [19] גרף
10 של רעי ועביט של מי רגלים עמו בבית הרי זה מרחיק ארבע אמות וקורין שלפני המטה
נותן לתוכו מים כל שהוא וקורא ואם לאו לא יקרא ר' זכאי אומר אם נתן לתוכו
רביעית מים יקרא ואם לאו לא יקרא רבן שמעון ב"ג אומר שלפני המטה לא יקרא שלאחר
המטה יקרא ר' שמעון בן אלעזר אומר אפי' כל הבית כולו כעשר אמות ומונח בתוכו
לא יקרא עד שיכסנה או יניחנה תחת המטה: [20] לא יכנס אדם למבואות המטונפין
15 ויקרא את שמע ולא עוד אלא אפי' נכנס כשהוא קורא הרי זה מפסיק עד שיצא מרשות
כל אותו מקום ויקרא: [21] לא יעמוד אדם ויתפלל וצריך לנקביו שנ' ה כ ו ן ל ק ר א ת
א ל ה י ך י ש ר א ל: [22] לא יטיל את המים במקום שמתפלל אלא אם כן ירחיק ארבע
אמות יבשו או נבלעו הרי זה מותר: [23] הנכנס למרחץ מקום שבני אדם עומדין לבושין
יש שם מקרא ותפלה ואין צריך לומר שאילת שלום נותן את תפיליו ואין צ"ל שאינו
20 חולץ את תפיליו. מקום שבני אדם עומדין ערומים ולבושים יש שם שאילת שלום ואין
שם מקרא ותפלה אינו חולץ את תפיליו ואינו נותן בתחילה מקום שבני אדם עומדין
ערומים אין שם שאילת שלום ואצ"ל שאינו נותן: [24] הילל הזקן אומר אל תראה ערום
אל תראה לבוש אל תראה עומד אל תיראה יושב אל תיראה שוחק אל תראה בוכה
שנ' ע ת ל ש ח ו ק ו ע ת ל ב כ ו ת ו ע ת ל ר ח ו ק מ ח ב ק.
25 ג [1] כשם שניתנה קבע לקרות שמע כך נתנו חכמים זמן לתפלה. מפני מה אמרו
ג תפלת השחר עד חצות שכן תמיד של שחר היה קרב עד חצות ר' יהודה אומר עד ארבע

2/3 איוב ל"ח ט' | 3 סס | 5 ג כ"ד: | 6 סס! 8 לקמן חגיגה ה' ג' וע"י סס עירובין ה' י"ד ; י ו' ד' (ג'
ס') ; ג סוכה כ"ח | 9 י סס ; ג סס! | 14 ג כ"ד: וע"י י ד' ב' (ב' ה') | 16 י ד' ד' (ב' ג') , מגלה
ע"א ג' (ה' י') ך סמור רגלך | 16/17 עמוס ד' י"ב | 17 י ו' ד' (ג' ס') ; ג כ"ה ; מגלה כ"ז: | 18 י ד' ג' (ב'
ג') ; ג שבת י' | 22 מאמר הזה לא נזכר בשום מקום בתלמודים ובמדרשים חוץ מדרך ארץ רבה יש דוגמתה
(מ"ד) 24 קהלת ג' ד' | 25 ג כ"ו: |

2 ערום < זה מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר וקורא אע"פ שאמרו | 2 כשברא | 2 בשומו | 3 לבושו
< וערפל חתולתו ב ד < בשומי ענן לבושו ב | 3 והשליה ב ד | 3 חתולתו < | 3 מטפחת] טליתו ג |
4 עור < ושל שק ג | 4 לו < ג | 4 מוחר לקרות ג | 4 בין . . . יתפלל] אבל לתפלה | 4 את
לבו ג | 5 לא יכנס ב ד³ | 5 לתוך אובו ב לתוך קובו ד | 5 אפרקסת ב אפרסתו ד | 6 שהיו <
6 לקרוא | 7/8 אם בניו ובני ביתו קטנים ב ג ד | 8 כזית < רגן ב י | 8 ממי | 9 לא יקרא אדם
ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת כלבים בזמן ג | 10 ועביט < ב י |
10 מימי ב | 10 אחד של רעי ואחד של מי י | 10 צריך להרחיק ממנו י | 11 אם נתן לתוכו ב | 11 אם <
י | 13 אפי' טרקלין עשר על עשר י | 13 אמות < וגרף של רעי | 13 ומונח בתוכו < י | 14 שיכניסנה
ד שיוציאנה ג | 14 או < עד ב | 14 במבואות ב ד | 14 המטונפות ב ד | 15 אפי' נכנס < ד אפי'
קורא ובא י | 16 אמר רב אידא בר"ש בשם ר' יוחנן לא יעמוד י ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן ג |
17 לא יטול ד < אדם ב | 17 מרחיק ב ד | 18 אמות < המטיל את המים לא יתפלל באותו מקום
אלא א"כ הרחיק [עד שיהלך י] ארבע אמות ב י | 18 לבית המרחץ ב ד י | 19 שאינו < א | 20 לבושין וערומין
ד מקצתן ערומין מקצתן לבושין י | 21 ולא תפלה י | 21 את < י | 21 לכתחלה ד < י | 21 שרוב בני
אדם י | 21 רגילין להיות עומדין י | 21 את < י | 22 שלא יתן י | 23 תראה ב ד | 23 צוחק | 24 עת
לבכות ועת לשחוק ב ד < עת לחבק ב פ | 24 ועת . . מחבק < | 25 מן כשם, עד לתפלה < ג |
25 שניתנה] שנתנה תורה | 25 זמן] קבע | 26 שהרי ג | 26 היה < ד 26 קרב < והולך ג |

1 שעות. ומפני מה אמרו תפלת מנחה עד הערב שכן תמיד של בין הערבים קרב עד הערב
ר' יהודה אומר עד פלג המנחה. וכמה הוא פלג המנחה אחת עשרה שעה חסר רביע:
[2] תפלת הערב אין לה קבע ר' אלעזר בר יוסא אומר עם נעילת שערים אמר ר' אלעזר
בר יוסי אבא היה מתפלל אותה עם נעילת שערים: [3] המתפלל תפלת המוספין
5 בין משקרב תמיד של שחר בין עד שלא קרב תמיד של שחר יצא: [4] ר'
עקיבה אומר אם שגרה תפלתו בפיו סימן יפה לו ואם לאו סימן רע לו: הוא
היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין רוח הבריות
נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו כל שרוח עצמו נוחה בשלו סי' יפה לו אין רוח
עצמו נוחה בשלו סימן רע לו: [5] בן עזאי אומר כל שלקה גופו מפני חכמתו סי' יפה לו
10 חכמתו מפני גופו סימן רע לו. הוא היה אומר כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו
סימן יפה לו וכל שנטרפה חכמתו מפני דעתו סימן רע לו: [6] המתפלל צריך שיכון
את לבו אבא שאול אומר סימן לתפילה תכין לבם תקשיב אזניך: [7] אמר ר'
יהודה כשהיה ר' עקיבה מתפלל עם הציבור היה מקצר מלפני כולן כשהיה מתפלל בינו
לבין עצמו היה אדם מניחו בצד זה ובא ומצאו בצד אחר מפני הכריות והשתחוייות
15 שהיה עושה: [8] יכול יתפלל אדם כל היום כולו פירש דניאל וזימנין תלתא ביומא
הוה ברך על ברכוהי וגו' יכול משבא לגולה הוחל תלמ"ד לומר כל קבל די הוה
עביד מן קדמת דנא: [9] יכול יהא משמיע קולו לאזניו פירש בחנה חנה היא
מדברת וגו' יכול יהא כוללן כולן בבת אחת פירש דוד ערב ובוקר וצהרים
וגו' ערב זו תפלת ערבית בוקר זו תפלת שחרית וצהרים זו תפלת מנחה יכול יהא
20 שואל צרכיו ומסתלק פירש בשלמה לשמוע אל הרנה ואל התפילה רינה זו
רנה וכן הוא אומר רננו צדיקים בה' וגו': [10] אין אומרין דבר אחר אמת ויציב
אבל אומרין דברים אחר פ' תפלה אפי' סדר וידוי של יום הכפורים [11] היה מהלך במקום

3 ע' י' ז' ב' (ד' ה'); תעניות ס"ז ג' י (ד' ה'); וע' ג יומא פ"ז: | 4 ע"י רשב"א בחי' דף כ"ח | 5 ע' מ
סוף ה'; י ע' ד' (ה' ו'). ג ל"ד | 6 מ אבות ג' י' | 11 י ע' ד' (ה' ו'); ג ל"א ב | 12 תהלים י' י"ז |
12 ג שם ב | 15 י ז' א' (ד' א'); ג שם | 15/16 דניאל ו' י"א | 16/17 שם | 17 י ג שם | 17/18 שמואל
א' א' י"ג | 18 תהלים נ"ה י"ח | 20 מלכים א' ח' כ"ח | 21 תהלים ל"ג א' | 21 ע' י ב' ד' (א' א');
ג ל"א | 22 י א' ב' (ד' ד'); ג כ"ט: |

1 שעות > שכן תמיד של שחר קרב והולך עד ד' שעות ג ד | 1 שהרי ג 2 המנחה > שהרי תמיד
של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה. ומפני מה אמרו תפלת הערב אין לה קבע שהרי איברין
ופדרין [שלא נתעכלו מבערב ג] קרבין והולכין כל הלילה. ומפני מה אמרו תפלת [אמרו של ג] מוספין
כל היום שהרי קרבן [של ג] מוספין קרב והולך [קרבנות מוספין קרבין והולכין ב] כל היום. ר' יהודה
אומר עד שבע שעות שהרי קרבן של [> ג] מוסף קרב והולך כל היום ואיזו היא מנחה גדולה משש
שעות ומחצה ולמעלה ג ד | 3 ר' יוסי | 3 עת נעילת | 4 אותה > | 6 ר' יהודה | 6 שגורה ב ד מ |
6 יפה > הוא ב ד | 6 רע > הוא ב ד | 6 [משום ר' חנינא בן דוסא מ] | 8 עצמו נוחה > הימנו |
9 עזיי ב | 9 בגופו ב ד | 9 לו > כל שלקה | 10 בחכמתו | 12 לבו > לשמים ג | 12 לתפלה]
לדבר ג ד | 13 ר' יהודה > כך היה מנהגו של ר"ע ג | 13 מקצר > ועולה ג | 13 בפני ד כ
מפני טורח צבור ג | 13 וכשהוא ב | 14 בזוית זו. בזוית אחרת ב ג > וכל כך למה ג | 14 הכרעות
ד כ כריעות ג | 14 השתחואות | 15 אדם > ב ד | 15 יהא מתפלל והולך ב יהא מתפלל
שלשתן כאחת י | 15 כולו > כבר ג ד | 15 מפורש ג | 15 בדניאל ב | 16 הוא פ | 16 וגו' > |
16 בריך על ברכוהי] וגו' ב | 16 די הוא פ דהוה ד [ג י"=א ב] | 16 כבר נאמר ג [כ=א ב] |
16 משבאו י כשבא ד | 16 הוחל] כן י | 17 דנה פ ונח ב ג ד י | 17 יהא מגביה קולו
ומתפלל י | 17 לאזניו] < ב בתפלתו ג ד | 17 כבר מפורש ג | 17 בחנה > שני ב | 17 והנה ב ד י פ
> | 18 וגו'] על לבה ב ד י > וקולה לא ישמע | 18 כולן < ג ד | 18 יכול יהא מתפלל שלשתן
בכל שעה שירצה י | 18 כבר פירש י כדמפורש ג | 18 בדוד ב ע"י דוד ג | 18 דוד > שנאמר ב |
18 צהרים > אשיחה ואהמה | 20 שואל הוא ד ישאל אדם ג | 20 צרכיו > ואח"כ מתפלל ג ד |
20 ויסתלק < ג | 20 שלמה ד > שנא' ב | 21 שני' ב | 21 וגו'] לישרים נאוה תהלה | 22 דבר
ד < ג | 22 כסדרי ב ג ד | 22 של > |

1 הסכנה ולסטים מתפלל תפילה קצרה איזו היא תפילה קצרה ר' אלעזר אומר עשה
רצונך בשמים ותן נחת רוח ליריאיך בארץ והטוב בעיניך עשה ברוך שומע תפלה ר'
יוסי אומר שמע קול תפלת עמך ישראל ועשה מהר בקשתם ברוך שומע תפלה. ר' אלעזר
בר צדוק אומר שמע קול צעקת עמך ישראל ועשה מהר בקשתם ברוך שומע תפלה.
5 אחרים אומרים צורכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
שתתן לכל אחד ואחד כל צורכיו ולכל גויה וגויה די מחסורו ברוך שומע תפלה. אמר ר'
אלעזר בר צדוק אבא היה מתפלל תפלה קצרה בערבי שבתות ומאהבתך ה' אלהינו
שאהבת את ישראל עמך ומחמלתך מלכנו שחמלת על בני בריתך נתת לנו ה' אלהינו
את יום השביעי הגדול והקדוש הזה באהבה ועל הכוס אומר אשר קדש את יום השבת
10 ואינו חותם: [12] כבוד יום כבוד לילה כבוד יום קודם לכבוד לילה אין לו אלא כוס
אחד קדושת היום קודמת לכבוד יום ולכבוד לילה. לילי שבתות ולילי ימים טובים יש
בהן קדושת היום על הכוס ויש בהם הזכרה בברכת המזון שבת וי"ט וחולו של מועד
יש בהם הזכרת היום בברכת המזון ואין להם קדושת היום על הכוס: [13] לא הזכיר
גבורות גשמים בתחיית המתים ולא שאל את הגשמים מחזירין אותו לא אמר הבדלה
15 בחונן הדעת אומרה על הכוס ואם לא אמר מחזירין אותו ר' יוסי אמר אף מי שלא
הזכיר בשל ארץ מחזירין אותו: [14] כל שאין בו מוסף כגון חנוכה ופורים שחרית ומנחה
מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המורע אם לא אמר אין מחזירין אותו ובמוספין מתפלל
שבע ואומר קדושת היום באמצע. שבת שחל להיות בראש חודש ובחולו של מועד
שחרית ומנחה מתפלל שבע ואו' מעין המורע בעבודה ור' אליעזר אומר בהודאה אם
20 לא אמר אין מחזירין אותו. ובמוספין מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע. שבת
ויום טוב ויום הכפורים מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: [15] יו"ט של ראש
השנה שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ואומר של שבת בפני עצמו
ושל יום טוב בפני עצמו ומתחיל בשל שבת ובית הלל אומרים מתפלל תשע. יום טוב
שחל להיות בשבת ב"ש אומרים מתפלל שמונה ואומר של שבת בפני עצמו ושל יום
25 טוב בפני עצמו ומתחיל בשל שבת וב"ה אומרים מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים

10 י י"א ד' (ז' ו')! ג ב פסחים ק"ה, שבת כ"ד:; 13 י ע' א' (ה' ב'), ג' ד' (א' ט')! תעניות ס"ג ד'
(א' א'); ג כ"ו: ל"ג, וע' מ"ח:! | 16 י י"א ג' (ז' ס')!; ג שבת כ"ד, עירובין מ': ביצה י"ד | 21 לקמן
ראש השנה ב' י"ג; י שם כ"ט ג', (ד ו')!, שבועות ל"ג א' (א' ה'); ג ערובין מ': |

1 סכנה ד גדודי חיה [חיות ב] ולסטים ג | 1 ר' ליעזר ב אליעזר ג | 2 בשמים > ממעל ב ג |
2 רוח > | 2 בארץ > ב מתחת ג | 2 ברוך > אתה ה' ג [ב >] | 3 מן ר' יוסי, עד תפלה
> ד ר' יהושע אומר שמע שועת.. ג | 4 קול > ג ד לתפלת ב | 4 מהרה | 5 ישראל > ב | 6 כל
> ב ד צרכיה י כדי פרנסתן ג | 6 כדי | 8 מן שאהבת, עד 9 באהבה > | 9 באהבה > למנוחה לקדושה
לעבודה [תיבה אחת מטושטש לגמרי] לאות ולברית לתת לנו ברכה ושלום בארץ אלקינו ואלקי אבותינו
רצה במנוחתנו כו' א בגליון מיד מאוחר | 6/7 כל מאמר זה > ג | 10 אם אין ב ד | 11 קידוש היום קודם ג
12 להם | 12 הזכרת היום ד קדושת היום ב | 12 ויום טוב > וראש חודש ב שבת ור"ח וחש"מ וי"ט ד
13 הזכרת] כדושת ב | 13 טעה ולא הזכיר ג | 14 ולא שאלה [ושאלה ג] בברכת השנים ג ד אם לא שאל
בברכת השנים י | 14/15 והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס ג
16 הזכיר > ברית ב ד תורה ג | 16 ופורים > ערבית ב ג ד | 17 המאורע ג ד י > בהודאה
17 אמר > מעין המאורע | 17 אין > | 17 אותו > וכל שיש בו מוסף כגון ראש חודש וחולו של
מועד שחרית ומנחה [בשחרית ובמנחה ב] מתפלל שמונה עשרה ואומר קדושת היום בעבודה ר' אלעזר
אומר בהודאה [בהודייה ב] ואם לאו מחזירין אותו ב ד | 18 מן שבת, עד 20 באמצע > | 19 בשחרית
ובמנחה ב | 19 מעין המורע בעבודה] קדושת היום באמצע ב [ובגליון מיד מאוחר וכתב מטושטש
איתא חסורי מחסרי והכי קאמר מזכיר של ר"ח והולו של מועד בעבודה ר' אליעזר אומר בהודאה]
20/21 בשבת ובי"ט וביה"כ ב יום טוב > ד | 21 באמצע > רבן שמעון בן גמליאל ור' יוחנן בן
ברוקא אומרים כל מקום שמתפלל שבע [שזקוק לשבע ב ג] אומרים קדושת היום באמצע ב ג ד
22 להיות > ב ד | 22 שמונה עשרה ונקוד על עשרה לסימן שטעה ב [ונקד עשרה במקום שמונה]

1 בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע רבי נתן אומר אף חותם ברוך מקדש השבת
וישראל והזמנים: [16] סומא ומי שאין יכול לכוין את הרוחות מכונין לבם לפני המקום
ומתפללין שנ' והתפללו אל ה' דרך ארצם אשר בחרת בה. העומדים בחוצה
לארץ מכונין את לבם כנגד ארץ ישראל שנאמר והתפללו אל ה' דרך ארצם
5 אשר בחרת בה העומדים בארץ ישראל מכוונין לבן כנגד ירושלם שנ' והתפללו
אל העיר הזאת. העומדים בירושלם מכונין את לבם כנגד בית המקדש ומתפללין
שנ' והתפללו אל המקום הזה נמצאו העומדים בצפון פניהם לדרום העומדים
בדרום פניהם לצפון העומדים במזרח פניהם למערב העומדים במערב פניהם למזרח ונמצאו
כל ישראל מתפללין למקום אחד: [17] לא יעמוד לא על גבי מטה ולא על גבי כסא
10 ולא על גבי ספסל ויתפלל שאין גבהות לפני המקום שנ' ממעמקים קראתיך ה'
אם היה זקן או חולה הרי זה מותר: [18] היה רוכב על החמור אם יש לו מי שיאחז את
חמורו ירד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל רבי אומר בין כך ובין כך יתפלל
במקומו ובלבד שיהא לבו מכוון: [19] היה משכים לצאת לדרך נוטל שופר ותוקע לולב
ומנענע מגילה וקורא בה ומתפלל ולשיגיע זמן קרית שמע קורא היה משכים לישב בקרון
15 או בספינה הרי זה מתפלל ולכשיגיע זמן קרית שמע קורא: [20] היה עומד באיסטרטיא או
בפלטיא הרי זה עובר פני חמור ופני חמר ופני קדר אינו פוסק. אמרו עליו על ר'
חנינא בן דוסא שהיה עומד ומתפלל נשכו ערוד ולא הפסיק הלכו תלמידיו ומצאוהו
מת על פי חורו אמרו אוי לו לאדם שנשכו ערוד אוי לו לערוד שנשך לבן דוסא:
[21] אין עומדין להתפלל מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך
20 דברים בטלים אלא מתוך דברים של חכמה וכן לא יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה
ולא מתוך שחוק ולא מתוך דברים בטלים ולא מתוך קלות ראש אלא מתוך דברים
של חכמה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו את דבריהם בדברי שבח ותחנונים.

2 י ס' ב' (ד' ס') ; ג ועיין מ"ס | 3 מלכים א' ח', מ"ד מ"ח שם לא נמצא כן | 3/4 גם כן ליתא שם כן | 7 שם 9 י ד' ד' (ב' ג') ! ; ג י: | 10 תהלים ק"ל א' | 11 י ס' ב' (ד' ס') ;ג ל' וע' מ ד' ס' | 13 י סוכה כ"ג ד' (ג' י') ; ג שם | 15 י ט' א' (ה' א') ; וע' ג ל"ב: | 19 י ס' ד'(ס' א') ; ג ל"א |

1 נתן < ב ג | 1 את השבת | 2 יכון לבו ג הרי אלו מתפללין י | 2 כנגד אביהן [אביו ג] שבשמים ב ג כלפי למעלן י | 3 ויתפללו אל ה' אליכם ב 3 מן דרך עד בה < ב ד | 3 היה עומד ג ד העומדים ומתפללים י | 4 יכון את לבו ג ד הופכין את פניהם י ת | 4 את < ב | 4 אל ה' < ב | 5 אשר בחרת בה < ב ד | 5 היה עומד ג ד | 6 יכון את לבו ג ד את לבן ב | 6 מכונין את לבם] מתפללין כנגד ד | 6 את < ב | 7 אל הבית הזה | 7 הזה < העומדים במקדש יכוונו את לבן כנגד בית קדשי הקדשים שנא' והתפללו אל ב ג ד < היה עומד בית קדשי קדשים יכון את לבו כנגד בית הכפרת היה עומד אחורי בית הכפרת יראה עצמו כאלו לפני הכפרת ג | 7 לצפון | 8 מחזיר פניו [והסדר מהופך] ג | 8 נמצאו ב | 9 יעמוד < אדם ב ג | 9 על גבי מטה < ג [כ = א ב] | 10 ספסל] שרפרף ג | 10 ספסל < ולא על גבי מקום גבוה ב ג ד | 11 הרי זה < ב | 11 על < גבי | 11 החמור < והגיע זמן תפלה ג | 11/12 לאחוז בחמורו י | 12 ומתפלל למטן י | 12 מתפלל במקומו ב | 12/13 ישב במקומו ויתפלל ג | 13 לפי שאין דעתו מיושבת עליו ג שכך לבו מיושב י | 13 השכים ג זה שהוא משכים י [ובשם רב] | 13 נוטל לולב ומנענע שופר ותוקע י | 13 הרי זה נוטל ב | 14 ומתפלל < ב ג ד | 14 וכשיגיע ב ג ולכשתגיע י | 14 עונת י | 14 וכן מי שהיה ד חשכים ג | 15 בספינה < מביאין לו לולב ומנענעו מגלה וקורא בה | 15 הרי זה מתפלל < ד מתפלל ג | 15 קורא < ר' שמעון בן אלעזר אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל ג ד < כדי שיסמוך גאולה לתפלה ג | 15 בסרטיא ב ד באסרטיא י | 16 מפני י | 16 החמור י | 16 ופני חמר ופני קדר] ומפני חקרון י | 16 מפסיק ב ד ובלבד שלא יפסיק י | 16 אמרין י | 17 עומד ומתפלל] מתפלל ב | 17 ונשכו ב | 17 בא חברבר והכישו י | 17 הפסיק < את תפלתו | 17 תלמידיו < י | 17/18 ומצאו אותו חברבר מת מוטל י | 18 אי לו ב י | 18 אי לו ב י | 19 לא יעמוד אדם ויתפלל י | 19 לא מתוך ב י | 19 מן ולא, עד בטלים < ב | 19 להתפלל < לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות [כ <] ג | 20 דבר של תורה י[1] של שמחה י[2] < של מצוה ג | 20 מן וכן, עד 22 חכמה < ב | 20 אל י | 20 מתוך חברו י[1] | 20 דבר של חכמה ד דבר של תורה י[1] שמחה י[2] כ [בגליון] דבר הלכה ג | 22 ותנחומים ב ג ד ובדברי נחמות י |

1 [22] הכותב את השם אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו היה כותב חמשה ששה שמות
כיון שגמר אחד מהן משיב שאילת שלום: [23] מקום שנהגו לומר ברכת אבלים שלש
אומרים שלש שתיים אומרים שתיים אחת אומרים אחת: [24] מקום שנהגו לומר ברכת
אבלים שלש כולל את הראשונה בתחיית המתים וחותם בה מחייה המתים. שנייה
5 בתנחומי אבלים וחותם בה מנחם עמו ועירו שלישית בגמילות חסדים אינו צריך חותם:
[25] שמונה עשרה ברכות שאמרו חכמים כנגד שמונה עשרה אזכרות שבהבו לה' בני
אלים כולל של מינים בשל פרושין ושל גרים בשל זקנים ושל דוד בשל ירושלם ואם
אמרו אלו לעצמן יצא: [26] עונין אמן אחר ישראל המברך ואין עונין אמן אחר כותי
המברך עד שישמע כל הברכה כולה.

10 ד' [1] לא יטעום אדם כלום עד שיברך שנ' לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי
בה. הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל עד שהתירו לו כל המצות. לא ישתמש
אדם בפניו ידיו ורגליו אלא בכבוד קונהו שנאמר כל פעל ה' למענהו: [2] דבש
תמרים ויין תפוחים וחומץ סתווניות מברכין עליהם כדרך שמברכין על המוריים: [3] יין
חי מברכין עליו בורא פרי העץ ונוטלין הימנו לידים נתן לתוכו מים מברכין עליו בורא
15 פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אחד חי ואחד מזוג
מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים: [4] הביא לפניו מיני תרגימא
מברך עליהן בורא מיני כסאנין. על הזרעים הוא אומר בורא מיני זרעים על הדשאים
הוא אומר בורא מיני דשאים על הירקות הוא אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר
ברוך מצמיח האדמה בדברו: [5] ר' מאיר אומר אפילו ראה את הפת ואמר ברוך שברא
20 פת זו כמה היא נאה זו ברכתה. ראה תאנים ואמר ברוך שברא תאנים הללו כמה הן
נאות זו היא ברכתן. ר' יוסי אומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא
ר' יהודה אומר כל שנשתנה מברייתו ושנה ברכתו יצא: [6] הכוסס חטין מברך עליהן בורא
מיני זרעים אפאן ובשלן בזמן שהפרוסות קיימות מברך עליהן המוציא לחם מן הארץ
ומברך עליהן שלש ברכות. אין הפרוסות קיימות מברך עליהן בורא מיני מזונות ומברך

1 י ע' א' (ה' א') | 2 ע' ג כתובות ק': | 6 י ס' א' (ד' ב') ! תענית ס"ס ג' (ב' ב'.) ; ג מגלה י"ז: | 8 לקמן ה' כ"ב; מ ס' ס' ; וע' ג כ"ג: | 10 י ע' ד' (ו' א') ; ג ב ל"ה ש, שבת נ': י לפסוק 10 תהלים כ"ד א' | 12 משלי ט"ז ד' | 12 ע' ג ל"ח | 13 י " א' (ו' א') ; ג כ: | 16 הוספתא זאת כלורתה לא נמצא בירוש' ובבלי (ס"ד) וע' בר"פ ו' | 19 י " ב' (ו' ב') ; ג מ: | 22 י " ב' (ו' א') ; ג ל"ז |

1 היה כותב י | 1 שנים או שלשה שמות י ארבעה שמות או ששה ד | 1 שמות < כגון אל אלקים ה' הרי זה גומר את אחד מהן ומשיב י | 2 שאלת | 2 בשלש | 2 בשלש | 3 בשתיים .. בשתיים | 5 צריך < ב ד 6 ברכות < | 6 שמונה אזכרות א | 6 הזכרות | 7 של מינים ושל פושעים במכניע זדים י | 7 ושל זקנים ושל גרים במבטח לצדיקים י | 7 בירושלם ב ד בבונה ירושלים י | 8 לעצמן < ואלו לעצמן ב ד | 10 אסור לו לאדם לטעום כלום קודם שיברך ב שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה ג < י | 10 מן תבל עד 11 בה < ב ג ד [כ=א] | 11 הנהנה < כלום י | 11 הזה בלא ברכה < י | 11 עד שיתירו לו ב ד י | 11 כל < י | 11 כל המצות] כל הברכות א | 11/12 לא ירחץ אדם פניו ג ש א | 12 לכבוד ב ד | 13 ספווניות ב ג | 13 מברך ב | 13 המוריס ב | 14 חי] בזמן שהוא כמות שהוא י עד שלא נתן לתוכו מים אין מברכין עליו בורא פרי הגפן ג | 14 ואין נוטלין י א | 14 משנתן ג | 15 ואין נוטלין] ונוטלין הימנו לידים י כ א | 15 בין חי בין מזוג י בין כך ובין כך ב ג | 16 ונוטלין הימנה י | 16 תרגומה ב | 17 כיסנין ב ד מזונות כיסאנין א [וב"ס ט"ס] | 19 אדמה ב | 19 אפי' ראה את הפת < י | 19/20 ברוך שברא החפץ הזה י | 20 כמה נאה פת זו [זה ג] ג ד מה נאה הוא זה י | 20 אפילו ראה | 20 את התאנים ב | 20 הרי זו ד יצא ג י | 20 ברוך המקום שבראה ג | 20/21 כמה נאין הן ב הן נאות א כמה נאה תאנה זו תאנה ג | 21 ברוך המקום שבראה [ובסוף] ג | 21 יצא ג | 21 על המטבע י' | 21 בברכות < י' | 21 יצא < ידי חובתו ג י | 22 ולא שנה .. לא יצא י א | 22 את החטין ב אומר עליהן י | 23 זרעונים י בורא פרי האדמה | 23 טחנה ואפאן ג טחנן י | 23 קיימות < בתחלה ג | 23 הארץ < ולבסוף ג | 24 ומברך עליהן שלש] ושלש ב ד |

1 אחריהן ברכה אחת: [7] הכוסס האורז מברך עליה בורא מיני זרעים אפאן ובשלן כל זמן
שהפרוסות קיימות מברך עליהן בורא מיני מזונות ואין מברך אחריו כלום: [8] באיזה צד
סדר הסעודה אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסלים על גבי קתדראות עד שנכנסו
כלם נכנסו כלן ונטלו ונתנו להם לידים כל אחד ואחד נוטל ידו אחת מזגו להם את
5 הכוס כל אחד ואחד מברך לעצמו הביאו להם פרפראות כל אחד ואחד מברך לעצמו
עלו והסיבו נתנו להם לידים אף על פי שנוטל ידו אחת נוטל שתי ידיו מזגו להם
את הכוס אף על פי שברך על הראשון מברך על השיני הביאו להם פרפראות אף ע"פ
שבירך על הראשונה מברך על השנייה ואחד מברך לכלם. הבא אחר שלש פרפראות
אין לו רשות ליכנס רבן שמעון בן גמליאל אומר זה מנהג גדול היה בירושלם פורסין
10 מטפחת על גבי פתח כל זמן שהמטפחת פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המטפחת אין
רשות לאורחין ליכנס ועוד מנהג אחר היה בירושלם מוסרין סעודה לטבח נתקלקל דבר
בסעודה עונשין את הטבח הכל לפי כבוד בעל הבית והכל לפי כבוד האורחין: [9] הלכה
בסעודה יוצא להסך את רגליו נוטל ידו אחת יצא לדבר עם חברו והפליג נוטל שתי
ידיו להיכן הוא נוטל בא ומיסב במקומו ונוטל והטפיח ומחזיר מפה על האורחים: [10] שאלו
15 את בן זומא מפני מה בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו אמר להם
מפני שאין בית הבליעה פנוי. הביאו להם אורז ויין מברך על האורז ופטר את היין
צנון ונובלת מברך על הצנון ופוטר את הנובלת מליח ופרוסה מברך על המליח ופוטר
את הפרוסה ר' חנניה בן גמליאל אומר פת הבא תחלה לפני מזון ופת הבא עם המליח
לאחר המזון טעונה ברכה לפניה ולאחריה. רבן שמעון בן גמליאל אומר פרוסות סימן
20 גדול לאורחים כל זמן שהאורחין רואין את הפרוסות יודעין שדבר אחר בא אחריהן
ככר שלם וקטניות יודעין שאין דבר אחר בא אחריהם: [11] מברכין על הדגן שהוא מן
המובחר כיזה צד שלמה של גלוסקין ושלמה של בעל הבית מברך על שלמה של גלוסקין
פרוסה של גלוסקין ושלמה של בעל הבית מברך על השלמה של בעל הבית פת חטין
ופת שעורין מברך על של חטין פרוסה של חטין ושלמה של שעורין מברך על פרוסה
25 של חטין פת שעורים ופת כוסמין מברך על של שעורים והלא כוסמין יפין משעורין
אלא שהשעורין ממין שבע והכוסמין אינם ממין שבע זה הכלל כל שהוא מין שבע
ומין דגן רבן גמליאל אומר מברך אחריו שלש ברכות וחכמים אומרים ברכה אחת:

1 סס | 2 י "ד' (ו' ו') ! ; ג מ"ג, ב"ב ל"ג : | 12 ג יומא ל' ! | 14 י "ד' (ו' ו'); ג מ"ג | 19 ע' סנהדרין ל"ב
וע' ס"ד. 21 י "ג' (ו' ח') ; ג ל"ט : !

1 ברכה אחת מעין שלש אחריהן | 1 את האורז ב ג | 1 בורא פרי האדמה ב ג ד בורא מיני
זרעונים י | 1 כל זמן] אף על פי ב ג ד | 1 טחנו אפאו ובישלו ג | 2 קיימות > בתחלה ג ולבסוף
[לאחריו י] מברך ברכה אחת מעין שלש ג י | 2 כיצד ב ג ד > י | 3 סעודה ב י הסבה ג | 3 גבי
> ב י, ועל ב ג ד י | 3 עד שיכנסו ג ד עד שיתכנסו ב מתכנסין י | 4 כלם > ב | 4 ונטלו
> ב ד | 4 נתנו ב הביא להם מים [לידים י] ג י | 4 ואחד > ד[3] | 4/5 בא להם יין ג הביאו להן יין
י | 5 לפניהם ב ח | 5 פרפריות ד פרפרת י | 6 ונתנו | 6 נטל ג ד | 6 נותן לשתי ידיו ד חוזר ונוטל
שתי ידיו ג | 8 השניה > ואחד מברך [ע"י י] לכולם ג י ח | 7 לפניהם | 8 פרפריות
8 [בבא דפרפראות > ג והסדר מהופך י] | 8 הביאו ב ד | 8 אחר] לאחד | 8 פרפריות ב ד | 9 לו
> י ח | 9 אמר רשב"ג ב | 9 והמנהג ד[3] מנהג ד[4] | 10 מטפחות | 10 בזמן | 10 שהמטפחות | 10 פרוסה
ד[3] פרוסים ד[?] | 10 נסתלקו | 10 מטפחת ב > ד | 11 מוסר | 11 אם נתקלקל ב | 12 [אורחין קודם
בעל הבית ב] | 12 כבוד > | 13 להשתין מים ג להטיל מים ח | 13 לרצות את חברו | 14 היכן ב
14 בא > ויושב ב | 14 ומטפיח ד[3] המטפיח ח והטפיה ג ד[4] [וכ"ב ומטפיח דפוס סביאנעטטא וזה טעות
14 מפה > ב ד [כצ"ל = א (ד"ס)] | 15 מה > אמרו ג | 15 לעצמו > לאחר המזון אחד מברך
לכולם ג | 16 לו ב ד | 18 ר' חנינא | 18 פת] מליח ב ד | 18 המלח | 21 וקטניות > ד שלם
> דג ד[2] ח | 21 בא להם בסעודה ב ד | 21 דגן וקטניות מברכין | 22 קלוסקין י | 25 פת כוסמין
ופת שעורין ד י | 25 מן השעורין [ח = א ב] | 26 מין שבעה ב ד י | 27 אחת > מעין שלש |

1 [12] מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין ביריחו הביאו לפניהם כותבות קפץ ר'
עקיבה וברך אחריה ברכה אחת מעין שלש אמר לו רבן גמליאל עקיבה מה לך אתה
מכנים ראשך בין המחלוקת אמר לו ר' למדתנו אחרי רבים להטות אף על פי שאתה
אומר כך הלכה כדברי המרובין: [13] ר' יהודה אומר משום רבן גמליאל כל שהוא מין
5 שבע ואינו מין דגן ודגן שלא עשאן פת רבן גמליאל אומר מברך אחריו שלש ברכות
וחכ"א ברכה אחת. כל שהוא לא ממין שבע ולא ממין דגן רבן גמליאל אומר ברכה
אחת וחכ"א אומרים אין מברך כלום: [14] מעשה ברבי טרפון שהיה יושב בצילו של
שובך בשבת במנחה הביאו לפניו דלי של צונן אמר להן רבי טרפון לתלמידיו השותה
מים לצמאו כיצד הוא מברך אמרו לו למדינו רבינו אמר להם בורא נפשות וחיסרונן
10 אמר להם אשאל אמרו לו למדינו אמר להן הרי הוא אומר וישבו לאכל להם
וישאו עיניהם ויראו והנה אורחת ישמעאלים וגו' הלא אין דרכן של
ערביים להיות נושאין אלא עורות ריח רע ועיטרן אלא שנתנו את הצדיק ההוא בין
דברים החביבין והלא דברים קל וחומר ומה בשעת כעסן של צדיקים מרחמין עליהן
בשעת הרחמים על אחת כמה וכמה: [15] כיוצא בדבר אתה אומר ויקרבו וישאום
15 בכתנותם והלא דברים קל וחומר מה בשעת כעסן של צדיקים מרחמין עליהן
בשעת הרחמים על אחת כמה וכמה. כיוצא בו לא אכל האריה את הנבלה
ולא שבר את החמור ומה אם בשעת כעסן של צדיקים מרחמין עליהן בשעת
הרחמים על אחת כמה וכמה: [16] אמר להם אשאל אמרו לו למדינו רבינו אמר להם
מפני מה זכה יהודה למלכות אמרו לו מפני שהודה בתמר, מעשה בארבעה זקנים שהיו
20 יושבין בבית שער של ר' יהושע אלו הן אלעזר בן מתיא חנינא בן חכינאי ושמעון
בן עזאי ושמעון התימני היו עוסקין במה ששנה להן ר' עקיבה אמר להן ר' עקיבה
מפני מה זכה יהודה למלכות מפני שהודה בתמר הוסיפו הן מעצמן אשר חכמים
יגידו ולא כחדו מאבותם להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר
בתוכם אמר להם וכי נותנין שכר על העבירה אלא מפני מה זכה יהודה למלכות מפני
25 שהציל את אחיו מן המיתה שנ' ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג

1 ג ל"ז | 4 י סס; ג סס | 7 י "ד' (ו' ח') ; ג סס ה בשלח ויסי ה' | 10/11 ברחשית ל"ז כ"ד |
14/15 ויקרח י' ו' | 16/17 מלכים ח' י"ג י"ח | 18 ה סס 22/23 חיוב ע"ו ; י"ח, י"ט | 25 ברחשית
ל"ז ; כ"ו כ"ז |

1 כותבות > [ואכלו ג] ונתן רבן גמליאל רשות [לר' עקיבא ג] לברך ג ד | 2 אחריה >
ב ג ד | 1/2 קפץ וברך ר' עקיבא ג | 2 ברכה > ב | 2 מעין שלש > ב | 2 למה אתה ב עד
מתי אתה ג | 3 למדתנו רבנו ד ג [אבל שם הסדר מהופך] למדתנו ב | 4 כן ג > והבריך אומרים כך
[כן ג] ג ד | 4 זה הכלל שהיה ר' יהודה אומר י | 4 משמו ב ג | 4 ממין ב ד י | 5 שבעה ב ד
משבעת המינים ג | 6 אחת > מעין שלש | 6 דגן > או [מין ג ח] דגן ולא [דגן שלא ד] עשאן פת
ב ד | 6 כל שאינו [לא ב] משבעת המינין [ממין שבעה י ח] ולא ממין דגן | 6 דגן > כגון פת
אורז ודוחן ג ד | 7 אחת > מעין שלש ב ג ד לפניו ולאחריו י | 7 מברכין ב ד > ג | 7 ולא
כלום ב לפניה ולא לאחריה י | 8 במנחה בשבת ב של יבנה ה [ושם סדר המעשה מהופך] | 8 הביא...
לתלמידיו] למדנו רבני ה | 8 ר' טרפון > ב | 9 הוא > ב ד | 9 ילמדנו ב מן אמרו עד למדנו
> ה נפשות > רבות וחסרונן על כל מה שבראת חי העולמים ה | 10 אשאל > א | 10 ילמדינו
ב > רבינו ב ד | 10 מן וישבו עד ישמעאלים > ד ה מן והנה עד ישמעאלים > ב > וגמליהם
נושאים נכאת וצרי ולוט ה | 11 אין] הלין | 12 שאלו ירד ידיד האהוב הזה עם הערביים לא היו ממיתים
אותו מריח גמלים ועטרן אלא זמן לו הקב"ה שקים מלאים בשמים וכל ריחנין טובים שלא ימות מריח
הגמלים ומריח העטרן ה | 12 אותו צדיק ב | 13 חביבין ב | 13 בדבר אתה אומר] בו ב ד |
15 בכתנותם ב פ > אל מחוץ למחנה ב | 15 מרחמין עליהן] כך ב | 15/16 מן של, עד וכמה >
19 למלכות יהודה א (ט"ס) | 19 מן מעשה, עד 24 מפני > ה | 20 אלו הן > ב ד | 21 עסוקין ב ד | 21 להן
ר' עקיבה] להן ר' טרפון | 21 ר' טרפון ה | 22 מן מפני שהודה עד ומפני > ה | 23 ולא עבר זר
בתוכם > ב ד | 24 העברות ב > אמרו לו ב ד | 25 כי נהרוג] וגו' ב ח | 1 25 הפסוק מסורס |

1 וירדנו אל תהי בו וכתיב לכו ונמכרנו לישמעאלים אמר להן דייה
להצלה שתכפר על המכירה אלא מפני מה זכה יהודה למלכות מפני הענוה שנ׳ ועתה
ישב נא עבדך וג׳ אף שאול לא זכה למלכות אלא מפני הענוה שנ׳ פן יחדל
אבי מן האתונות ודאג לנו שקל עבדו בו אבל שמואל אינו כן אלא הנה
5 נטש את דברי האתונות ודאג לכם לאמר מה אעשה לבני וכשהוא
בורח מן השררה מה הוא אומר וישאלו עוד בה׳ הבא עוד הלם איש ויאמרו
וגו׳ אמר להם ולא ערב הוא וסופו של ערב לצאת ידי ערבותו אלא מפני מה זכה
יהודה למלכות אמר להם מפני שקידש שמו של מקום שכשעלו שבטים ועמדו על
הים זה אומר אני יורד תחילה וזה אומר אני יורד תחילה קפץ שבטו של יהודה וירד
10 בתחילה וקידש שמו של מקום ועל אותו השעה הוא אומר הושיעני אלהים כי
באו מים עד נפש טבעתי ביון מצולה וכן הוא אומר בצאת ישראל
ממצרים היתה יהודה לקדשו יהודה שקידש שמו של מקום על הים לפיכך
ישראל ממשלותיו: [17] עקרו להביא את הכלה והניחו שם אפי׳ זקן אחד ואפי׳ חולה
אין צריכין לברך למפרע וכשהן חוזרין אין צריך לברך כתחילה לא הניחו שם אפי׳ זקן
15 או חולה צריכין לברך למפרע וכשהן חוזרין צריכין לברך כתחילה: [18] בעל הבית שהיה
מיסב ואוכל קראו חברו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר אין צריך
לברך כתחלה הפליג צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר צריך לברך כתחלה: [19] פועלין
שהיו עודרין בתאנים וגודרין בתמרים ומוסקין בזיתים אע״פ שמפסיקין ואוכלין מפסיקין
ואוכלין אין צריך לברך למפרע וכשהן חוזרין אין צריכין לברך כתחילה הפליגו צריך
20 לברך למפרע וכשהן חוזרין צריכין לברך כתחילה.

ה׳ [1] לא יאכל אדם ערב שבת מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת בתאוה דברי
ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר הולך ואוכל עד שעה שתחשך: [2] מעשה ברבן שמעון בן גמליאל
ור׳ יהודה ור׳ יוסי שהיו מסובין בעכו וקדש עליהם היום אמר לו רבן שמעון בן גמליאל
לר׳ יוסי נפסוק לשבת אמר לו כל יום ויום אתה מחבב דברי בפני יהודה ועכשו
25 אתה מחבב דברי יהודה כפני הגם לכבוש את המלכה עמי בבית אמר לו אם כן לא
נפסוק שמא תקבע הלכה בישראל אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כר׳ יוסי:
[3] אורחין שהיו מסובין אצל בעה״ב וקידש עליהם היום עקרו עם חשכה לבית המדרש חזרו
ומזגו להם את הכוס אומרים עליו קדושת היום דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר אוכל והולך

1 סס מ״ד ל״ג | 3/4 סמואל א׳ ע׳ ס׳ | 4/5 סס י׳ ב׳ | 6 סס י״א כ״ב | 10 תהלים ס״ט ב׳ ג׳ | 11/12 סס
קי״ד א׳ ב׳ | 13 ג פסחים ק״א | 15 סס | 21 י פסחים ל״ז ב׳ (י׳ א׳) ; ג סס ל״ע : | 22 ג סס ק׳ | 27 סס |

2 על המיתה מכירה א [וב״ס שכח הסופר הנקודות על תיבת מיתה] | 2 למלכות > אמרו לו ב |
3 עבדך > תחת הנער ב | 4 הנה > ב ד | 5 דבר ד > ב | 6 הסרוה ב | 6 ויאמר > הנה הוא
נחבא אל הכלים ב ד | 7 ירד ידי א | 8 מפני מה שקדש | 8 של קב״ה ב ד > על הים ב | 8 אין
אני ב | 9 תחלה > [א=אב ה] | 10 תחלה > | 10 קב״ה ב ד | 11 מן טבעתי,
עד מצולה > | 11 מצולה > ואין מעמד וגו׳ אל תשט׳ שבו׳ וגו׳ ב | 11 ואו׳ ב | 9/11 תחלה > שנ׳
סבבוני בכחש אפרים וג׳ מתוך שהיו נוטלין עצה אלו ואלו קפץ נחשון בן עמינדב ושבטו אחריו לתוך
גלי הים לפיכך זכה למלכות שנ׳ בצאת . . . לכך ישראל ממשלותיו אמר להם הקב״ה מי שקדש שמי
על הים יבוא וימשול על ישראל והודו לו הזקנים לר׳ טרפון ה | 3 להביא > את החתן ואת ג ד |
13 הניחו | 13 אפילו > ג ד | 13 אחד > ג ד | 13 ואפי׳ > ג ד | 13 חולה > כשהן יוצאין ג |
14 לכתחלה | 14 אפי׳ > ג ד | 15 חולה > כשהן יוצאין ג | 17 לכתחלה | 17 לכתחלה |
19 לכתחלה | 20 לכתחלה | 21 בערבי שבתות וימים טובים ג לא יטעום אדם כלום י [ומסורס] | 22 ר׳
יוסה ב י | 22 אוכל והולך ד י | 22 שעה > | 22 שהוא משלים י | 22 שתחשך > מפסיקין לשבתות
[לשבת י] דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר אין מפסיקין ג ד י | 24 לר׳ יוסי > ברבי רצונך ב ד | 24 נפסיק
ב ח | 24 לשבת > ג | 24 בכל ב ד | 24 ויום > ב ד | 24 עכשו ב ד 25 בישראל | 26 כר׳ יוסא
> היו מסובין וקדש עליהם היום עוקרין ומביאין כוס של יין ואומר עליו קדושת היום ג ח |

1 עד שעה שתחשך: [4] מזגו לו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון ומזכיר של שבת בברכת
המזון והשיני אומר עליו קדושת היום: [5] כיזה צד סדר היסב בזמן שהן שתי מיטות גדול
מיסב בראשו של ראשונה ושני לו למטה הימנו ובזמן שהן שלש מטות גדול מיסב
בראש של אמצעית שני למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו כך היו מסדירין והולכין:
5 [6] נטילת ידים כיזה צד עד חמשה מתחילין מן הגדול מחמשה ואילך מתחילין מן
הקטון: [7] סדר למזיגת הכוס כיזה צד בתוך המזון מתחיל מן הגדול אחר המזון מתחיל
מן המברך רצה לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו: [8] שניים ממתינין
זה לזה בקערה שלשה אין ממתנין המברך פושט ידו ראשון רצה לחלוק כבוד לרבו
או למי שגדול ממנו הרשות בידו: [9] לא יישך אדם מן הפרוסה ויחזירנה לקערה מפני
10 סכנה: [10] לא ישתה אדם מן הכוס ויתננו לחברו לפי שאין דעת הבריות שוות:
[11] אחד משמש את השניים הרי זה אוכל עמהן שלשה אין אוכל עמהן עד שיתנו
לו רשות: [12] בא להם מתיקה בתוך המזון מברך על המזון ופוטר את המתיקה:
[13] ר׳ מונא אומר משום ר׳ יהודה פת הבאה בכסנין אחר המזון טעונה ברכה לפניה
ולאחריה: [14] מים ראשונים רשות אחרונים חובה מים ראשונים רצה להפסיק
15 מפסיק אחרונים רצה להפסיק אינו מפסיק: [15] הכל חייבין בברכת המזון כהנים
לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין חללין נתינים וממזרים סרים אדם סרים
חמה פצוע דכה וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן טומטום
ואנדרוגנוס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן: [16] אנדרוגנוס מוציא את
מינו ואינו מוציא שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו: [17] מי
20 שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו [18] נשים
ועבדים וקטנים פטורין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן באמת אמרו אשה מברכת
לבעלה בן לאביו עבד לרבו: [19] קטן שיכול לאכול כזית מזמנין עליו ושאין יכול לאכול
כזית אין מזמנים עליו אין מדקדקין בקטן בין שאמר נברך בין שאמר ברכו אין תופסין
אותו על כך והנוקדנין תופשין אותו על כך: [20] בעשרים נחלקין ובלבד שלא יהא
25 בהן אחד שהפטיר את עצמו מן הזימון: [21] רבן שמעון בן גמליאל אומר עלו הסיבו וטובל

1 סס | 2 י תעניות ס״ח א׳ (ד׳ ב׳) ; ג מ״ו : | 5 י י״ב א׳ (פ׳ ב׳) ; ג סס | 6 הך מתניתא לא נמלא
בגמרא (ס״ד) | 7 ג מ״ז | 9/10 ן כים ע׳ | 11 ג מ״ה | 12 ע׳ ג מ״ח : | 13 י י׳ ג׳ (ו׳ ס׳) | 14 י י״ב
א׳ (ס׳ ב׳) ; וע׳ ג סולין ק״ה | 15 ע׳ לקמן ראש השנה ב׳ ד׳ | 20 ע׳ מ ג׳ ג׳ ; י ו׳ ב׳ (ג׳ ג׳), סוכה כ״ג
ד׳ (ג׳ י״א) כ״ה כ״ע א׳ (ג׳ ו׳) ; ג כ׳ : | 25 ג מ״ז : ; וע׳ לעיל ב׳ י״ז ; י י״א ג׳ (ז׳ ג׳) |

1 שעה > | 1 מזגו לו] גמרו ג ח | 1 מזכיר ב | 2 ובשני ב ד | 2 כיצד ב ג ד > י | 2 היסבה
ג ההיסב ד | 3 עולה ומיסב י | 3 בראשה ב בראש ג ד י באמצע ב | 3 של ראשונה > ג ח
העליונה י | 3 עולה ומיסב י | 4 של אמצעית > ג | 4 מכודרין [לקמן מנחות י״א איתא נמי מסדירין] |
5 סדר נטילת ידים ב ד י [והסדר מהופך ד] מים הראשונים ג | 5 כיצד ב ד | 5 מן] עם ב | 5 המשה
ואילך] יותר מכאן י | 5 כיצד ב ג ד > מים אחרונים בזמן שהם ה׳ מתחילין מן הגדול ובזמן שהם
מאה מתחילין מן הקטן ג | 5/6 מן הקטן > עד שמגיע לחמשה וחוזר ומתחיל מן הגדול ולמקום שמים
אחרונים חוזרים שם ברכה חוזרת ג ד | 6 מזיגת ב | 6 כיצד ב > ד | 6 מתחילין ב | 6 לאחר
ב | 8 זה את זה | 9 לא ישוך | 9/10 סכנת נפשות ב ד לפי שאין דעת הבריות שוות ן | 10 מפני סכנות
נפשות ן | 11 שניים ב | 11 הרי זה > ב | 11 השמש שהיה משמש על השניים ג | 11 עמהם >
אף על פי שלא נתנו לו רשות ג | 11 היה משמש על השלשה ג | 13 ר׳ מונה ד ר׳ מנא י | 13 ר׳
יודה > שאמר משום ר׳ יוסי הגלילי י | 14 הראשונים ב ושלפני המזון י | 14 האחרונים ב ושל אחר
המזון י | 14 הראשונים ב אלא שבראשונים י | 14 נוטל ומפסיק י רצה להפסיק > ח | 15 ובשניים
י | 15 נוטל ואינו מפסיק י רצה להפסיק > ח | 16 ממזרין נתינין ב ד | 17 הייבין > ואין
א ב | 19 ולא > את ב ח | 20 ולא את] ואת ב ח | 21 פטורין] חייבין מ ד | 21 באמת] אבל י | 22 בן >
מברך ב ג ח | 22 עבד > מברך ב י [וסדר מהופך י] 22 לוכל ב | 22 קטן שהביא שתי שערות
מזמנים עליו ושלא הביא ב׳ שערות ג ח | 23 ואין ג ח | 23 בקטן] בדבר י | 23 [בין „בקטן" „לבין"
איכא הפסק ד ובין „ברכו" „לאין" ב | 24 הנקדנין ב ד | 24 נחלקו ב ד [ד = א] | 25 שמפטירין
אותו מן הזמון | 25 שיפטור ב | 25 את > ב | 25 אפי׳ לא טבל עמהם אלא בציר ג ח |

עמהן אף על פי שלא אכל עמהן כזית דגן הרי אלו מזמנין עליו: [22] גוי המברך בשם 1
עונין אחריו אמן כותי המברך בשם אין עונין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה:
[23] היה מקריב זבחים בירושלם אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה כשהן אוכלין אומר ברוך
א' ה' א' קב"ו לאכול הזבח הזה. היה מקריב מנחות בירושלם אומר ברוך שהחינו והגיענו
לזמן הזה כשהם אוכלין או' ברוך המוציא לחם מן הארץ: [24] עשרה שהיו מהלכין 5
בדרך אף על פי שכולן אוכלין מככר אחד כל אחד ואחד מברך לעצמו ישבו לאכול
אף על פי שכל אחד ואחד אוכל מככרו אחד מברך לכולן: [25] פועלין שהיו עושין
אצל בעל הבית הרי אלו מברכין שתיים מברך ברכה ראשונה כולל של ירושלם בשל
ארץ וחותם בשל ארץ אם היו עושין עמו בסעודתן או שהיה בעל הבית מברך להם
מברכין ארבע. 10

ו (ה) [1] דברים שבין ב"ש ובית הילל בסעודה ב"ש אומרים מברך על היום ואח"כ מברך ו
על היין שהיום גורם ליין שיבוא וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא וב"ה אומרים מברך
על היין ואח"כ מברך על היום שהיין גורם לקדושת היום שתאמר. דבר אחר ברכת היין תדירה
וברכת היום אינה תדירה והלכה כדברי ב"ה: [2] ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מוזגין
את הכוס שמא נטמאו משקין שבאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס וב"ה 15
אומרים אחורי הכוס לעולם טמאין דבר אחר אין נטילת ידים אלא סמוך לסעודה מוזגין
את הכוס ואח"כ נוטלין לידים: [3] ב"ש אומרים מקנח ידו במפה ומניחה על השולחן שמא
נטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת ויחזרו ויטמא את ידיו ב"ה אומרים ספק משקין
לידים טהור ר' אומר אין נטילת ידים לחולין אלא מקנח ידו במפה ומניחה על הכסת שמא
יטמאו משקין שבמפה מחמת השולחן ויחזרו ויטמאו את האוכלין: [4] ב"ש אומרים מכבדין 20
את הבית מפני איבוד אוכלין ואח"כ נוטלין לידים ובה"א אם היה שמש תלמיד חכם
מלקט פרורין שיש בהן כזית נוטלין לידים ואח"כ מכבדין את הבית: [5] ב"ש אומרים

1 ע' מ ז' ד' ע' לעיל ג' כ"ו | 3 ג ל"ז: | 5 י י"ח ג' (ז' ה') ; ג מ"ג: | 7 י ס' ח' (ג' ה'), י"ג' (ו' ח') ; ג ע"ז | 11 י י"ח ד' (ס' ח'), פסחים ל"ח ג' (ו' ג') ; ג כ"ח, פסי קי"ד | 17 י י"ג ח' (ס' ד') ; ג כ"ב: | 20 י סס (ס' ג'), ג סס | 22 י י"ג ז' (ס' ס') ; ג מ"ג: |

1 כזית דגן] גרוגרת אחת | 1 [את השם א ונקוד עליהם לסימן שטעה אבל לא נכתב בצדה התקון] כותי המברך < ב | 3 הזה > כשהוא מקריבם אומר בא"י אקב"ו להקריב זבחים ב ד | 2 כשהוא אוכלם | 2 לאבול זבחים ב ד | 3 מן היה, עד 5 הארץ < | 4 שהחיינו < ב | 3 הזה > כשהוא מקריבן אומר בר' אש' קד' במצ' וצו' להקריב מנחות | 5 כשהוא אוכלן ב | 5 ברוך < ב | 5 שהיו מהלכין [הולכין ג] בדרך < | 7 עושין > מלאכה ג ד י | 8 הבית > קורין ק"ש ומתפללין ואוכלין פתן ואין מברכין לפניה אבל ג | 8 מברכין > לאחריה ג ד < י | 8 מברך < ג | 8 ראשונה > כתקונה ג כתקנה ד | 8 כולל > שנייה | 9 ארץ > בד"א בעושין בשכרן אבל ג ד | 9 בסעודן ב בסעודה ד | 9 להם] עליהם ד | 9 מיסב עמהם ג ח | 10 מברכין > כתיקנן ג ד ותיבת ארבע נמשך למאמר הבא, ארבע דברים ד [כ = א ב]. [וכבר נתקן ואת בהתוספתא הנדפסת בלבוב מהגאון מ"ז איטינגא (ד"ס) וכן הגיה ר' יונה בן אמתי וז"ל נ"ל שכצ"ל מברכין כתקנן ד' עד כאן הוא סיום הברייתא דלעיל וכ"ה ג' הרי"ף והרא"ש] | 12 שקדושת היום י | 12 וכבר נתחייב בקדושת היום י | 12 יין < ד עד שלא בא היין י | 13 לקדושה | 13 היום < | 13 ברכת < י | 14 ברכת היום] קדושת היום י | 14 תדיר | 14 אינה תדירה > תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ג ד | 14 כדברי < | 15 את הכוס > שאם אתה אומר מוזגין תחלה ב < את הכוס ד מוזגין את הכוס תחלה ג | 15 שלא יטמאו י | 15 מחמת ידיו ג ד מידיו י | 15 לעולם אחורי . . . טמאין י < ג | 16 לסעודה] לברכה י | 16 מן דבר, עד לסעודה < ג | 17 לידים > שאם אתה אומר נוטלין תחלה שמא יטמאו משקין של ידים מחמת הכוס ויחזרו ויטמאו את הידים אלא מוזגין הכוס ואח"כ נוטלין לידים ג ד | 17 על השלחן > שאם אתה אומר על הכסת ג ד | 17/18 שלא יטמאו י | 18 הידים ג ד | 18 אומרים > לעולם י | 18 מן ספק, עד טהור < ג | 19 ר' אומר] דבר אחר ב ג ד י [וב"ס ט"ס בא] | 19 נטילת ידים] נטילה אין ידים לחולין י | 19 לחולין > מן התורה ג ד | 19 מן אלא, עד אוכלין < י 19 במפה > שאם אתה אומר על הכסת ג ד | 21 אובדין של [של < י] אוכלין ב י | אם < | 21 היה < ב ג י | 21 תלמיד חכם] פקח י | 22 ומלקט ד נוטל ג הרי זה מעביר י | 22 פחות מכזית י | 22 כזית > ומניח פרורין שאין בהן כזית | 22 ב"ש אומרים הביאו לפניו שמן ויין ב ד | 22 אומרים > אוחז ב ג |

כוס יין מימינו ושמן ערב משמאלו מברך על היין ואח"כ מברך על השמן וב"ה אומרים 1
שמן ערב בימינו וכוס יין בשמאלו מברך על השמן וטחה בראשה של שמש אם היה
שמש תלמיד חכם טחו בכותל לפי שאין שבח לתלמיד חכם שיצא מבושם: [6] אמר ר'
יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה על ברכת המזון שבתחלה ועל הבדלה שבסוף ועל מה נחלקו
על המאור ועל הבשמים שב"ש אומרים על המאור ואח"כ בשמים וב"ה אומרים בשמים 5
ואחר כך מאור: [7] הנכנס לביתו במ"ש מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואומר
הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו אחר המזון ומשלשלן כולן אחריו ואומר הבדלה
במוצאי שבת ובמוצאי יו"ט ובמוצאי יום הכפורים ובמוצאי שבת ליו"ט ובמוצאי יו"ט
לחולו של מועד. הרגיל אומר הבדלות הרבה ושאינו רגיל אומר אחת או שתיים: [8] בית
המדרש ב"ש אומרים אחד מברך לכולן וב"ה אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו: 10
[9] היה לו נר טמון בחיקו או בתוך הפאנס רואה את השלהבת ואינו משתמש לאורה
משתמש לאורה ואין רואה את השלהבת אין מברכין עליה עד שיהא רואה את השלהבת
ומשתמש לאורו: [10] עששית אע"פ שלא כבתה מברך עליה נר של גוי אינו מברך
עליה ישראל שהדליק מגוי וגוי שהדליק מישראל מברך עליה מאימתי מברך משתחשך
לא בירך משתחשך מברך כל הלילה לא ברך כל הלילה לא מברך מעתה: [11] האש 15
והכלאים אינן מששת ימי בראשית אבל חשובין מששת ימי בראשית ר' יוסי אומר אש
גיהנם שנבראת ביום שני אינה כבתה לעולם שנ' ויצאו וראו בפגרי האנשים
הפושעים בי וגו' האש והבשמים שבמרחץ אינו מברך עליהן: ([87]) [12] היה עומד בחנות
של בושם כל היום אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל
אחת ואחת: 20

ז (ו) [1] ברכת הזימון מן התורה שנ' ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזימון את ז
ה' אלהיך זו ברכה ראשונה על הארץ זו ברכת הארץ טובה זו ירושלים וכן
הוא אומר ההר הטוב הזה אשר נתן לך זה הטוב והמטיב: [2] ומניין שכשם
שאתה מברכו לאחריו כך אתה מברכו לפניו תלמוד לומר אשר נתן לך משעה שנתן

3 י י"ב ח' (ס' ח') ; ג כ"ג: פסחים ק"ג | 6 י סס ! ג פסחים ק"ד | 11 י י"ב ג' (ס' ז') ; ג כ"ג: | 13 י סס ; ג כ"ב: כ"ג | 15 י י"ב ג' (ס' ו') ; ג פסחים כ"ד ! | 17/18 ישעי' ס"ו כ"ד | 18 י י"ג ג' (ע' ג') ; ג כ"ג ! | 21 י י"ח ח' (ז' ח') ; ג מ"ח י"ח : ה בה פ' ע"ז | 21 דברים ח' י' | 22 סס | 23 דברים ג' כ"ה | 23 דבר ס ח' י' | 23 י סס ! : ה סס ! ג סס ! |

1 מימינו] בשמאלו ג ד | 1 ערב < ג | 1 משמאלו] בימינו ג ד [והסדר מהופך ג] | 1 על היין] על השמן ג ד | 1 ר' אומר על הכוס ואח"כ על שמן ערב י ג | 1 מברך < ב | 1 על השמן] על היין ג ד | 1 אומרים > אוחז ב ג ד | 2 שמן ערב] יין ג ד | 2 וכוס יין] שמן ערב [ערב < והסדר מהופך ג] ג ד | 2 מברך על היין ושותהו [ושותהו < ג] והוזר ומברך על השמן ג ד | 2 אומר על השמן י | 2 בראש השמש ב ג ד י | 3 לפי < י מפני ג | 3 שאינו שבחו של תלמיד חכם י שגנאי לת"ח ג | 3 להית יוצא י | 3 שיצא [לצאת ג] לשוק כשהוא מבושם ב ג | 5 נר י | 5 בשמים ואחר כך נר י | 5/6 מאור ואח"כ בשמים י [וכן גרס הרי"ף] | 9 מועד > אבל לא במוצאי י"ט לשבת ג | 9 או שתיים < ג | 9 הפלוגתא בחלוף | 10 לכולן > משום שנא' ברוב עם הדרת מלך ג | 10 בפני עצמו [ח = א ב] | 11 טמונה ג | 11 בתוך היקו י | 11 בפנס ג ד > או בספקלריא י | 11 או שראה ג ד | 12 או משתמש ג ד | 13 מן משתמש, עד השלהבת < | 12 עד שיראה ג ח | 11 ולא נשתמש ג ד | 13 נר של גוי] גוי מגוי י כותי מכותי והסדר מהופך ג | 13 עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו למוצאי שבת ג | 13 אע"פ < | 15 לא ברך משתחשך < א | 15 אין מברך ב | 16 והכלאיים [גוי כ] | 16 אבל עלו במחשבה ג י ח | 17 שנא' ויצאו . . . בי] < אע"פ שלא נבראו מששת ימי בראשית | 18 יושב בחנותו י | 19 הנכנס | 18 הפושעים בי < ב | 18 שנאמ' ואשם לא תכבה | 19 אחד | 19 פעם < ב י | 19/20 על כלו ג | 19 לחנותו של בושם והריח ריח אפי' ישב שם כל היום | 22 זו ברכה ראשונה ה | 21 ברכת הזימון] ברכת הזן ג | 21 (כ"א המזון) | 2: ג ד י | כל פעם ופעם | 22 זו ברכה שנייה ה | 22 הטובה ראשונה] זו הזן את הכל י זו ברכת המזון ג < ה | 22 זו ברכת הארץ] | 23 הטוב ומטיב] ב ג ד י | 22 זו > בונה ג ש ברכת בונה י | 23 הזה > והלבנון ב ג י | שגמלם [שגמלנו ש] כל טוב ה ש |

לך ומניין שאף על ההרים ועל הגבעות תלמוד לומר על הארץ ומניין שאף על התורה 1
ועל המצות תלמוד לומר אשר נתן לך ולהלן הוא אומר ו א ת נ ה ל ך א ת ל ו ח ו ת
ה א ב ן : [3] רבי מאיר אומר מניין שכשם שאתה מברך על המובה כך אתה מברך על
הרעה תלמוד לומר אשר נ ת ן ה׳ א ל ה י ך אלהיך דיינך בכל דין שדנך בין במדת הטוב
בין במדת הפורענות : [4] הרואה עבודה זרה אומר ברוך ארך אפים מקום שנעקר 5
ממנו ע״ז אומר ברוך שעקר ע״ז מארצנו יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתעקר ע״ז מארצנו
ומכל מקומות ישראל ותשיב לב עובדיהם לעבדך : [5] הרואה אוכלוסין אומר ברוך חכם
הרזים שאין פרצופיהן דומין זה לזה ואין דעתם דומה זו לזו בן זומא ראה אוכלסין
בהר הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני. כמה יגע אדם הראשון
ולא טעם לוגמא אחת עד שחרש וזרע וקצר ועימר ודש וזרה ובירר וטחן והרקיד ולש 10
ואפה ואח״כ אכל ואני עומד שחרית ומוצא אני את כל אלה לפני כמה יגע אדם הראשון
ולא לבש חלוק אחד עד שגזז וליבן ונפס וצבע וטווה וארג ותפר ואח״כ לבש ואני
עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. כמה אומניות שוקדות משכימות ואני עומד שחרית
ומוצא כל אילו לפני וכן היה בן זומא אומר אורח טוב מה הוא אומר זכור בעל הבית
לטוב כמה מיני יינות הביא לפנינו כמה מיני חתיכות הביא לפנינו כמה מיני קלוסקאות 15
הביא לפנינו כל מה שעשה לא עשה אלא בשבילי אבל אורח רע מה הוא אומר וכי
מה אכלתי לו פת אחת אכלתי לו חתיכה אחת אכלתי לו כוס אחד שתיתי לו כל מה
שעשה לא עשה אלא בשביל אשתו ובניו וכן הוא אומר ז כ ו ר כ י ת ש ג י א פ ע ל ו
א ש ר ש ו ר ר ו א נ ש י ם : [6] הרואה את הכושי ואת הגיחור ואת הלווקן ואת הקיפח ואת
הננוס אומר ברוך משנה הבריות את החיגר ואת הקיטע ואת הסומא ומוכי שחין אומר ברוך 20
דיין האמת : [7] ראה בני אדם נאין ואילנות נאין אומר ברוך שככה לו בעולמו בריות
נאות : [8] הרואה את הקשת בענן אומר ברוך נאמן בבריתו זוכר הברית : [9] היה מהלך בבית
הקברות אומר ברוך יודע מספר כולכם הוא עתיד לדון אֶתכֶם הוא עתיד להקימכם ברוך נאמן
בדברו מחיה המתים : [10] הרואה את החמה ואת הלבנה ואת הככבים ואת המזלות אומר

2 דברים ח׳ י׳ | 2 שמות כ״ד י״ב | 3 ג סס ; ה ! ; ועי׳ י י״ד ב׳ (ע׳ ו׳) | 4 דברים ח׳ י׳ | 5 י י״ג ב׳ (ע׳ ב׳) ; ג כ״ב : | 7 י י״ג ג׳ (ע׳ ב׳) ; ג כ כ״ח , | 19 18איוב ל״ו כ״ד | 19 י י״ג ב׳ (ע׳ ב׳) ; ג כ״ח : | 21 י סס ; ג סס | 22 י י״ג ד׳ (ע׳ ג׳) ; ג כ״ט : | 22 י סס ; ג כ״ח ! | 24 לקמן תרומות ז׳ י״ב י י״ג ד׳ (ע׳ ג׳ ג כ״ט:

2 ולהלן הוא אומר] ואומר ב | 3 מאיר < | 3 ומניין | 3 שאתה, אתה < ג | 4 אלהיך] אליך ב דיינך] אשר נתן לך דיינך ב ד דיינך ג | 4/5 מדה טובה מדת פורענית ג למדה פורענית ה | 5 זרה < בארץ ישראל ד[4] | 6 מן יהי עד מארצנו < ג | 6 מארצנו < ב ד | 6 מארצנו < וכשם שנעקרה [שעקרתה י] ממקום זה כן תעקר ג י | 7 מכל ג בכל ב ד | 7 מן המקומות כלם י | 7 לעובדיך | 7 לעבדך < ובחוצה לארץ אין צריך לומר כן מפני שרובה גויים ר׳ שמעון אומר אף בחוצה לארץ צריך לומר כן מפני שעתידין להתגייר שנ׳ אז אהפוך וגומר ג]ד[4]=א ב] | 8 כשם שאין י | 8 כך אין י | 8 דומות ב שוות זה לזה כ ח 8 אוכלסין < על גב מעלה ג | 9 מן ברוך, עד הרזים < ב י כ | 10 מלוגמה ; 10 עד שלא אכל פרוסה י עד שלא מצא פת לאכול ג | 10 עד שזרע והרש וקצר ב | 10 זרע < ניכש עידר י | 10 לש < קיטף י | 11 משכים | 11 אני < | 11 את כל אלו ב < מתוקנים ג | 12 ונפץ ג ד | 12 וארג < וכבס י 12 ותפר < ב ג ד | 12 ואח״כ מצא חלק [בגד ג] ללבוש ג י | 13 אלו < מתוקן י מתוקנים ג | 13 כל אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי [כ <] ג כמה בעלי אומניות משכימים ומעריבים י | 14 זכור] ברוך [והסדר מהופך] י | 15 מיני < ג י [כי״פ איתא] (ד״ס) | 15 גלוסקאות ב ג ד | 15 חתיכות] חשובות | 16 אבל < | 16 לא | 16 לא | 16 לא | 16לא | 16 וכן הוא אומר] על אורח טוב מהו אומר ב ג ד | 19 אשר שוררו אנשים < ב | 19 הכושי < ואת הבוריק ב | 19 הלוקין ב | 19 הכיפיח ב < את החרש ואת השוטה ואת השכור ב | 20 הננס < ואת הדרניקוס ג ד הרדינקס כ | 21 אילנות נאין בני אדם נאים י בריות טובות ואילנות טובות ג | 21 מי שככה לו ב בעולמו < כ ד שברא ד שכן ברא בריות נאות בעולמו י | 21/22 בריות נאות < ג | 22 נאמן בבריתו ברוך זוכר הברית ד נאמן בבריתו וקים במאמרו ג [ומשום ר״י בנו של ר״י ב״ב] | 22 מהלך] < בדרך ב הולך ד העובר י הרואה ג | 22/23 בין הקברות ב י קברי ישראל ג | 23 מספרכם ב | 23 אתכם < | 23 להקימכם < בדין ב | 24 מחיה מתים במאמרו | 23/24 היודע מספרכם הוא יעורר אתכם הוא יגלה את העפר מעל עיניכם

סדר זרעים

כתב יד ערפורט

1) ברכות
2) פיאה
3) תרומות
4) עורלה
5) דמאי
6) שביעית
7) כלאיים
8) מעשר ראשון
9) מעשר שני
10) חלה
11) ביכורים

כתב יד וויען ודפוס

1) ברכות
2) פאה
3) דמאי
4) תרומות
5) שביעית
6) כלאים
7) מעשרות
8) מעשר שני
9) ערלה
10) חלה
11) בכורים

מפתח הפסוקים הנמצאים בסדר זרעים.

בראש' 17_{5} — 2_{28} 3_{2}
בראש' 17_{1} — 2_{26}
בראש' 22_{14} — 3_{13}
בראש' 22_{16} — 97_{6}
בראש' 26_{12} — 15_{9}
בראש' 26_{24} 15_{18}
בראש' 35_{10} — 2_{18}
בראש' 37_{24} — 10_{13}
בראש' 49_{27} — $71_{2,27}$
שמות 20_{21} — 97_{4}
שמות 22_{8} — 37_{15}
שמות 24_{12} — 14_{18}
ויקרא 4_{27} — 27_{30} 22_{7}
ויקרא 6_{10} — 47_{29}
ויקרא 7_{29} — 47_{23}
ויקרא 7_{33} — 47_{26}
ויקרא 10_{6} — 10_{17}
ויקרא 19_{9} — 18_{25} 20_{12}
ויקרא 25_{37} — 67_{27} 69_{31}
במדבר 11_{24} — $92_{2,4}$
במדבר 11_{32} — 100_{5}
במדבר 18_{27} — 30_{7}
במדבר 18_{28} — 30_{22}
במדבר 18_{32} — 55_{9}
במדבר 31_{30} — 33_{1}
במדבר 32_{22} — 24_{8}
במדבר 34_{6} — 28_{3}
דברים 3_{25} — 14_{14}
דברים 5_{7} — $1_{14.15}$
דברים 6_{5} — 15_{12}
דברים 6_{11} — 97_{4}
דברים 8_{10} — $14_{12.6\ 19}$
דברים 13_{14} — 24_{29}
דברים 15_{1} — 73_{3}
דברים 15_{6} — 24_{14}
דברים 15_{8} — 23_{27}
דברים 15_{9} — 24_{28}
דברים 16_{3} — 2_{11}
דברים 18_{4} — 47_{27}
דברים 18_{5} — 47_{28}

דברים 24_{17} — 24_{24}
דברים 24_{19} — 22_{5}
דברים 26_{1} — 96_{28} $7_{3,4,5}$
דברים 28_{3} — 97_{1}
דברים 28_{12} — 96_{10}
דברים 33_{28} — 97_{2}
שופטים 6_{12} — 17_{15}
שופטים 7_{19} — 7_{8}
שופטים 14_{4} — 40_{2}
שמואל א' 1_{13} — 6_{10}
שמואל א' 9_{5} — 11_{3}
שמואל א' 10_{2} — 11_{4}
שמואל א' 11_{22} — 11_{6}
שמואל ב' 20_{21} — 39_{7}
מלכים א' 1_{33} — 80_{1}
מלכים א' 8_{28} — 6_{13}
מלכים א' 8_{44} — $7_{18,19,20}$
מלכים א' 10_{28} — 71_{25}
מלכים א' 13_{18} — 10_{19}
מלכים א' 15_{5} — 80_{2}
ישעיה 3_{10} — 18_{6} 24_{21}
ישעי' 3_{11} — 18_{7}
ישעי' 6_{3} — 2_{7}
ישעי' 38_{2} — 96_{27}
ישעי' 58_{8} — 24_{24}
ישעי' 43_{18} — $2_{20,22}$
ישעי' 60_{17} 16_{23}
ישעי' 66_{24} — 14_{8}
ירמיה 3_{4} — 48_{4}
ירמי' 6_{19} — 18_{11}
ירמי' 16_{5} — 25_{1}
ירמי' $23_{7,8}$ — 2_{14}
ירמי' 32_{14} — 65_{23}
ירמי' 32_{31} — 3_{8}
יחזקאל 3_{12} — 2_{8}
יחזקאל 45_{13} — 23_{10}
יחזקאל 48_{3} — 97_{7}
עמוס 4_{12} — 5_{10}
מיכה 3_{11} — 55_{12}
מיכה 3_{12} — 55_{13}

חבקוק 3_{9} — 97_{7}
מלאכי 1_{6} — 48_{1}
מלאכי 2_{8} — 55_{10}
תהלים 8_{1} — 17_{26}
תהלים 10_{17} — 6_{5}
תהלים 24_{1} — 8_{20}
תהלים 29_{1} — 8_{17}
תהלים 30_{2} — 102_{3}
תהלים 33_{8} — 6_{14}
תהלים 34_{9} — 17_{27}
תהלים 35_{10} — 15_{14}
תהלים 55_{18} — 6_{11}
תהלים 66_{18} — 18_{10}
תהלים 68_{17} — 3_{9}
תהלים 76_{3} — 3_{7}
תהלים 85_{12} — 24_{18}
תהלים 89_{6} — 24_{19}
תהלים $114_{1,2}$ — 11_{11}
תהלים 119_{114} — 17_{25}
תהלים 119_{126} — 17_{19}
תהלים 119_{75} — 15_{13}
תהלים 130_{1} — 7_{25}
תהלים 131_{7} — 3_{14}
משלי 1_{31} — 18_{8}
משלי 11_{24} — 17_{18}
משלי 11_{30} — 24_{22}
משלי 16_{4} — 8_{22}
משלי 24_{26} — 19_{18}
איוב $15_{18,19}$ — $10_{25,26}$
איוב 22_{28} — $96_{26,27}$
איוב 36_{24} — 15_{3}
איוב 38_{9} — 4_{24}
רות 2_{1} — 17_{15}
קהלת 3_{4} — 5_{18}
קהלת 4_{17} — 17_{12}
אסתר 4_{2} — 17_{3}
דניאל 6_{11} — $6_{8\ 9\ 10}$
נחמיה 4_{5} — 1_{3}
נחמיה 9_{5} — $17_{11,13}$

בשם יי' נעשה ונצליח.

1 [1] מאימתי קורין את שמע בערבין, משעה שבני אדם נכנסין לאכול פיתן בלילי שבתות
דברי רבי מאיר וחכמים אומ' משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומה סימן לדבר צאת
הככבים ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ח צ י י ם מ ח ז י ק י ם ב ר מ ח י ם מ ע ל ו ת
ה ש ח ר ו ע ד צ א ת ה כ כ ב י ם ר' שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שתי פעמים
5 בלילה, אחת עד שלא עלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר נמצא יוצא בה ידי
חובתו של יום ושל לילה, רבי אומר ארבע משמרות בלילה העונה אחת מעשרים וארבעה
בשעה והעת אחת מעשרים וארבעה בעונה והרגע אחת מעשרים וארבעה בעת ר' נתן
אומר שלש משמרות בלילה שנ' ל ר א ש ה א ש מ ו ר ו ת ה ת י כ ו נ ה ואין תיכונה אלא
שיש לפניה ולאחריה: [2] מאימתי קורין את שמע בשחרין אחרים אומרים כדי שיהא
10 חבירו רחוק הימנו ארבע אמות ומכירו מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך גאולה
לתפילה ונמצא מתפלל ביום אמר ר' יהודה פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' עקיבה ואחר
ר' אלעזר בן עזריה והגיע זמן קרית שמע כמדומה אני שנתייאשו מלקרות מפני שהן
עסוקין בצורכי ציבור קריתי ושניתי ואחר כך התחילו הן וכבר נראית חמה על ראשי ההרים:
[3] החתנים וכל העסוקים במצות פטורין מקרית שמע שנ' ב ש ב ת ך ב ב י ת ך פרט לעסוקים
15 במצות ו ב ל כ ת ך ב ד ר ך פרט לחתנים: [4] מעשה ברבי ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה
שהיו שרויין במקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטה ור' אלעזר בן עזריה זקוף והגיע זמן
קרית שמע נזקף ר' ישמעאל והיה ר' אלעזר בן עזריה מוטה, אמר לו ר' ישמעאל מה
זה אלעזר אמר לו ישמעאל אחי אומרין לאחד למה זקנך מגודל אמר להם כנגד המשחיתים
אני שהייתי זקוף היטיתי אתה שהיית מוטה נזקפת אמר לו אתה היטית לקיים כדברי
20 בית שמאי ואני נזקפתי לקיים כדברי בית הילל, דבר אחר שלא יראו התלמידים ויעשו
קבע כדבריך: [5] למה אמרו אחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר ולקצר אינו
רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום ושלא לחתום אינו רשאי לחתום לפתוח
בברוך אינו רשאי שלא לפתוח בברוך ושלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח בברוך,
לשוח אינו רשאי שלא לשוח ושלא לשוח אינו רשאי לשוח: [6] אילו ברכות שמקצרין
25 בהן מברך על הפירות ועל המצות ברכת הזימון וברכה אחרונה שבקרית שמע, אילו
ברכות שמאריכין בהם ברכת תעניות וברכות של ראש השנה וברכות של יום הכפורים,

1 י' ב' א' (א' א'); ג ב': | 3 נחמי' ד' ט"ו | 4 י' ב' ד' (א' א'); ג ס': | 6 י' שם; ג ג': ועי' שם
ז', ע"ז ה'; איכה רבתי פ' קומי רני | 8 שופטים ז' י"ט | 9 י' ג' א' (א' ס'); ג ט': | 14 י' ג' ב' (א' ו');
ג י"א, ע"ז, סוכה כ"ה ועי' תוס' שם | 14 דברים ו' ז' | 15 שם | 15 י' שם ועי' מהרש"ק; ג י"א ס
ולתתקן ועי' ריב"א ומ"ע עד: | 21 הך תוספתא כלורתה ליתא בירושלמי ולא בבבלי עי' ה"ד ועי' מ א' ד'
ג י"א: | 24 י' ג' ג' (א' ס') |

1 ערבית ד [1 אדן ב | 1 לוכל ב | 1 בערבי ד | 2 בתרומתן ב ד | 2 וסימן ב | 3 וחצים ב פ |
4 עד ב פ | 5 קודם שתעלה | 5 ונמצא ב ד | 5 בה > ב ד | 6 חובה | 6 הוי הלילה | 6 עונה |
6 וארבע ב ד | 7 לשעה | 7 וארבע ב ד | 7 לעונה | 7 וארבע | 8 משמרות] אשמורות | 8 הוי הלילה
ב | 8 ראש ב פ | 9 בשחרים ב בשחרית ד | 9/10 כדי שיהא רואה חברו בריחוק ארבע אמות | 10 גאולה]
לה | 10 תפלה ב | 12 הגיע ב ד | 13 נראה ב נראתה ד | 13 ראש ב ד | 14 העוסקין | 14 שמע
> ומן התפלה ב ד > ומן התפלין ד | 14/15 לעוסקין במצות] לחתנים | 15 לחתנים] לעוסקין במצות |
16 בן עזריה > | 16 הגיע | 17 ונזקף | 17 והטה | 17 בן עזריה > | 18 לאחד אומרים לו ב |
18 מפני מה ב ד | 18 להם > יהיה ב ד | 19 זקפת ב ד | 19 לקיים > | 19 דברי ב
כבית שמאי ד | 20 דבריך > ב [ובגליון מיד מאוחר כדברי בית הלל] | 21 קבע > הלכה ב ויקבעו
כדבריך הלכה לדורות ד | 21 אמרו > אחת ארוכה | 22 שלא ב ד | 22 המאמר לפתוח בברוך אחר
המאמר לשוח ב | 23 שלא ב ד | 24 שלא ב ד | 24 ברכות > ב [ונכתב בגליון] | 25 המברך
25 מצות | 25 וברכת ב | 25 הזמן ד | 25 שבקרית שמע] שבברכת המזון | 26 תענית | 26 וברכת
ב ד | 26 של . . של > |

1 מברכותיו של אדם ניכר אם בור הוא ואם תלמיד חכם הוא: [7] אילו ברכות שאין חותמין
בהן בברוך מברך על הפירות ועל המצות בברכת הזימון וברכה אחרונה שבברכת המזון
ר' יוסי הגלילי היה חותם בברכה אחרונה שבברכת המזון ומאריך בה: [8] אילו ברכות
שפותח בהן בברוך כל הברכות כולן פותח בברוך חוץ מן הברכה הסמוכה לקרית שמע
5 וברכה הסמוכה לברכה אחרת שאין פותח בהן בברוך: [9] אילו ברכות ששוחין בהן ברכה
ראשונה תחילה וסוף ובמודים תחילה וסוף והשוחה בכל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא
ישחה, אין עונין עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך ק"ק"ק יי' צבאות
מלא כל הארץ כבודו, וברוך כבוד יי' ממקומו, כל אילו היה ר' יהודה
אומר עם המברך: [10] מזכירין יציאת מצרים בלילות, אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני
10 כבן שבעים שנה לא זכיתי שאשמע שתיאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרש: בן
זומא שנא' למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך
ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות אלו דברי בן זומא וחכמים אומרים ימי חייך
העולם הזה כל ימי חייך להביא את ימות המשיח, אמר להם בן זומא לחכמים וכי
מזכירים יציאת מצרים לימות המשיח הרי הוא אומר לכן הנה ימים באים נאם
15 יי' לא יאמר עוד חי יי' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים
כי אם חי יי' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ
צפון וגו' אמרו לו לא שתיעקר יציאת מצרים מהם אלא שתהא מצרים מוסף על
מלכיות, מלכיות עיקר ומצרים טפילה, כיוצא בו לא יקרא שמך עוד יעקוב כי
אם ישראל יהיה שמך לא שיעקר שם יעקב הימנו אלא יעקב מוסף על ישראל
20 ישראל עיקר ויעקב טפל: [11] כיוצא בו אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל
תתבוננו אל תזכרו ראשונות אלו עול של מלכיות וקדמוניות אל תתבוננו אלו עול של
מצרים הנני עושה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה זו מלחמת של גוג,
משלו משל למה הדבר דומה לאחד שפגע בו זאב וניצל מידו והיה מספר במעשה הזאב
וחזר ופגע בו ארי וניצל הימנו שכח מעשה הזאב והיה מספר מעשה ארי חזר ופגע בו
25 נחש וניצל מידו שכח מעשה שניהם והיה מספר מעשה נחש אף כך ישראל צרות
האחרונות משכחות את הראשונות: [12] כיוצא בו שרי אשתך לא תקרא את
שמה שרי כי שרה שמה כתחילה הרי היא שרה על עמה עכשיו הרי היא שרה
על אומות העולם שנא' כי שרה שמה: [13] כיוצא בו לא יקרא עוד את שמך

1 י ג' ד' (סס); ג מ"ו פסחים קד: | 3 י סס; ג סס 7 י ג' ג' (סס); ג ל"ג | 7 8 ישעי' ו' ג' |
8 יחזקאל ג' י"ב | 9 מ ח' ה'; י ד' ח' (ח' ט'); ג י"ב: ה צח | 11 דברים ט"ז ג' | 14/15 ירמי' כ"ג;
ז' ח' | 18/19 ברחשית ל"ה י' | 20 י סס; ג י"ג; ה צח | 20/21 ישעי' מ"ג י"ח | 22 סס | 26 י ג ה סס |
26/27 ברחשית י"ז ט"ו | 28 סס | 28 סס י"ז ה' |

1 מברכות | 1 אם ב ד | 2 בברוך > | 2 מברך > א [ובודאי טעה הסופר כאשר מוכח
מבבא דלעיל] המברך ב ד | 2 וברכת ב | 2 הזימון] המזון | 4 שפותחין ב ד | 4 מן כל עד ברוך
> ב | 4 פותחין ב ד | 4 לשמע ב ד | 5 פותחין ב ד | 6 מודים ב | 6 השח ב | 7/8 מן ה'
עד כבודו > ב הארץ כבודו > ד | 8 כבוד ה' ממקומו] וגו' ב | 8/ קורא ר' יהודה ב | 9 הרני |
10 ולא ב ד | 10 שאשמע > ד | 13 לימות ב ד | 13 לחכמים > ב | 13 ומי | 14 הרי הוא אומה]
והלא כבר נאמר ב | 15 מן לא יאמר, עד 17 צפון > | 17 צפונה ב פ | 17 מהם] ממקומה
ב ממקומו ב ד | 17 שתהא] שתאמר יציאת | 18 המלכיות | 18 ומלכיות | 18 ויציאת מצרים ב ד |
18 יעקב עוד ב | 18/19 מן כי עד שמך > ב | 19 מן ישראל עד שמך > ד | 19 שתעקר | 19 אלא >
שיהא ב שתהא שם ד | 20 טפלה | 20/21 וקדמוניות אל תתבוננו > | 21 עול > א | 21 של > |
21 עול > א | 21 של > | 22 זו] אלו | 22 הלא תדעוה > ב ד | 22 של > | 22 גוג > ומגוג
ב | משלו > ג ד | 23 לאחד > שהיה מהלך בדרך ב ד | 23 מידו] ממנו ב | 23 מספר
> והולך ב | 25 אף > | 26 אחרונות | 26 [דרש על שרה אחר הדרש על אברהם ב] | 27 הרי
> ב ד | 27 שרי על עמה ב שרי לאומה ד | 27 הרי היא] היתה | 28 על כל באי עולם ב לכל האומות
העולם ד | 28 את > ב ד |

1 אברם והיה שמך אברהם כתחילה הרי אתה אב על ארם ועכשיו הרי אתה אב
לכל באי העולם שנ' כי אב המון גוים נתתיך: [14] אף על פי שחזר וקרא את
אברהם אברם אינו לגנאי אלא לשבח ליהושע הושע אינו לגנאי אלא לשבח, הוא אברם
עד שלא נידבר עמו והוא אברם משנידבר עמו הוא הושע עד שלא נכנס לגדולה והוא
5 הושע משנכנס לגדולה, משה משה אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל לשון חיבה
ולשון זירוז, הם הם עד שלא נידבר עמהם והם הם משנידבר עמהם הם הם עד שלא נכנסו
לגדולה והם הם משנכנסו לגדולה: [15] כיוצא בו ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון
וכי מה ראה הכתוב להחזיר לה שם הראשון הרי הוא אומר כי על אפי ועל חמתי
היתה לי העיר הזאת יכול אף עכשיו הרי היא באף ובחמה תלמוד לומר ההר חמד
10 אלהים לשבתו הרי היא בהמדה ובתאוה מלמד שכיפר לה חורבנה, מניין שאין
השכינה חוזרת לתוכה עד שתיעשה הר תלמוד לומר ויהי בשלם סוכו ומעונתו
בציון מצינו כשהוא שלם קרוי הר הא אין השכינה חוזרת לתוכה עד שתיעשה הר
שנאמ' ויקרא אברהם את שם המקום ההוא יי' יראה אשר יאמר
היום בהר יי' יראה, ואומר זכור יי' לבני אדום את יום ירושלם
15 אימתי כשיעקרו יסודותיה הימנה האומרים ערו ערו עד היסוד בה:

ב [1] הקורא את שמע צריך שיזכיר יציאת מצרים באמת ויציב רבי אומר צריך
להזכיר בה מלכות אחרים אומרים צריך להזכיר בה מכת בכורות וקריעת ים סוף: [2] הקורא
את שמע צריך שיכוין את לבו ר' אחי אומר משום ר' יהודה אם כיון לבו בפרק הראשון
אף על פי שלא כיון את לבו בפרק האחרון יצא: [3] הקורא את שמע למפרע לא יצא
20 וכן בהלל וכן בתפילה וכן במגילה: [4] הקורא את שמע טעה והשמיט בה פסוק אחד לא
יתחיל ויקרא אותו פסוק בפני עצמה אלא מתחיל באותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל
וכן בתפילה וכן במגילה, הנכנס לבית הכנסת ומצאן שקראו חציה וגמר עמהן
לא יתחיל ויקרא מראשה ועד אותה מקום אלא מתחיל מראש וגומר עד סוף וכן בהלל
וכן בתפילה וכן במגילה: [5] הקורא את שמע וטעה ואינו יודע היכן טעה חוזר לראשה
25 טעה באמצע הפרק חוזר לראש הפרק טעה בין כתיבה ראשונה לכתיבה האחרונה חוזר
לכתיבה הראשונה: [6] כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין
לתפילה ר' אומר כשם שאין מפסיקין לתפילה כך אין מפסיקין לקרית שמע ר' חנניא בן
עקביא אומר כשם שמפסיקין לקרית שמע כך מפסיקין לתפילה, אמר ר' אלעזר בר
צדוק כשהיה רבן גמליאל ובית דינו ביבנה היו עסוקין בצורכי ציבור לא היו מפסיקין

2 סס | 5 ש שמות ק"ע | 7 סס תהלים ס' תתע"ו | 7 תהלים ע"ו ג' | 8 ירמיה ל"ב ל"ח |
9/10 תהלים ס"ח י"ז | 11 סס ע"ו ג' | 13/14 ברחשית כ"ב י"ד | 14 תהלים קל"ז ז' | 15 סס | 15 י
ג' ד' (ח' ט') | 17 י ד' ח'; ג י"ג | 19 לקמן מגלה ב' ח'; י ד' ד' (ג' ד'); ג מגלה י"ז | 20 סס |
24 סס | 26 י ג' ג' (ח' ה'), ביכורים ס"ס ג' (ג' ג') |

1 לכל ארם ב | 1 ועכשיו] לבסוף ב ד | 2 לכל העולם ב ד | 2 את > ב ד | 4 אברהם
ב | 5 יהושע ב | 5 שמואל שמואל > כולן ב ד | 6 לשון זירוז | 7 יהי א | 7 ומעונתו בציון > |
8 הכתוב] הקב"ה | 8 שנאמר ב לפי שהוא אומר ד | 9 הזאת > ב | 9 הזאת > למן היום אשר בנו
אותה עד היום הזה להסירה מעל פני | 9 באף > | 10 חורבתה | 10 מניין > | 11 שכינה | 11 לתוכה
> | 11 שנאמר ב ד > ההר הטוב הזה והלבנון | 11/12 ומעונתו בציון > ב ד | 12 מצינו שנקרא שלם
ונקרא הר שנא' בהר ה' יראה | 12 מן הא עד הר > | 12 השכינה שורה ונקד על שורה א | 13 מן אשר
עד יראה > | 14 את יום ירושלים > | 15 מאימתי ד | 15 מאימתי ערו ערו עד היסוד בה משנעקרו
יסודותיה ממנה ב | 16 להזכיר ב ד | 17 בכורים ב | 17 קריעת ים סוף ומכת בכורים ב | 18 כיון
> את | 19 אחרון | 21 את הפסק | 21 עד סוף > ב | 22 וכן במגלה וכן בתפלה | 22 נכנסו ב | 23 לא
יחזור ויקרא | 23 עד ב | 23 וגומר > ב | 23 ועד ב | 24 לראש הפרק א | 25 יחזור לראשונה ב חוזר
לראשונה ד | 27 חנניה ב חנינה ד | 28 עקיבא |

שלא להסיע מליבן: [7] כתף אף על פי שהמשאוי על כתיפו הרי זה קורא אבל בשעה שפורק
וטוען לא יקרא לפי שאין לבו מכוון בין כך ובין כך לא יתפלל עד שעה שיפריק:
[8] פועלים קוראין בראש האילן ומתפללין בראש הזית ובראש התאינה ושאר כל האילנות
יורדין למטה ומתפללין, בעל הבית בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל: [9] פועלים קוראין
את שמע ומברכין לפניה ולאחריה אוכלין פיתן ומברכין לפניהם ולאחריהם מתפללין
שלשה פעמים של שמונה עשרה אבל אין מורידין לפני התיבה: [10] השושבינים וכל בני
החופה פטורין מן התפילה ומן התפילין כל שבעת הימים וחייבין בקרית שמע רבי שילא
אמר חתן פטור וכל בני החופה חייבין: [11] קברו את המת ועמדו בשורה שורה הפנימית
הרואה את הפנים פטורין ושאינה רואה את הפנים חייבין, ר' יהודה אומר אם אין
שם אלא שורה אחת העומדים לשום כבוד חייבין אבל פטורין, ירדו להספד
הרואין את הפנים פטורין ושניים להם חייבין וכל העסוקין להספד מפסיקין לקרית שמע
ואין מפסיקין לתפילה, מעשה והפסיקו רבותינו לקרית שמע ולתפילה: [12] בעל קרי חולה
שנתן עליו תשעה קבין מים הרי זה קורא אבל אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד
שיבוא בארבעים סאה רבי יהודה אומר בארבעים סאה מכל מקום הזבין והזבות והנידות
והיולדות מותרין לקרות בתורה ולשנות במשנה ובמדרש ובהלכות ובהגדות ובעלי קריין
אסורין בכולן ר' יוסי אומר שונה בהלכות הרוגליות ובלבד שלא יציע את המשנה:
[13] בעל קרי שאין לו מים לטבול הרי זה קורא את שמע ואינו משמיע לאזניו ואינו
מברך בין מלפניה ובין מלאחריה דברי ר' מאיר וחכמים אומ' קורא את שמע ומשמיע לאזניו
מברך לפניה ולאחריה אמר ר' מאיר פעם אחת היינו יושבין לפני ר' עקיבא והיינו קורין
את שמע ולא היינו משמיעים לאזנינו מפני קסדור אחד שהיה עומד על הפתח אמרו
לו אין השעת הסכנה ראייה: [14] הרי שהיה עומד בשדה ערום או שהיה עושה מלאכתו
ערום הרי זה מכסה את עצמו בתבן וקש ובכל דבר וקורא על פי שאמרו אין שבחו
של אדם להיות עומד ערום שכשברא הקב"ה את האדם לא בראו ערום שנא'
בשומי ענן לבושו וערפל חתולתו בשומי ענן לבושו זה השפיר וערפל
חתולתו זה שיליה, הרי שהיתה מטפחת של בגד ושל עור חגורה לו על מתניו הרי
זה קורא ובין כך ובין כך לא יתפלל עד שיכסה את ליבו: [15] לא יכנים אדם את
ראשו בתוך חיקו ויקרא את שמע אם היתה אפיקרסתו חגורה לו מבפנים הרי זה
מותר שנים שהיו ישינים בטלית אחת אינן רשאין לקרות את שמע אלא זה
מתכסה בכסותו וקורא וזה מתכסה בכסותו וקורא אם היו בנו ובתו קטנים הרי זה מותר:

1 י ה' א' (ג' כ') | 3 י שם; ג ט"ז | 6 ג סוכה כ"ה: | 8 י ו' ב' (ג' ב'), סנהדרין כ' א' (ג' ב'); ג
י"ט: | 12 י ו' ג' (ג' ד'); ג כ"ב: | 14 י שם; ג כ"ג | 17 י שם; ג שם | 21 לקמן תרומות ג' א';
ע' ר תזריע, וע' י י"ג ג' (ע' ג'); ג סוכה י': | 24 איוב ל"ח ט' | 26 ג כ"ד: |

1 הכתף ב ד | 1 שמשאו ב ד | 1 שפרק | 2 מתכוין | 2 עד שיפרק ב ד | 3 קורין ב ד |
3 או בראש ב ד | 3 כל האילן ב | 4 ירד | 5 את פתן | 5 לפניה ולאחריה ב ד | 6 שלש | 6 של
י"ח ב | 8 החופה] החבורה | 9 הרואה את הפנים > ב שורה הרואה את הפנימית ד | 9 פטורה ב
ד | 9 ושאינה רואה את הפנים] החיצונה ב | 9 הפנימית | 9 חייבת ב ד | 10 העומדים > שם ב
ד | 10 לשם ב ד | 11 את הפנימית | 11 פטורין > ויש אומרים | 11 ושניים להם] ושאין רואין את
הפנים ב | 11 ושניים להם > ושאין רואין את הפנימית | 11 חייבין > הסופד ב ד | 11 העוסקין |
11 בהספד ב ד | 14 ארבעים ב ד | 16 ר' יהודה ב ד | 16 אומר > אבל | 16 הרגילות ב ד |
17 לאזנו | 17/18 מן ואינו, עד מלאחריה > ב | 18 לאזנו | 18 בין > | 18 לפניה ולא לאחריה |
19 ר' עקיבה > בבית המדרש ד בבית המדרש לפני ר' עקיבה ב | 20 קצדור [ובגליון קסדר] א |
20 אמר | 21 שעת ב ד | 21 שהיה > | 22 ובקש ב ד | 23 עומד] יושב ב ד | 23 ערום > זה
המכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר וקורא אע"פ שאמרו | 23 כשברא | 24 בשומו | 26 את > ב ד |
26 לא יכנס ב ד | 27 לתוך אובו ב לתוך קובו | 27 אפרקסת ב אפרסתו ד | 28 שהיו > |
28 לקרוא | 29 אם בניו ובני ביתו קטנים ב ד |

[16] קטן שיכול לאכול כזית פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות ואין פורשין
אלא משל אדם ומשל כלבים בזמן שנתן לתוכן עורות גרף של רעי ושל מימי
רגלים עמו בבית הרי זה מרחיק ארבע אמות וקורא שלפני המיטה אם נותן לתוכן
מים כל שהן קורא ואם לאו לא יקרא ר' זכאי אומר אם נתן לתוכו רביעית מים יקרא
ואם לאו לא יקרא רבן שמעון בן גמליאל אומר שלפני המיטה לא יקרא של אחר
המיטה יקרא ר' שמעון בן אלעזר אומר אפי' כל הבית כולו כעשר אמות ומונח בתוכו
לא יקרא עד שיכסנה או עד שיניחנה תחת המיטה: [17] לא יכנם אדם למבואות
המטונפין ויקרא את שמע ולא עוד אלא אפי' נכנס כשהוא קורא הרי זה מפסיק עד
שיצא מרשות כל אותו מקום ויקרא: [18] לא יעמוד אדם ויתפלל ויהא צריך לנקביו
שנא' הכון לקראת אלהיך ישראל: [19] לא יטיל את המים במקום שיתפלל
אלא אם כן ירחיק ארבע אמות, המטיל את המים לא יתפלל באותו מקום אלא אם
כן הרחיק ארבע אמות, יבשו או נבלעו הרי זה מותר: [20] הנכנס למרחץ מקום שבני אדם
עומדים לבושין יש שם מקרא ותפילה ואין צריך לומר שאילת שלום נותן את תפיליו
ואין צריך לומר שאינו חולץ את תפיליו, מקום שבני אדם עומדין ערומים ולבושים
יש שם שאילת שלום ואין שם מקרא ותפילה אינו חולץ את תפיליו ואינו נותנן
לתחילה מקום שבני אדם עומדין ערומים אין שם שאילת שלום ואין צריך לומר שאינו
נותן: [21] הילל הזקן אומר אל תיראה ערום אל תיראה לבוש אל תיראה עומד אל
תיראה יושב אל תיראה שוחק אל תיראה בוכה שנא' עת לשחוק ועת לבכות
עת לחבק ועת לרחוק מחבק:

ג [1] כשם שניתנה קבע לקרית שמע כך נתנו חכמים זמן לתפילה, מפני מה אמרו
תפלת השחר עד חצות שכן תמיד של שחר היה קרב עד חצות ר' יהודה אומר עד ארבע
שעות, ומפני מה אמרו תפלת מנחה עד הערב שכן תמיד של בין הערבים היה קרב
עד הערב ר' יהודה אומר עד פלג המנחה, וכמה הוא פלג המנחה אחת עשרה שעה
חסר רביע: [2] תפלת הערב אין לה קבע ר' אלעזר בר יוסי אומר עם נעילת שערים:
[3] אם התפלל תפילת המוספין בין משקרב תמיד של שחר בין עד שלא קרב תמיד של
שחר יצא ר' עקיבה אומר אם שגרה תפילתו בפיו סימן יפה לו ואם לאו סימן רע
לו, הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו אין רוח

1 לקמן חגיגה א' ג' וע"י שם עירובין ה' י"ד; י ו' ד' (ג' ה'); ג סוכה כ"ה | 2 י שם; ג שם | 7 ג כ"ד:
ועי' י ד' ב' (ב' א') | 9 י ד' ד' (ב' ג'), מגלה ע"א ג' (א' י') ר סמור רגלך | 10 עמוס ד' י"ב | 10 י ו'
ד' (ג' ה'); ג כ"ה; מגלה כ"ז: | 12 י ד' ג' (ב' ג'); ג שבת י' | 17 המאמר הזה לא נזכר בשום מקום
בתלמודים ובמדרשים חוץ מדרך ארץ רבה יש דוגמתה (ס"ד) | 18/19 קהלת ג' ד' | 20 ג כ"ו: | 24 ע' י' ז' ב'
(ד' א'); תעניות ס"ז ג' (ד' א'); וע' ג יומא פ"ז: | 25 עיי' רשב"א בחי' דף כ"ח | 26 ע' מ סוף ה'; י
ע' ד' (ה' ו'); ג ל"ד | 26 מ אבות ג' י' |

1 כזית > דגן ב | 1 ממי | 2 ושל] ועבוט של | אם > | 3 לתוכו ב ד | 4 כל שהוא
6 אמות > וגרף של רעי | 6 מונח | 7 שיכניסנה | 7 עד > | 7 במבואות ב ד | 8 המטונפות ב
ד | 8 אפי' נכנס > | 8 לא יטול ד > ב | 10 שמתפלל ב ד | 11 מרחיק ב ד | 11/12 מן המטיל
עד אמות > | 12 לבית המרחץ ב ד | 14 שאינו > א | 14 לבושין וערמים | 15 נותן | 16 לכתחלה
ב ד | 16 לומר > מקרא ותפלה וחולץ את תפיליו ואין צריך לומר א | 18 צוחק | 18 עת לבכות ועת
לשחוק ב ד פ | 19 עת לחבק > א | 19 מן ועת, עד מחבק > | 20 שנתנה תורה ב ד | 20 זמן]
קבע | 21 היה > | 22 שעות > שכן תמיד של שחר קרב והולך עד ד' שעות ד | 22 המנחה > שהרי
תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה ומפני אמרו תפלת הערב אין לה קבע שהרי איברין
ופדרין קרבין והולכין כל הלילה. ומפני מה אמרו תפלת מוספין כל היום שהרי קרבן מוספין קרב והולך
כל היום. ר' יהודה אומר עד שבע שעות שהרי קרבן של מוסף קרב והולך כל היום ואיזו היא מנחה
גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה | 23 ר' יוסי | 24 עם] עת | 24 שערים > אמר ר' אלעזר בר'
יוסי אבא היה מתפלל [אותה ב] עם נעילת שערים ב ד | 26 ר' יהודה | 26 שגורה ב ד | 26 יפה
> הוא ב ד | 26 רע > הוא ב ד | 27 אין] וכל שאין ב ד |

הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו, כל שרוח עצמו נוחה בשלו סימן יפה 1
לו אין רוח עצמו נוחה בשלו סימן רע לו: [4] בן עזאי אומר כל שלקה גופו מפני חכמתו
סימן יפה לו חכמתו מפני גופו סימן רע לו. כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו סימן
יפה לו וכל שנטרפה חכמתו מפני דעתו סימן רע לו המתפלל צריך שיכון את לבו
אבא שאול אומר סימן לתפילה תכין לבם תקשיב אזניך: [5] אמר ר' יהודה 5
כשהיה ר' עקיבה מתפלל עם הציבור היה מקצר מלפני כולן כשהוא מתפלל בינו
לבין עצמו אדם מניחו בצד זה ובא ומצאו בצד אחר מפני הכרעות והשתחוייות שהיה
עושה: [6] יכול יתפלל אדם כל היום כולו פירש בדניאל זימנין תלתא ביומא
הוה בריך על בירכוהי וגו' יכול משבא לגולה תלמוד לומר כל קביל די
הוה עביד מן קדמת דנא יכול יהא משמיע קולו לאזניו פירש בחנה חנה היא 10
מדברת על לבה וגו' יכול יהא כוללן כולן בבת אחת פירש בדוד ערב ובוקר
וצהרים וגו' ערב זו תפילת ערבית בוקר זו תפילת שחרית צהרים זו מנחה יכול
יהא שואל צורכיו ומסתלק פירש בשלמה לשמוע אל הרינה ואל התפילה
רינה זו רינה וכן הוא אומר רננו צדיקים ביי' וגו' אין אומרין דבר אחר
אמת ויציב אבל אומרין דברים אחר תפלה אפי' סדר וידוי של יום הכפורים: 15
[7] היה מהלך במקום הסכנה וליסטין מתפלל תפילה קצרה. איזו היא תפילה קצרה ר'
אליעזר אומר עשה רצונך בשמים ממעל ותן נחת רוח ליריאיך בארץ והטוב בעיניך
עשה ברוך שומע תפילה, ר' יוסי אומר שמע קול תפלת עמך ישראל ועשה מהרה
בקשתם ברוך שומע תפלה, ר' אלעזר בר צדוק אומר שמע קול צעקת עמך ישראל
ועשה מהר בקשתם ברוך שומע תפלה, אחרים אומרים צורכי עמך מרובים ודעתן קצרה 20
יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתתן לכל אחד ואחד כל צורכיו וכל גוייה וגוייה די
מחסורה ברוך שומע תפילה, אמר ר' אלעזר בר צדוק אבא היה מתפלל תפלה קצרה
בלילי שבתות מאהבתך יי' אלהינו שאהבת את ישראל עמך ומחמלתך מלכנו שחמלת
על בני בריתך נתת לנו יי' אלהינו את יום השביעי הגדול והקדוש הזה באהבה ועל
הכוס אומר אשר קידש את יום השבת ואינו חותם: [8] כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם 25
לכבוד לילה אין לו אלא כוס אחד קדושת היום קודמת לכבוד יום ולכבוד לילה, לילי
שבתות ולילי ימים טובים יש בהן קדושת היום על הכוס ויש בהם הזכרה בברכת המזון
שבת ויום טוב וראש חודש וחולו של מועד יש בהם הזכרה בברכת המזון ואין בהן

4 י ע' ד' (ה' ו'); נ כ ל"א | 5 תהלים י' י"ז | 5 נ כ סס | 8 י ז' א' ,ד' א'); נ סס | 8/9 דניאל ו'
י"א | 9/10 סס | 10 י נ סס | 10/11 שמואל א' א' י"ג | 11 תהלים נ"ה י"ח | 13 מלכים א' ח' כ"ח |
14 תהלים ל"ג א' | 14 עי' י צ' ד' (א' א') נ ל"א | 16 י ח' צ' (ר' ד'); נ כ"ט: | 25 י י"א ד'
(ז' ו') נ כ פסחים ק"ה, סבת כ"ד: |

1 עצמו נוחה > הימנו | 2 בגופו | 3 בחכמתו | 3 כל שלקה| 3 יפה לו > כל שלקה | 3 רע לו >
הוא היה אומר ב ד | 5 לתפלה] לדבר ד | 6 בפני ד כ | 6 וכשהוא ב כשהיה ד | 7 בזוית זו . .
בזוית אחרת ב | 7 השתחואות | 8 אדם < ב ד | 8 יהא מתפלל והולך ב | 8 כולו > כבר ד |
8 דניאל | 8 וזמנין ב ד פ | 9 הוא פ | 9 מן הוה, עד ברכהי < ב | 9 וגו' < | 9/10 דהוה ד די
הוא פ 10 דנה פ | 10 לאזניו] < ב בתפלתו ד | 10 בחנה > שני ב | 1 והנה ב ד פ | 11 לבה
> וקולה לא ישמע | 11 כולן < ד | 11 דוד | 11 בדוד > שנאמר ב | 12 וצהרים > אשיחה
ואהמה | 13 שואל > הוא | 13 צרכיו ב ד | 13 צרכיו > ואח"כ מתפלל | 13 שלמה ד > שנא'
ב | 14 שני ב | 14 וגו'] לישרים נאוה תהלה | 15 דבר | 15 אחר > פ' ב ד | 15 כסדר ב ד |
15 של < | 16 סכנה | 17 ר' אלעזר | 17 ממעל < | 17 בארץ < ב | 18 מן ר' יוסי, עד תפלה
< | 19 קול] < ד לתפלת ב | 20 מהרה ב ד | 20 עמך > ישראל | 21 כל < ב ד | 21 כדי |
23 מן שאהבת, עד 24 באהבה < | 24 באהבה > למנוחה לקדושה לעבודה [תיבה אחת מטושטשת
לגמרי] לאות ולברית לתת לנו ברכה ושלום בארץ אלקינו ואלקי אבותינו רצה במנוחתנו כו' א בגליון
מיד מאוחר | 26 אם אין ב ד | 27 הזכרת היום ד קדושת היום ב | 28 שבת ור"ח והש"מ
וי"ט | 28 הזכרת היום ד קדושת היום ב |

1 קדושת היום על הכוס: [9] לא הזכיר גבורת גשמים בתחיית המתים ולא שאל את
הגשמים בברכת השנים מחזירין אותו לא אמר הבדלה בחונן הדעת אומרה על הכוס
אם לא אמר מחזירין אותו ר' יוסי אמר אף מי שלא הזכיר בשל ארץ מחזירין אותו:
[10] כל שאין בו מוסף כגון חנוכה ופורים שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר
5 מעין המורע אם לא אומר אין מחזירין אותו וכל שיש בו מוסף כגון ראש חודש וחולו
של מועד שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר קדושת היום בעבודה ר' אלעזר
אומר בהודאה ואם לאו מחזירין אותו ובמוספין מתפלל שבע ואומר קדושת היום
באמצע: [11] שבת שחלה להיות בראש חודש ובחולו של מועד שחרית ומנחה מתפלל
שבע ואו' מעין המורע בעבודה ור' אליעזר אומר בהודאה אם לא אמר אין מחזירין
10 אותו, ובמוספין מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: [12] שבת ויום טוב ויום הכיפור'
מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: [13] יום טוב של ראש השנה שחל להיות
בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ואומר של שבת בפני עצמו ושל יום טוב
בפני עצמו ומתחיל בשל שבת ובית הלל אומרים מתפלל תשע, יום טוב שחל להיות
בשבת בית שמאי אומרים מתפלל שמונה ואומר של שבת בפני עצמו ושל יום טוב
15 בפני עצמו ומתחיל בשל שבת ובית הילל אומרים מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים
בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע רבי נתן אומר אף חותם ברוך מקדש השבת
וישראל והזמנים: [14] סומא ומי שאין יכול לכוין את הרוחות מכוונין ליבם למקום
ומתפללין שנ' והתפללו אל יי': [15] העומדים בחוצה לארץ מכוונין את לבם כנגד ארץ
ישראל ומתפללין שנא' והתפללו אל יי' דרך ארצם אשר בחרת בה,
20 העומדים בארץ ישראל מכוונין לבן כנגד ירושלם ומתפללין שנאמ' והתפללו אל
העיר הזאת: [16] העומדים בירושלם מכוונין את לבם כנגד בית המקדש ומתפללין שנ'
והתפללו אל המקום הזה נמצאו עומדים בצפון פניהם לדרום עומדים בדרום
פניהם לצפון עומדים במזרח פניהם למערב עומדים במערב פניהם למזרח ונמצאו כל
ישראל מתפללין למקום אחד: [17] לא יעמוד אדם לא על גבי מיטה ולא על גבי כסא
25 ולא על גבי ספסל ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנ' ממעמקים קראתיך
יי' אם היה זקן או חולה הרי זה מותר: [18] היה רכוב על החמור אם יש לו מי שאוחז לו
החמור ירד למטה ויתפלל ואם לאו יתפלל במקומו רבי אומר בין כך ובין כך מתפלל

1 י ע' א' (ה' ב'), ג' ד' (א' ט') תעניות ס"ג ד' (א' א'); נ כ"ו: ל"ג, ועי' מ"ח: | 4 י י"א ג' (ז'
ה'); נ סבת כ"ד, עירובין מ': בילה י"ד | 11 לקמן לחם הסנה ב' י"ג; י סס כ"ט ג' ,(ד ו'), סבועות ל"ג
א' (א' ה'); נ ערובין מ': | 17 י ח' ב' (ד' ה'); ועיין נ מ"ח | 8 מלכים א' ח', מ"ד | 19 ליתא
סס כן | 22 סס | 24 י ד' ד' (ב' ג'); נ י': | 25 תהלים ק"ל א' | 26 י ח' ב' (ד' ה'); נ ל'
ועי' מ ד' ה' |

1 ולא שאלה בברכת שנים | 3 הזכיר > ברית ב ד | 4 ופורים > ערבית ב ד |5 המאורע
> בהודאה | 5 אמר > מעין המאורע | 5 אין < | 5 מן וכל עד | 7 אותו < א | 6 מן שבת,
עד 8 באמצע < | 6 בשחרית ובמנחה ב | 9 מעין המורע בעבודה] קדושת היום באמצע ב [ובגליון
מיד מאוחר וכתב מטושטש איתא חסורי מחסרי והכי קאמר מזכיר של ר"ח וחולו של מועד בעבודה
ר' אליעזר אומר בהודאה] | 10 בשבת ובי"ט וביה"כ ב יום טוב < ד | 11 באמצע > רבן שמעון בן
גמליאל ור' יוחנן בן ברוקא אומרים כל מקום שמתפלל שבע [שזקוק לשבע ב] אומרים קדושת
היום באמצע ב ד | 11 לחיות < ב ד | 12 שמונה עשרה ב [ונקד עשרה לסימן שטעה אבל טעה
הסופר ונקד על עשרה במקום שמונה] | 16 נתן < ב | 16 את השבת | 17 לפני המקום | 18 ויתפללו
אל ה' אליכם ב | 18 יכון את לבו | 19 ומתפללין < ב ד | 19 אשר בחרת בה < ב ד |
20 ומתפללין < ב ד | 21 מכונין את לבם] מתפללין | 21 ומתפללין < | 22 אל הבית הזה ב ד |
22 הזה > העומדים במקדש יכוונו את לבן כנגד בית קדשי הקדשים שנא' והתפללו אל ב ד |
22 העומדים ב ד | 22 לצפון | 22 העומדים | 23 נמצאו ב | 24 אדם < | 25 ספסל > ולא על
גבי מקום גבוה ב ד | 25 לפי < ב ד | 26 הרי זה < ב | 26 רוכב ב ד | 26 על > גבי |
26 שיאחז | 27 חמורו ב ד | 27 מתפלל ב ישב במקומו ויתפלל ד | 27 יתפלל ב ד |

1 במקומו ובלבד שיהא לבו מכוון: [19] היה משכים לצאת לדרך הרי זה נוטל שופר ותוקע לולב
ומנענע מגילה וקורא בה ומתפלל לכשיגיע זמן קרית שמע הרי זה קורא, היה משכים לישב
בקרון או בספינה הרי זה מתפלל לכשיגיע זמן קרית שמע הרי זה קורא: [20] היה עומד
ומתפלל באיסטְרַטְיא או בפלטיא הרי זה עובר פני חמור ופני חמר ופני קדר אינו פוסק,
5 אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה עומד ומתפלל נשכו ערוד ולא הפסיק הלכו תלמידיו
ומצאוהו מת על פי חורו אמרו אוי לו לאדם שנשכו ערוד אוי לו לערוד שנשך לבן דוסא:
[21] אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך
דברים בטילים אלא מתוך דברים של חכמה וכן לא יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה
ולא מתוך שחוק ולא מתוך דברים בטלים ולא מתוך קלות ראש אלא מתוך דברים
10 של חכמה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו את דבריהם בדברי שבח ותחנונים:
[22] הכותב את השם אפילו מלך שואל בשלומו לא ישיבנו היה כותב חמשה וששה שמות
כיון שגמר אחד מהן משיב שאילת שלום: [23] מקום שנהגו לומר ברכת אבלים שלש
אומרין שלש שתים אומרים שתים אחת אומרין אחת: [24] מקום שנהגו לומר ברכת
אבלים שלש כולל את הראשונה בתחיית המתים וחותם בה מחייה המתים, שנייה
15 בתנחומי אבלים וחותם בה מנחם עמו ועירו שלישית בגמילות חסדים ואינו חותם המפטיר
בבית עולמים אינו צריך חותם: [25] שמונה עשרה ברכות שאמרו חכמים כנגד שמונה עשרה
הזכרות שבהבו ליי' בני אלים כולל של מינים בשל פרושין ושל גרים בשל זקנים
ושל דוד בשל ירושלם אם אמרו אילו לעצמן ואילו לעצמן יצא: [26] עונין אמן אחר
ישראל מברך ואין עונין אמן אחר כותי מברך עד שישמע את כל הברכה:

20 ד' [1] לא יטעום אדם כלום עד שיברך שנ' ליי' הארץ ומלואה תבל ויושבי
בה, הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה הרי מעל עד שהיתירו לו את כל המצות, לא
ישתמש אדם בפניו ידיו ורגליו אלא בכבוד קונהו שנאמר כל פעל יי' למענהו:
[2] דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סתווניות מברכין עליהם כדרך שמברכין על המוריים:
[3] יין חי מברכין עליו בורא פרי העץ ונוטלין ממנו לידים נתן לתוכו מים מברכין עליו בורא
25 פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אחד חי ואחד מזוג
מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים: [4] הביאו לפניו מיני תרגימא
מברך עליהן בורא מיני כסאנין, על הזרעים הוא אומר בורא מיני זרעים ועל הדשאים
הוא אומר בורא מיני דשאים ועל הירקות הוא אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר
ברוך מצמיח האדמה בדברו ר' מאיר אומר אפילו ראה את הפת ואומר ברוך שברא

1 י סוכה כ"ג ד' (ג' י'); ג סס | 4 י ע' ח' (ה' ח'); וע' ג ל"ג: | 7 י ס' ד' (ס' ח'); ג ל"ח | 11 י ע' ח' (ס' ח') | 12 ע' ג כתובות ח': | 16 י ס' ח' (ד' ג') תענית ס"ה ג' (ג' ג'.); ג מגלה י"ז: | 18 לקמן ס' כ"ג; מ ס' ס'; וע' ג כ"ג: | 20 י ע' ד' (ו' ח'); ג ב ל"ה ישבת ג': ש לפסוק | 20 תהלים כ"ד א' | 22 משלי ע"ז ד' | 23 ע' ג ל"ח | 24 י" ח' (ו' ח'); ג כ: | 26 תוספתא זאת כלורתה לא כמלא בירוש' ובבלי (ח"ד) וע' ברי"פ ו' | 29 י" ז' (ו' ז'); ג מ: |

1 הרי זה > | 2 ומתפלל > ב ד | 2 וכשיגיע ב ולשיגיע ד | 2 הרי זה > | 2 וכן מי שהיה |
3 בספינה > מביאין לו לולב ומנענעו מגלה וקורא בה | 3 הרי זה מתפלל > | 3 קורא > ר' שמעון
בן אלעזר אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל | 4 בסרטיא ב ד | 4 מפסיק ב ד | 5 עומד
ומתפלל] מתפלל ב | 5 ונשכו ב | 5 הפסיק > את תפלתו | 6 אי לו ב | 6 אי לו ב | 7 לא
> | 8 מן ולא, עד בטלים > ב | 8 דבר של | 8 מן וכן, עד 10 חכמה > ב | 9/10 דבר של
10 ותנחומים ב ד | 11 המלך | 11 ששה | 12 שאלת | 12 בשלש | 13 בשלש | 13 בשתיים | 15 בה >
16 צריך > | 16 כנגד שמונה א | 18 בירושלם ב ד | 19 המברך | 19 המברך | 19 כל הברכה כולה |
21 הרי > | 21 עד שיתירו לו ב ד | 21 את > ב ד | 22 לכבוד ב ד | 23 ספווניות ב | 23 מברך ב |
23 המוריס ב | 26 הביא ב ד | 26 תרגומה ב | 27 כיסנין ב ד מזונות כיסאנין א | 27 על ב ד |
28 על ב ד | 29 ואמר ב ד | 29 אדמה ב |

1 פת זו כמה היא נאה זו היא ברכתה: [5] ראה תאינים ואמר ברוך מי שברא את התאנים הללו
כמה הן נאות זו היא ברכתן, ר' יוסי אומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכה לא יצא
ר' יהודה אומר כל שנשתנה מברייתו ושינה ברכתו יצא: [6] הכוסס חיטים מברך עליהן בורא
מיני זרעים אפאן ובישלן בזמן שהפרוסות קיימות מברך עליהן המוציא לחם מן הארץ
5 ומברך עליהן שלש ברכות, אין הפרוסות קיימות מברך עליהן בורא מיני מזונות ומברך
אחריהן ברכה אחת: [7] הכוסס את האורז מברך עליו בורא מיני זרעים אפאו ובשלו
כל זמן שהפרוסות קיימות מברך עליו בורא מיני מזונות ואין מברך אחריו כלום, זה
הכלל כל שתחילתו המוציא לחם מברך אחריו שלש ברכות: [8] באיזה צד סדר הסעודה
אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסלים על גבי קתדראות עד שנכנסו כלם נכנסו כלן
10 ונטלו ונתנו להם לידים כל אחד ואחד נוטל ידו אחת מזגו להם את הכוס כל אחד
ואחד מברך לעצמו, הביאו להם פרפראות כל אחד ואחד מברך לעצמו עלו והסיבו ונתנו
להם לידים אף על פי שנוטל ידו אחת נוטל שתי ידיו מזגו להם את הכוס אף על
פי שברך על הראשון מברך על השני הביאו להם פרפראות אף על פי שבירך על
הראשונה מברך על השנייה ואחד מברך לכלם, הבא אחר שלש פרפראות אין לו רשות
15 ליכנס: [9] רבן שמעון בן גמליאל אומר זה מנהג גדול היה בירושלם פורסין מטפחת על
גבי הפתח כל זמן שהמטפחת פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המטפחת אין רשות לאורחין
ליכנס: [10] ועוד מנהג אחר היה בירושלם מוסרין סעודה לטבח נתקלקל דבר בסעודה עונשין
את הטבח הכל לפי כבוד בעל הבית והכל לפי כבוד האורחין: [11] הלכה בסעודה יוצא
להסך את רגליו נוטל ידו אחת לדבר עם חברו והפליג נוטל שתי ידיו להיכן הוא
20 נוטל בא ומיסב במקומו ונוטל והטפיח ומחזיר מפה על האורחים: [12] שאלו את בן
זומא מפני מה בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו אמר להם לפי
שאין בית הבליעה פנוי: [13] הביאו להם אורז ויין מברך על האורז ופוטר את היין צנון
ונובלת מברך על הצנון ופוטר את הנובלת: [14] מליח ופרוסה מברך על המליח ופוטר את
הפרוסה ר' חנניה בן גמליאל אומר פת הבא תחילה לפני מזון ופת הבא עם המליח
25 לאחר המזון טעונה ברכה לפניה ולאחריה, רבן שמעון בן גמליאל אומר פרוסות סימן
גדול לאורחים כל זמן שהאורחין רואין את הפרוסות יודעין שדבר אחר בא אחריהן
ככר שלם וקיטניות יודעין שאין דבר אחר בא אחריהם: [15] מברכין על הדגן שהוא מן
המובחר כיזה צד שלמה של גלוסקין ושלמה של בעל הבית מברך על שלמה של גלוסקין
פרוסה של גלוסקין ושלימה של בעל הבית מברך על השלימה של בעל הבית פת חיטין
30 ופת שעורין מברך על של חיטין פרוסה של חיטין ושלימה של שעורין מברך על פרוסה

3 י" ז' (ו' ח'); ג ל"ז | 6 סס | 8 י" ד' (ו' ו') ג מ"ג, צ"ב ל"ג: | 18 ג יומא ל' | 20 י" ד' (ו' ו'); ג מ"ג | 25 ע' סנהדרין ל"ב ע' ס"ד. 27 י" ז' (ו' ח'); ג ל"ט: |

1 כמה נאה פת זו | 1 הרי זו | 1 אפילו ראה | 1 מי > ב ד | 1 את > | 1 תאנים |
2 כמה נאין הן ב [ונכתב שני פעמים] | 2 בברכות ב ד | 3 את החטין ב | 4 ומברך עליהן שלש]
ושלש ב ד | 6 ברכה אחת מעין שלש אחריהן | 6 את > | 6 עליה ב ד | 6 בורא פרי האדמה ב
ד | 6 אפאן ובשלן ב ד | 7 כל זמן] אף על פי ב ד | 7 עליהן ב ד | 8 כיצד ב ד |
א סעודה ב | 9 גבי > ב | 9 ועל ב ד | 9 עד שיתכנסו ב עד שיכנסו ד | 9 נכנסו כלם
> א | 9 כלם > ב | 10 ונטלו > ב ד | 10 נתנו ב | 10 ואחד > ד | 10 להם] לפניהם ב |
11 פרפריות | 2 נטל ד | 12 נותן לשתי ידיו | 13 להם] לפניהם | 13 פרפריות | 15 אמר רבן
שמעון בן גמליאל ב | 15 והמנהג ד | 15 מטפחות | 16 פתח ב ד | 16 בזמן | 16 שהמטפחות | 16 נסתלקו |
16 מטפחות ב > ד | 17 מוסר | 17 אם נתקלקל ב | 18 [אורחין קודם בעל הבית ב] | 18 לפי
האורחין | 19 אחת > יצא ב ד | 19 לרצות את חברו | 19 היכן ב | 20 בא > ויושב ב | 20 וממפיח |
20 מפה > ב ד | 21 מפני מה > אמרו ב | 21 להם] לו ב ד | 22 ופטר | 24 ר' חנינא | 24 פת] מליח
ב ד | 24 עם המלה | 27 שלם > דג ד[2] | 27 קטניות > ד[3] | 27 בא להם בסעודה ב ד |
26 דגן וקטניות מברכין |

1 של חיטין פת שעורים ופת כוסמין מברך על של שעורים והלא כוסמין יפה משעורין
אלא ששעורין ממין שבע וכוסמין אין ממין שבע זה הכלל כל שהוא ממין שבע או
מין דגן רבן גמליאל אומר מברך אחריו שלש ברכות וחכמים אומרים ברכה אחת ומעשה
ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין ביריחו הביאו לפניהם כותבות קפץ ר' עקיבה ובירך
5 אחריה ברכה אחת אמר לו רבן גמליאל עקיבה מה לך אתה מכנים ראשך בין המחלוקות
אמר לו רבי לימדתנו אחרי רבים להטות אף על פי שאתה אומר כך הלכה כדברי
המרובים ר' יהודה אומר משום רבן גמליאל כל שהוא מין שבע ואינו מין דגן ודגן
שלא עשאן פת רבן גמליאל אומר מברך אחריו שלש ברכות וחכמים אומרים ברכה אחת,
כל שהוא לא ממין שבע ולא ממין דגן רבן גמליאל אומר ברכה אחת וחכמים אומרים
10 אין מברך כלום: [16] מעשה ברבי טרפון שהיה יושב בצילו של שובך בשבת במנחה
הביאו לפניו דלי של צונן אמר להם רבי טרפון לתלמידיו השותה מים לצמאו כיצד
הוא מברך אמרו לו למדינו רבינו אמר להן בורא נפשות וחיסרונן אמר להם אשאל אמרו
לו למדינו אמר להן הרי הוא אומר וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם
ויראו והנה ארחת ישמעאלים וגו' והלא אין דרכם של ערביים להיות נושאין
15 אלא עורות ריח רעה ועיטרן אלא שנתנו את הצדיק ההוא בין דברים החביבין והרי
דברים קל וחומר ומה בשעת כעסן של צדיקים מרחמים עליהם בשעת הרחמים על אחת
כמה וכמה: [17] כיוצא בו ויקרבום וישאום בכתנותם וגו' והלא דברים קל
וחומר ומה אם בשעת כעסן של צדיקים מרחמין עליהן בשעת הרחמים על אחת כמה
וכמה, כיוצא בדבר אתה אומר לא אכל האריה את הנבילה ולא שבר
20 את החמור והרי דברים קל וחומר ומה אם בשעת כעסן של צדיקים מרחמין עליהן
בשעת הרחמים על אחת כמה וכמה, אמר להם אשאל אמרו לו למדינו רבינו אמר להם
מפני מה זכה יהודה למלכות אמרו לו מפני שהודה בתמר: [18] מעשה בארבעה זקנים
שהיו יושבין בבית שער של ר' יהושע אלו הן אלעזר בן מתיא חנניה בן חכינאי
ושמעון בן עזאי ושמעון התימני היו עוסקין במה ששנה להן ר' עקיבה מפני מה זכה
25 יהודה למלכות מפני שהודה בתמר, הוסיפו הן מעצמן אשר חכמים יגידו ולא
כיחדו מאבותם להם לבדם ניתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם אמר
להם וכי נותנין שכר על העבירה אלא מפני מה זכה יהודה למלכות מפני שהציל
את אחיו מן המיתה שנאמ' ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע וגו' לכו

3/4 ג ל"ז | 7 י סס; ג סס | 10 י י' ד' (ו' ס') ; ג סס ה נסלם ויסי ס' | 13/14 ברחשית ל"ז כ"ד |
17 ויקרח י' ו' | 18 ה סס | 19/20 מלכים ח' י"ג י"ח | 25/26 חיוב ט"ו ; י"ח, י"ט | 28 ברחשית
ל"ז ; כ"ו כ"ז |

1 פת כוסמין ופת שעורין ד | 1 משעורין | 2 מין שבעה ב ד | 3 אחת > ממין שלש |
4 כותבות > ונתן רבן גמליאל רשות לברך | 5 אחריה < ב ד | 5 ברכה < ב | 5 אחת >
מעין שלש | 5 למה אתה | 6 לימדתני > רבינו | 6 כך > והבריך אומרים כך | 7 משמו | 7 ממין
ב ד | שבעה ב ד | 7 ולא מין ב | · או דגן ב | 8 ולא ב | 8 אחת > מעין שלש | 9 כל שאינו
ב ד | 9 לא < | 9 משבעה מינין ב משבעת מינין ד | 9 דגן > כגון פת אורז ודוחן | 9 אחת >
מעין שלש ב ד | 10 מברכין ב ד | 10 ולא כלום ב | 10 במנחה בשבת ב | 11 ר' טרפון < ב |
12 הוא < ב ד | 12 ילמדנו ב | 12 אשאל < א | 13 ילמדנו ב > רבנו ב ד | 13 מן ויישאו
עד ישמעאלים < ד מן והנה עד ישמעאלים < ב | 14 אין] הלין | 15 אותו צדיק ב | 15 הביבין |
15 והלא ב | 17 ויקרבו ב ד פ | 17 בכתנותם ב פ | 17 וגו'] אל מחוץ למחנה ב | 18 מה ב
ד | 18 אם < ב ד | 18 מרחמין עליהן] כך ב | 18/19 מן של עד וכמה < 19 כיוצא בו ב ד |
21 למלכות יהודה א | 23 אלו הן < ב ד | 23 חנינא | 24 עסוקין ב ד | 24 ר עקיבה] ר' טרפון
< אמר להן ר' עקיבה | 26 ולא עבר זר בתוכם < ב ד | 27 העברות ב > אמרו לו ב ד |
28 וגו'] כי נהרג |

1 ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו אמר להן דיי להצלה שתכפר
על המכירה אלא מפני מה זכה יהודה למלכות מפני הענוה שנא' ועתה ישב נא
עבדך תחת הנער וגו' אף שאול לא זכה למלכות אלא מפני הענוה שנ' פן יחדל
אבי מן האתונות ודאג לנו וגו' שקל עבדו בו אבל שמואל אינו כן אלא הנה
5 נטש את דברי האתונות ודאג לכם לאמר מה אעשה לבני, וכשהוא
בורח מן הסררה מה הוא אומר וישאלו עוד בה' הבא עוד הלם איש ויאמר
וגו' אמר להם והלא ערב הוא וסופו של ערב לצאת ידי ערבותו אלא מפני מה זכה
יהודה למלכות מפני שקידש שמו של מקום על הים שכשבאו שבטים ועמדו על הים
זה אומר אני יורד תחילה וזה אומר אני יורד תחילה קפץ שבטו של יהודה וירד כתחילה
10 וקידש שמו של מקום על הים ועל אותה שעה הוא אומר הושיעני אלהים כי באו
מים עד נפש טבעתי ביון מצולה וגו' וכן הוא אומר בצאת ישראל
ממצרים בית יעקוב מעם לועז היתה יהודה לקדשו ישראל
ממשלותיו יהודה שקידש שמו של מקום על הים לפיכך ישראל ממשלותיו:
[19] עקרו להביא את הכלה והיניחו שם אפי' זקן אחד ואפי' חולה אין צריכין לברך
15 למפרע וכשהן חוזרין אין צריכין לברך כתחילה לא הניחו שם אפי' זקן או חולה צריכין
לברך למפרע וכשהן חוזרין צריכין לברך כתחילה: [20] בעל הבית שהיה מיסב ואוכל
קראו חברו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר אין צריך לברך כתחילה
הפליג צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר צריך לברך כתחילה: [21] פועלין שהיו עודרין
בתאנים וגודרין בתמרים ומוסקין בזיתים אף על פי שמפסיקין ואוכלין מפסיקין ואוכלין
20 אין צריך לברך למפרע וכשהן חוזרין אין צריכין לברך כתחילה הפליגו צריך לברך
למפרע וכשהן חוזרין צריכין לברך כתחילה:

ה ה' [1] לא יאכל אדם ערב שבת מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת בתאוה דברי
ר' יהודה ר' יוסי אומר הולך ואוכל עד שעה שתחשך: [2] מעשה ברבן שמעון בן גמליאל
ור' יהודה ור' יוסי שהיו מסובין בעכו וקדש עליהם היום אמר לו רבן שמעון בן גמליאל
25 לר' יוסי נפסוק לשבת אמר לו כל יום ויום אתה מחבב דבריי בפני יהודה ועכשיו
אתה מחבב דברי יהודה בפניי הגם לכבוש את המלכה עמי בבית אמר לו אם כן לא
נפסיק שמא תקבעו הלכה בישראל אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כר' יוסי:
[3] אורחין שהיו מסובין אצל בעל הבית וקדש עליהם היום עקרו עם חשכה לבית המדרש חזרו
ומזגו להם את הכוס. אומרים עליו קדושת היום דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אוכל והולך
30 עד שעה שתחשך: [4] מזגו לו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון ומזכיר של שבת בברכת

2 סס מ"ד ל"ג | 3/4 סמוחל ח' ט' ה' | 4/5 סס י' ב' | 6 סס י"ח כ"ב | 10 תסלים ס"ט ב' ג' | 11/12 סס
קי"ד ח' ב' | 14 ג פסחים ק"ח | 16 סס | 22 י פסחים ל"ז ב' (י' ח') ; ג סס ל"ט: | 23 ג סס ק' | 27 סס |
30 סס |

1 דייה | 2 על המיתה מכירה א | 2 למלכות < אמרו לו ב | 3 תחת הנער < | 4 הנה <
הנה הוא נחבא אל הכלים ב ד | 7 ולא
ב ד | 6 דברי] דבר ד < ב | 6 השררה | 6 ויאמר > הנה הוא נחבא אל הכלים ב ד | 8 שכשעלו ב ד |
8 למלכות > אמר להם ב ד | 8 מפני > מה | 8 של קב"ה ב ד | 8 על הים < | 8 שכשעלו ב ד |
9 תחלה < | 9 בתחילה | 10 על הים < | 11 מן טבעתי, עד וגו' < | 11 מצולה > ואין מעמד
וג' אל תשט שבו' וג' ב | 11 ואומר ב | 12 מן בית עד לועז < ב ד | 12/13 ישראל ממשלותיו
< ב ד | 14 את > החתן ואת ד | 14 אפי < ד | 14 אחד < ד | 14 ואפי' < ד |
15 צריך | 15 לכתחלה | 16 לכתחילה | 17 לכתחלה | 18 לכתחלה | 20 לכתחלה | 21 לכתחלה |
23 אוכל והולך ד | 23 שעה < | 23 שתחשך > מפסיקין לשבתות דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר
אין מפסיקין ד | 25 לר יוסי > ברבי רצונך ב ד | 25 נפסיק ב | 25 בכל ב ד | 25 ויום
< ב ד | 25 עכשו | 27 נפסוק | 27 תקבע ב ד | 27 בישראל] לדורות ב ד | 30 שעה < |
30 מזכיר ב |

1 המזון והשני אומר עליו קדושת היום: [5] כיזה צד סדר היסב בזמן שהן שתי מיטות גדול
מיסב בראשו של ראשונה והשני לו למטה הימנו ובזמן שהן שלש מיטות גדול מיסב
בראשו של אמצעית שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו כך היו מסדירין והולכין:
[6] סדר לנטילת ידים כיזה צד עד חמשה מתחילין מן הגדול מחמשה ואילך מתחילין מן
5 הקטון סדר למזיגת הכוס כיזה צד בתוך המזון מתחילין מן הגדול ואחר המזון מתחילין
מן המברך רצה לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הימנו הרשות בידו: [7] שניים ממתינין
זה לזה בקערה ושלשה אין ממתינין המברך פושט ידו ראשון רצה לחלוק כבוד לרבו
או למי שגדול הימנו הרשות בידו: [8] לא יישך אדם מן הפרוסה ויחזירנה לקערה מפני
סכנת נפשות: [9] לא ישתה אדם מן הכוס ויתננו לחברו לפי שאין דעת הבריות שוות:
10 [10] אחד משמש את השניים הרי זה אוכל עמהן שלשה אין אוכל עמהם עד שיתנו
לו רשות: [11] באתה להם מתיקה בתוך המזון מברך על המזון ופוטר את המתיקה:
[12] ר' מונא אומר משום ר' יהודה פת הבאה בכיסנין אחר המזון טעונה ברכה לפניה
ולאחריה: [13] מים הראשונים רשות אחרונים חובה מים הראשונים אם רצה להפסיק
מפסיק והאחרונים אם רצה להפסיק אינו מפסיק: [14] הכל חייבין בברכת המזון כהנים
15 לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין חללין נתינים וממזרים סרים אדם סרים
חמה פצוע דכה וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן טומטום
ואנדרגינוס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן: [15] אנדרגינוס מוציא את
מינו ואינו מוציא שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו: [16] מי
שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: [17] נשים
20 ועבדים וקטנים אין מוציאין את הרבים ידי חובתן, באמת אמרו אשה מברכת לבעלה
בן לאביו עבד לרבו: [18] קטן שיכול לאכול כזית מזמנין עליו ושאין יכול לאכול כזית
אין מזמנים עליו אין מדקדקין בקטן בין שאמר נברך בין שאמר ברוך הוא אין תופסין
אותו על כך והנוקדנין תופשין אותו על כך: [19] בעשרים נחלקין ובלבד שלא יהא
בהן אחד שהפטיר את עצמו מן הזימון: [20] רבן שמעון בן גמליאל אומר עלו הסיבו וטובל
25 עמהן אף על פי שלא אכל עמהן כזית דגן הרי אלו מזמנין עליו: [21] גוי המברך בשם
עונין אחריו אמן, כותי המברך בשם אין עונין אחריו אמן עד שישמע כל הברכה:
[22] היה מקריב זבחים בירושלם אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה וכשהן אוכלין אומר ברוך
אשר קידשנו במצותיו וצונו לאכול הזבח הזה, היה מקריב מנחות בירושלם אומר
ברוך שהחינו והגיענו לזמן הזה כשהם אוכלין אומ' ברוך המוציא לחם מן הארץ:

1 י תעניות פ"ח ה' (ד' ב'); ג מ"ו: | 4 י י"ב ה' (ס' ב'); ג שם | 6 הך מתכיתה לה נמלה בגמרה (ס"ד) | 6 ג מ"ז | 8/9 ו כים ט' | 10 ג מ"ה | 11 ע' ג מ"ח: | 12 י י' ג' (ו' ה') | 13 י י"ב ה' (ס' ב'); וע' ג חולין ק"ה | 19 ע' לקמן רחם הסכה ב' ד' | 19 ע' מ ג' ג'; י ו' ב' (ג' ג'), סוכה כ"ג ד' (ג' י"ה) ר"ה כ"ט ה' (ג' ו'); ג כ' : | 24 ג מ"ז:; וע' לעיל ב' י"ז; י י"ח ג' (ז' ג') | 25 ע' מ ז' ד' וע' לעיל ג' כ"ו | 27 ג ל"ז: |

1 ובשני ב ד | 1 כיצד ב ד | 2 ושני | 3 בראשה ב בראש ד | 3 לו > ב ד | 3 מסודרין |
4 כיצד סדר | 4 מן הקטון > עד שמגיע לחמשה וחוזר ומתחיל מן הגדול ולמקום שמים אחרונים חוזרים
שם ברכה חוזרת | 5 מזיגת ב | 5 כיצד ב > ד | 5 מתחיל | 5 לאחר ב | 5 מתחיל | 7 זה את
זה | 7 שלשה | 8 לא ישוך | 9 סכנה | 10 שניים ב | 10 הרי זה > ב | 11 בא ב ד | 13 ראשונים |
13 האחרונים ב | 13 ראשונים | 14 אחרונים | 14 אם > ב ד | 15 ממזרין נתינין ב ד | 16 חייבין
> ואין א ב | 17 אנדרוגנוס | 18 ולא > את ב | 19 ולא את] ואת ב | 21 בן > מברך ב
21 עבד > מברך ב | 22 ברכו ב ד | 23 הנקדנין ב ד | 24 שיפטור עצמו ב שמפטירין
אותו ד | 25 כזית דגן] גרוגרת אחת | 25 את השם א ונקוד עליהם לסימן שטעה אבל לא נכתב בצדה
התקון | 26 כותי המברך > ב | 26 את הברכה כולה ב ד | 27 הזה > כשהוא מקריבם אומר בא"י
אקב"ו להקריב זבחים ב ד | 27 כשהוא אוכל | 28 לאכול זבחים | 28 מן היה, עד 29 הארץ > |
29 שהחינו > ב | 29 הזה > כשהוז מקריבן אומר בר' אשר קד' במ' וצו' להקריב מנחות ב | 29 כשהוא
אוכלן ב | 29 ברוך > ב |

1 [23] עשרה שהיו מהלכין בדרך אף על פי שכולן אוכלין מככר אחד כל אחד ואחד מברך
לעצמו ישבו לאכול אף על פי שכל אחד ואחד אוכל מככרו אחד מברך לכולן:
[24] פועלין שהיו עושין אצל בעל הבית הרי אלו מברכין שתיים מברך ברכה ראשונה
כולל של ירושלם בשל ארץ וחותם בשל ארץ אם היו עושין עמו בסעודתן או שהיה
5 בעל הבית מברך להם מברכין ארבע:

ו (ה) [1] דברים שבין בית שמאי ובית הילל בסעודה בית שמאי אומרים מברך
על היום ואחר כך מברך על היין שהיום גורם ליין שיבוא וכבר קידש היום ועדיין
יין לא בא, בית הילל אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום שהיין גורם
לקדושת היום שתיאמר דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה והלכה
10 כדברי בית הילל: [2] בית שמאי אומרים נוטלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס שמא
נטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס ובית הילל אומרים
אחורי הכוס לעולם טמאין דבר אחר אין נטילת ידים אלא סמוך לסעודה. מוזגין את
הכוס ואחר כך נוטלין לידים: [3] בית שמאי אומרים מקנח ידו במפה ומניחה על השולחן
שמא נטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת ויחזרו ויטמאו את ידיו בית הילל אומרים
15 ספק משקין לידים טהור דבר אחר אין נטילת ידים לחולין אלא מקנח ידו במפה
ומניחה על הכסת שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת השולחן ויחזרו ויטמאו את
האוכלין: [4] בית שמאי אומרים מכבדין את הבית מפני איבוד אוכלין ואחר כך נוטלין
לידים ובית הילל אומרים אם היה שמש תלמיד חכם מלקט פרורין שיש בהן כזית
נוטלין לידים ואחר כך מכבדין את הבית: [5] בית שמאי אומרים כוס יין מימינו ושמן
20 ערב משמאלו מברך על היין ואחר כך מברך על השמן ובית הילל אומרים שמן ערב
בימינו וכוס יין בשמאלו מברך על השמן וטחה בראשו של שמש אם היה שמש
תלמיד חכם טחו בכותל לפי שאין שבח לתלמיד חכם שיצא מבוסם: [6] אמר ר' יהודה
לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על ברכת המזון שבתחילה ועל הבדלה שבסוף על
מה נחלקו על המאור ועל הבשמים שבית שמאי אומרים על המאור ואחר כך בשמים
25 ובית הילל אומרים בשמים ואחר כך מאור הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על
היין ועל המאור ועל הבשמים ואומר הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו אחר
המזון ומשלשל כולן אחריו ואומר הבדלה במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב ובמוצאי
יום הכפורים ובמוצאי שבת ליום טוב ובמוצאי יום טוב לחולו של מועד, הרגיל אומר
הבדלות הרבה ושאינו רגיל אומר אחת או שתים בית המדרש בית שמאי אומרים

1 י י"ח ג' (ז' ה'); ג מ"ב: | 3 י ה' ה' (ב' ה'), י' ב' (ו' ה'); ג ע"ז | 6 י י"ח ד' (ס' ה'), פסחים ל"ה ג' (ו' ב'); ג כ"ה, פס' קי"ד | 13 י י"ב ה' (ס' ד'): ג כ"ב: | 19 י שם (ס' ג'): ג שם |
19 י י"ב ז' (ס' ס'); ג מ"ג: | 22 י י"ב ה' (ס' ה'); ג כ"ב: פסחים ק"ג | 25 י שם פסחים ק"ד |

1 שהיו מהלכין בדרך > | 3 עושין > מלאכה ד | 3 מברכין > לאחריה | 3 ראשונה
> כתקנה | 4 כולל > שנייה | 4 וחותם בשל ארץ > בד"א בעושין בשכרן אבל ד | 4 בסעודן ב
בסעודה ד | 5 להם] עליהם | 5 מברכין > כתיקנן ד ותיבת ארבע נמשך למאמר הבא | 8 יין > |
9 לקדושה | 9 היום > | 9 תדיר | 9 אינה תדירה > תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם | 10 כבית הלל |
10 את הכוס > שאם אתה אומר מוזגין תחלה ב > את הכוס ד | 11 שבאחורי ב ד | 11 מחמת ידיו |
13 לידים > שאם אתה אומר נוטלין תחלה שמא יטמאו משקין של ידים מחמת הכוס ויחזרו ויטמאו את
הידים אלא מוזגין הכוס ואח"כ נוטלין לידים ד | 13 על השלחן > שאם אתה אומר על הכסת |
14 הידים | 15 דבר אחר] רבי אומר א | 15 לחולין > מן התורה ד | 15 במפה > שאם אתה אומר על
הכסת ד | 17 אובדין של אוכלין 18 אם > | 18 היה > ב | 18 ומלקט | 18 כזית > ומניח
פרורין שאין בהן כזית | 19 הביאו לפניו שמן ויין ב"ש אומרים | 19 אומרים > אוחז ב | 19 מימינו]
בשמאלו ד | 20 משמאלו] כימינו ד | 20 על היין] על השמן | 20 מברך > ב | 20 על
השמן] על היין ד | 20 אומרים > אוחז ב ד | 20 שמן ערב] יין ג ד | 21 וכוס יין] ושמן ערב |
21 מברך על היין ושותהו וחוזר ומברך על השמן | 21 בראש השמש ב ד | 22 שיצא לשוק כשהוא
מבושם ב |

אחד מברך לכולן ובית הילל אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו: [7] היה לו נר טמון
בחיקו או בתוך הפאנס רואה את השלהבת ואינו משתמש לאורה משתמש לאורה
ואין רואה את השלהבת אין מברכין עליה עד שיהא רואה את השלהבת ומשתמש
לאורו עששית אף על פי שלא כבת מברך עליה נר של גוים אין מברכין עליה,
ישראל שהדליק מן הגוי וגוי שהדליק מן ישראל מברכין עליה מאימתי מברך משתחשך
לא בירך משתחשך מברך כל הלילה לא בירך כל הלילה לא יברך מעתה האש
והכלאים אינן מששת ימי בראשית אבל חשובין מששת ימי בראשית ר' יוסי אומר
אש גיהנם שנבראת ביום שני אינה כבת לעולם שנאמ' ויצאו וראו בפגרי
האנשים הפושעים בי וגו': [8] האש והבשמים של מרחץ אינו מברך עליהן
היה עומד בחנות של בושם כל היום אינו מברך אלא אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא
מברך על כל אחת ואחת:

ז (ו) [1] ברכת הזימון מן התורה שנא' ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת
הזימון את יי' אלהיך זו ברכה ראשונה על הארץ זו ברכת הארץ טובה זו
ירושלים וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון אשר נתן לך זו הטוב
והמטיב מניין שכשם שאתה מברכו לאחריו כך אתה מברכו לפניו תלמוד לומר
אשר נתן לך משעה שנותן לך ומניין אף על ההרים ועל הגבעות תלמוד לומר
על הארץ מניין אף על התורה ואף על המצות תלמוד לומר אשר נתן לך ולהלן הוא
אומר ואתנה לך את לוחות האבן רבי מאיר אומר מניין שכשם שאתה
מברך על הטובה כך אתה מברך על הרעה תלמוד לומר אשר נתן לך יי' אלהיך
אלהיך דיינך בכל דין שדנך בין במידת הטוב בין במידת הפורענות: [2] הרואה עבודה
זרה אומר ברוך ארך אפים מקום שנעקר ממנו עבודה זרה אומר ברוך שעקר עבודה זרה
מארצינו יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתיעקר עבודה זרה מארצינו ומכל מקומות ישראל
ותשיב לב עובדיהם לעבדך הרואה אוכלסין אומר ברוך חכם הרזים שאין פרצופותיהן
דומות זה לזה ואין דעתם דומות זו לזו בן זומא ראה אוכלסין בהר הבית אמר ברוך
שברא כל אלו לשמשני, כמה יגע אדם הראשון ולא טעם לוגמא אחת עד שחרש
וזרע וקצר ועימר ודש וזרה ובירר וטחן והרקיד ולש ואפה ואחר כך אכל ואני עומד
שחרית ומוצא אני את כל אלה לפני, כמה יגע אדם הראשון ולא לבש חלוק אחד עד
שגזז וליבן וניפס וצבע וטווה וארג ותפר ואחר כך לבש ואני עומד שחרית ומוצא את
כל אלו לפני, כמה אומניות שוקדות משכימות ואני עומד שחרית ומוצא אני את כל
אלה לפני וכן היה בן זומא אומר אורח טוב מה הוא אומר זכור בעל הבית לטוב כמה
מיני יינות הביא לפנינו כמה מיני חתיכות הביא לפנינו כמה מיני קלוסקאות הביא

1 י ייב ב' (ס' ז'); ג כ"ג: | 4 י סס; ג כ"ב: כ"ג | 6 י י"ב ב' (ס' ו'); ג פסחים כ"ד | 8 ישעי' ס"ו כ"ד | 10 י י"ג ג' (ע' ג'); ג כ"ג | 12 י י"א ח' (ז' ח'); ג מ"ח י"ח: ה בח פי' ע"ז | 12 דברים ח' י' | 13 סס | 14 דברים ג' כ"ה | 16 דברים ח' י' | 16 י סס: ה סס ג סס | 17 דברים ח' י' | 18 שמות כ"ד י"ב | 18 ג סס; ה; ועי' י י"ד ב' (ע' ו') | 19 דברים ח' י' | 20 י י"ג ב' (ע' ב'); ג כ"ב: | 23 י י"ג ג' (ע' ב'); ג ב כ"ח, |

2 בפנס ד 2 או שראה ד | 2 ולא נשתמש | 2 מן משתמש עד השלהבה < | 4 אף על פי < | 5 מגוי | 6 אין מברך ב | 8/9 ויצאו . . בי] ואשם לא תכבה | 9 הפושעים בי < | 9 שבמרחץ | 9 אלא < פעם | 11 על כל פעם ופעם | 12 הזימון < נ"א המזון < | 13 הטובה ב ד | 14 והלבנון < | 16 שאף ב ד | 17 ואף < | 17/18 ולהלן הוא אומר] ואומר ב | 18 מאיר < | 18 ומניין | 19 אלהיך] אליך ב | 20 אלהיך < אשר נתן לך | 21 זרה < בארץ ישראל ד[4] | 23 לעבדך] לעובדיך < ובחוצה לארץ אין צריך לומר כן מפני שרובה גויים ר' שמעון אומר אף בחוצה לארץ צריך לומר כן מפני שעתידין להתגייר שנא' אז אהפוך וגו' ד [ד[4]=א ב] | 23 פרצופיהן ב ד | 24 דומין | 24 אמר < ברוך חכם הרזים | 25 מלוגמה | 25/26 עד שזרע וחרש וקצר ב | 26 ואני משכים | 27 אני < | 28 ונפץ | 28 ותפר < ב ד | 31 חתיכות] חשובות | 31 גלוסקאות ב ד |

לפנינו כל מה שעשה לא עשה אלא בשבילי, אבל אורח רע מה הוא אומר וכי מה
אכלתי לו פת אחת אכלתי לו חתיכה אחת אכלתי לו כוס אחד שתיתי לו כל מה
שעשה לא עשה אלא בשביל אשתו ובניו וכן הוא אומר זכור כי תשגיא פעלו
אשר שוררו אנשים: [3] הרואה את הכושי ואת הגיחור ואת הלווקן ואת הכיפח ואת
הננום אומר ברוך משנה הבריות את הקיטע ואת החיגר ואת הסומא ואת מוכי שחין אומר
ברוך דיין האמת: [4] ראה בני אדם נאים ואילנות נאין אומר ברוך שככה לו בעולמו
בריות נאות: [5] הרואה הקשת בענן אומר ברוך נאמן בבריתו זוכר הברית: [9] היה מהלך בבית
הקברות אומר ברוך יודע מספר כולכם הוא עתיד לדון אתכם הוא עתיד להקימכם ברוך נאמן
בדברו מחיה המתים: [6] הרואה את החמה ואת הלבנה ואת הככבים ואת המזלות אומר
ברוך עושה בראשית ר' יהודה אומר המברך על החמה הרי זה דרך אחרת וכן היה ר' יהודה
אומר הרואה את הים תמיד ונשתנה בו דבר צריך לברך: [7] היה ר' מאיר אומר הרי
הוא אומר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגומר בשני יצריך ביצר טוב וביצר
רע בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך, דבר אחר בכל נפשך בנפש שברא בך שנ' תחי
נפשי ותהללך ואומר כל עצמותי תאמרנה יי' מי כמוך בן עזאי אומר
בכל נפשך תן נפשך על מצותיו יש דברים שהן תפילה של תיפלה כיזה צד כונס מאה
כורים ואומר יהי רצון שיהיו מאתים כונס מאה חביות ואומר יהי רצון שיהו מאתים הרי זו
תפילת שוא אבל מתפלל הוא שתיכנס בהן ברכה ולא תיכנס בהן מאירה: [8] ר' דוסתאי
בר ינאי אומר משום ר' מאיר הרי הוא אומר ביצחק וברכתיך והרביתי את זרעך
דרש יצחק ואמר הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידים עמד וזרע שנ' ויזרע יצחק
בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים וגו' ומאה מינין מאה שערים
ששערום מאה פעמים על אחד מאה במה ששיערו: [9] העושה כל המצות צריך לברך,
העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה, נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קבו"צ
לישב בסוכה, ומשברך עליה יום ראשון שוב אינו צריך לברך: [10] העושה לולב לעצמו אומר
ברוך שהגיענו לזמן הזה וכשהוא נוטלו אומר בר' אשר קד' במ' וצ' על נטילת לולב
וצריך לברך עליו כל שבעה, העושה ציצית לעצמו אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה,
כשהוא מתעטף בה אומר להתעטף בציצית העושה תפילין לעצמו אומר ברוך שהגיענו
לזמן הזה, וכשהוא מניחן אומר אשר קדשנו במ"ו להניח תפילין, מאימתי מניחן בשחרית
לא הניחן שחרית מניחן כל היום: [11] השוחט צריך ברכה לעצמו אומר אקבו"צ על

3/4 איוב ל"ו כ"ד | 4 י י"ג ב' (ע' ב'); ג כ"ח: | 6 י סס; ג סס | 7 י י"ג ד' (ע' ג'); ג כ"ט: | 7 י סס; ג כ"ח | 9 לקמן תרומות ז' י"ב, י י"ג ד' (ע' ג'); ג כ"ט: | 11 ג כ"ד; ע' י י"ד ד' (ע' ו', סוטה כ ג' (ה' ז) ג ס"ח; ג כ"ח | 12 דברים ו ה' | 13/14 תהל' קי"ט, קע"ה | 14 תהלים ל"ה | 15 י י"ד ח'; (ע' ד'); ע' ם ולהלן ר דברים | 17 ע' ר ברכות פ' ס"ד וע' רש"י על התורה | 18 ברכות כ"ו כ"ד | 19 סס סס י"ב | 21 י י"ד ח' ג ס | 23 י ד' ג' (ג ג), סוכה כ"ג ב' (ג' ד'); ע' ג מנחות מ"ו | (ע' ג'); ג סוכה מ"ו, מנחות מ"ב |

4 אשר שוררו אנשים < ב | 4 הכושי < ואת הבוריק ב | 4 הלוקין | 4 הכיפיח ב הקפח ד < | 5 הננס ב ד < ואת הדרניקוס | 5 את החרש ואת השוטה ואת השכור ב | 6 ברוך < מי ב | 6 שככה לו] שברא | 6 בעולמו < ב | 7 נאמן בבריתו ברוך | 8 מספרכם ב | 8 אתכם < | 8 להקימכם בדין ב | 9 מחיה מתים במאמרו | 9 ואת המזלות < כסדרן ד | 10 ר' יודה ב | 11 תדיר ב ד | 11 היה < ב | 12 וגומר < ב | 13 את נפשך < וכן הוא אומר כי עליך [ועליך ד] הורגנו כל היום ב ד | 13 בכל נפש ונפש ב ד | 14 יתהללך < ב | 14 ה מי כמוך < | 15 בכל נפשך < | 15 על המצות ב | 15 תפלת תיפלה ב תפלות שוא ד | 15 כנס ב | 17 שתכנים ב | 17 תכנים ב | 17 ר' < | 18 זרעך < בעבור אברהם עבדי | 19 ואמר < | 19 על מעשה ב | 19 ידי ב ידיו ד | 20 מן בשנה עד שערים < | 20 מאה מינין מאה שערים ומאה דגנים מאה שערים ב מאה מניין מאה שערים ומאה דגנים ד | 21 אחת | 21 מברך עליהן ב | 22 אשר קדשנו במצותיו וציונו < | 23 לא יברך | 24 שהחיינו וקימנו והגיענו ב | 24 כשהוא ב | 24 מן בר' עד וצו' < | 25 שהגיענו] שהחיינו ב | 25 לזמן הזה < ב | 26 וכשהוא | 26 בה < ב ד | 26 שהגיענו] שהחיינו ב | 27 במ"ו < | 28 בשחרית ב ד | 28 היום כולו ב | 28 אומר < |

השחיטה, המכסה דם צריך ברכה לעצמו על כסוי הדם: [12] המוהל צריך ברכה לעצמו 1
אומר אקבו"צ על המילה, אבי הבן צריך ברכה לעצמו ברוך אשר קדשנו במצותיו
וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו והעומדין אומרין כשם שהכנסתו לברית כן
תכניסהו לתורה ולחופה: [13] המברך אומר אשר קדש ידיד מבטן חוק בשארו שם צאצאיו
חתם באות ברית קודש על כן בשכר זאת אל חי חלקינו צורינו צוה להציל ידידות 5
שארנו למען בריתו אשר שם בבשרנו ברוך כורת הברית: [14] היה מהלך להפריש
תרומות ומעשרות אומר ברוך אשר קדשנו להפריש תרומה ומעשרות מאימתי מברך
עליהן משעה שמפרישן: [15] עשרה שהיו עושין עשר מצות כל אחד ואחד מברך
לעצמו היו כולם עושין מצוה אחת אחד מברך לכולן, יחיד שעושה עשר מצות מברך
על כל אחת ואחת, היה עושה מצוה אחת כל היום אינו מברך אלא פעם אחת היה 10
מפסיק ועושה מברך על כל פעם ופעם אחת ואחת: [16] הנכנס לכרך מתפלל שתים
אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר ארבע שתים בכניסתו ושתים ביציאתו
בכניסתו מה הוא אומר יְהִי רָצוֹן מלפניך יי' אלהינו שתכניסני לכרך זה לשלום נכנס
לשלום אומר מודה אני לפניך שהכנסתני לשלום יהי רצון מלפניך יי' אלהי שתוציאני
מכרך זה לשלום, יצא לשלום. אומר מודה אני לפניך יי' אלהי שהוצאתני מכרך זה 15
לשלום וכשם שהוצאתני לשלום כך תוליכני לשלום ותסמכני לשלום עד שאגיע
למקומי לשלום: [17] הנכנס לבית המרחץ מתפלל שתים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו
בכניסתו אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ואל
יארע בי דבר קלקלה ואם יארע בי דבר קלקלה תהא מיתתי כפרה על כל עונתי
ותצילני מזו ומכיוצא בה לעתיד לבוא, יצא לשלום אומר מודה אני לפניך יי' אלהי 20
שהוצאתני לשלום כן יהי רצון מלפניך יי' אלהי שאבוא למקומי לשלום: [18] ר' יהודה
אומר שלש ברכות צריך לברך בכל יום, ברוך שלא עשאני גוי ברוך שלא עשאני אשה
ברוך שלא עשאני בור ברוך שלא עשאני גוי כל הגוים כאין נגדו, ברוך שלא
עשאני אשה שאין אשה חייבת במצות ברוך שלא עשאני בור שאין בור ירא חטא
משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לעבדו לבשל לו תבשיל 25
והוא לא בשל לו תבשיל מימיו סוף מקדיח את התבשיל ומקניט את רבו לחפות לו
חלוק והוא לא חיפת לו חלוק מימיו סוף שמלכלך את החלוק ומקניט את רבו:

1 י י"ד ח' (ע' ג'); נ סבת קל"ז: | 6 לקמן תרומות ג' ג'; י דמאי כ"ד ג' (ס' ב') ! 11 י ברכות י"ד ב' (ע' ה'); נ ס' | 17 סס וסס וע כ | 20 י י"ג ב' (ע' ב'; נ מנחות מ"ג: וע' סס סג"ה סל ר"ב; חבות ג' ה' | 23 ישעי' מ' י"ז |

1 את הדם ב | 1 לעצמו > אומר ברוך ב | 1 הדם > בעפר ב | 1 המל | 2 אומר < | 2 אומר <
ברוך ב | 2 אקבו"ו < ב ד | 2 אקבו"ו < ב | 3 שהכניסתו ב שהכניסו ד | 4 ולחופה > ולמעשים
טובים ב ד | 6 שארנו > משחת ב ד | 6 מן למען עד בבשרנו < ב | 6 הברית > המל גרים [בימים
הקדמונים ד[4]] אומר במצותיו וצונו למול את הגרים להטיף מהן דם ברית שאילמלא דם ברית לא נתקיים
שמים וארץ שנא' אם לא בריתי יומם ולילה וגומר ברוך כורת הברית. המל את העבדים אומר ברוך על
המילה המברך אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהן דם ברית |
6 הולך ב | 7 ברוך שהגיענו לזמן הזה כשהוא מפריש אומר ברוך ב | 9 אחת < | 11 ועושה > מפסיק
ועושה ב | 11 פעם ופעם < ב ד | 11 מברך | 12 ר' שמעון ב | 13 מהו ב ד | 13 אומר < ב |
13 שאכנס ב ד | 13 לכרך זה < ב ד | 13 בשלום | 14 בשלום || 14 לפניך > ה' אלהי | 14 בשלום |
14 וכן יהי | 14 ה' אלהי < | 15 מכרך זה < ב ד | 15 מכרך זה < ב ד | 16 וכשם . . . עד]
וכן יהי רצון מלפניך ב ד | 16 שתגיעני ב | 17 למרחץ ב | 17 מברך ב | 19 ירע | 19 ואם חס
ושלום אירע בי | 19 יהא | 19 על כל עונותי] עלי | 20 והצילני | 20 בה] בזה | 20 בשלום ב |
21 שיצאתי | 21 שתגיעני ב | 21 שאגיע ד | 21 לביתי ב ד | 22 חייב אדם לברך ב | 22 ברוך < |
22 [שלא עשאני בור לפני שלא עשאני אשה ב] | 23 מן ברוך עד עשאני < ב ד | 23 גוי > שנא' ב |
23 נגדו > כאפס ותהו נחשבו לו | 23/24 מן ברוך עד עשאני < ב ד | 24 מן ברוך עד עשאני < ב
ד | 24 חטא > ולא עם הארץ חסיד | 25 משלו < | 25 בשל לי ב | 26 לו < ב | 26 לסוף ב |
26 שמקדיח | 26 להפוך | 27 הפך ב חיפת ד | 27 לסוף |

1 [19] לא יכנס אדם להר הבית במעות הצרורות לו בסדינו ובאבקו שעל רגליו ובפונדתו
חגורה לו מבחוץ שנא' שמור רגליך כאשר תלך אל בית האלהים
ר' יוסי בר' יהודה אומר הרי הוא אומר כי אין לבוא אל שער המלך
בלבוש שק על אחת כמה וכמה קלין וחמורין בדבר ורקיקה מקל וחומר ומה מנעל
5 שאין בה מנהג בזיון אמרה תורה אל תיכנס במנעל קל וחומר לרקיקה שיש בה מנהג
בזיון: [20] הפותח ביוד הי וחותם ביוד הי הרי זה חכם באלף ולא בדלת וחותם
ביוד הי הרי זה בינוני ביוד הי וחותם באלף ולא בדלת הרי זה בור באלף ולא בדלת
וחותם באלף ולא בדלת הרי זה דרך אחרת: [21] כל חותמי ברכות שבמקדש היו
עד העולם מי שקלקלו המינין ואמרו אין העולם אלא אחד התקינו שיהו אומרים מן
10 העולם ועד העולם ומודיעין שאין העולם הזה בפני העולם הבא אלא כפרוזדור מפני
טרקלין: [22] אין עונין אמן במקדש ומניין שאין עונין אמן במקדש שנ' קומו וברכו
את יי' אלהיכם מן העולם ועד העולם ואומר ויברכו שם כבודך
ומרומם על כל ברכה ותהילה על כל ברכה וברכה על כל תהלה ותהלה:
[23] בראשונה שהיתה תורה משתכחת מישראל היו זקינים מבליעין אותה ביניהן שנא'
15 והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים יי' עמכם ואומר יי'
עמך גיבור החיל: [24] הילל הזקן אומר בשעת המכנסין פזר ובשעת המפזרין כנס
בשעה שאתה רואה שהתורה חביבה על ישראל והכל שמחין בה את הוי מפזר בה
שנא' יש מפזר ונוסף עוד ובשעה שאתה רואה שהתורה שכוחה מישראל ואין
הכל משגיחין עליה את הוי מכנס בה שנא' עת לעשות לה' הפרו תורתך ר'
20 מאיר אומר הפרו תורתך עת לעשות ליי' היה רבי מאיר אומר אין לך אדם מישראל
שאינו עושה מאה מצות בכל יום קורא שמע מברך לפניה ולאחריה אוכל פיתו ומברך
לפניה ולאחריה מתפלל שלש פעמים של שמונה עשרה ועושה שאר כל המצות מברך
עליהן: [25] וכן היה רבי מאיר אומר אין לך אדם מישראל שאין מצות מקיפות אותו
תפילין בראשו ותפילין בזרועו ומזוזה בפיתחו וארבעה ציציות מקיפות אותו ועליהן
25 אמר דוד שבע ביום היללתיך על משפטי צדקך כיון שנכנס לבית המרחץ
מילה בבשרו שנ' למנצח על השמינית מזמור לדוד ואומר חונה מלאך
יי' סביב ליראיו ויחלצם.

סליק פרקא וסליקא מסכתא.

1 י י"ח ג' (ע ז); נ ס"ב: | 2 קהלת ד' י"ז | 3 י סס נ סס; ! 3 אסתר ד' ב' | 6 י י"ג ד (ע' ח') | 8 ע'
לקמן תעניות ח' ע, ג' ט' מ סוף ע' י סס; נ כ"ד | 11 י י"ח ג' (ע' ז'); נ ס"ג: | 11/12 נחמיה ט' ה' |
12/13 סס ! 15 רות ב' ד | 15/16 שופטים ו' י"ב | 16 י סס; נ סס | 18 משלי י"א כ"ד | 19 תהלים קי"ט
קכ"ו | 21 י י"ד ד' (ע ז'); נ מנחות מ"ג:; ש תהלים סוף קי"ט. ול"ד | 25 תהלים קי"ט קי"ד | 26 סס ח'
ח' | 26/27 סס ל"ד ע' |

1 בהר | 1 צרורין ב | 1 ובאבק ב ד | 1 ובאפונדתו ב ד | 2 החגורה | 2 בית האלים ב |
2 האלהים > ולא יעשה קפנדרי' ורקיקה מקל והומר שאין בו דרך בזיון אמרת תורה כך על אחת
כמה וכמה קל וחומר שיש בו דרך בזיון | 3 ר' יהודה בר' יוסי | 3 אומר > אינו צריך | 4 שק > בא
וראה | 4 קולין וחמורין יש לדבר ב | 4/5 ורקיקה . . . ובזיון] אם לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לא
כ"ש לפני ממ"ה הקב"ה | 6 יו"ד ב ד | 6 ה"י ב הא ד | 6 מן הרי עד 7 הי < ב | 6 ולא בדלת] בלמד |
7 ולא בדלת] בלמד 7 באלף ולא בדלת] ביוד בא' ב ד | 8 ולא בדלת] בלמד ב ד | 8 חותם שהיו ב
8 בברכות ב | 8 היו > אומרים | 9 עולם ב ד | 10 מודיעים ב | 10 כפרוצדר ב | 10 בפני |
11 החדר | 11 מן ומניין, עד במקדש < | 12 ואומר < | 12 כבודו | 13 מניין על כל ברכה וברכה תל'
לומר ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה תן לו תהלה | 14 כשהיתה ב שהיה ד | 14 מבלעין |
14 ביניהן < | 15 מבית לחם עד עמכם < | 15 מן ויאמר עד עמכם] וגומר ב | 16 בעת | 16 ובעת |
17 ישראל] כל ב | 17 את < | 17 בה < | 18 תורה | 18 משתכחת ב | 19 עליה < ב | 19 בה < |
19 הפרו תורתך < ב | 20 מן ר' מאיר עד ליי' < | 20 היה < ב | 21 מאה < | 21 את פתו | 23 וכן
היה < ב | 24 שאין > שבע | 24 לפתחו | 25 על משפטי צדקך < ב ד |

1

פאה

א׳ [1] דברים שאין להם שיעור הפיאה והביכורים והריאיון וגמילת חסד ותלמוד
תורה פיאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה. העושה כל שדהו פיאה אינו
פאה: [2] על אלו דברים נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו בעולם הבא על
5 עבודה זרה ועל גלוי עריות ועל שפיכות דמים ועל לשון הרע כנגד כולם זכות יש לה קרן
ויש לה פירות שנ׳ אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: [3] עבירה
יש לה קרן ואין לה פירות שנ׳ אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו מה אני
מקיים ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו אלא עבירה שעושה פירות
יש לה פירות ושאינה עושה פירות אין לה פירות: [4] מחשבה טובה המקום מצרפה למעשה
10 מחשבה רעה אין המקום מצרפה למעשה שנא׳ און אם ראיתי בלבי לא ישמע
יי׳ ומה אני מקיים הנה אנכי מביא רעה פרי מחשבותם אלא מחשבה
טובה שעושה טובה המקום מצרפה עם המעשה ושאינו עושה טובה אין הקב״ה מצרפה
למעשה: [5] נותן אדם פאה מתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחלה בין
בסוף יצא ר׳ שמעון אומר אם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך
15 שיתן בסוף כשיעור, ר׳ יהודה אומר אם שייר קלח אחד סמוך לו נותן משום פאה ואם
לאו אינו נותן אלא משום הפקר אמר ר׳ יהודה במה דברים אמורים בזמן שנתן את
הפאה ומבקש להוסיף לא נתן מן הקמה נותן מן העומרים לא נתן מן העומרים
נותן מן הגדיש לא נתן מן הגדיש נותן מן הכרי עד שלא מירח ואם מירח
מעשר ונותן לו: [6] אמר ר׳ שמעון מפני ארבעה דברים אמרה תורה לא יתן אדם
20 פאה אלא בסוף שדהו מפני גזל עניים ומפני בטול עניים ומפני מראית העין ומפני
הרמאים, מפני גזל עניים כיזה צד שלא יראה שעה שאין אדם יאמר לעני קרובו בא
וטול לך פאה זו, מפני בטול עניים כיצד שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום
ויאמרו עכשיו נותן פאה ועכשיו נותן פאה אלא מתוך שנותנה בסוף הולך ועושה
מלאכתו בא ונוטלה באחרונה, מפני מראית העין כיצד שלא יהו עוברין ושבין אומרין
25 ראו פלוני שקצר שדהו ולא נתן ממנה פאה שהרי אמרה תורה לא תכלה פאת
שדך, מפני הרמאין כיצד שלא יהו אומרין כבר נתננו דבר אחר שלא יניח את היפה
ויתן מן הרע: [7] הירק אף על פי שלקיטתו כאחת אין מכניסו לקיום התאנין אף על פי
שמכניסין לקיום אין לקיטתן כאחת ר׳ יוסי בר יהודה אומר רוטבות תמרה פטורות מן
הפיאה שאין ראשון ממתין לאחרון ר׳ אלעזר בר צדוק אומר השיזפין חייבין בפאה אחרים
30 אומרים אף בנות שוח והחלחולחין: [8] אלו מפסיקין לפיאה הנחל והשלולית ודרך היחיד
ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים הבור

2 י ע״ו ח׳ (ח׳ ח׳); ע׳ ג סבת קי״ז; | 4 י ע״ו ד׳ (ח׳ ח׳) ע׳ ג קידושין מ: | 5 י ע״ז ג׳ (ח׳ ח׳) | 6 ישעי׳ ג׳ י׳ | 7 שם שם י״ח | 8 משלי ח׳ ל״ח | 9 י שם; ג קידושין מ׳ | 10 תהלים ס״ו י״ח | 11 ירמי׳ ו׳ י״ט | 13 י ע״ז ג׳ (ח׳ ג׳); א קי״ד | 19 י י״ח ב׳ (ד׳ ג׳); ג סבת כ״ג; ת קדושים; א קי״ד | 25 ויקרא י״ט ט׳ | 27 ע׳ י ע״ז ג׳ (ח׳ ה׳); ת קדושים | 28 י שם; א קי״ד | 30 מ ב׳ ח׳; י י״ז ח׳ (ב׳ ב׳) כ״ח ח׳ (ב׳ ו׳); ת קדושים; ג ב״ב כ״ה, מכות ע״ח: ש ב׳ ב׳ |

2 אלו דברים חסדים ב ד | 3 לו | 3 לו | 4 על < | 4 לעולם הבא ב ד | 6 מן כי עד יאכלו < ב ד | 7 מן כי עד לו < ב | 9 המקום < | 9 המקום ברוך הוא ב | 9 למעשה < ב | 10 הקב״ה | 10 למעשה < ב | 10 אם און ב | 10, 11 לא ישמע יי׳ < ב | 11 הא מה ב | 12 שעושה טובה] שעושה פירות ב ג ח | 12 טובה] פירות ב ג ח | 13 בתחלת | 15 אם < | 15 סומך | 15 נותן < | 17 יתן | 17 העמרים | 20 שדהו < ב | 21 כיצד ב ד | 21 קרובו] מדעתו ב < ד | 22 וקח לך | 22 זו < | 23 עכשיו < הוא ב | 23 ועכשיו] עכשיו הוא ב | 23 ועכשו נותן פאה < | 25 ראו < האיך ב | 25 נתן] הניח ב | 25 שכך כתובה בתורה | 26 את] מן | 27 מן] את | 27 התאנין] הראנין | 28 רטובות ב רטיבות ד | 30 והחלחולחין < |

1 והניר וזרע אחר וקוצר לשחת ושלשה תלמים של פתיח ואמת המים שאינה יכולה להיקצר
כאחת ר׳ יהודה אמר אם עומד באמצע קוצר מיכאן ומיכאן מפסיק ואם לאו אינו מפסיק
אכלה חגב אכלה גובאי קרסמוה נמלים ושברתה הרוח או בהמה הכל מודים שאם חרש
מפסיק ואם לאו אינו מפסיק: [9] קצר חציה ומכר את הקציר קצר חציה והקדיש את
5 הקציר נותן מן המשוייר על הכל מדריגות שגבוהות עשרה טפחים נותן פיאה מכל
אחת ואחת אם היו ראשי שורות מעורבין נותן פיאה מאחת על הכל המארג חייב
בתחילתו וחייב בסופו: [10] היו לו ארבעה וחמשה גפנים ובוצרן ומכניסן לתוך ביתו פטור מן
הפרט ומן השיכחה ומן הפיאה חייב בעוללות אם שייר נותן מן המשוייר על מה ששייר
והמידל נותן מן המשוייר על מה ששייר א׳ ר׳ יהודה במה דברים אמורים במידל לשוק
10 אבל במידל בתוך ביתו נותן מן המשוייר על הכל: [11] היה מקטף ומכניס לתוך ביתו אפי׳
כל שדהו פטור מן הלקט שיכחה ופיאה וחייב במעשרות: [12] הכותב נכסיו לבניו ושייר
לאשתו קרקע כל שהוא איבדה כתובתה אמר ר׳ יוסי במה דברים אמורים בזמן שקיבלה
עליה לשום כתובה אבל לא קבלה עליה לשם כתובה מה שנתן נתן וגובה כתובתה משאר
נכסים: [13] הכותב נכסיו לעבדו יצא בר חורין אם שייר קרקע כל שהוא לא יצא בר חורין
15 ר׳ שמעון אומר לעולם הוא בר חורין עד שיאמר כל נכסי נתתי לפלוני עבדי חוץ מאחד
מרבוא שבהם לא אמר כלום חוץ מעיר פלונית חוץ משדה פלוני אף על פי שאין שם
אלא אותו שדה ואותה העיר זכה עבד בנכסים קנה עצמו בר הורין וכשנאמרו דברים
לפני ר׳ יוסי אמר שפתים ישק משיב דברים נכוחים.

ב **ב׳** [1] נטל מקצת פאה וזרק על השאר אין לו בה כלום ר׳ מאיר אומר קונסין אותו
20 ונוטלין הימנו זו וזו: [2] בעל הבית שנתן פיאה לעניים ובא עני אחר ונטל מאחריה
הרי זה זכה שאין עני זוכה בלקט בשכחה ובפאה ובסלע של מציאה עד שתפול
לתוך ידו שני עניים שהיו מכתשין על העמור ובא עני אחד ונטלו מאחוריהן הרי
זה זכה: [3] פועלים שהיו קוצרין לתוך קופותיהן הרי אלו מעבירין אותן: [4] לא יטול
בעל הבית לקט מן העניים על מנת ללקט מבין העומרים: [5] ר׳ יהודה אומר שחרית בעל
25 הבית צריך שיאמר כל מה שילקטו עניים מן העומרים הרי זה הפקר ר׳ דוסא אומר לעתותי
ערב וחכמים אומ׳ הפקר אונסין הפקר שאין אחריות לרמאין: [6] בעל הבית שנתן פאה
לעניים אמרו לו תן לנו בצד הזה ונתן להם זה וזה הרי זה פיאה: [7] פועלים שהיו עושין
אצל בעל הבית אינן רשאין לגמור את כל השדה אלא משיירין כדי פיאה ואינה פיאה עד
שיפרשנה בעל הבית לשום פאה: [8] עני שראה כדי פאה בין בתבואה ובין באילן אינו
30 רשאי ליגע בה ואסורה משום גזל עד שתיודע לו שהיא פאה: [9] גוי שמכר קמתו לישראל
ליקצר חייב בפאה ישראל שמכר קמתו לגוי לקצור פטור מן הפיאה ישראל וגוי שהיו
שותפין בקמה חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור ר׳ שמע׳ אומר ישראל וגוי

4 י ע״ו ח׳ (ח׳ ח׳) | 5 י י״ז ג׳ (ג׳ ג׳) | 10 ע״ז ג׳ (ח׳ ד׳); ת קדשים ג חולין קל״ז | 11 י י״ז ד׳ (ג׳ ט׳); ג ב״ב קל״ב | 14 י שם; ג גיטין ע׳ ש ג׳ ח׳ | 18 משלי כ״ד כ״ו | 19 י י״ח ח׳ (ד׳ ב׳), גיטין ע׳ ג׳ (ח׳ ג׳) | 20 י שם, ש ד׳ ג׳ | 24 י מ״ש כ״ה ד׳ (ס׳ ח׳) סוכה כ״ד ב׳ (ד׳ ז), דמאי כ״ג ד׳ ג׳ ד׳); ג ב״ק ס״ט | 26 ג ב״ק כ״ח | 27 ע׳ מ מ״ע ב׳ י״ד | 29 ע׳ שם | 30 לקמן ג׳ י״ז | 31 ג חולין קל״ה: ; ת קדושים |

2 אמר ר׳ יהודה | 3 קירם מוה ב | 5 נותן פאה מן האחד על הכל ב | 5 המדרגות ב | 5 שהן גבוהות ב שגבהן ד | 5 עשרים טפחים ב ד | 7 היו לו] אם היו ב | 7 ארבע וחמש | 7 ומכניסן < נתן | 9 המודל | 9 המשואר ב | 9 במודל | 9 בשוק | 10 מן המשומר | 10 המקטף ב | 11 מן השכחה | 11 ומן הפיאה | 12 אבדה | 14 בר] בן ב ד | 15 ר׳ שמעון אומר האומר כל נכסיה [נכסיו ד] נתונין לפלו׳ עבדי חוץ ב ד | 17 עבד < זה ב ד | 20 אחד | 21 שאין עני זוכה עד ידו איתא אחר זכה שורה 23 ב ד | 22 מתכשין ב י ש | 22 העמוד | 25 שליקטו ב שלקטו ד | 26 דוסה | 30 שמסר | 31 שמסר | 32 מן חלקו עד בקמה < ב |

שהיו שותפין בקמה פטור מן הפאה אימתי בזמן שהגוי ממחה אבל אין הגוי ממחה חייב 1
בפאה: [10] גר שמת ובזבז ישראל את נכסיו המחזיק במחובר לקרקע חייב בכל בתלוש
מן הקרקע פטור מן הכל החזיק בקמה פטור מן הלקט שכחה ופאה וחייב במעשרות:
[11] הלקט ושכחה ופיאה של נכרי חייב במעשרות אימתי בזמן שהגוי ממחה אבל אין
הגוי ממחא הפקר גוי הפקר ופטור מן המעשרות: [12] בעל הבית שנתן פיאה לעניים אין 5
רשאי שיאמר להם טלו זרע וטלו פשתן וטלו תמרים ותנו מכבדות נשרו ואחר כך הפרישן
אינו חייב משום פאה אלא זרע בלבד: [13] ארבע מתנות בכרם הפרט והשכחה והפיאה
והעוללת ושלש בתבואה הלקט והשיכחה והפאה ושתיים באילן השיכחה והפיאה, הלקט
השכחה והפיאה אין בהן משום טובה ואפי' עני שבישראל מוציא את שלו מתחת ידו
מתנות כהונה ולויה כגון הזרוע והלחיים והקיבה יש בהן משום טובה ונותנן לכל כהן שירצה 10
אין מוציאין לא של כהן מכהן ולא של לוי מלוי: [14] איזהו לקט הנושר בשעת קצירה
ובשעת תלישה ר' יוסי אומ' אין לקט אלא נושר בשעת הקצירה לבד שנאמר ולקט
קצירך לא תלקט: [15] שיבלת של קמה הרי היא של בעל הבית ושבקציר הרי היא של
עניים, חציה בקמה וחציה בקציר נוטלה ומשליכה לאחריו שספק לקט לקט: [16] חורי
גמלים אסורין משום גזל ואם הפקירן בעל הבית מותרין משום גזל רבי שמעון בן אלעזר 15
אומר אם היו נקררין גזוזין אסורין משום גזל: [17] בעל הבית שנתן כליכה לעני למלאות
לו אין בו משום לקט ושכחה ופאה וחייב במעשרות: [18] עניים שהיו מחזירין בין
הגרנות מעשרין ונותנין להן הצנועים מוציאין בידם מעות ודברים הנאכלים ונותנין
דבר מועט כדי שיאכלנו עד שלא יגיע לעיר ושאר מתנות עני שבשדות שאין העני
מקפיד עליהן הרי אילו של בעל הבית: [19] מאימתי שורפין הקשין שבשורות השדה בשדה 20
האילן עד עצרת בשדה הלבן עד ראש השנה בשדה בית השלחין מיד דברי ר' יהודה
וחכמים או' בשדה לבן עד עצרת בשדה אילן עד ראש השנה מפני גזל אדם ובהמה בשדה
בית השלחין מיד: [20] המרביץ את שדהו עד שלא נכנסו עניים לתוכו אם היה הֶזֵּקו מרובה
על של עניים מותר ואם היה היזק של עניים מרובה על שלו אסור ר' יהודה אומר בין
כך ובין כך מלקט ומניח על גבי הגדר והעני בא ונוטל את שלו: [21] השובלין שבקשין 25
ושבשורות הרי אלו של בעל הבית אמר ר' עקיבה בזו נהגו בעלי בתים עין יפה:

ג. [1] המקבל שדה לקצור לא ילקט בנו אחריו ר' יוסי אומר ילקט בנו אחריו אבל
האריסין והחכורות והמוכר קמתו לחבירו לקצור ילקט בנו אחריו היו שם עניים שאין
ראויין ללקט אם יכול בעל הבית למחות בידם ממחא בידן ואם לאו מניחן מפני דרכי
שלום אין שוכרין פועלי גוים לפי שאין בקיאין בלקט אין נותנין מעשר עני 30
לעניי גוים אבל נותנין להן חולין מתוקנין לשם טובה בעל הבית שהיה עומד
בעיר ואמר יודע אני שהפועלין שוכחין עומר במקום פלוני ושכחוהו הרי זו שכחה

2 ● קידושין ס' ד' (ח' ס') ; ג תמורה ו ש ח' ו' | 4 י י"ס ג' (ד' ו') ; ג גיטין מ"ז | 5 י י"ס ח' (ד' ח')
ת קדושים | 7 י ע"ז ג' (ח' ד' ס') א קי"ד | 1 י י"ס ג' (ד' ז') ; ש ד' י' | 12/13 ויקרא י"ט ע' |
13 י י"ס ג' (ד' ס) ; ש ד' י"ח | 15 סס | 17 י כ' ד' (ס' ח') ; מ ס' ח' | 23 י י"ט ח' (ה' ג') | 25 י י"ט
ח' (ה' ו') | 27 י י"ט ח' (ס' ס') ; ש ה' ו' ; ג ב"מ י"ב | 30 י י"ז ח' (ב' ז') א קט"ו ש ג' ז, |
30/31 י י"ט ח' (ה' ו') ; ש ה' ז' ; ג ב"מ י"ח |

2 גר] כותי=גוי | 6 ותנו פשתן | 7/8 פרט שכחה ופאה ועוללות | 8 התבואה שלש ב | 8 לקט שכחה
ופאה ב ד | 9 מוציאין | 9 את שלו] אותו ב | 10 ולויה > | 11 משל כהן לכהן ומשל לוי ללוי |
11 לקט > זה | 13 שבקמה | 16 נקררין גזוזין] נזיקין ב פיקדון ד | 16 כליבה | 16 למלות ב |
17 לו > מים ב ד | 18 ונותן ב | 18 ונותנין > לו ב | 19 ושאר > כל ב ד | 19 עניים ב ד |
20 קשין שבשדות | 21 בשדה אילן עד ר"ה ובשדה הלבן עד הפסח ב | 21 בשדה בית השלחין] בית
השלחין א | 23 המרבין ב ד | 23 עד כדי ב | 23 יכנסו ב | 27 אבל > | 23 העריסין ב | 28 לחברו
> | 29 ללקט > | 29 ממחה ב ד | 30 עני] עניי ב | 31 המתוקנין ב ח |

1 היה עומד בשדה ואמר יודע אני שהפועלים שוכחים את העומר ושכחוהו אין זה שכחה
ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון אפי' אחרים עוברין בדרך וראו את העומר
ששכחוהו פועלין אינה שכחה עד ששכחוהו כל אדם רבי יהודה אומר העושה כל
שדהו עומרים ומעמר להן כמעמר לגדיש וְהַהֲרֵה וזוֹרֵר לגדיש מודים בית שמאי ובית הילל
5 שאם הפקיר לאדם ולא לבהמה לישראל ולא לגוים שזה הפקר: [2] אמר ר' אילעאי שאלתי
את ר' יהושע על אלו עמרים נחלקו בית שמאי ובית הלל אמר לי התורה הזאת על העומר
סמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים וְשָׁכְחוּ כשבאתי שאלתי את ר' אליעזר אמר לי
מודים כאילו שאין שכחה על מה נחלקו על העומר שהחזיקו בו להוליכו לעיר
ונתנו בצד הגפה ובצד גדר שבית שמאי אומרים אין שיכחה מפני שזכה בו ובית היל
10 אומרים שיכחה וכשבאתי והרצתי לפני ר' אליעזר בן עזריה אמר לי התורה אלו הדברים
שנאמרו למשה בסיני: [3] העומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ונתנו על גב חברו ושכח את
שניהם התחתון שיכחה והעליון אינו שיכחה ר' שמעון אומר שניהן אין שכחה התחתון
מפני שמכוסה והעליון מפני שזכה בו: [4] שדה שעומריה מעורבבין ועימר ושכח אחד מהם
אין שיכחה עד שיעמר את כל סביביו והעומר שכנגדו מוכיח כיזה צד מי שהיו לו
15 עשר שורות של עשרה עשרה עומרים ועומר אחד מהם לצפון ולדרום ושכח אין שיכחה
מפני שנידון כמזרח ומערב: [5] שתי כריכות המובדלות זו מזו שיכחה ושלש אין שיכחה
שני עמרים המובדלין זה מזה שיכחה ושלשה אין שכחה, שני גפנים המובדלות זו מזו
שיכחה שלש אין שיכחה שני שיבלין המובדלות זו מזו כדרכן לקט ושלש אינו לקט, שני
גרגרין פרט ושלשה אינה פרט אלו דברי בית שמאי ר' יוסי אומר חנניה בן אחי ר' יהושע
20 אומר כל שבאת רשות עני לאמצע כגון התבואה והכרם הרי אלו מצטרפות וכל שאין
באת רשות עני בה כגון פירות האילן אין מצטרפות אימתי אמרו קמה מצלת את
העומר בזמן שלא ניטלה מבינתיים הא ניטלה מבינתיים הרי זו אינה מצלת קמת חבירו
מצלת על שלו של חיטין על של שעורין ושל גוי על של ישראל דברי ר' מאיר וחכמים
אומ' אין מצלת אלָא על שלו וממין על מינו: [6] רבן שמעון בן גמליאל אומר כשם שהקמה
25 מצלת את העומר כך העומר מציל את הקמה ודין הוא ומה אם קמה שהורע כח עני בה
מצלת את העומר עומר שייפה כח עני בו אינו דין שיציל את הקמה אמרו לו
רבי מה לקמה מצלת את העומר שייפה כח עני בו יציל עומר את הקמה שהורע
כח עני בה: [7] ייפה כח עני בקמה יתר מבעומר והעומר ייפה כח עני בה טבקמה שהקמה
יש בה לקט שיכחה ופיאה מה שאין כן בעומר והעומר שאין בו סאתיים ושכחו הרי
30 זה שכחה הקמה אינו שכחה עד שיהא בו סאתיים: [8] החותך כריכות ועתיד לעמרן וכן
אוגוּרֵי השום ואגודות השום והבצלים אין להן שיכחה המעמר מפני הדליקה ומפני

3 ● סס ש ס' ח' | 5 י י"ע ג' (ו' ג') ; ש ו' ג' | 11 י י"ע ג' (ו' ג') ; ג סוטה מ"ה | 12 י י"ע ג'
(ו' ג') | 16 ס כי הלח, ש ו' ע' | 21 י י"ע ד' ו ז' ; ס סס ; ש ו' ח' | 28 ת סוף ויקרא ו' ועי' ברס"י
סס פ' י"ז ש סס ; ג קידושין פ"ח : |

1 מן היה עד שכחה > א | 1 שכוחין ב | 1 העומר > במקום פלוני ב ח | 3 עד שישכחוה | 4 לגדיש לחררה
בגדיש ב ד | 5 הפקר] מטושטש ב | 5 אמר ר' אלעזר | 7 ר' אלעזר ד את ר' ליעזר ב [ונכתב ג' פעמים] |
6 ובית הלל > ב | 6 לי] ליה | 6 על > אלו | 6 העומרין ב | 9 הגפה > ב | 9 גדר > ושכחו
ב | 10 והרציתי > הדברים ב ד | 10 אלעזר ד לעזר ב | 10 התורה > | 11 מסיני | 11 שהחזיק בו
> ב | 12 מן שניהם עד אומר > ב | 12 התחתון > ב | 13 מעורבין ב | 13 ועמרו | 14 עד
שיגמר ש | 14 כיצד ב ד | 15 שדות | 15 עשרה > | 15 עמרים | 15 אין > א | 16 שלשה ב
17 ושלשה הרי זה שיכחה א | 17 שתי גפנים ב ד | 18 [שני גרגרין לפני שני שבלין] ב ד |
18 שתי שבלין ב ד | 18 זו מזו > | 19 בית הלל ב ד | 19 חנינא | 20 הרי אלו] אין | 21 בה]
לאמצע ב ד | 21 אין] הרי אלו | 21 קמה > א | 22 נטלה ב ד | 23 שלו > על ב ד | 26 שייפה
כח ב ש | 27 שהורע כח ב ש | 29 בה] לה ב | 30 הקמה אינו שכחה > ב | 31 אגודות ב אגידי ד |

1 אמת המים אין להם שיכחה מפני שעתיד ליכדן מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך
שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לזבחי השלמים אמר לו אבה מה ראית
לשמוח במצוה זו יותר מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן לנו המקום
לדעתנו זו שלא לדעתנו שאילו עשינו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו אלא
5 הרי הוא אומר כי תקצור קצירך ושכחת עומר בשדה וגו' קבע לו הכתוב
ברכה והלא דברים קל וחומר מה אדם שלא נתכוין לזכות וזכה מעלין עליו כאילו זכה
המתכוין לזכות וזכה על אחת כמה וכמה כיוצא בו ואם נפש כי תחטא בשגגה
מעם הארץ וגומר והרי דברים קל וחומר מה אם מי שלא שלא נתכוין לחטאות וחטא
מעלין עליו כאילו חטא המתכוין לחטאות וחטא על אחת כמה וכמה: [9] כל זית שיש לו
10 שם בשדה כזית נטופה בשעתו ושיכחה אינו שיכחה במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל
בו אבל אם התחיל בו ושיכחו הרי זה שיכחה עד שיהא בו סאתים: [10] הזית שהוא על
שלש שורות על שני מלבנין ושכחו אין שיכחה במה דברים אמורים בזמן שאין מכירו
אבל בזמן שמכירו רץ אחריו ונוטלו אפי' מאה אמה: [11] המפקיר את כרמו עשירים נוטלין
את האשכולות ועניים נוטלין את האשכולות ואת העוללות איזהו עוללות כל שאין
15 לה כתף ולא נטף יש לה כתף ואין לה נטף נטף ואין לה כתף הרי היא של בעל
הבית ספק לעניים איזהו כתף בסיגין המחוברות בשדרה א על גבי זו נטף
הענבים המחוברות בשדרה ויורדות: [12] גוי שמכר כרמו לישראל לבצור חייב
בעוללות וישראל שמכר כרמו לגוי לבצור פטור מן העוללות ישראל וגוי שהיו
שותפין בכרם חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור ר' שמעון אומר ישראל
20 וגוי שהיו שותפין בכרם פטור מן העוללות: [13] המקדיש את כרמו לא הקדיש את
העוללות שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: [14] בן לוי שנתמנו לו ענבים והיו בהן
עוליל̇ות אין חוששין שמא של עניים הן: [15] הנוטע כרם להקדש פטור מן הערלה ומן
הרבעי וחייב בשביעית מאימתי אין אדם רשאי לקוץ את כרמו בשביעית משיוודע הפרי
שכבר נתחייב הכרם בגידולי עוללות: [16] איזהו היא שיכחה בעריסין גדולים כל שאינו
25 יכול לפשוט את ידו וליטלה בעריסין קטנים משיעבור הימנו בדלית ובדקל משיורד מהן
ושאר כל האילן משיפנה והלך לו במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו אבל אם
התחיל בו ושכחו אין שכחה עד שיבצור את כל סביביו:

ד [1] רבי יהודה אומר מקום שדורכין את העוליל̇ות נאמן עני לומר יין זה של
עוללות הוא נאמן עני לומר לקט זה ליקטתי אני ואחי ליקטתי אני יקרובי אבל אין נאמן
30 לומר מאיש פלוני גוי לקחתיו מאיש פלוני כותי לקחתיו עניי כותים כעניי ישראל אבל

5 דברים כ"ד י"ט | 7 ויקרא ד' כ"ז | 11 י כ' א' (ז' א') ע' פירש הרמב"ם למשנה ז' א' | 13 י שם (ז' ג')
ועיין פירש של מהרז"ף שמסכים עם פי' רד"פ בח"ד | 10 י שם (ז' ד'); ש ז' ד' א קע"ו | 19 ע' לעיל
ג' ס' | (2 שם | 22 י כ' ג' (ז' ה') | 23 י כ' א' (ז' ד'), ע' מ מ"ע ד' כ"ד ד שם | 24 י כ' ג' (ז' ה')
ש ז' ס', וע' הגר"א לר"ש | 30 י כ' ד' (ה ג') ש שם וע' הגהות כ"א לר"ש |

1 ליבדן] לבהן ב לאבדן ד | 2 אבא ב ד | 3 לשמוח > בשמחת | 3 מצוה | 3 יותר < ב ד |
3 האמורות בתורה ב | 3 לנו] להם | 4 אלא < ב | 5 מן ושכחת עד בשדה < ב מן קצירך עד
בשדה < ד | 8 אם מי] אדם | 11 הזית] חבית | 11 על] נגד | 13 אמה] ומאה ב ד | 15 לה] בה ב >
לא ד | 16 ספק לעניים] ואם לאו הרי היא של עניים ב ד | 16 פסיגין ד סיגין ב א | 16 המחוברין |
16 בשורה ב | 19 וחלקו < ב ד | 19 ושל ב ד | 20 לא יקדיש ב ד | 21 שנתמנו] שנתנו |
22 להקדיש | 23 לקוץ] לבצור | 25 כשיעבור | 25 משירד | 26 וילך לו ב ד | 28 של < ב | 29 נאמן
עני לומר < ב ד | 29 לקטתי | 30 מפלוני כותי ב ד | 30 לקחתי |

1 עניי גויים אין מאמינים להם לכל דבר: [2] אין פוחתין לעניים בשנת מעשר עני מחצי
קב חיטין וקב שעורין במה דברים אמורים על הגורן אבל מתוך ביתו נותן כל שהוא ואינו
חושש ושאר מתנות כהונה ולויה נותן לו כל שהוא ואינו חושש רצה מציל מחצה
ונותן מחצה אבא יוסי בן דוסתאי אומר משום ר' אליעזר רצה נותן לפניהם
5 שליש ומציל שתי ידות לקרוביו: [3] כהנים ולויים שהיו עומדין על הגורן ובאו כהנים
אחרים ועמדו אינן יכולין להציל מידם אמר רבן שמעון בן גמליאל נהגו כהנים עין יפה
שלא להוציא את אחיהם ריקנין אלא מקמצין ונותנין להן ר' שמעון בן אלעזר אומר אם
באו עד שלא תחזור חלילה עומדין על העקוב ונוטלין: [4] נשים ועבדים אין חולקין להם
על הגורן אבל נותנין להם מתנות כהונה ולויה לשם טובה: [5] רבן שמעון בן גמליאל אומר
10 כשם שהתרומה חזקה לכהונה בחילוק גרנות כך מעשר ראשון חזקה לכהונה בחילוק
גרנות החולק בבית דין אין לו חזקה לכהונה: [6] שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל נשיאות
כפים וחילוק גרנות ובסוריא עד מקום ששליח ראש חודש מגיע נשיאות כפים אבל לא
חילוק גרנות ובבל כסוריא ר' שמעון בן אלעזר אומר אף באלכסנדריא בראשונה כשהיה
שם בית דין: [7] חומר בקדשי מקדש מבקדשי הגבול שקדשי הגבול קטנים חולקין בהם
15 וטמאים חולקין בהם וחולקין אותן בטומאה ושוקלין מנה כנגד מנה קדשי מקדש חייבין
באחריותן ליטפל בהן להביאן לבית הבירה קודשי הגבול נותנין לכל חבר קודשי מקדש
אין נותנין אותן אלא לאנשי משמר בלבד: [8] אין פוחתין לעני עובר ממקום למקום מככר
בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה שמן וקיטנית שבת נותנין לו מזון
שלש סעודות שמן וקיטניות דגה וירק במה דברים אמורים בזמן שאין מכירין אתו אבל בזמן
20 שמכירין אתו אף מכסין אותו. המסבב על הפתחים אין נזקקין לו לכל דבר: [9] תמחוי
בכל היום קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לכל אדם קופה לעניי אותה העיר אם
שהה שם שלשים יום הרי זה כאנשי אותה העיר לקופה לכסות לששה חדשים לפסי העיר
לשנים עשר חודש: [10] עני שנותן פרוטה לתמחוי ופרוטה לקופה מקבלין הימנו אם
לא נתן אין מחייבין אותו ליתן נתנו לו חדשים ומחזיר להן שחקים מקבלין הימנו
25 ואם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן היה משתמש בכלי מילת נותנין לו כלי מילת פת
נותנין לו פת מעה נותנין לו מעה עיסה נותנין לו עיסה להאכילו לתוך פיו מאכילין
אותן לתוך פיו שנ' די מחסורו אשר יחסר לו אפי' עבד אפי' סוס מעשה בהילל
הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס שהיה מתעמל בו ועבד שהיה משמשו ומעשה באנשי
הגליל שהיו מעלין לזקן אחד ליטרא אחת בשר בציפורי בכל יום: [11] היה משתמש בכלי
30 זהב מוכרן ומשתמש בכלי נחשת בכלי נחשת מוכרן ומשתמש בכלי זכוכית אמרו משפחת
בית נבלטא היתה בירושלם היתה מתייחסת עם ארונן היבוסי העלו להם חכמים שש

1 ם רלה הגר, כי מצוה ונתת ללוי; י שם (ח' ה') מ ו', י"ב | 8 י יבמות י"ב א' (י"א ה'); ג שם ק
9 לקמן תרומות י' י' וכתובות ג' א' | 14 ע' לקמן יבמות י"ב ד'; ג קידושין כ"ג | 17 י כ"א א' (ח' ו');
ג שבת קי"ח; ם רלה כי ה' אלהיך | 20 י שם (ח' ז'), ב"ב י"ב ד' (א' ו'); ג ב"ב ט' | 23 י שם; ג כתובות
ס"ז, גיטין ג'; ם רלה שם | 27 דברים ט"ו ח' | 29 י שם; ג שם ס"ח; ם שם |

1 לעני ב ד | 2 או קב | 2 בתוך | 3 נותן] נותר | 3 לו > | 3 כל שדהו | 4 בן דוסאי | 5 ומציל]
ומניח ב ד | 6 להוציא ב ד | 7 אלא] אבל | 11 לכהונה] ללויה ב ללוים ד | 12 ששליח חודש ב ששלוחי
ר"ח ד | 12/13 לנשיאות כפים ב ד | 13 לחילוק גרנות | 14 שאין בקדשי | 14 הגבול > ובקדשי הגבול
שאין בקדשי מקדש | 14 קדשי | 14 בהם] בה | 15 וישוקלין] וחולקין | 16 להביא | 16 לבית הבחירה ב ד |
16 קדשי ב ד | 17 העובר ב ד | 20 היה מסבב | 21 כל היום ב ד | 21 לעניי] לאנשי | 22 ולכסוי |
22 ששה ב ד | 22 לפסי] לעניי | 23 פרוטה לקופה ופרוטה לתמחוי | 24 מן נתנו ועד 25 ליתן
> ב | 25 [פת אחר מעה] ב ד | 27 סוס > לו זו אשה שנא' אעשה לו עזר כנגדו ב ג ד | 28 אחד
> | 29 צפורי | 30 מוכרן > ומשתמש בכלי כסף בכלי כסף מוכרן ומשתמש ב ד | 31 נבטלא ב
גבטלא ד גבל נשא ד[4] אנטיבלאי י נבלטי ח | 31 עם] על |

מאות שקלי זהב לא רצו להוציאן חוץ מירושלם: [12] האומר איני מתפרנס משל אחרים שוקדין עליו ומפרנסין אותו נותנין לו לשום מלוה חוזרין ונותנין לו לשום מתנה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים נותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונותנין לו לשום הלוואה ר' שמעון אומ' אומרין לו הבא משכון כדי לגוס דעתו: [13] האומר איני מתפרנס משל עצמי שוקדין עליו ומפרנסין אתו נותנין לו לשום מתנה חוזרין וגובין הימנו: [14] המסמא את עינו והמצבה את כריסו והמקפח את שוקיו אין נפטר מן העולם עד שיחלה כך: [15] גבאי צדקה אינן רשאין לפרוש זה מזה אבל נותן לו חבירו מעות שהוא חייב לו ואפי' מצא מעות בדרך אינו רשאי ליטלן שנ' והייתם נקיים מיי' ומישראל אבל פורשים זה מזה בתוך חצר ובתוך חנות וגובין: [16] מעשר עני אין פורעין הימנו מלוה וחוב ואין משלמין הימנו גמולים אין פודין בו שבויים ואין עושין ממנו שושבינות ואין פוסקין הימנו צדקה אבל משלחין הימנו דבר של גמילות חסדים וצריכין להודיע ונותנין אותו לחבר עיר בטובה: [17] אמר ליתן ונתן נותנין לו שכר אמירה ושכר מעשה אמר ליתן ולא הספיק בידו ליתן נותנין לו שכר אמירה כשכר מעשה לא אמר ליתן אבל אמר לאחרים תינו נותנין לו שכר על כך שנ' כי בגלל הדבר הזה יברכך יי' אלהיך:

[18] מעשה במונבז המלך שעמד וביזבז כל אוצרותיו לעניים שהיו לו בשני בצרות שלחו לו אחיו ואמרו לו אבותיך גנזו אוצרות והוסיפו על של אבותם ואתה עמדתה וביזבזתה שלך ושל אבותיך אמר להם אבותיי גנזו אוצרות למטה ואני גנזתי אוצרות למעלה שנ' אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותיי גנזו אוצרות במקום שהיד יכולה לשלוט בה ואני גנזתי אוצרות במקום שאין היד יכולה לשלוט בה שנא' צדק ומשפט מכון כסאך וגו' אבותיי גנזו אוצרות שאין עושין פירות ואני גנזתי אוצרות שעושין פירות שנא' אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותיי גנזו אוצרות של ממון ואני גנזתי אוצרות של נפשות שנ' פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם, אבותיי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנ' ולך תהיה צדקה אבותיי גנזו אוצרות בעולם הזה ואני גנזתי אוצרות לעולם הבא שנ' והלך לפניך צדקך וכבוד יי' יאספך: [19] צדקה וגמילות חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה אלא שהצדקה בחיים גמילות חסדים בחיים ובמתים צדקה בעניים גמילות חסדים בעניים ובעשירים צדקה בממונו גמילות חסדים בגופו ובממונו: [20] אמר ר' יהושע בן קרחה מניין שכל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודה זרה שנ' השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר וגו' ולהלן הוא אומר יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה בליעל האמור להלן עבודה זרה אף בליעל האמור כאן עבודה זרה: [21] ר' אלעזר בר' יוסי אמר מניין שהצדקה וגמילות חסדים פרקליט

1 סס | 5 י סס ; ג כתובות ס"ח | 6 ג ב"ב ח' | 8 במדבר ל"ב כ"ב | 9 ע' מ מ"ע ו' י"ז | 2: ס ל"ח הסמר 14 דברים ע"ו ו' | 18 תהלים פ"ה י"ב | 19/20 סס פ"ע ע"ו | 21 ישעי' ג' י' | 22/23 משלי י"א ל' | 23/24 דברים כ"ד י"ג | 25 24 ישעי' נ"ח ח' | 27 י סס ; ג כתובות ס"ח | 28/29 דברי' ע"ו ע' | 29/30 סס י"ג י"ד | 31 י סס ; ג ב"ב י"א |

1 רצה א | 1 מן האומר, עד 3 ר' מאיר < ב | 2 לו < א | 3 מן וחכמים עד הלואה < 5 הימנו] לו > לשום מלוה ב ד | 6 עד שיהא לו כך [כן ד] ב ד | 7 אפילו נתן ב ד | 9 עני] ישני ב ד | 9 גובין ממנו ב ד | 10 את הגמלים | 10/11 ואין נותנין ממנו דבר לצדקה | 14 מן יברכך עד אלהיך < א | 14 אלהיך > וגו' לא אמר לאחרים תנו אבל מניה לו בדברים טובים מניין שנותנין לו שכר על כך שנא' כי בגלל הדבר הזה וגו' ב ד | 15 את כל ד < ב | 16 על שלך ושל ב | 17 שלך] את כל אוצרותיך | 17 אוצרות למעלה] למעלה ב ד | 18 מן וצדק עד נשקף < ב ד | 18 אוצרות < ב | 18/19 מקום שהיד שולטת בו ב ד | 19 מקום שאין היד שולטת בו ב ד | 20 כסאו | 21 כי פרי . . . יאכלו] וגו' ד < ב | 22 אוצרות ממון ב | 23 חכם] וגו' ב | 23 גנזו > אוצרות ב ד | 24 צדקה < לפני ה' אלהיך | 25 צדקיך ב | 30 מקרבך < ב | 31 אמר ר' אלי' בר' יוסי |

גדול ושלום גדול בין ישראל לאביהם שבשמים שנ' כה אמר יי' אל תבוא בית מרזח ואל תלך וגו' חסד זו גמילת חסדים ורחמים זו צדקה מלמד שהצדקה וגמילות חסדים פרקליט גדול ושלום בין ישראל לאביהם שבשמים:

סליק פרקא וחסילא מסכתא פאה.

תרומות

א [1] ר' יהודה אומר חרש שתרם תרומתו תרומה אמר רבי יהודה מעשה בבניו של רבי יוחנן בן גודגדא שהיו חרשים והיו כל טהרות שבירושלם נעש'ן על גבן אמרו לו משם ראיה טהרות אין צריכות מחשבה ונעשות על גבי חרש שוטה וקטן תרומה ומעשרות צריכין מחשבה ר' יצחק אומר משום ר' אליעזר תרומת חרש לא תצא לחולין מפני שספק ספק יש בו דעת ספק אין בו דעת כיזה צד עושין לו בית דין ממנין לו אפטרופין הוא תורם והן מקיימין אותו על ידיו רבן שמעון בן גמליאל אומר איזה הוא חרש כל שהיה חרש מתחילתו אבל פיקח ונתחרש הוא כותב והן מקיימין על ידיו: [2] שומע ואינו מדבר זה הוא אילם מדבר ואינו שומע זה הוא חרש וזה וזה הרי הוא כפיקח לכל דבר: [3] איזה הוא שוטה היוצא יחידי בלילה והלן בבית הקברות מקרע את כסותו והמאבד מה שנותנין לו פעמים שוטה פעמים חלום זה הכלל כל זמן ששוטה הרי הוא כשוטה לכל דבר חלום הרי הוא כפיקח לכל דבר: [4] ר' יהודה אומר קטן שהניחו אביו במקשה הוא תורם ואביו מדבר על ידיו תרומתו תרומה אמרו לא הוא שתרם אלא אביו שאומן אחריו: [5] כיזה צד תורם את שאינו שלו ירד לתוך שדה חברו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם אינו חושש משום גזל תרומתו תרומה כיצד יודע אם חושש משום גזל ואם לאו הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם היו יפות אינו חושש משום גזל ואם לאו הרי זה חושש משום גזל ואם היה בעל הבית מלקט ומוסיף עליהן בין כך ובין כך אינו חושש משום גזל: [6] הגנב והאנס והגזלן תרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשרות והקדישן הקדש אם היו בעלים מרדפין אחריהם אין תרומתן תרומה ואין מעשרותיהן מעשרות ואין הקדישן הקדש בעלי בתים סיקריקון תרומתן תרומה ומעשרותן מעשר והקדישן הקדש הבן והשכיר והעבד והאשה תורמין על מה שהן אוכלין אבל לא יתרמו על הכל שאין אדם תורם את שאינו שלו הבן בשל אביו והאשה בעיסתה הרי אלו תורמין מפני שהן תורמין ברשות: [7] ארים שתרם ובא בעל הבית ועיכב אם עד שלא תרם עיכב אין תרומתו תרומה ואם משתרם עיכב תרומתו תרומה אבל אין רשאי להוציא מעשר אלא על חלקו בלבד פועל שתרם את הגורן אין תרומתו תרומה ואם אמר לו בעל הבית כנוס לי גרני תרומתו תרומה שאין הגורן נכנס אלא אם כן נתרם: [8] פועלים שתרמו את הבור אין תרומתן תרומה ואם היה בור קטן ואחרים משתמשין בו תרומתו תרומה: [9] רשאי בעל הבית להפקיר מעשר טבל כדי תרומת מעשר

1 ירמיה ע"ז ה' | 9 י מ' ב' (ה' ח'), גיטין מ"ס ג' (ז' ח') ; ג יבמות קי"ג גיטין ע"א | 15 י סס, יבמות י"ב ד' (י"ב ה') ; ג גיטין סס | 17 י סס ; ג כ"ד מ"ו : | 21 י סס ; ג ב"מ כ"ב | 25 י בכורים ס"ג ד' (ה' ב') ; ג ב"ק ס"ז ; לקמן גיטין ד' ע"ו, י גיטין מ"ז ב' (ה' ו') ; ג סס כ"ד : | 30 ע' י סס מ"ז ח' (ה' ד') ; ג סס כ"ב | 32 ע' מ תרומות י"ד, ד סס 34 י מ"ב ח' (ג' ח') | 34 ע' י ח' ג' (ח' ח') ; ג גיטין ל' |

2 ואל תלך < | 3 שלום ופרקליט גדול | 3 פרקליט גדול < ב | 9 [כל הפרק א' היה כתוב על העלה שחסר ב] | 13 ספק < | 4' אותו < | 15 שנתחרש | 15 כותב] תורם | 20 מקיים על ידו | 20 אמרו לו | 20 שהוא תרם | 20 שאימן | 21 כיצד | 21 הרי שירד | 25 והגזלן והאנס | 25 הגזלן > שתרמו | 26 הקדישן < א | 35 להפקיד |

1 שבמעשר ר' יוסי אומר בעל הבית שתרם את המעשר מה שעשה עשוי: [10] אפיטרופין תורמין
ומעשרין על ניכסי יתומים מוכרין בתים שדות וכרמים בהמה עבדים ושפחות להאכיל
ליתומים לעשות להם סוכה לולב וציצית וכל מצות האמורות בתורה לקנות להם ספר תורה
ונביאים דבר הקצוב מן התורה אבל אין פודין עליהם שבויים ואין פוסקין עליהם צדקה לעניים
5 בבית הכנסת דבר שאינו קצוב מן התורה ואין רשאין להוציא עבדים בני חורין אבל מוכרין
אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין רבי אומר אומר אני שנותן דמיו ופודה את
עצמו: [11] אין מוכרין ברחוק ליקח בקרוב ברע ליקח ביפה אין דנין לחוב ולזכות להכנים
להוציא ליתומים אלא אם כן נטלו רשות מבית דין צריכין אפיטרופין לחשב עם יתומים
באחרונה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין ליתומים אלא מה שהניחו להם
10 אפיטרופין מוכרין עבדים ליקח בהן קרקעות אבל לא קרקעות ליקח בהן עבדים
רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לא עבדים ליקח בהן קרקעות אין בית דין עושין
אפטרופין נשים ועבדים כתחילה ואם מינה אותן אביהן בחייו עושין אותן אפיטרופין:
[12] ר' שמעון בן מנסיא אומר יתומין שסמכו אצל בעל הבית או שסמכן אביהם או
שסמכן בית דין מעשר ומאכילן מפני תקון העולם וכן היה ר' שמעון בן מנסיא אומר
15 יתום בן לוי שהיה גדל אצל בעל הבית מעשר ומאכילו מפני תקון העולם אם היה
לגדל אצלו כהן או לוי או עני הרי זה מאכילן משלו אם היה בן אשתו כהן או לוי
הרי זה מאכילן מחלקו: [13] קטן שאמר לאחד בשוק האכילני מעשר מחלקי מאכילו מפני
תקון העולם אם חייב לו מזונות או שהיה עושה עמו כדי מזונותיו מאכילו משלו ועושה
לו בחלקו סגולה: [14] לא יתרום בעל הבית מעשר ויטול רשות מלוי ולא הזרוע ולחיים
20 והקיבה ויטול רשות מן הכהן אבל מלוה אותן להיות מפריש עליהן מחלקן מכרי
כהונה ולויה אינן רשאין לעשותן כן בדברים האובדין מותר מפני שכמשיב אבדה הוא
ר' אלעזר אומר מי שבא בדרך והיו בְּיָדוֹ תאנים וענבים ומלפונית שאין יכולין
להגיע לעיר משליכו לתוך הנקע או לתוך הסנאין, היה עובר בין הגוים ובין הכותים
והיו בידו דברים שאין יכולין לגיע לעיר מניחן על גב הסלע ר' יוסי אומר נותן בפונדתו
25 עד שיסריחו: [15] גוי שתרם של ישראל אפילו ברשות אין תרומתו תרומה ומעשה
בפינא בישראל אחד שאמר לגוי תרום לי גורני ותרמה וחזרה תרומה לגורן ובא מעשה
לפני רבן שמעון בן גמליאל ואמר הואיל וגוי תרמה אינו תרומה ר' יצחק אמר גוי
שתרם של ישראל והבעלין מקיימין על ידיו תרומתו תרומה:

ב [1] המוכר פירות לחברו ואמר לו פירות שמכרתי לך טבלים הם בשר בשר בכור
30 הוא יין יין נסך הוא שורת הדין אינו נאמן ר' יהודה אומר לא נחשדו ישראל על כך
אלא הכל לפי מה שהוא איש: [2] היה מקריב עימו זבחים ואמר לו נתפגלו היה עושה
עמו טהרות ואמר לו נטמאו לא נחשדו ישראל על כן אבל אמר לו זבחים שהקרבתי
עמך באותו היום נטמאו שורת הדין אינו נאמן ר' יהודה אומר לא נחשדו ישראל על
כך אלא הכל לפי מה שהוא איש: [3] השוחט את הפסח על בני חבורה ואמר שלא לשמו

1 י מ' ח' (ה' ח'); ג גיטין כ"ג | 7 סס; ע' י ב"ק ד' ג' (ד' ה') | 13 י מ' ג' (ח' ח'); גיטין מ"ו ח' (ס' ד') |
17 ע' לקמן סוף מכילתין; ג ב"ב כ"ג | 19 ג חולין קל"י | 25 י דמאי כ"ס ח' (ו' ח'), יבמות י"ג ד' (י"ג
ד'); ג קידושין מ"ח; א ע' | 31 ג גיטין כ"ד ע' מ מעשר י"ב י"ח, פסולי מוקדשין י"ט ע"ו סוף מסכת ומוסב |
35 לקמן פסחים ד' ז' |

4 ונביאים > וכתובים | 4 לעניים < | 10 מן אבל, עד עבדים < | 13 רשב"א | 14 ר' שמעון
בן אלעזר | 15 שגדל | 15/16 היה למד אצל לוי או כהן או עני הרי זה מאכילו משלו | 17 מחלקן |
20 מכירי | 22 ומלפפונות | 25 של > חברים ושל | 26 בפינא | 29 גם מן פרק זה חסר עד
מפירות שנה זו ב | 29 בשר < | 30 יין < |

1 שחטתיו שורת הדין אינו נאמן ר' יהודה אומר עד שלא יתחילו בו נאמן משהתחילו בו
אינו נאמן: [4] אין תורמין ממין על שאינו מינו אבל אמרו כל מיני חיטין אחד כל מין
איפולין ואגוזים שקדים ורמונים אחד תורמין ומעשרין מזה על זה: [5] היו תאנים שחורות
ולבנות בתוך ביתו וכן שני מיני חיטין תורמין ומעשרין מזה על זה ר' יצחק אומר
5 משום ר' אליעזר בית שמאי אומרים אין תורמין ובית הלל אומרים תורמין: [6] כיצד אין
תורמין מחדש על הישן אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה ולא מפירות שנה
שעברה על פירות שנה זו אבל שדה שעושה שתי גרנות בשנה כגון שדה בית השלחין
תורמין ומעשרין מִזֶּה על זה ליקט ירק בערב ראש השנה עד שלא בא השמש וחוזר
וליקט מי שבא השמש אין תורמין ואין מעשרין מזה על זה מפני שזה חדש וזה ישן היתה
10 שנייה ונכנסה לשלישית הראשון מתעשר מעשר שיני והשיני מתעשר מעשר עני ליקט
אתרוג ערב חמשה עשר בשבט עד שלא בא השמש וחזר ולקט אחר משבא השמש אין
תורמין ואין מעשרין מזה על זה מפני שזה חדש וזה ישן היתה שלישית ונכנסה רביעית
הראשון מתעשר מעשר שיני והשיני מתעשר מעשר עני: [7] כיצד אין תורמין מן התלוש
על המחובר אמר פירות תלושין אילו עשויין תרומה ומעשרות על פירות מחוברין אילו
15 או פירות מחוברין אילו עשויין תרומה ומעשרות על פירות תלושין אילו לא אמר כלום
אבל אמר פירות תלושין אילו עשויין תרומה ומעשרות על פירות מחוברין אלו לכשיתלשו
הרי זה אוכל מהן עראי ועושה אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר: [8] כיוצא בו
מי שבא בדרך והיתה בידו כלכלה של פירות שאינה מתוקנת אומר הרי זו עשויה
תרומה ומעשר על פירות שיש לי בתוך ביתי לכשאגיע לעיר הרי זה אוכל מהן
20 עראי ועושה אותה תרומה ומעשר על מקום אחר עד שֶׁיגיע לעיר הגיע לעיר דבריו קיימין
נאכלו פירות או נגנבו או שאבדו עד שלא הגיע לעיר כלכלה בטיבלה משהגיע לעיר
דבריו קיימין יתר על כן אמר ר' אליעזר בן יעקב פירות ערוגה זו לכשתביא שליש ותיעקר
עשויין תרומה ומעשרות על פירות ערוגה זו לכשתבוא שליש ותיעקר: [9] כיזה צד אין
תורמין מפירות ארץ על פירות חוצה לארץ אין תורמין מפירות ארץ ישראל על פירות
25 סוריא ולא מפירות סוריא על פירות ארץ ישראל: [10] ישראל שקנה שדה בסוריא הרי
הוא כקונה בפרואר שבירושלם תורם ומעשר עליה ישראל וגוי שקנו שדה בסוריא הרי
הן כטבל וכמעשר שנתערבו זה בזה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר חלקו של
ישראל חייב וחלקו של גוי פטור: [11] ישראל שקנה שדה בסוריא אף על פי שחזר
ומכרה לגוי חייבת במעשרות ובשביעית שכבר נתחייבה אבל האריסין והחוכרין ובתי
30 אבות וגוי שמישכֵן שדהו לישראל אף על פי שעשה לו ישראל נימוסי עליה פטורה מן
המעשרות ופטורה מן השמיטה: [12] איזו היא הארץ ואיזו היא חוצה לארץ כל השופע ויורד
מטורוס אמנוס ואילך ארץ ישראל מטורוס אמנוס ולהלן חוצה לארץ האניסין שבים רואין

2 ע' י מ"ח ג' (ג' ד'); ע' ג בכורות כ"ג: | 5 לקמן ר"ה ח' מ'; י ר"ה כ"ז ח' (ח' ג'); ש ח' ה' | 13 ע'
לקמן ב"מ ד'; י כתובות ל' ח' (ה' ח'), נזיר כ"ב ח' (ה' ה') | 17 ג קידושין ס"ג | 25 לקמן כלים ב"ק ח';
ג גיטין ח'; א כ"ד; ש ח' ה' | 26 י דמאי כ"ה ד' (ו' י'); ס' ח' (ד' ז'), ג גיטין מ"ז: | 31 לקמן חלה
ב' ע'; י שביעית ל"ו ד' (ו' ה'), חלה ס' ח' (ד' ח'); ג גיטין ח'; וע' מ שביעית ו' ח' |

1 אינו < א | 3 אופילין | 7 שנעשה | 7 גרנות] ברכות ב ד [ש=א] | 7 כגון] וכן ב ד [ש=א]
15 אילו < ד [ש=א ב] 15 אלו < ב 17 אחר > עד שיתלשו נתלשו דבריו קיימין ב ד | 20 עד
> ב | 21 או נגנבו] נגנבו ב | 22 מן לכשתבוא עד 23 זו < א | 23 לכשתבוא שליש ותיעקר < |
23 כיצד ב ד | 26 בפרוארי ג ב פרוד ב ח פרוזדר ד | 29 עריסין ב | 29 החכורות ב ההכירות ד |
(3 המשכן | 30 לו < | (3 נמוסות ב ד | 31 ארץ ב | 31 ויורד < ב ד | 32 מטורי סמנוס ב [וכן
רוב פעמים בכפתור ופרח] מטור אמנון ד | 32 סמנון ב | 32 ולהלן] ולפנים ב ד | 32 נסין ב ד |

1 אותן כאלו חוט מתוה עליהם מטורוס אמנוס ועד נחל מצרים מן חוט ולפנים ארץ
ישראל מן החוט ולחוץ חוצה לארץ ר' יהודה אומר כל שכנגד ארץ ישראל הרי היא כארץ
ישראל שנא' וגבול ים והיה לכם וגו' והנסין שבצדדן רואין אותן כאילו חוט מתוח
עליהן מקיפלוריא עד אוקינוס מנחל מצרים עד אוקינוס מחוט ולפנים ארץ ישראל
5 מחוט ולחוץ חוצה לארץ: [13] ספינה שבאה מחוצה לארץ והיו בה פירות מן החוט ולפנים
הגוששת חייבות בחשבון והיוצא לחוצה לארץ אינה חייבת לפי חשבון ר' אליעזר אומר
עפר הארץ כל שהוא חייב לפי חשבון: אבל ערלה וכלאי הכרם שווין בגוי בארץ
ישראל בסוריא ובחוצה לארץ אלא שר' יהודה אומר אין לנכרי כרם רבעי בסוריא
וחכמים אומרים יש לו אמר ר' יהודה מעשה בשגביון ראש בית הכנסת של אכזיב שלקח
10 כרם רבעי מן הגוי בסוריא ונתן לו דמיו ובא ושאל את רבן גמליאל שהיה עובר ממקום
למקום ואמר לו המתן עד שֶׁנִּהְיֶה בהלכה אמר לו משם ראיה אף הוא שלח לו ביד
שליח חרש מה שעשית עשוי אבל לא תשנה לעשות כן: [14] אין תורמין תבואה עד
שלא הביאה שליש כאיזה צד יודעין אם הביאה שליש אם לאו זורעה ומצמחת דבר
בידוע שהביאה שליש ואם זורעה ואינה מצמחת דבר בידוע שלא הביאה שליש:

15 ג [1] מפני מה אמרו אילם לא יתרום מפני שאין יכול לברך ומפני מה אמרו סומא
לא יתרום מפני שאין יכול לבור את היפה מתוך הרעה מפני מה אמרו שיכור לא יתרום
מפני שאין בו דעת אף על פי שאמרו שיכור מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו מתנה
ונידרו נדר והקדישו הקדש עבר עבירה שחייבין עליה חטאת הרי הוא חייב חטאת סקילה הרי
הוא חייב סקילה כללו של דבר שיכור הרי הוא כפיקח לכל דבר: [2] מפני מה אמרו בעל
20 קרי לא יתרום מפני שאינו יכול לברך מפני מה ערום אמרו לא יתרום מפני שאינו יכול
לברך אבל מכסה הוא את עצמו בתבן ובקש ובכל דבר ומברך: [3] היה הולך להפריש תרומה
מעשר ראשון ומעשר שיני מאימתי מברך עליהן משהפרישן הפרישן אם עתיד לקרות
להם שם אין בהם קדושה עד שיקרא להם שם ואם אין עתיד לקרות להם שם כיון
שהפרישן נתקדשו: [4] רבי יהודה אומר מודד אדם את טיבלו ומכניסו לתוך ביתו ובלבד
25 שלא יתרום במשקל מונה אדם את טבלו ומכניסו לתוך ביתו ובלבד שלא יתרום במנין
ר' יוסי בר' יהודה אומר לא במדה ולא במשקל ולא במדוד ולא בשקול ולא במניין
ולא במנוי אמרו לו מעשה והיינו מלקטים תאנים אחר אביך ואמר לנו הוו מונים אמר
ר' שמעון בן אלעזר מעשה בזקן אחד בעֶרדסקות שהיה שוקל כלכלתו מליאה וחוזר
ושוקלה ריקנית והיה ר' מאיר משבחו התורם את הכלכלה נמצאו תאינים בצד
30 הכלכלה הרי אלו תרומה מפני שלבו לתרום את הכל: [5] היו לפניו תאינים וריטונים אין
מחייבין אותו להיות יושב ומשער בין דקה ובין נסה אלא תורם כדרכו בבינונית:

5 ע' י חלה כ"ח ג' (ב' ב') | 7 ע' לקמן ערלה ח'; ש ג' ע'; י פאה כ' ב' (ז' ו'), מ"ש כ"ו ח' (ה' ג') | 12 י מ' ד' (ח' ה') א ע', מ תרומות ג' י' | 15 ע' י מ' ד' (ח' ו); ג עירובין ס"ה א ס"ע: | 17 ע מ ב' ע"ז | 20 י סס (ח' ז); א ס"ע וע', נ בילה ""ג: |

1 עליהם < | 1 מטורי אמנון ד סמנון ב | 1 נחלי 2 מחוט ב ד | 2 כל שהוא כנגד | 3 וגו'] הים הגדול 3 וגבולי נסין ב ד | 3 מתוח < ב | 4 עליהם < ב ד | 4 מקפלריא | 4 אוקיינוס ב ד | 6 אם היא גוששת ב ד | 6 לפי השבון ב ד | 6 ר' אלעזר ב ד | 7 לכותי=לגוי | 8 שר' יודן ב | 8 לכותי ב | 9 והכמים או' יש לו < ב | 9 בשביון ב ד | 9/10 שלקה הגוי [כרם ב] רבעי בסוריא ב ד | 11 שנהה ב | 11 שלח לו < | 13 כיצד | 13 ומשצמחה ב | 15 מן לברך, עד יכול < ב | 16 אמרו < ב | 18 שחייב ב ד | 18 מחייבין אותו ב ד | 18 הטאת < ב ד | 19 סקילה < | 22 שני] עני | 22 מאימתי [שתי פעמים ב] | 24 מוריד אדן ב | 25 במדה במשקל ד במדה < שוקל אדם את טבלו ומכניסו לתוך ביתו ובלבד שלא יתרום במשקל ב | 28 בערדסקים ב בערדסקו' ד | 28 את כלכלתו ב ד | 31 ומשער] ומעשר | 31 בדקה. בגסה ב ד |

1 [6] התורם את הגורן צריך שיכוין את לבו על מה שבקיטין ועל מה שבצדדין על מה
שבתבן, התורם את חבור צריך שיכוין את לבו על מה שבחרצין ועל מה שבזגין, התורם
את הגת צריך שיכון את לבו על מה שבגפת אם לא כוון תנאי בית דין הוא
שיתרום על הכל: [7] ר' יהודה אומר כל בית הגיתות תפוסה אחת כיצד גת אחת
5 לשתי בורות שתי גיתות לבור אחת שתי גיתות לשתי בורות בזמן שכולן תפוסה
אחת תורמין ומעשרין מזה על זה נטמא אחד מהן הוא יתרם מן הטהור שבו על הטמא
שבו אין כולם תפיסה אחת אין תורמין ומעשרין מזה על זה נטמא אחד מהם לא יתרום
מן הטהור שבו על הטמא שבו וכן היה רבי יהודה אומר כל בית הבד תפיסה אחת הם
כיצד קורה אחת לשתי בורות שתי קורות לבור אחת שתי קורות לשתי בורות בזמן
10 שכולם תפיסה אחת תורמין ומעשרין מזה על זה נטמא אחת מהן תורם מן הטהור שבו
על הטמא שבו אין כולם תפוסה אחת אין תורמין ומעשרין מזה על זה נטמא אחד מהן
לא יתרום מן הטהור שבו על הטמא שבו: [8] היה מלקט גפי ירק ומניח בגנה תורם
מאחת על הכל הביא מין אחר ביניהם תורם מכל אחת ואחת היה מביא מינין הרבה
בקופה כרוב מלמעלה וכרוב מלמטה ומין אחר באמצע לא יתרום מן העליון על התחתון
15 אלא אם כן הקיף: [9] חמשה ציבורין בגורן תורם מאחת על הכל אמר ר' יהודה אימתי
בזמן שעיקר הגורן קיים אין עיקר הגורן קיים תורם מכל אחת ואחת: [10] שתי מגורות בעליה
אחת תורם מכל אחת ואחת סקי תבואה ועיגולי דבילה וחביות של גרוגרת כולם
בהקפה אחת תורמין ומעשרין מזה על זה: [11] מאימתי תורמין את הגורן משיתעשר
האלה כבור מקצת הגורן תורם מן הכבור על שאינו כבור: [12] מאימתי תורמין את הגת
20 משמהלך בה שתי וערב מאימתי מטמאין אותה בית שמאי אומרין משיטול מעשר ראשון
ובית הילל אומרים משיטול מעשר שיני אמר ר' יהודה הלכה כדברי בית שמאי אלא
שנהגו הרבים כדברי בית הלל וחכמים אומר' מוציאין תרומה ומעשרות ומטמאין את הגת
מיד: [13] מאימתי תורמין את הזיתים משיטעינו ור' שמעון אומר משישחינו ר' יוסי בר'
יהודה אומר משיביא זיתים בקופה ונותן לתוך הממל ומהלך בהם שתי וערב אמרו לו לא
25 דומה זיתים לענבים ענבים רכות ונותקות את יינן זיתים קשים ואינן נותקין את שמנן:
[14] אין תורמין שמן על זיתים הנכתשין ולא יין על גבי ענבים הנדרכות אם תרם תרומתו
תרומה ויחזור ויתרום הראשונה מדמעת בפני עצמה וחייבין עליה חומש אבל לא שנייה
וצריך להוציא מהם מעשר ר' יוסי אומר בית שמאי אומרים אין תורמין ובית הלל
אומרין תורמין ומודים שאם תרם שצריך לתרום שניה התורם זיתים על הזיתים
30 ועתידין ליכתש ענבים על הענבים ועתידין לידרך תרומה יחזור ויתרום הראשונה
מדמעת ושנייה אינה מדמעת הראשונה חייבין עליה חומש ושניה אין חייבין עליה
חומש וצריך לקרות להם שם חזר ועשה זיתים ראשונים שמן וענבים ראשונות יין אין

1 י כ"ח ד' (ה' ג'), א ס"ע: ש ה' ד; מ ד כ"ח | 4 ע' י מ"ח ב (ב' ח') | 12 י סס; א ע | 15 סס, סס | 18 י מעשרות מ"ע ח' (ח' ו') | 19 י מ"ב ח' (ג' ג) | 23 סס | 26 י מ ד', מ"ח ח (ח ב'), וע' " גיטין מ"ה ג' | 29 סס |

1 צריך שיכון את לבו [שני פעמים ב] | 1 שבקוטין ב שבקוטעין מ ש ס שבקשין ד | 2 הבור] הגת | 3 הגת] הבור | 4 הגיתות] הגרנות | 4 תפיסה | 9 קורא | 10 אחד | 12 כפי | 13 מאחד | 13 ממינין | 14 עליה ב לתחתון ד | 15 צבורין | 15 אמר ר' יהודה < א | 16 אחד ואחד < הבנים פירותיו לתוך ביתו אע"פ שהן מפוזרין תורם מאחד על הכל ב ד | 17 מכל אחד ואחד ב ד | 17 שסקי ב שקי ד | 17 וחביות] ודוגיות | 18 משיתעשר] משתעקר ב ד | 19 כבר ב צבר ד | 19 צבור | 19 שאינו צבור | 20 משיהלכו ב ד | 20 אותה < | 20 מטמין ב | 20 משינטל ב משניטל ד | 20 משניטל | 23 משיטענו ב | 23 משיטחנו | 25 ריכות ב | 26 הזיתים | 26 הענבים | 28 מהם] עליהם < תרומות ב תרומה ד | 28 מעשרות | 28 אין < ב ד | 29 אין תורמין ב ד | 29 שאין צריך י ד ה י ס | 29 על זיתים | 30 העתידין | 30 להכתש | 30 על ענבים | 30 העתידין | 30 ויחזור | 31 שנייה |

1 צריך לתרום שנייה: [15] התורם זיתים שמן על הזיתים לאכילה הרי זה תורם על השמן
הראויין לעשות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תורמין על אוכלין חוץ
מגרעיניהן מודים בקלופסין שתורמין על אוכלין חוץ מגרעיניהן: [16] התורם ענבים לשוק
עתיד לעשותן צמוקין תאינים עתיד לעשותן גרוגרות רימונים עתיד לעשותן פראגר
5 תרומה ואין צריך לתרום שניה ר' אליעזר אומר בית שמאי אומרים צריך לתרום שנייה
ובית הילל אומרים אין צריך לתרום שנייה אמרו בית שמאי לבית הילל הרי הוא אומר
וכמלאה מן היקב לא תרם זה מן היקב אמרו להם בית הלל הרי הוא אומר כל
מעשר הארץ מזרע הארץ אם אומר אתה צריך לתרום שנייה לא קיים קודש
ליי': [17] תורמין מן המוץ על הכרי אבל לא מן הכרי על הערימה: [18] הכנים שובלין לתוך
10 ביתו לעשותם מלילות הרי זה תורם שובלין, בן לוי שנתמנו לו שובלין עתיד לעשותן
גורן ענבים עתיד לעשותן יין זיתים עתיד לעשותן שמן שכשם שתרומת ראשית מן
הגורן ומן היקב כך תרומת מעשר מן הגורן ומן היקב רבי אומר תורמין מן הטהור
על הטמא אמר ר' אליעזר מעשה שנפלה דליקה בגורנו בפרסגנא ותרמו מן הטהור על
הטמא אמרו לו משם ראיה אלא שתרמו מהן עליהן ר' אילעאי אומר משום ר' אליעזר
15 תורמין מן הטהור על הטמא אף בלח כיצד מי שכיבש זיתיו בטומאה ומבקש לתורמן
בטהרה מביא משפך שאין בפיו כביצה ומניחו על פי חבית ומביא זיתים ונותן לתוכו
ותורם נמצא תורם מן הטהור על הטמא ומן המוקף אמרו לו אין קרוי לח אלא יין
ושמן בלבד ר' יוסי אומר התורם מן הטמא על הטהור בין בשוגג בין במזיד תרומתו
תרומה אמר ר' יוסי מה נשתנה זו מן התורם מן הרעה על היפה מפרישין תרומת
20 המעשר מן הטמא על הטמא ומן הטהור על הטהור ומן הטמא על הטהור אבל לא מן
הטהור על הטמא ר' נחמיא אומר אין מפרישין מן הטמא על הטמא אלא בדמאי
בלבד אמרו לו הרי הוא אומר ונתתם ממנו את תרומת יי' לאהרן הכהן:

ד' [1] התורם והמעשר בשבת בין בשוגג בין במזיד מעשרותיו מעשרות המטביל
כלים בשבת בין בשוגג בין במזיד עלו ידי טבילה תורמין מן חיטין על הפת ואין תורמין
25 פת על חטין אלא לפי חשבון תורמין תאינים על גרוגרת במידה וגרוגרות על תאינים
במינין אבל לא תאינים על גרוגרת במינין ולא גרוגרת על תאנים במידה רבן שמעון
בן גמליאל אומר סלי תאנים וסלי גרוגרת כולן שוין תורמין ומעשרין מזה על זה
[2] אמר ר' ישמעאל בר' יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות מן המוקצה על תשעים
תאינים שבכלכלה: [3] תורמין קלופסין על זיתי שמן ולא זיתי שמן על קלופסין ר'
30 יהודה אומר אף זיתי שמן על קלופסין תורמין יין צלול על שאינו צלול ולא שאינו
צלול על הצלול ר' יהודה אומר אף שאינו צלול על הצלול ובלבד שיתרום מן
היפה: [4] תורמין יין שאין מבושל על המבושל ולא המבושל על שאינו המבושל
רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המבושל על שאינו מבושל וכן היה רבן שמעון בן
גמליאל אומר יין מבושל אין בו משום גלוי ואין בו משום יין נסך: [5] הירק שדרכו

1 סס (ה' ט') | 9 ע' ג בילה י"ג; | 12 י מ"ח ג' (ג' ג') | 22 במדבר י"ח כ"ח | 23 י מ"ח ג' (ג' ג')
א ה', ע"ה | 23 י מ"ח ד' (ג' ד') | 29 סס | 32 סס. 34 י מ"ב ה' (ג' ה') |

1 שמן < ב | 1 על זיתים | 3 מגלעיניהם ב | 3 קולפסין ב קלפין ד | 3/4 לשוק עתיד < | 4 ועתיד
ב < ד | 5 פרז ב כרי ד | 5 צריך] אין צריך ב ד | 6 אין < | 6 ב"ה לב"ש [ה=א] | 9 תורמין <
הערמה | 9 מן המוץ] מן הערמה ב | 9 המכנים ב ד 9 שבלין | 13 כפר סגנא ב ד | 14 ר' אילעי]
ר' אליעזר | 15 שכבש | 15 זיתין | 15 בטיט בטומאה ב | 17 לח] לה | 20/21 מן הטמא על
הטהור י ה ד י ס | 29 גלופסין | 30 הגלופסין | 30 שאינו צלול] הצלול | 32 מבושל | 34 ירק ב ד |

1 להשתמר יום אחד תורמין עליו יום אחד שני ימים תורמין עליו שני ימים שלשה ימים תורמין
עליו שלשה ימים הקשואין והדילועין הטַרְקַסְמן ותרדין שדרכן להשתמר יום אחד
תורמין עליהן יום אחד שני ימים תורמין עליו שני ימים הקפליטות והמלפוניות
שדרכן להשתמר שלשה ימים תורמין עליהן שלשה ימים כללו של דבר כל שנשתמר
5 תורמין עליו ר' נחמיה אומר לא יתרום מן התותים שליקט בשחרית על תותים שליקט
בין הערבים היה ר' יוסי אומר אין לך מר בקישות אלא פנימי שבה הרי זה מוסיף על
החיצון שבה ותורם: [6] התורם חבית ונמצאת מגולה אבטיח ונמצא נקור תרומה ויחזור
ויתרום ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משם אביו תורמין יין על חומץ ואין תורמין חומץ
על יין אלא לפי חשבון: [7] התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה
10 של חומץ עד שלא תרמה אינו תרומה ואם משתרמה החמיצה הרי זו תרומה אם ספק
יחזור ויתרום דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד:
[8] היה בלבו לתרום מיין על יין מה שבידו חומץ אין תרומתו תרומה מה שבידו יין
היין תורם ויחזור ויתרום את חומץ, היה בודק את החבית להיות מפריש עליה והולך
ואחר כך נמצאת של חומץ עד שלשה ימים ודאי מכן ואילך ספק אבל יין מגיתו
15 מפרישין עליו בחזקת שהוא יין כל ארבעים יום: [9] האומר תרומת הכרי הזה בצפונו
מחציו כלפי צפון מדומע דברי רבי וחכמים אומר' עושה אותו כמין כי רבן שמעון
בן גמליאל אומר נוטל תרומה בצפון צפונו: [10] המקדים תרומה לבכורים מעשר ראשון
לתרומה ומעשר שיני לראשון אף על פי שעובר בלא תעשה מה שעשה עשוי שיני
לא יאכל עד שיוציא עליו ראשון וראשון לא יאכל עד שיוציא עליו תרומה שאין
20 תרומה מעכבת את הבכורים, כיוצא בו העושה עסה מן הטבל בין שהקדים חלה
לתרומה בין שהקדים תרומה לחלה מה שעשה עשוי חלה לא תיאכל עד שיוציא
עליה תרומה ותרומה לא תאכל עד שיוציא עליה חלה: [11] היה הולך להפריש תרומה
בשעת הפרשתו אמר מעשר ראשון הרי זה מעשר ראשון היה הולך להפריש מעשר
ראשון בשעת הפרשתו אמר מעשר שיני הרי זה מעשר שיני היה הולך להפריש
25 מעשר שני בשעת הפרשתו אמר מעשר עני הרי זה מעשר עני נתכוון לומר מעשר
שיני ואמר מעשר עני לא אמר כלום מעשר עני ואמר מעשר שיני דבריו קיימים רבי
יוסי אומר אם משום מעשר עני נתכוין לא אמר כלום אי משום שני לראשון
דבריו קיימין: [12] גוי שתרם תרומתו תרומה במה דברים אמורים על הגורן
הפריש תרומה ונתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני ונתנו לעני פירותיו
30 מתוקנין הכנים פירותיו לתוך ביתו פירותיו מקולקלין, ישראל החשוד להכנים פירותיו
לתוך ביתו פירותיו מתוקנין הכותי כגוי דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר

8 י מ"ח ד' (ג' ד) | 9 כלאים כ"ו ד' (ה' ה') ; ג ב"ב פ"ד: | 13 י גיטין מ"ה ב' (ג' מ'). ב"ב ע"ו ב' (ו' ה);
ג ב"ב ל"ו ש ב' י'; מ ה' כ"ח | 15 י מ"ב ב' (ג ה') | 17 י סס ג' ז') דמאי כ"ד ג' (ה' ה') | 23 י סס
(ג' ס') | 28 ע' לקמן י ג, חלה ב' ז'; י דמאי כ"ג ג (ג' ג'), כ"ס ד (ו' י'), ברכות י"ח ב' (ז' ה');
ג מנחות ס"ז; א ו |

1 שלשה תורמין ב ד | 2 הטרכסמין ב ד | 2 והטרדין ב | 3 אחד < החזרין והכרישין והלפת
והכרוב | 3 הקפלוטות | 3 והמלפפותות | 4 זה הכלל | 4 כל שנשמר | 6 הערבים < וכן ב ד | 9 יין <
אפי' תורמין אין תורמין ב | 9 חבית] את הבור ב ד | 9 ונמצא ב ד | 10 תרם ב ד | 10 אם < |
11 תרומה ויחזור | 11 ר יוסי | 11 שר' יוסי | 12 חומץ] יין ב | 12 יין] חומץ א ב | 13 החומץ א ב |
13 את היין א ב | 14 ואח"כ < | 14 ומצאה 15 עליה 17 את התרומה | 9/18 ראשון לא יאכל |
19 עד שיצא שם שני עליו ב ד | 19 וראשון] שני ד < ב | 19 עד שיצא עליו ב ד | 23 אמר < הרי זה
ב ד | 24 אמר < הרי זה | 26 מעשר עני [שני ב] < מעשר עני ואמר מעשר ראשון לא אמר ב ד
26 מעשר עני ואמר] מעשר ראשון ואמר ב ד | 27 לשום | 30 מתוקנות ב ד | 30 המכנים | 30 להכנים]
שמכנים | 30 פירות א | 31 מתוקנין] מקולקלין |

כותי כישראל: [13] גוי שהפריש בכור פטר חמור וחלה מודיעין אותו שאינו חייב
עובדין בו וגוזזין אותו ואחר כך מקבלין הימנו וחלה נאכלת לזרים הוציא תרומה
מתוך ביתו נוהג בהן טבל ותרומה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין
נוהג בה אלא תרומה גדולה בלבד הוציא מעשר ראשון מתוך ביתו נוהג בו טבל
ומעשר ראשון דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נוהג בו אלא לשום מעשר ראשון
כלבד הוציא מעשר שיני מתוך ביתו אמר פדוי הוא לא אמר כלום פדאוהו לכם נוהג בו
טבל ומעשר שני דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נוהג בו אלא לשום מעשר שני
בלבד: [14] ישראל החשוד להוציא מעשר שיני מתוך ביתו ואמר פדוי הוא לכם לא אמר
כלום פדאוהו לי ופדאוהו לכם דבריו קיימין הכותי כגוי דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל
אומר כותי כישראל כותי שתרם ונתנה לכהן תרומתו תרומה רבי שמעון בן אלעזר
אומר תרומה יחזור ויתרום אמרו לו מה נשתנה זו מכהן שתרם ונתנו לבהמתו אמר להם
אפרשתא היא זו שזו נתרמה בקדושה וזו לא נתרמה בקדושה: [15] היתה לו ערמה
מורחת רצה לעשותה תרומה על מקום אחר עושה נטלה תרומתו רצה לעשות אותה
מעשר ראשון על מקום אחר עושה ניטל מעשר ראשון רצה לעשותה מעשר שיני על
מקום אחר עושה נוטל מעשר שיני רצה לעשות אותה מעשר עני על מקום אחר עושה
אם אמר הרני תורם תורם ומחשב אם תעלה בידי אחת מששים תרומתו תרומה ואם לאו
אין תרומתו תרומה תרם ועלה בידו אחד מששים תרומתו תרומה אלא שתרם במדה:

ה' [1] הלוקט דלעת להיות מפריש עליה והולך ורושם ואומר עד כאן תרומה
דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תורם ומחשב כמות שלימד היה צריך
להפריש כעשר וכחמש עשרה חביות של יין מעלה את הראשונה ואומר הרי זו תרומה
את השנייה ואומר הרי זו תרומה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר מעלה כולן
לגג הבור ואומר הרי זו תרומה: [2] מי שהיה פירותיו במגורה נותן סאה לבן לוי וסאה
לעני מפריש שמנה סאין ואוכלן בין שהיתה אותה סאה קיימת בין שלא היתה אותה
סאה קיימת מפריש עליהן והולך דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אם היתה סאה קיימת
מפריש עליה והולך ואם לאו אין מפריש אלא לפי חשבון: [3] שעור תרומה בית שמאי
אומרים עין יפה משלשים ובינונית מארבעים והרעה מחמשים ובית הילל אומרים עין יפה
מארבעים בינונית מחמשים והרעה מששים ר' ישמעאל או' מחצה חולין ומחצה תרומה
ובלבד שיהיו חולין מרובין על התרומה: [4] האומר לשלוחו צא תרום תורם בבינונית
א' מחמשים צא ותרום אחד מחמשים פיחת מעשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה
ואם נתכוין להוסיף אפי' אחד אין תרומתו תרומה: [5] נתכוון לתרום אחד מעשרה ועלה
בידו מעשרים משלשים ומארבעים ומחמשים ומששים תרומתו תרומה: [6] נתכוון לתרום
אחד מששים ועלה בידו מחמשים מארבעים משלשים מעשרים מעשרה אין תרומתו תרומה
תרם ועלה בידו אחד מששים תרומתו תרומה ואין צריך להוסיף מששים ואחד צריך להוסיף
רבי אומר רובו של אחד כמוהו עד כמה הוא מוסיף אפי' אחד על אחד רבן שמעון בן
גמליאל אומר כמו שלימד ר' יהודה אומר תוספת תרומה ניטלת מן הטהור על הטמא

1 י חלה י' ג' (ד' י') ; ג סס | 18 י חלה כ"ט ג (סוף ג') | 22 י מ"ב ג' (ד' ג') ; | י סס (ד' ג') א ס"ט :
28 סס (ד' ה') |

8 מביתו | 8 לכם] עליכם ב < ד | 12 הפרשה | 12 לא < ב | 1ו ענין] שני | 15 ניטלה | 15 אותו |
16 תורם < | 18 היה לוקט | 19 בן גמליאל < | 20 מעשר | 21 הרי < | 24 עליהן > תרומה |
27 אחד מארבעים | 27 הרעה | 28 תורם < ב | 29 א' מחמשים] א' מששים | 29 אחד מחמשים] אחד
מששים ב | 29 מחמישים פיחת] מששים פחת | 30 אפי < | 33 תרם] ואם אמר הרני תורם תורם ומחשב
תורם 34 הוא < ב ד , 35 שלמוד |

שלא מן המוקף ואינה מדמעת ואין חייבין עליה חומש במה דברים אמורים בזמן שנתכוון
לתרום אחד מששים ועלה בידו אחד מששים ואחד אבל אם אמר הריני תורם תורם ומחשב
זו היא תרומה ודאית ר' ישמעאל ור' שמעון שזורי אומרים כל תרומה שאין הכהנים מקפידין
עליה כגון תרומת הכליסין והחרובין ניטלת אחד מששים ותרומה טמאה ניטלת אחד מששים:
[7] אילו ניטלין אחד מששים גידולי תרומה ועירובי תרומה ותרומה שנטמאת בשגגה ובאונס
ותרומת הקדש ותרומת חוצה לארץ הקצח והכליסין והחרובין וגמזיות ותורמסין וסורי
אדומיות ותרומת עציץ ותרומת אפטרפין: [8] אמר ר' יוסי מניין לתרומה שהוא אחד
מחמשים שנאמ' וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים וגו'
אף מה שאחזתי לך במקום אחר הרי הוא כזו מה זו אחד מחמשים אף זו אחד מחמשים
מנין שאם תרם ועלה בידו אחד מששים שתרומתו תרומה תלמוד לומר את התרומה
אשר תרימו ששית האפה מחומר החטים וששיתם האפה מחומר
השעורים ר' ישמעאל בר' יוסי אומר מערי הלוים ר' יוסי אומר תשלומי תרומה
חומשה וחומש חומשה הרי הן כתרומה לחייב עליהן מיתה קרן וחומש לאוסרן בפחות
ממאה להעלות באחד ומאה ר' שמעון אומר מאה מקל וחומר מה מצאנו בתרומת מעשר
אחד מעשרה אף זו אחד מעשרה אמר לו לא אם אמרת בתרומת מעשר שניטלה קודש
מקודש ולא נקרא שם איסור עליה תאמר בזו אחד ממאה שניטלה קודש מחול ונקרא
שם איסור עליה: [9] עורלה וכלאי הכרם עולין באחד ומאתים ר' שמעון אומר מאתים אין
צריך להוסיף וכן היה ר' שמעון אומר כל תרומה שאין הכהנים מקפידין עליה אין צריך
להוסיף תרומה עליה עורלה וכלאי הכרם ספיקן מותר ספק נאכלו ספק נגנבו ספק אבדו
ספק נפלו לחולין ספקן מותר: [10] ר' יהודה אומר רימונין מתוקין אסורין כל שהן כיצד
נפל אחד מהן לתוך ריבוא כולן אסורין נפל מריבוא לתוך ריבוא אחרת כולן אסורין
רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון נפל אחד מהן לתוך הריבוא כולן אסורין
נפל מריבוא לתוך שלשה משלשה למקום אחר ספיקו מותר מפני שספק דימוע אמר ר'
יהודה בן בבא אני אחד מן הראויין להורות שאם יבואו לידי חליפות תרדין אומר אני
שיעלה באחד ומאה ולא עוד אלא שבית דין צריכין למנות על כולן שיעלו באחד ומאה
נתפצעו אגוזים נתפרדו רמונים נתפתחו חביות נתחתכו דלועין נתפרסו ככרות יעלו
באחד ומאתים, נפלו ואחר כך נתחתכו בין בשוגג בין במזיד הרי אלו לא יעלו דברי
ר' מאיר ר' יהודה ור' שמעון אומרים בין בשוגג בין במזיד יעלו ר' יוסי אומר בשוגג
יעלו במזיד לא יעלו וכן היה ר' יוסי אומר סתומה שנתערבה סתומה בפתוחות ונתפתחו
פתוחה בסתומות ונתפתחו הרי אלו יעלו לא אסרו אלא סתומה בסתומות כשתמצא
לומר כלל שר' אליעזר אומר בידוע לא תעלה בשאין ידוע תעלה ר' יהושע אומר בין בידוע
בין בשאין ידוע לא תעלה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר בין בידוע
בין בשאין ידוע לא תעלה ר' יהושע אומר בין בידוע בין בשאין ידוע תעלה ר' עקיבה

3 י ביכורים ס"ס ג' (ג' ח') | 7 י מ"ב ג' (ד' ג') | 14 י ס"ח ד' (ג' ח') | 17 סס | 20 י ערלה ס"ג ג'
(ג' ה' ו ז') ; ג זבחים ע"ג | 31 י מ"ג ח' (ד' ט') |

1 שלא מן המוקף < | 2 אחד < ב ד | 2 תורם < ב ד | 3 ודאית ב | 3 ר' ישמעאל
שזורי ור' שמעון ב ד | 3 הכהנים < | 4 עליה < | 5 בשוגג א | 5 ובאונס < א | 6 והנמזיות |
7 ושעורין ב ד | 7 שאחד א | 8 מששים שנ' א ב | 10 שנ' ב ד | 14 מצינו ב ד | 16 אחד ממאה <
ב ד | 17 עולין < א | 18 עליה > כגון ב | 18/19 מן אין עד להוסיף < ב | 19 עליה < ד |
21 אחרת < ב | 24 להורות] לחורו | 24 חילפות ב | 29 אומר > תרומה ב ד | 29 סתומה בפתוחות]
סתומה בסתומות ב בפתוחות ד | 29 ונתפתחה ב | 30 בסתומות] בפתוחות | 30 ונתפתחו < | 30 שלא
אמרו | 30 סתומה שבסתומות | 32 לא תעלה] תעלה ב ד | 32 דברי ר' מאיר < ב | 32 אומר < ב |
33 לא תעלה] תעלה ב ד | 33 תעלה] לא תעלה ב ד |

אומר בידוע לא תעלה בשאינו ידוע תעלה: [11] ליטרא קציעות שדרסה על פי חבית ואינו יודע באיזה חבית דרסה. על פי כוורת ואינו יודע באיזה כוורת דרסה בעיגול דבלה ואינו יודע באיזה עיגול דרסה ר' אליעזר אומר רואין אותן כאלו פרודות אם יש שם מאה ואחד ליטרין תעלה ואם לאו לא תעלה ר' יהושע אומר אם יש מאה פומין תעלה ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין ר' יהושע אומר אפי' יש שם שלש מאות פומין לא תעלה דרסה בעיגול אין ידוע היכן דרסה הכל מודים שתעלה: [12] סְאָה תרומה שנפלה לתוך המגורה רואין אותה כאלו חיטין על פי שעורין יקפינה רבן שמעון בן גמליאל אומר במשתייר תעלה באחד ומאה תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה מדמעת למקום אחר אינה מדמעת דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים בין למקומה בין למקום אחר מדמעת ר' שמעון אומר בין למקומה בין למקום אחר אינה מדמעת: [13] שכשם שהטהורה עולה מתוך החולין באחד ומאה בין בלול בין שאינו בלול כך טמאה תעלה מתוך הטהורה באחד ומאה בין בבלול בין בשאינו בלול ר' יוסי אומר בבלול תעלה בשאינו בלול לא תעלה נפלו לתוך החולין טמאים הכל מודים שתעלה: [14] קישות של תרומה שנתערבה במאה קישות של חולין וכן פרוסות של לחם הפנים שנתערבו במאה פרוסות של חולין הרי אלו יעלו ר' יהודה אומר לא יעלו אם נגעו פרוסות זו בזו טימאו זו את זו אם היה אוכל פסול שנטבל בטבול יום הכל מודים שיעלו: [5] הטבל שנתערב בחולין הרי זה אוסר כל שהוא אם יש לו פרנסה במקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו ר' אלעזר בן ערך אומר קורא שם לתרומת מעשר שבו עולה באחד ומאה וכן מעשר טבל שנתערב בחולין הרי אוסר כל שהוא אם יש לו פרנסה במקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו ר' אלעזר בן ערך אומר קורא שם על תרומת מעשר שבו עולה באחד ומאה ואם היה של טבל של מעשר ראשון של מעשר שני הרי זה אסור שלא התירו ספק דימוע אלא בדבר שיש לו מתירין רבי שמעון אומר כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש והחדש לא נתנו בהם חכמים שיעור וכל דבר שאין לו מתירין כגון ערלה וכלאי הכרם נתנו חכמים להם שיעור אמרו לו והלא שביעית אין לה מתירין ולא נתנו להם חכמים שיעור אמר להם שביעית אינה אוסרת כל שהוא אלא לביעור אבל לאכילה אינה אוסרת אלא בנותן טעם:

ו' [1] סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין הרי אלו מדומעין אין חייבין עליהן קרן וחומש אין משלמין מהן קרן וחומש ממקום אחר אלא לפי חשבון סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעה אם היו של טבל עושים אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר או קורא שם לתרומה ומעשרות שבהן אם היו של מעשר טבל עושה אותן תרומת מעשר למקום אחר או קורא שם לתרומת מעשר שבהן אם היו

1 י סס; ג בילס ג': | 9 י דמאי כ"ד ה' (ד' ג') | 13 י מ"ג ג' (ד' י"ג) | 15 ג יבמות פ"ה: | 18 י דמאי כ"ג ג' (ז' ח), שביעית ל"ו ד' (ו' ג') 29 ע' י מ"ג ג' (ה' ה') | 31 י מ"ג ג' (ה' ג') |

3 אותן] את העליונות | 3 כאלו > הן ב | 4 ליטרות | 5 יעלה | 6 תעלה ב ד | 7/8 ואין ידוע | 9 יקלפנה ב לקלפה ד | 9 אומר < ב | 9 במשתמר | 12 כשם ב ד | 12 שהטהורה] שתרומות ב ד | 13 עולה | 13/14 מן כך, עד בלול < ב | 14 תעלה] לא תעלה ב ד [לא בגליון ב] | 15 לא תעלה] תעלה | 16 של לחם הפנים < ב | 17/18 מן אם עד את זו < ב | 18 את זו] בזו | 19 ממקום אחר ב ד | 20 ר אליעזר | 21 [מעשר נכתב שני פעמים ב] | 22 ר' שמעון בן ערך ב | 28 אסורות [נכתב בכתב משיטה יפה מאוד בגליון ב] | 29 טמאה < ד [ונמחק ב] | 31 [המאמר סאת תרומה שנפלה לפחות ממאה אחר המאמר סאת התרומה שנפלה למאה ב ד |

של מעשר שיני מחללן על המעות בדמי תרומה חוץ מדמי תרומה שבה אם היו של חדש ימתין עד שיבוא הפסח ונותנן לכהן: [2] סאה תרומה שנפלה למאה והגביה אם היו של טבל עושה אותן תרומה ומעשרות למקום אחר או קורא שם לתרומה ולמעשר שבה אם היו של מעשר טבל עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר או קורא שם לתרומת מעשר שבהן ואם היו של מעשר שני מחללין על המעות בדמי תרומה חוץ מדמי תרומה שבהן אם היו של חדש ממתין עד שיבוא הפסח ונותנן לכהן: [3] סאה תרומה שנפלה למאה שביעית הרי אלו יעלו פחות מכן ירקבו: [4] סאה תרומה טמאה שנפלו למאה סאה תרומה טהורה בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין אמרו בית הלל טהורה אסורה לזרים וטמאה אסורה לכהנים מה טהורה עולה אף טמאה תעלה אמרו להם בית שמאי לא אם אמרת בטהורה שהיא עולה מתוך החולין להאכיל לזרים תאמרו בטמאה שהיא אין עולה מתוך החולין להאכיל לכהנים אמרו להם בית הילל הרי טמאה שנפלו לתוך החולין תוכיח שאין עולה מתוך החולין להאכיל לזרים והרי היא עולה אמרו להם בית שמאי לא אם אמרתם בחולין שהיתירו היתר מרובה תאמרו בתרומה שהיתירו היתר מועט אמרו להם בית הילל וכי במה החמירה תורה באוכלי תרומה לזרים או באוכלי תרומה לכהנים באוכלי תרומה לזרים טהור שאכל את הטהור וטהור את הטמא וטָמֵא את הטהור וטָמֵא את הטמא כולם במיתה ובאוכלי תרומה לכהנים טהור שאכל את הטהור כמצותיו טהור את הטמא בעשה וטָמֵא את הטהור וטָמֵא את הטמא בלא תעשה והרי דברים קל וחומר ומה אם במקום שהחמירה תורה באוכלי תרומה לזרים הרי היא עולה מתוך החולין להאכיל לזרים מקום שהיקילה תורה באוכלי תרומה לכהנים אינו דין שתעלה מתוך התרומה להאכיל לכהנים לאחר שהודו ר' אליעזר אומר תרום ותרקוב וחכמים אומ' אבדה במיעוטה: [5] סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ור' שמעון מתיר אמר ר' אלעזר בר' שמעון במה דברים אמורים בזמן שלא ידע בה ואחר כך נפלה אבל אם ידע בה ואחר כך נפלה אחרת הרי זו מותרת שכבר היה בה להעלות: [6] הקמחין והסלתות מעלין זה את זה דברי ר' נחמיה וחכ' או' אין מעלין זה את זה: [7] לגין שנפל לתוך תשעים ותשעה לגינין של יין ואחר כך נפל לוג שמן מעלין זה את זה דברי ר' נחמיה וחכ' או' אין מעלין זה את זה: [8] סאה עורלה שנפלה למאתים ידע בה ואחר כך נפלה אחרת הרי זו מותרת עד שירבה איסור על המותר: [9] סאה ערלה שנפלה למאתיים ידע בה ואחר כך נפלה אחרת הרי זו מותרת: [10] סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה הגביה ואחר כך נפלו חולין לפחות מכן הרי זו אסורה: [10] סאה תרומה שנפלה למאה אין מוציאין את הזונין שבה פחות מכן כל שהן הרי זו מותרת סאה תרומה שנפלה למאה אין מוציאין את הזונין שבה פחות מכן מוציאין זונין שבה לוג יין צלול שנפלו לתוך מאה לוגין עכורין אין מוציאין שמרים שבהן פחות מכן מוציאין שמרים שבהם לוג יין עכור שנפל לתוך מאה לוגין צלולין אין מוציאין

6 ע' י מ"ג ג' (ה' ה') | 9 ע' י סס ג' (סס ד'), סוכה כ"ג ה' (ג' ח) | 15 י ביכורים ס"ד ד' (ג' ה') ועי' יבמות ע"ד | 20 ע' בכורות כ"ג | 21 א ע"ג | 29 י מ"ג ד' (ה' ע') |

1 מחללו ב מחללין ד | 1 שבהן ב ד | 1 אם < | 1 היתה ב ד | 3 לתרומת מעשר ב ד | 4 שהתירה | 8 הלל > לבית שמאי ב ד | 10 להאכל ב ד | 11 ליאכל ב ד | 12 להאכל | 13 לא < | 15 וטהור > שאכל ב ד | 16 וטמא > שאכל ב ד | 16 וטמא > שאכל ב ד | 17 טהור > שאכל ב ד | 17 וטמא > שאכל ב ד | 17 וטמא > שאכל ב ד | 18 והלא ב ד | 19 להאכל ב ד | 19 תורה] תרומה א | 20 אחר שהורו | 24 לה ב ד | 25 מן זה עד 26 זה < ב | 25 לגין] לוג מים | 27 לסאתים א | 27 מותרת > לפחות מכן הרי זו אסורה ב ד | 28 אסור ב ד | 28 מן סאה עד 29 אסורה < ב ד ונכתב בגליון מן סופר עצמו בא | 9 למאה ב ד | 29 הגביה < ב ד | 29 נפלו > לתוכן | 30 את < | 30 זוגין | 31 זוגין | 31 צולל ב | 32 מן פחות עד שבהן < ב ד |

1 שמרים שבו: [11] שאור שבללו בשאור אחר וחימץ בו את העיסה אם אין בשאור בנותן
טעם מותר חיטים בשעורים יבור טחנן בנותן טעם גריסין בעדשים יבור בישלן בנותן
טעם ר' יוסי אומר גרים של פול וגרים של טפיח הרי אילו מין אחד שתי קופות אחת
של תרומה ואחת של חולין ונפלה סאה של תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה
5 מהן נפלה שתיהן מותרות: [12] שתי קופות בשתי מגורות שתי מגורות בשתי עליות
שתי מגורות בעלייה אחת הרי אילו יעלו ר' יהודה אומר לא יעלו ר' שמעון או' אפילו הן
בשתי עיירות מעלין זה את זה בזו מאה ובזו אין מאה הריני אומר לתוך מאה נפלה
אחת מדומעת ואחת שאינו מְדֻמעת הריני אומר לתוך מדומעת נפלה: [13] שתי קופות
בזו ארבעים סאה ובזו ארבעים סאה נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן וידוע באיזה מהן
10 נפלה ואחר כך נפלה שנייה ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני יכול לתלות ולומר
למקום שנפלה ראשונה שם נפלה שנייה נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין
ידוע לאיזה מהן נפלה ואחר כך נפלה שנייה וידוע לאיזה מהן נפלה אינו יכול לתלות
ולומר במקום שנפלה שניה שם נפלה ראשונה: [14] היו לפניו שתי קופות אחת של שעורים
ואחת של חיטים לפניהֶן שני סאין אחת של חיטים ואחת של שעורין ונפלה אחת מהן
15 ואינו ידוע לאיזו מהן נפלה שתיהן מותרות: [15] שתי קופות אחת של תרומה טמאה
ואחת של תרומה טהורה נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה
נפלה הריני אומר לתוך תרומה טמאה נפלה ותרומה טהורה לא תתאכל בטהרה עד
שתתחשב שאין בכל עיסה ועיסה כביצה: [16] שתי קופות אחת של תרומה טמאה ואחת
של חולין טהורין נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני
20 אומר לתוך תרומה טמאה נפלה וחולין טהורין לא יאכלו בטהרה עד שיתחשבו שאין
בכל עיסה ועיסה כביצה: [17] היו לפניו שתי קופות אחת של תרומה טהורה ואחת של
חולין טהורין ונפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע אם מזו לתוך זו ואם מזו
לתוך זו הריני אומר תרומה לתוך תרומה חולין לתוך חולין היה טבל ומעשר ראשון
ומעשר שיני הרי זה אסור שלא היתירו ספק מדומע אלא בדבר שיש לו מתירין:
25 [18] הפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואין ידוע איזו הוא הרי זה מודד את
התרומה ואת הראשון ואת השני:

ז' [1] רבי שמעון אומר הסך שמן של תרומה שוגג משלם את הקרן ואינו משלם
את החומש האוכל תרומה נקורה והשותה יין מגולה משלם קרן וחומש נזיר ששתה
יין של תרומה שוגג משלם קרן וחומש האוכל תרומה ביום הכפורים משלם קרן וחומש
30 הסך יין וחומץ משלם את הקרן ואינו משלם את החומש: [2] האוכל תרומה טמאה
משלם דמי עצים לכהן אבא שאול אומר כל דבר שיש בו שוה פרוטה חייב בתשלומין
אמרו לו לא אמרו שוה פרוטה אלא בהקדש בלבד: [3] אחד האוכל ואחד השותה

1 ע' מ ערלה פ"ב | 5 י מ"ג ה' (ד' י"ג) | 8 סם | 18 י מ"ב ד' מ"ס ה' (ז' ו') | 18 סס א ע"ג 21 ע' י מ"ד ה' (ו ה'), סבת י"ג ה' (ע' ד') יומא מ"ד ד' (ח' ח') ; ע' ג כתובות ל' | 32 ע י סבת ה' ג' (ה' ח') ; ע' ג כריתות י"ג: |

1 שיבלל לו | 1 והחומיץ ב ד | 3 טופח ב טופיח ד | 3 אחד > וכן היה ר' יוסי אומר ד וכן היה ב | 4 אחת של חולין ואחת של תרומה ב ד | 7 זו [< ב] את זו ב ד | 9 ובזו אין ב ד | 12 ואין ידוע | 13 למקום ב ד | 13/14 אחת של חטים ואחת של שעורים | 14 מן לפניהם עד שעורין < ב ד | 14/15 מהן ואינו ידוע לאיזו מהן נפלה] מהן ואבדה א' מהן [ואבדה א' מהן < ב] ואין ידוע איזו נפלה ואיזו אבדה ב ד | 17 לתוך טמאה | 17 תאכל | 21 כביצה > אחת של תרומה טהורה ואחת של חולין טהורין נפלה סאה תרומה לתוך א' מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה שתיהן מותרות אם יש בהן לעלות זו בזו מעלות זו את זו ולא יאכל בטהרה עד שיתחשבו שאין בכל עיסה ועיסה כביצה ב ד | 22 טהורין > ב ד א | 24 לדבר ב < ד | 25 את הראשונה ואת השנייה | 28 [האוכל שתי פעמים ב] | 30 הסך > ב ד |

1 ואחד הסך אכל וחזר ואכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה
אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין שתה וחזר ושתה וחזר ושתה
אם יש מתחילת שתייה ראשונה ועד סוף שתייה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין
ואם לאו אין מצטרפין כשם שאכילה בכזית כך שתיה בכזית אכילה ושתייה אין מצטרפין:
5 [4] האוכל כזית אפילו מחמשת המינין הרי אלו מצטרפין אכל כחצי זית ונודע לו וחזר
ואכל כחצי זית ממין אחר הרי אלו אין מצטרפין כשם שאין נותנין תרומה אלא
לכהן חבר כך אין משלמין קרן וחומש אלא לכהן חבר: [5] האוכל תרומת עם הארץ
משלם קרן וחומש לכהן חבר וחבר נוטל דמים ומיפים את עם הארץ: [6] תרומת חבר
ותרומת עם הארץ שנתערבו כופין את עם הארץ למכור חלקו: [7] האוכל תרומה טמאה
10 משלם דמי חולין טהורין שילם מן הטמאים מהו סומכוס אומר בשוגג תשלומַיו תשלומין
במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכמים אומרים בין בשוגג בין במזיד תשלומַיו תשלומין
יחזור וישלם מן הטהורין ישראל שנתנו לו תרומה מבית אבי אמו ואכלה וכן בעל
חוב בחובו וכן האשה בכתובתה משלם קרן וחומש לכהן חבר וחבר אינו נותן אותן
דמים: [8] הגונב תרומת הקדש ולא אכלה משלם את הקרן ואין משלם את החומש
15 וכפל אין בהם שנ' ישלם שנים לרעהו ולא להקדש אכלה משלם שני חומשין
קרן וחומש מן החולין והן נעשין קודש כתרומה קרן נותן לגזבר וחומש לבעלים
קרן זה מועלין חומש זה אין מועלין חומש שני תרומה ודמאי תרומה נותן לגזבר
ר' מאיר מחייב בקופה שנית בחלה ר' יוסי פוטר וחכמים אומרים מדומעה פטור
מן החלה ספק מדומע נאכל משום דמעה וחייב בחלה: [9] ר' אליעזר אומר משלמין ממין
20 על שאינו מינו ובלבד שישלם מן היפה על הרע הא כיצד אכל שעורים משלם חטים
גרוגרות משלם לו תמרים תבוא לו ברכה ר' עקיבה אומר אינו משלמים אלא ממין על מינו
ר' אליעזר אומר כשם שמשלמין מן החדש על הישן כך משלמין ממין על שאינו
מינו: [10] האוכל את הטבל משלם מן הלקט ומן השיכחה ומן הפאה ומן התבואה שלא
הביאה שליש וחכמים אומרים אין משלמין מהן לפי שאין משלמין מדבר שלא בא
25 לעונת המעשרות, אמר ר' נתן מודה היה ר' אליעזר ימתין עד שתצא שבת יוצא
לחצר ויגמור: [11] רבי יהושע אומר דם שעל הככר גורר את מקומו ואוכל את השאר
נמצא בין שניו אוכל ואינו חושש האוכל את הדירה ואת הנמלה ואת הכנה
שבתבואה חייב את הזיז שבעדשים ואת היתישין שבכליסים ואת התולעין שבגרוגרות
ושבתמרים פטור פרשו וחזרו חייב האוכל את התולעים שבעיקרי אילנות ואת הקפה שבירק
30 חייב יבחושין שביין ושבחומץ הרי אלו מותרין סיננן הרי אילו אסורין ר' יהודה אומר המסנן
את היין ואת החומץ והמברך על החמה הרי זו דרך אחרת: [12] הציר והחומץ והמוריים וחשמן

5 י סבת י ג ד' (י"ג ו') ; ג סס י"ז | 6 י מ"ד ג' (ו' ה') | 9 ג יבמות ל' | 14 י מ' ג' (ה' ה') מ"ד ג' (ו' ד') |
15 סמות כ"ג ח' | 19 י סס (ו' ו') | 25 י מ"ה ג' (ה' ד') ; ג בילה ל"ד | 26 י מ"ה ג' (ה' ג') | 28 סס ;
ג חולין ס"ז: | 30 לעיל ברכות ח' ט' |

2 וחזר ושתה > | 3 כדי אכילת פרס] כדי שתיית רביעית ב ד | 4 כך] אף ב | 5 אכל ב ד |
8 נוטל תרומת עם הארץ דמים ומפיים ב | 8 ומפיים ב ד | 9 טמאה] טהורה ב ד | 10 מן החולין
הטהורין | 12/13 לבעל חוב ב בעל הבית שגבם ד | 13/14 וחבר נותן להם דמים ד וחבר עונה אותן
דמים ב | 15 של הקדש א | 15 שני קרנים וחומש | 16 בתרומה | 17 בקרן ב ד | 17 זה < | 17 בחומש
17 ודמאי תרומה < | 17 לגזבר > וחומש לבעלין ב ד | 20 אכל חטים ומשלם שעורים | 21 משלם תמרים
ב ד | 24 שליש > דברי ר' אליעזר | 24 וחכמים אומרים] ר' עקיבה אומר | 24 מהן לפי [לפי < ב]
שאין משלמין < ד | 25 שיבוא ב שתבוא ד | 27 אוכל] משפשף | 27 את הדירה < | 28 התולעין
< שבתמרים ב ד | 30 מותרין > אם ב | 30 הרי אלו < ב | 30 מותרין סיננן הרי אלו < |
30 המסנן ב מסנן ד |

1 והדבש מותרין משום גילוי ור' שמעון אוסר אמר ר' שמעון אני ראיתי נחש ששתה ציר
בצידן אמרו לו אין מביאין ראיה מן השוטים: [13] משמרת אסורה משום גלוי רבי נחמיה
אומר אם היתה תחתונה מכוסה אף על פי שהעליונה מגולה הרי זו מותרת מפני שארס
של נחש דומה לספוג ועומד במקומו עיסה שֶׁלָּשָׁהּ במים מגולין אפי' היא של תרומה
5 תישרף ואין צריך לומר של חולין ר' נחמיא אומר אפאה הרי זו מותרת מפני שארס של
נחש כלה באור מי כבושין ומי שלקין מי תורמוסין אין בהן משום גלוי מים ששרה
בהן כבשין שלקין ותורמוסין אם יש בהן בנותן טעם מותרין ואם לאו אסורין מים
שהדיח בהן חובשין ודרמסקנין לחולה אסורין משום גלוי מים שנתגלו וחיממן אסורין
משום גלוי מים חמין כל זמן שעולה הבל אין בהן משום גלוי: [14] מים מגולין לא
10 ישפכם ברשות הרבים לא יגבל בהן את הטיט לא ישקה מהן גוי ובהמת אחרים
אבל משקה הוא לבהמת עצמו לא ירביץ בהן את הבית ולא ירחוץ מהם פניו וידיו
ורגליו אחרים אומרים לא אמרו אלא בזמן שיש בו סירטא וכמה הוא בקרקעות
סאה אחרים אומרים סאתים בין מְכוּנָּסִין בין מפוזרין ר' נחמיא אומר כדי שתהא חבית
של שיחין ונתמלאת מהן מעין כל זמן שמושך בו אין בו משום גילוי אמר ר' ישמעאל
15 בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מעשה שהלך ר' יוחנן בן ברוקה אצל ר' יוחנן בן נורי לבית
שערים ומצא גבי שאין בו ארבעים שלשת לוגין ושחה ושתה הימנו, היין בין בכלים בין
בקרקע הרי זה אסור: [15] מעשה,ונמצא נחש מת בתוך בור של יין ובאו ושאלו את ר' יהודה
והתיר להן את הבור יין תוסס כל זמן תוסס אין בו משום גילוי וכמה תוסס שלשה ימים:
[16] לגין שהניחן בשידה בתיבה ובפלסגר הרי זה אסור ברקן והניחן הרי זה מותר לגין
20 ביתיקי הרי זה אסור ברק והניח הרי זה מותר נתנו בבור אפי' עמוק מאה אמה הרי זה
אסור נתנו במגדל אפי' גבוה מאה אמה הרי זה אסור נתנו בטרקלין אפי' מפויה מסוייד
הרי זה אסור מכסין ולא פוקקין אם היה פקק הוצץ הרי זה מותר כמה יהא בנקב כדי שתיכנס
בו אצבע קטנה של קטן ניקורי תבשיל וקלח של כרוב וכל דבר שיש בו לחה אסור ר'
שמעון בן מנסיא אומר זורק את הניקור ואוכל את השאר פטרייות אסורות מפני סכנת
25 נפשות נקר בתאינה ונעשית גרוגרת בתמרה ונעשית יבישה הרי אילו מותרין: [17] ראה ציפור
שנקר בתאינה ועכבר שנקר באבטיח הרי אילו אסורין שאני אומר שמא נקורין היו אבטיח
שניקר ואכלו הימנו עשרה בני אדם השאר הרי זה אסור וכן חבית שנתגלתה ושתו
הימנה עשרה בני אדם השאר הרי זה אסור: [18] אין מערבין תרומות תלויות זו בזו אבל
מערבין תרומה שנטמאת בולד הטומאה ותרומה שנטמאת באב הטומאה ואף על פי
30 שמוסיפין לה טומאה אמרו לו על תרומה תלויה שהיא טהורה הרי זה טהור אם אמר
הריני מניחה עד שאשאל עליה הרי זו טמיאה נולד לכיכר ספק טומאה ובידו ספק טומאה

1 ע' י מ"ס ג' (ס' ד'), ע"ז מ"ח ח' (ב' ב'); ג ע"ז ל' | 2 סס סס | 6 סס | 9 סס | 14 סס | 17 סס |
28 עי' לקמן פסחים ח'; י מ"ו ח' (ס' ע'), פסחים כ"ח (ח' ס'); ג פסחים י"ז |

1 ראיתיו ששתה נחש | 2 אמרו > נחש שוטה היה | 2 לו > ב ד | 2 ואין | 3 תחתיה א |
6 שלקות ב ד | 8 עובטין ב ד | 8 דרמסקניות ב ד | 8 אין בהן משום גלוי | 9 שמעלין ב ד |
10 ולא בהמת ב ד | 11 בהמת ב ד | 11 עצמו > מים מגולין | 11 ירבוץ ב ד | 11 בהן ד > ב |
12 הוא] הן | 12 בקרקעות > ארבעים ב ד | 14 שועין ב שיטין ד | 14 מתמלא ב ד | 14 מהן >
15 בר' יוחנן | 16 ארבעים > ב ד | 16 ושחה > א | 16 יין ד היה ב | 17 הרי זה > ב ד | 17 בבור
ב ד | 17 ר' יהודה > בן בבא ב ד | 18 שהוא תוסס ב ד | 19 ובפלסגר > ד ובאלפסנה ב
19 בדקן ב ד | 20 בתיקן | 20 בדקו | 21 מפויית ב מצויר ד | 21 אפי' מסויד ב | 22 הוצץ] חץ בה
ב > ד | 22 שיתכנס | 24 זורק | 25 גרוגרת > בתמרה ונעשה גרוגרת ב | 25 הרי אלו] שתיהן
26 היו > ב | 27 אדן ב | 27 [מן וכן עד 28 אסור נכתוב שני פעמים ב] | 28 תרומות > ב > טהורות
ד | 30 טומאה על טומאתה ב ד | 30 אם אמר ב ד | 30 על > | 30 טהורה היא ב ד | 31 בתוך ידו |

1 על גבי השלחן נוטלה ומניחה במקום המוצנע: [19] חבית שנשברה בגת העליונה ובתחתונה
טמאה הכל מודים שתוריד ותדמע ואל יטמאנה בידיו: [20] סיעה של בני אדם שאמרו
להם גוים תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו נהרוג את כלם יהרגו כולם
ולא ימסרו נפש אחת מישראל ואם ייחדוהו להם כגון שייחדוהו לשבע בן בכרי יתנוהו
5 להם ואל יהרגו כולם אמר ר' יהודה במה דברים אמו' בזמן שהוא מבפנים והן מבחוץ
אבל הוא והם מבפנים הואיל והוא נהרג והן נהרגין יתנוהו להם ואל יהרגו כולן
כגון שהוא אומר ותבוא האשה אל כל העם בחכמתה אמרה להם הואיל והוא
נהרג והם נהרגין תנוהו להם ואל תיהרגו כלכם ר' שמעון אומר כך אמרה להם כל
המורד במלכות בית דוד חייב מיתה:

10 ח' [1] הזורע פשתן של תרומה עד שלא הביאה שליש יופך ומשהביאה שליש יקיים
ח דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר בשוגג עד שלא הביא שליש יופך משהביא שליש יקיים
מזיד זה וזה יופך: [2] הזורע תוספת תרומה וסאה עולה מתוך מאה גדוליהן חולין
וגידולי הקדש אין חייבין עליהן קרן וחומש אין משלמין מהן קרן ממקום אחר וחייבין בחלה
הידים והטבול יום אין פוסלין בהן כדרך שפוסלין בחולין: [3] הדש כיצד הוא עושה מביא
15 קופתו ותולה בצוארי בהמה ונותנין לתוכה מאותו המין ר' שמעון אומר נותן לתוכה
כרשינין והן יפות להן מהכל: [4] מאה לגין של תרומה ואחת של חולין כולן מותרין בדבר
שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה לא יעלה שאין הקרקע עולה באחד ומאה תלש
ועלה ובלבד שלא יתכון לתלוש ר' יהודה אומר אף יתכון ויתלוש ויעלה באחד ומאה:
[5] ליטרא מעשר ראשון שניטעה והרי בה כעשר ליטרין חייבת בתרומה ובמעשר ראשון
20 ובמעשר שיני ובמעשר ראשון שבה עושה אותה תרומה ומעשר על מעשר ראשון שניטע:
[6] ליטרא של מעשר שני שנטעה והרי בה כעשר ליטרין חייבת בתרומה ובמעשר ראשון
ובמעשר שיני שבה וחוזר ופודה את מעשר שיני שנטע: [7] המנכש עם חנוני בחנות אף
על פי שפירותיו טבל לא יאכל מהם עראי ר' שמעון בן אלעזר אומר מוצאי שביעית
עם ישראל מותר: [8] הפריש חבילי תלתן של מעשר הרי זה פודה את הזרע ואת העץ
25 ר' נתן בר' יוסף אומר שיתלי בצלים עד שלש שנים אסורין מכן ואילך מותרין: [9] תילתן
שנפלה לתוך הבור של מים ר' מאיר אוסר ור' יהודה מתיר אמר ר' שמעון במה דברים אמורים
בזמן ששקעה אבל לא שקעה הרי זו מותר תפוח שריסקו ונתנו לתוך העיסה וחימצה
ר' יוסי אומר אין חימוצו חימוץ אחד נותן טעם לשבח ואחד נותן טעם לפגם הרי זה
אסור דברי ר' מאיר וחכ' או' לשבח אסור לפגם מותר כגון החומץ שנתן לגריסין: [10] גריסין
30 שנפלו לתוך בור של מים וגריסין שנתן על גביהן יין וגרוגרות שנתן על גביהן שמן

1 סס | 2 י סס (ס' י') | 10 י מ"ו ג' (ע' ח') | 13 י מ"ד ס' (ו' ח') | 14 י (ע' ג'); ג ב"מ ל' | 16 סס
(ע' ס') | 18 ע' ש ע' ס' | 19 י סס (ע' ח'); ג נדרים כ"ח: | 22 ג סס | 24 ע' י מ"ז ב' (י' ה') |
25 סס | 27 י מ"ז ח' (י' ב'); ג מנחות כ"ד | 28 י ערלה ס"ב ח' (ב' ס'), ג ע"ז ס"ח | 30 ע' י סס |

1/2 התחתונה והעליונה טמאה ב ד | 2 שתרד ב ד | 2 ידמענה ב ד | 3 ונהרגהו | 3 הורגין
ב ד | 4 ואל | 4 ימסרו > להם ב ד | 4 שיחדו ב ד | 5 ולא יהרגו | 5 כלם > | 7 בחכמתה >
וגו' ב ד | 8 והם] ואתם ב ד | 10 הביא ב ד | 10 יופר ב | 10 משהביא ב ד | 11 מן דברי עד יקיים
> א | 12 של תרומה ב ד | 13 אין חייבין] חייבין | 13 אין משלמין מהן קרן > | 13 קרן >
וחומש ב | 13 על מקום ב ד | 13 אחר > אלא לפי חשבון ב ד | 14 הדש] חדש | 14 יעשה ב ד |
15 כפיפה ב ד | 15 בצואר ב ד | 15 ונותן | 15 מאותו המין] חולין ב ד | 16 לגינין ב ד | 16 ואחד
ב ד | 19 שנטעה ב | 19 ליטרין > ב | 20 מן ובמעשר ראשון עד 22 שבה > ב | 20 ומעשרות
21 של > | 21 עני א | 22 שבה > | 22 ופודה] ומודד | 22 עם.[את ב] הכותי בחסיות ב ד | 24 את
העץ ואת הזרע ב ד | 25 שתילי | 25 מכאן | 25 מכן והלך ב | 26 בבור | 28 הרי זה] זה וזה ב ד |
29 לגריסין וגריסין | 30 וגריסין] תמרים ב ד | 30 שנתן] שנפל | 30 שנתן] שנפל | 30 יין וגרוגרת
שנתן על גביהן > ב |

1 אסור ור' שמעון מתיר: [11] שאור של תרומה שנפל לעיסה והגביה ואחר כך נתחמץ מותר:
[12] שאור של שביעית שנפל לעיסה ידע בו ואחר כך נתחמץ אסור: [13] שאור של
תרומה ושל שביעית שנפל לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ
ונצטרפו וחימצו אסור לזרים ר' אלעזר בר' שמעון מתיר לזרים היה בזה כדי לחמץ
5 ובזה כדי לחמץ אסור לכהנים ר' אלעזר מתיר לכהנים: [14] יין של תרומה שנפל על גבי
פירות ידיחם והם מותרין נפל על גבי יין יקפה אותו והיין מותר, נפל על גבי ציר יקפנו
כדי שיבטל טעם שמן שבו: [15] כלים שסכן שמן טמא וחזר וסכן שמן טהור או שסכן
שמן טהור וחזר וסכן שמן טמא ר' אליעזר אומר אחר הראשון אני בא וחכמים אומרים אחר
האחרון שהיה ר' אליעזר אומר יהא אדם סך את כליו שמן טמא וחוזר וסכן שמן טהור כשהן
10 מוציאין אין מוציאין אלא מן הראשון וחכמים אומרים יהא אדם סך את כליו שמן טהור וחוזר
וסכן שמן טמא כשהן מוציאין אין מוציאין אלא מן האחרון כלים שסכן שמן טמא וניגבו
משתמש בהן בטהרה חזרו ויצאו מהן משקין טמאין: [16] קדירה שבישל בה בשר לא
יבשל בה חלב חלב לא יבשל בה בשר תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל הרי זה
בנותן טעם: [17] היו לפניו שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניו מדוכה
15 אחת של תרומה ונתן לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נתן הריני אומר לתוך חולין
נתן, היה לפניו שתי מדוכות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניו שתי קדרות
אחת של תרומה ואחת של חולין נתן מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן נתן הריני אומר מתוך
של חולין נתן: [18] היו לפניו שתי קדרות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניו שתי
מדוכות אחת של תרומה ואחת של חולין ונפל לתוך שתיהן ואינו ידוע אם מזו לזו ואין
20 מזו לזו הריני אומר תרומה לתוך תרומה וחולין לתוך חולין: [19] היה טבל ומעשר ראשום
ומעשר שיני הרי זה אסור שלא התירו ספק דימוע אלא בדבר שיש לו מתירין: [20] חתיכה
אסורה שנתערבה בחתיכות אפי' הן אלף כולן אסורות הרוטב בנותן טעם אם נמחית
הרי זה בנותן טעם: [21] חתיכה של חטאת שנתערבה במאה חתיכות של חולין וכן פרוסה
של לחם הפנים שנתערבה במאה פרוסות של חולין הרי אלו יעלו ר' יהודה אומר לא
25 יעלו: [22] חתיכה של חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות של חולין טהור, וכן פרוסה
של לחם הפנים טמא שנתערבה בק' פרוסות של חולין טהורין הרי אלו יעלו ר' יהודה
אומר לא יעלו וכן במנחות וכן בלחמי תודה הטבל ויין נסך מין במינו בכל שהן ושלא
במינו בנותן טעם ושאר כל האיסורין בין במינו בין שלא במינו בנותן טעם:

ט' [1] דג טמא שכבשו עם דג טהור וכן גרב שמחזיק סאתים ויש בו משקל עשרה
30 זוזים ביהודה שהן חמש סלעים בגליל — — — דג טמא שאין בו רביעית אמר ר'
יוסי בר' יהודה במה דברים אמורים בזמן ששולה ומניח לפניו ומצא בו כשיעור הזה

2 י סס (ז' ט') | 7 ע' מ ערלה ב' י"ג | 12 ג זבחים ל"ו: | 16 ע' לעיל סוף ו' | 21 ג חולין ל"ו:, יבמות פ"ב; | 27 י ע"ז מ"ס ב' (ס' ב') ; ג סס ע"ג: | 29 י מ"ז ב' (י' ז') |

1 לתוך העיסה ב ד | 2 אסור] מותר | 5 כדי לחמץ > ונצטרפו והימצו ב ד | 5 ר' אלעזר בר' שמעון ב ד | 7 בשמן ב ד | 7 בשמן ב ד | 9 טמא < א | 11 וסך ב ד | 11 ונגבם ב ד | 13 חלב לא יבשל בה בשר] בשל בה בשר חולין לא יבשל תרומה | 14 אחת של תרומה ואחת של חולין ב ד | 15 הרי אני ב ד | 15 לתוך > של ב ד | 16/17 ולפניו קדרה אחת של חולין | 18 ולפניהן ב ד | 19 נתן משתיהן ואינו יודע | 19 לתוך זו ב ד | 20 לתוך זו ב ד | 20 לתוך תרומה > נתן | 20 לתוך חולין > נתן | 20 ואם היה ב ד | 22 אסורה < א | 22 אם נמחה ב ד | 26 טמא < א | 27 וכן במנחות < | 27 וכן בחלות תודה ב ד | 27 טבל | 29 סאתים] מאתים ב | 29 שבו ב ד | 30 זוז ב ד | עשר סלעים ב ד | 30 — — —] דג טמא צירו אסור ר' יהודה אומר רביעית בסאתים ר' יוסי אומר אחד משׁשה עשר בו אמר ר' שמעון בן מנסיא אין לך גרב שמחזיק סאתים שאין בו משקל עשרה זוז[זין ב ד[2]] שהן י' סלעים בגליל ב ד | 31 ששולה [ד[4]=א ב] | 31 ומניח < א |

1 אבל אם היה נוטל וזורק ראשון ראשון אף על פי שנמצא בו יותר מכשיעור הזה מותר
ואביו ואמו לא ידעו כי מיי' הוא כי תואנה וגו': [2] דג טמא שכבשו עם
דג טהור מדיחו ומותר דג טמא מליח ודג טהור תפל אסור דג טהור מליח ודג טמא תפל
מותר דג טמא שבישלו עם דג טהור רואין אותו כאילו בצל כאילו קפלוט אם
5 יש בו בנותן טעם אסור ואם לאו מותר: [3] אלו הן מיני חרסיות הלוף והשום
והבצלים והקפלוטות ר' יהודה אומר אין לך מיני חרסיות אלא קפלוט: [4] ר' יוסי אומר
כובשין בצלים של תרומה בחומץ של חולין ואין כובשין בצלים של תרומה בחומץ של
תרומה ואין צריך לומר בצלים של חולין בחומץ של תרומה ר' עקיבא אומר כל המתבשלין
זה עם זה מותרין עם הבשר ובשר בבשר אסור וכולן שנתערבו ונתבשלו זה עם זה הרי
10 אלו אסורין: [5] ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן
ברוקה אומר מתובלת אוסרת ונאסרת שלוקה אוסרת ואינה נאסרת: [5] ביצים ששלקן
ומצא באחת מהן אפרוח אם יש בהן בנותן טעם אסורות ואם לאו מותרות גיעולי
ביצים מותרות באכילה ביצים טהורות ששילקן עם ביצים טמאות אם יש בהן בנותן
טעם אסורות ואם לאו מותרות ביצים מוזרות נפש היפה תאכל מצא באחת מהן דם זורק
15 את הדם ואוכל את השאר: [6] אוכל אדם דגים וחגבים בין חיין בין מתים ואינו חושש
יין של תרומה שנפל לתוך המוריים אסור לזרים ר' שמעון בן אלעזר מתיר לזרים:
[7] נותן אדם דבילה או גרוגרת לתוך המוריים כדרך שנותן תבלין לא יסחטם להוציא
מהן משקין בתבלין מותר מפני שהן מלאכתן, צורר את התבלין ונותן לתוך התבשיל
אם בטל טעמן מותרין ואם לאו אסורין: [8] דבש תמרים ר' אליעזר מחייב במעשרות אמר
20 ר' נתן מודה היה ר' אליעזר שפטור מן המעשרות אבל אומר היה ר' אליעזר שלא
יאכל מן הדבש עד שיתקן את התמרים מודה ר' אליעזר שאם תקן התמרים ודובשן
באספמיא שמותר דבש תמרים ר' אליעזר מטמא משום משקה אמר ר' נתן מודה ר'
אליעזר שאין מטמא משום משקה על מה נחלקו על שנתן לתוכו מים שר' אליעזר
אומר מטמא משום משקה וחכמים אומרים הולכין אחר הרוב: [9] זיתים של תרומה
25 טהורים ייעשו שמן טמאים לא ייעשו שמן, ענבים בין טמאין בין טהורי לא ייעשו
דברי ר' מאיר ר' יעקב אומר מודה ר' אליעזר לר' יהושע בזיתים טהורים שייעשו על
מה נחלקו על טמאין שר' אליעזר אומר יעשו ור' יהושע אומר לא יעשו אמר ר' יהודה
מודה ר' יהושע לר' אליעזר בזיתים טהורים וענבים טהורין שייעשו ועל מה נחלקו על
הטמאים שר' אליעזר אומר לא יעשו ור' יהושע אומר יעשו אמר רבי לא נחלקו ר' אליעזר
30 ור' יהושע על זתים טהורין שיעשו ועל ענבים טמאים שלא יעשו על מה נחלקו על
זתים טמאים ועל ענבים טהורין שר' אליעזר אומר לא יעשו ור' יהושע אומר יעשו:

1 מ י' ס' | 2 סופטים י"ד ד' | 5 ע' מ י' י', ג נדרים נ"ח | 8 ג חולין ק"י: | 11 י מ"ז ב' (י' ט'); ג סס ל"ה, ס"ד | 15 ג סבת ל: | 17 י מ"ז ג' (י"א א') | 22 י נזיר כ"ד ד' (ו' א') | 24 י מ"ז ד' (י"א ג') |

1 שמצא | 2 תואנה > הוא מבקש מפלשתים ב | 2 מן ואביו עד וגו' < | 4 כאלו > הוא | 4 בצל כאלו < | 4 כאלו קפלט כאלו הוא בצל ב | 4/5 אם יש נותן טעם ב ד | 5 הוריות ב חסיות ד | 6 חסיות | 6 קפלוט > בלבד ב ד | 7 מן ואין עד 8 תרומה < א | 8 בחומץ] בשמן א | 9 מותרין < אלא ב | 10 ואינו < ב ד | 10 בר' יוחנן | 11 שלוקה אוסרת ואינה נאסרת מתובלת אוסרת ונאסרת | 11 ביצים ששלקן אחר ביצים טהורות ב ד | 14 יפה ב ד | 17 את התבלין | 18 מותר < א | 19 אסורין > אין עושין את היין אילנתית ואת השמן ערב ואם עשה את היין אילנתית ואת השמן ערב סך את השמן ואין סך יין וחומץ השמן [שהשמן ב] דרכו לסיכה יין וחומץ אין דרכן לסיכה ב ד | 19 חייב | 20 היה < ב ד | 20 מן שפטור עד 23 ר' אליעזר < א | 23 שאין > זה ב ד | 26 אומר < משמו ב | 26 שייעשו > שמן ב ד | 27 יעשו] לא יעשו ב ד | 27 לא יעשו] יעשו | 28 ובענבים טהורות | 31 ור' יהושע אמר יעשו < |

[10] תרומה ניתנה לאכילה ולשתייה ולסיכה לֶאכֹל דבר שדרכו לֶאכֹל ולשתות דבר 1
שדרכו לשתות ולסוך דבר שדרכו לסוך כיצד לאכול דבר שאין דרכו לאכול אין מחייבין
אותו לאכול קנובות ירק ולא פת שעיפישה ולא תבשיל שעיברה צורתו ר' חנניה
סגן הכהנים אומר תרומה שנפסלה מלאכול אדם וכלב אוכלה מטמא טומאת אוכלין
ושורפה במקומה, כיצד לשתות דבר שאין דרכו לשתות אין מחייבין אותו לשתות 5
אניגרון סניגרון ולשתות יין בשמריו: [11] החושש בשיניו לא יגמע את החומץ ויהא פולט
אבל מגמע ופולט ובולע מטבל כדרכו ואינו חושש: [12] החושש בגרונו לא ירדנו בשמן
אבל נותן שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע: [13] כיצד לסוך דבר שדרכו לסוך סך אדם
שמן על גבי מכתו ובלבד שלא יטול במוך ובמטלית ויתן על גבי מכתו: [14] החושש
בראשו ומי שעלו בו חטטין סך את השמן ואינו סך יין וחומץ ששמן דרכו לסוך ויין 10
וחומץ אין דרכו לסוך: [15] יין של תרומה אין עושין אותו אלונתית ואין עושין אותו
זלף ולא יתן אדם משירי הכוס בידו והאשה לא תדיח בו את בנה רבן שמעון בן
גמליאל אומר יין של תרומה שניטמא או שנתגלה שופך ושותה ואינו חושש:

ר' [1] גרעיני זיתים גרעיני תמרים וגרעיני חרובין אף על פי שאין מכונסין י
אסורין ושאר כל הגרעינין הכניסן אסורין משליכן מותרין: [2] קליפי פולין ושומשמין יש 15
בהן אוכל אסורין ואם לאו מותרין קליפי מלפפון אף על פי שאין בהן אוכל אסורין
קליפי אתרוג אסורין גרעיני אתרוג מותרין מעי אתרוג אסרין מפני שהקאות
אוכלין אותן, קליפי אבטיח ומעי אבטיח וקניבת ירק של תרומה ר' דוסא מתיר
לזרים וחכמים אוסרין, ר' יעקב אומר בבכורות וסייפות אסורות באמצע קייץ מותרות
כשם שאסור בתרומה כך אסור בטבל ובמעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ובמעשר 20
שיני והקדש שלא נפדו: [3] המצולות והרקביביות של תרומה אסורין העלו אבק
מותרין: [4] סובין של חדשות אסורין ושל ישנות מותרין עד מתי חדשות אסורות כל זמן
שבני אדם רגילין לחבט מן הגרנות ר' אחא אומר שלשים יום: [4] תלתן של תרומה
שחיפת בה בת כהן את ראשה אין בת ישראל רשאי לחוף אחריה אבל מענגת שערה
בשערה: [5] קטניות של תרומה אין עושין אותה טחינין ר' שמעון מתיר בכרשינין: [6] וכמה 25
יהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה לכהן אחד משמונה בשמינית במה דברים
אמורים בשל דמאי אבל בשל ודאי אפי' כל שהוא אסור במה דברים אמורים בטהורה
אבל בטמאה אפי' כל שהוא וכן אתה אומר בתרומת מעשר שבשאר כל הפירות אם יש
בה כשיעור הזה נותנה לכהן ואם לאו משליכה באור ושורפה: [7] פרתו של ישראל
שילדה בכור הרי זה מאכילה כרשיני תרומה רבן שמעון בן גמליאל אומר ולא עוד אלא 30
שזוכה לה כרשינין, נותן אדם כרשיני תרומה לתוך שובכו ואינו חושש: [8] עבד כהן שברח

1 ע' לקמן שביעית ו' ח'; י שביעית ל"ח ח' (ס' ג'); ע' ג ברכות ל"ו | 11 י שם | 14 י מ"ז ד' (י"ח ד')
15 שם 22 ע' מ י"ח ס' | 29 י מ"ה ח' (י"ח ו') | 31 ע' לקמן יבמות ט' וגיטין סוף ג'; י שם; ג גיטין י"ב

2 שדרכו ב ד | 3 לאכול < א | 3 של ירק ב ד | 3 שעפשה ב ד | 3 ר' חנינא ב ד |
5 ושורפין אותה ב ד | 5 דבר < ב 5 אין < ב | 5 לשתות] להיות [< ב] גומע ב ד 6 לשתות]
ולשין ב | 6 יגמע > בהן | 6 ויהא < ב | 7 ופולט < ב ד | 7 כדרכו < ב | 7 החושש < ב |
7 ירדנו] יערענו ד < ב | 8 שמן < ב | 8 אניגרון < ב (כל תיבות אלו החסרים בב מצוינים ע"י
מקום ריק) | 8 אדן ב | 10 וכל מי | 1 בו] לו ד < ב | 10 שהשמן | 12 זלף] זלח ב אנומלין ד |
12 ולא יטול ב | 12 אדם < ב ד | 12 בידיו | 14 גלעיני ב | 15 מכנסין אסורין ב ד | 15 משליכן]
שאין מכנסין ב ד | 17 מעי < 17 שהקיאות ב ד | 18 אותן < | 19 אומר < משמו | 19 הבכרות
ב הכברות ד | 20 שאסור] שאסורות > לאכול ב ד | 20 אסורות | 20 בטבל > ובמעשר טבל ב ד
21 הניצולית ב | 21 והרקבונית ב ד | 22 מותרות 22 אסורות | 22 מותרות | 23 לחבוט | 23 מן] בין
24 שהפה ב ד | 24 את < | 24 רשיית ב | 24 אין רשאי בת ישראל | 24 מעגנת 25 אותן ב ד |
25 טחינין < ב | 27 ודאי > הרי אפילו | 27 כל שהוא < ב | 30 בכור < א | 30 כרשינין של ב
ד | 31 שיזכה ב | 31 אדן ב |

1 ואשת כהן שמרדה הרי אלו אוכלין בתרומה, ולא יצא רוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו
בחזקת שכהן גדול קיים: [9] בקרו של כהן שהיה עומד אצל בקרו של ישראל וכן כליו
של כהן שהיה נארגין אצל כליו של ישראל הרי זה מדליק עליהן שמן שרפה, ישראל
שהיה יושב בחנותו של כהן הרי זה ממלא לו את הנר שמן שרפה עולה לעליה ויורד
5 לדות נכנס לעשות צרכיו של כהן ולא לעשות צרכיו של ישראל אם היה שותף עמו
בחנות הרי זה מותר כהן שהיה בתוך ביתו של ישראל מיסב ולא לצרכיו של ישראל אם
היה שותף בחנות הרי זה מותר כהן שהיה מיסב בתוך ביתו של ישראל הרי זה מדליק
את הנר שמן שרפה אף על פי שעמד כהן והלך לו אין מחייבין אותו לכבותו עד
שכבה מאליו, ישראל שנכנס לתוך ביתו של כהן להדליק לו הנר טובל לו הפתילה
10 בשמן שרפה בת כהן שהיתה בידה נר מלא שמן שרפה בערב שבת עם חשכה הרי זו
נותנת לתוכו הולין כל שהוא ומדליקו: [10] סך כהן עצמו שמן של תרומה ומביא בן
כתו ישראל ומעגלו על גביו סך כהן עצמו שמן של תרומה ונכנס למרחץ אין הזר
נמנע מלמשחו אף על פי שניסך ממנו לא יסוך כהן שמן של תרומה על גבי טבלה
של שייש להתעגל עליה ר' שמעון בן גמליאל מתיר: [11] שמן של תרומה אין סכין
15 אותו בידים טמאות נפל על גבי בשרו משפשפו ואינו חושש שמן תרומה אין חוסמין
בו תנור וכירי' ואין סכין בו מנעל וסנדל לא יסוך את רגלו והוא בתוך המנעל או בתוך
הסנדל אבל סך את רגלו ונותנה במנעל או בסנדל סך כהן עצמו שמן של תרומה
ומתעגל על גבי קיטבילא חדשה ואינו חושש: [12] שמרים של תרומה ראשון אסור שיני
מותר ר' מאיר אומר שיני בנותן טעם ושל מעשר ראשון שיני אסור שלישי מותר ור'
20 מאיר אומר שלישי בנותן טעם ושל הקדש ראשון ושיני ושלישי אסור רביעי מותר
ר' מאיר אומר רביעי בנותן טעם: [13] שמרי גוים שיבשו אסורין בהנאה: [13] חרסן של זב
ושל זבה ראשון ושיני טמא שלישי טהור במה דברים אמורים בזמן שנתן לתוכו מים
אבל לא נתן לתוכו מים אפי' עשירי טמא ר' אליעזר בן יעקב אומר שלישי אף על
פי שלא נתן לתוכו מים טהור: [14] לוקחין ושואלין מימי רגלים ואין חוששין שמא של
25 נידות הן שלא נחשדו בנות ישראל להיות מכנסות מימי רגליהן כשהן נידות:
[15] אין מערבין תרומת תבואה וקטניות כאחד אבל מערבין שומשמין באיפולין וכן
איפילין בעדשים וכל דבר שדרכו ליכבר משחרבה יהודה מהרה תיבנה התחילו לערב
תבואה בתבואה וקיטניות בקיטניות אבל לא תבואה בקיטניות ולא קיטניות בתבואה:
[16] כהן שניתן לו תרומה ומצא בו דברים אחרים הרי אילו אסורין שהכל משליכין לבית
30 הדמע: [17] אין מביאין תרומה מן הגורן לעיר ומן המדבר לישוב אבל במקום שהיה

2 י שם (י"ח ח') | 9 ע' לקמן שביעית ו'; י מ"ס כ"ג ג' (ג' ח'); וע' ג כריתות ז | 14 לקמן שם;
י שביעית ל"ח ג' (ס' ס') | 18 י מ"ס ח' (י"ח ס'); ג ב"ב ל"ז 21,22 לקמן טהרות ה'; י שם | 24 לקמן
שם | 30 י דמאי כ"ח ד' (ח' ג'); ג חולין קל"ד: |

1 הרוצח ב ד | 3 נארג ב ד | 6 מן כהן עד 7 מותר < ב ד | 7 מדליק > לו ב ד | 8/9 עד
שיתכבה ב ד | 9 הנר > ומבקש לילך ב ד | 9 פתילה ב ד | 10 שרפה > וכן בת ישראל שנכנסה
אצל בת כהן ומבקשת לילך טובלת לה פתילה בשמן שרפה ב | 13 מלמשחו] מלשמשנו | 13 יסוך] יתן |
14 שיש | 15 נפל על < א | 15 משפשף ב ד | 15 ואינו חושש] אפי' בידים טמאות | 15 ושל תרומה |
15 הוממין א | 16 המנעל > לא יסוך את רגליו והוא ב ד | 16 או < ב ד | 17 לסנדל ב ד > סך את
רגלו ונותנה ב ד | 17 או < ב ד | 18 קטבוליא ב ד | 18/19 של תרומה ראשון ושני אסור שלישי
מותר ר' מאיר אומר שלישי בנותן טעם שיני ראשון אסור ושיני מותר ר' מאיר שיני בנותן טעם ושל הקדש
ראשון ושיני ושלישי אסור ב | 19/20 ור' יהודה אומר בנותן טעם | 20 ושל הקדש] של חדש | 21 חרסן]
[וכ"ב חרסן לשון כלי הרס א] התפּר | 23 אבל < ב | 23 עד עשירי ב ד 24 מים < א | 24 רגלים
> מכל מקום ב ד | כשהן] בשעה שהן ב ד | 26 באפולים ד | 27 ואיפילים ב | 27 ליכבד |
29 שנתנו לו ב ד שהכל משליכין] שמשלמין |

ובהמה אוכלת, התקינו שיהא מביא ונוטל שכרו מפני חלול השם : [18] עשרה אין חולקין בבית הגרנות להן חרש שוטה וקטן טומטם ואנדרגינוס נשים ועבדים וערל וטמא והנושא אשה שאינה הוגנת לו וכולן נותנין להן תרומה בתוך הבית חוץ מן הטמא והנושא אשה שאינה הוגנת לו :

סליק פירקא וסליקא מסכתא תרומות.

עורלה

א [1] הנוטע לסייג לקורות ולעצים פטור מן הערלה אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שנטעו לסייג ולקורות ולעצים דבר הראוי להם אבל נטע לסייג ולקורות ולעצים דבר שאין ראוי להם חייב בערלה נטעו לעצים וחשב עליו לאכילה מאימתי מונה לו משעת נטיעות : [2] הנוטע לרבים חייב ור' יהודה פוטר ר' שמעון בן אלעזר אמר משמו היה נוטע לרבים חייב בעורלה העלה לרבים מאליו פטור מן הערלה : [3] הנוטע בספינה ובעציץ ובראש הגג הייב בערלה נטעה בעציץ שאינו נקוב שברו וחזר ונטעו בעציץ נקוב אם יכול לחיות חייב ואם לאו פטור כיזה צד ידוע אם יכול לחיות חופר גומה בארץ ונוטעה כה אם יכול לחיות חייב ואם לאו פטור : [4] אילן העולה בין מן הגזע ובין מן השרשים חייב בערלה רבי יהודה אומר העולה מן הגזע חייב מן השרשים פטור הקדישו ואחר כך נטע חייב בערלה נטע ואחר כך הקדישו ופדאו מאימתי מונה לו משעת נטיעתו : [5] גוי שהרכיב עץ מאכל על גבי עץ סרק מאימתי מונה לו משעת נטיעתו ר' יוסי אומר נוטעים יחור של ערלה ואין נוטעים יחור אגוז של ערלה מפני שהוא פרי ואין מרכיבין כפניות של עורלה ר' שמעון בן אלעזר אומר סמני ערלה עולה באחד ומאתים צובע בהן בבלול והולכין אחר הרוב : [6] ר' עקיבה אומר בשר בחלב מותר בהנאה בעלי מומין אסורין כל שהן ר' יוסי אומר בעלי מומין יבקר : [7] תנור שהסיקו בקליפי עורלה אם חדש יותץ אם ישן יוצן אפה ובישל בגחלים מותר אפר כלן מותר חוץ מעצי אשרה אפר בתים שנתנגעו ועפר בגדים שנתנגעו אסורין בהנאה : [8] ספק ערלה בארץ ישראל אסור בסוריא מותר ובחוצה לארץ מותר כרם שנטע ירק וירק נמכר חוצה לו ספיקו בארץ ישראל אסור בסוריא ובחוצה לארץ מותר ר' יהודה אומר אף זה ספיקו בסוריא אסור איזהו ספיקו בסוריא מותר כרם שנטעו ירק ושדה ירק בצידו וירק נמכר חוצה לו ספיקו בארץ ישראל אסור בסוריא ובחוצה לארץ מותר, הרי שמצא נטיעה קטנה בתוך שדהו ספיקו בארץ ישראל אסור בסוריא ובחוצה לארץ מותרת ר' אלעזר בר' יוסי אומר משום ר' יוסי בן דורמוסקית

1/2 ע' לעיל פס״ה ד׳ ; ג יבמות ל״ט | 8 י ס׳ ג׳ (ה׳ ה׳) | 11 י ס״ה ה׳ (ה׳ ג׳) | 13 י שם | 16 ע׳ י ב״ב ע״ו ה׳ (ה׳ ה׳) ; ג ב״מ קי״ט | 17 י ס״ה ה׳ (ה׳ ג׳) | 18 י שם (ה׳ ג׳) | 21 ע׳ י ס״ג ד׳ (ג׳ ה׳) | 22 ע׳ י שם ; ג חולין קט״ז בכורות כ״ג ; | 23 י ס״ג ה׳ (ג׳ ה׳) ; ג פסחים כ״ו : | 25 י ס״ג ג׳ (ג׳ ה׳) ; ג קידושין ל״ח |

1 שכרו > מכהן ב ד | 2 אנדרוגינוס | 8 לסיג ב | 9 שנטע | 9 אבל > ב | 9 מן אבל עד 10 ולעצים > א | 10 ודבר א | 10 חייב בערלה] פטור מן הערלה א | 12 הנוטע ב ד | 12 מן העולה עד הערלה > ב | 12 מאיליו > | 13 בספינה > ב | 13 פטור מן הערלה א | 14 נשבר ב ד | 14 ונטעו] וזרעה | 15 יודע ב ד | 15 לחיות > ואם לאו | 16 בערלה > ב ד | 17 חייב בערלה] פטור ב ד | 19 מאימתי > ב ד | 20 יחור > ב ד | 22 ר' עקיבה] ר' שמעון בן אלעזר ב ד | 23 יושן ב | 24 בגחלין] בגידולין א | 24 אפר] אפה | 24 בכולן ב ד | 25 מותר > ב ד | 26 מותר > כיצד 26 מן כרם עד 27 מותר > ב | 27 אסור] מותר א | 27 בסוריא מותר] מותר | 28 שנטוע | 29 שנמצא |

שאמר משם ר' יוסי הגלילי שאמר משום ר' יוחנן בן נורי שאמר משם ר' אליעזר הגדול אין ערלה בחוצה לארץ :

סליק פירקא וסליקא מסכתא כולה.

דמאי

א **א** [1] הקלין שבדמאי השיתין והרימין והעוזרדין חזקתן בכל מקום פטורין אם היו משומרין חייבין אם כחס על שדהו פטורה ר' יוסי אומר שיתין שבצפורי חייבות מפני שהן משתמרין ר' יוסי בר יהודה אומר הנובלות הנמכרות עם התמרה חייבות וחכמים אומרים עד שלא יטילו שאור פטורות משיטילו שאור חייבות : [2] בראשונה היה חומץ שביהודה פטור מפני שחזקתו מן התמד עכשו שחזקתו מן היין חייב : [3] הבכורות והסייפות בגינה חייבות ובבקעה פטורות ואלו הן הבכורות עד שלא ישימו שומר והסייפות משיקפלו המקצעות ר' אלעאי משום ר' אליעזר אומר הבכורות לעולם חייבות מפני שהן משתמרות : [4] כזיב עצמה פטורה מן הדמאי חזקת ארץ ישראל חייב עד שיוודע שהוא פטור חזקת חוצה לארץ פטור עד שיודע לך שהוא חייב חזקת בעלי בתים ישראל שבסוריא אין מפרישין עליהם דמאי אם בידוע שרוב פירות שלהן חרי אלו חייבין אם אמר שלי הן חייב לעשר מעושרין הן נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהיתיר : [5] היה מוכר פירות בשנת מעשר שיני אמר מעשר שיני הן נאמן : [6] היה מוכר בשנת מעשר עָנִי ואמר משנת מעשר שיני הן אינו נאמן היה מוכר פירות בשנת מעשר שיני ואמר מעושרין הן נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהיתיר : [7] היה מוכר פירות בשביעית ואמר של ערב שביעית הן חייב במעשרות וחייב בביעור : [8] היה מוכר פירות במוצאי שביעית ואמר של שביעית הן פטור ממעשרות ומביעור שכל דבר ששתיקתו פטורה נאמן להחמיר לפיכך פרושו להקל פטור : [9] פירות ארץ ישראל שרבו על פירות חוצה לארץ חייבין ופירות חוצה לארץ שרבו על פירות ארץ ישראל הרי אלו פטורין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים על הדברים התדירין כגון האגוזין ודורמסקיות ופסליא ופסלקאות פטורים ושאר כל הדברים חייבין אמר ר' נראין דברי ר' מאיר בדבר שאינו קבוע ודברי חכמים בדבר הקבוע : [10] הלוקח מן החמרת בצור ומן המוגירות בצידון פטור מן המוגורות בצור ומן החמרת בצידון חייב ר' יוסי בר יהודה אומר הלוקח מן המוגרות בצידון פטור ואין צריך לומר מן החמרת מן חמר אחד בצור חייב ר' יהודה אומר החמרת היורדת לכזיב חייבת מפני שחזקתה מן הגליל וחכמים אומרים הרי היא בחזקתה פטורה עד שתיוודע לך מהיכן היא : [11] הלוקח מן הספינה

11 י כ״ח ד׳ (שם) | 12 יכ״ח ג׳ (שם) | 15 י כ״ב ה׳ (ה׳ ג׳) א כ״ד : | 24 א שם | 27 י שם א מ״ה : כ״ח : | 31 י כ״ב ג׳ (ג׳ ה׳) א מ״ב : |

1 שאמר משום ר' יוסי הגלילי שאמר > | 8 והחוזרדין ב ד | 9 משתמרין ב ד | 9 חייבות | 9 שבציפורן | 1 שנמכרות ב הניכרות ד | 10 התמרים ב התמרות ד | 11 יטלו | 11 ומשייטילו ב | 12 התמר ב | 12 הברכות | 13 בבקעה ב ד | 13 אלו ב ד | 13 הביכות | 13 שלא יושיבו ב ד | 13 שומר] שומא | 14 הברכות | 15 שהוא > א | 16 לך > ב ד | 16 בתי ב ד | 17 ואם ב ד | 17 הפירות ב ד | 17 אם > ב ד | 19 ואמר ב ד > של ב ד | 19 מוכר > פירות ב ד | 19 בשנת > | 19 עני] שני ב | 19 משנת > ב ד | 20 הן] זה | 20 מעושרין הן] מעשר עני | 21 בשביעית] שביעית | 22 היה מוכר פירות בערב שביעית ואמר של מוצאי שביעית הן ב ד [ב=א | 23 כל 23 דבר > ב | 24 לארץ > הרי אלו | 24 פירות ב ד | 25 על] אף ב ד | 26 ודורמסקניות ב והורמסקניות ד | 26 ופסיליה ב > ד | 26 ופסלקאות > ב והפסדקאות א | 28 המוגירות] המגר' ד המגרת א | 29 המוגירות ב המגורות ד | 29 בצידון] בצור ב ד | 29 פטור > | 30 אחד] אחר | 30 חייב | 30 שחזקתו | 31 בחזקת |

1 ביפו מן הספינה בציפורי חייב ר' יהודה אומר כופת היישוב וכופת אנטיפטרים ושוק
של פטרוס בראשונה היו דמאי מפני שחזקתן מהר המלך עכשיו אמרו רבותינו כל עיירות
כותיים שעל יד הדרך כגון תבואה וקיטניית שלהן דמאי מפני שמשתמש ביהודה
ושאר כל פירותיהן ודאי: [12] אוצר של ישראל וגויים מטילין בו אם רוב גוים ודאי
5 אם רוב ישראל דמאי מחצה על מחצה ודאי דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אפי' כולם גוים
וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי: [13] אמר ר' יוסי במה דברים אמורים באוצר של יחיד אבל
באוצר מלכים הולכין אחר הרוב אמרו לו אחרי שהוריתה לנו על אוצר יבנה שלפנים מן
החומה שהוא דמאי היה רובו כותיים אבל אוצר שמטיל לתוכו מחוצה לארץ לארץ כגון
אוצרה של רנב חייב לפי חשבון: [14] אמר ר' יהושע בן קופסאי כל ימיי הייתי קורא הפסוק הזה
10 והיזה הטהור על הטמא ולא מצאתיו אלא באוצר יבנה בלבד ומאוצר יבנה
מצאתי שטהור אחד מזה על מאה טמאין: [15] הלוקח לבהמה ולחיה ולעוף פטור
מן הדמאי: [16] לא יקשור ישר' בהמתו אצל בהמתו של גוי הלכה בהמה מאיליה אין
מחייבין אותו להחזירה: [17] משכיר ישר' בהמתו לגוי ופוסק עמו על מנת שהגוי זנה
ובלבד שלא יאמר לו כך וכך שעורים תהא מטיל לפניה כך וכך עמיר תהא מוטיל
15 לפניה: [18] גוי שאמר לו לישר' תן שמן על גבי מכתי ודאי אסור דמאי מותר נפל על
על גבי בשרו משפשף ואינו חושש: [19] גוי שנתן שמן על גבי טבלה של שייש
להתעגל עליה משעמד מותר לישר' לישב אחריו: [20] הלוקח פירות לאכילה ונמלך
למוכרן לא ימכרנו לגוי ולא יאכילם לא לבהמת חבירו ולא לבהמת עצמו אלא אם כן
עישר: [21] כיוצא בו מי שנפל לו פירות בירושה או שניתנו לו במתנה לא ימכרם לגוי
20 ולא יאכילם לא לבהמת חבירו ולא לבהמת עצמו אלא אם כן עישר: [22] לוקחין שדה
זרועה מן הגוי בין שצימחה ובין שלא צימחה משביעית למוצאי שביעית ואינו חושש:
[23] הלוקח לזרע אחד דבר שזרעו כלה ואחד דבר שאין זרעו כלה אין זורעין את הטבל
ואין מחפין את הטבל ואין עושין עם הגוי בטבל ישר' ששכח וזרע את הטבל עד
שלא צימיחה חייב משצמחה פטר שכבר אבד: [24] הלוקח יין ליתן לתוך המוריים ויין
25 לעשות אלונתית כרשינין לעשות טחינין חייב בדמאי ר' שמע' בן אלע' פוטר וכן
היה ר' שמע' בן אלעזר אומר הלוקח כרשינין לעשות טחינין פטור מן הדמאי: [25] הלוקח
יין ליתן לתוך הקילור וקמח לעשות מלוגמא ורטייה פטור מן הדמאי וחייב בודאי והן
עצמן פטורין מן הודאי הלקח קמח לעורות פטו. מן הדמאי וחייב בודאי ושל ודאי
שנתן שם עורות מותר ליתן לתוכן עורות אחרים: [26] שמן טוב בית שמאי מחייבין

9 לקמן סוף מכשירין; י כ"ג ג' (ג' ד') | 10 במדבר י"ט י"ט | 17 ג חולין ז: , 22 י כ"ח ד' (ח' ג') |
26 י סס | 29 י סס |

1 בציפורי] בקסרי ב ד א | 1 כיפת | 1 וכיפת | 1 אנטפרס | 2 פטרי' | 3 מפני < שישראל
ב של ישראל ד | 3 משתמשין ב ד | 4 בו] לתוכו ב ד | 7 הרוב < אמר ר יהודה בד"א באוצר של
ישראל וגוים אבל אוצר ישראל וכותים הולכים אחר הרוב | 7 אוצרות | 7 של יבנה ב ד | 7/8 שלפנים
מן החומה] שלפני א שלפני מלחמה ד | 8 רובן | 8 שמטילין ב שמטיל ד | 8 לתוכו] בו ב ד | 9 דנב |
9 קבוסאי ב קביסאי ד | 10 מצאתיו] מצא ידע | 10 באוצר < של ב ד | 10 בלבד < ב | 10 ומאוצר
< של | 11 מצאתי] למדתי ב ד | 11 מזה < ואפילו ב ד | 11 מן הלוקח עד 17 אחריו, אחר 24
שכבר אבד ב ד | 11 ולעופות ב ד | 12 יקשור < אדם | 12 אם הלכה ב שאם אכלה ד | 13 עמו]
עליה | 14 לו < | 14 לפניה < ב | 15 לו < ב ד | 15 בודאי . . בדמאי ב ד | 16 שיש |
17 ליסב | 18 ימכרם ב | 18 לא לבהמת חברו] לבהמת אחרים ב ד | 19 עישר] עושה | 20 לא לבהמת
חברו] לבהמת אחרים ב ד | 21 משצמחה ב לפני צמחה ד | 21 ובין עד לא ב ובין עד שלא ד |
22 לוקחין זרע ב ד | 24 חייב משצימיחה < | 24 ליתן < | 24 המורים ב | 25 בדמאי < ואצ"ל
בודאי הן עצמן פטורים מן הדמאי הלוקח יין ושמן ליתן על גבי חטטין וכרשינין לעשות טחינין חייב
בדמאי ב ד | 25 ורשב"א | 27 לתוך הקילוח | 29 שם] לתוכו ב ד | 29 טוב] ערב ב ד |

1 ובית הילל פוטרין אמר ר' יהודה לא היו בית הילל פוטרין אלא בשל פילייטון:
[27] אחרים משום ר' נתן אומרים מחייבין היו בית הילל בשמן וורד: [28] תשלומי תרומה
חומשה וחומש חומשה ומותר עומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות ותוספת
ביכורים ר' שמעון בן יהודה אומ' משום ר' שמעון בית שמאי מחייבין ובית הילל
5 פוטרין וכולן אם קרא שם למעשר שיני שלהם מה שעשה עשוי: [29] כפת המרחץ פטורה
מן הודאי ואין צריך לומר מן הדמאי רבן שמע' בן גמליאל אומר אף אינה מטמאה
טומאת משקין שכן הגרדי הסך באצבעותיו חייב בדמאי שהסורק נותן בצמר פטור מן
הדמאי לפיכך שמן שביעית נותנין אותו לגרדי ואין נותנין אותו לסורק:

ב ב [1] האורז במקומו מותר בחולת אנטוכיא ר' אלעזר בר' יוסי אומר האורז שבחולת
10 אנטוכיא מותר הוא עד בורו: [2] המקבל עליו ארבעה דברים מקבלין אותו להיות חבר
שלא יתן תרומה ומעשרות לעם הארץ ושלא יעשה טהרותיו אצל עם הארץ ושיהא
אוכל חוליו בטהרה המקבל עליו להיות נאמן מעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר
ואת שהוא לוקח ואינו מתארח אצל עם הארץ דברי ר' מאיר וחכ' אומרים המתארח
אצל עם הארץ נאמן אמר להן ר' מאיר על עצמו אינו נאמן עלי הוא נאמן אמרו לו
15 מימיהם של בעלי בתים לא נמנעו מלהיות אוכלין זה אצל זה אף על פי כן פירות
שבתוך בתיהם מתוקנין: [3] עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות ונחשד על דבר אחד
נחשד על כולן דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אינו חשוד אלא על אותו דבר בלבד:
[4] גוי שקיבל עליו דברי תורה ונחשד על דבר אחד אפילו . . . כל התורה כולה הרי
הוא כישר' משומד: [5] עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות חוץ מדבר אחד אין מקבלין
20 אותו גר שקיבל עליו כל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי בר'
יהודה אומר אפילו דבר אחד מדיקדוקי סופרים: [6] כהן שקיבל עליו כל עבודת כהונה
חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו: [7] בן לוי שקיבל עליו כל עבודת לויה חוץ מדבר
אחד אין מקבלין אותו שנא' המקריב את דם השלמים אין לי אלא זריקת דם
והקטר חלבים מנין יציקות ובלילות תנופות והגשות הקמיצות וההקטרות וקבלת הזאות
25 השקאת סוטה ועריפת העגלה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בפנים ובחוץ תלמוד לומר
בני אהרן כל עבודה שבבני אהרן ר' שמעון אומר יכול אין דוחין אותו אלא ממתנת
מקדש בלבד מנין אף ממתנות גבולין תלמוד לומר ראשית דגנך מפני מה כי בו
בחר יי' אלהיך: [8] המקבל עליו לשרת יש לו במתנות ושאין מקבל עליו לשרת אין
לו מתנות: [9] בזמן שהכהנים עושין רצון אביהם שבשמים מה כת' בהם חלקם נתתי
30 אותם מאשי קודש קדשים משלהן הן נוטלין ואין נוטלין משלו ובזמן שאין

5 א ד' | 9 י כ"ב ד' (ב' ח') א מ"ו | 10 ע' לקמן ע"ז ג', י סס (ב' ב'); ג בכורות ל' יבמות מ"ז: |
16 י סס | 21 ג סס, חולין קל"ג | 23 ויקרא ז' כ"ט | 26 סס סס ל"ג | 27 דברים י"ח ד' | 27/28 סס סס
י' | 29/30 ויקרא ו' י' |

1 ר' נתן ב ד | 1 פליטון ב ד | 1 בלבד < ב ד | 2 אומרים < ב ד | 2 וורד < ודנין ב ד
[וליכא הפסק] | 4 הבכורים ב ד | 5 וכולן שקרא ב ד | 5 שלהם] עליהם | 5 כפת] בפת ב ד | 5 פטור
ב | 6 אומר < ב | 7 שמן שהגרדי סך ב ד | 7 בדמאי < | 9 אורז ב ד | 9 בחולת] שבתחילת |
9 אנטוכיה ב אנטכיא ד | 9 ר אליעזר | 9 אורז ד אורה א | 9 שבתחילת | 11 שלא לתן | 11 טהרות ב
ד | 11 אצל] עם ב | 12 חולין ב ד | 14 עלי הוא נאמן] יהא נאמן על אלו | 14 אמרו לו] אמר להם
ב < ד | 16 עליו < כל | 18 גוי] גר ב ד | 18 עליו < כל ב ד | 18 אפי' < על [ונקודות <]
ב ד | 18 כל < | 19 משומד] מומר | 19 עליו < כל ב ד | 20 מן גר עד אותו < ב | 20 גר <
בימים הקדמונים ד[4] | 21 אחד] קטן ב ד | 23 השלמים < וגומר ב ד | 24 ליציקות | 24 וההקטרות
< המליקות | 24 והקבלות וההזאות | 25 עגלה | 25 מבפנים ומבחוץ ב ד | 26 אמר ר' שמעון |
27 דגנך < תירושך ויצהריך וגומר ב ד | 28 אלהיך < ב ד | 28 כל המקבל ב ד | 28 שירות
ב ד | 28 כל שאין ב ד | 28 שירות ב ד | 29 במתנות ב ד | 29 של מקום ב ד | 29 מה
נאמר בהם ב ד | 30 אותם] אותה ב | 30 קודש קדשים < ב ד | 30 משלו] משלי ב ד |

1 עושין רצון אביהן שבשמים מה נאמר בהם מי גם בכם ויסגר דלתים וכולן שחזרו
בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר חזרו בהם בפרהסיא מקבלין
אותן במטמוניות אין מקבלין אותן ר' שמעון ור' יהושע אומר לעולם מקבלין
אותן שנא' שובו בנים שובבים: [10] הבא לקבל עליו אם היה נוהג כתחילה
5 בצינעא מקבלין אותו ואם לאו אין מקבלין אותו ואחר כך מקבלין אותו ר' שמעון
אומר לעולם מקבלין אתו ומלמדין אתו: [11] והולכין ומקבלין לכנפים ואחר כך מקבלין
אתו לטהרות ואם אינו מקבל עליו אלא לכנפים בלבד מקבלין אתו קיבל עליו לטהרות
ולא קיבל עליו לכנפים אף על הטהרות אינו נאמן: [12] עד מתי מקבלין בית שמאי אומ'
למשקין שלשים יום ולכסות שנים עשר חודש ובית הילל אומ' זה וזה שלשים יום:
10 [13] הבא לקבל עליו אפילו תלמיד חכם צריך לקבל עליו אבל חכם שישב בישיבה אין
צריך לקבל עליו ולא עוד אלא שאחרים מקבלין לפניו: [14] המקבל עליו בפני חבורה
אין בניו ועבדיו צריכין לקבל בפני חבורה אבל לפניו מקבלין רבן שמעון בן גמליאל
אומר אינו דומה חבר שקילקל לבן חבר שקילקל: [15] בן חבר שהיה הולך אצל אבי
אמו עם הארץ אין אבי אמו חושש שמא מאכילו טהרות אם בידוע שמאכילו טהרות
15 אסור ובגדיו טמאין מדרס: [16] בת עם הארץ שנישאת לחבר אשת עם הארץ שנישאת
לחבר עבד עם הארץ שנמכר לחבר צריכין לקבל עליהן וכתחילה: [17] בת חבר שנישאת
לעם הארץ אשת חבר שנישאת לעם הארץ עבד חבר שנמכר לעם הארץ הרי הן
בחזקתן עד שיחשדו ר' שמעון בן אלעזר או צריכין לקבל עליהן כתחילה וכן היה ר'
שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה אחת שנישאת לחבר והיתה קומעת
20 על ידיו תפילין נישאת למוכס וקשרה על ידיו קשרים: [18] בן חבר שלמד אצל עם הארץ
עבד חבר שלמד אצל עם הארץ הרי הן בחזקתן עד שיחשדו בן עם הארץ הלמד אצל
חבר עם עבד עם הארץ הלמד אצל חבר כל זמן שהן אצלו הרי הן כחבר יצאו מאצלו
הרי הן כעם הארץ: [20] לא יאמר חבר לעם הארץ הולך ככר זה והולך לפלוני חבר
שאין משלחין טהרות ביד עם הארץ: [21] חבר שאמר לו עם הארץ הילך ככר זה והולך
25 לפלוני עם הארץ לא יתן שאין מוסרין טהרות לעם הארץ: [22] עם הארץ שאמר לחבר
תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין טהרות לעם הארץ:
[23] היה גדור מן הככר אמר לו תן לי ואוכלינו אבטיח שניקר אמר לו תן לי ואוכלינו
יין וניתגלה אמר לו תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו:
[24] כיוצא בו לא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח שאין מאכילין את

1 מלאכי ח' ו' | 4 ירמיה ג' י"ד | 4 י כ"ג ח' (י"ב ג'); ג סס | 6 סס, סס | 8 סס, סס | 13 ש ב' ג' |
15 י כ"ב ד' (ב' ג') | 19 ג ע"ז ל"ט | 29 י כ' ב' (ג' ח'); ג פסחים כ"ב: |

1 של מקום | 1 דלתים > וגו' | 3 במטמורנית ב במטמונות ד | 3 ר יהושע > בן קרחה ב ד | 3 אומרים ב ד | 3 אומר > מדין ב | 3 לעולם] בין כך ובין כך ב ד | 4 שובבים > וגו' |
4 מתחלה | 5 ואם לאו אין מקבלין אותו < ב ד | 5 ואח"כ מקבלין] ואח"כ מלמדין [אותו ב] ב ד <
ואם לאו מלמדין אותו ואח"כ מקבלין אותו | 5 מן ר' שמעון עד 6 אתו < | 6 לעולם] בין כך ובין כך ב |
7 אתו < ב ד | 7 ואם > אמר ב ד | 7 עלי ב ד | 9 לכסות ב ד | 9 לשלשים ב ד | 10 היושב
ב ד | 11 לקבל עליו > שכבר קבל עליו משעה שישב אבא שאול אמר אף ת"ח אין צריך לקבל עליו
ב ד | 11 אף אחרים ב ד | 11 בפניו ב ד | 11 עליו < ב | 11 מן המקבל עד בפני < | 12 אלא
מקבלין בפניו חבורה ב ד | 13 אצל] אחר | 13/14 אבי אמו] אביו | 14 בטהרות ב ד | 14 יודע |
14 בטהרות ב ד > הרי זה | 16 עבדו של ב ד | 16 בתחלה | 17 עבדו של ב ד | 17 הן < ב |
18 מן ר' שמעון עד היה < ב | 20 והיתה קושרת ב ד | 20 קשורין ב ד | 20 בנו של ב ד |
20 שהיה למד ב ד | 21 של חבר ב ד | 21 שהיה למד | 21 בנו של ב ד | 21 שלמד ב ד |
22 עבדו של ב ד | 22 שהיה למד ב ד | 23 יאמר > אדם | 23 הילך ב ד | 23 זו ב ד | 23 והולך]
ותן ב ד 24 אין א | 29 אדם] ישראל ב ד | 29 אבר מן החי לבני נח וכוס יין לנזיר ב ד |

1 האדם דבר האסור לו ועל כולן אין מברכין עליהן ואין מזמנין עליהן ואין עונין אחריהן
אמן ואין נשאלין לעם הארץ על טהרותיו לא יאמר לו צא אכול צא שרוף אלא אם
א' לו אם כזה שאלתה טמא אם כזה שאלתה טהור:

ג. ג [1] העיד ר' יוסי בן המשולם משום ר' נתן אחיו שאמר משום ר' אלעזר חסמא
5 שאין עושין טהרות לעם הארץ לא יעשה לו עיסתו תרומה בטהרה אבל עושה לו
עיסתו חולין בטהרה מפריש ממנה חלה ונותן לפי כפישא ועם הארץ בא ונוטל זו וזו
לא יעשה לו זיתי תרומה בטהרה אבל עושה לו זיתי חולין בטהרה מפריש מהן תרומה
ונוטל ונותן לתוך כליו של חבר ועם הארץ בא ונוטל שתיהן כשם שאין נותנין
תרומה אלא לכהן חבר כך אין משלמין קרן וחומש אלא לכהן חבר: [2] האוכל תרומת
10 עם הארץ משלם קרן וחומש לכהן חבר וחבר נוטל דמים ומפייס את עם הארץ:
[3] תרומת חבר ותרומת עם הארץ שנתערבו כופין את עם הארץ ליטול חלקו חולק כהן
ישראל עם כהן כותי מפני שמציל מידו אבל לא בארץ ישראל מפני שמחזיק לכהונה
אף בארץ ישראל מקום שמכירין אותו שהוא כותי מותר לחלוק הימנו אבל כהן חבר
עם כהן עם הארץ שעושה בטומאה אבל בזמן שעושה בטהרה לא יאכל ממנו מפני
15 שמאכילו בשר עוף טהור ומשקהו יין רבעי: [4] בראשונה היו אומרין חבר ונעשה גבאי
דוחין אותו מחבירותו חזרו לומר כל זמן שהוא גבאי אינו נאמן פירש מגבייתו הרי זה
נאמן: [5] חבר שהיה חוכר מעם הארץ עיקרי תאינים ודליות ענבים מעשר ונותן לו ואינו נותן
לו אלא משלו בן חבר שהיה הולך אצל אבי אמו עם הארץ אין אביו חושש שמא מאכילו
דברים שאינן מתוקנין היו בידו פירות אינו חושש שמא אינן מתוקנין אומ' לו האכילני
20 מעשר ומאכילו: [6] לא ישתמש חבר במשתאו של עם הארץ ולא בסעודת עם הארץ
אלא אם כן היו מתוקנין הכל תחת ידיו אפילו אינה אלא מניקית אחת של יין לפיכך
חבר ששימש במשתאו של עם הארץ ובסעודתו הרי זו חזקה למעשרות: [7] חבר שהיה
מיסב במשתה וסעודת עם הארץ אפילו רואין אותו נוטל ואוכל מיד נוטל ושותה מיד
אין זו חזקה למעשרות שמא עישר בלבו היה בנו מיסב עמו מעשר עליו אחר אין
25 מעשר עליו בנו במקום אחר מעשר עליו: [8] בן חבר שהיה מיסב במשתאו ובסעודתו
של עם הארץ אפילו רואין אותו נוטל ואוכל מיד נוטל ושותה מיד אין לו חזקה
למעשרות שמא עישר בלבו אף על פי שאמ' כל אילו תקלה לאחרים הן אם היה
שותף עמו בחנות הרי זו חזקה למעשרות: [9] עם הארץ שהיה משתמש בחנות חבר
אף על פי שהחבר יוצא ונכנס מותר אינו חושש שמא מחליף היה הוא נאמן ואשתו

1 עיין לעיל פ' כ"ח; ג ברכות מ"ה; ג חולין קל"ב; א ע': | 9 לעיל
סס ה' | 11 לעיל סס ו' | 20 י כ"ב ד' (ב' ב') | 22 י סס, א פ"ח |29 י סס ג' (ג' ג') |

1 ועל כולן] וכולן ב | 2 ואין < ב ד | 4 שאמר < ב ד | 5 של תרומה ב ד | 6 של
חולין ב ד | 6 לפי] לתוך ב ד | 6 זו וזו] את שתיהן ב | 7 זיתים של ב ד | 7 זיתים של
ב ד | 8 ונוטל < ב ד | 8 את שתיהן ב ד | 11 ליטול] למכור ב ד | 11 את חלקו ב ד | 11 וחולק
ב ד | 11 כהן > עם ישראל ב ד | 12 כותי > במקום כותי ב ד | 12 שהוא מציל ב ד |
12 ישראל < ב ד | 12 שמחזיקו ב שמחזיקין ד | 12 בכהונה ב ד | 13 אותו] בו ב ד | 13 אוכל
ב ד | 14 עם הארץ] כותי ב ד | 14 שעושה] בזמן שעושה | 15 עוף] בכור ב ד | 15 ומשקה אותו | 15 רביעי
ב ד | 15 שנעשה ב ד | 16 מחבורתו ב ד | 16 אין ב ד | 16 מגביותו | 16 זה < | 17 של
ענבים ב ד | 17 ונותנין | 20 ובסעודתו של עם הארץ | 21 אלא < | 21 מניקות ב מינקת ד |
22 במשתאות | 22 ובסעודתו > של עם הארץ | 22 זה ב ד | 23 מיסב] יושב ב ד | 23 במשתאו
ב במשתאות ד > של עם הארץ ב ד | 23 ובסעודתו של ב ד | 24 זו] לו ב ד | 24 עמו] אצלו
ב ד | 25 אחר] אם א | 25 מיסב] יושב ב | 25 במשתאות [במשתאו ב] של עם הארץ ובסעודתו
של ב ד | 26 ושותה מיד] ושותה ב ד | 28 בחנות של | 28 חבר < ב | 29 ונכנס > הרי זה
ב ד | 29 ואינו ב ד | 29 החליף ב ד |

1 אינה נאמנת לוקחין הימנו ואין מתארחין אצלו אף על פי שאמרו הרי הוא כשרוי
עם נחש בכפיפה אחת אשתו נאמנת והוא אינו נאמן מתארחין אצלו ואין לוקחין הימנו
הוא אינו נאמן אחד מבניו נאמן אחד מעבדיו ומשפחותיו נאמן לוקחין ואוכלין על פיהן
ועושין לו ואוכל בשביעית ובטהרות אינו רשאי לעשות כן׃ [10] הנחתומין לא חייבום
5 חכמים להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה ופטור מן השיני במה דברים אמורים
במוכר בחנותו על פתח ביתו אבל מוכר בפלטר או בחנות הסמוכה לחנותו הרי זה
חייב בשיני את שדרכו למוד בגסה מודדו בין גסה דקה טפילה דקה לגסה את שדרכו
למוד בדקה מודדו בין בגסה בין בדקה טפילה גסה לדקה׃ [11] אילו דברים הנמכרים
בגסה אילו מיני תבואה וקיטנית דרכן לימדד בדקה דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אף
10 דרכן לימדד בדקה מודדן בגסה משפען ומוכרין דמיי מוכרן בדקה הרי זה חייב ר׳ נחמיא
אומר הנמכר בדקה הרי היא בדקה בגסה הרי היא בגסה׃ [12] ר׳ ישמע׳ בנו של ר׳
יוחנן בן ברוקה אומר הנמכר בדקה הרי זה חייב אפילו לא מכר אלא סאה ורובע צריך
לעשר את הרובע רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר׳ יוסי סלי תאינים וענבים
וקופות ירק לימין מידה גסה מלימין ולמטה מידה דקה ובלח הין מידה גסה מהין ולמטה
15 מידה דקה וכן היה רבן שמעון בן גמליאל משום ר׳ יוסי או׳ קליפה של שום הרי זו מידה
גסה׃ [13] לא התירו למכור את הדמיי אלא לסיטון בלבד בעל הבית בין כך ובין כך צריך
לעשר דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים אחד סיטון ואחד בעל הבית מותר למכור ולשלח
להבירו וליתן במתנה׃ [14] המשלח ביד עם הארץ וביד חבר צריך לעשר אמ׳ רבן שמעון בן
גמליאל מעשה ששילח לי ר׳ יוסי בר׳ אתרוג בציפורי ואמ׳ זה בא לידי מקיסרי ולמדתי
20 בו שלשה דברים שהיה וודיי והיה בידו אלא היה טמא ולא זו בלבד שאם היה בידו
אחר היה מעשר עליו׃ [15] הלוקח מן התגר ואמ׳ זה מתוקן וזה אינו מתוקן אף על
המתוקן אינו נאמן את שדרכו לימכור דמיי נאמן איתמר חבר שהיה מוכר משפיעין
מתוקן נתמנה לו דבר שהוא דמאי צריך להודיע רבן גמליאל היה מאכיל פועליו דמאי
ומודיע אם בידוע שאותו המין בעל הבית אין צריך להודיע׃ [16] גבאי קופה ביום טוב
25 לא היו גובין ומכריזין ביום טוב כדרך שגובין ומכריזין בחול אבל גובין בצינעא בתוך
חיקן ומחלקן על כל שכונה ושכונה׃ [17] גבאי צדקה בשביעית מדלגין על פיתחן של
אוכלי שביעית דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים אין צריכין לדקדק באוכלי שביעית אפילו
פת ניתנה להן מקבלין הימנו שלא נחשדו מתנות אלא מעות וביצים בלבד אם היתה
עיר כולה אוכלי שביעית אינו צריך לדקדק באוכלי שביעית, הכהנים גובין בטהרה
30 צריכין לדקדק באוכלי שביעית׃

ד [1] הלוקח ירק מן השוק הרי זה בורר כל היום ואינו חושש משגמר בלבו הרי זה

7 י כ״ג ח׳ (ג׳ ד׳) | 8 י שם | 16 י שם ; ג ב״מ כ״ו | 26 י שם ג׳ (ג׳ ג׳) | 31 ג ב״ב פ״ח |

1 מתאחרין ב | 3 אינו > ב ד | 3 אחד מעבדיו > | 3 ואחד ממשפחותיו ב ואחת משפחתו
ד | 3 נאמנת ב ד | 4 אינן רשאין | 4 חייבו אותן ב ד | 6 ביתו] חנותו ב ד | 7 ומודדו ב ד |
7 בגסה | 7 גסה > ובין ב | 7 ובין בדקה | 7 דקה טפלה לגסה | 8 לימדד | 8 ומודד | 8 בין בדקה
בין בגסה | 8 מן למוד על לדקה > ב | 9/10 וחכמים אומרים דברים שדרכן לימדד בדקה ומודדן
בגסה | 10 מוכרן] אם מודדן | 13 ר׳ יוסי > קליעה של שום ב ד | 13 וסלי ב ד | 13 וסלי [סלי ד]
ענבים ב ד | 14 של ירק | 14 במדה ב ד | 14 במדה דקה ב ד 14 הין במדה ב ד | 15 במדה
ב ד | 15 קליעה ב ד | 15 הוא במדה ב ד | 16 את > | 16 בעל הבית > א | 18 וליתן לו ב ד |
18 בין לעם הארץ ובין לחבר | 18 רשב״ג אמר ב ד | 19 ששלח | 19 לי ר׳ יוסי] לר׳ יוסי א |
19 אתרוג > גדול ב ד | 19 מציפורי | 19 בידי | (2 דברים > אחד | 20 ושהיה ב ד | 20 ושלא
ב ד | 20 זו > ב | 21 מעשר > ממנו ב ד | 22 איתמר > ב ד | 23 את פועליו | 24 בידוע של
בעל הבית מאותו המין | 26 פתחיתן ב ד | 28 נתנו ב ד | 28 מתנות] נותנות ב | 31 הרי זה > ב ד |

1 אסור להחזיר אינו יכול מפני שצריך לעשר אינו יכול מפני שמחוסר ליטול
אחד ולהניח אחד אינו יכול שמא יבוא אחר ויטול נמצא מעשר מן המתוקן על שאינו
מתוקן׃ [2] הרוצה להחזיר עלי ירקו ולהשליך ממשואו לא ישליך עד שיעשר ר׳ יוסי
אומר וודאי אסור דמאי מותר׃ [3] המוצא פירות בשוק ונטלן לאוכלן ונמלך להצניע לא
5 יצניע עד שיעשר ר׳ יוסי אומר ודאי אסור דמאי מותר׃ [4] קנובת ירק שבגינה הרי
זו מותרת של בעל הבית ושבתוך הבית הרי זו אסורה שעל גבי אשפה בכל מקום
הרי זו מותרת׃ [5] ר׳ יוסי אומר כרוב שליקטו לקנב את האיספרגוס שבו ולהשליך הרי
זה מותר נטלן לאוכלן ונמלך להצניע לא יצניע עד שיעשר ודאי שתיקנה דמאי ודמאי
שתיקנה ודאי לא עשה כלום דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומר ודאי שתיקנה דמאי לא
10 עשה כלום דמאי שתיקנה ודאי מעשרותיו מעשרות ואין תרומתו תרומה שאין תרומה
אחר תרומה׃ [6] כל העיר מוכרין ודאי ואחד מוכר דמאי לקח ואינו יודע איזה לקח הרי
זה אסור׃ [7] הפריש תרומה ומעשרות נותן לכהן והשאר שלו׃ [8] הטבל והמתוקן
שנתערבו אבד אחד מהם נוהג במשוייר וודאי הפריש תרומה ותרומת מעשר נותן לכל
כהן שירצה׃ [9] כל העיר מוכרין מתוקן ואחד מוכר שאינו מתוקן לקח ואינו יודע
15 איזה מהם לקח אסור כל העיר מוכרן בשר שחוטה ואחד מוכר בשר נבילה ולקח ואין
ידוע מאיזה מהן לקח אסור׃ [10] כל העיר מוכרין יין טהור ואחד מוכר יין טמא לקח
ואין יודע מאיזה מהן לקח אסור במה דברים אמורים בשלקח ואין ידוע מאיזה מהן
לקח אבל לוקח מן השוק הולכין אחר הרוב׃ [11] פירות לא הילכו בהן חכמים לא אחר
הטעם ולא אחר הריח ולא אחר המראה ולא אחר הדמים אלא אחר הרוב׃ [12] זתים
20 משיחסום כבד ובבורידה דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים אין הבור והבורידה שוין לא
בעיר ולא במדינה ריבה בעיר ולא ריבה במדינה בעיר מותר ובמדינה אסור ריבה במדינה
ולא ריבה בעיר במדינת מותר ובעיר אסור׃ [13] ריבה בהר ולא ריבה בבקעה בהר מותר
בבקעה אסור ריבה בבקעה ולא ריבה בהר בבקעה מותר בהר אסור ריבה לחנוני ולא
ריבה לבעל הבית לחנווני מותר לבעל הבית אסור ריבה לבעל הבית ולא ריבה לחנוני
25 לחנוני אסור לבעל הבית מותר זה הכלל כל שריבה לו מותר לא ריבה לו אסור ריבה
ונתמעט חוזר השוק ליושנה אמר ר׳ יוסי מעשה שנכנסה גרן אחת של פול במירון
ובאו ושאלו את ר׳ עקיבא והתיר להן את השוק אמר להן נתמעט וחזר השוק ליושנה׃
[14] ר׳ שמעון אומר אפילו לא נכנסו אלא גורן אחת בעיר הנחתומין מותרין מפני שרצין
אחר החדש׃ [15] מצרפין פירות חוצה לארץ על פירות שנייה כדי שירבו על פירות

3 מ ג׳ ב׳ 8 ע׳ לקמן סוף ה׳ | 14 ע׳ ג פסחים ט׳ וע׳ י כתובות כ״ה ד׳ (ח׳ ס׳) | 18 לקמן סוף מעשר
ראשון י דמאי כ״ב ג׳ (ב׳ ח׳) | 29 א ע״ד |

1 ולעשר ב ד | 1 שמחסר ד > מנין ב ד [מנין > ח] | 1 ולטול ב ד | 2 ולהניח אחד >
ב | 2 אחר] אחד | 3 להחזי׳ ד להחזים א [וגם המפרשים קוראים להחזים] > ב | 3 עלי > ב | 3 ירק ב
ד | 3 ממשאו ב ד | 4 בודאי . . בדמאי ב ד | 4 בשוק] בדרך ב ד | 4 להצניען | 5 בודאי ב ד !
5 בדמאי ב ד | 5 קניבת ב ד | 6 ביתו ב ד | 7 שלקטו ב ד | 8 נטלן] לקטו ב ד | 8 לא > |
9 עשה > ולא | 9 ר׳ מאיר] ר׳ יעקוב | 9 דמיי שתקנה ודיי לא עשה כלום ב | 10/11 שאין תרומה
אחר תרומה > ב | 11 ואינו נודע ב ד | 11 מאיזה מהן ב ד | 12 מפריש ב ד [ההפסק בא לפני
הפריש מבטל ההמשך, בב ד אין הפסק] | 12 מן והשאר שלו עד 14 כהן > ב | 13 מפריש | 13 ונותנין |
15 מאיזה מהן ב ד | 16 יודע ב ד | 16 מן כל העיר עד 17 אסור > ב | 17 יודע | 18 הלוקח
ב ד | 18 חכמים בהם ב | 19 הרוב > בלבד | 20 ובבודידה ב ד | 20 הבד והבודידה | 21 רבו ב ד
[וכן לקמן] | 24 לבעל הבית ולא לחנוני ב | 26 במירוק | 27 אמרו לו ב אמר לי רבי ד | 27 נתמעטו
ב ד | 27 בחוזר | 28 נכנס ב ד | 28 אחד ב ד | 28 שהן רצין ב ד | 29 החדש > מצרפין פירות
[מפירות ב א] חוצה לארץ על פירות הארץ כדי שירבו על פירות הארץ לפוטרן מן המעשרות ב ד א
[ובא כתב הסופר אחר פירות התיבות „הארץ כדי" ומחקה ע״י נקידות על ה׳ וי׳] | 29 מפירות ב |

1 שלישית לפוטרן מן המעשר: [16] מצרפין פירות חוצה לארץ על פירות שלישית כדי
שירבו על פירות רביעית לפוטרן ממעשר עני: [17] מצרפין פירות חוצה לארץ על פירות
ערב שביעית כדי שירבו על פירות שביעית לפוטרן מן הביעור: [18] מצרפ' פירות חוצה
לארץ על פירות שביעית כדי שירבו על פירות מוצאי שביעית לפוטרן מן המעשר:
5 [19] אמר לו מכור לי יין ישן אמ' לו של אישתקד הוא נאמן הוא להחמיר של ארבע
ושל חמש שנים הוא נוהג בו כשעת לקיחתו בין להקל בין להחמיר: [20] חזקת תגר בכל
מקום דמאי אחד הגוי ואחד הכותי ואחד ישראל במה דברים אמורים בזמן שמביאין
לו מישראל אבל מביאין לו מגוי ומכותי חזקתו ודאי: [21] איזה הוא תגר כל שהביא
ושנה ושילש הלוקח מן התגר ואמ' זה מתוקן וזה אינו מתוקן דמאי הלוקח מבעל הבית
10 ואמר זה מעושר וזה אינו מעושר וודאי רבן שמעון בן גמליאל אומר הלוקח מבעל
הבית ואמ' זה אינו מתוקן ודאי זה אינו מעושר מוציא עליו שתי מעשרות לפוטרו מן
התרומה שאין תרומה אחר תרומה: [22] המפקיד פירות אצל עם הארץ הרי הן כחזקתן
למעשרות ולשביעית אם היו טבל עושם תרומה ומעשרות על מקום אחר או קורא שם
לתרומה ולמעשרות שבהם אם היו של מעשר טבל עושה אותן תרומת מעשר או קורא
15 שם לתרומה ולמעשרות שבהם אם היו של מעשר שיני מחַלְלוֹ על המעות והמעות
מחוללין על השיני אמר לו נטלתים והנחתי לך ישנים תחתיהם מתוקנים תחתיהם אם אתה
מאמינו שנטל האמינו שנתן ואם אי אתה מאמינו שנתן אל תאמינו שנטל: [23] במה דברים
אמורים בזמן שהניח ובא ומצא אותו מין שהניח אבל הניח קיסרי ומצא אגרי הניח אגרי
ומצא קיסרי הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית: [24] המפקיד פירות אצל הכותי
20 הרי הן כחזקתן למעשר ולשביעית אם הן של טבל עושה אותן תרומה ומעשרות על מקום
אחר או קורא להם שם לתרומה ולמעשר שבהם אם היו של מעשר שיני מחוללין על
המעות והמעות מחוללין על השיני אמ' לו נטלתים והנחתי לך מתוקנים תחתיהם
ישנים תחתיהם אינו חושש משום מעשר ומשום שביעית: [25] המפקיד פירות אצל הגוי
הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית רבן שמעון בן גמליאל ור' שמעון אומר
25 עשו פירות ישראל לפירות הגוי הזה דמאי: [26] השולח ביד עמי הארץ וביד הכותי
אינו חושש משום מעשר ומשום שביעית השולח ביד הגוי הרי זה חושש אבל חמרי
גוים שהן מדיירין בעיר אינו חושש מפני שבחזקת המשתמר: [27] הטוחן אצל עם הארץ
ואצל הכותי אינו חושש משום טומאה הטוחן אצל גוי הרי זה הושש: [28] מפקידין תרומה
אצל ישראל עם הארץ ואין מפקידין תרומה אצל כהן עם הארץ מפני שלבו גס בה:
30 [29] טוחנין ומרקידין אצל אוכלי שביעית ואצל עושין בטומאה אבל אין טוחנין לא לאוכלי

6 י סס א ז' | 8 סס 12 י כ"ג ג' (ג' ד'); ג גיטין ס"ח: | 22 י סס | 25 סס (ג' ג') | 30 י סס, תרומות
מ"ו ג' (ע' ח'), גיטין מ"ז ג' (ס' י'); ג סס ס"ח |

1 מן מעשר שני ב ד | 1 מפירות ב ד | 2 חוצי לארץ על פירות < | 3 מפירות ב ד | 4 המעשרות
ב ד | 5 מכרו לו | 5 נאמן הוא] נאמן ב ד | 9 מן דמאי עד 11 מתוקן < | 9 הלוקח <
ב | 12 הן] זה ב ד | 12 בחזקתן | 13 של טבל ב ד | 13 עושה אותם ב ד | 13 ומעשר | 13 וקורא |
14 ומעשר ב ד | 14 מן אם עד 15 שבהם < ב | 16 מחללן ב ד | 16 אמר לו] אלו | 16/17 ואם אי
אתה מאמינו א 18 את אותו המין ב ד | 18 הניח עגרון ומצא קסרי ב ד | 18 הניח] או ב ד |
18/19 קיסרי ומצא עגרון ב ד | 19 חושש < להן | 20 בחזקתן | 20 אם היו | 21 וקורא | 21 שבהם <
ואם היו של מעשר טבל עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר וקורא שם לתרומה ומעשר שבהן ב
ד | 21 מהללין 22 מחללין | 23 מעשרות ב ד | 24 משם ב | 25 לפירות] את פירות | 25 המשלח
ב ד | 2̃ עם הארץ ב ד | 26 המשלח ב ד | 26 חושש < משום מעשרות ומשום שביעית ב ד |
27 שהן מדיירין] המודדין ב ד | 27 בעיר] מן הגורן לעיר ב ד | 27 חושש < לא משום מעשרות [ולא
משום ב] ומשום שביעית ב ד | 27 שהן בחזקת ב ד | 27 הטוען א | 28 הרי זה] אינו א | 28 חושש
< משום טומאה ב ד | 30 ומרקדין ב | 30 ואצל] ואין א | 30 אבל אין טוחנין < א |

1 שביעית ולא לעושי בטומאה: [30] השולח פירות לחבירו ונמלך להחזיר נוהג בהן כמות שהיה
אבא שאול אומר חיישינן שמא חילפן רבן שמעון בן גמליאל אומר היה לו ארים שיודע
לתקן והוא אינו מאמינו על המעשרות הביאו לו פירות משלו ואמ' משלו הן מתוקנין
הן נאמן רבי אומר אינו נאמן שחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו: [31] נותן אדם
5 לשכונתו תבשיל לבשל לו עיסה לאפות ואינו חושש לשאור ותבלין שבהן משום
מעשר ומשום שביעית במה דברים אמורים בזמן שנתן בה שאור ותבלין אבל לא נתן
בה הרי זה חושש: [32] נותן אדם לפונדקית תבשיל לבשל לו ומנחת הקדירה לפניו
ואם מנערת בו אפילו בין הגויים אינו חושש:

ה ה [1] הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכה לעשרן שואלו בשבת
10 ואוכל ביום טוב ואוכל בשבת שואלו בחול לשבת למוצאי שבת לא יאכל עד
שיעשר שואלו בשבת לשבת הבאה לא יאכל עד שיעשר היה מוכר פירות ערב שבת
עם חשיכה ואמ' מתוקנן הן למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר: [2] תרומת מעשר
של דמאי שחזרה למקומה ר' שמעון שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכל על פיו יותר
על כן אמר ר' שמעון שזורי הפריש תרומה ומעשר הולך ושואלו ובא ואוכל על מה
15 שהפריש שכשם שאימת שבת על עם הארץ כך אימת דימוע על עם הארץ זה טבל
וזה תרומה זה ודאי וזה דמאי אף על פי החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו
לא נחשדו ישראל על כך גוי שהיה צווח ואו' בואו וקחו לכם פירות עוזקה הם
פירות עורלה הם פירות רבעי הם אינו נאמן מפני שהוא כמשביח מקחו אבל אמ'
מאיש פלוני לקחתיו מאיש פלוני כותי לקחתיו משלי הבאתיו נאמן להחמיר דברי רבי
20 רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו נאמן שדברי הגוי לא מעלין ולא מורידין: [3] האומר
למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי שהוא נאמן וממי שהוא מעשר אינו נאמן
מאיש פלוני נאמן הרי זה נאמן ר' יוסי אומר אינו נאמן שמא מצא אחר קרוב הימנו
ומודה ר' יוסי שאם א' צא ואכול ככר ואני נותן דמיה צא ושתה רביעית יין ואני נותן
דמיה שהוא נאמן: [4] הנכנס לעיר והיה תרומה בידו ואינו מכיר אדם שם וכן העומד
25 על הגורן ובידו תרומה ואין מכיר אדם שם הרי זה משאיל לחבירים ולעם הארץ דברי
רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נשאלין אלא לחברים בלבד: [5] היה עומד
בתוך בני אדם ואמ' מי כן נאמן מי כן מעשר ואמר לו אחד אני אינו נאמן מעשר
הוא הרי זה נאמן א' לו מעשר הוא בפניו נאמן שלא בפניו אינו נאמן במה
דברים אמורים שאין מכיר אדם שם אבל מכיר אדם שם לא יטול אלא מן המומחה

1 ע' ע"ז מ"ט ב' (ד' ט' י'); ע' ג ע"ז כ"ו | 3/4 ע לקמן זבורות כ"ס ג'; ג זבורות ל' | 4 י כ"ג ד' (ג' ו');
ג חולין ז' | 9 י סס (ד' ח' ב'), א פ"ז | 12 י כ"ד ח' (ד' ג') | 15 י כ"ד ב' (ד' ו'); ע' ג זבורות ל"ה |
17 י כ"ה ד' (ו' ח') ג יבמות קכ"ב | 20 י כ"ד ח' (ד' ז) | 26 סס; ש ה' ז') |

1 המשלח ב ד | 2 חושש אני ב ד | 3 פירות < ב | 3 שלך הן ב ד | 5 לשכינתו ב ד |
5 לו < ב ד | 5 לאפות < לו | 6 מעשרות ב ד | 6 בה] להם ב ד | 7 בה] להם | 7 חושש <
לשאור ותבלין משום מעשרות ומשום שביעית ב ד | 7 את הקדרה ב | 7 בפניו | 8 בה ב < ד |
10 ביום טוב < ב ד א | 12 הן < הלוקח ממנו ב ד | 13 של < ב ד | 14 ר' שמעון ש' א |
14 הפורש | 14 ומעשרות ב ד < ונגנבו הפירות [פירות ב] ב ד | 15 עם הארץ < עם הארץ שאמר
ד שאמר ב | 16 אע"פ שאמרו ב ד | 16 דבר ב ד | 17 כך] כן | 17 עזק ב ד | 18 אם אמר לו |
21 ממי שהוא מעשר וממי שהוא נאמן ב ד | 22 פלוני נאמן] פלוני | 23 באומר ב ד | 23 יין <
ב ד | 24 את דמעו ב ד | 24 והיתה תרומה בתוך ידו ב ד | 24 וכן מי שעמד ב ד | 2̃ והיתה
תרומה בתוך [מתוך ב] ידו ב ד | 25 שם אדם ד שום אדם ב | 26 רבן שב"ג רבי ב ד | 26 נשאלין <
על התרומה ב ד | 27 בתוך] בסוף ש < סיעה של ב ד ש | 27 מיכן ב ש מכאן ד | 27 אין ב
ד | 27 שהוא מעשר ב ד | 28 בפניו אינו נאמן ב | 28 נאמן < בבית דין נאמן ב | 29 בזמן
שאין ב ד | 29 אם היה מכיר | 29 שם אדם ב ד | 29 המומחה < בד"א בזמן שלא שהה שם שלשים
יום אבל שהה שם שלשים יום לא יטול אלא מן המומחה ב ד |

במה דברים אמורים בתרומה ומעשר אבל בשביעית ובטהרות הרי זה אינו נאמן:
[6] הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר וחלה כאחד נוטל כדי תרומה ותרומת
מעשר וחלה וכמה הוא אחד מעשרים האומר אחד במאה במה שיש כן הרי זה בצד
זה מעשר והשאר מעשר סמוך לו ועוד אחד מארבעים ושמונה במה שיש כאן
הרי זה בצד זה חולין ושאר תרומה על הכל במאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר
ושאר מעשר סמוך לו שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שיני בצפונו
או בדרומו מחולל על המעות ור' שמעון אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה במה דבר'
אמורים בזמן שכולן מפרישין אבל מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין נוטל חלה
מכל אחד ואחד: [7] פועלים שהיו מסובין ואוכלין והותירו פרוסות או שהיו אורחין
מסובין ואוכלין והותירו פרוסות ונתנום לשמש או שהיו אחרים מלקטין תחתיהן והותירו
מעשר לכל אחד ואחד: [8] עני שנתנו לו פרוסות וגרוגרות מעשר מכל אחד ואחד
שחק את הפת ועשאו פירורין גרוגרות ועשאן דבילה מעשר מאחד על הכל אמר
ר' יוסי במה דברים אמורים בשנת שבוע אבל בשאר שנים מעשר מכל אחד ואחד
[9] הלוקח מן העני שנתנו לו פרוסה פת וגרוגרות מעשר מכל אחד ואחד ובשנת השבוע
מעשר מאחד על הכל ובשאר שנים מעשר מכל אחד ואחד בתמרים ובעמקים מעשר
מאחד על הכל במקומות אחרים מעשר מכל אחד ואחד: [10] הלוקח מן הפלטר מעשר
מכל דפוס ודפוס אם היו מביאין וצוברין לפניו נוטל מכל קישות וקישות ומכל אגודה
ואגודה ומכל תמרה ותמרה: [11] הלוקח מן החנוני וחזר ולקח הימנו שנייה אם מכיר את
החבית שהיא היא לא יעשר מזה על זה הלוקח מן הסיטון ונמלך להחזיר לא יחזיר
במה דברים אמורים בשל דמאי אבל בשל ודאי הרי זה אסור לקח הימנו ירק באיסור
ובאיסר גלוסקין ובאיסר רימונים ונמלך להחזיר לא יחזיר עד שיתקנם בשל דמאי ואין
צריך לומר בשל ודאי: [12] הטבל שנתערב בחולין הרי זה אוסר כל שהוא אם יש לו
פרנסה במקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו נוטל את החולין כדי תרומת מעשר
שבטבל וכן מעשר טבל שנתערב בחולין הרי זה אוסר כל שהוא אם יש לו פרנסה
ממקום אחר מביא את החשבון ואם לאו נוטל את החולין כדי תרומת מעשר שבמעשר:
[13] ירק שבישלו בשמן שאינו מתוקן הרי זה אוסר כל שהוא אם יש לו פרנסה במקום
אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו בדבר הנבלל בולל ונוטל בדבר שאינו נבלל
נוטל מן הקלח ומן החתיכה ומן הביצה: [14] אומר אדם לחמריו ולפועליו צאו ואכלו
בדינר זה צאו ושתו בדינר זה אינו חושש משום מעשר ומשום שביעית ומשום יין נסך
אבל אם אמר לו צא ואכול ככר זה ואני נותן דמיה צא ושתה רביעית זו ואני נותן
דמיה הרי זה חושש משום מעשר ומשום שביעית ומשום יין נסך: [15] הנותן צמר לצבע

2 י כ"ד ג' (ה' ג') | 11 מ ה' ה' | 14 סס | 16 י סס (ה' ד') | 18 סס, (סס ו) | 22 י כ"ו ד' (ז' ז') |
28 י כ"ה ד' (ו' י"ח); נ ע"ז ס"ג |

1 הרי זה < ב ד | 2 וחלה < א | 3 ממאה ב ד | 3 ממה ד מה ב | 5 חולין] חולק ב |
5 מאה ב ד | 6 עליו > והשאר חלה א | 8 מפרישין > נוטל חלה מכולן | 9 מסובין] יושבין ב ד |
9 או] וכן ב ד | 10 והותירו < ב ד | 13 ר יהודה ב ד | 14 העני > וכן עני ב ד ; 14 מן ובשנת
השבוע עד 15 ואחד < ב ד | 15 בעמקים ב ד | 16 במקום | 16 ואחד > בגרוגרות ובשנת שבוע
מעשר מאחד על הכל בשאר שני שבוע מעשר מכל אחד ואחד | 18 אם] אע"פ ב ד | 18 שמכיר ב ד |
19 יעשה ב | 19 סיטום | 21 עד שהוא מתקנן ב ד | 23 ממקום ב ד | 23 את > כל ב ד |
23 תרומה ומעשרות ב ד | 25 מוציא לפי חשבון | 25 שבמעשר > טבל ב ד | 26 ירק > של חולין
ב ד | 26 בשמן] בזמן א | 26 ממקום | 27 שאינו > נוטל א | 28 להברו | 28 צאו < | 30 צאו
ואכלו ב ד | 30 את ככר ב ד | 30 צאו ושתו ב ד | 30 זו < | 31 דמיו ב | 31 משם ב ׳ 31 משום
שביעית ומשום מעשרות ב ד |

גוי אינו חושש שמא צבעו ביין נסך אם באו לבית החשבון אסור: [16] מפרישין תרומת
מעשר ממקום יוקר למקום הזול או ממקום הזול למקום היוקר כיצד היו לו תשעת
כורין ביהודה ואחד בגליל או תשעת כורין בגליל ואחד ביהודה אומר כור שביהודה
עשוי תרומה ומעשר על תשעת כורין שבגליל או כור שבגליל עשוי תרומה ומעשר
על תשעת כורין שביהודה יותר על כן אמרו יש לו שני חברים אחר ביהודה ואחד בגליל
ולו שני כורים אחד ביהודה ואחד בגליל אומר לזה שביהודה טול כור שבגליל ולזה
שבגליל טול כור שביהודה חזר ונטל מהם כשער הזול: [17] אין פודין מבן לוי במקום
היוקר כשער הזול כהנים ולוים שהיו מסייעין בבית הגרנות אין נותנין להם תרומה
ומעשר בשכרן ואם נתנו הרי אילו חולין שנא' את קדשי בני ישראל כבר הן
חולין ואומר שחתם ברית הלוי יותר על כן אמרו תרומתן אינה תרומה ומעשרותן אינן
מעשרות ולא עוד אלא שביקשו חכמים לקונסן להיות פירותיהן צריכין משלם ועליהם
הכתוב אומר ראשיה בשוחד ישפוטו וגו' לפיכך הקב"ה מביא עליהם שלש
פורעניות כנגד שלש עבירות שבידם שנא' לכן בגללכם ציון שדה תחרש
וגו': [18] לא יתן אדם תרומת גיתו לשומר גיתו ולא בכר צאנו לרועה צאנו אם נתן להן שכרן
רצה ליתן להם לשום טובה: [19] לא ישכור בהמתו לא לטבח כהן לשחוט לו ולא לרועה
לרעות לו אלא אם כן נותן להן שכרן: [20] רשאי ישראל לומר לכהן הילך סלע זו ותן תרומה
לבן בתי כהן ותן בכור לבן בתי כהן ר' שמעון בן אלעזר אומר או' אני אף במתנות מקדש כן
כיצד א' הרי עלי מאתים זו מתנות כהונה רשאי ישראל לומר לכהן הילך סלע זו והנח
טבלים ואמר לו כהן תנם לי בששים לוג לבן בתי כהן ישר' שמכר זיתיו בששים לוג
מתוקנין מעשרותיו מעשרות ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום רבית ולא משום
מחלל קדשים: [21] מעשרין משל ישראל על של גוים ומשל גוים על של ישראל ומשל
ישראל על של כותי ומשל כותי על של ישראל ומן הכל על הכל דברי ר' מאיר ר' יהודה
ר' יוסי ור' שמעון אומרים מעשרין של ישראל על של ישראל ושל גוים על של גוים ושל
כותי על של כותי אבל לא מישראל על של גוים ועל של כותי ולא מהן על של ישראל:
[22] אמר ר' שמעון שזורי מעשה שנתערבו לי פירות טבלים ובאתי ושאלתי את ר' טרפון
ואמר לי צא וקח לך פירות מן השוק ועשר עליהן ר' אליעזר אומר בשל כותים כשם
שעשו פירות ישראל דמאי אחר רובן אין מעשרין מזה על זה כך מעשרין פירות כותי

1 י מ"ס כ"ד ד' (ד' ח') | 8 י כ"ס ג' (ו' ג') | 9 במדבר י"ח ל"ג | 10 מלאכי ג' ס' | 10 א ע | 12 מיכה
ג' י"א | 13 סס י"ג | 16 סס ג בכורות ל' | 21 י כ"ה ח' (סוף ה') | 25 א ה' |

1 בחומץ של יין נסך ב ד | 1 בא | 1 הסדר הכי בב ד (1) לא יתן תרומת גיתו שור' 14 (2) לא ישכור
בהמתו 15, (3) רשאי ישראל 16, (4) ישראל שמכר את זיתיו 19, (5) מפרישין תרומת מעשרות 1, (6) אין פודין
מעשר שני במקום היוקר, 7 (7) כהנים ולויים שהיו מסייעין 8 | 2 תשעה ב ד | 3 תשעה ב ד | 4 תרומת
מעשר | 4 מן שבגליל עד כורין < ב | 5 יתר ב ד א | 5 יש לו < א | 6 בא וטול לך ב ד | 7 בוא
וטול לך ב ד | 7 והוזר ונוטל ב ד | 7 הזול > אין פודין מעשר שני במקום היוקר כשער הזול ב ד |
7 מן אין פודין עד 8 הזול < ב | 8 בין הגרנות ב ד | 8/9 תרומות ומעשרות | 9 ואת ב ד פ |
9 ישראל > לא תחללו ב ד | 10 הלוי > אמר ה' צבאות | 10 יתר ב ד | 11 צריכין > להפריש
תרומה | 11 משלם] משלהם ד < ב | 12 ישפוטו > וכהניה | 14 גיתו] ביתו | 14 לשומר בית ד <
ב | 15 רצה < ב | 15 לא ישכור] לא יתן ב ד | 15 לא < | 15 לו < ב ד | 15 לרועה > כהן ב
ד | 16 שיאמר ב ד | 17 במתנות מקודש ד > בכהנים | 17 מתנות] בכתנות ב | 18 זו] זוז ב ד
< כל ד | 18 לכתנות ב | 19 ישראל < ב ד | 18 שיאמר ב ד | 18 והנח] ותנם ב ד | 19 את זתיו
ב ד | 19 לוג > טבלים ואמר לו כהן תנם לי בששים לוג ב ד | 20 מתוקנין] מותר בששים לוג מתוקנים ב |
20 מעשרותיו מעשרות] ומעשרות שלי מעשרות שלו ב ד | 21 את הקדשים 21 [מן על של ישראל חסר
עד סוף מסכתא ופרק ראשון וקצת מפרק שני של תרומות בב כי שני עלים חסרים] | 24 משל ישראל |
24 ולא משל כותים על של ישראל ולא משל ישראל על של כותים | 26
אומר] אוסר | 27 ואין | 27 כך עשו פירות כותי ודאי אחר רובן |

1 דמאי ואין מעשרין מזה על זה: [23] רבן שמעון בן גמליאל אומר אף במקום שעשו
פירות כותי דמאי כגון ירק של כפר עותני מעשר מהן על הטבל אבל לא מן הטבל
עליהן במה דברים אמורים בלוקח מן השוק אבל במוצא פירות לתוך ביתו או ששילח
לו חבירו פירות נוהג בהם דמאי: [24] ר' שמעון אומר שלש גזירות בדמאי מעשה שנכנסו
5 רבותינו לעיירות של כותים שעל יד הדרך הביאו לפניהם ירק קפץ ר' עקיבא ועישרן
ודאי אמר לו ר' גמליאל היאך מלאך לִיבְּךָ לעבור על דברי חביריך או מי נתן לך
רשות לעשר אמר לו וכי הלכה קבעתי בישראל אמר לו יו"ק שלי עישרתי אמר לו
תדע שקבעתה הלכה בישראל שעישרתה ירק שלך וכשבא רבן גמליאל ביניהם עשה
תבואה וקטנית שלהן דמאי ושאר כל פירותיהם וודאי וכשחזר רבן שמעון בן גמליאל
10 ביניהן ראה שנתקלקלו ועשו כל פירותיהן ודאי: [25] עציץ נקוב חייב במעשר ותרומתו
אינה מדמעת ואין חייבין עליה חומש:

ו [1] המקבל שדה מן הגוי מעשר ונותן לו אמר רבן שמעון בן גמליאל מה אם
ירצה הגוי שלא לעשר פירותיו אלא חולקן ונותן לו בפניו: [2] החולק שדה מן הגוי
מעשר ונותן לו ר' שמעון אומר תורם ונותן לו לפיכך אם חזר הגוי ונתגייר או שמכר
15 לישראל מעשר ונותן לו שכר ממנו שדה מעשר ונותן לו מה בין שוכר לחוכר שוכר
במעות חוכר בפירות החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו לפיכך אם חזר ישראל
ולקחה ממנו או שמכרו של ישראל חוזר ונוהג בו דמאי: [3] החוכר שדה מן הכותי
מעשר ונותן לו ושוקל לאוצר שוקל לקיטרון מעשר ונותן לו: [4] לא יאמר ישראל
לגוי ולכותי ולמי שאינו נאמן על המעשר הילך מאתיים זוז ושקול תחתיי מן האוצר
20 אלא אומר לו פטריני מן האוצר וכן לא יאמר אדם לחבירו הילך מאתים זוז ופול
תחתיי לאומנות אלא אומר לו פטריני מן האומנות: [5] המקבל שדה מישראל תורם
ונותן לו ר' מאיר אומר מעשר ונותן לו ר' יהודה אומר אם נותן לו מאותה שדה
ומאותו המין תורם ונותן לו ואם משדה אחרת נתן לו וממין אחר מעשר ונותן לו
וחכמים אומרים אם מאותה שדה נתן לו בין ממין אחר בין מאותו המין תורם ונותן
25 לו ואם משדה אחרת נתן לו בין מאותו המין בין ממין אחר מעשר ונותן לו קיבל הימנו
זרע לתת לו פירות בגורן מעשר ונותן לו ממקום שחולקין על הגורן חולק לו בפניו
קיבל ממנו מעות ליתן לו פירות לגורן הכל מודים שמעשר ונותן לו: [6] ישראל
שקיבל מחבירו שדיהו לקצור כשהוא שבלין כרמו לבצור בענבים זיתיו למסוק בזיתים
נותן לו כמו שהן שדהו לקצור בחיטין כרמו לבצור ביין זיתיו למסוק בשמן מעשר
30 ונותן לו: [7] העיד ר' יוסי בן המשולם שאמר משום נתן אחיו שאמר משום ר' אלעזר
חסמא שהמקבל שדה אבותיו מן הגוי למוסקו בזיתים שנותן לו כמו שהן: [8] חבר
ועם הארץ שירשו את אביהן עם הארץ אינו רשאי לומר לו טול אתה חיטין שבמקום
פלוני ואני חיטין שבמקום פלוני אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני

4 א ד' י' | 10 י כלאים ל"א ה' (ז' ו'); וע' ג סבת ל"ה | 12 י כ"ה ה' (ו' ה) | 13 י סס (ג); ש ו' ה' |
18 י כ"ו ה' (ו' י"ג); ג ע"ז ע"א | 21 י כ"ה ג' (ו' ה') | 27 י סס ד' (ו' י') | 30 סס | 31 ע' מ ו ע' |

2 טבלין | 2 מן הטבלין | 3 בתוך | 4 שנתכנסו | 5 הדרך] הירדן [א=א ב] | 5 ועשרו ד א |
6 גמליאל > עקיבא ד א | 8 תדע > לך | 8 כשהלך ר"ג לבינהן | 9 תבואות | 9 שלהן > | 9 כשחזר
ר"ג לביניהן | 10 וראה | 10 עשה | 10 במעשרות | 10 תרומתן | 11 ואין | 13 חולק | 15 השוכר |
16 והחוכר | 16 החוכר] המוכר | 17 שמכרה | 17 לישראל ד > אחר | 17 חוזר > | 17 נוהג |
18 ואוצר | 19 המעשרות | 20 ופול] וטול | 23 ואם > | 23 נתן לו > | 25 מעשר] תורם א | 26 ליתן |
26 מקום | 27 לגורן > | 28 שדה | 30 שאמר > | 30 משם ר' נתן | 31 בן חסמא | 31 לזיתים |
31 נותן | 32 שיאמר לו |

1 אלא חולקין בשוה אפי' חבר חולק בפניו חבר אוכל את היבש ושורף את הלח מפני
שאמרו כל טהרותיו של עם הארץ נשרפות ירשו את אביהן חבר רשאי שיאמר טול אתה
חטין שבמקום פלוני ואני חטין שבמקום פלוני אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום
פלוני אף על פי שאמרו חבר שמת והניח בנים חברים ועמי הארץ לא יוריש טהרותיו לעם
5 הארץ אלא לחברים בלבד: [9] היניח מעשר שני אינו רשאי שיאמר לו טול אתה חיטים ואני
שעורים אתה יין ואני שמן אלא אומר לו טול אתה מעות של חיטין ואני מעות של
שעורים אתה מעות של יין ואני מעות של שמן: [10] חבר ומי שאינו נאמן על המעשרות
שלקחו פירות שירשו או שנשתתפו רשאי שיאמר לו טול אתה חיטין ואני שעורין
אתה יין ואני פירות שכל דבר שמותר למוכרו דמאי רשאי לעשות כן: [11] לקחו גדיש
10 של תבואה ועביט של ענבים ומעוֹטֶן של זיתים זה מעשר שלו וזה מעשר שלו אם
לקחו ואחר כן שיתפו צריך לעשר על הכל זה שהביא שהרי שבלים משלו וזה
שהביא שהרי שבלים משלו זה הביא סלי זיתים משלו וזה הביא סלי זיתים משלו
זה הביא סלי ענבים משלו וזה הביא סלי ענבים משלו או שבצרו כרמיהן לתוך גת
אחת אחד מעשר ואחד אינו מעשר המעשר מעשר את שלו ודאי וחצי חלק חבירו
15 דמאי: [12] גר וגוי שירשו את אביהן גוי רשאי לומר לו טול אתה צלמים ואני כלים
אתה יין ואני פירות: [13] אונקלוס הגר חלק מאחיו החמיר על עצמו והוליך חלקו לים
המלח, ירשו מרחץ רשאי שיאמר לו טול אתה שבת בחלקך ואני בחול בחלקי ישראל
וגוי שירשו בית גוי אינו רשאי שיאמר לו טול אתה צלמים ואני כילים אתה יין ואני
פירות לקחו מרחץ אינו רשאי שיאמר לו תהא שבת בחלקך וחול בחלקי ואם התנה
20 עמו במנת כן מותר: [14] עיר שיש בה ישראל וגוי שומרי ישראל ושומרי גוים מתוקנין
ושאינן מתוקנין שומרין מתוקנים ושאינן מתוקנין רשאין לומר זה לזה צפון העיר
בחלקינו ודרומה בחלקכם אם באו לבית החשבון אסור:

ז [1] ישראל שקיבל שדה מישראל וכהן מכהן ולוי מלוי חולקין ביניהן ישראל
וכהן שקיבלו שדה מלוי או ישראל ולוי שקיבלו שדה מכהן רשאין לאמר ולהתנות
25 ביניהן שהמעשרות לאמצע: [2] ישראל שקיבל שדה מכהן תרומה לכהן מעשר ראשון
ושיני חולקין בשוה לוי שקיבל שדה מכהן תרומה לכהן מעשר ראשון ושני חולקין
בשוה: [3] ישראל שקיבל שדה מכהן ואמר לו על מנת שֶׁהַמַּעַשְׂרוֹת שלי על מנת
שהמעשרות שלך על מנת שהמעשרות שלי ושלך אסור: [4] כהן שקיבל שדה מישר'
ואמר לו על מנת שהמעשר שלי מותר שהמעשר שלך או שלי ושלך אם קיבל עליו
30 כדרך שמקבלין עליהן מותר ואם לאו אסור: [5] ישראל שקיבל שדה מכהן ואמ' לו על
מנת שיטול את המעשרות ויטלם לפלוני אסור על מנת שניטלם אני ואתה וניתנם
לפלוני מותר: [6] כהן ולוי ששכרו או שחכרו מכהן ולוי מעשרות לשוכר ולחוכר:

16 י סס; ג ע"ז ס"ד | 23 י כ"ה ב' ג' (ו' ג' ד) | 25 סס | 27 סס; 28 סס | 30 סס |

1 מן אלא עד 4 פלוני > א | 5 ואני > אטול | 9 פירות] שמן | 10 ומעטן | 11 הביא 11 שלו |
12 הביא | 12 שלו | 13 את כרמיהן | 13 בתוך | 14 שאינו | 14 חלקו של חברו | 15 שיאמר |
15 צלמים] צורות 17 את המרחץ | 17 טול אתה] תהא | 17 אתה > מרחץ ונקד עליו א | 17 ואני
> | 17 ובחול | 18 שירשו] שלקחו | 18 ביתו של גוי | 18 צלמים] צורות | 19 את המרחץ | 20 במנת
כן] מתחלה על מנת לעשות כן | 20 וגוים | 21 ושאינן] ושומרין אין | 22 החשבון | 24 לאמר > |
24 להתנות | 25 שהמעשר | 26 ושני] ומעשר שני | 26 בשוה] ביניהן > קבל שדה מלוי מעשר ראשון
[ללוי ד[4]] תרומה ומעשר שני חולקין ביניהם | 26 ומעשר ראשון ומעשר שיני | 27 בשוה] ביניהן >
כהן שקבל שדה מלוי מעשר ראשון ללוי תרומה ומעשר שני חולקין ביניהן | 28 שהמעשר | 29 ואמר
לו > | 29 שהמעשרות | 29 מותר > על מנת | 29 שהמעשרות | 29 או] אסור על מנת שהמעשרות |
30 המקבלין | 30 עליהן > 31 שאטול | 31 ויטלם] ואתנם | 31 אסור > ישראל שקבל שדה מכהן
אמר | 31 שאטול | 3 ונותנם | 32 ושהכרו | 32 ומלוי |

1 [7] ישראל שקיבל מעות מכהן ליקח בהן פירות למחצית שכר אמר לו אם הותירו הרי
הן שלי ומעשרות שלך אסור: [8] כהן שקיבל מעות מישר׳ ליקח בהם פירות למחצית
שכר אמ׳ לו אם פחתו או הותירו הרי הן שלי ומעשרות שלך אם נתן לו שכרו מותר
ואם לאו אסור: [9] ישראל שקיבל שדה מכהן תרומה לכהן מוכרה לישראל חולקין בשוה
5 קיבל שדה מישראל חולקין ביניהן מכרה לכהן חולקין ביניהם, קיבל שדה מבת ישר׳
חולקין בשוה נישאת לכהן תרומה לכהן קיבל שדה מבת כהן תרומה לבת כהן נישאת
לישראל חולקין ביניהן נתארמלה או נתגרשה חזרה לתחילתה: [10] פרת כהן שהיית
שומה אצל ישראל וילדה בכור בכור לכהן דברי ר׳ יהודה וחכמים אומרים בכור לשניהם
אמר להם ר׳ יהודה אתם מודים בפירות שדה שהן שלו אמרו לו אם שדה גופה שלו
10 פרה גופה לשניהם אם פרה היתה גופה שלו בכור לכהן: [11] הנתן שדה קבלה לגוי
ולכותי ולמי שאינו נאמן על המעשרות אף על פי שאין ישראל רשאי לעשות כן
צריך לעשר על ידן: [12] הנותן שדהו קבלה לעמי הארץ עד שלא באו לעונות המעשרות
צריך לעשר על ידן משבאו לעונת המעשרות אינו צריך לעשר על ידן כיצד עומד
על הגורן ומעשר ואינו חושש למי שאכלו שאין אחריות לרמאין: [13] כהן ולוי שמכרו
15 פירות שדה לישראל במחובר לקרקע מעשרות שלהן בתלוש מן הקרקע עד שלא
מירחו מעשרות שלהן משמירחו מעשרות שלו הפריש תרומה ומעשר נותנו לכהן והשאר
שלו מכר הוא להן פירות עד שלא מירחו מעשרות שלו משמירחו מעשרות שלהן
מפריש תרומה ותרומת מעשר ונותן לכל כהן שירצה: [14] כהן שמכר שדה לישראל
נאמן על מנת שהמעשרות שלי לעולם מת אין לו מעשרות על מנת שהמעשרות שלי
20 ולבני מת מעשרות לבניו על מנת שהמעשרות שלי כל זמן ששדי לפניך מוכרן לאחר
אף על פי שחזר ולקחן ממנו אין לו מעשרות: [15] ישראל שמכר שדה לכהן ואמר לו
על מנת שהמעשר שלי ארבע וחמש שנים מותר לעולם אסור שאין כהן עושה כהן
וכן בן לוי שהוא חייב מעות לישראל לא יהא גובה לאחרים ומפריש עליו שאין לוי
עושה לוי מפריש ישראל ברשות לוי וברשות עני ועושה חשבון באחרונה דברי ר׳
25 מאיר ר׳ יהודה ור׳ יוסי ור׳ שמע׳ או׳ אלא אם כן נותן לו עישור וכהן שמכר שדה
לישראל ואמר לו על מנת שהמעשר שלי ארבע וחמש שנים אינו רשאי לנוטעה כרם
ולזורעה סטים ולעשותה שדה קנים לעולם רשאי ליטעה כרם ולזורעה סטים ולעשותה
שדה קנים:

ח׳ [1] עם הארץ שאמר לחבר תן לי אגודות ירק אחד תן לי גלוסקין אחת ר׳ יוסי
30 אומר אינו צריך לעשר ר׳ יהודה אומר צריך לעשר רבן שמעון בן גמליאל אומר אם
החליף את המעה צריך לעשר: [2] חמשה שאמרו לאחד צא והבא לנו עשר גלוסקין

7 סס | 12 סס | 18 י סס; ג ז״ב ס״ג 21 י סס | 29 י כ״ה ד׳ (ו׳ י״ב); ג עירובין ל״ז:

1 [הסדר מהופך בך (1) כהן ולוי שמכרו פירות, שורה 14, (2) ישראל שקבל מעות מכהן, שורה 1,
(3) כהן שקבל מעות מישראל, שורה 2 | 1 לו > פחת | 1 אם] או | 2 מעשרות | 3 אם > | 4 מכרה |
4 בשוה] ביניהן | 5 ביניהם > | 6 בשוה] ביניהן | 6 תרומה לכהן] חולקין ביניהם | 7 פרתו של |
7 שהיתה | 8 שומא | 8 הבכור | 8 הבכור לשניהם | 9 אי אתם | 9 אמרו] אמר | 9 אם > | 10 ופרה |
10 אף פרה אם היתה | 10 בקבלה | 11 ישראל > | 11 כן > אע״פ שלא בא לעונת המעשרות |
12 על ידו > משבאו לעונת המעשר | 12 בקבלה | 12 לעם הארץ | 13 על ידו | 13 על ידו | 13 כיצד
> הוא עושה | 14 ומעשר] ונוטל | 14 למי] למה | 14 שמכרו] שחכרו | 16 מפריש | 16 ונותן |
17 מעשרות > הרי אלו | 17 הרי אלו שלהן | 19 נאמן > | 19 שלו | 19 ומת | 19 במעשרות |
19 שלי > | 20 לבני | 20 ומת | 20 ששדה | 20 במוכיה | 21 ולקחה | 21 במעשרות | 21 שמכר]
שקבל | 21 מכהן | 22 שהמעשרות | 22 או חמש | 23 מאחרים | 24 בין ברשות | 24 בין ברשות |
25 אוסרין | 25 כהן | 26 שהמעשרות | 26 ליטע | 27 סטים] חטים | 27 סטים] חטים | 29 לחברו |
29 תן] קחו | 29 תן לי > | 29 אחד |

1 ועשר אגודות ירק והביא כל אחד ואחד בפני עצמו חברים שכהם אין צריכין לעשר
אלא על חלקן בלבד: [3] הביא להן מעורבים חבירים שכהן צריכין לעשר על הכל
נתנו לו אחת יתירה ר׳ יהודה אומר לשליח ר׳ יוסי אומר לאמצע: [4] המזמן לחבירו
לאכול אצלו והוא אינו נאמן על המעשר אמ׳ מערב שבת מה שאני עתיד לאכל מחר
5 הוא מעשר זה מעשר עשוי עליו והשאר מעשר הסמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי
תרומת מעשר עליו מעשר שני בצפונו או בדרומו מחולל על המעות: [5] אמר ר׳ יהודה
היאך זה מעשר דבר שלא בא בתוך ידו ומודה ר׳ יהודה שחוזר ולוקח מקום שלוקח
זה מזגו לו את הכוס ואמר מה שאני עתיד לשייר בשולי הכוס הרי הוא מעשר והשאר
המעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שני בצפונו או
10 בדרומו מחולל על המעות: [6] פועל שהיה עושה אצל בעל הבית והוא אינו מאמינו
על המעשר ר׳ יוסי אומר תנאי בית דין הוא שתהא תרומת מעשר משל בעל הבית
ותרומת מעשר שני משל פועל: [7] הלקח יין מבין הכותים בערב שבת ושכח ולא
הפריש או׳ שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה הבאים אחריהם מעשר
ראשון תשעה הבאים אחריהן מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה
15 ור׳ יוסי ור׳ שמעון אוסרין אמרו לו לר׳ מאיר אי אתה מודה שאם יבקע נודו ששותה
טבל אמ׳ להם לכשיבקע: [8] היו לו תאינים של טבל בתוך ביתו והוא בבית המדרש
או בשדה אומ׳ שני תאינים שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשי׳ הבאים אחריהם
מעשר ראשון תשעה הבאין אחריהם מעשר שיני: [9] היו דמאי או׳ מה שאני עתיד
להפריש למחר הרי הוא מעשר ושאר המעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי
20 תרומת מעשר עליו מעשר שני לצפונו או לדרומו מחולל על המעות נוטל תרומה
ותרומת מעשר ומניחה במקום המוצנע אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה: [10] לא
יסיף אדם שמן לא לתוך נר חדש ולא לתוך המדורה ולא לתוך דבר המאבד אלא אם
כן קורא שם לתרומת מעשר שבה עד שלא תגיע לארץ: [11] מי שהיה לו עשר חביות
של מעשר טבל טמא ושל מעשר טבל טהור וראה אחת מהן שנשפכה או שנתגלתה
25 אומר הרי זו תרומת מעשר על תשע אילו בשמן אסור מפני שנכנסי כהן אם אמר הרי
זו תרומת מעשר לא אמר כלום: [12] ראה אחד שהפריש תרומה ומעשר ואמר הריני כמה
שאמר זה דבריו קיימין ר׳ יוסי אומר בסמוך תנאי בית דין הוא: [13] המרבה במעשרות
מעשרותיו מתוקנין ופירותיו מקולקלין הממעט במעשרות מעשרותיו מקוקלין ופירותיו
מתוקנין: [14] קראו שם לשולי חבית לא ישתה מפיה לפיה לא ישתה משוליה מפני
30 שהמשקין מעורבין אבל קורא שם לשולי קדירה ואוכל מפיה לפיה ואוכל משוליה:
[15] היו לפניו שתי כלכלות של טבל בזו מאה ובזו מאה בטלה תרומתן מעושרות זו
בזו הראשונה מעושרת בשל זו בזו ושל זו בזו אין הראשונה מעושרת נוטל שתי תאינים
ושני עישורין ועישורו של עישור מעשרותיהם מעשרות: [16] כלכלה בחברתה קורא שם

6 י כ״ו ג׳ (ז׳ ח׳ ג׳) | 10 סס | 12 י סס, גיטין מ״ה ח׳ (ג׳ ח); ג גיטין כ״ד; א פ״ו | 16 י סס | 26 י כ״ד
ג׳ (ה׳ ג׳) | 27 סס; ג מנחות כ״ח | 31 י כ״ו ג׳ (ז׳ ז׳) | 33 סס |

1 של ירק | 1 הביא | 1 לכל אחד | 3 המזמין | 3 את חברו | 4 שיאכל | 4 אין מאמינו |
4 המעשרות | 4 לאכול] להפריש | 5 הרי הוא | 5 ושאר | 5 סמוך | 6 ומחולל | 7 לתוך | 7 שחוזר]
בהולך | 7 ממקום | 7 שלקח | 8 לו > | 8 הרי זה | 8 ושאר | 9 מעשר | 9 בצפון | 10 בדרום |
10 ומחולל | 11 המעשרות | 12 מערב | 15 הנוד | 15 ששותה] ששתה > זה | 17 ועשר | 17 הבאות |
18 ותשע | 18 הבאות | 20 בצפון או בדרום | 20 המעות] המותר | 21 אחת . . אחת | 22 המאביד |
22/23 אלא אם כן] אבל | 23 לארץ > כיוצא בו | 24 אחד | 25 זו > עשויה | 25 נכסי | 25 ואם |
26 ומעשר | 26 במה | 28 הממעיט | 29 הקורא | 30 הקורא | 30 קדרה] מגורה | 31 בטלה] נטלה |
31 מעושרות] או מעשרות | 32 בשל] ושל | 33 שני | 33 של עישורו |

נוטל עשרים תאינים מאיזו שירצה בזו מאתים ובזו מאתים אם מן הקטנה הוא נוטל
נוטל את עשרה ואם מן הגדולה נוטל נוטל את כולה ולא השלים בזו מאה ובזו אלף
אם מן הקטנה נוטל נוטל שש עשרה ואם מן הַגְדוֹלַה נוטל נוטל את כל הששים מיכן
ואילך לפי חשבון׃ [17] היתה בידו כלכלה של פירות שאינה מתוקנת נוטל שתי תשיעיה
ותשיעיה תשע בין שהטבל מרובה על החולין בין שהחולין מרובין על מעשר טבל
נוטל כל החולין כדי תרומת מעשר, — שביעית שבמעשר שכל מאה מעשר ושמונים טבל
נוטל תשעים ושנים חסר עשור אחד׃ [18] מאה מעשר תשעים טבל נוטל תשעים ושלשה
חסר שני עשורין מיכן ואילך לפי חשבון׃ [19] המפקיד לוג טבל אוכל עליו תשעים
ותשע והוא המפקיד לוג מעשר אוכל עליו תשעים כיצד המפקיד לוג טבל אוכל עליו
תשעים ותשע והוא אומר לוג שבשולי חבית הרי הוא חולין והשאר תרומה על הכל׃
[20] נטל לאכול ונטל לשתות אומר לוג שבשולי חבית הרי הוא תרומה על מינין שבתוך
חבית ושאר המעשר סמוך לו וזה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו ומעשר
שיני בצפונו או בדרומו מחולל על המעות׃ [21] כיצד המפקיד לוג מעשר אוכל עליו
תשעים או' לוג שמן שבשולי חבית הרי הוא חולין ושאר תרומה על הכל נטל לאכול
ולשתות אומר מעשרן בדרומן ותרומת מעשרן מינין שבחבית גמרן ודאי נתנן לכהן
ספק גמרן ספק לא גמרן מעשר עליהם וקורא שם למעשרותיהם כיצד אם היו של טבל
אומר מעשרן בדרומן ותרומת מעשרן בדרום דרומן אם היו של מעשר טבל אומר
תרומת מעשר בדרום דרומן׃ [22] מי שהיו לו שתי חביות אחת של מעשר טבל טמא
ואחת של מעשר טבל טהור מביא שני לגינין וממלא מן זה כדי תרומת מעשר על
שתיהם ומזה כדי תרומת מעשר על שתיהן והולך אצל שתיהן הראשון אומר אם זה
מן טמא אין בדבר כלום ואם זה מן טהור מן זה עשוי תרומת מעשר על שתיהן וקורא
שם לראשון וחוזר וקורא שם לשיני נמצאו שתי חביות מתוקנות׃ [23] הלגינין אחד של
מעשר טבל טמא ואחד של מעשר טבל טהור שותה מזה וטובל ושותה מזה וטובל
ושותה משניהם כאחד וצריך טבילה באחרונה׃ [24] מי שהיו לו שתי חביות אחת של
מעשר טבל טהור ואחת של חולין טהורין מביא שני לגינין וממלא מזה כדי תרומת
מעשר על זה ומזה כדי תרומת מעשר על זה הולך אצל הראשון ואומר אם זה טמא
אין בדברי כלום ואם זה מין טהור עשוי מזה כדי תרומת מעשר על זה הולך אצל
שני ואו' אם זה מין טמא אין בדברי כלום ואם זה מין טהור עשוי מזה כדי תרומת
מעשר על זה קורא שם לראשון וחזר וקורא שם לשיני נמצאו חביות מתוקנות והלגינין
אחד של מעשר טבל טמא ואחד של חולין טהורין שותה מזה וטובל ושותה מזה
וטובל ושותה משניהם כאחת וצריך טבילה באחרונה׃

סליק פירקא וחסלת דמאי.

4 י סס (ט׳), ב״מ י״ב ג׳ (י׳ ה׳) | 8 סס | 18 סס | 29 י ל״ג ב׳ (ה׳ ב׳ ו׳); וע׳ נ ב״ב כ״ז פ״ג |

1 מאיזה מהן | 1 בזו מאתים] בזו מאה | 1 מקטנה | 2 את עשרה] אחת עשרה | 2 מגדולה | 2 לא |
3 מקטנה | 3 הוא נוטל | 3 חמש עשרה | 3 מגדולה | 3 הוא נוטל | 4 תשיעי הא | 5 ותשיע הא | 5 תשע]
של תשיע | 5 מעשר טבל] הטבל | 6 נוטל < את | 7 6 כדי תרומת מעשר שבטבל בין שהמעשר טבל מרובה
על החולין בין החולין מרובין על המעשר טבל נוטל את כל החולין כדי תרומת מעשר שבמעשר טבל מאה
ושמונים טבל נוטל תשעים ושנים חסר עישור אחד מאה ומעשר נוטל תשעים ושלשה | 9 הוא | 9 מן
המפקיד עד 10 והוא < | 10 ושאר | 11 הרי הוא] עשוי | 11 תרומת מעשר | 11 מניין | 11/12 שבחבית |
12 מעשר | 12 זה | 14 הוא] הן | 15 ונטל לשתות | 15 מעשר׳ | 15 בדרומו < עשוי | 15 תרומת
מעשר על מניין | 16 כיצד < קורא שם למעשרותיהן | 19 לגינין] לוגין | 19 מזה כדי < | 20 שניהם |
20 שתיהן < | 21 מין | 21 מין | 21 מן זה < | 21 עשוי < כדי | 21 תרומה ומעשר | 21 שתיהן
< והולך אצל השני ואמר אם מין זה טמא אין בדברי כלום ואם זה מין טהור מזה עשוי תרומה ומעשרות
על שתיהן | 22 שתי < | 25 טהור] טמא | 26 על זה] עליה | 26 על זה | 27 מזה < | 27 על זה]
עליה | 28 מזה < | 29 על זה] עליה | 31 שתה | 31 צריך |

שביעית

1

א [1] שלשה אילנות בתוך בית סאה הרי אילו מצטרפין וחורשין כל בית סאה
בשבילן ובלבד שתהא מטעתן מטע עשרה לבית סאה דברי ר' מאיר ר' יהודה ור' יוסי
אומ' אין חרשין להן אלא צורכן כמה יהא ביניהם רבן שמע' בן גמל' אומר כדי
שיהא בקר עובר בכליו רבן גמליאל ובית דינו התקינו שיהו מותרין בעבודת הארץ
עד ראש השנה אחד אילן עומד בית קביים ושנים עומדין בית ארבעת קבים אין
חורשין להן אלא כדי צרכן שלשה אילנות של שלשה בני אדם והשאר של אחד
אף על פי שבעל שדה חורש מפני צריך שדהו הרי זה מותר׃ [2] זקינה ונראית כנטיעה
הרי זו כנטיעה נטיעה ונראית כזקינה כזקינה מה בין זקינה לנטיעה זקינה עד עצרת
נטיעה עד ראש השנה זקינה מעין שלשה נטיעה מעין עשרה ושדה קנים נידונת כנטיעה׃
[3] שלשה קישואין ושלשה דילועין וארבעה נטיעות הרי אילו מצטרפין וחורשין כל
בית סאה בשבילן ובלבד שתהא מטעתן מטע עשרה לבית סאה וכמה רוח יהא ביניהם
רבן שמע' בן גמל' אומר כל שתחתיו וחוצה לו כמלא צמד בקר וכליו ואיזו היא
נטיעה ר' יהושע אומר בת חמש ובת שש ובת שבע א' ר' מפני מה אמרו בת חמש
בת שבע אלא אומר אני גפנים בני חמש תאנים בני שש זתים בני שבע׃ [4] מוכרין
ומוציאין זבלים ערב שביעית מישר' החשוד על השביעית ומן הגוי ומן הכותי אף
בשביעית מותר עד מתי מותר לזבל כל זמן שמותר לחרוש מותר לזבל׃ [5] משקין את
הנטיעות עד ראש השנה ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אליעזר בית שמאי אומ'
משקה על הנוף ויורד על עיקרו ובית הילל אומר על הנוף עיקר, אמרו בית הילל
לבית שמאי אם את מתיר להם מקצת התיר להם את הכל אם אי מתיר להם הכל
אי תתיר להם מקצת׃ [6] מכוונין את הנטיעות עד ראש השנה ר' יהודה אומר אם היו
מבורכות לפני השביעית נוטלן אף בשביעית׃ [7] אילו הן עוגיות אילו בדידין שבע קרי
אילנות מותרין ומשמטין בקנים מקום שנהגו להתיר ולשמט לפני החג מתירן ומשמטין
לפני החג אחר החג מתירין ומשמטין אחר החג׃ [8] פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית
ר' יהודה אומר מקום שנהגו לסוך אין סכין מפני שהיא עבודה מקום שנהגו שלא
לסוך סכין ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית הכל שוין שאין סכין ואין מקנחין אתו
וכן היה ר' יהודה אומר הלקח פגה מחבירו בשאר שני שבוע אף במקום שנהגו לסוך
סכין לא יקנה שרף בעיקר מפני שמתריפו אבל מקנחו בעלים׃ [9] תאינה שנתקלפה
אין טחין אותה בטיט מפני שמלאכתה אין תולין תחובין בתאינה ואין מרכיבין בתאינה
מפני שהיא עבודה ר' אליעזר אומר במועד צורר ובשביעית חותך׃ [10] סוקרין את האילן

8 סס (ז׳) | 11 י ל״ג ג׳ (ה׳ ח׳) | 16 ל״ד ג׳ (ג׳ ח׳), ל״ג ד׳ (ב׳ ב׳) | 18 סס (ב׳ ד׳) | 21 סס (ב׳ ג׳);
ג מ״ק ד׳ | 24 י סס (ב׳ ה׳) | 30 י ל״ה ב׳ (ד׳ ד׳) | 31 י ל״ג ד׳ (ב׳ ג׳ ד) |

4 ממטע ב ד | 4 ור' יוסי > ור' שמעון ב ד | 7 שנה ב | 7 העומד ב ד | 7 בית] בתוך ב |
7 העומדים ב ד | 7 בבית ב ד | 8 כדי < ב ד | 8 והשאר] והשדה ב ד | 8 אחר | 9 השדה |
9 צורך ב ד | 9 הרי היא ב | 9 וזקנה ב | 10 הרי זו כנטיעה < | 10 ונטיעה ב ד | 10 הרי היא
כזקנה ב < ד | 11 מעין עשרה] עשרה | 11 כנטיעות ב | 12 מן וחורשין עד 13 בשבילן < ב |
13 ממטע ב < ד | 14 מלא ב ד | 14 בקר < ב ד | 14 איזוהי ב ד | 15 מן א ר עד 16 שבע
< ב | 16 אומר אני] מדיני | 15 סלעים בני חמש ב | 17 אף] אפילו ב ד | 19 כיפר] כיפה |
20 העקר ב ד | 20 ועל העקר ב ד | 21 את] אתה | 21 להם] לו ב ד | 21 להם] לו ב ד | 21 אי]
אין ב ד | 21 אתה מתיר ב ד | 22 אי] אל ב ד | 24 ומשמטין] ומשמשין | 24 להתיר] לוותר ב ד |
24 ולשמש | 24 מותרין | 25 לאחר ב ד | 25 מותרין ב ד | 25 ומשמשין | 26 מקום שלא נהגו ב
ד | 27 שוין > מותר ב ד | 27 סכין > אותן ב ד | 27 מקנחין] מנקבין ב | 27 אותן ב ד |
28 פגם | 29 שמתריפו] שמתרין | 30 מפני < | 30 שהיא מלאכתה ב ד | 30 תחובין] תחומין | 31 ר'
אלעזר ב ר' שמעון בן אלעזר ד | 31 חותך] יופך |

בסיקרא וטוענין אתו באבנים ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום דרכי האמורי: 1
[11] מקווצין ומקפצין ומקטפין ומסתתין עד ראש השנה ונוטל את הרואה ר' שמעון בן
אלעזר אומר אף סימין את הגפנים בשביעית: [12] חורשין בית השלחין ומשקין אותן
שלשים יום לפני ראש השנה רבי אומר עד לפני ראש השנה שלשה ימים כדי שיטע
ויזרע וישרש אין בודקין את הזרעים בגללים ובעציץ אבל בודקין אותן באדמה 5
ובעציץ ומשיירין משביעית למוצאי שביעית ומקיימין את העלואין שבנגג אבל אין
משקין אותן:

ב [1] מרביצין שדה בערב שביעית כדי שתעלה ירקות בשביעית ולא עוד אלא ב
אפי' בשביעית מרביצין אותן כדי שתעלה ירקות למוצאי שביעית בצלים שנכנסו
בערב שביעית לשביעית מרביצין אותן כדי שיהו נוחין ליעקר: [2] הלוף שעלה תמרות 10
בשביעית אין נוטלין ממנו מפני מראית העין: [3] הנוטע והמבריך והמרכיב שלשים יום
לפני ראש השנה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות מיכן לא עלתה לו
שנה ואסור לקיימן בשביעית פירות נטיעה אסורין עד חמשה עשר בשבט אם ערלה
ערלה ואם רבעי רבעי: [4] פול מצרי שמנע ממנו מים שלשים יום מתעשר לשעבר
ומותר לקיימו בשביעית ואם לאו אסור לקיימו בשביעית ומתעשר לשנה הבאה במה 15
דברים אמורים בשל שוקי אבל בשל בעל שמנע ממנו שתי מריעות דברי ר' מאיר
וחכ' אומ' שלש: [5] ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' שמע' שזורי במה דברים
אמור' בזמן שזרעו לירק וחישב עליו לזרע אבל אם זרעו מתחילה לזרע וקצתו השריש
לפני ראש השנה ומקצתו השריש לאחר ראש השנה אין מעשרין הימנו על מקום
אחר ולא ממקום אחר עליו אלא כונס גורנו לתוכו ומעשר הימנו עליו נמצא מעשר מן 20
החדש על החדש ומן הישן על הישן מעשר שני ומעשר עני לפי חשבון נוטל את עישורו
ועושה מעשר עני ומעשר שיני אם זרעו מתחילה לזרע ולירק או שזרעו לזרע וחישב
עליו לירק זרעו מתעשר לשעבר וירקו משעת לקיטתו: [6] אמר רבן שמעון בן גמליאל
לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על הגמור לשעבר ועל שלא הנץ לעתיד לבוא ועל
מה נחלקו על התורמל שבית שמאי אומ' לשעבר ובית הילל אומ' לעתיד לבא נמצאת 25
אומ' שלש מידות בירק פול המצרי שזרעו לירק אף על פי שהשריש לפני ראש השנה
וליקטו אחר ראש השנה מתעשר כשעת לקיטתו עישורו מעשר מזרעו ועל ירקו מירקו
ועל זרעו ואם עשה קציצין גמורין לפני ראש השנה זרעו מתעשר לשעבר וירקו משעת
לקיטתו: [7] השבת שזרעו לזרע אף על פי שהשריש לפני ראש השנה וליקטו אחר
ראש השנה מתעשרין ובשעת לקיטתן עישורן מעשרין מזרען על ירקן ומירקן על זרען 30

3 ל"ס ג' (ד' ג') | 8 ל"ד ג' ד' (ג' י'); ג מ"ק ד' | 11 ל"ג ד' (ג' ו'); ג כ"ס ע' | 14 י ל"ד ח' (ג' ו'
ס' ע') | 17 סס | 23 סס מעשרות כ"ח ג' (ד' ד') | 29 סס |

1 חוששין ב | 2 מסקלין מקווצין ב מסלקין מקוצין ד | 2 מקפצין < ב ד | 2 מקוטפין ב ד |
2 ומסתתין < ומצדדין ומגמזין ב ד | 3 אף] אין | 3 סמין ב ד | 3 חורשין < שדה ב ד | 5 ויזרע
< | 5 וישריט ב וישריש ד | 5 ובעציץ < ב | 6 העלויים ב ד | 8 ערב ב | 9 אותה ב ד | 10 מערב
ב ד 10 שהעלה ב ד | 11 לא יטול הימנו ב ד | 11 העין < בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית
או שיצאו משביעית למוצאי שביעית מרביצין עליהם מים כדי שיהו נוחין ליעקר ב ד | 12 ומותר] ואסור
א | 13 נטיעה < זו ב ד | 14 יום < לפני ראש השנה ב ד | 16 שקי ב ד | 16 מריעות] מרבעות |
18 לזרעו ב ד | 18 ומקצתן ב ד | 21 מעשר עני ומעשר שני ב ד | 21 את העישור | 22 ועושה
< אותו ב ד | 22 ויירק ב ד | 23 בשעת ב | 24 הגמור < שהוא ב ד | 24 הנץ < שהוא ב ד |
26 שהשרישו ב | 27 שנה ב | 27 ובשעת ב ד | 27 ומתעשר ב ד | 27 על ב ד | 27 ומירקו | 28 על |
28 קצוצים ב ד | 28 בשעת ב ד | 29 לקיטתו < עישורו | 29 השבת < והכסבר | 29 לזרע] לירק
ב ד | 29 שהשרשו ב ד | 29 ולקטן | 29 לאחר ב ד | 30 ומתעשרין ב ד | 30 מזרעו על ירקו ומירקו
על זרעו |

1 ואם הביא שליש לפני ראש השנה זרען מתעשר לשעבר וירקן כשעת לקיטתן,
השבת שזרעה לזרע מתעשרת לזרע ופטורה זירין וירק זרעה זירין מתעשרת זרע וזירין
וירקה פטור, זרעה זירין מתעשרת זירין וירק כל ירקות שזרען לזרע בטלה דעתו ירקן
חייב וזרען פטור: [8] התבואה והקיטניות שזרען לזרע בטלה דעתו זרען חייב וירקן
5 פטור: [9] השחליים והגרגיר שזרען לזרע מתעשרין זרע וירק זרען ירק מתעשרין ירק
וזרע רבן שמעון בן גמליאל אומר בצלים הקצוצין שריקנן לפני ראש השנה מתעשרין
לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה: [10] היתה
שנייה נכנסת לשלישית אין מרכיכין ואין מונעין מהן מים כדי שיהיו מעשר
שיני ומותר לרכן ברגל וכן כל אדם נוהגין: [11] ירקות שהושקו לפני ראש השנה מותר
10 לקיימן בשביעית ואם היו רכין אסורין מפני מראית העין ואין מחייבין לשרש את
הלוף אבל מניחו כמות שהו' אם צימחו למוצאי שביעית מותר: [12] אין מחייבין אתו
לשרש את הקנרס אבל גוזזה בעלין ואם צימחה למוצאי שביעית מותרת: [13] התבואה
וקיטניות שהביאו שליש לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם
לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה ר' שמעון שזורי אומר פול המצרי שזרעו
15 לעמיר וכן פולין הנמלונין וכן כיוצא בהן מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו
אסורין בשביעית ומותרין לשנה הבאה אמר בן עזאי לפני ר' עקי' משום ר' יהושע
אף משהשרישו חזר ר' עקיבא להיות שונה כבן עזאי: [14] אין מלקטין עשבים מגבי הזבל
אבל מלקטין הימנו קישושות נותנין עליו קשי תבן כדי שירבה נותן עליו מים כדי
שיסרח ועודרין אותו כדי שיתפח אין מוסיפין לא על המשפלות ולא על האשפות דברי
20 ר' מאיר ר' יהודה אומר מוסיפין ר' שמעון אומ' אף על האשפתות ובלבד שלא יפחות
משלש שפתות לבית סאה: [15] המדייר את שדיהו עושה סהר בית סאתים נתמלאת עוקר
מתוך הסהר ועושה אשפתות בתוך שדיהו כדרך המזבלין ואחד עושה סהר אחת אמר
ר' יהודה במה דברים אמורים בזמן שהיתה צאנו מועטת אבל היתה צאנו מרובה אפילו
בית כור אפילו בית כוריים מותר ר' שמע' בן אלע' אומר תוקע יתד באמצע ומקיף
25 לה ארבעה סהרים מארבעה רוחותיה היתה כל שדיהו בית סאתים לא יעשנו כולו בית
סהר אלא משייר הימנו מקצתה מפני מראית העין דברי ר' מאיר וחכמים מתירין:
[16] עוקר מתוך שהר זו ונותן לתוך שהר זה ובלבד שלא יחזיר לראשון דברי ר' מאיר
וחכמים מתירין: [17] עוקר מתוך שדה זו ונותן לתוך שדה אחרת ובלבד שלא יחזור לראשון
דברי ר' מאיר וחכ' מתירין: [18] עוקר מתוך סהר זו ונותן לתוך סהר אחרת ובלבד שלא יהא
30 בינו לבין חבירו שמונה בית סאין דברי ר' דוסתאי בר' יהודה ר' יוסי בן כיפור אומר

5 ג עירוכין כ"ח | 6 י ל"ז ח' (ס' ד') | 9 י ל"ח ד' (ע ח') | 12 י ל"ד ח' (ג' ס') | 19 י ל"ד ג' (ג
ח') | 21 י סס (ג' ג') |

1 זרעו | 1 בשעת לקיטתו | 2 לזרע] לירק | 2 זרע 2 זרעה זירין < לירק ב | 2 מן זרעה עד
וירק < ב | 4 התבואה] התאינה | 5 פטור < הפול והשעורין והתלתן שזרען לירק בטלה דעתו זרען
חייב וירקן פטור ב ד | 5 מן זרע עד מתעשרין < | 6 הקצוצין] הקיצונים ב ד | 6 שריקנן] שרבצן
ב ד | 8 מרכיכין] מודכין ב ד | 8 שיהא | 8 מעשר < עני היתה שלישית ונכנסה רביעית מודכין ומונעין
מהם כדי שיהא מעשר ב ד | 9 לדכן ב ד | 9 נוהג ב ד | 9 כל ירקות ב ד | 9 שהשקן | 10 אסור
ב ד < לקיימן ב ד < בשביעית ד | 10 מחייבין < אותו ב ד | 11 אבל] אלא ב ד | 11 צומח |
12 קירנס ב קונדס ד | 14 אומר < מתחלה | 14 שזרעו < מתחלה ב | 15 וכן] וכל ב ד |
16 ומותרין] ומתעשרין ב ד | 17 כדברי בן עזאי | 18 קש או תבן ב ד | 19 שיסרך] שיפרח | 20 מוסיפין
< על המשפלות ואין מוסיפין על [האשפתיות ב] האישפות ב ד | 21 אשפתות ב ד | 22 ואחד
עושה] וחוזר ועושה ב ד | 22 אחת] אחר ב ד | 23 אבל < אם ב ד | 25 בית < | 26 מקצת
ב ד | 26 וחכמים מתירין] ר' יוסי מתיר ב ד | 27 מסהר ב ד | 28 מתוך שדה] מסהר | 28 לתוך שדה]
לתוך סהר | 23 מן יחזור עד 29 שלא < ב ד |

1 משום ר' אלעזר בית סאתים ובית סאתים זה גוזז וחולב לתוכה ומכניס ומוציא דרך העלייה: [19] בכל עושין סהרים באבנים ובמהצלות ובקשין ובקנים ובקולחות ואפילו שלשה חבלים זה למעלה מזה ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים כדי שיכנס הגדי: [20] אין מדיירין לא בשבתות ולא בימים טובים ולא בחולו של מועד
5 אפילו בטובה ואם באו מאיליהן אין מסיעין אותן ואינו מותר להושיב שומר ולא לנער את הצאן רבי אומר מדיירין בשבת בטובה ביום טוב במזונו ובחולו של מועד אפילו נוטל שכרו:

ג [1] לא יפתח אדם מחצב כתחילה לתוך שדיהו עד שיהו בו שלש מורביות ג שהן שלש על שלש ברום שלש במה דברים אמורים בזמן שמתכוין לעשות שדה אבל
10 אין מתכוין לעשות שדה אפילו דבר מרובה מותר: [2] אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שמתכוין לעשות שדה אבל בזמן שאין מתכוין לעשות שדה אפילו כל שהוא אסור: [3] סלע שצף על גבי הארץ ואיגור יוצא ממנו אם יש בו כשיעור הזה מותר ואם לאו אסור: [4] אבנים תושבות ומחרישה מזיעתן אם יש בהן שתים של משאוי שנים שנים הרי אילו יינטלו ר' נחמיא או' בונין מדריגות על פי גאיות
15 מערב שביעית בשביעית סומך להן עפר ונותנן על גבי גאיות: [5] מסקלין דרך רשות הרבים דברי ר' יהושע ר' עקיבה אומר כדרך שבא שאין לו לקלקל כך לא יסקל ואם סוקל יוציא לים או לנהר או למקום המרשים מסקלין מפני דרך יחיד ומפני דרך הרבים ומפני הספד: [6] עושין ספחים שבראשי גגות ומקיימן אותן ואין חוששין לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ: [7] זיתי ערב שביעית שנכנסו לשביעית מסקלין
20 מקוסין ממלין נקעים שתחתיהן עפר ועושין עוגיות מזה לזה ולא עוד אלא של שביעית שיצאו למוצאי שביעית מותר לעשות כן: [8] בראשונה היו אומרין מלקט אדם זיתים מתוך שלו כדרך שמלקט מתוך של חבירו את הגס הגס חזרו להיות נותנין זה לזה בטובה התקינו שיהא מביא מן הקרוב ומן המבוי והלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות: [9] בראשונה היו או' מלקט אדם צרורות וחרסין מתוך שלו כדרך שמלקט מתוך של
25 חבירו את הגס הגס משרבו עוברי עבירה התחילו לוסר: [10] שדה שניטייבה אין מקיימין אותה בשביעית איזו היא שדה שנטייבה כל שבני אדם חורשין חמש והוא חורש שש שש והוא חורש שבע שמאי הזקן אומר אילו היתה שעה פנויה גוזר אני עליה שלא תיזרע בית דין של אחריו גזרו עליה שלא תיזרע: [11] אין חוכרין נירין מישראל החשוד על השביעית אבל לוקחין הימנו שדה זרועה שלא גזרו אלא עד מקום שהן
30 יכולין לזרוע: [12] המקבל שדה מן הגוי פוסק עמו על מנת שהגוי זורעה: [13] הנכרי והכותי שחרשו אין עושין אותן בית הפרס שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לגזור אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה שלא גזרו אלא גדר שיכול

1 סס | 3 סס | 7 ל"ד ד' (ג' ו') | 8 א ק"ז: | 10 סס (ס') | 12 סס | 19 ג מ"ק ג' ; 21 י ל"ס ח' (ד' ח') |
24 סס | 25 סס | 29/30 לקמן חסלות י"ז; ג ב"ק ס"ג, ב"ב ס' |

1 ר' אליעזר ב ד | 1 זה חולב וזה גוזז 1/2 בדרך עלייה ב ד | 2 בקש ב ד | 3 מזה < וזה למעלה מזה | 5 מסייעין ב ד | 5 להשיב ב ד | 5 ולא לנער] ולנער ב ד | 6 את הצאן < אם היו מדיירין לשבתות לחדשים [חדשים < ב] ולמועדים מותר להשיב שומר ולנער את הצאן ב ד | 6 במזונו בזמנו א | 8 בתוך ב ד | 8 בו < | 9 על רום ב ד | 9 שלש < אמר ר' יהודה ב ד א | 9 אבל < בזמן שאין ב ד | 12 ואיגד | 13 שהמחרשה ב ד | 13 מזעשתן ב ד | 14 על פי] על גבי | 15 בערב ב ד | 16 אומר כשם שאין לו רשות לקלקל כך אין לו רשות לסקל ב ד | 17 סקל ב ד | 18 הספד] העפר א דרך הספק ד | 18 שבראש | 18 אותו ב ד | 20 מקוסין] מקוצין ב מקומן ד | 20 ממלאין | 20 עוגיות < לגפנים | 20 מזו לזו ב ד | 20 אלא < אף זיתי ב ד | 21 שיוצאים ב ד | 23 שיהיו מביאין ב ד | 23 מן המצוי ומן הקרוב ב ד | 25 חזרו לאיסור | 25/26 אין מקיימין אותה בשביעית] אין זורעין אותה במוצאי שביעית ב ד | 26 כל < זמן ב ד | 27 גוזרני ב ד |

1 לעמוד: [14] הקוצץ קורה של שקמה הרי זה לא יחליק ולא ידריג אלא מכוין שיהא קיצתו שוה ר' יהודה אומר מקום שנהגו לחליק ידריג להדריג יחליק מגביה טפח וקוצץ וכן היה ר' יהודה אומר הלוקח בתולת שקמה מחבירו בשאר שני שבוע הרי זה מגביה עשרה טפחים וקוצץ נמצאת אומ' שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת אדמה בתולת
5 שקמה: [15] בתולת אדם שלא נבעלה מימיה בתולת אדמה שלא נעבדה מימיה רבן שמע' בן גמלי' אומ' כל שאין בה חרס בתולת שקמה אילן שלא נקצצה מימיה: [16] אין עוקרין גדר שבין שתי שדות אחד גדר של עצים ואחד גדר של אבנים במה דברים אמורים בזמן שמתכוין לעשות שדה אבל לעצים מותר: [17] המשרש עיקר חרוב וסדן שקמה לעצים מותר לשדה אסור: [18] מחפרות שניטל מהן אילן הרי זה לא יכסה
10 בעפר אבל מכסה באבנים או בקש: [19] הקוצץ קנים מגביה טפח וקוצץ רבן שמע' בן גמליאל אומ' מקום שנהגו לחתוך יקוץ מקום שנהגו לקוץ יחתוך מגביה טפח וקוצץ אין מטילין את הקנים בחישת הקנים מפני שמלאכתן וכן היה רבן שמע' בן גמליאל אומר מותר לאדם ליטע אילן סרק כדי לעשות סייג בשביעית: [20] אין מלמדין את הפרה אלא בחילת בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בתוך שדה חבירו מותר ובלבד שלא יסמוך לה
15 מענה אבא שאול אומר מברך בחורשין וגומס מעם הארץ ובלבד שלא יקוץ בקורדום: [21] פגי ערב שביעית אין חולקין אותן בשביעית בסייפות מותר מפני שמלאכתן בקור ובכפניות מותר: [22] מאימתי אדם רשאי לקוץ את האילן משיבוא לעונת המעשרות: [23] אין מוכרין שדה בית האילן לחשוד על השביעית אלא אם כן פסק עמו שיתן לו באילן ר' שמעון מתיר מפני שאמר לו אני מכרתי את שלי צא ותבע את שלך:

20 ד [1] ר' יהודה אומר הפרסאות שביעית שלהן למוצאי שביעית שהן עושות לשתי שנים אמר לו הרי הן אצלך בטבריא שאין עושות אלא בנות שנתן: [2] הטומן את הלוף בשביעית ר' מאיר אומר דרך ארץ טומנו בעציץ כדי שלא יצמח ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ונתתם בכלי חרם למען יעמדו ימים רבים: [3] הלוף שעברה עליו שביעית ר' אליעזר אומר אם שהה שלש שנים נותן
25 לעניים רובע אם שהה שתי שנים נותן לעניים שליש אם שהה שנה אחת נותן לעניים מחצה: [4] מאימתי מותר אדם ליקח הלוף למוצאי שביעית בכל מקום ר' יהודה אומר מיד אמר ר' יהוד' מעשה והיינו בעין כושי והיינו אוכלין לוף למוצאי החג של שביעית על פי ר' טרפון אמר לו ר' יוסי משם ראיה עמכם הייתי ומוצאי פסח היה: [5] אין מוכרין פירות שביעית למי שחשוד על השביעית אחד זרעים נאכלין ואחד זרעים שאין
30 נאכלין בית שמאי אומר לא ימכור לו שדה בשביעית ובית הלל מתירין: [6] איזו היא ארץ ישר' מנהר דרומה של אכזיב ואילך סמוך לעמון ומואב ארץ מצרים שתי ארצות הן או נאכל ונעבד או לא נאכל ולא נעבד: [7] עיירות ארץ ישראל סמוכות לספר

1 י ל"ה ב' (ד' ג' ה') | 4 ג נדה ח' | 9 י סס | 13 י סס 16 י סס (ז') | 18 לקמן ד' ג' | 20 י ל"ה ד' (ס' ח') | 23 ירמיה ל"ב י"ד | 24 י סס (ב'), ל"ג ח' (ה' ד') | 30 י ל"ו ד' (ו' ח') א מ"ה: | 32 א ל"ה: |

1 מכוין] מציין | 1 שתהא ב ד | 2 קיצתה ב ד | 2 לדרג יחליק לחליק ידריג הרי זה ב ד | 2 וקוצץ < טפח | 3 בתולה של ב ד | 3 שקמה < ב אילן ד | 4 אדן ב | 5 כל שלא ב ד | 5 כל שלא ב ד | 6 שקמה < ב ד | 9 מהפריות | 10 בקנים ב ד < הרי זה | 11 לקוץ יחתוך [יתוך ב] ב ד | 11 מקום שנהגו < ב ד | 11 לחתוך [לתוך ב] יקרץ ב ד | 12 בחיצות | 12 שהוא מלאכתן ב ד | 15 מברך] מגדר ב ד | 15 וגוממו ב וגוממן ד | 16 פגין של ב ד | 16 ערב < ב | 16 שהיא מלאכתן ב ד | 17 האילן < בשאר שני שבוע ב ד | 18 שדי אילן ב ד | 18 שיתן] על מנת שאין ב ד | 20 מוצאי ב ד | 20 עושין | 22 ר' מאיר] רבי | 25 רביע ב ד | 26 במוצאי ב ד | 26 מכל מקום | 27 במוצאי ב ד | 29 לחשוד ב ד | 29 הנאכלין ב ד | 31 של כזיב ב ד | 31 והילך ב א | 31 שתים ב ד | 32 הסמוכות ב ד |

1 עיירות המותרות [8] : שביעית פירות ויבזו גוים יפוצו שלא כדי שומר עליהן מוסיפין
בתחום נואי ונאסרו כגון ציר וצייר וגושמי וזיזין ויגרי טב רנב חורבתא וכורכא דבית
חרב: [9] עיירות האסורות בתחום צור שנץ ובצת ופומא ציבא וחניתא עיליתא וחניתא
ארעיתא דשמיא ובית כריא ועמק ומזיין: [10] עיירות חייבות במעשרות בתחום ציצית
5 ועיני שת ועיני ותרעא ורמכוך ועין יערים וכפר יערים רנב צפיח וכפר צמח ר' התיר
כפר צמח: [11] תחום ארץ ישראל פרשת אשקלון חומת מגדל שרשן דקיסרי ושורא דרור
ושורא דעכו כבריתא ריש מעון רגעתן ורגעתן גרמא אגר זניתא וקצטרא דגליל וקביא רעיתא
תפלית סניפתא וסחרתא דיתיר מומתא דבור וממציא דעכתא מי שפר עילי רבתא
ומחרשת מגדל חרוב ונקיפתא דעיון תוקרת וכפרא דבר סנגרא ותרנגלא עילאה דלעילא
10 מן קיסרין בית סוכת סכל ורקם דחגרא טרכונא דבתחום בצרה חשבון ויוקפא נחלה
דזרד ויגוד סיכותא נמרין מלי חזרואי ורקם גיאה וגיניא דאשקלון: [12] מודי ר' עקיבה
שאין חורשין וזורעין ואין מנכשין בסוריא לפי שכיוצא בהן מותר בארץ שכל שכיוצא
בו מותר בארץ עושין אתו בסוריא ואין עושין במחובר לקרקע בסוריא ובלבד שלא
יהא הוא מלקט והן אוגדין על ידיו בוצר ודורכן דורך על ידיהן ומוסקין והן עושין
15 על ידיהן במה דברים אמורים במוציא פירות מתוך ביתו או ששילח לחבירו פירות
אבל בלוקח מן השוק הרי זה מלקט ביד ואינו חושש: [13] בצלים שנכנסו מערב שביעית
לשביעית או שיצא משביעית למוצאי שביעית אם עשו כיוצא בהן מותרין ואם לאו
אסורין אמר ר' יוסי מעשה שזרעו כרם גדור בציפורי בצלים למוצאי שביעית זרעוהו
שעורים והיו פועלים יורדין ומנכשין לתוכו ומביאין ירק לתוך קופותיהם ובאו ושאלו
20 את ר' יוחנן בן נורי ואמר אם עשו כיוצא בהן מותרין ואם לאו אסורין: [14] אוכלין על
הירק מן האפל על הבכיר ומן הרחוק על הקרוב הותר מקום אחד הותרו כל הבכורות
הותר הלוף והשום והבצלים יבשים הותרו לחים לחים הותרו יבישים עד שתגיע הגורן
אין המין מתיר את מינו ואין מתירין את מינו אלא על פי חכם וכולן למוצאי שביעית
חייבין במעשרות: [15] וירק שנטעו בראש השנה של שביעית הרי זה לא יטול ממנו עד
25 שיתיר החדש ר' שמעון בן אלעזר או' נוטל הימנו שאינו מכנים בתוך ביתו אף על פי שאין

1 י ל"ו ג' (ו' א'); א ק"ג | 4 לקמן אהלות י"ז; י סס ל"ו ג' (ו' א'); יבמות ט' א' (ז' ג') | 11 י ל"ו
ד' (ו' ג') דמאי כ"ב ד' (ב' א') | 16 ש ו' ד' | (2 סס |

1 מושיבין עליהן ב ד א | 2 נואי] נויי ב גיתו ד | 2 ונשמי ב ד | 2 וזיזין | 2 רנב] דנב ב ודגב
ד | 2 וכרכה ב וברכה ד | 3 צורא | 3 וכצת | 4 דאשמיא | 4 ובית > מזל | 4 ומזיין] מזין ב מזיל
ד | 4 שחייבות ב ד | 4 סוסיתה ב ציציתה ד | 5 ועיניישת | 5 ורומברך ב ד | 5 ועין יערים | 5 דכב |
5 צפיא ב חצפיא ד | 6 חומת] וחומר | 6 שרשן] שר ושינה ב שרשינה ד | 6 דקיסרי > ב |
6 ושורא דרור] ודור > ושורא דקיסרא ב ד | 7 וריש מיא דגעתין וגעתן [זגעתין ד] גרמא וכברתא
וכזניתא וקצטרי דגלילה וקובעיא [וקובאיא ד] דראתון ב ד | 8 ומלתא דכור [דכו' ד] וכורין [וטריי ד]
רבתא ותפנא [ותפני' ד] וסנפתא וסחרתא דיתיר וממציא דגתא ומספר [ומדפ' ד] | 9 ומחרשת [ומחרש' ד]
ונחלא דיפצאל ועילשתא [ועול שתא ד] ואולם רבתא ומגדל [ומגד' ד] חרוב ונקבתא דעיון ומיישא
[ומישא ד] ותקרת [ותקרא ד] וכרכא [כרבא ד] דבר [דבר > ד] סינגורא ותרנגלא עילייא ב ד |
10 דקסרין וקנת ורקם [ורכה ד] דדוגרא [> ד] וטרכונה [וטרכתא ד] דמתחום [דמתחת] לבצרה ויגר
שהדותא | 11 ונמרין [ונמרים ד] ומלח דזרואי [דהרא ד] ויבקא וחשבון ונחלא [ונהלא ד] דזרד [> ד]
ורפיה [ורפת ד] וחוגרה [והונרה ד] ועמון ומואב ורקם גיאה [נאה ד] וגינייה דאשקלון ודרך הגדולה
ההולכת למדבר ב ד | 12 זורעין וחורשין ב ד | 12 מנכשין] מכנסין | 12 שאין כיוצא בהן ב ד |
13 ואין] אין ב ד | 13 עושין > אותן ב ד | 13 בסוריא > אבל עוקרין ואוגד על ידיהן | 14 ודורכין
> ב ד | 14 עושין] אותם ב איטם ד | 15 פירות > לחברו ב ד | 15 ובתוך ב | 15 ששלח לו חברו ב ד |
16 הלקח ב ד | 17 מן אם עד אסורין > ב [ונכתב בגליון בכתב משיטה יפה מאוד] | 18 גדור] גדול |
18 בצלים בצפורי ב ד | 19 בתוכו ב ד | 19 בתוך ב ד | 19/20 ובא מעשה לפני ב ד | 20 אסור
ב | 20/21 עלי ירק | 21 הבכורות] המקומות | 22 השום הלוף ב | 22 והבצלים > הותרו ב ד | 22 לחים
הותרו] הותרו | 23 מין ב ד | 24 חייבין [חייבות ד] במעשרות > ב | 24 בראש] בערב ראש ב ד |
24 השנה > א | 24 ממנו > בשביעית ב ד | 25 את החדש ב ד | 25 או' > א | 25 שלו ומכנים
לתוך ב ד |

1 כיוצא בו נמכר בשוק: [16] בראשונה היו אומרין אין כובשין ומייבשין ואין מביאין יבשת
וכובשת מחוצה לארץ לארץ רבותינו התירו שיהו מביאין יבשת וכובשת מחוצה לארץ
לארץ וכובשין ומייבשין אין מביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ רבותינו התרו שיהו
מביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ וכשם שמביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ כך
5 מביאין תבואה וקיטנית מחוצה לארץ לארץ: [17] רבי ובית דינו התירו ליקח ירק למוצאי
שביעית מיד: [18] פירות שביעית שבאו מחוצה לארץ לארץ אין מוכרין אותן לא במשקל
ולא במידה ולא במינין אלא הן כפירות הארץ: [19] מביאין שתלים וקרומנין מחוצה לארץ
לארץ אבל לא מארץ לחוצה לארץ לאכל עליהן בארץ ולא ענבים מחוצה לארץ
לארץ ודורכין אותן בארץ ולא זיתים מחוצה לארץ לארץ ועוטנין אותן בארץ ולא
10 הוצני פשתן מחוצה לארץ לארץ ושורין אותן בארץ אבל מביאין גרוגרות וצימוקין
והוצני פשתן מחוצה לארץ בארץ אבל לא מארץ לחוצה לארץ ועושין אותן בארץ
ורבי התיר מחוצה לארץ לארץ ועושין אותן בארץ סמך חוצה לארץ: [20] כל אילן שחנטו
פירותיו קודם חמשה עשר בשבט הרי הן לשעבר אחר חמשה עשר בשבט הרי הן להבא
אמר ר' נחמיה במה דברים אמורים באילן העושה שתי בריכות אבל באילן שאין עושה
15 אלא בריכה אחת כגון הזיתים והתמרים והחרובין אף על פי שחנטו פירותיהן קודם
חמשה עשר בשבט כאילו חנטו אחר חמשה עשר בשבט רבן שמעון בן גמליאל אומ'
מהוצאת עלין עד הפגין חמשים יום מהפגים עד שיהיו נובלות חמשים יום משיהיו
נובלות עד התאנים חמשים יום ורבי אומר כולן ארבעים יום וכולן קודם הזמן הזה
הרי הן לשעבר לאחר הזמן הזה הרי הן להבא: [21] ומעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג
20 באחד בשבט ונהג בו כדברי בית שמאי וכדברי בית הילל ר' יוסי בר' יהודה או'
כדברי רבן גמליאל וכדברי ר' אליעזר אמ' ר' יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים
שאתרוג בשעת לקיטתו למעשרות ורבותינו נמנו באושא אתרוג אחר לקיטתו למעשר
ולביעור ר' שמעון או' אתרוג שנכנס מערב שביעית לשביעית או שיצא משביעית
למוצאי שביעית פטור מן המעשר ומן הביעור שאין לך שחייב במעשר אלא שגדל
25 בחובה ונלקט בחובה ואין לך שחייב בביעור אלא שגדל בשביעית ונלקט בשביעית:

ה

[1] פירות שביעית שיצאו חוצה לארץ מבערן במקומן דברי רבי ר' שמעון בן
אלע' או' מביאן ומבערן בארץ שנא' בארצך תהיה כל תבואתה: [2] אין מביאין
תרומה מחוצה לארץ לארץ אמר' רבן שמע' בן גמליאל אני ראיתי שמעון בן כהנא
שהיה שותה יין של תרומה בעכו וא' זה בא לידי מקלקיליאה וגזרו עליו שישתיהו

1 י ל"ז א' (ו' ד'), פסח י"ח ד' (ס' א'), דמאי כ"ב ג' (ג א') סקלים מ"ו א' (א' ג'), סנהדרין י"ח ד' (א'
ג') | 12 י כ"ה ד' (א' א'); ג ר"ה ט"ו | 17 י סס; ג סס | 19 י ר"ה כ"ז א' (א' ג'); ג סס | 26 י ל"ז
א' (ו' ס') | 27 ויקרא כ"ה ז' | 27 י סס, חלה ס' ג' (ד' ע') |

1 ואין מייבשין ב ד | 1 ואין מביאין > ב ד | 2 וכבשת ב ד | 2 מן רבותינו, עד 3 ומייבשין
> | 3 וכובשין > ב | 4 מן וכשם עד לארץ > א | 6 שביעית > א | 6 מחוצה לארץ > | 6/7 לא
במדה ולא במשקל ב ד | 7 שתלים] שחלים ב ד | 7 וקרמלוס ב וקרומלים ד | 8 אבל לא מחוצה
לארץ לארץ ב | 10 הוצני] הושני ב | 10 אבל > | 11 וחושני פשתן ב | 11 לארץ ב, > ד > ושורין
ד | 11 אבל לא מח"ל לארץ לעשותן | 12 התיר > שיהו מביאין אותן | 12 לעשותן לארץ | 12 סמוך
לח"ל | 13 לאחר ב ד | 13 בשבט הרי] הרי | 13 להבא] לעתיד לבוא | 14 ר' נחמיה אומר ב ד |
15 ברך | 16 בן גמליאל > | 17 שיהיו נובלות] שיתין ונובלות ב | 17 משיהיו] משיתין ב משהן ד |
18 ארבעים > ארבעים ב ד | 19 להבא] לעתיד לבא ב ד | 19 שלקט ב ד | 20 או' > א | 21 אמ']
בר' | 21 ר' אבטלוס ב אבטלוס ד | 22 נמנו > עליו ב ד > ואמרו ב | 22 אתרוג אחר] שאתרוג
כשעת ב ד | 24 המעשרות | 24 אין ב | 24 לך > דבר | 25 אלא > דבר | 26 לחוצה | 27 מביאין
> לארץ ב ד | 27 ומבערן] ומוכרן | 27 בארץ > א | 29 מקילקיליא] ונ"ב מיד מאוחר מסיקיליא
א מקלקיא ב |

1 בספינה: [3] עלי תמכה והרחבינה עלי וורד ועלי מילת יש להן שביעית ולדמיה שביעית
אין להם ביעור ולא לדמיהם ביעור: [4] ר' יהודה אומר דמיהם מתבערין בראש השנה
אמרו לו להן אין ביעור קל וחומר לדמיהן אמר להן מחמיר אני בדמים יותר מן העיקר:
[5] שמן של שביעית מדליקין בו מכרו ולקח בו שמן אחר אין מדליקין בו: [6] הלשישית
5 והלביצין והירענה והבורית והאהל יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור
ולדמיהן ביעור: [7] עיקר חרוב ועיקר הגא ועלי האוג ופרח לבין והאורז אין להם ביעור
ולדמיהן ביעור ובצר זרע סטים נזרעין למוצאי שביע' מפני שמלאכתן: [8] הצבעין
והפטמין לוקחין מורסן מכל מקום ואין נמנעין נבילה ואין מוכרין אותה מחרוזות מחרוזות
אבל מביאין אותה חתיכות חתיכות על גבי מוטות: [9] לא יהא מביא כלבים כופרים
10 וחולדת הסנאין וחתולין וקופות למוכרן לגוי ולשכור עליהם אבל המוריים וגבינה
ובית היניקי הפת והשמן שלהם מותר למוכרן להן ולשכור עליהם: [10] לא יהא לוקט
ירקות ומוכרן לשוק אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו ר' שמעון בן אלע' אומר אף
ישכור פועלים ויכניסם לתוך ביתו לקח הבכור למשתה בנו או לרגל ואינו צריך לו
מותר למוכרו ר' אומר אומ' אני לא ימכרנו אלא בדמיו: [11] לולבי האלה והבוטנה
15 והעיטורין והאדיל ר' מאיר אומר לולבין עם העלין יש להן ביעור וחכמ' אומ' עלין
עם לולבין אין להם ביעור ללולבין אין ביעור לעלין יש ביעור מפני שנשרו מאיביהם
וכולן שנכנסו מערב שביעית לשביעית או שיצאו משביעית למוצאי שביעית נידונין
כאילן חוץ מן האדל שנידון כירק: [12] העיד יהודה בן ישעיה הבסם לפני ר' עקיב' משום
ר' טרפון שיש לקט בשביעית עלי זיתים ועלי גפנים ועלי חרובין אין להן ביעור
20 לפי שאין כלים: [13] וורד חדש שכבשו בשמן ישן ילקט הוורד והשמן מותר ישן בחדש
חייב בביעור: [14] החרובין החדשים שכבשן ביין ישן ילקט חרובין והיין מותר: [15] ישנים
בחדש חייבון בביעור ר' אליעזר אומר חבילי סיאה והקורנים שהכניסן לעצים אין מסיק
בהן למאכל בהמה מסיק בהן ר' שמעון אומ' קלחים של בית השלחין שיבשו אסורין
בהן: [16] החציר וירקות שדה שליקטן להטיל בהן רשאי להטיל בהן למאכל בהמה אין
25 רשאי להטין בהן: [17] העירית שלקטה למאכל בהמה צריך לבער נתנה תחת הכר הרי
היא כמבוערת: [18] תבן של שביעית אין נותנין אותו לא לתוך הכר ולא לתוך הטיט
נתנוהו אחרים הרי הוא כמבוער: [19] תנור שהסיקו בתבן וקש של שביעית יוצן מוכרין
אוכלי אדם ואוכלי בהמה ליקח בהן אוכלי אדם ואין מוכרין אוכלי בהמה ליקח בהם
אוכלי בהמה ואין מוכרין אוכלי אדם ליקח בהם אוכלי בהמה: [20] פירות שביעית אין

1 י ל"ז ג' (ח' ג') | 4/5 סס (ח' ג') | 6 סס (ח' ח'), ל"ט ח' (ט' ו') | 9 לקמן ע"ז רפ"ב ס'; י ב"ק ו' ח' (ח' ס'); ל"ז ג' (ז' ד'); ג ב"ק פי' | 14 י סס (ז' ס'), ל"ט ח' (ט' ד') | 20 י ל"ז ג' (ז' ס') | 21/22 י ל"ז ד' (ס' ח') | 24 י ל"ז ג' (ז' ג') | 27 י סס (ז' ג') | 29 ע' לעיל דמאי ח' ע"ז |

1 עלה ב ד | 1 והחרחבינה ב | 2 ביעור > עיקר המלפפין [הבלבסין ב] עקר ורד ועקר מלת אין להן שביעית ולא לדמיהן שביעית אין להן ביעור ולא לדמיהן ביעור ב ד | 2 ר' יהודה] ר' מאיר ב ד | 3 בדמיהם ב | 4 שמן אחר] אחר ב | 6 הגא] האגא ב האבה ד | 6 ופרח לבין] והפרחבלין ב והפרחביני' ד | 7 ולא לדמיהן ב ד > דין ב ד | 7 סטין | 7 במוצאי ב ד | 7 שהוא מלאכתן ב ד | 8 נבלה < ב ד | 9 חתיכות חתיכות] איברין איברין | 9 כופרים] צופרין | 10 וקופות] וקופי' | 10 ולשכור] ולשכב | 10 מורים | 10 וגבינות | 11 בית | 11 שלהם] שהן | 11 ולשכור] ולשכב | 12 ירקות > שדה ב ד | 12 על ידיו ב ד | 13 ויכנים ב ד | 13 לצויך ב ולא צריך ד | 14 שלא ימכור אלא בדמיו | 15 והעיטורין] והאטדי' | 15 ללולבין ב ד | 15 יש להן] אין ב ד | 15 לעלין ב ד | 16 אין להם] יש | 16 ביעור > ר' שמעון אומר ב ד | 16 אבל לעלין ב ד | 16 מאביהם ב ד | 17 למוצאי שביעית > א | 18 לקטף שביעית ב ד | 18 גפנים] קנים | 20 הוורד ב ד | 20 שכבש | 22 חבילי > אזוב | 22 סיאה] והפיאה | 22 מסיקין ב ד | 23 מסיקין ב ד | 23 אומ' > אף | 24 בהן] בהנאה ב ד | 24 חציר ב ד | 24 להטיל] להטין ב ד | 24 להטיל] להטין | 25 עידית ב ד | 25 הכד | 26 לא > | 27 ובקש ב ד | 28 אוכל | 28 אדן ב | 28 אדם ואין] בהמה ואין א | 29 ואין מוכרין] ואין צריך לומר ב ד |

1 מאכילין אותן לבהמה ולחיה ולעופות הלכה בהמה מאיליה לתחת התאינה והיתה
אוכלת תאינים לתחת החרוב והיא אוכלת חרובין אין מחייבין אותו להחזירה שנאמ'
ולבהמתך ולחיה אשר בארצך: [21] אין מאכילין אכסניין פירות שביעית ולא
את הגוי ולא את השכיר פירות שביעית שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר
5 שבוע או שקצץ מזונותיו עליו מאכילין אותו פירות שביעית: [22] אין בית דין פוסקין
לאשה פירות שביעית אבל ניזונת היא משל בעלה: [23] ספחין של שביעית אין תולשין
אותן ביד אבל חורש הוא כדירכו ובהמה רועה היא כדירכה:

ו [1] שביעית נתנה לאכילה ולשתיה ולסיכה ולאכול דבר שדרכו לאכול ולשתות
דבר שדרכו לשתות ולסוך דבר שדירכו לסוך: [2] כיצד דבר שדרכו לאכול אין מחייבין
10 אותו לאכול לא קנובת ירק ולא פת שעיפישה ולא תבשיל שעיברה צורתה: [3] כיצד
שדרכו לשתות אין מחייבין אותו לשתות אניגרון וסניגרון ולשתות יין בשמריו החושש
בשיניו לא יגמע בהן את החומץ ויהא פולט אבל מגמע ובולע ומטבל כדרכו ואינו
חושש: [4] כיצד לסוך שדרכו לסוך סך אדם שמן על גבי מכתו אבל לא יטיל במוך ובמטלית
ויתן על גבי מכתו: [5] יין של שביעית שנפל לתוך המוריים אסור לזרים ר' אלעזר אומ'
15 מותר לזרים: [6] נותן אדם דבילה או גרוגרות לתוך התבשיל כדרך שנותן תבלין ולא
יסחטם להוציא מהם משקין ותבלין מותר מפני שמלאכתן: [7] צורר את התבלין ונותן
לתוך התבשיל אם נטל טעמן מותר ואם לאו אסור: [8] אין עושין את היין אלונטית
ולא את השמן ערב ואם עשה את היין אלונטית ואת השמן ערב סך את השמן ואינו
סך יין וחומץ שהשמן דרכו לסיכה ואין יין וחומץ דירכה לסיכה: [9] לא יתן אדם שמן
20 של שביעית על גבי טבלא של שייש להתעגל עליה ור' שמעון מתיר: [10] שמן שביעית
אין חוסמין בו תנור וכירים ואין סכין בו מנעל וסנדל: [11] לא יסוך את רגלו שמן והיא
בתוך המנעל ובתוך הסנדל אבל סך הוא את רגלו ונותנה במנעל: [12] סך אדם את
עצמו שמן שביעית ומתעגל על גבי קוטבליא חדשה ואינו חושש: [13] אין מפטמין שמן
שביעית אבל לוקחין שמן ערב מכל מקום לסיכה: [14] שמן שביעית מדליק בו מכרו
25 ולקח בו שמן אחר אין מדליק בו: [15] שמן שביעית אין נותנין אתו לתוך המדורה ר'
יוסי או' צובע בו עציץ ונותנן לתוך המדורה: [16] מסיקין בגפת ובזגין של שביעית אבל

3 ויקרא כ"ה ז' | 8 ע' לעיל תרומות ע' י'; י ל"ח ח' (ס' ב') | 9 סס; סס | 13 סס סס | 15 ע' לעיל סס ז' | 16 י תרומות מ"ז ג' (י"ח ח') | 17 לעיל סס | 19 לעיל סס, דמאי ח' י"ח | 20 סס; י ל"ח ג' (ס' ה') | 23 סס |

1 אם הלכה ב ד | 2 לתחת] לתוך | 2 ואוכלת ב ד | 3 לבהמתך ולחיה אשר בארצך] בארצך תהיה כל תבואתה לאכול ב ד | 3 אין < ב ד | 3 את אכסניא | 3 שביעית > ואין מאכילין ב ד | 3 לא פירות ב ד | 4 שביעית > ואם היה ב ד | 5 שקצצו ב ד | 7 הוא < ב ד | 7 היא < ב ד | 8 לא כל ב לאכול ד | 10 כיצד > לשתות דבר ב ד | 11 לשתות] להיות גומע ב ד | 11 ואסניגרון | 11 בשמריו > החושש בגרונו לא יערענו [ירערענו ב] שמן אבל נותן שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע ב ד | 12 מגמיע ב ד | 13 אדן ב | 13 אבל לא] ובלבד שלא ב ד | 14 מכתו > החושש בראשו וכל מי שעלו בו חטטין סך את השמן ואין סך יין וחומץ שהשמן דרכו לסיכה יין וחומץ אין דרכן לסיכה ב ד | 14 אסור לזרים] צריך לבער ב ד | 14 אלעזר > בר' שמעון | 15 מותר לזרים] הרי הוא כמבוער ב ד | 15 לתוך > המורים ב | 16 ישחטם ב | 16 ובתבלין ב ד | 16 מותר] אסור א | 16 שהיא מלאכתן ב ד | 17 נטל] בטל ב ד | 18 ולא את] ואת ב ד | 19 מיין | 19 ואין < ב ד | 19 אין דרכן ב ד | 20 ר' שמעון > בן גמליאל ב ד | 20 מתיר > שמן של שביעית אין סכין אותו בידים טמאות נפל על [גבי ב] בשרו משפשו אפי' בידים טמאות ב ד | 20 של שביעית ב ד | 21 חוססין ב | 21 והוא | 22 מנעל ב ד > ולא יסוך את רגלו והוא ד | 22 בתוך | 22 למנעל ב ד | 23 קטבלא ב קטבליא ד | 24 של שביעית ב ד | 24 לסיכה > סך את רגלו ונותנו לסנדל ב ד | 24 מן שמן עד 25 בו > | 25 של שביעית ב ד | 26 עציץ] עצין [או עיני] א עניץ ב | 26 ובזוגין ב |

1 אין מדליקין באגוזים ואין מסיקין בזיתים: [17] אין מוכרין פירות שביעית לא במידה ולא
במשקל ולא במיניין ולא ימלא את החבית ומכרה כמות שהיא כלכלה ומכרה כמות
שהיא אלא אומ' חבית זו אני מכרה בדינר כלכלה זו אני מכרה בטריסית: [18] לא ימלא
את הכלכלה ויצא וימכרנה בשוק אף בשאר שני שבוע אסור וזו דרך הרמיות: [19] בית
5 שמאי או' אין מוכרין פירות שביעית במעות אלא בפירות כדי שיקח בהם קורדום
ובית הילל מתירין: [20] אין מוכרין פירות שביעית לחשוד על השביעית אלא מזון שלש
סעודת בלבד במה דברים אמו' בדבר המתקיים אבל בדבר שאין מתקיים אפי' מאה סעודות
מותר אין מוכרין ואין לוקחין מן הגוי ומן הכותי פירות שביעית וחכמ' אומ' מוכרין לכותי
עד ארבע איסרות: [21] הלוקח מן הנחתם מככר בפונדיין שאלקט ירקות סדה ואביא לך
10 מותר ר' יהודה ור' נחמיה אומ' חמשה שהיו מלקטין ירק לא יהא אחד מוכר לכולן
אלא אחד מוכר שלו ושלהן: [22] חמשה אחין שהיו מלקטין ירק אחד מוכר לכולן ובלבד
שעשאו פלטר חנוני שהיה מבשל ירק של שביעית לא יהא מחשב שכרו מירק אבל
מחשב מיין ומשמן שכר בטלה: [23] לא יאמר אדם לחבירו העל לי פירות הללו לירושלם
לחלק אלא אומ' לו העלם שנאכלם ושנשתם בירושלם אני ואתה: [24] וכן לא יאמר אדם
15 לעני הולך סלע זה והבא לי לקט היום והבא לי שכחה היום והבא לי פאה היום אלא
אומ' לו בלקט שתביא היום בשכחה שתביא היום בפאה שתביא היום: [25] וכן בן לוי
שהיה בידו סלע של שביעית וביקש ליקח בה חלוק הולך אצל חנוני ואו' לו תן לי
מן הפירות ונותן לו והלה אומ' לו הרי פירות הללו נתונין לך במתנה והוא אומ'
לו הרי סלע זה נתון לך מתנה פירות שביעית אין לוקחין בהם מים ומלח ר' יוסי או'
20 לוקחין בהם מים ומלח פירות שביעית אין נותנין אותן לא לתוך המשרה ולא לתוך
הכבוסה ר' יוסי אומר נותנין אותו לתוך המשרה או לתוך הכבוסה: [26] החמרין והגמלין
והספנין ושהיו עושין בשביעית שכרן שביעית: [27] זיתים של שביעית אין עושין אותו
בקינבי רבן שמעון בן גמליאל ובית דינו התקינו שיהיו עושין בקינבי ר' יהודה אומ'
טוחנו ברחים שלא נטחן בהם בשאר שני שבוע ר' שמע' אומ' כותש ומקפה בעריבה:
25 [28] ענבי שביעית אין דורכין אותן בגת אבל דורכין אותן בעריבה ר' יהודה אומ' דורס
באצבע בחבית: [29] תאיני שביעית אין עושין אותן גרוגרות אבל עושין אותן דבילה
ר' יהודה אומ' ממעך ומנגבם ביד מפררין רימונין לעשותן פרר וסוחטין ענבים לעשותן
צימוקים אין לוקחין תרומה בדי שביעית שלא יביאוהו לידי הפסול ור' שמעון מתיר:

ז [1] אין מחללין מעשר שני על פירות שביעית ואם חילל יאכלו כחמור שבהם **ז**
30 פירות שביעית ופירות מעשר שני שנתערבו יאבלו כחמור שבהן פירות שביעית ופירות

1 י סס ח' (מ' ג') | 6 ע' לעיל ה' כ"ח וע' ג סוכה י"ע | 9 י סס (ד') | 11 י ל"ז ג' (ז' ד) | 16 י ל"ח ב' (מ' ז'), ל"ח ח' (מ' ה') | 21 י ל"ח ב' (מ' ה'); ג סוכה מ' | 22 סס (ו') | 25 סס | 26 ע לעיל תרומות ג' ע"ז | 29 י פסחים ל"ז (ע' ז') |

1 שביעית < א | 1/2 ולא במניין ולא במשקל | 2 יהא ממלא ב ד | 3 אומר < לו ב ד |
3 מוכר לך ב ד | 3 מוכר לך ב ד | 4 ויוצא ב ד | 4 ומוכרה ב ד | 4 שבוע < ב | 4 שזו ב ד |
5 בפירות] פירות | 5 שלא יקח ב ד | 7 בלבד < ב ד | 8 מותר אין < א | 9 ככר ב ד | 9 בפנדיין
ב < אמר לו ד | 9 שדה ב ד | 10 אומ'] אוסרין ב ד | 11 אחד < מהן | 11 על ידי כולן ב ד |
12 שלא יעשוהו [יעשאהו ב] ב ד | 13 העלה את ד העלאת ב | 13 האלו ב ד | 14 כדי שנאכלם
ב | 14 בירושלם ושנשתם ב ד | 15 הילך ב ד | 16 בשכחה שתביא היום < ב ד | 16 בן לוי] מי |
17 שהיתה | 17 ומבקש ב ד | 18 מן] בזה ב ד | 18 מן והוא עד 19 מתנה < | 21 מן אותו עד
או < ב ד | 22 שהיו ב ד | 22 שכרן משביעית ב ד | 23 בקתבי ב ד | 23 רשב"ג < מתיר
רבן גמליאל ב ד | 23 בקינבי | 24 בהם] בה ב ד | 25 ענבים של ב ד | 25 דורס] דורכן | 27 פרר
ב פרך ד | 29 שני < | 30 שני] עני | 30 פירות שביעית < שלקח בהן דברים אחרים יאכלו
כחמור שבהן ב ד |

1 מעש' שני שלקח בהן דברים אחרים יאכלו כחמור שבהן: [2] יש בשביעית שאין במעשר
שני ויש במעשר שני שאין בשביעית שהשביעית עשה בה המופקר כשמור ופסולת
אוכלין כאוכלין אוכלי אדם כאוכלי בהמה וקליפי אגוזים וקליפי רימונים כיוצא בהן
מה שאין כן במעשר שני: [3] שביעית מתחלל על הכל מעשר שני אין מתחלל אלא
5 על מעות בלבד: [4] שביעית מתבערת מכל מין ומין מעשר שיני אינו מתבער אלא
באותו מין בלבד: [5] שביעית היא ודמיה אסורות ומעשר שיני או היא או דמיו אסורין:
[6] שביעית אין לוקחין בה זיבחי שלמים מה שאין כן במעשר שיני: [7] חומר במעשר שיני
שמעשר שיני קונה את הקנקן ואסר דמיו עירוביו ספק עירובו כל שהוא וטעון חומש וטעון
וידוי ואסור לאונן ולא הותר לאכילה אלא בפדיון ואין מדליקין בו את הנר מה שאין
10 כן בשביעית: [8] אחד שביעית ואחד מעשר שיני מחללין אותו על חיה ועוף ועל בהמה
בעלת מום בין חיין בין שחוטין דברי ר' וחכמ' אומ' לא אמרו אלא בזמן שהן שחוטין:
[9] אחד שביעית ואחד מעשר שיני אין פורעין מהן מלוה וחוב ואין משלמין מהם גמולין
ואין פודין בהם שבויין ואין עושין בהן שושבינות ואין פוסקין מהן צדקה אבל משלחין
מהן דבר גמילות חסדים וצריכין להודיע ונותנין אותן לחבר עיר בטובה: [10] שלש ארצות
15 לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל שלושתן של שלש שלש ולמה הוזכרו ההר והעמק
והשפלה לפי שהן אוכלין מבהר על שבעמק ולא משבעמק על משבהר אלא הר והורו
עמק ועמקו שפלה ושפלתו ובסוריא לא אמרו שלש ארצות אלא אוכלין מן הראשון
שבה עד שיכלה האחרון שבה ר' שמעון אומ' לא אמרו שלש ארצות אלא ביהודה
ושאר ארצות אוכלין והולכין עד שיכלה מביתאל ומגידרה של קיסרין איזה הוא הר
20 שלה זה הר המלך ושפלה שלה זו שפלת לוד ועמק שלה מעין גדי ועד יריחו: [11] איזה
הוא עמק שבגליל כגון גינסר וחברותיה ר' שמע' בן אלעזר אומ' איזה הוא הר שבעבר
הירדן כגון חרים וחברותיה ושפלה שלה חשבון וכל עריה שבמישור דיבון ובמות בעל
ובית בעל מעון עמק שלה כגון בית נמרה רמתא וחברותיה רבן שמעון בן גמליאל או'
סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמים ואף
25 על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה:
[12] אוכלין מבית המלך עד שיכלה ביתאל ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר בנימן
זאב יטרף זו ארצו שהוטפת בבקר יאכל עד זו יריחו שמוקדמת ולערב
יחלק שלל זו יריחו שמאוחרת: [13] אוכלין ברגילה עד שיכלו אגוטרי ובני גליל
העליון עד שיכלו לפותי בית דגן וחברותיה וגליל התחתון עד שיכלו אזניות של שמעון
30 אנא: [14] אוכלין בתאנים עד שיכלו פגי בית־אגי אמ' ר' יהודה לא הוזכרו פגי בֵית־יֵגֵי
אלא לְעֶנְיַן מַעֲשֵׂר פַּגֵּי בֵּית־יַנֵי ואהיני דטובניא חייבות במעשר: [15] אין אוכלין על
הרתיפין שבעכו ר' יוסי אומ' אוכלין על הרחיפין ועל הדיפרא אבל לא על סיפווניות

1 י ערלה פ"ח (ח' ו') | 4 י מ"ם כ"ב ב' (ח' ח'); ג ע"ז כ"ד: | 7/8 פ' מ בכורים ג' ג' | 10 ג סוכה מ:
12 ע' לעיל פאה ד' ע"ז | 14 י ל"ח ד' (ע' ב'); ג פסחים כ"ב | 20 סס; סס | 25 מלכים ח' י' כ"ח | 26 י סס
(ג) | 26/27 בראשית מ"ט כ"ז | 27 סס | 27/28 סס | 28 י סס | 30 י סס; ג סס | 31 י ל"ט ח' (ע' ד');
ג סס |

1 יש] חומר ב ד | 2 ויש ב ד | 3 כאוכלין] ואוכלי א | 5 על מעות] באותו מין | 7 שביעית
< ב | 8 עירובין | 8 עירוביו כל ב | 14 דבר < של ב ד | 16 שהן] שאין | 16 מי בהר ב [אחר
מבהד יש נקודות בא] | 16 ומי שבעמק ב מבעמק ד | 19 ושאר < כל ב ד | 19 ומגררה ב | 19 קיסריון
ב | 20 ושפלה שלה] שפלה | 22 הרים < וכגבור גדור ב וכגבוה גדור ד | 23 רמתא < ב |
25 הארזים] הארץ א | 26 מבית אל ב ד | 28 ברגילה] ברגליה | 29 לפותי] לופסי ב ד | 29 בגליל
ב ד | 29 שמעון] מעון | 30 עד שיכלו בני בית פגי ב ד | 30 פגי בית יני [אוני ד] ב ד | 31 לענין
< ב ד | 31 פגי בית יני [אוני ד] ב ד | 31 על] את א | 32 רחיפין] הרפיחין ב הספיחין ד |
32 שיפוניות ב ד |

1 ר׳ יוסי אומ׳ דיפרא שביכירה עד שיכלה הקיץ אוכלין עליה אוכלין בענבים עד שיכלו
דליות שבאשכול: שֶׁל אֶבל: אם יש אפילות מהן אוכלין עליהן ושאר ארצות אחת
לזיתים ולתמרים אוכלין בזיתים עד שיכלה אחרון שבתקוע ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳
אף של גש חלב כדי שיהא עני יוצא ויביא רובע בין מראשו בין מתחתיו אוכלין
5 בתמרים עד שיכלה אחרון שבצוער: [16] ר׳ שמעון אומר אוכלין על בין הַכַּיפִּין ואין
אוכלין על של בין השיצים ושאר כל פירות האילן כגון העוגסים והקרוסטמילין
והפרישין והעוזרדין אוכלין ממה שבהר על שבעמק וממה שבעמק על שבהר: [17] ר׳ שמעון
בן אלעזר אומר כולן בחרובין אוכלין עליהן עד שתרד רביעה שנייה אוכלין על הירק
של בית השלחין לפי שאין כלה שורשי קולסי כרוב שיבשו אסורין בהנאה ר׳ שמע׳
10 אומ׳ שורשי קולסי כרוב אף על פי שיבשו אוכלין עליהן כיוצא בו מגבב דבש צריך
לבער: [18] מאימתי פורשין משבילין שבשדות משתרד רביעה שנייה אמ׳ ר׳ יוסי במה
דבר׳ אמו׳ בזמן שהשנים כתיקנן עכשיו שנתקיימו שנים אלו אפי׳ לא ירד אלא גשם
אחד בלבד צריך להלך רבן שמעו׳ בן גמליאל או׳ גשמים שירדו שבעת ימים זה אחר
זה ולא פסקו יש בהם כדי רביעה שנייה:

15 ח [1] בראשונה היו שלוחי בית דין מחזרין על פיתחי עיירות כל מי שמביא
פירות לתוך ידו היו נוטלין אותן ממנו ונותנין לו מזון שלש סעודות והשאר מכניסין
לאוצר שבעיר הגיע זמן תאינים שלוחי בית דין שוכרין פועלין ועודרין אותן ועושין אותן
דבילה וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר הגיע זמן ענבים שלוחי בית דין
שוכרין פועלין ובוצרין אותן ודורכין אותן בגת ומכניסין אותן בחבית ומכניסין אותן לאוצר
20 שבעיר הגיע זמן זיתים שלוחי בית דין שוכרין פועלים מוסקין אותן ועוטנין אותן בבית הבד
וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר ומחלק מהן ערבי שבתות כל אחד
ואחד לפי ביתו הגיע שעת הביעור עניים אוכלין אחר הביעור אבל לא עשירים דברי
ר׳ יהודה ור׳ יוסי אומ׳ אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור ר׳ שמע׳ אומ׳
עשירים אוכלין מן האוצר אחר הביעור: [2] מי שיש לו פירות לחלק מחלקן לעניים
25 מי שיש לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחליק מהן לשכיניו ולקרוביו וליודעיו
ומוציא ומניח על פֶּתַח ביתו ואומ׳ אחינו בית ישר׳ מי שצריך ליטול יטול חוזר
ומכנים לתוך ביתו ואוכל והולך עד שעה שיכלו: [3] הקפת חנות אין משמטת דברי
ר׳ יהודה וחכמים אומ׳ משמטת אמ׳ ר׳ נראון דברי ר׳ יהודה בכותב פירות ודברי חכמים
בכותב מעות: [4] כתובת אשה פגמה וזקפה משמטת פגמה ולא זקפה זקפה ולא פגמה
30 הרי זו אינו משמטת: [5] המלוה את חבירו על המשכון אף על פי שהחוב מרובה על
המשכון אינו משמט: [6] המלוה את חבירו על המשכון או בשטר שיש בו הפותקי הרי

5 סס | 11 י ב״ב ע״ו ח׳ (פ׳ ח׳), ג ב״ק פ״ח | 13 י ל״ט ח׳ (ע׳ ו) ג תענית ז׳ | 22 , ל״ט ח׳ (ע׳ ו) |
27 י ל״ט ב׳ (י׳ ח׳); ג גיטין ל״ו | 29 י סס ; ג סס י״ח | 30 ג שבועות מ״ד | 31 סס מ״ח ; י גיטין מ״ה
ד׳ (ד׳ ג׳) |

1 על שלא כלה ב | 1 עליהם ב ד | 2 שבאשכול] שבאבל ב | 2 : של אבל: < ב ד |
2 אפל | 2 אחת] אחד | 4 של] על | 4 גוש חלב ב ד [ונכתב בגליון שבתקוע ב] | 5 על מה שבכיפין ב
על מה שבכופין ד | 6 על מה שבשיצים ב ד | 6 העגוסין | 6 הקרסטמולין | 8 כחרובין ד | 9 בית <
ב | 10 שורשי < | 10 דבש] ויביש ב ויבש ד | 11 משבילין] משבולין | 12 שנתקיימו] שנתקנסו ב
ד | 12 אלו < | 15 מחזרין] יושבין | 16 בתוך ב ד | 16 ונותן ב | 16 מכנסין ב ד < אותו ב ד |
18 וכונסין אותן בחביות < | 20 בית ב | 22 הגיע > זמן ב ד | 24 מן מי, עד לעניים < | 27 אינו
משמטת < | 27 מן משמטת עד 28 אומרים < ב | 28 משמטת] אינו משמטת ב ד | 28 פירות]
מעות ב ד | 29 מעות] פירות ב ד | 29 וזקפה > הרי זו | 30 הרי זו אינו ב ד | 31 משמיטו |
31 אפותיקו |

1 זו אינו משמט וכשם שהשביעית משמטת מלוה כך משמטת שבועה דבר שהשביעית
משמטתו משמטת שבועתו ודבר שאין שביעית משמטתו אין משמטת שבועתו ר׳
שמעון אומר הוא משמט ואין יורשין משמיטין שנא׳ שמוט כל בעל משה ידו:
[7] ר׳ יהודה אומ׳ פרוזבול המקושר הדיינין חותמין מבפנים והעדים מבחוץ אמרו לו אין
5 מעשה בית דין צריכין קיום: [8] חמשה שלוו בשטר אחד כל מי שיש לו קרקע כותבין
לו פרוזבול וכל מי שאין לו קרקע אין כותבין עליו פרוזבול: [9] רבן שמע׳ בן גמליאל
אומ׳ אפי׳ אחד שיש לו קרקע כותבין לו פרוזבול ללוה קרקע ולמלוה אין קרקע
כותבין עליו פרוזבול למלוה קרקע וללווה אין קרקע אין כותבין עליו פרוזבול לו אין
קרקע ולערבין קרקע ולחייבין קרקע כותבין עליו פרוזבול: [10] עציץ נקוב כותבין עליו
10 פרוזבול ושאינו נקוב אין כותבין עליו פרוזבול ר׳ שמע׳ אומ׳ אף שאינו נקוב כותבין
עליו פרוזבול ר׳ חוצפית או׳ כותבין לאשה על נכסי בעלה אימתי כותבין עליו פרוזבול
ערב ראש השנה של מוצאי שביעית אף על פי שחזר וקרעו לאחר מיכן גובה עליו
והולך ואפילו לזמן מרובה רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ כל מלוה שלאחר פרוזבול הרי
זה אינו משמט: [11] הגזלן ומלוה מעותיו בריבית שעשו תשובה והחזירו גזילו המקבל
15 מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו:

סליק פירקא וחסלת מסכת שביעית.

כלאים

20 א [1] כל הזוגות שמנו חכמים מין במינו אינן כלאים זה בזה ושאר ירקות וירקות
הגינה מין במינו אינן כלאים זה בזה הגופנין והכוסבר והכרקס אף על פי שדומין זה
לזה כלאים זה בזה הקישואין והדילועין והאבטיחים והמלפפונות אינן כלאים זה בזה
ותורמין ומעשרין מזה על זה דברי ר׳ מאיר ור׳ יהודה ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומ׳ כלאים
זה בזה ואין תורמין ומעשר׳ מזה על זה: [2] הוסיף ר׳ עקיבה השומנית והשום והבצל
25 והבצלצול והתורמוס אמ׳ רבן שמע׳ בן גמליאל לא היה ר׳ עקיבא שונה אלא בשתי
זוגות אילו אבל התורמוס והפלסלום אינן כלאים זה בזה: [3] בתחום אריח היו מרכיבין
תפוח על גבי אוזרד מצאן תלמיד אחד אמר להן אסורין אתם הלכו וקצצום ובאו
ושאלו כיבנה ואמרו יפה אמר אותו תלמיד: [4] בשקי של ציפרי היו מרכיבין קרוסטמל
על גבי עוגם מצאן תלמיד אחד אמ׳ להן אסורין אתם הלכו וקצצום ובאו ושאלו
30 ביבנה אמרו מי פגע בכם אינו אלא מתלמידי בית שמאי: [5] ר׳ נחמיה אומ׳ דלעת
ארמית ומצרית כלאים היוונית כלאים עם הרמוצה: [6] חמשה דברים נאמרו בדלעת
יוונית אסורה בסיכוך על גבי זרעים עוקצה טפח אוסרת כל שהוא מביאה את הטומאה
והוצצת בפני הטומאה: [7] הנודר מן הדילועין אינו אסור אלא בדלעת יוונית בלבד:

3 דברים ע״ו ח׳ | 4 י ב״ב י״ח ב׳ (י׳ ח׳), גיטין מ״ט ד׳ (ס׳ י״ב), סנהדרין כ״ח ד׳ (ג׳ י״ג); ג סס | 5 י ל״ט
ד׳ (י׳ ו׳) | 9 ג גיטין ל״ו ב״ק ל״ד | 20 י כ״ח ח׳ (ס׳ ח׳ ב׳ ג׳) | 24 סס | 26 סס | 28 סס | 30 סס |

1 משמיט | 1 כך < שביעית ב ד | 1 שבועה > שנאמר וזה דבר | 3 ידו > אשר ישה
ברעהו ב ד | 4 פרוסבל ב | 8 מן למלוה עד פרוזבל < | 9 לערבין > לו ב ד | 9 ולחייבין > לו
ב ד | 11 כותבין עליו] כותבין ב ד | 12 מוצאי < ב ד | 12 שביעית > כתבו ערב ראש השנה
של מוצאי שביעית ב ד | 14 הגזלן ב | 14 ושהלוה ב ד | 14 גזילן ב ד | 20 בזה > השבת ב ד |
21 והגופנין ב ד | 21 והכרקס] והכרפס | 23 ר׳ יוסי] ר׳ יהודה ב < ד | 24 השום והשמנים ב ד |
25 והתורמס > והפלוסלים ב ד | 25 רבן שמעון בן גמל] רבי שמעון ב ד | 26 אבל] אלא |
28 קרוסתמין | 29 מצאו ב ד | 30 בי רב שמיי ב | 31 ויוונית ב ד | 31 הרמוסה ב ד | 32 לסכך |
32 ומביא |

1 [8] תרנגול טוות ופיסיוני אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה ר' יהודה אומ'
פרדה שתבעה זכר אין מרביעין אותה לא מן הסוס ולא מן החמור אלא מן הפרד שור
ושור הבר חמור וחמור הבר חזיר וחזיר הבר אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה:
[9] חמשה דברים נאמרו בשור הבר אסור משום אותו ואת בנו וחלבו אסור וקרב לגבי
5 מזבח וחייב במתנות וניקח בכסף מעשר לזבחי שלמים אבל לא לבשר תאוה והרי הוא
כבהמה לכל דבר ר' יוסי אומ' זה תאו האמור בתורה מותר משום אותו ואת בנו וחלבו
מותר ופסול לגבי מזבח ופטור ממתנות וניקח בכסף מעשר לבשר תאוה אבל לא
לזבחי שלמים והרי היא כחיה לכל דבר וחכמ' אומרים תאו ביריא לעצמה שור הבר
ביריא לעצמה: [10] אין נוטעין שרביט של רימן ולא עוקצין של רימון בצד סדין
10 של שקמה ולא זמורה בין שתי קורות שתיבלע ביניהן ואין נותנין שני מינין
בשפופרת אחת כדי שיבלעו זה מזה ואין מרכיבין זיתים ברכב של תמרה מפני שאילן
באילן: [11] ואין מרכיבין כשות על גבי האיזמא ולא תרד על גבי ירבוז מפני שירק בירק:
[12] ואין מרכיבין כשות על האגא מפני שירק באילן ר' יהודה מתיר ירק באילן ואילן
בירק רבן שמע' בן גמליאל מתיר משום ר' יהודה בן אגרא איש כפר עכו: [13] הנותן
15 מעה של תורמוס בצד מעה של דלעת כדי שתיבקע הארץ מפניה חייב: [14] הזורע דבר
המצמיח על גבי ביצים ועל גבי חילת חייב על גבי סלע ועל גבי אמת המים פטור
ודבר שאינו מצמיח בין על גבי ביצים בין על חילת בין על גבי סלע בין על גבי אמת
המים פטור: [15] הזורע והמחפה והמנכש עובר בלא תעשה ר' עקיבה אומ' אף המקיים
עובר בלא תעשה זורעין זרעוני אילן כאחת הזורע חרצנים עם החיטין הרי זה לוקה
20 ארבעים כל סאה שיש בו רובע זרע ממין אחר ימעט במה דברים אמורים בדברים
הנופלין שלשת וארבעת קבין לבית סאה באמת אמרו זרעוני גינה מצטרפין אחד
מעשרים וארבעה בנופל למינו בין נפל לתוך אחרים בין שנפלו אחרים לתוכו: [16] היתה
שדהו זרועה חיטין ונמלך לזורעה שעורים לא יזרע עד שיופך לא היפך ימתין עד
שיתלה עד כמה היא מתלעת עד שלשה ימים במקום הטינא אבל לא במקום הגריד
25 שמקצת היום ככולו: [17] אין מחייבין אותו להיות חורש חריש דק אלא גס כתלמי הרביעה
רבן שמע' בן גמליאל אומ' זנב הסוס היתה נקראת סוף שעפרה של זו נוגע בעפרה
של זו אם צימחה והוריד בהמה ולקטתה הרי זה מותר: [18] נטעה ונמלך לזורעה מגרע
עד פחות מטפח זורע ואחר כך משרש גריע עד פחות מטפח בא ומצא עלין על גבי
תבואה מותר לשעבר ואסור לעתיד עוקר איזה מין שירצה ומקיים איזה מין שירצה:
30 [19] שדה שעלו בה עשבים אין מחייבין אותו לייפך אלא חורש בשעת הפכה הופך
מכרכיב ונוטל הגם הגם מלפני פועלים ואין בזה משום מכסה:

1 י כ״מ ג' (ג' י') | 9 י כ״ח ח', ח' ו'); ג ב״ק כ״ה | 18 ג מ״ק ג': | 22 י כ״ב ד' ג' ג' | וע' מ נ'
ה' | 30 י סם (ה') |

1 טוות ב ד | 1 פסיאני ב פסאני ד | 10 ולא] ואין נותנין ב ד | 10 שתבלע] שתרבע | 12 קשות
ב ד | 12 האיזמא] האזמאזמא | 13 על < גבי ב ד | 13 האגא] תאגא | 15 מעה] מינה | 15 מעה]
מינה | 17 על < גבי ב ד | 18 והמחפה] והמנפח ב < ד | 18 והמנכש < והחופר | 19 זורעין <
זרעים ב זרע ד | 19 וזרעוני ב ד | 19 כאחד ב ד | 20 את הארבעים | 21 שלשה וארבעה | 21 אמרו
< | 21 באמת אמרו] במאה | 23 וזורעה ב | 23 הפך ב ד | 24 עד < מקום שישהה [ששהת ד] ב ד |
24 הטינא] הצינע' < שלשה חדשים | 25 חורש < | 25 אלא < חורש חרש ב ד | 25 גסה |
25 כתלמין] בתלומי | 26 סוף שעפרה של זו] סוס עפרה | 27 והוריד < לתוכה ב ד | 27 ולקטתה] לקנותה
א | 27 מגרע] מגביה | 28 גריע] גורע | 28 עלין] עליו א | 29 לשעבר] < ב | 29 מין] מהן | 30 כה]
בו | 30 לופך ב להפך ד | 30 בשעה שמחפה ב ד | 31 מכרכיב] מכבכיב ב ומכסח ד | 31 הגם <
ב ד |

ב

1 ב [1] הרוצה לעשות שדיהו שורות שורות של תבואה ושורות של מינין הרבה עושה
תלמים שלשה מפולשין מראש השדה ועד ראשו ר' אלעזר בר' שמע' ואבא יוסי בן
חנין איש יאני אומ' דיו אורך חמשים אמה כמה רוחבו מלא העול השרוני דומה לעול
של כרמים תחילתו כשיעור הזה ואף על פי שסופו כשיעור הזה היו לו שתי שורות
5 אחת זרועה חיטין ואחת זרועה שעורין היה חורש ומכנים חיטין לתוך שדה שעורין
ושעורין לתוך שדה חיטין מותר מפני שהחיטין נראית כסוף שדה לחיטין ושעורין
נראית כסוף שדה לשעורין: [2] ר' אליעזר בן יעקב אומ' אפי' חיטה אחת נכנסת לתוך
שעורין ושעורה אחת נכנסת לתוך שדה חיטין מותר מפני שחיטין נראית כסוף שדה
להיט' ושעורין נראית כסוף שדה לשעורין: [3] היו לו שתי שורות אחת זרועה חיטין
10 ואחת זרועה שעורים מותר לעשות מהן תלם זרעה אחת חיטים ואחת שעורים אחת
חיטה ואחת שעורה היתה חיטה אחת מובלעת לתוך שדה שעורים או שעורה אחת
מובלעת לתוך שדה חיטים אסור: [4] היו לו שתי שורות אחת זרועה חיטין ואחת זרועה
שעורין אסור לעשות ביניהם תלם אחד של מין אחר ופשתן מותר מפני שרוצה לבדוק
את שדיהו ובלבד שיהא תלם אחד מפריש מראש שדה ועד ראשו ר' אלע' בר שמע'
15 ור' יוסי בן חנין איש יאני אומ' דיו אורך חמשים אמה ר' יוסי אומר מותר לעשות
לתוך שדיהו שורות של חרדל חריע וכמה אורך השדה עשר אמות ומחצה: [5] אין
מקיפין חרדל חריע אלא לחרסות בלבד דברי ר' מאיר ר' יהודה או' לכל מקיפין חריע
וחרדל ר' שמע' או' לכל מקיפין חרדל חריע חוץ מן התבואה רבן שמעון בן גמליאל
או' ערוגות קטנות מקיפין אותן חרדל חריע סומך שרשי אילן שיבשו שהן גבוה עשרה
20 טפחים אילן שאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים זורע תחת זרע סומך לו מין אחר
מבחוץ: [6] היו משוכין מן הגדר שלשה טפחים לא יפחת משלשה תלמים מפולשין
כדי שיהיו נראין כשורה כדרך היחיד ודרך הרבים וגדר שנמוך עשרה טפחים עולה
למידת בית רובע וגבוה מעש' אינו עולה למידת בית רובע וכמה היא מידת בית רובע
עשר אמות ומחצה מרובעות ר' יוסי אומ' אפילו אורכו כשנים ברוחבו: [7] עבודת ירק
25 בירק אחר ששה טפחים בין מן האמצע בין מן הצדדין ורואין אותה כטבלא מרובעת
אפילו אין שם אלא קלח אחד נותן לו עבדתו ששה טפחים היו קלחין נוטין לארבע
רוחותיה מותר מפני שנראית כסוף שדהו: [8] החרדל והפולין והשיפון אף על פי שזרען
לירק זורעין אותן בערוגה: [9] מותר אדם לעשות בתוך שדהו גומא קטנה עמוקה טפח

1 י כ״ם ח' (ג' ג') | 9 סם | 16 סם (ס') | 22 ע' י עירובין כ' ג' (ג' ז'); ג סם כ״ח | 24 ג סבת פ״ה: |
27 י כ״ם ג' ד' (ג' ד')

2 שלשת תלמין | 2 ראשו] סופה ב סופו ד | 3 ואני ב יוני ד | 3 דיו] דין | 4 שאין סופו ב
ד | 4 שורות] שדות ב ד 5 בתוך ב ד | 6 בתוך ב ד | 6 כסוף] בתוך ב | 6 מן שדה, עד 7 שדה
< ב ד | 7 אחת] אחר ב ד | 7 לתוך < שדה ב ד | 8 אחת] אחר ב ד | 9 נראות | 10 מהן]
ביניהם ב ד | 10 זרעה] להיות זורע ב ד | 10 אחת הטים ואחת שעורים < ב ד | 11 בתוך ב ד |
12 בתוך ב ד | 12 שורות] שדות ב ד | 13 אסור] אין מותר ב ד | 13 אחד < ב ד | 14 מפריש]
מפליש ב | 15 ואבא יוסי חנן ב ד | 15 יוני | 15 דיו] דין | 15 ר' יוסי] ר' ב ד | 15 מותר < אדם
ב ד | 16 בתוך ב ד | 16 שורה ב ד | 16 חריע < ב ד | 16 כמה הוא ב ד | 16 אורך השורה ב ד |
17 לחרסות] להיסית ב ד | 17/18 הרדל חריע ב ד | 18 מן ר' שמעון, עד חריע < ב ד | 19 לערוגיות
ב ד | 19 בקטנות < של ירק ב ד | 19 הסומך | 19 לשרשי | 19 מעשרה | 20 ואילן | 20 תחתיו ב
ד | 20 וסומך ב ד | 21 משוכות ב מושכות ד | 22 דרך ב ד | 22 שנמוך] שהוא נמוך ב ד
שסמוך א | 22 מעשרה ב ד | 23 אבל הגבוה ב ד | 23 עשרה טפחים ב ד | 24 ומחצה < על
עשר אמות ומחצה ב ד | 25 בין מן האמצע בין מן הצדדין < ב ד | 25 רואין ב ד | 25 כאלו היא
טבלא ב ד | 26 טפחים < בין מן האמצע ובין מן הצדדין ב ד | 27 שדה ב ד | 28 אין זורעין ב ד |
28 בערוגה < פולין הגמלונין יפול המצרי בזמן שזרעו לזרע זורעין אותו בערוגה לירק אין זורעין אותו
בערוגה [< אחת ב] ושאר ירקות שדה וירקות גנה אע״פ שזורעין לזרע אין זורעין אותן בערוגה ב ד |
28 משנה י' לפני ט' ב ד | 28 שהיא עמוקה ב ד |

וליתן לתוכה שלשה מינין אחד מיכן ואחד מיכן ואחד באמצע: [10] מותר אדם לעשות לתוך שדהו תלמיות קטנות של טפח טפח וליתן לתוכן ארבעה מינין והופכן בארבע רוחותיה מותר אדם לעשות לתוך שדהו תלם להיות נוטע קישואין ודילועין אבטיחין ומלפפונות ופול מצרי הופך אילו לצד אילו ואילו לצד אילו ובלבד שלא יהא בינו לבין חבירו ששה טפחים: [11] הנוטע שתי שורות של קישואין שתי שורות של דילועין שתי שורות של פול המצרי אפילו כל שדהו מותר: [12] הקוצר שניהם ר' ישמע' או' עשר אמות ר' עקי' או' שמונה אמות מעשה היה בכפר פגי והורה ר' נחמיה כדברי ר' ישמעאל: [13] שדה של דילועין בירק אורך ששה טפחים ורוחב מליאו אחד שורה של דילועין ואחד שורה של ירק אחד בתבואה עשר אמות ומחצה אורך על רוחב ששה טפחים ושורה של ירק בירק אורך ששה טפחים ורוחב מלואו ושל תבואה בירק אחד מראש השדה ועד ראשו עד רוחב שלשה טפחים של פתיח שורה של דלועין בירק בין שדה לחבירתה שתים עשרה אמות וכן בתבואה של ירק בירק אחר בין שורה לחברתה ששה טפחים ושל תבואה על רוחב שלשה תלמים של פתיח: [14] אחד שורה של דילועין ואחד שורה של קישואין ושל אבטיחין ושל מלפפונות ושורה של פול המצרי והמקיים לזרע צריך לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים על רוחב ארבע: [15] גוי שהרכיב פרסק על גבי עוגס אף על פי שאינו רשאי לעשות כן נוטל הימנו וחוזר ונוטע במקום אחר הרכיב תרד על גבי ירבוז אף על פי שאינו רשאי לעשות כן נוטל הימנו זרע וזורע במקום אחר: [16] ישראל שקיים כלאים בתוך שדיהו אין הכהנים נכנסין לתוך שדהו אלא רואין אותה כציון בית הקברות אין עושין עם ישראל בכלאים אבל עוקרין הימנו כלאים מפני שממעט את העבירה אין עושין עם הגוי בכלאים ובעיירות המובלעות כגון בת ענה אומה והברותיה עושין עם הגוי בכלאים כשם שכלאים בארץ כך כלאים בחוצה לארץ:

ג [1] איזו היא קרחת הכרם כרם שחרב אמצעיתו ונשתיירו בו ארבע וחמש גפנים בין מארבע רוחות בין משלש בין משתי רוחות זו כנגד זו איזהו מחול הכרם בין שני כרמים דברי ר' יהודה וחכמ' אומ' אין שם אלא שתים עשרה אמות לא יביא זרע לשם היו שם שתים עשרה אמה נותנין לו כדי עבודתו וזורע את המותר: [2] יש במחיצת הכרם להקל ולהחמיר כיצד מחיצה סמוכה לגפנים זורע חוצה לה עד שמגיע לעיקר מחיצה שאילו אין שם מחיצה נותן לכרם ארבע אמות הָיתה משוכה אחת עשרה אמה לא יביא זרע לשם שאילו אין שם מחיצה נותן לכרם ארבע אמות וזורע את המותר: [3] מחיצת הכרם שנפרצה אומרים לו גדור גדרה ונפרצה אומרים לו גדור נתייאש הימנה

1 סס | 6 סס (ו') | 7 סס (ס') | 18 ג ע"ז ס"ג: ס"ד | 20 ע' לעיל תרומות ב' י"ג; י סוף ערלה; ג קידושין ל"ט | 23 י כ"ט ח' (ד' ח'); ג עירובין ל"ג | 26 ג סס | 30 י כ"ט ד' (ס' ח'); ג ב"ק ק' |

1 שלשה] ארבעה ב ד | 1 אחד . . . באמצע] הופכן לארבע רוחותיה | 2 ארבעה] ג' ג' ב ד | 2 והופכן בארבע רוחותיה] א' מכן וא' מכן וא' באמצע > מותר אדם לעשות בתוך שדהו ערגיות קטנות של ששה ששה טפחים וליתן לתוכן חמשה חמשה מינין ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע ב ד | 3 בתוך ב ד | 4 לצד זה | 4 לצד זה | 5 דילועין > שתי שורות של אבטיחים ושתי שורות של מלפפונות ב ד | 6 הקוצר > דברי ב בכדי ד | 7 פגי > יהודה | 7 והורה] ועשה | 10 מן ושל עד 11 שורה > ב ד | 12 של ירק] של תבואה ב ד | 12 אחר > מראש השדה ועד ראשו של [על ב] רוחב ב ד | 12 מן בין עד 13 רוחב > | 13 אחת ב ד | 13 ואחת ב ד | 14 ואחת שורה ב ד | 14 ואחת שורה ב ד | 14 והמקיים קלה א' | 14 וצריך לזרע [ד"=א] | 15 ורהבה ב ד | 16 עוגס] עובש ב ד | 16 שאין ישראל ב ד | 16 הימנו > יהור ב | 16 ונוטען | 17 ירבות | 17 שאין ישראל | 18 אין > אחיו ב ד | 19 אותה > | 19 בציון | 20 העבירה] התפלה ב ד | 21 בת] בית | 21 שהכלאים ב ד | 21 הכלאים ב ד | 23 אמצעית ב ד | 24 משלשת ב משלשה ד | 25 אם אין ב ד | 28 מחיצה > ב ד | 28 אמות > משוכה ב וזורע את המותר ד | 30 גדור > אם ב ד |

הרי זה קידש וחייב באחריותה וכמה היא מטעתה שלש כנגד שלש ניטלה אחת מן החיצונות כמה יהא ביניהם שתים כנגד שתים מארבע אמות ועד שמונה יזנב מארבע אמות ועד שמונה היו שתים כנגד שתים מארבע אמות ועד שמונה יזנב פחות מארבע אמות יותר על שמונה או שתים כנגד שתים פחות מארבע אמות יותר על שמונה יזנב מארבע אמות ועד שמונה עד שיהו שתים כנגד שתים וזנב מארבע אמות ועד שמונה: [4] כורת מכוון ונוף אין מכוון הרי זה כרם נוף מכוון וכורת אין מכוון הרי זה אינו כרם כיצד ידוע אם מכוון אם לאו מותח החוט על גבי גפנים אם היו כולן נוגעות כאחת הרי זה כרם אחת נכנסת ואחת יוצאה אינו כרם היו דקות ולא היו מכוונת העבן ונעשו מכוונת הרי זה אינו כרם: [5] ר' שמעון אומ' ערים שהיה לו נוטע כהילכתו או שהיה מכוון כשובך הזה עגול ואינו ערים כרם שנטוע ערבוביא אם יש לכוון שתים כנגד שתים הרי זה כרם ואם לאו אינו כרם ר' שמעון אומ' כרם הנטוע על פחות מארבע אמות או יותר משמונה אמות אינו כרם: [6] כרם שנטוע כהילכתו ושורה אחת יוצא ממנו כשהוא מודד נותן לכרם ארבע אמות ולשורה ששה טפחים: [7] גפן שנטוע במדריגה נותנין לה עבודתה: [8] הזרעים והירקות הנטועים במדריגה נותנין להן עבודתן: [9] היו לו שתי שדות זו למעלה מזו התחתונה נטועה כרם והעליונה אינה נטועה כרם זורע העליונה עד שמגיע לעיקר התחתונה העליונה נטועה כרם והתחתונה אינה נטועה כרם זורע התחתונה ואת המדריגה עד שמגיע לעיקר הגפנים: [10] גפן שנטועה בנקע עמוק עשרה ורוחב ארבע ר' אליעז' או' זורעין לתוכה שלשה מינין אחד מיכן ואחד מיכן ואחד מבאמצע אמ' ר' אליעז' בן יעקב נראה דברי ר' אליעז' בחריץ המבורץ: [11] הנוטע ירק בכרם או המקיים הרי זה מקדש ארבע וחמש גפנים אימתי בזמן שנטועין על ארבע ארבע או על חמש חמש: [12] היו נטועין על שש שש על שבע שבע הרי זה מקדש שש עשרה אמה שנראית כקרן עגולה ר' שמעון בן יהודה או' משום ר' שמעון הזורע והסעורתו הרוח לאחריו מותר מפני שהוא אונס סייתו הרוח לפניו אסור בעל הבית שקיים ירקות שדה בכרם אסור לו ומותר לכל אדם הלשישית והלבוצין והבורכייר והכולפסון והכרפסא

5 י סס | 9 סס (ג') | 12 סס | 15 י ל' ג' (ו' ב') | 17 י כ"ט ד' (ס' ג') | 19 י ל' ח' (ס' ה') | 21 סס (ס' ו'); ג ברכות ל"ו |

1 היא] תהא | 2 והזנב ב ד | 3 כנגד שתים > פוחת ב | 3 פחות < ב | 3 אמות > או ב ד | 4 כנגד ב ד | 4 פחות < ב ד | 4 אמות > עד שמונה או ב ד | 4 והזנב ב ד | 5 שמונה > הרי זה אינו כרם ב ד | 5 שתיים > מארבע אמות ועד שמונה | 5 והזנב ב ד | 5 כורת] כוורת ב ד | 6 וכוורת ב ד | 6 כרם > היו דקות ולא היו מכוונות סיעתו [העבו ב] ונעשו מכוונת הרי זה כרם [ע' שורה 8] | 6 יודע | 6/7 אם היו מכוונת ב ד | 7 את החוט ב ד | 7 על גבי] לעקר ב ד | 7 כאחת] בחוט ב ד | 8 מן היו דקות, עד 9 < ב ד [ונכתב למעלה שורה 14] | 9 ערים] חריץ ב ד | 9 שנטוע ב ד | 9 מכוון] מוקף ב ד | 10 יש > בו ב ד | 10 כנגד שלש ב ד | 11 כרם > זה היה מעשה ובאו ושאלו את ר"ג א"ל צאו ושאלו את יוסי בין גולאי [צאו ושאלו את רבן גמליאל צאו ושאלו את יוסי בן גילאי (ולא נקד על הראשון שכתב בטעות) ב] שהוא בר ובקי בהלכות כרם יצאו ושאלוהו אמר להם אם יש בו לכוון שתים כנגד שלש הרי זה כרם ואם לאו אינו כרם ב ד | 11 שנטוע ב ד | 11 על שמונה ב ד | 12 הרי זה אינו ב ד | 13 אמות > ולשורה ארבעה טפחים היה נטוע כהלכתו וגפנים החיצונים נראין [מראין ד] מבנתים כשהוא מודד מבפנים נותן לכרם ארבע אמות ב ד | 13 ולשורה] ולגפנים | 14 עבדיהן ב ד | 14 לו] להן ב ד | 15 מן העליונה עד 16 זורע < ב | 16 יזרע | 16 את התחתונה ב ד | 17 בנקע] בכרם ב | 17 ארבעה ב ד > נותנין לה עבודתה למטה פחות מכן נותנין לה עבודתה למעלה: חריץ שעובר בכרם עמוק עשרה ורוחב ארבעה ב ד | 18 בתוכו ב ד | 18 מינין] זרעונין ב ד | 18 ר' אליע' בן יעק' אמר | 19 נראין ב ד | 19 מבורץ ב ד | 20 ארבע] ארבעים ב ד | 20 על < ב | 21 נטועות ב ד | 21 אמה > לכל רוח עגולות לא מרובעות ר' שמעון בן אלעזר אומר תוקע בארץ ומודד שש עשרה אמה לכל רוח עגולות ולא מרובעות ב ד | 22 עגולה] טבלא | 22 משום ר' אליעזר בר' שמעון | 22 וסיערתו ב ד | 23 לאחריו מותר < א | 23 סייעתו ב סיערתו ד | 23 אסור < ב | 24 לו > ואסור לכל אדם אחר מ"מ שקיים ירקות שדה בכרם אסור לו ב ד | 24 אדן ב | 24 והלבוצין ב ד | 24 והבולפסין ב ד > והרכפא ב |

1 וחמיטא והחילמית הכינרים והכרכום והסיאה והאזיב והקורנית והקישואין והדילועין
והמלפפונות ופול המצרי מין זרעים הרי זה כלאים בכרם: [13] האירוס והקיסום ושושנת
המלך מין זרעים ואינן כלאים בכרם ר' דוסתאי בר יהודה אומ' מין דשאין הרי הן
כלאים בכרם: [14] השופה והאוטם והגמי וכל הגדילין באפר מיני דשאין ואינן כלאים
5 בכרם: [15] הקנים והחגין והזורד ואטדין מין אילן הן ואינן כלאים בכרם זה הכלל כל
המוציא עליו מעיקרו הרי זה מין ירק וכל שאינו מוציא עליו מעיקרו הרי זה אילן:
[16] החצב ר' שמעו' אומ' כלאים וחכמ' אומ' אינו כלאים כשות ר' טרפון אומ' אינו
כלאים וחכמ' אומ' כלאים אמ' להם אם כלאים בכרם תהא כלאים בזרעים אם אינו
כלאים בכרם לא תהא כלאים בזרעים: [17] הצלף בית שמאי אומ' כלאים ובית הילל
10 אומ' אינו כלאים אילו ואילו מודים שחייב בערלה:

ד [1] רבן גמליאל ובית דינו התקינו שיהו מרחיקין ארבע אמות מן עיקר גפנים
לגדר העושה מחיצה לכרם גבוהה עשרה ורחבה ארבע ביטל ארבע אמות שבכרם:
[2] העושה מחיצה לגפן גבוה עשרה ורוחב ארבע ביטל ארבע אמות שבגפן: [3] בכל
עושין מחיצה באבנים במחצלות בקנים ובקשין ובקולחות אפילו שלשה חבלים זה
15 למעלה מזה ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים כדי שיקפץ הגדי:
[4] ר' יהודה אומ' ערים שהעבירו על גבי קנים הרי הן קנים מחיצה ובלבד שלא יהא
בין קנה לחבירו שלשה טפחים כדי שיכנס הגדי: [5] ר' אליעזר אומ' ערים שהעבירו על
גבי הריפין הרי הריפין כמחיצה ובלבד שלא יהא בינו לבין חבירו כמלואו ר' יוסי או'
אם היו קנים מדוקרנים עושה אותן פיאה מלמעלה ומותר: [6] נמצאתה אומ' שלש
20 מידות במחיצה כל שפחות משלשה צריך שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים
כדי שלא יכנס הגדי כל ששלשה ומשלשה ועד ארבעה צריך שלא יהא בינו לבין חבירו
כמלואו כדי שלא יהו פרצות כבינין אם פרצות יתרות על הבינין אף כנגד הבינין אסור
כל שארבעה ומארבעה ולמעלה צריך שלא יהא בינו לבין חבירו כמלואו כדי שלא יהא
פרוץ כעומד אם העומד כפרוץ כנגד העומד מותר כנגד הפרוץ אסור אם העומד מרובה
25 על הפרוץ אף כנגד הפרוץ מותר ובלבד שלא יהא פירצה יתירה על עשר אמות אם
היו קנים מדוקרנין עושה להם פיאה מלמעלה אפילו יתירה על עשר אמות מותר:
[7] כל מחיצה העשויה שתי ואינה עשויה ערב ערב ואינה עשוי' שתי הרי זו מחיצה ר'
יוסי בר' יהודה אומ' אינה מחיצה עד שתיעשה שתי וערב מעשה שהלך ר' יהושע
אצל ר' ישמעאל לכפר עזיז והראהו גפן שמודלה על מקצת תאינה אמ' לו מה אני
30 להביא זרע תחת המותר אמ' לו מותר שאין אדם מבטל תאינתו מפני גופנו
העלהו משם לבית המגינין והראהו גפן שמודלה על מקצת קורה ובו סדן של
שקמה ובו קורות הרבה א' לו תחת קורה זו אסור והשאר מותר שאני רואה

6 י סס (ס'); נ ברכות סס, סנת קל"ט | 13/14 י כ"ע ד' (ד' ד'); נ עירובין י"ע י"ז | 18 סס | 27 ע' מ
ו' ה' |

1 והכרכום ב ד | 1 והקנרא [והקינרס ב] והחמיתה והחלמית ב ד | 1 והכרכום > ב ד |
1 והדילועין > והאבטיחין ב ד | 2 מיני ב ד | 2 והקיסום] והקיעום | 3 מיני ב ד | 3 הרי > ב |
4 כלאים בכרם] מיני כלאים | 4 החשיפה, האיטן | 5 ואינן] הרי הן ב ד | 5 והוזרד ב ד | 5 הן > ב
ד 6 עליו > מין ירק א [ושכח הסופר לנקוד עליו] | 6 עליו] עלים | 7 ר' שמע'] ר' ישמעאל | 8 להם]
ר' טרפון ב ד | 8 בכרם] בזרעים ב ד | 8 בזרעים] בכרם ב ד | 9 צלף | 11 מעקרו | 13 גבוה] עמוקה
ב ד | 13 ורחבה ב ד | 13 ארבעה ב ד | 13 ששה טפחים שבגפן ב ד | 14 בקשין ובקנין ב ד |
15 מזה > וזה למעלה מזה ב ד | 15 שיקפץ] שיכנס ב ד | 16 משנה ה' לפני ד' ב ד | 16 ערים]
חריץ ב ד | 16 הרי הן] והרי ב ד | 16 ובלבד] צריך ב ד | 19 ועשה להם פאה ב ד | 19 מותר ב ד |
20 בין קנה] בינו ב ד | 21 כל שהיה [שהן ב] שלשה ב ד | 22 אם פרצות] היו ב ד | 23 שהן ארבעה
ב ד | 23 מארבעה ב ד | 24 היה עומד ב ד | 27 שעשויה ב ד | 28 אלא עד שתהא עשויה |
29 בכפר | 29 עזין ב ד | 30 זרעו ב ד | 30 גפנן | 31 המגוגין ב ד |

1 כל קורה וקורה בפני עצמו אילן הוא ר' שמעון בן אלע' או' אם היה מפסיע בין
קורה לחברתה כולם אילן אחד: [8] אילו הן פיסקי חרים חרים שחרב אמצעיתו ונשתיירו
חמש גפנים מיכן וחמש גפנים מיכן אם אין שם שמונה אמות לא יביא זרע לשם
שמונה אמות ועוד נותנין לו עבודתו וזורע את המותר: [9] וכמה הוא ועוד אחד מששה
5 טפחים באמה והעושה מחיצה לכרם גובהן עשרה ורוחבן אין ארבעה לא ביטל ארבע
אמות שבכרם והעושה מחיצה לגפן גבוהה עשרה ואין רחבה ארבעה לא ביטל ארבע
אמות שבגפן: [10] זמורה שבגפן שמודלה על גבי תבואה אפילו הגפן מאה אמה כל הגפן
כולה אסורה היא ופירותיה תבואה שנוטה לתוך הגפן מחזיר ואינו מקדש הגפנים
והירקות שנוטין תחת הגפן אבא שאול אומ' ר' עקיבא אומ' יחזיר בן עזאי או' יספר
10 היו שרשין יוצאין לתוך ארבע אמות שבכרם הכל מודים שעוקר שרשי פיאה יוצאין
לתוך ארבע אמות שבכרם אפילו למטה משלשה טפחים מותר: [11] המבריך את הגפן בארץ
אם אין עפר על גבה אלא כל שהוא מותר לזרוע מיכן ומיכן ואסור לזרוע על גבה
הרכיבה בסלע אף על פי שאין על גבה עפר אלא שתי אצבעות מותר לזרוע על גבה דברי
ר' מאיר ר' יוסי אומר שלש אצבעות רבן שמעון בן גמליאל או' בית שמאי אומ' עשר ובית
15 הילל או' עשרה טפחים: [12] תבואה שהשרישה הרי זו אסורה מקודשת ומקדשת גפנים
שהשרישו הרי אלו אסורין ומקדשין אבל לא מתקדשין עד שיעשו כפול לבן מקצתן עשו
ומקצתן לא עשו את שעשו כפול לבן אסורות את שלא עשו כפול לבן מותרות: [13] המעביר
עציץ נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אבל אין מתקדש עד שיניחנו תחת הגפן
ר' שמעון אומ' אין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב אלא הכשר זרעים בלבד:

20 ה [1] כלאי הכרם מותרין משום גזל ופטורין מן המעשרות: [2] כלאי זרעים אסורין
משום גזל וחייבין במעשרות: [3] חמור שילדה מן הסוס מותר עם אמו אם היה אביו
סוס אסור עם אמו וסוס שילדה מן החמור מותר עם אמו ואם היה אביו חמור אסור
עם אמו עז שילדה מן רחל מותר עם אמו אם היה אביו רחל אסור עם אמו ורחל שילדה
מן עז מותר עם אמו אם היה אביו עז אסור עם אמו ופסולה לגבי מזבח: [4] כוי מטילין
25 אותו לשני חומרין אין קושרין את הסוס לא לצדדי הקרון ולא לאחר הקרון ולא
הליבדקוס לגמלין ור' מאיר מתיר אם היו מסייעין בירידה ומעלה הכל מודים שאסור:
[5] לא יקשור סוס לפרד ופרד לחמור וחמור לערוד מפני שמנהיגין זה את זה אם עשה
כן ר' מאיר מחייב וחכמ' פוטרין בן סוסיא ובן חמורה כאחד אסורין זה עם זה וחכ'
אומ' כל הפרדות כולן מין אחד הן: [6] איסי הבבלי אומ' אסור לרכוב על גבי פירדה
30 מקל וחומר ומה אם במקום שמותר ללבוש שני חלוקין כאחד הרי זה אסור בתערובתן
מקום שאסור לנהג שתי בהמות כאחד אינו דין שיהא אסור בתערובתן אמרו לו הרי

7 ע' מ סוף ו | 14 י כ"ח ח' (ז' ה') | 17 סס | 20 ע' לקמן סקליס ח' ח'; י כ"ח ח' (ס ח' ג') | 24 ע'
לקמן ביכורים ב' ח'; י כ"ח ג' (ס' ג') |

1 וקורה באילן אילן בפני עצמו ב ד | 1 ר' שמע'] ר' ישמעאל | 1 מפציע ב ד | 2 חריץ ב ד |
2 חריץ ב ד | 2 ונשתיירו > בו ב ד | 4 כמה ב ד | 5 העושה ב ד | 5° את ארבע | 6/7 ששה
טפחים שבגפן ב ד | 8 שנטעה ב ד | 8 לתוך] תחת ב ד | 8 מקדש] מקר ב | 9 שנוטין] שנוטעין
ב ד | 9 תחת] לתוך ב ד | 10 לתוך] בתוך ב ד | 10 שבכרם > ב | 10 שיעקר ד > ב | 11 לתוך]
בתוך ב ד | 11 למטה > א | 12 על גביו עפר ב ד | 13 הבריכה שבסלע | 13 מן הרכיבה עד 14
על גבה > ב | 14 עשר > אמות ב ד | 15 ומקדשת ומתקדשת ב ד | 16 אסורין ב ד | 17 מותרין
ב ד | 20 המעשר ב ד | 21 סוס שילדה מן החמר, לפני חמור שילדה מן הסוס ב ד | 23 רחל
שילד מן עז, לפני עז שילדה מן רחל ב ד | 24 מן עז > ב ד | 24 ופסולה] ואין קרב ב ד | 25 אותו
עליו ב ד | 25 לשני] שני ב ד | 25 לצדי ב ד | 27 לפדקים ב לבדקים ד . 27 ובעליה ב ד |
28 פוטרין > ר' יהודה אומר ב ד | 29 כולן > ב ד | 31 כאחד ב ד |

הוא אומ׳ והרכבתם את שלמה בני על הפירדה אמ׳ להן אין משיבין מתקוע אמרו לו הרי הוא אומ׳ ויעש הישר בעיני יי׳ ולא סר מכל אשר צוהו׃ רק בדבר אוריה החיתי׃ [7] כלב מין חיה ר׳ מאיר אומ׳ מין בהמה מה הפרש בין ר׳ מאיר לחכמ׳ אלא שהכותב חייתו לבנו ר׳ מאיר אומ׳ כתב לו כלב וחכמ׳ אומרים לא כתב לו כלב׃ [8] כלב כופרי מין חיה הירורין והנעמיות הרי הן כעופות שאין בהמה טהורה יולדת מן הטמאה ולא בהמה טמאה יולדת מן הטהורה ולא גסה מן הדקה ולא הדקה מן הגסה ולא אדם מכולן ולא כולם מן האדם׃ [9] כל שיש בישוב יש במדבר הרבה יש במדבר שאין ביישוב׃ [10] כל שיש ביבשה יש בים הרבה יש בים שאין ביבשה אין מן חולדה בים׃ [11] החוסם את הפרה והמזויג את הכלאים פטור אין לך שהוא חייב אלא הנוהג והמנהיג בלבד׃ [12] צמר הגמלים והרחלים אסור במה דברים אמורים בזמן שהביא פשתן וטרף עמהם וטרפן זה בזה אבל העושה חלוק שכולו צמר גמלים וכולו צמר ארנביים וארג בו חוט אחד של צמר בצד זה וחוט אחד של פשתן אסור׃ [13] בגד שיש בראשו אחד כלאים לא יתכסה בצד השיני אף על פי שראשו אחד מונח בארץ׃ [14] חלוק של צמר שנפרם ופירפו בחוט של פשתן ושל צמר, אם תפרן אסור משום כלאים ויוצאין בהם בשבת׃ [15] לובש אדם שתי חלוקות זו על גבי זו אף על פי שפונדתו חגורה לו מבחוץ ובלבד שיתן את המשיחה ויקשור בה בין כתיפיו׃ [16] בלארי נשים אין בהם משום כלאים ואם תופרן מקבלות את הטומאה ואסורות משום כלאים׃ [17] מטפחות תיבה אין בהן משום כלאים מטפחות ידיים ומטפחות ספרים ומטפחות ספוג אין בהן משום כלאים ר׳ אליעזר אוסר דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ ר׳ אליעזר מתיר וחכמים אוסרין׃ [18] לא יתן את המרדעת על כתיפו להוציא עליו את הזבל ר׳ אלעזר בר ר׳ שמעון מתיר׃ [19] בגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לגוי ולא יעשנו מרדעת לחמור ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ אף לא יעשה הימנו אימרא המפורסמת אבל עושה מהם תכריך למת׃ [20] עייט של צמר שנתנו בפשתן מותר עשה שני ראשים לצד אחד אסור׃ [21] הנותן צמר בפשתן להיות אורג עליו אסור שבשעה שהיה ליגוז היה גיטווה אמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר למה נקרא שמו שעטנז שמליז אביו שבשמים עליו׃ [22] ר׳ חנניא בן גמליאל אומ׳ לא יקשור סדק של צמר ושל פשתן לחגור בו מתניו אף על פי שהרצועה באמצע׃ [23] הפקרית והציפה אין בהם משום כלאים אם תפרן מקבלין טומאה ואסורין משום כלאים׃ [24] פשתן שצבעו בחרת לא ימכרנו לגוי ולא יעשנו אימרא לפשתן המפורסמת בכרים ובכסתות הרי זה מותר׃ [25] איספלנית מלוגמא ורטייה אין בהן משום כלאים׃ [26] המת והבהמה אהולין והכליסים הגרגים והאיצטמא וקלא

1 מלכים ה׳ ל״ג | 2/3 ספ ט״ו ה׳ | 3 י כ״ח ה׳ (ה׳ ו׳) | 5 י בכורים סוף ב׳; בכורות ז׳ | 8 י שבת י״ד ג׳ (י״ד ה׳); ג חולין קכ״ז | 9 ע׳ ג ב״מ ל׳ | 10 ע׳ י ל״ח ד׳ (ע׳ ה׳) | 15 ספ | 16 ספ | 18 י ספ | 21 ספ ג נדה ס״ח: | 23 ע׳ מ ע׳ ע׳ | 24 י כ״ב ד׳ (ע׳ ז׳) | 25 ע׳ מ ספ | 27 ע׳ ג שבת כ״ו: |

1 הפירדה > אשר לי והורדתם אותו אל גיחון ב ד | 4 כתב] לא כתב | 5 לא כתב] כתב | 5 כופרין ב ד | 5 חיה < א | 5 הירורין והנעמית | 5 כעופות > לכל דבר ב ד | 6 מין ב | 6 טמאה ב ד | 6 מין | 6 טהורה [והסדר מהופך ב ד] | 6 מין ב | 6 דקה ב ד | 7 מין גסה ב ד | 7 מן כולן ב ד | 7 אדם ב ד | 7 מן כל עד 8 בישוב < ב | 10 הגמלים > וצמר ב ד | 10 אסור < ב ד | 10/11 בזמן שטרפן זה בזה והביא פשתן ביניהן וטרף ב ד | 11 וכולו] וכולל | 12 פשתן > בצד זה ב ד | 13 שראשו אחד] שהכלאים | 14 ושל צמר] ושל פשתן שנפרם ופרפם בחוט של צמר ב ד | 16 לו] עליו ב ד | 17 ואם] ואין | 2? על כתיפו < ב > אפי׳ ב ד | 20 עליה ב ד | 22 אף < ב ד | 22 עושה] יעשה ב ד | 23 עיט ב עיפו ד | 23 ראשיו ב ד | 23 בצד ב ד | 24 צמר שנתנו בפשתן ב ד | 24 הרי זה אסור ב ד | 24 ליגוז] לגזוז ד לוגין א | 29 איסטפלינית ב איינטפליגית ד | 30 והאוהלין ב ד | 30 והכליסים] והאכסילין ב והאכסלי ד | 30 הגרגים ב < ד | 30 והאסטמא ב ד | 30 וקלע ואילן ב ד |

אילן ובגדי כהנים ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים׃ [27] בגדי כהן גדול שיצא בהם במדינה חייב ובמקדש בין לשרת ובין שלא לשרת פטור מפני שהן ראוין לעבודה׃

סליק פירקא וסליקא מסכת כלאים.

מעשר ראשון

א [1] גורנן למעשרות לחייב עליו משום טבל משתיגמר מלאכתו ומלאכת מוכנסו כל שתחילתו אוכל וסופו אוכל כגון ירק חייב בתחילתו וחייב בסופו כל שתחילתו אוכל וסופו אינו אוכל כגון המקיים ירק לזרע חייב בתחילתו ופטור בסופו כל שאין בתחילתו אוכל אבל בסופו אוכל כגון פירות האילן פטור בתחילתו וחייב בסופו ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי או׳ משום אביו אפילו לא הבאיש אלא גרגר אחד באשכול כל האשכול כולו הרי זה חייב האילסרין הפרסקין והאיסטרובולין מי שיעשו קליפה האגוזין והשקדים משיעשו מגורה ר׳ יהודה או׳ משיעשו קליפה באיזו קליפה אמרו בקליפה התחתונה שעל גבי אוכל נהוראי בן שונאי אומ׳ משום ר׳ שמע׳ תפוחים קטנים פטורין תפוחי מי נמלה חייבין׃ [2] איבוד בין גדולים ובין קטנים ר׳ שמעון פוטר את המלפונות בקוטנם משיקדיחו׃ [3] שקדים המרים קטנים חייבין וגדולים פטורין ומתוקין משיפרש קליפתן החיצונה׃ [4] הסיאה והאיזוב והקורנית משיכינו וכן האיבין אדומים משיכינו׃ [5] היתה שנייה ונכנסה שלישית הרי הן של שלישית היתה ערב שביעית ונכנסה שביעית הרי הן של שביעית אמ׳ ר׳ שמעון בן גמליאל לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על שגמור לשעבר ועל שלא הנץ לעתיד לבא על מה נחלקו על האיבין שבית שמאי אומ׳ לשעבר ובית הילל אומרים לעתיד לבוא היה משליך ראשון ראשון ומפקק ראשון כיון שליקט כל צרכיו הרי זה חייב׃ [6] תורמין הקישואין והדילועין אף על פי שלא שילק אבטיחין והמלפונות אף על פי שלא פיקץ מלפנות שעתיד להעלותן מן היורה אינו חייב עד שיעלה מן היורה ירק שאגדו בשדה ועתיד לעשותו צינוק לשוק כיון שאגדו בשדה הרי זה חייב המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב היה עתיד ליקלע בשום ולאיגוד בבצלים אינו חייב עד שיקלע ויאגד שיבלים הפליטות מן הגורן ומחפורת של כרי וקצצין של קיטניות כיון שנתמרח הגורן לא יאכל עד שיעשר קיטניות כדי שיכביר נוטל מתחת כברא ואוכל׃ [7] המקדיש את הבור עד שלא שולה וקופה משושלה וקופה בא גיזבר ופדאו חייב הקדישו עד שלא שילה וקיפה ובא גיזבר ושילה וקיפה ואחר כך פדאו הואיל ושעת חובתו פטור פטור היין משיקפה אף על פי שקופה קולט מן

1 ג יומא ס״ט | 8 י מ״ס ג׳ ד׳ (ה׳ ה׳ ב׳), מ״ע ה׳ (ה׳ ד׳) א ע״ח | 23 ספ (ה׳) א ע״ז: | 30 ספ (ו׳) א ע״ח: |

8 חייב | 8 מכנסתו ב ד | 10 מן כגון עד 11 כגון < ב | 12 הבאיש] הביא איש | 13 משייעשו ב | 14 משייעשו ב | 15 שוגיא | 15 תפוחי נמלה ב ד | 16 איבוד < ב ד [ליכא הפסק] | 16 קטנים < ר׳ ישמעאל ברבי יוסי אמר משום אביו שקדים המרים וכו׳ | 16 ר׳ שמעון] ר׳ ישמעאל [ואחר שקדים המרים] | 16 משיקרחו | 17 חייבין בין קטנים בין גדולים ד < ב | 17 שקדים מתוקין | 17 משתפרש ב ד | 18 משיכינו] משייבינו ב משיניצו ד | 18 וכן] וכל ב ד | 18 האובין ב ד | 18 משייבינו ב משיניצו ד | 20 רשב״ג אומר ב ד | 20/21 הגמור שהוא לשעבר ב ד | 21 הנץ < שהוא ב ד | 21 האיבין] האונין | 22 משליך] מפקיץ ב מקפיץ ד | 22 ומפקק] ומשליך ב ד | 22 בראשון < ראשון | 22 שליקט] שגמר ב ד | 23 כל צרכו ב ד | 23 שילק] קפץ ב ד | 24 שלא < ב | 24 פקץ] פקס ב שלק ד | 24 מלפפונות | 24 שעתידין | 25 שיעלם ב ד | 25 שאגד ב שנאגדו ד | 25 לעשותן ב ד | 25 לשוק] לשלוק ב ד | 25 בשדה < ב ד | 27 ולאגוד בבצל ב ד | 27 הפולטות ב ד | 28 משיכבר ב ד | 29 וקיפה | 29 ומשושלה ב ומששלה ד | 29 וקיפה ב ד | 31 פטור < | 31 שקיפה ב ד |

1 הגת העליונה ומן הצינור ושותה השמן משיורד לעוקא אף על פי שיורד נופל מן
העקל ומן המאמל ומבין הפסים נותן להם מיטה ולתמחוי אבל לא מקבל בכלי להיות
ישתמש הימנו והולך: [8] היה אוכל והותיר וחשיכה לילי שבת מותר אמר ר' שמע' בן
אלעזר במה דברים אמורים בזמן שאכל והותיר וחשיכה לילי שבת אבל לא יתכוין
5 ליתן לתוך אניגרון הרבה בשביל שיותר ויכנים לתוך ביתו: [9] המקפה בעריבה והמקפה
בכלי נותן להם מיטה ולתמחוי המערה ממיהם למיחם ומאילפס לאילפס ומקדירה לקדירה
מותר ליתן לשני ואסור ליתן לראשון הסוחט ענבים לתוך ידו הרי זה פטור לתוך
הכוס הרי זה חייב: [10] הבדדין מדליקין מבד לבד אין חוששין משום גזילה של בעל
הבית שכך נהגו: [11] היה דש בחבית ומעגיל במגורה נשברה חבית ונפתחה מגורה אסור
10 לאכול מהם עראי ר' יוסי מתיר מפני שהתחתונות צריכות לעליונות:

ב [1] החמרין ובעלי בתים שהיו עוברין ממקום למקום אוכלין ופטורין עד שמגיעין ב
לאותו מקום לפיכך אם ייחד להם בעל הבית בית בפני עצמן אם לנין שם חייבין
לעשר אם לאו פטורין לעשר מעשה שהלך ר' יהושע אצל ר' יוחנן בן זכאי לברור
חיל והיו בני עיירות מוציאין להם תאינים אמ' לו מה אנו לעשר אמ' להם אם לנין
15 אנו חייבין לעשר ואם לאו פטורין מלעשר היגיעו למקום לינה אפילו לשתי שעות
חייבין לעשר ר' מאיר אומ' אם הגיעו למקום שביתה אפילו ליום השיני פטורין מלעשר:
[2] התורם גרוגרות ועתיד לדורסן תמרים ועתיד לדובשן ר' אליעזר אומ' לא יאכל מהם
עראי וחכמ' אומ' יאכל מהם עראי מודה ר' אליעזר לחכמ' בתורם שובלין ועתיד
לעשותם גורן ענבים ועתיד לעשותם יין זיתים ועתיד לעשותם שמן שיאכל מהם עראי
20 ומודים חכמ' לר' אליע' בכלכלת תאינים שתורמה עד שלא נגמרה מלאכ' שלא יאכל
מהם ארעי ור' שמעון מתיר מקל וחומר ומה אם בשעה שיש עליה זיקת שלשה מעשרות
הרי הוא אוכל מהן עראי בשעה שאין עליה זיקת שלשה מעשרות דין הוא שיאכל
מהן עראי: [3] הלוקח גרוגרות ועתיד לדורסן תמרים ועתיד לדובשן ר' מאיר אומ' לא
יאכל מהם עראי ומעשרן דמאי וחכמ' אומ' אוכל מהן עראי מעשרן דמאי מודה ר'
25 מאיר לחכמ' בלוקח שובלין ועתיד לעשותן גורן ענבים ועתיד לעשותן יין זיתים ועתיד
לעשותן שמן שאוכל מהן עראי ומודים חכמי' לר' מאיר בפירות שאין צריכין גמר
מלאכה שלא יאכל מהן עראי: [4] הבוצר כרמו לשוק שאם לא מצא להן שוק מחזירין
לגת זיתיו לשוק אם לא מצא להן שוק מחזירין לבד אוכל מהן עראי ומעשרן ודאי:
[5] אמ' לו צא ולקט לך תאינים מן התאינה אוכל מהן עראי ומעשרן ודאי צא ומלא לך
30 כלכלה זו אוכל מהם עראי מעשרן דמאי במה דברים אמורין בעמי הארץ אבל בחבר
אוכל ואינו צריך לעשר דברי ר' ר' שמע' בן גמל' אומ' במה דברים אמו' בעם הארץ
אבל בחבר לא יאכל עד שיעשר שלא נחשדו חברים תורמין שלא מן המוקף אמ' ר'
רואה אני את דבריי מדברי רבן שמעון בן גמליאל מוטב שיתרמו חברים שלא מן המוקף

3 סס | 5 סס א ע"ע: | 6 י מ"ט ד' (נ' ג') א פ"ח: | 17 סס (ד'); ג ז'לס ל"ה | 23 י סס |
23 ג סס |

1 ושותה > הצנור | 1 לעוקא] לעוקל | 2 העקל] העוקל | 2 חממל ב המלול ד | 2 להם מטה]
לחמיתה ב ד | 3 בליל | 4 בליל | 7 הרי זה > ב | 7/8 בתוך הכים ב ד | 8 המדליקין ב ד | 9 ומעגיל]
ומעלה ב ד | 11 בתים] גתים ב ד | 12 לפכך > | 14 אני] אנו | 15 אנו > אנו | 16 חייבין]
צריכין | 17 לדובשן] לדושן ב ד | 18 אוכל | 19 מן זיתים עד שמן > ב ד | 20 בכלכלה של פירות
ב של פירות > ד | 20 שתורמה] של תרומה | 20 שלא > א | 22 שאין עליה אלא זיקת שני מעשרות |
22 אינו דין | 23 הימנו ב ד | 24 דמאי מודה] ודאי מודה | 25 שבלין ב ד | 28 בין עראי ומעשרן
יש הפסק, ובין ודאי לאמר ליכא הפסק א | 32 אמר ר'] אמר ר' יהודה |

1 ואל יאכילו את עמי הארץ טבלים: [6] אמר לו צא ולקוט לך תאינים מן התאינה אוכל
ואינו חושש משום גזל צא ומלא לך כלכלה הרי זה חושש משום גזל בין כך ובין כך
עושה אותן תרומה ומעשרות על פירות של בעל הבית ואינו חושש אמ' לו צא ולקט
לך עשרים תאינים מתוך שלי ואני אמלא כריסי מתוך שלך הלוקט במינין חייב הממלא
5 כריסו פטור ר' אלעזר בר' שמעון אומ' המצרף שלש תאינים לתוך פיו פטור ארבעה
הרי זה חייב אמ' לו צא ולקט לך כלכלה גדולה אין פחותה מסאה בינונית אינה
פחותה מתרקב קטנה אינה פחותה מקביים: [8] היה מביא תאינה מן השדה לאוכלה
בחצר שפטורה מן המעשרות שכח והכניסו לתוך ביתו מוציאן לחצר ואוכל מהן עראי:
[9] היה מביא מן השדה לאוכל בחצר שפטורה מן המעשרות שכח והעלן לראש גגו
10 אפילו לתוך ביתו אוכל מהן עראי: [10] היה מביא תאינים מן השדה לאוכלן בראש גגו
שכח והכניסן לחצר חבירו לא יאכל מהן עראי ר' יוסי בר' יהודה אומ' מעלן לראש
גגו ואוכל המוציא את פועלין לשדה הוא אין רשאי להאכילן אלא אם כן עישר והן
אין רשאין לאכול אלא אם כן עישירו אם היה בעל הבית מוציא ונותן לפניהם בעין
יפה אוכלין ואין צריכין לעשר: [11] האומר לחבירו הילך איסור זה תן לי בו חמש
15 תאנים אוכל אחת אחת פטור אם צירוף חייב אם היה בעל הבית מוציא ונותן לו אוכל
ואינו צריך לעשר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בין כך ובין כך אוכל אחת אחת אם
צירף חייב: [12] הלוקח גרוגרות מן המוקצה לא יאכל עד שיעשר דברי ר' מאיר אמ' ר'
יהודה במה דברים אמו' בליקט לתוך שלו אבל בלוקט משל חבירו אינו צריך לעשר:
[13] פועלים שהיו מנכשין בשדה ומעדרין בשדה לא יאכלו מן הזית ומן התאינה אלא
20 אם כן נתן להם בעל הבית רשות לפיכך אם נתן להם בעל הבית רשות אוכלין ומצרפין
וחייבין במה דבר' אמו' בזמן שאין להם עליו מזונות אבל יש להם עליו מזונות אוכלין
ופטורין ואם צירפן חייבין: [14] פועלים שהיו עודרין בתאינים וגודרן בתמרים ומוסקין בזיתים
אוכלין ופטורין שהתורה זכתה להם לא יספות במלח ואוכל אלא אם כן נתן להם
בעל הבית רשות: [15] השוכר את הפועל מנכש בבצלים מקרסים עלה עלה ואוכל לא
25 יאחוז את הקלח לתוך ידו ואוכל אבל מקרטים הוא במחובר לארץ ואוכל: [16] פועלים
שהיו עוקרין בבצלים ואוגדין בבצלים אוכלין ופטורין שהתורה זכתה להם: [17] מצא
כריכות ברשות היחיד אסורה משום גזל וחייבת במעשרות ברשות הרבים מותרת משום
גזל ופטורה מן המעשרות האלומות בין ברשות היחיד ובין ברש' הרבים אסורות משום
גזל וחייבות במעשרות מצא תבואה ממורחת עשויה כרי אסורה משום גזל מפוזרת
30 מותרת משום גזל בין כך ובין כך הוציא עליהן תרומה ומעשרות משל בעל הבית ואינו
חושש מצא כלכלה מחופה אסורה משום גזל וחייבת במעשדות בין כך ובין כך עושה

1 י מ"ע ג' (נ' ח'), ג עירובין ל"ב | 10 י כ' נ' ג' (ג' ח') א פ"ח | 12 ע' מ ג' נ' | 14 סס | 17 י כ'
נ' (ג' ח') | 19 י נ"מ י"ח נ' (ח' נ'); ג סס פ"ט: | 22 סס | 26 ג נ"מ כ"ח | 29 י כ' נ' (ג' ג') |

1 לך] לי | 1 תאנים > תמרים ב | 2 לך] לי | 2 גזל > ב | 3 מוציא עליה תרומה ומעשרות
משל בעל הבית ב ד | 4 המלקט ב ד | 5 בר' צדוק ב ד | 5 בתוך ב ד | 6 מסאה] ממאה א |
7 המביא ב ד | 9 המעשר | 9 חמביא ב ד > האנים ב ד | 10 המביא | 10 גגו > לא א |
11 להצר] לתוך חצר ד לראש גגו ב | 11 חברו] אחרת ב | 12 את > ב | 12 פועליו לשדיהו ב
ד | 12 הוא > ב ד | 15 צרפן ב ד | 16 אחת > ופטר ב ד | 18 בלוקט מתוך ב ד | 18 מתוך
של ב ד | 18 אוכל ואינו ב ד | 21 וחייבין] ופטורין ב ד | 21 עליו] עלוי | 21 עליו] עלוי | 23 זכתה]
נתנה ב ד | 24 רשות > ולא יאכל בהן פתו אלא א"כ נותן לו בעל הבית רשות | 25 בידו ב ד |
25 אלא מקרטמו ב ד | 25 לארץ] ובקרקע ב ד | 26 זכתה] נתנה ב ד | 26 להם > רשות ד אסור ב |
27 אסורות ב ד | 27 וחייבות ב ד | 28 גזל > ב | 30 הוציא עליהן] עושה אותה ב ד | 30 משל]
על פירות של ב ד | 31 בין כך ובין כך] כיצד הוא עושה ב ד |

1 אותה דמים: [18] מצא קצוצות לא יהא קוצץ ומהלך בהם מפני שנחשדו רוב בני אדם
עליהם: [19] היתה לו ערימה של בצלים ושל גרוגרות ושל חרובין בראש גגו בורר ואוכל
בורר ומניח על השולחן בורר ומשליך לפני בהמתו ר' שמע' בן אלעזר אומר אין בהמה
אוכלת עראי בחצר וכולם שהכניסם מן השדה לעיר לא יאכל מהן עראי שאין סופו
5 להחזיר את המותר: [20] לעולם יהא מאכיל בבקיעי עמיר עד שיעשם חבילות ור'
שמעון בן אלעזר אומ' משום ר' עקיבא כל שאחד פותח ואחד נועל כגון שני שותפין
ושני דייורין בגגות פטורין אף על פי שהן של חצר אחת מעלין לראש גגו ואוכל
בית הכנסת ובית התלמוד אם יש בהן בית דירה אין אוכלין מהן עראי ואם לאו אוכלין
מהן עראי האורייאות והאוצרות שבשדה עשויות למוכנס אוכל מהן עראי בית דירה לא
10 יאכל מהן עראי ר' נחמיא או' חצר הנעדרת הרי היא כגינה ואוכלין בה עראי:
[21] סוכת היוצרין אחרים משום ר' נתן אומרין הפנימית חייבת והחיצונה פטורה:
[22] תאינה שעומדת בגינה ונוטה לחלון לוקט כדרכו פטור ואם ליקט והניח על השולחן
אפילו אחת הרי זה חייב אילן שמקצתו נטוע בארץ ומקצתו נטוע בחוצה לארץ הואיל
ומקצתו נטוע בחוצה לארץ כאילו כולו נטוע בארץ דברי ר' רבן שמעון בן גמליאל
15 אומ' הצד הנטוע בארץ ישר' הרי היא כארץ ישר' בחוצה לארץ הרי היא כחוצה לארץ:

ג [1] ר' שמעון בן יהודה אומ' משום ר' שמעון המהבהב בשדה הרי זה
חייב: [2] השוחק את השום ואת השחליים בשדה הרי זה חייב תינוקת שטמנו תאינים
לשבת שחורות ומצאו לבנות ומצאו שחורות הרי אילו אסורות מפני שספיקן
אסור ספק מוכן אסור כלכלת שבת בית שמאי פוטרין ובית הילל מחייבין ר' יהודה
20 אומ' הילל עצמו היה אוסר: [3] הלוקט כלכלה לשלח לחבירו לא יאכל עד שיעשר ר'
יהודה אומ' הילל עצמו היה אוסר: [4] המעביר תאינים ממקום למקום ועבר עליהם
שבת למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר ר' יהודה אומ' הילל עצמו היה אוסר:
[5] סוכי תאינה ובהן תאינים מכבדות ובהן תמרים הכניסן תינוקות או פועלים פטורין
אם הכניסן בעל הבית חייבין הכנים שובלין לתוך ביתו לעשותן עיסה פטור לאוכלן
25 מלילות ר' פוטר ר' יוסי בר' יהודה מחייב: [6] המקליף שעורים שתים פטור ושלש חייב
ובחיטין שלש חייב וארבע פטור: [7] אמרו לפני ר' אליעזר אף על פי שאין מחזירין
למעטין הזה הרי הוא מחזירן למעטין אחר פטור טהור כוסבר שזרעה לזרע וחשב עליה
לירק מתעשרת זרע וירק וחרדל שזרעה לזרע וחשב עליו לירק מתעשר זרע וירק נהגו
בירקות היתר כמותכם דברי ר' אליעז' אמר ר' יהושע מימיי לא גם לבי לומר לאדם
30 צא ולקט לך תמרות של חרדל וכבוש והוי פטור מן המעשרות אמיטליא לא נהגו
בה חכמים היתר לא למעשרות ולא לשביעית כשהוא תורם מן כל אחת ואחת שאין
תורמין ממין על שאינו מינו: [8] העוקר שותלין מתוך שלו לטען בחוצה לארץ לזרע

5 י כ' ד' (ג' ה') א מ"ע: | 10 י סס (י) ¦ 13 י כ"ח ח' (ג' י') | 16 י כ"ח ח' (ד' ח') | 18 י כ"ח ב (ד' ב') | 23 י כ"ח ח' (ד' ח') א ע"ט | 25 י כ"ח ב' (ד' ה') | 29 א י: | 32 י כ"ח ג' (ס' ח') |

1 קציצות ב ד | 1 והולך ב ד | 1 בני > ב ד | 4 לפי שאין ב ד | 5 פקיעי ב ד | 6 כגון > ב | 7 הגגות ב ד | 8 אין > ב | 9 האוריות ב ד | 9 מהן] בהן ב ד | 10 בהן ב ד] 10 הנעדרי' | 11 אומרים משום ר' נתן ב ד | 12 לוקט] אוכל ב ד | 12 והמניח | 13 הרי זה > ב ד | 15 הצד] חצר ד | 15 ישראל > חצר ב ד | 18 מן הרי עד מפני > ב | 18 ספיקן ב | 19 מוכנן ב ד | 20 לעצמו | 20 מן הלוקט עד 22 אוסר > ב | 20 המלקט | 21 לעצמו | 22 לעצמו | 23 מכבדות > תמרה ב ד | 25 ר'] ר' מאיר ב | 25 פוטר] מחייב ב ד | 25 מחייב] פוטר | 25 שלשה ב ד | 26 לר' אליעזר | 27 פטור > ב ד | 27 טהור > | 27 כסבר ב ד | 28 לזרע] לזרעים ב לירק ד | 28 לירק] לזרע | 29 כמותכם > ב ד | 29 ר' יהושע > בן קבוסיי ב קבוסיו ד קבוטל א | 29 גם] נם | 30 לך > ב ד | 30 המטליא ב ד | 31 תורם > תורם ב ד | 31 כל אחד ואחד ב ד | 32 שתלים ב ד |

1 ולהפקר למוכרן לגוי הרי זה חייב מפני שמוציאין מידי מעשרות ר' יהודה אומ' משום
ר' אלעזר בן עזריה המשלח לחבירו שתילין ועטינין והוצני פשתן מעשרן ודאי מפני
שנחשדו רוב בני אדם עליהן וחכמ' אומר' הרי הן ככל הפירות אין מעשרן אלא דמאי:
[9] בצלים שהשרישו זה וזה בקופות הרי הן כחזקתן למעשרות ולשביעית אם היו טמאין
5 לא עלו ידי טומאתן מותר לתלוש בהן בשבת השרישו זה וזה בקרקע עלייה הרי הן
כחזקתן למעשרות ולשביעית אם היו טמאין עלו ידי טומאתן אסור לתלוש מהם בשבת
אם תלש פטור נפלה עליהן מפולת והן מגולין הרי אילו כנטועין בשדה אסורין בשביעית
וחייבין במעשרות: [10] גומת הלוף בורר גסה גסה ומניח דקה דקה בתוך ידו הרי זה
פטור בארץ ובכלי הרי זה חייב אמ' ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית
10 הילל על הבורר בארץ שהוא פטור בכלי הרי זה חייב על מה נחלקו על הבורר ביד
שבית שמאי מחייבין ובית הילל פוטרין: [11] המפקיר את שדהו שנים ושלשה ימים
יכול לחזור בו אם אמ' הרי שדי מופקרת יום אחד שבת אחת חודש אחד שנה אחת
שבוע אחת עד שלא זכה בינו לבין אחר יכול לחזור בו מי שזכה בינו לבין אחר אינו
יכול לחזור בו: [12] הקושר את בהמתו על גבי הפקר אבל לא על גבי לקט שכחה
15 ופיאה אבל עוקר ומשליך לפניה אסיפת תאינים משמר את שדהו מפני ענבים אסיפת
ענבים משמר את שדהו מפני ירק אם היו פועלין עוברין ביניהם ואין בעל הבית מקפיד
עליהם הרי אילו פטורין ואם לאו הרי אילו חייבין: [13] הזורה תיבנו סתם ולקחו אחר
אפילו להוציא ממנו פטור אמ' רבן שמעון בן גמליאל מודים בית שמאי ובית הילל
שלא ימכור גדיש של תבואה ועבוט של ענבים ומעוטן של זתים אלא לחבר שעושה
20 בטהרה מכר לו חיטים אף על פי שיודע בו שאינו גובל עיסתו בטהרה וכן לא יתן
אדם לשכונתו תבשיל לבשל לו ועיסה לאפות לו אלא אם כן יודע בה שקוצה לה
חלה ועושה בטהרה בן לוי שהיו לו אריסין עושין בזיתים הרי זה מפריש עישור זיתים
שמן טבל מתוך ביתו אם אומ' כל מה שזיתים אילו ראויין לעשות מעשרין בדרומן
ותרומת מעשרן בדרום דרומן: [14] הלוקח שדי ירק בסוריא עד שלא באו לעונות מַעַשְׂרות
25 פטור משבאו לעונת מעשרות חייב לוקט כדרכו ופטור דברי ר' עקיבא וחכמ' אומ' אף
משבאו לעוֹנַת מַעַשרות חייב לפי חשבון מודים חכמ' לר' עקיבא שאם מכר לו תבואה
לקצור וענבים לבצור וזיתים למסוק שליקט כדרכו ופטור איזהו שום בעל כל שאין
לו אלא דיר אחד המקיף את העמור איזהו בצל של רכפא כל שעוקמו מעוך לתוכו
רבן שמעון בן גמליאל אומ' מי שאין לו אלא קליפה אחת אילו הן גריסין הקלקין
30 אילו גסין המרובעין רבן שמע' בן גמל' אומ' אין לך מרובע מששת ימי בראשית אילו
הן עדשים המצריים אילו שגלוגליהן חדין רבן שמע' בן גמליאל או' אוכל שאין בו
צרור ר' מאיר או' אף הקולקס אילו שעוקסיהן קטנות והלקטיהן מרובין ר' יוסי אומר
אף הקיטין שלמטה מהן כגון אילו צרכו חכמים ליתן בהן סימן לפי שכיוצא בהן

4 י כ"ח ד' (ס' ג') | 11 י נדרים ל"ח ד' (ד' ו'); ב נדרים י"ג | 17 י דמאי כ"ה ג' (ו' ז') | 24 ע' מ ס' | 28 י כ"ב ח' (ו' ז') |

2 ואטינין ב ד | 2 ואוצני | 3 בני > ב ד | 3 אדן ב | 5 מהן ב ד | 8 בתוך ידו דקה דקה ב ד | 10 פטור > ועל הבורר ב ד | 13 בין הוא בין אחר ב ד | 14 וקושר ב ד | 15 אסיפת] סופת | 15/16 אסיפת ענבים > | 16 ואין] אם היה ב ד | 17 פטורין] חייבין ב ד | 17 חייבין] פטורין ב ד | 19 ימכור > אדם ד אדן ב | 19 ולעושה ב ד | 20 מן לא עד 22 בטהרה > | 22 בן] בת ב | 22 עריסין ועושין ב ד | 23 ושמן ב ד | 23 כל > ב ד | 25 מלקט ב ד | 27 שלוקט ב ד | 28 דיר] זור | 28 העומד | 28 שאין עוקמו ב ד | 29 מין] כל ב ד | 29 הקלקלין ב ד | 30 אלו גסין] אלגוסין | 31 עדשים] גסים ב | 31 שגלגל הן | 31 אוכל] כל ב ד | 32 שעקציהן | 33 אף > ב | 33 הקיטין] הקנטין ב ד | 33 שהוצרכו ב | 33 שאין כיוצא ב ד |

1 בארץ ישראל אבל האילאסרין הפרסקין והאיסטרובילין לא צרכו חכמים ליתן בהם
סימן לפי שיש כיוצא בהם בארץ ישר׳ פירות לא הילכו בהם חכמים לא אחר הטעם
ולא אחר הריח ולא אחר המראה ולא אחר הדמים אלא אחר הרוב בלבד ושאר זרעוני
גינה כגון זרע קישואין ודלועות וזרע לפת וצנונות ושאר זרעוני גינה שאין נאכלין
5 פטורין מן המעשרות וניקחין מכל אדם בשביעית ר׳ יהודה אומ׳ לא אמרו אלא זרעוני
גינה בלבד ר׳ יוסי אומ׳ אף זרעוני שדה כגון זרע סטים ובקיא:

סליק פירקא וסליק מסכתא מעשר ראשון.

מעשר שיני

10 **א** [1] מעשר שיני אין מוכרין אותו ואין ממשכנין אותו אין מרהינין אתו אין
מחליפין אותו ולא שוקלין כנגדו דינרי זהב אפילו לחלל עליהן מעשר שיני אחר לא
יתנם לשולחני ליהנות בהם לא ילוה אותם להתעטר בהם אם בשביל שלא יעלו חלודה
מותר כיצד אין מוכרין אותו לא יאמר לו הילך מאתים ותן לי מנה כיצד אין ממשכנין
אותו לא יכנס לביתו להמשכונו מעשר שיני שלו: [2] כיצד אין מרהינין אותו לא
15 יאמר לו הילך מעשר זה והא בידך ותן עליו חולין כיצד אין מחליפין אותו לא יאמר
לו הילך יין ותן לי שמן הילך שמן ותן לי יין אלא אומר לו הילך יין מפני שאין לי
שמן והלה אומר לו הילך שמן מפני שאין לי יין נמצאו מחליפין ואין מחליפין
עושין טובה זה עם זה: [3] מעשר שיני אין נותנין אותו לא על גבי צינית ולא על
גבי זזות אין עושין אותו קמיע: [4] אין מחללין מעשר שיני על אסימון ר׳ דוסא מתיר
20 אבל פרוטות קטנות והניתנות סימן במרחץ הכל שוין שמחללין אותו עליהן: [5] אין
מחללין אותו לא על המטבע מרוד ולא על המטבע שאינו יוצא ולא על המעות שאינן
ברשותו: [6] כיזה צד היה לו מעות כוזביות ומעות ירושלמית אין מחללין אותו עליהן
ואם חילל לא קנה מעשר אבל מטבע היוצא לשום מלכים הראשונים מחללין אותו
עליהן כיצד אין מחללין על המעות שהן בבבל ולא על המעות שבבבל והן כאן אבל
25 אם היה כאן והיו לו מעות בבבל מחללין אותו עליהן כיצד אין מחללין על המעות
שאינן ברשותו היה לו מעות טמונות בקסטרא או בהר המלך או שנפל כיסו לבור אף
על פי שיודע שיש שם מעות אין מחללין אותו עליהם אם חילל לא קנה מעשר:
[7] כיוצא בו מי שבא בדרך והיה בידו מעות וראה אנס בא כנגדו לא יאמר הרי הן
מחוללין על מעות שיש לי בתוך ביתי אם עשה כן דבריו קיימין: [8] היה טעון כדי יין
30 וכדי שמן וראה אותן שנשתברו לא יאמר הרי הן עשויין תרומה ומעשרות על פירות
שיש לי בתוך ביתי אם עשה כן הרי זה אסור: [9] לוקחין חיה ועוף לבשר תאוה אבל
לא לזבחי שלמים משגזרו שיהא בשר תאוה מטמא את הידים אמרו אין לוקחין חיה

2 ע׳ לעיל דמאי ד׳ ח׳; פ סס | 10 י כ׳ ב׳ ג׳ (ה׳ ח׳ ב׳) א פ״ח: | 14 סס | 18 י כ׳ ד׳ (ה׳ ג׳) |
19 סס; ב ב״מ מ״ז: | 20 י סס; ב ב״ק ל״ז: 28 ב ב״ק קט״ו | 31 י כ׳ ד׳ (ה׳ ג׳) |

1 האלרסין ב ד | 1 והאפרסקין ב ד | 1 והאצטרבלין | 2 שכיוצא ב ד | 4 ודלועין ב ד |
5 ונלקחין | 10 מהרהינין | 11 אחר < ב | 12 ליהנות] להתנאות ב ד | 12 ולהלוותן ב ד |
13 הריזה מותר ב ד | 14 וימשכננו ב ד > על ב | 14 מהרהינין | 18 טובה] סוכה ב | 19 זזית]
חית ב זוית ד | 20 הנתנות ב ד | 20 שאין מחללין | 21 מרוד] מדור | 23 קנה > עליהן |
23 משום ב משם ד | 24 כיצד < | 24 שהן] שכן ב ד | 24 והן כאן < ב ד | 25 כאן] כן ב
ד | 26 טמונות < | 26 בקצטרא ב בקיסטרא ד | 26 ובית המלך | 26 שנפל > טמונות |
27 שידוע | 27 שהוא שם | 27 מעות < ב ד | 28 ובידו ב ד |

1 לבשר תאוה אבל לוקחין העוף לבשר תאוה ר׳ אלעזר בר יהודה איש איבליים אומ׳
אף לא העוף לבשר תאוה שכל הגת שנעשת לבשר תאוה טמאה לקודש טהורה
לתרומה: [10] הלוקח חבית בירושלם פתוחה צריך לאכול כנגד הקנקן סתומה אין צריך
לאכל כנגד הקנקן במה דברים אמורים בשל יין אבל של ציר של חומץ ושל מוריים
5 ושל שמן ושל דבש בין פתוחה בין סתומה אין צריך לאכול כנגד הקנקן דורכאות של
תמרה ופטליאות ודרוסות של תמרה אין אוכל כנגדן אם היו קופות הרי זה אוכל
ושאר כל הדברים אין אוכל כנגדן לא כנגד החרצנים ולא כנגד הזגין ולא כנגד הגפת:
[11] הלוקח צבי בירושלם חי צריך לאכול כנגד העור שחוט אין צריך לאכול כנגד העור:
[12] אין משכירין בתים בירושלם מפני שהן של שבטים ר׳ אלעזר בר צדוק אומ׳ אף לא
10 המיטות: [13] עורות של מוקדשין בעלי אושפיזין נוטלין אותן בזרוע לולבי הזרדין והחרובין
עד שלא ימתיקו אין נקחין בכסף מעשר משימתיקו ניקחין בכסף מעשר אבל הלוף
והחרדל והתורמוסין ושאר כל הנכבשין בין משימתיקו ובין עד שלא ימתיקו ניקחין
בכסף מעשר בנת חריעא ניקחות בכסף מעשר ומטמא טומאות אוכלין חלת חריעא
א״ר יוסי בא ר׳ יוחנן בן נורי אצל ר׳ חלפתא אמר לו חלת חריעא מהו שילקחו בכסף
15 מעשר אמ׳ לו אל ילקחו אמר לו אף אני אומ׳ כן אלא שעקיבא אומ׳ ילקחו: [14] קור
ניקח בכסף מעשר ואינו מיטמאה טומאת אוכלין כפניות ניקחות בכסף מעשר ומטמאות
טומאת אוכלין ר׳ יהודה אומ׳ קור הרי הוא כעץ לכל דבר אלא שניקח בכסף מעשר
כפניות הרי הן כפרי לכל דבר אלא שהן פטורות מן המעשרות ר׳ שמע׳ אומ׳ משום
ר׳ אליעזר כרכום אינו ניקח בכסף מעשר לפי שאין בו טעם אלא מראה אמ׳ ר׳ יהודה
20 בן גדיש לפני ר׳ אליעזר של בית אבא היו מוכרין ציר בירושלם אמ׳ לו מי יאמר
שמא דגין מוכרין עמו: [15] הלוקח בהמה לזבחי שלמים בשוגג יחזרו דמיה למקומה
במזיד תעלה ותאכל במקום בזמן הזה תמות אמ׳ ר׳ יהודה במה דברים אמורים בזמן
שמתכוין ולקחה בתחילה לשום שלמים אבל במתכוין להוציא מעות של מעשר חולין
בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומן אם היתה בהמה בעלת מום בין בשוגג ובין
25 במזיד יחזרו דמיה למקומה אם היו פירות טמאים בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים
למקומן: [16] לוג יין שנפל לתוכו לוג דבש והיו בו שני לוגין השבח לפי חשבון תבשיל
של מעשר שיני שניתבלו בתבלין של חולין השבח לפי חשבון ושל חולין שתבלו
בתבלין של מעשר שיני אל יוציא מעשר שלו לפידיון: [17] קפליט של מעשר שיני ושל
חולין שניתבלו זה עם זה השבח לפי חשבון: [18] היתה לו עיסה של מעשר ואפאה
30 השבח לפי חשבון נפלה הפת והקדיח את התבשיל הפגם לשני בירר את החיטין טחנן
והרקידן ריים שיפדם כשער חיטים ר׳ יוסי אומ׳ מקום שמחשבין את ההוצאה פודה
את החיטין ואינו פודה את המכבדות שמן של מעשר שיני וראשי בסמים של חולין

3 ע׳ לקמן ב׳ כ׳; י כ״ד ג׳ (סוף ג׳) | 9 ב מגלה כ״ו: | 10 ע׳ י שביעית ל״ז ב׳ (ג׳ ח׳) וע׳ לקמן עוקלין ב׳
(בדפוס עטול יוס ה׳) מ עוקלין ג׳ ד׳ | 15 לקמן סס; ב עירובין כ״ח: | 21 ב קידושין כ״ח: | 26 י כ״ג
ב׳ ג׳ (ב׳ ח׳) | 29 סס |

1 איש אבלין ב אכלי׳ ד | 2 לא < | 2 שכל] שכן ב | 2 טהורה] וטמאה ב | 5 דורכאות ריתכאות
ב ד | 6 ופטליאות < | 6 ודורסות | 7 הגפת] הזפת | 8 חי צריך] א״צ | 10 קדשים | 13 בנות חריע |
13 מעשר > שני ואין ב ד | 13 מטמא ב ד | 13 חריע | 14 ר׳ < ב ד | 14 מה הן ב ד |
16 ומטמא | 18 הן < ב | 18 כפירות | 20 בן גרור | 20 ציר] צרי | 20 אמר מי אמר ב אי נמי
אמר ד | 21 לזבחי שלמים < א | 22 בזמן < ב [ויש מקום ריק שם] | 23 מתחילה ב ד |
23 מעשר > שני | 23 לחולין | 26 והיו] והרי ב ד | 27 שתיבלו ב שתבלו ד | 28 מעשר שני ב
ד | בפדיון ב | 29 מעשר > שני | 30 ניפילה ב ניפלה ד | 30 ונקדח | 30 את < ב ד |
30 החטין < ב | 32 המכבדות] הכברות ב הכברות ד > מקום שאין מחשבין את הוצאה אף פודין
את הכברות [הכברות ב] ב ד |

1 שנתערבו השבח לפי חשבון זה הכלל שאמ' ר' יוסי כל שהותיר במידה שבחו ניכר
השבח לפי חשבון ולא הותיר במידה שבחו ניכר השבח לשני:
ב [1] תילתן של תרומה שחפה בה בת כהן לראשה אין בת ישר' רשאה לחוף
אחריה אבל מענגת שערה בשערה תלתן של מעשר שיני תאכל צמחונות תרומה
5 בית שמאי אומ' כל מעשיה בטהרה ובית הילל אומ' כל מעשיה בטהרה חוץ מחפיפתה
דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בית שמאי אומ' כל מעשיה בטהרה חוץ מחפיפתה ובית
הילל אומ' כל מעשיה בטומאה חוץ משירייתה כרשיני מעשר שיני יאכלו צמחונין של
תרומה בית שמאי אומ' שורין ושפין בטהרה ומאכילין בטומאה ובית הילל אומר שורין
בטהרה שפין ומאכילין בטומאה דברי ר' יהודה ר' מאיר אומ' בית שמאי אומ' שורין
10 בטהרה שפין ומאכילין בטומאה ובית הילל אומ' כל מעשיה בטומאה אמר ר' יוסי זו
משנת ר' עקיבא לפיכך הוא אומ' ינתנו לכל כהן וחכמ' לא הודו לו: [2] אין שורין
תמרים להוציא מהן שכר תמרים ולא צימוקים להוציא מהם מי צימוקים אבל שוחקן
ועושה אותן טרימא בתבלין מותר מפני שמלאכתן צרר את התבלין ונתנן לתוך התבשיל
אם בטל טעמן מותרין ואם לאו אסורין: [3] אין עושין את היין אלנתית ואת השמן
15 ערב ואם עשה את היין אלנתית ואת השמן ערב סך את השמן ואינו סך את
היין ואת החומץ שהשמן דרכו לסיכה יין וחומץ אין דרכן לסוך: [4] מעות חולין
ומעות הקדש שנתפזרו מה שליקט ליקט להקדיש אחד לו מעות במעות פירות
בפירות ורימונין ברימונים וכל דבר שדרכו ליבלל אבל דבר שאין דרכו ליבלל מה
שליקט ליקט לשניהם ומה שהותיר הותיר לשניהם: [5] סלע של מעשר שיני ושל
20 חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ובן עזאי אומר בשתים סלע של חולין ושל
הקדש שנתערבו בורר את היפה שבהן ואומ' אם הקדש הוא הרי הוא הקדש אם
לאו הקדש בכל מקום שהוא מחולל על זה ושנייה הרי זו מותרת: [6] סלע של מעשר
שיני ושל הקדיש שנתערבו מביא בסלע מעות ואומ' בסלע של מעשר כל מקום שהיא
מתחללת על מעות האילו בורר את היפה שבהן ואומ' אם הקדש הוא הרי הוא הקדש
25 ואם לאו הקדש בכל מקום שהוא מחולל על זה נוטל את השנייה ומחלל את המעות
עליה: [7] סלע של מעשר שיני של חולין ושל הקדש שנתערבו מביא בסלע מעות ואומ'
סלע מעשר שיני בכל מקום שהוא מחולל על המעות האילו בורר את היפה שבהם
ואומ' אם הקדש הוא הרי הוא הקדש אם לא הקדש בכל מקום שהוא מחולל על זה
נוטל את השנייה ומחלל את המעות עליה ושלישית הרי זו מותרת מפני מה אמרו
30 מחללין נחשת על כסף וכסף על זהב כסף על נחשת מדוחק אבל לא זהב על הכסף
ר' אלע' בר' שמע' אומ' כשם שמחללין כסף על נחשת כך מחללין זהב על הכסף אמ'
לו מפני מה מחללין כסף על נחשת כך יחללו כסף על זהב לא יחללו זהב על הכסף
שאין מחללין זהב על הנחשת ר' אלע' בר' שמע' או' מעשר שיני של זהב מחללין

3 ע' לעיל תרומות י' ד'; י כ"ג ג' (ג' ג') | 11 ע' לעיל שביעית ה' ד'; ג ברכות ל"ח: 14 לעיל תרומות סוף ע' שביעית שם | 19 י כ"ג ג' (ג' ו' ז') | 26 שם |

1 שנתערבו > א | 1 אמר ב ד | 1 חמותיר ב ד | 1 במרת | 2 במדת | 3 בת > | 3 רשיית ב | 4 שערה] בה | 4 שני > | 4 יאכל ב ד | 4 צמחוניות | 4 של תרומה ב ד | 5 בטהרה חוץ] בטומאה חוץ ב ד | 8 שורין בטהרה ושפין | 8 שורין ושפין בטהרה ב ד | 9 מן דברי עד 10 בטומאה > ב | 9/10 שורין ושפין בטהרה | 10 מעשיהן ב ד | 11 יתננו | 15 מן ואם עד ערב > | 16 לסיכה ב ד | 17 לו > ב ד 22 זו] היא ב ד | 23 מן שנתערבו, עד 25 הקדיש > | 23 סלע ב | 24 מחוללת ב | 29 מפני שאמרו ב ד | 32 לו > רבי ב ד | 32 כך יחללו] שכן מחללין ב ד | 33 ר' אליעזר בר' שמעון |

1 אותו על מעות שבירושלם בשל דמאי אבל ודאי הרי זה אסור אבל בדמאי מחללין
אתו אוכלין על אוכלין מעשר שיני של זהב שעשאום כלים יש לו פדיון ושל כסף
הרי זה מותר מעשר שיני של דמאי שנתערב בשל ודאי יאכלו כחמור שבהן: [8] חומר
בהקדש שאין במעשר שיני ובמעשר שיני שאין בהקדש שהקדש מתחלל על הכל
5 ומעשר שיני אין מתחלל אלא על המעות בלבד שהקדש אינו עולה מאילך מעשר
שיני מאילך ושלא מאילך ושהקדש נכנס לירושלם ויוצא מעשר שיני נכנס ואין יוצא:
[9] חומר במעשר שיני שמעשר שיני קונה את הקנקן ואוסר דמיו עירובו ספק עירובו
כל שאינו אסור לאונן טעון חומש טעון וידוי לא הותר לאכילה אלא בפידיון ואין
מדליקין בו את הנר מה שאין כן בהקדש: [10] חומר בהקדש שהקדש חל על הכל
10 ומועלין בו ולא היתיר לאכילה אלא בפידיון מה שאין כן במעשר שיני ר' מאיר אומ'
אין מחללין כסף ופירות על כסף אלא אם כן יש עמו פראטרוט וחכמ' מתירין ר'
יעקב אומ' משמו שלשה דינר כסף ודינר הי מעות והאי פירות ר' שמעון בן אלעזר
אומ' שמאי הזקן אומ' יניחנו בחנות ויאכל במגרן: [11] היו לפניו שתי מגורות אחת של
תרומה ואחת של מעשר שיני ומצא ביניהם פירות קרוב לתרומה יפלו לתרומה למעשר
15 שיני יפלו למעשר שיני מחצה על מחצה מטילין עליו שני חומרין ר' יוסי אומ' תיבה
שנשתמש בה חולין ומעשר שיני ומצאו בתוכה מעות אם רוב הניחו חולין חולין ואם
רוב הניחו מעשר שיני מעשר שיני אמ' לו ר' שמעון והלא שלמים יש בהן חזה ושוק
שהן אסורין לזרים ר' שמע' בן אלע' אומ' משום ר' יוסי כך אמרו בית הילל לבית
שמאי אי אתם מודים בפירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדו מעשר שיני שלהם יאכל
20 בכל מקום אף פירות שנגמרה מלאכתן כיוצא בהן שיפדו מעשר שיני שלהם אמרו
להם בית שמאי לא אם אמרתם בפירות שלא נגמרו מלאכתן שיכול לפקירן להוציאן
ידי תרומה ומעשרות אמרו להם בית הילל אף פירות שנגמרו מלאכתן יכול הוא
לעשותן תרומה ומעשרות על מקום אחר דבר אחר אין חייבין תרומה ומעשרות אלא עד
שירימו: [12] אילן שעומד בפנים ונופו נוטה לחוץ יש למעשר שני שלו פידיון החזירו
25 נופו לפנים אין למעשר שיני שלו פידיון היה עומד לחוץ ונופו נוטה לפנים אין למעשר
שיני שלו פידיון החזירו נופו לחוץ יש למעשר שיני שלו פידיון בתי בדין שפתחיהן
לפנים וחללן לחוץ או פתחיהן לחוץ וחללן לפנים בית שמאי אומ' אין פודין בהן מעשר
שיני כאילו הן בפנים ואין אוכלין בהם קדשים קלים כאילו הן בחוץ ובית הילל אומ'
מכנגד החומה ולפנים כלפנים ומכנגד החומה ולחוץ כלחוץ אמ' ר' יוסי זו משנת ר'
30 עקיבא משנת ראשונה בית שמאי אומ' אין פודין בהן מעשר שיני כאילו הן בפנים
ואין אוכלין בהן קדשים קלין כאילו הן בחוץ ובית הילל אומ' הרי הן בלשכות את
שפיתחה לפנים כלפנים את שפתחה שחוץ כלחוץ: [13] לשכה בנויה בקודש ופתוחה

13 י כ"ד ג' (ג' ו'); סקלים כ"פ ז', ג ב"ב כ"ג: פסחים ז' | 24 י שם (ס'), מעשרות כ"ח ה' סוף ג'
32 י שם; ג פסחים פ"ז |

1 שבירושלם > בר"א | 1 בשל ודאי | 2 של > דמיי של ב ד | 2 יש] אין ב ר | 5 שהקדש] הקדש ב ד | 5 מאילך] מאיל ב מכאן ד | 6 שני > עולה מכאן ואילך ושלא מ"ו | 6 הקדש ב ד | 6 שני נכנס > לירושלם | 7 שיני > מבהקדש 7 אוסר | 7 ועירובו ב ועירוביו ד | 8 שאינו] שהוא ב ד | 10 הותר ב ד | 11 פרוטרט ב ד | 13 במגרן] כנגדן ב ד | 15 ר' יוסי > בר' יהודה ב ד | 17 לו] להם ב ד | 17 הרי שלמים ב ד | 18 שהן] ואין א 18 אלעזר] יהודה ב ד | 19 אין | 19 שאם יפדה ב ד | 19 שלא יאכל ב ד | 20 מלאכתן > שיכול להפקירן להוציאן מידי תרומה ומעשר תאמרו בפירות שנגמרה מלאכתן | 20 שיפדו מעשר שני שלהם > ב ד | 20 אמרו > בית הלל | 21 שאין יכל לעשר' להפקירן | 22 הוא > ב ד | 24 ונוף ונוטה ב | 25 בחוץ ב ד | 26 בתי בדין] בתי בתים ב בתים ד | 27 מהן ב ד | 32 ופתחה ב ד |

1 לחול תוכה חול וגגה קודש אין אוכלין בה קדשי הקדשים ואין שוחטין בה קדשים קלים
ואין חייבין עליה משום טומאה: [14] בנויה בחול ופתוחה לקודש אף על פי שאין
מקיימין כן תוכה קודש וגגה חול: [15] בנויה בקודש ופתוחה לקודש ולחול כולה קודש
בנויה בחול ופתוחה לקודש ולחול כגון לשכת בית המוקד מכנגד הקודש ולקודש קודש
5 מכנגד החול ולחול חול אם לעינין טומאה הכל הולך אחר פיתחה אם לאכילת קדשים
מכנגד החומה ולפנים היתה בנוי' בחומת ירושלם אוכלין בה קדשי קדשים ושוחטין
בה קדשים קלים היתה בחומת עזרה שוחטין בה קדשים קלים ופודין בה מעשר שיני
בית הבנוי בחומה ר' יהודה אומ' כאילו הוא בחוץ ר' שמע' אומ' כאילו הוא כפנים
כל הלשכות כולן בנויות בקודש ר' יוסי אומ' תחומי ארץ ישר' שבכתובין נידונין
10 בחוצה לארץ ר' אלעזר אומ' נידונין כארץ ישראל: [16] מעשר שיני שנכנס לירושלם
וניטמא בין שניטמא באב הטומאה ובין שניטמא בוולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ
בית שמאי אומ' הכל יפדה ויאכל בפנים ובית הילל אומ' הכל יפדה ויאכל בפנים חוץ
ממי שניטמא באב הטומאה בחוץ דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בית שמאי אומ' הכל
יפדה ויאכל בפנים חוץ ממי שניטמא באב הטומאה בחוץ ובית הילל אומ' הכל יפדה
15 ויאכל בחוץ חוץ ממי שניטמא בוולד הטומאה כפנים ר' אליעזר אומ' ניטמא באב הטומ'
בין בחוץ ובין בפנים יפדה ויאכל בחוץ נטמא בוולד הטומאה בין בפנים ובין בחוץ
יפדה ויאכל בפנים ר' עקיבא אומ' ניטמא בחוץ בין באב הטומאה ובין בוולד הטומאה
יפדה ויאכל בחוץ ניטמא בפנים בין באב הטומאה ובין בולד הטומאה יפדה ויאכל
בפנים אמ' ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על שניטמא באב
20 הטומאה בחוץ יפדה ויאכל בחוץ ועל שניטמא בוולד הטומאה בפנים יפדה ויאכל
בפנים על מה נחלקו על שניטמא באב הטומאה בפנים ובולד הטומאה מבחוץ שבית
שמאי אומ' נפדה במקום ויאכל במקום ובית הילל אומ' נפדה במקום ויאכל בכל
מקומות: [17] הלוקח בכסף מעשר שניטמא יפדה ר' יהודה אומ' יקבר אמרו לו לר'
יהודה תחמיר בטפילה יותר מבעיקר אמ' להן מצאינו שהתמורה טפילה מן העיקר
25 שהתמורה קדושה חלה עליה בעלת מום קבוע הקדש אינו חל אלא על בעל מום קבוע
אמרו לו ממקום שבאתה מה להן תמימים אין נפדין ובעלי מומין נפדין אף כאן טהורים
לא ייפדו וטמאים ייפדו: [18] המשיל קנקנין למעשר שיני אף על פי גפם לא קנה מעשר
במה דברים אמורים בשל יין אבל בשל חומץ ושל ציר ושל מוריים ושל שמן ושל
דבש בין גפם בין שאינו גפם קנה מעשר בין גפם ובין בשאינו גפם עולין באחד ומאה
30 בין גפם ובין בשאינו גפם מקדשין בכל שהן אימתי אמרו קנה מעשר בזמן שכולה

2 י שם; ג פסחים פ״ז | 3 שם וע׳ מדות ה׳ ג׳ | 11 י שם (מ׳), שקלים כ״ח ג׳ (מ׳ ג׳) | 23 מ ג׳ י׳ | 27 מ שם י״ג; י כ״ד ג׳ (י׳ ח׳) |

1 אין < ב ד | 2 משום < ב | 2 ופתחה ב ד | 3 חול < אוכלין בה קדשי קדשים ושוחטין בה קדשים קלים [מן ושוחטין עד קלים < ב] וחייבין עליה משום טומאה ב ד | 3 מן בנויה עד 4 ולחול < ב | 4 ולחול < כול׳ חול ד < בנוייה בקודש ובחול ופתוחה לקודש ולחול [ולחול < ב] ב ד | 5 לענין טומאה] לאכילת קדשים ב ד | 5 לאכילת קדשים] לענין טומאה ב ד | 6 ולפנים < הכל הולך אחר פתחה ב ד | 6 ואין שוחטין ב ד | 7 שוחטין בה קדשים] שוחטין ב | 7 ואין פודין ב ד | 10 ר אלעזר < בר׳ יוסי ב ד | 12 בפנים חוץ] בחוץ חוץ ב ד | 13 ממי < ב ד | 13 בחוץ < | 14 מן דברי עד 14 בחוץ < ב | 14 אומר < חוץ ממי שנטמא א בלא נקודות | 14 ובית הלל < שמאי ב | 15 ממי] מה | 16 בין מבפנים בין מבחוץ ב ד | 18 מן יפדה עד הטומאה < ב | 20 שיפדה ב ד | 20 שיפדה ב ד | 20 בולד הטומאה] כולה ב | 21 [באב הטומאה נכתב שני פעמים ב] | 23 מעשר < שני ב ד | 24 מחמיר ב ד | 24 שהתמורה] שהחמירו | 24 בתפל ב בתפילה ד < יתר ב ד | 25 שהחמורה | 25 על בעל מום | 27 שגופם | 30 גופם | 30 שלא גופם |

1 מעשר אבל אם הפקיד לתוכה רביעית של חולין לא קנה מעשר אמ' ר' שמעון בן
אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על הדורס באצבע בחבית שמפתח ואין צריך
לערות על מה נחלקו על הדורך בגת שבית שמאי אומ' מפתח ומערה לגת ובית הילל
אומ' מפתח ואין צריך לערות:

5 ג [1] המוליך פירות מעשר שיני ממקום היוקר למקום הזול פודין אותן כשער היוקר
אמ' ר' יהושע בן קְרְחָה במה דברים אמורים בשל דמאי אבל בשל ודאי פודין אותו
כשער הזול פודין מעשר שיני כשער הזול כמות שחנוני לוקח ולא כמות שמוכר ר'
שמעון בן אלעזר אומ' כמות שחנוני לוקח מאותו המין: [2] הפורט דינר כסף למעשר
שיני כמות שחנוני לוקח ולא כמות שמוכר: [3] המצריף דינר זהב למעשר שיני כמות
10 ששולחני פורט ולא כמות שמצריף: [4] היה מוליכו ממקום למקום להסתכר עליו יותר
על שווהו רביעית דברי ר' יהודה ר' אלעזר אומ' עד דינר מעשר שיני שאין לו דמים
דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על איסור זה: [5] מעשר שיני שאין דמיו ידועין נפדין
על פי שלשה לקוחות ולא על פי שלשה שאינן לקוחות אפילו אחד מהן גוי אפילו
אחד מהן בעלים כופין את הבעלים לפתוח ראשון אם אמ' הרי שלי באיסר יכול
15 לחזור בו חומר בהקדש מבמעשר שיני: [6] אין פודין מעשר שיני אכסרא כיצד היו לו
פירות מרקיבין ומעות מחלודין לא יאמר לו כמה אדם רוצה ליתן בציבור זה וכמה
אדם רוצה ליתן בכרי זה אלא אומ' לו כמה אדם רוצה ליקח לו פירות בסלע וכמה אדם
רוצה ליקח לו מעות בדינר סלע כמה תהא חסירה ולא יהו מחללין עליה מעשר שיני לַסלע
ארבעה איסרות לַדינור איסר דברי ר' מאיר ר' יהודה או' לַסלע ארבעה פונדיונות לַדינר
20 פונדיון ר' שמע' אומ' לַסלע שמונה פונדיונות לַדינר שני פונדיונות יותר על כן מחללה
בשַׁוְיהא סלע עד שקל ודינר עד רביעית פחות מיכן אפילו איסר אין רשאי לחלל עליה
היתה יוצא לסימון בסלע ולמטבע בשקל לסימון בשקל ולמטבע בסלע אין למעשר
שיני אלא בשאר המטבע: [7] המוכר פירות לחבירו ונמצאו טבלים רץ אחריו ומתקנן לא
מצאו אם בידוע שהן קיימין צריך לעשר על ידו אם בידוע שאין קיימין אין צריך
25 לעשר על ידן ספק קיימין ספק אין קיימין מעשר עליהן קורא שם למעשרותיהם:
[8] המוכר פירות לחבירו המוכר אומ' טבלים מכרתי לך והלוקח אומ' מתוקנין מכרתה לי
כופין את המוכר לתקן את שלו הרי שנטלו בית המלך את גורנו אם מחמת החוב
צריך לעשר על ידן ואם מחמת האונס אין צריך לעשר על ידן: [9] האוכל פירות
מעשר שיני בין בשוגג ובין במזיד יזעק לשמים דברי רבן שמעון בן גמליאל ר' אומר
30 בשוגג יזעק לשמים ומזיד יחזרו דמים למקומן: [10] האוכל מעות של מעשר שיני שוגג יזעק
לשמים ומזיד יחזרו דמים דברי רבן שמע' בן גמל' ר' אומ' בין בשוגג בין במזיד יחזרו
דמים למקומן: [11] האוכל טיבלו של חבירו משלם לו דמי טבל דברי ר' ר' יוסי בר'

5 י כ״ד ד׳ (ד׳ ח׳ ז׳) | 12 י שם ג סנהדרין י״ד, ערכין כ״ז | 15 י כ״ב ד׳ (ח׳ ח׳); ב״מ ט׳ ד׳ (ד׳ ד׳); ג שם כ״ב | 32 י כ״ד ג׳ (ח׳ ח׳); ג קידושין כ״ם, חולין ק״ל |

2 הדורס] הדורך ב ד | 2 באצבע] באמצע ב ד | 2 בחבית] הבית ב | 4 שמפתיח | 5 שיני < ב | 5 הזול < או ממקום הזול למקום היוקר ב ד | 5 פדה ב ד | 5 היוקר] מקומו ב ד | 7 הזול] היוקר ב | 8 מאותו | 9 המצרף ב ד | 10 שהוא מצטרף | 10 ומשתכר ב ד | 10 יתר ב < ד | 11 רבע ב ד | 11 שאין] אין ב ד | 11 דמים] זיתים א | 12 דיו שיאמר] דין הוא שיאמר ב ד | 15 בו < זה ב ד | 15 אכסרא < אלא מעות | 16 מחלידין ב ד | 16 אדן ב | 17 פירות] מעות ב ד | 18 סלע < ב | 18 מחוללין ב | 19 פונדיאות | 20 סלע ד < ב [לַ נ״ב מן הסופר א] | 21 בסלע ב | 21 ובדינר עד רובע ב ד | 24 אם < ב ד | 25 ספק < שהן ב ד | 25 שאין ב ד | 27 את] אותו ב | 27 שנטלו] שלקחו ב ד < של ד | 27 מבית ב | 29 שני < | 29 רבי רשב״ג ב ד [ח=א] | 30 מן האוכל עד 32 למקומן < | 32 טבל ב ד | 32 לו < ב | 32 טבל] מעשר טבלו ב ד |

יהודה אומ׳ דמי חולין שבו ישראל שאכל פירותיו בטיבלן אף על פי שמתחייב בהם 1
לשמים אין לכהנים בהם כלום שנא׳ בהן ת ר ו מ ה אין לך בהן אלא משירימו בן
לוי שאכל מעשרותיו בטיבלו אף על פי שמתחייב בהם לשמים אין לכהנים בהן כלום
שנא׳ בהם א ש ר י ר י מ ו ל י י ׳ אין לך בהן אלא עד שירימו: [12] היה מביא פירות
מן הגורן לעיר הפריש תרומה נתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני ונתנו 5
לעני אין מחשב עמהם דמי הבאה אם קרא להם שם בגורן הרי זה מחשב עמהם דמי
הבאה המוכר פירות לחבירו ואמר לו פירות שמכרתי לך טבלים הן בשר בכור הוא
יין נסך הוא מה שאכלו אכלו יחזיר להן את הדמים ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ דבר
שהנפש קצה בו מה שאכלו אכלו יחזיר להן את הדמים ודבר שאין הנפש קצה בו
ינכה להן את הדמים: [13] אין פודין מעשר שיני בירושלם אין מפרישין מעשר שיני 10
בירושל׳ בזמן הזה אין מוציאין מעשר שיני מירושלם בזמן הזה אם הוציא הרי אילו
ירקבו: [14] המחלל מעות על הפירות בירושלם בזמן הזה בית שמאי אומ׳ זה וזה מעשר
שיני ובית הילל אומ׳ המעות כמות שהיו הפירות כמות שהיו: [15] בית הילל או׳ מפריש
אדם מעשר ראשון של דמאי תורמו ואוכלו אין צריך להפריש שני ובית שמאי אומ׳
צריך להפריש שני שאני אומ׳ הורם השיני הורם הראשון הורם הראשון ולא הורם 15
השיני והלכה כדברי בית שמאי: [16] ראה א ד שהפריש מעשר שיני נאמן על הראשון דברי
ר׳ אליע׳ וחכמ׳ אומ׳ נאמן על השיני נאמן על הראשון נאמן על הראשון אין נאמן על
השיני הפריש תרומה מעשר ראשון ומעשר שיני ואכלן על אותו המין נאמן על מין אחר
אינו נאמן דברי ר׳ אליעזר וחכמ׳ אומ׳ אף על אותו מין אינו נאמן לא כל הימנו שיתקן את
עצמו ויבוא ויקלקלינו: [17] האומר מעשר שיני שבחפיץ זה מחולל על איסר זה לא קבע 20
לו מקום ר׳ שמעון אומ׳ קורא שם וחכמ׳ אומ׳ עד שיאמר לצפונו או לדרומו: [18] מעשה
ברבן שמעון בן גמליאל ור׳ יהודה ור׳ יוסי שנכנסו אצל בעל הבית לכזיב אמרו לא
נודע היאך בעל הבית מתקן את פירותיו כיון שהרגיש בהם הביא להם דלוסקום מלא
דינרי זהב אמרו לו היאך אתה מתקן את פירותיך א׳ להן כך אני אומר מעשר שיני
שבחיפץ זה מחולל על איסר זה אמרו לו צא ואכול את מעותיך השתכרת מעות 25
ואיבדתה נפשות: [19] חבר שמת והניח פירות אפילו אותו היום כנסן הרי זה בחזקת
המתוקנין:

ד [1] הפודה מעשר שיני שלו הרי זה חייב בחומש אחד כונס מתוך שלו ואחד ד
לוקח מן הגוי ומן הכותי פירות טבלין אחד שירש ואחד שנתן לו במתנה הרי זה חייב
בחומש: [2] כיצד חייב בחומש הפודה בסלע נותן חמשה דינרים ר׳ אלע׳ בר׳ שמע׳ 30
פודה בסלע נותן חומשה של סלע הפודה במעשר שיני רצה לדקדק ידקדק כיצד
חילל הסלע ונמצאת רעה על הטריסית ונמצאת רעה יחליף: [3] מערימין על מעשר

2 במדבר י״ח כ״ד | 4 שם | 7 נ בכורות ל״ז | 10 ע׳ ב״מ ל״ג א ל׳: | 16 י כ״ה ב׳ (ד׳ ט׳), פאה כ׳ ד׳ (מ׳ ב׳) דמאי כ״ד ה׳ (ד׳ ד׳) | 20 י מ״ש ב׳ (ג׳ ה׳) | 26 נ פסחים ט׳ | 28 י כ״ה ה׳ (ד׳ ג׳); נ קידושין כ״ד; ב״מ כ״ב כ״ד | 32 י שם (ה׳): ע׳ נ ב״מ מ״ו |

2 לכהן ב ד | 2 משירימו > וכן ב ד | 2 בן] בת ב | 3 שאכלה ב | 4 בהם > את ב ד |
4 המביא ב ד | 6 זה] הן א | 7 בשר > | 8 יין > | 9 השאר דבר ב ד | 10 בו > מה שאכלו
אכלו | 10 בירושלם > בזמן הזה ב ד | 11 הזה > ואין מחללין מע״ש בירושלם בזמן הזה ואין מוכרין
מע״ש בירושלם בזמן הזה ב ד | 12 מחללין ב ד | 15 שאני אומר] שיני אומר ב > ד | 15 לא
ב ד | 16 אחד] אותו ב | 17 אומרים נאמן על הראשון נאמן על השני אינו [אינו < ב] נאמן על
השני אין נאמן על הראשון ב ד | 20 ולא קבע ב ד | 23 נדע ב ד | 23 דלוסקיא | 24 כך >
וכך ב ד | 25 מעותיך] פירותיך ב ד | 27 מתוקנין ב ד | 29 [מן אחד עד במתנה נכתב שני פעמים
ב] | 31 הפודה ב ד | 31 בסלע] בשקל ב ד | 31 שני > | 31 אם רצה ב ד |

1 שיני לפוטרו מן החומש כיזה צד אומ׳ אדם לבנו ולבתו הגדולים לעבדו ולשפחתו
העברים הֵילָךְ את המעות האילו ופדה בהם את מעשר זה ובלבד שלא יאמר לו פדה
לי בהם את מעשר זה אמר ר׳ יהושע בן קרחה בראשונה היו נוהגין כך משרבו הרמאון
אומ׳ אדם לחבירו הרי פירות האילו נתונין לך במתנה וחוזר ואומ׳ לו הרי הן מחוללין
5 על פירות שיש לי בבית ובלבד שלא יאמר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בכיס
עד שיזכם לתוך ידו או עד שישכיר לו את מקומו: [4] שני אחים או שני שותפין
ואב ובנו פודין זה עם זה מעשר שיני ונותנין זה לזה מעשר עני אמר ר׳ יהודה תבוא
מאירה לאדם שנותן מעשר עני לאביו אמ׳ לו מה אילו שניהם עניים אשתו פודה
לו את המעשר ר׳ שמע׳ בן אלעזר אומ׳ אשתו אין פודה לו את המעשר באילו אמרו
10 פודין זה לזה מעשר שיני ונותנין זה לזה מעשר עני מודה ר׳ שמעון בן אלעזר באשתו
שאף על פי שפודה לה את המעשר שאין נותנין לה מעשר עני: [5] מפקידין מעשר
שיני של ודאי אצל חבר ושל דמאי אצל עם הארץ אבא חילפא בן קרויא אומ׳
בראשונה היו עושין כן חזרו לאמר אפילו חבר אין מפקידין אצלו שאי אתה יודע מה
עומד אחריו: [6] נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש ר׳ אליעזר אומ׳ יאכל וחכמ׳
15 אומ׳ לא יאכל אמ׳ ר׳ יוסי נראין דברי ר׳ אליעזר בשבת ודברי חכמים בחול: [7] מי שלא
קרא שם למעשר שיני של דמאי ר׳ אליע׳ אומ׳ חילל וחכמ׳ אומ׳ לא חילל אמ׳ ר׳
יוסי נראין דברי ר׳ אליע׳ בשבת ודברי חכמ׳ בחול: [8] מפרישין תרומת מעשר על
פירות עם הארץ אף על פי שעושה תקלה לבאין אחריו כיצד הוציא פירות מתוך
ביתו ואמר לו הפריש על אילו ולא הפריש אלא עד מקום שלוקח: [9] מחללין
20 מעשר שיני על פירות עם הארץ אף על פי שעושין תקלה לבאין אחריו
כיזה צד הוציא מעות מתוך אפונדתו ואמ׳ לו חילל על המעות האילו לא יחלל אלא
עד מקום שלוקח ופורט לו דינר לאלתר אי משום החוב מותר אי משום פלוה אסור
עד שילך לתוך ביתו ויחזור קטן מוכר בשוק מפרישין עליו מעשר שיני כיזה צד נותן
טריסית בין שהוא ביד הלוקח ובין שהוא ביד המוכר ובין שהוא בו באונקלי מפריש
25 עליו והולך ונטל הימנו רשות מפריש עליו והולך ופורט לו דינר ומפריש עליו והולך
ולא עוד אלא שאדם מוציא דינר מתוך פונדתו מפריש עליו והולך וחוזר ומביאו
לו באחרונה ואומ׳ לו על זה חיללתו: [10] לקח ממנו עשרה דינרים לא יחלל על כולם

6 י פאה י״ע ה׳ (ס׳ ד׳) כ״ה ה׳ (ד׳ ד׳); נ קידושין כ״ג: | 11 ע לעיל דמאי ע׳ ו׳ | 14 ע נ ב״מ
כ״ד | 15 ע׳ לעיל דמאי כ״ס ה׳ | 18 י כ״ג ג׳ (ג׳ ב׳) |

2 את > | 2 זה > | 2 ובלבד] אבל ב ד | 2 לא ב ד | 3 כשרבו ב ד | 5 בתוך הכיס |
6 שיזכם > בעל הבית ב ד | 6 הסדר של משניות אחר בב ובד בב הסדר הכי, אחר עד שישכיר לו
את מקומו איתא: מפקיד אדם מעשר שני של ודאי שורה 11/12 עד דברי חכמים בחול שורה 15
ואח״כ שני אחין שורה 6 עד מעשר עני שורה 11 ואח״כ מפרישין תרומת מעשר שור׳ 17 עד לבאין
אחריו ואח״כ מי שלא קרא שם 15/16; ובד עד דברי חכמים בחול כמו בב ואח״כ מי שלא קרא שם
15/16 ואח״כ שני אחין 6 ואח״כ מפרישין כמו בא [ובא כתב הסופר מי שלא קרא שם 15/16 אחר
מחללין מעשר שני על פירות עם הארץ 19/20 אבל תקן על גליון וכתב שם ב, א, ג, ובפנים
כתב למעלה מן התיבה "מחללין" ב ועל סוף המשנה "חללתו" נמי ב וכן על תיבת "מי" א ועל תיבה בסוף
המשנה נמי א וכן בג] | 7 עם זה] לזה ב ד | 9 כדברי ר׳ שמעון בן אלעזר ב ד | 9 כל אלו שאמרו |
10 נותנין ב ד | 11 לה] לו ב ד | 11 מפקיד אדם ב ד | 12 של ודאי] שלו ד > ב | 12 אצל
חברו | 12 ושל] של ב ד | 12 אבא חלקיה מן קרויה | 14 יאכל] חלל | 15 לא יאכל] לא חלל |
16 למעשר שני] לתרומת מעשר ב ד | 16 חלל] יאכל ב ד | 16 לא חלל] לא יאכל ב ד | 17 בחול
> מי שלא קרא שם למעשר א | 19 ולא] לא ב ד | 19 שהוא לוקח ב ד | 20 פירות] מעות ב ד |
21 אפונדתו] ביתי | 21 חלל ב ד | 22 שהוא לוקח ב לוקח ד | 22 משום] מחמת ב ד | 22 משום]
מחמת ב ד | 24 בו > ב ד | 24 באנקולין | 15 עליו והולך וחוזר ומביאו [וחוזר ומביאו > ב] נטל
הימנו דינר מפריש עליו והולך ב ד | 26 שאדן ב | 26 פונדתו] ביתו ב ד | 27 דינרים > של זהב
ב ד |

1 אלא על אחד מהם לקח הימנו עשר חביות של יין לא יפריש על כל האוצר אלא על
אחת מהן לקח הימנו עשר אגודות של ירק לא הפריש על כל האונקלי אלא על אחת
מהן שלא להפחית את השוק בעיניו: [11] המוכר מעשר שיני לשום חולין לא ימכרנו
לשום מעשר מפני שפוגם את המעשר יש לו חולין ומעשר שיני מעורבין זה בזה מבקש
5 למוכרן מוכר ראשון ראשון ונותן לו לתוך האינפולי נתון כולן בכרך נוטל דמיהם
בכרך אילו שרוצה מפריש לשום חולין אילו שרוצה מפריש לשום מעשר שיני:
[12] האומר מעשר שיני מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס זה ועל דינר שיעלה בידי
מן הכיס זה ועל דינר שיעלה בידי מן הכיס זה ר' יוסי אומ' לא חילל וחכמ' אומ'
חילל מודה ר' יוסי לחכמ' באומר על סלע חדשה שתעלה בידי מן הכיס זה ועל
10 דינר חדש שיעלה בידי מן הכיס זה שזה חילל ומודים חכמי' לר' יוסי באומר על סלע
חדשה שהיתה ביד בנו ועל דינר חדש שהיתה בידו שלא חילל שאני אומ' שמא לא
היתה ביד בנו באותה שעה: [13] האומר מעשר שיני מחולל על סלע שאפריש מן הדינר
ועל טריסית שיפריט מן הסלע פורט לו סלע נוטל הימנו דינר דינר נוטל הימנו
טריסית נותן אדם לחבירו טריסית טבירית נוטל הימנו ציפורית ציפורית נוטל הימנו
15 טבירית פונדיון נוטל הימנו שני איסרין במה דברים אמורים בשל דמאי אבל בשל
ודאי הרי זה אסור אף בדמאי מחללין אתו נחשת על נחשת נותן אדם לחבירו גולגית
נוטל הימנו דינר אחד נוטל הימנו שני פונדיונין אמ' ר' יוסי במה דברים אמורים בדמאי
ובדוחק אבל בוודאי ובריוח הרי זה אסור: [14] היה עובר ממקום למקום והיו בידו מעות
אם עתיד לחזור למקומו מחללין כשער מקומו אם לאו מחללין בשוויהן כשער אותו
20 מקום הפריש תרומה מעשר ראשון ומעשר שיני ולא קרא להם שם ר' יוסי אומר
נתקדשו ר' יהודה אומ' לא נתקדשו ר' אומר אם עתיד לקרות שם אין כהן קדושה
עד שיקרא להם שם אם אין עתיד לקרות להם שם כיון שהפרישן נתקדשו פדה הימנו
מעשר בסלע לא הִספִּיק למושכו עד שיעמוד בשתים מה שפדה פדה מידת הדין ביניהם
פדה הימנו מעשר בשתים לא הִיספִּיק למושכו עד שיעמיד בסלע מה שפדה פדה
25 מידת הדין ביניהם שהקדיש פדיאתו היה משיכתו רבן שמע' בן גמליאל ור' ישמע' בנו
של ר' יוחנן בן ברוקא אומ' אף מעשר שיני פדיאתו היה משיכתו: [15] המניח איסר ואכל
עליו חציו הלך למקום אחר והרי הוא יוצא בפונדיון אכל עליו עוד איסר המניח
פונדיון ואכל עליו חציו והלך למקום אחר והרי הוא יוצא באיסר אכל עליו עוד פלג
זה הכלל עד שלא פדאו, מה שהשביח השביח לשניהם ומה שפגם לשניהם ומה שפדאו
30 ומה שהשביח השביח לשני ומה שפגם פגם לשני:

ה [1] מצא כלי וכתוב עליו אלף דלת ריש תיו הרי זו תרומה יוד מם הרי זה
מעשר פה שין הרי זה מעשר שיני וחכמ' אומ' כולם שמות אדם הם אבל מצא חבית

3 י כ"ד ד' (ד' ח') | 7 י דמאי כ"ו ג' (ח' ה') ; ג עירובין ל' | 18 י כ"ד ד' (ד' ח') א פ"ט / 22/23 י
כ"ה ח' (ד' ו') ; ג קידושין כ"ט | 26 י כ"ה ג' (ד' מ') | 31 י פס (ע') |

1 מהם > לקח ממנו עשרה כורין של חטין לא יפריש על כל המגורה אלא על אחד מהם ב ד |
3 להפחית] להפחיד ב | 3 חולין > ב | 5 האינפולי] האונקלי | 6 מפריש] מוכר ב ד | 6 מפו יש]
מוכר ב ד | 9 באומר > מעשר שני מחולל ב ד | 10 חדש > א | 13 טוריסי' | 13 שאפרוט ב
ד | 13 סלע] דינר ב ד | 13 דינר] סלע | 13 מן דינר עד 14 ציפורית > ב |
15 טברית] גוברית ב > ד | 16 טברית > דינר ונוטל הימנו שני פונדיונין ב שני פונדין ד | 16 נולגית]
גולני' | 17 אחד ב ד | 17 הימנו פונדיון ב ד | 19 מחללין > ב | 21 לקרות > להם ב ד |
22 מן כיון עד נתקדשו > ב | 23 עד שעמד ב ד | 23 בשתים > ב | 24 שעמד ב ד | 25 שהקדש]
שמעשר שני ב ד | 26 מעשר שני] תקדש ב ד | 26 היה] היא | 27 ואכל ב ד | 28 ואכל ב ד |
28 עוד > | 31 דל"ת רי"ש | 31 יו"ד מ"ם | 32 פ"א שי"ן |

1 מליאה פירות וכתוב עליה תרומה הרי זו תרומה מעשר הרי זה מעשר ר' יוסי אומ'
אפילו מצא חבית מליאה פירות וכתוב עליה תרומה ומעשרות הרי אילו חולין שאני
אומ' אשתקד היתה מליאה פירות ופינה ר' או' אני תרומה כנס לתוכה ופינם חזר
ומלא חולין מודה ר' יוסי שאם כתוב בחרס ונתן על פי חבית בניאר ונתן על פי עגול
5 אם תרומה הרי זו תרומה אם מעשר הרי זה מעשר: [2] מצא כלי חרס וכתוב עליו
קרבן הוא קרבן מה שֶבְּתוֹכוֹ קרבן דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אין דרך אדם להיות מקדיש
כלי חרס מצא כלי מתכות וכתוב עליו קרבן הוא קרבן ומה שבתוכו קרבן אם היה
ריקן אסור להשתמש בו עד שידע שהוא של הקדש ונפדה: [3] מצא כלי חרס וכתוב
עליו קרבן הרי זה קרבן מעשר עיר הרי זה מעשר עיר לשום יוסף ולשום שמעון לא
10 א' כלום לעלותו לאוכלו בירושלם הרי אילו חולין מעשר סתם מטילין עליו שני
חומרין: [4] האומ' מעשר שיני יש לי בבית ונמצא בעלייה ונמצא בבית בכים
ונמצא בדלוסקום כדלוסקום ונמצא בכים הרי אילו חולין: [5] כים מעשר שיני יש לי
והלך ומצאו בין בבית ובין בעלייה בין בכים ובין בדלוסקום הרי אילו מעשר שיני כים
של מעשר שני יש לי בבית הלך ומצא שנים שלשה כיסין הגדול מעשר שיני ושנים
15 קטנים חולין לא יאכל מן הקטנים עד שיחללם על הגדול שמונה של זהב יש לי
בכים והלך ומצא שני דינרי זהב הרי אילו חולין שמונה דינרי זהב יש לי הרי אילו
שני שמנה של זהב יש לי בכים והלך ומצא חמשים סלע או מאתים זוז מאתים זוז
או חמשים סלע והלך ומצא שמונה דינרי זהב הרי אילו חולין: [6] שמונה דינרי זהב
יש לי בכים והלך ומצא חמשים סלע או מאתים זוז מאתים זוז או חמשים סלע
20 הלך ומצא של זהב הרי אלו שני: [7] היו שם מנה ומצא מאתים חולין ומעשר
שיני מעורבין זה בזה דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' הכל חולין מאתים ומצא מנה
מנה מונח המנה נוטל דברי ר' וחכמים אומ' הכל חולין: [8] היה חולה או משותק
אמרו לו היכן מעשר שיני שלך הראן באצבעו כך וכך הן שמא הם במקום פלוני
והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו לאו ועל הן הן דבריו
25 קיימין: [9] היה מצטער היכן מעשר שיני של אבא ובא איש החלום ואמ' לו כך
וכך הן במקום פלוני הן זה היה מעשה והלכו ומצאו מעות שם ובאו ושאלו לחכמים
ואמרו הרי אלו חולין שדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין: [10] האומר לבניו אפילו
אתם מתים אל תגעו בזוית זו והלכו ומצאו שם מעות הרי אילו מעות חולין: [11] ראו
את אביהם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמ' של פלוני הם ושל מעשר שיני
30 הם אם כמערים לא אמר כלום אם במתכוין לעדות דבריו קיימין: [12] אמר להם אחד

5 פס | 8 פס | 11 ע' מ סוף ד' | 16 ע' י שבועות ל"ז ח' (ו' ג') ; ג ב"מ ס' ג' (ח' ה') | 22 ג
גיטין פ"ז: 25 י כ"ה ג' (ד' ט') ; ג סנהדרין ל': | 27 ג פס |

1 מן הרי עד 2 ומעשרות > ב | 3 פירות] תרומה | 3 ר' אומר] אם היתה חדשה ב | 3 מן
ר' אומר עד ופינם > | 4 ביניר ב בנייר ד | 5 עליו] עליה ב ד > קוף | 6 פני אדם ב | 7 מן
הוא עד קרבן > ב ד | 9 קרבן > מצא כלי חרס ב ד | 9 עיר > | 9 עיר לשום] עוד לשם | 9 ולשום]
לשם ב ד | 10 לעלות ב ד | 10 ולאוכלו ב ד | 12 חולין] שני ב מעשר שני ד | 12 כים >
ב ד | 13 מעשר שני] חולין | 14 של > | 14 בתוך הבית ב ד | 16 שני] שלשה ב שמונה ד |
16 של חולין ב שני ד | 16 לי > בכים והלך ומצא שמונה של זהב ד [בב ?] | 17 זהב] חולין |
17 מאתים זוז > ב | 18 והלך] ואח"כ ב ד | 18 חולין] שני ב ד [ובא היה כתב שני ונמחק] |
18 דנרי זהב] של זהב ב חולין ד | 18 חמשים > ב ד | 18 והלך] ואח"כ ב ד | 18 שמונה דינרי
זהב ב ד | 18 [בא עשה הסופר על שמונה ועל שני שורה 20 סימן כזה ○ וזה סימן למחוק] | 18 שני
> שמונה דינרי זהב יש לי בכים והלך ומצא חמשים סלע [זוז ד] או מתים זוז או חמשים
סלע אח"כ מצא שמונה של זהב [זהב > ד] הרי אלו חולין ב ד | 20 היו] הרי ב ד | 22 נוטל]
מוטל [ובא כתב הסופר מ"ו ומחקה ע"י נקודות] | 23 הראן] הורן ב | 28 אלו חולין ב ד |

1 אני ראיתי את אביכם שהטמין מעות בשידה ובתיבה ובמגדל לא אמר כלום במקום
פלוני בשדה פלוני דבריו קיימין זה הכלל כל המצוי להם לא אמ' כלום כל שאינו
מצוי להם דבריו קיימין: [13] אמר לו כובס טלית זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו
נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהיתר אחרים אומ' הקדיש סוקרין אותו בסיקרא בית
5 עבודה זרה מפחמין אותו בפיחמין בית המנוגע מטילין עליו אפר מקלה מקום הרוג
מציינין אותו בדם מקום עגלה ערופה מציינין אתו בחגירה של אבנים: [14] כרם רבאי
עולה לירושלם מהלך יום לכל צד במה דבר' אמורים בכרם שיש לו חמש גפנים אבל
בכרם שאין בו חמש גפנים ושאר כל האילן הרי זה נפדה סמוך לחומה רבן שמעון בן
גמליאל אומ' אחד כרם שיש לו חמש גפנים ואחד כרם שאין בו חמש גפנים עולה
10 לירושלם מחליק הימנו לשכיניו ולקרוביו ולמיודעיו ומעטר בו את השוק א' ר' שמעון
אין בזה עיטור השוק אלא פודין אותו כשער הזול ודמיו נאכלין כמעשר שיני: [15] משחרב
הבית בית דין הראשון לא אמרו לו כלום בית דין האחרון גזרו שיהא נפדה חוץ לחומה:
[16] ומעשה בר' אליעזר שהיה לו כרם במזרח לוד בצד כפר טבי ולא רצה לפדותו אמרו לו
תלמידיו ר' משגזרו שיהא נפדה סמוך לחומה צריך אתה לפדותו עמד ר' אליעזר ובצרו
15 ופדאו ושאר כל האילן נטע רבעי כמעשר שיני: [17] כרם רבעי בית שמאי אומ' אין לו חומש
ואין לו ביעור וחכמים אומ' יש לו חומש ויש לו ביעור במה דברים אמורים בשביעית אבל
בשאר שני שבוע יש לו חומש ויש לו ביעור דברי ר' רבן שמע' בן גמל' אומ' אין לו אחד
שביעית ואחד שנת שבוע בית שמאי אומ' אין לו חומש ואין לו ביעור ובית הילל
אומ' יש לו: [18] בית שמאי אומרים אין גוממין אותו ובית הילל אומ' גוממין אותו:
20 [19] בית שמאי אומ' אין פודין אותו ענבים אלא יין ובית הילל אומ' יין וענבים הכל
מודים שאין פודין אותו במחובר לקרקע: [20] בית שמאי אומ' אין נוטעין אותו ברביעית
שהרביעי שלו חל להיות בשביעית ובית הילל מתירין: [21] אילן שנטעו ערב ראש
השנה של שביעית אין מעשר שיני שלו מתבער אלא בשביעית: [22] המקדיש מעשר
שיני הרי פודה על מנת ליתן להקדש את שלו ולמעשר שיני את שלו: [23] ר' יוסי אומר
25 בערתי הקודש מן הבית זו חלה: [24] דבר אחר כיון שהפרשתו מן הבית אי אתה
זקוק לו כל העסוקין במצות פיהן פותחין בתפילה לפני המקום שנ' ותגזר אומ'
ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ואומר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
ויתפלל אל יי': [25] השקיפה ממעון קדשך מן השמים ממעון קדשך
השקיפה שנא' אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף גם יי' יתן
30 הטוב וארצינו תתן יבולה כיזה צד הטוב שבשמים שנא' יפתח יי' לך
את אוצרו הטוב ואת השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך א' כל

3 ע' ג ב"ב מ"ה, כתובות כ"ג: ן 4 י כ"ה ד' (ה' ח'); ג ב"ק ס"ט | 6 י כ"ו ח' (ה' ז'); ג ב"לה ה' א
קע"ז: | 15 י פאה כ' ב' (ז' ו'); א סם | 22 ע' י כ"ו ד' (ה' ע') | 25 דברים כ"ו ע"ו | 26/27 איוב כ"ב
כ"ח | 27/28 ישעי' ל"ח ב' | 28 דברים כ"ו ע"ו | 29 תהלים פ"ה, י"ב | 30/31 דברים כ"ח י"ב |

1 מעות < | 3 לו] להן | 3 ולקחתיו | 4 הפה שאסר | 4 שהתיר > אם יש עדים שהיה של
אביו ואומר לקחתיה הימנו אינו נאמן | 4 הקדש < | 6 מקום < ב ד | 6 בחגירה] במגירה | 6 רבעי
ב ד | 7 עולה] עליה | 11 פודהו ב ד | 11 הזול] מקומו ב | 11 שני] עני ב | 11/12 זה נפדה
סמוך ב ד | 13 במזרח לוד < ב ד | 13 טבי > במזרח ב ד | 14 אתה < ב ד | 16 חומש
ואין לו ביעור < א | 16 וחכמים] בית הלל ב ד | 16 חומש ויש לו ביעור < א ויש לו ביעור <
ד | 17 רבן גמליאל | 18 שנת] שאר שני ב שני ד | 19 לו > חומש ויש לו ביעור | 21 אותו < |
25 חלה > וגם נתתיו ללוי זו מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זו מעשר עני ואכלו בשעריך ושבעו
זו מעשר שני | 26 כל העוסקין | 27/28 פניו וגו' ויאמר אנה ה' זכר נא וגו' ב ד | 28 מן < ב |
28/29 קדשך וגו' זו מקום השקפה | 29 מן וצדק עד 30 הטוב < ד | 29 מן גם עד 30 שבשמים <
ב | 30 שבשמים] מן השמים מאוצר טוב שבשמים ב ד | 31 את ב ד פ | 31 לתת עד ידיך < ב ד |

1 מעשי ידיך: [26] וברך את עמך את ישר' הכל היו בכלל הברכה שנ' ברוך
אתה בעיר ברוך אתה בשדה: [27] את ישראל הכל בזכות ישראל שנ' וישכון
ישר' ואת האדמה הכל בזכות המזבח שנא' מזבח אדמה תעשה לי
וזבחת עליו: [28] אשר נתתה לנו הכל לפי המתנות שנא' ובתים מלאים
5 כל טוב אשר לא מלאת: [29] אשר נשבעת זו שבועת אברהם אבינו שנאמר
ויאמר בי נשבעתי נאם יי' וגו', לאבותינו הכל בזכות השבטים שנא'
שבועות מטות אומר סלה, ארץ זו ארץ עצמה, מפאת קדים ועד
פאת ים דן אחד ראובן אחד ונפתלי אחד, זבת חלב ודבש מלמד
שמעשרות נותנין טעם וריח ושמן ודגן בפירות: [30] ר' שמעון בן אלעזר אומ' טהרה
10 נטל את הטעם ואת הריח המעשרות נטלו את השמן ואת הדגן:

סליק פירקא ומסכתא מעשר שיני.

חלה

15 א [1] ר' יוחנן בן נורי אומ' אף הקרומית חייבת בחלה ר' ישמעאל בר' יוסי
א אומ' משום אביו איזה הוא חלוט הנותן קמח לתוך חמין: [2] המעיסא חמין לתוך קמח
וחכמ' אומ' אחד זה ואחד זה הנעשין באילפס ובקדירה פטור הנעשין בתנור חייב:
[3] המלאי של ישראל ופועלי גוים עושין בתוכו חייב בחלה המלאי של גוים ופועלי
ישר' עושין בתוכו פטור מן החלה: [4] העושה עיסה לרבים חייב בחלה העושה עיסה
20 לאוכלה בבצק חייב בחלה קמח קלי שקיבלו ועשאו עיסה חייב בחלה עיסת הארנונא
חייבת בחלה מפני שחייב באחריותה עד שעה שימסור: [5] עיסת מעשר שיני בירושלם
חייבת בחלה דברי ר' מאיר ור' יוסי פוטר וחכמ' אומ' מדומע פטור מן החלה ספק
מדומע נאכל משום דמע חייב בחלה: [6] א' ר' אילעאי שאלתי את ר' יהושע חלות
תודה ורקיקי נזיר מה הן בחלה אמ' לי פטורות כשבאתי ושאלתי את ר' אליע' א' לי
25 עשאן לעצמו פטור למכור לשוק חייב כשבאתי והרציתי דברים לפני ר' אלעזר בן
עזריה א' לי ברית אילו דברים שנאמרו בחורב: [7] ר' יהודה אומ' עיסת הכלבים מעצמה
ניכרת עשאה כעכין חייבת עשאה לימודין פטורה כהן ששייר קמח בעיסתו וכן האשה
ששיירה קמח בעיסתה הקרץ והשאור מצטרפין לחמשת רבעים לאסור את העיסה אמ'
ר' יהודה מפני מה אמרו בעל הבית אחד מעשרים וארבעה מפני שעינו יפה בעיסתו
30 ונחתום אחד מארבעים ושמונה מפני שעינו צרה בעיסתו וחכמ' אומ' לא מן השם הוא

1 סס כ"ו ע"ו | 1/2 סס כ"ח ג' | 2/3 סס ל"ג כ"ח | 3 סס כ"ו ע"ו | 3/4 שמות כ כ"ח | 4 דברים
כ"ו ע"ו | 4,5 סס ו' י"ח | 5 סס כ"ו ע"ו | 6 נרא"סית כ"ב ע"ז | 6 דברים כ"ו ע"ו | 7 חבקוק ג' ט' |
7 דברי' כ"ו ע"ו | 7 8 יחזקאל מ"ח ג' | 8 דברי' כ"ו ע"ו | 15 י כ"ז ח (ה' ח'); ע' ג פסחים ל"ה |
18 י כ"ט ב' (ג' ד') כ"ח ה' ח ז) | 19 י כ"ט ה' (ג' ד'), כ"ז ד' (ה' ה'); ג פסחים ו' ל"ז: א כ"ט |
23 י כ"ח ה' (ה' ז') ; ג פסחים כ"ה: | 26 י סס (ע), כ"ט ה' (ג' ה'), כ"ח ד' (ג' ז') א כ"ה |

1 את ישראל < ב ד | 1 ברכה ב | 2 וברוך ד פ, 2 ברוך אתה בשדה < ב | 3 ישראל > בטח
בדד עין יעקב ב ד > אל ארץ ב | 3 הכל < | 3 לי עד 4 עליו] וגו ב ד | 5 אשר לא מלאת] וגו |
5 כאשר ב ד | שבועה של ב ד | 7 עד ב ד | 8 דן אחד > מפאת קדים פאת ים ב ד [הפסוק איני
כצורתו] | 8 ראובן אחד > מפאת קדים עד פאת ים | 15 הקרמית ב ד | 16 המעיסה ב ד | 17 הנעשת
ב ד | 17 הנעשה ב ד | 20 בצק ב ד | 20 שקיבלו] שגבלו ב ד | 23 חייב ב ד | 25 וכשבאתי ב
ד | 25 בשוק ב ד | 26 הברית ב ד | 26 נאמרו מהר חורב ב ד | 27 כעכין] ככרין ב ד | 27 בעסק
עיסתו ב ד | 28 הקרץ] הקמה |

1 זה אלא בעל הבית עיסתו מעוטה ואין בה כדי מתנה לכהן נחתום עיסתו מרובה ויש
בה כדי מתנה לכהן: [8] הלוקח מן הנחתום ומן האשה שעושה למכור בשוק צריך
להפריש חלות דמאי מבעל הבית ומתארחין אצלו אין צריך להפריש חלת דמאי שחלת
דמאי ניטלת אחד מארבעים ושמונה ר' שמעון אומ' אפילו לא עלת בידו אלא אחד
5 מששים יצא: [9] שאין יכול לעשות עיסתו בטהרה יעשנו קבין ואל יעשנו טמא ר'
עקי' אומ' יעשנו טמא ואל יעשנו קבין שכשם שקורא על הטְהורה כך קורא על הטמֵאה
על זו קורא חלה לשם ועל זו קורא חלה לשם אבל קבין אין להן חלה לשם אומ' ר'
עקיבא אין אומרין לו לאדם עמוד וחטא בשביל שתיזכה עמוד וקלקל בשביל שתתקן:
[10] ר' אליעזר או' חלה ניטלת מן הטהור על הטמא אמרו לפני ר' אליעזר ישמעאל
10 והלא פלני יש בדרום היה מורה הוראה הזאת אמ' לבוש שלבש בו אבא וציץ שנתן
בין עיניו אם לא ילמוד בו לכל מורה הוראות אמרו לו משום ר' אלעזר א' להן אף
הוא יש לו במה יתלה: [11] האשה שהפקידה עיסתה או שמכרתו או שנתנתו במתנה
עד שיתגלגל בחיטין ותיטמטים בשעורין אין חייבת בחלה עד שיהא כדגן כשיעור
גלגלה בחיטין וטימטמה בשעורים אף על פי שאין כל אחת ואחת אלא כזית חייב
15 נולד לעיסה ספק טומאה עד שלא גילגלה תיעשה בטומאה ומשגילגלה תיעשה בטהרה
וחלתה תלויה באיזה ספק אמרו בדבר הספק לחלה וכן פירות שנולד להן ספק טומאה
עד שלא נגמרו מלאכתן יעשו בטומאה ומשנגמרה מלאכתן יעשו בטהרה ותרומתן תלויה
באיזה ספק אמרו בדבר ספק לתרומה: [12] גר שנתגייר והיתה לו עיסה נעשית עד
שלא קרמו פניה חייבת משקרמו פניה פטורה דברי ר' עקיבא ר' יוחנן בן נורי אומ' עד
20 שלא תגלגל בחיטים ותטמטם בשעורין חייבת גילגלה בחיטין וטימטמה בשעורין פטורה
אחרים אמרו משום ר' יהודה בן בתירה משתעשה מקרצות:

ב [1] העושה עיסה מן החיטין או מן האורז רבן שמע' בן גמליאל אומ' אין ב
חייבת בחלה עד שיהא כדגן כשיעור: [2] הנוטל שאור מעיסה שלא הורמה חלתה
ונתן לתוך עיסה שהורמה חלתה הרי זה מביא קמח ממקום אחר ומצרפן לחמשת
25 רבעים לחייב עליו לפי חשבון: [3] קב מיכן וקב מיכן וקב שעורין באמצע הרי
אילו מצטרפין קב מיכן וקב מיכן וקב חדש באמצע קב מיכן וקב מיכן וקב שעורים
באמצע הרי אילו מצטרפין הוסיפו עליהן קב מיכן וקב מיכן וקב של אישה
אחרת באמצע קב מיכן וקב מיכן וקב תרומה באמצע הרי אילו מצטרפין קב
מיכן וקב מיכן וקב הגוי באמצע קב מיכן וקב מיכן וקב אורז באמצע אין מצטרפין:
30 [4] הוסיפו עליהן קב מיכן וקב מיכן וקב מדומע באמצע קב מיכן וקב מיכן וקב שֶׁנִּיטְּלָה
חלתו באמצע אין מצטרפין קב חיטין וקב שעורים וקב כוסמין הרי אילו מצטרפין כשהוא
תורם תורם מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו: [5] חצי קב חיטין וחצי
קב שעורים וחצי קב כוסמין נוטל מן הכוסמין אמר ר' אליעזר בן יעקב הנוטל חלה

2 י ס' ח' (ד' ז') | 5 כ״ע ח' (ג' ח') | 9 ע' ג סוטה ל | 12 י כ״מ ד' (סיף ג') | 18 י כ״ע ג' (ג'
ד') | 22 סס ג' ו' | 25 כ״ע ד' (ג' ד') | 32 סס |

3/4 לפי שחלת דמיי ב < ד | 5 מי שאין | 5 בטומאה ב ד | 7/8 אמרו לפני ר' עקיבה ב
ד | 9 אליעזר < ב ד | 11 אלמוד ב ד | 11 בשם ר' אליעזר ב ד | 12 במתנה > פטורה |
13 חייבת < ב | 14 בכל אחד ואחר ב ד | 14 חייבת בחלה ב ד | 15 תעשה בטהרה ב ד |
15 ומשגלגלה תעשה בטומאה בטהרה] בטומאה ב ד | 17 בטומאה] בטהרה | 17 בטהרה] בטומאה | 21 בן
בתירה < ב | 22 אומ' < ב | 25 מן קב עד 26 מצטרפין < ב ד | 28 באמצע < ב | 28 באמצע
> וקב מכאן וקב מכאן וקב דבר שניטלה חלתו באמצע ב ד | 28 תרומה] מרובה והסדר מהופך ד |
30 מן הוסיפו עד 31 מצטרפין < ב ד |

1 מן הקב למה הוא דומה לתרם תבואה שלא הביאה שליש שאין תרומתו תרומה וחכמ'
אומ' לתורם פירות שלא נגמרו מלאכתן שאין תרומתן תרומה חזרו לומר לא כך ולא
כך שהרי הקב הזה מצטרף עם אחרים קמח טמא שנתערב עם קמח טהור ואין בטמא
כשיעור כשהוא נוטל אומ' הרי זה חלה חוץ מן הטמא שבו חיטין טמאות שנתערבו
5 עם חיטין טהורות ואין בטמאות כשיעור תורם אוֹמֵר הרי זו תרומה חוץ מן הטמאות
שבהן א' ר' אלעזר בר' צדוק אף על פי שהיה רבן גמליאל פוטר את האריסין בסוריא
אוסר היה מלערס ואם עירס פטור ובלבד שלא יהא הוא מלקט והן אוגדין על ידיו
בוצר ודורכין על ידיו מוסק ועוטנין על ידיו אלא הן מלקטין והוא אוגד על ידיהם
בוצרין ודורך על ידיהם מוסקין ועוטן עַל ידיהם וכן היה ר' אלעזר בר' צדוק אומ'
10 לא היה רבן גמליאל מחייב בסוריא אלא חלה אחת בלבד: [6] הלוקח מן הנחתום
בסוריא צריך להפריש חלות דמאי דברי רבן גמליאל וחכמ' אומ' אין צריך להפריש
חלת דמאי מינחל לדרומא של אכזיב ואילך שתי אמות ר' שמעון אומ' לא תרם
הראשון כשיעור לא יאכל את השנייה חלת הגוי בארץ ותרומת הגוי בחוצה לארץ
מודיעין אותו שאינו חייב והחלה נאכלת לזרים: [7] עשרים וארבעה מתנות כהונה ניתנו
15 לאהרן ולבניו בכלל ובפרט וברית מלח אילו הן עשר במקדש וארבעה בירושלם ועשר
בגבולין עשר במקדש חטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור וחטאת העוף ואשם תלוי ולוג
שמן של מצורע ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות והעומר: [8] ארבעה בירושלם
הבכורה והביכורים והמורם מן התודה ומאיל נזיר ועורות של מוקדשין: [9] ועשר בגבולין
תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז ופדיון הבן ופדיון פטר חמור והזרוע והלחיים
20 והקיבה וחרמים ושדה אחוזה וְגֵזֶל הַגֵּר: [10] כל אילו עשרים וארבעה מתנות כהונה ניתנו
לו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח לחייב על הכלל ולחייב על הפרט ליתן
שכר לכלל וליתן שכר לפרט, העובר עליהן כעובר משום כלל והעובר עליהן כעובר
משום פרט: [11] איזו היא ארץ ואיזו היא חוצה לארץ כל ששופע ויורד מטורום אמנום
ואילך ארץ ישר' מטורום אמנום ולהלן חוצה לארץ האניסין שבים רואין אותן כאילו
25 חוט מתוח עליהן מטורום אמנום ועד נחל מצרים מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן
החוט ולחוץ חוצה לארץ ר' יהודה אומ' כל שכנגד ארץ ישרא' הרי היא כארץ ישראל
שנאמ' וגבול ים והיה לכם הניסין שבצדדין רואין אותן כאילו חוט מתוח
מקפלוריא ועד אוקיינוס מנחל מצרים ועד אוקיינוס מן החוט ולפנים ארץ ישראל
מן החוט ולחוץ חוצה לארץ: [12] ספינה שבאתה מחוצה לארץ והיתה בה עיסה עד
30 שלא קרמו פניה חייבת משקרמו פניה פטורה:

סליק פירקא וסליקא מסכתא.

3 סס (ד' ה') | 6 י ס' ח' (ד' ז'), כ״ח ד' (ה' ד') | 10 י סס | 13 ע' לעיל תרומות ד' י״ג; י ס' ג' (ד'
י'); ג מנחות ס״ז | 14 י סס; ג ב״ב ק״ו | 23 ע' לעיל תרומות ג' י״ח ולעיל שביעית ד' ד' |

1 מן תרומתו עד 2 תרומה < | 5 בחטין ב ד | 5 כשיעור > כשהוא | 6 עריסיו ב עריסות
ד | 7 על ידו | 8 הוא בוצר ב ד | 8 והן דורכים ב ד | 8 על ידו ב ד | 8 הוא מוסק ב ד |
8 והן עוטנין | 8 על ידו ב ד | 8 והן אוגדין ב | 9 הן בוצרין | 9 והוא דורך | 9 והוא עוטן | 9 ר'
אליעזר בר צדוק ב ד | 11 חלת ב ד | 12 מנהר דרומא של כזיב ואלו שתי חלות | 12 אם לא |
13 מן השני | 13 בארץ] בחוץ [בחוצה ד] לארץ ב ד | 14 מזריעין | 14 ניתנו < | 15 וארבע |
18 ואיל ב ד | 18 ועורות קדשים | 18 עשר ב ד | 19 ופדין הבן ופדון פטר המור, אחר הזרוע הלחיים
והקבה ב ד | 20 עשרים וארבעה < ב ד | 21 לו < ב ד | 22 על כלל ב ד | 22 והעובר
עליהן כעובר < | 23 הארץ ב ד | 23 השופע ב ד | 23 ויורד < ב ד | 25 מטורי אמנוס ב
מטורום אמנוס ד | 25 מטורי אמנון | 25 מחוט ב ד | 25/26 מחוט ב ד | 26 שהוא כנגד ב ד |
27 לכם > ים וגבול | 28 מקפלריא ב ד | 28 ועד נחל אוקיינוס א | 28 מחוט ב ד | 29 מחוט ב
ד | 29 שהיא באה ב ד | 29 לארץ > לארץ ב ד |

1

ביכורים

א [1] אין מביאין ביכורים קודם לעצרת אם הביא ימתין עד שיבוא עצרת ולקרא א
עליהן: [2] הקונה אילן בתוך של חבירו מביא ואינו קורא מפני שאין לו קרקע דברי
ר' מאיר וחכמ' אומר' מביא וקורא ר' יהודה אומ' כל הגירים כולן מביאין ולא קוראין
וכני קיני חותן משה מביאין וקוראין שנא' והיה כי תלך עמנו ר' יוסי אומר 5
היה ר' מאיר אומ' הכהנים מביאין ולא קוראין שלא נטלו חלק בארץ ואני אומ' כשם
שנטלו לוים כך נטלו כהנים בין מדבר מרובה ובין מדבר מועט: [3] הפריש את ביכוריו
ומכר את שדהו מביא ואינו קורא שיני מה הוא להביא מאותו המין אינו מביא ממין
אחר מביא וקורא ר' יהודה אומ' אף מאותו המין מביא וקורא: [4] הויי שהפריש את ביכוריו
וקרא עליהם וחזר וקנה שדה אחרת אף על פי שנתבכרו לו משאר מינין ואף על פי 10
שנתבכרו לו מאותו המין מביא ואינו קורא שאין אדם קורא פעמים בשנה: [5] ר' יהודה
אומ' עד בור הגולה חייב באחריותן מבאר הגולה ואילך אינו חייב באחריותן ר' שמעון
בן יהודה אומ' משום ר' שמע' שנים אין חייבין עליהן חומש רבן שמע' בן גמליאל
אומ' אין מביאין ביכורים תמרים חוץ מן התמרים שביריחו ואין קורין אלא על כותבות
בלבד ר' שמעון בן אלע' אומ' רימוני עמקים מביאין וקורין: [6] חומר בתרומה שאין 15
במעשר שיני וביכורים ובמעשר שיני וביכורים שאין בתרומה שהתרומה אינה ניטלת
אלא מן המוקף ואין ניטלת אלא מן הגמור ואינו ניטלת מן הטהור על הטמא מדמעת
וחייבין עליה חומש נוהגות בכל הפירות מה שאין כן במעשר שיני וביכורים נורגות
בשאר שנים מה שאין כן במעשר שיני המעשר שיני קונה את הקנקן ואוסר דמיו
עירוביו וספק עירוביו כל שהוא וטעון חומש וטעון וידוי ואסור לאונן ולא הותר לאכילה 20
אלא בפידיון ואין מדליקין בה את הנר מה שאין כן בתרומה: [7] חומר בתרומה ומעשר
שיני מה שאין כן בביכורים שהתרומה ומעשר שיני נוהגין בעמון ומואב מה שאין כן
בביכורים חומר בביכורים שהביכורים טעונין הבאת מקום וטעונין וידוי אסורין לאונן
ור' שמע' מתיר וחייבין בביעור ר' שמעון אומ' ביכורים פטורין מן הביעור ר' יוסי אומ'
מעשר שיני טעון וידוי והביכורים טעונין וידוי מה מעשר טעון ביעור אף ביכורים 25
טעונין ביעור אמר לו ר' שמעון מה למעשר שני טעון ביעור שכן דמיו טעונין ביעור
תאמר בביכורים שאין דמיהם טעונין ביעור וכן היה ר' שמעון אומ' ביכורים לא אסרו
גידוליהם להיאכל לירושלם מעשר באיזה מעשר אמרו בדבר שזרעו כלה ונכנס
לירושלם ויוצא בשאין בו שווה פרוטה ובשאין לו פידיון ר' שמעון בן יהודה אומר
משום ר' שמעון ביכורים אין חייבין עליהם במחובר לקרקע: 30

ב [1] כוי כיזה צד שוה לחיה דמו טעון כיסוי כדם חיה ר' אליעזר אומ' חייבין ב

1 ע מ ה' ג' | 2 סס; ג ב"ב כ"ב | 4 י ס"ד ה' (ה' ד') | 5 במדבר י"ח ל"ב | 5 י מ"ש כ"ו ד' (ה' ס') |
7 ע' י ס"ד ה' (ה' ז') | 9 י ס"ד ב' (ה' ע') | 11 ע' מ ה' ע' | 13 י ס"ג ד' (ה' ג') | 15 י ס"ד ד'
(ב' ב') | 21 סס | 31 י ס"ח ב' ב' ה' |

2 עד שתבוא עצרת ויקרא עליהן ב ד | 3 בתוך < שדהו ב | 3 הרי זה מביא ב ד |
3 שאין לו] שלא קנה ב ד | 4 לא מביא ולא קורא ב ד | 5 והיה < הטוב | 6 היה
> ב | 6 כהנים ב ד | 6 מפני שלא ב ד | 8 והשני ב ד | 10 אף על פי > ב ד | 10 ונתבכרו |
10 משאר] מחמשת ב ד | 11/ 1 אע"פ שנתן לתוכן | 1 ולא קורא ב ד | 12 ואילך > | 14 מתמרים |
15 ר' ליעזר ב ר' שמעון בן אליעזר ד | 16 וביכורים > ב | 16 וביכורים > ב ד | 17 ומדמעת |
18 ונוהגת ב ד | 18 במעשר שני > ב ד | 18 ובכורים ב ד | 19 כמעשר שני < חומר במעשר
שני ב ד | 19 שמעשר שני ב ד | 20 ועירובו ב ד | (2 עירובו | 2 ואסור לאונן > ב ד |
22 מה שאין כן] שאין ב ד | 23 חומר במעשר שני ובכורים שאין בתרומה ב ד | 23 שמעשר שני
ובכורים ב ד | 23 ואסורין ב ד | 25 מעשר שני ב ד | 27 אסרו] אמרו | 28 לאכול ב ד |
28 בירושלם ב ד | 31 שוה] דומה | 31 פרם] כמו | 32 ר' לעזר ב |

על חלבו אשם תלוי: [2] כיזה צד שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה מפשיט בו חיבור 1
כחיה וכבהמה נוהג בו גיד הנשה כחיה וכבהמה אם אמר הריני נזיר שזו חיה ובהמה
הרי זה נזיר ר' יוסי אומר כוי בירייא לעצמו לא יוכלו חכמ' להכריע עליו אם חיה
הוא או בהמה: [3] אנדרגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים
ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים ויש בו דרכים שאינו שוה לא לאנשים ולא לנשים: 5
[4] דרכים ששוה בהן לאנשים מטמא בלובן כאנשים נושא אבל לא נישא כאנשים
ואין מתייחד עם נשים כאנשים ואינו ניזון עם הבנות כאנשים וחייב בכל מצוות
האמורות בתורה כאנשים ואינו נעטף ומספר כאנשים ואין מיטמא למתים כאנשים
ועובר על בל תקיף ועל בל תשחית כאנשים וחייב בכל המצוות כאנשים: [5] דברים
ששוה בהן לנשים מיטמא באודם כנשים ואין מתייחד עם אנשים כנשים ואין זוקק 10
ליבמים כנשים ואין חולק עם הבנים כנשים ואין חולק בקדשי מקדש כנשים ופסול
מכל עדות בתורה כנשים ואין נבעל בעבירה ופסול מן הכהונה כנשים: [6] דרכים
ששוה בהן לאנשים ולנשים חייבין על הנזקין בין איש ובין אשה ההורגו במזיד נהרג
בשוגג גולה לעיר מקלט אמו יושבת עליו דם טוהר כאנשים וכנשים ומביאה עליו
קרבן כאנשים וכנשים ונוחל בכל הנחלות כאנשים וכנשים ונוחל בקדשי הגבול כאנשים 15
וכנשים אם אמ' הריני נזיר שזה איש ואשה הרי זה נזיר: [7] דרכים שלא שווה בהם
לא לאנשים ולא לנשים אין חייבין על טומאתו ואין שורפין על טומאתו ואין נערך
לא כאנשים ולא כנשים ואינו נמכר לעבד עברי לא כאנשים ולא כנשים ואם אמר
הריני נזיר שאין זה איש ואשה הרי זה נזיר ר' יוסי אומ' אנדרגינס ברייא בפני עצמו
הוא לא יכלו חכמים להכריע עליו אם איש הוא אם אשה היא אבל טומטום אינו כן 20
אלא או ספק איש או ספק אשה: [8] כיזה צד מפרישין את הביכורים יורד אדם לתוך
שדהו רואה אשכל שביכר ותאינה שביכירה ורימון שביכר וקושרן במשיחה ואומ' הרי
אילו ביכורים ר' שמע' אומ' אף על פי כן חוזר וקורא עליהן שם הביכורים מאחר
שיתלשו מן הקרקע מצוה להביאן בשבעה כלים אם הביא אחד יצא כיז צד הוא עושה
נותן שעורים מלמטה ודבר אחר על גביהן חיטין על גביהן ודבר אחר על גביהן זיתים 25
על גביהן ודבר אחר על גביהן תמרים על גביהן ודבר אחר על גביהן רימונים על גביהן
ודבר אחר על גביהן ותאינים למעלה מהולן מקיף להן אשכולות של ענבים מבחוץ
לא היו עולין יחידים אלא פלכים פלכים לא היו מהלכין כל היום אלא שתי ידות ביום
הזנין וכל בית הכנסת עולין עמהם ולנין ברחובה של עיר לא היו נכנסין לבתים מפני אהל
המת וטעונין עולה ושלמים לא היו מתעסקין עמהן בחזירתן כדרך שמתעסקין עמהם 30
בהליכתן: [9] זמן עצי הכהנים בתשעה . . . וטעונין לינה לא היו מתעסקין בהן כדרך

1 ג כריתות י"ח: | 1 י סס | 6 י סבועות ל"ג ד' (ב' ה') | 9 סס; פ כלאים ל"ח ג' (פ' ס') ג יבמות
פ"ג: | 21 ע' י ס"ה ג' (ג' ה'), סס ד' סוף ג' מ ג' |

1 שאינו שוה] שוה ב ד | 1 לא > ב ד | 1 ולא > ב ד | 1 מפשיט] מפסיד[ה ד=א ב] | 3 ר' יוסי
> בי ר' יהודה ב | 4 אם בהמה | 8 ואין נעטף ומספר כאנשים > | 9 המצוות < בתורה ב ד |
9 דברים] דרכים ב ד | 10 האנשים ב ד | 11 ליבום ב ד | 11 בקדשי קדשים ב ד | 12 ואין] ואם
ב ד | 12 פסול ב ד | 13 בהן > ב | 13 נזקי ב ד | 14 לעיר ב ד | 15 ונוחל] וחולק ב ד |
17 טומאתו] חטאתו ב ד | 19 לעצמו | 22 שדה חברו ב | 22 ורמון שבכר > ב ד | 23 אף על פי
כן > ב ד | 23 עליהן שם] אותן ב ד | 24 בכלי אחד ב ד | 26 מביא שעורים ונותן ב ד |
25 חטין על גביהן] חטין מלמטה | 25 ודבר אחר על גביהן זיתים] זיתים | 26 ודבר אחר על גביהן > |
26 מן תמרים עד 27 על גביהן > | 27 ומקיפין ב ד | 29 חזני בית הכנסת ב ד | 30 המת] טומאה |
ב ד | 30 וטעונה | 30 עמהן > ב ד | 30 בחזירתן] בהליכה ב ד | 31 בהליכתן] בחזירה ב ד |
31 הכהנים < והעם ב ד | 31 בתשעה באב | 31 [הנקודות > ב ד |

שמתעסקין בביכורים: [10] כל הדרך הרשות בידו נותנו לעבדו או לקרובו עד שמגיע להר הבית היגיע להר הבית אפילו אגריפס המלך נוטל סלו על כתיפו ונכנס עד שמגיע לעזרה היגיע לעזרה דברו הלוים בשיר ארוממך יי׳ כי דליתני: [11] הגוזלות שעל גבי הסלין היו עולין שבידן נותנין לכהנים: [12] תוספת הביכורים מין במינו ועיטור הביכורים מין בשאינו מינו: [13] תוספת הביכורים נאכלת בטהרה פטורה מן הודאי ואין צריך לומר בדמאי ועיטור הביכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר בודאי: [14] תוספת הביכורים מין על מינו מדבר שחייב בביכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר בודאי ועיטור ממין על שאינו מינו מדבר שאינו חייב בביכורים פטור מן הודאי ואין צריך לומר בדמאי ועיטור הביכורים ממין על שאינו מינו מדבר שאינו חייב בביכורים או מעמון ומואב אפילו דבר שחייב בביכורים אין מקבלין הימנו: [15] המוכר ספר תורתו אינו רואה סימן ברכה לעולם כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העסוקין לגבוה אינן רואין סימן ברכה לעולם אם היו עסוקין לשום שמים הרי הם בכלל הברכה: [16] תגרי סימטא וקוצצי אילנות טובים ומגדלי בהמה דקה אינן רואין סימן ברכה לעולם:

סליק פירקא, וסליק הסדר זרעים כולו.

3 תהלים ל׳ ב׳ | 4 י שם מ שם | 5 שם שם | 7 מ שם | 10 י שם; ג פסחים נ: |

1 הדרך > כולו ב ד | 1 נותנו] ליתלן ב ד | 2 את הסל ב ד | 3 דליתני > ולא שמחת אויבי לי | 4 נותנין < ב | 5 הבכורים] הכהנים ב | 5 תוספת הבכורים > מין במינו ועיטור הבכורים מין בשאינו מינו תוספת הבכורים ב | 6 הודאי] הוידוי ב ד | 6 מן הדמאי ב ד | 8 ועיטור > בכורים ב ד | 8 שאינו < | 8 שאינו] שהוא ב ד | 9 מן הדמאי ב ד | 9 בשאינו מינו ב ד | 9 דבר | 12 העוסקין ב ד | 12 לגבוה] שלא לשם שמים | 13 סימטא] שמיטה [ג=א ב] | 12 מגדלי בהמה דקה וקוצצי אילנות טובות | 14 לעולם > העסוקין לגבוה אם היו עסוקין לשם שמים הרי הן בכלל ברכה ב ד | כולו > חד סרי מסכתא לשבעין וחמש פירקי א [ומ״ס וצ״ל לחמשין וחמש פירקי]

תיקונים השמטות והוספות.*)

בפנים 1 1, למחוק] 19 שהייתה | 19 נזקפתה | 19 היטיתה | 2 4 פותח > בהם 17 שלא היעקר | 3 1 אחר אברהם, | 2 אחר נתתיך ליכא הפסק | 21 מאותו פסוק | 22 לפני הנכנס יש הפסק | 23 מראשה | 28 בר׳ | 4 13 תשעת | 20 שהיה עומד] העומד | 25, למחוק | 26 לבו | 5 10 משום ש׳ | 14 עומדים | 16 לכתחילה | 18 ערום ואל | 18 ואל | 18 ואל | 22 מפני | 24 לפני תפלת ליכא הפסק | 6 14 כל שנטרפה > | 6 וכשהוא | 9 דיחוה | 12 זו תפלת מנחה | 13 ואל התפילה וגו׳ | 14 שנ | 14 אחר וגו׳, | 14 אומ׳ | 15 אומ׳ | 15 אחר פ׳ תפלה | 19 ב׳ שומע | 20 מהרה | 7 2 אחר אותו יש הפסק | 3 אתו | 5 אמר | 23 נמצאו | 24 במקום | 26 לפני אם, | 8 2 אחר קורא >, | 5 ערווד | 6 ערווד | 6 שנשכו | 7 שיח | 18 אמר | 18 לפני עונין ליכא הפסק | 21 הרי זה מעל | 23 כיתווניות | 9 3 את ברכתו | 8 כאיזה צד | 9 או על גבי קתדראות | 13 שיני | 13 והביאו | 21 ואמר | 26 אחר > | 29 שלמה | 10 5 אחריהם | 5 שאתה מכנים | 15 את > | 18 כעסו | 11 3 לפני אף יש הפסק | 4 אינו > אי׳ | 7 ידי | 9 כתחילה] תחילה | 11 מצולה > ואין מעמד באתי במעמקי מים וג׳ אל תשטפני שבלת מים ואל תבלעני מצולה וגו׳ | 11 לפני ואין יש הפסק | 16 זקן אחד ואפילו חולה אחד | 9 ומוסקין | 19 ואוכלים | 20 מן לברך עד צריכין > | 25 נפסיק | 28 עוקרין | 29 אומרין | 30 עליו > | 12 1 והשיני | 2 והשיני | 3 שיני | 3 ושלישי | 5 כיז צד | 7 ידו > | 9 הביריות | 10 שלש | 11 נקד על ו׳ ופוטר | 13 ראשונים | 15 גרים | 15 משוחררים | 15 נתינין | 15/16 וסרים חמה | 18 לא את מינו ולא את שאינו מינו | 20 אחר לבעלה, | 21 ועבד | 23 אתו | 24 לפני רבן שמעון בן גמליאל ליכא הפסק | 27 כשהן, ולפניה הפסק | 29 שהחיינו | 13 2 לאכל | 3 פועלים | 5 הרי אלו מברכין | 6 לבית הילל | 7 קדש | 13 לפני בית שמאי ליכא הפסק | 13 שלהין | 18 פירורין | 19 לפני בית שמאי ליכא הפסק | 22 טחה | 24 מאור ואחר כך | 27 ומשלשל | 28 לפני הרגיל >, | 14 2 לאורה > מברך עלייה | 4 לפני עששית יש הפסק | 4 מברכין | 6 לא ברך משתחשך > | 7 השובים | 10 בשם | 14 ירושלם | 16 מנין | 17 מנין | 17 אף על המצוה | 28 מנין | 23 עובדיהן | 23 אכלוסין | 24 דעתן | 21 אכלוסין | 25 את כל אלה | 25 לשמשיני | 25/26 עד שזרע וחרש וקצר ועומר | 27 מוצא | 29 אלה לפניי | 29 ומשכיכות | 2 לפני כמה >, | 30 לפני וכן יש הפסק | 30 אורח טוב מה הוא אומר > | 15 1 בשבילו | 5 לפני את הקיטע יש הפסק | 6 ואילנות נעים | 10 לפני ר׳ יהודה יש הפסק | 12 הרי הוא אומר > | 12 וגו׳ > | 13 לפני בכל נפשך יש הפסק | 16 סאתים | 17 בהם | 20 וגו׳ > | 21 ששיערום | 22 קידשנו במצ׳ וציונו | 23 משבירך | 24 וכשהוא > | 24 אחר לולב | 26 או׳ > ברוך אשר קדשנו במצ׳ וציונו להתעטף בציצית | 28 ברוך אשר קידש׳ במצו׳ וצ׳ על השחיטה | 16 1 את הדם | 2 אשר קידש׳ במצ׳ וצ׳ | 3 שהכנסתנו | 7 קיד׳ במצ׳ וציו׳ | 20 לפני היה יש הפסק | 23 אחר לשלום יש׳, | 23 אחר נגדו > ברוך | 26 הוא לא בישל | 26 לו > | 26 לחפת | 27 הוא לא חפת הליק | 17 9 שאין | 14 בישראל | 18 שכוחה | 21 את שמע | 21 לפני אוכל פיתו יש הפסק | 22 אחר לאחריה, | 23 המצות | 25 המרחץ > וראה | 18 3 אחר תורה, | 11 הא מה אני מקיים שמעי הארץ הנה אנכי מביא רעה אל העם הזה פרי מחשבותם | 12 שעושה טובה > | 12 עושה > | 12 המקום | 13 אם | 13 ובין | 14 ובין | 14 ובין | 17 העומרים ולא | 18 מירחו | 24 לפני מפני יש הפסק | 25 לפני מפני יש הפסק | 27 לקיום | 27 והתאינים | 28 שאין מיכנסן לקיום | 28 ואין לקיטתן | 19 1 ליקצור | 2 כאחד | 2 מכן ומכן | 3 וקירסמוה נמלין | 3 ושיברת | 5 שגבוהים | 8 בעוללות | 18 בפני | 20 ונוטל | 20 ונטלה מאחריהם | 21 העניין | 21 ובשכחה | 21 שתיפול | 22 מן שני עד 23 זכה > | 23 אחר אותן ליכא הפסק | 30 אסורה | 30 שתיוודע | 20 1 ממחא | 1 אבל > | 1 ממהא | 2 וביזבזו | 4 ממהא | 7 הזרע | 8 אחר העוללות יש הפסק | 9 8 הלקט והשכחה והפיאה] כל אלו | 9 אפי׳ | 9 מיד | 12 קצירה | 16 אומר > | 18 להם | 18 והצנועין | 18 ונותנין לו | 20 השדה > | 21 אילן | 21 לבן | 23 יכנסו | 25 גבי > | 25 ועני | 25 שובלין | 28 שאינן | 3 שאינן פקיעין | 21 9 נתנו | 15 צפון ודרום | 15 הרי זה שכחה | 16 אחר שכחה | 17 עומרים | 20 תבואה | 22 לפני קמת יש הפסק | 23 ושל נכרי | 28 עני בה | 30 הקמה אינה שכחה > | 31 לפני המעמר יש הפסק | 22 3 האמורות בתורה | 4 אילו עשינוה | 5 כתוב | 6 אדם] אם מי | 7 לפני כיוצא בו יש הפסק |

*) אף אם ברוב שנויים שליקטתי בעוללות אין נפקותא גדולה אבל יען מן דמאי ולהלן נדפס אחר העתקה, רציתי להשוותו גם המסכתות הקודמות אות באות עם הכ״י.

7 ואם נפש אחת | 8 מתכוין | 9 כל הזית | 11 אם < | עולילות | **17** ענבים | **17** שמסרו | **21** העולילות |
29 אחר ואחי | 3 ומאיש | 3) ועניי | **23** 1 לעניי | 3 ואם רצה | **4** בן דוסאי | 12 החודש |
13 בחילוק | 15 מנא | 15 מנא | 15 קודשי |15 חייב | 21) לפני תמהוי אין הפסק | 21 לפני תמחוי יש
הפסק | **24** 4 החנות | **25** 12 ר׳ אלעזר | 17 והמקרע | 22 משום גזל < | 35 לפני רשאי ליכא
הפסק | **26** 17 מחלקי < | 17 קטן עד 18 העולם, לפני, אם היה לגדל אצלו שורה 15 | 19 את המעשר |
2 מכהן | 2) מפרישין | 21 ודברים | 24 להגיע | 26 לי < | **26** גורני | 31 משהו | 33 משהוא |
27 1 משיתחיל | 2 חיטים | 6 מן פירות | 7 שני | 8 ערב | 9 ולוקט | 12 לפני ישן יש הפסק |
13 שיני] עני | 13 עני] שני | 14 ומעשרות < | 15 ומעשרות < | 19 ממנה | 21 או נגנבו] נגנבו |
23 כאיזה צד | 25 לפני ישראל ליכא הפסק | **28** 8 בחוצה | 10 את < | 2) אמרו ערום | 28 באירסקוס |
30 תרומות | 31 בבינוני | **29** 2 שבהרצנין | 5 ושתי גתות | 7 ״לא״ נמחק | **30** להיעשות |
31 2 המרקסמון | 14 של < | 16 מחצייה | 17 מצפון | 23 הפרשתה | **32** 6 דנוהג הטבל ותרומה
7/8 לשום תרומה בלבד | 12 אפרשתה | 17 אחד | 18 עליו | 18 תרומה < עד כאן תרומה | 18 צריך]
רוצה | 21 מעלין | 24 עליה והולך < | 24 אותה סאה | 24 קימת | 28 בינונית | 29 פחות
3 ואם < | 31 ושלושים | 35 כמות | **33** 21 אבל אם] ואם | 16 תורמסין < ושעורין | 11 מחומר
החטים עד 12 השעורים < | 14 מציאנו | 15 ממאה | 15 ממאה | 17 עולין < | 25 ממאה
25 לימנות | 26 ונתפרדו | 26 ונתפתחו | 26 ונתפרסו | 28 דברי ר׳ מאיר < | 28 הרי הן יעלו |
28 שוגג | 28 מזיד | 30 ונתפתחו < פתוכה בפתוכות 31 30 שתמצא אומר | 31 ובשאין | **34** 12 לפני
שבשם ליכא הפסק | 15 נפל | 15 הטמאין | 16 פרוסות של תרומה | 18 שהעלה | 21 ויעלה | 21 הרי
זה 22 על < | 23 לתרומת | 23 שבו < | 23 ומעלה | 23 ושלו | 25 טבל ומעשר טבל | 31 עושה |
32 היהה | 33 תרומה ומעשר | **35** 3 תרומ׳ מעשרות | 10 אמרתם | 11 תאמרו | 13 שהתירן |
14 שהיתירה (כתבה ומחקה וכתבה למעלה) | 17 וטהור את הטמא | 20 דין הוא | 21 תירום | 21 בין
מאה | 23 אחרת < | 24 כבר היה לה לעלות | 24 לפני הקמחין ליכא הפסק | 25 נחמיא | 29 לפני
לפחות יש , | 29 הגביהה | 30 כל שהוא | 31 את הזונין | 31 אחר שבה יש הפסק | **36** 4 נפלה |
5 שתי מגורות < | 8 לתוך מדומעת | 15 שני קרנים וחומש | **17** וחומש | 19 לפני ר׳ אליעזר ליכא
הפסק | 25 מעשרות | 25 לפני אמר ליכא | 3) וסינגן | **38** 2 ר׳ נחמיא | 5 אין | 8 ודרמסקונין |
9 מי חמין והסדר אחר, מי חמין לפני מים שנתגלו | 12 אחד ארבעים סאה | 13 מכונסין | 17 שנמצא |
17 חבור של יין | 8 שתוסס | 28 חשאר | **39** 2 ימנאינה | 18 יעלה | 19 והרי בה | 22 שנוטע |
24 על כעשר שני | שנפל | **40** 4 לפני היה יש הפסק | **41** 1 לפני אביו יש הפסק | 3 לפני דג יש
הפסק | 4 לפני דג יש הפסק | 11 הכבד מתובלת | 11 הסדר הכי: ביצים טהורות ששלקן, גיעולי ביצים
מותרות, ביצים מוזרות | 27 על הטמאין | **42** 17 לפני קליפה יש הפסק | 17 אכורין < | **43** 4 שהיו
9 בשמן שרי הפתילה | 10 בת כהן] בת ישראל | 14 שמן של תרומה, לפני לא יסוך 13 | 22 טהור
אסור | **44** 1 אוכלתן | 9 הראוי להם חייב בערלה ודבר שאין ראויה להם פטור מן הערלה | 28 אסורה |
29 מותרת | **45** 9 חייבין | **46** 5 דמאי] ודאי | 6 של < | 14 מיטיל < | 28 לפני הלקח יש
הפסק | **47** אמרו | **48** 5 אין | 16 כתהילה | 21 כחזקתן | **50** 2 אחת < | **50** 14 לימון |
14 לימזן | 22 אינו נאמן < | 22 למכור] למנות | 22 לפני איתמר יש הפסק | **51** 12 נותנן |
52 15 ולמעשר | **53** 1 לאוכלי בטומאה | 16 אף על פי < | 19 למחוק, מן טבלים עד לוג | 26 לפני
ר׳ אליעזר יש הפסק | **56** 4 לפני ר׳ שמעון ליכא הפסק | 7 א׳ לו | 13 הולקו | 32 הטים | **57** 21 ושומרין
שאינן | **60** 2 אחת עשרה | 3 מן הקטנה הגדולה ואין נקוד על הקטנה | 5 — < | **60** 11 זו תרומה |
21 אחר כלום , | 21 תרומת | 27 בדבריי | 28 בדבריי | 5 חורשין | **62** 10 מערב | 28 מקצתו |
25 נמצאתה | **63** 8 מרכיבין | **63** 28 סהר | 28 סהר | 14 מדריגות בונין | **65** 15 מכרך |
66 2 דנב ? | 5 ורומכך | 9 תיקרת | **67** 10 חוצני | 29 שישתהו | **68** וחרחבינה | 1 ולדמיהם
5 והאהל? | 7 וזרע | 10 ומוכרין | 13 ישכיר | **69** 18 אלונתית | 26 עציץ עציו או עיניו ? |
70 9 משדה | 15 הילך | 25 עינבי | 27 ומנגבו | **71** 19 ומגררה | 19 ומגררה | 19 ומגררה |
29 לופסי | **72** 10 לפני שורשי יש הפסק | 24 מחלק | **74** 1 טווס | רימון ולא | 26 סוף] סוס ?
[כי חאות בסוף התיבה יש לו צורה כזו ה] | **75** 14 לפני ר׳ אלעזר יש הפסק | **76** 11 דילועין |
18 לתוך שדהו] לתוכה [ועל שדה יש נקודים] | **77** 3 וזנב | 13 שנטעוה | 13 כמדריגה | 18 באמצעו |
24 לפני השלישית יש הפסק | **78** 4 השיפה | 5 וההגין ? | 5 והוורד | 10 לפני אילו יש נקודות
כזו ∴ , נראה בלא כוונה מן קסת הסופר | **80** 3 החתי | 7 ביישוב | 21 לגוי | 26 סרק |

81 18 משיבינו וכן האיכום | 23 צורכיו | 29 וקיפה | **82** 2 יקבל | 3 משתמש | 14 אנו |
2) שיאכל | 20 לפני אמר ליכא הפסק | **83** 22 וגודדין | 32 לטעון | **85** 2 שתלון 14 ועביט |
26 לעונות מעושרות | **86** 15 לפני כיצד יש הפסק | 22 ירושלמיות | **87** 33 של בשמים אמר לו ר׳ |
89 בשל ודאי | 21 להפירן | **90** 4 לשכת | 19 ואי לו | מהם < לקח ממנו עשרה כורין של חיטין לא
יפריש על כל המגורה אלא על אחת מהם | 95 כחרם | 6 שבתוכו | 13 בדלוסקוס |

במראה מקום: **3** 5 יש להוסיף ר סוף נשא | **5** 2 לקמן שבת ד׳ | **8** 17 נשמט 17 תהלים
כ״ט א׳ | **12** 21 נשמט 21 י י״א ב׳ (ז׳ ג׳) ; ג נ׳ | 28 נשמט 3 במדבר ל״ד ו׳ | 30 נשמט 6 במדבר
י״ח כ״ז | 8 ויקרא כ״ז ל׳ | 12 צ״ל י מ״א ב׳ (ב׳ א׳) | **32** 1 יש להוסיף ע׳ לקמן חלה ב׳ ז׳, 1 צ״ל חלה
ס׳ ב׳ (ד׳ י׳) | **33** נשמט 8 במדבר ל״א ל׳ | 11 יחזקאל מ״ה י״ג | **38** 1 צ״ל (ח׳ ה׳) | 9 שם מ״ה ד׳
(ה׳ ו׳) | 28 יש להוסיף ע׳ לקמן טהרות סוף ח׳ | **39** נשמט 7 שמואל ב׳ כ׳ כ״א | **40** יש להוסיף
5 ע׳ לקמן מקואות ריש א | **43** יש להוסיף 18 ע׳ לקמן שבת ג׳ ד׳ | **55** 25 נשמט, שם | **64** צ״ל
30/31 במקום 29/30 | **66** צ״ל 6 במקום 11 |

בחילופי גרסאות **1** 10 גאולה] לה ב | 12/13 מפני שהן עסוקין] אלא שהיו עוסקין ב
אלא שעוסקין ד | 25 שבברכת המזון ב ד | **2** 17 במקום ב ד צ״ל ד | **5** 16 לכתחלה ב ד
למחוק | **7** במקום 6 מן שבת עד 8 צ״ל 8 מן שבת עד 10 . . | 12 מן ואומר עד 13 שבת < א |
9 13 צ״ל לפניהם ד < ב יש להוסיף 14 הביא] הביאו ב ד | **10** 1 צ״ל מן השעורין | **11** 2 בהגה
שלישית ראיתי דנקד „על המיתה״ | 25 נפסוק | **12** 23 אותו < | 25 למחוק: ״25 כזית דגן]
גרוגרת אחת„ | 27 צ״ל כשהוא אוכלן ב ד | 28 לאכול זבחים ב ד | **13** 10 יש למחוק ב < |
14 נשמט, ב ד | 17 נשמט ב | **16** 1 יש למחוק, את הדם ב יש למחוק 11 מברך | **17** 7 צ״ל
באלף ולא בדלת] ביו״ד. וה״א ב ביוד בא׳ ד | **18** צ״ל אלו דברים | 2 חסדים ב ד | 10/11 יש למחוק |
יש להוסיף 16 אמר ר׳ יהודה < | 25 שכך כתוב בתורה ב ד | **20** 6 נשמט ב ד | 10 נשמט
ב ד | **21** 3 נשמט ב ד | **22** 23 אין < | 23 לקוץ] לבצור ב ד | **23** במקום 11 צ״ל 10,
ובמקום ללוים צ״ל ללוי׳ | 11 לכהונה < | **24** נשמט , 6 המקפה] המעבב ב ד | 15/16 אמרו לו
אחיו | **30** במקום 5 צ״ל 4 פרד ב כרי ד | **32** 12 הפרשה ב ד | **33** במקום 7 צ״ל 6 |
37 24 דברי ר׳ אליעזר ב ד 24 ר׳ עקיבה אומר ב ד | **39** יש למחוק 30 שנתן] שנפל | **40** 6 פירות
< וכן שמן של תרומה | **42** 4 יכול לאוכלה. ב ד | 5 לדות] לדור | **67** 27 בארצך] בארץ |
71 29 למחוק לפותי] לופסי ב ד | **74** 1 טווס. למחוק | וכן נשמט כמה פעמים הקו הישר לפני
האותיות וזה יתקן הקורא מעצמו |

שמות התנאים ושאר אנשים הנמצאים בסדר זרעים

מקומות הנמצאים בכפתור ופרח (הוצאת עדעלמאן)

מן תוספתא דסדר זרעים. (מקומות שלא נכתב אצליהם בכו"פ שלקוחים מן תוספתא ציינתים בסימן כזה * מלע' = מלעיל, מלר' = מלרע

כו"פ עמוד	שורה			תוס'	כו"פ עמוד	שורה			תוס'	כו"פ עמוד	שורה			תוס'
א	12	מלע'	—	33_{10}	44	25	„	—	66_{11}	69	21	מלר'	—	28_{20}
ד	3	„	—	99_{14} (1	44	37	„	—	45_{15}	69	8	„	—	28_{24}
ד	20	מלר'	—	47_5	44	43	„	—	45_{30}	ע	23	מלע'	—	51_8
ד	18	„	—	56_4	44	46	„	—	45_{31}	ע	25	„	—	*25_{21}
ה	8	„	—	55_{25}	מח	11	„	—	67_{27}	ע	32	„	—	*26_{25}
ו	20	מלע'	—	99_{13}	45	36	„	—	65_{30}	ע	33	„	—	*29_1
ו	13	מלר'	—	31_{28}	45	37	„	—	66_6	ע	34	„	—	*28_{29}
ז	28	מלע'	—	84_{32} (2	45	38	„	—	45_{15}	70	4	„	—	55_8
7	4	„	—	52_6	45	44	„	—	45_{27}	70	5	„	—	44_1
7	10	„	—	52_{19}	מו	2	„	—	47_9	70	4	מלר'	—	49_8
10	23	„	—	59_{14}	46	14	מלר	—	66_5	עא	20	מלע'	—	37_{14}
10	34	„	—	56_4	מז	11	„	—	71_{31}	71	2	מלר'	—	30_{24}
10	37	„	—	84_{29}	53	11	מלע'	—	73_5	עב	13	„	—	27_2
יא	11	„	—	66_4	נד	22	מלר'	—	27_{24}	עב	7	„	—	73_{29}
יא	28	„	—	50_{19}	54	16	מלע'	—	27_{24}	עב	2	„	—	73_{22}
14	12	מלר'	—	87_9	54	26	„	—	45_{24}	72	21	„	—	59_{29}
לב	28	מלע'	—	23_{11}	58	23	„	—	45_{28}	עג	15	מלע'	—	35_{21}
35	14	מלר'	—	65_{32}	נט	29	„	—	97_{20}	עג	28	„	—	36_{21}
42	19	מלע'	—	45_{31}	69	8	„	—	33_5	עד	32	„	—	51_{29}

1) שם בטעות ערלה וצ"ל חלה 2) שם בטעות שביעית פ' ג'.

כו"פ עמוד	שורה			תוס'	כו"פ עמוד	שורה			תוס'	כו"פ עמוד	שורה			תוס'
74	10	מלר'	—	43_{4}	פו	3	מלע'	—	59_{21}	קז	18	„	—	67_{26}
עה	17	„	—	*30_{25}	פו	21	„	—	59_{16}	107	2	„	—	78_{5}
עו	26	מלע'	—	23_{10}	פו	1	מלר'	—	59_{12}	107	6	מלר	—	64_{8}
76	13	„	—	16_{6}	פז	22	מלע'	—	53_{9}	108	30	מלע'	—	72_{31}
77	6	„	—	81_{9}	88	25	„	—	86_{10}	168	8	מלר'	—	72_{29}
77	22	„	—	81_{14}	88	13	מלר'	—	94_{3}	קט	11	מלע'	—	73_{4}
77	16	מלר'	—	[3] 41_{19}	88	2	„	—	91_{12}	קי	14	„	—	74_{11}
עח	20	„	—	81_{8}	פט	2	מלע'	—	. .	קיד	18	מלר'	—	18_{28}
עח	19	„	—	[4] 89_{23}	פט	23	מלר'	—	94_{21}	קיד	15	„	—	20_{7}
עט	9	מלע'	—	84	פט	1	„	—	92_{30}	קיד	9	„	—	18_{1}
עט	20	„	—	84_{23}	89	1—7	מלע'	—	86_{22-31}	קיד	10	„	—	13_{19}
79	5	„	—	82_{5}	89	17	„	—	92_{20}	קטו	26	מלע'	—	20_{30}
80	19	מלר'	—	30_{23}	89	20	„	—	[5] 92_{21}	115	14	„	—	22_{16}
פא	16	„	—	83_{9}	צב	20	„	—	96_{25}	115	14	מלר'	—	19_{30}
פא	8	„	—	82_{11}	צב	27	„	—	20_{30}	115	1	„	—	22_{28}
פא	2	„	—	*84_{8}	93	16	„	—	23_{26}	קטז	17	מלע'	—	96_{20}
81	1	מלע'	—	*84_{9}	93	19	מלר'	—	23_{26}	116	4	„	—	96_{6}
81	8	„	—	*48_{12}	צד	19	מלע'	—	24_{8}	קיח	25	„	—	44_{15}
81	17	מלר'	—	82_{26}	קג	4	מלר'	—	66_{1}	קיח	30	„	—	44_{18}
82	17	„	—	. .	קד	23	„	—	69_{3}	קיח	12	מלר'	—	44_{23}
83	29	„	—	47_{16}	קד	15	„	—	68_{26}	119	15	מלע'	—	78_{5}
83	15	„	—	*51_{3}	קד	7	„	—	68_{27}	קכא	5	„	—	. .
83	11	„	—	*51_{5}	קה	12	מלע'	—	65_{21}	122	23	מלר'	—	76_{39}
83	1	„	—	*53_{26}	קה	11	מלר'	—	70_{6}	123	25	„	—	. .
פד	11	מלע'	—	*50_{4}	105	7	„	—	67_{1}—$_{7}$	קכד	11	„	—	74_{4}
פד	17	„	—	*54_{14}	קו	1	מלע'	—	69_{4}	124	20	מלע	—	79_{29}
84	7	„	—	56_{10}	קו	2	„	—	69_{4}	124	26	„	—	80_{3}
פה	1	מלר'	—	45_{9}	106	2	„	—	[6] 72_{25}					

[3]) שם בטעות ח' וצ"ל ט' [4]) נראה דכוון לכאן אבל הוא יש לו הגרסא עד שיערימו, ושם אית: עד שירימו [5]) ההפסק שם בכו"פ בטעות [6]) שם בטעות תרומות סוף פ' ה' וצ"ל שביעית סוף פ' ז'.

תנועות כ"י ערפורט בסדר זרעים

2_{1} 7_{3} 8_{4} 11_{7} 15_{8} 15_{15} 16_{13} 20_{23} 21_{4} $21_{7/24/21}$ 26_{22} $27_{8/20\ 30}$ 28_{11} 29_{18} 31_{2} 34_{8} $35_{1/16/17}$
$36_{9/14}$ 37_{11} $38_{4/13}$ 40_{9} $42_{1/17}$ 43_{5} $45_{16\cdot 19}$ 52_{10} 56_{6} $58_{10/27}$ 60_{3} $71_{30\cdot 31}$ $72_{5\cdot 26}$ 76_{25} 86_{24}
$91_{6/19\ 20\ 21}$ 93_{2}

סדר מועד

כתב יד ערפורט וויען ודפוס ווילנא בתנא תוספאה.

1) שבת
2) עירובין
3) פסחים
4) שקלים
5) יומא
6) סוכה
7) יום טוב
8) ראש השנה
9) תענית
10) מגילה
11) מועד קטן
12) חגיגה

דפוס באלפסי

1) שבת
2) עירובין
3) פסחים
4) תענית
5 ביצה
6) ראש השנה
7) יומא
8) סוכה
9) מגילה
10) מועד קטן
11) חגיגה
12) שקלים

הערה: יען כי בירושלמי סדר מועד דפוס קראטאשין יש ערבוב גדול בענין ציון ההלכות לכן ציינתי ההלכות על פי שאר דפוסים. לפני היה דפוס זיטאמיר אבל לא שניתי באופן הציון, כמו בחלק ראשון הצגתי הדף ועמוד, והלכה, דף ועמוד מן דפוס קראטאשין, והלכות מן דפוס זיטאמיר למען ימצא הקורא בכל דפוסים.

עזרי מעם יי'.

א [1] ארבעה רשויות שבת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור 1
איזהו רשות היחיד חריץ שעמוק עשרה ורוחב ארבעה וגדר שגבוה עשרה ורוחב
ארבעה זו היא רשות היחיד גמורה: [2] איזו היא רשות הרבים סרטיא ופלטיא
ומבואות המפולשין זו היא רשות הרבים גמורה: [3] אין מוציאין מרשות היחיד זו
לרשות הרבים זו ואין מכניסין מרשות הרבים זו לרשות היחיד זו ואם הוציא והכנים שוגג 5
חייב חטאת מזיד ענוש כרת ונסקל אחד המוציא ואחד המכנים אחד המושיט ואחד הזורק:
[4] הים והבקעה והכרמלית ואיסטוונית והאיסקופה אינן לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד
ואין נושאין ונותנין בתוכן ואם נשא ונתן פטור אין מוציאין מתוכן לרשות הרבים ולא
מרשות הרבים לתוכן ואין מכניסין מתוכן לרש' היחיד ולא מרשות היחיד לתוכן ואם הוציא
והכניס פטור: [5] חצר של רבים ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לא עירבו אסורין 10
אדם עומד על האיסקופה נותן לבעל הבית ובעל הבית נותן לו נותן לעני ועני נותן לו נטל
מבעל הבית ונתן לעני מעני ונתן לבעל הבית שלשתן פטורין: [6] אחרים אומ' איסקופה
משמשת שתי רשויות כל זמן שהפתח פתוח הרי הוא כלפנים נעול הרי הוא כלחוץ אם
היתה גבוהה עשרה טפחים הרי זו רשות לעצמה: [7] כשם שמפסיקין לקרית שמע כך
מפסיקין לקריית המגילה ולקריית הלל ולתקיעת שופר ולנטילת לולב ולכל מצוות האמורות 15
בתורה: [8] לא יצא החייט במחטו ערב שבת סמוך לחשיכה שמא ישכח ויצא ולא הנגר
בקיסם שבאזנו ולא הצבע בדוגמא שבאזנו ולא השולחני בדינר שבאזנו ולא הסורק
במשיחא שבצוארו ואם יצאו כולן פטורין דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר אומן דרך אומנותו
חייב ושאר כל אדם פטור: [9] הסוחר כסות לא יצא בכסות המקופלת ומונחת על כתיפו
לרשות הרבים אם יצא הרי זה חייב: [10] לא יצא אדם במעות הצרורות לו בסדינו לרשות 20
הרבים ואם יצא הרי זה חייב: [11] יוצאין בתפילין עם חשיכה וקורין בכתבי הקודש עם
חשיכה אבל לא בלילי שבת: [12] אין קורין לאור הנר אפילו הוא בבית אחר ואפי' היא
גבוהה הימנו ואפילו עשרה בתים זה לפנים מזה אבל מסתכל הוא לתוך הכוס או לתוך
הקערה ואינו חושש רבן שמעון בן גמליאל אומר תינוקות ורב מתקינין פרשיותיהן לילי
שבת לאור הנר: [13] אמר ר' ישמעאל פעם אחת קראתי לאור הנר ובקשתי להטותו אמרתי 25
גדולים דברי חכמים שהיו אומ' אין קורין לילי שבת לאור הנר ר' נתן אומר הטהו ודאי
וכתב על פינקסו אני ישמעאל בן אלישע קראתי והטיתי הנר בלילי שבת לכשיבנה בית
המקדש אביא חטאת שמינה: [14] אמר ר' שמעון בן אלעזר עד היכן פרצה טהרה בישראל
לא הורו הראשונים לומר לא יאכל טהור עם הנידה שהראשונים לא היו אוכלין עם הנידות

1 י ב' ד' (ה' ה'); ג ו' | 3 י סס; ג סס | 4 י סס; ג סס | 7 י סס; ג סס | 10 י סס; ג סס |
14 ע' לעיל ברכות ב' ו'; י ג' ה' (ה' ה'); ג ט'; | 16 י ג' ב' (ה' ג'); ג י ה: | 19 ג קמז | 20 ג סס |
21 ג י ב: | 22 י סס (ה' ג'); ג י ב: | 25 סס | 28 י סס; ג י ג' |

1 לשבת ד < ב | 1 וכרמלית ומקום פטור < ב ד | 2 וכן גדר ב ד | 3 זו < ב | 3 רשות
< ב | 3 אי זהוא ב | 3 ופלטיה ב < גדולה ב | 6 המושיט] המוציא ב | 6 הזורק < חייב אבל
ב ד | 8 לתוכן ב ד | 10 שאין ב ד | 10 עירובו ב | 11 אסקופה | 13 הרי הוא < ב ד | 14 זה |
17 שבאזנו] שבצוארו ב ד | 17 בדגמו ב | 19 כסות < | 20 הצרורין ב ד | 21 בתפלין ב |
22 אבל אין קורין בלילי שבת לאור הנר ב ד | 23 לתוך הכוס או < | 24 ורב < ב ד (כן בחילופי
גרסאות אשר לקטתי בעצמי מן כתב יד אבל בהעתקה ליתא) | 25 אמרתי < גדולים ב ד | 26 שאומרין
ב ד | 26 בלילי ב ד | 26 ודיי ב | 27 אני < ב ד | 27 קראתי < ב ד | 27 הטה ב ד | 28 יביא
ב ד | 28 אלעזר < בא וראה ב ד | 28 בישראל < ב ד | 29 הורו] גזרו |

1 אלא אמרו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה: [15] בית שמאי אומ' לא יאכל זב
פרוש עם זב עם הארץ ובית הילל מתירין: [16] אילו מהלכות שאמרו בעליית חנניה בן
חזקיה בן גרון שעלו ובקרו ונימנו ורבו בית שמאי על בית הילל שמונה עשר דבר גזרו
בו ביום: [17] אותו היום היה קשה לישראל כיום שעשו בו העגל ר' אליעזר אומר בו ביום
5 גדשו סאה ר' יהשע אומר בו ביום מחקו סאה שבזמן שהמידה מליאה אדם נותן לתוכה סוף
שמוציאין ממה שבתוכה: [18] בו ביום אמרו כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע
נימנו ורבו בית שמאי על בית הילל: [19] בו ביום אמרו השוכח כלי תחת הצינור נימנו ורבו
בית שמאי על בית הילל: [20] אמרו בית שמאי לבית הילל אי אתם מודין שאין צולין בשר
בצל וביצה ערב שבת עם חשיכה אלא כדי שיצלו אף דיו וסמנים וכרשינין כיוצא בהן: [21] אמרו
10 להן בית הילל אי אתם מודים שטוענין בקורות בית הבד ותולין בעיגולי הגת ערב שבת עם
חשיכה אף דיו וסמנין וכרשינין כיוצא כהן אילו עמדו בתשובתן ואילו עמדו בתשובתן אלא שבית
שמאי אמ' ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך גמורה מערב שבת ובית הלל
אומ' ששת ימים תעשה מלאכה עשה אותה כל ששה: [22] בית שמאי אומ' אין
מוכרין לנכרי ולא טוענין עמו ולא מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב איזה הוא מקום
15 קרוב ר' עקיבא אומר כשיצא מן הפתח ויקדש עליו היום אמר ר' אלעזר בר צדוק של בית
ר' גמליאל היו מוליכין כלי לבן שלהם לכובס נכרי שלשה ימים קודם לשבת וצבועין מערב
שבת ולפי דרכינו למדנו שהלבנים קשין לכבסן יותר מן הצבועין: [23] פותקין מים לגינה
ערב שבת עם חשיכה והיא שותה והולכת בשבת נותנין קילור לעין ואיספלנית על גבי מכה
ערב שבת עם חשיכה והן מתרפאין והולכין בשבת נותנין גפרית תחת הכלים ערב שבת עם
20 חשיכה ומתגפרין והולכין בשבת נותנין מוּגְמר על גבי גחלים ערב שבת עם חשיכה
ואין נותנין חטים לתוך הריחים של מים אלא כדי שיטחנו:

ב [1] מדליקין בפתילה המחורכת ולא בסמרטוטין כל אילו שאמרו אין מדליקין בהם
בשבת אין מדליקין בהן ביום טוב חוץ משמן שריפה מפני מה אמרו אין מדליקין בשמן
שריפה ביום טוב לפי שאין שורפין לא תרומות ולא קדשים ולא חמץ ביום טוב: [2] כל
25 אילו שאמרו אין מדליקין בהם ביום טוב מותר לעשותן מדורה בין על גבי הארץ בין על
גבי מנורה בין להתחמם כנגדן ובין להשתמש כנגדן לאורן ולא אמרו אלא לעשותן פתילה
לנר בלבד: [3] ר' שמעון בן אלעזר אומר אין מדליקין בצרי ר' ישמעאל אומר כל היוצא
מן העץ אין מדליקין אלא ביוצא מן הפרי ר' טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית
בלבד עמד ר' יוחנן בֶן נוּרִי על רגליו ואמר מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן
30 שומשמין מה יעשו אנשי מדי שאין להן אלא שמן אגוזין מה יעשו אנשי אלכסנדריא

2 י ג' ג' (ה' ד'); ג י ג' | 6 ע' לקמן הלכות סוף ע"ו; י סס; ג י"ז: | 8 י ג' ד' (ה' ה') | 9 סס |
13 י ד' ב' (סס); ג י"ט | 17 י סס (ה' ה'); ג י"ח | 22 ג כ"ט | 23 י ד' ג' ד' (ב' ה' ב') | 24 ג כ"ח |
27 י ד' ד' (ב' ב'); ג כ"ו |

1 שבית שמאי ב ד | 2 חנניא | 3 כשעלו לבקרו ב ד | 3 נמנו ב ד | 4 והיה אותו היום ב
ד | 4 קשה < להם | 4 שנעשה בו ב ד | 5 שכל זמן ב ד | 5 ואדם ב | 5 לסוף ב ד |
6 מוציאה | 6 שבתוכה < אמרו בית שמאי לבית הלל ב | 9 בצל < | 10 קורות ב ד | 10 עיגולי
ב ד | 12 מלאכתך < שתהא כל מלאכתך ב ד | 13 תעשה] תעבוד ב | 13 עושה אתה ב ד |
14 קרוב < ובית הלל מתירין | 14 איזה הוא מקום קרוב < ב | 14 מקום קרוב < עד שיגיע לבית
הסמך לחומה ב ד | 15 כדי שיצא ב ד | 15 וקדש | 15 אליעזר | 16 בערב ב ד | 17 לכבסן]
להעשות ב | 18 למכה ב | 19 מתרפין | 19 כל השבת כולה | 19 עם חשיכה < ב ד | 20 והן
מתגפרין ב ד | 22 מחורכת | 22 בסמרטוטין < ואף על פי שמחורכין [מחורכין ב] ב ד |
22 בהם < ב | 25 ביום טוב] בשבת ב ד | 26 כנגדן לאורן] לאורה ב ד | 26 אמרו] אסרו
ב ד | 28 העץ אין מדליקין < בו ר' ישמעאל בר' [בי ר' ב] יוחנן בן ברוקא אומר ב ד |

1 שאין להן אלא שמן צנונות בלבד מה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להן לא כך ולא כך
אלא אין לך אלא מה שאמרו ומדליקין בשמן פקועות ובנפט: [4]ר' שמעון שזורי אומר
מדליקין בשמן דגים ובעיטרן סומכוס אומר כל היוצא מן הבשר אין מדליקין בו חוץ משמן
דגים ר' שמעון בן אלעזר אומר כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש ומסככין
5 בו חוץ מן הפשתן כרך דבר שמדליקין בו בדבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו אמר
רבן שמעון בן גמליאל של בית אבא היו כורכין פתילה באגוז ומדליקין בה: [5]אמר ר'
יהודה שרויין בעליית בית ניתזה בלוד והיו נוקבין שפופרת של ביצה וממלאין אותה שמן
ונותנין אותה על פי הנר ערב שבת עם חשיכה כדי שיהא שוהא ומדליק בלילי שבת והיו
שם זקנים ולא אמר אחד מהם דבר: [6]אם חיברה בסיד או בגובסס ערב שבת הרי זה
10 מותר: [7]נותנין טיט או חרסית תחת הנר ערב שבת עם חשיכה כדי שיהא שוהא ודולק
בלילי שבת: [8]נותנין גרגיר של מלה או גריס של פול מעלין בדיופי ומטיפין מן אדק
לחולה בשבת והחותה גחלים חייב חטאת ר' שמעון בן אלעזר אמר משום ר' אלעזר בר'
צדוק חייב שתי חטאות מפני שמכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות והחותה גחלים
להתחמם כנגדן פטור: [9]כלים שניטמאו באב הטומאה אין מטבילין אותן בין השמשות
15 ר' שמעון שזורי אומר אף בחול אין מטבילין אותן בין השמשות מפני שצריכין הערב
שמש ושניטמאו בולד הטומאה מטבילין אותן בין השמשות כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר
דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אין עושין אותו בין השמשות ודבר שאין
חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת עושין אותו בין השמשות: [10]ר' נתן אומר מפני
הנדרים נשים מתות בשעת לידתן ר' יוסי אומר שלשה דיבק מיתה מסורין לנשים רבן
20 שמעון בן גמליאל אומר הילכות הקודש תרומה ומעשרות הן הן גופי תורה ונמסרו לעמי
הארץ היו שלשתן ליעשות מדליקין את הנר מערבין וטומנין את החמין:

(ג) (ג) [1]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין לה עד שתהא גרופה וקטומה: (ג)
[2]גחלים שעממו או שהדליקו עליהן נעורת של פשתן הרי הן כקטומות: [3]שתי כירים המתאימות
אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה מקיימין על גבי גרופה וקטומה ואין
25 מקיימין על גבי שאינה גרופה ושאינה קטומה מה הן מקיימין עליה בית שמאי אומ' אין
מקיימין עליה כלום ובית הילל אומ' חמין אבל לא תבשיל עקר את המיחם הכל מודים
שלא יחזיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר בית שמאי אומ' חמין אבל לא תבשיל ובית
הילל אומר חמין ותבשיל עקר בית שמאי אומר לא יחזיר ובית הילל אומ' יחזיר: [4]השוכח
תבשיל על גבי כירה וקדש עליו היום בשוגג יאכל במזיד לא יאכל במה דברים אמורים
30 בתבשיל שלא בישל כל צורכו והמין שלא הוחמו כל צורכן אבל תבשיל שבישל כל

2 י סם (ג' ג'); ג כ"ו: | 5 ג כ"ח: | 6 ג כ"ט | 9 י ה' ח' (ג' ד') | 10 ג ס"ז: | 11 י עירובין כ"ו
ד' (י' י ג'); ג סס ק"ד | 12 י ה' ח' (ג' ג'); ג כריתות ה': | 14 י ה' ג' (ג' ג'); ג ביצה כ"ט | 18 י סס
(ג' ד' ה') 21 י ה' ג' ד' (ג' ח'): ג ל"ו | 22 י סס | 23 י סס; ג ל"ז | 28 י סס; ג ל"ז: |

1 לא זה ולא זה ב ד | 5 בו < ב | 5 על גבי דבר ב ד | 6 על גבי אגוז ב ד | 7 כשהיינו
שרויין ב ד | 7 היינו | 8 פי < | 8 כדי < | 8 דולק ושוהא ב שוהא ודולק ד | 9 בגפסוס
ב ד | 9 הרי זה < ב ד | 10 וחרסית ב ד | 11 פול < על פי הנר בערב שבת עם חשיכה כדי
שיהא שוהה ודולק בלילי שבת ד < ב מן נותנין | 11 מעלין] מדליקין ב | 11 האדק ב ד | 13 צדוק]
יצחק | 16 שמש < בכלים | 17 מן ודבר עד 18 השמשות < ב | 18/19 אף מפני נדרים ב ד
19 הן דבקי ב ד | 20 הקדש ב ד | 20 תרומה] וחטאות ב ד | 20 הן < ב ד | ומסורין [מסורין ב]
הם | 21 היו < | 21 להיעשות ב ד | 22 (עם כירה, מתחיל פרק שלישי ב ד וגם ב א יש סימן הנמצאת
בסוף כל פרק אבל ליתא סליק פירקא, וגם על הגליון ליכא ג כי אם בפרק שאחר זה וכן ב ב ליכא הכא פרק:)
23 שהדליק ב ד | 23 המתאימין | 24 ואינה קטומה | 24 מן ואין עד 25 קטומה < ב | 25 מקיימין < |

1 צורכו וחמין שהוחמו כל צורכן מותרין ר' יהודה אומר חמין שהוחמו כל צרכן מותרין
מפני שרע להן ותבשיל שבישל כל צורכו וכל המצטמק ויפה לו כגון כרוב ופול ובשר
טרוף אסור וכל המצטמק ורע לו מותר: [5]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל
דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד לא יאכל ר' יוחנן הסנדלר
5 אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו
ולא לאחרים: [6]כלל אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דבר שחייב על זדונו
כרת ועל שגגתו חטאת ועשאו בשבת בין בשוגג בין במזיד אסור לו ולאחרים ודבר שאין
חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועשאו בשבת בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים
ולא לו במזיד לא לו ולא לאחרים: [7]השוחט בשבת בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד
10 לא יאכל: [8]פירות שלקטן בשבת בשוגג יאכלו למוצאי שבת במזיד לא יאכלו: [9]התורם
והמעשר בשבת בין בשוגג ובין במזיד תרומתו תרומה ומעשרותיו מעשרות: [10]המטביל
כלים בשבת בין בשוגג בין במזיד עלו ידי טבילה: [11]הנוטע בשבת בשוגג יקיים במזיד
יעקר ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקר מפני שמונין לשביעית ואין מונין לשבתות דבר
אחר נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות ר' יהודה אומר הילוף הדברים
15 בשבת בין בשוגג בין במזיד יעקר בשביעית בשוגג יקיים במזיד יעקר: [12]רבן שמעון בן
גמליאל אומר מגלגלין ביצים על גבי סיד רותיח אבל אין מגלגלין את הביצים על גבי
עפר הרותח:

ג ג (ד) [1]לא תמלא אשה קדירה עססיות ותורמוסין ותתן לתוך התנור ערב שבת עם
חשכה ואם נתנה למוצאי שבת אסורין עד כדי שיעשו: [2]לא ימלא נחתום חבית ויתן
20 לתוך התנור ערב שבת עם חשיכה ואם נתן אסורין עד כדי שיעשו: [3]מרחץ שסתמו
נקבים שלו מערב שבת למוצאי שבת רוחץ בה מיד ושסתמו נקבים שלו מערב יום
טוב נכנס ביום טוב ומזיע ויוצא ורוחץ בצונין אמר ר' יהודה מעשה במרחץ של בני
ברק שסתמו נקבים שלו מערב יום טוב והיו ר' עקיבא ור' אלעזר בן עזריה נכנסין ומזיעין
בו ויוצאין ורוחצין בצונן אלא שהיו חמין שלו מחופין בנסרים משרבו עוברי עבירה הזרו
25 לאסור האבטאות שבכרכין מטיילין בשבת: [4]אין משתטפין בין בחמין בין בצונן דברי ר'
מאיר ור' שמעון מתיר ר' יהודה אומר בצונן אבל לא בחמין אמר ר' יהודה מעשה בביתוס
בן זונין שהיו ממלאין לו דלי של צונן מערב שבת ונותנין עליו בשבת כדי שייקר:
[5]ממלא אדם חבית מים ונותנה כנגד המדורה ולא כדי שייחמו אלא כדי שתפוג צינתן ר'
יהודה אומר ממלא אדם צלוחית של שמן ונותנו כנגד המדורה ולא כדי שייחם אלא כדי
30 שתפוג צינתו רבן שמעון בן גמליאל אומר האשה מדיחה ידה שמן ומחממתה כנגד הנר
וסכה את בנה סך אדם את עצמו שמן ומתחמם כנגד המדורה ואינו חושש: [6]סכין כל

3 י סס; ג חולין ט"ו | 6 י סס | 9 סס | 10 לעיל תרומות ג' ח' | 11 סס | 12 י סס; ג גיטין כ"ג: |
15 י ו' ח' (ג' ג'); ג ל"ט | 18 י ה' ד' (ג' ח'); ג י"ח: | 20 ג מ' | 25 ג ל"ט | 28 י ו' ג' (ג' ג');
ג מ' | 31 ג קמ"ז: |

1 הרי אלו מותרין ב ד > מפני שרע להן ד | 2 מפני שרע להן < ב | 2 אבל תבשיל ב
ד | 4 במוצאין | 5 במוצאין | 5 לאחר ב | 5 עולמית < ב ד | 6 שחייבין | 9 למוצאי שבת <
א | 11 תרומתו תרומה < ב ד | 11 מעשר ב ד | 13 יעקר < מפני מה אמרו הנוטע בשבת בשוגג
יקיים במזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור | 16 גבי < גג של ב של ד [ובא כתב הסופר
תחילה גפים רותח ומחק ע"י נקודות] 18 תורמסין ועססיות ב | 19 חבית < מים | 20 כדי שייחמו ב
ד | 21 בה] בו ב ד | 22 ורוחץ] ומשתטף | 24 בו] בתוכו ב ד | 25 האמבטאות | 25 מטילין ב ד |
25 בין . . בין] לא . . לא ב ד | 26 ביתות | 27 זונין | 27 דלי] כלי | 28 של מים | 28 שתחם ב |
28/29 מן ר' יהודה עד 30 צינתו < ב, ר' יהודה אומר < ד |

1 מיני סיכות אבל אין מושחין את המעיים ואין חונקין בשבת: [7] מייחם אדם אלונתת ונותנה
על מעיו לא יתן עדשה מלאה חמין על מעיו ממלא אדם כוס של יין ונותנן על פי חמים
ולא כדי שייחם אלא כדי שתפוג צינתן: [8] ממלא אדם כוס מים ונותנו על הספל בין
להחם הצונן ובין להצין החמים: [9] המערה ממיחם למיחם ומאילפס לאילפס ומקדירה לקדירה
5 מותר ליתן לשיני ואסור ליתן לראשון חבית של טבל שנשברה מביא כלי ונותן תחתיה
נתמלא אסור לטלטלו עביט של ענבים ומעוטן של זתים שמשכו אין מסתפקין מהן ביום
טוב ואין צריך לומר בשבת: [10] חבית שנשברה בראש הגג מביא כלי ונותן תחתיה ולא
יהא מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומסלק ואם יש אורחים מביא כלי אחר וקולט כלי
אחר ומסלק: [11] נותנין כלי תחת הדלף בשבת ואם נתמלא שופך ושונה ואינו נמנע:
10 [12] גרף של רעי ושל מימי רגלים נוטלו ושופכו ונותן לתוכו מים ומחזירו למקומו:
[13] מטלטלין נר חדש אבל לא נר ישן דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר כל הנרות מטלטלין
חוץ מן הנר שהדליקו אותה שבת ר' שמעון אומר כל הנרות מיטלטלין חוץ מן הנר
הדלק בשבת כבה מותר לטלטל אבל כוס עששית וקערה לא יזיזם ממקומן: [14] ר' אלעזר
בר' שמעון אומר מסתפקין מן הנר הכבה ומנר המוסף נר הנתון על גבי טבלא מטה את
15 הטבלה והנר נופל ומחזיר את הטבלה למקומה: [15] אין מטלטלין את המנורה בשבת ור'
אלעזר בר' שמעון מתיר אין מגרדין לא מנעלים חדשים ולא מנעלים ישנים אבל סכין אותן:
[16] אין סכין לא מנעלים חדשים ולא סנדלים חדשים לא יסוך את רגלו והיא בתוך המנעל
לא יסוך את רגלו והיא בתוך הסנדל אבל סך רגלו ונתנה במנעל סך את רגלו ונותנה
בסנדל: [17] סך אדם את עצמו שמן ומתעגל על גבי קיטבליא חדשה ואינו חושש:
20 [18] סכין ומדיחין ומפרכין באדם אבל לא בבהמה וזה בבהמה מה שאין כן באדם מפספסין
את הכפין ובלבד שלא יתלוש: [19] גיזי צמר של הפתק אין מטלטלין אותן ואם
התקינן בעל הבית להיות משתמש בהן מטלטלין אותן: [20] אין טומנין את החמין
כתחילה בשבת אבל מוסיפין עליהן עוד כלים רבן שמעון בן גמליאל אומר נוטל את
הסדינין ונותן את הגלופקרין נוטל את הגלופקרין ונותן את הסדינין וכן היה רבן שמעון בן
25 גמליאל אומר לא אמרו להטמין אלא במיחם שהוחמו בו מערב שבת אבל מפנה הוא
לתוך מיחם אחר או לתוך קיתון אחר ומטמין: [21] הטמין וכיסה בדבר שניטל בשבת
או שהטמין בדבר שאינו ניטל בשבת וכיסה בדבר הניטל בשבת הרי זה נוטל ומחזיר:
[22] הטמין וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת או שהטמין בדבר הניטל בשבת וכיסה בדבר
שאין ניטל בשבת אם מגולה מקצתו נוטל ואם לאו אינו נוטל ר' יהודה אומר נעורת של
30 פשתן דקה הרי היא כזבל: [23] טומנין מיחם על גבי מיחם וקדירה על גבי קדירה ומיחם

1 י י"ב ה' (ע' ג'); ג מ"ב: | 3 ג סס | 4 י ו' ב' (ג' ד'); ג סס | 7 י בילה ס"ב ד' (ה' ה'); ג סס |
9 י סס ג מ"ג | 10 ע' לעיל ברכות ב' ע"ז | 11 י ו' ב' (ג' ד'); ג מ"ד: | 15 י סס; ג מ"ו: |
17 ע' לעיל תרומות י' י"ח; י ה' ה' (ו' ב') | 20 ג כ"ג | 21 ג כ' | 22 י ז' ה' (ד' ג'); גכ"ה | 26 סס |
30 י סס; ג סס |

1 מושחין] משמשין ב | 2 על מעין | 3 ונותן לתוך ב ד | 4 להחם לו את ב ד | 4 ובין
לצנן לו את | 6 ומעטן ב ד | 7 ונותן] ומניח | 8 אורחים] כלים א | 9 נותן אדם ב ד | 9 נמנע]
חושש ב ד | 11 לא ישן ב ד | 13 הדולק ב הדלוק ד | 13 וקערה ועששית ב ד > שכבו ב ד |
14 המוסיף] המנטף ב ד | 14 נר שעל ב ד | 16 חדשים] ישנים ב ד | 16 סנדלין ישנין ב ד |
16 סכין > ומקנחין אותן ב ד | 17 והוא | 18 והוא | 18 סך > הוא את ב ד | 18 למנעל ב
ד | 19 לסנדל | 19 קטבליא ב טבלא ד | 19 ואינו חושש > ב | 20 ומפרכסין | 20 זה חומר בבהמה
ב ד | 20 מה > ב ד | 23 בתחילה 24 הסדין ב ד | 24 הסדין | 25 אסרו ב ד | 25 מיחם
25 שחמו בו | 26 שאין ניטל ב | 27 וכסה בדבר שאין ב |

1 על גבי קדירה וקדירה על גבי מיחם וטח את פיהם בבצק ולא שיחמו אלא כדי שיהו
שמורין וכשם שאין טומנין את החמין כתחילה בשבת כך אין טומנין לא את השלג ולא
את הצונין ואין מרסקין את השלג שיזובו מימיו אבל מרסק הוא לתוך הכוס או לתוך
הקערה ואינו חושש:
5 ד (ה) [1] ר' ישמעאל בר' יוסי אומ' משום אביו הסוס והפרד והלובדקים והגמל נמשכין
ד באפסר רחלים יוצאות כבונות למילת שחוזות שעולות עליהן זכר כבולות שלא יעלה עליהן זכר:
[2] לא יצא חמור באכיף שלו ואף על פי שקשור בו רבן שמעון בן גמליאל אומר יוצא חמור
באוכף בזמן שקשור בו לחממו ובלבד שלא יקשור את המסרכו ויפשיל את הרצועה תחת
זנבו: [3] לא יצא גמל במטוטלת התלויה בחטרתו שתיכנס בו הרוח אבל יוצא הוא בזנבו
10 הקשורה לו בחטרתו שלא תכנס בו הרוח עקוד שלא יכוף שתי ידיו זו לזו רגול שלא
יכוף ידו אחת ורגלו אחת ויקשרנו: [4] הסוס יוצא בשיר וכל בעלי השיר יוצאין בשיר
ונמשכין בשיר ומזין עליהן וטובלין במקומן ובלבד שלא יהו מחולחלין ומכנים אפילו עשרה
חבלים לתוך ידו ובלבד שלא יכרוך על גבי ידיו ולא ישלשל חבלים מידו יותר על טפח:
[5] לא יצא הסוס בזנב השועל ולא בזהורית שבין עיניו ולא תצא פרה בחוסם שלה ולא
15 סייחין בקרסטלין שלהם ולא עיזים בכיסין שבדדיהן ולא תצא בהמה בסנדל ולא בקמיע אף
על פי שהוא מומחא וזה חומר בבהמה שאין באדם אבל יוצאה היא באגד שעל גבי המכה
ובקשקשין שעל גבי השבר ובשיליא המדולדלת ופוקקין לה זוג ומטיילת בחצר: [6] לא תצא
אשה בעיר של זהב ואם יצאת חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' לא תצא ואם
יצאת פטורה ר' אליעזר אומר יוצאת אשה בעיר של זהב ובטוטפות ובסרביטין בזמן שהן
20 תפורין, לא תצא אשה באיסטמא ואם יצאת הרי זו פטורה: [7] שלשה דברים נאמרו
באיסטמא אין בה משום כלאים ואינה מטמאה בנגעים ואין יוצאין בה בשבת ר' אלעזר
אומר אף אין בה משום עטרה לכלות כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל חיפוי שלמטה
משערה יוצאה בו בשבת למעלה משערה אין יוצאה בו בשבת: [8] לא ינעול אדם סנדל
המסומר ויטייל בו בתוך הבית אפילו ממטה למטה אבל נוטלו ומכסה בו את הכלים ור'
25 אלעזר בר' שמעון אוסר נשרו רוב מסמרותיו ונשתיירו בו ארבע וחמש ר' אומר עד שבע
חיפהו בעור שלמטה ועשה מסמרות הרבה מלמעלה או שעשה לו טס או יתד כדי שיהלך
בו ולא תהא הארץ אוכלת הרי זה מותר: [9] איזה הוא קמיע מומחא כל שריפא ושנה ושילש
בין קמיע שבכתב ובין קמיע שבעיקרין יוצאין בו ואין צריך לומר שניכפה אלא שלא יכפה
ואין צריך לאמר דבר שיש בו סכנה אלא אפילו דבר שאין בו סכנה קושרו ומתירו בשבת
30 ובלבד שלא יתננו לתוך השיר או לתוך הטבעת ויוציאנו מפני מראית העין: [10] קמיע

5 י ז' ב' (ה' ה'); ג כ"ה: | 7 י סס (ה' ג'); ג סס | 9 סס | 11 י סס (ה' ה'); ג סס | 14 י סס;
ג כ"ג | 17 י ז' ד' (ו' ה'); ג כ"ט: | 20 י סס; ג כ"ב: | 23 י ס' ה' (ו' ב'); ג ס': | 27 י ס' ב'
(סס); ג ס"ה: |

5 משם ב ד | 5 והדלובקס ב ד | 6 רחלות ב ד | 6 שיעלה ב ד | 7 שמעון בן > |
8 ובלבד] ובדבר ב ד | 8 יקשור > בו ב בה ד | 8 המסוכו ב המסרו ד | 8 לתחת | 9 שלא
יכנס בו ב ד | 9 בזנבו > | 10 שתכנס ב ד | 10 בו > | 10 עקוד שלא יכוף ידו אחת ורגלו
אחת ויקשור רגלו אחת [רגלו אחת > ב] ב ד | 11 יכוף שתי ידיו זו לזו שתי רגליו זו לזו ב ד |
12 שלא יהו] שיהו | 13 ידו ב ד | 13 מידו] על ידו ב | 15 בקרטלין ב | 15 בסנדל > מסומר ב |
17 ובקשושין ב ד | 20 באצטמא ב באסטמא ד | 20 פטורה] חייבת ב ד | 21 באצטמא ב באסטמא
ד | 21 ר' שמעון בן אלעזר ב ד | 22 חיפוי] נוי | 22 מלמטה ב | 23 בשבת > ב ד | 23 יוצאין |
24 בו > | 25 אומר ב | 26 או עד שחיפהו ב ד | 26 שלמטה] מלמעלה ב ד | 26 או שעשה ב
ד | מלמעלה] מלמטה ב ד | 27 אוכלתו ב ד | 27 הרי זה > ב ד | 28 בין . . בין] אחד . .
אחד ב ד | 28 לומר > קמיע ב | 28 אלא אפילו ב ד | 30 ויצא בו ב ד |

שאינו מומחא אף על פי שאין יוצאין בו בשבת מטלטלין אותו בשבת: [11] לא תצא אשה 1
במפתח שבאצבעה לרשות הרבים ואם יצאת הרי זו חייבת ור' אליעזר פוטר בכוכלת
וחכמ' פוטרין בצלוחית של פיליטון בזמן שיש בה בושם הא אין בה בושם הרי זו חייבת
אבל יוצאה היא בסבכא המוזהבת בטסין ובציפויין ובחליות שלה במנעלין ובקורדקייסין
המוזהבין: [12] יוצאה באבן תקומה ואם נפלה תחזיר: [13] פורפת כתחילה בדבר 5
הניטל בשבת:

ה (ו) [1] יוצא אדם בקיסם שבשיניו שבסנדלו לרשות הרבים ואם נפל לא יחזיר ואין צריך ה
לומר שלא יתן לכתחילה בשבת ר' אליעזר אומר קב של קיטע אם יש לו בית קיבול
כתיתין יוצאין בו ואם לאו אין יוצאין בו: [2] הנקטמין טמאין ואין יוצאין בהן יוצאין
בפוקרין ובציפי צֶמֶר אימתי בזמן שצבען לשמן וכרכן במשיחא לא צבען לשמן ולא כרכן 10
במשיחא אין יוצאין בהן בשבת ואם יצא בהן בערב שבת אף על פי שלא צבען לשמן ולא
כרכן במשיחא יוצאין בהן: [3] יוצאין במוך ובספוג שעל גבי המכה ובלבד שלא יכרוך
עליהם חוט או משיחא יוצאין בקליפת השום ובקליפת בצל שעל גבי המכה ואם נפל לא
יחזיר ואין צורך לומר שלא יתן לכתחילה בשבת: [4] יוצאין באגד שעל גבי המכה וקושרו
ומתירו בשבת איספלנית שפרשה מן האגד מחזירה עם האגד: [5] יוצאין באיספלנית ובמלוגמא 15
וברטייה שעל גבי המכה ואם נפל לא יחזיר ואין צריך לומר שיתן כתחילה בשנת: [6] נוטלה
ומכסה בה את הכלים לא יתקנגה משבת למוצאי שבת מפני שהוא מתקן מקודש לחול
ר' יהודה אומר אם החליקה מלמעלה מחליקה למטה מגלה מקצת איספלנית מיכן ומקנה את
המכה לא יקנה את האספלנית מפני שבא לידי מירוח והממרח בשבת חייב חטאת: [7] לא
יצא אדם בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין: [8] לא תצא אשה 20
לא בזוג שבצוארה ולא בזוג שבכסותה וזה וזה מקבלין טומאה וזה חומר בבהמה שאין
באדם לא תצא בהמה לא בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסותה וזה וזה אין מקבלין
טומאה: [9] מטלטלין עצי בשמים להניף ולהריח בהן לחולה מוללו ומריח בו ולא יקטמנו
להריח בו ואם קטמו הרי זה פטור: [10] ולא יקטמנו לחצות בו שיניו ולפתוח בו דלת
ואם קטמו הרי זה חייב מפני שהוא כמתקן: [11] הרַטָּנִין יוצאין בסודר שלהן ולא הרַטָּנִין 25
בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: [12] אמר ר' יהודה מעשה בהורקנוס
בנו של ר' אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שלו לרשות הרבים אלא שהיתה לו נימא
אחת כרוכה על אצבעו ואמרו חכמ' לא היה צריך: [13] הרועים יוצאין בסקים ולא הרועים
בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמ' בהווה אמר ר' יהודה מעשה בר' טרפון שיצא
בלילי שבת לבית המדרש ונתנו לו סדין ואחזו בשתי ידיו ויצא מפני הגשמים: [14] יוצאין 30

1 י שם; ג כ"ב: 5 ג ס"ו: | 5 י ס' ג' (ו' ח') | 8 י שם (ו' ח'), ג ס"ו | 9 י שם: ג ל' | 12 י עירובין
כ"ו ג' (ו' י"א) | 18 ג עירובין ק"ב: | 19 י ס' ג' (ו' ט'); ג כ"ח | 23 ג ביצה ל"ג | 25 ג קמ"ז | 26 שם |
28 ג ק"ב | 30 ג נדרים כ"ה: |

1 אותו] בו ב | 2 חייבת > כללו של דבר כל שהוא משום תכשיט לא תצא
ואם יצאת הרי זו פטורה כל שאינו משום תכשיט לא תצא ואם יצאת הרי היא חייבת ב ד | 4 בספכא
ב | 9 הנקטמין] הגדמין | 10 בפיקרין ב ד | 10 ובצופא ב ד | 10 בשמן ב ד | 10 בשמן ב ד |
11 בשמן ב ד | 15 עם האגד > ב ד | 16 ואם נפל] ואספלנית | 17 בה > ב | 17 מפני >
ב ד | 17 שאין מתקינין ב ד | 18 החליקו | 18 אומר > אם החליקה מלמטה מחליקה מלמעלה ב
ד | 18 אם] ואם ב ד | 19 יקנה] יקח | 19 באספלנית ב | 20 אינן מקבלין טומאה ב ד | 20 אשה]
בהמה ב ד | 21 לא > ב ד | 21 ולא] אבל יוצאה היא ב ד | 22 לא > ב ד | 24 הרי זה >
24 ולא לפתוח ב ד | 25 מפני שהוא כמתקן כלי ואם קטמו חייב חטאת ב ד | 25 בסודרין ב ד |
27 בן הורקנוס > ב ד | 28 אחת > ב ד | 28 בסקין > שלהן ב ד | 30 ויצא > בו ב ד |

1 בסגוס וביריעה ובמילא ובסקורטיא ובקיטבליא מפני הגשמים אבל לא בתיבה ולא בקופה
ולא במחצלת מפני הגשמים:

ו (ז) [1] אילו דברים מדרכי האמרי המספר קומי והעושה בלורית והמגבה לגודגדין והמגוררת ו
בנה לבין המתים והקושר מטולטלת על ירכו וחוט אדום על אצבעו והמונה ומשליך צרורות
5 לים או לנהר הרי זה מדרכי האמרי: [2] המספק והמטפח והמרקד לשלהבת הרי זה מדרכי
האמרי ניטלה פת הימנו ואמר ההזירוה לי שלא תאבד ברכתי הניחו נר על הארץ כדי
שיצטערו המתים אל תניחו נר על הארץ שלא יצטערו המתים נפלו הימנו ניצוצות ואמר
אורחין לנו היום הרי זה מדרכי האמרי: [3] היה מתחיל במלאכה ואמר יבוא איש פלוני
שידיו קלות ויתחיל בה פלוני שרגליו קלות ויעבור לפנינו הרי זה מדרכי האמרי בחבית
10 או בעיסה אמר יבוא פלוני שידיו מבורכות ויתחיל הרי זה מדרכי האמורי: [4] הפוקק את
החלון בסירא והקושר ברזל בכרעי המיטה של חיה והעורך לפניה שולחן הרי זה מדרכי
האמרי אבל פוקקין את החלון בגלופקרין או בעמיר ונותן לפניה ספל של מים וקושרין
לה תרנגולת שתהא לה לצות ולא מדרכי האמורי: [5] האומר סקלו תרנגולת זה שקרא
בערב תרנגולת זו שקראה כזכר האכילוה כרבלתה שקוראה כזכר הרי זה מדר' הא':
15 [6] קרא עורב וא' לו צרח קרא עורב ואמר לו חזור לאחוריך הרי זו מדר' האמ': [7] האומר
אכול תמרת החזרת זו שתהא זוכרני בה אל תאכלנה מפני ברקות נשוק בארונו של מת
כדי שתראנו אל תישק בארונו של מת שלא תראנו בלילה הפוך את חלוקך שתהא חולם
חלומות אל תהפוך את חלוקך שלא תהא חולם חלומות שב על המכבד שתהא חולם
חלומות אל תשב על המכבד שלא תהא חולם חלומות הרי זה מדרכי האמורי: [8] האומר
20 אל תשב על המחרישה כדי שלא תכביד עלינו מלאכה הרי זה מדרכי האמרי אל תשב על
המחרישה שלא תישבר הרי זה מדר' האמרי אם בשביל שלא תשבר ודאי הרי זה מותר:
[9] האומר אל תפשיל ידך לאחוריך שלא תאסר עלינו מלאכה הרי זה מדרכי האמרי:
[10] האומר חתום אוד בכותל ואו' הדה היא הרי זה מדר' האמרי ואם בשביל ניצוצות הרי
זה מותר: [11] השופך מים ברשות ואו' הדה הרי זה מדר' האמרי ואם אמר מפני עוברים
25 ושבים הרי זה מותר: [12] הזורק ברזל מפני הקברות הרי זה מדרכי האמורי ואם מפני חרשין
הרי זה מותר: [13] הנותן מקל של אור וברזל תחת ראשו הרי זה מדרכי האמורי ואם
בשביל לשמרן הרי זה מותר: [14] המצווחת לתנור בשביל שלא תינפל הפת הנותן קיסמין
באזני קדירה בשביל שלא תהא מרתעת ושופעת לאחוריה הרי זה מדר' האמרי אבל נותנין
קיסם של תות וזכוכית לתוך הקדירה בשביל שתתבשל מהרה אבל אסרו חכמ' בזכוכית
30 מפני סכנת נפשות: [15] השותקת לעדשים והמציצת לאוזן והמטפת לנר הרי זה מדר' האמ':

3 י מ' צ' (סוף ו'); ג ס"ז, צ"ק פ"ג; ש אמרי מקפ"ז | 5 ג סנהדרין ס"ה: 10 עד 30 ע' יש שם; י שם; ג שם |

1 בסגים ב בסגור ד | 1 ובמילא] ובהמלא ב ובחמלא ד | 1 בסקרוטי' | 3 והמגבה | 3 לגורגדין |
3 והמגררת | ב ד | 4 מטוטלת ב ד [בליקוטים שלי אין לי נוסחא אחרת] 6 ניטלה] נפלה ב ד |
6 כדי > ב ד | 8 איש > ב ד | 9 פלוני] יבוא זה ב ד | 10 אמר > ב ד | 10 מבורכות]
קלות ב | 10 ויתחיל > בה ב ד | 12 בגלופרין | 13 סקלו] שחטו ב ד | 13 תרנגול ב ד | 14
שהיא קורא ב ד | 14 שהיא קורא ב ד | 16 תמרה ב ד | 16 חזרת ב ד | 16 תאכילני ב תכלני
ד | 16 פני ב ד | 16 ברקי' השוק בארונו ב חשוך בארונו ד | 17 כדי > ב ד | 17 שתראנה >
בלילה ב ד | 17 תישן | 18 חלומות > טובות | 20 כדי > ב ד | 20 הרי זה מדרכי האמורי >
ב ד | 23 התוסס אור בכותל ב ד | 23 חדה ד | 24 חדה ד | 24 לרשות הרבים ב ד | 24 הדא |
24 אמר > ב ד | 25 מפני] לבין | 25 הקברות > ואמר חדה ב ד | 26 אור] אוד | 27 והנותנת
ב ד | 28 בשביל > ב ד | 28 מרתחת | 28 נותנת ב ד | 29 קיסמין ב ד | 29 בקדירה |
29 שתבשל | 29 אמרו חכמים ב | 29 בזכוכית > לא יעשה ב | 30 המשתקת ב ד | 30 והמציצת
לאוזן] והמוצצת ב והמצננת לאורז ד | 30 והמטפחת ב ד |

[16] נפל נחש על גבי מיטה ואמר עני הוא וסופו להעשיר עברה היא זכר יולדת בתולה היא 1
לאדם גדול נישאת הרי זה מדר׳ האמ׳: [17] המושבת אפרוחים אמרה איני מושבתן אלא
בתרי המקדיש בתרי והמשליח בתרי ואומר הוסיפו על השלחן הרי זה מדרכי האמורי:
[18] הנותנת ביצים ועשבים בכותל וטחה בפניהם ומונה שבעה הרי זה מדרכי האמ׳: [19] הכוברת
אפרוחים בכברה והנתנת ברזל בין האפרוחים מפני הרעמים ומפני הברק הרי זה מותר: 5

ז (ח) [1] האומר ימטיא וביציא הרי זה מדרכי האמורי ר׳ יהודה אומר יממיא ובוציא: ז
[2] האומר דגן וקדרון הרי זה מדר׳ האמר׳ ר׳ יהודה אומ׳ דגן על שם עבודה זרה שנ׳
דגון אלהיהם: [3] האומר דני דני הרי זה מדרכי האמ׳ ר׳ יהודה אומר דן על שם עבו׳
זרה שנ׳ ואמרו חי אלהיך דן: [4] השואל במקלו ואומ׳ אם אלך אם לא אלך הרי זה
מדרכי האמ׳ ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד 10
לו: [5] האמר מרפא הרי זה מדרכי האמורי ר׳ אלעזר בר׳ צדוק לא א׳ מרפא מפני בטל
תורה של בית רבן גמליאל לא היו אומ׳ מרפא: [6] האומר יתיר ונותר הרי זה מדר׳ האמ׳
ר׳ יהודה אומר יתיר ונותר אל יהא בביתי: [7] האומר שתו והותירו הרי זה מדר׳ האמ׳:
[8] שתו והותירו וחמרא לחייכון לא מדרכי האמורי: [9] מעשה בר׳ עקיבא שעשה משתה
לבנו ועל כל חבית וחבית שהיה פותח אומר חמרא לחיי רבנן ולחיי תלמידיהון: [10] האומר 15
לא לא הרי זה מדרכי האמו׳ ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ויא׳ לאל׳ סור
ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו: [11] הקושר חוט על גבי אדום רבן גמל׳ אומר אינו
מדר׳ האמו׳ ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומר הרי זה מדרכי האמ׳: [12] האומר אל תעבור
בינותינו שלא תפסיק אהבתינו הרי זה מדרכי האמו׳ ואם מפני כבוד הרי זה מותר:
[13] איזהו מנחש האומר נפלה מקלי מידי נפלה פת מפי וקרא איש פלוני מאחריי וקרא לי 20
עורב ונבח בי כלב ועבר נחש לימיני ושועל לשמאלי ופסק צבי את הדרך לפני אל תתחיל
בי שהרי שחרית הוא ראש חודש הוא מוצאי שבת הוא: [14] מעונן איזהו מעונן ר׳ ישמעאל
אומר זה מעביר על העין ר׳ עקיבא אומר אילו נותנין עתים כגון אילו אומרין היום יפה
לצאת מחר יפה ליקח היום חמה נחפת מחר גשמים יורדין כגון אילו האומ׳ לימודי ערבי
שביעיות להיות יפות ועקורות קיטניות להיות רעות וחכמ׳ אומ׳ אילו אוחזי העינים: 25
[15] סוקרין את האילן בסיקרא וטוענין באבנים ואינו חושש לא משום שביע׳ ולא משום
דרכי האמרי: [16] ממשיכין יין ושמן בצינורות לפני חתנים וכלות ולא מדרכי האמורא:
[17] מעשה ביהודה והילל בניו של רבן גמליאל שנכנסו לכבול והמשיכו אנשי אותה העיר
לפניהם בצינורות יין ושמן: [18] שורפין על המלכים ולא מדר׳ האמ׳ שנ׳ בשלום תמות

8 שופטים ע״ז כ״ג | 9 עמוס ח׳ י״ד | 10 הושע ד׳ י״ב | 11 ג ברכות כ״ג | 13 ג ס״ז: | 14 י ברכות י׳ ד׳ (סוף ו׳) | 15 י ח׳ ג׳ (סוף ו׳) | 16/17 איוב כ״א י״ד | 20 ג סנהדרין ס״ה: | 22 ג שם | 26 לעיל שביעית א׳ י׳ | 27 ג ברכות ל׳: | 28 ע׳ לקמן מועד קטן ב׳; ג פסחים כ״א | 29 סנהדרין כ״ג (סוף ב׳): ג ע״ז י״א | 29 ירמיה ל״ד ה׳ |

1 יולדת זכר ב ד | 2 נשאת לאדם גדול | 2 אלא > בבתולה איני מושבתן אלא ערומה איני מושבתן אלא בשמאל איני מושבתן אלא ב ד | 3 בי תרי | 4 שבעה > ואחד | 5 האפרוחים > הרי זה מדרכי אמורי ב ד | 5 אם מפני | 5 ואם מפני ב ד | 6 ימיא ב | 6 ומציא | 6 ובוציא] וביציא ב ומציא ד | 7 קרד | ב קרון ד | 7 שם > דגון ב ד | 8 לדגון ב ד פ | אלוהיהם > ולשמחה ב | 8 שם > דן ב | 9 אליך דן ב | 11 א׳] אומר ב ד | 12 מרפא > מפני דרכי האמורי | 13 לא יהא לו בביתו יתיר ונותר | 13 אשתה ואותיר | 15 רבננא ב ד | 16 לאו לאו | 17 מן דעת עד חפצנו] וגו׳ ב ד | 18 האומר > | 19 בינותינו > | 19 תפסוק | 20 פתי ב ד | 20 קרא לי ב ד | 21 מימיני ב ד | 21 משמאלי | 21 תתחול | 22 מעונן > | 23 נותני ב ד | 24 מחר] היום ב ד | 24 למחר ב ד | 25 שביעית ב ד | 25 ועקודות | 25 קיטניות] קטנות | 26 וטוענין > אותו ב ד | 27 וכלות] וקלות ב | 27 האמורא] האמורי ב ד | 28 אותה > ב ד |

1 ובמשרפות אבותיך הראש׳ וגו׳ וכשם ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים
אבל לא על הדיוטות מה הן שורפין עליו מטתו וכל כלי תשמישתו מעשה כשמת רבן
גמליאל הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר יותר משבעים מנה: [19] עוקרין על המלכים
ולא מדרכי האמו׳: [20] כל עיקור שיש בו טרפה אסור באכילה ומותר בהנאה ושאין בו
5 טרפה מותר באכילה ואין צורך לומר בהנאה איזהו עיקור שיש בו טרפה מן הארכובה
ולמטה: [21] מבעיתין לעוית ולפיקה ולא מדרכי האמ׳ עמד עצם בגרונו נותן על ראשו
מאותו המין: [22] ואילו דברים מותרין היה מתחיל במלאכה נותן הודייה ושבח לפני המקום
בחבית או בעיסה מתפלל שתיכנס בהם ברכה ולא תכנס בהם מאירה: [23] לוחשין על העין
ועל הנחש ועל העקרב ומעבירין את העין בשבת רבן שמעון בן גמל׳ אומר בדבר שניטל
10 בשבת אין לוחשין בדבר ר׳ יוסי אומר אף בחול אין לוחשין בדבר שדים וכן היה ר׳ יוסי
אומר אין לך מן הכרכין רע יותר מן הסודמי שכל זמן שאדם רע קורין אותו סודמי ואין
לך בכל העממין קשה יותר מן האמורי שכל זמן שאדם קשה קורין אותו אמורי: [24] ר׳
נהוראי אומר אין לך בכל הכרכין יותר מתון מן הסודמי שכן מצינו שחזר לו לוט על כל
המקומות ולא מצא מתונה כסדום שנ׳ אברם ישב בארץ כנען ולוט ישב בערי
15 הככר: [25] רבן שמעון בן גמל׳ אומר אין לך בכל העממין מתון יותר מן האמרי שכן
מצינו שהאמינו בהקב״ה וגלו לאפריקי ונתן להם המקום ארץ יפה כארצם והיתה ארץ
ישראל נקראת על שמם:

ח ח (ט) [1] הגוזז מן הבהמה מן החיה ומן העופות אפילו מן השלח מלא הסיט כפול הרי
זה חייב יש שחולקין בחזיר בין חטרתו לשאר גופו: [2] המוסיף שלשה חוטין כתחילה הרי
20 זה חייב ר׳ יהודה אומ׳ אף השובט והמדקדק על גבי ארץ כל שהוא הרי זה חייב הצד
חלזון לפצעו הרי זה חייב שתי חטאות: [3] כל אבות מלאכות שבתורה שעשאן כולם בהיעלם
אחת חייב על כל אחת ואחת: [4] כל המקלקלין פטורין חוץ מהחובל והמבעיר בשבת:
[5] גר שנתגייר בין הגוים ועשה מלאכה בשבת ר׳ עקיבא מחייב ומונבז פוטר והדין נותן
שיהא פטור הואיל ושוגג חייב חטאת ומזיד ענוש כרת מה מזיד אינו חייב עד שיבוא לכלל
25 ידיעה אף שוגג לא יהא חייב עד שיבא לכלל ידיעה א׳ לו ר׳ עקיבא מוסיף אני על דבריך
מה מזיד אינו חייב עד שיבא לכלל ידיעה בשעת מעשה אף שוגג לא יהא חייב עד שיבא
לכלל ידיעה בשעת מעשה א׳ לו כל שכן שהוספת אם בא לכלל ידיעה בשעת מעשה אין
זה שוגג אלא מזיד: [6] השוכח את התורה ועבר עבירות הרבה חייב על כל אחת ואחת
כיצד היה יודע שיש חלב ואמ׳ אין זה חלב שחייבין עליו היה יודע שיש דם ואמר אין זה

3 י שם | 6 ג ס״ז | 7 ע׳ לעיל ברכות ג׳ ג׳; ג ב״מ מ״ב | 8 י י״ד ג׳ (י״ד ג׳); ש לך כמז ע׳ | 14 בראשית י״ג י״ב | 15 ע׳ י שביעית ל״ו ג׳ (ו׳ ג׳) | 18 י י׳ ג׳ ג׳ (ז׳ ג׳); ג בכורות כ״ה | 19 י י״ג ג׳ (י״ב א׳); ג ק״ה, ע״ה | 20 י י׳ ג׳ (ז׳ ג׳); ג ע״ה | 21 י שם; ג ע״ג: | 22 י ה׳ א׳ (ג׳ ה׳); ג ק״ו | 23 י ט׳ א׳ (ז׳ א׳); ג ס״ח: | 28 י שם; ג שם |

1 אבותיך הראש׳ > ב ד | 2 וכל > ב ד | 2 שמת ב ד | 4 משום דרכי ב ד | 5 הארכובה > ולמעלה שאין בו טרפה מן הארכובה ב ד | 6 לעוות ב ד | 6 ולפוקה ב ד | 7 אלו דברים המותרין ב ד | 7 שבח והודאה ב ד | 8 מתפלל > הוא ב ד | 9 מעבירין על גבי מעיין בשבת ב ד (והסדר מהופך) | 10 בדבר > שדים ב ד | 11 בכל הכרכין ב ד | 11 רעים | 11 יותר > | 11 הסדומי [וכן בא בגליון עם תנועות] | 11 סודמי] סולמי ב | 12 מאמריים ב ד | 12 זמן > | 12 האדם | 13 לך אדם ב ד | 13 מסודומיים ב מסדומיים ד | 13 וכן | 14 מן ולוט עד 15 הככר > ב ד | 15 מאמוריים ב ד | 18 מן] מלא ב | 19 חטטרתו ב ד | 20 אומ׳] או׳ ב אוסר ד | 20 השובית ב השרביט ד | 20 ארץ] אריג ב ד | 21 והפוצעו ב ד | 21 עשאן ב ד | 22 ומבעירן | 24 ענוש] חייב ב ד | 25 א׳] אמר ב ד | 27/28 אף הוא אינו [הסופר נקד על א של אין אבל לא למחוק כי שכח תיבת ואמ׳ וכתבה בצדה] |

1 דם שהייבין עליו חייב על כל אחת ואחת: [7] ר' שמעון בן אלעזר אומר כל שאין כיוצא
בו כשר להצניע והוכשר לו להצניעו והצניעו ובא אחר והוציאו הרי זה חייב: [8] המוציא
יין כדי גמיעה ר' יהודה אומר כדי מזיגת הכוס יבש כזית דברי ר' נתן חלב של אשה כדי
גמיעה ר' יהודה אומר חלב כדי גמיעה ושל אשה כדי ליתן על הקילור מים כדי גמיעה ר'
5 אלעזר אומר כדי לשוף בהן את הקילור דם ושאר כל המשקין ברביעית רבן שמעון בן
גמליאל אומר דם כדי לכחול עין אחת שכך כוחלין לברקית רבן שמעון בן גמליאל אומר
משום ר' מאיר כדי לכחול עין אחת שכך כוחלין לחוורואר: [9] המוציא מורסן לאכילה
בגרוגרת לבהמה כמלא פי הגדי לצבוע כדי לצבוע בו בגד קטן לולבין וזרדין וחרובין עד
שלא ימתיקו כגרוגרת משימתיקו כמלא פי הגדי אבל הלוף והחרדל והתורמוסין ושאר כל
10 הנכבשין בין משימתיקו בין עד שלא ימתיקו כגרוגרת: [10] שמן כדי סיכת אבר קטן ר'
שמע' בן אלעזר אומר קטן בן יומו הוצין כדי לעשות אוזן לכפיפה מצרית סיב אחרים
אומר כדי ליתן על פי משפך לסנן בו את היין: [11] המוציא קשר מוכסין עד שלא הראה
למוכס חייב משהראה למוכס פטור ר' יהודה אומר אף משהראהו למוכס הרי זה חייב מפני
שמשמרו הוא להראותו לבעל המוכס: [12] המוציא שטר פרוע אם יש במקום שלו כדי
15 לכתוב שתי אותיות ומכולו כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פלייטון הרי זה חייב ר'
יהודה אומר אף המוציא שטר פרוע כל שהוא הרי זה חייב מפני שמשמרו להראותו לבעל
חובו: [13] שטרי מקח וממכר שטרי דייתיקי ואפותיקאות והמתנות כל שהן הרי זה חייב
קלף ודוכסוסטוס כדי לכתוב עליו מזוזה יריעה כדי לכתוב עליו פרשה קטנה: [14] איזהו
פרשה קטנה זה שמע ישר': [15] שיער כדי לגבל בו את הטיט: [16] טיט כדי לעשות פי
20 כור של צורפי זהב פחמין כדי לעשות צינורא קטנה ר' יהודה אומר כדי ליתן על פי
מיליארון קטנה: [17] המוציא כליו מקופלין מונחין על כתיפו וסנדליו וטבעותיו בקומצו הרי
זה חייב שאילו היה לבוש בהן פטור: [18] המוציא אדם וכליו עליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו
בידיו הרי זה פטור שאילו הוציאן כמות שהן הרי זה חייב: [19] חול עפר ואפר שיעורן
בכזבל ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר עפר לכסות בו דם ציפור קטנה
25 איזהו דם ציפור קטנה זה דרור: [20] חול הגס כדי ליתן עליו מלא כף סיד א' ר' נראין
דברי ר' יהודה בחול הדק ודברי חכמ' בחול הגס סיד כדי לסוד קטנה שבבנות ר'
יהודה אומר כדי לעשות כילכול ר' נחמיה אומר כדי לעשות אנדיפי א' ר' נראין
דברי ר' יהודה בזמן שביצה ודברי ר' נחמיה בזמן שחבוט: [21] קנה כדי לעשות קולמוס
ומגיע לקישרי אצבעותיו בולם כדי לעשות ממנו צלוחית קטנה של פלייטין סכוכית אחרים

1 י י"ג ב' (י' א'); ג ע"ה: | 2 י י"א א' (ס' א'); ג ע"א | 7 ע' לעיל מעשר שני א' י"ג; י שם; ג ע"ו: |
10 י שם; ג ע"ז: 12 י י"א ב' (ס' ג'); ג ע"א | 14 י שם ס'; ג שם | 17 י שם (ס' ג'); ג ע"ט: |
19 ג פ': | 21 י שם (ס' ד'); ג קמ"ג | 24 י שם; ג פ': | 28 י שם (ס' ה'), ע"ז ב' (י"ז ה'); ג פ"א |

1 אומר < כל שהוא כיוצא בו ב ד < כשר להצניעו והוכשר לו להצניעו והצניע ובא אחר והוציאו
הרי זה חייב ד < ואי אפשר לו להצניע יכול להוציא אפשר לו להצניע ומצניע ב ד ומן כל עד 2 והצניע <
ב ד | 2 [הסדר אחר בד: משנה ט' י' לפני משנה ח' מן ב לא צייינתי הסדר] 3 של אשה < ב ד |
4 גמיעה ר"א אומר אם של בהמה כדי גמיעה אם של אשה ב ד | 4 על פי קלור ב ד | 7 לחוורד ב
לחרוד ד | 8 לולבי זרדין | 11 לקפיפה ב | 13 משהראה ב ד | 14 ויש ב ד | 14 שלו] הלובן ב ד |
15 ובכולו ב ד | 17 חובים | 17 דיתקאות ב ד | 17 הפותקאו' ד הפתקאות ב | 17 הרי זה < ב |
17 חייב < קלף ודוכסוסטוס כל שהן הרי זה חייב א | 18 את המזוזה ב ד | 19 לעשות] לעשור ב |
20 לעשות < מהן ב ד | 21 מולירה ב מולידה ד | 22 ואילו היה מלובש ב ד | 23 הוציאן < ב |
23 הרי זה < ב ד | 24 כזבל | 24 כדי לכסות ב ד | 25 מלוא פי הכף | 26 ר' יהודה] ר' עקיבה
ב ד | 27 אמר רבי ב א"ר ד | 28 שהיא כביצה ב ד 28 ר' נחמיה] חכמים א | 28 שהוא חבוט |
29 בילס ב בולמס ד | 29 כדי < | 29 צלוחית] צנורה ב | 29 של פילייטון < ב 29 זכוכית |

1 אומ' כדי לפצוע בה שתי נימין כאחת: [22] צרור אבן ר' אליע' בן יעקב אומ' משקל
עשרה דינרים ר' אלע' אומר כדי לעשותן מסופות: [23] מנין למאדים בשבת שהוא חייב
שנ' ועורות אלים מאודמים איזו היא חבורה כל שיוצא ממנה דם ואף
על פי שאין יכול לצאת ומנין לדם שהוא משקה שנ' ודם חללים ישתה: [24] מנין
5 ליין שהוא משקה שנ' ודם ענב תשתה חמר: [25] מנין לדבש שהוא משקה שנ'
ויניקהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא משקה שנ' משתה שמנים משתה
שמרים: [26] מנין לחלב שהוא משקה שנ' ותפתח את נוד החלב ותשקהו:
[27] מנין לטל שהוא משקה שנ' וימץ טל מן הגיזה מ' הס' מים מנין לדם
שהוא משקה שנ' מקור דמיה ואומר ביום ההוא יהיה מקור נפתח וגו' מנין
10 לדמעת העין שהוא משקה שנ' ותשקמו בדמעות שליש: [28] מנין למימי האף
שהן משקה שנ' ועפעפינו יזלו מים: [29] מנין לזרוע שהוא יד שנ' ותהיינה
העבתים אשר על זרועותיו וימסו אסוריו מעל ידיו: [30] מנין למי
שאחזו בולמוס שמאכילין אותו דבילה שנ' ויתנו לו פלח דבילה ושני צימוקים
וג': [31] המוציא שני נסרים כאחד הרי זה חייב תורי דקל שנים זמורה לנטיעה אחת
15 לבהמה כמלא פי הגדי לעצים כשיעור עצים ולהזאה כשיעור הזאה גרעינין שנים ולבהמה
כמלא פי חזיר וכמה מלא פי חזיר אחת אחרים אומר לחשבון חמש: [32] המוציא מאבני
בית המנוגע מעציו ומאבניו כל שהוא הרי זה חייב: [33] כוחל ר' שמע' בן אלעזר אומ'
אם לרפואה כדי לכחול עין אחת אם לתכשיט כדי לכחול שתי עינים: [34] המוציא בהמה
חיה ועוף בין חיין ובין מתים הרי זה חייב ר' נתן אומר מתים חייב חיין פטור:
20 ט (י) [1] המוציא שתי נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה חייב מפני שמתקינן לנישבין:
[2] המוציא שני זייפין מן הקשה שבחזיר הרי חייב ר' שמע' בן אלעזר אומר אפילו אחת
יש חולקין בחזיר בין חטרתו לשאר גופו: [3] המוציא מצמר גפן ומצמר כלך מצמר גמלים
ומצמר ארנביים ומצמר חיה שבים ושאר כל הנטוין כולן מלא הסיט כפול הרי זה חייב
הבגד והשק והעור כשיעור לטומאתן כך שיעור להוצאתן: [4] המוציא בין כלים גדולים
25 בין כלים קטנים הרי זה חייב המוציא גחלת כל שהוא המוציא שלהבת כל שהוא הרי זה
חייב: [5] ברזל ר' שמע' בן אלעזר אומר כדי לעשות ממנו צינורא קטנה נעורת של פשתן
כדי לעשות ממנו פתילה קטנה לנר: [6] משיחה ר' נתן אומר כדי לקשור בה בין כתיפיו
מוכין כדי ליתן לתוך כדור קטנה וכמה כדור קטנה כאגוז: . . . [7] כדי ליטול ממנו

1 י י"א ב' (ס' ו') | 2 י י"ד ב' (י"ד א'); ג נדה ל"ה | 3 שמות כ"ה ה' | 4 במדבר כ"ג כ"ד | 5 דברים
ל"ב י"ד | 6 שם שם י"ג | 6/7 ישעיה כ"ה ו' | 7 שופטים ד' י"ט | 8 שם ו' ל"ט | 9 ויקרא כ' י"ח | 9 זכריה
י"ג א' | 10 תהלים פ' ו' | 11 ירמיה ע' י"ז 11/12 שופטים ט"ו י"ד | 12 י יומא נ"ה צ' (ס' ה'); ג שם פ"ג |
13 שמואל א' ל' י"ב | 14 י י"א ד' (ס' ב') | 16 ג ל' | 17 ג פ' | 18 ג ל"ד | 20 י שם | 21 ג ע"ט;
י י' ד' (סוף ז') | 24 ג בילה ל"ט | 27 ג ל' | 28 ע"ט |

1 בה < | 1 כאחת] כאחד ד כאבן ב | 1 צרור אבן] כרו' ואבן | 2 מסיפס ב ד | 3 ועורות < |
3 מאדמים ב ד פ | 3 שיצא ב ד | 3 דם < נצרר הדם ב ד | 4 לצאת < הרי זה חייב ב ד |
6 מסלע < וגומ' | 7 נאד ב ד נאוד פ | 8 מ' הס' מים] וגו' < ב | 8 לדם < הנדה ב ד |
9 ממקור דמיה ב ד (ויקרא י"ב ב') | 9 וגו'] לבית דוד ד < וליש' ירוש' לחט' ולנידה ב | 10 למי
האף ב ד | 11 ועפעפי ב ד | 12 זרועותיו < כפשתים ב ד פ | 13 דבילה < קעילי' | 13 ושני
צימוקים < ב ד | 14 שנים] אחד ב ד | 14 אחת לנטיעה ד אחת < ב | 20 שני ב ד | 20 הרי זה
חייב ב ד | 20 לנישבין] לנשבים לכשפים ד | 21 זפין ב ד | 21 הקשה] הקשר | 21 אחד ב ד |
22 בחזיר < | 23 וצמר כלך ב | 24 לטמאן ב ד 24 להוציאן ב ד | 25 כל שהוא < הרי זה
חייב ב ד | 26 ממנו < דרבן נחשת כדי לעשות ב ד | 27 מן ר' נתן עד 28 קטנה < ב |
28 . . .] ארגמן ב ד |

1 דוגמא לאירא אסטים וקוצה ופואה כדי לצבוע בגד קטן וכמה בגד קטן כְּסִבְּכא: [8] נתכוון
להוציא לתוך פונדתו ופיה נתון בין פונדתו לחלוקו ובחפת חלוקו פטור אם נתכוון להוציא
בפונדתו ופיה למטה ר׳ יהודה מחייב אמר ר׳ יהודה אני אמרתי דבר אחד והן אמרו דבר
אחד אני אומר להם אין אתם מודים במתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו שהוא פטור
5 ואם נתכוון להוציא לאחריו שהוא חייב: [9] והן אמרו לי דבר אחד אין אתה מודה במוציא
לאחר ידו וברגלו בפיו ובמרפיקו שהוא פטור שלא הוציא כדרך המוציאין אני לא מצאתי
תשובה לדבריהם והם לא מצאו תשובה לדבריי: [10] שנים אוחזין במלגז ולוגזין בכרכר
ושובטין בקולמוס וכותבין בקנה והוציאו לרשות הרבים שניהם פטורין בעיגול של דבילה
והוציאוהו לרש׳ הרב׳ בקורה והוציאוה לרשות הרב׳ שניהם פטורין ר׳ יהודה אומר אם אין
10 יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורין שאין שנים חייבין על מלאכה אחת שנים
שעשה אחד מהם מלאכה בשבת ואין ידוע איזה הוא יביאו חטאת בשותפות ויתנו עליה
ותיאכל דברי ר׳ שמע׳ ור׳ יוסי פוטר ומודי ר׳ יוסי שזה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם
תלוי ומודה ר׳ יוסי בשנים שהיה אחד מהם מחוסר כפרה ואין ידוע איזה הוא שיביאו
חטאת בשותפות ויתנו עליה ותיאכל: [11] הוציא חצי גרוגרות ונתנו לתוך ארבע אמות וחזר
15 והוציא חצי גרוגרות ונתנו לתוך ארבע אמות אחרות אם העבירן דרך עליו חייב ואם לאו
פטור: [11] הנוטל מלא הזוג משערו חייב ר׳ אליעזר אומר אפילו אחת: [12] הכורר שחורות
מבין לבנות ולבנות מבין שחורות הרי זה חייב ר׳ שמע׳ בן אלע׳ אומר צפורן שפרשה
רובה וציצין שפרשו רובן נטלין בשבת ואם נטלן בכלי הרי זה חייב: [13] החולב והמחבץ
והמגבין כגרוגרת והמכבד והמרביץ והרודה חלת דבש בשבת חייב חטאת וביום טוב לוקה
20 ארבעים דברי ר׳ אליעזר וחכמ׳ אומ׳ בין ביום טוב ובין בשבת אינו חייב אלא משום
שבות ר׳ שמעון בן אלע׳ אומר משום ר׳ אליע׳ הגודלת והכוחלת והפוקסת לעצמה פטורה
לאחרות חייבת וכן היה ר׳ שמע׳ בן אלע׳ אומר משום ר׳ אליעזר לא תקנח אשה פניה
בבגד שיש בו שרק: [14] התולש בין בימינו ובין בשמאלו הרי זה חייב לאחר ידו ברגלו
ובמרפיקו או שהיה מהלך על גבי הארץ ונתזו צרורות מתחת רגליו ונפלו על גבי עשבים
25 ותלשן פטור מהלך אדם על גבי עשבים ועל גבי צרורות בשבת ואינו חושש: [15] התולש
עולשין לאכילה כגרוגרת לבהמה כמלא פי הגדי לתקן בארץ כל שהן אם היה מתכוין
בכולן חייב שתים אם היה מתעסק ותלש פטור: [16] המזרד זרדין לאכילה כגרוגרת לבהמה

1 י י״ב ג׳ (י׳ ד׳); ג ל״ב: | 7 ת ויקרא פרש׳ ז׳; י סס (י׳ ה׳); ג ל״ג | 10/11 י יבמות ה׳ ג׳ (ד׳ ג׳) |
14 י ג׳ ג׳ (ה׳ ה׳) | 16 ג ל״ד: | 16 ג סס | 18 י י׳ ג׳ (ז׳ ג׳) | 23 ג עירובין ק׳ | 25 י י׳ ה׳ (ז׳ ג׳);
ג ק״ג | 27 י סס, וע׳ י׳ ג׳ ג׳ (סוף י״ה); ג סס |

1 לאירה ב ד | 1 אסטים] סטיט ב סטים ד | 1 וקוצה] וקוץ | 1 לצבוע בגד מהן ב בהן בגד ד | 1 פי
סבכה ב ד | 1 המתכוין ב ד | 2 בפונדתו | 2 ופיה למעלה והוציא בפונדו ופיה למטה בתוך פונדתו
והוציא בין פונדתו לחלוקו ב ד | 2 ובחפת] ובשפת ב ד | 2 המתכוין ב ד | 4 אין] אי ב ד |
5 שאם ב | 6 באחר ידו ב ד | 6 ואחר רגלו ב ד | 9 שניהם פטורין < ב | 9 שניהם פטורין < ב |
10 להוציאה והוציאה ב ד | שנים < חייבין [בב היה כתוב „פטורין" אבל נקוד עליו וכתוב „חייבין"]
ר׳ שמעון אומר אף על פי שאין אחד יכול להוציאה והוצאוה שניים פטורין ב ד | 11 בשבת < ב ד |
11 יביאו < שניהם ב ד | 14 ותיאכל < הוציא כחצי גרוגרת וחזר והוציא כחצי גרוגרת בהעלם אחד
חייב בשני [בשתי ב] העלמות פטור נאכל הראשון עד שלא הוציא [ישב ב] השני בין בהעלם אחד בין
בשני העלמות פטור ב ד | 14 בתוך ב ד | 16 משערו] בסערו ב | 16 הרי זה חייב ב ד | 16 אחד |
18 ונטלו בשבת פטור ב ד | 18 ואם < ב ד | 19 והמגבן ב ד | 19 והמכבד < ב ד | 19 והמרבץ
ב ד < והמרחיץ והסך ב ד | 20 בין בשבת בין ביום טוב ב ד < פטור ב | 20 אלא] כי אם ב |
20 משום < ב | 23 סרק ב ד | 23 באחת ידו ב ד | 23 ברגלו < בפיו ב ד | 25 ותלש ב ד |
26 לאכול ב ד | 26 הארץ ב ד | 26 אם נתכוון ב ד |

1 כמלא פי הגדי לתקן באילן כל שהן אם היה מתכוין בכולן חייב שתים אם היה
מתעסק וזרד פטור: [17] החופר והחורש והחורץ מלאכה אחת הן הדש והכותש והנופט
מלאכה אחת הן התולש והבוצר והקוצר והמוסק והגודד והאורה כולן מלאכה אחת הן:
[18] המכבס והסוחט מלאכה אחת היא ר׳ ישמע׳ בנו של יוחנן בן ברוקה אומר צבעין קבעו
5 צביעה מלאכה בפני עצמה: [19] הבורר והטוחן המרקיד והאופה לאכילה כגרוגרת לבהמה
כמלא פי הגדי לצבוע כדי לצבוע בגד קטן ושאר כל הדברים כשיעור לטומאתן כך שיעור
להוצאתן: [20] התולש כנף מן העוף הקוטמו והמורטו חייב שתי חטאות: [21] אין יונקין
בבהמה טהורה ביום טוב ואין צריך לומר בשבת אבא שאול אומר יונקין היינו מבהמה
טהורה ביום טוב: [22] לא תקל אשה מדדיה ותחלוב לתוך כוס או לתוך הקערה ותניק
10 את בנה אין יונקין לא מן הנכרית ולא מן בהמה טמאה ואם היה דבר של סכנה אין לך
דבר שעומד בפני פיקוח נפש:

י (יא) [1] הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע תוך ארבע אמות
פטור חוץ לארבע אמות חייב הזורק מן האסרטא לדיר או לסהר ולמוקצה ולחצר אפילו
הן בבקעה הרי זה חייב הזורק מן החנות דרך סטיו לפלטיא פטור: [2] שתי בקעות זו על
15 גבי זו זרק מן התחתונה לעליונה ומן העליונה לתחתונה פטור סרטא על גבי בקעה וזרק
מן האיסרטא לבקעה פטור ר׳ שמעון אומר אם יש במקום שזרק עומק עשרה טפחים הרי
זה חייב: [3] מבוי ששוה לרשות היחיד ועשוי מדרון לרשות הרבים אם יש גבוה
עשרה טפחים כתוך ארבע אמות אין צריך לחי וקורה: [3] רשות הרבים השופע לרשות
היחיד הרי זה כרשות היחיד שוה לרשות הרבים ועשוי מדרון לרשות היחיד אם יש גובה
20 עשרה טפחים בתוך ארבע אמות אין צריך לחי וקורה רשות היחיד השופע לרשות היחיד
הרי היא כרשות היחיד לר׳ הרבים הרי היא כרשות הרבים: [4] תל ברשות הרבים ר׳
חנניא בן גמליאל אומר אם יש גובה עשרה טפחים בתוך ארבע אמות הנוטל ממנו והנותן
על גביה חייב פחות מכאן תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב: [5] עמוד ברשות
הרב׳ גבוה עשרה ורוחב ארבע הנוטל ממנו והנותן על גביו חייב פחות מיכן תוך ארבע
25 אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב: [6] גג ברשות הרב׳ גבוה עשרה ורוחב ארבעה
הנוטל ממנו והנותן על גביו חייב פחות מיכן תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות
חייב: [7] מנורה ברשות הרב׳ גבוהה עשרה טפחים ופרח שבראשה רוחב ארבעה הנוטל

2 י י׳ ג׳ ג׳ (ג׳ ג׳); ג ע״ג | 4 י סס; ג ע״ד | 5 סס | 7 י סס; ג עד: | 7 ג יבמות ק״ד | 9 י ע״ז
ח׳ ג׳ (ג׳ ה׳), סנהדרין כ״ח ג׳ (ג׳ ד׳); ג פסחים כ״ה | 12 י י״ב ג׳ ג׳ (י״א ה׳); ג ל״ז ל״ח | 14 ע׳ סס; ג ק |
16 סס | 21 סס | 23 סס | 25 סס | 27 י ג׳ ד׳ (ה׳ ה׳); ג ל״ח ל״ט |

1 היה < | 2 וזירד ד ותלש ב | 3 והקוצר והבוצר ב ד | 3 והגודר ב ד | 3 והאורה] והעודר
ב ד | 3 הן] הדש ב < ד | 4 המכבש ב ד | 4 היא < ב ד | 5 צביעה] סחיטה ב ד |
5 המרקד ב ד < והלש ב ד | 6 לצבוע < בו ב ד | 6 לטומאן ב | 7 להוציאן ב ד |
7 שתי] שלש ב ד | 8 מבהמה ב ד | 10 סכנה מות׳ שאין | 10 לך] כל ב ד | 11 עומד ד < ב
11 נפש < חוץ מע״ז וגלוי עריות ושפיכות דמים | 12 מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים
באמצע ב | 13 חייב < שתי סרטאות זו על גבי זו זרק מן העליונה לתחתונה חוץ לארבע אמות חייב
לתוך ארבע אמות פטור ב ד | 13 זרק ב ד | 13 ולסהר ב ד | 14 פטור < מן החנות לסטיו ומסטיו
לפלטיו חייב ב ד | 15 לתחתונה < בתוך ארבע אמות ב ד | 15 פטור < חוץ לארבע אמות חייב
[חייב < ב] ב ד | 15 אסטרטא ב ד | 16 האסטרטא ב ד | 17 שעשה ב | 17 גובה ב | 20 מן לרשות
עד 21 היחיד < ב ד | 21 הרבים < שוה לכאן ולכאן וגבוה מן האמצע אם יש גובה עשרה
טפחים בתוך ד׳ אמות אין צריך לחי וקורה רשות היחיד השופע לרשות היחיד הרי היא כרשות היחיד
לרשות הרבים הרי הוא כרשות הרבים ב ד | 24 נטל הימנו ונתן על גביו ב ד | 25 משנה ו׳ לפני
ה׳ ב ד | 26 ונטל ממנו ונתן ב ד | 26 פטור < ב | 27 טפחים < ב ד |

ממנה והנותן על גבה חייב פחות מיכן תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב: 1
[8] עגלה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים אחד הפורק ואחד הטוען חייב: [9] הזורק בכותל
למעלה מעשרה טפחים והלכה וישבה לה בחור שהוא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים
הרי זה חייב שאין מטלטלין מרשות לרשות: [10] כגון אילו המשחקין בכדור לרש' הר'
ויצאת הכדור מתחת ידו של אחד מהם חוץ לארבע אמות הרי זה קונה לרשות הרבים 5
גבוהה עשר' טפחים וכן בגומא אין מטלטלין מתוכן לרשות הרבים ולא מרש' הרב' לתוכן
אבל יורד לתוכן ואוכל פחות מיכן בתוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות הרי זה
חייב: [11] לשון ים הנכנס לחצר אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עושה לו מחיצה
גבוהה עשרה טפחים במה דברים אמורים בזמן שנכנס לפירצה שהיא יתירה על עשר
אמות אבל נכנס בפתח אין צריך כלום: [12] סלע שבים גבוה עשרה טפחים אין מטלטלי' 10
מתוכו לים ולא מן הים לתוכו פחות מיכן הרי זה מותר ובלבד שיהא כבית סאתים:
[13] הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים מן הים לספינה ומן הספינה לחברתה פטור זרק
מאיסטרטיא לים פטור ר' שמע' אומר אם יש במקום שזרק עומק עשרה טפחים הרי זה
חייב ובבור אפילו עומק מאה אמה הרי זה חייב: [14] ספינה שבים גבוהה עשרה טפחים
אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה ר' יהודה אומר עמוקה עשרה ואין גבוהה 15
עשרה מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה: [15] ספינות קשורות זו בזו מטלטלין
ומערבין מזו לזו הותרו חזרו לאיסורן חזרו וקשרום בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין
מוטעין חזרו להיתירן שכל מחיצה הנעשית בשבת בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין הרי
זו מחיצה: [16] בתים שבספינה חייבין בעירוב ושאר שאין להם בתים הרי הן כשרויין בחצר:
[17] לווחין שבספינה אין מטלטלין אותן ואם היו מכסין בהם פירות או אוכלין הרי הן 20
כיסויי הכלים ומטלטלין אותן: [18] לא יתלה אדם בשורש אילן למעלה מעשרה טפחים
ויטבול אלא אם כן היו רגליו נוגעות בארץ אבל נתלה הוא בחבל הקשור בסלע או
בספינה ויורד וטובל: [19] הזורק מרשות הרב' לרשות היחיד ונזכר לאחר שיצתה מידו
קלטה אחר או שקלטה כלב או שנשרפה ר' מחייב וחכמ' פוטרין ומודה ר' לחכמ' שאם
זרק מרשות היחיד לרשות הרבים שהוא פטור עד שעה שתנוח זה הכלל כל חייבי חטאות 25
אינן חייבין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה תחילתן שגגה וסופן זדון תחילתן זדון וסופן
שגגה פטורין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה אם יש בשגגה של אחד מהם כדי לעשות
מלאכה חייב כיצד היה יודע שהוא שבת והזיד במלאכה זה הוא מזיד האמור בתורה ואם
מתעסק פטור אבל שגג בשבת והזיד במלאכה או שהיה יודע שהוא שבת ונתכוון לעשות
מלאכה אבל לא היה יודע שעל אותה מלאכה חייב חטאת זה הוא שוגג האמור בתורה: 30

יא (יב) [1] הבונה כל שהוא הרי זה חייב ר' יוסי אומר אחד נותן את האבן ואחד נותן **יא**

2 י סס; ג סס | 4 סס | 8 י י"ג ג' (י"א ה'); ג עירובין י"ג | 12 י י"ג א' (סס); ג ק' ק"א | 16 י סס;
ג סס | 19 ג סס | 20 י ע"ז א' (י"ז א') | 21 ג סס | 23 י ג' ג' (א' א'); ג ק"ג | 25 סס, י י"ג ג'
(ג' א'); ג ק"ג | 31 י י"ג ג' (י"ג א'); ג ק"ג: |

3 בחור] בבור | 4 ברשות הרבים ב ד | 5 הרי זה > חייב ב ד | 5 קונה] קופה ב ד | 5 ברשות
הרבים ב ד | 6 גומה ב ד | 7/8 חוץ לארבע אמות הרי זה חייב > ב | 9 עשרה | 10 הנכנס
> (ומקומו ריק) ב | 12 הרי זה פטור ב | 13 מן האסתרטי ב מן האסתרטא ד | 16/17 מערבין
[מעורבין ב] ומטלטלין ב ד | 18 להיתירן > מחצלות פרוסות [פרושות ב] ברשות הרבים מערבין
ומטלטלין מזו לזו הוקפלו חזרו לאיסורן חזרו ופרסום בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין חזרו
להתרן ב ד | 19 ושאר > ספינות | 21 אדן ב | 22 ויורד וטובל ב ד | 22 רגליו > ב | 23 מרשות
היחיד לרשות הרבים ב ד | 25 מרשות הרבים לרשות היחיד ב ד | 29 אבל > ב ד | 29 לעשות >
בה ב ד |

1 את הטיט הנותן את הטיט חייב נטל את האבן ונתנה על גבי דימוס והתקינה לבינין אף
על פי שלא נתן עליה את הטיט הרי זה חייב והרי היא כקרקע לכל דבר: [2] המכה בפטיש
אחד טפיחה גדולה ואחד טפיחה קטנה הרי זה חייב רבן שמעון בן גמליאל אומר אף
המכה בקורנס על הסדן בשעת גמר מלאכה חייב שכך מרדדין טסין לעבודת המשכן:
5 [3] הקודח והגורר והקוצץ כל שהוא הרי זה אינו חייב עד שיקדח את כולו עד שיגור את
כולו עד שיקוץ את כולו הצר צורה עד שיצור את כולה הצובע עד שיצבע את כולו
המעבד את העור עד שיעבד את כולו: [4] המכבה והמבעיר חייב הנותן שמן בנר אף על
פי שיש בו שמן הרי זה חייב טלטלו ממקום למקום פטור הטהו על צידו הרי זה חייב:
[5] היו לפניו שתי נרות דולקין נתכוון לכבות את הנר הזו וכיבה את זו חייב שתי נירות
10 כבין נתכוון להבעיר את זו והבעיר את זו חייב אחד כבה ואחד דולק נתכוון לכבות את
הדלק והבעיר את הכבה להבעיר את הכבה וכיבה את הדלק חייב אם נתכוון וכיבה את
הדלק והבעיר את הכבה בנשימה אחת חייב שתי חטאות אחד הנותן את האור ואחד הנותן
את העצים ואחד הנותן את הקדירה ואחר הנותן את המים ואחד הנותן את הבשר ואחד
נותן את התבלין ובא אחר והגים שתים האחרונים חייבין: [6] הסורט סריטה אחת על גבי
15 שני נסרים כאחת הרי זה חייב א' ר' יוסי שכך רושמין על גבי המשכן לידע איזה הוא
בן זוגו: [7] כתב אות אחת בראש הירעה מיכן ואות אחת בראש הירעה מיכן אף על פי
מדביקן זו לזו והן נראות חייב ואם לאו פטור כתב אות אחת ובא אחר וכתב אות אחת
אפילו כל השם כולו אפילו כל הספר כולו פטור כתב אות אחת להשלים את הספר
חייב: [8] המקרע את העור כתבנית הכתב פטור הרושם על העור כתבנית הכתב חייב
20 כתב בקליפי אגוזים ובקליפי רימונים בדם הקרוש בחלב הקרוש על עלי זית על עלי
חרוב ועל עלי דלעת ועל כל דבר שהוא של קיימא חייב על עלי כרישין על עלי
בצלים ועל עלי חזרין ועל עלי ירקות ועל כל דבר שאינו של קיימא פטור זה הכלל
כתב דבר שהוא של קיימא על דבר שאינו של קיימא או דבר שאינו של קיימא על דבר
שהוא של קיימא פטור ואינו חייב עד שיכתוב דבר של קיימא על דבר שהוא של קיימא:
25 [9] כתב אות אחת גדולה אף על פי שיש במקומה כדי לכתוב שתי אותות פטור: [10] המוחק
אות אחת גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתי אותות פטור אמר ר' מנחם בר' יוסי זה
חומר במוחק מבכותב הומר בכותב שהכותב לקלקל חייב והמוחק לקלקל פטור: [11] נפל
הדיו על גבי הספר ומחקו שעוה על גבי הפינקס ומחקו אם יש במקומה כדי לכתוב שתי
אותות חייב המוחק לקלקל אין לך שהוא חייב אלא מוחק על מנת לכתוב והמוחק על מנת
30 לתקן כל שהוא חייב: [12] הכותב אות אחת ועשאה שתי אותיות ועשאן אות
אחת חייב נתכוון לכתוב אות אחת ונעשו שתי אותיות ונעשו בידו אות אחת

2 ג סס | 5 י סס | 7 ג ביצה כ"ג | 9 י ה' א' (ג' ה'); ג כריתות כ' | 12 ג ביצה ל"ד | 14 י י"ג ד'
(י"ג ד'); ג ק"ג: | 17 סס וסס | 20 י סס; ג ק"ע, גיטין י"ט; | 26 י י' ג' (ג' ג') | 31 י י"ג ד' (י"ג ד'); ג ק"ד |

1 הרי זה חייב ב ד | 1 הנוטל ב ד | 1 דמוס ב דמו' ד | 4 גמר > ב ד | 4 שכן ב ד | 5 שיקדיח
ב ד | 5 שיגדור | 6 הצובע > את העור ב ד | 8 הרי זה חייב > א | 9 הנר > ב ד | 9 זה ב ד |
12 נותן ב ד | 13 נותן ב ד | 14 והגים > כולן חייבין אחד נותן את הקדרה ואחד נותן את המים
ואחד נותן את הבשר וא' נותן את התבלין ואחד מביא את העור ואחד נותן את העצים ובא אחד והגים
ב ד | 14 ושנים ב ד | 15 כאחד ב ד | 15 יוסי > לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם | 15 שכן |
17 שמדביקן | 18 אחת > והשלים את השם אות אחת ב ד | 18 והשלים ב ד | 19 את] על ב ד |
20 הקורש | 20 עלה ב ד | 21 עלה ב ד | 22 מן פטור עד 23 על . . קיימא > ב | 24 מן פטור,
עד על . . קיימא > ב | 25 הכותב ב ד | 25 אף על פי] אם ב | 25 אותיות ב ד | 26 אותיות ב
ד | 26 פטור] חייב ב ד | 27/28 נפלה דיו ב ד | 28 מחקה ב ד | 29 אותיות ב ד | 30 הרי זה
חייב ב ד | 30 ועשאן | 30 אעשאן א | 31 הרי זה חייב | 31 ונעשו > בידו ב ד | 31 אותות ב |

1 פטור: [13] הכותב שני ניקודין ובא אחד וגמרן ועשאן שתי אותיות האחרון חייב הכותב
על הזוית מבפנים חייב ומבחוץ פטור: [14] המצייר בקליפי פולין ובקליפי תורמוסין פטור:
[15] המסרט על בשרו ר' אליע' מחייב וחכמ' פוטרין א' להם ר' אליע' והלא בן סטדא לא
למד אלא בכך אמרו לו מפני שוטה אחד נאבד את כל הפיקחין: [16] אחד האוחז בקולמוס
5 ואחד אוחז בידו וכותב האוחז בקולמוס חייב והאוחז בידו פטור נתכוון לסייעו האוחז בידו
חייב והאחז בקולמוס פטור שוגג אוחז בקולמוס ומזיד אוחז בידו וכותב חייב מזיד אוחז
בקולמוס ושוגג אוחז בידו וכותב פטור: [17]קטן אוחז בקולמוס וגדול אוחז בידו וכותב
חייב גדול אוחז בקולמוס וקטן אוחז בידו וכותב פטור ומודה רבי לחכמ' שאם כתב אות
אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת אות אחת בשבת ואות אחת ביום טוב אות
10 אחת בשבת ואות אחת ביום הכיפורים שהוא פטור שאין שני ימים מצטרפין למלאכה
אחת: [18] אחד נותן את הדיו ואחד נותן את המים ואחד נותן את הקלקנתום שנים
האחרונים חייבין אחד נותן את הקנקנתום ואחד נותן את המים ואחד נותן הדיו האחרון
חייב אחד נותן את הדיו ואחד נותן את המים ואחד נותן את הקמח ואחד נותן מים אחד
נותן את העפר ואחד נותן מים האחרון חייב דברי ר' ר' יוסי בר' יהודה אומר האחרון אינו
15 חייב עד שיגבל:

יב (יג) [1] האורג שני חוטין על גבי הגס ועל גבי האימרא הרי זה חייב ר' אליעזר אומר יב
אפילו אחד האורג שני חוטין על גבי שפה ועל רוחב שלשה הרי זה חייב והאורג שלשה
חוטין כתחילה הרי זה חייב דומה זו לצילצול קטן שארג בו שני חוטין על שלשה בתים
והאורג שלשה חוטין כתחילה הרי זה חייב: [2] שנים שצדו את הצבי שניהם פטורין שאין
20 שנים חייבין על מלאכה אחת צדו הראשון והניחו צדו השיני שניהם חייבים צדו
הראשון ונתנו לשיני הראשון חייב והשיני פטור: [3] הצד צבי בחצר שיש לה שני פתחים
חייב נעל הראשון את הפתח ובא שיני ונעל את השיני השיני חייב והראשון פטור הזר
הראשון ופתח ונעל אף הראשון חייב על צידה שנייה: [4] הצד צבי חיגר וחולה וקטן
פטור הצד יוני שובך ויוני עלייה וציפרין שקינו בטפיחין או בבירה וכל דבר שמחוסר
25 צידה חייב הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדסיאות וכל דבר שאין מחוסר צידה פטור הצד
זבובין ויתושין חייב ור' יהודה פוטר: [5] הצד חגבין בשעת הטל פטור בשעת השרב חייב
אלעזר בן מחבאי אומר אף בשעת השרב אם היו מקלחין פטור הצד בהמה חיה ועוף
שברשות אדם אם היו מחוסרין צידה חייב הצד בהמה חיה ועוף בין אפר שברשות אדם

3 י סס: ג סס | 7 י"ד ה' (י"ג ה'); ג כריתות י' | 11 ג קנ"ה | 16 י י"ד ה' (י"ג ה'); ג ק"ה | 19 י"ד ג' (י"ג ו'); ג ק"ו: | 21 ג סס | 23 י (כים י"ד); ג ק"ו | 26 י סס; ג ק"ו |

1 הרי זה ב ד | 1 פטור < ב | 1 נקודין ב ד | 1 כתב ב ד | 3 סטרא ב סיטרא ד | 4 נאבד] יחייב ב ד | 5 וכותב < פטור ב ד | 5 האוחז בידו] האוחז בקולמוס | 6 בקולמוס] בידו וכותב ב ד | 8 רבי] רבן גמליאל ב ר"א ד | 11 קנקנתום ב ד | 12 חייבין < אחד נתן את הדיו | 12/13 האחרון חייב, עד הקמח] שנים האחרונים חייבין אחד נותן את הדיו ואחד נותן את הקנקנתום וא' נ' את המים האחרון חייב א' נ' את המים וא' נ' את הדיו א' נ' ואחד נותן את הדיו ואחד נותן את המים אחד נותן המים ואחד נותן את הקמח אחד נותן את הקמח ב שנים האחרונים חייבין א' נותן את הדיו ואחד נותן את הקנקנתום וא' נותן את המים האחרון חייב אחד נותן את הקנקנתום וא' נתן את הדיו ואחד נתן המים האחרון חייב אחד נתן את הדיו ואחד נתן את המים אחד נתן את המים ואחד נתן את הדיו אחד נתן את המים ואחד נתן את הקמח אחד נתן את הקמח ד | 14 העפר < אחד נתן את העפר ב ד | 16 הגס] הנס ד [בב כמעט שוים אותיות ג וג] | 16 ר' אלעזר | 17 ספה ב | 17 על רחב שלשה בתים ב ד | 18 על < | 18 בתחלה | 18 רוחב ב ד | 19 חוטין] בתים ב ד | 20 צדו השני והניחו < | 21 ונתנה ב | 22 חייב] פטור ב ד | 22 את השני] את הפתח | 23 אף < ב ד | 23 קטן | 24 שקננו ב ד | 25 הצד < ב ד | 25 הרדסיות ב הרדיסיו' ד | 27 מהבאי | 28 ועוף < מאפר ב ד | 23 מן הצד עד עוף < ב ד | 28 בין אפר] שאינן מן האפר ב לאפר ד |

1 אף על פי שמחוסרין צידה פטור הפורש מצודה לבהמה חיה ועוף אף על פי שנכנסו
לתוכה פטור הפורש מצודה על גבי בהמה חיה ועוף אף על פי שנכנסו לתוכה פטור הפורש מצודה
על גבי בהמה חיה ועוף אם נכנסו לתוכה חייב המפרק בהמה חיה ועוף מן המצודה פטור:
[6] שנים שישבו על הפתח שניהם פטורין שאין ידוע איזה מהן קדם ישבו זה ראשון וזה
5 שיני הראשון חייב והשיני פטור ישב אחד על הפתח ובא אחר וישב לו מבפנים מבפנים
ובא אחר וישב לו מבחוץ היושב על הפתח חייב ושנים אחרונים פטורין: [7] ישב אחד
על הפתח ונמצא צבי בתוכה אף על פי שמתכון לישב עד שתחשך פטור מפני שקדמה
צידה לְמַחְשָׁבָה: [8] אין לועסין מסטיכי בשבת אימתי בזמן שמתכוין לרפואה אם מפני ריח
הפה מותר לא יטיף אדם סם יבש בשיניו אימתי בזמן שמתכוין לרפואה אם מפני ריח הפה
10 הרי זה מותר: [9] החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ ויהא פולט אבל מגמע ובולע
ומטביל כדרכו ואינו חושש: [10] החושש בגרונו לא יערערנו בשמן אבל נותן הוא שמן
הרבה לתוך אניגרון ובולע: [11] החושש בראשו וכן מי שעלו בו חטטין סך את השמן
ואינו סך יין וחומץ שהשמן דרכו לסיכה ויין וחומץ אין דרכן לסיכה: [12] סך אדם שמן
על גבי מכתו ובלבד שלא יטול במוך ובמטלית ויתן על גבי מכתו עושין אלונתיות לחולה
15 בשבת אימתי בזמן שטרפה מערב שבת לא טרפה מערב שבת אסורה שאין טורפין כתחילה
בשבת ואין טורפין יין ושמן לחולה בשבת ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר
טורפין יין ושמן לחולה בשבת אמר ר' שמע בן אלעזר פעם אחת חלה ר' מאיר וביקשנו
לעשות לו ולא הניחנו אמרנו לו ר' נבטל דבריך בחייך אמר לנו אף על פי שאני אומר
כך לא מלאני לבי מימיי לעבור על דברי חברי: [13] שותין מי זבלין ומי דקרין ומניח בהן
20 פניו ידיו ורגליו ולא ידיח בהן את הסנדל ר' יוחנן הסנדלר מתיר רבן שמעון בן גמליאל
אומר האשה מרחצת בנה ביין אף על פי שמתכוונת לו לרפואה רוחץ אדם במי טבריא
ובים הגדול אבל לא במי משרה ולא בימה של סדום אימתי בזמן שמתכוין לרפואה ואם
לעלות מטומאה לטהרה הרי זה מותר: [14] לא יתן אדם מים על גבי ספוג יבש ויתן על
גבי מכתו אבל נותן על גבי רגליו והן יורדין לספוג נותן אדם מוך יבש וספוג יבש על
25 גבי מכתו אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבישין על גבי מכתו נותנין מים לתוך קמח קלי
ובלבד שלא יגבל מפרפרין גלוסקין לחולה בשבת ובלבד שלא יהבץ אבל מחבץ הוא מעשה
קדירה ואוכל ומודים חכמ' לר' אליע' שאין עושין אוהלין כתחילה ביום טוב ואין צריך
לאמר כתחילה בשבת ועל מה נחלקו על שמוסיפין שר' אליעזר אומר מוסיפין ביום טוב
ואין צריך לאמר בשבת וחכמ' אומ' מוסיפין בשבת ואין צריך לאמר ביום טוב ר' אלעזר

4 י י"ד ג' (י"ג ו'), ג סס | 10 לעיל תרומות י' י"ה; י י"ד ד' (י"ד ד') ג קי"ה | 11 סס; סס; סס | 13 לעיל סס; י י"ד ג' (י"ד ג'); ג קל"ד | 19 י סס; ג ק"ע: | 23 ג סס קכ"ה: | 27 ג קכ"ה |

3 על גבי בהמה חיה ועוף] לבהמה חיה ועוף ב ד | 3 אם היו [היו < ב] נכנסין ב ד | 5 אחר < וצדו מבפנים היושב על הפתח חייב והצדו מבפנים פטור ישב אחד על הפתח ובא אחר ב ד | 8 למחשבה < אין לך שחייב אלא המתכוין לצוד אבל [אבל < ב] קדמה צידה למחשבה פטור ב ד < למה זה דומה לנועל את המגדל וצבי בתוכו ולמתכסה בטלית ונמצא צפורית בתוכה אף על פי שמתכוין לישב עד שתחשך פטור מפני שקדמה צידה למחשבה ד < אין לך שחייב אלא המתכוין לצוד אם קדמה צידה למחשבה פטור ב ד | 8 מסטיכי] מוסטבי ב מוסטכין ד | 9 מותר < א | 10 יין וחומץ ופולט ב ד | 14 ויתן על גבי מכתו < ב | 15 מן אימתי עד 17 בשבת < ב | 17 ר'] רבינו ב < ד | 18 תבטל ב ד | 19 ומי דקרין] מי דקלין וכוס עקרין | 21 לו < ב ד | 22 ובים הגדול < | 22 לא < מי הגדר | 22 בימה] במי | 22 אבל אם | 23 אדם < ב | 26 יגבול < נותנין שומשמין ואגוזין לתוך הדבש ובלבד שלא יחבוץ [יגבל ד] ב ד | 26 יחבוץ] יגבל ב ד | 28 כתחילה < ב ד | 28 מן ועל עד 29 בשבת < ב | 28 המוסיפין | 28 אין מוסיפין |

1 כר' שמעון אומר המרכיב קנה של מנורה חייב ושל צריידין פטור ר' סימאי אומר קרן
עגולה חייב ופשוטה פטור נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל הרי זה יחזיר ובלבד שלא יקשר
סנדל שנפסקה אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו יוצאין בו בשבת שתים אסור מפני משאוי
שבת ניפסק עקיבו וניטל חוטמו או שנחלק לשנים אסור מפני משוי שבת נשמט חוטמו
5 הרי זה יחזיר ובלבד שלא יקשר: [15] הדגין והגבינין המסודרין על גבי עלין ועל גבי
קנים מפריק ואוכל ובלבד שלא יחזיר הותל של תמרה ופטליא של גרוגרות מקרע ואוכל
ובלבד שלא יקשור זה הכלל כל קשר שהוא של קיימא ויכול להתירו באחת מידיו או
שאינו של קיימא ואינו יכול להתירו באחת מידיו החבל הקשור בפרה קושרו כאבוס הקשור
באבוס קושרו בפרה: [16] חבל שבתוך הבית מטלטלין אותו ועל הפתק אין מטלטלין אותו
10 אם התקינו בעל הבית להיות משתמש בו מטלטלין אותו חבל דלי שניפסק אין קושרין
אותו אלא עונבין אותו מפצעין באגוזין ומחתכין בדבילה משבת לאותו שבת אבל לא משבת
למוצאי שבת מפני שהוא מתקן מקודש לחול ר' יוסי אומר מפצעין באגוזין ומפרדין
ברימונים ומדיחין בכבושין ביום הכיפ' עם חשיכה ואינו חושש שמא מתקן מקודש לחול
מדיחין כלים משבת לאותה שבת כיזה צד אוכל בהן בלילי שבת מדיחין שיאכל בהן
15 בסעודה בסעודה מדיחין שיאכל בהם במנחה במנחה לא ידיחין מעתה והכוסות מדיחין כל
היום כולו שאין קבע לשתיה מדיחין עשרה כוסות שאם ירצה ישתה באחת מהן מציעין
עשר מיטות שאם ירצה יסב על אחת מהם של בית רבן גמליאל לא היו מקפלין בכלי
לבן שלהן מפני שהן מחליפין:

יג (יד) [1] אף על פי שאמרו אין קורין בכתבי הקודש אבל שונין ודורשין בהן ואין יג
20 צריך לומר דבר לבדוק נוטל ובודק אמר ר' נחמיא מפני מה אמרו אין קורין בכתבי הקודש
מפני שטרי הדיוטות יאמרו בכתבי הקודש אין קורין קל וחומר בשטרי הדיוטות: [2] היו
כתובין תרגום ובכל לשון מצילין אותן וגונזין אותן א' ר' יוסי פעם אחת הלך ר' חלפתא
אצל רבן גמליאל לטבריא מצאו שיושב על שולחנו של יוחנן בן הנזוף ובידו ספר איוב
תרגום והיה קורא בו אמר לו ר' חלפתא זכור הייתי ברבן גמליאל הזקן אבי אביך שהיה
25 יושב על גבי מעלה בהר הבית והביא לפניו ספר איוב תרגום וא' לבנאי ובנאו תחת הנדבך:
[3] באותה שעה שלה רבן גמליאל וגנזו ר' יוסי בר' יהודה אומר עריבה של טיט כפה עליו
ר' אומר שתי תשובות בדבר טיט לא היה בהר הבית דבר אחר וכי מאבדין אתו ביד
אלא מניחין אותו במקום התרופה והן מרקיבין מאיליהן: [4] היו כתובין בסם ובסיקרא
בקומוס ובקנקנתום מצילין אותן וגונזן אותן ברכות אף על פי שיש בהם מאותות השם
30 ומעיינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן אלא נשרפין במקומן מיכאן אמרו כותבי ברכות
כשורפי תורה ומעשה באחד שהיה כותב את הברכות אמרו עליו לפני ר' ישמעאל הלך

1 י י"ג ג' (י"ב א'); ג מ"ז | 3 י מ' א' (ו' ב'); ג קמ"ס: | 5 י ט"ו א' (ט"ו א'); ג קמ"ו | 8 י ז' ב' (ה' ב'); ג קי"ג | 9 י סם; ג קט"ו | 14 י ט"ו ב' (ט"ו ג'); ג קי"ס, קמ"ג | 19 י ט"ו א (ט"ז א'); ג קט"ז; סופרים ט"ו | 21 סם | 26 סם | 27 סם:

1 חייב < לשלם | 1 ושל סיידין ב ד | 2 וסנדל < או שנשמט רוב הרגל ב ד | 3 בשבת < ב ד | 4 מסוי ב | 4 נפסק] נשמט ב | 5 עלי עלין א | 5 על גבי קנים ועל גבי עלין ב ד | 6 חותל | 6 ופלטיא ב | 8 מידיו < אין חייבין עליו עד שיהא קשר של קיימא ואי יכול להתירו באחת מידיו ב ד | 8 הקושר | 9 שבהפתק ב ד | 11 באגוזין < ומפרדין ברימונים ב ד | 11 בדבילה] בנבלה | 12 כמתקן ב ד | 12 מן ר' יוסי עד לחול < ב | 14 שבת < אבל לא משבת זו לשבת אחרת ב ד | 14 בהן < לשחרית לשחרית [לשחרית בגליון ב] מדיחן שיאכל בהן ב ד | 15 לסעודה | 15 לסעודה | 15 למנחה למנחה | 16 באחד ב ד | 20 לבדוק < אבל | 22 כותבין | 22 מעשה שהלך | 23 שהיה יושב ב ד | 23 ר' יוחנן | 23 ניזף ב ד | 25 לבנאי תגנזו ד לבניו וגנזו ב | 27 אותן ביד ב ד | 28 התורפה ב ד | 28 והן נרקבין ב מתאבדין ד | 29 מאותיות | 30 אבל גונזין נשרפין ב |

1 ר' ישמעאל לבודקו כשהוא עולה בסולם הרגיש בו נטל טומוס של ברכות ושקעו בספל של מים
כלשון הזה אמר לו ר' ישמעאל עונש האחרון מרובה יותר מן הראשון: [5] הגיליונים וסיפרי
מינין אין מצילין אותן אלא נשרפין הן במקומן הן ואזכרותיהם ר' יוסי הגלילי אומ' בחול
קורא את האזכרות וגונז ושורף את השאר אמר ר' טרפון אקפח את בניי שאם יבואו
5 לידי שאני שורפן הן ואזכרותיהן שאלו הרודף רודף אחריי נכנסתי לבית עבודה זרה
ואיני נכנס לבתיהן שעובדי עבודה זרה אין מכירין אותו וכופרין בו והללו מכירין אותו
וכופרין בו ועליהם הכתוב אומר ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך אמר ר'
ישמעאל ומה אם לעשות שלום בין איש לאשתו אמר המקום שמי שנכתב בקדושה ימחה
על המים ספרי מינין שמטילין איבה וקנאה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים על אחת
10 כמה וכמה שיפרקו הן ואזכרותיהם ואליהם הכתוב אומר הלוא משנאיך יי' אשנא
ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאו' היו לי וכשם
שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מפני המפלות ולא מפני המים
ולא מכל דבר המאבדון: [5] ספר שאחזו האור בראשו אחד נוטלו וקורא בו ואם כבה כבה
טלית שאחזו האור בראשה אחד נוטלה ומתכסה בה וא' כבתה כבתה: [6] כלי שאחזו האור
15 בראש אחד נוטלו ומשתמש בו ואם כבה כבה ספר שנפל לתוך התנור מטמא את התרומה
מכבין להציל בכתבי הקודש אבל לא בתרומה יפה כח הקדש מכח התרומה שבקודש מציל
את כולן ובתרומה אינו מציל אלא כדרך שמציל מחולין מצילין מיום טוב לשבת אבל לא
משבת זו לשבת אחרת ולא משבת ליום טוב ולא משבת ליום הכיפורים ולא מיום
הכיפורים לשבת ואין צריך לאמר מיום טוב לחול: [7] לא יציל ואחר כך יזמין אלא מזמין
20 ואחר כך יציל מציל כפת נקייה אין צריך להציל פת הדראה פת הדראה ואינו צריך לומר
פת נקייה אין מערימין בהן ר' יוסי בר' יהודה אומר מערימין בכך אין מצילין את המת
מפני הדליקה אמר ר' שמע' בן אלע' שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה: [8] השוכח
פת בתנור וקדש עליה היום מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו
לכם ובלבד שלא יעשה עמהם חשבון לאחר השבת הרודה רודה בסכין אבל לא במרדה
25 ר' שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן האור
מפני שמחרך וחכמ' לא הודו לו: [9] נכרי שבא לכבות אין אומ' לו כבה ואל תכבה מעשה
שנפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי משיחין ובאו אנשי קצטרא שבציפורי לכבותה
ולא הניחן וירד ענן מן השמים וכיבה ואמרו חכמי' לא היה צריך אף על פי כן שילח להן
למוצאי שבת סלע לכל אחד ואחד ולהיפרכוס שלהן שיגר לו חמשים דינר: [10] אין מפליגין
30 בים הגדול פחות משלשה ימים קודם לשבת במה דברים אמורים ביורד לדבר הרשות אבל

2 י סם; ג סם מ"ג: | 7 ישעי' כ"ז ח' | 10 תהלים קל"ט כ' כ"א | 13 י ט"ו ד' (ט"ז ג'); ג קי"ז: | 22 ג קי"ז: | 25 י ט"ו ד' (ט"ז ו'); ג ק"כ | 26 י (סם ז'): ג קכ"ב | 29 י ד' א' (א' ח'); ג י"ט |

1 כשהיה עולה ב ד | 1 ונתנו לתוך ספל של מים ב ד | 2 קשה עונש האחרון ב עונש האחרון קשה ד | 2 יותר < | 3 מינין] ע"ז | 4 קורא] קודר ב ד | 5 הן < ב ד | 6 ולא נכנסתי ב ד | 6 בו < ב | 6 אותו < | 7 בו] אותו | 8 לעשות] להטיל ב ד | 9 מינין] ע"ז | 9 וקנאה ותחרות < | 10 שיפרקו] שימחו ב ד | 10 אמר הכתוב ב ד | 11 ומתקוממיך אתקוטט < ב ד ומן תכלית עד שנאתים < ד לאון היו לו < ב ד וגו' ד | 13 וקורא] ומתכסה | 14 ומתכסה] ומשתמש | 14 וא'] אם ב ד | 14 כבה כבה ב | 14 כלי] טלית ב ד | 15 כבתה כבתה ב | 15 לתנור | 16 כתבי | 16 לתרומה | 16 ייפה ב | 16 קדש ב | 17 את] על ב < ד | 19 אלא יזמין ב ד | 20 מציל] הציל ב ד | 20 פת ב ד | 20 ואינו צריך לומר] רשאי להציל ב ד | 21 פת < | 21 בהן] בכך ב ד | 23 עליו] עליה ב ד | 27 בשיחין | 27 קצטרה ב ד | 28 מן השמים < ב ד | 28/29 למוצאי שבת שלח ב ד | 29 ולאפרכוס | 29 שיגר] שלח ב ד | 29 הסדר הכי בב ד (1) אין משכירין כלים לגוי דף 130 שורה 6 עד אסור שורה 12 (2) אין מפליגין שורה 29 (3) מלבן של מיטה שורה 13 |

ביורד לדבר מצוה אפילו בערב שבת הרי זה מותר: [11] ספינה הבאה לים אין יוצאין מתוכה 1
ליבשה אלא אם כן היתה בתוך התחום עד שלא חשיכה ומעשה ברבן גמליאל וזקנים
שהיו באים בספינה וקדש עליהם היום אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם
צופה הייתי והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה אלא שניטרפה ספינה פעמים הרבה
באתה שעה עשה גוי כבש וירד בו אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד בה אמר להן 5
הואיל ולא בפנינו עשה מותרין אנו לירד בו וירדו בו זקנים: [12] אין נותנין כלים לגוי
בערב שבת וברביעי ובחמישי הרי זה מותר: [13] אין משלחין איגרות ביד גוי ערב שבת
וברביעי ובחמישי מותר אמרו עליו על יוסף הכהן שלא נמצא כתב ידו ביד גוי מעולם:
[14] מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור ליקט גוי
עשבים להאכיל לבהמתו מאכיל אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור במה דברים 10
אמורים בגוי שאין מכירו אבל בגוי שמכירו אסור מפני שמרגילו ועושה עמו שבת אחרת
וכולם שעשאום ישראל בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין הרי זה אסור:
[15] מלבין של מיטה ושל עריסה ונקליטי המיטה ולווחין של יסטיכס וכרע של שלחן ויד
של סכין הרי זה לא יחזיר לא החזיר הרי זה פטור ובלבד שלא יתקע ואם תקע חייב
חטאת רבן שמע׳ בן גמל׳ אומר אם היו רפין נוטל ומחזיר: [16] מטלטלין את השופר 15
להשקות את התינוק ואת הקרקש ואת הפינקס ואת המראה לכסות בו את הכלים אין
רואין במראה בשבת ואם היתה קבועה בכותל הרי זה מותר: [17] אין מקרקשין לא את
הזוג לא את הקרקש לתינוק בשבת מטלטלין את המקבת ואת המפסלת ואת המקדיח ואת
הקשתנית ולא יכה במקבת על גבי מפסלת ולא יקדיח בקשתנית כדרך שעושה בחול כלי
גללים וכלי אבנים וכלי אדמה הרי הן ככל הכלים ומטלטלין אותן כרפת בין חקוק בין 20
שאינו חקוק מטלטלין אותה בשבת ולא אמרו חקוק אלא לעינין טומאה מדוכה אם יש
בה שום מטלטלין אותה ואם לאו אין מטלטלין אותה רבן שמעו׳ בן גמליאל אומר מדוכה
קטנה הניתנת על גבי שולחן הרי היא כקערה ומטלטלת בשבת ר׳ יוסי אומר צרור המקורזל
כזית כאגוז כביצה נוטלו ומקנח בו את רגלו ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי אומר מלא היד:

יד (טו) [1] בראשונה היו אומרין שלשה כלים ניטלין בשבת מְקְצוֹע של דבילה וזוֹמָה 25
ליסטרון של קדירה וסכין קטנה שעל גבי השולחן חזרו להיות מוסיפין והולכין עד שאמרו
כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה רבן שמעון בן גמליאל
אומר אף אגוז שבספינה ר׳ יוסי אומר אף צפורן גדולה ר׳ נחמיה אומר אפילו טלית ואפילו
תרווד אין ניטלין אלא לצורך ר׳ שמעון בן אלעזר אומר בית שמאי או׳ אין ניטלין אלא
לצורך ובית הילל אומר לצורך ושלא לצורך דלת שידה תיבה ומגדל נוטלין ולא מחזירין 30

1 י עירובין כ״א ד׳ (ד׳ ג׳); ג סס מ״ג: | 5 י ע״ו ד׳ (סוף ע״ז) | 6 י ד׳ א׳ (א׳ ה׳); ג י״ט | 7 י סס |
9 ג קכ״א | 13 י י״ג א׳ (י״ב א׳); ג מ״ז | 15 י ז׳ ד׳ (ו׳ א׳); ג ל״ה | 17 ג קמ״ט | 22 י ע״ז א׳
(י״ז א׳); ג קמ״ג | 25 י סס (י״ז א׳ ב׳ ד׳); ג קכ״ג קכ״ב |

1 מותר >פוסק עמו על מנת לשבות דברי רבי ר׳ שמעון בן גמליאל אומר מצור לצידון אפילו
בערב שבת מותר ב ד | 3 עליהם] עליו ב ד | 5 באותה ב ד | 5 כבש] סיקלא ב ד | 6 לירד >
בה | 6 נותנין] משכירין | 7 הרי זה > | 10 בהמתו | 11 לשבת ב ד | 13 יסטכס או יסטבס] סקיבס
ב ד | 13 וכרע של] וכרעון | 14 לא החזיר] ואם החזיר ב ד | 16 להשקות > בו ב ד | 16 פינקס >
לתינוק בשבת אין מקרקשין לא את הזוג ולא את הקרקש לתינוק בשבת מטלטלין את הפינקס ב ד |
16 בו] בהן ב ד | 17 בשבת > | 17 הרי זה > ב ד | 17 מן אין מקרקשין עד בשבת > ב ד
[עיין שורה 16] | 18 אין מטלטלין ב ד לא את ב ד | 58 ואת] ולא את ב | 18 המפסלת > |
18 ולא את ב ד | 19 יכה] זכה א | 20 כרפת] כיפת ב ד | 23 הנותנת ב ד | 23 ומטלטלין אותה
ב ד | 23 בשבת > ב ד | 24 רגליו ב ד | 25 זומא | 26 לסטריין ב לסיטרי׳ ד | 28 אגוז] איגן
ב עוגין ד | 28 אפי׳ טלית > ב | 29 ר״ש ב״ג |

1 דלת חלול של בית התרנגולין לא נוטלין ולא מחזירין: [2] מיטה שנישברה היא ושבריה
ניטלין בשבת תרקוש שנשבר הוא ושבריו נוטלין בשבת מגופת חבית שנשברה היא ושבריה
ניטלין בשבת לא יספות הימנה לסמוך בה כרעי המיטה ולכסות בה את הכלים זרקה
באישפה היא ושבריה אין ניטלין בשבת: [3] שיברי תנור ישן אין ניטלין בשבת דברי ר׳
5 יהודה ר׳ יוסי אומר ניטלין בשבת העיד ר׳ יוסי משום ר׳ אליעזר בן יעקב על שברי תנור
ישן שניטלין בשבת ועל כיסויין שאין צריך בית יד אין נוטלין במוט בשבת אבל נוטלין
בשנים שלשה וארבעה הרי זה אסור קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו אם
היה קשור ותלוי פותחין ונועלין בו ואם לאו אין פותחין ונועלין בו רבן שמעון בן גמליאל
אומר מתוקן אף על פי שאינו קשור ואינו תלוי מקל שעשה בראשו מסמר להיות נוטל
10 בה פת מאפפיארות הרי הוא כדקרן ומטלטל בשבת משלשלין את המשלית לעלות בה
דלי או קיתון כלכלה לישב עליה תרנגולת ובהמה טמאה שנפלה לבאר עושין לה פרנסתה
במקומה בשביל שלא תמות: [4] אין מפנין את האוצר כתחילה בשבת אבל עושה בו שביל
כדי שיהא נכנס ויוצא חצר גדולה שירדו בה גשמים והיה בה בית האבל או בית המשתה
מביא תבן בידו ומרדה אבל לא ירדה בידו ובקופה כדרך שעושה בחול חבילה של גמי
15 וכנה של שיחים של שטרות ועורות שאינן עבודין אם התקינן בעל הבית מטלטלין אותן
ואם לאו אין מטלטלין אותן נסרות בין בית האומן אף על פי שפיר ואף על פי מתוקנין
מטלטלין אותן ר׳ יוסי אומר עורות עבודין ושאינן עבודין מטלטלין אותן אבל גיזי צמר
וניצי פשתן ולשונות של ארגמן ומוכין אין מטלטלין אותן: [5] מטלטלין את החדש בשבת
מטלטלין מעשר שני בירושלם אבל לא בגבולין מטלטלין את המדומע באחד ומאה ר׳
20 שמעון בן אלעזר אומר נותן את עיניו באחד מהם ואוכל את השאר: [6] שיברי עריבה
לכסות בהן פי חבית ושל זכוכית לכסות בהם את הפך ר׳ יהודה אומר ובלבד שיהו עושין
מעין מלאכתן שיברי עריבה לצוק בהם מקפה לתינוק ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן לתינוק
[7] הבית שנתגלתה ואבטיח שניקר נוטלן ומניחן במקום המוצנע: [8] מטלטלין את החצב מפני
שהוא מאכל לצביים ואת החרדל מפני שהוא מאכל ליונים רבן שמעון בן גמליאל אומר
25 מטלטלין שברי זכוכית מפני שהן מאכל לנעמיות אמר לו נתן אם כן יטלטלו חבילי זמורות
מפני שהן מאכל לפילין זה הכלל כל שהוא מן המוכן מטלטלין אתו וכל שאינו מן המוכן
אין מטלטלין אותו: [9] מים שנתגלו מטלטלין אותן מפני שהן ראוין לבהמה דברי ר׳ מאיר
ר׳ שמעון בן אלעזר אומר כל עצמן אסור לקיימן מפני סכנת נפשות: [10] חבילי קש וחבילי

1 י י״א ב׳ (ס׳ ד׳); ג קכ״ד | 4 ג קכ״ה | 7 י ע״ז ב׳ (י״ז ג׳); ג קכ״ו | 10 ג קכ״ח | 12 י ע״ז ג׳
(י״ס א׳); ג קכ״ז מ״ע, עירובין ק״ד, | 18 מ י״ס א׳; ג קמ״ב | 20 י י״א ב׳ (ס׳ ו׳); ג קכ״ד: | 23 י ע״ז ג׳
(י״ס ג׳); ג קכ״ס | 27 ג סס |

1 חלול של < ב לול ד | 2 מותרין ליטול ב | 2 טרקוש ב מרקוש ד | 3 ממנו ד < ב <
שבר ב ד | 3 ולא יסמוך ב לא לסמוך ד | 3 ולא לכסות ב ד | 4 לאשפה ב ד | 5 ר׳ יהודה]
ר׳ מאיר ב ד | 5 בשבת < | 6 כסיו ב ד | 7 הרי זה < | 9 ואף על פי שאינו ב ד | 9 מסמר]
מסמך ב | 10 בו את הפת ב ד | 10 מאיפיפירות ב מאיפיפירות ד | 10 בשבת] בחצר ב ד | 11 דלי]
כלי ב | 11 טמאה < ב ד | 11 לתוך הבור ב ד | 14 בידו] בקופה ב ד | 14 ומרדיד ב ד |
14 ובלבד שלא ירדד [ירדה ב] ב ד | 14 חבלים (נסרות עד אותן, לפני חבילה ד) | 14/15 של גמי
וכנה של < | 15 שיחים] טבחים < וטומוס ב ד | 16 נסרים ב ד | 16 של בית אומן ד ששינכמן ב |
16 שפיר] שפין ב ששפין ב | 16 שמתוקנין | 16 ואניצי | 19 מטלטלין] מעלין | 21 את החבית |
21 סכוכית ב | 21 לכסות בהם את הפך] לצוק לתוכה מקפה [פיקפה ב] ב ד | 22 בהם] לתוכה
ב ד | 22 לתינוק < ב ד | 22 ליצוק ב ד | 23 שניכר ב | 24 צבאים ב ד | 24 יונים ד צבאים ב |
25 נעמיות ב ד | 25 לו < ר׳ ב ד | 26 מפני שהוא ב ד | 26 פילין ב ד | 26 מן וכל עד |
27 אותו < ב | 27 אותן < ד < וכל שאינו מן המוכן אין מטלטלין אותן ד |

1 עצים וחבילי זרדן אם התקינן בעל הבית מטלטלין אותן ואם לא אין מטלטלין אותן רבן
שמעון בן גמליאל אומר אם ניטלין באחת יד מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן:
[12]חבילי אזוב והסיאה והקורנית אם הכניסו לעצים ולמאכל בהמה אוכל מהם בשבת קוטם
ואוכל ובלבד שלא יקטום בכלי מולל ואוכל ובלבד שלא ימלול בכלי דברי ר' יהודה
5 וחכמים אומרים מולל בראשי אצבעותיו ואוכל ובלבד שלא ימלול בידו הרבה כחול וכן
באמִיתָא וכן בפֵּיגַם וכן בשאר כל הכלים: [13]שחליים שטרפן מערב שבת נותן לתוכן
חומץ ושמן ואינו טורף אלא מערב ומושך את האְמִיתָה ונותן לתוכה: [14]חרדל ששחקה
מערב שבת מביא דבש ונותן לתוכו ואינו טורף אלא מעריב: [15]שום שריסקו מערב שבת
מביא גריסין ונותן לתוכו ואינו טורף אלא מערב: [16]אין כותשין את המלה במדוך של
10 עץ אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש: [17]המולל מלילות מערב
יום טוב מנפיח בקנון ובתמחוי אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה כדרך שהוא עושה
בחול ר' דוסתאי בר' ינאי אומר משום ר' אליעזר מוללין את המלול ומציעין את המוצע
ואופין על האפוי ומבשלין על המבושל:

טו (טז) [1]אין עוקרין בהמה חיה ועוף ברשות היחיד ואין צריך לומר ברשות הרבים אבל
15 דוחין בהם שיכנסו כופין את הסל לפני האורחים שיעלו ושירדו עלו אסור לטלטלו: [2]כיצד
מסייעין את הבהמה ביום טוב נופח בחוטמו ונותן את הדד לתוך פיו ואוחז בוולד כדי
שלא יפול רבן שמעון בן גמליאל אומר מרחמין היינו בהמה טהורה ביום טוב: [3]קושרין
את הטיבור ור' יוסי אומר אף חותכין וטומנין את השיליא כדי שלא ייצן הולד כגון
בסופלי של שמן ובכסות ובקופה של תבן: [4]מהלקטין במילה ר' יהודה אומר אם לא
20 הילקט חייב מיתה וכורך עליה חוטי צמר וחוטי פשתן ובלבד שלא יקשור ומזלף עליה
חמין ולא עוד אלא שאדם מזלף את החמין על גבי מכתו כל זמן שהוא עסוק במילה חוזר
אף על הציצין שאין המעכבין את המילה פרש אין חוזר אלא על הציצין המעכבין את המילה
בלבד: [5]בן שבעה דוחין עליו את השבת בן שמונה אין דוחין עליו את השבת ספק בן שבעה
ספק בן שמונה אין דוחין עליו את השבת בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו
25 שוחה עליו ומניקתו: [6]גורר טומאה מן המת לא באדם ולא בכלים אינו מטמא ולא בזיבה ולא
בצרעת ואינו זוקק לייבום ואין פוטר מן הייבום ואינו מאכיל בתרומה ואינו פוסל בתרומה ואינו
נוחל ואינו מנחיל פירש הימנו אבר הרי הוא כאבר מן החי ובשר הרי הוא כבשר מן החי זה
הכלל כל זמן שהוא חי אינו כחי ולא כמת מת הרי הוא כמת לכל דבר: [7]איזהו בן שמנה
כל שלא יצאו לו חדשיו ר' יוסי אומר סימניו ניכרין בו שערו וציפרניו שלא גמרו וכדרך שבן
30 שמונה באדם נפל כך בן שמנה בבהמה גסה ובן ארבעה בדקה רבן שמעון בן גמליאל אומר

1 סס | 3 סס | 6 ג ק"מ | 7 סס | 8 סס | 10 לקמן ביצה א'; ג סס י"ב: | 14 ג קכ"ח; י ע"ז ג' (י"ח ב') |
15 י סס (י"ח ג'); ג סס: | 17 י סס; ג קכ"ט | 19 י י"ב א' (ע' ג'); ג קל"ג | 22 י יבמות י"ב א'
(י"א ז'); ג קל"ה ב"ב כ' | 24 נידה מ"ד |

1 זרדים ב ד | 1 בעל הבית] למאכל בהמה ב ד | 3 שהכניסן ב ד | 3 לעצים < אין אוכל
מהן בשבת | 3 בשבת < ב ד | 4 ימלול בכלי] ימלול בידו ב ד | 5 כדרך שעושה בחול ב ד |
6 בחמתה ב בחמיתה ד | 6 בפגים | 7 הכלים] התבלין ב ד | 7 וממשך ב ד | 7 החמיתה ב ד |
7 לתוכן ב ד | 7 ששחקו ב ד | 8 מערב ב ד | 10 חושש < אין מרסקין דבילה וגרוגרות וחרוזין
לפני זקנים בשבת אבל מרסקן הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש ב ד | 13 על] את |
14 מרשות ב ד | 14 מרשות ב ד | 15 בפני ב ד | 15 עליה | 16 נופחין בחוטמיו ב ד | 16 כדי <
ב ד | 17 היינו < על ב ד | 18 הטבור ב ד | 18 יוצן ב ד | 18 כגון] וכן ב | 19 למילה ב ד |
21 עוסק ב ד | 21 במילה] בכילה ב | 22 מעכבין ב ד (הסופר כתב תחילה המעכבין ואח"כ כתב
בצדה שאין) | 22 את המילה < | 24 ואין מטלטלין אותו ב ד | 25 גורר] אין גודר ב ד | 26 ואין
ד < ב | 29 יצאו] כלו | 30 ובן] וכן | 30 בן גמליאל < ב ד |

1 כל ששהא שלשים יום באדם אינו נפל ופדוייו מבן חודש תפדה וכל ששהא
שמונה ימים בבהמה אינו נפל שנא' ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן
אשה לי"י: [8]נשאת לראשון ומת לשיני ומת לשלישי לא תינשא דברי ר' רבן שמעון בן
גמליאל אומר לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא היתה יולדת זכרים והם נימולים ומתים
5 מלה הראשון ומת שיני ומת שלישי ומת רביעי לא תמול מעשה בארבע אחיות בציפורי
שמלה ראשונה שנייה שלישית ומתו ובא מעשה לפני רבן גמליאל ואמר רביעית לא תמול
אמר ר' נתן כשהייתי במזיגת קפוטקיא היתה שם אשה אחת שהיתה יולדת זכרים והן
נימולין ומתים מלה ראשון ומת שיני ומת שלישי הביאתו לפניי ראיתיו בשרו ירוק נסתכלתי
בו ולא מצאתי בו דם ברית אמרו לי מה אנו למולו אמרתי להם המתינו לו עד שיכנס
10 בו דם המתינו לו ומלוהו וחיה והיו קוראין אותו נתן על שמי: [9]המשוך צריך למול ר'
יהודה אומר אינו צריך למול אם המשיך מפני שהוא מסוכן אמרו הרבה מלו בימי בן
כוזבא והיו להם בנים ולא מתו שנאמר המול ימול אפילו מאה פעמים ואומר את
בריתי הפר לרבות את המשוך ומי שנולד כשהוא מהול, וגר שנתגייר מהול ותינוק
שעבר זמנו ושאר כל הנימולין אין נימולין אלא ביום ר' שמעון בן אלעזר אומר בזמנן אין
15 מולין אותן אלא ביום עבר זמנן מולין אותן בין ביום ובין בלילה רבן שמעון בן גמליאל
אומר אם היה מסורבל בבשר רואין אותו בשעה שמתקשה אם נראה ערל מולין אותו ואם
לאו אין מולין אותו ואמר ר' יוסי מנין למילה שהיא במקום פרי שנאמר וערלתם
ערלתו את פריו ואומר ערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו מקום
שהוולד ניכר אם זכר אם נקבה משם מלין אותו ואמר ר' שמעון בן אלעזר צריך להטיף
20 ממנו דם ברית על הנולד כשהוא מהול מפני שערלה כבושה היא על מה נחלקו על גר
שנתגייר כְּשֶׁהוא מהול שבית שמאי אומ' צריך להטיף ממנו דם ברית ובית הילל אומר
אין צריך: [10]אמר ר' שמעון לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על מי שהיה למול אחר
שבת ומלו בשבת שהוא חייב על מה נחלקו על מי שהיה לו למול ערב שבת ומלו בשבת
שר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר אמר לו ר' אליעזר אי אתה מודה למי שהיה
25 לו למול אחר שבת ומלו בשבת שהחליף את זמנו אף מי שהיה לו למול ערב שבת
ומל בשבת יהא חייב שהחליף את זמנו אמר לו ר' יהושע לא אם אמרתה במי שהיה לו
למול אחר שבת ומלו בשבת שאינו בקום ומול תאמר במי שהיה לו למול בערב שבת
ומלו בשבת שהוא בקום מול אמר לו ר' אליעזר נותר יוכיח שמאמש בקום אכול ואם
אכלו למחר הרי זה חייב אמר לו ר' יהושע לא אם אמרת בנותר שאינו בקום אכול כל
30 היום תאמר במילה שהיא כל היום בקום מול: [11]מפקחין על ספק נפשות בשבת והזריז

1 במדבר י"ח י"ז | 2 ויקרא כ"ב כ"ז | 3 י סס ז' ד' (ו' ו'); ג קל"ד | 4 י י"ז א' (י"ט ב'), ג יבמות ע"ב |
12 בראשית י"ז י"ג | 13 סס סס י"ד | 13 ע' לעיל ברכות דף ע"ז סוטה ו' למטה; ג קל"ז | 17 י סס: ג קל"ה |
17/18 ויקרא י"ט כ"ג | 18 בראשית י"ז י"ד | 22 י י"ז ד' (י"ט ד') | 30 י"ד ד' (י"ד ד'); ג יומא פ"ד: |

1 נפל < שנ' ב ד | 2/3 לקרבן . . לי"י] וגו' ב ד | 3 נסאת ב ד | 4 ומתו ד ומלין ב |
5 שיני] שלישי ב | 5 שלישי ומת < שלישי תמול ב ד | 6 ראשונה ומת שנייה ומת שלישית ומת |
6 רבן שמעון בן גמליאל ד חכמים ב | 6 ואמרו ב | 7 במזיגת] במדינת של | 8 בשרו] שהיה ב ד |
10 נתן < הבבלי ב ד | 10 צריך שימול ב ד | 11 אומר משוך לא ימול ב ד | 12 כוזיבה |
12 להם] לו ב | 13 ממי ב מי ד | 13 כשהוא < ב ד | 13 וגר < ב | 13 שנתגייר [בתנא
תוספאה נדפס בצדו בימים הקדמונים] | 14 שעברה ב ד | 14 ר' אליעזר בר' שמעון ב ד | 15 מלין
ב ד | 15 בן גמליאל < ב | 16 מלין | 17 מלין | 17 ואומר] וכת' ב | 18 וערל ב ד פ | 19 אלעזר
< לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על מי שנולד מהול | 19 שצריך ב ד | 20 על הנולד כשהוא מהול
< ב ד | 24 במי ב ד | 25 בשבת < שהוא חייב ב ד | 26 ומלו ב ד | 27 בקום מול ב ד |
28 בשבת יהא חייב שכן בקום ב ד | 29/30 בו ביום ב ד | 30 שכל ב ד |

1 הרי זה משובח ואינו צריך ליקח רשות מבית דין כיצד נפל לים ואינו יכול לעלות טבעה
ספינתו בים ואינו יכול לעלות יורדין ומעלין אותו משם ואינו צריך ליטול רשות מבית דין:
[13] נפל לבאר ואינו יכול לעלות עוקרין לו חוליא ומעלין אותו משם ואינו צריך ליטול
רשות מבית דין תינוק שנכנס לבית ואינו יכול לצאת שוברין לו דלתות הבית ואפילו הן
5 של אבן ומעלין אותו ומוציאין אותו משם ואינו צריך ליטול רשות מבית דין מכבין
ומפסיקין דליקה בשבת והזריז הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין: [14] מי
שנשכו נחש קורין לו רופא ממקום ושוחטין לו תרנגולת וגוזזין לו כרישין ואינו צריך
לעשר דברי ר' ר' שמעון בן אלעזר אומר צריך לעשר: [15] מחמין חמין לחולה בשבת בין
להשקותו ובין לרפאותו ואין אומרין המתינו לו שמא יחיה אלא ספיקו ולא ספק שבת זו
10 אלא ספק שבת אחרת ואין אומ' יעשו דברים על פי נשים ועל פי כותים אלא מצרפין
דעת ישראל עמהם: [16] אמר ר' יוסי מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת שנאמר א ת
ש ב ת ת י ת ש מ ר ו יכול אפילו במילה ובעבודה ובפיקוח נפש ת"ל א ך פעמים שאתה
שובת פעמים שאין אתה שובת ר' אליעזר אומר מילה דוחה את השבת מפני מה מפני
שחייבין עליה כרת לאחר זמן והלא דברים קל וחומר על אבר אחד ממנו דוחה את
15 השבת וכולו לא ידחה את השבת אמרו לו ממקום שבאתה מה להלן ודאי ולא ספק אף
כאן ודאי ולא ספק וכי במה החמירה תורה בעבודה או בשבת החמירה עבודה משבת שעבודה
דוחה את השבת, ואין שבת דוחה את העבודה והלא דברים קל וחומר ומה עבודה דוחה
את השבת ספק נפשות דוחה אותה שבת שעבודה דוחה אותה דין הוא שיהא ספק נפשות
דוחה אותה הא למדתה לספק נפשות שדוחה את השבת: [17] ר' אחא אומר משום ר'
20 עקיבא א ם ב מ ח ת ר ת י מ צ א ה ג נ ב ו ה ו כ ה ו מ ת בעל הבית מהו וודאי או ספק
הוי אומר ספק נפשות אם הורגין נפש להחיות נפש בספק דין הוא שידחה את השבת
להחיות נפש בספק הא לא ניתנו מצות אלא לחיות בהם שנ' א ש ר י ע ש ה א ו ת ם
ה א ד ם ו ח י ב ה ם ולא שימות בהם ואין לך שעומד בפני פיקוח נפש אלא שלשה
דברים עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים במה דברים אמו' שלא בשעת השמד אבל
25 בשעת השמד אפילו קלה שבקלות נותן אדם נפשו עליה שנ' ו ל א ת ח ל ל ו א ת ש ם
ק ד ש י ו נ ק ד ש ת י ב ת ו ך ב נ י י ש ר א ל ואו' כ ל פ ע ל י י' ל מ ע נ ה ו:

טז (יז) [1] אמר ר' יהודה אמתי אמרו נותנין לתלויה ביום טוב בזמן שנתן עליה מערב

3 שם | 5 שם | 6 שם | 8 ג יומא פ"ה | 11 ע' י נדרים ל"ח ג' (ג' י'); ג שם, יבמות ז' | 12 שמות ל"א י"ג | 19 י י"ד ד' (סוף י'); ג יומא שם | 20 שמות כ"ב א' | 22/23 ויקרא י"ח ה' | 25/26 ויקרא כ"ב ל"א | 26 משלי ט"ז ד'; וע' לעיל ברכות ד' א' | 27 י י"ז ג' (כ' א'); ג קל"ט ק"מ |

1 טבעה ספינתו בים עד לעלות < ב ד | 2 בית דין ב ד | 3 לבור ב ד | 3 ואין ב ד | בחוליא < וורדין ב ד | 4 בית דין ב ד | 6 ומעלין אותו < ב ד | 6 בית דין ב, ד < מכבין ומפסיקין לדלקה בשבת והזריז הרי זה משובח ואין צריך רשות בית דין ב ד | 7 ממקום למקום ב ד | 7 כרשינן | 8 בן גמליאל ב ד | 9 ספיקו < דוחה שבת ב ד | 11 אחרת < ואין אומרים יעשו דברים בכותים [בכותים < ב] ובקטנים אלא בגדולים שבישראל ב ד | 12 שבתותי ב ד | פ=א] | 12 יכול < אפילו ב ד | 12 ועבודה ופיקוח ב ד | 13 שאין] שאי ב ד | 13 דוחין עליה השבת | 14 והרי ב ד | 14 וחומר < מה אם ב ד 15 דין הוא שידחה השבת על כולו ב ד | 16 ספק < או' ר' עקיבה ב ד | 16 בעבודה יתר משבת | 17 את העבודה] אותה ב ד | 17 והרי ב ד | 17 שדוחה ב ד | 18 אינו דין שספק ב ד | 19 שספק ב ד | 19 דוחה ב ד | 20 הרי הוא אומר אם ב ד | 20 והוכה ומת] וגו' ב ד | 21 נפשות < ב ד | 21 [מן דין עד בספק נכתב שתי פעמים בב הערתי לדוגמא בלקוטי אבל ברוב מקומות לא הערתי כפל הכתיבה] | 23 וחי בהם < ב ד | 23 לך] כל ב | 23 דבר עומד ב ד | 23/24 אלא שלשה דברים] חוץ מ' | 24 השמד] הגזרה | 26 השמד] הגזרה | 25 אפילו < מצוה ב ד | 25 אדם נותן ב ד | 26 מן ונקדשתי, עד ישראל < ב ד |
27 עליה] לתוכה ב ד |

1 יום טוב לא נתן עליה מערב יום טוב לא יתן לתוכה ביום טוב ר' שמע' בן גמליאל אומר
טורף אדם חבית ביינה ושמריה ונותנת לתלויה בשבת: [2] מפנין את הביצה בסודרין וכל
דבר המטלטל נוטל בכברה ונותן לתוך האבוס ר' אליעזר בן יעקב אומר אין מערין
בכברה בשבת: [3] אין שורין את החלתית בפושרין ר' יוסי אומר בצונין מותר בחמין אסור
5 אין מזלחין את החבית בכל מיני זלחין אבל ממלא הוא חבית של מים ושופך ושונה
ואינו חושש: [4] גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי דברי ר' דוסא וחכמ'
אומ' כן וכן אין מסלקין לצדדין: [5] קש שישן עליו מערב שבת מנענעו בידו בשבת לא
ישן עליו מערב שבת לא ינענענו בידו בשבת מכבש של בעלי בתים שהתירו להיות נוטל
ממנו מים נוטל את המקל ואת הלוחין ומחזירן לשידה מפני שהן כלים: [6] כל שיש בו
10 דברים הניטלין ויש בו דברים שאין ניטלין נוטל ונוטלן הימנו ומחזירן למקומן: [6] בית
הילל אומ' מגביהין מעל השולחן עצמות וקליפין ובית שמאי אומ' מסלק את הטבלה
כולה ומנערה זכריה בן אבקולס לא היה נוהג לא כדברי בית שמאי ולא כדברי בית הילל
אלא נוטל ומשליך מאחורי המיטה אמר ר' יוסי עינוותנותו בן אבקולס היא שרפה את
ההיכל: [8] מקנחין בזנב הסוס ובזנב הפרה ובזנב השועל ובמפה של קוצים ובשיער של
15 שועית ובלבד שלא יקנח בידו ובמפה כדרך שעושה בחול: [9] פירות שנתפזרו מלקט אחד
אחד ואוכל נתערב לו פירות בפירות בורר ואוכל בורר ומניח על השולחן בורר ומשליך
לפני הבהמה אם בוררן אילו בפני עצמן ואילו בפני עצמן או שליקט מתוכן עפר או צרורות
הרי זה חייב: [10] פגה שטמנה בתבן וכן חררה שטמנה בגחלים אם מגולה מקצתה נוטל
ואם לאו אינו נוטל אלעזר בן תדאי אומר תוחבה בין בשפוד ובין בסכין ונוטלה: [11] אין
20 מטבילין את הכלי ביום טוב ואין משיקין את המים בכלי אבן לטהרן בשבת דברי ר'
וחכמ' אומ' מטבילין את הכלי ביום טוב ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא
להטבילו: [13] כלים שניטמאו באב הטומאה אין מטבילין אותן ביום טוב ואין צריך לאמר
בשבת אבל ממלא הוא כוס או דלי או קיתון לשתות ומחשב עליהם ומטבילן טובל
כדרכו מטומאה חמורה ואין צריך לומר מטומאה קלה: [13] קורע אדם עור שעל פי חבית
25 של יין ושל מוריים ובלבד שלא יתכוין לעשות נצוק אין פותחין לפסין סתומות ורבן
שמעון בן גמליאל מתיר: [14] אין סכין את הכלים בשביל ליפותן ואם כדי לנאות בהן הרי
זה מותר לא יתן אדם שמן על גבי טבלא של שייש להתעגל עליה לפי שאין סכין ואין
נופחין ואין מדיחין את הקרקע ביום טוב ואין צריך לומר בשבת: [15] הרוחץ במי טבריא
מסתפג אפילו בעשר אלונטאות ולא יביאנו בידו וכן עשרה בני אדם כמידה הזאת ואם היה

2 שם | 4 י שם (שם ג' ד'); ג שם | 6 שם | 7 לקמן בילה ג'; י י"ז ד' (שם); ג קמ"א | 9 ג שם קמ"ג | 10 ג קמ"ג, גיטין כ"ו | 14 ג קמ"ג | 18 י פסחים כ"ט ג' (ג' ד') | 19 י בילה ס"א ג' (ג' ג') | 22 י שם; ג בילה י"ח | 24 ע' ג קמ"ו | 26 י מ' א' (ו' ג'); ע' לעיל דמאי א' י"ט | 28 ע' לקמן בילה ג'; י ו' א' (ג' ג'); ג קמ"ז |

1 עליה] לתוכה ב ד | 2 מפנין] מצננין ב מסננין ד | 2 ובכל ב | 2/3 וכל דבר המטלטל] ובכפיפה מצרית ד | 3 אין < | 4 לכברה ב ד | 4 בפושרין] בשבת ב ד | 5 של < ב ד | 7 כאן] וכאן | 7 בידו < | 8 בשבת בידו ב | 8 של < ב ד | 9 הלוחיים ב ד | 10 ויש בו < ב ד | 10 נוטלו ב ד | 12 אבטולס א אביקלוס ד | 13 ענותנותו < של ר' זכריה בן ב ד | 13 היא < ב ד | 15 שועית] שועל ב ד | 17 בהמתו ב ד | 17 אם בררן] בדק ב ד | 17 או שילקוט | 17 וצרורות ב ד | 18 זה < | 19 תוחבן בשפוד או בסכין ונוטלן בשבת ב ד | 20 הכלי] המים ב ד | 21 הכלי] המים ב ד | 21 ואין משיקין ב ד | 21 לטהרן < בשבת ב | 22 להטבילן ב ד | 23 או < | 24 אדן ב | 24 את העור ב ד | 25 מורים ב ד | 25 ניצוק] זינוק ב ד | 26 לנאותן < להתעטר ב להשתמש ד | 26 הרי זה < ב ד | 28 הרוחץ < במערה | 28 ובמי
28 טבריה ב | 29 אלנטיאות ב לנטיאות ד |

צריך להן ימתין עד שינגובו ונוטלן ובא לו: [16] לא יסוך אדם שמן על גבי ראשו וילך למרחץ אבל סך כל גופו אבר אבר: [17] מוליך אדם שמן הרבה ואנלונטאות הרבה למרחץ סך כל גופו ומקניה כל גופו ואינו חושש: [18] רבן שמעון בן גמליאל אומר טריקלין שהסיקה מערב שבת מטיילין בה בשבת לא הסיקה מערב שבת לא יטייל בה בשבת: [19] אין מתגררין במגוררת ביום טוב ואין צריך לומר בשבת רבן שמעון בן גמ׳ אומר אם היו רגליו מלוכלכות בטיט או בצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש או מגררן כדי שלא יטנפו כליו: [20] הרוחץ בחמי טבריא לא יזלפו עליו אחרים אבל מזלף הוא על ידי עצמו ר׳ שמעון בן מנסיא אומר אף הוא לא יזלף על ידי עצמו מפני שמרבה הבל ומכבד את הקרקע אבל רוחץ כדרכו ועולה: [21] ר׳ שמעון בן אלעז׳ אומר בית שמאי אומ׳ אין הורגין את המאכולת בשבת ובית הילל מתירין: [22] וכן היה ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ אין פוסקין צדקה לעניים בבית הכנסת ואפילו להשיא יתום ויתומה ואין משדכין בין איש לאשתו ואין מתפללין על החולה בשבת ובית הילל מתירין המפלא את כליו מולל וזורק ובלבד שלא יהרוג אבא שאול אומר נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול אין פולין ברשות הרב׳ מפני הכבוד לא ישטח כליו ברש׳ הרבים לנגבן ואפילו מן הזיעה אין רצין בשבת כדי להתעמל אבל מטייל כדרכו ואפילו כל היום כולו ואינו חושש: [23] בהמה שאכלה פירות הרבה מטיילין אותה בחצר בשביל שלא תמות: [24] אין מבקרין את המומין ביום טוב ואין צריך לומר בשבת . . .
. . . מבקרין אותו ביום טוב אבל לא בשבת:

יז (יח) [1] כתב המהלך תחת הצורות ותחת הדיוקנאות אין מסתכלין בו ולא עוד אלא אף יז בחול אין מסתכלין בדיוקנאות משום שנאמר א ל ת פ נ ו א ל ה א ל י ל י ם: [2] ר׳ אליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי אומר אם ראיתה צדיק שהוא יוצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך הקדם על ידיו שלשה ימים או אחר על ידיו שלשה ימים כדי שתצא עמו לדרך מפני שמלאכי השרת מלווין אותו שנאמר כ י מ ל א כ י ו י צ ו ה ל ך ל ש מ ר ך ב כ ל ד ר כ י ך: [3] ואם ראיתה רשע שיוצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך הקדם על ידיו שלשה ימים או אחר על ידיו שלשה ימים שלא תצא עמו לדרך מפני שמלאכי שטן מלווין אותו שנאמר ה פ ק ד ע ל י ו ר ש ע ו ש ט ן י ע מ ד ע ל י מ י נ ו: [4] ר׳ שמעון בן אלעזר אומר שושבינים וכל בני הופה מפיסין על מנותיהן שאם הותירו הותירו לשידה מפיס אדם עצמו עם האורחים ואורחים מפיסין זה עם זה כדי שיטלו הלקו תחילה ולא שיטול חלק

4 ג סס | 7 י סס; ג מ׳ | 9 ג י״ב | 12 י ג׳ ב׳ (ה׳ ג׳); ג סס | 13 ג קמ״ז 15 ג בילה כ״ו | 18 י ע״ז מ״ב ב׳ (כים ג׳); ג קמ״ט | 19 ויקרא י״ט ד׳ | 19 ש תהלים כמז תתמ״ג | 22 תהלים כ״ה י״א | 23 ש סס | 25 תהלים ק״ט ו׳ | 25 ג קמ״ס |

1 ממתין ב ד | 1 שיגובו ב שינגוב ד | 1 יסוך] יתן ב ד | 2 גופו < ומקנח כל גופו ב ד |
2 באלנטיאות ב ד | 3 גופו < אבר אבר | 3 כל גופו < אבר אבר ב ד | 3 טרקלין ב ד |
3 שהשיקה ב שהשיק ד | 4 בה בשבת] ביום השבת | 4 השיקה ב ד | 4 אין מטיילין בו ביום שבת ב ד | 5 מגרדין במגרדת ב ד | 5 גמ׳ < מתיר וכן היה ר׳ שמעון בן גמליאל ב ד | 5 רגליו] ידיו ב ד | 6 ובצואה ב ד | 6 רוחץ . . . חושש < ב ד | מגרדן ב ד | 7/8 בן גמליאל ב בן אלעזר ד | 8 לא יזלף הוא ב ד | 10 לעניים < בשבת ב ד | 12 המפלה ב ד | 12 הרי זה מולל ב ד | 13 לא יפלה אדם את כליו ברש׳ הרב׳ ב ד | 13 הכבוד < ר׳ יהודה אומר אף בחול: אין עושין אפקטויזין ברשות [רשות ב] הרבים מפני הכבוד ב ד | 13 ישטח < אדם ד אדן ב |
16/17 . . . . . .] אם לבו ביום ב ד | 17 מבקרין את המומין בשבת ואין צריך לומר ביום טוב ב ד | 18 היקנאות ב ד [ד 4 = א] 19 בייקנאות ב ד | 19/20 ר׳ אליעזר בנו של < ב ד |
20 שיצא ב ד | 22 בדרך ד < עמו מפני מה ב ד | 22/23 לשמרך בכל דרכיך] וגומר ב ד |
24 כדי שלא ב ד | 24 לדרך < מפני מה ב | 24 סטן ב | 25 ושטן . . ימינו] וגומר ד < ב |
26 מפייסין ב ד | 26 הותירו] מחזירין ב ד | 26/27 עצמו עם האורחים] את אורחיו ב ד |
27 חלק שלו] חלקו ב שלו ד |

שלו ושל חבירו: [5] מונה אדם את אורחיו כמה בפנים וכמה בחוץ וכמה מנות צריך שיתקן להם מן הכתב שעל גבי הכותל אבל לא מן טבלא ולא מן פינקס כדרך שעושה בחול: [6] מחשב אדם יצאותיו כמה הוציא בתוך ביתו וכמה הוציא לפועליו וכמה הוציא לאורחיו מן לשעבר אבל לא מן לעתיד לבוא: [7] מוציא אדם ממה שיש לו בתוך ביתו ונותן לאורחין כגון אגוזים תמרים, וקליות ר׳ אליעזר אומר אם חסר אם יתר: [8] המכתמין שבכרכים אין קורין בהם ואם היה דבר שצורך מדינה הרי זה מותר: [9] כל החשבונות שצריך להן בין לשעבר בין לעתיד לבא אין מחשבין אותן בשבת אלא חשבונות שאינן אלא מה בכך מחשבין אותן בשבת: [10] לא יטייל אדם על שפת כל המדינה כדי שתחשך ויכנס למרחץ ולא על התחום כדי שיחשך ויביא פירות אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו ואינו חושש: [11] לא יאמר אדם לחבירו נראה שתעמוד עמי לערב ר׳ יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו נראה שתעמוד עמי לערב: [12] אין מחשיכין על התחום להביא את הבהמה ואם היתה חוץ לתחום קורא לה והיא באה: [13] מחשיכין על התחום לפקח על עיסקי כלה כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו ועל עיסקי המת להביא לו ארון ותכריכין ואומר לו אם לא מצאתה במקום פלוני הבא ממקום פלוני ואם לא מצאתה במנה הבא במאתים ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר ובלבד שלא יזכור לו סכום ממכר: [14] גוי שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספוד בהן ישראל אבל ישראל אחר מותר: [15] עשו לו ארון וחפרו לו את הקבר לא יקבור אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר: [16] פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו ר׳ נחמיה אומר הזרו למקומן יאכלו למקום אחר לא יאכלו ואם החזירום חרש שוטה וקטן בין למקומן בין למקום אחר הרי אילו יאכלו: [17] כלים ששבתו בעיר וכן כלים של אחרים ששבתו בעיר הרי הן כאנשי העיר ויש להם אלפיים אמה לכל רוח ושהביא חוץ לתחום לא יזוז ממקומם: [18] נותנין כלי מיקר וכלי מתכות על גבי כריסו של מת ופוקקין את הנקבים ועליו אמר שלמה ע ד ש ל א י ר ת ק ח ב ל ה כ ס ף וגו׳: [19] ר׳ שמעון בן אלעזר אומר הרוצה לעמץ עיניו של מת נופח לו יין בחוטמו ונותן לו שמן בין ריסי עיניו והן מתאמצות מאיליהן וכן היה ר׳ שמעון בן אלעזר אומר אפילו קטן בן יומו מחללין עליו את השבת ואפילו דוד מלך ישר׳ מת אין מחללין עליו את השבת שכל זמן שהוא חי עוסק במצות לפיכך דוחין עליו את השבת וכן היה ר׳ שמעון בן אלעזר אומר קטן בן יומו אין משמרין אותו ואין מטמרין אותו לא מפני חולדין ולא מפני עכברים שהכלב רואה אותו ובורח נחש רואה אותו ובורח עוג מלך הבשן מת משמרין אותו מפני חולדין ומפני עכברים

1 סס: | 3 ג ק״ג | 5 ג סס | 8 ג עירובין ל״ט | 10 ג קנ״א | 11 סס | 12 סס | 16 י ברכות ה׳ ד׳ (כים ג׳); ג קנ״א | 18 ג סס | 20 ג עירובין מ״א: | 22 נ קנ״א | 23 קהלת י״ב ו׳ | 23 ג סס |

1 צריך להתקין ב | 3 לאורחיו] לאחריו ד מן מחשב עד 4 לבוא < ב | 4 שהוא לשעבר | 4 לא מן הכותל שהוא לעתיד לבוא | 5 לפני האורחין ב ד | 5 מן חסר או יתר ב ד | 5 המכתבין | 6 שהוא צריך ב ד | 6 הרי זה < ב ד | 6 שהוא צריך ב ד | 7 בין שעברו | 7 מן חשבונות עד 8 בשבת < ב | 8 כל] של | 9 וירחוץ ב ד | 10 הנראה ב ד < כדי ב | 11 הנראה ב ד | 13 זה הכלל ב ד | 15 יזכור] יאמר ב ד | 16 בהן < אותו ב ד | 17 יקבור < בהן ב ד | 19 ואם < ב ד |
19 החזירן | 21 בתוך העיר ב ד | 21 הרי אלו ב ד | 21 מה שהביא הגוי [ב] חוץ לתחום ב ד |
22 כריסיו ב ד | 23 נקביו ב ד | 23 חבל הכסף < ב ד | 24 לאמץ ב ד | 24 את עיני המת < בשבת ב ד | 24 לו < ב ד | 24 בחטמיו ב ד | 24 לו < ב ד | 24 בין] בשני ב ד |
26 שהוא] שאדם ב ד | 26 [שורה זו נכתב שתי פעמים ב ב ונמחק מיד מאחר] 27 אומר < אפילו ב ד | 27 יומו < חי ב ד | 27 ואין מטמרין אותו < ב ד | 27 מן החולדה ב ד | 27 מן העכברים ב ד | 28 נחש . . ובורח < | 29 מן חולדה | 29 ומן עכברים |

שכל זמן שאדם חי מוראו מוטל על הבריות שנאמר ומוראכם וחיתכם יהיה על 1
כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו׳ מת ניטל מוראו מן הבריות:

יח [1] מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי אם אין עמו נכרי מניחו על החמור יח
הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ואין ניטלין מתיר את החבלים והשקים
נופלים ר׳ שמעון אומר היה עליו שליף מלא נכנס תחתיו ומפרקו במה דברים אמורים בגוי 5
המכירו אבל בגוי שאין מכירו מהלך אחריו עד שמגיע לביתו: [2] איזו היא המראה כל שמרביצו
ופוקס את צווארו ונותן מים וכרשינין כאחד: [3] ואיזו היא הלעטה כל שמאכילו מעומד ומשקהו
מעומד ונותן מים בפני עצמן וכרשינין בפני עצמן: [4] מהלקטין לאווזין ולתרנגולין וליונה
הרדסיאות ונותן להם מים ואין צריך לומר שמלקיטין ואין מלקיטין ליוני שובך ולא ליוני
עלייה ולא לציפרין שקיננו בטפיחין ובבירה ואין נותנין לפניהם מים ואין צריך לומר שאין 10
מלקיטין: [5] נידרי שבת מפירין אותן בשבת מפני מה אמרו נידרי שבת מפירין אותן בשבת
שאם חשכה ולא היפר אין יכול להפר: [6] המשמר זרעים מפני עופות ומקשאות מפני החיה
משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך שעושה בחול: [7] השוכר
את הפועל לשמר לו את הפרה או לשמר לו את התינוק אין נותן לו של שבת לפיכך
אין אחריותו עליו בשבת: [8] אם היה שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע נותן 15
לו שכר שבת לפיכך אחריותו עליו בשבת: [9] לא יאמר לו תן לי שכרי של שבת אלא
אומר לו תן לי שכרי של עשרה ימים: [10] לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה
ולא שטין על פני המים ולא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין ברשות היחיד ואין צריך
לומר ברשות הרבים:

20

סליק פירקא חסלת מסכת שבת.

עירובין.

25

א [1] מבוי שגבוה מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל צריך למעט כיצד ממעטו א
נותן עליו קורה מעשרים אמה ולמטה והרחב מעשרים אמות יותר מפיתחו של היכל צריך
למעט כיצד ממעטו עושה לו פס וממעטו עד עשר אמות: [2] מבוי שיש לו צורת פתח
אף על פי שרחב מעשר אמות אין צריך למעט ר׳ אליעזר אומר הכשירו בלחיים ומעשה
שהלך ר׳ אליע׳ אצל יוסף בן פירא לאבלין וראה לו מבוי שאין לו אלא לחי אחד אמר 30
לו עשה לו שנים אמר לו אתה אומר לסותמו אמר לו ייסתם ומה ראה לשבת בכך:
[3] רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מבוי מארבע אמות אין צריך כלום והרחב מעשר אמות

1 ברלסים ט׳ ב׳ | 3 י ג׳ ג׳ (ה׳ ד׳); ג קנ ד | 6 ג קכ״ה | 11 י נדרים מ״ב ה׳ (ו׳ ו׳); ג קכ״ז | 12 ג ב״מ כ״ח |
15 סס | 17 ג ביצה ל״ו: | 26 י י״ח ה׳ (ה׳ ה׳); ג נ׳: | 28 י סס, י״ח ד׳ (ה׳ ג׳); ג י׳ י״ה: | 32 י סס; ג סס |

1 מן על, עד השמים < ב ד | 2 ניטל] בטל ב ד | 3 (בד לא מתחיל הכא פרק וגם ב ב
ליכא הפסק ולא נמנו שם יותר מי״ז פרקים | 3 לו < ב ד | 4 מן הגיע, עד נופלים < ב | 6 המכירו]
שאינו מכירו ב 6 שאין מכירו] שמכירו ב | 7/8 ומשקהו מעומד < | 8 אווזים ותרנגולים ויוני ב ד
9 דורסיאות ב ד | 9 ונותנין לפניהם ב ד | 9 מהלקיטין ב ד וליוני ב ד | 10 ולצפרין | 10 בטפחין
ב ד | 10 ובבירה] ובבימה ב ד | 11 מהלקטין ב ד | 12 עופות א | 14 לא יתן לו שכרו של
שבת | 16 שכרו של שבת ב ד | 26 אמה < ימעט ב | 27 הרחב ב ד | 27 הרי זה צריך ב ד |
29 אמות < הרי זה ב ד | 29 הכשר מבוא ב ד | 30 בר׳ ליעזר [ב] שהלך ב ד | 30 בן פרידה
ב ד | 30 לאובלין ב ד | 31 אומר] חוזר ד < ב | 31 וראה] ראיה ב ד | 32 מבוי < שפחות
ב ד | 32 מארבע] מעשר ב ד | 32 אמות < הרי זה ב ד |

1 מעמיד פס באמצע ונותן קורה על אחד מהן ודיו: [4] היו שתי קורות קטנות יוצאות מן הכותל
ומובדלות זו מזו ומקבלות אריח לרוחבו טפח רבן שמעו׳ בן גמליאל אומר יש בו לארכו
שלשה טפחים: [5] היתה אחת למעלה ואחת למטה ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר רואין את
התחתונה כאילו היא עולה למעלה ואת העליונה כאילו היא יורדת למטה ובלבד שלא תהא
5 התחתונה למטה מעשרה טפחים והעליונה למעלה מעשרים אמה: [6] היתה זו יוצאה מכותל
זה וזו יוצאה מכותל זה או שהיתה יוצאת מכותל זה ואינה מגעת לכותל אחר או שהיתה
רחבה מראשה אחד וקצרה מראשה אחד אם יש שלשה טפח׳ צריך למעט רבן שמעון בן
גמליאל אומר ארבעה היתה יוצאה מכותל זה ומגעת לכותל אחר וגבוהה הימנה אם יש
שם שלשה טפחים צריך למעט היתה עשויה מדרון ומקבלת אריח בנוי היושב כדרכו עליה
10 אינו צריך להגביה הצד שיני ואם לאו צריך להגביה הצד השיני: [7] מבוי המקורה מרוח
אחת והידלה עליו את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסום מרוח אחת אין צריך כלום: [8] עשה
לחיים למבוי גבוהים מן הארץ שלשה טפחים או משוכין מן הכותל שלשה טפחים הרי
זה צריך למעט: [9] אבני בניין היוצאין מן הכותל אם יש בין זו לזו שלשה טפחים אין
צריך לחי וקורה אותו מקום: [10] כותל שצידו אחד כנוס מחבירו ושווה מבפנים ונראה
15 פס מבחוץ שווה מבחוץ ונראה פס מבפנים נידון כלחיים: [11] היתה קרן זוית זו יוצאה
מכותל זה וקרן זוית זו יוצאה מכותל זה נידונת כלחיים העמיד לחי וקורה באמצע מבוי
אין לו אלא עד מקום לחי וקורה:

ב ב (א) [1] עושין פסין לביראות ארבע דיומדין נראין כשמונה היתה אבן מרובעת רואין
אותה כל שאילו תיחלק ויש בה ששה טפחים מצד זה וששה טפחים מצד זה בדיומדין
20 נידונת כפסין: [2] וכמה יהא ביניהם כמלוא שתי רבקות שהן של שלוש שלוש בקש
וישנן כעשר אמות דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר כשלש עשרה וכארבע עשרה וכמה יהו
קרובין לבאר כמלא ראשה ורובה של פרה וכמה יהו מרוחקין מן הבאר אפילו בית כור
ואפילו כוריים מותר ובלבד שירבה בפסין ר׳ יהודה אומר בית סאתים מותר אמרו לו לר׳
יהודה אי אתה מודה בדיר וסהר ובמוקצה שאם ירצה לרבות ירבה אמר להן זו מחיצה
25 ואילו פסין אילו רצה לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים עושה ואם רצה לרבות
ירבה ר׳ שמעון בן אלעזר אומר באר שהיא בית סאתים על בית סאתים אינו מותר להרחיב
אלא כדי ראשה ורובה בלבד: [3] היתה גבוהה משלש רוחותיה ונמוכה מרוח אחת רואין
את הנמוך כאילו הוא פתוח ולבד שלא יהא נמוך יותר על הגבוה היתה נמוכה משלש
רוחותיה וגבוהה מרוח אחת אינו צריך מחיצה אלא לגבוה בלבד: [4] היתה שם אילן או

1 ג י״ד | 3 י י״ט ה׳ (ה׳ ג׳); ג סס | 5 י סס; ג סס | 11 י י״ט ב׳ (ה׳ ו׳); ג ט׳: | 13 י סס; ג ד׳: |
14 י סס; ג סס | 18 י י״ט ד׳ (ב׳ ה׳); ג י״ז: | 20 י סס; ג י״ט | 27 י סס; ג סס | 29 י סס; ג כ׳ |

1 פס] ד [ד 4 = א ב] | 2 אורח ב | 2 יש בו] יושב ב ד | 6 זו ב | 6 יוצאה ב < ד |
7 יש < שם | 7 הרי זה צריך ב ד | 7 למעט < ב | 8 בכותל אחר ב ד | 8 אם גבוהה ב ד |
8/9 אם יש שם < ב ד | 9 היתה < ב ד | 9 אורה ב | 11 עליה ב ד | 11 אחת] אחרת ב ד |
13 היוצאות ב היו יוצאות ד | 13 אם יש < ב ד | 13 ובין ב ד | 13 שלשה] ארבע ב ד |
14 ושוה ד ישויה ב | 15 מן קרן עד 16 כלחיים < ב | 18 [בב ד ליכא פרק הכא] 18 אבן <
אחת ב ד | 19 כל שאילו] שאם ב ד | 19 וששה טפחים מצד זה < ב | 19 כדיומדין ב ד |
20 כפסין < רבי ישמעאל בר׳ יוחנן בן ברוקה אומר היתה עגולה רואין אותה שאם תחלק [תחקק ד]
ויש בה ששה טפחים מצד זה וששה טפחים מצד זה כדיומדין נידונית כפסין ב ד | 20 של שלוש <
בקש < ב ד | 21 וישנן] שהן | 22 רחוקין ב ד | 23 חבור ב ד | 23 בית כוריים ב ד | 23 מותר
< יתר על בית סאתיים אסור | 24 ובמוקצה < ובחצר ב ד | 24 רצה ד < ב | 24 להן] לו ב |
25 פסין < אף זו ב ד | 25 אלו < ב ד | 25 עושים | 25 ואם עשה ב | 26 בור ב | 27 ורובה
< של פרה ב ב | 28 ובלבד ב בלבד ד | 28 יתר ב ד | 29 צריך < לעשות ב ד | 29 היה ב ד |

1 גדר או חיצת הקנים נידונת כפסין היתה חצר פתוחה לביניהם מותר לטלטל מן החצר לפסין
ומן הפסין לחצר היו שתים שתיהן אסורות ומותר לטלטל בין הפסין: [5] ר׳ יהודה בן בבא
אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ר׳ עקיבא אומר לכל עושין פסין חוץ מבאר
היחיד בלבד:

ג

5 ג (ב) [1] שיירא ששרתה בבקעה והקיפוה בגמלים ובעביטין ובאוכפות ובשקים ובקנים
ובקולחות אפילו שלשה חבלים זו למעלה מזו מטלטלין לתוכן ובלבד שלא יהא בין גמל
לגמל כמלא גמל בין אוכף לאוכף כמלא אוכף ובין קנה לחבירו שלשה טפחים כדי שיכנס
הגדי: [2] כל ששלשה משלשה ועד ארבעה צריך כדי שלא יהא בינו ובין חבירו כדי שלא
יכנס הגדי כל שארבעה מארבעה ולמעלה צריך בינו לבין חבירו כמלואו כדי שלא יהו
10 פרצות כבינין אם רצה מביא יתידות גבוהות עשרה טפחים ומשקען בארץ ומביא שלושה
טפחים שעוביין יותר מטפח או ארבעה אף על פי שאין עוביין יותר על טפח ומקיפן מבחוץ
אף על פי שיש פרצות אינן כלום ובלבד שלא יהא פירצה יתירה על עשר אמות:
[3] שיירא ששרתה בתל גבוה עשרה ובנקע עמוק עשרה טפחים ובגינה מוקפת שלשה
טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שימלאו את כולה ולא ישיירו בה אלא בית סאתים אם
15 אין בכולה אלא בית סאתים מטלטלין לתוכה אף על פי שאין ממלאין את כולה: [4] היתה
גבוהה משלש רוחותיה ונמוכה מרוח אחת רואין את הנמוך כאילו הוא פתח ובלבד שלא
יהא נמוך יותר מן הגבוה היתה נמוכה משלש רוחותיה וגבוהה מרוח אחת אין צריך לעשות
מחיצה אלא לגבוה בלבד: [5] אחד שיירא ואחד היחיד עושין להן מחיצה ר׳ יהודה אומר
לא ירבה ליחיד יותר מבית סאתים ואין שיירא פחותה משלשה אחד השיירא ואחד המחנה
20 מה בין שיירא למחנה אלא אוהלין שבשיירא חייבין בעירובין ושבמחנה פטורין מן העירוב
ושאר שאין להן אוהלין הרי הן כשרויין בחצר: [6] מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותר
לגזול עצים יבישים ר׳ יהודה בן בתירה אומ׳ שורין בכל מקום ומקום שנהרגין שם נקברין:
[7] ר׳ אליעזר אומ׳ הגינה והקרפף שהיא שבעים ושיריים על שבעים ושירים ומוקפת גדר
גבוה עשרה טפחים אם אורכה כשנים ברחבה מטלטלין לתוכה בשבת יותר אמה אחת אין
25 מטלטלין לתוכה בשבת: [8] ר׳ אליעזר אומ׳ קרפף הסמוך לעיר ויש בארכו שבעים ושיריים
אף על פי מרובע מטלטלין לתוכו בשבת יותר משבעים ושיריים אין מטלטלין לתוכו
בשבת ר׳ שמעון אומר אפילו עשרה קרפיפות זו לפנים מזו והיה אחד מהם בית דירה או
שסמוך לעיר מטלטלין בכולן: [9] טרגים שבשדה בית סאתים מותר יותר מבית סאתים
אסור אבל הדיר והסהר והמוקצה והחצר אפילו בית חמשת כורין או בית עשרת כורין מותר

5 י י״ע ב׳ (ה׳ ח׳ ט׳); ג ע״ו: | 8 ע׳ לעיל כלאים ד׳ ג׳; י סס; ג סס | 13 י סס; ג י״ז | 18 י סס;
ג סס | 21 ג סס: | 23 י כ׳ ב׳ (ב׳ ה׳); ג כ״ג | 28 י סס (ב׳ ו׳); ג סס |

1 חיצת] מחיצת ב ד | 3 לבור ב ד > ברשות ב | 3 מבור ב ד > של רשות ב | 5 ובסקין
ב ובסכין ד | 6 זה . . מזה ב ד | 6 לתוכן ב ד | 7 גמל > ובין עביט לעביט כמלא עביט ב ד |
7 איכוף לאיכוף ב ד | 8 כל שהוא שלשה ב ד > טפחים ד | 8 משלש ב ד | 8 כדי > ב ד |
8 חבירו > שלשה טפחים ב ד | 9 כל שהוא ארבעה ב ד | 9 צריך > שלא יהא ב ד | 9 לחברו
ב ד | 9 כדי . . . כבינין] אלא ב ד | 10 שהן גבוהות ב ד | 11 טפחים] חבלים ב ד | 11 יתר
על טפח ב ד | 11 שלא היה עביין ב ד | 11 ומקיפה להן ב ד | 11 בחוץ | 12 פירצה ב | 12 תהא
ב ד | 13 עשרה > טפחים ב ד | 13 מוקפת > גדר | 13 שלשה] עשרה ב ד | 14 שימלאנו
ב | 14 ישאירו ב שיירו ד | 14 אלא > ב ד | 15 שלא ימלאו ב ד | 15 היה | 16 הוא] היה |
17 על הגבוה ב ד | 18 יחיד ב ד | 20 שיארא ב | 20 חייבין] פטורין ב | 20 פטורין] חייבין |
21 מותרין ב ד | 22 בן בתירה] בן תימא ב ד | 23 על שבעים ושירים > ב | 24 אם > היתה
ב היה ד | 25 בתוכה | 25 בשבת > וכן היה ב ד | 26 אף על פי מרובע מטלטלין לתוכו [בתוכה ב]
יותר משבעים ושיריים > | 27 זה . . מזה ב ד | 28 שהיה אחד מהן סמוך | 28 טרגים] בורגנין | 28 על
בית ב ד | 29 או סהר או מוקצה או חצר ב ד | 29 אפילו בית סאתים ד > מותר | 29 או] אפי׳ ב ד |

1 כלל א׳ ר׳ שמע׳ בן אלע׳ כל אויר שתשמישו לבית דירה כגון הדיר והסהר והמוקצה
והחצר אפילו בית חמשת כורין או בית עשרה כורין מותר וכל דירה שתשמישיה לאויר
כגון הבורגנין שבשדה בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור: [10] מערבין במעשר
שיני בירושלם אבל לא בגבולין הנודר מן הפת מערבין לו בה אימתי בזמן שנדר שלא
5 לטעמה ואם הקדש הרי זה אסור לפי שאין מערבין בהקדש: [11] אמ׳ ר׳ מאיר לא נמנעו
בנות ישראל מלשלח את עירוביהן ביד בניהם או ביד בנותיהם קטנים כדי לחבבן במצות
אמ׳ לו ר׳ יהודה משם ראיה אף היא אומרת לחברתה לקבלו הימנו והוא אומ׳ לחבירו
לקבלו הימנו: [12] נתנו לקוף והוליכו נתנו על גבי בהמה והוליכתו הרי זה עירוב נתנו על
גבי קורה גבוה עשרה טפחים עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב ר׳ יהודה אומ׳ אם
10 היתה רחבה ארבעה עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב: [13] נתנו באילן למעלה
מעשרה טפחים אין עירובו עירוב למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור ליטלו בתוך
שלשה מותר ליטלו נותנו בכלכלה ותלאה באילן למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור
ליטול בתוך עשרה מותר ליטלו דברי רבי וחכמ׳ אומ׳ עירובו עירוב אחד עירוב ואחד
כל הכלים שורשי אילן שגבוהין מן הארץ עשרה טפחים או שיש הלל תחתיהם שלשה
15 טפחים אף על פי שהן שוין לארץ מרוח אחת לא ידרוס ויעבור עליהן ממקום למקום ולא
ישב עליהם ולא יסמוך עליהן לפי שאין עולין באילן ואין נסמכין באילן ואין נתלין באילן
ולא יעלה באילן מבעוד יום כדי שתחשך וישב שם כל היום: [14] אחד האילן ואחד הבהמה
ואפילו בור ושיח ומערה וגדר מטפס ועולה מטפס ויורד אפילו מאה אמה: [15] נתנו
במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב ר׳ אלע׳ אומ׳ אם בעיר אבד עירובו עירוב
20 ואם בשדה אבד אין עירובו עירוב ומודים חכמ׳ לר׳ אליע׳ בבני חצר ובבני מרפסת
שגיבו עירוביהן ונתנום בבית אף על פי שידוע שאין המפתח במקומה שעירובו עירוב:
[16] אמ׳ ר׳ יוסי אבטולס העיד משום חמשה זקנים על ספק העירוב שכשר ואיזהו ספק
העירוב שכשר עירב בתרומה ספק מבעוד יום ניטמא ספק משחשיכה ניטמא עירב בפירות
ספק מבעוד יום ניתקנו ספק משחשיכה ניתקנו עירובו עירוב אבל עירב בתרומה ספק
25 טמאה ספק טהורה עירב בפירות ספק מתוקנין ספק אין מתוקנין אין עירובן עירוב:

ד (ג) [1] ר׳ יהודה אומר אין אדם מתנה על עירובו אלא בשני דברים אם בא חכם
למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שירצה הולך לא בא
לכאן ולכאן הרי אני כבני עירי ר׳ יהודה אומר אילו היה אחד מהן רבו ילך לו אצל רבו
שניהם רבותיו ילך לו אצל הרגיל אצלו אם היה רגיל אצל שניהם ילך אצל מי שירצה:
30 [2] מתנה אדם על עירובו ואומ׳ עירובי לשבתות ולא לימים טובים לימים טובים ולא
לשבתות עירובי לשבת זו ולא לשבת אחרת ולא לשבת אחרת ולא לשבת זו עירובי לשבת

3 י כ׳ ד׳ (ג׳ ב׳); ג ל׳ | 5 י סס; ג ל׳ | 8 ג ל״ב ל״ג: | 10 י כ״א א׳ (ג׳ ג׳) | 14 י כ״ו ב׳ (י׳ ח׳); ג ק׳ |
16 ע׳ לעיל סוף סכה | 17 י סס; ג סס | 18 י כ״א א׳ (ג׳ ג׳); ג ל״ד ל״ה | 26 י כ״א ב׳ (ג׳ ה׳); ג ל״ו: |
30 י סס, (ג׳ ח׳) |

1 או סהר או חצר או מוקצה ב ד | 2 או] אפילו ב ד | 2 וכל > בית ב ד | 2 שהוא תשמיש
ב ד | 3 יתר על בית ב ד | 5 הקדישה ב ד | 5 לפי > ב ד | 6 לחבבן] לחנכן ב ד | 7 באומרת
ב ד | 7 קבלי הימני ב ד | 7/8 באומר לחברו קבלו הימני ב > ד | 8 עירובו עירוב ב ד | 9 שהוא
גבוהה ב ד | 9 ואם לאו אין עירובו עירוב > ב ד | 10 רחבה] ארבעה ב > ד | 12 אין ערובו
ב ד | 12/13 ואסור ליטול > ב ד | 13 למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור ליטלו ב ד |
13 אומר > כל שאסור ליטלו אין ב ד | 13 אחד הערוב ב ד | 16 באילן > | 17 ואחד > כל
ב ד | 18 ואפילו] אבל ב ד | 18 אפילו > ב | 21 שגבו ב ד | 21 עירובו ב ד | 23 שהיא
[> ב] כשר ב ד] 25 עירובו ב ד | 26. אם] או׳ ב אומרים ד | 27 למזרח > בא | 28 הרני ב ד |
28 אחד > ב | 28 לו > ב ד | 29 לו > ב ד | 29 אצל > מי ב ד | 29 מי] איזה מהן ב ד |
30 מתנא ב | 30 עירובי לשבת זו, שורה 31 לפני עירובו לשבתות ב ד |

ולא ליום הכיפורים ולא לשבת: [3] האומר לחבירו עירב לי בתמרים ועירב
לו בגרוגרות בגרוגרות ועירב לו בתמרים במגדל ועירב לו בשובך בשובך ועירב לו במגדל
בבית ועירב לו בעלייה בעלייה ועירב לו בבית אין עירובו עירוב אבל אם אמר ערב לי
סתם ועירב לו בין בתמרים ובין בגרוגרות בין במגדל ובין בשובך בין בבית ובין בעלייה
עירובו עירוב: [4] עירבו זה לצפון וזה לדרום מהלך לצפון כעירובו של זה לדרום ולדרום
כעירובו של זה לצפון ואם מיצעו את התחום לא יזוז ממקומו עירב לדרום וחזר ועירב
לצפון לצפון וחזר ועירב לדרום ביטל האחרון את הראשון טעה ועירב לשתי רוחות
כמדומה הוא שמותר בשניהם מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון ואם מיצע
את התחום לא יזוז ממקומו: [5] גוים שבאו על עיירות ישר' יוצאין עליהן בכלי זיין
ומחללין עליהן את השבת אימת בזמן שבאו על עיסקי נפשות לא באו על עיסקי נפשות
אין יוצאין עליהן בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת באו על עיירות הסמוכות לספר
אפילו ליטול את התבן אפילו ליטול את הקש יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהם את
השבת: [6] בראשונה היו מניחין את זינן בבית הסמוך לחומה פעם אחת הזרו עליהם והיו
נדחקין ליטול את זינן והרגו זה בזה התקינו שיהא כל אחד ואחד מחזירו בביתו: [7] מחנה
היוצאת למלחמת הרשות אין צרין על עיר של גוים פחות משלשה ימים קודם לשבת ואם
התחילו אפילו בשבת אין מפסיקין וכן היה הילל הזקן דורש ע ד ר ד ת ה אפילו בשבת:
[8] עיר שהקיפוה גוים או נהר וכן ספינה המטרפת בים וכן יחיד שהיה נרדף מפני גוים
ומפני ליסטין ומפני רוח רעה הרי אילו מחללין עליהן את השבת ומצילין את עצמן:
[9] הרועים והקייצין והבורגנין ושומרי פירות בזמן שדרכן ללון בעיר אף על פי שהחשיכו
חוץ לתחום הרי הם כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח ובזמן שדרכן ללון בשדה
אין להן אלא אלפים אמה בלבד: [10] מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה והחזירו חבירו
ובין זו לזו ארבעת אלפים חסר אמה הואיל והחזיק בדרך מותר לילך דברי ר' יהודה יותר
על כן אמ' ר' יהודה אפילו החזירו מן הדרך ללון בעיר משכים והולך לדרכו החזירו מן
העיר הרי הוא כאנשי העיר: [11] רשות שבת כך היא עומד אדם במקומו ואו' שביתתי במקומי
שנ' ש ב ו א י ש ת ח ת י ו וכמה תחתיו מלא קומתו ופישוט ידיו הרי ארבע ר' יהודה או'
גופו שלש אמות . . . שיהא נוטל חבית ממראשותיו ונותנה למרגלותיו ממרגלותיו ונותנה
למראשותיו, חוץ לארבע אמות יש לו אלפים אמה לכל רוח מרובעות ולא עגולות ר'
חנניא בן אנטיגנוס אומ' עגולות ולא מרובעות: [12] השובת בתל גבוה עשרה טפחים
ובנקע עמוק עשרה טפחים ובגינה המוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מהלך את כולה וחוצה
לה אלפים אמה: [13] השובת את העיר אפילו גדולה כאנטוכיא אפילו כמערת צדקיהו מהלך
את כולה וחוצה לה אלפים אמה ועל גגה אין לו אלא ארבע אמות: [14] הנותן את עירובו

1 ג גיטין ס"ה: | 5 י כ"א ב' (ג' ה'); ג כ': | 9 י כ"א ד' (ד' ג'); ג מ"ה | 13 י סס; ג סס | 16 דברים
כ' כ' | 17 י סבת ד' א' (א' ח'); ג סס י"ט | 19 ג ע"ג | 21 ג כ"ב: | 24 י כ"א ד' (ד' א'); ג מ"ח |
25 שמות ט"ז כ"ט | 30 ע' י כ"ב ד' (ה' ה') | 31 ע' י סס ה' א'); ג ס"א |

2 לו] עליו ב ד | 3 לו] עליו ב ד | 3 אם < ב ד | אמר] ערב ב | 3/4 אמר
לו סתם ערב לי ד ערב לי < ב | 4 בין בעלייה בין בבית | 5 לדרום > זה ב ד | 5 מהלך בצפון
ב | 5 עירובו ד | 6 בעירובו | 6 לא] אל ב ד | 6 יזוזו ב יזיזו ד | 6 לדרום וחזר ועירב לצפון <
ב ד | 8 הוא < ב ד | 8 בשתיהן ב ד | 8 בצפון ב ד | 8 בעירובו | 8 ובדרום ב ד | 8 בעירובו ד
< של זה ב ד | 8 בצפון | 9 לא] אל ב ד | 9 בזיין ב ד | 11 לעיירות ב ד | 12 הקש] הפת
ב | 12 בזיין ב ד | 13 זיינן | 14 זיינן | 14 זה את זה | 14 מחזיר בביתו ב ד | 15 שבת | 16 הילל]
שמאי ב ד | 21 בעיר ב | 22 כארבעת ב כארבעה ד | 22 אמה] אחת | 23 החזירו < חבירו ב ד |
23 לדרכו] לתוך ביתו ב ד | 25 ארבע < אמות | 26 שלש חוץ לארבע אמ' ב | 26 . .] כדי ב ד |
29 ובגנה עד טפחים < ב | 30 אמה < לכל רוח | 30 בעיר ב ד | 30 כאנטוכיא < השובת
במערה ב | 30 אפילו כמערת צדקיהו < | 31 אמות < בלבד |

בעיבורה של עיר אינו כלום נתנו חוץ לתחום אפילו אמה מִשְׂתַּכֵּר אמה ומפסיד את כל
העיר שמידת העיר עולה לו למידת התחום: [15] האומר שביתתי בצל האילן בצל החרוב בצל האגא
בצל הגבוה עשרה טפחים לא יותר על בית סאתים פחות מעשרה טפחים לא יותר על
ארבע אמות בנקע עמוק עשרה טפחים לא יותר על בית סאתים פחות מעשרה טפחים לא
יותר מארבע אמות ובגינה מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים לא יותר על בית סאתים פחות
מעשרה טפחים לא יותר על ארבע אמות ומודד עד שהוא מגיע לאותו מקום בא לאותו
מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה אימתי שהיה בתוך אלפים אמה שלו לא היה
בתוך אלפים אמה שלו אין לו אלא ארבע אמות בלבד: [16] האומר שביתתי על גבי
האילן על גבי הרוב על גבי האגא לא אמר כלום או לצפונו או לדרומו ארבע אמות
קנה או לצפונו או לדרומו ארבע אמות ונעקר האילן ונעקר החרוב ונעקר האגא לא אמ'
כלום אם מכיר את מקומו מותר ואם לאו אסור אמ' ר' יוסי היו שנים אחד מכיר ואחד
שאינו מכיר הואיל והיה אחד מהם מכיר שניהם מותרין: [17] האומר שביתתי במקום פלוני
ובשדה פלוני במקום שאזכה בו משתחשך לא אמ' כלום לפי שאין מערבין משתחשך וזה
הוא שאמרו העני מערב ברגליו אחד עני ואחד עשיר ובלבד שלא יצא מן העיר ויאמר
שביתתי במקומי שלא התירו אלא למהלך בדרך דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' אחד עני
ואחד עשיר יוצא מן הדרך ויאמר שביתתי במקומי וזה הוא עיקרו של עירוב אבל התירו
לו לבעל הבית להיות שולח את עירובו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו להקל עליו אמר ר'
יהודה מעשה בבית ממל ובבית גוריון בדרומא שהיו מחלקין גרוגרות לעניים שהיו בשני
בצרות והיו עניי כפר שיחין יוצאין ומערבין ברגליהם נכנסין ואוכלין תאינים משהשיכה:

ה (ד) [1] ר' אליעזר אומר יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מערב אדם יום אחד
לצפון יום אחד לדרום יום אחד לדרום יום אֶחַד לצפון כאנשי אותה העיר ומודה ר' אליעזר שאין
מערבין חצי היום לצפון חצי היום לדרום שאין חולקין יום אחד וכשם שאין חולקין יום
אחד כך אין חולקין שני ימים אמ' ר' אליע' אין אתם מודים שאם עירב ברגליו ביום טוב
הראשון צריך לערב ברגליו ביום טוב השיני נאכל עירובו עד שלא חשכה אין יוצאין עליו
ביום השיני אמרו לו אבל אמר להן הַא לְוו שני ימים הן אמרו לו אי אתה מודה שאין
מערבין מיום טוב לחבירו אמר להן אבל אמרו לו הַא לְוו יום אחד הוא: [2] עירב ברגליו
ביום הראשון צריך לערב ברגליו ביום השיני נאכל עירובו עד שלא חשיכה יוצא עליו
בשיני דברי ר' ר' יהודה או' הרי זה חמר גמל רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של
יוחנן בן ברוקה אומ' עירב ברגליו ביום הראשון אינו צריך שיערב ברגליו ביום השיני

2 ע' ג כ"א | 8 ע' סס, מ"ט: | 11 י כ"ב א' (ד' ח'); ג כ"א: | 20 י כ"א ג' (ג' ז'); ג ל"ח | 26 י סס; ג סס |

1 לא עשה כלום ב ד | 1 אפילו < ב ד | 1 אמה > אחת ב ד | 2 העיר > מפני ש ב ד |
2 לו < ב ד | 2 בצל] על גבי ב ד | 2 בצל] על גבי ב ד | 2 החרוב בצל < | 2 האגא] הנה=הגה
ב הגנה ד | 3 בצל] בתל ב ד | 3 מבית ב לבית ד | 3 לא] אין ב | 3/4 מארבע ב ד | 4 מעשרה
ב ד | 4 טפחים < ב ד | 4 מבית ב ד | 6 ובמודד ב | 7 לו < | 7 אימתי > בזמן ב ד | 7 שלו
< ב | 8 ארבע אמות < ב | 8 על גבי] בצד ב ד | 9 אילן ב ד | 9 בצד חרוב ב ד | 9 בצד
הנה=הגה ב בצד גנה ד | 9 כלום > עד שיקנה ב ד | 9 או < ב ד | 10 או < ב ד | 10 לצפון
או לדרום | 10 ארבע אמות < ב | 10 האגה] הגה ב הגנה ד | 10 לא אמר כלום < ב ד | הרי זה
מותר ב ד | 11 הרי זה אסור ב ד | 11 ר' יוסי אומר ב ד | 13 לפי < ב ד | 16 היוצא ב ד |
16 ואמר ב ד | 16 זה ב ד | 17 לשלח ב ד | 17 בשביל להקל ב ד | 18 בדרומא] ברומה ב
ברומא ד | 18 בשני] בימי ב שני ד | 19 כפר < ב ד | 19 תאינים < ב ד | 20 מלפניו | 21 יום
אחד לדרום < ב ד | 22 אחד < וחכמים אומרים ב ד | 22 כשם ב ד | 23 אמר < להם ב ד |
23 אי ב ד | 23 במערב ברגליו ב ד | 23/24 ביום הראשון | 24 שצריך ב ד | 24 ביום השני ב ד |
25 הא לוו (בלא נקודות) ב הללו ד | 26 הא לוו ב הללו ד | 27 אין יוצא ב ד | 28 ביום השני
ב ד | 28 ר'] ר' מאיר ב רבי ד | 29 לערב ברגליו ב ד |

נאכל עירובו עד שלא חשיכה יוצא עליו בשיני ומודים חכמ' לר' אליעזר בשני ימים טובים
של ראש השנה שמערב יום אחד לצפון ויום אחד לדרום יום אחד לדרום ויום אחד
לצפון יום אחד כאנשי העיר ור' יוסי אוסר שקדושת שניהם אחת היא אמ' להם ר' יוסי
אין אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר
קודש: 3 הרי שהיתה בידו כלכלה של פירות וצריך לתקנה היום הוא או' אם יום טוב
הוא אין בדבריי כלום ואם לאו קורא שם לתרומת מעשר שבה ומניחה למחר אם יום טוב
הוא אין בדבריי כלום ואם לאו קורא שם לתרומת מעשר שבה ואוכלה ר' יוסי אוסר ומודה
ר' יוסי בשני ימים טובים של גליות:

ו (ה) 1 כיצד מעברין את הערים ארוכה כמות שהיא עגולה עושין לה זווית מרובעת ו
אין עושין לה זווית היתה עשויה כמין קשת כמין גם רואין אותה כאילו היא שווה:
2 היתה רחבה מראשה אחת וצרה מראשה אחת רואין את מקום הצר כאילו מלא בתים
והצירות מכניסו לאמצע מרביעו כנגדו ומודד הימנו ולהלן אלפים אמה אם היה בית אחת
יוצאה הימנו כמין פגום לרוח אחת רואה כנגדו כאילו מלא בתים וחצירות ומרביע כנגדו
ומודד הימנו ולהלן אלפים אמה: 3 היו שני בתים יוצאין הימנו שני פגומין לשני רוחות
רואין אותן כאילו הן מליאים בתים וחצירות מרביע כנגדן ומודד מהן ולהלן אלפים אמה
מרבעה כריבוע עולם נותן צפונה לצפון העולם ודרומה לדרום העולם אמר ר' יוסי אם
אינו יכול לרבעה כמין העולם ירבענה כמין תקופה מקום שחמה יוצאה ביום קצר ושוקעת
ביום קצר זה הוא פני דרום ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך זה הוא פני צפון תקופת ניסן
ותקופת תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב שנ' הולך אל דרום
וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח הולך אל דרום ביום וסובב אל
צפון בלילה סובב סובב הולך הרוח זה מערב ומזרח: 4 ואילו שמתעברין עמה נפש שהוא
ארבע אמות על ארבע אמות ר' יהודה אומ' כתליה וזיזיה מתעברין עמה הקבר והגשר שיש
להן בית דירה ובית עבודה זרה שיש בו בית דירה לכומרין והאוריאות והאוצרות שבשדה
שיש להן בית דירה בור ושיח ומערה וגדר ובורגנין שבתוכה ובית שבים מתעברין עמה:
5 ואילו שאין מתעברין עמה נפש שנפרצה משתי רוחותיה אילך ואילך הקבר והגשר שאין
להן בית דירה ובית עבודה זרה שאין לו בית דירה לכומרין והאוריאות והאוצרות שבשדה
שאין להן בית דירה ושוק שבשדה ובית שבספינה אין מתעברין עמה: 6 וכמה יהו קרובין
ויהו מתעברין עמה שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים שהן מאה וארבעים ואחת
ושליש ר' יהודה אומר חוץ משבעים אמה ושירים היה שם דבר מועט ולא נתנו בו חכמ'

5 טס טס | 9 י כ"ג ג' (ה' ה'); ג כ"ה | 11 י כ"ג ג' (שם); ג שם, כ"ז | 14 י שם, ברכות ה' ג' (ה' ה');
ג כ"ו | 19/20 קהלת א' ו | 21 ג כ"ה | 25 י כ"ג ג' (ה' ה'); ג שם | 27 ג כ"ז |

1 ביום השני ב ד | 2 יום אחד לדרום > ב ד | 3 אותה העיר ב ד | 3 אוסר] אומר ב ד |
4 היום > ב | 5 פירות שאינו מותקנת ב | 6 לתרומה ומעשרות ב ד | 6 מן ומניחה עד 7 שבה > |
6 למחר > הוא אומר ב | 7 לתרומה ומעשרות ב | 9 ב ב ד ליכא הכא פרק | 9 ועגולה | 11 אתד |
11 אחר ב אחד ד | 12 מכנים | 12 אם > ב ד | 12 אחד ב ד | 13 יוצא ב ד ; 13 פיגם ב ד
13 אחד ב ד | 13 רואין ב ד | 13 מרבע ב מרבוע ד | 14 כמין שני פיגמין ב ד | 14 לשתי ב ד |
15 אותן] כנגדן ב ד | 15 ולהלן > | 16 מרבוע ב ד | 20 מן סובב עד הרוח > ב ד | 21 סובב
> ב ד | 21 הרוח ועל סביבותיו שב הרוח ד > ב | 21 מזרח ומערב ב ד | 22 אמות > ב
22 כתלים | 22 וחזיזיה ב | 22 הגשר והקבר ב ד | 23 בהן ב ד | 24 בהן ב ד | 24 וגדיר ב
וגשר ד | 24 שבים > הרי אלו ב ד | 25 מן ואילו עד עמה > | 25 הגשר והקבר ב ד | 26 בהן ב
ד | 26 להן בית דירה > אין אלו מתעברין עמה ד | 26 מן ובית עד 27 דירה > | 26 שבשדה
> ב | 27 בהן ב | 27 ושוק שבשדה] ושובך שבתוכה ד > ב | 27 ובית שבספינה > ב | 27 אין
> אלו ב ד | 27 קרובות ד > לעיר ב ד | 28 אמה > ב ד | 28 ארבעה ד [ד 4 = א ב] |
29 לשבעים ב ד | 29 אמה > ב ד | 29 לא ב ד |

שיעור וכמה הן שבעים אמה בית סאתים כחצר המשכן: 7 היה מודד והגיעה מידה לבית
אפילו בית לפנים מן הבית ומגדל לפנים מן המגדל מכניסו לאמצע ומרביע כנגדו ומודד
מהם ולהלן אלפים אמה היה מודד ובא והגיעה מידה למערה אינו מכנים את כל המערה
אלא אמד מכנגד פתחה של מערה אחד המערה ואחד המגדל ומה בין מערה למגדל אלא
שגג המערה הרי זה כארץ וגג המגדל הרי זה כעיר במה דברים אמורים במידת העיבור
אבל במידת התחום אפילו כלתה מידתו בחצי ביתו אין לו אלא חצי ביתו: 8 אמר ר'
שמעון יכול אני שיהו עולין מטבריא לציפורי ומצור לצידון מפני מערות ומגדלות שביניהם:
9 המודד מודד חוץ לקרפיפה של עיר כל עיירות נתנו קרפיף דברי ר' מאיר וחכמ' אומ'
לא אמרו קרפיף אלא בין שתי עיירות היו שלשה מגדלין והאמצעי מובלע בינתים אם
אין בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחת ושליש מכניסן לאמצע ומרבע כנגדן ומודד
מהן ולהלן אלפים אמה היו עשויין שורה ואחרים ביניהם אם היו בין שנים החיצונים
מאה וארבעים ואחת ושליש מכניסן לאמצע ומרבע כנגדן ומודד מהן ולהלן אלפים אמה:
10 ריבע את העיר ועשאה כטבלא מרובעת עושה את תחתיה כטבלא מרובעת ואינו מודד
מן האמצע מפני שהוא מפסיד אלא מודד לקרן דרומית מזרחית צפונית ונותן למזרח
צפונה אלפים אמה לקרן מערבית דרומית ונותן למערבה דרומה אלפים אמה וחוזר ומרבעה
ועושה אותה כמין טבלא מרובעת נמצאת העיר משתכרת ארבע מאות אמה לכאן וארבע
מאות אמה לכאן: 11 כיצד מקדרין בהרים התחתון כנגד לבו והעליון כנגד פרסותיו
מקדר ועולה מקדר ויורד ורואה את ההר כאילו בוקע לפניו דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אין
מקדרין בהרים: 12 היו לפניו הר ומישור מודד את המישור בשכר ומניח את ההר הר
וגיאיות מודד את הגיאיות בשכר ומניח את ההר מדד והגיע מידתו לגיא אם יכול להבליעו
מבליעו בתוך חמשים אמה ואם לאו חוזר ומודד עד מקום שהוא יכול להבליעו ומבליעו
בתוך חמשים אמה ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו מקדר ועולה מקדר ויורד
וצופה כנגד מידתו ומודד: 13 היה מודד והגיעה מידתו לכותל אין אומ' יקוב את הכותל
אלא ימוד את הכותל וצופה כנגד מידתו ומודד אחד מודד בכותל ואחד צופה בעיניו בין
בים ובין בנהר בין במישור אחד מידת העיבור ואחד מידת התחום אלא שמידת התחום
ארבעים חבל ואינו מודד לא בחוט ולא בשלשלת ולא בשוה של גמי אלא במשיחה
והמודד מותח בכל כוחו ומודד היה מודד והולך ובא אחר וא' לו עד כאן תחום השבת
נאמן מעשה בזקן אחד רועה שבא לפני רבו ואמ' לו זכור הייתי שהיו בני מגדל יורדין

1 י כ"ג א' (סוף ה'); ג ס"א | 7 ג כ"א | 8 י כ"ג ב' (ה' ב'); ג כ"ז | 13 י כ"ג א' (ה' א'); ג כ"ה: |
17 כ"ג ד' (ה' ג'); ג כ"ח: | 19 י שם; ג שם | 26 י שם; ג כ"ח | 28 י שם (ה' ז'); ג ס"א |

1 אמה] ושיריים ב ד | 2 ואפילו מגדל ב ד | 3 מהם] כנגדו ד | 3 ובא > ב ד | 4 אומד ב
ד > | 4 מערה ב ד | 4 מגדל ב ד | 4 אלא > ב ד | 5 גג ב ד | 5 זה] הוא ב ד | 5 זה]
הוא ב ד | 7 יכולני ב ד | 8 נתנו > לו | 9 אמרו] נתנו ב ד | 9 עיירות > אם יש לזו שבעים
ושיריים ולזו שבעים ושיריים מכניסה לאמצע ומרבע כנגדן ומודד מהן ולהלן אלפים אמה ב ד | 10 ואחד
ב ד | 11 שורה > ב ד | 11 היו > ב ד | 12 ואחד ב ד | 13 טבלה ב | 13 ועשה ב ד >
ומרבע כנגדן ד | 13 תחתיה] תחומה ב ד | 14 מן] את ב ד | 14 כמפסיד ב > למזרחה ד |
14 דרומית > ב ד | 14 למזרחה ב מזרח ד | 15 אמה > ומודד ב ד | 15 ומרבעת | 16 אותה]
תחומה ד את החומה ב | 16 כטבלא ב ד | 16 מושכרת ב מושכתו ד | 16 מאות] אמות ד | 16 לכאן]
אילך ב ד | 17 מקדרין ב | 17 [העליון, לפני תחתון ב] | 18 בקוע ב ד | 18 מאיר > ב ד |
19 הרי מישור | 19 ונשכר ב ד | 19 מן הר עד 20 ההר > ב | 20 ונשכר | 20 היה מודד ב ד |
20 מידתו > ב ד | 20 להבליע | 21 מבליעו > ב ד | 21 אמה > מבליע ב ד | 23 וצופה] וכיפה |
23 מידה ב ד | 24 אומר ב ד | 24 את > | 24 בכותל] בחבל ב ד | 25 בים] בהר ב ד |
25 בנהר] בים ב ד | 26 בחבל ב ד | 26 אין מודדין ב ד | 26 בשוה] בשבח ב בשב' ד | 27 היה
מודד > | 28 מגדל > וגדר ב גדרי' ד | 28 יורדין] ועדרי' ד |

1 לחמתא עד חצר החיצונה הסמוכה לגשר ועוד התיר רבי שיהיו בני גדר יורדין לחמתא
ועולין לגדר ובני חמתא לא היו עולין לגדר:

ז (ה) [1] הנותן את עירובו בתוך אלפים אמה של תחום אם היתה ביתו סמוך לחומה ז
ייכנס ואם לאו לא יכנס נתנו חוץ לתחום אמה אחת אם היתה בתוך אלפים אמה שלו
5 עירובו עירוב ואם לאו אינו עירוב: [2] בראשונה היו בני טבריא מהלכין את כל חמתא
ואין בני חמתא באין אלא עד מקום הקופא בלבד עכשיו בני טבריא ובני חמתא חזרו
להיות עיר אחת: [3] אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואין אנשי עיר קטנה
מהלכין את כל עיר גדולה כשהיו בתוך אלפים אמה שלהן לא היו בתוך אלפים אמה
שלהן אין להם אלא אלפים אמה ואנשי עיר קטנה אין להן אלא אלפים אמה בלבד:
10 [4] עיר של רבים שחרבה ונשתיירו בו גודריות גבוהות עשרה טפחים אף על פי שאין צורות
פתחיה ניכרין הרי זה מתעברת להיות כעיר של יחיד ונעשית של רבים ודרך הרבים
עוברת לתוכה כיזה צד מערבין אותה נותן לחי מיכן ולחי מיכן קורה מיכן וקורה מיכן ואין
מערבין אותה לחציין אלא כולה או מבוי מבוי בפני עצמו של רבים והרי היא של רבים ואין לו
אלא פתח אחד מערבין את כולה: [5] סוכת החג ר' יהודה מחייב בחג ובמזוזה וחכמ' פוטרין ר'
15 יהושע אומ' מערבין בככר שלם אפילו הוא כאיסר ואפילו לא נטל הימנו אלא כדי דימוע
וחלתו יותר מיכן הרי זה אסור: [6] מי שיש לו חמש חצירות בעיר אחת אם היה משתמש
את כולן הרי זה אוסר את כולן ואם לאו אינו אוסר אלא מקום דירתו בלבד: [7] אמ' ר'
יהודה מעשה בר' יצחק נפחא שהיו לו חמש חצירות באושא ולא היה אוסר אלא מקום
דירתו בלבד: [8] חָמֵש חבורות מקצתן שרויין בחדרים ומקצתן שרויין בעלייות טרקלין שלהם
20 כחצר לבתים: [9] שנים שהיו שותפין זה לזה בין ביין בין בשמן אין צריכין לערב היו
שלשה זה שותף לזה ביין וזה שותף לזה בשמן צריכין לערב ר' שמעון בן אלעזר אומ'
אחד יין ואחד שמן אין צריכין לערב ר' אלעזר בן תדאי אומ' אסורין עד שיערבו:
[10] אב ובניו נשיו וכלתיו עבדיו ושפחותיו בזמן שאין עמהם דורין בחצר אין צריכין לערב
המבוי שלהן בין כך ובין כך צריך לחי וקורה עם הארץ שהיו מוליכין אצלו עירוב מוליך
25 לכהן ככר תרומה יושב ומשמרו ומחשיך עליו ואוכלו ובשיבעית הרי זה מותר שלא נחשדו
על השביעית: [11] בית שמניחין בו עירוב אינו צריך להפריש ככר מערבין בבית ישן מפני
דרכי שלום היה שם רבו או אדם גדול או שהיה משיא בנו ורצה לעשות לו כבוד הרשות
בידו: [12] אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב עליו לבטל רשות היה שם בית האבל
או בית המשתה ורצו לבטל רשותן הרשות בידן: [13] שלשה שהיו שרויין בחצר ומת אחד

5 י סס, ע' ג מגילה ו' | 7 י סס; ג ס"א | 10 י סס; ג כ"ה | 14 ג יומא י' | 15 י כ"ד ד' (ו' י'); ג פ' | 16 ג ע"ב | 17 סס | 19 י כ"ג ד' (ו' ו'); ג סס | 20 י סס | 23 ג ע"ג: גיטין ס"א: | 26 י כ"ב ד' (ו' ז'); ג גיטין כ"ט | 29 י כ"ג ג' (ו' ד'); ג ע': |

1 והתיר ב ד | 1 לגשר > והתיר רבי שיהיו בני מגדל יורדין לחמתה עד חצר החיצונה סמוכה לגשר ב ד | 3 את > | 3 תוך] בסוף | 3 סומך | 4 ייכנס > ב [ומקומו ריק] | 4 לא > ב | 4 היה ב ד | 5 אין > עירובו ב ד | 5 טבריה ב | 5 חמתה ב ד | 6 הכיפה ב ד | 7 את כל] עד ב | 7 אנשי] בני ב | 8 את] עד ב | 8 גדולה > אימתי בזמן ב ד | 8 שהיו ב ד | 10 בה ב ד | 10 גדוריות ב גדודיות ד | 11 כעיר] בעיר ב כעין ד | 11 שנעשית ב | 12 בתוכה ב ד | 12 מעברין ב | 12 מכאן ב ד > ומערבין ונושאין ונותנין באמצע ב ד | 13 לחצאין ב ד | 13 אלא > או ב ד | 13 מבוי > ב ד | 12 עצמו > עיר ב ד | 13 ואין לה ב ד | 14 בחג] בעירוב ב ד | 15 לא > ב | 15 אלא > ב | 16 יתר על כן ב ד | 18 יהודה > ב | 18 ר' יצחק] בבן ב ד | 18 נפחא] נשיא ד | 18 באושה ב | 19 מקצת . . מקצת ב ד | 19 שדרין | 21 בן אלעזר > ב ד | 23 ר' > ב ד | 23 וכלותיו ב ד | 25 ואוכלו > ובא לו ב ד | 27 אם היה ב ד | 27 לנהוג בו כבוד ב ד | 28 בידו > מצוה על אדם לבטל רשות אם היה אדם גדול הרשות בידו ב ד | 28 אם היה ב ד | 28 שם > ב ד |

1 מהם ונפלה ירושה לאחד מן השוק עד שלא חשיכה הרי זה אוסר משחשיכה אינו אוסר:
[14] היה לאחד מן השוק בית באותה חצר ומת ונפלה ירושה לאחד מבני חצר עד שלא
חשיכה אינו אוסר משחשיכה הרי זה אוסר: [15] הרי ששכח ולא עירב וחזר והוציא בין
בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בשוגג אינו אוסר במזיד
5 אוסר: [16] מי שביטל רשותו וחזר והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אינו אוסר:
[17] אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב ושנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים
שלא עירבו או לאחד שלא עירב אבל אין אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב
ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו שכל זמן שהיו שרויין בחצר ושכח
אחד מהן ולא עירב הרי זה אוסר: [18] ישראל המחלל שבת בפרהסיא אינו צריך לבטל
10 רשות ושאין מחלל שבתות בפרהסיא צריך לבטל רשות ישראל נותן רשות ומבטל רשות
ובגוי עד שישכור כיצד מבטל רשות אומ' רשותי נתונה לך רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת
לך אינו צריך לזכות:

ח ח (ה) [1] חצר של גוים הרי היא כדיר של בהמה מותר להכנים ולהוציא מן החצר
לבתים ומן הבתים לחצר וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר היה ישראל אחד שרוי
15 בתוכה הרי זו אסורה מפני שהיא כחצירו: [2] ר' אליעזר בן יעקב או' לעולם אינו אוסר
עד שיהו שני ישר' אוסרין זה על זה והלכה כדבריו: [3] הגוסס אף על פי שאינו יכול
לאכול כזית הרי זה אסור: [4] קצדור הבא לעיר עד שלשים יום אוסר מיד אימתי בזמן
שייחד לו בית דירה או שאין עמהן דיורין בחצר אינו אוסר אכסנאי לעולם אינו אוסר:
[5] אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב והיתה אכסדרא על פתחו בזמן שמתנפפת מותרת
20 לו ואסורה לבני חצר: [6] אנשי חצר ששכחו ולא עירבו אסורין להכנים ולהוציא מן
החצר לבתים ומן הבתים לחצר וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר ושבמבוי אסור לטלטל במבוי ור' שמע' מתיר שהיה ר' שמעון או' מותר להכנים
ולהוציא מן המבוי לחצר ומן החצר לגג ומן הגג לקרפיף שכל זמן ששכחו ולא עירבו
כולן רשות אחד הן אמ' ר' כשהייתי למד תורה אצל ר' שמע' בתקוע היינו מוליכין שמן
25 ואלונטית מן החצר לגג ומגג לחצר ומן החצר לגג ומן הגג לקרפיף ומן הקרפיף לקרפיף
אחר עד שמגיעין אנו למעיין והיינו רוחצין שם אמ' ר' יהודה מעשה בשעת הסכנה והיינו
מעלין ספר תורה מן החצר לגג ומן הגג לגג אחר והיינו קורין בו אמרו לו אין שעת
הסכנה ראיה: [7] שתי חצירות זו לפנים מזו החיצונה של רבים והפנימית של יחיד החיצונה
צריכה עירוב והפנימית אינה צריכה עירוב הפנימית של רבים והחיצונה של יחיד הפנימית

2 י כ"ג ג' (ו' ג'); ג ס"ט | 6 י סס (ו' ג'); ג ע' | 9 י כ"ג ג' (ו' ה') | 13 י סס (ו' ג'); ג ס"ז | 17 סס; ג סס | 20 י סס (ו' ג'); ג ס"ט: | 21 י כ"ג ד' (ו' ח'); ג נ"א: | 28 י כ"ה ג' (סוף ו); ג סס |

1 הרי זה] אינו ב ד | 1 אינו] הרי זה ב ד | 3 אינו] הרי זה ב ד | 3 הרי זה אינו ב ד | 4 [במזיד לפני בשוגג ב ד] | 5 אינו > ב ד | 6 שעירב > ושנים שעירבו נותנין רשותן לאחד שלא עירב ב ד | 6 שלא עירבו] שעירבו ב | 7 שלא עירבו] שעירבו ד | 8 ואין] ולא | 8 עירבו > ולא שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשניים שלא עירבו ב ד | 8 שהיה ד > שניים ד ששרויים ב | 10 וישראל שאינו ב ד | 10 את השבת ב ד | 11 עד שעה שישכיר ב ד | 11 רשותי קנוייה לך > ב ד | 13 נכרי ד | 15 אלעזר ב ד | 16 שני > | 16 יכול > לחיות הרי זה אוסר קטן אע"פ שאין יכול ב ד (כמדומה לי שחסר בהעתקה ולא בכ"י כי בליקוטי לא הערתי כאן חסרון) | 17 קסדור ב ד | 17 יום > הרי זה ב ד | 18 שייחדו ב ד | 18 דירה > לא ייחדו לו בית דירה ב ד | 18 אכסני ב | 19 בזמן שמגופפת ב ד | 20 לכל בני ב ד | 20 חצר > אם אין מגופפת אסורה לו ואסורה לכל בני הצר כלים ששבתו בחצר מותרין ליטלטל בחצר ב ד | 21 בחצר > חמש חצרות פתוחות למבוי אסור [אוסר ד] להכנים ולהוציא מחצר למבוא וממבוא לחצר כלים ששבתו בחצר ב ד | 22 שבמבוי ב ד | 22 וכן היה ב ד | 24 אחת ב ד | 25 באלנטיאות ב ד | 25 ומגג . . . לגג] > ב ד [וב א נכתב בצדו ה] | 25 לקרפיף > | 26 ר' יהודה] רבי ב ד | 26 שהיינו ב ד | 28 החיצונה] הראשונה ב |

1 צריכה עירוב והחיצונה אינה צריכה עירוב ר' עקיבה אומ' את החיצונה שדריסת הרגל
אוסרתה וחכמ' אומ' אין דריסת הרגל אוסרתה: [8] היו שתיהם של רבים ונתנו עירובן
בחיצונה ושכח אחד מהן בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות:
[9] נתנו את עירובן בפנימית ולא עירב שתיהן אסורות דברי ר' עקיבא וחכמ' אומ' הפנימית
5 מותרת והחיצונה אסורה — אחד שתי חצירות זו לפנים מזו ואחד שליש דיוטאות זו על
גבי זו במה דברים אמורים בזמן שדרך הפנימית לצאת על החיצונה ועל מקצתה ודרך
העליונה לירד על התחתונה ועל מקצתה: [10] חמש חצירות הפתוחות לבית שער ושכחו
ולא עירבו מותרין בחצירות ואסורין בבית שער: [11] חמש דיוטאות הפתוחות לאילקטי
ושכחו ולא נשתתפו מותרין בדיוטאות ואסורין בהילקטי:

10 ט (ו) [1] שיתופי מבוי כיצד מניח אדם הבית של יין ושל שמן ושל תבואה ושל
גרוגרות ושל זיתים בין משלו ובין משל חבירו ואו' הרי זה לכל בני מבוי אם היתה שלהן ט
אין צריכין לזכות ואם היתה שלו מגביה מן הארץ כל שהוא ואו' זכיתי לכם ולכל שֶׁנִיתּוֹסְּפוּ
עליכם ניתוספו עליהן מזכה ואינו צריך להודיע: [2] אמ' ר' יהודה כשהיינו שרויין בחצר
בית גלודה בלוד היו מבשלין קדירה של עדשים ואחד עומד על הפתח ואומ' לכן זכיתי
15 לכם בקדירה של עדשים: [3] יין כדי לשתות בו מזון שתי סעודות חומץ כדי לטבול בו
מזון שתי סעודות שמן כדי לאכול בו מזון שתי סעודות תחילתו וסופו כשיעור הזה כל
החפץ מודיע ואינו צריך לזכות: [4] אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת היינו יושבין
לפני ר' מאיר בבית המדרש בערדסקס ואמ' אחד עירבתי בבצלים והושיבו ר' מאיר בארבע
אמות שלו וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומ' מערבין לחולה ולאיסטנס במזונו ולקטן
20 כמזונו ולרעבתן כבינוני של כל אדם: [5] אין משתתפין לא באוצר ולא במבוי אלא אם
כן ייחד לו מקום האנשים שנשתתפו שלא מדעת נשים שיתופן שיתוף ונשים שנשתתפו
שלא מדעת אנשים אין שיתופן שיתוף: [6] משתתפין במבוי ואם לא עירב מערבין
בחצירות אבל לא משתתפין במבוי ומערבין בחצירות שלא לשכח תורת עיקר
העירוב דברי' ר' מאיר וחכמ' אומ' או מערבין או משתתפין: [7] שיתוף מבוי צריך שיהא
25 עמהן כמבוי אמ' ר' מאיר עירובי חצירות צריך שיהא עמהם בחצירות: [8] שנים שהיו
שותפין זה לזה בין ביין בין בשמן צריכין שיהא עמהם במבוי א' ר' מאיר מפני מה אמרו
אין מערבין לאדם אלא לדעת לפי שאינו רוצה שישתתפו אחרים בחלקו אבל אם היתה
לו עיסה או תבשיל אצל חבירו זכה לו תבשילו: [9] המערב על ידי בני עירו שילכו עמו
לבית האבל או לבית המשתה וקיבלו עליהם שיבואו הרי זה מערב עליהם בקופות של

1 ג מ"ה | 4 שם | 7 ג פ"ג: | 10 כ"ד ג' (ז' ו' ז'); ג פ"ג | 15 י שם (ז' ח'); ג פ': | 17 ג כ"ע: |
20 ג ס"ח | 22 י כ"ג ד' (ו' ח'); ג ע"ח: | 24 י שם; ג פ"ג | 25 ג שם | 28 ג פ"ג |

1 את עירובן ב ד | 3 מהן < ב ד | 3 בין מן החיצונה בין מן הפנימית ב ד | 4 בפנימית <
ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב הפנימית אסורה מן החיצונה ב ד [הקו הישר בא מגיד כי הסופר
ידע כי חסר כאן] | 5/6 זו למעלה מזו ב ד | 8 דיטאות ב דיאטות ד | 8 לאלקטי ב לאלקט ד |
9 דיטאות ב דיאטות ד | 9 באילקטו ד בדיאלקטו ב | 10 שיתוף ב ד | 11 בכל ב | 11 משלהן ב
ד | 12 צריך ב ד | 12 ואם < ב ד | 12 משלו ב ד | 12 כל שהוא < ב ד | 13 עליהם ב ד |
13 מעשה והיינו ב ד | 13 בחצר < | 14 לכן < ב ד | 15 היין ב ד | 15 חומץ, לפני שמן
שורה 16 | 16 הזה < ר' שמעון אומר תחלתו כשיעור הזה אף על פי שאין סופו כשיעור הזה ב ד |
16 כל] כלה ב ד | 18 בבית המדרש < ב ד | 18 בערדסקום ב בערדסקין ד | 19 שלו < ב |
19 במזונו < ב ד | 20 במזונו ב ד | 20 בבינונית ב | 22 ומשתתפין ב ד | 22 ואם לא
עירב] ואם רצה לערב ב ד | 22 מערבין < ב ד | 23 אבל אין רשאין להשתתף ב ד |
23 משתתפין < ב | 23 תורת < ב ד | 24 צריך < | 25 אמר ר' מאיר < ב ד | 25 עירוב
ב ד | 25 בחצר ב ד | 25/26 ששותפין ב ד | 27 לדעתו ב ד | 27 אחרים < עמו ב ד |
28 תבשיל או עיסה ב ד |

1 תמרים ובקופות של גרוגרות ובקופות של זתים אם יש שם מזון שתי סעודות לכל אחד
ואחד יבואו ואם לאו לא יבואו קיבלו עליהם זה אחר זה הראשונים שיש להם יבואו
והאחרונים לא יבואו: [10] המערב על ידי עצמו לרוח אחת כל ימות השנה ואמ' בכל
מקום שארצה אלך רצה מבעוד יום עירובו עירוב משחשיכה הרי זה חמר וגמל: [11] לא
5 יערב אדם על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו העברים ועל ידי אשתו אלא
מדעתן אבל מערב הוא על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים
בין מדעתן ובין שלא מדעתן וכולן שעירבו לעצמן וערבו אחרים על ידיהם יוצאין בשל
עצמן חוץ מן האשה שהאשה יכולה למחות על ידי בעלה: [12] עבד עברי ומי שחציו
עבד וחציו בן חורין יוצאין על ידי עירוב משל עצמן עבד של שני שותפין יוצא בעירוב
10 שניהם מהלך בצפון כעירובו לדרום ובדרום כעירובו לצפון ואם מיצע את התחום לא יזוז
ממקומו קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאין צריך לאמו מערבין עליו מזון שתי
סעודות בעירובי תחומין: [13] כותל חצר שנפרץ מארבעה טפחים ועד עשר אמות מותר
מפני שהוא כפתח יותר מיכן כנגד הפירצה הרי זה אסור: [14] נפרצו פירצות הרבה אם
העומד מרובה על הפרוץ מותר אם פרוץ מרובה על העומד כנגד עשרה בטלה מחיצה:
15 [15] שתי הצירות זו כנגד זו ובין זו לזו עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד
היתה אחד מהן גבוהה עשרה טפחים מיעטה באבנים וככפתים ובסולם הצורי או
שהביא נסר שרוחב ארבעה טפחים וקבעו בה מערבין שנים אם רצו מערבין אחד פחות
מיכן מערבין אחד ואין מערבין שנים היתה אחת מהן גבוהה חמשה טפחים ועשה
לה מהיצה גבוהה חמשה טפחים ביטלה: [16] כותל שבין שתי חצירות גבוה עשרה
20 ורוחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד מיעטו באבנים ובכְּפֵסִים ובסולם הצורי
או שהביא נסר ארבעה טפחים וקבעו בה מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד פחות
מיכן מערבין שנים ואין מערבין אחד: [17] מתבן שבין שתי חצירות גבוה עשרה
טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד אילו מאכילין מיכן ואלו מאכילין מיכן נתמעט
התבן מעשרה טפחים שניהם אסורין ואם רצה חותם את פתחיהן ומבטל את רשותו הוא
25 אסור וחבירו מותר וכן בנות שבתבן שבין שתי הצירות: [18] ר' מאיר או' סילונות שבברכין
מחזיקין סאתים אף על פי נקובין שופכין לתוכן מים בשבת וחכמ' אוסרין עד שיפוקו
אחרים אומ' ביב שקמור ארבע אמות ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת עוקה
שבחצר מחזקת סאתים אף על פי שנתמלאת מערב שבת שופכין לתוכה מים בשבת אחת
עוקה ואחת גיסטרא ואחת עריבה מחזיקין סאתים אף על פי שנתמלאו מערב שבת שופכין
30 לתוכן מים בשבת: [19] הגג והמרפסת החצר ואכסדרא מצטרפין לארבע אמות: [20] החצר

3 ג ל"ז: | 4 י כ"ד ג' (ז' ה'); ג פ"ג | 8 ג פסקים פ"ח | 12 י י"ט ג' (ח' ס'); ג י"ז | 15 י כ"ד ג'
(ז' ח'); ג ע"ח: | 18 י שם (ז' ג'); ג ע"ו: | 22 י כ"ד ג' (ז' ג' ה'); ג ע"ע | 25 י שם (סוף ס'); ג פ"ח |
30 י שם; ג שם |

1 גרוגרת < ב | 1 שם < ב ד | 3 מערב ב ד | 3 ואמר > רציתי אלך רציתי לא אלך רצה
מבעוד יום מותר משחשיכה אסור שאין מערבין משתחשך המערב על ידי עצמו לשתי רוחות לכל ימות
השנה ואמר ב ד | 3 בכל < ב ד | 4 למקום ב ד | 4 גמל ב ד | 5 גדולים ב ד | 7 וערבו] או
שעירב | 8 מפני שהאשה ב ד | 9 על ידי עירוב < ב ד | 9 בשל ב ד | 10 בערובו של זה בדרום
ב ד | 10 בערובו של זה בצפון ב ד | 10 אם ב ד | 10 אל ב ד | 13 הרי זה < ב ד | 13 נפרצו
בו ב ד | 14 הפרוץ ב ד | 14 עשרה > בתים ב ד | 15 כנגד] לפנים ב ד | 15 עשרה] ארבעה
ב ד | 16 ממעטה ב ד | 18 ומבטלה ב ד | 19 עשרה > טפחים ב ד | 20 בכפתים ב ד [וכא
נכתב בצדו „ת" וב"ס נמשך אל תיבה זו עיין לעיל שורה 16 אבל לקמן צד 151 29 152 25 נכתב
ג"כ „ס"] | 21 נסר > שרוחב ב ד | 22 מערבין אחד ואין מערבין שניים ב ד | 22 מתבן] מים | 24 אלא
אם ב ד | 24 סותם את פתחו ב ד | 25 בנות] בכותל | 25 של תבן ב ד | 25 מבין ב ד | 26 שהן
נקובין ב ד | 28 מים < ב ד | 29 ואחת עריבה < ב ד | 30 מים < ב ד | 30 בשבת < |

והגג והבית והעלייה אין מצטרפין לארבע אמות: [21] דיוטא של מאה אמה לא ישפוך על
הביב אבל שופך הוא לגג והן יורדין לביב: [22] אין עושין לה צינור אבל עושין
לה מזחילה שלא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים בשבת: [23] צינור המקלח לרשות
הרבים אחד מים ואחד יין קולט בין ביד בין בכלי ושותה ובלבד שלא יצרף פיו
או פי חבית עם רשות הגג למעלה מעשרה טפחים וישתה אבל מצרף הוא פיו
לצינור למטה מעשרה טפחים ושותה לא יצרף אדם ידיו עם הכותל ועם המזחילה עם
רשות הגג למעלה מעשרה טפחים וישתה אבל מצרף הוא ידיו לצינור למטה מעשרה
טפחים ושותה אם יש בפי הצינור ארבעה על ארבעה אסור שאין מטלטלין מרשות לרשות:
[24] באר ברשות הרבים אם אֵין בינו לבין הכותל ארבעה טפחים כדי שיהלך אדם בני חצר
מותרין ובני עלייה אסורין אם יש בינו ולכותל ארבעה טפחים כדי שהולך אדם בני חצר
אסורין ובני עלייה מותרין באר שלפני החלון משלשל וממלא הימנו בשבת ובלבד שלא
יהא בינו לבין הכותל ארבעה טפחים בין כך ובין כך משלשל וממלא הימנו בשבת:
[25] אמת המים שלפני החלון משלשל וממלא הימנו בשבת ובלבד שלא יהא בינו לכותל
ארבעה טפחים כדי שיהלך אדם זה היה מעשה באמה של טראפלים ובא מעשה לפני רבן
גמליאל ואמ' הואיל ואין בינו לכותל ארבעה טפחים כדי שיהלך אדם בין כך ובין כך
ממלאין הימנו בשבת: [26] אמת המים העוברת בחצר אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם
כן עשו מחיצה גבוהה עשרה טפחים בכניסה וביציאה עשו בכניסה ולא עשו ביציאה
ביציאה ולא עשו בכניסה היתה רחבה מראשה אחד וצרה מראשה אחד הרי זה מרחיב את
מקום צר וכן אתה אומ' בביבין המקשטין תחת הבתים ותחת החצירות ר' יהודה אומ'
כתלין שעל גביהן נידונין כמחיצה אמ' ר' יהודה מעשה באמת המים שהיתה באה מאבל
לציפורי והיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת אמרו לו מפני שלא היתה עמוקה עשרה
טפחים ורחבה ארבעה: [27] גזוסטרא שהיא למעלה מן הים אין ממלין הימנה בשבת
אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים למטה מן הים ואף על פי שהמים צפין
על גבה אין בכך כלום ר' מאיר אומ' אף מלמעלה ר' חנניה בן עקביא או' גזוזטרא שהיא
למעלה מן הים גבוהה עשרה טפחים נוקבה ומשלשל וממלא הימנה בשבת:

י (ז) [1] פיתחי גינות שיש להן בית שער מבפנים פותחין ונועלין בהן מבפנים מבחוץ
פותחין ונועלין בהן מבחוץ מיכן ומיכן פותחין ונועלין בהן מיכן ומיכן וכן פתחי חניות
ברשות הרבים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בזמן שבית המנעול למטה מעשרה טפחים
נוטל מפתח מן האיסקופה ונותנו במנעול ופותח ומטלטלו בתוך הבית ומחזירו למנעול

3 ג ל"ט | 9 ג פ"ד | 13 י כ"ה א' (מ' ז'); ג פ"ז | 16 י שם; ג שם | 22 י שם (מ' ח'); ג פ"ז: | 26 י כ"ו ב'
(י' ט'), ג ק"א | :

1 הבית והעלייה החצר והגג ב ד | 1 דיאטה ב | 1 על > פי ב ד | 6 ידו ב ד | 6 עם] אם
ב ד | 6 ושותה ב ד | 7 ידו ב ד | 7 למטה] למעלה ב ד | 8 פי צנור | ארבעה > טפחים ב ד |
9 בור ב ד | 9 אין < | 9 לכותל ב ד | הכותל > א | 10 לכותל ב ד | 10 שיהלך ב ד |
11 בור ב | 12 בשבת > בור בין שתי חצרות משלשל וממלא הימנו בשבת ובלבד שלא יהא בינו
לכותל ארבעה טפחים כדי שיהלך אדם אם יש בפי הבור ארבעה על ארבעה טפחים אסור שאין מטלטלין
מרשות לרשות ב ד | 14 פרטלים ב ד | 14 רבן > שמעון בן ב ד | 15 לבין הכותל | 15 כך > א
> משלשל ב ד | 16 וממלא ב ד | 16 שעוברת ב ד | 17 ולא ביציאה ב ד | 18 עשו > ב ד |
18 בכניסה > אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בכניסה
וביציאה ב ד | 18 מראש ב ד | 19 הצר > ואין צריך לעשות מחיצה אלא לרוחב בלבד | 19 אומ']
מוצא ב ד | 19 המשקטין ב המקשקשין ד | 21 והיינו ב ד | 22 גזוזטרא ב ד | 23 הים] המים ד
[שורה 21 כתב הסופר בא תחלה המים תחת הים אבל מחקו ע"י נקודות] | 25 ומשלשל > ב ד |
27 ומכן > אין להם מכן ומכן ב | 28 דברי > ב ד | 28 ר' יהודה > ב ד | 28 טפחים >
ב ד | 29 למנעול ב ד |

ונועל ומחזירו למקומו ובזמן שבית המנעול למעלה מעשרה טפחים מביא מפתח מערב שבת
ונותנו במנעול ופותח ומטלטלו בתוך הבית ומחזירו למנעול ונועל ונוטלו ומחזירו למקומו
וחכמ' או' בזמן שבית המנעול למעלה מעשרה טפחים נוטל מפתח מן האיסקופה ונותנו
במנעול ופותח ומטלטלו בתוך הבית ומחזירו למנעול ונועל ומניחו בחלון שעל גבי שקוף
אם יש בפי חלון ארבעה טפחים על ארבעה טפחים אסור שאין מטלטלין מרשות לרשות:
[2] ההרים והפיסקין וספינה ברשות הרבים גבוהין עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכן לרש'
הרב' ולא מרש' הרבים לתוכן אבל יורד לתוכן ואוכל פחות מיכן תוך ארבע אמות מותר
חוץ לארבע אמות אסור: [3] אמת המים ברשות הרב' עמוקה עשרה טפחים וכן גומא אין
מטלטלין מתוכן לרשות הרבים ולא מרשות הרבים לתוכן אבל יורד לתוכן ואוכל פחות
מיכן תוך ארבע אמות מותר חוץ לארבע אמות אסור: [4] אמת המים ברשות הרבים עמוקה
עשרה טפחים וכן גומא אין מטלטלין מתוכן לרשות הרבים ולא מרשות הרבים לתוכן אבל
יורד לתוכה ושותה אם היו המים מועטין מזלף בידו ושותה אם היו שנים זה מעמיד
לחבירו והלה שותה וזה מעמיד לחבירו והלה שותה: [5] אילן ברשות הרבים אם אין נופו
גבוה מן הארץ שלשה מטלטלין תחתיו היה גבוה משלש רוחותיו ונמוך מרוח אחת רואין
את הנמוך כאילו הוא פתח ובלבד שלא יהא נמוך יותר על הגבוה: [6] חורבה ברשות
הרבים עמוקה עשרה טפחים חלון שעל גבה שופכין לה בשבת היו שתים שתיהן אסורות
שאין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת היתה אחת והיא של רבים אסורה עד שיעריבו:
[7] בני חצר ובני מרפסת שעירבו אילו לעצמן ואילו לעצמן כל שגבוה עשרה טפחים
למרפסת פחות מיכן לחצר במה דברים אמורים בזמן שהיו של רבים ועירבו אלו לעצמן
ואילו לעצמן או שהיו של יחידים ושכחו ולא עירבו אבל אם היו של רבים ושכחו ולא
עירבו הגג והמרפסת והאכסדרא כולן רשות אחת הן: [8] חצר גדולה שנפרצה לר' הרבים
ונשתיירו בזו גדורות גבוהות עשרה טפח' עד עשר אמות אָסוּר פחות מיכן מוּתָר באותה שבת
ואסורין לעתיד לבוא דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אם מותרין לאותה שבת מותרין לעתיד
לבוא ואם אסורין לעתיד לבוא אסורין לאותה שבת: [9] חָצֵר קטנה שאינה אלא כעשר
אמות נִיטַל דופנה ברש' הרבים ונשתייר בה פס מיכן ופס מיכן מותר ניטלה כולה מותרין
לאותה שבת ואסורין לעתיד לבוא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' אם מותרין לאותה שבת
מותרין לעתיד לבוא ואם אסורין לעתיד לבוא אסורין לאותה שבת: [10] חלון שמקצתה
בתוך עשרה ומקצתה למעלה מעשרה מערבין שנים אם רצו מערבין אחד היתה כולה
למעלה מעשרה מיעטה באבנים ובכפֵּיסִין ובסולם הצורי או שהביא נסר שרוחב ארבעה
טפחים וקבעו בה מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד פחות מיכן מערבין שנים ואין

6 ע' לעיל שבת י' ד' | 8 ג שבת ק"ו, ח' | 13 י שם (י' ח'); ג ל"ט: | 15 י כ"ה א' (מ' ח'); ג פ"ה |
18 י שם (מ' ג'); ג פ"ג: | 21 י כ"ה ג' (ע' ד'); ג ל"ד | 24 שם | 27 י כ"ד ג' (ז' א'); ג ע"ו |

1 ומחזירו] ומניחו ב ד | 2 למנעול ב ד | 2 ונוטלו < | 2 ומחזירו] ומניחו ב ד | 3 אומרים
< אף ב ד | 3 שבית < ב ד | 3 שמנעול | 3 את המפתח ב ד | 4 למנעול ב ד | 4 ונועל <
ונוטלה ב ד | 5 טפחים . . טפחים < ב ד | 6 החרים | 6 לא מתוכן ב ד | 8 מן אמת, עד 10
אסור < ב ד | 11 מטלטלין < לא ב | 11 מתוכה ב ד | 12 לתוך ידו ב ד | 13 הלז ושותה ב |
13 הלז ושותה ב < פחות מכן בתוך ארבע אמות מותר חוץ לארבע אמות אסור ב ד | 13 הרבים < גבוה
עשרה טפחים ב ד | 14 שלשה < טפחים ב ד | 16 לה] לתוכה מים ב ד | 16 שנים | 17 שעירבו ד <
אשפה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים [< חלון ב] שעל גבה זורקין לה בשבת היו שתים שתיהן
אסורות שאין שתי רשויות משתמשת ברשות אחת היתה אחת והיא של רבים אסורה עד שיערבו ב ד |
19 שהיו] שהן ב ד | 22 גדודיות ב ד | 22 אסור] מותר < מפני שהוא כפתח ב ד | 22 מותרין
לאותה ב ד | 24 חצר קטנה] וקטנה ב ד | 25 נטלה ב ד | 25 לרשות ב ד | 25 בה < | 25 כפס
מכן ומכן | 25 כולן | 28 אם רצו] ואין ב ד | 29 מעשרה < טפחים ב | 30 מערבין ב |

מערבין אחד: [11] היתה רחבה מראשה אחד וצרה מראשה אחד מרחיב את מקום הצר:
[12] חלון שהוא ארבע על ארבעה טפחים אם עשה לו סריגות ביטלה כיוצא בו מי
שיש לו הנויות פתוחות לרשות הרבים ופתוחות לחצירו אם אין שם אלא דבר מועט
מביא ומטלטל מזו לזו היתה הצר ובה דיורין עירבו מותרין לא עירבו אסורין: [13] אחד
חלון שבין שני בתים ואחד חלון שבין שתי חצירות ואחד חלון שבין שני גגות ואחד
חלון שבין שני דיורין וגשרים ונפשות ורשות הרבים המקורה מטלטלין תחתיהן בשבת דברי
ר' יהודה וחכמ' אוסרין יותר על כן אמ' ר' יהודה שתי חצירות זו כנגד זו ברשות הרב'
נותן לחי מיכן ולחי מיכן או קורה מיכן וקורה מיכן ומערבין ונושאין ונותנין באמצע וחכמ'
אומ' אין מערבין רשות הרב' בכך ומודים חכמ' לר' יהודה במעשה שבגינסר שזה פותח
דרך קרפיפו וסותם רשות הרבים שמערבין ונושאין ונותנין באמצע שכל מחיצה הנעשית
בשבת בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין הרי זו מחיצה החזירו פתחים למקומן
חזרו לאיסורן הצר שגגותיה מבוצרין כל אחד ואחד רשות לעצמו:

יא (ז) [1] כל גגות העיר רשות אחת להעלות ולהוריד מן החצר לגגות ומן הגגות
לחצר וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר ושבגגות מותר לטלטל בגגות דברי ר' מאיר
וחכמ' אומ' כל אחד ואחד רשות לעצמו אמ' להן ר' מאיר אי אתם מודים באנשי חצר
ששכחו ולא עִיֵּרבו שאסור להכנים ולהוציא מן החצר לבתים ומן הבתים לחצר וכלים
ששבתו בחצר מותרין לטלטל בחצר מה נשתנה גג מן החצר אמרו לו לא אם אמרת
בחצר שאין תחתיו דיורין אמ' להן אף חצר פעמים שיש תחתיה דיורין אמרו לו לא אם
אמרת בחצר שאין כל אחד ואחד מכיר את שלו תאמר בגג שכל אחד ואחד מכיר את
שלו אמ' להן הרי שהיתה חלוקה ועשויה כפסיפס אין כל אחד ואחד מכיר את שלו אמ'
ר' שמעון בן אלעז' עד כאן היתה תשובה ר' שמע' או' הגג והמרפסת החצר והאכסדרא
כולן רשות אחת הן: (ח) [2] שתי חצירות אחת פתוחה לצפון ואחת פתוחה לדרום וגגותיהן
שוות הגגות לעצמן והחצירות כל אחת ואחת רשות לעצמה היתה אחת מהן גבוהה עשרה
טפחים ומיעטה באבנים ובכפיסים ובסולם הצורי או שהביא נסר שהוא רחב ארבעה טפחים
וקבעו בה מערבין שנים ואין מערבין אחד פחות מיכן מערבין שנים ואין מערבין אחד:
[3] שתי גזוזטראות זו כנגד זו ובין זו לזו ארבעה טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד
פחות מיכן מערבין אֶחָד ואין מערבין שְׁנַיִם: [4] שלשה דיוטאות זו למעלה מזו התחתונה
של אחד והאמצעית של אחד לא ישלשל מן העליונה לתחתונה דרך האמצעית שאין
משלשלין מרשות לרשות דרך רשות אבל משלשל מן התחתונה לעליונה שלא דרך
האמצעית: [5] משלש אדם קדירה של בשר ונותנה על גבי הזיז שרוחב ארבעה טפחים
היתה חלון באמצע שהיא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים אסור שאין משלשלין מרשות

4 י כ"ב ד' (ה' כ'), ג ל"ה | 13 י כ"ה ג' (ט' ל'); ג ל"ט | 22 י כ"ד ג' (ז' ל') | 26 ג ע"ם: |
27 י כ"ה ל'; ג פ"ז |

1 מעברין ב | 1 הרי זה מרחיב ב ד | 2 טפחים < ב ד | 2 עושה לה ב ד | 2 סריגות]
מורבית | 2 ומבטלה ב ד | 3 שהיה לו ב ד | 10 דרך] דלת ב ד | 10 הרבים < וזה פותח דלת
קרפיפו וסותם רשות הרבים ב ד | 13 אחת < הן אסור ב ד | 13 לעלות ב ד | 14 מותרין | 17 לא
< ב ד | 18 דיורין < תאמר בגגות שיש תחתיה דיורין ב | 19 בגגות ב ד | 20 או שהיתה
עשויה פספס [פסיפס ב] ב ד | 20 אין] לא ב ד | 22 [שתי חצרות מתחיל פרק ח' ב ד] 22 פתוחה
< ב ד 23 שווין ב ד | 23 הגגות < רשות ב ד | 24 ובכפתים ב ד | 25 ואין] ואם רצו ב ד |
26 כנגד זו < ברשות הרבים ב ד | 27 מן פחות, עד אחד < ב [בא כתב הסופר בחלוף תיבות
„אחד שנים" ותקן על הגליון] | 27 שלש ב ד | 27 מזו < וזו למעלה מזו ב ד | 27 תחתונה ב
והתחתונה ד | 29 מטלטלין א | 29 בדרך ב ד | 31 ארבעה על ארבעה ב ד | 31 מטלטלין א |

לרשות דרך רשות: [6] צינור המקלה לרשות הרבים אחד יין ואחד שמן קולט בין ביד
בין בכלי ומכנים בתוך ביתו היה עומד ברשות היחיד ופשט ידו לרשות הרבים והיא
מליאה אוכלין ומשקין מכניסה אצלו: [7] גמל שראשו ורובו בפנים אובסין אותו כפנים בחוץ
אובסין אותו בחוץ אבוטני כלים פותחין ונועלין בהן ושבקרקעות אסורין אחרים אומ' אף
שבקרקעות פותחין ואין נועלין בהן: [8] הכוֹהֶה ברשו' הרבים וכן מי שנתלש רוקו בפיו
לא יהלך ארבע אמות עד שירוק: [9] שתי מטהרות זו על גבי זו נוטל את הפקק מבינתיים
ומשיקן ומחזיר את הפקק למקומו ר' שמעון בן מנסיא אומ' שתי בריכות אחת של חמין
ואחת של צונין נוטל את הפקק מבינתיים כדי שירדו חמין לתוך הצונן וצונן לתוך החמין
ובלבד שלא יחזיר את הפקק כדי שיצאו מים וילכו להם ואם בשביל שתינגב הרי זה אסור:
[10] פוקקין את הביב בסודרין ובכל דבר המטלט' כדי שלא יציפו המים את הכלים ואת
האוכלין אין פוקקין את הביב כדי שירדו המים לבאר ר' מנחם איש גליא אומ' צינור שעלו בו
קוצים וקישושות דורסו ברגלו בצינעא כדי שיצאו מים וילכו להם: [11] הבילי של עצים וסיכה
של קוצים שעשאו דלת לפירצה ולחצר אם היו קשורות ותלויות פותחין ונועלין בהם ואם
לאו אין פותחין ונועלין בהן אחרים אומ' אם היתה כבושה באבנים מראשה אינו רשאי
ליגע בה ניתלו בה קרנין ודופקנין מפשיר בידו בצינעא ובלבד שלא יקרע ושל בהמה
דורס ברגליו: [12] מחצלות פרוסות שבפיתחי חנויות ברשות הרבים אם היו קשורות ותלויות
פותחין ונועלין בהן ואם לאו אין פותחין ונועלין בהן עשה להם ציר של קנים שובלין
ושל כל דבר פותחין ונועלין בהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב: [13] דלת הגוררת
ומחצלת הגוררת וקנקנין הגוררי' פותחין ונועלין בהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב:
[14] היה יושב וקורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו לפנים ולחוץ גוללו מיכן
ומיכן ומניחו אבית אגיף אבל מפתח אינו כן אלא בזמן שבית מנעול למעלה מעשרה
טפחים נוטל מפתח מן האיסקופה ונותנו במנעיל ופותחו ומטלטלו בתוך הבית ומחזירו
למנעול ונועל ונוטל ומניחו בחלון שעל גבי שקוף אם יש בפי חלון ארבעה טפחים על
ארבעה טפחים אסור שאין מטלטלין מרשות לרשות דרך רשות המוֹצִיא תפילין מכניסן
זוג זוג רבן גמליאל או' שנים שנים אחד האיש ואחד האשה אחד הדישות ואחד ישנות
ר' יהודה אוסר בחדשות ומתיר בישנות: [15] המוצא ספר בשדה יושב עליו ומשמרו מחשיך
עליו נוטלו ובא לו ובסכנה מניחו והולך לו אם היו גשמים יורדין מתעטף בעור וחוזר
ומכסה אותו: [16] מי שיצא לרשות הרבים ונזכר שיש תפילין בראשו מכסה את ראשו
עד שהוא מגיע לביתו היה בבית המדרש נוטלן ומניחן במקום המוצנע: [17] מלבן של

1 י כ"ו ג' (י' ו'); ג ל"ט | 3 י סס; ג כ': | 5 י סס (י' ה'); ג ל"ט | 11 ג כתוצות ס' | 12 י כ"ו ג'
(י' ס'), ג ק"ל | 16 י סס; ג סס | 20 י כ"ו ג' (י' ג'); ג ל"ז: | 24 י כ"ו ל' (י' ל'), ג ל"ה |
27 ג ק"ג | 29 י סס; ל"ז |

1 קלוט < ב | 2 לתוך ב ד | 3 משקין < מוציאה ב | 3 אצלו < היה עומד ברשות הרבים ופשט
ידו לרשות היחיד והיא מלאה אוכלין ומשקין מוציא אצלו ב ד | 4 בחוץ < אותן ד | 4 אבוטני <
ד כלי אפוטני ב | 5 שפותחין | 5 ואין < ב ד | 5 הכוהה | 5 וכן] וכל | 9 ושיחזיר ב | 9 הפקק
< למקומו ולא עוד אלא שנוטל את הפקק ב ד | 10/11 את הכלים ב ד | 11 אין פוקקין את הביב
< א | 12 דורסן ברגל | 12 וסוכה ב ד | 13 שעשאן ב ד | 14 מראשה < אחד ב ד | 15 קרנין]
קוצין ב ד (בליקוטי לא הערתי נוסחא אחרת) | 15 מפשר ב ד | 16 על פתחי | 17 בהם < ב ד |
18 ושל שבליו ב ד | 18 ביום טוב < דלת שיש לה ציר פותחין ונועלין בשבת ואין צריך לומר ביום טוב
נשברו ציריה אין פותחין ואין נועלין בה ביום טוב ואין צריך לומר בשבת ב ד (בב נחלף רישא וסיפא)
18 הנגררת | 19 הגוררת | 19 וקנקלין ב ד | 19 הגרור ב < ד | 20 אניף, או אגיף ב הגוף ד |
21 כל זמנב | 21 מנעולה | 21 למעלה < | 22 למנעל ב ד | 22 ומטלטלו] ונוטל כלי | 23 למנעולה |
24 דרך רשות < ב ד | 24 מן מלבן שורה 29 עד בזוית דף 154 שורה 6 לפני המוציא תפילין ב ד |
25 רבי יהודה ב ד | 26 עליו ב ד | 27 הרי מתעטף ב ד | 27 בצור א | 28 שמגיע ב ד |

1 ספקלריא וסריגין של חלונות פותחין ונועלין בהן ואם היו נשמטין אסור נגר שהוא קשור
ותלוי פותחין ונועלין בו ואם לאו אין פותחין ונועלין בו ר' יהודה אומ' קשור אף על פי
שאינו תלוי: [18] נגר אם נשמט כולו אסור נקמז מותר ר' יהודה אומ' נקמז אף על פי
שאינו נשמט איזה הוא נגר שאינו נגרר כל שקשור ותלוי וראשו אחד מונח בארץ מותר
5 במקדש ואסור במדינה ר' יהודה אומ' אף זה במדינה מותר איזהו שאסור במדינה כל
שאינו לא קשור ולא תלוי ונוטלו ומניחו בזוית ומחזירין ציר התחתון של דלת התיבה
ומגדל ושידה ואין מחזירין ציר העליון של באר ושל יציע ושל דות וזה וזה לא יחזיר
ואם החזיר חייב חטאת: [19] נימא כינור שנפסקה קושרין אותה קשרה ונפסקה אין קושרין
אותה א' ר' שמעון בן אלע' והלא קושרין אותה אין לה קול אלא משלשל מלמעלה
10 ועונב מלמטה: [20] כהן שעלתה לו יבלת במתניו חבירו חותכה לו בשיניו במקדש אבל
לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור: [21] אין ממלאין בעדשה בשבת ואם כחס על ההבל
ועל המשיחה מותר: [22] אין ממלאין מבאר הקר בגלגל ביום טוב שכשעלו בני הגולה
וחנו עליה התירו להם נביאים שביניהם להיות ממלאין מבאר הקר ביום טוב ולא כל בארות
הקר התירו אלא אותה שחנו עליה בלבד התירו: [23] הילכות שבת חגיגות ומעילה מקרא
15 מועט והלכות מרובות כהררין התלויין בסערה ואין להם על מה שיסמכו מיכן היה ר' יהושע
אומ' צבתא בצבתא מיתעביד צבתא קמייתא מה הוית הא לוו בידיא הוות: [24] אבל הדינין
והעבודות הטהרות והטמאות והעבודות והעדיות מוסף עליהם הערכין והחרמין וההקדישות
ומעשר שיני יש להם על מה שיסמכו מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות אבא יוסי בן
חנין אומ' אילו שמונה מוקצעי תורה גופי הלכות:
20

סליק פירקא חסלת עירובין.

פסחים.

25

א [1] אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר אין בודקין לא לאור החמה א
ולא לאור הלבנה אלא לאור הנר לפי שאור הנר יפה לבדיקה אף על פי שאין ראיה
לדבר זכר לדבר והיה בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות ואומ' נר
אלהים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן: [2] בית שמאי אומ' שתי שורות
30 על פני כל המרתף שורה החיצונה רואה את הפתח והעליונה רואה את הקורה אבל

2 כ"ו ג' (י' י'); ג שבת קכ"ו | 3 י שם; ג ק"ג | 8 י שם; (י' י"ג); ג ק"ג: | 10 י שם, ג שם | 12 כ"ר ד' (י' י"ג); ג ק"ד | 14 למטן חגיגה סוף א'; י שם (סוף י'); ע' לבות ה' ו' | 16 שם | 26 י כ"ז א' (א' א'); ג ג' | 28 לפניה א' י"ג | 28/29 משלי כ' כ"ו | 29 י שם; ג א': |

1 וסריגין] ומרינין ב וטריסין ד | 1 אסורין | 1 נגר עד 3 תלוי, אחר נשמט שורה 4 | 1 נגר < נגרר ב ד | 1 אם היה קשור ב ד | 3 אם < ב ד | 3 כולו < ב ד | 4 נשמט] גשמים | 4 שאינו נגרר < ב ד | 5 זה < ב ד | 5 במדינה אסור ב ד | 6 מחזיר ב ד | 6/7 דלת שידה תיבה ומגדל ב ד | 7 בור ב ד | 7 וזה] הרי ב ד | 8 נימת ב ד | 9 והלא < אם ב ד | 12 וכשעלו | 13 שביניהם < ב | 13 מבור ב ד | 13 הקר < בגלגל ב ד | 13 בארות] בורות ב בור ידות ד | 14 אותה < בור ב ד | 14 התירו < ב ד | 15 בשערה ב ד | 15 אמר ר' יהושע ב ד | 16 הא לאוו ב הא לאו ד (ע' לע' 143 25) | 16 אבל < ב ד | 17 והעבודות < ב ד | 17 והעדיות] והעריות ב ד | 19 מקצועי ב ד < של ב | 20 (הסופר כתב חסלת „שבת" ומחקה כדיו ותקן וכתב „עירובין" א) | 27לפי שבדיקת [שבדיקת ב] הנר יפה מרובה ב ד | 28/29 נר אלים ב | 29 חופש . . בטן < ב ד | 30 הרואה ב ד | 30 העליונה | 30 הרואה ב ד | 30 הקורת ב |

1 שלמטה הימנה ושלפנים הימנה אין צריך לבדוק וחכמ' אומ' שורה החיצונה רואה את
הפתח היא העליונה ואת הקורה שלמטה הימנה אבל של מטה הימנה אין צריך לבדוק:
[3] חורי הבית העליונים והתחתונים היציע והדות וגג הבית וגג המגדל ובית התבן ובית
הבקר ובית העצים והאוצרות ואוצרות של יין ואוצרות של שמן ואוצרות תבואה אינו
5 צריך לבדוק רבן שמע' בן גמל' אומ' מיטה החוצצת את כל הבית והיו תחתיה עצים
ואבנים בודק את החיצונה ואין צריך לבדוק את הפנימי: [4] היוצאין בשיירה והפורשין
בספינה לפני שלשים יום אין צריך לבדוק בתוך שלשים יום בודק ומשכים והולך לדרכו
ר' יהודה או' משום רבן גמליאל שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גג האיצטבא
כל זמן שמונחות כל העם אוכלין חולין ניטלה אחת מהן כל העם אוכלין תרומה ניטלו
10 שתיהן אילו ואילו שורפין: [5] שורפין תרומה טהורה וטמאה ותלויה כאחד דברי ר' מאיר
וחכמ' אומ' טהורה בפני עצמה תלויה בפני עצמה וטמאה בפני עצמה אמ' ר' שמעון לא
נחלקו ר' אליע' ור' יהושע על התלויה ועל הטהורה ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה על
מה נחלקו על התלויה ועל הטמאה שר' אליעזר או' תישרף זו לעצמה וזו לעצמה ור' יהושע
אומ' שתיהן כאחת: [6] אמ' ר' יוסי אין הנדון דומה לראיה בשר שניטמא באב הטומאה
15 עם הבשר שניטמא בולד הטומאה שניהם טמאים אלא שזה טמא טומאה קלה וזה טמא
טומאה חמורה שמן שנפסל בטבול יום בנר שניטמא בטמא מת שניהם טמאין אלא שזה
טמא טומא' חמורה וזה טמא טומאה קלה ואני אומ' ששורפין תרומה שניטמאת בוולד
הטומאה עם תרומה שניטמאת באב הטומאה אף על פי שמוסיפין לה טומאה על טומאתה
ותלויה וטמאה אומ' אני שהתלויה טהורה ואם נשרפת עם הטומאה נמצאת זו מטמאתה
20 בית שמאי אומ' אין שורפין בשר טהור עם בשר טמא ובית הילל מתירין: [7] בראשונה
היו אומרין אין מוכרין חמץ לנכרי ואין נותנין לו במתנה אלא כדי שיאכלנו עד שלא
תגיע שעת הביעור עד שבא ר' עקיבא ולימד שמוכרין ונותנין במתנה אף בשעת הביעור
אמ' ר' יוסי אילו דברי בית שמאי ובית הילל הכריע ר' עקיבא לסייע דברי בית הילל:
[8] האוכל חמץ אחר חצות וחמץ שעבר עליו הפסח הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת דברי
25 ר' יהודה וחכמ' אומ' כל שאין בו כרת אין בו לא תעשה: [9] האוכל כזית חמץ חייב על
זדונו כרת ועל שגגתו חייב חטאת ועל לא הודעו אשם תלוי: [10] האוכל תרומת חמץ
בפסח אין משלם דמי עצים לכהן אמ' ר' יוחנן בן נורי אמרתי לו לר' עקיבא מפני מה
האוכל תרומת חמץ בפסח אין משלם דמי עצים לכהן מה נשתנה פסח משאר ימות השנה
שבשאר ימות השנה משלם דמי עצים לכהן אמ' לי לא אם אמרת בשאר ימות השנה
30 שמשלם שאף על פי שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר עצים תאמר בזו שאין לו
בה היתר אכילה ולא היתר עצים למה זה דומה לתרומת תותים ואבטיחים ומלפפונות שאין
לו בה לא היתר אכילה ולא היתר עצים במה דברים אמורים בתרומה שהפרישה קודם

3 י שם; ג ה' | 6 י שם; ג ו' | 8 י כ"ז ד' (א' ה'); ג י"ג | 10 ע' לעיל תרומות ז' י"ז; י שם; ג כ' | 14 י כ"ח א' (א' ו' ז'); ג שם | 20 ג כ"א | 24 י כ"ח ד' (ג' ג'); ג כ"ח | 26 י כ"ט א' (ג' ג'); ג ל"ג |

1 בדיקה ב ד | 1 וחכמ'] בית הלל ב ד | 1/2 היא העליונה הרואה את הפתח | 2 ואת הקורות | 2 אבל שלפנים הימנה ב ד | 3 וגג הבית ב ד | 4 ובית האוצרות < ב | 4 של תבואה ב ד | 6 את צד החיצון ב ד | 6 את צד הפנימי ב ד | 8 גג] גב | 8 האיסטבה ב | 9 ניטלא ב נוטלה ד | 9 נוטלה ד | 10 שורפין] תרומה < ב ד | 10 תלויה טמא וטהורה ב ד | 10 כאחת | 11 תלויה לפני טהורה | 12 על הטהורה ועל הטמאה ב ד > שר' אליעזר אומר ד | 12 בפני עצמה ב בעצמה ד | 13 התלויה] הטהורה ב | 13 בעצמה ב ד | 14 הנדון < זה ב ד | 14 באב] בולד ב ד | 15 בולד] באב ב ד | 15 קלה] חמורה ב ד | 16 חמורה] קלה ב ד | 16 ובנר | 16 טמא מת ב | 17 טמא < ב | 19 טהורה < | 21 שיאכלנו < או | 22 הגיע | 22 ביעור | 22 מתנה ב | 25 בלא ב ד | 25 חמץ < בפסח ב ד | 26 חייב < ב ד | 27 אמרתי] נמתי ב ד | 29 לי] ליה | 31 בה < לא ב | 32 בה לא] כה | 32 שהפרישה < חמץ ב ד |

1 לפסח לשום תרומה אבל הפריש תרומה חמץ בפסח אינה תרומה: [11] האוכל קודש חמץ
בפסח בשוגג משלם קרן וחומש ואשם תלוי במזיד פטור במה דברים אמור' בקודש שהקדישו
קודש אבל אם הקדישו קודש חמץ בפסח אינו קודש: [12] אחד האוכל ואחד ממחה ושותה
אכל חזר ואכל אם יש מתחילת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס
5 מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין שתה חזר ושתה אם יש מתחילת שתייה ראשונה ועד
סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין כשם שאכילה
בכזית כך שתייה בכזית ואכילה ושתייה אין מצטרפין רבן שמעון בן גמליאל ור' יוחנן בן
ברוקה אמרו אף של הקדש מותר אחר הפסח מיד: (ב) [13] חמיצן של גוים מאימתי מותר (ב)
אחר הפסח של בעלי בתים אחר שלש שבתות של אפיה ושל נחתומין בכפרים עד שלשה
10 ימים בכרכין עד שלשה תנורין ר' שמעון בן אלע' או' אף כשאמרו של בעלי בתים אחר
שלש שבתות של אפיה אם היה בעל הבית משיא את בנו ואפה שלשה תנורים ביום אחד
מותר וכשאמרו של נחתומין בכפרים עד שלשה ימים אם נדחק ואפה שלשה תנורין זה
אחר זה מותר: [14] ר' שמעו' בן אלע' אומ' אף כשאמרו של נחתומין בכרכין עד שלשה תנורין
אסורין עד שלשה ימים שמשחרית היה בודה לו שאור כל אותו היום במה דבר' אמור
15 בזמן שלא עשה פסחו עם ישר' או שהקדימו יום אחד אבל אם עשה פיסחו עם ישראל או
שערבו יום אחד חמיצו מותר אחר הפסח מיד: [15] מצה של כותים מותרת ואדם יוצא בה
ידי חובתו בפסח ור' אלעזר אוסר לפי שאינן בדיקדוקי מצה כישראל, רבן שמע' בן גמליאל
אומ' כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישר': [16] חמיצן של עוברי עבירות
מותר אחר הפסח מיד מפני שמחליפין את השארי: [17] המלאי של ישראל ופועלי גוים עושין
20 בתוכו ומצא בו חמץ אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה: [18] הַמְלַאי שֶׁל
גוים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ וּמָצָא בוֹ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח אָסוּר בַּהֲנָאָה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּאֲכִילָה:
[19] חנות של ישראל ופועלי גוים עושין בתוכו ומצא בה חמץ אחר הפסח אסור בהנאה
ואין צריך לומר באכילה: [20] חנות של גוים ופועלי ישר' עושין בתוכה ומצא בה חמץ אחר
הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה: [21] נכרי שהילוה את ישראל על חמיצו
25 ואמ' לו אם לא באתי קודם לפסח הרי הוא מכור לך אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך
לומר בהנאה: [22] ישר' שהילוה את הנכרי על חמיצו ואמ' לו אם לא באתי קודם לפסח
הרי הוא מכור לך אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה: [23] נכרי שבא לביתו
של ישראל והיה בידו חמץ אין זקוק לו לבערו הפקידו אצלו זקוק לבערו ייחד לו בית

1 י סס; ג כ"ע: | 3 ע' לעיל תרומות ה' ג'; י יומא ט"ה ה' (ס' ג'); ג ל"ה, חולין ק"כ | 7 י כ"ח ד' (ג' ג);
ג כ"ח | 8 י ע"ז מ"ה ה' (ס' ה') | 13 י כ"ז ג' (ס' ה'); ג גיטין י' | 18 י ג חולין ד' | 19 ע' לעיל חלה
כ"ס ה'; ג ל"ה: | 24 י כ"ח ד' (ג' ג'); ג ל"ה | 26 סס סס | 27 י סס; ג ל' |

1 המפריש תרומת ב ד | 1 אינה תרומה > האוכל קדש חמץ בפסח אינה תרומה | 2 וחומש <
ואשם ודאי ב ד | 2/3 בקדש שהפרישו חמץ קודם לפסח שהוקדש ב ד | 3 אבל המקדיש ב ד |
3 קודש < | 4 ואכל > וחזר ואכל | 6 מן כשם עד 7 מצטרפון < ב > אכל כזית אפילו מחמשת
מינין הרי אלו מצטרפין אכל כחצי זית ונודע לו וחזר ואכל כחצי זית אחר אפילו ממין אחד אין מצטרפין
ד > חמץ של נכרי מותר אחר הפסח מיד ב ד | 7 ור' ישמעאל בר' יוחנן | 8 חמץ ב ד | (עם
חמץ מתחיל ב ד פרק שני) | 11 משיא] או שמש ד שמסיא ב | 11 בשלשה ב ד | 11 ביום אחד] זה
אחר זה ב ד | 12 בשלשה ב ד | 13 אחר זה > ביום אחד | 13 בן אלעזר < ב ד | 13 תנורין <
תנורים | 14 אסור ד < ב | 14 שמשחרים ב ד | 14 בודק | 15 עשו פסחיהן ב ד | 15 עשו פסחיהן
ב ד | 16 שעכבו אחר ישראל יום אחד ב ד | 17 אליעזר | 17 שאין בקיאין ב ד | 17 מצוה ד |
17 כישראל < ב ד | 19 את השאר ב את השאור ד | 19 המליי ב המלוי ד | 20 לתוכו ב
20 אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה ב ד | 20 [מן המלאי עד באכילה נכתב שתי פעמים ב א
ונרשם ע"י סימן כזה ○ על אות ראשון ואחרון] | 21 לתוכו ב | 21 מותר באכילה ואין צריך לומר
בהנאה ב ד | 22 לתוכו ב בתוכה ד | 22 ומצאו ב ד | 22 מן אסור עד 24 הפסח < ב | 25 קודם]
עד ב | 25 הפסח ב ד | 25 אחר הפסח < ב | 28 וחמץ ביד | 28 אצלו חייב לבער ב ד |

1 בפני עצמו אינו זקוק לבערו: [24] ישר' וגוי שהיו באין בספינה והיה חמץ ביד ישר' הרי
זה מוכרו לנכרי ונותנו במתנה וחוזר ולוקח הימנו אחר הפסח ובלבד שיתנו לו במתנה
גמורה: [25] רשאי ישראל שיאמר לו עד שאתה לוקח במנה קח במאתים שמא אצטרך
לו ואבוא ואקח ממך אחר הפסח: [26] משכיר ישר' בהמתו לגוי להוליך עליה חמץ ואפילו
5 ממקום למקום: [27] המוצא חמץ בדרך אם רבה חמץ מותר ואם לאו אסור מעשה ברבן
גמליאל ור' אילעאי שהיו מהלכין מעכו לכזיב וראה גלוסקין אחד אמ' לטבי עבדו טול
גלוסקין זה ראה גוי אחד ואמ' לו מבגאי טול גלוסקין זה רץ אחריו ר' אילעאי אמ' לו
מה טיבך אמ' לו מעיירות של בורגנין אני ומה שמך אמ' לו מבגאי שמני אמ' לו מכירך
רבן גמליאל מימיו א' לו לאו מיכן למדנו שכיון רבן גמליאל ברוח הקודש ומדבריו
10 למדנו שלשה דברים שחמץ של נכרי מותר אחר הפסח מיד ואין מעבירין על האוכלין
והולכין אחר רוב עוברי דרכים: [28] הגיע לכזיב ובא אֶחָד ושאל לו את נדרו אמ' לאחד
שעימו כלום שתינו רביעית יין האיט'לקי אמ' לו הן אמ' לו אם כן יטייל אחרינו עד שנפוג
יינינו טייל עמו עד שהגיעו לסולמה של צור ירד מן החמור ונתעטף וישב והיתר לו נדרו
והרבה דברים למדנו באותו היום למדנו שרביעית יין משכרת והדרך מפיגה את היין ואין
15 מורין שתויי יין ואין מפירין נדרים לא מהלכין ולא רוכבין ולא עומדין אלא עטופין ויושבין:
[29] ר' יוחנן בן נורי אומ' אף הקרמית אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח יוצאין בהן ובהדראה
שלהן בכזיב: [30] יוצאין במעשר שיני בירושלם אבל לא בביכורים ומה הפרש בין מעש'
שיני לביכורים אלא שמעשר שיני יש לו היתר אכילה בגבולין: [31] יוצאין ברקיק השרוי
ובמבושל שלא נימוח יוצאין בסופגנין הנעשין באור ואין יוצאין בסופגנין הנעשין בחמה
20 בפסח ואין יוצאין בסריקין בין מצויירין בין שאינן מצויירין אין עושין סריקין המצויירין
בפסח א' ר' יהודה שאל בייתוס בן זונין לחכמ' מפני מה אין עושין סריקין המצויירין
בפסח אמרו לו מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן אמרו לו אם כן ייעשו בדפוס אמרו
לו יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי ביתוס מותרין ר' יוסי או' עושין סריקין כמין רקיקין
ואין עושין קלוסקאות: [32] אין יוצאין לא בחלוט ולא במעיסה ולא בסופגנין ולא בדובשנין
25 ולא באיסקריטין אבל ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה יוצאין בחררה
ובמצה ישנה ובלבד שעשאה מתחילה לשום פסח: [33] יוצאין במצה המתובלת בין שתיבלה
באילפס בין שתיבלה בקדירה ר' יהודה בן בתירה אומ' אף יוצאין בחזרת הגל ובחוורוור

1 י סס | 3 י סס | 4 י סס | 5 י ע"ז מ"ה (ה' ט'), ג עירובין ס"ד: | 11 סס סס | 16 ע' לעיל ריש חלה;
ג ל"ה | 17 ג ל"ו | 18 י כ"ח ד' (ג' ג'); ג ברכות ל"ח: | 20 י סס; ג ל"ז | 24 י סס; ג סס | 26 י סס,
כ"ט ה' (ג' ה'); ג ל"ט |

1 לבערו] לו ב ד | 1 בספינה וחמץ ב ד | 2 שיתננו | 4 בהמתו] חמורו ב ד | 4 ואפילו < ב ד |
5 מצא ב ד | 5 אם רבה < ב (ומקומו ריק) | 6 אחד < | 6 לעבדו טבי ב ד | 7 את הגלוסקין ב
את גלוסקין ד | 7 זה < ב ד | 7 אחר | 7 זה < | 7 ר' לעיי ב < ד | 7 לו > ר' אלעזר |
8 טובך ב | 8 מהעיירות הללו ב מעיירות הללו ד | 8 אני > אמר לו ב ד | 8 מה ב ד | 8 שמני]
אמר לו מבגאי ב < ד | 9 ומדבריו < | 11 אמר לאחד] אמר לזה ב א"ל ד | 12 אמ'] אמר ב
אמרו ד | 12 הטיל ב תטייל ד | 12 עמנו ב ד | 12/13 עד שיפוג יינו | 13 טייל] והלך ב הלך ד |
13 שהגיע ב ד | 13 צור > כיון שהגיע לסולמה של צור ב ד | 14 ודברים הרבה ב ד | 15 רכובין
ב (לפני מהלכים ב ד) | 16 אומר < | 16 בפסח < ב | 16 מן יוצאין עד בכזיב < ב ד |
18 אלא < ב ד | 18 מעשר ב ד | 18 בגבולין > ובכורים אין להן התיר אכילה בגבולין ב ד |
19 ומבושל ד > אף על פי ב | 19 נימוח > דברי ר' מאיר רבי אומר יוצאין ברקיק השרוי ואין יוצאין
במבושל אף על פי שלא נימוח ב ד | 19 בחמה > אין עושין סופגנין בחמה | 20 ואין < ב ד |
21 ביתוס ב ד | 21 זונן ד | 22 בפסח < ב | 22 בפסח < ב | 22 בדפוס ב ד | 23 סריקי ביתוסים |
24 עושין > סריקין כמין ב ד | 24 גלוסקאות ב ד | 24 לא < ב | 24 בחמעיסה ב | 24 בדובשנין
< ב | 26 מתובלת ב ד | 26 שנתבלה ב ד | 27 שנתבלה ב ד | 27 אף < ב ד | 27 הגל <
ב ד | 27 ובחוורוור] ובחרדל ב ד |

1 ר' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומ' כל שיש לו שרף יוצאין בו יוצאין בהן בין
לחין ובין כמושין ואין יוצאין בהן יבישין ר' אלעזר בר' צדוק אומ' אף יוצאין בהן כבושין:
[34] החזרת והמצה והפסח לילי יום טוב הראשון חובה ושאר כל הימים רשות ר' שמעון
אומ' לאנשים חובה לנשים רשות הילל הזקן כורכן זה בזה ואוכלן אימתי אוכלן כשתחשך
5 לא אכלן משתחשך אוכלן כל הלילה לא אכלן כל הלילה לא יאכלם מעתה החזרת והמצה
והפסח אין מעכבין זה את זה:

ב (ג) [1] בצק שבסידקי עריבה עשאו לחיזוק אינו חוצץ ואם לאו חוצץ אם יש ב
כזית במקום אחד בין כך ובין כך צריך לבער היה כחצי זית מיכן וכחצי זית מיכן וכחוט
באמצע אם ניטלין שלשתן כאחד צריך לבער ואם לאו אין צריך לבער: [2] עריבת העובדנין
10 שנתן לתוכה קמח שלשה ימים קודם לפסח אינו צריך לבער ואם לאו צריך לבער אחרים
אומ' כיון שנתן לתוכה עורות אינו צריך לבער: [3] הקילור והאיספלנית והרטייה שנתן לתוכן
קמח אינו צריך לבער מלוגמא שניסרחה אין צריך לבער המסות שנפל לתוכן קמח הרי זה
אסור: [4] חמץ שנפל לתוך הבאר הרי זה כמבוער ר' יוסי בר' יהודה אומ' קלי שירד
לתוכה דלף אין בו משום חמץ חלת הבצק שעיפשו או שיבשו הרי אילו אסורות נפלו
15 שעורים במים ונתבקעו הרי אילו אסורות ר' יוסי אומ' שרה חיטים ושעורים במים והחמיצו
הרי אילו אסורות ובהומץ בין כך ובין כך מותר מפני שהחומץ צומתן: [5] אין לשין את
המצה ברותחין מפני שחולטין ולא בפושרין מפני שמחמיצין אבל לשין אותן בצונין אין
לשין את המצה בשאר המשקין ואם לש אופה מיד ר' מאיר אוסר אבל מקטפין אותה
בכולן: [6] מי תשמישיו של נחתום שופכין אותן במקום האישבורין ואין שופכין אותן במקום
20 הקטפרס מפני שהן מִתכַּנְסִין ובאין לידי חימוץ: [7] האשה שכנסה מי תשמישיו של נחתום
ללוש בהן במוצאי יום טוב הרי אילו אסורות יותר על כן היו נשים נוהגות לא היו לשות
במוצאי יום טוב בחמין שהוחמו ביום טוב א' לו ר' אליע' לר' יהושע היאך אתה אומ'
מפרישין חלה ביום טוב בטומאה כתוב אחד אומ' ש ב ע ת י מ י ם ש א ו ר ל א י מ צ א
ב ב ת י כ ם אמ' לו ר' יהושע כתוב אחד או' א ך א ש ר י א כ ל ל כ ל נ פ ש ה ו א
25 ל ב ד ו י ע ש ה ל כ ם אמ' לו ר' אליעזר הדבר עדיין שקול מי מכריע אמ' לו ר' יהושע
אני אכריע כשאני עושה בידי נמצאתי עובר על לא תעשה והרי הן בידי כשאני מניחה
כמות שהיא נמצאתי עובר על לא תעשה ואינה בידי: [8] וחכמ' אומ' שלש נשים עוסקות
בבציק אחת לשה ואחת מקטפת ואחת אופה לשה היא מקטפת ואחרת לשה תחתיה מקטפת

3 י סוכה כ"ג א' (ב' ז'); ג כ"א: | 4 י חלה כ"ז א' (א' א'); ג קט"ו | 7 י ל' א' (ג' ב'); ג מ"ה, מ"ד |
11 י כ"ט ג' (ב' ו'); ג שם | 13 ג י' | 15 י שם (ב' ז'); ג מ' | 16 י שם; ג ל"ו | 19 י שם; ג מ"ב |
20 י ל' ג' (ג' ג'); ג מ"ס | 23 שמות י"ב י"ט | 24 שם, שם ט"ז | 27 י ל' ב' (ג' ד'); ג מ"ס: |

1 לו < ב ד | 1 סרף ב < אין יוצאין בו ר' יהודה אומר כל שמכסיף | 1 בו < | 2 כמשין] יבשין
(וב ב היה כתוב יבישין אבל נקוד עליו ותקן כמשין) | 2 יבשין < ר' מאיר אומר אף יוצאין בהן יבשים
ב ד | 2 ר' צדוק | 3 ושאר ימים ב ד | 4 היה כרכן | 4 מאימתי ב ד | 4 משתחשך ב ד | 5 לא
אכלן כל הלילה < א | 7 שבסריקי ב | 8 חייב לבער ד הרי זה חוצץ ב | 8 בחצי . . ובחצי | 8 וכמין
חוט ב ד | 9 לבערה | 10 לתוכן | 10 הפסח | 10 אינו . . . לאו] הרי זה ב ד | 11 הקלור
11 והאספלנית ב ד | 12 המסית ב חמסית ד | 12 שנפל] שנתן ב ד | 12 זו ב | 13 אסורה ב ד
13 חמץ] חמרן (והסדר מהופך) | 13 שירד לתוך ב ד | 13 הבור ב ד | 13 הרי זו ב הרי הוא ד
13 אומר < קמח ב ד | 14 חמוץ ב | 14 נפלו] השורה ב ד | 15 חטים ושעורים ב ד | 15 ונתבקעו]
והחמיצו ב ד | 15 אוסרות | 15 השורה ב ד | 15 חטים < ב ד | 15 שעורים ב ד | 15 והחמיצו]
ונתבקעו ב ד | 17 שהן חולטין ב ד | 18 המצה] העיסה ב | 19 תשמישו ב ד | 19 אותה ב
19 האשבורן | 20 קטפרים ב ד | 20 שמתכנסות ב ד | 20 תשמישו ב ד | 21 למוצאי ב ד |
21 לשין | 23 שמפרישין ב ד | 23 בטומאה ביום טוב ב ד | 23 והכתוב אומר ב ד | 23 שבעה
ימים < | 24 הרי הוא אומר ב ד | 24 מן הוא, עד 25 לכם < ב ד | 25 עדיין [עדאין ב]
הדבר ב ד | 26 הן] הוא ב |

1 היא אופה ואחרת מקטפת תחתיה הואיל ושלשתן עוסקות בו כולן חוזרות חלילה ואינו בא
לידי חימוץ עד כמה שיעור העיסה ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומ' בחיטין
על שלשת קבין בשעורין עד ארבעת קבין וכל זמן שהאשה עסוקה בו אינו בא לידי
חימוץ ר' נתן אומ' משום ר' אליעזר חילוף הדברים: [9] ארבעה עשר שחל להיות בשבת
5 מבערין את הכל מלפני השבת ואופה לו מצה מערב שבת: [10] תרומה טמאה מבערה
במוצאי שבת דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' בזמנו: [11] תרומה טמאה וטהורה מבערין בשבת
ר' אלע' בר צדוק אומ' תרומה מלפני השבת אוכליה מועטין וחולין בשבת אוכליהן מרובין
אמר ר' אלעזר פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת והיינו יושבים לפני רבן גמליאל
בבית המדרש בלוד ובא זונין הממונה ואמ' הגיע עת לבער חמץ והלכנו אני ואבא לבית
10 רבן גמליאל וביערנו חמץ: [12] איזה הוא צופה הרואה ואינו מפסיק ההולך לשחוט את
פסחו ולמול את בנו ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו ונזכר שיש לו חמץ בבית אם יש
לו שהות כדי שילך ויחזור חוזר ואם לאו אינו חוזר ר' שמעון בן אלעזר או' כל סעודה
שאינה לשם מצוה אין חבר רשאי לאכול הימנה: [13] אם עבר הצופים שורפה במקומה
ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה הוי לא אמרו לחזור אלא להקל עליו
15 עד כמה הן שורפין בן בתירה אומ' עד כשתי ביצים לא מצינו הכר אם רצה לשורפן מעצי
עצמו על גבו לפני הבירה מעצי המערכה אין שומעין לו: [14] מקום שנהגו לעשות מעמד
ומושב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין: [15] אין מעמד ומושב פחות משבעה
פעמים: [16] מקום שנהגו להיות הולכין אבילים אחר המיטה הולכין מקום שנהגו לשאול
בשלום אבלים בשבת שואלין מקום שנהגו שלא לשאול אין שואלין מקום שנהגו להחזיר
20 קידושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין: [17] מקום שנהגו להדליק בלילי
יום הכיפורים מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ר' שמעון בן אליקים אומ'
מדליקין בפונדקאות ובבית המים אילו שאמרו מדליקין ואילו שאמרו אין מדליקין אילו
ואילו לא אמרו אלא מפני הרגל דבר: [18] מקום שנהגו לעשות מלאכה במחובר לקרקע
עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין מאימתי ארבעה עשר אסור באכילה ר' אליעזר
25 בן יעקב אומ' מאור ארבעה עשר ור' יהודה אומ' משתנץ החמה אמ' לו ר' אליע' בן יעקב
היכן מצינו שמקצת היום אסור באכילה ומקצתו מותר אמ' לו ר' יהודה הוא יוכיח על
עצמו שמקצתו אסור בחמץ ומקצתו מותר וחכמ' אומ' אף במקום שאמרו אין עושין מלאכה
בערבי פסחים עד חצות שלש אומניות עושין החייטין והספרין והכובסין החייטין שכן הדיוט

4 י כ"ח א' (א' ח'); ג מ"ע | 6 י שם; ג שם | 10 י ל' ב' (ג' ז' ח'); ג שם | 16 ג ב"ב ק' | 18 י מועד
קטן פ"ב ד' (ג' ה') | 19 ג ב"ב קמ"ה | 20 י ל"א א' (ד' ד'); ג כ"ג: | 23 י ל' ג' (ד' ה'); כ': |
27 י ל"א ב' (ד' ז); ג כ"ה: |

1 חוזרין | 2 עד < ב ד | 3 על] עד | 3 וכל] וכן א | 5 תרומה < טהורה ב ד | 5 וטמאה
ב ד | 5 מבערין אותן ב ד | 6 מלפני השבת | 6 טהורה וטמאה ב ד | 7 אמר רא"בצ | 7 שאוכליה
ב ד | 7 שאוכליהן ב ד | 8 ר' אליעזר בר' [ליעזר בי ר' ב] צדוק | 8 מן חל, עד בשבת < ב ד |
9 זונן ב זנין ד | 9 ואומר | 9 החמיץ ב ד | 10 את החמץ ב ד | 10 מפסיק < מכאן אתה אומר
ב ד | 11 ולוכל ב ד | 11 בתוך הבית ב ד < אם יכול לחזור ולבער א | 12 כדי שיחזור ב ד |
14 שורפו וחוזר ב | 15 שורפין] חוזרין ב ד | 15 כשני ב ד | 15 ולא מצינו לו חבר ד [כב לא
ידעתי בבירור כי לא היה אפשר ללקוט בכל מקום האותיות הדומות] | 15 לפני הבירה שורה 16 מסורס
אחר לשורפה] | 16 גבו] גגו ב ד | 16 [בב ד הסדר הכי: (1) מקום שנהגו להחזיר קידושין, שורה 19,
(2) מקום שנהגו לעשות, שורה 16, (3) מקום שנוהגין לשאול שורה 18 (4) מקום שנהגו להיות הולכין
שורה 18 (5) מקום שנהגו להדליק שורה 20] | 18 אבלים הולכין ב ד | 18 לאחר ב ד | 18 הולכין
< מקום שנהגו שלא להלך אין הולכין ב ד | 19 שלום ב ד | 20 את הקידושין ב ד | 20 מחזיר ב |
20 להדליק < את הנר ב ד | 20 לילי ב ד | 21 אליקים] אלעזר [לעזר ב] | 23 דבר < אחר ב]
עבירה ד | 23 לקרקע < עד חצות ב ד | 24 אסור < א | 24 באכילה] במלאכה ב ד | 25 לו < ב ד |
26 היום < ב | 26 באכילה] במלאכה ב ד | 28 חצות < עושין | 28 עושין < א | 28 שכן < מצינו |

תופר כדרכו במועד הספרין והכובסין שכן נזיר ומצורע ומי שעלתה לו מכה בראשו מספרין במועד הכובסין שכן הבאין מחוף הים וממדינת הים מכבסין ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ אף הרצענין שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהם וסנדליהם במועד זֶבֶל שבאמצע מסלקין אותו לצדדין שברפת שבחצר מוציאין אותו לאשפה: [19] ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה כרצון חכמ׳ ושלשה שלא כרצון חכמ׳ ואילו כרצון חכמ׳ מרכיבין דקלים ערבי פסחים וכורכין את שמע וגודשין וקוצרין את העומר ואילו שלא כרצון חכמים מתירין גמזיות של הקדש ואוכלין נשרים בשבת ונותנין פיאה לירק אמר ר׳ יהודה אם כרצון חכמ׳ היו עושין אם כן יהו כל אדם עושין כן אלא על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואילו שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים ערבי פסחים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ואילו שמיחו בידם מתירין גַמַזִיות של הקדש ואוכלין נשרים בשבת ונותנין פיאה לירק כיצד כורכין את שמע אומרין ש מ ע י ש ר׳ י״י א ל ה י נ ו י״י א ח ד ולא היו מפסיקין ר׳ יהודה אומ׳ מפסיקין היו אלא שאין אומ׳ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: [20] כיצד היו נותנין פיאה לירק לא היו נותנין אלא ללפת ולקפליטאות מפני שלקיטתן כאחת ר׳ יוסי אומ׳ אף לכרוב מעשה בבנו של בוהיין שנתן אביו פיאה ללפת ובא ומצא עניים עומדין על פתח גינתו אמ׳ להם בניי לא נחוש לדברי חכמ׳ השליכו מה שבידכם השליכו מה שבידן ונתן להם כפליים במעושר ולא שעינו צרה אלא שחשש לדברי חכמ׳: [21] כיצד אוכלין נשרים בשבת היו פותחין גינותיהם ופרדסותיהם לעניים שהיו בשני בצרות והיו עניי ישר׳ אוכלין נשרים בשבת והיו פותחין גנותיהם של תמרים: [22] כיצד מתירין גַמַזִיות של הקדש אמרו להם אי אתם מודים לנו שגידולי הקדש אסורין אמרו להם אבותינו שהקדישו לא הקדישו אלא קורות עצמן מפני שבעלי אגרוף באין ונוטלין אותן בזרוע:

ג (ד) [1] הביא אשמו ולא הביא גזילו לא היה ממרס בדמו עד שיביא גזילו אלא תעיבר צורתו ויצא לבית השריפה הביא אשמו ולא הביא מעילתו לא היה ממרס בדמו עד שיביא מעילתו אלא תעיבר צורתו ויצא לבית השריפה מצורע שהביא חטאתו קודם אשמו לא היה ממרס בדמו עד שיביא אשמו אלא תעיבר צורתו ויצא לבית השריפה: [2] כל הקדשים שהקריבן קודם לתמיד של שחר או שעיכבן אחר תמיד של בין הערבים הרי אילו פסולין שאין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטורת ואין לך מתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ופסח ערבי פסחים ומחוסרי כפרה כדי שיאכלו בפסחים לערב ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא או׳ מחוסרי כפרה מביאין קרבנותיהם אחר תמיד של בין הערבים כדי שיאכלו קדשים לערב שחטו לשמו ומרקו שלא לשמו כשר שכבר הוכשר

4 י שם (ד׳ ט׳); ג כ״ו | 11 דברים ו׳ ד׳ | 13 י שם; ג כ״ז | 17 שם; שם | 19 שם | 22 ג ב״ק ק״י | 26 י כ״א ג׳ ד׳ (ה׳ א׳); ג כ״ט | 30 ג סנהדרין, ס״ח בכורות ג׳ |

1 והכובסין < ב ד | 2 מכבסין < במועד | 4 ושבחצר ב ד | 5 ברצון | 5 ברצון | 5 ואלו כרצון חכמים < | 5 בערבי ב ד | 6 פסחים < כל היום ב ד < כולו ד | 6 וגודשין < ב ד | 6 לפני העומר ב ד | 6 ברצון | 7 גזוזיות ב גיזות ד | 7 נשורי | 7 מן אמר עד 11 לירק < ב | 8 אם כן < | 8 על < | 8 ועל < | 10 העומר < ולא מיחו בידם | 11 ישר׳ < וגו׳ ב | 11 מן ה׳ עד אחד < ב ד | 12 שלא היו אומרים ב ד | 13 לעולם ועד] וגו׳ ב ד | 14 אלא < ב | 14 ולקפלוט ב ד | 14 שאחת א | 15 בוהיין] בן נבו היין ב נבו היו ד | 16 מה שבידן < | 16 להם < ב ד | 17 במעשר ב ד | 17 שהיתה עינו ב היתה עינו ד | 17 שחש ב ד | 17 שהיו | 18 נכנסין ואוכלין | 18 נשרים < מתחת [מותרות ד] תמרים ב ד | 19 מן והיו, עד תמרים < ב ד | 19 גמזי ד גזוזיות ב | 19 להם] לה חכמים | 19 אתה | 20 כשהקדישו ב ד | 20 לקורות | 23 תעבר ב ד (וכן לקמן) | 25 לאשמו ב ד | 25 לא יהא אחד ממרס ב ד | 25 בדמיה ב ד | 25 ותצא ב ד | 26 תמיד ב ד | 27 תמיד ד | 27 ואין לך < קטורת | 27 שמתעכב ב | 28 בערבי ב ד | 29 ר׳ ישמעאל ב ד | 26 אחר] עם ב ד | 30 ומורקו ב ומירק ד | 30 מפני שהוכשר ב ד |

בשחיטה כיזה צד שלא לאוכליו שחטו לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית כיצד שלא למנוייו שחטו על בני חבורה אחרת שחטו למולים ולערלים כשר ואבא שאול או׳ והדין נותן שיהא פסול הואיל והזמן פוסל והערלה פוסלת מה הזמן עשה בו מקצתו ככולו אף הערלה עשה בה מקצתה ככולה או כלך לדרך זו עורלה פוסלת וטומאה פוסלת מה טומאה לא עשה בה מקצתה ככולה אף ערלה לא עשה בה מקצתה ככולה נראה למי דומה דנין דבר שנוהג בכל הזבחים מדבר שנוהג בכל הזבחים ואל יוכיח דבר שאינו נוהג בכל הזבחים או כלך לדרך זו דנין דבר שלא הותר מכללו מדבר שלא הותר מכללו ואל תוכיח טומאה שהותרה מכללה: [3] השוחט את הפסח על החמץ בארבעה עשר עובר בלא תעשה והפסח עצמו כשר ויוצא בו ידי חובתו כפסח אחד השוחט ואחד הזורק ואחד המקטיר במה דברים אמורים בזמן שיש חמץ לאחד מבני חבורה אין חמץ לאחד מבני חבורה פטור אבל המולק את העוף בארבעה עשר בפנים על החמץ עובר בלא תעשה ר׳ שמעון אומ׳ הפסח בארבעה עשר לשמו חייב מפני שהוא כשר שלא לשמו פטור מפני שהוא פסול ובחולו של מועד לשמו פטור מפני שהוא פסול שלא לשמו חייב מפני שהוא כשר אימתי בזמן שראיה לבוא: [4] פסח בין לשמו ובין שלא לשמו חייב מפני שהוא כשר ושלא לשמו פסול ובחולו של מועד לשמו פסול ושלא לשמו כשר אימתי בזמן שראוי להביא פסח אבל בזמן שאין ראוי להביא פסח בין לשמו ובין שלא לשמו כשר: [5] שחטו אחרים לשמו בארבעה עשר ר׳ אליע׳ אוסר ור׳ יהושע מתיר א׳ ר׳ יהושע ומה אם בשאר ימות השנה שאין כשר לשמו כשרו אחרים לשמו ארבעה עשר שכשר לשמו אינו דין שיכשרו אחרים לשמו אמ׳ לו ר׳ אלעז׳ חילוף הדברים ומה אם בשאר ימות השנה שאין כשר לשמו כשר הוא לשם אחרים ארבעה עשר שכשר לשמו אינו דין שכשר הוא לשם אחרים וכן אתה אומר כלומר מפני מה כשרו אחרים לשמו בשאר ימות השנה שכן כשר הוא לשם אחרים יכשרו אחרים לשמו בארבעה עשר שכן אינו כשר לשום אחרים: [6] א׳ לו ר׳ אליעזר הורעתה כח פסח ואת נותן כח לשלמים הזר ר׳ אליעזר ודנו דין אחר מצינו שבמהקדיש הפסח באו שלמים ואין מהקדש שלמים בא פסח ומה הפסח שמהקדישו באו שלמים אינו כשר לשם שלמים שלמים שאין מהקדישן בא פסח דין הוא שלא יכשרו לשם פסח אמ׳ לו ר׳ יהושע חטאת תוכיח שאין מהקדשה באו שלמים וכשירה לשם שלמים אף אתה אל תתמה על אילו שאף על פי שאין מהקדישן בא פסח שיכשרו לשם פסח א׳ לו ר׳ אליע׳ לא אם אמרת בחטאת שהוכשרה לשמה בשאר ימות השנה תאמר בפסח שאינו כשר לשמו בשאר ימות השנה הואיל ואין כשר לשמו בשאר ימות השנה אם שחטו אחרים לשמו בארבעה עשר לשמו פסול: [7] השוחט את הפסח בארבעה עשר כשר לאוכלו נא שלוק ומבושל השוחט את הפסח על בני הבורה ואמ׳ שלא לשמו שחטתיו שורת הדין אינו נאמן ר׳ יהודה אומ׳ עד

7 י שם (ה׳ ד׳); ג ס״ג | 14 י שם; ג ס״ב | 16 י שם (ה׳ ג׳); ג זבחים ל׳ | 30 ג גיטין כ״ד, זבחים י״א |

1 לוכל ב ד | 1 כיצד < ב | 2 לבני ב ד | 2 ולערלים < ולטמאין ולטהורין ב ד | 2 או׳] פוסל ב ד | 3 וזמן ב ד | 3 וערלה ב ד | 4 ערלה ב ד | 4 לדרך זו הואיל וטומאה [< פוסלת ב] וערלה פוסלת ב ד | 5 ערלה לא נעשה | 6 דבר] זמן | 7 כללו ב ד | 8 פסח ב ד | 10 בזמן < ב ד | 11 בפנים על החמץ בארבעה עשר ב ד | 11 או׳ < כשר ב ד | 12 מן ובחולו עד 13 פסול < | 13 שהן ראוין לבוא < פסח אבל אין [בזמן שהן ב] ראוין לבוא פסח בין לשמו בין שלא לשמו חייב מפני שהוא כשר | 14 אמר ר׳ שמעון פסח בארבעה עשר לשמו כשר שלא לשמו פסול ובחולי של ב ד | 15 לביא ב | 17 פוסל . . מכשיר ב ד | 17 אם < | 18 אליעזר ב ד | 18/19 חילוף הדברים < ב ד | 19 ומה אם] לא אם אמרת | 20 לשם < לשמו ולשם ב ד | 20 כלומר < ב ד | 22 שאינו כשר ב ד | 22 לשום ב ד | 22 אחרים < אינו דין שיכשרו אחרים לשמו ב | 22 ר׳ יהושע ב ד | 23 שהמקדיש פסח ב ד | 23 ולא מהמקדיש ב ד | 24 שמהמקדישו ב שהמקדיש׳ ד | 25 מקדישן | 26 אילן] השלמים ב ד | 27 שלא יכשרו ב | 28 שכן כשרה ב ד | 29 בארבעה עשר לשמו] בארבעה עשר ב ד | 30 הרי זה פסול ב ד | 30 הפסח < לאכלה ב ד | 30 ומבושל < כשר ב ד |

שלא יתהילו בו נאמן משיתחילו בו אינו נאמן: [8] הפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר
שלא לשמו ר' יהודה מכשיר ובן בתירא פוסל אמ' ר' יהושע הואיל ושלשה עשר אינו
ראוי וארבעה עשר שחרית אינו ראוי מה שלשה עשר אם שחטו שלא לשמו כשר אף ארבעה
עשר שחרית ששחטו שלא לשמו כשר: [9] השיב ר' לסייע לדברי בן בתירה לא אם אמרתה
בשלשה עשר שאין מקצתו ראוי תאמר בארבעה עשר שחרית שמקצתו ראוי הואיל ומקצתו
ראוי אם שחטו שחרית בארבעה עשר שלא לשמו פסול: [10] פסח ראשון בשלש כיתים
ואין פסח שיני בשלש כיתים שחט תמיד של בין הערבים מקטיר קטורת ומדליק את הנרות
ובא לו אצל הפסח והוציא את אימוריו אפילו של ארבעה ושל חמשה נתנן במגס והקטירן
על גבי המזבח ובשבת מלבישו בגיזתו ומניחו ויוצא ר' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן ברוקה
אומ' ארבעה עשר שחל להיות בשבת לא היה מפשיט אלא עד החזה: [11] כהן קרב אצל
המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד שפכו שלא כנגד היסוד פסול הלוים עומדים על
דוכנם ואומרין את ההלל בשירה ואם גמרו שנו ואם שנו שילשו ואף על פי שלא שילשו
מימיהם אמ' ר' יהודה מימיהן של כת שלישית לא הגיעה ל א ה ב ת י כ י י ש מ ע י י'
שעמה מועטין והיא היתה נקראת כת עצלנין: [12] כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא
שהכהנים מדיחין את העזרה שלא כרצון חכמים כיזה צד מדיחין את העזרה פוקקין אותה
ומרגילין אמת המים עד שנעשית נקייה כחלב ר' יהודה אומ' כוס היה ממלא מדם התערובות
זורקו זריקה אחת על גבי המזבח שאם נשפך דמו של אחד מהם נמצא זה מכשירו אמרו
לו והלא לא נתקבל בכלי ודם שלא נתקבל בכלי פסול ר' א' דם התמצית ודם האיברים
פסול לגבי מזבח אמ' להן אם כן למה פוקקין את העזרה שהיו כהנים מַשְׁקִיעִין בדם עד
רכובותיהם ר' אליעזר בן יעקב אומ' כת שלישית הלכה וישבה לה בעזרת נשים:

ד [1] (11) פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת שאלו את הילל הזקן פסח
מהו שידחה את השבת אמ' להן וכי פסח אחד יש לנו שדוחה את השבת הרבה
משלש מאות פסחים בשנה יש לנו שדוחין את השבת הברה עליו כל העזרה א'
להן פסח קרבן ציבור ותמיד קרבן ציבור מה תמיד קרבן ציבור דוחה את השבת אף
פסח קרבן ציבור דוחה את השבת: [2] ד' א' נאמר בפסח ב מ ו ע ד ו ונאמר בתמיד
ב מ ו ע ד ו מה תמיד שנאמר בו במועדו דוחה את השבת אף פסח שנאמ' בו במועדו
ידחה את השבת ועוד קל והומר ומה תמיד שאין חייבין עליו כרת דוחה את השבת פסח
שחייבין עליו כרת אינו דין שידחה את השבת ועוד מקובלני מרבותיי שהפסח דוחה את
השבת ולא פסח ראשון בלבד אלא אף פסח שיני ולא פסח ציבור אלא פסח יחיד אמרו

1 ג כ"ט, זבחים י"ג | 4 שם | 6 ע' לקמן ח'; ג ל"ה | 9 י ל"ג ג' (ה' ז'); ג ס"ד: | 13 תהלים קע"ז |
14 י שם (ה' ח'); ג ס"ה | 21 י ל"ג ח' (ו' ח'); ג ס"ו: | 25 שם | 25 במדבר כ"ח ב' | 26 שם ע' ב' |

1 משהתחילו | 1 בשחרית ב ד | 2 יהודה] יהושע | 2 מכשיר > כאלו נשחט בשלשה עשר |
2 פוסל > כאילו נשחט בין הערבים ב ד | 3 בי"ד שחרית | 4 אם שחטו ב ד | 4 ר' > ב ד |
6 כתים] בתים | 7 ואין השני שלש ב ד | 7 בתים | 7 נשחט ב ד | 7 את הקטורת ומטיב ב ד |
8 פסח ד פתח ב > קרעו ב ד | 8 נתנו ב ד | 8 והקטירו | 9 מלביש ב ד | 9 בגיזתו] בגויתו |
10 עד מקום החזה ב ד | 10 הקרוב ב ד | 11 המזבח שופך שפיכה אחד ב ד | 11 אם [ב] שפכו
שלא כנגד היסוד > | 12 ואומרין] וגומרין ב ד | 12 הלל בשורה | 13 הגיע ב ד > לומר ב |
13 אהבתי ב ד | 14 מפני שעמה ב ד | 14 עצלין ב ד | 15 היו פוקקין ב ד | 16 ומרגילין >
לה ב ד | 16 מדמי | 17 נשפך] נתערב ב ד | 17 מכשיר | 18 לא] אין ב ד | 18 שאין ב ד |
18 פסול > לגבי מזבח ב ד | 18 ר' א'] דבר אחר (ע' לעיל 13 15) > שהוא ב ד | 18 האיברים]
התמצית ב ד | 19 העזרה > והיו מפקיעין כהנים [כהנים מפקיעין ד] בדם עם [עד ד] רכובותיהן
אמרו לו [לי ד] שבח הוא [שבחוהו ד] לכהנים ב ד | 19 שיהו ב | 19 משקיעין] מפקיעין בדם ב ד
(ובא כתב תחלה הסופר מפקיעין וכתב בצדה משקיעין) | 19 עד] עם ב | ארכובותיהם ד | 22 לנו >
בשנה ב ד | 23 יש לנו בשנה ב ד | 23 חברו ב ד | 24 מן פסח עד מה > (ובב תמיד, לפני
פסח) | 25 ד' א'] דבר אחר ב ד | 25 בפסח] בתמיד ב ד | 25 מועדו ב ד | 25 בתמיד] בפסח ב ד |
26 מועדו ב ד | 26 מועדו ב ד | 27 דוחה ב ד | 28 שפסח ב ד | 29 בלבד אלא אף] ולא ב ד |

לו אם כן מה יהא על העם שלא הביאו סכיניהם ופסחיהם למקדש אמ' להם הניחו להם
רוח הקודש עליהם אם אינן נביאים בני נביאים הם למחר מה עשו מי שפיסחו טלה טמנה
בצמרו וגדי קשרה בקרניו הביאו סכינים ופסחים למקדש ושחטו את פסחיהם בו ביום מינו
את הילל נשיא והיה מורה להן הילכות הפסח: [3] פעם אחת ביקש אגריפס המלך לידע
כמה מיניינים של אוכלוסין א' להן לכהנים הפרישו לי כוליא אחת מכל פסח ופסח הפרישו
לו שש מאות אלף זוגות של כוליא כפליים כיוצאי מצרים ואין כל פסח ופסח שלא היו
עליו מעשרה מנויין חוץ ממי שהיה בדרך רחוקה או טמא בו ביום נכנסו ישר' להר הבית
ולא היה מחזיקין והיה נקרא פסח מעוכין:

ה [1] כשם שהשחיטה דוחה את השבת כך מכשירי שחיטה ידחו את השבת כלל א' ר'
עקי' כל מלאכה שאיפשר לה ליעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת שחיטה שאי איפשר
לה ליעשות מערב שבת דוחה את השבת אמ' לו ר' אליעזר אימורי ציבור יוכיחו שהן
כשירין למוצאי שבת ודוחין את השבת בזמנן מה לי מכשירי מצות שחיטה לפני שחיטה
ומה לי מכשירי שחיטה אחר שחיטה אמ' לו ר' עקיבא מה למכשירי שחיטה אחר שחיטה
שכן דחת שחיטה את השבת ידחו מכשירי שחיטה לפני שחיטה את השבת שכן לא דחת
שחיטה את השבת ועוד שאם נמצא בו פסול נמצא מחלל את השבת למפרע: [2] הפסח
בא מן הצאן ואינו בא מן הבקר בא מן הכבשים ומן העזים בא מן הזכרים ולא בא מן
הנקיבות בא בן שנה ולא בא בן שתים ואינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות
ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי וחייבין עליו משום שבירת העצם: [3] חגיגה
הבאה עמו באה מן הצאן ומן הבקר באת מן הכבשים באת מן העזים באה מן הזכרים ומן
הנקיבות באה בן שנה ובן שתים ונאכלת לשני ימים ולילה אחד ואין חייבין עליה משום
שבירת העצם חגיגה הבאה עמו היא נאכלת תחילה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא פסח נאכל בשובע חגיגה
הבאה עמו יוצא ידי חובתו משום שמחה ואין יוצא ידי חובתו משום חגיגה ר' שמעון בן
אלעזר אומ' חגיגה הבאה עמו על השולחן ותבשילין העולין עמו על השולחן הרי אילו
מתבערין עמו: [4] ארבעה עשר שחל להיות בשבת אחד דברים הראויין לבוא פסח ואחד
דברים שאין ראויין לבוא פסח ששחטו לשום פסח והשוחט לשם חטאת ציבור לשם עולת
ציבור ופסח ששחטו בשבת שלא לשמו הרי זה פטור דברי ר' מאיר א' ר' שמעון בן
אלעז' לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על דברים שאין ראויין לבוא פסח ששחטן לשום
פסח והשוחט לשום חטאת ציבור לשם עולת ציבור שהוא חייב ועל מה נחלקו על דברים
שהן ראויין לבוא פסח שר' אליע' מחייב חטאת ור' יהושע פוטר: [5] השוחט תמיד בשבת
שלא לשמו הרי זה חייב א' ר' יוסי שמעתי שהשוחט תמיד בשבת שאינו מבוקר שחייב
חטאת ויחזור ויביא תמיד אחר להכשירו חוץ מן הנשחט שנ' ת מ י מ י ם י ה י ו ל כ ם

4 ג שם | 9 י ל"ג ג' (ו' ג'); ג ס"ה: ס"ט | 18 י שם (ו' ד'); ג ס"ט | 24 י שם (ו' ה'); ג ע"א ע"ב |
29 ת ויקרא פר' ג' סימן י"ב; ג סוכה מ"ב: | 31 במדבר כ"ח ל"א |

1 אם כן > ב ד | 1 סכינין ב ד | 2 למחר מה עשו] מה עשו ישראל באותה שעה ב ד | 3 בין
קרניו | 3 והביאו ב ד | 4 בהלכות ב ד | 5 מנוין | 5 אחת > | 6 כליות ב ד | 6 ואין לך ב ד |
7 עליה יותר מעשרה ב ד | 7 חוץ מטמא ושהיה בדרך רחוקה ב ד | 8 מוכין ב מועכין ד | 9 ר'
אליעזר [ליעזר ב] אומר כשם ב ד | 10 לעשות ב ד | 10 שחיטה > ב ד | 10 ושאי ב ד | 11 לעשות
ב ד | 12 מצות > ב ד | 12 לפני] אחר ב ד | 13 אחר] לפני ד | 13 מן ומה עד שחיטה, סוף
השורה > ב | 13 לו > ב ד | 13 שחיטה > שדוחה שבת | 14 דחתה ב ד | 15 שמא יארע ב ד |
15 ונמצא חלל את השבת ולא עשה ב ד | 15 פסח ב ד | 16 מן הכשבים ב ד | 16 ואינו בא ב ד |
17 ואינו בא ב ד | 17 ואינו נאכל אלא עד חצות > ב | 19 באת. . באת >
ב ד | 19 באה > ב ד | 20 בן] בת | 20 שנתה ב ד | 20 ובן] בת ב ד | 21 על השובע ב ד |
22 יוצא > בה ב ד | 22 ואין יוצא > בה ב | 23 הבאה] העולה ב ד | 24 שהן ראויין ב ד |
25 וששחטן ב ד | 25/26 עולת צבור] עולות | 26 הרי זה > ב ד | 26 פטור] חייב ב | 26/27 בן
אלעזר > ב ד | 30 הרי זה > ב ד | 31 לכם > ונסכיהם ב ד |

1 כשהם מבוקרין הרי הן תמידים וכשאינן מבוקרין אינן תמודים: [6] שחטו ונודע שמשכו
בעלים את ידם או שמתו או שניטמאו הרי זה חייב ר' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן ברוקה
אומ' אם יש לו שהות כדי שידע הרי זה חייב ואם לאו הרי זה פטור: [7] חטאת ציבור
ששחטה בשבת שלא לשמה הרי זה חייב הקטיר אימורין הרי זה חייב עולות ציבור
5 ששחטן שלא לשמן הרי זה חייב ויקטיר אימורין לערב חטאת יחיד ועולת יחיד ששחטן
בשבת לשמן וזרק הדמן שלא לשמן הרי זה חייב והורצו הבעלים השוחט שתי חטאות
לציבור ואין צריכין אלא אחת חייב על האחרונה שתי עולות לציבור ואין צריכין אלא אחת
חייב על האחרונה: [8] ר' יהודה אומ' כשם ששפוד של עץ אינו נשרף כך שפוד של
מתכת אינו מרתיח אמרו לו אינו דומה העץ למתכת שהמתכת חם מקצתו חם כולו ושל
10 עץ אף על פי שחם מקצתו לא חם כולו: [9] הפסח שסכו יין ושמן אף על פי שמנטף
מלמעלה ומלמטה אין בו משום בישול בישלו ואחר כך צלאו צלאו ואחר כך בישלו הרי
זה חייב: [10] אין מולגין הראש ואת הכרעים ואין תופלין אותן בחרסית ובאדמה אבל
מפספסין אותן באור הפסח צולין אותו שלם ואין צולין אותו חתיכות רצה מנתחו ונותנו
על גבי גחלים אין צולין שני פסחים בתנור אחד מפני התערובת אפילו זה גדי וזה טלה
15 מפני הרגל: [11] אין צולין את הפסח בשפוד של מתכת ואם צלאו קולף את מקומו ואוכל
את השאר אבל צולין ארבעה וחמשה פסחים בארבעה וחמשה תנורים זה בצד זה ואין
הוששין: [12] שתי חבורות שנתערבו פסחיהם נאמן אחד מבני חבורה לומר פסח זה של
אותה חבורה הוא: [13] הפסח אינו נאכל אלא בלילה אינו נאכל אלא עד חצות ואין חייבין
עליו משום נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר:

20 ו [1] אימתי אמרו הפסח נאכל בטומאה בזמן שבאת מתחילתו בטומאה שחטו
בטהרה וניטמא הציבור יזרק הדם בטומאה ולא יאכל הבשר בטומאה שחטו בטהרה
ונטמא הדם יזרק הדם בטומאה ולא יאכל בשר בטהרה הכהנים והציבור טהורין
וכלי שרת טמאין עושין אותו בטומאה: [2] אימתי אמרו הפסח בא בטומאה בזמן שרובו
של ציבור טמאין היו הציין טמאים וחציין טהורים הטהורין עושין את הראשון וטמאים
25 עושין את השיני היחיד מכריע את הפסח לעשותו בטומאה דברי ר' יהודה ר' אלעזר בן
מתאי אומ' אין היחיד מכריע את הפסח לעשותו בטומאה שנ' ל א ת ו כ ל ל ז ב ו ח א ת
ה פ ס ח ב א ח ד ר' שמע' אומ' היו הציים טמאין וחציין טהורין הטהורין עושין לעצמן
וטמאין עושין לעצמן אמרו לו אין חולקין את הציבור אלא או כולן עושין בטומאה או
כולן עושין בטהרה: [3] ר' יהושע אומ' כל הזבחים שבתורה נשתייר מהם כזית בשר וכזית
30 חלב יזרוק עליו הדם בחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק עליו את הדם ובעולה
אפילו לא נשתייר הימנה אלא כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק עליו את הדם מפני

1 י' ל"ג ד' (סוף ו'); ג ע"ג: | 8 י' ל"ד ה' (ז' ג'); ג ע"ד | 10 י' סס; ג מ' | 13 י' סס; ג ל"ה; ע"ב, ע"ה |
18 י' זבחים ג' ה' (ה' ג' ד'); ג ק"כ; | 20 י' ל"ד ב' (ז' ד'); ג ע"ו ע"ה | 23 י' ל"ד ג' (ז' ו') ג ע"ט |
26 זבחים ע"ג ה' | 29 ג ע"ט |

1 הרי הן ב ד | 1 תמידין] תמימין | 1 אינן תמימים ב | 2 או שמתו > ב | 4 ששחטן ב ד |
4 שלא לשמה > ב שלא לשמן ד | 4 מן הקטיר, עד 5 חייב > | 5 ששחטן שלא] ששחטן בשבת שלא
ב | 6 הרי זה > ב ד | 6 שהורצו ב ד | 8 ששפוד > ב ד | 8 שפוד > ב ד | 9 שהמתכת]
מתכת] ב ד | 10 פסח ב ד | 11 ממעלה למטה ב ד | 12 חייב] אסור ב ד | 13 ונותנו] ומטילו
אבר אבר ב ד | 15 מן אין, עד 16 השאר > ב ד | 16 בצד] אצל ב ד | 17 שתי] חמש ב ד |
17 זה > אחד ד מפני ב | 18 פסח ב ד | 22 ונטמא] ונמצא | 22 הדם > הצבור ד צבור ב |
22 ולא] ואל | 22 הבשר בטומאה ב ד | 22 הצבור והכהנים ב ד | 23 אמרו > ב ד | 23 פסח |
24 חציין טהורים וחציין טמאים ב ד | 25 מן דברי עד 26 בטומאה > ב | 27 באחד > שעריך
ב ד | 27 היו > ב ד | 27 חציין טהורין וחציין טמאים ב ד | 28 כולו ב ד | 28 כולן ב ד |
30 זורק את הדם עליו ד את הדם עליו ב ד | 30 הדם עליו ב | 30 וכזית חלב ב ד | 30 את
הדם עליה ב ד | 31 את הדם עליה ב ד |

1 שכולה ראויה להקטרה ובמנחה אם נשתייר מן הזבח כזית כחצי זית בשר וכחצי זית
חלב אפילו כל המנחה קיימת אין זורקין עליה את הדם בפסח אם יש כזית לכל אחד
ואחד זורק ואם לאו לא יזרוק: [4] ר' יהושע אומ' כל הזבחים שבתורה נטמא בשר
וחלבים קיימין יזרוק הדם על החלבים ניטמאו החלבים והבשר קיים יזרוק הדם על הבשר
5 אבל בפסח אינו כן אף על פי שניטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם על
החלבים שלא בא מתחילתו אלא לאכילה ניטמאו החלבים ובשר קיים אם יש כזית לכל
אחד ואחד יזרוק ואם לאו לא יזרוק: [5] כל קרבנות היחיד והציבור הציץ מרצה ועל
טומאת הדם ועל טומאת הגוף חוץ מנזיר ועושה פסח שהציץ מרצה על טומאת הדם ואינו
מרצה על טומאת הגוף ואם ניטמא בקבר התהום הרי זה מרצה כיצד היה הולך למול את
10 בנו ולשחוט את פסחו אמרו לו מת היה עמך בבית שנכנסתה בו תחת האבן שישבת עליה
ונודע לו עד שלא עשה פסחו צריך לעשות לו פסח שיני אבל אמרו לו קבר תהום היה
עמך בבית שנכנסת בו תחת האבן שישבת עליה ונודע בין עד שלא עשה פסחו צריך
לעשות פסח שיני משעשה פסחו אין צריך לעשות פסח שיני וכן נזיר שהיה הולך להביא
קרבנותיו ואמר לו מת היה עמך בבית שנכנסתה בו תחת האבן שישבתה עליה ונודע לו
15 בין משהביא קרבנותיו בין עד שלא הביא קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה אמרו לו
קבר תהום היה עמך בבית שנכנסת בו תחת האבן שישבתה עליה ונודע לו עד שלא הביא
קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה משהביא קרבנותיו אין צריך להביא קרבן טומאה:
[6] שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם או שמתו או שניטמאו ר' ישמעאל בנו של ר'
יוחנן בן ברוקא אומ' אם יש שהות כדי שיודע ישרף מיד ואם לאו תעובר צורתו ויצא
20 לבית השריפה זה הכלל אירע פסול בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ויצא
לבית השריפה: [7] השורף את הקרנות והמחתך את הגדין בקרנים ובטלפים אינו עובר בלא
תעשה: [8] העצמות והגידין הרכין הרי הן כבשר לכל דבר השובר את העצם בפסח טהור
לוקה את הארבעים והפסח כשר ויוצא בו ידי חובתו בפסח: [9] פסח כשר חייבין עליו משום
שבירת העצם והפסול אין חייבין עליו משום שבירת העצם ר' שמע אומ' אף על פי
25 שהיתה לו שעת הכושר ונפסל אין חייבין עליו משום שבירת העצם ר' ישמע' בנו של ר'
יוחנן בן ברוקא אומ' אפילו לא נפסל בו אלא אבר אחד בלבד אין חייבין על אותו אבר
משום שבירת העצם: [10] השובר את העצמות לאכל כזית מן המוח שבראש ושבקולית
עובר בלא תעשה והמוח עצמו כשר וחייבין עליו משום פיגול משום נותר משום טמא
וטמטא כזית במשא ובעדשה במגע כלל של דבר מוח הרי הוא כבשר לכל דבר אכל
30 הימנו כזית נא ומבושל עד שלא חשיכה פטור משחשיכה חייב כזית צלי עד שלא חשיכה

2 י' ל"ד ב' (ז' ד'); ג ע"ז: | 7 י' ל"ד ד' (ז' ז'), נזיר נ"ז ג' (ט' ב'); ג פ' | 18 י' ל"ה ה' (ז' ט' י');
ג ע"ג, פ"ג | 21 י' ל"ה ב' (ז' י"ט); ג פ"ד | 22 סס | 27 י' ל"ה ב' (ז' י"ג); ג פ"ה |

1 ובמנחה > אפי' כל המנחה קיימת | 1 אם] ולא ב ד | 1 כחצי זית > ב ד | 1/2 וכזית
חלב | 2 אפי' כל המנחה קיימת > ב ד | 2 ובפסח | 3 זורק] יזרוק ב | 3 שנטמא ב ד | 4 זורק
את הדם ב ד | 4 זורק את הדם ב ד | 4 זורק ב ד | 5 פסח ב ד | 5 וחלבים קיימין ב ד | 7 על
ב ד | 7 הציבור והיחיד ב ד | 8 הדם] אדם ב | 8 שהציץ > ב | 8 הדם] אדם ב | 9 טומאת
התהום ב ד | 9 למול את בנו > ב ד | 10 לשחוט ב ד | 10 ואמרו ב ד | 10 בו > או ב ד |
10 אבן ב ד | 11 לו > בין משעשה פסחו ובין ב ד | 12 בו > או | 12 בין] לו ב ד | 13 משעשה
פסחו אין צריך לעשות פסח שיני > ד | 15 שהביא ב ד | 15 אבל אמרו ב ד | 16 בו] לו ב ד |
18 עד שלא משכו | 18 שנטמאו > ישרף מיד ב ד | 19 שידע ב ד | 19 תעבר ב ד | 20 מן זה
עד 21 השריפה > ב | 21 הקרנות] העצמות ב ד | 21 בגדין ב ד | 21 בקרביים ב ד | 22/23 טהור
> הרי זה ד] לוקה את הארבעים > ב | 23 פסח ב ופסח ד > עצמו | 24 פסח פסול | 24 עצם
ד > ר' יעקב אומר היתה לו שעת הכושר ונפסל חייבין עליו משום שבירת העצם לא היתה שעת הכושר
ונפסל אין חייבין עליו משום שבירת העצם | 26 על אותו אבר] עליו ב ד | 27 לוכל ב ד | 27 כזית >
מוח ב ד | 27 מן המוח > שבעצמות ב | 28 כשר > ויוצא בו ידי חובתו בפסח ב ד | 29 כזית
> | 29 כללו ב ד | 29 המוח ב ד | 30 הרי זה פטור ב ד | 30 הרי זה חייב ב ד |

לא פטר עצמו מבני חבורה: [11] המוציא כזית בשר מבית לבית ומחבורה לחבורה בשעת
אכילה הרי זה חייב שנא' לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה וג' אף על פי
שנא' בבית א' יאכל וג' אוכלין בחצרותיהן ועל גגותיהן הא מה תלמ' לומ' בבית
אחד יאכל בחבורה אחת יאכל ר' שמעון אומ' היו מסובין ואוכלין וראו נחש או עקרב
הרי אילו עוקרין את פסחיהם ואוכלין אותו במקום אחר שנ' על הבתים אשר יאכלו
אותו בהם ומה תלמ' לומ' בבית אחד יאכל כדי שלא יהו שתי הבורות אוכלות
זו כנגד זו כשהשמש עומד ללעוס קופץ את פיו ולועס עד שמגיע אצל חבורתו ובולע שלא
יראה אוכל משני פסחים ואם אין שם אוכל אפי' בכל הבית כולו ואינו חושש:

ז [1] ארבעה עשר שחל להיות בשבת משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה ז
ועושין לו לימודין ונותנין עליו מערב שבת נותן על גביו כיסוי ונוטלו בשבת ובלבד שלא
יחזיר ואם החזיר הרי זה חייב מפני שבא לידי מירוח והממרח בשבת חייב חטאת מבקרו
ועודיהו בתנור ניצלה נוטלו ואם לאו ימתין עד שיצלה ניצלה החיצון ולא ניצלה הפנימי
קולף ואוכל עד שמגיע לנא: [2] הפסח מחזירין אותו שלם ואין מחזירין אותו חתיכות דברי
ר' יהוד' ר' יוסי אומ' בשבת בין כך ובין כך מותר אמ' ר' אלעזר בר' שמע' לא נחלקו
בית שמאי ובית הילל על הפסח שמחזירין אותו שלם ואין מחזירין אותו חתיכות על מה
נחלקו על האברים שבית שמאי אומ' אין מחזירין ובית הילל אומ' מחזירין: [3] יתום
ששחטו עליו אפיטרופין יאכל ממקום שהוא רוצה הומנה על אחד מהם יאכל במקום
שהומנה הומנה על שני פסחים יאכל מאיזה מהם שנשחט ראשון ר' שמעון אומ' לעולם
נימנין על הפסח עד שישחט ומושכין את ידיהם ממנו עד שיזרק הדם: [4] לא ישחט אדם
על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו העברים אלא מדעתן אבל שוחט הוא על
ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן וכולן
ששחטו ושחט רבן עליהם אוכלים משל עצמן חוץ מן העבד שאוכל משל רבו: [5] עבד
עברי ומי שהציו עבד והציו בן חורין אוכלין משל עצמן עבד של שני שותפין אוכל משל
שניהם הומנה על אחד מהם אוכל במקום שהומנה הומנה על שני פסחים אוכל מאיזה מהן
שנשחט ראשון אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון או ששחטן כאחת אוכל משל רבו שכח
רבו מה אמ' לו שניהן יצאו לבית השריפה ר' נתן אומ' פטורין מלעשות פסח שיני שכבר
נזרק עליהם הדם: [6] בני חבורה שהומנו על פסח אם יש כזית לכל אחד ואחד יאכלו
ואם לא לא יאכלו הומנו עליו זה אחר זה ראשונים שיש להן יאכלו והאחרונים לא יאכלו
וצריכין לעשות פסח שיני שכבר נזרק עליהם הדם: [7] בני חבורה שרצו למנות אחרים על
פסחיהם הרשות בידן רצו להמנות ולהמשך אחרים על פסחיהם הרשות בידן הממנה אחרים

1 י סס (ז' י"ג); ג פ"ו פ"ז | 2 סמות י"ג מ"ו | 5 סס סס ז' | 9 י ל"ז ח' (ע' ז' ח'); ג סבת י"ע | 13 י סבת ד' ג' (ה' ח');
ג ע"ד | 16 י ל"ה ד' (ס' ח'); ג פ"ס | 19 י סס (ס' ח' ג'); ג סס: | 22 י סס; ג סס | 27 י סס (ס' ג'); ג ל"ע פ"ע |

1 חבורה > משחשכה פטר [> את ב] עצמו מבני חבורה ב ד | 3 וג' ב ד | 3 אוכלין >
אותו ב ד | 3 ובגגותיהן ב ד | 4 יאכל > ב ד | 4 הרי שהיו יושבין ואוכלין ב ד | 5 הרי >, עוקרין
אלו ב | 6 א"כ למה נאמר ב ד | 6 כדי > ב ד | 7 ללעוס] למזוג ב ד | 7 פיו > ומחזיר את
פניו ב ד | 8 שם > אלא חבורה אחת ב ד | 9 בערב שבת ב ד | 10 נותנו | 11 הרי זה חייב
ב ד | 12 ועודיהן ד ועודנו ב | 12 אם נצלה ב ד | 12 ממתינין לו ב ד | 14 ובין כך > אסור ביום
טוב בין כך ובין כך | 16 אין מחזירין] מחזירין ב ד | 16 מחזירין] אין מחזירין ב ד | 17 הימנה |
17 מהם אוכלו ב מהם אוכל ד | 18 אוכל ב ד | 18 שנשחט > בו | 19 ממנין ד > ב | 19 את
> ב ד | 19 שיזרק > עליו ב ד | 20 על ידי] ועל ב ד | 20 העברים > וע"י אשתו ב ד | 20 מן
אבל עד 21 שלא מדעתן > ב | 22 ששחטו > לעצמן או ב ד | 22 ששחט ב ד | 22 רבו ב ד |
24 ממקום ב ד | 25 מן אין ידוע, עד ראשון > ב ד | 25 ששחטו שניהם ב ד | 25 כאחד ב ד |
26 השרפה > וצריכין לעשות פסח שני ב ד | 26 פטורין] אין צריכין ב ד | 27 הדם עליהן ב ד |
27 שנמנו ב ד | 28 לאו ב ד | 28 נמנו ב ד | 28 הראשונים ב ד | 29 שני > דברי ר' ר' נתן
אומר אין צריכין לעשות פסח שני | 29 להמנות ולהמנות ב ד | 30 להמשך ולהמנות ב ד | 30 פסחן ב ד |
30 מן הממנה, עד שורה 1 דף 167 פסחו > ד |

על פסחו הרשות בידו רצו למשוך ולמנות אחרים על פסחן הרשות בידם ובלבד הן
נמישכין והולכין ובלבד שנשתייר מחבורה הראשונה דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' בין מחבורה
ראשונה ובין מחבורה האחרונה ובלבד שלא יניח את הפסח כמות שהוא: [8] בני חבורה
שרצו למנות אחרים על חלקיהם הרשות בידם והמעות חולין הממנה אחרים על חגיגתו
המעות חולין רצה למשוך ולמנות אחרים על חגיגתו המעות חולין המוכר עולותיו ושלמיו
לא עשה כלום המעות גזל ביד הבעלים אין צריך לומר חטאת ואשם: [9] בני חבורה שמתו
מקצתן או שנטמאו מקצתן השאר אוכלין ואין חוששין: [10] בני חבורה שהיה בהן אחד
שהיו ידיו רפות רשאין לומר לו טול חלקך וצא ולא עוד אלא אף בני חבורה שעשו
סיבולת והיה בהן אחד שהיה ידיו רפות רשאין לומר לו טול חלק שלך רצו לעשות עמו
טובה בא ואוכל עמהם: [11] מצורע מוסגר שוחטין עליו בשביעי מוחלט שוחטין עליו
בשמיני יולדת שוחטין עליה יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה וכולן שניטמאו לפני
זריקת דמים הרי הן כמפקח הגל וצריכין לעשות פסח שיני ר' ישמעל בנו של ר' יוחנן בן
ברוקה אומ' פעמים שהם כמפקח הגל פעמים שאין כמפקח הגל כיוצא בהן היה גל ארוך
בודק בצד זה ונמצאת טומאה בצד שיני הרי הוא כיוצא בהן ופטור לעשות פסח שיני
זה הכלל כל שנטמא לאחר זריקת דם הרי הן כיוצא בו וצריך לעשות פסח שיני: [12] ר'
יוסי בר יהודה אמ' שומרת יום כנגד יום שנזרק עליה דם ואחר כך ראתה הרי זה אינה
אוכלת ופטורה לעשות פסח שיני שכבר יצאת בזריקה אבל ערל שנזרק עליו דם ואחר כך
מל הרי זה אינו אוכל וצריך לעשות פסח שיני: [13] א' ר' יוסי בר' יהודה לא נחלקו בית
שמאי ובית הילל על ערל זר שמקבל עליו הזאה ואוכל על מה נחלקו על ערל גוי שבית
שמאי אומ' טובל ואוכל פסחו לערב ובית הילל אומ' הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר
אחד נכרי שמל ואחד שפחה שטבלה איצטרדיות ושומרי צורים היו בירושלם שהיו טובלין
ואוכלין את פסחיהם לערב: [14] היה טמא בשעת שחיטה וטהור בשעת זריקה טהור
בשעת שחיטה וטמא בשעת זריקה הרי זה אינו אוכל וצריך לעשות פסח שיני
היה חולה בשעת שחיטה ואינו יכול לאכול כזית חלום בשעת שחיטה ויכול לאכול
כזית הרי זה אינו אוכל וצריך לעשות פסח שיני לעולם אין יוצאין ידי הובתן עד שיהא
חלום בשעת שחיטה ובשעת זריקת דם וכולם ספק נזרק עליהם דם ספק לא נזרק עליהם
דם ספק יש בהן כזית לכל אחד ואחד ספק טמאים ספק טהורים פטורין לעשות פסח שיני
זה הכלל כל הספיקות פטורין מלעשות פסח שיני: [15] בני חבורה שניטמא אחד מהן ואין

3 י סס (ס' ג'); ג סס | 7 י ל"ו ח' (ס' ד'); ג פ"ע: | 10 י סס; ג ל' | 15/16 ג פ"ח | 18 י סס
(סוף ס'); ג ל"ג | 22 י סס (ס' ו'); ג ע"ס |

1 הרשות בידו > ב | 1 רצה להמשך ולהמנות ב ד | 1 פסחן] חלקו ב ד | 1 בידו ב ד | 1 ובלבד
הן] לעולם ב ד | 2 שנשתייר > אחד ב ד | 2 ראשונה ב ד | 3 אחרונה ב ד | 3 יניחו את פסחו
ב ד | 4 רצו למנות ב ד | 4 חלקן ב ד | 4 חולין > רצו להמשך להמנות אחרים על חלקן הרשות
בידם המעות [מעות ב] חולין הממנה אחרים על חלקו [חלקן ב] הרשות בידו המעות חולין רצה להמשך
להמנות אחרים על חלקו הרשות בידו המעות חולין ב ד | 5 עולתו ב ד | 6 בחטאת ב ד | 7 אחד בהן
ב ד | 8 וצא] שלך ב ד | 8 ולא עוד] ולא מפני שהוא פסח ב ד | 9 סיבלות (כן בליקוטי אבל בהעתקה
סימלת „בו" דומין ל„מ")] סבול ב חבול ד | 9 רפות] יפות א | 9 חלקך ב ד | 11 עליו | 11 ביום |
12 דמים > בין לאחר זריקת דמים ב ד | 13 שאין מפקיח ב ד | 13 בהן > ב > כיצד ב ד |
14 בצד השיני ב ד > הרי הן כיוצא בו וצריכין לעשות פסח שיני וכולן שנטמאו לאחר זריקת דמים
ב ד | 14 ופטור] וצריכין ב ד | 15 מן זה הכלל עד שיני > ב ד | 15/16 ר' יוסי בר' יהודה] ר"א
בר' צדוק ב ד | 17 מלעשות ב ד | 18 וצריך] | 18 משנה זו אחר משנת היה טמא שורה 22 ב ד
והחייב ב ד | 18 אמר ר"א בר' צדוק מודים ב"ש | 19 בערל ב ד | 19 זר] זכר ב | 19 עליו >
ב ד | 21 שטבלה > ר"א בר' צדוק ד ר' לעזר בן יעקב ב | 21 אצטדריוטות ב שחרדיוטות ד | 21 צירין
ב ד | 21 שטובלין ב ד | 24 לוכל ב ד | 24 חלום > בשעת זריקה ויכול לוכל כזית חלום [חולה ב]
ב ד | 25 כזית > חולה [חלום ב] בשעת זריקה ואין יכול לוכל כזית ב ד | 25 יוצא ידי חובתו
ב ד | 26 זריקת דם] זריקה ב ד | 27 ואחד > ספק אין בהם ב ד | 27 מלעשות ב ד |

1 ידוע איזה מהן צריכין לעשות פסח שיני ציבור שניטמא אחד מהן ואין ידוע איזה מהן
עושין אותו בטומאה: [16] בני חבורה שהומנה אחד מהם אפילו מן הצדקה הרי זה חולק
עמהם בעורות: [17] בני חבורה שטעו ואכלו פסחיהם של חביריהם אמרו להם אכלו את
שלנו ואכלו את של חביריהם ונמצאת יבלת בעורו של אחד מהם צריכין לעשות פסח
5 שיני נמצאו אוכלין ארבעה פסחים וידי חובתן לא יצאו חמש חבורות שנתערבו עורות
פסחיהם ונמצאת יבלת בעורו של אחד מהם צריכין לעשות פסח שיני:

ח [1] אילו עושין את השיני הזבין והזבות הנידות והיולדות האנוסין והשוגגין
והמזידין והמצורעין ובועלי נידות ושהיה טמא ובדרך רחוקה אם כן למה נאמר טמא או
בדרך רחוקה אלא שבא הכתוב לפוטרו מן ההכרת: [2] ר' עקיבא אומ' נאמר טמא
10 לנפש ונאמר בדרך רחוקה מה טמא נפש אם רצה לעשות אין יכול אף דרך
רחוקה אם רצה לעשות אין יכול ר' אליעזר אומ' נאמר ריחוק מקום במעשר ונאמר ריחוק מקום
בפסח מה ריחוק מקום האמור במעשר חוץ למקום אכילתו אף ריחוק מקום האמור בפסח חוץ
למקום אכילתו ר' יהודה אומ' חוץ למקום עשייתו: [3] א' ר' יוסי לפיכך נקוד על ה' לומר לא
מפני שרחוקה ודאי אלא מאיסקופת עזרה ולחוץ ר' יוסי הגלילי אומ' דרך רחוקה
15 שומע אני מהלך שני ימים ומהלך שלשה ימים כשהוא אומ' ובדרך לא היה מלמד
שמאיסקופת עזרה ולחוץ קרוי דרך: [4] גר שנתגייר בין ראשון לשיני צריך לעשות פסח
שיני דברי ר' ר' נתן אומ' אינו צריך לעשות פסח שיני שכבר לא נתחייב בראשון ניתן
להן לישראל לבנות בית הבירה היחיד עושה פסח שיני ואין הציבור עושה פסח שיני ר'
יהודה אומ' אף הציבור עושה פסח שיני א' ר' יהודה מעשה בחזקיהו המלך שעישה את
20 הציבור לעשות פסח שיני שנ' כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה
מיששכר ומזבולן לא הטהרו כי אכלו את פסחיהם בלא ככתוב כי
התפלל חזקיהו על יי' הטוב יכפר בעד: [5] ר' שמעון אומר לא שעישה את
הציבור לעשות פסח שיני אלא שעיבר ניסן בניסן ואין מעברין אלא אדר ר' שמעון בן
יהודה אומ' משום ר' שמעון אף מפני שהעשי את הציבור לעשות פסח שיני: [6] ואין
25 עושין חבורה נשים ועבדים קטנים שלא להרבות את התיפלה: [7] אילו דברים שבין ראשון
לשיני הראשון בשלש כיתים ואין השיני בשלש כיתים הראשון דוחה את הטומאה והשיני
אינו דוחה את הטומאה הראשון חייבין עליו כרת והשיני אין חייבין עליו כרת דברי ר' ר'
נתן אומ' אף השיני חייבין עליו כרת ר' חנניא בן עקביא אומ' אם עשו את השיני אין
חייבין עליו כרת על הראשון לא עשו את השיני חייבין עליו כרת על הראשון הראשון
30 טעון חגיגה והשיני אין טעון חגיגה הראשון נוהג כל שבעה והשיני יום אחד: [8] אילו דברים
ששוה הראשון לשיני הראשון נאמר בו שה תמים זכר בן שנה והשיני

3 ג פ"מ | 7 י ל"ו ג' (ע' ח'); ג ל"ד: | 8 במדבר ט' י' | 9 סס | 9 י סס ג ל"ג ל"ג | 13 י סס; ג סס | 16 י סס; ג סנהדרין י"ב: |
20/21 ד"ה ב' ל' י"ח | 24 ג ל"א: | 25 י ל"ו ד' (ע' ג'); ג ל"ה | 30 י סס; ג סס | 31 שמות י"ב ה' |

1 איזהו צריכין ב ד | 1 מהן] הוא ב ד | 2 מהם] עמהן ב ד | 3 אומרים להם ב ד | 4 של חבריהם] שלהם ב ד | 4 צריכות ב ד | 5 שני > עשו פסח שני וטעו ואכלו פסחיהן של חביריהן אומרין להן אכלו את שלכם אכלו את שלהן ונמצאת יבלת בעורו של אחד מהן צריכין לעשות פסח שני ב ד | 5 עורות > ב ד | 7 שני | 8 ומי שהיה ב ד | 8 או בדרך ב ד | 9 אלא > ב ד | 9 מן הכרת | 10 לנפש] נפש ב ד | 10 דרך ב ד | 10 אם > ב ד | 13 ר' יוסי בר' יהודה ד ר' יוסה בי ר' יהודה ב | 13 על ה"י ב ד | 13 כלומר ב ד | 14 העזרה ב ד | 15 אני > מהלך יום אחד או ב ד | 15 מהלך > ב | 15 ומהלך] או ב ד | 15 מלמד] הוי ב ד | 16 מאיסקופת ב ד | 16 בין שני פסחים ב ד | 18 הבירה] הבכירה ד הבחירה ד4 | 19 שהעשה ב שמעישה ד | 20 כי . . . בעד] וגו' ב ד | 20 וממנשה ב ד | 21 ומיששכר ב ד יששכר פ | 21 וזבלון פ | 21 את הפסח פ | 22 יחזקיהו > עליהם לאמור פ | 22 לא > מפני ב ד | 22 שהעשה ב שהעשי' ד | 23 שיני > ב | 23 אלא > מפני ב ד | 23 בניסן > ב | 23 אין ב שאין ד | 23 בן] בר | 24 שהעשי' | 24 דאין ב ד | 26/27 ואין השני ב ד | 28 ר' חנינא ב | 29 עליו > | 29 עליו > | 30 ואין השני ב ד | 31 ששוה > בהן ב ד |

1 כיוצא בו הראשון נאמר בו אל תאכלו ממנו נא והשיני כיוצא בו הראש'
נאמר בו לא תותירו ממנו עד בוקר והשיני כיוצא בו הר' דוחה את השבת ואין
השיני דוחה את השבת הראשון טעון לינה והשיני טעון לינה ר' יהודה אומ' אין השיני
טעון לינה אלא כיצד הוא עושה נכנס ושוחט את פסחו בעזרה יוצא ומספיד את אביו
5 אבית פאגי: [9] בזמן שהפסח נאכל בטומאה טמא מת נכנס בעזרה ואוכלו הזבין והזבות
הנידות והיולדות הרי אילו לא יכנסו ואם נכנס'ן הרי אלו חייבין ר' שמעון משום ר' יהושע
או' אם שחטו הרי אילו פטורין שנ' הטהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל
בשר הנשחט לטהורין חייבין עליו משום טומאה והנשחט לטמאים אין חייבין עליו משום
טומאה: [10] פסח ראשון שוחטין על האשה בפני עצמה והשיני עושה אותה טפילה אצל
10 אחרים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' פסח שיני שוחטין על האשה בפני עצמה ואין צריך
לומר פסח ראשון ר' אלעזר בר' שמעון אומ' פסח ראשון האשה עושה טפילה לאחרים
ואינה עושה פסח שיני אמרו לו מעשה שהיה ביוסף הכהן שהעלה את בן בתו לעשות
פסח קטן והחזירוהו שמא יקבע הדבר חובה אמ' להן לא שקבע הדבר חובה אלא שאין
האשה עושה פסח שיני: [11] מה בין פסח מצרים לפסח דורות פסח מצרים אין חייבין
15 עליו כרת ופסח דורות חייבין עליו כרת פסח מצרים לא נהגו בו דקין ותכלולין ופסח דורות
לא: נהגו בו דקין ותכלולין פסח מצרים לא נהגו בו אתנן ומחיר מה שאין כן בפסח דורות:
[12] פסח מצרים נאמר בו ולקח הוא ושכינו הקרוב אל ביתו במכסת
נפשות מה שאין כן בפסח דורות: [13] ר' שמעון בן אלעזר אומ' בפסח דורות כן וכל
כך למה שלא יניח אדם שכינו הקרוב אל ביתו ויעשה לו פסחו אצל אחרים לקיים מה
20 שנא' טוב שכן קרוב מאח רחוק: [14] פסח מצרים לא היה טעון דמים וחלבים
לגבי מזבח מה שאין כן בפסח דורות פסח מצרים נאמר בו ואתם לא תצאו איש
מפתח ביתו עד בקר מה שאין כן בפסח דורות: [15] פסח מצרים נאמר בו והגעתם
אל המשקוף ואל שתי המזוזות מה שאין כן בפסח דורות: [16] פסח מצרים כל
אחד ואחד שוחט בביתו פסח דורות כל ישר' שוחטין במקום אחד: [17] פסח מצרים מקום
25 אכילה שם לינה ופסח דורות אוכלין במקום אחד ולנין במקום אחד: [18] אחד פסח מצרים
ואחד פסח דורות מי שהיו לו עבדים שלא מלו ושפחות שלא טבלו מעכבין אותו מלאכול
בפסח ר' אליעזר בן יעקב או' אומ' אני בפסח מצרים הכתוב מדבר: [19] אילו דברים

1 סס סס ט' | 2 סס סס י' | 5 י סס (ע' ד'); ג ס"ז: ל"ה: | 7 ויקרא ז' י"ט כ' | 9 י ל"ה ג' (ה' ט');
ג ל"ח: | 14 י ל"ו ד' (ע' ה'); ג ל"ו | 17 שמות י"ב ד' וע' ה סס | 17 י סס; ג סס | 20 משלי כ"ז י' |
21/22 שמות י"ב כ"ב | 22/23 סס | 25 י סס; ג סס |

1 בו נאמר ב | 1 נא > ובשל ב ד | 1 מן הראשון, עד כיוצא בו > ב ד | 2 ולא פ | 2 ואין > ב ד | 4 ומספיד א | את] בת ב ד | 5 בבית ב ד | 5 לעזרה ב ד | 6 זבין וזבות נדות וולדות ב ד | 6 לא > | 6 חייבין > ר"א אומר אם נכנסו הרי אלו פטורין שנ' וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו' (במדבר ה' ב') בשעה שטמא נפש חייב זבין ומצורעין חייבין בשעה שאין טמא נפש חייב אין זבין ומצורעין חייבין בזמן שהפסח בא [נאכל ב] בטומאה טמא מת נכנס לעזרה ושוחט זבים וזבות נדות ויולדות הרי אלו לא ישחטו ואם שחטו הרי אלו חייבין ב ד | 6 ר' שמעון > אומר ב ד | 7 או > ב ד | 7 כל טהור ב ד פ | 8 בשר > מזבח השלמים אשה לה' וגו' ב ד | 11 האשה > ב ד | 11 תפלה ב ד | 11 אצל אחרים ב ד | 12 שהיה > ב ד | 13 קטן] שני ב ד | 13 להן > ב ד | 13 שמא יקבע ב ד | 14 אלו דברים שבין ב ד | 14 פסח מצרים אין] אין ב פסח מצרים מקחו בעשר שחיטתו בי"ד אין ד | 15 מן ופסח עד 16 מצרים לא נהגו בו > ב ד | 16 (הנקודות אלה עשה הסופר בשאר מקומות אם הגיה אבל כאן נראה סימן למחוק) | 17 מן פסח עד 18 דורות > ב ד | 18 בן אלעזר > ב ד | 18 אומר > אומר אני אף ב ד | 18 פסח דורות] מצרים נאמר בו ולקח הוא ושכנו וגו' מה שאין כן בפסח דורות ב | 19 כדי שלא ב ד | 19 וילך ויעשה את [את > ב] פסחו אצל ב ד | 19 אחרים] חברו ב ד | 19 מה > | 20 משנה 15 לפני פסח מצרים שורה 21 | 22 מן פסח עד 23 דורות > ב | 24 בתוך ביתו ב ד | 24 פסח > ב | 24 ובמקום ב ד | 25 שם > היתה ב ד | 26 מלוכל ב ד |

ששוה בהן פסח מצרים לפסח דורות פסח מצרים בשלש כיתים ופסח דורות כיוצא בו 1
פסח מצרים נאמר בו שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם ופסח דורות כיוצא בו:
[20] פסח מצרים נאמ' בו לא תותירו ממנו עד בקר ופסח דורות כיוצא בו: [21] פסח
מצרים נוהג כל שבעה ופסח דורות נוהג כל שבעה ר' יוסי הגלילי או' או' אני שלא נאסר
חמץ במצרים אלא יום אחד שנ' לא יאכל חמץ היום: [22] פסח מצרים טעון שיר 5
ופסח דורות טעון שיר:

ט [1] הפסח שנתערב בחולין יקדיש חולין לשם פסח והרי הן כשני פסחים ט
שנתערבו זה מושך לו אחד וזה מושך לו אחד זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה
לו אחד מן השוק זה בא אצל זה וזה בא אצל זה וכן הוא אומ' אם שלי הוא הפסח
ידיך משוכות משלך ונמניתה על שלי שנים של שלשה שלשה שלש של ארבעה ארבעה 10
ארבע של המשה חמשה חמש של ששה ששה שש של שבעה שבעה שבע של שמונה
שמונה שמונה של תשעה תשעה תשע של עש־ה עשרה נמשכין להן אחד מכל חבורה
ומחבורה אחרונה שנים מפרישין פסח אחד ואומרין כל מי שהוא לו פסח זה ידינו משוכות
משלנו ונמנינו על שלו שלש של שנים שנים ארבעה של שלש חמש של ארבעה ארבעה
שש של חמשה חמשה שבע של ששה ששה שמונה של שבעה שבעה תשע של שמונה 15
שמונה עשר של תשעה תשעה נמשכין להם אחד מכל חבורה והבורה וממנין להן אחד
מכל חבורה וחבורה מפרישין פסח אחד ואומ' כל מי שהוא לו פסח זה ידינו משוכות
משלנו ונמנינו על שלו נמצאו אוחזין את התפילה ומניחין את העיקר: [2] אמר להן ואמרו
לו אוכלין מן הראשון לא אמר להן ולא אמרו לו אין אחראין זה לזה מיכן אמרו יפה
שתיקה לחכמים קל חומר לטיפשין וכן הוא אומ' גם אויל מחריש חכם יחשב ואין 20
צריך לומר ואוטם שפתיו נבון: [3] נִתְעָרְבוּ בעולה ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא
בדמי יפה שבהם פסח ובדמי יפה שבהן עולה כבר קרב פסחו כבר קרב עולתו יביא בדמיה
עולה אחרת: [4] נתערבו בתודה ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהם תודה
כבר קרב פסחו יביא בדמיו פסח כבר קרבה תודתו יביא בדמיה תודה אחרת: [5] נתערבו
בחטאת ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן חטאת כבר קרב פסחו יביא בדמיו 25
פסח כבר קרבה חטאתו יביא בדמיה חטאת אחרת: [6] נתערבו באשם ירעו עד שיסתאבו
וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן פסח בדמי יפה שבהן אשם כבר קרב פסחו יביא בדמיו פסח
אחר כבר קרב אשמו יביא בדמיו אשם אחר: [7] נתערבו בשלמים ירעו עד שיסתאבו וימכרו

2 שמות י"ב ה' | 3 שם שם י' | 4 י שם; ג שם | 5 שמות י"ג ג' | 7 ל"ז ח' (ע' י'); ג ל"ח: | 10 ג ל"ט |
20 י שם | 20 משלי י"ז כ"ח | 21 שם | 21 י שם (ע' ח'); ג ל"ח |

2 יהיה לכם < ב ד | 3 לא] ולא ב ד פ | 3 מן פסח עד 4 שבעה < | 4 נוהג כל שבעה]
כיוצא בו ב | 4 נאסר] נאמר א (בהעתקה) | 7 פסח ב ד | 7 יקדיש] יקריב ב ד | 7 פסחים] זבחים |
8 שנתערבו < שנים שנתערבו פסחיהן ב ד | 8 וזה < אין ב | 9 לו] עמו ב ד | 9 פסח ב ד
(ובא נכתב „הפסך" כי תחלה טעה הסופר וכתב ב' במקום ח' ותקן בטעות ך' במקום ח') < זה
ב ד | 10 מושכות | 10 על שלי < ואם [< שלך הוא ב] פסח זה ידי [ידיו ד] משוכות [מושכות
ד] משלי ונמניתי על שלך של שלשה שלשה ב ד | 10 שתים של שלשה שלשה ב ד | 11 ארבעה | 12 תשעה |
12 נמשכין] ממנין ב ד | 12 חבורה < וחבורה ב ד | 13 יאמר ב ד | 13 כל שהוא שלו ב ד |
14 ארבע של שלשה < שלשה ב ד | 14 חמשה | 15 ושבעה ב ד | 16 אחד] ח' | 16 מן וממנין
עד 17 וחבורה < ב ד | 17 ומפרישין ב ד | 17 כל < ב | 17 שהיו ב | 17 לו] שלו ב ד |
18 הטפלה ב ד | 19 אמר] אמרו ב ד | 19 אחראין] אחד אין א (בהעתקה) | 19 אמרו < ב |
21 לומר < חכם מחריש ב ד | 21 נתערב | 22 מן ובדמי עד 23 שבהם < ב | 22 פסח < ובדמי
פסח אחר קרב עולה יביא | 22 בדמי | 22 כבר < | 22 כבר קרב עולתו < | 23 בדמיו יפה שבהן |
24 כבר < ב ד | 24 כבר] אחר ב ד | 24 קרבו ב ד | 25 שבהן < פסח ובדמי היפה שבהן ב ד |
25 כבר < | 26 כבר] אחר ב ד | 26 כבר] אחר ב ד | 26 בדמיו ב ד | 26 נתערבו < | 27 כבר
ב ד | 28 כבר < ב ד | 28 נתערבו < ב | 28 בשלמים < שניהם ב ד |

1 ויביא בדמי יפה שבהן פסח ובדמי יפה שבהן שלמים כבר קרב פסחו יביא בדמיו פסח
כבר קרב שלמיו יביא בדמיו שלמים אחרים: [8] שלמים שנתערבו עם שלמים הבאים מחמת
פסח ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן שלמים ויאכלו ליום ולילה עד חצות
ובדמי יפה שבהם שלמים ויאכלו לשני ימים ולילה אחד בן עזאי או' שלמים הבאים
5 מחמת פסח הרי הן כפסח לכל דבר אלא שאין נאכלין ליום ולילה: [9] נתערבו בבכור
שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כבכור ר' שמעון אומ' זה ישחט לשם משהו וְזֶה יִשַּׁחֵט
לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא ושניהם יאכלו לשם פסח ובמנוייו של פסח נתערבו במעשר שניהם ירעו עד
שיסתאבו ויאכלו במעשר ר' שמעו' אומ' זה ישחט לשם מה שהוא וְזֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה
שהוא ושלמים יאכלו בפסח ובמנוייו של פסח: [10] בכור ומעשר שנתערבו זה בזה שניהם
10 ירעו עד שיסתאבו ר' שמע' אומ' זה ישחט לשם מה שהוא וזה ישחט לשם מה שהוא
ושניהם יאכלו כאחת מפני שמתן דמן שוה וכן היה ר' שמעון אומ' באשם ושלמים שנתערבו
זה בזה ולא הודו לו חכמים לר' שמעון במביא קדשים לבית הפסול במה דברים אמורים
בזמן שנתערבו חיים אבל בזמן שנתערבו שחוטין יאכלו כחמור שבהם: [11] נתערבו בפסולי
המוקדשים ובחולין שנשחטו בעזר' תעיבר צורתן ויצאו לבית השריפה: [12] הפריש פסחו
15 ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון והרי שניהם עומדים
יביא את איזה מהם שירצה דברי חכמ' ר' יוסי אומ' מצוה להביא את הראשון ואם היה
השיני מובחר יביאנו והשיני ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים לששה עשר
הפריש מעות לפסחו ואבדו והפריש אחרים תחתיהם לא הספיק ליקח בהם פסח עד שנמצאו
המעות הראשונות יביא מאילו ומאילו פסח ויקרב והשאר יביא בהם שלמים לששה עשר
20 המפריש מעות לפסחו ואבדו והפריש פסח תחתיהן ולא הספיק להקריבו עד שנמצאו מעות
הראשונות יקח בהן פסח ויקרב והשאר והפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים
לששה עשר: [13] המפריש פסחו ואבד והפריש מעות תחתיו ולא הספיק ליקח בהן הפסח
עד שנמצא הפסח הפסח יקרב והמעות יביא מהן שלמים לששה עשר המפריש פסחו
ואבד והפריש אחר תחתיו והקריבו ואחר כך נמצא הראשון יקרב שלמים לששה עשר:
25 [14] המפריש מעות לפסחו ואבדו והפריש מעות תחתיהן ולקח בהן פסח והקריבו ואחר כך
נמצאו המעות הראשונות יביא מהם שלמים לששה עשר: [15] הפסח שנמצא בשלשה עשר
ירעה עד שיסתאב וימכר בארבעה עשר יקרב שלמים ר' אליעזר א' קודם חצות ירעה עד
שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים אחר חצות הוא עצמו יקרב שלמים והפסח שלא קרב
בראשון יקרב בשיני לא קרב בשיני יקרב להבא מעות שלא קרבו בראשון יקרב בשיני לא
30 קרבו בשיני יקרבו להבא: [16] המפריש פסחו ומת אם היה בנו ממונה עמו יביא פסח ואם

11 ג זבחים ע"ה: | 14 י שם (ע' ו'); ע' לקמן תמורה ז'; ג תמורה כ"ג | 22 שם | 26 ג ל"ו: | 30 ג ל"ח |

1 בדמי < א | 1 היפה ב ד | 1 היפה ב ד | 1 כבר < ב ד | 2 כבר] אחר ב ד | 2 קרבו
שלמים ב ד | 2 בשלמים ב ד | 3 הפסח ב ד | 3 היפה ב ד | 4 שלמים < אחרים ב ד | 4 בן < |
5 שאין] שהן ב ד | 6 ויסתאבו ב | 6 לשום | 7 כפסח ב ד | 7 וכמנוייו ב ד | 7 שתיהן | 8 כמעשר
ב ד | 9 ושלמים] ושניהם ב ד | 9 כפסח ב ד | 9 וכמנוייו ב | 11 כאחד ב ד | 14 המפריש
ב ד | 16 את < ב ד | 16 שירצה < ב | 16 כדברי ב ד | 17 מן המובחר ב ד | 17 והשני]
והראשון ב | 18 המפריש ב ד | 18 אחרים] מעות ב ד | 18 ולא | 19 מעות הראשונים ב ד | 19 בהם]
בה | 20 ואבדן | 21 הראשונות] המעות ב ד | 21 יקח] יבוא ב ד | 21 פסח < ב | 21 ויקריב |
21 והשאר < ב ד | 22 פסח ב ד | 23 פסח פסח ב ד | 23 בהן ד ויביא מהמעות ב | 24 ראשון
ב ד | < הוא עצמו | 25 מעות < אחרות | 25 פסח < אחד | 26 מעות ב ד | 26 בהן ב ד |
27 יהא רועה ד < ב | 27 וימכר < ב ד | 27 יהא רועה ב ד | 28 הוא עצמו לאחר חצות |
29 להבא] בשלישי ב ד | 30 להבא] בשלישי ב ד < חגיגה שלא קרבה בראשון תקרב בשני לא
קרבה בשני תקרב בשלישי ב ד | 30 מומנה ב | 30 יביאנו אחריו לשם פסח ב ד |

1 לאו יביאנו אחריו שלמים לששה עשר: [17] המפריש מעות לפסחו ומת אם היה בנו ממונה
עמו יביא בהם אחריו פסח ואם לאו יביא בהן שלמים לששה עשר: [18] תמורת הפסח
ולד תמורת הפסח וולד וולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בהן שלמים
ר' אלעזר אומ' ולדות עצמן יקרבו שלמים תמורת שלמים ולד תמורת שלמים וולדן וולד
5 וולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהן שלמים ר' אלעזר אומ' וולדות
עצמן יקרבו שלמים: [19] המפריש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו עושה תמורה ר' שמע'
או' לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה אין לך העושה תמורה אלא
דבר הרועה ומסתאב א' ר' רואה אני את דברי ר' שמעון בפסח שֶׁמַּקְדִּשׁ פסח באו שלמים:
[20] המפריש נקיבה לפסחו תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ר' שמעון בן יהודה
10 אומ' משום ר' שמעון תימכר שלא במום ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו
פסח ר' אלעזר או' הוא עצמו יקרב פסח:

י [1] ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך ואפילו עני שבישראל י
לא יאכל עד שיסב לא יפחתו לו מארבע כוסות של יין שיהא בהן כדי רביעית בין
חדש בין ישן בין חי בין מזוג ר' יהודה אומ' עד שיהא בו טעם וריח: [2] מזגו לו כוס
15 ראשון בית שמאי אומ' מברך על היום ואחר כך מברך על היין שהיום גורם ליין שיבא
וכבר קדש היום ועדיין יין לא בא ובית הילל אומ' מברך על היין ואחר כך מברך על היום
שהיין גורם לקידושא שתאמר: [3] דבר אחר ברכת היין תדירה ברכת היום אינה תדירה
והלכה כבית הילל: [4] מצוה על אדם לשמח בניו ובני ביתו כמה משמחן ביין שנ' ו י י ן
י ש מ ח ל ב ב א נ ו ש ר' יהודה או' הנשים בראוי להם והקטנים בראוי להם: [5] השמש
20 מכביש בבני מיעים ונותנן לפני האורחים ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר נ י ר ו
ל כ ם נ י ר ו א ל ת ז ר ע ו א ל ק ו צ י ם: [6] המקרא את ההלל הן הולכין אצלו והוא
אינו הולך אצלן: [7] המקרא את בניו קטנים צריך להיות עונה עמהם כדרך שהם עונין
מאיזה מקום הוא עונה הגיע ל ב ר ו ך ה ב א עונה עמהם ב ש ם י י' ב ר כ נ ו כ ם עונה
עמהם ט ב י ת י י': [8] בני העיר שאין להם מי שקורא את ההלל נכנסין לבית הכנסת
25 וקורין פרק ראשון והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרין עד סוף ואם אי
אפשר להם כך גומרין את כולה והלל אין פוחתין ממנו ואין מוסיפין עליו: [9] ר' אלעזר
בן פרטא היה פושט בה דברים ר' היה כופל בה דברים ר' אליעזר אומר חוטפין מצה

2 י סס (ט' ו'); ג ל"ו: | 6 ג סס, תמורה כ' | י סס; ג סס | 12 י ל"ז ג' (י' ח'); ג ל"ט: | 14 ע' לעיל ברכות ריש ו'; י ל"ז ג' (י' ג'); ג קי"ד: | 18 י סס; ג ק"ט | 18/19 תהלים ק"ד ט"ו | 19 ג ק"ז | 20/21 ירמיה ד' ג' | 22 ע' ג סוכה ל"ח | 23 תהלים קי"ח כ"ו | 24 י סס; ג סס | 26 י סוכה כ"ד ח' (ג' י'); ג סס ל"ט |

1 אחריו < ב ד | 1 מן המפריש עד 2 עשר < ב ד [ב ד 4 איתא לפני המפריש פסחו] |
3 בהן] בדמיהן ב ד | 3 ר' ליעזר ב ר"א ד | 4 וולדן וולד | 4 מן תמורת, עד 6 שלמים < ב |
5 וולדן ב ד | 5 ויביא < | 6 לפסחו ב ד | 7 תמורה > אלא | 7 לך > דבר ב ד | 8 אני < ב |
8 שהמקדיש ב ד (וב א כתב תחלה הסופר שהמקדיש ומחקה ע"י נקודות ותקן) | 8 יביא ד < ב |
ד < ב | 9 שיסתאב | 9 ויפלו דמיה לפסח ב ד | 10 ממום | 12 (ב ב ליכא הכא פרק וליכא יותר
מתשעה פרקים) | 12 אפילו ב ד | 13 שתסב ב | 13 ולא ב ד | 13 שיש בהן ב ד | 14 בין חי בין
מזוג [בן . . בן א (בהעתקה)] בין חדש בין ישן ב ד | 14 אומר ובלבד שיהא טעם יין ומראה ב ד |
15 יברך . . יברך ב ד | 16 יין < ב ד | 17 לקידושא] לקדושת היום ב ד | 18 כדברי בית הלל ב ד |
18 האדם ב ד | 18 ביתו > ברגל ב ד | 18 כדכתיב ב ד | 19 אנוש > וגו' ב ד | 19 נשים .
וקטנים ב ד | 20 ונותן ב ד | 20 אע"פ | 20 לדבר > שנא' ב ד | 22 אצלו > וקוראין ב ד | 22 בביו
> ובנותיו ב ד | 22 במקום שעונים ב ד | 23 באיזה ב ד | 23 עונה] אומר ב ד | 23 הגיע לברכנוכם
אומר ב ד | 24 שיקרא ב ד | 24 נכנסין] הולכין ב הולך ד | 25 ובאין וגומרין ב ד | 25 עד סוף]
את כולו ב ד | 26 כן ב ד | 26 הלל ב ד | 27 בה] בו ב ד | 27 רבי] רב [ד 4=א ב] |

1 לתנוק כדי שלא יישן ר' יהודה אומ' אפילו לא אכל אלא חזרת ולא טיבל אלא פרפרת
אחת חוטפין מצה לתינוק כדי שלא יישן עד היכן הוא אומר עד א ם ה ב נ י ם ש מ ח ה
ובית הילל אומ' עד ח ל מ י ש ל מ ע י נ ו מ י ם וחותם בגאולה אמרו להם בית שמאי
לבית הילל וכי כבר יצאו שמזכירין יציאת מצרים אמרו להם בית הילל אפילו הוא ממתין
5 עד קרות הגבר הרי אלו לא יצאו עד שש שעות כיצד הוא אומ' גאולה ועדיין לא נגאלו
מצה וחרוסת וחזרת אף על פי שאין חרוסת מצוה ר' אלעזר בר' צדוק אומ' מצוה מביא
לפניו במקדש גופו של פסח: [10] מעשה ואמר להן ר' אלעזר בר' צדוק לתגרי לוד בואו
וקחו לכם תבלי מצוה: [11] אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון כגון אגוזים ותמרים וקליות
וחייב אדם לעסוק בהילכות הפסח אפילו בינו לבין עצמו בינו לבין ביתו בינו לבין תלמידו:
10 [12] מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בביתו של בייתוס בן זונין בלוד והיו עסוקין
בהילכות הפסח כל אותו הלילה עד קרות הגבר הגביהו מלפניהם ונועדו והלכו להם לבית
המדרש: [13] איזו היא ברכת הפסח אומ' ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו לאכול את הפסח:
[14] איזו היא ברכת הזבח אומ' בר' אשר קידשנו במצו' וציונו לאכול את הזבח:

15 סליק פירקא וחסלת מסכת פסחים.

שקלים.

20 א [1] בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות
א שהלחלו מן הגשמים פרק למועד סמך לעולי רגלים כדי שיהו מתוקנין בשלשה רגלים
אילו: [2] בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין וחופרין את הבורות ואת השיחין ואת
המערות ואת המקוואות ואת אמות המים כל מקוה שיש בו ארבעים סאה כשר להקוות
עליו וכל מקוה שאין בו ארבעים סאה ממשיכין לו אמת המים ומשלימין לו ארבעים סאה
25 כדי שיהא כשר להקוות עליו: [3] בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין ומפקירין את
הכלאים שהפקר בית דין הפקר ופטור מן המעשרות מצא כלאים בכרם מותר משום גזל
ופטור מן המעשרות ובשדה אסור משום גזל וחייב במעשרות: [4] בחמשה עשר בו שלוחי
בית דין יוצאין ומציינין את מקום הטומאה כדי שלא יהו הרבים נתקלין בה: [5] אין
מציינין לא את הסלע ולא את הגדר אלא על אבן אין מניחין את הציון במקום הטומאה

2 י ל"ז ד' (י' ה'); ג ק"ט קי"ז | 2 תהלים קי"ג ט' | 3 קי"ד ח' | 7 י ל"ז ד' (י' ג'); ג קי"ד קט"ו | 8 ג קי"ט: |
13 ע' לעיל ברכות ה' כ"ג | 20 י מ"ה ד' (ס' ס'); ג מ"ק ב' | 22 סס | 25 סס | 27 י מ"ו ס' (סס);
ג מ"ק ה' | 28 סס |

1 לתנוקות ב ד | 1 כדי] בשביל ב ד | 1 ישנו ב ד | 1 אומר > משמו ב ד | 1 חזרת] פרפרת
אחת ב ד | 1 ולא] אפי' לא ב ד | 1 פרפרת] חזרת ב ד | 2 לתינוקת בשביל שלא ישנו ב ד |
2 אומר < ד > ב"ש אומר ב ד | 3 (כאן איתא שמי ב א ובכל מקום שמאי וב ב ברוב מקומות
שמיי) | 5 שעות > ביום ב ד | 5 כיצד הוא] האיך ב ד | 5 את הגאולה ב ד | 6 המצה והחזרת
והחרוסת ב ד | 6/7 במקדש מביאין לפניו ב ד | 7 צדוק < ב ד | 8 וקחו] וטלו ב ד | 8 אפיקומן
ב ד | 8 תמרים ב ד | 9 חייב | 9 הפסח > כל הלילה ב ד | 9 אפילו בינו לבין בנו אפי' בינו
לבין עצמו אפילו ב ד | 9 בינו לבין ביתו < ב ד | 10 בבית ביתוס ב ד | 11 כל הלילה ב ד |
11 ונועדו ד (ב ב לא הערתי בכל מקום האותיות הדומות) | 12 את < ב ד | 13 אומר < ב ד |
13 את < ב ד | 19 (הסופר ב א כתב תחלה „עירובין" במקום „שקלים" ומחקו בדיו כל אות ואות
ותקן) | 21 שהולחלו | 21 מן] בימות ב ד | 21 פרק] פי' | 21 סמוך | 22 וחופרין בורות שיחין ומערות
ב ד > | ומתקנין ב ד | 23 את ב ד | 23 אמת ב ד | 24 עליו ושאין ב ד | 24 בארבעים | 24 לו
> את | 24 לו] בו | 26 מן מצא עד 27 המעשרות < ב | 27 בשדה | 28 את < ב | 28 יהו <
ב | 29 את] על ב ד | 29 הגדר] הגדיר | 29 אבן > קבועה ב ד |

1 אלא במקום טהרה הסמוך לטומאה והמאהיל עליו טמא מצא אבן אחת מצויינת אף על
פי שאין מקיימין כן המאהיל עליו טהור מצא שתים המאהיל ביניהם טמא על גביהן טהור
אין מציינין לא על בשר המת ולא על עצים מן המת שאין מטמאין באהל ואין מציינין
אלא על השדרה ועל הגולגולת שהן מטמאין באהל: [6] משישבו במקדש התחילו למשכן
5 נתמשכנו ישראל על שקליהן כדי שיהו קרבנות ציבור קריבין מהם במקדש משלו משל
למה הדבר דומה לאחד שעלתה לו מכה ברגלו והיה רופא כופתו ומחתך ברגלו כדי לראותו
אף כך אמר הקב"ה יתמשכנו ישראל על שקליהם כדי שיהו קרבנות ציבור קריבין מהם
מפני שקרבנות ציבור מרצין ומכפרין בין ישרא' לאביהם שבשמים וכן מצינו בתרומת
שקלים ששקלו יש' במדבר שנ' ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל
10 וגו': [7] לוקחין מן הגוים קרבנות ציבור בכסף ומקבלין מהם עולות ושלמים עופות ומנחות
עצים ולבונה ומלה דברי ר' עקיבא א' לו ר' יוסי הגלילי אפי' אתה דורש כל היום אין
מְקַבְּלִין מהן אלא עולות ושלמים בלבד ואין מקבלין מהם נדבה להקדש בדק הבית ואם
הקדישו הקדישן הקדש: [8] אפיטרופין ששקלו על ידי יתומים הרי אילו חייבים בקולבון
השוקל שקל חייב בקולבון דברי ר' מאיר וחכמ' אומר' השוקל שקל פטור מן הקולבון
15 השוקל שני דינרים חייב בקולבון נתן סלע ליטול שקל חייב שני קולבונין דברי ר' מאיר
וחכמ' אומ' קולבון אחד וכמה הוא קולבון מעה כסף אחד מעשרים וארבעה כסף לסלע
דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' חצי מעה של ארבעה איסורות וקולבונות אילו מה עושין להם
נופלין לשקלים דברי ר' מאיר ר' אלעזר אומר לנדבה ר' שמעון שזורי אומ' ריקועי זהב
ציפוי לבית קודש הקדשים שמעון בן עזאי אומ' השולחנין נוטלין אותן בשכרן: [9] המפריש
20 שיקלו ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון זה וזה שקלים
הראשון יפול לחדתין והשיני יפול לעתיקין: [10] המפריש שיקלו והוציאו הרי זה מעל לקח
בו קיני זבות קיני יולדות הביא חטאתו ואשמו ופסחו מן ההקדש השוקל שיקלי זוזין מן
ההקדש כיון שלקח מעל דברי ר' שמעון וחכמ' אומ' לא מעל עד שיזרקו דמים: [11] אין
מביאין מנחות ונסכים ומנחת תודה ולחמה של תודה מן הטבל ומן התרומה וממעשר ראשון
25 שלא ניטלה תרומתו וממעשר שיני והקדש שלא נפדו מן המדומע ומן החדש ומן פירות
שביעית ואם הביא לא קדש ואין צורך לומר מן הערלה ומן כלאי הכרם: [12] מותר היין
ליין מותר שמן לשמן מותר עצים לעצים מותר לבונה ללבונה מותר בזיכין לבזיכין
מותר מצורעים למצורעים ומותר נזירים לנזירים ואם א' לנזיר זה ולמצורע זה מותרן נדבה

4 י סס (ה' ד'); יש כי הסה | 9 סמות ל' ע"ז | 10 ג מנחות ע"ג | 13 י מ"ו ג' (סס) | 19 י מ"ו ג' (ג' ה');
ג מעילה י"ט | 23 לקמן מנחות סוף ה' | 26 י מ"ו ד' (ג' ד' ה') |

1 סמוך | 2 כן < | 2 עליה ב ד | 3 ולא על עצמות המת ב ד | 4 אלא] לא ב | 4 שמטמאין
ב ד | 4 התחיל | 5 משכנו ב ד | 5 הצבור ב ד | 5 במקדש < ב ד | 5 משלו < ב ד | 6 למה
הדבר דומה < ב ד | 6 הרופא ב ד | 6 ברגלו] בבשרו ב ד | 6 כדי] בשביל ב ד | 6 לראותו (כן
בהעתקה)] לרפואתו ב לרפאתו ד | 7 אף < ב ד | 7 אמר המקום ב ד | 7 משכנו ב ד < את ד |
9 ששקלו < בני ב ד | 11 ר' עקיבא] ר' יוסי הגלילי ב ד | 11 ר' יוסי הגלילי] ר' עקיבא | 11 יושב
ודורש ב ד | 12 אין ב ד | 13 אפיטרופים' | 13 מן הרי, עד פטור < ב | 15 הנותן ב הנוטל ד |
15 ליטול] ונוטל ב ד | 15 קולבונות ב ד | 16 קילבון ב < אחד ב | 16 אחד < ב | 17 קלבנות
הללו ב ד | 17 מה < היו ב ד | 18 רקוע ב ד | 19 שמעון < ב ד | 19 באין ונוטלין ב ד |
20 הראשון < והרי שניהם עומדין ב ד | 21 להוציאו | 21 מעל < המוציא שקלו של חברו [מחברו ב]
הרי זה מעל ב ד | 22 קיני < זבין קיני ב ד | 22 קיני < | 22 המביא ב ד | 22 חטאתו אשמו
מן ההקדש ב ד | 23 הדמים ב ד | 24 ומן המעשר ב ד | 25 וממעשר ראשון ב ד | 25 ומפירות
ב ד | 26 לא קדש] הרי אלו פסולין ב ד | 26 צריך ב ד | 26 וכלאי ב ד | 26 יין ב ד | 27 לשמן
< מותר מלח למלח ב ד | 28 מותר נזירים, לפני מותר מצורעים ב ד | 28 אם | 28 למצורע |
28 מותרו ב ד |

1 מותר עניים לעניים מותר שבויין לשבויים ואם אמ' לעני זה ולשבוי זה מותרן שלו מותר
המתים למתים מותר המת ליורשיו ר' מאיר אומ' מותר המת יהא מונח עד שיבוא אליהו
ר' נתן אומ' מותר המת בונין לו נפש על קברו או יזלח לו זלח בפני מיטתו אין גובין
כסות בכסות ואין פודין שבוי בשבוי ואין ממחין ביד הפרנסים על כך:
5 ב [1] איזה הוא פרי הפסח ופרי עצרת ופרי החג ר' יוסי בר' יהודה או' אין
ב פחות מחמשה עשר יום קודם לרגל ולמה כותבין על הקופות אלף בית גימל לפי שמתחילין
ומוציאין מן הראשונה שלמה הראשונה מוציאין מן השנייה שלמה השניי' מוציאין מן
השלישית שלמו שלשתן והגיע זמן תרומה לתרום תורמין מן החדשה ואם לאו תורמין מן
הישנה נכנס לתרום את הלשכה מפשפשין בו בכניסה וביציאה ומדברין עמו משעה שנכנס
10 ועד שעה שיצא לקיים מה שנ' והייתם נקיים מיי' ומישראל ואומ' ועשית
הישר והטוב בעיני יי' הטוב בעיני שמים והישר בעיני אדם דברי ר' עקיבא ואו'
ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם: [2] ר' ישמעאל או' הישר בעיני שמים
הכריעו חכמ' לסייע דברי ר' ישמעאל שנ' כי תעשה הישר בעיני יי' ואין כאן
הטוב ואו' אל אלהים יי' הוא ידע וישראל הוא ידע:
15 [3] תרם את הראשונה ואמ' הרי זו מארץ ישראל על כל ישראל וחופה בקטבלאות מפנ'
שאנשי סוריא באין ושוקלין עליה תרם את השנייה ואמ' הרי זו מעמון ומואב ומכרכין
המוקפין לארץ ישר' וחופה בקטבלאות מפני שאנשי בבל באין ושוקלין עליה: [4] תרם את
השלישית ואמ' הרי זו לשום בבל ולשום מדי וממדינות הרחוקות על כל ישראל ולא
היתה מחפה זו היתה עשירה מכולן שהיו שם איצטראות של זהב ודרכונות של זהב שמנו
20 קטבלאות ונתערבו השירין לא היה מערבן בשל אשתקד שמא יצטרך אחד לתרום נמצא
תורם מן הישנה: [5] תורמין על המשכון ועל העתיד ליגבות דברי ר' מאיר ור' יוסי אומ'
תורמין על הגבוי ועל העתיד ליגבות ר' שמעון בן אלעזר אומ' לא היו עושין כן אלא
באחרונה שמא יצטרך אחד מבני ישר' לשקול ונמצא שוקל עם בני בבל ומועלין
בהן כל שנתן עיברה שנתן אין מועלין בהם ואילו ואילו נופלין ללישכת בדק הבית:
25 [6] הנשים היו אורגות בפרכות ובית גורמו היו עושין מעשה לחם הפנים ובית אבטינס
היו עושין מעשה קטורת נוטלין שכרן מתרומת הלשכה הסירות היעים המזמרות
והמזרקות וכלים שהכהנים ניאותין בהם באים משירי הלישכה מזבח הזהב ובגדי כהנים
ובגדי כהן גדול ועץ ארז ואזוב ותולעת שני באים מתרומת הלישכה כבש פרה אבא

5 י מ"ז ב' (ג' ה' ב'); ג בכורות כ"ח | 10 במדבר ל"ב כ"ב | 10/11 דברים ו' י"ח | 12 משלי ג' ד' |
13 דברים י"ב כ"ה | 14 יהושע כ"ב כ"ב | 15 י מ"ז ג' (ג' ג') | 17 סס | 21 ג כתובות ק"ח | 24 י מ"ח ה'
(ד' ג'); ג הוריות ג': |

1 מותרו ב ד | 1 מותר | 2 מתים ב ד | 2 מאיר] נתן ב ד | (וכא הגיה מהר"זף) | 3 על <
גבי ב ד | 3 לפני ב ד | 5 פרי] פרס ב ד | 5 פרס ב ד | 6 למה ב ד | 6 לפי]
מפני ב ד | 7 ראשונה ב ד | 7 שנייה ב ד | 8 מן] על ב | 9 היו מפשפשין ב ד | 11 מן ואו',
עד 12 אדם, אחר „שמים" ב ד | 12 או' < אף ב ד | 13 לסייע] לקיים ב ד | 14 טוב ב ד |
14 אל אלהים ה' < ב | 14 וישראל הוא יודע | 15 וחופה בקטבליאות ב ד | 16 מן הרי עד 18
ואמר < ב | 16 וממואב | 17 וחיפה בקטבליאות | 18 מבבל וממדי ומדינות ב ד | 18 הרחוקות <
מארץ ישראל ב ד | 18 כל < ארץ ב | 19 שם] בה ב ד | 19 איסטראות ב ד | 19 ודריאכונית ב
ודריאבונית ד | 20 קטבליאות ב ד | 20 השיריים ב ד | 20 היתה מערבו | 20 יצטרכו ב ד | 20 אחד
< ב ד | 20 ונמצאו ב ד | 21 תורמין ב ד | 21 על] מן ב | 21 המשכון < ועל הגבוי ב ד |
22 תורמין < על המשכון ב ד | 22 ועל ב ד | 22 ועל] אבל לא ב אבל לא על ד | 22 כן < |
23 מבני < ארץ ב ד | 23 לשקול < ב ד | 23 בני < | 25 בית גרמו ב ד | 26 הקטורת
ב ד | 27 שהכהנים] שכלים ב | 27 משירי] מתרומת ב ד | 27 הזהב < וכלי שרת ב ד | 28 ושני
תולעת ב ד | 28 מתרומת] משירי ב ד |

1 שאול אומ׳ כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן בנאו הראשון ולא שימש עליו ומת
אף על פי שלא שימש עליו אין חבירו משמש עליו אלא סותרו ובונה אחר תחתיו ויותר
משישים ככר של זהב היו יוצאות עליו פר הבא על כל המצות ושעירי עבו׳ זרה מגבין
להן דברי ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומ׳ מתרומת הלשכה הן קריבין: [7] כל קרבנות הציבור
5 באין קורבין באחד בניסן ואם בא חדש בזמנו קורבין מן החדשה ואם לאו קורבין מן הישנה
ואם נתנדבו לעצמן כשרים ובלבד שימסרם לציבור: [8] פרנסים שהותירו מעות לעניים לא
יהו לוקחין בהם פירות למחצית שכר אבל לוקחין בהן משער הזול לשער היוקר איזהו קיץ
למזבח לוקחין עולות ומקיצין את המזבח המקדיש את נכסיו והיו בהם דברים הראוין לכל
קרבנות ציבור ינתנו לאומנין בשכרן דברי ר׳ עקיבא אמ׳ לו בן עזאי אינה היא המידה
10 הפועל שעשה מלאכתו בין במנה בין במאתים לא יאמר תנו לי פרה זו במנה וטלית זו
בחמשים זוז שאין הקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות בלבד: [9] כיצד היו עושין
מפרישין שכר האומנין ונותנין אותן לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותן בתרומת הלישכה:
[10] המקדיש נכסיו והיתה בהם בהמה הראויה לגבי מזבח זכרים ונקיבות ר׳ אליעזר אומ׳
זכרים ימכרו לצורכי זבחי עולות ונקיבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר
15 נכסים לבדק הבית ר׳ שמעון אומ׳ זכרים עצמן יקרבו עולות נקיבות ימכרו לצורכי זבחי
שלמים ויביא בדמיהם עולות אמ׳ ר׳ יוסי הן הן דברי ר׳ יהושע הן הן דברי ר׳ אליע׳:
[11] אחת לשלשים יום משערין את הלשכה כל מי שמכר להן יינות שמנים וסלתות רצה
לחזור בו בתוך שלשים יום אין שומעין לו ואם נשפכו בעזרה נשפכו לו ואם יש לו להביא
בתוך ביתו הרי זה מביא שלא יהא אילו אלא למי שאין לו: [12] אחד לשלשים יום פותחין
20 מן הלשכה וכל מי שמכר להם יינות שמנים וסלתות ואמ׳ תנו לי מעותי מן המטבע היוצא
במדינתי אין שומעין לו רצה הולך גיזבר מעמידו אצל חנוני רשאי שיאמר לו תן לו מיד
בפחות ואין חוששין משום ריבית ולא מפני שהוא קודש אלא אף המוכר חפץ לחבירו על
מנת ליתן לו מכן ועד שנים עשר חודש רשאי שיאמר לו תן לי בפחות מיד ואין חוששין
משום ריבית: [13] אחת לשלשים יום פותחין את הלשכה וכל מי שמכר להן יינות שמנים
25 וסלתות ואמ׳ תנו לי מעותי מן המטבע היוצא במדינתי אין שומעין לו רצה הולך אצל
גיזבר וגיזבר הולך וקורא ונותן לו מן המטבע העולה לו לפי חשבון אלא הולך אצל שולחני

4 ג ר״ה ז׳ | 6 י מ״ח ג׳ (ד׳ ד׳); ג כתובות ק״ז | 13 י סס; ג תמורה ל׳: | 17 מ ל׳ י״ח | 24 י סס (ד׳ ה׳) | 25 י ר״ח ג׳ (ה׳ ח׳) |

2 על פי < ב | 3 כיכרות ב ד | 3 היו < ב ד | 3 יוצאים ב ד | 3 זרה < כתחלה ב
בתחלה ד | 3 היו מגבין ב ד | 4 הן] היו ב ד | 5 באין קורבין] קריבין ב ד | 5 ואם < ב ד |
5 קריבין ב ד | 5 החדש ב ד | 5 קריבון מן הישן ב ד | 6 ואם < | 6 מעצמן ב ד | 6 הפרנסים
ב ד | 7 יקחו ב ד | 7 שכר < מפני הפסד עניים ב ד | 7 היוקר < והשער היוקר ב | 7/8 קייץ
המזבח ב ד | 8 שלוקחין את העולות | 8 ומקיצין < בהן ב ד | 8 את < ב ד | 8 ראויין ב ד |
8 לכל < ב ד | 9 ציבור < ב | 9 ינתנו ב ינתנו ד | 9 המידה < אלא ב | 10 שעושה מלאכה
בהקדש ב ד | 10 זו < ב | 11 היו] הן ב | 12 האומנין < ומחללין אותן על מעות האומנין
ב ד | 12 מתרומת ב ד | 13 ראויה ב ד | 13 מזבח < ב | 14 לצורכי < צבור ב ד | 15 שמעון]
יהושע ב ד | 16 אמר ר׳ יוסי הן הן] ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומרים ב ד | 16 דבר ר׳ ליעזר הן הן דברי
ר׳ יהשע ב | 17 אחד | 17/18 רצה לחזור בו בתוך שלשים יום] ואמר תנו לי מעותי מן המטבע היוצא
במדינתי ב ד | 19 מתוך ב ד | 19 שלא היו ב ד | 19 פותחין] תורמין ב ד | 20 את הלשכה
ב ד | 20 כל ב ד | 20 להם < ב ד | 20 מן ואמר עד 21 לו < ב ד | 21 רצה < לחזור בו
בתוך לו אין שומעין [< לו ב] אלא ב ד | 21 הולך < אצל ב ד | 21 גיזבר < וגזבר ב ד |
21 חנוני] שולחני ב ד | 21 רשאי] רצה ב ד | 21 אומר לו ב ד | 22 בפחות < מעכשיו | 22 אין
בו משום רבית ב ד | 23 מכאן ועד ד < כל ב ד | 23 רצה אומר לו ב ד | 23 מיד] מעכשיו | 23 אין
כאן ב ד | 24 פותחין] תורמין ב | 24 כל ב ד | 24 מי < ב ד | 25 אומר להם ב ד | 25 מעותי
< ב ד | 25 לו < | 25 רצה] אלא ב ד | 26 הולך וקורא] קודה ונותן ב ד | 26 העולה לו] העולה
בידו | 26 אלא הולך] רצה מעמידו ב ד |

1 ושולחני נוטל לו ממנו ונותן לו מן המטבע היוצא במדינתו לפי חשבון וכל המטבעות היו
יוצאות בירושלם מפני כך: [14] אילו הן הממונין שהיו במקדש יוחנן בן גודגדא על נעילת
שערים בן טוטפת על המפתיחות בן ריפאי על הלולב ארזא על הדוכן שמואל על התנורים
בנימן על החביתים בן מקליט על מלח בן פלך על העצים: [15] שלשה גיזברין מה היו
5 עושין בהן היו פודין את ערכין את חרמין את הקדשות ואת מעשר וכל מלאכת הקודש
היתה נעשית בהן אמרכל מה היו עושין שבע מפתחות העזרה בידן רצה אחד מהן לפתוח
אין יכול עד שיתכנסו כולן אמרכל פותחן וגזברין נכנסין ויוצאין ולפי כבוד נכנסין ויוצאין
אמ׳ ר׳ יהודה למה נקרא שמו אמרכל מפני שמר על הכל היו כשירים בכהנים ובלוים
ובישר׳ מי שיש לו בן קודם אח קודם כל הקודם בנחלה קודם בשררה ובלבד שינהוג
10 במנהג אבותיו: [16] ארבעה חותמות היו במקדש חוטא משמש ולוגו עמו כשם שהיתה
לשכת חשאין במקדש כך היתה בכל עיר ועיר מפני שעניים בני טובים מתפרנסין לתוכו
בחשאי: [17] שלש עשרה השתחוויות היו שם ר׳ יהודה אומ׳ כנגד שער השתחואה וכנגד
פירצה שחייה ושאר השתחוואות שבמקדש על גבי קרבן קבע היו וחובה היו וכאן וכאן לא
היתה שחייה אלא כריעה ופשיטה בלבד: [18] ר׳ אליעזר אומ׳ ארון גלה לבבל שנ׳ לא
15 יותר דבר אמ׳ יי׳ אין דבר אלא דיברות שבו ר׳ שמעון או׳ הרי הוא אומ׳ ויהי
לתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר וג׳ ויביאהו בבלה עם כלי
חמדת בית יי׳ זה ארון ר׳ יהודה בן לקיש אומ׳ ארון במקומו נגנז שנ׳ ויאריכו
הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקו׳ אל פני הדביר ולא יראו
החוצה ויהיו שם עד היום הזה:
20 ג [1] שלשה עשר שופרות היו במקדש וכתוב בהן תקלין חדתין ותקלין עתיקין
ג קינים לגוזלי עולה עצים ללבונה זהב לכפורת ששה לנדבה תקלין חדתין שבכל שנה ושנה
ועתיקין מי שלא שקל אישתקד ישקול לשנה הבאה ואילו ואילו נופלין לשירי לשכה:
[2] קינים האומר הרי עלי קן מביא דמי קנו ונותן לשופר הביא כפחות אין מקבלין הימנו
הביא ביותר כהן נוטל ונותן לשופר והמותר לא יפול לשופר של נדבה כהנים מקלחין אותן
25 ולוקחין בהן קינין ומקריבין אותן חציין חטאות וחציין עולות: [3] האשה שנתנה קינה לשופר
אוכלת בזבחים לערב ר׳ יהודה או׳ לא היה שם שופר לקינים מפני התערובות אלא האומר
הרי עלי תורין מביא ונותן לשופר של תורין בני יונה מביא ונותן לשופרות של בני יונה:
[4] עצים האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גיזרי עצים ונותן לשופר כהנים מקלחין אותו

2 י מ״ח ג׳ (ה׳ ח׳) | 4 סס | 7 ג הוריות י״ג | 8 י סבה י״ב ג׳ (י׳ ג׳); ג כתובות כ״ג: | 10 י מ״ע ח׳
(ה׳ ג׳) | 12 י מ״ע ד׳ (ו׳ ג׳); ג סבועות ט״ז: | 14 ע׳ לקמן יומא ב׳ י״ג; י מ״ע ח׳ (ו׳ ח׳) | 14/15 מלכים
ב׳ כ׳ י״ז | 16 ד״ה ב׳ ל״ו י׳ | 17/18 מלכים א׳ ח׳ ח׳ | 20 י כ׳ ב׳ (ו׳ ד׳); ג יומא כ״ה: | 25 י סס;
ג עירובין ל״ב | 28 י פסחים ל׳ ג׳ (ד׳ ח׳); ג מנחות כ״ו מעילה י״ט |

1 נוטל לו] נוטלן ב ד | 1 מטבע ב ד | 1 כל ב ד | 1/2 היוצאין ד < ב | 2 מפני כך < |
3 דיפאי | 3 בן ארזא ב ד | 3 שמואל] בנימין ב ד | 4 בנימין] שמואל ב ד | 4 המלח ב ד |
4 פלך] פלח | 4 עץ ב | 4 היו] הן | 5 הערכין . . החרמים . . ההקדשות ב ד | 5 מעשר < שני
ב ד | 6 כהן היתה נעשית ב ד | 6 שבעה אמרכלים ב ד | 6 היו] הן ב ד | 7 כולן < נתכנסו
כולן ב ד | 7 אמרכלין ב ד | 7 היו נכנסין והיו יוצאין ב ד | 9 בן < ואח ד < בן ב ד | 9 אח
< ובן ד < אח ב ד | 9 בשררות ב | 10 כמנהג ב ד | 10 משמש] היה מביא ב ד | 10 לוגו
< חוטא דל כדברי בן עזאי היה מביא לוגו עמו ב ד | 11 מתוכו ב ד | 12 השתחואות ב ד |
12 שם] במקדש ב ד | 13 שהייה א | 14 שהייה א | 15 ויהי < ב ד פ | 16 ולתשובת ב ד פ |
16 וג׳ < ב ד (וגם לא חסר כלום מן הפסוק) | 17 בית ה׳ < אלו הן כלי חמדת בית ה׳ ב ד |
18 מן הקדש ב ד פ | 18 אל] על פ | 20 בהן] עליהן | 21 קיני וגוזלי עולה ב ד | 21 ולבונה |
21 ולנדבה | 22 מי < ב ד | 22 שוקל שנה הבאה ב ד | 22 אלו ב ד | לשירי] לשופרי | 23 הימנו
< ב | 24 ביותר] מותר | 24 נוטל< דמי קנו | 24 לא] אל ב ד | 24 מקלחין] מקבלין | 25 דמי
קינה ב ד | 26 שם < ב ד | 27 תרין ב תרין ב | 27 לשופר ב ד | 28 גזירי ב ד | 28 מלקחין א מקבלין ד |

1 ולוקחין בהם עצים ומקריבין אותן על גבי המזבח וניאותן בהם ואין מועלין בהם ואם הקריבן
בחוץ פטור ואם א' הרי עלי שני גיזרי עצים אילו למזבח כהן מקבלן ממנו ומקריבן לגבי
המזבח ואין ניאותן בהן אבל מועלין בהם ואם הקריבם בחוץ חייב דברי ר' וחכמ' אומ' אם
הקריבן בחוץ פטור ואילו ואילו נופלין בלשכת דיר העצים: [5] לבונה האו' הרי עלי לבונה
5 מביא דמי קומץ לבונה ונותן לשופר כהנים מקלחין אותן ולוקחין בהם לבונה
ומקריבין אותן לגבי מזבח: [6] זהב האו' הרי עלי זהב מביא דמי דינר זהב ונותן לשופר
כהנים מקלחין אותן ולוקחין בו זהב ועושין אותו ריקועי זהב צפוי לבית קודש הקדשים:
[7] ששה לנדבה כנגד מותר חטאות ומותר אשמות ומותר קיני זבין קיני זבות קיני יולדות
קיני קרבנות נזיר ומצורע: [8] האומ' מנה זו לנדבה וסלע זו לנדבה מביא ונותן לשופר של
10 נדבה כהנים מקלחין אתו ולוקחין בהן עולות הבשר לשם והעורות לכהנים: [9] מעות שנמצאו
לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר ובהר הבית חולין ובירושלים בשאר כל ימות השנה חולין
ובשעת הרגל הכל מעשר אמ' ר' יוסי אילו דברי בית שמאי בית הילל אומ' לעולם מעשר
חוץ מהנמצאין בהר הבית בשאר ימות השנה חולין: [10] בשר שנמצא בעזרה מחרוזות מותר
שאין עושין בשר הקודש מחרוזות שעל גבי אשפה בכל מקום הרי זה מותר: [11] גר שמת
15 וביזבזו ישר' את נכסיו ואחר כך נודע שהן של הקדש מוציאין אותן מידו: [12] גוי
שהביא שלמיו ונתנן לכהן הכהן אוכלן לישר' ישר' אוכלן אמ' ר' יוסי שמעתי שהשוחט
בקדשי קדשים לאחר זריקת דמים שמשלם את הקרן ואינו משלם את החומש ר' ישמעאל
בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומ' משלם קרן וחומש כהנים מקלחין אותן ולוקחין בהם שלמים
ומקריבין אותן לגבי מזבח: [13] פרוכת אורכה ארבעים אמה ורוחבה עשרים אמה היתה
20 נארגת תכלת וארגמן ושש משזר מעשה רקם והיתה פרוסה על פיתחו של היכל מבחוץ
ר' יהודה אומ' זו שהיו מוציאין לפנים היתה מקופלת אחד לשנים ושנים לארבע והיתה
פרוסה על פתחו של היכל מבחוץ אמרו לו מי ששימש בקדושה חמורה יחזור וישמש
בקדושה קלה: [14] דבר אחר בזה כת' מ ע ש ה ח ש ב ובזה כתב מ ע ש ה ר ק ם ר'
נחמיה אומ' מעשה חשב שתי פרצופות ומעשה רקם פרצוף אחד אלא זו שהיו מוציאין
25 מבפנים היתה מקופלת אחד לשנים ושנים לארבעה והיתה נתונה בעלייה כנגד התחתונה
שנא' ו ה ב ד י ל ה ה פ ר ו כ ת ל כ ם ב י ן ה ק ו ד ש ו ב י ן ק ו ד ש ה ק ד ש י ם:
[15] ר' חנניה בן אנטיגנס אומ' שתי פרכות היו שם אחת פרוסה ואחת מקופלת נטמאת
פרוסה פורסין את המקופלת בערב יום הכיפורים ומכניסין את החדשה ומוציאין את
הישנה: [16] בשר קודשי קדשים שניטמא בין באב הטומאה בין בולד הטומאה בין בפנים

4 מ ו' ה' | 8 מ שם; ג מנחות ק"ח | 10 י כ' ג' (ז' ג'); ג פסחים ז' | 13 י שם | 14 י ג"ג (ע' א');
ג מנחות ע"ג; | 15 ע' לעיל א' ז'; ג מעילה ז': | 19 י כ"א ג' (ס' ג'); ג יומא ע"א | 23 י שם; ג שם |
23 שמות כ"ו ל"א | 26 שם, שם ל"ו | 29 ע' לעיל מ"ס ג' ע"ז; י פסחים כ"ח א' (א' ו') |

1 לגבי מזבח ב ד | 1 ניאותין ב ד | 2 אבל אם אמר ב ד | 2 גזירי ב ד | 2 לגבי מזבח ב ד
> מביא שני גזירי עצים ונותן לשופר ב ד | 2 כהנים מקבלין אותן ב ד | 2 ומקריבין אותן ב ד |
4 ללשכת ב ד | 5 דמי > מלא | 6 אותה ב ד | 7 מקלחין אותן כהנים | 7 בהן | 7 צפוי > ב ד |
8 חטאות ואשמות ב ד | 8 קיני זבין > | 9 קיני] ומותר ב ד | 9 קרבן ב ד | 11 כל > ב ד |
13 השנה > שהן ב ד | 14 הרי זה מותר] אסור ב ד | 14 גר שמת, אחר גוי שהביא ב ד |
15 ישראל > | 15 אותן > ב ד | 16 נתנן לישראל ישראל אוכלן נתנן לכהן הכהן אוכלן ב ד |
16 שמעתי > | 16 שהשוחט] שהאוכל ב ד | 17 בקדשי] קדש ב ד | 17 משלם ב ד | 18 לכהנים
ב ד | 18 מקלחין אותן > ב ד | 18 ולוקחין] וכהנים לוקחין ב ד | 19 והיתה ב ד | 20 וארגמן >
תולעת שני ב ד | 20 מעשה > חושב אחרת היתה שם ארכה עשרים אמה ורחבה עשרה אמות והיתה
נארגת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה ב ד | 21 שמוציאין אותה מבפנים ב ד | 21 היה
ב ד | 22 תשמש | 23 בזו ב ד | 23 ובזו ב ד | 24 שני ב ד | 24 מעשה ב ד | 24 זו > !
24 שמוציאין אותה ב ד | 25 מקפלת | 26 מן לכם, עד הקדשים > ב | 26 ובין קודש הקדשים]
וגומר | 26 חנינה ב ד | 28 המיקפלת ב ד | 28 מערב ב | 29 מבפנים ב ד |

1 ובין בחוץ ר' יהודה או' ר' אליע' אומ' כדברי בית שמאי ר' עקיבא או' כדברי בית הילל:
[17] איברי תמיד שאמרו ניתנין למטה ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח ושאמרו ניתנין למעלה
ניתנין מחצי כבש ולמעלה במערב: [18] חנניא בן עקשיא אומ' אילו ואילו ניתנין למטן
אלא תמידין במערב ומוספין במזרח ובראשי חדשים ניתנין תחת כרכוב המזבח מלמעלה:
5 [19] איזה הוא כרכוב המזבח בין קרן לקרן מקום הילוך רגלי הכהנים ואילך: [20] גר
שמתעכב אוכל בזבחים עד שיביא קינו הביא פרידה אחת אוכל בזבחים לערב: [21] כל
חייבי קינין שבתורה הציין חטאות וחציין עולות חוץ מקינו של גר אף על פי שהן חובה
היו שתיהן עולות רצה להביא חובתו מין בהמה יביא עולת בהמה לכיפוריו יצא מנחות
ונסכים לא אמרו קן אלא להקל עליו הביא לצרעתו יחזור ויביא לכפרתו: [22] קינו של
10 גר אינה נוהגת אלא בפני הבית וצריך להביא מעכשיו ר' שמעון אומ' אין צריך להביא
מעכשיו מפני התקלה: [23] מפני מה אמרו שקלים אין נוהגין אלא בפני הבית לפי שאין
תורמין מן הישנה: [24] מפני מה אמרו ביכורים אין נוהגין אלא בפני הבית משום שנ'
ר א ש י ת ב י כ ו ר י א ד מ ת ך ת ב י א ב י ת י י' א ל ה י ך כל זמן שיש לך בית יש
לך ביכורים אין לך בית אין לך ביכורים: [25] כהן גדול אינו נכנס לעזרה לעבודה אלא
15 אם כן נמשח שבעה ונתרבה שבעה אף על פי שלא נמשח שבעה ולא נתרבה שבעה
ועבד עבודתו כשירה כהן הדיוט אינו נכנס לעזרה אלא אם כן הביא עשירית האיפה משלו
ועובדה בידו לא הביא עשירית האיפה משלו ועבד עבודתו כשירה: [26] בן לוי אינו נכנס
לעזרה לעבודה אלא אם כן למד חמש שנים שנ' ז א ת א ש ר ל ל ו י ם מ ב ן ח מ ש
ו ע ש ר י ם ש נ ה וג' ולהלן הוא אומ' מ ב ן ש ל ש י ם ש נ ה אם נאמר מבן חמש ועשרים
20 למה נאמר מבן שלשים אם נאמר מבן שלשים למה נאמר מבן חמש ועשרים אלא
כל אותן השנים שהוא מבן חמש ועשרים עד שהוא בן שלשים היה למד מיכן ואילך
מקריבין אותו לעבודה מיכן אמרו מי שאינו מראה סימן ברכה במשנתו בתוך חמש שנים
שוב אינו מראה ר' יוסי או' שלש שנים שנ' ו ל ג ד ל ם ש ל ש ש נ י ם: [27] זקן אין
מושיבין אותו בלישכת הגזיז אלא אם כן נעשה דיין בעירו משנעשה דיין בעירו מעלין
25 ומושיבין אותו בהר הבית ומשם מעלין אותו ומושיבין אותו בחיל ומשם מעלין אותו
ומושיבין אותו בלשכת הגזיז:

סליק פירקא וחסלת שקלים.

---

2 י כ"א ג' (ס' ד'); ג סוכה כ"ד: | 5 י שם | 5/6 ג כריתות ע' | 6/7 י שם; ג כ"ה ל"א: | 11 י שם |
13 שמות כ"ג י"ט | 14 י יומא כ"ח ג' (א' א'); ג שם ה'; ע' ת לו פרס' ג' | 17 ע' חולין כ"ד | 18 במדבר
ח' כ"ד | 19 שם ד' ל"ה | 23 דניאל א' ה' |

1 מבחוץ ב ד | 1 בחוץ > בית שמאי אומרים הכל ישרף בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה
בחוץ ובי"ה אומרים הכל ישרף בחוץ [> חוץ ב] משנטמא בולד הטומאה בפנים ר' אליעזר אומר
[> מה ב] שנטמא באב הטומאה בין מבפנים בין בחוץ ישרף בחוץ ושנטמא בולד הטומאה בין בחוץ
בין בפנים ישרף בפנים ב ד | 1 ר' אליעזר > | 1 אומר > ב ד | 2 נותנין ב | 2 נותנין ב | 3 ר'
חנניא ב ד | 3 ניתנין > מחצי כבש ב ד | 3 ולמטה ב ד | 4 שהתמידין | 4 ושל ראשי ב ד |
4 נותנין ב | 4 מלמעלה] מלמטה ב ד | 6 מעוכב ב ד | 6 לאכול | 7 שאע"פ ב ד | 8 היו > ב ד | 8 מן
הבהמה ב ד | 8 יביא > הביא ב ד | 9 ונסכים > לא יצא ב ד | 9 לכפרתו > לנזירותו יחזור
ויביא לכפרתו ב ד | 10 מן ר"ש, עד מעכשיו > ב | 11 תקלה ב ד | 15 ולא נתרבה] ונתרבה
ב ד | 16 לעזרה > לעבודה ב ד | 16 משלו > ב | 17 בידו > אע"פ ב ד | 17 שלא ב ד |
17 משלו > ועובדה בידו וג' > ב ד | 19 וג' > ב ד | 20 ואם ב ד | 20 בן ב ד | 21 שנים שמבן
ב ד | 21 ועד בן שלשים ב ד | 22 מי] כל ב ד | 22 ברכה] טוב ב ד | 23 שנים שלש ב ד פ |
24 הגזית ב ד | 25 אותו > ב ד | 26 הגזית ב ד |

יום הכיפורים.

1

א [1] למה מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין פירש ר' יהודה בן בתירה שמא
תמצא אשתו ספק נידה ויבא עליה ונמצא טמא שבעת ימים ר' יהודה היה קורא אותה
לישכת פלווטין: [2] כל הלשכות שבמקדש פטורות מן המזוזה חוץ מלשכת פרהדרין מפני
שהיא דירה לכהן גדול שבעת ימים בשנה אמ' ר' יהודה וכי אין שם בית דירה אלא זו
בלבד אלא אמרו כל בית דירה חייבת וכל שאינה בית דירה פטורה: [3] כל הלשכות שבמקדש
רשות היחיד לשבת ורשות היחיד לטומאה חוץ מלשכת יין ושמן שיש לה שני פתחים זה
כנגד זה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה אבא שאול היה קורא אותה לשכת
בית שמניא ר' יהודה אומ' כל הלשכות שבמקדש שיש להם שני פתחים זה כנגד זה כגון
שערי עזרות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה: [4] למה מפרישין כהן אחר תחתיו
שֶאִם יארע בו פסול ישמש תחתיו ר' חנניא בן גמליאל אומ' לכך הסגן ממונה שאם יארע
בו פסול ישמש תחתיו וכהן גדול חוזר לכהונה גדולה זה ששימש תחתיו כל מצות כהונה
עליו ואינו כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט אמ' ר' יוסי מעשה ביוסף בן אולם בציפורי
ששימש כהן גדול שעה אחת ולא היה כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כשיצא אמ'
לו המלך פר ושעיר שקרבו היום משלמי היה משלי או משל כהן גדול ידע המלך מה
אמ' לו אמר לו מה זה בן אולם לא דייך ששימשתה תחת כהן גדול שעה לפני מי שאמר
והיה העולם ואתה מבקש ליטול לך כהונה גדולה באותה שעה ידע בן אולם שהוסע מן
הכהונה: [5] כיצד נוטל חלק בראש אמר חטאת זו של אשם זה שלי נוטל חלה משתי
חלות ארבע חמש מלחם הפנים ר' או' או' אני שיהא זה נוטל מחצה שנ' והנותרת מן
המנחה לאהרן ולבניו שיהא אהרן שקול כנגד בנים במה דברים אמורים בקדשי
מקדש אבל בקדשי הגבול אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט חולקין בשוה: [6] מצות כהן
גדול שיהא גדול מאחיו בנוי בכח בעושר בחכמה ובמראה אין לו מנין שיגדלוהו אחיו ת"ל
והכהן הגדול מאחיו שיגדלוהו אחיו אמרו עליו על פנחס איש חבתא שעלה גורלו
להיות כהן גדול והלכו עליו גזברין ואמרכלין ומצאוהו כשהוא חוצב ומלאו עליו את המחצב
דינרי זהב אמ' ר' חנניא בן גמליאל לא הסתת היה והלא התנינו היה אלא מצאוהו כשהוא
חורש כמה שנ' באלישע שנים עשר צמדים לפניו והוא בשנים העשר:
[7] משרבו המלכים התקינו שיהו מעמידים כהנים הדיוטות ומעבירין אותן בכל שנה ושנה:

3 י ל"ח ג' (א' א'); ג ו' | 5 י שם; ג י' | 7 ע' לקמן טהרות ז'; ג פסחים י"ט: | 11 י שם; ג י"ג: |
19 י ל"ח ד' (א' ג'); ג י"ז: | 20/21 ויקרא ג' י' | 22 ת אמור פ' ג'; ג י"ח | 24 ויקרא כ"א י' | 27 מלכים
א' י"ט י"ט | 28 י ל"ע א' (א' ה'); ג י"ח: |

3 שמא] שאם | 4 נמצא ב | 5 בלווטין ב ד | 6 שהיא < בית ב ד | 6 לא היה שם ב ד |
7 אמרו < ב ד | 7 כל < שהוא ב ד | 7 שאינה ב ד | 8 היחיד לטומאה] הרבים לטומאה
ב ד | 8 היין ב ד | 8 זו | 9 זו < שהיא ב | 9 מן רשות, עד לטומאה < ד | 9 מן אבאי עד זה
< ומן חוץ עד זה נכתב שתי פעמים ב | 10 כל לשכה | 10 שיש לה | 11 עזרה | 12 שאם] שמא
ב ד (בא היה כתוב שמא אבל נקוד עליו ונכתב בצדו שאם) | 12 ר' חנניא סגן הכהנים ב < עד
תחתיו ד | 12 היה סגן ממונה כהן ב | 12 שאם יארע] שנמצא ב | 13 גדולה < ב | 13 וזה |
13 כהונה < גדולה ב ד | 14 עליו < דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר אע"פ שאמרו כל מצות כהונה
גדולה עליו ב ד | 14 אינו ב ד | 14 מעשה < היה ב | 14 אילים ב ד | 14 מציפורי ב ד |
15 ששימש < תחת ב ד | 16 למלך ב ד | 16 משל מי ב ד | 16 על מה ב ד | 17 אמר לו <
ב ד | 17 אילים ב ד | 17 שעה < אחת ב ד | 18 אלא שאתה | 19 הכהונה < גדולה | 19 כיצד
< כהן גדול ב ד | 19 מראש ב ד | ב ד | 19 זו חטאת שלי זה אשם שלי ב ד | 19 נוטל < ב ד |
19 חלה < אחת ב ד | 20 וחמש חלות ב ד | 21 בניו ב ד | 23 להיות גדול ב ד | 23 שנ' ב ד |
25 עליו] אחריו ב ד | 25 מצאוהו ב ד | 25 עליו] אחריו ב ד | 26 סתת ב ד | 27 לפניו < ב ד |
27 הוא | 28 מלכים ב ד | 28 להיות מעמידים ב ד | 28 הדיוטות < ב ד | 28 ומעבירין] והיו
מעמידין ב והיו מפרישין ד |

[8] למה הוא פורש ובוכה מפני שצריך להשביעו ולמה הן פורשין ובוכין מפני שצרכו להשביעו
ולמה צרכו להשביעו שכבר היה מעשה בביתוסי אחד שהקטיר על שבחוץ ויצא ענן הקטרת והרתיע
את כל הבית שהיו ביתוסין אומ' הקטיר על שבחוץ שנ' וכסה ענן הקטרת את הכפרת
אשר על הארון ולא ימות אמרו להם חכמ' והלא כבר נאמר ונתן את
הקטרת על האש לפני יי' כל שמקטיר אין מקטיר אלא שבפנים אם כן למה נאמר
כי בענן אראה על הכפרת מלמד שנותן בה מעלה עשן הא אם לא נתן בה מעלה
עשן חייב מיתה כשיצא אמ' לו לאביו כל ימיכם הייתם דורשין ואין אתם עושין עד שעמדתי
אני ועשיתי אמ' לו אבא אף על פי שאנו דורשין אין אנו עושין שומעין אנו לדברי
חכמ' תמיהני עליך שאם תאריך לא שהה שלשה ימים עד שנתנוהו בקברו: [9] איזו היא
אצבע צרדה זו אצבע גדולה של ימין ומעסיקין אותו בפה ולא בנבל ולא בכינור ומה
היו אומרין שיר המעלות אם יי' לא יבנה בית וגו' לא היו ישינין כל הלילה
אלא שוקדין כנגד כהן גדול לעסקו בהברא וכך היו נוהגין אחר חורבן הבית זכר למקדש
אבל חוטאין היו: [10] כיצד מפיסין נכנסין ללשכת הגזיז מקיפין ועומדין בקבילין והממונה
בא ונוטל מצנפתו של אחד מהם והן יודעין שממנו פיים מתחיל ולא היו מוציאין שתים
שתים אלא אחת אחת היחידים שבהם היו מוציאין שתים ואין מונין להן את היתירה:
[11] ר' יהודה אומ' לא היה פיים למחתה אלא מי שזכה בקטורת אומ' לזה שעימו זְכֵה עִמִי
במחתה ר' אליעזר בן יעקב אומ' לא היה פיים לאיברין ולחלבי שעיר אלא המעלה איברים
לכבש מעלה אותן על גבי המזבח: [12] מעשה בשני כהנים שהיו שוין ורצין ועולין בכבש
דחף אחד מהן את חבירו לתוך ארבע אמות נטל את הסכין תקע לו בליבו בא ר' צדוק
ועמד על פתח האולם בהר הבית אמ' להן שמעוני אחינו בית ישר' הרי הוא אומ' כי
ימצא חלל באדמה וגו' ויצאו זקניך ושופטיך בואו ונמדוד על מי ראוי
להביא את העגלה על ההיכל או לעזרות געו כל העם בביכיה ואחר כך בא אביו של תינוק
ואמר להן עדיין בני מפרפר ולא נטמאת הסכין מלמד שטומאת הסכין היה קשה להן יותר
משפיכות דמים וכן הוא אומ' וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאוד מיכן אמרו
בעון שפיכות דמים שכינה נעלת ובית המקדש מיטמא: [13] אמר להם הממונה בואו והפיסו
מי שוחט מי זורק מי מדשן את מזבח הפנימי מי מדשן את המנורה מי מעלה איברים
לכבש הראש והרגל ושתי ידים החזה והרגל והעוקץ והגרה ושתי הדפנות הקרבים והסולת

1 ע' לקמן פרה ג' [ג'] | 3 ויקרא ט"ז י"ג | 4/5 שם | 6 שם, שם ג' | 9 י ל"ע ג' (א' ז'); ג י"ט: |
11 תהלים קכ"ז א' | 15 ע' לקמן סוכה ד'; י ל"ע ד' (ג' א'); ג כ"ג | 16 י שם (ג' ג'); ג כ"ה: | 18 י שם;
ס סוף מסעי | 21 דברים כ"א א' | 24 מלכים ב' כ"א ט"ז | 25 י שם (ג' ג' ד'); ג כ"ה: כ"ו: |

1 הוא < ב ד | 1 פירש ב ד | 1 שצריכין | 1 מן ולמה, עד להשביעו < ד | 1 הן < ב |
2 צריכין | 2 בביתסי ב בביתים ד | 2 עד שהוא בחוץ ב ד | 2 ויצאתה ב ד | 2 והרתיח ב ד |
3 ביתסין ב | 3 יקטיר עד שהוא בחוץ ב ד | מן את הכפרת, עד ימות < ב ד | 4 מן ונתן, עד
נאמר < ד | 5 על] את ב | 5 הא כל מקטיר ב | 5 מבפנים ב | 6 כי בענן אראה על הכפרת] וכסה
ענן הקטרת ב ד | 7 לו < ב ד | 7 ולא הייתם עושין ב | 8 ועשיתי אני ב ד | 8 אבא < ב ד |
8 ושומעין | 9 אם תאריך ימים ב ד | 9 שנתנו | 10 ומעסיקין אותו < ב ד | 11 המעלות לשלמה ב ד |
12 בהבראה ב בתורה ד | 12 נוהגין < בגבולין ב ד | 13 מפיים ב | 13 נכנסין < | 13 בקבילין]
בכלאים ב ככוליור ד | 14 והן < ב ד | 14 לא ב ד | 15 היו < ב ד | 15 שתים < שתים ב |
15 ולא היו מונין ב ד | 15 להן < ב ד | 16 זכה עמי] אף את ב אף אתה ד | 17 למחתה ב על
המחתה ד | 17 לאיברין < ב ד | 17 לחלבי ב ד | 17 מן אלא, עד המזבח < ב | 18 שהיו רצין |
19 סכין ב ד | 20 פתח] מעלות ב ד | 20 האילים ב | 20 בהר הבית < ב ד | 20 ואמר שמעוני
ב ד | 20 בית ישראל אחינו ב | 21 באדמה < ב ד | 21 ושופטיך] ושוטריך [פ=א] < ומדדו
ב ד | 22 על, העזרות ב ד | 22 העם < אחריו ב ד | 23 להן < אחינו אני [אם ב] כפרתכם
ב ד | 22 וסכין לא נטמאת [נטמא ד] ב ד | 23 ללמדך ב ד | 22 סכין קשה להם לישראל
24 מאוד < עד אשר מלא את ירשלם פה לפה ב ד | 24 ומקדש ב ד | 25 נטמא ב ד | 26 המזבח
ב ד | 27 העוקץ והרגל החזה והגרה ב ד | 27 דפנות ב ד |

1 החביתים והיין אילו דברי ר' שמעון איש המצפה ר' יוסי אומ' הראש והרגל ושתי ידים
החזה והגרה ושתי דפנות העוקץ והרגל אמ' בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך
הילוכו היה קרב הראש והרגל החזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות והעוקץ והרגל ושלשה
עשר זכין בו פעמים ארבעה עשר פעמים חמשה עשר איל קרב באחד עשר כבשי ציבור
5 בשמונה שאין עמהם חביתין פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל שנים אוחזין ברגל
ומעלין אתו לגבי מזבח שלשה אוחזין בכיסה ומקריבין אותה לגבי מזבח במה דבר' אמורים
בקרבנות הציבור אבל בקרבנות היחיד כל הרוצה להקריב מקריב: [14] מעשה בבניה של
מרתא בת בייתות שהיה אחד מהן אוחז שתי יריכות בשתי אצבעותיו משור שלקוה באלף
דינר והיה מהלך עקב בצד גודל ומעלה אותן לגבי מזבח: [15] מה הוא אומר על פני כל
10 המזרח עד שבחברון פעמים שתימור החמה עולה כדרכו תימור הלבנה פוסה על פני כל
המזרח אבא יוסי בן חנן או' ברק בירקו: [16] כהן גדול שיצא מן העזרה לדבר עם חבירו
והפליג טעון טבילה שאלו את בן זומא מה טעם לטבילה זו אמ' להם הנכנס מקודש לקודש
מקום שאין ענוש כרת טעון טבילה הנכנס מחול לקודש מקום שענש כרת אינו דין
שטעון טבילה ר' יהודה אומ' לא היתה טבילה זו אלא מפני הצורך פעמים שטומאה ישנה
15 בתוך ידו מתוך שהולך לטבול נודע שהוא טמא חוזר ובא לו: [17] כהנים שלא טבלו ושלא
קידשו רגליהם וכן כהן גדול שלא טבל ושלא קידש ידיו ורגליו בין עבודה לעבודה בין
בגדים לבגדים ועבד עבודתו כשירה אבל כהנים שלא טבלו ושלא קידשו ידיהם ורגליהם
וכן כהן גדול שלא טבל ושלא קידש ידיו ורגליו מן הבוקר ועבדו עבודתן פסולה: [18] אחד
כהן גדול ואחד כהן הדיוט ששימשו שחרית שלא רחוץ ידים ורגלים הרי אילו חייבין
20 מיתה שנ' בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו': [19] היה
עומד ומקריב כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים ר' או' הלינה מועלת בקידוש ידים
ורגלים ר' אלעזר בר' שמעון אומר הלינה מועלת בקידוש ידים ורגלים: [20] חמש טבילות
היו שם באותו היום כולן בקודש אבית הפרווה חוץ מן הראשונה שהיתה בחול על גבי
שער המים ובצד לשכתו היתה ר' יהודה או' עששיות של ברזל היו מרתיחין מערב יום
25 הכיפורים ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן: [21] הכל שלשים מנה אילו נוטל מן
ההקדש ואם רצה להוסיף מוסיף משלו מעשה בישמעאל בן פואבי שעשת לו אמו כתונת
משתי ריבות והיה עומד ומקריב על גבי המזבח: [22] ומעשה בר' אלעזר בן חרסות שעשתה
לו אמו כתנת בן מאה מנה ועלה להקריב על גבי המזבח והורידוהו אחיו הכהנים מפני
שנראה מתוכה ערום: [23] האשה שעשתה כתונת לבנה כשירה ובלבד שתמסרנה לציבור
30 אחד בגדי כהן גדול ואחד בגדי כהן הדיוט באין מתרומת הלשכה:

6 ג סוכה כ"ג: | 9 י מ' ג' (ג' ג'); ג כ"מ: 11 י סס (ג' ג'); ג ל': זבחים י"ט | 15 ג ל': 18 י ל"ט א' (א' א') | 20 שמות ל' כ' | 22 י מ' ד' (ג' ה'); ג ל"א, ל"ד: | 25 י סס (ג' ו'); ג ל"ה: |

2 מן אמר, עד והרגל < ב | 2 לר' עקיבה ב ד | 3 העוקץ | 3 שלשה ב ד | 4 בו < פעמים שלשה עשר זכין בו ב | 6 אותה ב ד | 6 בכיסה < ב ד (ובב יש מקום ריק) | 7 קרבנות ב ד | 7 יחיד ב ד | 8 בויתוס ב בייתוס ד | 8 אוחז] נוטל ב ד | 8 לקוח ב ד | 9 דינרין ב ד | 9 מהו | 9 כל < | 10 עד < ב | 10 פושה ד פוצה ב | 11 בורקו ב ד | 12 ומפליג ב ד | 12 להם < ב ד | 14 שיטעון ב ד | 15 בידו ב ד | 15 נודע] נזכר ב ד | 16 ולא ב ד | 16 ידיהם ורגליהם ב ד | 16 ולא ב ד | 16 ובין | 17 ועבדו עבודתן ב ד | 17 ולא ב ד | 18 מן הבקר ב מן הכיור ד [ד²=א] | 18 ועבד עבודתו ורגליהם ב ד | 19 שלא רחצו ידיהם ורגליהם ב ד | 19 הרי אלו < ב ד | 20 מן ירחצו, עד ימותו < ב ד | 21 לאורה < | 21 מועלת] פוסלת ב ד | 22 אומר < אפי' עוסק בעבודה כל שבעת הימים אין ב ד | 22 מועלת] פוסלת ב ד | 23 בבית ב ד | 23 הפרוה ב הפרוות ד | 23 גב ד < ב | 24 עששית ב ד | 25 כדי] בשביל ב ד | 25 שלשים] ששים | 26 פיאבי ב פאבי ד | 26 שעשתה ב ד | 27 משתי ריבות] ממאה מנה ב ד | 27 שוב מעשה ב ד | 27 חרסום ב ד | 28 בן מאה מנה] משתי רבוא ב ד | 28 והיה עומד מקריב ב ד |

1 ב [1] כיצד מתוודה אומ' אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא בשם
ב כפר נא לעונת ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשע' ושחטא' לפניך אני וביתי ככת' בתורת
משה עבדך מפי כבודך כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' ואו' והתוודה עליו
את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם דברי ר' מאיר
5 וחכמ' אומ' עונות אילו הזדונות פשעים אילו המרדים חטאים אילו השגגות מאחר שמתוודה
על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתוודה על השגגות אלא כך הוא אומר חטאתי עויתי
פשעתי לפניך אני וביתי וכן מצינו דרך כל המתוודין מתוודין שלמה אמ' חטאנו עוינו
רשענו דוד אמ' חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו דניאל אמ'
חטאנו העוינו והרשענו ופשענו ומרדנו והוא שמשה אומ' נושא עון
10 ופשע וחטאה וכן הוא אומ' חטאתי עויתי ופשעתי לפניך: [2] בא לו למזרח עזרה
ולצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושני שעירים היו שם פניהם כלפי
העם אחוריהם כלפי הקודש וכהן גדול פניו כלפי הקודש ועשרה פעמים מזכיר את השם
בו ביום ששה לפר ושלשה לשעיר ואחד לגורלות וקלפי היתה שם ובה שתי גורלות של
אשכרוע היו עשאן בן גמלא של זהב ומזכירין אותו לשבח בן קטין עשה שנים עשר דד
15 לכיור ושנים עשר כהנים מקדשין הימנו שמתחילה לא היה בו אלא שנים ושנים כהנים
מקדשין הימנו: [3] מונבז המלך עשה את כל ידות הסכינין של יום הכיפורים של זהב
מזכירין אותו לשבח הילנו אמו עשתה נברשות של זהב שעל פתח היכל אף היא עשתה
טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה ובשעה שהחמה זורחת היו ניצוצות יוצאות
הימנה והיו יודעין שזרחה החמה: [4] כל שערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ
20 משערי ניקנור מפני שנעשה בהם נס ויש אומ' מפני שנחשתן מצהיב ר' אליעזר בן יעקב
אומ' נחושתן קלנתיא היה יפה כזהב מהו נס שנעשה בהם אמרו שהיה ניקנור מביאן
מאלכסנדריא עמד עליהן נחשול שבים נטלו אחת מהן והטילוה לים ביקשו להטיל את
השיני ולא הניחן אמ' להם אם מטילין אתם אתו הטילוני עמו היה מצטער והולך עד שהגיעו
לנמלה של יפו פלטתו והטילתו ליבשה ועליהן מפורש בקבלה קורות בתינו ארזים
25 רהיטנו ברותים: [5] של בית גרמו היו בקיעין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד

1 י סס (ג' ז'); ג ל"ו: | 3 ויקרא ט"ז ל' | 3/4 סס, סס כ"א | 7 מלכים א' ח' מ"ז | 8 תהלים ק"ו ו' | 9 דניאל ט' ה' | 9/10 שמות ל"ד ז' | 10 י מ"א א' (ג' ח'); ג ל"א | 16 י סס ג ל"ז ל"ח | 19 י סס; ג סס | 24/25 שיר א' י"ז | 25 י סס (ג' ט'); ג סס |

1 כיצד < הוא ב ד | 1 אומר < ב ד | 1 בשם] השם ב ד | 1 על העונות | 2 ועל הפשעים | 2 ועל החטאים | 3 מפי כבודך < ב ד | 3 וגו'] לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו ב | 6 כך הוא אומר] כיצד מתודה < אנה השם ב ד | 7 לפניך < אנה השם כפר נא להטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום יכפר עליכם לטהר אתכם וג' ד < והן עונין אחריו ברוך שם [< כבוד ב] וגו' ב ד | 7 שכן ב ד | 7 מתוודין < ב ד | 7 שלמה אמר, אחר דוד אמר ב ד | 7 ועוינו ב ד העוינו פ | 8 רשענו] ופשענו ב ד | 9 ועוינו ב פ < ד | 9 הרשענו ב | 9 ופשענו < ב ד | 9 ומרדנו < ב | 9 והוא] אלא מהו ב ד | 10 וחטאה < ונקה ב ד | 10 וכן הוא אומר] אלא כך היה מתודה ב ד | 11 העזרה ב ד | 11 מן הסגן, עד משמאלו < ב | 11 בימינו וראש ב"ד בשמאלו | 13 בו ביום | 13 שני ב ד | 14 לשבח < א | 14 שנים < ב עשר < א | 15 (אחד ושנים כתב הסופר בטעות עשר ונקד עליו, ובשורה שלפניה השמיט מלת עשר) | 16 הימנו < ומזכירין אותו לשבח ב ד | 16 את < ב ד | 16 של < ב ד | 17 ומזכירין ב ד | 17 הילני ב ד | 17 נברשת | 17 ההיכל ב ד | 18 שבשעה ב ד | 18 שחמה ב ד | 18 יוצאין ב ד | 19 שחמה זורחת ב ד | 19 השערים | 20 מן נעשה עד אומ' < ב | 21 נחושתא ב ד | 21 כשהיה ב ד | 21 הביאו | 22 מאלכסנדרי < שבמצרים ב ד | 22 שבים < לטבעם ב ד | 22 אחד ב ד | 22 והטילוהו ב ד | 22 בקשו ב ד | 23 הניחן < ניקנר ב ד | 23 אם אתם מטילין את השני ב ד | 23 והולך] ובא ב ד | 24 לנמילה ב לנמל ד | 24 יפו < היה מבעבע ועולה מתחת הספינה ויש אומרים אחת מן [מהן ד] חיה שבים בלעה אותו וכיון שהגיע ניקנור לנמילה של יפו ב ד | 25 רהיטנו ברותים] וגו' ב ד | 25 פקיעין ב | 25 ללמוד |

1 שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריא והיו אופין כיוצא בהן אלא שאינן בקיען לרדותם
של בית גרמו היו מסיקין את התנור מבחוץ והיה נאפה ונרדה מבפנים של אלכסנדריא
לא היו עושין כך ויש אומ' זו היתה מעפשת וכשידעו חכמ' בדבר אמרו לא ברא הקב"ה
את העולם אלא לכבודו שנ' כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו שלחו אחריהם
5 ולא רצו לבוא עד שכפלו להן שכרן שתים עשר מנה היו נוטלין בכל יום חזרו להיות
נוטלין עשרים וארבעה ר' יהודה אומ' עשרים וארבעה מנה היו נוטלין חזרו להיות נוטלין
ארבעים ושמונה מנה אמרו להם מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעים היו בית אבא שבית
המקדש עתיד ליחרב ולא רצו ללמד שלא יהו עושין כן לעבודה זרה כדרך שעושין
להקב"ה בדבר הזה מזכירין אותן לשבח שלא נמצא פת נקייה ביד בניהם וביד בנותיהם
10 מעולם כדי שלא יהו ישר' אומרין מלחם הפנים הם ניזונין לקיים מה שנ' והייתם נקיים
מיי' ומיש': [6] של בית אבטינס היו בקיען בפיטום הקטורת ובמעלה עשן ולא רצו
ללמד שלחו חכמ' והביאו אומנין מאלכסנדריא ומפטמין כיוצא בהן אלא שאין בקיען במעלה
עשן של בית אבטינס היה מתמרת ועולה עד הקירות ואחר כך פוסה ויורדת למטה של
אלכסנדרין היתה פוסה מיד וכשידעו חכמ' אמרו לא ברא הקב"ה אלא לכבודו שנ' כל
15 פעל יי' למענהו שלחו עליהן ולא רצו ללמד שלא יהו עושין כן לעבודה זרה ולא
רצו לבוא עד שכפלו להן שכרן ושנים עשר מנה היו נוטלין בכל יום חזרו להיות נוטלין
עשרים וארבעה מנה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' עשרים וארבעה היו נוטלין בכל יום
חזרו להיות נוטלין ארבעים ושמונה מנה אמרו להן חכמ' מה ראיתם שלא ללמד אמרו
יודעין היו בית אבא שבית המקדש עתיד ליחרב ולא רצו ללמד שלא יהו עושין כן לעבו'
20 זרה כדרך שעושין לפני המקום ובדבר הזה מזכירין אותן לשבח שלא יצאת מהם אשה
מבושמת מעולם וכשנושאין אשה ממקום אחר פוסקין עמה על מנת שלא תתבשמי כדי
שלא יהו ישר' אומרין מפיטום הקטרת היו מתבשמות לקיים מה שנ' והייתם נקיים
מיי' ומישראל: [7] אמ' ר' עקיבא סח לי שמעון בן לוגא אני ותינוק אחד מבני
בניהם מלקטין עשבים בשדה ראיתיו ששוחק ובוכה נמתי לו על מה בכיתה א' לי על כבוד
25 בית אבא ועל מה שחקתה אמ' לי סוף שהקב"ה עתיד לשמח את בניו ומה ראיתה א' לי
מעלה עשן כנגדי נמתי לו הראני א' לי שבועה היתה בידם של בית אבא שאין מראין
אותו לכל אדם אמ' ר' יוחנן בן נורי מצאני זקן אחד ואמ' לי של בית אבטינס אני כתחילה
שהיו בית אבא צנועין היו מוסרין מגילותיהן זה לזה עכשיו אומר לך היזהר בהם שמגילת
סמנין היא כשבאתי והרציתי דברים לפני ר' עקיבא זלגו עיניו דמעות אמ' לי מעתה אין

4 ישעיה מ"ג ז' | 10/11 במדבר ל"ב כ"ב | 11 י סס; ג סס | 14/15 משלי ט"ז ד' | 16/17 במדבר ל"ב כ"ב | 23 י סס; ג סס |

1 והביאו < חכמים ב | 1 מאלכסנדריא < שבמצרים ב ד | 1 מפקיעין ב | 1 לרדותה ב ד |
2 והיא נרדית ב ד | 2 אלכסנדריין ב אלכסנדרין ד | 3 מעפשות ב ד | המקום ב ד | 4 לכבודי בראתיו]
וגו' ב ד | 4 אחריהם] להם ב ד | 4 ולא באו ב ד | 5 שנים ב ד | 6 ארבעה ועשרים ב ד < דברי
ר' מאיר ב ד | 6 מנה < ב ד | 6 נוטלין < בכל יום ב ד | 7 מנה < ב ד | 7 להם < חכמים
ב ד | 8 לחרוב ב ד | 8 כן < ב ד | 9 נמצאת ב ד | 9 לפני המקום ב ד | 10 כדי ב ד | 10 שלא
יאמרו ב ד | 12 מאלכסנדריא < של מצרים ב ד | 12 שהיו מפטמין ב ד | 13 עד הקורות ב ד |
13 פושה ב ד | 14 פושה ב ד | 14 חכמ' < בדבר ב ד | 14 המקום < העולם ב ד | 15 אליהן
< חכמים | 15 מן רצו, עד ולא < ב ד | 16 באו ב ד | 16 שנים ב ד | 17 מנה < ב ד |
18 אמרו < להן ב ד | 19 לחרוב ב ד | 19 שלא יהו מפטמין לפני ע"א [ע"ז ב] ב ד |
20 שעושין] שמפטמין ב ד | 20 יצא | 21 מעולם < ולא עוד אלא כשהיו ב ד | 21 נושאים ב ד |
21 אחר < היו ב ד | 23 ליגא ב ד | 24 היינו מלקטים ב ד | 24 ששחק [שסחק ב] ובכה ב ד |
25 אבא < שגלה אמרתי לו ב ד | 25 על ב ד | 25 לסוף ד | 25 שעתיד הקב"ה ד לעתיד לבא
הקב"ה ב | 25 מה ב ד | 25 לי < ב ד | 26 למעלה ב | 26 אמרתי לו ב ד | 26 הראו לי ב ד
26 היא בידינו ב ד | 26 של בית אבא < ב ד | 27 נורי < פעם אחת הייתי מהלך בדרך |
27 משל ב ד | 27 בתחילה ב ד | 28 כשהיו ב ד | 28 אומר לך] הילך ב ד < מגילה זו ד |
28 והזהר | ב ד | 29 שהיא מגלת | 29 זלגו עיניו דמעות < ב ד |

1 אנו רשאין לספר בגנותן של אילו מיכן אמ' בן עזאי משלך יתנו לך ובשמך יקראוך
ובמקומך יושיבוך ואין שכחה לפני המקום ואין אדם נוגע במוכן לחבירו: [8] אוגדס בן לוי
היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד אמ' להם מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעים היו
של בית אבא שבית המקדש עתיד ליחרב ולא רצו ללמד שלא יהו עושין כן לעבודה
5 זרה כדרך שעושין לפני המקום בדבר הזה מזכירין אותן לשבח אילו מצאו תשובה לדבריהם
בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו הם ביקשו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים לפיכך
כבודן נתמעט וכבוד שמים נתרבה ולא מצאו להן שם טוב וזכר טוב בעולם ועליהם הוא
אומ' ושם רשעים ירקב:

ג (ב) [1] טרף בקלפי והעלה שני גורלות אחד בימינו ואחד בשמאלו אם בימינו עלה
10 היו כל ישרא' שמחים אם בשמאלו עלה לא היו ישר' שמחים: [2] שאלו את ר' עקיבא
מה לשנותן משמאל לימין א' להם אל תתנו מקום למינין לרדות אחריכם ר' יהודה אומ'
משום ר' אליע' הסגן וכהן גדול מושיטין שני ימיניהם כאחד אם בימינו של כהן גדול
עולה הסגן אומ' לו אישי כהן גדול הגבה את ימינך אם בימינו של סגן עולה ראש בית
אב אומ' לו אישי כהן גדול דבר מאילך ונתנן על שני שעירים אומ' ליי' והסגן אומ'
15 לחטאת ר' ישמעאל אומ' לא היה צריך לומ' חטאת אלא ליי' אמרו לו והלא כבר נאמר
ועשהו חטאת: [3] בכל יום היו שני כהנים נכנסין אחד בכף ואחד במחתה היום נטל
את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו במה דבר' אמור' בקטרת שלפניי לפנים אבל בקטרת
של מזבח הזהב הרי הוא כקטורת של שאר ימות השנה בכל יום היתה כבידה והיום היתה
קלה בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה כדי שיהא זרוע מסייעתו בכל יום לא היה לה
20 נשתיק והיום היה לה נשתיק דברי בן סגן בכל יום היו שם שתי מערכות והיום שלש אחת
מערכה גדולה ואחת מערכה שנייה ואחת שמוסיפין לקטורת שלפניי לפנים דברי ר' יהודה
ר' יוסי אומ' מוסיף אחת לקיים האש ר' מאיר אומ' מוסיף אחת לאיברים ולפדרים שלא
נתאכלו מבערב: [4] נכנס ומהלך בהיכל עד שנמצא בין מזבח הזהב למנורה המזבח היה
לפנים ממנו שולחן נתון בצפון משליש הבית ולפנים משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה
25 מנורה כנגדו בדרום משליש הבית ולפנים משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה מזבח הזהב
מבינתים כנגד שני בדי הארון ומשוך כלפי מזרח וכולן היו נתונין מחצי הבית ולפנים
ומבדילות בין הקודש ובין קודש הקדשים וביניהם אמה וזה הוא מקום הדביר שעשה שלמה
ר' יוסי אומ' לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנ' והבדילה הפרכת לכם

2 י סס; ג סס | 8 משלי י' ז' | 9 י מ"א ב' (ד' א'); ג ל"ט; ת אחרי פרש' ב' | 16 ויקרא ט"ז ט' |
16 י מ"א ג' (ד' ד'), מ"ב ב' (ה' א'); ג מ"ד; מ"ז | 23 י סס (ה' א'); ג כ"א: כ"ב: | 28 שמות כ"ו ל"ד |

1 אסור לספר ב ד | 1 בשמך ב ד | 2 ובקומך ב ד | 2 אדם < יודע א (ובו"ס שכח הסופר
לנקוד עליו) | 2 אגדים ב ד | 3 אמרו לו חכמים ב ד | 3 ראית ב ד | 4 של < ב ד | 4 לחרוב
ב ד | 4 שלא יהו אומרין לפני ע"ז ב ד | 5 בדבר הזה מזכירין אותן לשבח] בן קמצר היה יודע
את הכתב ולא רצה ללמד אמרו לו מה ראית שלא ללמדם ב ד | 7 נמצא ב ד | 7 בעולם] על הראשונים
נאמר זכר צדיק לברכה ב ד | 7 ועליהם] ועל אלו ב ד | 7/8 נאמר ב ד | 9 (כב ד ליכא הכי פרק) |
11 לרדותן ב ד | 11 אחריהם | 13 עלה ב ד | 13 לו < ב ד | 13 את < ב ד | 13 בית < ב |
14 אישי כהן גדול < ב | 14 דבר מאיליו ב הגבה שמאלך ד | 14 הוא אמר ב ד | 15 אלא ליי
< ב ד | 16 היו < ב ד | 16 נוטל ב ד | 18 היתה < ב | 18 היתה < ב ד | 19 היתה <
ידה ב | 20 ושתיק ב ד | 20 היום ב ד | 20 ושתיק ב ד | 20 הסגן ב ד | 21 למערכה . . למערכה
ב ד | 21 שנייה] קטנה ב ד | 22 לקיום ב ד | 22 מאיר < | 22 ופדרים ב ד | 23 נתעכבו ב
נתעכלו ד | 23 שנמצא < עומד ב ד | 23 ולמנורה ב ד 23 והמזבח ב ד | 24 משוכה | 25 הבית]
הבית א | 25 מן מנורה, עד ומחצה < ב ד | 25 הזהב < ממוצע | 26 בינתים ב ד | 26 מזרח]
מזבח ב ד | 26 ולפנים < מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכות ב ד | 27 המבדילות ב
שמבדילות ד | 27 זה ב ד | 27 הוא < ב ד | 28 בלבד < ב ד |

1 בין הקודש ובין קודש הקדשים אמרו לו מה תלמוד לומ׳ בין הקדש
ובין קודש הקדשים אמ׳ להן בין קדש עליון לקדש תחתון דבר אחר בין נוב
לגבעון לשילה ולבית עולמים: [5] החיצונה פרופה מן הדרום הפנימית מן הצפון מהלך ביניהם
עד שמגיע לצפון הגיע לצפון הפך פניו לדרום הגיע לשמאלו עם הפרכת עד שמגיע לארון
5 הגיע לארון ודחף את הפרכת במתניו ונתן את המחתה בין שני הבדים וצבר את הקטרת
על גבי גחלים ונתמלא הבית עשן ויצא ובא לו דרך כניסתו ומתפלל תפילה קצרה בבית
החיצון ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל מעשה בכהן אחד שהאריך אמרו לו מה
ראיתה להאריך אמ׳ להם מתפלל אני עליכם ועל מקדש אבותיכם שלא יחרב אמרו לו אף
על פי כן אי אתה רשאי לשנות: [6] אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתייה היתה
10 נקראת וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות שבתחילה היה שם ארון נתון עליה משניטל ארון
עליה היו מקטירין קטורת שלפניי ולפנים ר׳ יוסי אומ׳ ממנה נשתה העולם שנ׳ מציון
מכלל יופי אלהים הופיע: [7] צנצנת המן וצלוחית של שמן המשחה ומקלו של
אהרן שקדיה ופרחיה וארגז שהשיבו בו פלשתים דורון ליי׳ אלהי ישראל כולם היו נתונים
בבית קודש הקדשים משניגנז הארון נגנזו עמו שני בדי ארון היו יוצאין מן הארון עד
15 שמגיעין לפרכת שנ׳ ויאריכו הבדים יכול לא נראו מתוכה ת״ל ויראו ראשי
הבדים יכול שקרעו את הפרכת תלמ׳ לומר ולא יראו החוצה אמור מעתה האריכו
הבדים והגיעו לפרכות ודחקו את הפרכת והיו נראין מתוכה ועליהם מפורש בקבלה צרור
המור דודי לי בין שדי ילין: [8] נטל את הדם ממי שממרס בו נכנס במקום
שנכנס ועמד במקום שעמד והיזה ממנו על הפרכת כנגד שני בדי ארון אחת למעלה ושבע
20 למטה ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וכך היה מונה אחת אחת
ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע מהלך בימינו
עם הפרכת ולא היה מגיע לפרכת ואם הגיע לפרכת הגיע א׳ ר׳ יוסי אני ראיתיה ברומי
והיו עליה כמה טיפי דמים אמ׳ לי אלו הן מדמים של יום הכיפ׳:

ד (ג) [1] בא לו להקיף את המזבח ממקום שמתחיל בחטאת במזבח החיצון משם
25 הוא גומר במזבח הפנימי ממקום שמתחיל העולה במזבח החיצון משם הוא גומר בחטאות
מזבח הפנימי ועל כולם הוא נותן ממטה למעלה חוץ מזה שהיתה לפניו כנגדו אלכסון
שהיה נותן מלמעלה למטה ר׳ יהודה או׳ משום ר׳ אליע׳ במקומו הוא נותן ממטה למעלה
חוץ מזו שהיתה לפניו שהיה נותן מלמעלה למטה: [2] היזה על טיהרו של מזבח לא היה

1 סס | 3 י סס (ז׳); ג כ״ג | 9 י מ״ב ג׳ (ה׳ ג׳); נ כ״ד | 11/12 תהלים נ״ו ב׳ | 12 י סס; ג סס |
15 מלכים א׳ ח׳ ח׳ | 16 סס | 17/18 שיר א׳ י״ג | 18 י סס (ה׳ ה׳); ג כ״ג כ״ה כ״ח | 24 י מ״ב ד׳ (ה׳ ה׳);
ג כ״ח | 28 י סס (ה׳ ו׳); ג סס |

1 מן בין, עד הקדשים < ב ד | 2 העליון ב ד | 2 התחתון ב ד | 3 לבית ב ד | 3 והפנימית
ב ד | 4 חגיע] מהלך ב ד | 5 הגיע לארון < ב ד | 6 יוצא ב ד | 7 כהן < גדול ב | 8 אמרו
< ב | 9 שם < | 9 הנביאים ב ד | 9 היתה < ב ד | 10 גבוהה ב ד | 10 שמתחלה ב ד |
10 חיה עליה ארון נתון ב ד | 10/11 הארון מעליה ב ד | 11 נשתת ב | 13 וארגז < דרון ב |
13 בו < ב ד | 13 דורון] כבוד ב ד | 13 לי״י אלהי] לאלהי ב ד | 13 היו כלם ב ד | 13 נתונים
< ב ד | 15 מתוכם ב ד | 16 הבדים < וגו׳ ב ד | 18 למקום ב ד | 20 כמצליף < ר׳ יהודה
אומר משם ר׳ אליעזר | 20 כך | 21 ושבע < ר׳ יהודה אומר משום ר׳ ליעזר כך היה מונה אחת אחת
ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת | 21 ואחר כך היה
מהלך ד היה מהלך ב | 21 בימינו] לשמאלו ב ד | 22 עם] עד | 22 אם ב ד | 22 לפרכת < ב ד |
22 ר׳ אלעזר ברבי יוסי ב ד | 23 שהיו ב ד | 23 כמה < ב ד | 23 הן < ב ד | 24 המזבח <
מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית מזרחית ב ד | 24 מקום
ב ד | 24 על המזבח ב ד | 24 שם ב ד | 25 היה גומר ב ד | 25 על מזבח | 25 מן ממקום, עד
הפנימי < ד | 25 וממקום ב | 25 בעולה ב | 25 בחטאת ב | 26 במזבח ב | 26 על ב ד | 26 מזו
ב ד | 26 כנגדו אלכסון < ב ד | 27 במקומו היה עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן ב ד | 27 לפניו
< כנגדו ב שכנגד ד < אלכסון ב ד | 28 ממעלה ב | 28 מזבח < שבע פעמים ב ד |

1 מזה על האפר ולא על גחלים אלא על גגו של מזבח והיא נכפפת על הקיר ועל כל הזאה
טבילה הקדים דם מתן שבע למתן ארבע יחזור ויתן דם מתן שבע לדם מתן ארבע נתן על
הקרן מיכן ומיכן כשר מן הקרן ולפנים פסול שינה מקום הקרנות פסול חיסר מן המתנות
אפילו אחת פסול יוצא ושופך שירי דם ליסוד מערבי של מזבח החיצון ושל מזבח החיצון
5 היה שופך ליסוד דרומי ר׳ שמעון או׳ אילו ואילו ליסוד מערבי ואילו מתערבין באמה
ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן דברי ר׳ מאיר ור׳ שמע׳
וחכמ׳ אומ׳ אין מועלין בדמים: [3] א׳ ר׳ יוסי זה סימן כל הנוטל מבחוץ ונתן מבפנים נוטל
מן הסמוך או לפנים וכל היוצא מבפנים לינתן מבחוץ נותן על הסמוך או לפנים נתן מדם
הפר בפנים ובחוץ ומדם השעיר בפנים ובחוץ הפנימיים עלו לו והחיצונים לא עלו לו נתן
10 מקצת המתנות בפנים ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל על הפרכת נתן מקצת המתנות על
הפרכת ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל על הפרכות: [4] אף על פי שלא נתן כנגד היסוד
יצא שנ׳ וכלה מכפר את הקודש אם כיפר כילה דברי ר׳ עקי׳ ר׳ יהודה אומ׳ אם
כילה כיפר: [5] כל מעשה יום הכיפור האמור על הסדר חוץ מהוצאת כף ומחתה שאם
הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום: [6] אמר׳ ר׳ יהודה במה דברים אמורים בדברים
15 הנעשין בפנים בבגדי לבן אבל בדברים הנעשים בחוץ בבגדי זהב אף על פי שהקדים מעשה
לחבירו מה שעשה עשוי: [7] נתן מקצת המתנות בפנים ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל
כתחילה מבפנים ר׳ אלע׳ ור׳ שמע׳ אומ׳ ממקום שפסק גמר את המתנות שעל הפרכת
מבפנים נתן מקצת המתנות בחוץ על המזבח ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל כתחילה על גבי
המזבח מבחוץ ר׳ אלעזר ור׳ שמע׳ אומ׳ ממקום שפסק: [8] גמר את המתנות שעל המזבח
20 שבחוץ ונתן את המתנות שעל גבי המזבח ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל כתחילה על גבי
המזבח ר׳ אלע׳ ור׳ שמע׳ אומ׳ ממקום שפסק גמר את המתנות שעל המזבח נשפך הדם
אין מתן היסוד מעכב וכולן מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן אלא אחרון גומר את כל
המלאכה בלבד: [9] פר ושעיר של יום הכיפו׳ שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ולא הספיק
להקריבן עד שנמצאו הראשונים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת
25 ציבור מתה דברי ר׳ יהודה ועוד אמ׳ ר׳ יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח

3 י סס (ה׳ ה׳); ג כ״ח כ״ט | 7 י מ״ג א׳ (ה׳ ז׳); ג ס׳ ס״א, זבחים נ״ח | 12 ויקרא ט״ז כ׳ | 13 י סס;
ג יומא סס | 16 י סס; ג ס״א |

1 מזה < ולא ב ד | 1 ועל] על ב ד | 1 הזייה ב ד | 2 מן הקדים, עד ארבע < ב ד |
3 מתקן קרבנות ב ד | 3/4 אם חסר אפילו אחת מן המתנות ב ד | 4 פסול < הקדים מתן שבע
למתן ארבע יחזור ויתן מדם [< ב] מתן שבע על מתן ארבע עד שלא גמר את המתנות שבפנים
[< ב] ב ד | 4 יצא ושפך ב ד | 5 אל יסוד ב ד | 5 מערבי] דרומי < ב אלו ב ד | 6 בהן <
לנחל קדרון א (בהעתקה) | 6 ור׳ שמעון < ב ד | 7 מעילה ב ד | 7 משנה 3, 4, אחר 8 ב ד |
7 כל היוצא מבפנים להנתן בחוץ ב ד | 8 או < ב ד | 8 או < ב ד | 8 וכל הנוטל מבפנים ב ד |
8 להנתן ב ד | 8 בחוץ ב ד | 8 או < ב ד | 8 בפנים ב | 8 מדם] מקצת ב | 9 מדם ב ד |
9 בחוץ ב ד | 10 שבפנים ב ד | 10 ויתחיל < בתחלה ב ד | 10 על הפרוכת] על המזבח ב |
10/11 על המזבח ב ד | 11 מן יביא, עד הפרכות < ב ד (וגם הפסק ליכא) | 12 את הקודש <
ב ד | 13 כיפר < אין מתן היסוד מעכב וכולן כנגד היסוד יצאו שנ׳ וכלה מכפר | 13 הכפורים < ב |
13 על הסדר < הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום] מה שעשה עשוי ב ד | 14 לא עשה כלום ב ד |
16 לחבירו < ששינה באחד מכל המעשים ב מכל הנעשים ד | 16 אחר < ב | 17 תחלה ב |
18 שבפנים ב ד | 18 שבחוץ ב ד | 18 בתחלה ב ד | 18/19 על גבי המזבח < ב ד | 19 שעל
המזבח] שעל גבי הפרוכת ב < ד | 20 ונתן מקצת מתנות ב ד | 20 על המזבח ב ד | 20 מן
ונשפך, עד המזבח < ב | 20 יביא < דם | 20/21 בתחלה על המזבח | 21 שעל < גבי ב ד |
22 בבית ב ד | 22 הדשן < דברי ר׳ אליעזר ור׳ שמעון וחכמי׳ אומרים אין מטמאין בגדים ואין נשרפין
בבית הדשן ב ד | 22 האחרון הגומר ב ד | 22 כל < ב ד | 24 עד < ב | 25 דברי ר׳ יהודה]
ר׳ יהודה אומר תמות ב ד |

1 ישפך הדם: [10] שני שעירי יום הכיפורים בהגרלה אף על פי שלא הגריל כשרים מצות
הגרילן באהרן אפילו בכהן הדיוט כשרין שני שעירי יום הכיפורים עד שלא הגריל
עליהם רשאי לשנותן בדבר אחר משהגריל עליהן אינו רשאי לשנותן בדבר אחר:
[11] שעיר שלא קרב ברגל יקרב בראש חודש לא קרב בראש חודש יקרב ביום
5 הכיפורים לא קרב ביום הכיפורים יקרב ברגל הבא שמתחילה לא הוקדשו קרבנות
ציבור אלא על מנת ליקרב על מזבח החיצון: [12] מעות שלא קרבו בראשון יקרבו
בשיני לא קרבו בשיני יקרבו להבא חגיגה שלא קרבה בראשון תיקרב בשיני לא קרבה
בשיני תקרב בשלישי מת שעיר המשתלה עד שלא נזרק דמו של ראשון אף על פי שלא
התודה עליו יצא שנ׳ י ע מ ד ח י ל פ נ י י י׳ עד מתי זקוק להיות חי עד ו כ י ל ה מ כ פ ר
10 א ת ה ק ו ד ש ו א ת א ו ה ל מ ו׳ ו א ת ה מ ז׳ דברי ר׳ יהודה ר׳ שמע אומ׳ עד שעת
הוידוי ר׳ יוסי או׳ כך הוא חטאו ועוו ופשעו לפניך: [13] כבש עושין לו מפני אלכסנדריים
שמתלשין בשערו ואו׳ לו טול וצא יקירי ירושלם מלוין אותו עד סוכה ראשונה מפני שעשר
סוכות בתוך שנים עשר מילין היו דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ תשע סוכות בתוך עשרה
מילין היו מערבין מזו לזו אמ׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה יכול אני לעשותן שתי סוכות: [14] שאלו
15 את ר׳ אליע׳ הרי שחלה שעיר המשתלח מהו להרכיבו א׳ להן יכול הוא להרכיב אחרים חלה
משלחו מהו שישלחנו ביד אחר אמ׳ לָהֶם כך נהיה בשלום אני ואתם דחאו ולא מת מהו
שירד אַחֲרָיו וימיתנו אמ׳ להם כך יהיו אויבי המקום וחכמ׳ אומ׳ חלה מרכיבו חלה משלחו
משלחו ביד אחר דחאו ולא מת ירד אחריו וימיתנו: [15] שעיר המשתלח אף על פי שאין
מטמא בגדים מטמא אוכלין ומשקין דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אינו מטמא אוכלין ומשקין מפני
20 שהוא חי ואין החי מטמא אוכלין ומשקין מאימתי מטמא בגדים משיצא לחומת ירושלם
דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומ׳ משיגיע לצוק ר׳ שמע׳ אומ׳ משעת דחייתו לצוק: [16] פרים
הנשרפים ושעירים הנשרפין אף על פי שאין מטמאין בגדים מטמאין אוכלין ומשקין דברי
ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ פרה ופרים הנשרפים מטמאין אוכלין ומשקין שעיר המשתלה אינו
מטמא אוכלין ומשקין מפני שהוא חי וכל שהוא חי אינו מטמא אוכלין ומשקין מאימתי
25 מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ משישליכן לאור
ר׳ שמעון אומ׳ משיצת האור ברובן: [17] היכן שורפין אותן אבית הדשן הגריל חוץ לירושלם
לצפונה של ירושלם חוץ משלש מחנות זוקופין של כהנים מעמידין סביבות המערכה מפני

1 ע׳ י כ״ה ד׳ (ה׳ ג׳) | 4 ג שבועות י״ב | 6 ג פסחים ס״ה | 9 ויקרא ט״ז י׳ | 9/10 שם, שם כ׳ | 11 י מ״ג ד׳
(ו׳ ד׳); ג ס״ו ס״ז | 14 ע׳ לקמן יבמות ג׳; י מ״ג ג׳ (ו׳ ג׳); ג ס״ו: | 18 י מ״ג ד׳ (ו׳ ו׳); ג ס״ז |
21 י שם; ג ס״ח | 26 י שם; ג שם |

1 הכיפורים > מצותן ב ד | 1 אע״פ שלא] לא ב | 1 הגריל > עליו אפילו הכי ב עליהן ד |
1 מן כשרים, עד 3 עליהם > ד | 3 לדבר ב | 3 אחר > פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני לא
קרב בשני יקרב בג׳ ב ד | 4 הסדר הכי בב ד: מעות שלא קרבו, עד בשלשי, שורה 8 (עיין למטה)
אח״כ שעיר שלא קרב 4 (עיין למטה) | 4 שעירי הרגל שלא קרבו ב ד | 5 קרבו ב ד | 5 יקרבו לרגל
שבא ב ד | 5 לקרבנות ב ד | 7 להבא] בשלשי ב ד | 7 בראשונה ב ד | 8 בשלשי > לא קרב
בשלשי תקרב להבא ב ד | 8 זרק | 8 הדם | 9 לפני ה׳ > ב ד | 9 מתי > יבוא ב ד | 10 מן
ואת, עד המז׳ > ב ד | 11 הוא > אומר ב ד | 11 עוו ב ד | 11 לפניך > עמך בית ישראל
ב ד | 11 לו > | 12 שהיו מתלשין ב ד | 12 וצא > טול וצא ב ד | 14 היו > רבי יוסי אומר
חמש סוכות בתוך עשרה מילין היו ב ד | 14 ומערבין ב ד | 14 יכולני ב ד | 15 את אחרים ב ד |
16 מהו לשלחו ב ד | 16 תהיו ב ד | 16 ואני ד ואם ב | 16 ואתם > ב ד | 18 משלחו > ב ד |
19 ומשקין > ב | 20 ואין חי ב ד | 20 מחומות ב ד | 21 ר׳ יוסא] ור׳ יהודה ב ד | 21 משעה
שיגיע ב ד | 22 ושעירים הנשרפין > ב ד | 23 מן וחכמים, עד ומשקין > | 23 ושעיר | 24 ואין חי
מטמא ב ד | 25 חוץ > ב ד | 25 מחומת ב ד | 25 משישליכן > | 26 משיצאת ב | 26 בבית
ב ד | 26 הגריל] הגדול | 27 לשלש ב ד | 27 וזקופין ד זקיפין ב | 27 היו מעמידין ב ד |

1 דיחוק העם כדי שלא יהו קופצין ונופלין לתוך המערכה מדורה אחד השורף ואחד המסייע
בשעת שריפה מטמא בגדים אבל המסדר את המערכה והמצית את האור באליתא אין
מטמא בגדים: [18] שמונה ברכות היה מברך באתו היום על התורה כדרך שמברך בבית
הכנסת על העבודה ועל מחילת העון כסידרן ועל המקדש ברכה בפני עצמה ועל ישראל
5 ברכה בפני עצמה ועל הכהנים ברכה בפני עצמה ושאר תפילה בקשה תחינה שעמך ישראל
צריכין להיושע מלפניך והותם בשומע תפילה כל העם קורין בשלהן כדי להראות חזייתן
לציבור: [19] ר׳ אליעזר או׳ כך סדר קרבנות היו מקריבין פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ
היו קריבין עם תמיד של שחר ואחר כך פר ושעיר הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם
ואחר כך כבשים תמימים היו מקריבין עם תמיד של שחר שנ׳ מ ל ב ד ע ו ל ת ה ב ק ר
10 א ש ר ל ע ו ל ת ה ת מ י ד ואחר כך פר ושעיר הנעשה בחוץ ואחר כך שעיר הנעשה
בפנים שנ׳ מ ל ב ד ח ט א ת ה כ י פ ו ר י ם ואחר כך אילו ואיל העם ר׳ יהודה או׳ משמו
אחד קרב עם תמיד של שחר וששה קריבים עם תמיד של בין הערבים: [20] ויום טוב היה
עושה לכל אוהביו שיצא בשלום מעשה בישמעאל בן קמחית שיצא לדבר עם המלך ערבי
וניתזה צינורא מפיו ונפלה לו על בגדיו ונכנס אחיו ושימש בכהונה גדולה תחתיו וראתה
15 אימן של אילו שני בניה כהנים גדולים בו ביום:

ה (ד) [1] יום הכיפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל
ובתשמיש המיטה ואפילו באנפליא של בגד הקטנים מותרין בכולן ואסורין בנעילת הסנדל
מפני מראית העין: [2] תינוקת סמוך לפירקן מחנכין אותן לפני שנה ולפני שתים בשביל
שיהו רגילין במצות ר׳ עקיבא היה מבטל בית המדרש בשביל תנוקות שיאכילום אבותיהם
20 ומעשה בשמאי הזקן שהיה רוצה להאכיל את בנו בידו אחת וגזרו עליו שיאכילו בשתי
ידיו: [3] האוכל ביום הכיפורים ככותבת הגסה כמוה ובגרעינתה של ארץ יש׳ ר׳ שמע׳ בן
אלעז׳ או׳ ככותבת הנימרין אכל עלי קנים ועלי תאנים ועלי חרובין וכל דבר שאינו ראוי
לאכול פטור עלי כרישין ועלי בצלים ועלי חזרין ועלי ירקות וכל דבר שראוי לאכול חייב
אכל וחזר ואכל אם יש מתחילת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה כדי
25 אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין שתה וחזר ושתה וחזר ושתה אם יש מתחילת
שתיה ראשונה ועד סוף שתיה אחרונה כדי שתית רביעית מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין
כשם שאכילה בכזית כך שתייה בכזית אכילה ושתיה אין מצטרפין שתה ציר ומוריים פטור

3 י מ״ד ה׳ (ז׳ ה׳); ג ע׳ | 7 י מ״ד ג׳ (ז׳ ג׳); ג שם | 10/11 במדבר כ״ה כ״ג | 11 שם כ״ט י״א |
12 י כ״ה ד׳ (ה׳ ה׳), מגלה ע״ג ה׳ (ה׳ ה׳); ג מ״ז | 16 י מ״ד ד׳ (ה׳ ה׳); ג ע״ה: | 18 ג פסחים ק״ט |
19 ג ע״ז: | 21 י שם (ה׳ ג׳) ג פ״א: | 24 ע׳ לעיל פסחים סוף א׳; י מ״ה א׳ (א׳ ג׳); ג כריתות י״ג |

1 דוחק ד דחק ב | 1 קופצין > לראות ב ד | 1 המערכה מדורה] המדורה ב ד (וב״ס נשכחו
הנקודות) | 2 מטמין ב מטמאין ד | 2 באליתא] לאלתר | 2 אין > ב | 3 היה > ב ד | 3 מברך >
עליהן ב ד | 3 שמברכין ב ד > על התורה | 4 העבודה > ועל הודאה ב ד | 5 תחנה ובקשה
ב ד | 6 חותם > וחותם א | 6 שלהן | 7 לצבור] לרבים ב ד | 8 בחוץ] בפנים | 9 כך > שבעת
כבשים תמימים ר׳ עקיבא אומר פר העולה ושבעת ב ד | 9 קריבן ב ד | 10 התמיד > וגו׳ ב ד |
10 בחוץ] בפנים ב ד | 11 בפנים] בחוץ ב ד | 11 הכיפורים > ועולת התמיד ומנחתה ונסכה ב ד |
11 משמו] משום ר׳ אליעזר ב ד | 12 יום טוב ב ד | 12 היה > ב ד | 13 לאוהביו | 13 שיצא
בשלום > | 13 בישמעאל] בשמעון ב ד | 13 ערבית ב ד | 14 תחתיו בכהונה גדולה ב ד |
14 ראתה ב ד | 15 בניה > ב ד | 16 ברחיצה | 16 בנעילת | 17 בתשמיש | 17 באנפיליא ב ד |
17 קטנים ב ד | 18 בפני ב ד | 18 ובפני ב ד | 19 מבטל] מפטיר ב ד | 19 בבית ב מבית ד |
20 מעשה ב ד | 20 שלא רצה ב ד | 20 בידו אחת > ב ד | 20 עליו > חכמים | 20/21 והאכילוהו
בידו ב ד | 21 וכגרעינתה | 21 שבארץ ב ד | 21 ישראל > חייב ב ד | 22 או׳ > אפילו ב ד |
22 עלה | 22 קנים > עלי [עלה ד] גפנים ב ד | 22 עלה | 23 לאכילה ב ד | 23 עלה חזרים
עלה כרשין עלה בצלים עלה ירקות ב ד | 23 לאכילה ב ד | 24 חזר . . חזר | 25 חזר ב ד |
25 וחזר ושתה > ב ד | 27 השותה ב ד |

1 ר׳ אליעזר או׳ השותה מלא לוגמיו הרי זה חייב: [4] מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל
הקל כיצד היו לפניו טבל ושביעית שביעית טבל ונבילה נבילה ותרומה מאכילין
אותו תרומה תרומה ושביעית מאכילין אתו שביעית עד שיארו עיניו מנין היו יודעין שיאורו
עיניו כדי שיכיר מן הרע על היפה ר׳ יהודה אומ׳ עברה שהריחה תוחבין לה בכוש ושהריחה
5 תרומה תוחבין לה ברוטב: [5] לא ינעול אדם סנדל ויטייל בתוך הבית ואפילו ממיטה
למיטה ורבן שמעון בן גמליאל מתיר וכן היה רבן שמעון גמל אומ׳ אם היו רגליו מלוכלכות
בטיט ובצואה מדיחין במים כדי שלא יטנפו כליו היה עובר להקביל פני אביו ופני תלמידו
עובר כדרכו בים ובנהר ואפילו עד צוארו ואינו חושש הזבין והזבות טובלין כדרכן ביום
הכיפו׳ הנידות והיולדות טובלות כדרכן ביום הכי׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה או׳ מן המנחה ולמעלה
10 לא יטבילו עד שתחשך ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ כהנים טובלין בתרומתן ביום הכיפו׳ עם
חשיכה כדי שיאכלו בתרומתן לערב חטאת ואשם ודאי אין מכפרין אלא משכתוב להן מיתה
ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות ואילו הן עבירות קלות עשה
ולא תעשה חוץ מלא תשא ואילו הן עבירות החמורות כריתות ומיתות בית דין ולא תשא
עמהם ר׳ יהודה אומ׳ כל שהוא מלא תשא ולמעלה ולא תשא עמהן תשובה תולה ויום
15 הכיפורים מכפר: [6] ר׳ ישמעאל או׳ ארבעה חלוקי כפרה הן העובר על מצות עשה ועשה
תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו שנ׳ שובו בנים שובבים ארפ׳ משבתי׳:
[7] העובר על מצות לא תעשה ועשה תשובה תולה ויום הכיפור׳ מכפר שנ׳ כי ביום
הזה יכפר עליכם: [8] העובר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה ויום הכיפ׳
תולין וייסורין מכפרין שנ׳ ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם אבל מי
20 שנתחלל בו שם שמים ועשה תשובה אין כח לתשובה לתלות ולא ביום הכיפ׳ לכפ׳ אלא
תשובה ויום הכיפו׳ מכפרין שליש וייסורין שבשאר ימות השנה מכפרין שליש ויום מיתה
ממרק שנ׳ אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון מלמד שיום מיתה ממרק:
[9] חטאת ואשם ומיתה ויום הכיפו׳ כולן אין מכפרין אלא עם התשובה שנ׳ אך אם שב
מתכפר לו ואם לאו אין מתכפר לו ר׳ אלעזר אומ׳ ונקה מנקה הוא לשבים ואינו
25 מנקה לשאינן שבים ור׳ יהודה או׳ מיתה ויום הכיפור׳ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת
עם המיתה ויום המיתה בתשובה: [10] כל המזכה את הרבים אין מספיקין בידו לעבור עבירה

1 י מ״כ ב׳ (ס׳ ה׳); ג פ״ג | 4 י מ״ה ה׳ (ס׳ ד׳); ג פ״ב | 5 י (ס׳ ה׳); ג ע״ז: פ״ח | 11 י מ״ה ב׳ ג׳
(ס׳ ו׳); ג פ״ה: פ״ו | 13 שמות כ׳ ו׳ | 15 י סם (ז׳ ח׳); ג פ״ה: | 16 ירמיה ג׳ כ״ג | 17/18 ויקרא
ט״ז ל׳ | 18 י סם; ג סם | 19 תהלים פ״ט ל״ג | 22 ישעיה כ״ב י״ד | 23 ויקרא כ״ג כ״ח | 24 שמות ל״ד ז׳ |
26 י סם; ג פ״ז |

1 לוגמא ב ד | 1 הרי זה < ב ד | 2 ושביעית < מאכילין אותו ב ד | 2 ונבלה < מאכילין
אותו | 4 בין יפה לרע ב ד | 4 עוברה ב ד | 4 שהריחה < שביעית ב ד | 4 הריחה ב ד | 5 ברוטב]
בכוש | 5 סנדל] מנעל מסומר ב ד | 6 ורבן שמעון בן גמליאל מתיר < ב | 6 בן גמליאל ב ד | 6 רגליו]
ידיו ב ד | 7 מדיחן ב ד | 7 עובר] הולך ב ד | 7 אביו < פני רבו ב ד | 8 בים ובנהר < | 8 כדרכן <
בלילי ב | 8 יום ב ד | 9 טובלין | 9 בלילי יום הכיפורים ב ד < בעלי קריין טובלין כדרכן בלילי
יום [ביום ד] הכיפורים ב ד | 10 יטבול ב יטביל ד | 10 בר׳ יהודה < ב ד | 10 טובלין כדרכן
עם ב ד | 11 מכפרין על מה שכתוב ב ד | 12 עם] על ב | 12 עבירות ואלו הן < ב ד | 12 על
עשה ב ד | 13 ועל לא תעשה ב ד | 13 חמורות ב ד | 14 שהוא < מלא תשא ולמטה תשובה
מכפרת וכל ב ד | 15 או׳ < ב ד | 15 עבר ב ד | 16 משם] ממקומו ב ד | 17 עבר ב ד |
17 תשובה < תשובה ב ד | 18 עליכם < וגומר ב ד | 18 עבר ב ד | 18 דין < מזיד ב ד |
18 תשובה < תשובה ב ד | 19 מכפרין] שבשאר ימות השנה ממרקין ב ד | 19 ובנגעים עונם] וגומר
ב ד | 20 שמים < מזיד ב ד | 20 כח] בה ב < לא ב | 20 יום | 21 שבשאר ימות השנה <
ב ד | 21 ויום < ב ד | 21 ומיתה ב ד | 22 ממרקת ב ד < עם הייסורין ב ד | 22 שנ׳] ועל
זה נאמר | 22 ואם ב ד | 23 אשם | 23 אך < בעשור וגו׳ ב ד | 26 הרי היא כתשובה ב ד |
26 המזכה] המזכה ב | 26 את הרבים] המזכה ב |

1 כדי שלא יהיו תלמידיו נוחלין העולם והוא יורד לשאול שנ׳ כי לא תעזוב נפשי
לשאול לא תתן חסי׳ לר׳ ש׳: [11] וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו
לעשות תשובה כדי שלא יהו תלמידיו יורדין לשאול והוא נוחל העולם הבא שנ׳ אדם
עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו: [12] מגלגלין זכות על ידי זכאי
5 וחובה על ידי חייב להעמיד הימנו פרשיות של זכות הראויות לעמוד הימנו והובה על ידי
חייב להעמיד הימנו פרשיות של חובה הראויות לעמוד הימנו מפרסמין את החניפים מפני
הילול השם שנ׳ ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ונתתי מכ׳ לפניו
הוא ימות בפירסומו: [13] ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ חטא אדם פעם ושתים ושלש מוחלין
לו ארבע אין מוחלין לו שנ׳ נושא עון ופשע וחטאה ונקה עד כאן הוא מנקה
10 מיכאן ואילך אינו מנקה שנ׳ הן כל אלה יפעל א׳ פעמים שלש עם גבר ואו׳
הוקר רגלך מבית רעך פן ישבעך ושנאך: [14] מצות וידוי ערב יום הכיפורים
עם חשיכה אבל אמרו חכמ׳ מתוודה אדם קודם שיאכל וישתה שמא תיטרף דעתו באכילה
ובשתיה אף על פי שהתוודה קודם שאכל ושתה צריך שיתוודה אחר שאכל ושתה שמא
יארע בו דבר קלקלה בסעודה ואף על פי שהתוודה אחר שאכל ושתה צריך שיתוודה
15 בלילי יום הכיפ׳ ואף על פי שהתוודה לילי יום הכיפורים צריך שיתוודה בשחרית ואף על
פי שהתוודה בשחרית צריך שיתוודה במוספין ואף על פי שהתוודה במוספין צריך שיתוודה
במנחה שמא אירע בו דבר קלקלה כל אותו היום והיכן אומרה אחר תפילה והעובר לפני
התיבה ברביעי׳ ר׳ מאיר או׳ יתפלל שבע והותם בוידוי וחכמ׳ אומ׳ מתפלל שבע ואם רצה
לחתום בודוי חותם וצריך לפרוט את החטא שנ׳ אנא חטא העם הזה חטאה
20 גדולה ויעשו להם אלהי זהב . . .
אלא כך אמ׳ המקום מי גרם לכם שתעשו אלקי זהב אני שהרביתי לכם זהב: [15] ודברים
שהתוודה עליהן יום הכיפורים שעבר אין צריך לחזור ולהתוודות עליהם יום הכיפורים הבא
אלא אם עשה כנגדן ועבר עליהם צריך להתוודות עליהם לא עבר עליהם והתוודה עליהם
על זה נאמר ככלב שב על קיאו כ׳ שונה באיולתו ר׳ אליעזר אומ׳ הרי זה
25 משובח שנ׳ כי פשעי אני אדע וחטאתי לנגדי תמיד: [16] ר׳ אלעזר בר׳
יוסי אומ׳ חומר בשעיר מה שאין כן ביום הכיפורים וביום הכיפורים מה שאין בשעיר שיום

1/2 תהלים ט״ז י׳ | 3/4 משלי כ״ח י״ז | 4 ג ב״ב קי״ט | 6 ג פ״ז: | 7 יחזקאל ג׳ כ׳ | 8 י פאה ט״ז ב׳
(ס׳ ה׳), קידושין סוף א׳ | 9 שמות ל״ד ז׳ | 10 עמוס ב׳ א׳ | 10 איוב ל״ג כ״ט | 11 משלי כ״ה י״ז | 11 י מ״ה ב׳
(ס׳ ז׳); ג פ״ז: | 19/20 שמות ל״ב ל״א | 24 משלי כ״ו י״א | 25 תהלים כ״א ה׳ | 25 י סוף מ׳ |

1 כדי < ב ד | 1 את העולם ב ד | 2 מן לא, עד ש׳ < ב ד | 2 בידו < ב ד | 3 כדי
< ב ד | 3 את העולם ב ד | 3 הבא < ב ד | 4 מן עד, עד בו] וגו׳ | 4 ינוס] צום ב | 4 וחובה על
ידי חייב < ב ד | 4 לעמוד ב ד | 5 זכות < הרבות | 6 לעמוד ב ד | 8 לפרסומו ב ד | 8 בר׳
יהודה < ב ד | 9 פעם שתים ד פעמים ב | 9 הוא < ב ד | 9 מנכה א | 9 שנ׳ < כה אמר
ה׳ על שלשה פשעי ישראל וגו׳ ואומ׳ ב ד | 10 הן < | 10 ושלש ב שלשה ד | 10 עם גבר] וגו׳ |
10 פן . . ושנאך] וגומר ב ד | 12 בתוך אכילה ב ד | 13 ושתייה ב ד | 13 שיאכל וישתה ב ד |
13 לאחר אכילה ושתייה ב ד | 14 אירע ב ד | 14 בו < ב ד | 14 אחר אכילה ושתייה ב | 15 בלילי
יום הכפורים] ערבית ב ד | 15 ערבות | 15 שחרית ב ד | 16 שחרית ב ד | 16 במוסף ב ד |
16 במוסף ב ד | 17 במנחה < ואף על פי שהתודה במנחה צריך שיתודה בנעילה | 17 יארע | 17 כל
היום כולו | 17 הוא אמרו | 18 התבה < אומרה ב ד | 18 מתפלל ב ד | 19 החטא < דברי ר׳ יהודה
בן בתירה [פתירה ב] ב ד | 18 שנ׳] אומר | 20 ויעשו . . זהב < ב ד | 20 . . .] ר׳ עקיבה
אומר אין צריך א״כ למה נאמר ויעשו להם אלקי זהב ב ד | 21 לכם] להם ב ד | 22 ליום ב ד |
23 עשה כנגדן] עבר עליהן ב | 23 עבר | 23 שיתודה ב ד | 24 קאו פ | 24 כ׳ . . באולתו] וגו׳
ב ד | 24 אליעזר < בן יעקב ב ד | 25 נגדי פ | 25 וחטאתי, עד תמיד] וגו׳ ב ד | 25/26 ר׳אליעזר
בר׳ שמעון ב ד | 26 מה < ב ד | 26 כן < ב ד | 26 מה < ב ד |

הכיפורים מכפר בלא שעיר ושעיר אינו מכפר בלא יום הכיפו׳: [17] חומר בשעיר שהשעיר 1
מכפר מיד ויום הכיפ׳ עם חשיכה:

סליק פירקא וסליק מסכת יום הכיפורים.

5

סוכה.

א [1] סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה ור׳ יהודה מכשיר א׳ ר׳ יהודה מעשה **א**
10 בסוכת הילני שהיתה גבוהה יותר מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין אצלה ולא אמרו
לה דבר אמרו לו מפני שהיא אשה ואשה פטורה מן הסוכה אמ׳ להן והלא שבעה בניה
תלמידי חכמ׳ היו וכולן היו ישינין בתוכה: [2] סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה במה
דברים אמור׳ מלמעלה אבל מן הצדדין אפילו כולה מליאה חמה כשירה: [3] המסכך על
גבי מיטה ועל גבי אילן שגבוהים עשרה טפחים אם חמתן מרובה מצילתן כשירה אם לאו
15 פסולה: [4] סוכת הרועים וסוכת הקייצין וסוכה גזולה פסולה סיכך בחבלין ובפקיעי עמיר
פסולה סיכך בקנים ובדוקרנים אף על פי שמדביקן זה לזה כשירה: [5] סיכך בהוצני פִּשְׁתַּן
כְּשֵׁרָה: [6] בעניצי פשתן פסולה סיכך בשובלים אם היה הקש מרובה על הדגן כשירה ואם
לא פסולה ר׳ יוסי בר יהודה או׳ סיכך בבלאי כלים כשירה: [7] מסככין בנסרים דברי ר׳
יהודה והחכמ׳ אומ׳ עד שיהא בינו לבין חבירו כמלואו אמ׳ ר׳ יהודה מעשה בשעת הסכנה
20 והיינו זוקפין סולמות ומסככין על גביהן נסרים והיינו ישינים תחתיהם אמרו לו אין שעת
הסכנה ראיה אבל הכל מודים אם יש בנסר ארבעה טפחים צריך שיהא בינו לבין חבירו
כמלואו תולה בה אגוזין ורימונין וגלוסקאות ואשכולות של ענבים ועטרות של שובלין
כשירה לא יאכל מהן אפילו ביום טוב האחרון של חג ואם היתנה עליהם שיאכל מהם
בחג הרי זה מותר: [8] חצר גדולה שמוקפת עמודים הרי עמודים כדפנות עושה אדם את
25 חבירו דופן כדי שיאכל וישתה ולא עוד אלא שאדם זוקף ופורס עליה סדין כדי שלא
תכנס חמה על האוכלין ועל המת ומודים חכמ׳ לר׳ אליע׳ שאין עושין אוהלים כתחילה ביום
טוב ואין צריך לומר בשבת ועל מה נחלקו על מוסיפין שר׳ אליע׳ אומ׳ אין מוסיפין ביום
טוב ואין צריך לומר בשבת וחכמ׳ אומ׳ מוסיפין בשבת ואין צריך לומר ביום טוב:
[9] מעשה בר׳ אליע׳ שהיה מיסב בסוכתו של יוחנן בן אלעיי בקיסריון הגיעה חמה לסוכה א׳

9 י כ״א ד׳ (א׳ א׳); ג ג׳: | 13 י כ״ב ד׳ (ג׳ ג׳); ג כ״א: | 15 י שם (ג׳ ג׳); ג א׳: | 16 כ״ב ב׳ (א׳ ה׳); ג י״ב: | 18 י שם (א׳ ז׳); ג י״ד | 24 י כ״ב א׳ (א׳ א׳); ג כ״ז | 26 ע׳ לעיל שבת י״ב (י״ג) א׳; י שם י״ז ב׳ (כ׳ א׳) | 29 ג כ״ז: |

1 בלא] אלא עד **ב ד** | 4 חסלת מסכת כפורים **ב** סליקא להו תוספתא ממסכת יומא **ד** סליק מסכת יומא **ד**[4] | 9 גבוהה > למעלה **ב ד** | 10 הילני > בלוד **ב׳ ד** | 10 אמר | 11 לה] אחד מהן **ב ד** | 11 ואין אשה חייבת **ב ד** | 11 בנים **ב ד** | 12 היו] > לה **ד** > **ב** | 12 היו ישנין] שרויין **ב ד** | 13 סיכך **ב ד** | 14 שהן גבוהים **ב ד** | 14 טפחים > שהיא גבוהה עשרה טפחים **ב** | 14 אם היתה צלתה [מצלתה **ב**] מרובה מחמתה כשרה **ב ד** | 15 סיככה **ב ד** | 16 פסולה] כשרה **ב ד** | 16 סככה **ב ד** | 16 בקנים] בקוצים | 16 מן בקנים, עד כשרה, אחר פסולה שורה 17 **ב ד** | 16 שדבקן | 16 בזה | 16 (אחר פשתן כתב הסופר **בא** ובפקיעי עמיר פסולה סיכך בקנים ובדוקרנין ומחקה ע״י סימן כזה ○ על אות ראשון ואחרון עי׳ לעיל 156₂₀) | 17 בשבולין | 18 לאו | 18 סככה **ב ד** | 19 אוסרין **ב ד** | 19 שהיינו | 20 והיינו > **ב ד** | 20 ויישינין **ב ד** | 21 סכנה **ב** | 21 צריך > **ב ד** | 21 שאם **ב ד** | 22 תלה **ב ד** | 22 אגוזין > פרסקאות **ב** אפרסקאות **ד** | 22 ואשכולות של] פרכילי **ב** פרכלי **ד** | 22 שבלין | 24 הרי זה > **ב ד** | 25 ושישתה **ב ד** > ושייּשן **ב ד** | 25 זוקף > את המטה **ב ד** | 26 חמה > **ב** | 26 חמה > **ב** | 26 לא על . . ולא על **ב ד** | 27 מן ועל, עד בשבת > **ב** | 29 בן אליעזר | 29 לסוכה > |

1 לו מהו לפרוס עליה סדין אמ׳ לו אין לך כל שבט ושבט שלא העמידו שופט הגיעה
חמה לחצי סוכה אמ׳ לו אין לך כל שבט ושבט שלא העמידו נביא שבט יהודה ובנימין
העמידו מלכים על פי נביאים הגיעה חמה לרגליו של ר׳ אליעזר נטל סדין ופירס על גבי
סוכה הפשיל ר׳ אליע׳ רגליו והלך לו: [10] העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל
5 פסולה ומודה ר׳ אליע׳ שאם יש בגַגָּהּ פותח טפח או שהיתה גבוהה מן הארץ טפח שהיא
כשירה מחצלת של שִׁיהוּפָא ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ושל חילף
גדולה מסככין בה וארוגה אין מסככין בה ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי אומ׳ משום אביו ארוגה
מסככין בה וכן היה ר׳ דוסא או׳ כדבריו: [11] המסכך על גבי עגלה שגבוהה עשרה טפחים
ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ יוסי הישן תחת העגלה כישן תחת המיטה: [12] העמיד
10 ארבעת קורות וסיכך על גבן ר׳ יעקב אומ׳ רואין אותן כל שאילו יחקקו ויש בהן טפח
על טפח על רום טפח כשירה ואם לאו פסולה: [13] וחכמ׳ אומ׳ שתים כהלכתן ושלישית
אפילו טפח ר׳ שמע׳ אומ׳ שלש כהילכתן ורביעית אפילו טפח ר׳ שמעון בן אלעזר או׳
משום ר׳ מאיר שתים בידי אדם ואחת באילן כשירה ועולין לה ביום טוב:

ב ב [1] שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה אף על פי שאמרו אין שבחו של אדם להניח
15 ביתו ברגל ומעשה בר׳ אילעאי שהלך אצל ר׳ אליע׳ ללוד אמ׳ לו מה זה אלעאי אי אתה
משובתי הרגל לא אמרו אין שבחו של אדם להניח ביתו ברגל שנ׳ ושמחת אתה
וביתך: [2] חולים ומשמשיהם פטורין מן הסוכה ולא חולה מסוכן אלא אף מי שחושש
בעיניו וחושש בראשו אמ׳ ר׳ שמעון בן גמליאל פעם אחת חשתי בעיניי בקיסרי והתיר לי
ר׳ יוסי בר׳ שאישן אני ושמשי חוץ לסוכה אמ׳ ר׳ פעם אחת היינו באין אני ור׳ אלעזר
20 בר׳ צדוק אצל ר׳ יוחנן בן נורי בבית שערים והיינו אוכלין תאינים וענבים חוץ לסוכה וכן
היה ר׳ אומ׳ כל סוכה שאינה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה וחכמ׳ אומ׳ אפילו אינה
מחזקת אלא ראשו ורובו בלבד כשירה: [3] מעשה באנשי ירושלם שהיו משלשלין מיטותיהן
בחלונות שהן גבוהים עשרה טפחים והיו ישינים תחתיהם, פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה
שומרי העיר ביום חייבין בלילה ופטורין ביום שומרי העיר בלילה חייבין ביום ופטורין
25 בלילה שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורין בין ביום ובין בלילה הולכי דרכים חייבין
בלילה ופטורין ביום שומרי גנות ופרדיסין פטורין בין ביום בין בלילה א׳ ר׳ אלע׳ בר׳
צדוק כשהייתי למד תורה אצל ר׳ יוחנן בן החורוניות וראיתיו שאוכל פתו חריבה שהיו

4 י כ״ב ג׳ (א׳ י״ב); ג י״ט: כ׳ | 8 ג ז׳: | 9 י כ״א ד׳ (א׳ א׳); ג שם | 14 י כ״ג א׳ (ב׳ ה׳); ג כ״ז: | 16 דברים י״ד כ״ו (וע׳ דברים ט״ז י״ד) | 17 י שם; ג כ״ה, יומא ע״ט | 23 י סוף א׳; ג י״ט | 26/27 לקמן עדיות ג׳; ג יבמות ט״ו:

1 להו **ב** | 2 ושבט > מישראל **ב** | 2 העמיד **ב ד** | 2 נביא > הגיע חמה לחצי סוכה אמר לו מהו לפרוס עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבט שלא העמיד שופט **ב ד** | 3 את הסדין ופרסו **ב ד** | 4 את רגליו ר׳ אליעזר | 4 אל הכותל **ב ד** | 5 פסולה > **ב ד** | 5 יש בגבהן [בגבה **ב**] טפח | 6 שיהופא] חשופא **ב ד** | 6 בה > של קנים **ב ד** | 6 חלף **ב ד** | 7 ארוגה **ב** ארוכה **ד** | 7 אביו] אמו | 7 ארוכה | 8 דוסא] יוסא **ב** | 8 סיכך **ב ד** | 8 שהיא גבוהה **ב ד** | 8 טפחים > **ב ד** | 10 ארבעה **ב ד** | 10 גביהן **ב ד** | 10 כל שאלו] שאם **ב ד** | 12 שלישית **ב ד** | 15 את ביתו **ב ד** | 16 משום שנא׳ **ב ד** | 16/17 בחגיך **ב ד** | 17 חולין | 17 אפילו חש **ב ד** | 18 בעיניו] בראשו **ב ד** | 18 בראשו] בעינו **ב ד** | 18 גמליאל מעשה וחשתי **ב ד** | 18 בקיסריון **ב** בקיסרין **ד** | 19 לישון **ב ד** | 19 פעם אחת > **ב ד** | 19 כשהיינו **ב ד** | 19 אליעזר | 20 לבית **ב ד** | 21 שאין בה **ב ד** | 23 שגבוהים **ב ד** | 23 טפחים] ומסככין על גביהן **ב ד** | 23 וישנים **ב ד** | 23 היוצא חוץ לסוכה | 24 פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה **ב ד** | 24 פטורין בלילה וחייבין ביום **ב ד** | 25 מן פטורין, עד בלילה > **ב** | 25/26 דרכים פטורין [> מן הסוכה **ב**] ביום וחייבין בלילה **ב ד** | 26 ופרדסית **ב ד** | 26 פטורין בלילה [בלילה > **ב**] וחייבין ביום **ב ד** | 27 תורה > **ב ד** | 27 החרנית **ב** החרבות **ד** | 27 ראיתיו | 27 שהוא אוכל **ב ד** | 27 פת **ב ד** |

1 שני בצרות באתי ואמרתי לאבא אמ' לי הולך לו זיתים הולכתי לו זיתים נטלן ונסתכל
בהן וראן שהן לחים אמ' לי אינו אוכל זיתים באתי ואמרתי לו לאבא אמ' לי לך ואמור
לו חבית מנוקבת היתה אלא שסתמוה שמרים כדברי בית הילל להודיעך כח שאוכל חולין
בטהרה שאף על פי שמתלמידי בית שמי היה לא היה נוהג אלא כדברי בית הילל:
5 [4] היה אוכל בסוכה וירדו עליו גשמים ועמד והלך לו אף על פי שפסקו גשמים אין מחייבין
אותו לחזור אלא עד שיגמור היה ישן בסוכה וירדו עליו גשמים ועמד והלך לו אף על פי
שפסקו גשמים אין מחייבין אותו לחזור אלא עד שיֵעור: [5] מפני ארבעה דברים המאורות
לוקין על כותבי פלסתר ועל מעידי עדות שקר ועל קוצצי אילנות טובים ועל מגדלי בהמה
דקה מפני ארבעה דברים בעלי בתים ישר' נמסרין למלכות על ששוהין שטרות פרועין ועל
10 שמלוין בריבית ועל שפוסקין ואין נותנין ומי שספק בידו למחות ואינו מוחה: [6] בזמן
שהמאורות לוקין סימן רע לכל העולם משלו משל למה הדבר דומה למלך שעשה סעודה
והזמין האורחים כעס עליהם וא' לשמש ונטל את הנר מלפניהם ונמצאו כולן יושבין בחשיכה
ר' מאיר אומ' בזמן שהמאורות לוקין סימן רע לשונאי ישר' מפני שהן לימודי מכות מושלו
משל למה הדבר דומה לסופר שנכנס לבית הספר וא' הביאו לי רצועה מי דואג מי שלַמוד
15 ללקות בזמן שחמה לוקה סימן רע לאומות העולם לבנה לוקה סימן רע לאומות העולם
וסימן טוב לישר' שגוים מונין לחמה וישר' ללבנה בזמן שלוקה במזרח סימן רע ליושבי
מזרח במערב סימן רע ליושבי מערב באמצע סימן רע לכל העולם בזמן שנהפכו כמין דם
פורענות של חרב באה לעולם כמין שק פורענות של דבר ושל רעב באה לעולם בזמן
שלקו בכניסתן פורענות שוהא לבוא ביציאתן פורענות ממהרת לבוא ויש או' חילוף הדברים
20 אין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלוהיה לוקה עמה שנ' ובכל אלהי מצרים
אעשה שפטים אני יי' בזמן שישראל עסוקין בתורה אין דואגין מפני אילו שנ'
כה אמ' יי' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו
כי יחתו הגוים מהמה: [7] לולב העשוי כמין חרות ושנפרצו רוב עליו פסול ערבה
של בעל ושבהרים כשירה אם כן למה נאמר ערבי נחל פרט לצפצפה איזו היא צפצפה

4 ע' לקמן יבמות סוף ח' | 5 י כ"ג ג' (ג' י'); ג כ"ט | 7 ג סס | 10 ג סס | 20/21 שמות י"ב י"ג |
22 ירמיה י' ב' | 23 י כ"ג ג'(ג' ח' ג'); ג כ"ט, ל"ג | 24 ויקרא כ"ג מ' |

1 לו > | 1 ונטלן | 1 והסתכל ב ד | 2 וראה ב ד | 2 לי > ב ד | 2 לו > ב ד | 3 חבית
> ב ד | 3 היתה > כדברי ב"ה ב ד | 3 כדברי ב"ה > ב ד | 3 כח > ב ד | 3 שהיה
אוכל ב ד | 3 חוליו ב | 4 על פי > הוא ב ד | 4 היה > ב ד | 4 הילל > לעולם הלכה כדברי
ב"ה הרוצה להחמיר [נכתב שתי פעמים ב ב] על עצמו לנהוג כדברי ב"ש וכדברי ב"ה על זה [עליו ד]
נאמר הכסיל בחושך הולך התופס קולי ב"ה וקולי ב"ש הרי זה רשע אלא [> אם ב] כדברי ב"ש בקוליהין
[בקוליהון ד] וכחומריהון [ובחומריהון ד] אם [או ד] כדברי בית הלל כקוליהון [בקוליהון ד] וכחומריהון
[ובחומריהון ד] ב ד | 5 ועמד > ב ד | 6 לחזור > אלא ב ד | 6 והלך ועמד לו ב והלך ד |
7 אלא > ב ד | 7 עד > שיגמור ב | 7 שיעור > היה ישן בסוכה וירדו עליו גשמים ועמד והלך
לו אע"פ שפסקו גשמים אין מחייבין אותו לחזור ב | 7 מאורות ב ד | 8 על] מפני ב ד | 8 פלסטיר ב |
8 ומפני . . ומפני ב ד | 8 מגדלי בהמה דקה, לפני קוצצי אילנות טובים ב ד | 9 דברים > נכסי
ב ד | 9 בתי ב ד | 9 על ששוהין] מפני שכובשין ב ד | 9 פרועין > | 9/10 ומפני מלוי ב ד |
10 ומפני ב ד | 10 ומי > ב ד | 10 ושספק בידן ב ד | 10 ממחין | 11 לעולם ד לאומות העולם ב |
11 למה הדבר דומה > ב ד | 11 למלך > בשר ודם ושבנה פלטרין ושכללם [ושכללה ב] ב ד |
11 שעשה] והתקין בה ב ד | 12 ואחר כך הכניס את האורחין ב ד | 12 נטול | 13 היה ר' מאיר
ב ד | 13 מן מפני, עד מכות > | 13 משלו ב ד | 14 למה הדבר דומה > ב ד | 14 מי > הוא
ב ד | 15 להיות לוקה ב ד | 15 לאומות העולם] לשונאיהן של ישראל ב ד | 16 מישראל > מונין
ב ד | 17 לכל > ב | 17 שנהפכו > זויה | 18 כמין שק > | 19 בכניסתן > ב | 20 שאין אלה שלה
ב ד | 20 לוקין ב ד | 20 מן אין, עד יי' > ד 4 | 21 אעשה . . ה'] וגו' ב ד | 21 מפני אילו]
מכל אלה ב מכל ד | 22/23 מאותות . . מהמה] וגו' ב ד | 23 או שנפרצו ב ד | 24 לצפצף ב ד |
24 צפצף ב ד |

1 העשוי כמסר איזו היא ערבה פסולה קנה שלה לבן עלה שלה עגול: [8] הדס וערבה שנקטמו
ותמרות עולות מתוכן כשרים שיעור הדס וערבה שלשה טפחים ובלולב ארבעה ר' טרפון
אומ' באמה בת חמשה טפחים וארבעה מינין הללו כשם שאין פוחתין מהם כך אין מוסיפין
עליהן: [9] אין בידו אתרוג לא יטול בידו פריש אפילו דבר אחר היו כמישין כשרין יבשין
5 פסולין ר' יהודה אומ' אף יבישין כשרין א' ר' יהודה מעשה בבני כרכין שהיו מורישים
לולביהם לבניהם בשעת הדחק אמרו לו אין שעת הדחק ראיה: [10] לולב בין אגוד בין
שאינו אגוד כשר לא יאגדנו ביום טוב אבל נוטל הימנו שרביט ואוגדו אין אוגדין את
הלולב אלא ממינו דברי ר' יהודה ר' מאיר אומ' אפילו במשיחה א' ר' מאיר מעשה באנשי ירושלם
שהיו אוגדין את לולביהן בגימונות של זהב או' לו משם ראיה אף הן היו אוגדין אתו כמינו
10 למטה אמר ר' אלעזר בר' צדוק כך היו אנשי ירושלם עושין נכנס לבית הכנסת לולבו בידו
עמד לתרגם ולעבור לפני התיבה לולבו בידו לקרות בתורה ולישא את כפיו מניחו בארץ יצא
מבית הכנסת לולבו בידו נכנס לנחם אבלים לולבו בידו נכנס לבקר חולים לולבו בידו נכנס לבית
המדרש נותנו לעבדו או לשלוחו ומחזירו לביתו: [11] יום טוב הראשון של חג אין אדם
יוצא ידי חובתו בלולבו של חבירו אלא אם כן נותנו במתנה גמורה לחבירו ומעשה ברבן
15 גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ולא היה עמהם לולב נטל רבן גמליאל לולב בדינר של
זהב וכיון שיצא בו ידי חובתו נתנו מתנה גמורה לחבירו כדי שיצאו כולן ידי חובתן ואחר
כך החזירוהו לו ר' יוסי אומ' יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כיון שיצא בו
ידי חובתו אסור לטלטלו:

ג [1] לולב דוחה את השבת בתחילתו וערבה בסופו מעשה וכבשו עליה ביתוסין אבנים
20 גדולות מערב שבת וידעו בהן עמי הארץ וגררום והוציאום מתחת אבנים בשבת לפי שאין
ביתוסין מודין שחיבוט ערבה דוחה את השבת ערבה הלכה למשה מסיני ואבא שאול מביאו
מן המקרא שנ' ערבי נחל שתים אחת ללולב ואחת למזבח ר' אליעז' בן יעקב או' כך
הוא אומ' ליה ולך מזבח ליי' ולך מזבח: [2] שמונה עשר יום ולילה אחד גומרין בהן את
ההלל ואילו הן שמונת ימי החג ושמונת ימי חנוכה יום טוב הראשון של פסח ולילי יום
25 טוב של פֶּסַח וְיוֹם טוֹב הָרִשׁוֹן שֶׁל עֲצֶרֶת: [3] ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסין צלוחית
של מים של ניסוך בחג ר' אליעזר בן יעקב אומ' בו המים מפכין מלמד שמפכפכין

1 י סס; ג סס | 4 כ"ג ד' (ג' ד' ה'); ג ל"ד | 6 י סס (ג' ס'); ג ל"ג | 10 י כ"ד ח' (ג' י"ח); ג מ"ח: |
13 י כ"ד ג' (ד' ג'); ג מ"ח: | 19 י כ"ד ג' (ד' ח'); ג מ"ג: ל"ד | 23 י כ"ד ג' (ד' ה'); ג ערכין י' |
25 מ מדות ח' ו'; י שקלים כ' ח' (ו' ג'); ג מ"ס | 26 יחזקאל מ"ז ב' |

1 כמין מסר ב ד > איזו היא ערבה כשרה קנה שלה אדום ועלה ארוך ב ד | 1 שנקטמו ב ד |
2 תמרות העולות ב ד | 2 כשירות ב ד | 2 ולולב ב ד | 2 ארבעה > טפחים ב ד | 3 בת] של
ב ד | 3 ארבעה | 4 אם אין לו ב ד | 4 לא יטול עמו ב ד > לא ב > רמון ב ד | 4 אפילו] ולא
ב ד | 4 כמושין | 5 אף] אם היו ב ד | 5 בבני] באנשי ב ד | 7 כשר > ר' יהודה אומר אגוד כשר
ושאינו אגוד פסול ב ד | 8 במינו ב ד | 8 מאיר > ב ד | 9 אמרו לו ב ד | 10 מלמטה ב ד |
10 עושין] נוהגין ב ד | 11 בידו > עמד ב ד | 12 מן נכנס לבקר, עד בידו > ב ד | 13 לעבדו]
לבנו ב ד | 13 לתוך ביתו ב ד | 14 נותנו > לו ב ד | 14 לחברו > ב ד | 15 נטל] לקח ב ד |
15/16 של > ב של זהב > ד | 16 לחברו מתנה גמורה וחברו לחברו ב ד | 16 כדי] עד ב ד |
16 ידי חובתן > ב | 16/17 ואחר כך > | 17 שחל להיות בשבת > ב ד | 19 ביתוסין] בין א
ביתסין ב | 20 וידעו] הכירו ב ד | 20 הארץ > ובאו ב ד | 20 וגדרום ב | 21 מביאו] אומר ב ד |
22 מן התורה ב ד | 22 וערבי ב ד פ | 22 מן שתים, עד ללולב > ב | 22 אחת] ערבה | 22 ואחת]
וערבה ב ד | 23 היו אומרין ב ד | 23 וליך | 23 המזבח ב ד | 22 ליה ולך המזבח ב ד | 23 יום
> בשנה ב ד | 23 אחת ב ד | 23 גומרין] קורין ב ד | 24 ולילו ב ד | 24/25 מן יום, עד פסח
> ב ד | 25 הראשון ב ד | 26 מים מפכים ב ד פ |

ועולין כמין פי הפך הזה עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית וכן הוא אומ' כצאת
האיש קדימה וקו בידו וימד אלף באמה ויעבירני במים מי
אפסים מלמד שאדם עובר במים עד קרצוליו דבר אחר וימד אלף ויעבירני
במים מי ברכים מלמד שאדם עובר במים עד ברכיו: [4]דבר אחר מי ברכים מים
שמתברכין והולכין: [5]וימד אלף ויעבירני במים מי מתנים מלמד שאדם עובר
במים עד מתניו: [6]וימד אלף ויעבירני נחל אשר לא אוכל לעבור
יכול לא יעבירנו ברגל אבל יעבירנה בסוכי יכול יעבירנו בספינה קטנה ת"ל כי
גאו המים מי סחו גאו מלשוט: [7]יכול לא יעבירנו בספינה קטנה אבל יעבירנו
בספינה גדולה תלמ' לומ' כל תלך בו אני שיט: [8]יכול לא יעבירנו בספינה
גדולה אבל יעבירנו בבורני גדולה תלמ' לומ' וצי אדיר לא יעברנו וכן הוא
אומ' והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם חציים אל
הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון בק' ובח' יהיו: [9]יכול
שנתערבו מעיינות אחרים בו ת"ל ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית
דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנידה ולאין הולכין לים הגדול ולימה של
טבריא ולימה של סדום כדי לרפאות מימיו שנ' ויאמ' אלי המים האלה יוצאים
אל הג' לי' הקדמונה זה ימה של סדום וירדו אל הערבה זה ימה של טבריא
ובאו שם אל הים הא' וירפו המים זה הים הגדול והיה כל נפש החיה
אשר ישרץ על כל אשר יבוא שם הנחל יחיה והיה הדגה רבה
מאוד ובאו שם המים האלה וירפו וחי על כל אשר יבא שם הנחל
ואו' והיה יעמדו עליו דוגים כעין גדי ועד עין עגלים משטח
לחרמים יהיה למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה מאד:
[10]ואומ' בצאתיו ובבואיו לא ירפו למלח נתנו ואו' ועל הנחל יעלה
על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבל עלהו ולא יתם פריו
לחרשיו יבכר כי מימיו מן המק'ח' יוצ' וה' פר' למ' ועלהו לתרופה
מלמד שכל מי בראשית עתידין להיות יוצאין כמין פי הפך: [11]כך היתה הבאר שהיתה
עם ישראל במדבר דומה לסלע מלא כברה מפכפכת ועולה כמפי הפך הזה עולה עמהן

1/2 סס, סס ג' | 2 סס, סס ד' | 5 סס | 6 סס, ה' | 7 סס | 9 ישעיה ל"ג כ"ד | 10 סס | 11 זכריה י"ד ה' |
13 סס י"ג א' | 14 ע' י כתובות ל"ה ב' (י"ב ג'); ע' לקמן ב"ק ט' | 15 יחזקאל מ"ז ח' | 16 סס | 17 סס
סס ט' | 17/18 סס | 20 סס סס י' | 22 סס סס י"א | 22 סס סס י"ב | 25 ג שבת ל"ה; ש מוקש |

1 ועולין] וויצאין ב ד | 1 כמי ב כמו ד | 1 פי < ב ד | 1 ועתידין ב ד | 1 אומ' < ב |
1 בצאת ב ד פ | 2 קדים ב ד פ | 2 מן מי, עד 3 במים < ב | 3 קרסוליו | 3 דבר אחר < |
4 מי] מים ב | 6 במים] בו | 6 ויעבירני < ב ד] | 7 בסוכי] בסחוי ב בסחו ד < ת"ל כי גאו
המים מי סחו יכול לא יעברנו בסחו אבל ב ד | 7 קטנה] גדולה ב | 8 גאו מלשוט] מלהשיט ב
מלשוט ד | 10 בברני | 10 וכן הוא < ב ד | 11 ואומר ב ד | 11 והיה < ב ד | 11 מן חציים,
עד יהיו < ב ד | 13 יתערבו ב ד < במו ב בם ד | 13 בו < ב ד | 13/14 לביתי . . ירושלם]
וגומר מקום אחד ב ד < הוא ב | 14 לאן ב ד | 15 את מימן ב ד | 16 אל הגלילה הקדמונה
ב ד פ < ירדו אל הערבה ובאו הימה אל הימה [< המוצאים ונרפאו המים ב] וגו' המים האלה
יוצאין אל הגלילה הקדמונה ב ד | 17 ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו ב ד פ | 17 והיה]
ואומר ב ד | 17 חיה ב ד פ | 18 על] אל ב פ | 18 נחלים ב ד פ | 18 יהיה א ב ד | 19 כי
באו שמה ב ד פ | 19 מים ב ד | 19 וירפאו ב ד פ | 19 על < ב ד פ | 19 יביא שמה ב ד
פ | 19 הנחל < | 20 ועמדו ב ד | 20 דיגים | 20 מעין פ, מן כעין, עד 21 מאוד < ב ד |
21 יהיו פ | 22 בצאתו ב ד פ | 22 מן לא, עד נתנו < ב ד | 23/24 על . . לתרופה] וגו'
ב ד | 24 לחדשיו פ | 24 ח'] המה פ | 24 וה'] והיו פ | 25 כמפי ב ד | 26 מפרפר ועולה |

להרים ויורד עמהם לגיאיות במקום שישראל שרויין היא שורה כנגדן כנגד פתחו של אהל
מועד נשיאי ישראל סובבין אותה במקלותיהם ואומרין עליה את השירה שנ' עלי באר
ענו לה המים מבעבעין ועולין כעמוד למעלה וכל אחד ואחד מושך במקלו איש לשבטו
ואיש למשפחתו שנ' באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק
במשענותם: [12]וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא
וגו' סובבת בכל מחנה י"י ומשקה על פני הישימון והיא נעשית נחלים גדולים שנ'
ונחלים ישט' והן יושבין באיסיפקאות ובאין זה אצל זה שנ' הלכו בציות נהר:
[13]העולה דרך ימין יורד דרך ימין העולה דרך שמאל יורד דרך שמאל מה שמתמצין ממנו
נעשין נהר גדול והולכין לים הגדול ומביאין משם כל חמדת העולם שנ' זה ארבעים שנה
י"י אלהיך עמך לא חסרת דבר: [14]שני ספלים של כסף היו בראשו של מזבח
אחד של מים ואחד של יין מערבי של מים היה דרך הרגילה למזרחי של יין מערה של
מים בתוך של יין עירה של יין בתוך של מים יצא ר' יהודה או' של סיד היו אלא שהיו
מושחרין מפני היין ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין שבהן יורדין לסילון ושבנאו מי שבנה
את ההיכל: [15]יורדין לשית ונבלעין בתוכו שנ' בקדש הסך נסך שכר לי"י עשה
לו המקום שיבלע מקדושה ר' יוסי אומר שית היה נקוב לתהום שנ' אשירה נא לידידי
שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בבעל שמן, ויעזקהו ויסקלהו
ויטעהו שורק וי' מג' בת' וי' מג' בתוכו זה היכל יקב חצב בו זה מזבח, וגם
יקב חצב בו זה השית ר' אלעזר בר' צדוק אומ' לול קטן היה בין כבש האולם ולמזבח
למערבו של כבש אחת לששים ולשבעים שנה פירחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין
קרוש כעיגולי דבילה ומֹעלין ושורפין אותו בקדושה שנ' בקודש הסך נסך שכר
לי"י כשם שניסוכו בקדושה כך שריפתו בקדושה: [16]מאימתי מנסכין אותה עם איברי תמיד
שכבר היה מעשה בביתסי אחד שניסך על רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהם ונפגמה קרנו
של מזבח ובטלה עבודה בו ביום עד שהביאו גוש של מלח ונתנוהו עליו כדי שלא יראה
פגום שכל מזבח שאין בו לא קרן ולא כבש ולא יסוד פסול ר' יוסי בר' יהודה אומ' אף
הסובב ניסוך המים כל שבעה ר' יהודה אומר כל שמונה שר' יהודה אומ' כלוג היה מנסך
כל שמונה וחכמ' אומ' כל שמונה נמצאת המרבה במים מיעט ביין והמרבה ביין מיעט במים:
[17]החג אין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא לפיכך אם נפסלו או נטמאו יצאו לבית
השריפה אבל חבית וצלוחית עצמה מועלין בהם מפני שגופן הקדש: [18]אמ' ר' עקיבא

2/3 במדבר כ"א י"ז | 4 סס סס י"ח | 5 סס, סס, י"ח י"ט | 6 סס סס כ' | 7 תהלים ע"ח כ' | 7 סס ק"ה מ"א |
9/10 דברים ב' ז' | 10 י כ"ד ג' (ד' ו'); ג מ"ח | 15 ישעיה ה' ב' | 20 במדבר כ"ח ז' | 21 י סס;
ג יומא כ"ו: | 27 י סס (ד' ז'); ג זבחים מ"ד, מעילה י"ג | 28 לקמן כ"ה א'; י כ"ה (א ג'); ג סס ט"ז |

1 ויורדת ב ד | 1 שורין ב ד | 1 הוא | 1 כנגדן < במקום גבוה ב ד | 2 באין וסובבין ב ד |
2 שנ' < ב ד | 3 לה < עלי באר ב ד | 3 והמים ד < ב | 4/5 כרוה . . . במשענותם] וגו'
ב וגם ד | 5 וממתנה . . הגיא < | 6 וגו'] היא | 6 את כל ב ד | 6 י"י] ישראל ב ד | 6 ומשקה <
את כל הישימון שנאמר ונשקפה ב ד | 6 גדולים < ב ד | 7 נחלי | 7 ישטפו ב ישטפוה ד | 8 יורד] עולה
ב ד | 8 יורד] עולה ב ד | 8 שמאל < כן ב ד | 8 מה] כן מים ב ד | 8 מתמצין | 8/9 הימנה היא
נעשית נחל גדול ב ד | 11 היה] הרי | 11 עירה ב ד | 12 עירה] או ב ד | 13 משחירין ב ד |
13 משבנה ד < שלמה ב ד | 14 ההיכל < הן ב ד | 14 לשית ומנקבן ב ומבקעין ד < אותו
ב ד | 14 הסך . . לה' < ב ד | 15 בקדושה ב ד | 16 כרם . . שמן] וגומר ב ד | 17 ויבן . .
בתוכו < ב ד | 18 כבש < ב ד | 19 לששים < או ד < ב | 19 לשבעים ב ד | 20 מעלין
ב ד | 20 שכר לי"י < ב ד | 22 בביתוסי | 23 בו ביום < ב ד | 23 גוש < אחד ב ד | 23 ונתנו
ב ד | 23 יראה < מזבח ב ד | 24 בו] לו ב ד | 24 ולא כבש < | 26 וחכ' אומרים שלשת לוגין
ב ד | 26 נמצאת < אומרו ב ד | 26 ממעיט בימים והמרבה בימים ממעט במים ב ד | 27 מי החג
חייבין ב ד | 27 נפסלו] לנו ב ד | 27 שנטמאו ב ד | 28 שהן גופן ב ד |

אמרה תורה הבא שעורים בפסח מפני שהוא פרק שעורים שתתברך עליו תבואה הבא
1 חיטים ביכורים עצרת שהוא פרק חיטים שיתברכו עליך פירות האילן נסך מים בחג שהוא
פרק גשמים שיתברכו עליך גשמים שנ' והיה אשר לא יעלה מאת משפחות
הא' א' ירושלם להשתחוות למלך י"י צבאות ולא על' יה' הג' ואם
משפ' מצ' לא תע' ולא באה ולא על' וג':
5
ד [1] בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים רואין מבפנים ונשים
ד מבחוץ כיון שראו בית דין שהן באין לידי קלות ראש עשו שלש גזוזטראות בעזרה כנגד
שלש רוחות ששם נשים רואות בשמחת בית השואבה וכשהיו רואין שמחת בית השואבה
לא היו מעורבין: [2] חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות ואומרין לפניהם
דברי תושבחות מה היו אומר' אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יימחל לו יש מהן שהיו
10 אומ' אשריך ילדותי שלא ביישה את זקנותי אילו אנשי מעשה ויש מהן אומ' אשריך זקנותי
שתכפר על ילדותי אילו בעלי תשובה: [3] הילל הזקן אומ' למקום שלבי אוהב שם רגליי
מוליכות אותי אם תבוא לביתי אבוא לביתך ואם לא תבוא לביתי לא אבוא לביתך שנ' בכל
המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך: [4] מעשה ברבן
שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמונה אבוקות של אור ואין אחד מהן נוגע לארץ כשהוא
15 משתחוה מניח אצבעו על הריצפה שוהה ונושק וזוקף מיד: [5] אמ' ר' יהושע בן חנניה כל
ימי שמחת בית השואבה לא היינו רואין שינה אלא משכימין אנו לתמיד של שחר ומשם
לבית הכנסת ומשם לבית המדרש משם לתפילת מוספין ומשם למוספין משם לאכילה ושתייה
משם לתפילת המנחה ומשם לתמיד של בין הערביים משם לשמחת בית השואבה: [6] אמ'
ר' יהודה כל מי שלא ראה דיפלסטון של אלכסנדריא לא ראה כבוד גדול לישראל כל
20 ימיו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים מסטיו פעמים שהיו בה כפלים כיוצאי מצרים
ושבעים ואחת קתדראות היו בה של זהב כנגד שבעים ואחד זקנים וכל אחת ואחת עשויה
מעשרים וחמש ריבוא ובימה של עץ היה באמצע וחזן הכנסת עומד על הקרן והסודרין בידו
נטל לקרות הלה מניף בסודרין וכל העם עונין אמן על כל ברכה וברכה הלה מניף בסודרין
וכל העם עונין אמן ולא היו יושבין מעורבבין אלא זהבים בפני עצמן וכספין בפני עצמן
25 ונפחים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וטרסיים בפני עצמן כדי שיהא אכסנאי בא ומיטפל
לאומנתו ומשם היתה פרנסתו יוצאה: [7] ולוים בכינורות ובנבלים ובמצלתיים ובכל כלי שיר

3 זכריה י"ד י"ז | 6 י כ"ה ב' (ה' ג'); ג כ"ה: | 9 י שם (ה' ד'); ג מ"ג | 12 י שם; ג שם | 13/14 סמות כ' כ"ח | 14 י שם; ג שם | 16 י שם (ה' ג') | 19/20 י שם (ה' א'); ג כ"א | 20 ג כ"א כ"ג: |

1 הבא > עומר ב ד | 1 מפני שהיא ב ד | 1 כדי שתתברך עליה ב ד | 2 בכורים חטים ב | 2 בעצרת ב ד | 2 פרק חיטים] פרק אילן ב ד > כדי ב ד | 2 הבא ניסוך המים ב ד | 2/3 שהיא פרק גשמים] כדי ב ד | 3 ואומר ב ד | 4 לירושלם ב ד | 5 לא באה ב ד | 6 רואין > | 6 היו > | 6 ונשים רואות > ב ד | 7 וכשראו ב ד | 8 שלש > ב | 8 יושבות ורואות ב ד | 8 מן וכשהיו, עד השואבה > ב ד | 9 ולא ב ד | 10 ומי] וכל מי ב ד | 10 לו > ב | 10 שהיו > ב | 11 אשרי ב ד | 11 מהן > שהיו ב ד | 12 שתכפרי ב ד | 12 אילו בעלי תשובה > ב | 12 לשם ב ד | 13 אם > אתה ב ד | 13 לביתי > אני ב ד | 13 אם אתה לא ב ד | 13 לביתי > אני ב ד | 15 ולא היה אחד מהן נוגע בארץ ב ד | 16 אצבעו > בארץ ב ד | 16 על גבי | 17 אלא > ב ד | 18 ומשם לבית המדרש > ב | 18 לתפלת מוספין > ב ד | 19 לתפילת המנחה] לבית המדרש ב ד | 20 מי > ב ד | 20 דפלסטטון ב בדפלסכיון ד | 20 אלכסנדריא > של מצרים ב ד | 20 גדול > ב ד | 20/21 מימיו ב ד | 21 היו שם כפלים ב ד | 22 קטדראות של זהב היו שם ב ד | 22 זקן ב ד | 22 ואחת עשויה > ב ד | 23 היה > ב ד | 23 על הקרן > | 24 נטל] החל והלה ב ד | 24 וכל העם] והן ב והיו ד | 24 מן הלה, עד 25 אמן > | 26 וגרדיין . . טרסיין . . ונפחין ב ד | 26 עצמן > וכל כך למה ב ד | 26 ונטפל ב ד | 27 היתה > ב ד | 27 פרנסה ב ד | 27 ובמצלתיים > | 27 וכל ב ד |

1 בלא מספר מה הוא אומ' הנה ברכו את י"י כל עבדי י"י: [8] יש מהן אומ' שאו
ידיכם קודש וברכו את י"י: [9] כשהיו נפטרין זה מזה מה היו אומ' זה לזה יברכך
י"י מציון וראה בטוב ירושלם כל ימי חייך וראה בנים לבניך
שלום על ישר': [10] קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו ר' יהודה אומ' אין פחות משבע
5 ולא יותר משלש עשרה שלש לפתיחת שערים האו' על פתיחתן אינו אומ' על נעילתן
האו' על נעילתן אינה או' על פתיחתן שלש לגבי מזבח האו' לפני מזבח אינו או' למעלה
עשירית האו' למעלה עשירית אינו או' לפני מזבח: [11] כיצד שלש להבטיל את העם מן
המלאכה חזן הכנסת נוטל חצוצרות ועולה לראש הגג לגובהה של עיר נטל לקרות סמוכין
לעיר בטילין סמוכין לתחום מתכנסין ובאין לתוך התחום ולא היו נכנסין מיד אלא ממתינין
10 עד שיכנסו כולן ונכנסין כולן בבת אחת ממתי נכנס משימלא לו חבית מים ויצלה לו דג
וידליק לו את הנר: [12] כיצד שלש להבדיל בין קודש לחול חזן הכנסת נוטל חצוצרת
ועולה לראש הגג לגובה של עיר נטל לקרות מעבירין תבשיל מעל גבי כירה ומטמין לו
מיחם ומדליק לו את הנר גמר מלקרות אפילו מיחם בידו אינו מטמינו אלא מניחו בארץ
ואפילו נר בידו אין נותנו על גבי מנורה אלא מניחו בארץ הניח חזן הכנסת חצוצרת בראש
15 הגג וירד ובא לו ר' יוסי אומ' הרוצה להדליק אחר שש מדליק אמרו לו נתתה דבריך
לשעורין אלא מקום היה בראש הגג ששם חזן הכנסת מניח חצוצרות: [13] יום טוב שחל
להיות ערב שבת תוקעין ולא מריעין כיצד תוקע תקיעה אחת פשוטה ואינו מריע: [14] החליל
אינו דוחה את השבת דברי ר' יוסי בר' יהודה וחכמ' אומ' אף אינו דוחה את יום טוב:
[15] כל המשמרות היו שונות ומשלשות בפרים חוץ משתים ששונות ואינן משלשות ר' אלעז'
20 בן פרטא ור' אליעזר בן יעקב אמרו לא היה פיים לחלבו של שעיר אלא המעלה את
האיברים הוא מעלה חלבו של שעיר ר' חנניה בן אנטיגנס אומ' לא היה פיים אלא לראשי
משמרות בלבד ושאר כל המשמרות חוזרין חלילה אבא יוסי בן חנן או' לא היה פיים אלא
ביום טוב הראשון בלבד ושאר כל הימים חוזרין חלילה: [16] כיצד מפיסין נכנסין ללשכת
הגזיז מקיפין ועומדין כקבולין הממונה בא ונוטל מצנפתו של אחד מהם ויודעין שממנו
25 פיים מתחיל לא היו מוציאין שתים שתים אלא אחת אחת היחידים שבהם היו מוציאין
שתים ואין מונין להן את היתירה: [17] יום טוב האחרון של חג פיים לעצמו זמן לעצמו
רגל לעצמו קרבן לעצמו שיר לעצמו ברכה לעצמו שנ' ביום השמיני שילח את

1 תהלים קל"ד א' | 1/2 שם שם ב' | 2/3 שם שם ג' | 4 ג שבת ל"ה: | 7 י שבת ט"ו ב' (ע"ו ג') ג שם | 11 שם | 16 ג חולין כ"ו: | 19 י כ"ה ד' (ה' ז'); ג כ"ה: | 23 ע' לעיל 181_{13}; ג שם כ"ה | 26 י כ"ה א' (ה' א'); ג מ"ח: | 27 מלכים א' ח' ס"ו |

1 בלא מספר > ב ד | 1 מהן אומרים ב ד > שיר המעלות ב ד | 1 את . כל . ה'] וגו' ב ד | 2 וברכו את ה'] וגו' ב ד | 2 וכשנפטרין ב ד | 2 מה > ב ד | 3 וראה . . . חייך] וגו' ב ד | 3/4 לבניך . . . ישר'] וגו' ב ד > שתי חצוצרות בידם ב ד | 4 ותקעו > הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו | 5 משלש] על שש ב על ד | 6 לגבי] לפני ב ד | 7 העשירי ב ד | 7 העשירי ב ד | 8 גבוה של | 9 הסמוכין ב ד | 10 עד שיבאו ב ד | 10 מימתיי ב מאימתי ד > הוא ב ד | 10 של מים ב > ד | 10 דגה ב ד | 12 ועולה לגג גבוה שבעיר ב ד | 12 מעבירין > ממנו ב ד | 12 מגבי כירה וטומנין ב ד | 13 ומדליקין ב ד | 13 טומנין ב ד | 14 על גבי הארץ ב ד | 14 הכנסת > מניח ב ד | 14 בראש] בתוך | 15 רצה ב ד | 15 שש] כן | 17 מריעין] מבדילין > אחר שבת מבדילין ולא תוקעין ב ד | 17 תוקעין תוקע פשוטה [> אחת ב] ב ד | 18 אינו > ב ד | 18 השבת > בתחלתו | 18 אינו דוחה אפילו ב ד | 19 היו > ב ד | 19 משתים > האחרונות ב ד | 19 ואינן] ולא ב ד | 20 ור' אלעזר ב ד | 20 פאיים ב | 20 לחלבי שעיר ב ד | 20 מי שמעלה ד מי מעלה ב | 20/21 אברים > ב ד > לכבש ב ד | 21 את חלבי שעיר ב ד | 21 ר' חנניה בן אנטיגנוס] אבא יוסי בן חנן ב ד | 21 פאיים ב | 21 אלא > | 22 בלבד > | 22 אבא יוסי בן חנן] ר' חנניא בן אנטיגנוס ב ד | 23 ליום ב ד | 23 הראשון > של חג ב ד | 23 כל ימות ב כל ימי ד > החג ב ד (וכל המאמר נכתב שתי פעמים ב ב) | 23 מפייסין ב | 24 כקבולין] בכוליים ב ככולייר ד | 25 אחד אחד | 26 היתירה > ר' יהודה אומר לא היה פיים למחתה אלא מי שזכה בקטורת אומר לזה שעמו אף אתה למחתה |

ה ע ם ו י ב ר כ ו א ת ה מ ל ך ו י ל כ ו ל א ה ל י ה ם ש מ ח י ם ו ט ו ב י ל ב ע ל כ ל 1
ה ט ו ב ה א ש ר ע ש ה י״י ל ד ו ד ע ב ד ו ו ל י ש ר א ל ע מ ו: [18]יכול שאין טעונין
לינה תלמ׳ לומ׳ ב י ו ם ע ש ר י ם ו ש ל ש ה ל ח ד ש ה ש ב י ע י ש י ל ח א ת ה ע ם וג׳
הא כיצד נפטרו מבעוד יום השכימו ונפטרו והלכו: [19]התמידים והנדרים והנדבות והבכורות
והמעשרות ומוספי שבת וחטאת ציבור ועולותיהם ועולת חובה של יחיד עבודתן ואכילתן
5 במשמר הקבוע: [20]שתי הלחם עבודתן ואכילתן בכל משמרות מפני שהן באות חובת
הרגל: [21]לחם הפנים עבודתו במשמר הקבוע ואכילתו בכל משמרות: [22]כיצד הוא עושה
נותן חצי חלה לכל משמר ומשמר והן חולקין ביניהם: [23]ר׳ יהודה אומ׳ זה שהיה מחלק
את לחם הפנים היה עומד על הרובד שבאולם מפרס ומניח מפרס ומניח מפרס ומניח כל
אחד ואחד בא ונוטל את חלקו ולבעלי מומין שבכהונה היו מוציאין להם את חלקם לחוץ
10 שאין יכולין ליכנס בין האולם ולמזבח: [24]משמר היוצא היה מקריב את התמיד של שחר
והמוספין: [25]משמר הנכנס היה מקריב את התמיד של בין הערבים והלחם הפנים מפני מה
משמר הנכנס חולק בצפון מפני שקרוב לעבודה: [26]עשרים וארבע טבעות היו שם כנגד
עשרים וארבעה משמרות כהונה: [27]עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע
משמרות לוייה: [28]בילגא לעולם טבעתה קבועה וחלונה סתומה מפני מרים בת בילגא
15 שנשתמדה והלכה ונישא׳ לסרדיוט אחד ממלכי יון וכשנכנסו יווניים להיכל באתה מרים
וטפחה לה על גגו של מזבח אמרה לו לוקים לוקים אתה החרבתה את נכסיהם של
ישראל ולא העמדתה להם בשעת צערן ויש אומ׳ מפני שעיכב את משמרתו לבוא ונכנס
ישבאב אחיו ושימש תחתיו לפיכך בילגא נראית יוצאה לעולם וישבאב נראית נכנסת לעולם
כל שכינים רעים לא קיבלו שכר חוץ מישבאב שהיה שכינו של בילגא וקיבל שכר:
20

סליק פירקא וחסלת מסכת סוכה.

יום טוב.
25

א [1]ביצה שנולדה ביום טוב אחרים אומ׳ משום ר׳ אליעזר תיאכל היא ואמה עגל **א**
שנולד ביום טוב מותר לשוחטו ביום טוב מפני שמתיר את עצמו אפרוח שנולד ביום טוב
מותר לשוחטו ביום טוב מפני שמתיר את עצמו: [2]השוחט את התרנגולת ומצא בה בצים

2 ג מ״ו | 3 ד״ה ב׳ ז׳ י׳ | 4 י כ״ה ד׳ (פ׳ ח׳); ג כ״ה: | 11 י שם; ג כ״ו; מ מדות ג׳ ה׳ | 12/15 י שם;
ג שם | 27 י פ׳ ה׳ (ה׳ ה׳); ג ד׳ ו׳ | 29 י שם; ג ו׳ |

1 מן וילכו. עד 2 עמו < ב ד | 2 שאין] לא היו ב ד | 3 וגו׳] וילכו לאהליהם ב ד | 4 ונפטרו
< ב ד | 4 והלכו < להם | 6 עבודתן | 8 מתחלקין ב ד | 8 היה ב ד | 9 את < ב ד 9 היה]
יוצא ב ד | 9 ועומד ב ד | 9 מפרים . . מפרים ב ד | 10 לבעלי ב ד | 10 היו < ב ד |
10 את < ב ד | 11 היה < ב ד | 11 את < | 11 תמיד | 12 במוספין ב ומוספין ד | 12 משמר
< ב ד | 12 היה < ב ד | 12 את < ב ד | 12 תמיד ב ד | 12 ולחם ב ד | 13 טבעות
< ב | 14 כהונה < ב | 15 לויה < | 15 לעולם < חולקת בדרום ב ד | 15 וטבעתה ב ד
16 יוונים] כותיים | 16 שנעשה מומרת | 16 והלכה < ב ד | 16 מרים < | 17 לה < ב ד |
17 את נכסיהם] ממונם ב ד | 18 בעת ב ד | 18 צערן] צרתם ב ד | 18 עכוב משמרות ב ד |
18 לבוא < ב ד | 18 נכנס ב ד | 19 ישבב | 19 ושמש תחתיו] תחתיה ב ד | 19 בלגה ב ד |
19 יוצא ב ד | 19 נכנסת < נכנסת א | 20 ישבב ב ד | 20 בלגה ב ד | 20 שהוא ב ד
21 (הסופר ב א טעה וכתב יום הכפורים במקום סוכה) | 27 תאכל | 28 שהוא מתיר ב ד | 29 שהוא
מתיר ב ד | 29 את < ב ד | 29 ומצא בה בצים < ב |

1 אף על פי שגמורות הרי אילו מותרות: [3]ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב אף על פי
שנולדה ביום טוב הרי זו מותרת נולדה בשבת תאכל ביום טוב תאכל בשבת
ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אליע׳ עדיין היא מחלוקת במקומה עומדת כשם שאסורה לאכול
כך אסורה לטלטל כשם שספיקה אסור כך מוכנה אסור נתערבה במאה כולן אסורות:
5 [4]בית שמאי או׳ שאור בכזית וחמץ בככותבת ובית הילל אומ׳ זה וזה בכזית: [5]איזה הוא
שאור המחמיץ את אחרים וחמץ שנתחמץ מידי אחרים אימתי נקרא שאור משיפסל מלאכול
הכלב אפר שהסיקו מערב יום טוב אין מכסין בו ביום טוב לפי שאינו מן המוכן היה לו
עפר בתוך ביתו לטוח לו את גגו וסיד לסוד בו את ביתו מכסין בו ר׳ יוסי אומ׳ כוי
אין שוחטין אותו ביום טוב מפני שהוא ספק אם שחטו אין מכסין את דמו: [6]א׳ ר׳ יוסי
10 ומה אם מילה שודאה דוחה את השבת אין ספיקה דוחה את יום טוב כיסוי הדם שאין ודאה
דוחה את השבת כל שכן שאין ספיקה דוחה את יום טוב: [7]אמרו לו שופרות גבולין שאין וודאן
דוחה את השבת יוכיחו וספיקן דוחה את יום טוב הן יוכיחו לכיסוי הדם שאף על פי שאין
ודאן דוחה שבת ספיקן דוחה את יום טוב השיב ר׳ אליע׳ בנו של ר׳ אלעזר הקפר למה
מילה אין ספיקה דוחה את יום טוב שאין ודאה דוחה לילי יום טוב תאמר בכיסוי הדם
15 שוודאו דוחה לילי יום טוב והואיל וודאו דוחה לילי יום טוב דין הוא שיהא ספיקו דוחה
את יום טוב א׳ ר׳ אבא זה אחד מן הדברים שהיה ר׳ חייא אומ׳ אין להן תשובה והשיב
ר׳ אליעזר: [8]א׳ ר׳ שמע׳ בן אלעזר מודים בית שמאי לבית הילל שמוליכין את הסולם
על מה נחלקו להחזירו שבית שמאי אוסרין ובית הילל מתירין ר׳ אומ׳ עזריה אומר מטלטלין
את הסולם במה דברים אמור׳ בסולם של שובך אבל בסולם של עלייה אסור לטלטלו
20 אפילו בעלייה ר׳ דוסא אומר מטין אותו מחלון לחלון אחרים משום ר׳ דוסא אמרו אין
מדדין בו ר׳ שמע׳ אומ׳ בית שמאי אומ׳ לא יטול אדם גוזל עד שיקשור ובית הילל אומ׳
עד שינענע: [9]המקשר והמנענע בבורות בשיחין ובמערות הרי זה מותר ובאילן הרי זה
אסור: [10]המקושרין והמנוענין בכל מקום אסורין זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן ועל פתחה
מותרין אמ׳ ר׳ שמעון בן אלע׳ לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על שזימן בתוך הקן ומצא
25 לפני הקן שאסורין במה דברים אמו׳ ביוני שובך וביוני עלייה ובציפרין שקיננו בטפיחין
ובבירה אבל אווזין ותרנגולין ויוני הרדסיות אין צריכות זימון מפני שברשות אדם הן החיה
שקינתה בפרדס צריכה זימון מפני שאינה ברשות אדם אמר ר׳ שמעון בן אלעז׳ מודים בית
שמאי לבית הילל שמסלקין את התריסין על מה נחלקו להחזירן שבית שמאי אוסרין ובית הילל

1 ג ז׳: | 5 י שם ה׳ ב׳; ג ז׳: | 7 י שם (ה׳ ג׳); ג ח׳ | 9 י שם; ג שם | 17 י שם; ג ט׳: | 22 ג כ״ה |
23 שם | 24 י ס״ו ג׳ (שם) | 27 י שם (ה׳ ו׳); ג י״א |

1 אף על פי < | 1 גמורות ב ד | 1 שיצא ב ד | 2 שנולדה] שגמרתה ב שנגמרה ד |
3 היא < | 3 עומדת < ב ד | 3 לוכל ב ד | 4 כך < ספק ב ד | 4 מכונה ב מוכן ד |
4 נתערבו ב | 4 במאה < ב | 5 ככזית ב | 5 ככותבת ב | 5 ככזית ב | 6 המחמץ ב ד | 6 מאימתי
[מימתיי ב] קרוי שאור | 7 לכלב | 7 מערב יום טוב] ביום טוב ב ד | 8 להטיח בו גגו ב ד | 8 ביתו
< אין | 9 ואם ב ד | 10 אם < ב ד | 10 ודאו | 10 אינו דין שלא יהא ספקו ב ד | 11 שבגבולין
< יוכיחו | 11 ודאי ב ד | 12 יוכיחו < ב ד | 13 ודאי | 13 את השבת ב ד < שיהא ב ד |
13 ספיקו ב ד | 13 ר׳ לעזר ב ר״א ד | 13/14 מה למילה שאין ספיקה דוחה את י״ט ב ד | 14 את
לילי ב ד | 15 את לילי ד < ב | 17 ובית הילל ב | 17 הסולם < משובך
לשובך ב ד | 18 על החזירה ב החזירם ד | 18 ר׳] ר׳ יהודה ב ד | 18 אין מטלטלין ב (״אין״ נכתב
על גליון) 19 אסור] מותר ב | 20 אחרים אמרו משום ר׳ דוסא ב ד | 21 הילל אומר < לא יטול
אדם ב | 22 והמקשר ב ד | 22 הרי זה < ב ד | 22 הרי זה < ב ד | 23 והמנענין ב ד |
23 אסורין < משם גזל ב ד | 23 לפני הקן] לפניה ב ד < אסורין ב ד | 23 על ב ד | 24 מודים
בית שמאי ובית הילל ב ד | 24 שאם זמן ב ד | 25 שהן אסורין ב ד | 25 וצפרין ב ד | 26 הדרסיות
ב ד | 26 צריכין ב ד | 26 שהן ברשות ב ד | 26 הן < ב ד | 26 וחיה ב ד | 27 שקננה ב ד |
28 ובית הילל ב ד | 28 התריסין < ביום טוב ב ד | 28 על החזירה ב על החזירי׳ ד |

מתירין: [11]ומודים שאם קיצב על העלי שאסור לטלטלו ומודים שאין מולחין עורות ביום טוב 1
אבל מולח עליו בשר לצלי רבן שמעון בן גמליאל אומ' מודים בית שמאי לבית הילל שמוליכין
כלים מליאים לצורך וריקנין למלאותן על מה נחלקו על ריקנין שאינן לצורך שבית שמאי
אוסרין ובית הילל מתירין יוצא אדם במפתח שבאצבעו לרש' הרבים ואינו חושש דלת
שיש לה ציר פותחין ונועלין בה בשבת ואין צריך לומר ביום טוב נשבר צירה אין פותחין 5
ונועלין בה ביום טוב ואין צריך לומר בשבת: [12]אמ' ר' יהודה מודים בית שמאי לבית
הילל שמוליכין את המתנות שהורמו מערב יום טוב עם המתנות שהורמו ביום טוב על מה
נחלקו על המתנות שהורמו מערב יום טוב להוליכן בפני עצמן שבית שמאי אוסרין
ובית הילל מתירין אמ' ר' יוסי מודים בית שמאי לבית הילל שמוליכין את המתנות על מה
נחלקו על התרומה שבית שמאי אוסרין ובית הילל מתירין: [13]אמרו בית הילל גזירה שוה 10
חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כשם שמוליכין את המתנות כך יוליכו את
התרומה אמרו להם בית שמאי לא אם אמרתם במתנות שהוא זכאי בהרמתן תאמרו בתרומה
שאינו זכאי בהרמתה אחרים אמרו מודים בית שמאי לבית הילל שאין מוליכין את התרומה
על מה נחלקו על המתנות שבית שמאי אוסרין ובית הילל מתירין: [14]עיסה שלשה ביום
טוב בין טמאה בין טהורה מותר לטלטלה ביום טוב ומותר להפריש ממנה חלה לשה מערב 15
יום טוב ושכח ולא הפריש ממנה חלה אסור לטלטלה ואסור להפריש ממנה חלה: [15]אמ'
ר' מאיר מודים בית שמאי ובית הילל שהתבלין נידוכין במדוך של עץ ומלח עמהם על
מה נחלקו על המלח בפני עצמה שבית שמאי אומ' בפך ובעץ הפרור לצלי ובית הילל
אומ' לכל דבר הפילפלין הרי הן כתבלין: [16]בית שמאי אומרין מוליכין סכין וטבח אצל
בהמה ולא בהמה אצל סכין וטבח: [17]בית שמאי אומ' מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה 20
ולא מדוכה אצלן ובית הילל או' מוליכין זה אצל זה: [18]אין עושין טיסני ואין כותשין
במכתשת ואין כותשין את המלח במדוך של עץ אבל מרסק הוא ביד הסכין ובעץ הפרור
ואינו חושש: [19]אין מרסקין דבילה וגרוגרות וחרובין לפני זקנים בשבת אבל מרסק הוא
ביד הסכין ובעץ הפרור ואינו חושש: [20]המולל מלילות מערב שבת מנפח על יד על יד
ואוכל אבל לא בקנון ולא בתמחוי המולל מלילות מערב יום טוב מנפח בקנון ובתמחוי אבל 25
לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה כדרך שעושה בחול: [21]הבורר קטניות ביום טוב
ר' יהודה או' בית שמאי אומ' אם היו צרורות מרובין על האוכלין בורר את האוכלין ומניח
את הצרורות ובית הילל אומ' בורר איזו מהם שירצה: [22]אמ' ר' אלעזר בר' צדוק של

1 ג י"א | 3 י שם | (א' ז') | 5 ע' לעיל עירובין י"א י"ג; ג עירובין ק"א | 6 י ס' ד' (א' א'); ג י"ג: |
14 י שם (א' א'); ג ט' | 16 י שם (א' ט'); ג י"א | 19 י שם (א' ו'), שבת (ז' ג'); ג י"ד | 24 י שבת
שם | 26 ע' לעיל שבת ט"ז ט' | 26 י ס' ד' (א' י'); ג י"ד |

1 מודים ב ד | 1 מודים ב ד | 2 מולחין ב ד | 2 אמר רשב"ג ב ד | 2 ובית הלל | 3 לצורכו
ב | 3 שלא לצורך ב ד | 6 ובית ב ד | 7 ביום טוב . . . מערב יום טוב | 8 להוליכן < ב ד |
8 מפני | 9 מתירין < אמרו בית שמאי גזרה שוה חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כשם
שאין מוליכין את התרומה כך לא [אין ב] יוליכו את המתנות אמרו להם בית הלל לא אם אמרתם
בתרומה שאינו זכאי בהרמתה תאמר במתנות שהיא זכאי בהרמתן ב ד | 9 ר' יוסי [יוסה ב] אומר ב ד |
9 ובית הילל ב ד | 9 המתנות < ביום טוב ב ד | 10 אוסרין] אומר מוליכין | 13 אומרים ב ד |
13 ובית הילל ב ד | 13 התרומה < ביום טוב ב לכהן בי"ט ד | 14 הלש עיסה ב ד | 15 ביום
טוב < ב ד | 16 ממנה חלה אסור] אסור ב ד | 19 הפלפלין ב ד | 19 משנה 17 לפני 16 ב ד |
20 אצל סכין וטבח] אצלו ב ד < וב"ה אומרים מוליכין זה אצל זה וזה אצל זה ואין חוששין ב ד |
21 אצלו | 21 זה < וזה אצל זה ואין חוששין ב ד | 21 סיטני ב ד | 22 במכתשת < ביום טוב
ב ד | 22 מסרק ב | 23 בשבת] ביום טוב ב | 24 של סכין ב ד | 24 מן המולל, עד בתמחוי < ב |
26 בחול < המולל מלילות בשבת מנפח על יד על יד ואוכל אבל לא בקנון ולא בתמחוי ב ד | 27 ר'
יהודה אומר < ב | 28 אליעזר |

1 בית ר' גמליאל היו ממלאין דלי עדשים ומציף מים ושולה והצרורות יורדות למטן והאוכלין
למעלה: [23]ר' יוסי אומ' מוליכין מנעל שחור ואין מוליכין מנעל לבן מפני שצריך אומן
ר' שמעון אומ' משלחין חיטין מפני שנאכל עסיסות ופול מפני שמאכל לחיות ושעורים
מפני שהן מאכל לבהמה:

5 ב [1]יום טוב שחל להיות ערב שבת אין מערבין לא בחצירות ולא בתחומין דברי
ב ר' וחכמ' אומ' מערבין בחצרות אבל לא בתחומין מערבין בפת לשבת ובתבשיל ליום טוב
תבשיל שאמרו אפילו צלי אפילו שלוק אפילו קוליים האיספון שנתן עליו חמין מערב יום
טוב: [2]העושה תבשיל מערב יום טוב אופה ומבשל עליו לשבת ומטמין עליו את החמין
ורשאי לאוכלו מבעוד יום ורשאי ליתנו במתנה ותחילתו וסופו אין לו שיעור: [3]רשאין
10 בני מבוי לעשות תבשיל לאפות ולבשל עליו רשאין לעשותו שיתוף מבוי הרי ששכח ולא
עירב אחרים שעירבו מותרין לעשות לו הוא עצמו ששכח ולא עירב מותר למלאות לו
חבית מים ולהדליק לו את הנר: [4]אמ' ר' שמע' בן אלע' מודים בית שמאי לבית הילל
שהן שני תבשילין על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שבית שמאי אומ' שני תבשילין
ובית הילל אומ' תבשיל אחד ומודים שאם בישל שני מינין בקדירה או שפירפר ביצה על
15 גבי דגה ושחיתך קפליט תחת דגה שהן שני תבשילין: [5]אין עושין מיום טוב לשבת
אבל ממלא קדירה בשר ואפילו אין אוכל הימנו אלא דבר מועט ממלא לו מיחם מים
ואפילו אין שותה ממנו אלא כוס אחד אבל האופה אין אופה אלא כדי צורכו ר' שמעון
בן אלעזר אומ' ממלא אדם תנור פת שהפת יפה כל זמן שהתנור מלא: [6]אין עושין
לא לאכילת גוים ולא לאכילת כלבים ביום טוב מעשה בשמעון התימני שלא בא בלילי
20 יום טוב לבית המדרש לשחרית מוצאו ר' יהודה בן בבא אמר לו מפני מה לא באתה
אמש לבית המדרש אמ' לו מצוה בא לידי ועשיתיה בלשת גוים נכנסה לעיר והייתי מתיירא
שמא יפסידו את בני העיר ושחטנו להם עגל אחד והאכלנום אמ' לו תמיה אני עליך אם
לא יצא שכרך בהפסידך לא אמרו אין עושין לא לאכילת גוים ולא לאכילת כלבים ביום
טוב: [7]רבן שמעון בן גמליאל אומ' אומרין היו בית שמאי שאין הכהן טובל בתרומתו
25 ביום טוב אבל מטבל הוא מגב לגב ומחבורה לחבורה כיצד מגב לגב רצה לעשות גיתו
על גבי בדו ובדו על גבי עיסתו הרי זה טובל בו ביום: [8]כיצד מחבורה לחבורה רצה
שלא לעשות עיסתו על גבי גיתו של חבירו הרי זה מטבל את כליו: [9]אין מטבילין את
המים ביום טוב ואין משיקין את המים בכלי אבן לטהרן בשבת דברי ר' וחכמ' אומ' מטבילין

2 י ס"א א' (א' י"א); ג שם | 5 י שם (ג' א'); ג ע"ז: עירובין פ"א | 8 י שם; ג י"ז | 12 י שם; ג שם |
18 י ס"ג ג' (ד' א'); ג כ"א | 24 י ס"א ג' (ג' י"ג י"ג); ג י"ז, י"ח, י"ט | 27 ע' לעיל 135_{22}
י שם; ג שם |

1 עדשים < ב | 2 ואין מוליכין] ולא ב ד | 3 מפני שהן מאכל עססיות ב ד | 3 לחיות]
לודיות ב ד | 4 מאכל] ראויות ב ד | 7 קולים ב ד | 7 האיספון < ב ד | 8 בשבת ב | 10 מבני]
חצר ב ד | 10 עליו < לשבת ב ד | 10 ורשאין לעשות לו | 10 למבוי ב ד | 12 שמע' < ב בן
אלעזר < ד | 12 ובית הילל ב ד | 13 הדג והביצה ב ד | 13 שעליו < ב | 13 תבשיל אחד ב ד |
14 שני תבשילין ב ד | 15 גבי הדג ב ד | 15 או שחתך קפלוט ב ד | 15 תחת הדג ב ד | 15 אין
אופין מי"ט למוצאי י"ט ב ד | 16 ממלא < לו ב כלו ד | 16 לא אכל ב ד | 16 ממנו ד < ב |
16 וממלא ב ד | 17 לא שתה הימנו ב ד | 18 אדם] אשה ב ד | 18 את התנור ב ד | 18 פת <
מפני ב ד | 19 בא] יצא ב ד | 21 אמש < | 21 מצוה אחת אירע לי ב ד | 21 בלשות | 21 והיו
מתיראין ב ד | 22 יפסידו] יצהיבו ב ד | 22 ושחטנו] עשינו ב ד | 22 אחד < | 22 והאכלנום <
והשקנום ב ד < וסכנום ב ושכנום ד < כדי שלא יצהיבו את בני העיר ב ד | 22 תמיהני ב ד |
23 לא אמרו] שהרי אמרו ב ד | 24 אמר רשב"ג ב ד | 24 אומרים] מודים ד < ב | 24 כהן ב ד |
24 לתרומתו ב ד | 25 ביום טוב] בו ביום טוב ב ד | 25 מטביל ב ד | 25 לחבורה < ביום טוב ב ד |
25 הרוצה ב ד | 26 על גב ב ד | 26 על גב עיסתו של חברו ב ד | 27 לעשות בדו על גב עיסתו של חברו ב ד |
27 מטביל ב ד | 28 המים] כלי על גבי מימיו ב ד |

את המים ביום טוב ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא להטבילן כלים שנטמאו באב הטומאה אין מטבילין אותן ביום טוב ואין צריך לומר בשבת אבל ממלא הוא כוס דלי או קיתון לשתות חישב עליהן להטבילן טובל כדרכו מטומא' חמורה ואין צריך לומר מטומאה קלה: [10] אין משתטפין בחמין שהוחמו ביום טוב אבל רוחץ הוא פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מערב שבת בשבת ואין צריך לומר בחמין שהוחמו מערב יום טוב רבן שמע' בן גמליאל אמ' טרקלין שהסיקוהו מערב יום טוב מטיילין בו ביום טוב לא הסיקוהו מערב יום טוב אין מטיילין בו ביום טוב: [11] אין מרגילין ביום טוב ואין מרגילין בחול בבכור ובפסולי המוקדשין ועושין כל צורכי מילה ביום טוב דברים שאין עושין לה בשבת עושין לה ביום טוב שוחק לה כמון וטורף לה יין ושמן ר' שמעון בן גמליאל אומ' ובלבד שלא יקרע לה סמרטוטין לכתחילה: [12] של בית ר' גמליאל לא היו זוקפין את המנורה ביום טוב מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין ונפלה מנורה בלילי יום טוב עמד ר' עקיבא וזקפה אמ' לו רבן גמליאל עקיבא מה לך שאתה מכניס ראשך בין המחלוקת אמ' לו לימדתנו רבינו א ח ר י ר ב י ם ל ה ט ו ת אף על פי שאתה אוסר והן מתירין הלכה כדברי המרובים ר' יהודה אומ' משום רבן גמלי' מטלטלין מנורה ממקום למקום אבל אין זוקפין אותה: [13] של בית רבן גמליאל היו מכבדין בין המיטות ביום טוב א' ר' אלעזר בר' צדוק פעמים הרבת אכלתי בבית רבן גמליאל ולא ראיתיו מכבדין את המטות ביום טוב אלא סדינין היו פרוסין מערב יום טוב וכשאורחים יוצאין מסלקין אותן אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן: [14] של בית רבן גמליאל היו מכניסין את המוגמר במגופה אמ' ר' אלע' בר' צדוק פעמים הרבה אכלתי בבית רבן גמליאל ולא ראיתי שהיו מניחין את המוגמר במגופה אלא פרטסקאות מעשנין מערב יום טוב וכשאורחין נכנסין היו פותחין אותן אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן: [15] איזה הוא גדי מקולס כולו צלי ראשו וכרעיו בקרבו בישל הימנו כל שהוא שלק הימנו כל שהוא אין זה מקולס עושין גדי מקולס בלילי יום טוב האחרון של פסח עגל מקולס בלילי יום טוב הראשון של פסח אבל לא גדי מקולס אמ' ר' יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי להיות לוקחין טלאים ועושין אותן מקולסין בלילי פסחים אמרו לו אף הוא קרוב להאכיל קדשים בחוץ מפני שקוראין אותן פסחים: [16] של בית רבן גמליאל היו שוחקין הפילפלין בריחים שלהן אמ' ר' אלעזר בר' צדוק פעם אחת נכנס אבא להסב בבית רבן גמליאל והביאו לפניו אניגרון ואכסיגרון ועליהן פלפלין שחוקות ומשך אבא את ידיו אמ' לו רבן גמליאל אל תחוש להן מערב יום טוב היו

4 ע' לעיל 134₈; י פ"א ג' (צ' ה'); ג שבת ל"ט: | 7 י פ"ב א' (ג' ו'); ג בכורות ל"ג, שבת קל"ג קל"ד | 10 י פ"א ג' (צ' ו'); ג כ"א: | 12 ע' לעיל 56₅ | 13 שמות כ"ג ב' | 15 י שם (צ' ב'); ג כ"ב: | 18 י שם; ג שם | 21 שם | 26 י פ"א ד' (צ' ס' ע'); ג כ"ב |

1 את המים] כלי על גבי מים ב ד | 3 וחושב ב ד | 3 ומטבילן וטובל ב ד | 4 ביום טוב < ואין צריך לומר בשבת ב ד | 4 מרחיץ ב ד | 4 ורגליו < | 5 יום טוב < ביום טוב ב ד | 6 מטייל בה ב ד | 7 לא יטייל בה ב ד (בב כתב הסופר יטייל בה בתיבה אחת והסמין ע"י שתי נקודות בין "ל" "וב" כי הם שתי תיבות) | 7 אין] אבל ב ד | 8 בבכור < ב | 8 ביום טוב < | 9 שחקין וטורפין ב ד | 10 בתחלה ב ד | 11 בלילי יום טוב ומעשה ב ד | 11 מסובין < ברומי ב ד | 12 אתה ב | 13 רבי [< ב] למדת ב ד | 14 את המנורה ביום טוב ב ד | 14 ממקום למקום < ב ד | 15 מכבדין] זוקפין ב | 15 ביום טוב < | 16 אכלנו ב ד | 16 ראיתים ב ראינו ד | 16 שהן מכבדין ב ד | 16 את] בין | 16 ביום טוב < ב ד | 17 פורסין ב ד | 17 יוצאין] נכנסין ב ד | 17 אמר | 17 לו < רבי | 19 אכלנו ב ד | 19 מניחין] מכניסין ב ד | 20 פרטסקאות] עררסקאות ב עדרסקאות ד < היו ב ד | 20 בערב ב ד | 21 וקרבו ב ד | 22 זה < גדי ב ד | 22 ביום טוב ב ד | 23 האחרון] הראשון ב ד | 23 של פסח] של חג ב < ד < וביום טוב האחרון של פסח [חג ד] ב ד | 23 ביום טוב ב ד | 24 ליקח ב ד | 25 טלאים < בלילי פסחים ב ד | 25 בלילי פסחים < ב ד | 26 את הפלפלין ב ד | 27 היה אבא מוסב לפני ב ד | 27 אכסגרין ב ואפסגרו' ד | 28 את ידו מהן ב ד | 28 רבן גמליאל < ב ד | 28 היו] הן ב ד |

שחוקות: [17] איזה הוא קירור אילו קטנים שעושין חבורה איזה הוא קירצוף גדולים שאין עושין חבורה: [18] ר' שמעון אומר גורר אדם מיטה וכסא וספסל וקתדרא אצלו בשבת ואין צריך לומר ביום טוב: [19] דלת הגוררת מחצלת הגוררת וקנקן הגורר פותחין ונועלין בהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב:

ג, [1] ביברין של חיה ושל עופות אין מסתפקין מהן ביום טוב ואין נותנין להם מזונות אבל צדין חיה ועוף ונותנין להם מזונות רבן שמעון בן גמליאל או' לא כל הביברין שוין זה הכלל המחוסר צידה אסור ושאין מחוסר צידה מותר שוחטין מן הגרין ולא מן המצודות ולא מן המכמורות ר' שמעון בן אלעזר או' מעלה את פרסו מערב יום טוב ובא ביום טוב ומצאו שמקולקל הרי זה מותר דבר הידוע שניצוד מערב יום טוב בא ומצאו כמות שהוא הרי זה אסור הדבר ידוע שניצד ביום טוב: [2] אותו ואת בנו שנפל לבור ר' אליעזר אומ' מעלה את הראשון על מנת לשחוט ושוחטו והשיני עושה לו פרנסה במקומו בשביל שלא ימות ר' יהושע אומ' מעלה את הראשון על מנת לשחוט ואינו שוחט ומערים ומעלה את השני על מנת לשחוט ורצה שלא לשחוט את אחד מהם הרשות בידו: [3] בכור שנפל לבור ר' שמעון אומ' אפילו שמומו ניכר מערב יום טוב לא התירו מומחא אין שוחטין אותו ביום טוב לפי שאינו מן המוכן: [4] עושין פרנסה לנחיל של דבורים בשביל שלא יברח אבל אין צדין אותן מתחילה: [5] כיצד אין נימנין על הבהמה כתחילה ביום טוב לא יאמר הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים הריני עמך בשלש אבל יאמר לו הריני עמך למחצה ולשליש ולרביע וחכ' אומ' אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר אבל שוקל בידו ומניח אם היה טבח אומן לא ישקול בידו ומניח מפני שידו כמשקל אבל קופץ בכלי ונותן לזה ולזה: [6] הולך אדם אצל טבח הרגיל אצלו ואו' לו תן לי יד אחת רגל אחת תן לי אצל הפטם הרגיל אצלו ואומ' לו תן לי גוזל אחד תן לי תרנגול אחת: [7] הולך אדם אצל נחתום הרגיל אצלו ואו' לו תן לי ככר אחת או גלוסקא אחת הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואו' לו תן לי חמשים אגוזין עשרים בצים עשרים רימונים ובלבד שלא יאמר לו סכום : מנין: ר' שמעון בן אלעזר או' ובלבד שלא יאמר לו סכום ממכר: [8] לא יתן אדם לפני בניו ולפני בהמתו לא במידה ולא במשקל אבל קודח בסאה או בתרקב ונותן לפני בהמתו קודח במיניקת ונותן לפני בניו ובלבד שלא יתכוין אמרו עליו על ר' אלעזר בר' צדוק ועל אבא שאול בן בטנית שהיו חנונין בירושלם כל ימיהם והיו ממלאין מידותיהם

1 י שם; ג כ"ג | 3 שם; לעיל עירובין י"א י"ג | 5 י פ"ב א' (ג' א'); ג כ"ד | 7 י שם (ג' ג'); ג שם 10 י שם (ג' ד'); ג כ"ז | 13 ג כ"ו | 15 י שם (ג' ו') ג שבת קמ"ח | 20 ג כ"ט: | 24 ג כ"ט | 25י פ"ג ג (ד' ג') | 27 י שם; ג כ"א: |

1 איזהו ב ד | 1 קירוד ב ד | 1 קרסוף ב קרצוף ד < אלו ב ד < הן ד | 3 מן דלת, עד ביום טוב < ב] | 3 הגורר | 3 וקנקלא | 5 עופות < ושל דגים ב ד | 5 מסתפקין] צדין ב ד | 5 להם] לפניהם ב ד | 6 חיה ועוף] מהן מערב יום טוב | 6 להם] לפניהם ב ד | 7 מחוסר ב ד | 7 שאין ב ד | 7 אבל לא ב ד | 7 המצודות] המשוטות ב | 8 מעלה] כל ב ד | 8 שפרסוהו ב ד | 8 ביום טוב] מערב יום טוב ב < ד | 9 מקולקל מותר ב ד | 9 הדבר ידוע שניצדו ב ד | 9 בא < ב ד | 9 שהיא | 10 הרי זה < ב ד | 10 שניצדו ב ד | 10 שנפלו ב | 11 לשוחטו ב ד | 11 ושוחטו < | 12 לשוחטו ואינו שוחטו ב < ב > רצה לשחוט ב ד | 13 על מנת לשחוט ב ד | 13 רצה ב ד | 13 את ב ד | 14 ר' שמעון אומר < ב | 14 אפילו] אע"פ ב ד | 14 ולא ב ד | 16 יברחו | 16 בתחלה ב ד | 16 בתחלה ד < ב | 17 יאמר < לו ב ד | 17 הרני עמך בשלש < ב ד | 17 אלא אומר לו ב ד | 18 בידו < | 19 אומן] אומר | 19 לא] אל ב ד | 19 קופץ] חותך ב ד | 20 אחת < | 20 רגל אחת תן לי] או ירך אחת ב ד | 21 פטם ב ד (אצל הפטם וכו', אחר אצל הנחתם אחת ב ד) | 21 תן לי] או ב ד | 21 הולך אדם < ב ד | 22 ככר אחד ב ד | 23 עשרה בצים ב ד | 24 מנין] מקח ב ד | (בליקוטי כתבתי "מקח" נמחק ותקן הסופר במקומו "מנין" מוסגר בנקודות לסמן שתקן אבל בהעתקה נכתב במקום מנין "ציינין" | 24 ממכר] מנין | 25 במשקל < ולא במנין ב ד | 26 שיתכוין < לכך ב לכן ד | 27 ימי חייהן ב ד |

1 מערב יום טוב ונותנין ללקוחות ביום טוב ר' חנניא בן עקביא או' בחולו של מועד עושין
מפני ביטול בית המדרש וחכ' או' אף בחול עושין כן מפני מיצוי המדות והעלום לגיזברים
אמרו להם אי אתם זקוקין לכך אמרו להם אין רצונינו בהם אמרו להם הואיל והחמרתם
על עצמיכם משל ציבור הן יעשו בהם צורכי רבים: [9] אין נוטלין עצים מן הסוכה ואפילו
5 ביום טוב האחרון של חג אם אמר כל זמן שירצה יטול הרי זה מותר: [10] אין מביאין עצים
לא בחבל ולא בקופה ולא במחצלת אבל מביא הוא במטפחת ובחיקו א' ר' שמעון בן
אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על המכונסין שבקרפיף שיביאו ועל המפוזרין
שבקרפיף ושבשדות שלא יביאו על מה נחלקו על המכונסין שבשדות ועל המפוזרין
שבקרפיף שבית שמאי אומרים לא יביאו ובית הילל אומ' יביאו: [11] המיטה והכסא והספסל
10 והקתדרא ועריסה שנתפרקה וכן קורה שנשברה וכן סואר של קולר שנשבר אין מסתפקין
מהן ביום טוב לפי שאינן מן המוכן האגוזים והשקדים שאכלן מערב יום טוב מסיקין
בקליפיהן ביום טוב האגוזין והשקידין עצמן מסיקין בהן: [12] מודה ר' מאיר בחותמות
שבקרקעות שמפקפקין ומתירין ומפקיעין אבל לא חותכין ובשבת מפקפקין ומתירין אבל לא
מפקיעין ולא חותכין ושבכלים בשבת מותר ואין צריך לומר ביום טוב: [13] קורע אדם על
15 פי חבית של יין ושל מוריים ובלבד שלא יתכוין לעשות זינוק אין פותחין אלפסין סתומות
רבן שמעו' בן גמליאל מתיר אין מכבין את הבקעת בשביל לחין שלא לעשן את הבית
ואם בשביל שלא תקדיח את התבשיל הרי זה מותר: [14] לא יתן אדם אבן על גבי בקעת
כדי לשברה אבל מכניסה בחול לשברה אין עושין פחמין אפילו לאותו היום: [15] אין
ממתקין את החרדל בגחלת אין נופחין במפוח בשפופרת ואין עושין את השפוד ואין מחדדין
20 אותו: [16] אין מפצעין את הקנה לצלות בו מליח, אבל מפצעין אגוזין במטפחת ואינו חושש
משום קריעה התנור והכיריים חדשים הרי הן ככל הכלים ומטלטלין אותן אבל אין סכין אותן
בצונן כדי לחוסמן ואם בשביל לאפות בהן הרי זה מותר: [17] אין יוצאין בכסה אחד
אנשים ואחד נשים ולא סומא במקלו ולא הרועה בתרמילו ר' שמעון או' מנהיגין את
הבהמה במקל ביום טוב: [18] ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם לחצות בו שיניו וחכמ'
25 אוסרין אבל נוטל הוא מן האבוס שלפני בהמה בלבד שלא יקטמנו לחצות בו שיניו אם
קטמו בשבת חייב חטאת ביום טוב לוקה ארבעים ר' אליעזר אומ' מגבב מן החצר ומדליק
ובלבד שלא יתכוין לעשות ציבורין ר' שמעון מתיר כל שבחצר מוכן: [19] מולגין את

9 י ס"ג ג' (ד' ג'); ג ל"ג | 12 י סנה ע"ו א' (ע"ו א') | 14 ע' לעיל 135_{24}; י (ד' ד'); ג ל"ד | 18 י סס
ג סס, כ"ח | 21 י ס"ג ד' (ד' ה'); ג ל"ד כ"ה | 24 ג ל"ג | 27 י ס"ג ג' (ד' ד'); ג ל"ג |

1 בן אנטיגנס ב ד | 1 או' < אף ב ד | 1 עושין < כן ב ד | 2 המדות < אף הוא כינס
ג' מאות כדי שמן וחבירו ג' מאות כדי יין ממצוי המדות ב ד | 3 אמר | 4 ייעשו ב ד | 4 הרבים ד
< צבור ב | 5 לכשארצה אטול ב ד | 6 הוא < ב ד | 7/8 המפוזרין שבשדה ב ד | 8/9 על
המפוזרין שבקרפף ועל מכונסין שבשדה ב ד | 9 יביאו < אמר ר' נתן לא נחלקו ב"ש וב"ה על מפוזרין
שבקרפוף ועל מכונסין שבשדה שיביאו על מה נחלקו על המפוזרין שבשדה שב"ש אומרים לא יביאו וב"ה
אומרים יביאו ב ד | 10 מסתפקין] מסיקין ב ד | 11 אגוזין ושקדין ב ד | 12 ביום טוב < אכלן ביום
טוב אין מסיקין בקליפיהן ביום טוב ב | 12 אגוזין ושקדין ב ד | 12 עצמן אין מסיקין מהם ביום טוב
לפי שאינן מן המוכן ב ד | 12 מודים חכמים לר' מאיר ב ד | 14 מתיר | 14 אדם < את העור
ב ד | 15 לפסין סתומין ב ד | 16 בשביל < | 16 לחין] לחוס ב ד[4] לחוש ד < אם בשביל ב ד |
16 יעשן ב ד | 17 ואם] או ב ד | 17 הרי זה < | 18 בחול] בחור ב ד | 18 ושוברה ב ד |
18 פחמין < ביום טוב ב ד | 18 אין] אבל ב ד | 19 מנפחין ב ד | 19 במפוח < אבל נופחין
ב ד | 20 פוצעין ב ד | 20 פוצעין ב ד | 20 את האגוז ב ד | 21 מקרע ב | 21 סכין אותן < שמן
ואין סוחטין אותן במטלית ואין מפיגין ב ד | 22 הרי זה < ב ד | 22 בכסא ב ד | 23 רועה | 23 ר'
אליעזר בר' ישמעאל אומר ב ד < אף אין ב ד | 25 אומרין לא יטול אלא מן האבוס ב ד | 25 ובלבד
ב ד | 26 מן] את ב | 27 שלא יעשה צבורין ב ד | 27 שכל ב ד | 27 מולגין] (ובהעתקה מולגין) |

1 הראש ואת הכרעים וטובלין אותן בחרסית ובאדמה אבל מספספין אותן באור אין מספרין
את הראש ואת הכרעים ואין מספרין את הירק במספרת אבל מספרין את הקונרס ואת
העכביות: [20] מסיקין ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי ואין מסיקין ואופין בפורני לאופות
בה כתחילה: [21] שלשה דברים נאמרו בפתילה להחמיר ושלשה להקל אילו שלשה להחמיר
5 אין עושין אותה כתחילה ואין מהבהבין אותה באור ואין חותכין אותה לשנים ואילו שלשה
להקל שורין אותה בשמן וממעכין אותה ביד והותכה באור לשני נירות:

ד [1] האוכל תאינים מערב יום טוב והותיר והעלין לראש גגו לעשותן גרוגרות לא
יאכל מהן ביום טוב לפי שאינן מן המוכן האוכל ענבים מערב יום טוב והותיר והעלן לראש
גגו לעשותן צימוקין לא יאכל מהם ביום טוב לפי שאינן מן המוכן: [2] סוכי תאינים ובהן
10 תאינים מכבדות ובהם תמרים הכניסן לעצים אין אוכל מהן ביום טוב למאכל בהמה אוכלין
מהן ביום טוב: [3] מתחילין באוצר תחילה ומשילין פירות דרך ארובה ביום טוב אין משלשלין
אותן דרך חלונות אבל מורידין אותן דרך חלונות: [4] ארבע רשויות וארבע מצוות הן כתב
שתי אותיות בין בכתבי הקודש בין בכתבי הדיוט ארג שני חוטין בין בבגדי הקודש בין
בבגדי הדיוט בשבת חייב חטאת ביום טוב לוקה ארבעים דברי ר' אליעזר וחכמ' אמ' בין
15 בשבת בין ביום טוב אינו חייב אלא משום שבות אין דנין ואין מקדשין ואין מגרשין ואין
ממאנין לא חולצין ולא מייבמין ולא מקדשין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין
תרומה ומעשרות כל אילו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת אין בין יום טוב לשבת אלא
אוכל נפש בלבד וכולן שעשאן בין אנוסין ובין שוגגין ובין מזידין ובין מוטעין מה שעשה
עשוי: [5] הבהמה והכלים כרגלי הבעלים המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי אילו כרגליו
20 כלים המיוחדין לאחד מן האחים שבבית הרי אילו כרגליו ושאינן מיוחדין למקום שכולן
הולכין מהלך לצפון כעירובו לדרום ובדרום כעירובו לצפון ואם מיצע את התחום לא יזוז
ממקומו: [6] חמור כרגלי חמר פרה כרגלי קדר בהמה כרגלי רועה ר' דוסא אומ' הלוקח
בהמה מחבירו מערב יום טוב כרגלי הלוקח ביום טוב כרגלי מוכר הלוקח בשר מן הטבח
בערב יום טוב כרגלי הלוקח ביום טוב כרגלי המוכר השואל הלוק מחבירו מערב יום טוב
25 כרגלי השואל ביום טוב כרגלי המשאיל שנים ששאלו חלוק אחד שילך בו שחרית
לבית המדרש ואחד שילך בו ערבית לסעודה מערב יום טוב כרגלי השואל ביום טוב כרגלי

4 י סס; ג סס | 7 ג כ"ו: | 9 י ס"ג ג' (ד' ג') | 11 י ס"ג ד' (ה' א'); ג ל"ה, סנה ק"ד קכ"ז | 12 עי'
לעיל 125_{16}; י ס"ג א' (ה' ב') ב"ק (ז' ד'); ג ל"ז, ב"מ ט' | 17 לקמן מגילה א' ז' | 19 י ס"ג ב' (ה' ג')
ג ל"ז | 21 ע' לעיל 142_{8} | 22 י סס; ג סס: | 23 י סס (ה' ד'); ג ל"ט |

1 וטובלין] ואין טופלין אותן < לא . . ולא ב ד | 1 מספסין ב | 1 מן אין, עד הכרעים < ב |
2 בתספורת ב ד | 2 אבל מספר הוא את הקרנס [הקרנה ד] ב ד | 3 ואופין < ב ד | 3 לאפות
ב ד | 4 שלשה] ו' | 4 בפתילה < שלשה ב | 4 שלשה להחמיר < ב | 5 מתחלה | 6 ביד] באור ב |
6 לשתי ב ד | 7 והעלן לראש הגג ב ד | 9 הגג ב ד | 10 מכבדות תמרה | 10 ובהם תמרה |
10 בהמה < אין ב | 12 מורידין אותן דרך סולמות ב ד | 12 הכותב ב ד | 13 והאורג ב ד (לפני
הכותב) ב ד | 14 ארבעים < והאורג [האורג ב] חוט אחד בין בבגדי קדש בין בבגדי הדיוט והכותב
אות אחת בין בכתבי הקודש בין בכתבי הדיוט בשבת חייב חטאת ביום טוב לוקה ארבעים [את הארבעים ב]
ב ד | 15 שבות < אלו הן משום שבות ב < לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין
על פני המים ולא מספקין [< ולא מטפחין ב] ולא מרקדין ואלו הם משום רשות ב ד | 15 אין] לא ב ד |
15 ולא . . ולא ב ד | 15/16 ואין מגרשין ואין ממאנין < ב ד | 16 ולא ב ד | 16 מיבמין < ואלו
הן משום מצוה ב ד | 16 לא מקדישין ב ד | 17 אמרו < ב ד | 17 ואין | 18 כולם שעשאוה
[שעשאום ב] ישראל ב ד | 18/19 מה שעשה עשוי < ב < בשבת ואין צריך לומר ביום טוב ד |
21 בצפון | 21 כעירובו לדרום] כרגלי משל זה בדרום ב ד | 21 ובדרום < ב ד | 21 כעירובו לצפון]
כרגלי משל זה בצפון ב ד | 21 אם מצעו ב ד | 22 קדר] איכר ב ד | 23 מחברו] מן הרועה ד
כרועה ב | 23 המוכר ב ד | 23 מן] מבית ב ד | 24 מערב ב ד | 25 אחד < אחד ב | 25 לילך
ב ד | 26 לילך ב ד | 26 ערבית < ב ד | 26 בסעודה ב לסעודת < הערבי ד | 26 מן מערב
עד השואל < |

המשאיל האשה ששאלה מחברתה תבלין מים ומלח לעיסתה מערב יום טוב כרגלי השואלת
ביום טוב כרגלי המשאלת נותנן לעיסתה הרי אילו כרגלי שתיהן ר' יהודה פוטר במים
מפני שנבלעין בעיסה: [7]הגחלת כרגלי הבעלים והשלהבת בכל מקום חמשה דברים נאמרו
בגחלת הגחלת של הקדש מועלין בה והשלהבת לא נהנין ולא מועלין גחלת של עבודה
זרה אסורה ושלהבת מותרת המודר הנאה מחבירו אסור בגחלתו ומותר בשלהבתו המוציא
גחלת לרש' הרבים חייב ושלהבת פטור מברכין על השלהבת ואין מברכין על הגחלת:
[8]בור שבין שני שבטים משלשל וממלא הימנו בשבת ושבין שני תחומין אין ממלאין הימנה
בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים הנהרות והמעיינות המושכין הרי
הן כרגלי המילא: [9]מי שהיו פירותיו בעיר אחרת עירבו בני אותה העיר לבוא אצלו לא
יביאו לו מפירותיו אלא אם כן היו רגליו מיוחדין לישם אם יש שם אפיטרופין מביאין לו
בפני אפיטרופין: [10]מי שזימן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות אלא מה הן מוציאין
מבית המשתה חתיכה וגלוסקא וביצה המתובלת רבן שמעון בן גמליאל או' מקום שנהגו
לחלק קליות ואגוזין יוליכו ובנו ובתו הקטנים הולכין עמו לבית האבל או לבית המשתה ולבית
השמחה במקום שנהגו לא יתן אדם ממנתו לבנו ובתו של בעל הבית מפני האיבה אין חפין ואין
מתגרדין ביום טוב אבל מחדדין את הכלים בתיר שפין כלי כסף בקירטון אין חפין את הכלים
בנתר ביום טוב אבל מדיחין אותן במורסן ובמלח בשבת ואין צריך לומר ביום טוב: [11]אילו
הן מדבריות היוצאות בפסח והנכנסות ברביעה והבייתות כל שלנות בתוך התחום ר' אומ
אילו ואילו שיצאו חוץ לתחום אף על פי שלא נתכנסו לתוך התחום אלא משחשיכה
מותר לשחוט מהן ביום טוב אילו הן מדבריות הלנות באפר לעולם:

סליק פירקא וסליקא מסכתא.

ראש השנה.

א [1]ניסן ראש השנה למלכים ולרגלים ולחדשים ולתרומת שקלים ויש אומר' אף
לשכר בתים כיצד למלכים מת באדר ועמד אחר תחתיו באדר מונין שנה לזה ולזה מת
בניסן ועמד אח' תחתיו בניסן מונין שנה לזה ולזה מת באדר ועמד אחר תחתיו בניסן מונין
ראשונה לראשון ושנייה לשיני: [2]כיצד לרגלים אחד הנודר ואחד המעריך ואחד המקדיש
אינו עובר עליו משום בל תאחר עד שיעברו עליו רגלי שנה כולה ר' שמעון אומ' שלשה

3 י סס (ה' ה'); ג סס | 7 י סס (ה' ו'); ג סס | 9 סס | 14 ז ז'; ג סולין ל"ד | 16 י ס"ז ג' (ד' ג'),
ס"ג ב' (ה' ס'); ג מ' | 26 י כ"ו ל' (ל' ל'); ג ב' | 29 ע' לקמן ערכין סוף ג'; י כ"ו ב' (סס); ג ד' |

2 נתנתה ב ד | 2 שתיהן] השוא' ב | 3 אחר "השלהבת" איכא קו השוה ב א) | 4 מועלין > בה
ב ד | 5 המוציא גחלת, לפני המודיר הנאה ב ד | 6 מרשות | 7 שבין > של ב ד | 7 משלשל . .
בשבת] יש לו אלפים אמה לכל רוח ב | 7 ושבין] בור שבין ד בור של ב | 8 לה] לו ב ד | 9 הממלא]
כל אדם ב ד | 9 בני > אנשי ב ד | 10 מיוחדין] מעורבות ב ד | 10 אפטרופוס ב ד | 10 לו >
ב ד | 11 על פי אפוטרופוס ב ד | 11 בידיהן | 11 אלא > אם כן זיכה להן אחר במתנותיהן מערב
יום טוב | 11 מוצאין ד מוליכין ב | 12 וגלוסקמא ב | 12 ומצה מתובלת ב ד | 13 אגוזין וקליות
ב ד | (אחר אגוזין יש מקום ריק ב א) | 13 מוליכין ב ד | 14 מן שנהגו, עד בעל > א ויש מקום ריק |
14 משום איבה ב ד | 15 מן אבל, עד בתיר > ב ד | 15 ואין שפין ב ד | 15 בקירטון] בקרקתין
ב בקרתתון ד | 15 אין חפין] ואין מדיחין ב ד | 16 במלח ובמורסן ב ד | 17 מדבריות > אילו ב |
17 ביתות | 17 כל] אלו ב ד | 17 שלנו ב ד | 18 היוצאות ב ד | 18 נכנסו ב ד | 18 בתוך ב |
19 הלכות] הרועות ב ד | 27 לשכירו' | 28/29 הראשונה נמנית ב ד | 29 והשנייה נמנית לשני ב ד |

רגלים כסידרן וחג המצות ראשון וכן היה ר' שמע' אומ' פעמים שלשה פעמים ארבעה
פעמים חמשה כיצד נדר לפני הפסח עד שיעבור עליו הפסח ועצרת והחג נדר לפני עצרת
עד שיעבור עליו עצרת וחג ופסח ועצרת וחג נדר לפני החג עד שיעבור עליו החג והפסח
והעצרת והחג: [3]כיצד לחדשים אף על פי שבחודש הראשון ובחודש השני אין מתחילין
למנות אלא מניסן שנ' החודש הזה לכם ראש חדשים: [4]כיצד לתרומת
שקלים כל קרבנות הציבור אינן קריבין אלא באחד בניסן אם בא חודש בזמנו קריבין מן
החדשה ואם לאו קריבין מן הישנה: [5]כיצד לשכר בתים המשכיר בית לחבירו לשנה
מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם אמ' לשנה זו אפילו לא שכר הימנו אלא אחד
באדר אין לו אלא עד אחד בניסן: [6]באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ר' אלעזר
ור' שמע' אומ' באחד בתשרי אמ' שמעון בן עזאי הואיל ואילו אומ' באחד באלול ואילו
אומרין באחד בתשרי האילוליים מתעשרין לעצמן כיצד נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול
חמשה באלול וחמשה בתשרי אין מצטרפין חמשה בתשרי וחמשה באב הרי אילו מצטרפין:
[7]תשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות ולמעשרות ולנדרים כיצד
לשנים ולשמיטין וליובלות אין מונין אלא מתשרי: [8]כיצד לנטיעה אחד הנוטע ואחד
המבריך ואחד המרכיב שלשים יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית
פחות מיכן לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית ופירות הנטיעה זו אסורין עד חמשה
עשר בשבט אם לערלה ערלה אם לרבעי רבעי: [9]כיצד לירקות ליקט ירק ערב ראש
השנה עד שלא תבוא השמש וחז' וליקט משתבוא השמש אין תורמין ומעשרין מזה על
זה מפני שזה חדש וזה ישן היתה שנייה נכנסת לשלישית הראשון מתעשר מעשר שיני
השני מתעשר מעשר עני ליקט אתרוג ערב חמשה עשר בשבט עד שלא בא השמש וחזר
וליקט משבא השמש אין תורמין ומעשרין מזה על זה מפני שזה חדש וזה ישן היתה
שלישית נכנסת לרביעית ראשון מתעשר מעשר שיני והשיני מתעשר מעשר עני: [10]כיצד
לנדרים המודר הנאה מחבירו שנה מונה שנה מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם א'
לשנה זו אפילו לא נדר הימנו אלא באחד באילו אין לו אלא עד תשרי: [11]בראש השנה
כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנ' היוצר יחד לבם וג' ואו' תקעו בחדש
שופר בכסא ליום חגי' ואו' כי חק לישר' הוא משפט לאלהי
יעקב: [12]קידשוהו בית דין הדין נכנס לפניו לא קידשוהו בית דין אין הדין נכנס לפניו
וכן את מוצא בעומר של מן אם בא בזמנו מיד הוא כלה ואם לאו מתעכב הוא לשלשה

4 י כ"ו ד' (ל' ב'); ג סס | 5 סמות י"ב ב' | 5 י סס; ג סס | 7 י סס ג ז': | 9 ע' לקמן בכורות ז';
י שקלים מ"ז ב' (ג' ל'); ג בכורות כ"ו | 15 ע' לעיל 62_{12}; י כ"ז ל' (ל' ב'); ג בכורות כ"ו | 18 ע' לעיל
שביעית ד' כ' כ"ל 67_{12}; י סס כ"ב ל' (ל' ב')'; ג ע"ז | 22 ג י"ד: | 24 ג י"ב: | 25 תהלים ל"ג ט"ו: | 25/26 סס
פ"ל ד' | 26 סס סס ה' | 27 ש בסלס כמו כס"ל |

1 שהן שלשה ב ד | 1 שהן ארבעה ב ד | 2 שהן חמשה ב ד | 2 שיעברו ב ד | 3 שיעברו
ב ד | 3 שיעברו ב ד | 4 שבחודש] שנ' בחודש ב ד | 6 אינן . . אלא > ב ד | 7 לשכירות ב ד |
8 מונה] שכר ב ד | 10 אמר > ר' ב ד | 11 בתשרי > יהא ב ד | 11 לו > ב | 14 אין מתחילין
למנות ב ד > לשנים ולשמיטין וליובלות ב ד | 16 מכאן | 16 נטיעה ב ד | 17 אם ערלה ב ד |
17 אם רבעי ב ד | 17 בערב ב ד | 18 בא ב ד | 18 משבא ב ד | 19 ונכנסה שלישית ב ד |
20 והשני ב ד | 20 בערב | 20 וליקט > אחר ב ד | 21 ואין מעשרין ב ד | 22 ונכנסת רביעית
ב ד | 22 הראשון ב ד | 22 עני] שני א ב | 23 לשנה ב ד | 23 מונה שנה מונה] נדר הימנו
ב ד > אם אמר ב | 24 אלול ב ד | 24 עד > אחד ב ד | 24 בתשרי ב ד | 25 עולם ב ד |
25 כבני מרון] נומרין ב | 26 בכסא ליום חגינו > ב ד | 26/27 משפט . . יעקב] וגו' ב ד | לא
קדשוהו בית דין] ואם לאו ב ד | 28 בא > חדש ב ד |

1 ימים אמ׳ ר׳ עקיבא הבא שעורים בפסח שהוא פרק שעורים שתתברך עליך תבואה הבא
חיטים ביכורים בעצרת שהוא פרק חיטים שתתברך עליך פירות האילן ניסוך המים בחג
שהוא פרק גשמים שיתברכו עליך גשמים אמרו לפניו מלכיות שתמליכוהו על כל מעשיו
זכרונות שיעלה זכרוניכם לפניו לטובה ושופרות שתעלה תפילתך בתרועה לפניו: [13]הכל
5 נידונין בראש השנה וגזר דינם מתחתם ביום הכיפורים דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה או׳ משום
ר׳ עקיבא הכל נידונין בראש השנה וגזר דינם של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו בפסח על
התבואה בעצרת על פירות האילן ובחג על המים וגזר דינם של כל אחד ואחד מתחתם ביום
הכיפור׳ ר׳ יוסי אומ׳ אדם נידון בכל יום שנ׳ ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו:
[14]על ששה חדשים שלוחין יוצאין רבי התקין שיהו יוצאין אף על אדר השיני מפני הפורים:
10 [15]בראשונה היו מקבלין עדות החודש מכל אדם פעם אחת שכרו ביתסין שני עדים לבוא
ולהטעות את החכמים לפי שאין ביתסין מודין שתהא עצרת אחר שבת בא אחד ואמ׳ עדותו
והלך לו ובא שיני ואמ׳ עולה הייתי במעלה אדומים ראיתיו רובץ בין שני סלעים ראשו
דומה לעגל אזניו דומות לגדי ראיתיו ונבעתתי ונפלתי לאחוריי והרי מאתים זוז צרורות
לי בפונדתו אמרו לו המעות נתונות לך במתנה ושוכריך יבואו וילקו מה ראית ליזקק לכך
15 אמ׳ להם לפי ששמעתי שביתסין מבקשין לבוא להטעות את החכמים אמרתי מוטב שאלך
ואודיע את החכמים:

ב (א) [1]אם אינן מכירין אותו משלחין עדיו עמו ואפילו בשבת מעשה בר׳ נהורא
שבא עם העד בשבת לאושא והעיד עליו: [2]בראשונה היו מסיעין מסעיות בראשי הרים
הגבוהים בהר המשחה בסרטבא בגריפינא בתבור בחוורן ובית בלתי ר׳ שמעון בן אלעזר
20 אומ׳ אף חרים וכייר גדר וחברותיה אימתי מסיעין את החדש לאור עיבורו הא כיצד חל
להיות ערב שבת ושבת מסיעין עליו למוצאי שבת אם בא חודש בזמנו מסיעין עליו
ואם לאו אין מסיעין על כל ראשי חדשים היו מסיעין מסעות אמ׳ אחד לפני חמה
ראיתיו לא אמ׳ כלום לדרומה דבריו קיימין אחד או׳ גבוה שתי מרדאיות ראיתיו ואחד
אומ׳ שלשה עדותן קיימת אחד אומ׳ שלשה ואחד או׳ חמשה אין מצטרפין זה עם זה אבל
25 מצטרף הוא עם אחרים אחד אומ׳ ראיתיו זקוף ואחד אומ׳ ראיתיו מוטה אין מצטרפין זה
עם זה אבל מצטרף הוא עם אחרים ראה חציו במים לא אמ׳ כלום חציו בענן לא אמ׳

1 ע׳ לעיל 197₂₈; י כ"ז ב׳ (ה׳ ג׳); ג ע"ז | 4 י כ"ז א׳ (א׳ ג׳); ג שם | 8 איוב ז׳ י"ח | 9 י שם (א׳ ד׳); ג י"ח י"ט | 10 י כ"ז ד׳ (ב׳ א׳); ג כ"ב: | 17 י שם; ג שם | 18 י שם (ב׳ ב׳), סוף ד׳; ג כ"ד: |

1 עקיבא > אמרה תורה ב ד | 1 הבא > שהוא עומר ב ד | 1 פרק שעורין > ב > כדי ב ד | 1 עליך] לכם ב | 2 ובכורים | 2 פרק חטים] פרק אילן ב ד | 2 כדי שיתברכו עליך ב ד | 2 אילן ב ד > הבא ב ד | 3 שהוא פרק גשמים > ב ד | 3 כדי שיתברכו ב ד | 3 עליך > מי ב ד | 3 לפני ב ד | 3 מלכיות > זכרונות ושופרות מלכיות כדי ב ד | 3 שתמליכוני | 3 על כל מעשיו] עליהם ב עליכם ד | 4 כדי שיבא זכרוניכם [זכרונכם ב] ב ד | 4 לטובה לפניו ב לפניו > ד | 4 לטובה > אמרו לפני [לפניו ב] ב ד | 4 שופרות ב ד > כדי | 4 תפלתכם ב ד | 4 לפני | 5 דינו נחתם ב ד | 5/6 משום ר׳ עקיבא > ב ד | 6 דינו ב ד | 6 נחתם ב ד | 7 בחג ב ד | 7 דינו של אדם נחתם ב ד | 8 לרגעים תבחננו > ב ד | 10 ביתוסין ב ביתוסין ד | 11 להטעות ב ד | 11 ביתוסין ב בייתוסין ד | 11 עצרת > אלא ב ד | 11 באחד בשבת | 12 השני ב ד | 12 רבוץ ב ד | 13 לגדי > קרניו דומות לצבי וזנבו מונחת [מתח׳ ד] בין ירכותיו ב ד | 14 נרתעתי | 14 צרורין ב ד | 14 בפונדיני | 14 המעות] מאתיים זוז ב ד | 14 נתונין ב נותנין ד | 14 והשוכרך ימתח על העמוד | 15 לפי] מפני ב ד | 15 שבייתוסין ב ד | 15 לבוא > ב ד | 15 אלך ב ד | 18 לאשה ב | 18 עליו] בו ב ד | 18 מסיאין או ב משיאין ד | 18 מסואות ב משואות ד | 19 בסרטבא ב ד | 19 בגריפינא] בגרופינא ב ובצרופנה ד | 19 בחורן | 19 בלתי] בילתי ב דלתיה ד | 20 חרים] בחרים ב בהרי ד | 20 וכייר] מכמר ד > ב > ותבור ב ד | 20 גדר] גרר (גדר?) ב ד | 20 מימתי ב מאימתי ד | 20 מסיאין ב משיאין ד | 20 את] על | 20 הא > ב ד | 21 ואם ב ד | 21 חודש > ב ד | 21 מסיאין ב משיאין ד | 22 משיאין עליו ב ד | 22 מסיאין מסעתו ב משיאין משואות ד | 22 חמה > | 23 כלום > לאחריה דבריו קיימין לצפונה לא אמר כלום ב ד | 23 או׳ > ראיתיו ב ד | 23 מרדעות ד מדרעות ב | 23 ראיתיו > ב ד | 25 זקוף] מוטה ב ד | 25 מוטה] זקוף ב ד | 26 ראיתיו | 26 במים] בענן ב ד | 26 בענן] בעששית ב ד |

1 כלום חציו בעששית לא א׳ כלום ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומ׳ אם לא נראה בזמנו אין מקדשין
אותו שכבר קידשוהו שמים וכן היה ר׳ אלע׳ בר׳ צדוק אומ׳ אין השלוחין יוצאין לסוריא עד
ששמעו מפי בית דין מקודש: [3]למה לא נתפרשה שמותן של זקנים שלא יהא כל אחד
ואחד אומ׳ הריני בא להקיש פלוני לאלדד ומידד הריני בא להקיש ר׳ פלוני לנדב ואביהוא
5 אומ׳ י"י אשר עשה את משה ואת אהרן וגו׳ ואו׳ וישלח י"י את
ירובעל ואת בדן ירובעל זה גדעון בדן זה שמשון יפתח כשמועו וכן הוא אומ׳
משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו נתן הכתוב שלשה קלי עולם
בין שלשה גדולי עולם ללמדך שבית דינו של ירובעל גדול לפני המקום כבית דינו של
משה ובית דינו של יפתח תגדול לפני המקום כבית דינו של שמואל ללמדך שכל מי שמתמנה
10 פרנס על הציבור אפילו קל שבקלים שקול הוא כאביר שבאבירים שנ׳ ובאת אל
השופט אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא שופט שבימיך ואומ׳ אל תאמר
מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה
שאל׳ על זה:

ג (ב) [1]קדשוהו בזמנו ונמצאו עדים זוממין הרי זה מקודש קידשוהו בלילה אינו
15 מקודש קידשוהו אנוסין שוגגין ומזידין ומוטעין הרי זה מקודש קידשוהו לפני זמנו ולאחר
עיבורו פחות שלשים יום או יתר שלשים יום יכול יהא מקודש ת"ל חודש אין חודש פחות
משלשים יום: [2]לא נראית לבנה לשני ימים יכול יקדשוהו לאחר שני ימים תלמ׳ לומ׳
יום אין לי אלא יום אחד: [3]ובתענית תוקעין שבע שלש ושלוש ובמסעות שלש לשלש
שלש שלש על כל דגל ודגל דברי ר׳ יהודה וחכמ׳ אומ׳ שלש על כל מטה ומטה וכמה
20 הן תוקעין בחצוצרות שעשה משה ר׳ יהודה אומ׳ בראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובל
בשל אלים נתנו חכמ׳ את המצוי למצוי ואת שאינו מצוי לשאינו מצוי: [4]שופר שארך
וקיצרו כשר גרדו מבפנים ומבחוץ כשר חיפהו מבפנים פסול ובחוץ כשר חיפהו מקום
הנחת פיו או שהוסיף עליו אפילו במינו כשר ניקב וסתמו אפילו במינו אם מעכב את
התקיעה פסול ואם לאו כשר נתן שני שופרות זה בתוך זה ותקע אם קול פנימי שמע
25 יצא אם קול חיצון שמע לא יצא שיעור השופר כדי שיטלנו בידו אחת ויתקע: [5]התוקע
ומתעסק התוקע ומתלמד המלמד את בנו המלמד את תלמידו אם כיון לבו יצא ואם לאו

3 ג כ"ה | 5 שמואל א׳ י"ב ו׳ | 5/6 שם שם י"א | 7 תהלים צ"ט ו׳ | 10/11 דברים י"ז ט׳ | 11/12 קהלת ז׳ י׳ | 14 י כ"ח ב׳ (ב׳ ז׳), כ"ה ג׳ (ג׳ א׳); ת אמור; ג כ"ה׳ סנהדרין י"א: | 16 שמות י"ב ב׳ | 18 שם שם י"א | 18 י סוכה כ"ה ג׳ (ה׳ ו׳) ם נשא | 20 י כ"ח ד׳ (ג׳ ה׳); ג כו: | 21 י שם (ג׳ ג׳); ג כ"ז: | 25 י כ"ט א׳ (ג׳ ז׳); ג כ"ח כ"ט:

1 בעששית] במים ב ד | 1 דבריו קיימין ב ד | 1 אליעזר ב ד | 3 שישמעו ב ד | 3 מקודש] למחר ב ד 3 נתפרשו ד ספר ב | 3 של צדיקים ב | 4 להקיש > א > את ר׳ ב ד | 4 את רבי ב ד | 5 וכן הוא אמר ב ד | 5 וגו׳ > ב ד | 6 בדן > ואת יפתח ואת שמואל ב ד] 6 כמשמעו ב ד | 6 ואומר ב ד | 7 ושמואל . . שמו] וגו׳ ב ד | 7 נתן] שקל ב ד | 8 גדול > ב ד | 9 ללמדך] להודיעך ב ד | 10 הוא > ב ד | 10 שנאמר ב ד | 10 אל > הכהנים הלוים ואל ב ד | 11 מן אשר. עד ההם > ב ד | 11 שבדורך ב ד | 12/13 שהימים . . על זה] וגומר ב ד | 14 קדשו את החודש ב ד | 14 עדיו ב | 15 או לאחר ב ד | 16 משלשים ב ד | 16 או > | 16 יתר > על ב ד | 16 יום > | 16 החודש ב | 17 יום > ב | 18 לין] לו ב ד | 18 אחד > בלבד ב ד | 18 בתעניות ב ד | 18 תוקעין שלש של [על ב] שלש שלש ב ד > ועל שלש שלש על שלש ב | 18 ובמסעות > ב | 18 שלש של שלש ב ד | 19 שלש > ב ד | 21 בשל יעלים ב ד | 21 שארך > | 22 שקצרו | 22 בין מבפנים בין מבחוץ ב ד | 22 חפהו] צפהו ב ד > זהב ד | 22 צפהו במקום ב ד | 23 הנחת > | 23 פיו > ב | 23 עליו > כל שהוא ב ד | 24 כשר] פסל ב ד | 24 שתי ב | 24 הפנימי ב ד | 25 יצא > כמה הוא ב ד | 25 שופר ב ד | 25 שיטלנו] שיאחז ב ד | 25 הסדר הכי ב ד (1) הכל חייבין בתקיעת שופר 212₆ (2) התוקע ומתעסק שורה 25 |

1 לא יצא: [6] רועה שהרביץ צאנו אחר בית הכנסת וכן חולה שהיה מוטל אחר בית הכנסת
אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא שמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא אם לאו
לא יצא אף על פי שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו את שכיון לבו יצא
את שלא כיון לבו לא יצא אין הכל הולך אלא אחר כוונת הלב שנ׳ תכין לבם
5 תקשיב אזניך ואו׳ תנה בני לבך לי ועינ׳ דרכי תצרנה:

ד (ב) [1] הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים ישר׳ גרים ועבדים משוחררים נתינין
וממזרים סרים אדם סרים חמה פצוע דכה וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי
חובתן טומטום ואנדרגינס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרגינס מוציא את
מינו ואין מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו
10 נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן: [2] עוד זאת היתה ירושלם
יתירה על יבנה כל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא שלשה דברים אילו
בתוכה תוקעין בה וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד: [3] ר׳ אלעזר בר׳ צדוק
אומ׳ אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים ר׳ שמעון בן אלעזר
אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר חודש לפניו קידשו שמעון בן הסגן אומ׳
15 אם באו עדים מן המנחה ולמעלה תוקעין היו אבל אין מוסיפין קרובין עד שיקדשו את
החודש א׳ ר׳ יהודה דברים אילו הנהיג בעולם ר׳ יוחנן בן זכאי משחרב בית המקדש
וכשיבנה הבית יחזרו דברים אילו ליושנן: [4] ר׳ יהודה או׳ ר׳ שבתון זו קדושת היום
זכרון אילו זכרונות תרועה אילו שופרות מקרא קודש קדשיהו אמ׳ לו ר׳
עקיבא מפני מה אינו או׳ שבתון שבות שכבר הוא פוגע בשביתו ראשון אלא זכרון אילו
20 זכרונות תרועה אילו שופרות מקרא קודש זו קדושת היום מקום שנהגו לומר כדברי
ר׳ עקיבא אומ׳ כדברי ר׳ עקי׳: [5] ירד ר׳ יוחנן כן נורי ואמ׳ כדברי ר׳ יוחנן בן ברוקה א׳
רבן שמעון בן גמליאל לא היו נוהגין בן ביבנה יום השיני ירד ר׳ חנניה בנו של ר׳ יוסי
הגלילי ואמ׳ כר׳ עקיבא אמר רבן שמעון בן גמליאל כך היו נוהגין ביבנה: [6] אין פוחתין
מעשר מלכיות ומעשרה זכרונות ומעשרה שופרות אם א׳ שלש מכולן יצא אין מזכירין
25 זכרון מלכות ושופר של פורענות ר׳ יוסי אומר אם היתה פרענות של גוים אומרין אותה
בפני עצמה מתחיל בתורה ומסיים בתורה אומ׳ של נביאים ושל כתובים באמצע אין אומ׳

1 סס | 4/5 תהלים י׳ י״ז | 5 משלי כ״ג כ״ו | 6 ע׳ לעיל ברכות 12₁₄ לקמן מגלה ב׳ ז׳; ג כ״ע | 10 י כ״ע ג׳ (ד׳ ג׳); ג כ״ט: | 12 י כ״ח א׳ (ג׳ ה׳); ג ל׳: | 17 ג ל״ג | 17 ויקרא כ״ג כ״ד | 18 סס | 21 י כ״ע ג׳ (ד׳ ו׳); ג סס | 23 י סס (ד׳ ג׳); ג ל״ג: |

1 את צאנו | 1 אחורי ב ד | 1 אחורי ב ד | 1 הכנסת > ומי שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע
קול שופר או קול מגילה ב ד | 2 מן שמע, עד 3 יצא ב ד | 3 את] זה ב ד | 4 את] וזה ב ד | 4 שאין ב ד |
5 תצרנו א > וגומר ב ד | 6 חללין נתינין ב ד | 7 ממזרים > חרש שוטה וקטן ב ד | 8 ואנדרוגינוס
ב ד | 8 אנדרוגינוס ב ד | 9 לשאינו מינו ב ד | 9 ולא את שאינו מינו > מי שחציו עבד וחציו בן
חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו ב ד | 10 ועוד ב ד | 11 שכל ב ד | 11 שרואה
ב ד | 14 שלפניו ב ד | 15 קרבין אלא ב | 16 ר׳ יהודה] ר׳ יהושע בן קרחה [קרחא ב] ב ד |
16 הנהיג בעולם] התקינו ב ד | 17 לכשיבנה הבית > במהרה ב ד (בב כתב הסופר עוד
״בימינו״ אבל נקד עליו) | 17 או׳ ר׳ > ליעזר אומר ב אלעזר ד | 18 הזכרונות | 18 תרועה] תקיעה ב |
19 לא נאמר ב ד | 19 שכבר] שכן ב ד | 19 בשביתה ב ד | 20 זו] אלו ב > ד | 21 ר׳ עקי׳
> כדברי ר׳ יוחנן בן נורי אומר כדברי ר׳ יוחנן רשב״ג אומר קדושת היום עם הזכרונות [> ב] אמר
רשב״ג מה מצינו בכל מקום אומרה ברביעית [רביעית ב] אף כאן אומרה ברביעית [רביעית ב] רבי אומר
מה מצינו בכל מקום אומרה עם [> ב] אמצעית אף כאן אומרה אמצעית [> ד] וכשקדשו את השנה
באושא [באושה ב] ביום הראשון ב ד | 21 ירד] עבר ב ד | 21 בן נורי] בן ברוקא ב ד | 21 בן
ברוקא] בן נורי ב ד | 22 היינו ב ד | 22 ביום השיני עבר ב ד | 23 כדברי ר׳ עקיבא ב ד |
23 ואמר ב ד | 23 היינו ב ד | 24 שלש] שבע | 24 יצא > דברי ר׳ עקיבה ר׳ יוחנן בן נורי אומר אין
פחות משבע אם אמר שלש מכולם יצא ב | 25 פורענות > מתחיל בתורה ומשלים בנביא ב ד | 25 אומרין]
מזכירין ב ד | 26 המתחיל מתחיל כ ד | 26 בשל תורה | 26 בשל תורה ב ד | 26 ואומר ב ד |

1 מלכיות עם הזכרונות וזכרונות עם השופרות ואם א׳ לא א׳ כלום וצריך לאומרן שנייה:
[7] פקדונות כזכרונות וכן הוא אומ׳ וי״י פקד את שרה ואומ׳ פקד פקדתי
אתכם ואת העשוי לכם במצרים ר׳ יוסי אומ׳ אומרן עם הזכרונות ר׳ יהודה
אומ׳ לא היה אומ׳ עמהם זכרון שיש עמה תרועה כגון זכרון תרועה מקרא קודש
5 ר׳ יוסי אומ׳ אומרה עם הזכרונות ואומרה עם השופרות ר׳ יהודה אומ׳ לא היה אומ׳ אלא
עם הזכרונות תרועה שאין עמה שופר כגון יום תרועה יהיה לכם ר׳ יוסי אומ׳ אומרו
עם הזכרונות ר׳ יהודה אומ׳ לא אומ׳ עמהן מלכות שיש עמה שופר כגון בחצוצרות
וקול שופר הריעו לפני המלך י״י ר׳ יוסי אומ׳ אומרה עם המלכיות ועם
השופרות ר׳ יהודה אומ׳ אומרה עם המלכיות בלבד. שמע ישר׳ י״י אלהינו י״י
10 אחד וידעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים ר׳ יוסי אומ׳
אומרן עם המלכיות ר׳ יהודה אומ׳ לא היה אומרן עמהן. זמרו לאלהים זמרו
זמרו למלכינו זמרו כי מלך על כל האר׳ אלהים זמרו משכיל
מלך אלהים על גוים וג׳ ר׳ יוסי אומ׳ אומרן עם המלכיות ר׳ יהודה אומ׳ לא היה
אומרן עמהם. שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם וגו׳ מי זה
15 מלך הכבוד וגו׳ שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם וגו׳ מי
הוא זה מלך הכבוד י״י צבאות וגו׳ ר׳ יוסי אומ׳ אומרן כל אחד ואחד בפני עצמו
ר׳ יהודה או׳ אומרן כולן כאחד: [8] זכרונות האמורות לעניין הקדשת ר׳ יוסי אומ׳ אומרן
כולן כאחת ר׳ יהודה אומ׳ ראשונים לעצמן ושניים לעצמן שופרות האמורות לענין יהושע
ר׳ יוסי אומ׳ אומרן כולן כאחת ר׳ יהודה אומ׳ האמורין בשעת מעשה לעצמן בשעת פקידה
20 לעצמן: [9] סדר תקיעות שלש של שלש שש תקיעות ושלש התרועות מתשעה בני
אדם כאחד יצא שש תקיעות ושלש התרעות אפילו בסירוגין ואפילו כל היום כולו
יצא שמע שש תקיעה מזה ותרועה מזה אפילו בסירוגין ואפילו כל היום כולו יצא
תקע והריע וחזר ותקע אין בידו אלא אחת תקע והריע ותקע בין שהוא אחת יצא:
[10] מתלמדין לתקוע בשבת אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות לתקוע בשבת
25 ואין צריך לומר ביום טוב: [11] יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת בית שמאי

2 י סס; ג סס | 2 בראשית כ״א א׳ | 2/3 שמות ג׳ ט״ז | 4 ויקרא כ״ג כ״ד | 6 במדבר כ״ט א׳ |
7/8 תהלים צ״ח ו׳ | 9 דברים ו׳ ד׳ | 10 סס ד׳ ל״ט | 11/13 תהלים מ״ז ז׳ ח׳ ט׳ | 14/15 סס כ״ד ז׳ ח׳ ט׳
י׳ | 17 י סס; ג סס | 20 י סס (ד׳ י׳); ג ל״ג ל״ד | 24 ג ל״ג 25 ע׳ לעיל 7₁₁ וסס נקמן |

1 ולא זכרונות | 2 שנאמר ב ד | 2 ואומר > ב | 3 ואת . . . במצרים] וגו׳ | 4 מן לא, עד
5 ר׳ יהודה אומר > ב | 5 עמה א וכתוב למעלה ו׳ | 5 ואומרה > | 5 ועם | 6 הזכרונות > בלבד
ב ד | 6 שופר] זכרון ב ד | 6 לכם > ר׳ יהודה אומר ב | 6 אומרו > ב ד | 7 עם הזכרונות]
עם השופרות ב ד | 7 לא היה אומרן ב ד | 8 הריעו . . . ה׳ וגו׳ ב ד | 8 ר׳ יוסי אומ׳ > ב |
9 אומר לא היה אומרה אלא עם השופרות בלבד ב ד | 9 מן שמע, עד 11 עמהם > ב | 10 האלהים
> וגומר ב ד | 11 מלכיות | 11 עמהן > מלכות שאין עמה שופר כגון ב ד | 11 זמרו . .
זמרו] וגו׳ ב ד | 12 אלקים ד אלים ב | 13 על > כל | 14 עמהן > ב ד | 14 והנשאו פתחי
עולם > ב ד | 15 ושאו פתחי עולם > ב ד | 16 אומרן > ב ד | 17 האמורות בעניין בקשה
ב ד | 18 כאחד ב ד | 18 בפני עצמן . . בפני עצמן ב ד | 18 בענין ב ד > גדעון ובעניין ב ד |
19 אומרן כל אחד ואחד בפני עצמן ב ד | 19 פקודה | 20 של שלש שלש] של שלש > שיעור תקיעה
כשלש תרועות שיעור תרועה כשלש יבבות ד > שמע שש תקיעות ושלש תרועות ב | 20 מן שש׳ עד 21
יצא > | 20 תרועות ב | 21 יצא > שמע ב ד | 21 תרועות ב ד | 22 שש > ב ד | 22 תקיעה מזה >
ותקיעה מזה | 22 ותרועה מזה > תקיעה מזה ותרועה מזה ב ד | 22 בסירוגין אפילו כל היום >
ב | 22 יצא > שמע תקיעות וברכות בין שהקדים תקיעות לברכות ובין שהקדים ברכות לתקיעות יצא
ב ד | 22 (בב שמע תקיעות וברכות, לפני שמע תקיעה מזה) | 23 והריע > ותקע ב ד | 23 וחזר
> והריע ב ד | 23 בין שהוא] בנשימה ב ד | 23 לא יצא ב ד | 24 לא > ב ד | 24 ולא את]
ואת ב ד | 24 הקטנים ב ד | 24 מלתקוע ב ד |

אומ׳ מתפלל עשר ובית הילל אומ׳ מתפלל תשע יום טוב שחל להיות בשבת בית שמאי
אומ׳ מתפלל שמונה אומ׳ של שבת בפני עצמה ושל יום טוב בפני עצמה ומתחיל בשבת
ובית הילל אומ׳ מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומ׳ קדושת היום
באמצע אמרו בית הילל לבית שמאי והלא במעמד כולכם זקני בית שמאי ירד חוני הקטן
ולא אמר אלא שבע אמרו לו כל העם נחת רוח הילך אמרו להם בית שמאי מפני שהיתה
השעה ראויה לקצר אמרו להם בית הילל אילו היתה השעה ראויה לקצר היה לו לקצר
את כולן: [12]רבן גמליאל אומ׳ שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן וחכמ׳ אומ׳ כל
אחד ואחד מוציא את עצמו אמר לו אם כן למה מורידין אותו לפני התיבה אָמְרוּ לוֹ לְהוֹצִיא
אֶת שאינו יודע אמ׳ להם כשם שמוציא את שאינו יוֹדֵע כָּךְ מוֹצִיא אֶת מִי שֶׁיּוֹדֵעַ אָמְרוּ לוֹ אם כן למה
מתפַלְלִין כל אֶחָד וְאֶחָד אמרו מפני ששליח ציבור מתקן לעצמו:

סליק פירקא וסליק מסכתא׳

תענית׳

א [1]שואלין את הגשמים עד שיצא ניסן שנ׳ ויורד לכם גשם יורה ומלקוש בראשון
דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ יורה בכיסליו ומלקוש בניסן אמ׳ להם ר׳ מאיר הואיל ואילן
עושה פירות לשנים עשר חודש ותבואה לששה חדשים מה מצינו באילן שנאמר בו לחדשיו
יבכר אף תבואה לחמשה עשר יום לכך נאמר הא למדתה שיורה ומלקוש בניסן: [2]עד מתי
שואלין עד שתגיע זמנה של רביעה אם היתה שנה חסירה נותנין לה חיסרונה ואם לאו
הולכין אחר סידרן דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ לעולם הולכין אחר סידרן אם
היתה שנה מעוברת נותנין לה עיבורה: [3]איזהו זמנה של רביעה ר׳ מאיר אומ׳ בכירה
בשלשה בינונית בשבעה אפילה בשבעה עשר ר׳ יהודה אומ׳ בכירה בשבעה בינונית בשבעה
עשר בינונית בעשרים ושלשה אפילה בשלשים וכן היה ר׳ יוסי אומ׳ אין היחידים מתחילין
להתענות אלא מראש חודש: [4]איזהו רביעה שנייה משתגיע זמנה של רביעה דברי ר׳
מאיר וחכמ׳ אומ׳ כדי שתרד רביעה שנייה ר׳ יוסי אומ׳ כל שתלי ברביעה משתרד רביעה
שנייה כל שאין תלוי ברביע משתגיע זמנה של רביע רבן שמעון בן גמלי׳ אומ׳ גשמים

7 י שם; ג ל״ד | 16 י ס״ד ה׳ (ה׳ ג׳); ג ה׳ ד׳: | 16 יואל ב׳ כ״ג | 18/19 יחזקאל מ״ז י״ב | 19 י ס״ד ב׳ (ה׳ ג׳); ג ו׳ | 22 י ס״ד ה׳ (שם); ג שם | 25 י שביעית סוף ט׳; ג נדרים ס״ב | 27 י ס״ד ב׳ (ה׳ ג׳); ג כ״ה |

1 ומתחיל בשל שבת ב ד | 4 שמי ב ד | 5 ואמר שבע ב ד | 5 ואמרו ב ד | 5 הילך] היה לך ב ד | 6 שעה ד < ב | 6 שעה ב ד | 7 בכולם ב ד | 8 לו] להם ב ד | 8 כדי להוציא ב ד | 9 את > מי ב ד | 9 יודע > אמר להם אם כן למה מתפללין כל אחד ואחד לעצמו אמר לו מפני ששליח צבור מתקין את עצמו (עיין שורה 3/4) > אמר להם אם כן למה מורידין אותו לפני התיבה אמרו לו להוציא את מי שאינו יודע ב ד | 9 שמוציא את > מי ב ד | 9 כך > הוא ב ד | 9 מי > שאינו ב | 9 מן אמרו, עד לעצמו < ב ד | 17 בכיסליו] במרחשון ב ד | 17 ומלקוש > בראשון ב ד | 18 חודש < ב ד | 19 לכך נאמר < ב ד | 19 מאמתיי ב מאימתי ד | 20 שואלין > את הגשמים ב ד | 20 משתגיע ב משהגיע ד | 22 איזו היא רביע ראשונה ב ד | 23 לשלשה ב ד | 23 לשבעה ד > עשר ב | 23 בשבעה עשר] לעשרים ושלשה ב | 23 יהודה < ב | 23 הבכירה לשבעה ב ד | 23/24 לשבעה עשר ב ד | 24 בינונית בעשרים ושלשה < ב ד > ר׳ יוסי אומר הבכירה לי״ז בינונית לעשרים ושלשה אפילה לראש חודש כסליו ב ד | 24 בשלשים] ב ד | 24 מתחילין < ב ד | 25 מתענין ב ד | 25 משהגיעה ב ד | 26 משתרד ב ד | 26 שנייה < ב ד | 26 התלוי ב ד | 27 משתגיע זמנה של רביע ב ד | 27 שנייה < ב ד | 27 משתרד רביע שניה ב ד |

שירדו שבעת ימים זה אחר זה ולא פסקו יש בהן כדי רביעה שנייה כמה ירדו גשמים
ויהא בהן כדי רביעה שנייה מלא הכלי של שלשה טפחים דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳
ראשונה טפח ושנייה טפחיים ורביעה שלשה טפחים ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ אין לך טפח
היורד למעלה שאין הארץ פולטת כנגדו טפחיים שנ׳ תהום אל תהום קורא׳
— ולמה נקרא שמה רביעה שרובעת את הארץ: [5]כל אילו שאמרו אוכלין ושותין
מבעוד יום אסורין במלאכה ובסיכה וברחיצה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה היום אסור
במלאכה והלילה מותר מנין שהיום הולך אחר הלילה שנ׳ לך כנוס את כל היהודים וגו׳:
[6]כל אילו שאמרו אוכלין ושותין משחשיכה מותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת
הסנדל ובתשמיש המיטה אוכלין ושותין עד האיר שבמזרח דברי ר׳ ר׳ שמע בן אלעזר אומ׳
עד קרות הגבר ישן ועמד אסור מיד כל אילו שאמרו אסור בנעילת הסנדל יוצא מן הכרך
נועל הגיע לכרך חולץ וכן אתה אומ׳ במנודה ובאבל: [7]איזה הוא יחיד ר׳ שמע׳ בן אלע׳
אומ׳ לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד חכם עושה תבא עליו ברכה בדבר
של שבח לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד חכם עושה אלא אם כן
מינוהו בית דין על הציבור ר׳ שמעון בן אלע׳ או׳ משום ר׳ מאיר וכן היה ר׳ דוסא אומ
כדבריו חצי תשרי מרחשוון וחצי כסליו זרע חצי כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי
שבט אדר וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר חצי סיון תמוז וחצי אב קייץ חצי
אב אלול וחצי תשרי חום ר׳ יהודה היה מונה ממרחשוון ר׳ שמעון היה מונה מתשרי:
[8]סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר ונותנין עליה אפר מקלה ולא היו
מתעלפין עליה ואחד יושב ומשמרה כל היום זקן שבהם או׳ לפניהם דברי כיבושין בניי
אל יֵבוֹשׁ אדם מחבירו ואל יבוש אדם ממעשיו מוטב שיבייש אדם מחבירו וממעשיו ואל
יהוא הוא ובניו מצירין ברעב שנ׳ למה צמנו ולא ראית וג׳ הכזה יהיה צום
אבחרהו וגו׳ אלא איזהו צום שאני רוצה בו פתח חרצ׳ רשע התר אג׳
מוטה וגו׳ אם יהא השרץ בידו של אדם אפילו טובל במי שילוח ובכל מימי בראשית
אינו טהור לעולם השליך השרץ מידו עלתה לו טבילה בארבעים סאה שנ׳ ומודה
ועוזב ירוחם ואמ׳ נשא לבבינו אל כפים: [9]ואומ׳ לפניהם עשרים וארבעה
ברכות שמונה עשרה שבכל יום ושש היה מוסיף והיכן אומרן בין גואל לרופא: [10]שביעית
משום סומכוס אמרו ב׳ משפיל הרמים ועונין אמן על כל ברכה וברכה וכך היו נוהגין
בגבולין: [11]ובמקדש מה הן אומ׳ ברוך י״י אלהי ישר׳ מן העולם ועד העולם ואין עונין

4 תהלים מ״ב ח׳ | 6 י ס״ד ג׳ (ה׳ ו׳); ג י״ב י״ג | 7 אסתר ד׳ ט״ז | 8 י ס״ד ב׳ (ה׳ ד׳); ג י״ב | 8 י פסחים ל״ה ה׳ (ד׳ ה׳); ג כ״ט | 11 י ס״ה ה׳ (ב ה׳); ג ברכות י״ב | 21/22 ישעי׳ נ״ח ד׳ | 24/25 משלי כ״ח י״ג | 25 איכה ג׳ מ״ב | 26 ג ע״ז | 27 ע׳ לעיל 17₁₁; י ס״ה ד׳ (ב׳ ח׳) | 28 תהלים ק״ו מ״ח |

1 גשמים יורדין ב ד | 2 שנייה < ב ד | 3 כלי ב ד | 3 אמר ר׳ שמעון בן אלעזר ב ד | 3 אין לך כל טפח וטפח ב ד | 4 שיורד מלמעלה ב ד | 4 וכן הוא אומר ב ד | 4 קורא > וגומר ב ד | 5 (הקו הישר איתא ב א) 5 למה ב ד | 5 שמה < ב ד | 5 אלו < | 6 ואסורין | 6 ברחיצה ובסיכה ב ד | 9 ועד שיאור המזרח ב ד | 9 ר׳ אלעזר בר׳ [בי ר׳ ב] שמעון ב ד | 10 אסורין ב ד | 12 לא < ב ד | 12 יחיד עצמו ב ד | 12 חכם > אינו | 12 עושה > אלא אם כן מינהו בית דין על צבור רבן שמעון בן גמליאל אומר דבר שהוא של צער הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה ותלמיד חכם עושה ב ד | 12 ותבא ב ד | 12 דבר ב ד | 13 שבח < א (ומקומו ריק) | 20 אל יבוש] יתבייש ב ד | 20 יתבייש ב ד | 20 מוטב יתבייש ב ד | 20 וממעשיו < ב | 21 ובנים מציבין ב ד | 21 וכן הוא אומר ב ד | 21 ולא ראית > עינינו נפשינו ולא תדע ד תדע ב > מה הוא משיבן הן ביום צומכם וגומר הן לריב ומצה תצומו ב ד | 21 יהיה < ב ד | 22 אבחרהו > יום ענות אדם נפשו ב ד | 22/23 התר אגו׳ מוטה < ב ד | 23 שרץ ב ד | 23 בשלוח ב ד | 24 שרץ ב ד | 24 וכן הוא אומר ב ד | 26 ברכות < | 26 בכל ב ד | 26 והיכן אומרן בין גואל לרופא < ב ד | 27 סומכות א | 27 ב׳ < ב ד | 27 הרמים > היא ברכת המינין > היכן אומרן בין גואל ישראל [ישראל < ב] לרופא חולים ב ד | 27 עונין ב ד | 27 וברכה > תוקעין ומריעין ותוקעין ב ד |

אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנ' קומו וברכו את יי מן העולם ועד העולם
ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהילה: [12]על כל ברכה וברכה ועל כל תהילה
ותהילה הוא אומ' ברוך יי אלהי ישר' מן העולם ועד העולם גואל ישר': [13]והם עונין
אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: [14]וחזן הכנסת או' להן תקעו הכהנים תקעו
וחוזר ועונה מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם
היום הזה תוקעין ומריעין ותוקעין ועל שנייה הוא אומ' ברוך יי אלהי ישראל מן העולם
ועד העולם זוכר נשכחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת
או' להם הריעו בני אהרן הריעו וחוזר ואומ' מי שענה את אבותיכם על ים סוף הוא יענה
אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה תוקעין ומריעין ותוקעין אחת תקעו ואחת הריעו עד
שגומר את כולן כך הנהיג ר' חלפתא בציפורי ור' חנניא בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר
אצל חכמ' אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשער המזרח:

ב [1]ארבעה משמרות עלו מן הגולה ידעיה וחרים ופשחור ואימר עמדו נביאים
שבירושלם ועשאום ארבע משמרות ועשרים ובללום והטילום לתוך קלפי. בא ידעיה ונטל
חמש והוא הרי שש. בא חרים ונטל חמש והוא הרי שש בא פשחור ונטל חמש והוא הרי שש
בא אימר ונטל חמש והוא הרי שש וכך היתנו עמהם נביאים שאפילו יהויריב עולה מן הגולה
לא יהא אחד מכם נדחה מפניו אלא יעשה טפילה לו עמדו ראשי משמרות וקבעו את עצמן בבתי
אבות: [2]משמר שיש בו ארבעה חמשה ששה שבעה שמנה תשעה משמר שיש בו ארבעה שלשה
מקריבין שנים שני ימים ואחד מקריב יום אחד משמר שיש בו שלשה חמשה שנים מקריבין
שני ימים ושלשה מקריבין יום אחד משמר שיש בו ששה חמשה מקריבין חמשה
ימים ואחד מקריב שני ימים משמר שיש בו שבעה כל אחד ואחד מקריב יומו משמר שיש
בו שמונה ששה מקריבין שמונה ימים ושנים מקריבין יום אחד משמר שיש בו תשעה
חמשה מקריבין המשה ימים וארבעה מקריבין שני ימים ושקבעו את עצמן לעולם הבא
בשבת בא בשבת לעולם אחר שבת אחר שבת לעולם יש מהן שמדלגין פעם אחת בשבוע
ויש מהן שמדלגין על כל חודש וחודש ויש מהן שמדלגין על כל משמר ומשמר כל המכיר
את משמרו ואת בית אב שלו והוא מבתי אבות קבועין אינו אסור אלא אותו חודש ר'
אומ' אני שיהא זה אסור לעולם אלא שתקנתו קלקלתו מפני אנשי משמר מותרין
לשתות יין בלילות אבל לא בימים שאם הכבד העבודה על אנשי בית אב ויסמכו עליהם:

1/2 נחמיה ע' כ' | 4 י סס | 12 י ס"ז ד' (ד' ג'); ג כ"ו | 17 י סס | 24/25 י ס"ה ד' (ג' י"א); ג כ"ג |

1 ברכו ב ד פ | 1 את ה' אלהיכם ב ד פ < וגו' מנין על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה שנאמר | 1 מן העולם ועד העולם < ב ד | 2 ויברכו שם כבודך < ב ד | 3 תהלה ב ד < על הראשונה ב ד | 3 ועד העולם < ברוך ב ד | 4 לעולם ועד] וגומר ב ד | 5 ועונה] ואמר < להם ב ד | 5 אבינו < ב ד | 5 קול ב ד | 6 ביום ב ד | 6 ותוקעין < ב ד | 7 העולם < ברוך ב ד | 7 הנשכחות ב ד | 7 לעולם ועד < ב ד | 8 ואומר < להם ב ד | 8 שענה < את משה ואבותינו ב ד | 9 קול ב ד | 9 ביום ב ד | 9 ותוקעין < ב | 9 אחת תקיעה ואחת תרועה ב ד | 10 כ, ב ד | 10 בסכני | 11 מזרח בלבד ב ד | 12 חרום | 13 עשרים וארבע משמרות ב ד | 13 הקלפי | 14 הרי < כאן ב ד | 15 חרום | 16 הנביאים ב ד | 16 מהם | 17 כל משמר ב ד | 18 שנים] שני ב < ד | 18 יום < ב | 18 חמשה שלשה ב ד | 18 מקריבין שני ב מקריבין ד | 19 ושלשה] ושנים ב ד | 21 שמונה] ששה ב ד | 22 יש מהן שקבעו ב ד | 22 את < ב ד | 23 לאחר . . לאחר ב ד | 23 שמדלגין] שמגדלין ב ד | 23 בשבוע] בחדש ד בשנה ב | 24 יש מהן שמגדילין ב ד | 24 על כל חודש וחודש] פעם אחת בשבת יש מהן שמגדילין פעם אחת בשבוע ב ד | 24 שמגדילין ב ד | 24 בכל משמר ב ד | 24 שמכיר ב ד | 25 את משמרתו ב ד | 25 אותו < היום בלבד כל שמכיר את משמרתו ואין מכיר את בית אב שלו והוא מבתי [בבתי ד] אבות קבועין [קובעין ד] אסור כל אותו שבת כל שאין מכיר לא את משמרתו ולא את בית אב שלו והוא מבתי אבות קבועין [קובעין ד] אסור כל ב ד < אותו ב | 26 אלא < ב | 26 מפני < מה ב ד | 27 יסמכו ב ד |

[3]אנשי בית אב לא ביום ולא בלילה מפני שתדירין בעבודה אנשי משמר ואנשי מעמד
אסורין לספר לכבס בין משחרב בית המקדש בין עד שלא חרב בית המקדש ר' יוסי אומ'
משחרב הבית מותרין מפני שאבל הוא להן: [4]יום שני ויום חמישי יחיד יושב בתענית
ציבור בהן בתי דינין יושבים בעיירות ובהן יושבין בבתי כנסיות וקורין ובהן מפסיקין לקרות
מגילה מה בין תענית יחיד לתענית ציבור תענית ציבור אוכלין ושותין מבעוד יום מה שאין
כן בתענית יחיד תענית ציבור אסורין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
המיטה מה שאין כן בתענית יחיד תענית ציבור נכנסין לבתי כנסיות וקורין מה שאין כן
בתענית יחיד תענית ציבור מתפללין עשרים וארבעה ברכות מה שאין כן בתענית יחיד
תענית ציבור כהנים נושאין את כפיהים ארבעה פעמים ביום מה שאין כן בתענית יחיד
תענית ציבור לא היו מפסיקין לימים טובים הכתובין במגילת תענית מה שאין כן בתענית
יחיד: [5]מעשה וגזרו תענית בחנוכה בלוד על ר' אליעזר וסיפר על ר' יהושע ורחץ אמ'
להן ר' יהושע צאו והתענו על מה שהתעניתם כל זמן שהיה רבן גמליאל קיים היתה הלכה
נוהגת כדבריו לאחר פטירתו של רבן גמליאל ביקש ר' יהושע לבטל את דבריו עמד ר'
יוחנן בן נורי על רגליו ואמ' חזי אנא דבתר רישא גופא אזיל כל זמן שהיה רבן גמליאל
קיים היתה הלכה נוהגת כדבריו עכשיו שמת אתם מבטלין את דבריו א' לו ר' יהושע אין
אנו שומעין לך נקבע הלכה כרבן גמליאל ולא עורר אדם על דבר: [6]בשבתות ובימים
טובים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם מפני מה אילו אסורות ואילו מותרות אילו דברי
תורה ואין דברי תורה צריכין חיזוק ואילו מדברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק אבא
יוסי בן דוסאי אומ' משום ר' יוסי הגלילי הרי שנשבע שמתענה ערב שבת הרי זו שבועת
שוא: [7]תשעה באב שחל להיות ערב שבת אוכל אדם אפילו כביצה ושותה כביצה כדי
שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' מתענה ומשלים אמ' לו ר'
יוסי אי אתה מודה בתשעה באב שחל להיות באחד בשבת שאוכל ושותה מבעוד יום שלא
יכנס לה כשהוא מעונה ושלא יצא ממנה כשהוא מעונה א' לו לא אם אמרת בזה שאוכל
ושותה כל היום תאמר בזה שאוכל ושותה משחשיכה: [8]כשם שמתריעין על הגשמים
בשאר שני שבוע כך מתריעין עליהן בשביעית מפני פרנסת אחרים ומתריעין על האילן
בפרוס הפסח על בורות שיחין ומערות בפרוס החג ואם אין להן מה שישתו מתריעין עליהן
מיד איזו היא יד שלהן יום השני ויום החמישי על כולן אין מתריעין עליהן אלא באותה
הפרכיא בלבד: [9]דבר שיש לה הפסק ואפילו שלשה מתים ביום אחד אין זה דבר שאין

1 י סס; ג סס | 2 ע' לקמן 220_2 | 3 י מגלה ע' ג' (א' א'); ג פסחים כ"ד: | 11 י ס"ו א' (ג' י"ג); ג עירובין מ"א | 16 י סס; ג י"ז: כ"ה י"ט | 20 י ס"ו ג' (ג' י"ד); ג עירובין מ"א | 24 י סס (ג' א'); ג י"ט: | 28 י ס"ו ד' (ג' ה'); ג י"ט |

2 הבית ב ד | 2 המקדש < ב ד | 2 הבית ב ד | 2 המקדש < ב ד | 3 שני וחמשי ב ד | 3 יחיד יושב] הוחדו ב ד | 3 לתענית ב ד | 4 ובהן | 4 נכנסין לבתי כנסיות ב ד | 4 למקרא ב ד | 5 תענית צבור לתענית יחיד ב ד | 6 בתענית < ב | 7 וקורין < | 8 יחיד < תענית צבור מוציאין את התיבה לרחובה של עיר מה שאין כן בתענית יחידו 9 את < ב ד | 10 לא היו] אין ב ד | 10 במגלה ב ד | 11 תענית < ב ד | 11 אמרו לו לר' אליעזר ב ד | 11 לר' יהושע ב ד | 13 כדברי א | 13 לאחר מיתתו ב ד | 14 בתר | 15 אתם מבקשין [בקשתם ב] לבטל ב ד | 15 לו < ב ד | 15 ואין < ב ד | 16 נקבעה ב ד | 16 כ דברי רבן גמל' | 16 ערר א | 16 על דבריו ב ד | 17 אסורין . . מותרין ב ד | 17 מדברי ב ד | 18 מדברי] דברי ב ד | 19 הרי < ב ד | 19 נשבע ב ד | 19 שיתענה בערב ב ד | 20 שוא] שקר ב ד | 20 ותשעה | 20 אפילו < ב ד | 20 ושותה < אפילו ב | 21 לשבת] לה ד זה ב | 21 אומר < הרי זה ב ד | 22 אחר שבת ב ד | 22 שאוכלין ושותין ב ד | 22/23 שלא . . מעונה] מה לי נכנס לה מעונה מה לי יצא הימנה מעונה ב ד | 23/24 שאוכלין ושותין ב ד | 24 שאין אוכלין ושותין אלא ב ד | 26 בפרס ב | 26 ועל הבורות ועל השיחין ועל המערות ב ד | 26 בפרס ב | 26 יד] מיד | 28 לה] בו ב ד | 28 אחד < זה אחר זה ב ד | 28 אין זה] הרי זה ב |

לו הפסק אפילו שלשה מתים בשלשה ימים מתריעין עליה אסכרא אם מתים בה מתריעין 1
עליה ואם לא אין מתריעין עליה: [10] מתריעין על הגובאי כל שהוא מפני שמכה מהלכת היא
ר' שמעון בן אלעז' אומ' אף על החגב חרב העוברת ממקום למקום ואפילו חרב של שלום
מתריעין עליה ואין צריך לומר חרב של פורעניות אין לך חרב של שלום אלא חרב של
פרעה נכה ושטפה את אותו צדיק וזה הוא יאשיהו שנ' וישלח אליו מלא' לאמ' 5
מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אני היום כי אם על בית מלח'
ואלהים אמר לבהלני מפי הקודש אני עולה חדל לך מאלהים אשר
עמי ואל יש' זה לשון עבו' זרה ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם
וגו' וכת' ויורו המורים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו
העבירוני כי החלתי מאד ויעב' מן המרכ' אשר לו וגו' היכן פירושו 10
של דבר רוח אפינו משיח י"י נלכד בשחיתותם: [11] ועל כולן אין מתריעין
עליהם אלא באותו מקום בלבד היו בסוריא אין מתריעין עליהן בארץ ישראל בארץ ישר'
מתריעין עליהן בסוריא: [12] עיר שהקיפוה גיים או נהר וכן ספינה המיטרפת בים וכן היחיד
שהיה נרדף מפני גוים ומפני ליסטין ומפני רוח רעה אין רשאין לסגף עצמן בתענית שלא
לשבור את כחן ר' יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף עצמו בתענית שמא יפול על הציבור 15
ויהיו צריכין לפרנסו:

ג (ב) [1] מעשה בחסיד אחד שאמרו לו התפלל שירדו גשמים התפלל וירדו גשמים ג
אמרו לו כשם שהתפללתה עליהן שירדו כך התפלל עליהן וירדו להם אמ' להם צאו וראו
אם עמד אדם על קרן אפל משקשק את רגליו בנחל קדרון אנו מתפללין שלא ירדו
גשמים אבל בטוחין אנו שאין המקום מביא מבול לעולם שנא' ולא יהיה עוד המים 20
למבול ר' מאיר אומ' מבול של כל בשר אינו מביא אבל מבול בשר מביא כיצד נפל
לים ומת טבע ספינתו בים ומת זה הוא מבולו ר' יהודה אומ' מבול של מים אינו מביא
אבל מבול של אש וגפרית מביא כדרך שהביא על סדום שנ' וי"י המטיר על
סדום וגו' ר' יוסי אומ' מבול של מים אינו מביא אבל מבול של דבר באומות העולם
לימות המשיח מביא שנ' ויקח את מקלו את נועם ליגדע אתו להפר את 25

2 י סס (ג' ו'); ג כ"ג | 5 ד"ה ג' ל"ה כ"א — כ"ד | 11 איכה ד' כ' | 11 ג סס | 13 י פסחים ל"ג ג' (ה' ו') | 17 י ס"ו ד' (ג' ט'); ג כ"ג, ש כ"ס | 20/21 ברלשית ט' י"ג | 23 ברלשית י"ט כ"ד | 25 זכריה י"א י' |

1 לו] בו ב ד | 1 ימים < זה אחר זה הרי זה דבר ב ד < שאין בו הפסק ב | 1 מתריעין עליה < ב ד | 2 שהיא מכה מהלכת ב ד | 3 בן אלעזר < ב ד | 4 אלא חרב של] יותר משל ב ד | 5 את הצדיק ההוא ב ד | 5 וזה הוא] זה | 5 שנ' < | 5 לאמור < ב ד | 6 מלך . . . מלח'] וגו' ב ד | 7 ואלים ב | 7 לבהלני א | 7/8 מאלים אשר עמדי ב < ד | 8 ואל יש' < ב ד | 8 להלחם בו התחפש [התחפס ב] ב ד | 9 וכת' < ב ד | 9 מן ויאמר, עד 10 לו < | 10 המלך < ב | 10 ויעבירוה עבדיו ב פ | 10 אשר לו < ב פ < וירכיבוהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכוהו ירשלם וימת ויקבר בקבר אבותיו וכל יהודה וירשלם ב < היו ד < מתאבלים על יאשיהו ב ד | 10 וגו' < ויקונן ירמיהו על יאשיהו ב ד | 11 נלכד בשחיתותם] וגו' ב ד | 12 מקום] הפרכיא ב ד | 12 מן בארץ, עד 13 בסוריא < | 13 גיים] גוים ב כותי ד | 14 המטורפת ב ד | 14 הנרדף ב ד | 14 רעה < כולם ב ד | 15 מן שלא לשבור, עד בתענית < ב | 15 לשבר | 15 וכן היה ר' יוסי | 17 (ב ב ד ליכא הכא פרק) | 17 מעשה ואמרו לו לחסיד אחד | 17 וירדו ב ד | 18 שהתפללו ב ד | 18 עליהן < ב ד | 18 וירדו ב ד < גשמים ב ד | 18 וירדו] וילכו ב ד | 19 בקרן ב ד | 19 אפילו | 19 ומשקשק ב ומקשקיש ד | 19 רגלו ב ד | 20 אנו < ב | 20 המים < ב ד | 21 מבול ב ד < ואומר כי ב < מי] מימי ד נח זאת לי וגו' אשר נשבעתי וגו' (ישעיה נ"ד ט') ב ד | 21 (פלוגתא דר"מ ור"י נתחלפו ב ב ד) | 21 אבל מבול של יחידים יש ב ד | 22 ומת < | 22 הרי הוא ב ד | 23 מבול < ב | 23 ושל גפרית יש ב ד | 23 על הסדומים ב ד | 24 מים אין ד < ב | 24 מביא < ב ד | 24 של < כל ב | 24 לאומות העולם ב ד | 25 מביא] יש ב ד | 25 ואקח ב ד פ | 25 אגדע ב פ | 25 מן ליגדע, עד את המים < ד |

1 בריתו אשר כרת את העמים מהו או' ותופר ביום ההוא: [2] עברות
ומניקות מתענות תשעה באב ויום הכיפ' ושלש תעניות שניות של ציבור ושאר תעניות
לא היו מתענות ולא שינהגו עצמן בתפנוקים אלא אוכלות ושותות כדי קיום הוולד:
[3] הרי שהיה מתענה על חולה ונתרפא על צרה ועברה הרי זה משלים את תעניתו: [4] הרי
5 שהיה מתענה ושכח ואכל ושתה הרי זה משלים תעניתו: [5] הנכנס לעיר ומצאן שהן מתענין
הרי זה משלים עמהן איזו הלל הגדולה הודו לאלהי האלהים כי לעולם חסדו
הודו לאדוני האדונים כי לעולם חסדו:

ד (ג) [1] בשלשה פרקים הכהנים נושאין את כפיהם ארבעה פעמים ביום בישחר בחצות
במנחה בנעילה דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' במנחה ובנעילה לא היה שם נשיאות כפים שנ'
10 לעמד לשרת בשם י"י הוא ובניו מקיש בניו לו מה הוא מעומד ונשיאות
כפים בבוקר אף בניו מעומד ונשיאות כפים בבקר: [2] שמונה משמרות התקין משה לכהונה
ושמונה ללויה משעמד דוד ושמואל הרואה עשאום עשרים וארבע משמרות כהונה עשרים
וארבע משמרות לויה שנ' המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם אילו
משמרות כהונה ולויה עמדו נביאים שבירושלם וקבעו עשרים וארבעה . . . . כנגד
15 עשרים וארבעה משמרות שנ' צו את בני ישר' ואמרת אלהם את קרבני
לחמי לאשי אי איפשר לומר כל ישר' אלא מלמד ששלוחו של אדם כמותו: [3] הגיע
זמן משמר כהנים ולוים עולין לירושלם ויש' שבאותה משמר שאינן יכולין לעלות לירושלם
מתכנסין בעריהם וקורין במעשה בראשית ובטלין מן המלאכה כל אותה השבת ר' שמעון בן
אלעזר אומ' הכהנים והלוים כלי שיר והעם מתעכבין את העבודה: [4] באחד בניסן אין בו
20 לא מנחה ולא נעילה מפני שיש בו קרבן מוסף וקרבן עצים פרשה גדולה קורין אותה
בשנים וקטנה ביחיד בשחרית ובמוסף דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' כל שיש בו מוסף קורין
בו מוסף כל שאין בו מוסף אין קורין בו מוסף בשחרית ובמוסף נכנסין לבתי כנסיות
וקורין ובמנחה קורא על פה ר' יהודה אומ' אין היחיד קורא על פה ר' יהודה אומ' נכנסין
לבתי כנסיות וקורין כדרך שקורין את שמע: [5] מה ראו זמן עצי כהנים והעם לקרות למנות
25 כשעלו מן הגולה ולא מצאו בלשכה עמדו אילו ונדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור
וכך היתנו עמהם נביאים שאפילו לשכה מליאה עצים ואפילו עצים משל ציבור יהו אילו
מתנדבין עצים בזמן הזה כל שעה שירצו שנ' והגורלות הפלנו על קרבן העצים
הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלהי לעתים מזומנים

1 ג י"ד, פסחים כ"ד | 8 י ס"ז ג' (ד' א'); ג כ"ו, סוטה י"ח | 10 דברים י"ח ה' | 11 י ס"ח א' (ד' ג'); ג כ"ז | 13 ד"ה א' ט' כ"ג | 15 במדבר כ"ח ג' | 16 י סס (ד' ג'); ג כ"ז: | 19 י סס; ג כ"ח | 24 י ס"ח ג' (ד' ד'); ג סס, ב"מ קי"ע | 27 נחמי' י' ל"ה |

1 בריתי ב פ | 1 כרתי ב פ | 1 את < כל ב פ | 1 העוברות ב ד | 2 והמיניקות ב ד | 2 מתענין ב ד | 2 בתשעה ב ד | 2 וביום ב ד | 2 ובשלש ב ד | 2 השניות ב < ד | 3 שיענגו | 3 את עצמן ב ד | 3 שאוכלות ב ד | 4 החולה ב ד | 4 ונרפא | 4 הצרה ב ד | 5 הרי זה < | 5 את תעניתו ב ד < ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין הרי זה משלים תעניתו ב ד | 6 הגדול ב ד | 6 כי לעולם חסדו < ב ד | 7 כי לעולם חסדו] וגו' ב ד | 8 הכהנים < ב ד | 8 את < ב ד | 9 המנחה ב | 9 ובנעילה ב ד | 11 תקן ב ד | 12 עמד ב | 14 וקבעו < שם ב ד | 14 . . . .] מעמדות ד עמודים ב | 15 משמרות < כהונה ולויה ב ד | 16 לאשי < ב ד | 17 המשמר ב ד | 17 בירושלם | 18 לעריהם | 18 מעשה ב ד | 18 שבת ב ד | 19 מעכבין ב ד | 21 מנחה ונעילה ב ד | 21 משום שיש ב ד | 23 קורין ב ד | 23 ר' יהודה אומר] אלא ב ד | 24 כדרך שקורין] כקורין ב | 24 לקרות < ב ד | 25 שכשעלו ב ד | 25 מן] בני ב ד | 25 מצאו < עצים ב ד | 25 והתנדבו ב ד | 25 ומסרו | 26 וכן ב ד | 26 היתנו] התנדבו | 26 הנביאים ב ד | 26 מלא ב ד | 26/27 .צבור . . . שירצו] צבור ועמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן לא יהא קרבן מתקרב אלא משלהם תחילה | 28 מן הכהנים עד דף 220 שורה 1 בשנה < | 28 לבית אלהינו פ אל בית ה' אלהינו ב < לבית אבותינו ב פ |

1 שנה בשנה: [6]כי עזרא הכין לבבו לדרוש בתורת י״י לעשות וללמד
בישר׳ חוק ומשפט אותן הימים אסורין בהספד ובתענית בין משחרב הבית בין עד
שלא חרב הבית ר׳ יוסי אומ׳ משחרב הבית מותרין מפני שאבל הוא להן א׳ ר׳ אלעזר
בר׳ צדוק אני הייתי מבני סנאה בן בנימין חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר
5 השבת והיינו מתענין ולא משלימין: [7]מהו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות שבשעה
שהושיבו מלכי יון פרדסיאות על הדרכים שלא לעלות לירושלם כדרך שהושיב ירבעם בן
נבט פרדסאות על הדרכים שלא לעלות לרגל כל מי שהיה כשר וירא חטא באותו הדור
מה היה עושה היה מביא את הביכורים ועושן כמין סלין ומחפן בקציעות ונוטל את הסל
ואת העלי על כתיפו ועולה כיון שעולה לאותו משמר אמ׳ לו להיכן אתה הולך אמ׳ להן
10 לעשות קציעות הללו שתי כפין של דבילה במכתש הלז שלפני בעלי זה שבידי כיון שעבר
אותו משמר מעטרן ומעלה אותן לירושלם: [8]מהו אומ׳ בני סלמאי הנתוצתי בשעה
שהושיבו מלכי יון פרדסיאות על הדרכים שלא לעלות לירושלם כל שהיה כשר וירא
חטא שבאותו הדור מה היה עושה היה מביא שני גיזרי עצים ועושה אותן כמין סולם
ומניחן על כתיפו ועולה כיון שהגיע לאותו משמר אמ׳ לו להיכן אתה הולך א׳ להן ליטול
15 שני גוזלות הללו משובך הלז שלפני בסולם הזה שבידי כיון שעבר אותו משמר מפרקן
ומעלן לירושלם לפי שמסרו להן עצמן על המצות לכך נמצא להם שם טוב וזכר טוב
בעולם ועליהם נאמ׳ זכר צדיק לברכה ועל ירבעם בן נבט וחביריו הוא אומ׳ ושם
רשעים ירקב: [9]ר׳ יוסי אומ׳ מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב שכשחרב
הבית בראשונה מוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהויריב תשעה באב
20 היה וכן בשנייה. היו הלוים עומדין על דוכנן ואו׳ וישב עליהם את אונם וגו׳ למחר
כשיבנה הבית מהו אומ׳ ברוך י״י אלהים אלהי ישר׳ עושה נפלאות
לבדו: [10]בתשעה לחודש הובקע העיר בראשונה ובשנייה בשבעה עשר. אם נאמר בשבעה
לחודש למה נאמר בעשור לחדש ואם נאמר בעשור לחודש למה נאמר בשבעה
לחודש אלא בשבעה בחודש כיבשו את ההיכל והיו מקרקרין שביעי שמיני תשיעי עד
25 שפנה היום וכן הוא אומ׳ אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב לעיתותו
ערב הציתו בו את האור והיה נשרף עם שקיעת החמה בעשור לחודש: [11]כל שהוא

1 עזרא ז׳ י׳ | 1 י סס; ג י״ג | 3 ע׳ לעיל ג׳ ג׳ 217₂ | 5 י סס; ג כ״ח | 11 סס, ע׳ ד״ה א׳ ב׳ כ״ד
וסכגוס סס ולכות ד׳ כ׳ | 17 ע׳ לעיל יוס הכפורים ב׳ ח׳ | 17/18 משלי י׳ ז׳ | 18 י (ד׳ ה׳); ג כ״ט |
20 תהלים צ״ד כ״ג | 21 ד״ה א׳ ט״ז ל״ו | 22 י סס; ג כ״ח | 23 מלכים ב׳ כ״ה ח׳ | 23 ירמיה נ״ב י״ב |
25 סס ו׳ ד׳ | 26 י ס״א ג׳ (ד׳ ו׳); ג ל׳ |

1 שנה בשנה > ב < ואומר ב ד | 1/2 לדרוש . . ומשפט] וגו׳ ב ד | 1 את תורת פ |
1 ולעשות וללמד פ | 2 בהספד | 4 סניאה ב | 4 וחל ב ד | 5 קוצאי | 6 פרדסאות ד פרדיאות ב |
6/7 בן נבט > ד | 7 מן על, עד לרגל > ב ד | 7 שהוא | 8 מה היה עושה > | 8 היה נוטל |
8 ועושן כמין סלין > | 8 כמו קציעות > ומניחן בכלי | 8 ונטל | 9 כשהגיע לאותו משמר ב ד |
9 לאן ב ד | 10 לעשות > שתי ב ד | 10 שני ב ד | 10 שבפניו ב שבפני ד | 10 זה שעל כתפי
ב ד | 11 מאותו ב ד | 11 ומעלן ב ד | 11 אותן > ב ד | 11 הנתוצתי] הנטופתי
ב ד | 11 שבשעה ב ד | 12 פרדסאות ד פרסדיאות ב | 12 לירושלם > כדרך שהושיב ירבעם
בן נבט ב ד | 12 כל מי שהוא ב ד | 12/13 ירא חטא וכשר ב ד | 13 באותו ב ד | 13 מה
היה עושה > ב ד | 13 מביא] נוטל ב | 13 גזירי ב ד | 14 כשהגיע ב ד | 14 לאן ב ד | 15 הללו
> ב ד | 15 שבפני ב ד | 15 הסולם | 15 זה שעל כתפי ב ד | 15 מאותו ב ד | 16 להן >
ב ד | 16 על > התורה ועל ב ד | 16 לכך] לפיכך ב ד | 17 הוא אומר ב ד | 18 ליום חובה |
19 היה > ב | 19 היתה] היה ב ד | 19 יהויריב > היתה ב ד | 20 היו > ב ד | 20 והלויים
ב ד | 21 אלהים > ב ד | 22 לבדו] לפניו ד > ברוך שם כבודו וגו׳ ב ד | 22 בחודש ב ד |
22 הובקעה ב ד | 22 העיר בשניה ובראשונה ובז׳ בו ב ד | 23 בעשור] בתשעה ב ד | 23 בעשור|
בתשעה ב ד | 24 כיבשו > גויים ב כותים ד | 24 ההיכל > ונטלו את העמודים ואת הים ואת
המכונות ב ד 24 מקרקרין > בו ב | 24 ותשיעי ב ד | 25 יום ב ד | 26 ונשרף ב ד |

1 מסעודת תשעה באב אסור לאכול בשר ולשתות יין לאכול שני תבשילין לרחוץ ולסוך וכל
שאינו מסעודת תשעה באב מותר לאכול בשר ולשתות יין ולאכול שני תבשילין לרחוץ
ולסוך ר׳ ישמעא׳ בר׳ יוסי אומ׳ משום אביו כל שעה שמותר לאכול מותר לרחוץ פניו
ידיו ורגליו: [12]אין שאילת שלום לחבירים בתשעה באב ולהדיוטות בשפה רפה: [13]תשעה
5 באב שחל להיות בשבת אוכל אדם כל צרכו ושותה כל צורכו ועולה על שולחנו כסעודת
שלמה בשעתה ואינו מונע מעצמו כלום מתקנין מתשעה באב למוצאי שבת עבר תשעה
באב מותר בכולן: [14]אותן הימים עתידין להיות ימים טובים לישר׳ שנ׳ כה אמ׳ י״
צום הרביעי צום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיו לבית
יהודה לששון ולשמחה ולמו׳ טובים וכל המתאבלין לעולם הזה שמחים
10 עמה לעולם הבא שנ׳ שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו
אתה משוש כל המתאבלים עליה:

סליק פירקא ומסכתא.

15

מגילה.

א [1]כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר ר׳ יהושע בן
קרחה אומ׳ מימות אחשורוש אמ׳ ר׳ יוסי בר יהודה היכן מצינו בשושן הבירה שמוקפת
20 חומה אלא משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר הסמוכין לכרך
והנראין עמו הרי הן כיוצא בו: [2]היוצאין בשיירא והמפרשין בספינה קורין עמהן בארבעה
עשר חל להיות ערב שבת כרכין המוקפין חומה מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין
בו ביום א׳ ר׳ יוסי אומ׳ אני שלא יקדמו בני כרכין לבני עיירות אלא קורין עמהן בארבע
עשר חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בערב שבת
25 ומוקפין חומה לאחר שבת אמ׳ ר׳ אומ׳ אני הואיל ונדחו עיירות גדולות ממקומן ידחו ליום
הכניסה: [3]אמ׳ ר׳ יהודה אימתי מקום שנכנסין בשיני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין
בשיני ובחמישי הואיל ומתכנסין בה לא יתכנסו אלא בזמנה: [4]קריית מגילה ותרומת שקלים
מקדימין ולא מאחרין ספק מעילה זמן עצי כהנים תשעה באב חגיגה והקהל מאחרין ולא
מקדימין אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין קורין את המגילה גובין ומחלקין בו ביום
30 לפי שאין עיניהם של עניים נשואות אלא ליום מקרא שנ׳ והימים האלה נזכרים

4 י סס; ג כ״ט: | 7 ג ל׳: כ״ה י״ח | 7/8 זכריה ח׳ י״ט | 10 ישעיה ס״ו י׳ | 18 י ע״א א׳ (א׳ א׳); ג ב: |
20 אסתר ע׳ כ״ח | 20 י ע״ג ב׳ (ב׳ ג׳); ג ד׳: | 26 י סס (א׳ ד׳), ג ג; ע׳ תנחומא א׳ ג׳ (דפוס פרלנק-
פורט) | 27 י סס; ג ה׳ | 30 אסתר ע׳ כ״ח |

1 תשעה > ב | 1 לוכל ב ד | 1 בשר > ואסור ב ד | 1 לשתות ב ד | 1 ואסור לוכל
ב ד | 1 ואסור לרחוץ | 2 לוכל ב ד | 2 ומותר לוכל ב ד | 2 ומותר לרחוץ ב ד | 3 לוכל ב
ד | 4 ואין ב ד | 4 ולהדיוט ב ד | 4 מן מתקנין שורה 6 עד בכולן שורה 7 לפני תשעה באב ב ב
ד | 5 ומעלה ב ד | 5 שולחנו > אפילו ב ד | 6 למוצאי שבת] למוצאי ט״ב ב לט״ב ד | 7 ימים
ב ד | 8 וצום פ | 8 יהיה פ | 8 מן צום החמישי, עד 9 טובים] וגו׳ ב ד | 9 המתאבלים עליה
ב ד | 9 בעולם הזה ב ד | 10 את > ב ד | 10/11 שישו . . עליה] וגו׳ ב ד | 18 ר׳ יהושע] ר׳ יהודה |
19 בר] בן ב | 20 חומה > מימות יהושע בן נון ב ד | 21 עמהן > ב ד | 22 בערב ב ד |
22 קורין > ב ד | 23 ר׳ יוסי אומר ב ד | 23 אלא] אבל ב ד | 23/24 בו ביום | 25 ר׳ אומר ב
ד | 26 יהודה] יוסה ב | 27 לא בשני ולא בחמישי | 27 מתכנסין] ומסתכנין ב ומסתכלין ד | 27 אל
יסתכנו ב אין מסתכלין ד | 27 מקרא מגלה ב ד | 28 מעילה] מילה ב ד | 29 וגובין | 30 לפי >
ב ד | 30 מקרא מגלה ב ד |

1 ונעשים וגו' ומקיימין את השמחה בזמנה: [5] מגבית פורים לפורים מגבית העיר לאותה
העיר אין מדקדקין במגבית פורים אבל לוקחין את העגלים שוחטין ואוכלין והמותר אל
יפול לכיס של צדקה ר' אלעזר אומ' מגבית פורים אל יעשה מהן עני רצועה לסנדלו ר'
מאיר אומ' הלוה מעות לחבירו ליקח בהן פירות ולקח בהם כלים כלים ולקח בהן פירות
5 אסור מפני שגונב דעת המלוה ר' שמעון בן אלעז' אומ' משום ר' מאיר הלוה מעות לחבירו
ליקח בהן חלוק לא יקה בהם טלית טלית לא יקח בהן חלוק מפני שגונב דעת המלוה:
[6] קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השיני ר' אלעזר בר'
יוסי אומ' משום ר' זכריה בן הקצב אין קורין אותה באדר השיני שכל מצוות הנוהגות
באדר השני אין נוהגות באדר הראשון חוץ מהספד ותענית שנוהגין בזה ובזה שטרות של
10 זה ושל זה כותבין אדר ואדר שיני נכתב תינין ר' יהודה אומ' אדר שיני נכתב תיו: [7] אין
בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה אומ' מכשירי אוכל נפש נחוניא בן
הקנה אומ' יום הכיפורים הרי הוא כשבת לתשלומין: [8] אין בין שלש תעניות לשבע
אהרונות אלא תרועה ונעילת חנויות אין בין המודר סתם הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל
אלא דריסת הרגל וכלים שעושין בהן אוכל נפש: [9] אין בין נזיר סתם לנזיר שלשים אלא
15 שנזיר סתם מגלח ליום שלשים ואחד אם גילח ביום שלשים יצא וזה מצותו לגלח
יום שלשים ואחד: [10] אין בין דם המת לדם תבוסה אלא שדם המת נזיר מגלח עליו
וחייבין עליו על ביאת מקדש ודם תבוסה אין נזיר מגלח עליו ואין חייבין עליו על ביאת
מקדש: [11] אין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא שאבר מן המת בשר הפורש ממנו
טמא ואבר מן החי בשר הפורש ממנו טהור: [12] אין בין המת לכזית מן המת אלא שכזית
20 מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בארבעה טפחים: [13] אין בין כזית מן המת לעצם כשעורה
אלא טומאת אוהל בלבד: [14] אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן אין
בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים וזבה אינה טעונה ביאת מים חיים: [15] אין
בין זב לנידה אלא קרבן אין בין נידה ליולדת אלא הבאת קרבן אין בין נידה לשומרת
יום כנגד יום אלא ספירת שבע: [16] אין בין בית מוסגר לבית מוחלט אלא שבית מוסגר
25 מטמא מתוכו ומוחלט מתוכו ומאחריו וזה וזה מטמאין בביאה אבנים שיש בהן נגע מטמאות
מאחוריהן אין בין נדרים לנדבות אלא שהמקדש נדרים לבדק הבית ואבדו חייב באחריותן

3 י סס; ג ב"מ ע"ח | 5 ע' לקמן ב"ק ז' ט' | 7 י ע"ה ה' (ה' ב'); ג ו': | 10 ע' לעיל ביצה ד' ג'; י סס (ה' ו'); ג ז': | 11/12 ע' לקמן ב"ק ז' י"ח | 12 ע' לעיל כ"ה ג' ג' 211_{18} ג תענית י"ג | 14 ע' לקמן כים נזיר; י ע"ה ג' (ה' ז') | 16 ע' לקמן נזיר ה' אהלות ד'; מ סס ג' ה' | 18 לקמן סס ה'; מ סס ג' ו' | 19 סס | 20 סס | 21 לקמן זבים ג'; י ע"ה ג' (ה' ז'); ג ח' | 24 לקמן נגעים ג'; י סס; ג סס |

1 ועוד לקיים ב ד | 2 ושוחטין ב ד | 3 הימנו ב ד | 4 ולקח] אל יקח ב ד | 4 ולקח] אל יקח ב ד | 4 אל יקח ב ד | 5 אסור < ב ד | 5 מחברו ב ד | 6 אל יקח ב ד | 6 אל יקח ב ד | 7 צריכין לקרותה ב ד | 7 השני < שכל מצות שנוהגות באדר השני [< אין ב] נוהגות באדר הראשון ב ד | 8 אין צריכין לקרותה ב ד | 9 אין < ב | 9 הראשון < רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' יוסה צריכין לקרותה באדר השני שכל מצות שנהגת באדר השני אין נוהגת באדר הראשון ב | 9 מספד ב | 9/10 שבזה ושבזה ב ד | 10 מן ר' יהודה, עד תיו < | 11 אומר < אף ב ד | 11 ר' נחוניה ב ד | 12 תענית ב ד < שניות ב ד | 13 חנויות ב ד | 13 מודר הנאה מחברו סתם ב ד | 14 שאין עושין ב ד | 15 יום ב | 15 ואחד < ואם גלח ביום ל' לא יצא נזיר ל' מגלח [יגלח ב] ליום ל' ואחד ב ד | 16 ליום ב ד | 16 תפיסה ב ד ; 17 עליו < ב ד | 17 על טומאת מקדש וקדשיו ב ד | 17 דם תפיסה ב ד | 17 עליו < ב ד | 17/18 על טומאת מקדש וקדשיו ב ד ; 18 משנה 11 אחר משנה 13 בב ד | 18 הבשר ב ד | 19 הבשר ב ד | 19 אין בין כזית מן המת למת ב ד | 19 אלא כזית ב | 21 חול אוהל] א | 23 זבה ב ד | 23 נידה ליולדת] זבה ליולדת ב קרבן זבה ליולדת ד | 24 שבעה בלבד ב ד | 24 בית < (ובב טעה וכתב הספר בית במקום בין ונקד על בית אבל לא תקן | 24 המוסגר ב ד | 24 המוחלט ב ד | 24 שהבית ב ד | 25 בתוכו ב ד | 25 והמוחלט ב ד | 25 ומאחוריו | 25 מטמא | 26 שהמקדיש ב ד |

1 ונדבות אין משלמין אלא טובת הנאה בלבד: [17] אין בין במת יחיד לבמת ציבור אלא
כל הנִידר ונידב קרב בבמת ציבור שילה בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה וירושלם
בית של אבנים מלמטה ותקרה מלמעלה: [18] אין בין כהן משיח משמש לכהן משיח שעבר
אלא פר יום הכיפורים ועשירית האיפה: [19] אין בין כהן משיח משמש למרובה בגדים
5 משמש אלא פר הבא על כל המצות אין בין מרובה בגדים משמש למרובה בגדים שֶׁעָבר
אלא פר יום הכיפ' ועשירית האיפה אין בין כהן משיח שעבר למרובה בגדים שעבר אלא
פר הבא על כל המצוות: [20] אין בין כהן משיח המשמש למרובה בגדים שעבר אלא פר
יום הכיפורים ועשירית האיפה: [21] אין בין מרובה בגדים משמש לכהן משיח שעבר אלא
פר הבא על כל המצות:

10 ב [1] הקורא את המגילה למפרע לא יצא וכן בהלל וכן בתפילה וכן בשמע: [2] הקורא
ב את המגילה וטעה והשמיט בה פסוק אחד לא יתחיל ויקרא את אותו פסוק בפני עצמו
אלא מתחיל מאותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפילה וכן בשמע: [3] הנכנס לבית
הכנסת ומצאן שקראו חציה וגמר עמהן לא יתחיל ויקרא מראשה ועד אותה מקום אלא
מתחיל מראשה וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפילה וכן בשמע: [4] קראה בלילה לא יצא
15 ידי חובתו אמ' ר' יוסי מעשה בר' יוחנן בן נורי שקראה בציפורי בלילה אמרו לו אין שעת
הסכנה ראיה: [5] קראה על פה לא יצא ומעשה בר' מאיר שהלך לאסיא לעבר שנה ולא
מצא שם מגילה כתובה עברית כתבה מפיו וקראה מתוכה קראה בין עומד בין יושב העמיד
לה מתורגמן בירך לפניה ולא בירך לאחריה לאחריה ולא בירך לפניה לא לפניה
ולא לאחריה יצא אמ' ר' שמעון בן אלע' מעשה בר' מאיר שקראה בבית הכנסת של
20 טיבעין מיושב והיו בני הכנסת יושבין כיון שגמרה נתנה לאחר ובירך עליה: [6] קראה בלעז
הלעוזות יוצאין ידי חובתן קראה אַשׁוּרית שומעין ואינן שומעין יוצאין ידי חובתן ולעולם אין
יוצאין ידי חובתן עד שתהא כתובה אשורית לשון עברית על העור בדיו: [7] הכל חייבין
בקריית המגילה כהנים ולוים וישראל גרים ועבדים משוחררים חללים ונתינים וממזרים סרים
אדם וסרים חמה פצוע דכא וכרות שפכה כולן חייבין בקריאת מגילה ומוציאין את הרבים
25 ידי חובתן טומט' ואנדרגינס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרגינס מוציא את
מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו

1 ע' לקמן סוף זבחים; י ע"ג ג' (ה' י"א); ג זבחים קי"ז | 3 ע' לקמן הוריות ג'; י ע"ג ה' (ה' י'); ג זבחים קי"ח | 4 י סס | 7 סס | 10 עיין לעיל ברכות 3_{19} | 12 סס ל' | 16 י ע"ד ג' ד' (ד' ה'); ג י"ח | 20 ע' סופרים כ"א ח' | 22 ע' לעיל 212_6; ג ערכין ג': |

2 שנדר ונדב ב ד | 2 בבמת < יחיד כל שאין נדר ונדב קרב בבמת ב ד | 2 צבור < אין בין שילה [שילו ב] לירושלם אלא ב ד | 2 שבשילה ד שבשילו ב | 2 בית] בנין ב ד | 2 מן וירשלם, עד מלמעלה < | 3 בנין אבנים ב | 3 משוח ד < בשמן המשחה ב ד | 3 המשמש ב ד | 3 משוח | 4 כהן משיח] מרובה בגדים ב ד | 5 משמש] שעבר ב ד | 5 הבא על כל המצות < ב | 5 מרובה בגדים משמש] כהן משוח שעבר ב ד | 5 שעבר] משמש ב | 6 אלא פר הבא על כל המצות ב ד | 6 משיח שעבר] מרובה בגדים משמש ב ד | 6 למרובה בגדים] לכהן משוח ב ד | 7 פר יום הכפורים ועשירית האפה ב ד | 7 משמש ב ד | 7 לכהן מרובה בבגדים ב ד | 8 מן אין, עד אלא < ב ד | 9 ופר ב ד | 10 בקרית שמע ב ד | 11 טעה ב | 11 יתחיל] יחזור (ובב כתב הספר יחזור ונקד עליו) | 11 את < ב ד | 11 הפסוק ב ד | 12 הפסוק ב ד | 12 בקרית שמע ב ד | 12 נכנס ב ד | 13 יתחיל] יחזור ב ד | 14 בקרית שמע ב ד | 16 יצא < ידי חובתו אמר ר' שמעון בן אלעזר ב ד | 16 מעשה ב ד | 16 את השנה ב ד | 17 כתבה] קראה ב | 17 והזר וקראה ב ד | 17 יושב < בין מוטה בין ב ד | 17 שהעמיד ב שתעמיד ד | 18 תורגמן ב תורגמין ד | 18 בין שברך . ובין שברך ב ד | 18 לא לפניה] לפניה ב ד | 19 בן אלעז' < | 19/20 בטבעין ב ד | 20 שנגמרה | 21 ושאינן ב ד | 22 בלשון עברי ב ד | 22 על הספר ובדיו | 23 וישראלים ב ד | 23 גרים < | 24 בקריאת מגילה < ב ד | 25 מן טומטום, עד חובתן < | 25 אנדרוגינוס ב ד | 25 את < ב ד | 26 ואינו מוציא] ולא | 26 שאינו מינו < מי שחציו עבד וחציו בן חורין אין מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו ב ד |

1 נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן: [8] א' ר' יהודה קטן
הייתי וקריתיה לפני ר' יהו' באושא והיו שם זקנים ולא אמר אחד מהם דבר אמרו לו אין
מביאין ראיה מן המתיר מיכן ואילך הנהיגו שיהו קטנים קורין אותה לרבים: [9] מצות מגילה
מראשה ועד סופה דברי ר' מאיר ר' יהודה או' מ א י ש י ה ו ד י ר' יוסי אומ' מ א ח ר
5 ה ד ב ר י ם ה א ל ה ר' שמעון או' מ ב ל י ל ה ה ה ו א אבל הכל מודים שמצוותה לגמור:
[10] כל יום הנף אסור בחדש כל יום השביעי חייב בסוכה כל יום השמיני כשר למילה, כל
הלילה כשר לקצירת העומר להקטר הלבים המותרין זה הכלל דבר שמצוותו ביום כשר כל
היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: [11] אבל אין חייבין עליהם משום נותר ואין
מחשבה פוסלת בהן משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר:

10 ג (ב) [1] ר' יוסי אומ' בני הכנסת לא יקחו את הרחבה אמ' ר' יהודה במה דברים
ג אמורים בזמן שהיתנו עמהן פרנסי אותה העיר לא היתנו עמהן פרנסי אותה העיר רשאין
לשנותו לכל דבר שירצו: [2] העושה תיבה ומטפחות לספר עד שלא נשתמש בהן גבוה
רשאי הדיוט להשתמש בהן משנשתמש בהם גבוה אין רשאי להשתמש בהן הדיוט כלים
שנשתמש בהן גבוה אל ישתמש בהן הדיוט אבל משאיל אדם מטפחות לספר וחוזר ולוקחה
15 הימנו מטפחות ספרים משנין אותן מספרים לספרים אבל לא לדברים אחרים: [3] העושה
מנורה ונר לבית הכנסת עד שלא נשתקע שם בעלים מהן אין רשאי לשנותן לדבר אחר
משנשתקע שם בעלים מהן רשאי לשנותן לדברים אחרים: [4] יחיד שפסק צדקה לעירו
נותנה לעניי עירו לעיר אחרת נותנה לעניי עירו פרנסין שפסקו צדקה בעירן נותנין אותה
לעניי עירן בעיר אחרת נותנין אותה לעניי אותה העיר הפוסק צדקה עד שלא זכו בה
20 פרנסין אין רשאי לשנותן לדבר אחר אלא מדעתן: [5] גוי שהקדיש קורה לבית הכנסת
וכתוב עליה לשם בודקין אתו אם אמר לשום הקדש נדרתי גונזין אותו ואם א' לשום
בית הכנסת נדרתי גורדין את מקום השם וגונזין אתו ומשתמשין בהן במותר כלי גבוה עד
שלא נשתמש בהן גבוה רשאי הדיוט להשתמש בהן משנשתמש בהן גבוה אין הדיוט רשאי
להשתמש בהן כלים שנעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה אבנים וקורות שנפסלו
25 מתחילה להדיוט אין בונין אותן בהר הבית אבני היכל שנפגמו אין להן פדיון וטעונין גניזה:
[6] אמ' ר' יהודה מעשה בר' אלעזר בר' צדוק שלקח בית הכנסת של אלכסנדרים שהיו בירושלם
והיה עושה בה כל חפצו הוי לא אסרו אלא שלא יהא שם הראשון קרוי עליו: [7] בתי
כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש לא יכנס בהן בחמה מפני החמה ובצינה מפני הצינה

1 י ע"ג ב' (ב' ה'); ג כ' | 3 י שם (ב' ד'); ג י"ע כ' | 4 אסתר ב' ה' | 4/5 שם ג' א' | 5 שם ז' א' |
6 י ע"ג ג' (סוף ב'); ג כ"ה ל' יומא כ"ח | 10 י ע"ג ד' (ג' א'); ג פ"ב: | 12 י שם; ג סנהדרין מ"ח: |
15 י שם (ג' ב'); ג ערכין ו': | 17 י שם; ג כ"ז | 20 ע' לעיל שקלים א'; ג ו' | 23 י יומא מ' ג' (ג' ו') |
27 י ע"ג ד' (ג' א'); ג כ"ב: | 27 י ע"ד א' (ג' ג'); ג כ"ח |

2 וקריתי ד > לפני ר' טרפון בלוד וקלסני [וקבלני ב] אמר ר' קטן הייתי וקריתיה לפני ב ד |
2 ר' יהו'] ר' יהודה ב ד | 3 קטן ב ד | 4 מתחלתה ב ד | 4 ר' יהודה < ב | 5 לגמור > עד סוף
ב ד | 6 בסוכה > וכל יום השביעי כשר ללולב ב ד | 6 וכל ב ד | 7 הקטר חלבים ואיברים ב ד |
7 המותרין < ב ד | 10 ר' מנחם בר' יוסי ב ד | 10 בני] בית ב | 11 בזמן שלא התנו ב ד |
11 אבל אם התנו ב ד | 11 אותה < ב ד | 11/12 משנין ב | 13 לשתמש בהן הדיוט ב ד |
14 בהן < ב ד | 14 מן גבוה, עד הדיוט < ב | 14 מטפחתו ב ד | 16 אין < ב ד | 17 אין
רשאי ב ד | 17 לדבר אחר ב ד | 17 בעירו ב ד | 18 נותנם ב ד | 18 בעיר אחרת ב ד | 18 נותנם
ב ד | 18 עירו] עיר אחרת ב ד | 18 הפרנסים ב ד | 19 אותה העיר] עיר אחרת ב ד | 20 הפרנסין
ב ד > רשאי לשנותה לדבר אחר משזכו בו הפרנסים ב ד | 20 לשנותה ב ד | 21/22 מן גונזין
עד נדרתי < ב | 22 גודרין | 22 את < ב ד | 22 בהן < ב ד | 23 לישתמש בהן הדיוט ב ד |
23/24 אין רשאי להשתמש בהן הדיוט | 24 שנפסלו] שחצבו ב ד | 25 היכל > ועזרות ב ד | 25 שנפגמו
> ושנגממו ב | 26 שהיתה ב ד | 27 הוי < ב ד | 28 בהן] להן | 28 לא בחמה ב ד |

1 ובגשמים מפני הגשמים אין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין ישנין בהן ואין מטיילין בהם
ואין ניאותין בהן אבל קורין ושונין ודורשין בהן ומספידין בהן הספד של רבים אמ' ר'
יהודה במה דברים אמורים בישובן אבל בחורבנן מניחין אותן ומגדלין בהם עשבים מפני
עגמת נפש:

5 ד (ג) [1] ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים ומפטירין
ד ב י ה ו י ד ע ה כ ה ן איזו היא שבת ראשונה כל שחל ראש חודש אדר להיות בתוכה
ואפילו בערב שבת: [2] בשנייה ז כ ו ר ומפטירין כ ה א מ ר י"י פ ק ד ת י א ת א ש ר
ע ש ה ע מ ל ק ל י ש ר' איזו היא שבת שנייה כל שהפורים חל להיות בתוכה ואפילו בערב
שבת: [3] בשלישי פרה אדומה ומפטירין ו ז ר ק ת י ע ל י כ ם מ י ם ט ה ו ר י ם איזו היא
10 שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריו: [4] ברביעית ה ח ד ש ה ז ה ל כ ם ומפטירין כ ה
א מ' י"י ב ר א ש ו ן ב א ח ד ל ח ו ד ש איזו היא שבת רביעית כל שראש חודש
ניסן חל להיות בתוכה ואפילו בערב שבת ואם היתה פרשת שקלים סמוכה לאדר בין
לפניה ובין מלאחריה חוזרין וכופלין אותה וכן בשנייה וכן בשלישית וכן ברביעית וכן בחנוכה
וכן בפורים: [5] ושואלין הילכות פסח בפסח והילכות עצרת בעצרת הילכות החג בחג בבית
15 הוועד ושואלין לעניין הפסח קודם לרגל שלשים יום בפסח קורין בפרשת מועדות שבתורת
כהנים ושאר כל ימות הפסח מדלגין בעניין פסח האמורין בתורה בעצרת ש ב ע ה ש ב ו ע ו ת
אחרים אומ' ב ח ד ש ה ש ל י ש י: [6] בראש השנה קורין ו י"י פ ק ד א ת ש ר ה כ א ש ר
א מ ר ויש אומ' ב ח ו ד ש ה ש ב י ע י ב א ח ד ל ח ו ד ש: [7] יום הכיפורים קורין א ח ר י
מ ו ת ומפט' ב ע ש ו ר שבחומש הפיקודים וקורא על פה: [8] ביום טוב הראשון של חג
20 קורין ב ח מ ש ה ע ש ר י ו ם ל ח ו ד ש ה ש ב י ע י ח ג ה ס ו כ ו ת, בשני, ב י ו ם
ה ש נ י בשלישי ב י ו ם ה ש ל י ש י ברביעי ב י ו ם ה ר ב י ע י בחמישי ב י ו ם
ה ח מ י ש י בששי ב י ו ם ה ש ש י בשביעי ב י ו ם ה ש ב י ע י בשמיני ב י ו ם
ה ש מ י נ י ע צ ר ת ת ה י ה ל כ ם: [9] בראש חודש קורין ו ב ר א ש י ח ד ש י כ ם
בתשעה באב קורין כ י ת ו ל י ד ב נ י ם אחרים אומ' א ם ל א ת ש מ ע ו: [10] ממקום
25 שפוסקין שבת שחרית משם מתחילין במנחה במנחה משם מתחילין בשיני בשיני שם מתחילין

5 י שם (ג' ד'); ג ל' | 5 שמות ל' י"א—ע"ז | 6 מלכים ב' י"ב ג' | 7 י שם; ג שם | 7 דברים כ"ה י"ז—י"ט |
7 שמואל א' ט"ו ב' | 9 י שם; ג שם | 9 במדבר י"ט | 9 יחזקאל ל"ו כ"ה | 10 שמות י"ב | 10/11 יחזקאל
מ"ה י"ח | 14 י ע"ד ב' (ג' ז'), פסחים כ"ז ב' (א' א'); ג כ"ט: | 15/16 ויקרא כ"ג | 17 דברים ט"ז ט' |
17 שמות י"ט | 17 י שם; ג שם | 17/18 בראשית כ"א | 18 ויקרא כ"ג כ"ד | 18 י שם; ג שם | 18/19 ויקרא ט"ז |
19 במדבר כ"ט ז' | 19 י שם; ג שם | 20 ויקרא כ"ג ל"ד | 20/21 במדבר כ"ט י"ז | 21 שם שם כ', כ"ג |
21/22 שם שם כ"ו | 22 שם שם. כ"ח ל"ב | 22/23 שם שם ל"ה | 23 י תענית ס"ז ג' (ד' ב'); ג ל"א |
23 במדבר כ"ח י"א | 24 ג ל"א: | 24 דברים ד' כ"ה | 24 ויקרא כ"ו י"ד | 24/25 ג ל"א |

2 בהספד של רבים מספיד [יוספד ב] | 5 פרשת ב ד | 6 ומפטירין > פרשת שקלים ב ד |
6 שביהודע ב ד | 6 שראש חדש אדר חל ב ד | 9 טהורים > וטהרתם ב ד | 10 רביעית ב ד |
10 לכם > ראש חדשים ב ד | 12 ואם < ב ד | 13 מלפניה ב ד | 13 קורין אותה וחוזרין ב ד |
13 וכן בחניכה < ב ד | 14 שואלים ב ד | 14 הפסח ב ד | 14 בחג < ב | 15 לענין] בהלכת
ב ד | 15 לרגל] לפסח ב ד | 15 יום > רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות ב ד | 15 בפסח]
יום טוב הראשון של פסח ב ד | 15 מועדות] הנף ב ד | 16 מעניינות הפסח הכתובין בתורה ב ד |
17 ויש אומרים ב ד | 17 קורין < | 17/18 כאשר אמר < ב ד | 18 דבר אל בני ישראל לאמר
בחדש השביעי באחד לחודש וגו' ב ד | 18 ויש אומר' וה' פקד את שרה ב ד | 18 ביום ב ד |
19 וקורא על פה < ב ד | 20 קורין > דבר אל בני ישראל לאמור ב ד | 20 השביעי > הזה ב
ד | 20 הסוכות > וגומר ב ד | 21 וביום . . וביום . . וביום ב ד פ | 22 וביום . . וביום ב ד פ |
22 וביום ב ד | 23 בראש חדש > של חנוכה ב ד | 24 מן בתשעה, עד תשמעו < ד מן
קורין, עד בנים < ב | 24 מאם ב | 24 מקום ב ד | 25 בשבת בשחרית ב ד | 25 שם ב
25 משם ב ד |

בחמישי בחמישי שם מתחילין בשבת הבאה ר' יהודה או' ממקום שפוסקין שבת שחרית
שם מתהילין שבת הבאה: [11] ביום טוב חמשה ביום הכיפ' ששה ובשבת שבעה אם רצה
להוסיף אל יוסיף דברי ר' עקיבא ר' ישמעא' אומ' ביום טוב חמשה ביום הכיפ' ששה
ובשבת שבעה אם רצה להוסיף מוסיפין הכל עולין למניין שבעה אפילו קטן אפילו אשה
אין מביאין אשה לקרות לרבים: [12] בני הכנסת שאין להן מי שיקרא אלא אחד עומד קורא
ויושב עומד קורא ויושב אפילו שבעה פעמים: [13] בית הכנסת של לעוזות אם יש להן
מי שיקרא פותחין עברית וחותמין עברית אם אין להם מי שיקרא אחד אין
קורין אלא אחד: [14] אין עושין מעמד ומושב פחות מעשרה ואין מעמד ומושב פחות
משבעה פעמים ואין אומרין ברכת אבלים פחות מעשרה ואין אבלים מן המניין ואין אומ' ברכת
חתנים בְּפָחוּת מֵעשרה וחתנים מן המיניין אומ' ברכת חתנים בין מן האירוסין בין מן הנישואין
בין מן האירוסין בין בחול בין בשבת ר' יהוד' אומ' אם באו פנים חדשות אומ' ברכת
חתנים ואם לאו אין אומ' ברכת חתנים: [15] אימתי מסיבין על החודש לאור עיבורו הא
כיצד חל להיות ערב שבת ושבת מסיבין עליו למוצאי שבת אמ' ר' אלע' בר' צדוק כך
היו חבורות שבירושלם נוהגות אילו לסעודת אירוסין ואילו לסעודת נישואין אילו לשבוע
הבן ואילו ללקט עצמות אילו לבית המשתה ואילו לבית האבל שבוע הבן ולקוט עצמות
שבוע הבן קודם לליקוט עצמות בית המשתה ובית האבל בית המשתה קודם לבית האבל
ר' ישמעאל היה מקדים בית האבל לכולן שנ' טוב ללכת אל בית אבל וגו':
[16] ר' מאיר אומ' משום ר' עקיבא מה תלמ' לומר והחי יתן אל לבו אלא עבד
דיעבדון לך לוי דילוונך ספוד דיספדונך קבור דיקברונך: [17] אין קורין בתורה יותר משלשה
פסוקין בכרך אחד אם היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה הרי זה קורא את כולה אם
היתה פרשה של חמשה קורא שלשה והניח שנים והעומד אחריו לקרות קורא אותן שנים
ועוד שלשה מפרשה אחרת אם היתה של ארבעה ושל חמשה הרי זה קורא את כולה:
[18] אין מפטירין בנביא יותר משלשה פסוקין בכרך אחד היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה
הרי זה קורא את כולן אם היתה פרשה קטנה כגון כה אמ' י"י חנם נמכרתם קורין
אותה בפני עצמה אין משיירין בסוף הספר אלא כדי שיקראו שבעה שייר כדי שיקראו
שבעה וקראו ששה ועד שבעה מחומש אחד אין משיירין בסוף התורה אלא כדי שיקראו
שבעה שייר כדי שיקראו שבעה וקראו חוזר לתחילת העניין וקורא שבעה מדלגין בנביא

2 י ע"ה ס' (ד' ג'); ג כ"ג | 5 י שם | 6 י שם | 8 ע' לעיל פסחים ג' י"ד 159_{16}; ג ב"ב ק': י ע"ה ג' (ד' ד') | 12 ע' ג סנהדרין ע' לעיל כ"ה ג' ג' 210_{18} | 14 ע' סנהדרין כ"ג ד' (ו' י"א) | 17 קהלת ז' ג' ע' לקמן כתובות ז' ה' | 18 י ע"ה ג' (ד' ד'), כתובות ל"א ג' (ז' ה'); ג שם ע"ג | 18 קהלת ז' ג' | 19 י ע"ה ג' (ד' ה'); ג כ"ד | 23 י שם; ג שם | 24 ישעי' כ"ג ג' |

1 משם ב ד | 1/2 מן ר' יהודה, עד הבאה < ב | 1 מקום | 1 בשבת בשחרית ב ד | 2 משם
2 לשבת ב ד | 2 בשבת ב ד | 3 אל יוסיפו ב ד | 3 ר' ישמעאל ר' עקיבא ב ד | 3 ששה] שבעה
ב | 4 שבעה] ששה ב | 4 רצו ב ד | 4 אפילו אשה אפילו קטן ב ד | 5 ברבים | 6 לעזות |
7 פותחין עיברית < ב ד | 7 וחותמין עברית] וחותמין | 7 אלא אחד ב ד | 8 מן אין, עד
מעשרה < | 8 ואין] אין עושין ב ד | 9 מעשרה < ואין מעמד פחות מעשרה | 10 פחות ב ד |
11 בין בסעודת אירוסין בין בסעודת נשואין ב ד | 12 מסיבין] מסיעין ב ד | 13 חל < | 13 מסיעין |
14 נוהגין ב ד | 14 אילו לבית המשתה.. האבל שורה 15, לפני אילו לסעודת אירוסין ב ד |
19 דילוון לך ב ד | 19 יותר] פחות ב ד | 20 כולם ב ד | 20 אם < ב ד | 21 את השנים |
21 וקרא ב ד | 21 העומד ב ד | 22 בפרשה ב ד | 22 היתה < פרשה ב ד | 23 יותר] פחות |
23 חמשה < פסוקים | 23 מן אין, עד 24 כולן < ב | 24 כולה ד < המקצר הרי זה משובח ב |
24 קורא ב ד | 25 שבעה] ששה ב ד | 26 קורא אותן [את ב] ב ד | 26 ועוד ב ד | 26 בחומש
ב ד | 27 שבעה] ששה ב ד | 27 וקראו < אותה ששה ב ד | 27 לתחלת < | 27 וקראו <
אותן ב ד |

1 ואין מדלגין בתורה ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין: [19] מדלגין
מנביא לנביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: [20] נותנין תורה על גבי תורה וחומשין
על גבי חומשין תורה וחומש על גבי נביאים אבל לא נביאים על גבי תורה וחומשים
כורכין תורה במטפחות תורה וחומש במטפחות חומשין תורה וחומשין במטפחות נביאים אבל
5 לא נביאים במטפחות תורה וחומשים אחד קורא בתורה ואחד מתרגם ולא יהא אחד קורא
ושנים מתרגמין ולא שנים קורין ואחד מתרגם ולא שנים קורין ושנים מתרגמין אחד קורא
בנביא ואחד מתרגם ולא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין ולא שנים קורין ושנים מתרגמין
אחד קורא במגילה ואחד מתרגם אחד קורא ושנים מתרגמין שנים קורין ושנים מתרגמין:
[21] קטן מתרגם על ידי גדול אבל אינו כבוד שיתרגם גדול על ידי קטן שנ' אהרן אחיך
10 יהיה נביאך ראש הכנסת אל יקרא עד שיאמרו לו אחרים שאין אדם מבזבז ב . . .
לו חזן העומד לקרות ואחד עומד מחזק לו עד שעה שיקרא כיצד היו זקנים יושבין פניהם
כלפי העם ואחוריהם כלפי קודש וכשמניחין את התיבה פניה כלפי העם ואחוריה כלפי קודש
וכשכהנים נושאין את כפיהם פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי קודש וחזן הכנסת פניו כלפי
קודש וכל העם פניהם כלפי קודש שנ' ותקהל העדה אל פתח אהל מועד:
15 [22] אין פותחין פתחי בתי כנסת אלא למזרח שכן מצינו במשכן שפתחו למזרח שנ' והחנים
לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה: [23] אין פותחין אותה אלא
בגובה של עיר שנ' בראש הומיות תקרא בפ' ש' בעיר: [24] איזו היא קימה שאמרה
תורה מפני שיבה תקום עומד מפניו שואל ומשיב בתוך ארבע אמות איזו היא
הידור שאמרה תורה והדרת פני זקן לא עומד במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר
20 את דבריו נוהג בו מורא ויראה משא ומתן כניסה ויציאה והן קודמין לכל אדם שנ' ויתן
אתם ראשים על העם וגו': [25] היוצא למלחמת הרשות חופר ויושב חופר ומכסה
שנ' וחפרת בה ושבת וכסית את צאתך: [26] פניו כלפי קודש והמיטיל את
המים אחריו כלפי קודש א' ר' יוסי במה דברים אמורים מן הצופים ולפנים אבל מן הצופים
ולחוץ אינו צריך: [27] הפורס על שמע והמברך על הפירות ועל המצוות לא יענה אחר
25 עצמו אמן ואם ענה הרי זה דרך הברות אין עונין אמן לא יתומה ולא קטופה בן עזאי
אומ' העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומין קטופה יקטפו ימיו ארוכה יאריכו לו ימים ושנים
פוחח פורס על שמע ומתרגם רבן שמעון בן גמלי' או' יהא זהיר על עצמו שלא יתגלה:
[28] סומא פורס על שמע ומתרגם ר' יהודה או' כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוס על

1 י שם; ג שם | 2 י ע"ג ד' (ג' א') ג כ"ז | 9 י ע"ה ג' (ד' ז'); ג כ"ד | 9/10 שמות ז' א' | 14 ויקרא ח' ד' | 15 ג ברכות מ' | 15/16 במדבר ג' ל"ח | 16 ג שבת י"א | 17 משלי א' כ' | 17 ג קידושין ל"ב ר' בהעלותך | 18 ויקרא י"ט ל"ב | 19 שם שם | 20/21 שמות י"ח כ"ה | 22 דברים כ"ג י"ד | 24 י ברכות ע' ג' (ה' ה'); ג שם מ"ה: | 28 י ע"ה ג' (ד' ז') |

1/2 מדלגין מנביא לנביא < ב ד | 2 לראשו ב ד | 2 נותנין תורה, אחר וחומשים, שורה 5 |
3 וחומשין ב ד | 4 מכרכין ב ד | 4 וחומשין ב ד | 6 מן אחד, עד 7 ושנים מתרגמין < ב |
7 ולא יהא < ב ד | 7 ולא] אבל לא ב ד < שנים קורין ואחד מתרגם ב ד | 8 מגלה | 8 קורין
< ואחד מתרגם שנים קורין ב ד | 9 ואהרן ב ד פ | 10 נביאך < חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמרו
לו אחרים וכן ב ד | 10 ראש < בית ב ד | 10 אל] לא ב ד | 10/11 מבזבזהו בידיו לעצמו ב ד |
11 חזן < הכנסת ב ד | 11 מחזק] מחזין ב מחזן ד | 11 שיקראו ב | 12 פניהם . . ואחוריהם
ב ד | 15 אלא למזרח < ב | 15 בהיכל שהיה פתוח ב ד | 16 פותחין] בונין ב ד | 17 עיר < א |
17 בפ' ש' בעיר < ב ד | 18 שואל ומשיב < | 19 הדרון ב | 20 בכניסה וביציאה ב ד |
20/21 ואתן אותם ראשים עליכם ב ד (דברים א' ט"ו) | 21 וגו' < ב ד | 22 וכסית את צאתך]
וגו' < המיסך את רגליו ב ד | 22 קודש] העם ב ד | 23 אחוריו ד פניו ב | 23 קודש] העם ב |
24 שמע] הלחם ב] 24 הרי זה לא ב ד | 25 דרך בורות ב ד | 26 ימיו] חייו ב | 26 יאריכו לו]
יאריך ב ד | 27 בעצמו ב ד |

1 שמע אמרו לו הרבה דרשו במרכבה ולא ראו אותה מימיהם: [29] כהן שיש מומין בידיו
ברגליו לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו אם היה הכר עיר הרי זה מותר:
[30] הרי שהיה עטוף במעפורת בכידוס ובפלדוס אין כבוד שיקרא ויתרגם ויעבור לפני התיבה
וישא את כפיו התולה מזוזתו בפתחו סכנה ואין בה מצוה נתנה במקל ותלאה אחר הדלת
5 סכנה ואין בה מצוה של בית מונבז היו עושין בפונדקאות: [31] יש נקראין ומתרגמין נקראין
ולא מתרגמין לא נקראין ולא מתרגמין מעשה בראשית נקרא ומתרגם מעשה לוט ובנותיו
נקרא ומתרגם מעשה יהודה ותמר נקרא ומתרגם מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם אזהרות
ועונשין נקראין ומתרגמין ברכות וקללות נקראין ומתרגמין לא יהא אחד מתחיל ואחד גומ׳
אלא הוא מתחיל וגומ׳ את כולן: [32] מעשה פילגש בגבעה נקרא ומתרגם מעשה אמנון
10 ותמר נקרא ומיתרגם: [33] מעשה אבשלום בנשי אביו נקרא ומתרגם: [34] תוכחת ירושלם
נקרא ומתרגם ומעשה באחד שעמד וקרא לפני ר׳ אליעזר אמ׳ לו צא והודע תועבותיה של
אמך והמרכבה קורין אותה לרבים: [35] מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם מעשה בר׳ חנניא
בן גמליאל שעמד וקרא בכבול וילך ראובן וישכב את בלהה וגו׳ ויהיו בני
יעקב שנים עשר ואמר למתורגמן אל תתרגם אלא אחרון: [36] מעשה עגל השיני
15 נקרא ולא מתרגם ואלו הן מעשה עגל השני ויאמר משה אל אהרן מה עשה
לך העם הזה כי הבאת עליו חטא׳ גדולה וירא משה את העם כי
פרוע הוא כי פרעה אה׳ לשמ׳ בקמ׳ ועוד כת׳ אחר את העגל אשר
עשה אהרן: [37] מיכן היה ר׳ שמעון בן אלעז׳ אומ׳ אין היחיד רשאי להשיב על
הקלקלה שבתשובה שהשיבו משה לאהרן משם פרשו מינין: [38] בירכת כהנים ומעשה
20 דוד בבת שבע לא נקראין ולא מתרגמין והסופר מלמד כדרכו: [39] כל המקראות הכתובין
לגנאי מכנין אותן לשבח כגון אשה תארש ואיש אחר ישגלנה בכל מקום
שכתוב ישגלנה קורין ישכבנה: [40] בשחין מצרים ובעפלים כל מקום שכתוב
בעפלים קורין אותו בטחורים: [41] קב הריונים בחמ׳ כסף לאכול את צאתן
ולשתות את מימי רגליהם וישימו למוצאות קורין אותו ככתבו מפני
25 שהוא גנאי לעבודה זרה כתב הכתב ליחיד מכנין אותו לרבים אין מכנין אותו
ליחיד ר׳ יהודה אומ׳ המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי והמוסיף הרי זה מגדף

1 י סס (ד׳ מ׳); ג כ״ד: | 5 י ע״כ נ׳ (ד׳ י״א י״ג); ג כ״ו: | 9 י סס; ג סס ל״א: | 12 סס | 13/14 בראשית ל״ה כ״א | 14 י סס; ג סס, ע״ו | 15/17 שמות ל״ב כ״א כ״ה | 17/18 סס סס ל״ה | 19 י סס; ג סס | 21 דברים כ״ח ל׳ | 22 סס, סס כ״ז | 23 מלכים ב׳ ו׳ כ״ה | 23/24 ישעיה ל״ו י״ב | 24 מלכים ב׳ י׳ כ״ז |

1 מימיהם] מעולם ב ד | 1 מום ב ד > בפניו ב ד | 2 הרי זה לא ב ד | 2 מפני > ב | 3 עוטף ב ד | 3 בכידוס > ב ד | 3 ובפילרוס ב | 4 בתוך פתחו ב ד | 5 מולבז ב > המלך ד | 6 לא נקראין ולא מתרגמין > ב | 6 ושתי בנותיו ב ד | 7 ראשון ב ד | 7/8 מן אזהרות, עד ברכות > ב ד | 8 הקללות שבתורה ב ד | 9 הוא > ב ד | 9 המתחיל ב ד | 9 הוא גומר ב ד | 9 הסדר הכי בב ד: (1) מעשה אמנון ותמר (2) מעשה אבשלום, (3) מעשה פילגש | 10 בנשי] בפילגשי ב ד | 10 תוכחת הודע את ב ד | 11 באחד שהיה קורא ב ד | 11 אליעזר > הודע את ירושלם ומתרגם ב ד | 12 המרכבה ב ד | 13 שהיה קורא ב ד | 13 בכבול] בעכו | 14 למתרגם ב ד | 15 מויאמר ב מן ויאמר ד | 16 מן כי, עד גדולה > ב ד | 16 עד וירא ב ד | 17 פרע פ | 17 לשמ׳ בקמ׳ > ב | 17/18 את העגל . . אהרון] ויגוף ה׳ את העם ב ד | 18 אמר רשב״א | 18 היחיד] אדם | 18 למשיב | 19 שמתשובה ב ד | 19 שהשיבה ד > ב | 19 אהרן למשה ב ד | 19 משם > ב ד | 19 המינין ב ד | 19 ברכת כהנים > ב ד | 19 מעשה ב ד | 20 בבת ב ד | 20 לא נקרא ולא מתרגם ב ד | 20 הכתובות ב ד | 21 מכנין] קורין ב ד | 21 כל ב ד | 22 קורין > אותו ב ד | 22 כגון בשחין ב ד | 22 בעפולים ב ד | 23 וכגון ורובע הקב דביונים | 23 צואתן ב ד | 24 וישימם ב ד | 24 למוצאותם ד > עד היום ר׳ יהושע בן קרחה אמר וישימם למוצאות ב ד | 24 וישימוהו למחראות פ | 25 של עבודת אחרים ב ד | 25 הנכתב ב ד | 25 אותה ב ד | 25 אין > ב |

1 תורגמן העומד לפני חכם אינו רשאי לא לפחות ולא להוסיף ולא לשנות אלא אם כן היה
אביו או רבו:

סליק פירקא וסליק מסכתא.

5

מועד קטן.

א א [1] מעיין היוצא כתחילה משקין הימנו שדה הבעל דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אין
10 משקין הימנו אלא שדה בית השלחין שחרבה ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ אין משקין הימנו
ואין ממלין הימנו בקילון אפילו מן הבריכה שנתמלאת בקילון אבל בריכה שניטופה משדה
בית השלחין משקין הימנו ר׳ שמעון בן מנסיא אומ׳ שתי בריכות זו על גבי זו לא יזלף
מן התחתונה לעליונה וישקה אבל משקה הוא מן העליונה לתחתונה וישקה ר׳ אלעזר בר׳
שמעון אומ׳ ערוגה שמקצתה נמוך ומקצתה גבוה לא יזלף מן הנמוך שבה לגבוה שבה
15 וישקנה: [2] מרצפין שדה בית השלחין במועד אילו הן עוגיות אילו בדידין שבעיקרי אילנות
משכיר אדם עוֹנָתו של מים לגוי ומחליף עמו משבת למוצאי שבת ואינו חושש: [3] אין
חופרין בורות שיחין ומערות אבל מתקנין אותן אמ׳ ר׳ נראין דברי ר׳ יהודה במועד ודברי
חכמ׳ בשביעית: [4] כיצד היה ר׳ יהודה אומ׳ בשדה לבן שלא כדרכו תוחב בשפוד ומכה
בקרדום ומַרְדֵּד אדמה תחתיה אמ׳ ר׳ שמע׳ בן אלעז׳ וכי באיזו שדה היה ר׳ מאיר או׳
20 בשדה הסמוכה לשדה בית השלוחין ולא בשדה הסמוכה לשדה בית האילן: [5] מחריבין
חורי נמלים במועד רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ נוטל עפר מחורו של זה ונותן לתוך חורו
של זה והן מחנקין זה את זה: [6] מרביצין מים על גבי פשתן מפני העקרב ונחול דבורים
שברח מחזירין אותו למקומו: [7] מי שהיה כותלי גואה לרשות הרבים סותרו ובונה אותו
מפני סכנת נפשות חומת העיר שנפרצה גודרין אותה גדרה ונפרצה אין גודרין אותה היתה
25 סמוכה לספר סותרו ובונה כדרכו: [8] רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר דברי ר׳
מאיר ר׳ יוסי אומ׳ אינו נזקק לו להחמיר אבל נזקק לו להקל א׳ ר׳ נראין דברי ר׳ יוסי
במוסגר ודברי ר׳ מאיר במוחלט: [9] איזהו הינוך הקברות מאריך בה ומרחיב בה זו היא
נכרכת וזה הוא בקיע ומודה ר׳ יהודה בסיד שיכול לגומרו שסדין אותו במועד: [10] אין

1 ג יומא כ׳: | 9 ע׳ לעיל שקלים א׳ א׳; י פ׳ א (א׳ א׳); ג ב׳: | 15 ע׳ לעיל 61_{23}; י פ׳ ב׳ (א׳ א׳); ג חגיגה י״ח | 16 י סס (א׳ ב׳) | 17 י פ׳ ג׳ (א׳ ד׳);* ג ז׳ | 20 ע׳ לעיל 20_{14}; י סס | 23 י סס (ב׳ ד׳); ג ז׳ | 25 י סס (א׳ ה׳); ג סס | 27 י סס (א׳ ו׳); ג ח׳ ע׳: | 28 י (א׳ ה׳); ג ערכין י״ז; ת אמרי קפ״ז |

1 אם יהיה ב ד | 9 בתחלה | 9 שדה > בית ב ד | 10 הימנו] ומשקין ב ד | 11 שניטיפה ב שניטפה ד | 11 השדה ב | 13 מן העליונה לתחתונה ב ד | 13 ומשקה ד > ב | 13 וישקה ב ד | 13/14 ר׳ שמעון בן אלעזר ב ד | 14 על הגבוה ב ד | 15 וישקה ב ד > אבל מזלף הוא מן הגבוה שבה על הנמוך שבה ומשקה ב ד | 15 מרבצין ב ד | 15 בריריו ב ד | 15 אילנות > מותרין ומשמשין [ומשמטין ב] בקנים דבר האבד עושין אותו במועד דבר שאינו אבד אין עושין אותו במועד ב ד | 16 משכיר] מוכר ב ד | 16 עונתו | 17 ומערות > במועד ב ד | 17 אבל > מחניכין ב ד | 17 ומתקנין ב ד | 19 ומרדיד ב ד | 19 תחתיו ב ד | 19 שדה > לבן ב ד | 19 ר׳ יהודה ב ד | 20 סמיכה ב ד | 20 השלחין ב ד | 21 במועד > כיצד מחריבין חורי נמלים ב ד | 21 נוטל > אדם ב ד | 21 לחורו ב ד | 22 מרבצין ב | 22 ונחיל > של ב ד | 23 מחזירין > ב | 23 גוהה ב ד | 24 גדרוה ב ד | 24 אם היתה ב ד | 25 סותרה ב ד | 26 אינו] אם | 26 נזקקין] | 26 להחמיר] להקל ב ד | 26 אבל] אין ב > ד | 26 נזקקין | 26 להקל] להחמיר ב ד | 26 ר׳ יוסי] ר׳ מאיר ב ד | 27 ר׳ מאיר] ר׳ יוסי ב ד | 27 מרחיב בה ומאריך בה ב ד | 27 בה > אי | 28 זו ב ד | 28 ר׳ יהודה] ר׳ יוסי ב ד |

1 מקדשין נשים במועד ור' יהודה מתיר שמא יקדמנו אחר מגרשין וממאנין וחולצין במועד
מלקט אדם עצים ועשבים בין משלו ובין משל חבירו ובלבד שלא יעשה אומן: [11] אין
טוחנין במועד דבר האבד עושין אותו במועד ושאינו אבד אין עושין אותו במועד במה דברים
אמורים בתלוש אבל במחובר אפילו דבר האבד אין עושין אותו במועד אם אין לו מה
5 יאכל קוצר ומעמר ודש ובלבד שלא ידוש בְּפָרוֹת:

ב (א) [1] לוקחין מן הגוים בתים שדות וכרמים בהמה עבדים ושפחות מפני שהוא
כמציל מידם וכותב ומעלה בערכיים כהן מיטמא להם לערער ולדון עליהן בחוצה לארץ
כשם שמיטמא בחוצה לארץ כך מיטמא בבית הקברות מיטמא לתלמוד תורה ומיטמא לישא
אשה ר' יהודה או' אם יש לו מי שילמד הרי זה לא יטמא ואם לאו הרי זה יטמא ר'
10 יוסי אומ' אף על פי שיש לו ממי שילמד הרי זה יטמא שאין מכל אדם זוכה אדם ללמוד
אלא ממי שזכה לו: (ב) [2] כל אלו שאמרו מספרין במועד מותר לספר בתוך שלשים (ב)
יום של אבל אף על פי שהתירו לו לספר לא יספר ברש' הרבים אלא בצינעא כל אילו
שאמרו מכבסין במועד מותרין לכבס בתוך שלשים של אבל אף על פי שהתירו לכבס לא
יוליך כלים לכבוס אלא מכַבֵּס בצינעא בתוך ביתו וכשם שאסור לספר לכבס כך אסור
15 ליטול ציפרניים דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר וכן היה ר' יהודה אומר הבאין מחוף הים
וממדינת הים אסורין לספר ולכבס וחכמ' מתירין א' ר' נראין דברי ר' יהודה בזמן שלא
נטל רשות ודברי חכמ' בזמן שנטל רשות: [3] אין כותבין שטרי ארסיות וקבלות במועד ר'
יהודה מתיר שמא יקדמנו אחר: [4] כותב אדם השבנותיו במועד ומחשב אדם יציאותיו במועד:
[5] מקבלין קיבולת במוצאי מועד ובלבד שלא ימנה ולא ישקול ולא ימדוד כדרך
20 שעושה בחול: [6] הקובר את מתו שני ימים קודם לרגל מונה חמשה אחר הרגל והרבים
מתעסקין ומלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו ושפחותיו עושין בצינעא אצל אחרים:
[7] הקובר את מתו שלשה ימים מתוך הרגל מונה שבעה אחר הרגל ארבעה הראשונים
הרבים מתעסקין בו שלשה האחרונים אין הרבים מתעסקין בו לפי שאין הרגל עולה לו
שיתעסקו בו הרבים ומלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו ושפחותיו עושין בצינעא אצל
25 אחרים: [8] הקובר את מתו שמונה ימים קודם לרגל מספר ערב הרגל לא סיפר ערב הרגל
אסור לספר עד שיעברו עליו שלשים יום אף על פי שאין הרגל עולה לו לספירת שבעה
עולה לו לספירת שלשים: [9] מי שקיים כפיית המיטה שלשה ימים קודם לרגל לא יכפה
לאחר הרגל ר' אליעזר אומ' אפילו יום אחד ר' אלע' בר' שמע' אומ' בית שמאי אומ' שלשה

2 י (ה' ה'); ג י"ג | 6 ע' לקמן ע"ז ז'; ג י"ג | 12 י פ"ה ג' (ג' ה' ג') ג י"ט ז': | 17 י פ"ג ה' (ג' ד'); ג י"ח: | 18 י שם; ג י"ג | 20 י שם (ג' ה'); ג י"ט | 22 י שם; ג י"ט | 25 י שם; ג כ"ד | 27 י פ"ג ג' (שם); ג כ' |

1 אחר < ברחמי' | 1 ממאנין ומגרשין ב ד | 1 וחולצין < ומיבמין ב ד | 2 אומן < א (ומקומו ריק) | 2 אין טוחנין] וטוחנין ב ד | 3 ושאינו] דבר שאין ב ד | 4 אפילו] אף ב ד | 4 אם < ב ד | 6 (ב ב ד ליכא הכא פרק אלא לקמן שורה 11) | 6 שדות בתים ב ד | 7 בערכאין ב ד | 7 ואם היה כהן ב ד | 7 לערער] ולא עוד אלא ב ד | 7 לדון ב ד | 8 שמטמא ב ד | 8 מטמא ב ד | 8 ומטמא ב ד | 9 לו] שם ב ד | 9 שילמוד ב ד | 10 לו] שם ב ד | 10 מטמא ב ד | 11 מספרין] מגלחין ב ד | 12 אלא] אבל מספר ב ד | 13 מותר ב ד | 13 שלשים < יום ב ד | 13 שהתירו < לו ב ד | 14 כליו לכובס ב ד | 14 אבל מכבס ב ד < הוא ב ד | 14 וכשם ב ד | 14 ולכבס ב ד | 15/16 מחוף הים וממדינת הים ב ד | 16 לכבס ולספר ב ד | 17 שנטל רשות] שנטל | 17 אריסיות ד עריסיות ב | 17 וקבלנות | 19 למוצאי ב ד | 20 הרגל ב ד < מפסיק את כל [כל < ב] הרגל ב ד | 20 ומונה ב ד | 20 ורבים ב ד | 21 מתעסקין < בו ב ד | 22 קודם לרגל מונה ב ד | 22 ראשונים ב ד | 23 רבים ב ד | 23 אחרונים ב ד | 23 רבים ב ד | 25 הקובר את מתו < ב ד | 25 שמונה] שבעה | 25 בערב ב ד | 25 אם לא | 25 בערב ב ד | 26 שאף ב ד | 26 לו < ב ד | 28 אחר ב ד | 28 ר' אליעזר < בן יעקב ב ד |

1 ימים ובית הילל אומ' אפילו שעה אחת בערב שבת זוקף את מיטתו במוצאי שבת כופה
אפילו לא נשתייר לו אלא יום אחד בלבד אין אבל רשאי שיתאבל במועד אבל נוהג
בצינעא בתוך ביתו: [10] שותין מי זבלים ומי דקלים וכוס עיקרין בראשונה היו אומרין אין
שותין מי זבלים ומי דקלים וכוס עיקרין עד שבא ר' עקיבא ולימד ששותין מי זבלים ומי
5 דקלים וכוס עיקרין: [11] מקיזין דם לבהמה ולחיה ולעופות ואין מונעין רפואה מן הבהמה
במועד בהמה שתבעה זכר אין מרביעין אותה אבל מורידין אותה לביקורת ר' יהודה אומ'
חמורה שתובעת זכר מרביעין אותה בשביל שלא תצין ושאר כל הבהמה מורידין אותה
לביקורת אין מרביעין במועד ואין מרביעין בחול בבכור ובפסולי המוקדשין ודנין דיני ממונות
ודיני נפשות ודיני קנסות ושורפין את הפרה ועורפין את העגלה ורוצעין עבד עברי ופורקין
10 מנעל מן האימוס ובלבד שלא יחזיר: [12] מַכְבֵּש של כובס שהתירו מערב יום טוב נוטלין
הימנו ואין מחזירין לו ושל בעלי בתים מחזירין לו ואין צריך לומר נוטלין הימנו: [13] חנות
פתוחה לסטיו פותח ונועל כדרכו היתה פתוחה לר' הרבים פותח אחד ונועל אחד ובערב
יום טוב האחרון מוציא ומעטר את כל השוק: [14] יוֹשְׁבִין על ספסל של גוים בשבת בראשונה
היו אומ' אין יושבין על ספסל של גוים בשבת: [15] מעשה ברבן גמליאל שהיה יושב על
15 ספסל של גוים בשבת בעכו אמרו לו אין נוהגין כן להיות יושבין על ספסל של גוים בשבת לא
רצה לומר להם מותרין אתם אלא עמד והלך לו מעשה ביהודה והילל בניו של רבן גמליאל
שנכנסו לרחוץ בכבול אמרו להן אין נוהגין כאן להיות רוחצין שני אחין כאחד ולא רַצוּ
לומר להם מותרים אתם אלא נכנסו ורחצו זה אחר זה: [16] שוב מעשה ביהודה והילל
בניו של רבן גמליאל שהיו יוצאין בקורדקייסין בשבת בבירי אמרו להם אין נוהגין כן להיות
20 יוצאין בקורדקייסין בשב' ולא רצו לומר להם מותרין אתם אלא שלחום ביד עבדיהם:
[17] חכם שמת הכל קרוביו הכל קורעין עליו הכל חולצין הכל סופדין הכל מברין עליו אפילו
ברחבה של עיר אין מוליכין חלילין לבית האבל אבל מוליכין לבית המשתה ולבית השמחה
למקום שנהגו איזה הוא הספד על לב שנ' על שדיים סופדים, טיפוח בידים, קילוס
זה פישוט זרועות:

סליק פירקא וסליק מסכתא.

25

ראייה (חגיגה).

א [1] הטמא פטור מן הראייה שנא' ובאת שמה והבאתם שמה הראוי ליכנס
לעזרה יצא טמא שאינו ראוי ליכנס לעזרה יוחנן בן דהבאי אומ' משום ר' יהודה אף הסומא

3 ע' לעיל 127₁₉ | 5 י פסחים ל"ה (ד' ס'); ג מנח כ"ג: | 10 י פ' ב' (ה' ב'); ג י"ד | 14 י פסחים ל' ד' (ד' ה'); ג שם כ' | 18 י שם; ג שם | 21 י פ"ג ב' (ג' ז'); ג כ"ה | 23 ישעיה ל"ב י"ב | 27 י ע"ו ה' (ה' ה' ב'); ג ב' | 27 זכריה י"ב ה' ו' |

1 ובערב ב ד | 1 ובמוצאי ב ד | 2 אבל אין ב | 2 להתאבל בתוך המועד ב ד | 3 ומי דקלים < ב | 3 עקרין < במועד ב ד | 3 שבראשונה | 3 מן בראשונה, עד במועד < ב | 4 עקרין < במועד ב ד | 5 לחיה ב ד | 6 את הזכר ב ד | 6 לבקירות ב לבקרות ד | 6 ר' יהודה אומר < | 7 את הזכר | 7 תצטנן ב ד | 8 לבקרות | 8 בחול < ב | 9 עברי < ופודין את הערכין ואת החרמים ואת ההקדשות ואת מעשר השני ב ד | 9 ומפרקין ב ד | 10 האמום ב | 10 כובשים ב ד | 10/11 שהתירו קודם למועד אין מחזירין לו אין צריך לומר שאין נוטלו הימנו ב ד | 11 ושל בעלי בתים נוטלו הימנו ואין צריך לומר שמחזירו ב ד | 11/12 חניות פתוחות ב ד | 12 היתה פתוחה < ב ד | 12 אחת . . אחת | 13 האחרון < של חג ב ד | 13 יוצא ב ד | 13 כל < ב ד | 13 השוק < בשביל כבוד ב] יו"ט האחרון של חג ב ד | 14 בשבת < עד שבא ר' עקיבא ולימד שיושבין על ספסל של גויים בשבת ב (ומעשה וכו' נכתב שני פעמים) | 17 לא היו נוהגין ב ד | 17 כאן < ב ד | 19 בקורדקיסין ב ד < של זהב ב ד | 19 לא היו נוהגין ב ד | 20 בקורדקיסין של זהב ב ד | 22 אבל מוליכין] אלא ב ד | 23 במקום ב ד | 23 זה שעל הלב ב ד | 23 קילוס ב ד |

שנ׳ יֵרָאֶה פרט לסומא והכריעו חכמ׳ לסייע לדברי ר׳ יהודה וחנה לא עלתה כי
אמרה לאישה עד יגמל הנער: [2] קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה יודע
לנענע חייב בלולב יודע לעטף חייב בציצית יודע לשמר תפילין אביו לוקח לו תפילין יודע
לדבר אביו מלמדו שמע ותורה ולשון הקודש אם לאו ראוי לו כאילו לא בא לעולם יודע
לישחוט שחיטתו כשירה יודע לפרוס את חיקו חולקין לו בַגוֹרֶן יש בו דעת לשאול ספיקו
ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור יודע לשמור את גופו אוכלין על גב גופו טהרות
לשמור את ידיו אוכלין על גב ידיו טהרות כיצד בודקין אותו מטבילין אותו ונותנין לו
חולין לשם תרומה יודע לשמור את גופו אוכלין על גב גו׳ טהרו לשמור את ידיו אוכלין
על גב ידיו טהרות יכול לאכול כזית דגן מרחיקין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות כזית
צלי שוחטין עליו את הפסח ר׳ יהודה אומ׳ לעולם אין שוחטין עליו את הפסח אלא אם
כן יודע הפרש אכילה ואיזה היא הפרש אכילה כל שנותנין לו ביצה ונוטלה אבן וזורקה:
[3] תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל המצות האמורות בתורה או חולצת או מתייבמת
וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצוות האמורות בתורה נתמלא זקנו ראוי לעשות
שליח ציבור לעבור לפני התיבה ולישא את כפיו ובמקדש משהביא שתי שערות ר׳ אומ׳ אומ׳
אני עד שיהא בן עשרים שנ׳ ויעמידו הלוים מבן עשרים שנה ומעלה:
[4] בית שמאי אומ׳ מרובה הראִיָה ממידת חגיגה הראייה כולה לגבוה מה שאין כן בחגיגה
ובית הילל אומ׳ מרובה מידת חגיגה ממידת הראייה חגיגה נוהגת לפני הדיבור ולאחר דיבור
מה שאין כן בראייה שלש מצוות נוהגות ברגל ראייה חגיגה ושמחה יש בראייה שאין
בשתיהן ובחגיגה שאין בשתיהן ובשמחה שאין בשתיהן וראייה כולה לגבוה מה שאין כן
בשתיהן וחגיגה נוהגת לפני הדיבור ולאחר הדיבור מה שאין כן בשתיהן שמחה נוהגת
באנשים ובנשים ונוהגת כל שבעה מה שאין כן בשתיהם ואיזו היא ראייה אילו עולות
הבאות לראייה איזו היא חגיגה אילו שלמים הבאים בחגיגה אם יש לו להביא מתוך ביתו
יביא ואם לאו משתתף עם אחרים ובלבד שלא יפחות מכשיעור וזו וזו קרויות חגיגה אמ׳ ר׳
שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על עולות הבאות לעולם שלא יביא
אלא מן החולין ועל שלמים הבאים בשאר ימות השנה שאם רצה לסמוך מן המעשר סומך
ועל מה נחלקו על חגיגת יום טוב עצמו שבית שמאי אומ׳ מביא הכל מן החולין ובית

1 שמות ל״ד כ״ג | 1/2 שמואל א׳ א׳ כ״ב | 2 י סוכה כ״ג ב׳ (ב׳ ס׳); ג סם כ״ח | 9 ע׳ לעיל ברכות 5 1
תרומות 19 25 | 12 י יבמות י״ב ד׳ (י״ב ד׳), ג סם ק״ה, חולין כ״ד: | 15 עזרא ג׳ ט׳ | 16 י ע״ו ב׳ (א׳ ב׳);
ג ו׳ | 24 י סם (א׳ ג׳); ג ביצה י״ט |

1 לסומא השיב ר׳ על דברי יוחנן בן דהבאי [דהביי ב] ב ד | 2 שאינו צריך לאמו > ב |
2 בסוכה > קטן שצריך לאמו ד > יוצא בעירוב אמו ב ד > ושאינו צריך לאמו ד > מערבין
[ומערבין ב] עליו מבין שתי סעודות בערבי תחומין ב ד | 3 להתעטף ב ד | 3 לו תפילין] תפלין
אלא ב | 3 מן יודע לשמור, עד לו תפלין, אחר לעולם שורה 4 ב ד | 3 קודש ב ד | 4 כאילו לא]
שלא ב ד | 4 מן יודע, עד 7 טהרות > ב ד | 8 את > ב ד | 8 גו׳] גופו ב ד | 8 לשמור את
> ב ד מן ידיו, עד 8 טהרות > ד | 9 גב > ב | 9 טהרות > יודע לפרוש חוקו (עיין לעיל
שורה 5) חולקין לו על הגורן יש בו דעת לשאול ספיקו ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור יודע
לשחוט שחיטתה כשרה (עיין לעיל) ב ד | 9 לוכל ב ד | 9 מרחיקין] פורשין ב ד | 10 את הפסח
עליו ב ד | 11 כן > ב | 11 ואיזה] אמר לו איזה ב ד | 13 בתורה > ראוי להיות בן סורר ומורה
ב ד | 13 ליעשות ב ד | 14 ובמקדש] אבל אין חולק בקדשי מקדש ב ד | 14 עד שיביא ב ד |
15 עשרים > שנה ב ד | 15 ויעמידו > את ב ד פ | 15 ומעלה > לנצח על מלאכת בית ה׳
ב ד | 16 מדת הראייה ב ד | 16 ראייה ב ד | 17 ראייה ב ד | 17 דבור ב ד | 18 ברגל >
אלו הן ב ד | 18 מה שאין ב ד | 19 מן ובחגיגה, עד ובשמחה שאין בשתיהן > ב | 19 מה שאין
. . מה שאין | 19 ראייה ב ד | 20 חגיגה ב ד | 20 דבר . . דבר ב ד | 21 ונשים | 21 עולת |
22 לחגיגה ב ד | 23 הרי זה מביא ב ד | 23 זה וזה קרויין ב ד | 26 מן ועל, עד דף 233
שורה 1 סומך > ב | 26 יביא |

הילל אומ׳ מביא חובתו מן החולין שאם רצה לסמוך מן המעשר סומך ושאר ימות
השנה מביא מן החולין: [5] ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ובנדבות ובמעשר בהמה
והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק נזיר יוצא בעולות בין משלו ובין משל
חבירו ובלבד שיאכל מן הזבח כל שבעה: [6] אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ
שבה ולא בעצרת מפני שהוא יום טוב אבל מביא אדם תודה בחג הסוכות ויוצא בה ידי
חובתו ר׳ שמעון או׳ אין מביאין תודה בחג הסוכות שכל שבא בחג המצות בא בחג השבועות
ובחג הסוכות תודה שאינה באה בחג המצות אינה באה לא בחג השבועות ולא בחג הסוכות
ר׳ אלע׳ בר׳ שמע׳ אומ׳ מביאין תודה בחג המצות ויוצא בה ידי חובתו משום שמחה ואינו
יוצא בה ידי חובתו משום חגיגה: [7] עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו על זה נאמר
מעוות לא יוכל לתקון וגו׳ ואומ׳ לוה רשע ולא ישלם וגו׳ ר׳ שמעון בן
מנסיא אומ׳ גנב אדם איפשר לו להחזיר גניבו גזל אדם יכול הוא להחזיר גזילו בא על
אשת איש פסלה מתחת בעלה נטרד והלך לו על זה נאמר מעוות לא יוכל לתקון
וגו׳ ואו׳ לוה רשע ולא ישלם וגו׳: [8] ר׳ שמעון בן יוחי או׳ אין אומרין בקרו
גמל זה שמא יש בו מום בקרו חזיר זה שמא יש בו מום אין מבקרין אלא תמִימים ואיזה
זה זה תלמיד חכם התורה על זה נאמר מעוות לא יוכל לתקון ואומ׳ לוה
רשע ולא ישלם ר׳ יהודה בן לקיש אומ׳ הרי הוא אומ׳ כציפור נודדת מן
קינה וגו׳ ואומ׳ מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וגו׳: [9] היתר
נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמכו אבל חכם מתיר לפי חכמתו הילכות שבת
חגיגות ומעילות מקרא מועט והלכות מרובות כהררים התלוייות במערה ואין להם על מה
שיסמכו מכן היה ר׳ יהושע אומר צבתא בצבתא איתעבידא צבתא קמייתא מה הוות אלא
ביריא הוות אבל הדינין והעבודות הטהרות והטמאות והעריות מוסף עליהם הערכין והחרמים
והקקעות ומעשר שני יש להן על מה שיסמכו מקרא מרובה מדרש והלכות מועטות אבא
יוסי בן חנין אומ׳ אילו שמונה מקצועי תורה גופי הלכות:

ב [1] אין דורשין בעריות לשלשה אבל דורשין לשנים ולא במעשה בראשית לשנים
אבל דורשין ליחיד ולא במרכבה ליחיד אלא אם כן היה חכם מבין מדעתו מעשה בר
אלעזר בן ערך שהיה מחמר אחר ר׳ יוחנן בן זכאי אמ׳ לו ר׳ דרוש לי פרק אחד במעשה
מרכבה אמ׳ לו לא כך אמרתי לך אין דורשין במרכבה לַיחיד אלא אם כן היה חָכָם מבין

2 י סס (א׳ ד׳); ג א׳ | 4 ג סס ט׳, פסחים ה׳ | 9 ג סס | 10 קהלת א׳ ט״ו | 10 משלי כ״ז ח׳ | 12 קהל;
סס | 13 משלי סס | 16 תהלים ל״ז כ׳ | 17 ירמיה ב׳ ה׳ | 17 ע׳ לעיל 14 154 | 24 י ע״ז א׳ ב׳ (ב׳ א׳)ח
ג י״א י״ב ד׳ |

1 ואם ב ד | 2 יביא ב ד | 3 כהנים ב ד | 3 ואשם ב ד | 3 ובשוק ב ד > אבל לא בעופות
ולא במנחות ב ד | 3 בעולות] באלו ב ד | 3/4 בשל אחרים ב ד | 5 טוב] טבוח ב ד | 5 אדם >
ב ד תודה > ד | 8 אלעזר] ליעזר ב אליעזר ד | 8 תודה באה ב ד | 8 המצות] הסוכות ב ד |
10 מן ואומר, עד וגומ׳ > ד | 10 לוה ב פ | 10 וגומ׳] צדיק חונן ונותן ב | 11 יכול שיחזיר ב ד |
11 אדם > ב ד | 11 יכול שיחזיר ב ד | 12 מתחת > ידי ב ד | 12 לו > ד > מן העולם
ב ד | 13 מן ואו׳, עד וגו׳ > ב ד | 14 זה > ב ד | 14 אלא > כל | 15 שפירש מן > א |
15 ועל ב ד | 15 לוה ב ד פ | 16 הרי] עליו ב ד | 16/17 מקינה ב ד | 17 וגומ׳ > ב ד |
17 מן כי, עד וגו׳ > ב | 19 תלויין ב ד . . (כהררים . . לפני מקרא . .) | 19 אין ב ד |
20 מתעבדא ב ד | 20 קדמיתא ב ד | 20 אלא] הא לוי ברייה ב ד | 21 אבל > ב ד | 22 והקרקעות]
וההקדשות ב ד | 22 ומעשר שני > ב ד | 22 מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות יש להן על מה
שיסמכו ב ד | 23 חנן ב ד | 24 בשלשה ב ד | 24 בשנים ב ד | 25 ביחיד
ב ד | 25 ביחיד ב ד | 25/26 מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה ר׳ אליעזר
[לעזר ב] בן ערך מחמר אחריו ב ד | 27 דרוש לי] שנה ב ד | 27 לא כן | 27 לך > מתחלה
ב ד | 27 שאין שונין ב ד | 27 ביחיד ב ד |

1 מדעתו אמ׳ לו תן לי רשות וארצה לפניך מיד ירד רבן יוחנן בן זכאי מן החמור ונתעטפו
וישבו שניהם על גבי אבן תחת הזית והירצה לפניו ועמד ונשקו על ראשו ואמ׳ ברוך יי״י
אלהי ישר׳ שנתן בן לאברהם אבינו שיודע לדרוש ולהבין בכבוד אבינו שבשמים יש נאה
דורש ואין נאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש ואלעזר בן ערך נאה דורש ונאה מקיים
5 אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלציך שיודע לדרוש ולהבין בכבוד אבינו
שבשמים: [2] ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ ר׳ יהושע הירצה לפני רבן יוחנן בן זכאי ר׳ עקיבא
הירצה לפני ר׳ יהושע חנניא בן חכינאי הירצה לפני ר׳ עקיבא: [3] ארבע נכנסו לפרדס בן
עזאי ובן זומא אחר ור׳ עקיבא בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומ׳ יקר בעיני יי״י
המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע עליו הכתוב אומ׳ דבש מצאת אכול
10 דייך אחר הציץ וקיצץ את הנטיעות עליו הכתוב אומ׳ אל תתן את פיך לחטיא
את בשרך: [4] ר׳ עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום עליו הכתוב אומר משכני אחריך
נרוצה וגו׳: [5] מעשה בר׳ יהושע שהיה מהלך באיסטרטא ובן זומא בא כנגדו הגיע
אצלו ולא שאל בשלומו אמר לו מאין ולאין בן זומא אמ׳ לו מסתכל הייתי במעשה
בראשית ואין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפח שנ׳ ורוח אלהים מרחפת
15 על פני המי׳ ואומ׳ כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף מה נשר זה טס על
גבי קינו נוגע ואינו נוגע כך אין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפח באותה
שעה אמ׳ להן ר׳ יהושע לתלמידיו כבר בן זומא מבחוץ לא היו ימים מועטים עד שנסתלק
בן זומא: [6] מושלו משל למה הדבר דומה לפרדס של מלך ועלייה בנויה על גביו מה
עליו על אדם אלא להציץ ובלבד שלא יזיז עיניו ממנו דבר אחר מישלו משל למה הדבר
20 דומה לאיסטרטא העוברת בין שני דרכים אחד של אור ואחד של שלג היטה לכאן ניכווה
באור היטה לכאן ונכווה בשלג מעלין על אדם להלך באמצע ולא יהא נוטה לכאן ולכאן
[7] כל המסתכל בארבע דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה ומה למטה ומה
היה ומה עתיד להיות יכול יִשְאַל אדם קודם שיברא העולם ת״ל לומ׳ כי שאל נא לימים
ראשונים יכול יִשְאַל קודם למעשה בראשית תלמ׳ לומ׳ למקצה השמים ועד
25 קצה השמים מה תלמ׳ לומ׳ למן היום אשר ברא אלהי׳ אדם על הארץ
למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ אתה שואל ואי אתה שואל מה למעלה ומה
למטה מה היה ומה עתיד להיות: [8] מימיהם לא נחלקו על הסמיכה חמשה זוגות הן

7 י סס; ג ד׳ | 8/9 תהלים קט״ז ט״ו | 9/10 משלי כ״ה ט״ז | 10/11 קהלת ה׳ ה׳ | 11/12 שיר א׳ ד׳ |
12 י סס; ג ט״ו | 14/15 בראשית א׳ ב׳ | 15 דברים ל״ב י״א | 22 י ע״ז ג׳ (סס); ג י״א: | 23/24 דברים
ד׳ ל״ב | 24/25 סס | 27 י ע״ז ד׳ (ג׳ ב׳); ג ט״ז |

1 תן לי רשות] מעתה ב ד | 1 ארצה ב ד | 1 לפניך < אמר לו אמור פתח ר׳ אלעזר בן
ערך ודרש במעשה מרכבה ב ד | 1 מיד < ב ד | 1 ונתעטף בטליתו ב ד | 2 על ראשו < | 3 אשר
נתן ב ד | 3 להבין ולדרוש ב ד | 5 להבין ולדרוש ב ד | 5 לכבוד ב | 7 חכינאי] יהודה ב |
7 ארבעה ב ד | 8 עקיבא < אחד הציץ ומת אחד הציץ ונפגע אחד הציץ וקיצץ בנטיעות ואחד עלה
בשלום וירד בשלום ב ד | 10 דייך < וגומר ב ד | 10 אחר] אלישע ב ד | 10 בנטיעות ב ד |
11 בשרך < וגומר ב ד | 11 נכנס] עלה ב ד | 11 ויצא] וירד ב ד | 12 משנה 6, לפני 5 ב ב
ד | 12 באסתרטא ב ד | 12 והיה בן זומא ב ד | 12 בא כנגדו < ב | 13 ולא נתן לו שלום ב ד |
13 מסתכל] צופה ב ד | 14 אפילו] אלא ב | 15 על גוזליו ירחף] וגומר ב ד | 16 גבי < ב |
16/17 באותה שעה < ב ד | 19 אלא ב ד | 19 יזוז את עיניו ב ד | 19 דבר אחר] ועוד ב ד |
20 לאיסתרא ב ד | 21 מעלין] מה עליו ב ד | 21 ולא] ובלבד שלא ב ד | 22 בארבעה ב ד |
22 ראתוי לו ב | 22/23 מה לפנים מה לאחור ב ד | 23 מן יכול, עד 24 ראשונים < ב ד |
24 ישאל < ב ד | 24 בראשית < תלמוד לומר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ יכול עד
שלא נבראו סדרי תקופות ב ד | 24 ולמקצה ב ד פ | 24 עד | 26 מן ב ד | 26 אתה דורש ב ד |
26 ואי אתה דורש ב ד | 27 נחלקו < אלא ב ד |

1 שלשה מזוגות הראשונים שאמרו שלא לסמוך היו נשיאים ושְנַיִם אבות בית דין שנים
מזוגות האחרונים שאמרו לסמוך היו נשיאים ושְנַיִם אבות בית דין דברי ר׳ מאיר וחכמ׳
אומר׳ שמעון בן שטח היה נשיא ויהודה בן טבאי אב בית דין: [9] א׳ ר׳ יוסי כתחילה
לא היו מחלוקות בישראל אלא בבית דין של עשרים ושלשה שלשה היו בעיירות של
5 ארץ ישר׳ ושני בתי דינין של שלשה שלשה היו בירושלם אחד בהר הבית ואחד בחיל
נצרך אחד מהן הלכה הולך לבית דין הסמוך לעירו אם שמעו אמרו לו אם לאו הוא
ומופלג שבהם באין לבית דין שבהר הבית אם שמעו אמרו להן אם לאו הן ומופלַג שבהם
באין לבית דין שבחייל אם שמעו אמרו להן ואם לאו אילו ואילו באין לבית דין
הגדול שבלשכת הגזית אף על פי שהוא שבעים ואחד אין פחות מעשרים ושלשה נצרך
10 אחד מהם לצאת רואה אם יש שם עשרים ושלשה יוצא ואם לאו אינו יוצא עד שיהו
שם עשרים ושלשה ושם היו יושבין מתמיד של שחר ועד תמיד של בין הערביים בשבתות
ובימים טובים לא היו נכנסין אלא לבית המדרש שבהר הבית נשאלה שאילה אם שמעו
אמרו להן ואם לאו עומדין למנין רבו המטמאין טמאו רבו המטהרין טהרו משם הלכה
יוצאה ורווחת בישראל משרבו תלמידי שמאי והילל שלא שימשו כל צורכן הירבו מחלוקות
15 בישר׳ משם שולחין ובודקין כל מי שחכם ועניו ושפוי וירא חטא ופרק טוב ורוח הבריות
נוחה הימנו עושין אותו דיין בעירו מעלין ומושיבין אותו בהר הבית משם מעלין ומושיבין
אותו בחייל ומשם מעלין ומושיבין אותו בלשכת הגזית ושם יושבין ובודקין את יוחסי כהונה
ואת יוחסי לוייה כהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים מתעטף והולך לו
מי שלא נמצא בו פסול לובש לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים מביא עשירית האיפה
20 משלו ועובדה בידו אף על פי שאין המשמר שלו אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו
עד שלא הביאו עשירית האיפה עבודתן כשירה: [10] איזו היא סמיכה שנחלקו עליה בית
שמאי או׳ אין סומכין ביום טוב שלמים שחגג בהן סומך עליהן מערב יום טוב ובית הילל
אומ׳ מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן אמרו בית הילל לבית שמאי ומה אם בשעה
שאי אתה מותר לעשות להדיוט אתה מותר לעשות לגבוה בשעה שאתה מותר לעשות
25 להדיוט אינו דין שאתה מותר לעשות לגבוה אמרו להם בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו
שאתה מותר לעשות להדיוט ואי אתה מותר לעשות לגבוה אמרו להן בית הילל לא אם
אמרת בנדרים ונדבות שאין זמן קבועה תאמר בחגיגה שזמנה קבוע אמרו להן בית שמאי
אף חגיגה פעמים שאין זמנה קבוע שאם לא חג יום טוב הראשון של חג חוגג והולך את

3 ע׳ לקמן סנהדרין ז׳; י סס; ג ב״ק ק״ע, מנחות ע״ת | 21 י ע״ס א׳ (ג׳ ג׳); ג ביצה י״ט |

1 מן היו עד בית דין < ב ד | 1 ושנים ב ד | 2 לסמוך < שלשה ד (ומוסגר ונראה דהוא תקון
המדפיס) | 2 ושניים < להם ב מהם ד | 2 וחכמים] ר׳ יהודה ב ד | 3 היה < ב ד | 3 יוסי]
יהודה ב | 3 בתחלה ב ד | 4 לא היתה מחלוקת ב ד | 4 אלא בית דין של שבעים ואחד היה בלשכת
הגזית ושאר בתי דינין של עשרים [< עשרים ב] ושלשה היו בעיירות ב ד | 5 של < ב ד |
5 שבארץ ב | 6 הלכה < ב ד < הולך אצל בית דין שבעירו אין בית דין [< בעירו ב] ב ד |
6 אצל בית דין ב ד | 6 לו] להם ב ד | 7 ומופלא ב ד | 7 ומופלא ב ד | 8 שבחיל ב ד |
9 הגדול < ב ד | 9 הגזית (בהעתקה נכתב ברוב מקומות „הגזיז" אבל זה בלי ספק טעות המעתיק
כי לא הערתי בליקוטי) < ובית דין שבלשכת הגזית | 11 ושם < ב ד | 12 לא היו < ב ד |
12 באין ב | 12 אלא < ב ד | 12 שאילה] הלכה ב ד | 13 במנין ב ד < אם | 13 טמאו <
ב < אם ד או ב | 14 רווחת | 15 בישראל < ונעשו שתי [כשתי ד] תורות ב ד | 15 ומשם היו
יושבין ובודקין ב ד | 15 ופרקו | 16 בעירו < משנעשה דיין בעירו ב ד | 17 בחיל | 18 מתעטף]
יוצא ב ד | 19 ושלא ב ד | 19 לבנים < ומתעטף לבנים ב ד | 20 הכהנים < ויום טוב היו עושין
שלא נמצא פסול בזרעו של אהרון ב ד | 21 האיפה < שלהן ב ד | 22 שחגג] (בא נשמט ח׳)
החוגג ב ד | 23 לבית שמאי < ב | 24 שעה ב ד | 25 אין דין שיהא ד אי אתה ב | 26 שמותרין |
26 ואין מותרין | ב ד | 28 שמי] שאם ב ד | 28 והולך < ב ד |

1 כל הרגל ויום טוב האחרון אבא שאול היה אומרה בלשון אחרת משום בית הילל ומה
במקום שכירתך סתומה כירת רבך פתוחה מקום שכירתך פתוחה אינו דין שכירת רבך
פתוחה דבר אחר שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקם: [11] מעשה בהילל הזקן שסמך
על העולה בעזרה חברו עליו תלמידי בית שמאי אמ' להם בואו וראו שהיא נקבה צריכני
5 לעשותה שלמים הפליגן בדבר יצאו והלכו להן מיד גברה ידן של בית שמאי ונקשו לקבוע
הלכה כדבריהם היה שם בבא בן בוטא מתלמידי בית שמאי והיה יודע שהלכה כדברי
בית הילל הלך והביא כל צאן קדר והעמידן בעזרה ואמ' להם כל מי שצריך להביא יביא
ויטול ויסמוך באו ולקחו את הבהמה והעלו עולות וסמכו עליהן בו ביום נקבעה הלכה
כדברי בית הילל ולא היה אדם עורר על דבר: [12] מעשה בתלמיד אחד מתלמידי בית
10 הילל שסמך על העולה בעזרה מצאו תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי אמ' לו מה זו
סמיכה אמ' לו מה זו שתיקה שיתקו בנערה: [13] עצרת פעמים שחלה בשיני ובחמישי או'
באחד מכל ימות השבת בית שמאי אומ' יום טביחה יום של אחריה בית הילל אומ' יום
טביחה מעשה שמת אלכסא בלוד ובאו אנשי עיירות והספידו א' להם ר' טרפון צאו אין
מספידין ביום טוב:

15 ג, [1] איזו היא חזקה כל שעוקר רגליו מן המים או שֶהַיו רגליו במים טבל לקל
ג שבהן והוחזק לחומר שבהן מה שעשה עשוי: [2] הטובל לעלות מטומאה לטהרה הרי זה
טהור לכולן טובל אם נתכוון טהור ואם לאו טמא אבל מטביל ידיו בין כך ובין כך ידיו
טהורות רבן גמליאל היה אוכל על טהרת חולין כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לקודש:
[3] אונקלוס הגר היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת:
20 [4] חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים וכוסות בתוך כוסות ותמחויין בתוך
תמחויין בתרומה אבל לא לקודש ובקודש נותן לתוך הסל או לתוך גרגותני ומטביל אבה
שאול היה אומ' כך היו עושין בתרומה אבל לא בקודש: [5] אחוריים ותוך ובית צביעה
בתרומה אבל לא בקודש אמ' ר' יוסי זה לשון כפול כל שיש לו אחוריים ותוך יש לו
בית צביעה וכל שאין לו אחוריים ותוך אין לו בית הצביעה: [6] הנושא את המדרס הוא
25 נושא את התרומה אבל לא בקודש כיצד מי שהיו סנדליו טמאים ונושא חבית של תרומה
על כתפו שאין עושין כן בקודש בגדי אוכלי הרומה מדרס לקודש לא כמידת הקו' מדת
תרומה שבקודש מתיר ומטביל ומנגיב ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואחר כך מטביל
אחד קדשי מקדש ואחד קדשי הגבול בכך: [7] כלים הנגמרין בטהרה אפילו בעזרה צריכים טבילה

3 י סס; ג כ"א | 9 י סס; ג י"ח | 15 י ע"ח ג'(ג' ו') ג י"ט | 16 י סס, ג סס | 20 ג כ"ג |
22 ע' לקמן כלים ב"ג ג'; מ כ"ה ע'; י ע"ח ד' (ג' ח'); ג כ"ג; | 24 י סס; ג כ': י"ח | 28 י ע"ט ג'
(ג' ג'); ג כ"ג כ"ד |

2 במקום] בשעת ב ד | 2 מקום] שעה ב בעת ד | 2 לא תהא כירת רבך ב ד | 4 בית < ב |
4 וצריך אני ב וצריכין אנו ד | 5 לעשותה < זבחי ב ד | 5 בדברים ב ד | 5 יצאו < ב ד |
6 כדבריהם] כמותן ב ד | 6 בוטא < שהוא ב ד | 7 ויודע ב ד | 7 הילל < בכל מקום | 7 להם
< ב ד | 7 להביא < עולות ושלמים ב ד | 8 ויסמוך < ב ד | 8 ולקחן] ונטלו ב ד | 9 ולא
ערער אדם בדבר ב ד | 9 שוב מעשה ב ד | 10 בית < ב | 11 בגערה] בנזיפה ב ד | 11 פעמים
< ב ד | 11 שחל להיות ב ד | 11 או בחמישי או בששי ב ד | 12 יום טבוח ב ד | 12 ביום של
ב ד | 12 אומר' < אין ב ד | 13 טבוח ב ד | 13 אחר „טביחה" מקום ריק ב א וסימן שחסרו כאן תיבות
אבל ב ב ד ליתא כלום) | 13 אלכסנדר ב ד | 13 אנשי העיר ב ד | 15 שעקר ב ד | 15 שעקר
רגליו במים ב ד | 15 או שהיו] עודהו ב ד | 16 וחוזק א | 16 הטובל < על מנת ב ד | 17 בכולם
ב ד | 17 המטביל את ידיו ב ד | 18 מטפחותיו | 20 בתוך כלים < | 21 לא בקודש ב ד |
21 אבא ב ד | 22 היה < ב ד | 24 הצביעה ב ד | 24 הוא < ב ד | 25 את הקודש ב ד |
25 כיצד היו ב ד | 26 כתיפיו ב ד | 26 במקדש | 27 התרומה ב ד < מרובה מדת הקודש ממדת
התרומה ב ד | 27 מתיר ומטביל] מטביל ב ד |

1 לקודש אבל לא לתרומה הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה כיצד סולת
שנתונה בכסא ונגע טבול יום במקצתה פסל את כולה ובתרומה לא פסל אלא מקום מגעו
ובקרקע אינו מצרף לא את הקודש ולא את התרומה והרביעי פסול בקודש ושלישי בתרומה:
[8] ובתרומה אם ניטמאת אחת מידיו וחבירתה טהורה: [9] ובקודש מטביל את שתיהן אינו
5 מטביל לא טומאה בפני עצמה ולא טהורה בפני עצמה אלא הרי הוא מטביל את שתיהם
כאחת: [10] המטביל את אחת מהם כל אותן הטהרות שעשה בטהורה עד שלא הטביל
את הטמאה כולן הן טמאות שהיד מטמאה את חבירתה לק' וד' לטמא בקודש דברי ר'
ר' יוסי בר' יהודה אומ' לפסול בקודש: [11] אוכלין אוכלין נגובים בידים מסואבות לתרומה
אבל לא לקודש: [12] אמ' ר' חנניה בן אנטיגנס וכי יש נגובים לקודש אלא תוחב את
10 חררה בכוש או בקיסם ואוכל עמה זית או בצל בתרומה אבל לא בקודש: [13] חומר בקודש
מבתרומה ומבחטאת שהכל נאמנין על החטאת ואין הכל נאמנין לא על הקודש ולא על
התרומה: [14] חומר בחטאת שהטהור לקודש ולתרומה טמא לחטאת: [15] יש מינין לקודש
ולתרומה ואין מנין לחטאת אונן אסור במעשר ומותר בתרומה ובפרה: [16] טבול יום אסור
בתרומה ומותר בפרה ובמעשר: [17] מחוסר כיפור"ים אסור בפרה ומותר בתרומה ובמעשר:
15 [18] אמ' ר' יוסי מנין לרביעי בקודש שהוא פסול ודין הוא ומה אם מחוסר כיפורים שאינו
פוסל בתרומה פוסל בקודש שלישי שהוא פוסל בתרומה אינו דין שיהא פוסל בקודש
למדנו בשלישי מן הכתוב ולרביעי מקל וחומר: [19] וכן היה ר' יוסי אומ' מפני מה הכל
נאמנין על החטאת ואין הכל נאמנין לא על הקודש ולא על התרומה שלא יהא כל
אחד ואחד אומ' הריני בונה מזבח לעצמי הריני שורף את הפרה לעצמי שנ' א ת ה ו ב נ י ך
20 א ת ך ת ש מ ר ו א ת כ ה ו נ ת כ ם ל כ ל ד ב ר ה מ ז ב ח וגו' יכול אף תרומה ותרומת
מעשר וחלה תלמ' מ ב י ת ל פ ר ו כ ת מה מבית לפרוכת מיוחד שאין דעתן של ישר'
יצאו תרומה ותרומת מעשר וחלה שדעתן של ישראל: [20] ר' יהודה אומ' הרי הוא אומ'
ו ה י ת ה ל ע ד ת ב נ י י ש ר א ל ל מ ש מ ר ת ל מ י נ י ד ה ח ט א ת ה י א שהכל נאמנין
הן על שמירתה: [21] ספק רשות עם הארץ מדרסו וחציצו והסיטו טהורין לחולין וטמאין
25 לתרומה: [22] שש מעלות בחטאת מעלין ומקדשין מי חטאת מכל מקום מביאין מי חטאת
ואפר חטאת מכל מקום עם הארץ שאמר טהור אני לחטאת מקבלין אותו כלים הללו

3 ע' לקמן סוכ' 15 | 4 סס | 6 סס | 8 י סס (ג' ג'); ג כ"ה | 10 סס | 12 ע' לקמן פרה סוף ד'; מ סס ה' ח'
15 ע' לקמן סוטה ה' י"ג; י (ג' ג'), סוטה כ' ח' (ה' ג'); ג כ"ד | 18 ג כ"ג | 19/20 במדבר י"ח ז'
21 סס | 22 לקמן פרה סס; מ סס ה' ח'; י סס; ג סס | 23 במדבר י"ט ט' | 24 לקמן טהרות ח'; י ג סס
25 סס |

1 לתרומה < כיצד סולת שנתערבה ונגע טבול יום במקצתה פסל את כולה בתרומה לא פסל
אלא מקום מגעה הקרקע אינו מצרף לא את הקודש ולא את התרומה ב ד | 1 מן כיצד, עד 3 התרומה
< ב ד | 3 בקודש פסול ב ד | 3 והשלישי ב ד | 4 חבירתה ב ד | 4 ושתיהן < כאחת ב ד |
5 את הטהורה . . ואת הטמאה . . ב ד | 5 הרי הוא < ב ד | 6 הטובל ב ד | 6 מהם < ועשה
טהרות ב ד | 6 אותן < ב ד | 6 שנעשו בטהרה ב ד | 6 יטביל ב ד | 7 את הטמאה < ב ד |
7 כולן] שניהם ד שנייה ב | 7 לק' וד' < ב ד | 8 גנובין א | 8 סואבות ב ד | 8 בתרומה ב ד |
9 בקודש ב ד | 9 גנובים א (ואחר כן כתב הסופר נגבה בנקודות תחת האותיות ונקד עליו לסימן
שטעה) | 9 בקדש ב ד | 13 ומותר < במעשר ובפרה ב ד | 14 במעשר ב | 14 כפרה ב ד |
14 במעשר ובתרומה ב ד | 16 פסול | 16 בקדש < | 16 שלישי] רביעי ב ד | 16 שהוא פסול ב ד |
16 שיפסיל | 16 בקודש < ב | 17 לשלישי ב ד | 17 וכן היה ר' יוסי אומר] אמר ר' נחמיה ב ד |
18 מן על החטאת עד נאמנין < | 18 לא < ב | 19 שורף פרה ב ד | 19 ואתם ב ד פ | 20 וגו']
או לכל דבר המזבח ב < ד | 20 לתרומה ב ד | 20 לתרומת ב < ד | 21 תלמ' לומר ב ד |
21 ולמבית ב ד פ | 22 שיש [שהו ב] לדעתן ב ד | 23 חטאת היא < ב ד | 24 הן < ב ד |
24 וחציצו ב < ד | 25 שש מעלות בחטאת < | 25 מעלין] ממלין ב ד | 25 בכל ב ד | 25 מקום < |
26 ואפר חטאת < | 26 ממקום למקום ב ד | 26 אנו < |

1 טהורין לחטאת מקבלין הימנו טבל להזות אוכל בתרומה לערב: [23] ראו בידו מי חטאת
ואפר חטאת אוכלין על גבו טהורות על גב בגדיו ועל גב סנדליו: [24] עם הארץ שהביא
כלים לחטאתו חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו: [25] הביא לתרומתו אין חבר לוקח
הימנו לחטאתו לתרומתו: [26] הביא לחטאתו ולתרומתו של חטאת חבר לוקח הימנו לחטאתו
5 ולתרומתו של תרומה אין חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו: [27] חבר שאמר לו לעם
הארץ הבא כלים לחטאת חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו הביא לתרומתו אין חבר
לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו הביא לחטאתו ולתרומתו של חטאת חבר לוקח הימנו . .
. . . . לאחר ובלבד שלא יערים ואם הערים . . . . . טמאין: [28] משל
תרומה אין חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו עם הארץ שאמ׳ כלים הללו הבאתים
10 לחטאתי ונמלכתי עליהם לתרומתי הואיל ונתייחדו ברשות עם הארץ שעה אחת הרי אילו
טמאים: [29] הגבאים שניכנסו לתוך הבית וכתוב עליו מבחוץ כל שבבית טהור נאמנים על
טהרת חטאת ואין נאמנים על טהרת תרומה: [30] ביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל
ימות השנה אבל לא על התרומה ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה וקודם לגתות
ולבדים שבעים יום נאמנין על הקודש ועל המדומע ועל הקנקן אבל לא על התרומה ובשעת
15 הגתות והבדים נאמנין אף על התרומה: [31] נאמנין על היין בשעת היין ועל השמן בשעת
השמן אבל לא על היין בשעת השמן ולא על השמן בשעת היין: [32] עברו הגתות והבדים
חזרו לאיסורן הביאו לו חביות של יין של תרומה לא יקבל הימנו אלא אם נאמר לו יש
בתוכה רביעית קודש ומביאה לו לגת הבאה אף על פי שמכירה שהיא היא יקבל הימנו:
[33] מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס הדקים מן המודיעים ולחוץ אינן נאמנים:
20 [34] בירושלם נאמנין על טהרת הכלים לקודש ובשעת הרגל אף על התרומה: [35] הלוקח
כלים מאומני עם הארץ המוסר כלים לאומן עם הארץ נאמנין על טהרת תרומה ואין נאמנין
על טהרת חטאת כלי שלהם שניטמא מטבילין אותו בזמנו אפילו בשבת ומעשה שהטבילו
את המנורה והיו הצדוקים אומרין בואו וראו פרושים שמטבילין מאור הלבנה: [36] מעשה
בר׳ טרפון שהיה מהלך בדרך מצאו זקן אחד אמ׳ לו מפני מה הבריות מרננות אחריך
25 והלא כל דרכיך אמת וישר הן אלא שאתה מקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם
אמ׳ ר׳ טרפון אקפח את בניי אם אין הלכה בידי מרבן גמליאל יוחנן בן זכאי מאימתי

3 סס ט׳; פרה סוף ד׳ (ג׳); ג סס | 11 ע׳ לקמן טהרות ח׳ ו׳; י ע״ע ד׳ (ג׳ ו׳); ג כ״ו |
12 י ע״ע ג׳ (ג׳ ד׳); ג כ״ד: | 15 י סס; ג סס | 19 י סס (ג׳ ה׳); ג כ״ה: | 22 ע׳ לעיל 203_{27} |
22/23 י ע״ע ד׳ (ג׳ ח׳) |

1 מקבלין > אותן ב ד | 1 להזות > ולא הזה הרי זה ב ד | 1 בתרומות ב ד | 1 בידיו
ב ד | 2 על גביו טהרות ב ד | 3 כלים לחטאתו > ב | 4 הימנו לא . . ולא | 5 של תרומה]
ב ד | 5 הימנו לא . . ולא ב ד | 6 הביא > ב ד | 7 הימנו לא . . ולא ב ד | 7/8 . . .]
בין לא ובין ב ד | 8 . . .] הרי אלו ב ד | 8 מן ושל עד 9 ולתרומתו > ב ד | 11 הסדר הכי
ב ב ד (1) מן המודיעם שורה 19 (2) ביהודה נאמנין ש׳ 11 עד יקבל הימנו ש׳ 18 (3) מעשה בר׳
טרפון ש׳ 23 עד קודש ש׳ 3 דף 239 (4) הגבאים שנכנסו ש׳ 11 (5) בירושלם ש׳ 20 עד מאור
הלבנה ש׳ 23 | 11 לבית ב ד | 11 וכתבו ב ד | 12 מיהודה ב ד | 13 ימות > ב | 14 והבדים
ב ד | 17 של יין > ד של > ב | 17 אם כן אמר לו ב ד | 17 יש > לי ב ד | 18 הביאה
ב ד | 18 לא יקבל ב ד | 19 הדקים] רקים ב ד | 20 כל הכלים ב ד | 20 לקודש > אבל לא
לתרומה ב ד | 21 והמוכר | 21 לאומני ב ד | 21 תרומה] החטאת ב ד | 22 חטאת] תרומה ב ד |
22 כלי שלהם] שלחן ב ד | 22 מעשה והטבילו ב ד | 23 המנורה > ביום טוב ב ד | 23 צדוקין
ב ד | 23 לאור | 25 דרכיך] דבריך ב ד | 26 אין] לא ב ד | 26 גמליאל > ב ד (ונ״ל שהוא
טעות המעתיק כי לא הערתי בליקוטי) | 26 מאימתי] שאמר לי ב ד |

1 מותר אדם לקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם ועכשיו הבריות מרננות אחריי מקבל
אני עלי שלא אקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם אלא אם כן נאמר לי יש בתוכה
רביעית קודש:

5 סליק פירקא וסליקא מסכתא חגיגה וסיימתי סדר מועד.

---

1 אדם] אתה ב ד | 1 הבריות < ב ד | 1 מקבל] גוזר ב ד | 2 שאיני מקבל ב ד | 2 נאמר
לי < ב ד | 2 יש לו ב ד | 5 חסלת מסכתא וסליק סדרא ב | 5 חגיגה] מועד קטן א (בטעות) |
5 מועד < י״ב מסכתות ס״ג פרקים א מסכתא תרי עשר׳ פרקי שתין ותרין ב (ומנין הפרקים בטעות
בשניהם וצ״ל ע״ג פרקים):

סדר נשים

כתב יד ערפורט ווויען ודפוס ווילנא בתנא תוספאה.

1) יבמות
2) כתובות
3) נדרים
4) נזירות (נזיר)
5) סוטה
6) גיטין
7) קידושין

דפוס באלפסי

1) יבמות
2) כתובות
3) גיטין
4) קידושין
5) נדרים
6) נזיר
7) סוטה

1 **א** [1] אימתי אמרו אם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות בחיי הבעל אבל לאחר
מיתת הבעל צרותיהן אסורות מיאינו בחיי הבעל צרותיהן מותרות לאחר מיתת הבעל צרותיהן
אסורות חולצות ולא מתייבמות: [2] וכולן שנמצאו איילוניות או שהיו נשואות לאחרים בין
בחיי הבעל ובין לאחר מיתת הבעל צרותיהן מותרות וכל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה
5 חולצת ולא מתיבמת: [3] כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל
העריות האילו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת
מת אחיו ואחר כך מתה בתו צרתה אסורה: [4] הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השיני
ולו אשה אחרת מתה צרה ואחר כך מת אחיו אף על פי שבתו קיימת צרת צרתה מותרת
מת אחיו ואחר כך מתה צרה אף על פי שבתו פטורה צרת צרתה אסורה ואפילו הן מאה:
10 [5] נמצאתה אומ' כל זמן שאחים מרובים צרות מרובות אחים מועטים צרות מועטות כשם
שאם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות כך צרות צרותיהן
שאם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות או שהיו נשואות לאחרים צרותיהן
מותרות [6] כשם שפוטרות מן הנישואין כך פוטרות מן האירוסין כמה דברים אמו' באשה שאין
לו בה קידושין אבל באשה שיש לו בה קידושין צרותיתן הולצות ולא מתייבמות דברי בית
15 הילל בית שמאי מתירין את הצרות לאחין: [7] שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים
צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח אם נישאו לאחין שלא בעבירה צרותיהן פטורות:
[8] הלכו צרות האלו ונישאו בית שמאי אומ' הן פסולות והוולד פסול בית הילל אומ' הן
כשרות והוולד כשר: [9] נתייבמו בית שמאי או' הן כשירות והוולד כשר ובית הילל
אומ' הן פסולות והוולד ממזר אמ' ר' יוחנן בן נורי בוא וראה היאך הלכה זו רווחת
20 בישר' אם לקיים דברי בית שמאי הוולד ממזר כדברי בית הילל אם לקיים דברי בית הילל
הוולד פגום כדברי בית שמאי אלא בואו ונתקן שיהא צרות חולצות ולא מתייבמות ולא
הספיקו לתקן את הדבר עד שנטרפה השעה: [10] אמר רבן שמעון בן גמליאל מה נעשה
לצרות הראשונות שאלו את ר' יהושע בני צרות מה הן אמ' להם למה אתם מכניסין אותי
בין שני הרים גדולים בין בית שמאי ובין בית הילל שיריצו את ראשי אלא מעיד אני על
25 משפחת בית עלובאי מצביים ועל משפחת בית קיפא מבית מקושש שהם בני צרות ומהם
כהנים גדולים מקריבין לגבי מזבח א' ר' טרפון תאיבני שתהא לי צרת הבת ואשיאנה לכהונה
אמ' ר' אלעזר אף על פי שנחלקו בית שמאי כנגד בית הילל בצרות מודים שאין הוולד
ממזר אלא מאשה שאיסורה איסור ערוה והייבין עליה כרת אף על פי שנחלקו בית שמאי
כנגד בית הילל בצרות ובאחיות ובספק אשת איש ובגט ישן ובמקדש בשוה פרוטה ובמגרש
30 את אשתו ולנה עמו בפונדקי לא נמנעו בית שמאי לישא נשים מבית הילל אלא נהגו אמת
ושלום בינידם ולא בית הילל מבית שמאי לקיים מה שנא' ה א מ ת ו ה ש ל ו ם א ה ב ו:

1 י ב' ד' (ה' ג'); ג י"ג | 3 סס | 5 י ג' ה' (ג' ד'); ג סס | 15 י סס (ה' ה'); ג י"ג | 17 י סס
(ה' ו') | 18 י סס; ג י"ד: | 22 סס | 31 זכריה ח' י"ט |

3 אסורות < ב ד | 4 כל היכולה ב ד | 4 מיאנה < ומת ב ד | 6 הללו ב ד | 8 אחרת
ומת [מת ד] ואחר כך [< מתה ב] צרתה ב ד | 9 מתה צרת צרתה ואחר כך מת אחיו ב ד |
9 פטורה] קיימת ב ד | 9 צרת < ב ד | 11 ונמצאו ב ד | 14 לה | 15 שהן נשואות ב ד | 16 מותרות
< אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו | 16 אם < ב ד |
20 אם < ב ד | 20 כדברי ב ד | 20 מן הוולד, עד 21 בית שמאי < ב | 21 שיהו הצרות ב ד |
22 הספיק לגמור ב ד | 23 אותי] ראשי ב ד | 24 לבין ב ד | 25 מבית צבאים ב ד | 25 קיפאי
ב ד | 26 גדולים < | 26 והיו מקריבין ב ד | 26 תאב אני ב ד | 26 שיהא ב ד | 26 ואסיאנה
ב | 29 והמקדש והמגרש ב ד | 30 הילל < ולא ב"ה מבית שמאי | 30/31 האמת והשלום ב ד |
31 ולא ב"ה מבית שמאי < ב ד | 31 והאמת פ |

1 11 ואף על פי שאילו אוסרין ואילו מתירין לא נמנעו עושין טהרות אילו על גבי אילו
לקיים מה שנ' כל דרך איש זך בעיניו ותוכן לבות י"י: 12 ר' שמעון
אומ' מן הספק לא היו נמנעין נמנעין הן מן הודאי: 13 לעולם הלכה כדברי בית הילל
והרוצה להחמיר על עצמו ולנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הילל על זה נאמר הכסיל
5 בחשך הולך והתופס כקולי בית שמאי וכקולי בית הילל הרי זה רשע אלא או כדברי
בית שמאי כקוליהון וכחומריהון או כדברי בית הילל כקוליהון וכחומריהון:

ב 1 כאיזה צד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים בעולם אחד ומת אחד מהן
בלא ולד עמד השיני הזה ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד להם אח ואחר כך
מת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושנייה או הולצת או מתייבמת
10 עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שנולד להם אח ואחר כך מת או שנולד להן אח
ואחר כך עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו
שלא היה בעולמו ושנייה חולצת ולא מתייבמת ר' שמעון אומ' ביאתה או הליצתה של
אחת מהן פוטרת צרתה אם חליץ לבעלת מאמר חליץ לראשונה כנסה ומת ואחר כך נולד
להן אח או שנולד להם אח ואחר כך כנסה ומת שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום
15 דברי ר' מאיר ר' שמעון אומ' הואיל ולא נאסרה עליו אחת מהם בא ומצא שתיהן בהיתר
ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה איזה היא מאמר הרי את מקודשת לי בכסף
ובשוה כסף ובשטר איזה הוא שטר אני פלוני בן פלוני מקבל אני עלי פלונית יבמתי לזון
ולפרנס כראוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון כשם שקידושין אין קונין
באשה אלא מדעת שתיהן כך מאמר אין קונה ביבמה אלא מדעת שניהם מה בין קדושין
20 למאמר שהקידושין גומרין ומאמר אינו גומר: 2 עריות שאמרנו אינה אשתו לכל דבר ואין
לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה
ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מיטמא לה ואין לו בה קידושין ואינה צריכה הימנו גט
והיא פסולה והולד ממזר: 3 אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הרי היא כאשתו
לכל דבר ויש לה כתובה פירות ומזונות ובלאות וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת
25 נדריה ויורשה ומיטמא לה ויש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט היא פסולה והולד פסול:
4 שניות מדברי סופרים אינה כאשתו לכל דבר ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות
ולא בלאות וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומטמא לה ויש לו בה
קידושין וצריכה הימנו גט היא כשרה והולד כשר כופין אותו להוציא ר' יהודה אומ'
אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור
30 קדושה אמ' ר' שמעון בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול יש לה כתובה מפני
שהוא כשר והיא פסולה כל מקום שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו ליתן לה כתובה

2 משלי כ"א ב' וע' ע"ז ב' | 3 ע' לעיל 194_4; י סס; ג עירובין ו': | 4/5 קהלת ב' י"ד | 7 י ג' ג' (ב' א' ב');
ג י"ז י"ח | 18 י ז' א' (ה' ד'); ג י"ט | 20 י י' א' (פ' ה'); ג פ"ה, כתובות ק': | 23 סס | 26 י ג' ד'
(ב' ג' ד'); ג סס; כ' |

1 על גב ב ד | 2 ישר] זך פ | 2 לי בית א | 3 אבל נמנעין הן ב אלא מן ד | 4 כחומרי]
כדברי ב | 4 וכחומרי] וכדברי ב | 5 קולי . . וקולי ב ד | 5 או] אם ב ד | 6 או] אם ב ד | 7 כיצד
ב ד | 8 הזה < ב ד | 9 הראשונה ב ד | 10 בה < ב ד | 10 מן להן, עד 11 הספיק < ב |
11 שמת < הראשון ב ד | 11 הראשונה] שנייה ב ד | 11 תצא ב ד | 12 ושנייה] והראשונה ב ד |
13 ומת < ב | 13 ואחר כך < ב ד | 13 ונולד ב ד | 15 או שנולד להם אח < | 15 אחת מהן
עליו ב ד | 15 ובא ב ד | 18 שהקידושין ב ד | 19 שניהן ב ד | 20 העריות שאמרו ב ד |
20 כאשתו ב ד | 21 להן ב ד | 22 קידושין < ב | 23 היא] הן ב ד | 25 ואין מטמא ב ד |
27 ואין זכאי לא . . ולא . . אלא ב ד | 27 בהפר ב | 30 קדושה < אין לה קידושין | 31 וכל
ב ד | 31 פסולה] כשרה ב |

1 מפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להם כתובתן מפני שהוא כשר והיא כשירה וכל
מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובתה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה
ר' מאיר או' זו מדברי תורה ואין דברי תורה צריכין חזוק וזו מדברי סופרים ודברי סופרים
צריכין חזוק דבר אחר זו היא מרגילה להנשא לו וזו הרגילה את עצמה שתנשא לו: 5 יש
5 או חולצות או מתייבמות חולצות ולא מתייבמות מתייבמות ולא חולצות לא חולצות ולא מתייבמות
עריות שאמרנו לא חולצות ולא מתייבמות מוסיף עליהן אשת סריס חמה ואשת אנדרגינוס
ואשת אח מאם אשת גר ועבד משוחרר ואיילונית לא חולצות ולא מתייבמות החרשת
והשוטה מתייבמות ולא חולצות איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות עקרה
או זקנה ושאר כל הנשים או חולצות או מתייבמות: 6 יש או חולצין או מתייבמין חולצין
10 ולא מתייבמין מייבמין ולא חולצין לא חולצין ולא מייבמין עריות שאמרנו לא חולצין ולא
מייבמין מוסיף עליהם סריס חמה ואנדרגינוס ואח מאם וגר ועבד משוחרר לא חולצין ולא
מייבמין החרש והשוטה מייבמין ולא חולצין ספיקות חולצין ולא מייבמין פצוע דכא וכרות
שפכה וסרים אדם. וזקן חולצין ולא מייבמין ושאר כל אדם או חולצין או מייבמין:

ג 1 שניות מדברי סופרים אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אחי אמו
15 מאביו ואשת אחי אביו מאמו אשת בן בנו ואשת בן בתו מותר אדם באשת חמיו ובאשת
חורגו ואסור בבת חורגו והורגו מותר באשתו ובבתו זאת אומרת לו אני מותרת לך ובתי
אסורה לך: 2 אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת כיצד בתו מאנוסתו נשואה
לאחיו ולה אחות מאם ומאיש אחר נשואה לאחיו השיני ומת בלא וולד או חולצת או
מתייבמת בת בתו נשואה לאחיו ובת בת אשתו נשואה לאחיו
20 ולה אחות מאב ומאשה אחרת נשואה לאחיו השיני ומת בלא וולד או חולצת או מתייבמת
חמותו ואם חמותו ואם חמיו נשואה לאחיו ולה אחות מאב ומאם נשואה לאחיו השיני
ומת בלא וולד או חולצת או מתייבמת אחותו מאמו אחות אמו מאמה ואחות אשתו
מאמה נשואה לאחיו ולה אחות מאב ומאשה אחרת נשואה לאחיו השיני ומת בלא
ולד או חולצת או מתייבמת אשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו
25 נשואה לאחיו ולה אחות בין מאב ובין מאם נשואה לאחיו השיני ומת בלא וולד
או חולצת או מתיבמת: 3 שאלו את ר' אליעזר ממזר מה הוא לחלוץ אמ' להם
מה הוא לירש ומה הוא לחלוץ: 4 מה הוא לסוד את
ביתו אמ' להם ומה הוא לסוד את קברו אמ' להן מהו לסוד את ביתו מה הוא לגדל כלבים

4 ג כ': ע"פ ל"ז, קי"ב: | 9 סס | 14 י ג' ד' (ב' ד'); ג כ"א | 17 י סס (ב' ג'); ג ט': | 26 ע' לעיל
188_{14}; ג יומא פ"ו: | 27 סס |

1 לה כתובה ב ד | 1 מן וכל עד 2 כשרה < ב ד | 2 כתובה ב ד | 2 שתהא ב ד | 3 מאיר
< ב ד | 3 ודברי תורה אין ב ד | 4 צריכין חיזוק < א | 4 היא הרגילה ב ד | 5 או' ב < ד |
5 מתיבמות ולא חולצות חולצות ולא מתיבמות ב ד | 6 העריות ב ד | 6/7 אנדרגינוס ואשת < |
7 ואשת עבד ב ד | 9 יש < אומרים ב ד | 9 מיבמין ב ד | 9/10 מיבמין ולא חולצין חולצין ולא
מיבמין לא מיבמין ולא חולצין ב ד | 12 ספיקות חולצין ולא מיבמין < | 13 מן חולצין ועד אדם <
ב | 14 אבי אביו < ואשת אבי אמו ב ד | 14 (הסופר כתב אבי ומחק ב' וכתב למעלה ח' והטעות
נפל יען השמיט אשת אבי אמו) | 16 לו < ב ד | 19 בתו] בנו ב | 19 ובת < בן ב | 19 מן בת
עד אחיו < ב | 20 ומאיש אחר ב | 20 מתיבמת < בת בנו נשואה לאחיו ולה אחות ואם ומאיש
אחר נשואה לאחיו השני ומת בלא וולד או חולצת או מתיבמת | 21 בין מאב בין מאם ב ד | 22 מאמה
< ב | 24 מתיבמת < אחות אמו מאביה ואחות אשתו מאביה נשואה לאחיו ולה אחות מאם ומאיש
אחר נשוא לאחיו השני ומת בלא ולד או חולצת או מתיבמת ב ד | 25 בין מן האם ובין מן האב ב ד |
26 לחלוץ] לירוש ב ד | 27 לירוש] לחלוץ ב ד | 27 לחלוץ] לירוש ב ד |
27 לחלוץ < אמרו לו ד אמר להם ב | 28 קברו < אמרו לו [אחר להם ב] מהו לסוד את קברו
ב ד | 28 אמר להם מהו לסוד את ביתו < ב < אמרו לו ד אמר להם ב |

1 אמ׳ להן מה הוא לגדל חזירים אמ׳ להם מהו לגדל כלבים ומה הוא לגדל תרנגולים אמ׳
להן מהו לגדל בהמה דקה ומהו לגדל בהמה דקה אמ׳ להן מהו לגדל תרנגולין מהו להציל
את הרועה מפי הזאב אמ׳ להם דומה שלא שאלתם אלא על הכבשה ואת הכבשה מה
הוא להציל א׳ להם דומה שלא שאלתם אלא על הרועה ופלוני מה הוא לעולם הבא אמ׳
5 להם דומה שלא שאלתם אלא על פלוני ולא שהיה ר׳ אליעזר מפליגן אלא שלא אמר
דבר שלא שמע מימיו:

ד [1] שני נוכרין שקידשו שתי אחיות זה אין יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו
קידש זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין מת אחד מהן השיני אסור בשתיהן מתה אחת
מהן שניהם אסורין בשנייה מתו ולהן אח אחד כונס את שתיהן שני אַחִין כונסין את
10 שתיהן: [2] מי שקידש אחת משתי נכריות ואינו יודע איזו קידש כונס את שתיהן מת ולו
אח אחד כונס את שתיהן שני אחין כונסין את שתיהן: [3] שני אחים שקידשו שתי אחיות
זה אין יודע איזו קידש וזה אין יודע איזו קידש זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין
מת אחד מהן השיני אסור בשתיהן מתה אחת מהן שניהם אסורין בשנייה מתו ולהם אח
אחד חולץ את שתיהן שני אחין חולצין את שתיהן אם קדמו וכנסו יוציאו שני נוכריים
15 שקידשו שתי נוכריות זה אין יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו קידש זה נותן שני גיטין
וזה נותן שני גיטין מת אחד מהם השיני מותר בשתיהן מתה אחת מהן שניהם מותרין
בשנייה כיזה צד יעשו אחד נותן גט ואחד כונס מתו ולזה אח ולזה אח זה חולץ לזו
והלז מייבם וזה חולץ לזו והלז מייבם אם קדמו וכנסו יוציאו מצוה בגדול לייבם ולא
בגדולה להתייבם אלא מייבם את איזו מהן שירצה: [4] בור קרוב לאמה מתמלא ראשון אם
20 קדם השיני ומילאהו הרי זה זריז ונשכר קדם והעביר אמת המים על גבי בורו של חבירו
הרי זה זריז ונשכר בעל חוב ויורש שקדם אחד מהם והחזיק במטלטלין הרי זה זריז ונשכר
האומר לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית הלך וקידשה לעצמו צא וקח לי מקח פלוני
הלך ולקחו לעצמו מה שעשה עשוי אלא שנוהג בו דרך הרמאות הפודה את השבויה מותר
לישא אותה המעיד על השבויה הרי זה לא יכנוס ואם כנס לא יוציא: [5] המביא גט ממדינת
25 הים אמ׳ בפני נכתב בפני נחתם הרי זה לא יכנוס אם כנס לא יוציא מת הרגתיו הרגנוהו
לא ישא את אשתו ר׳ יהודה אומ׳ הרגתיו לא תינשא אשתו הרגנוהו תינשא אשתו אמרו
לו מעשה בליסטים אחד שניתפס בקפוטקיא וכשיצא ליהרג אמ׳ צאו ואמרו לה לאשתו
של שמעון בן כהנא אני הרגתיו בכניסתו ללוד ובא מעשה לפני חכמ׳ והשיאו את אשתו
אמרו לו משם ראיה שלא אמר אלא הרגנוהו הניטען מאשת איש ונתגרשה על ידי אחר
30 הרי זה לא יכנוס ואם כנס לא יוציא הניטען מאשה לא ישא אמה בתה ואחותה אם כנס
לא יוציא: [6] גוי ועבד הבא על בת ישר׳ אף על פי שחזר הגוי ונתגייר עבד ונשתחרר

7 י ד׳ ה׳ (ב׳ ס׳); ג כ״ג: | 18 י שם ב׳ י׳; ג כ״ד | 19 גיטין ס׳: | 22 ע׳ לקמן קידושין ד׳ ב׳; י ס״ג ב׳ (ג׳ ה׳); ג שם כ״ה | 23/24 ג כתובות ל״ו | 24 י ד׳ ה׳ (ב׳ י׳ י״ה); ג כ״ה: |

1 לגדל > ומה לגדל | 1 כלבים ומהו לגדל < ב ד | 2 ומהו] מה ב ד | 2 לגדל תרנגולין מהו < ב ד | 3 מפי] מיד ב ד | 3 הזאב > מה הוא להציל את הרועה מיד הזאב ב ד | 5 הרועה > פלוני מהו לעולם הבא ב ד | 5 פלוני > ופלוני מהו לעולם הבא | 7 שתי נכרים ב ב׳ נכריות ד | 7 לאיזו . . לאיזו | 8 אסור] מותר א | 9 אסורין] מותרין א | 9 כונס] חולץ ב ד | 9 כונסין] חולצין ב ד | 10 שתיהן > אם קדמו וכנסו יוציאו | 10 ידוע ד (ובב כתב הסופר ידוע ונקד עליו ותקן יודע) | 14 לשתיהן . . לשתיהן | 15 לאיזו . . . לאיזו ב ד | 19 לאיזו שירצה ב ד | 19 הקרוב ב ד | 20 ומלא ב ד | 20 קדם > זה ב ד | 20 מן קדם עד 21 ונשכר שתי פעמים ד | 23 בו > | 23 דרך] מנהג ב | 24 על] את ב | 25 ואמר ב ד | 25 הרי זה > | 25 לא ישא את אשתו ב ד | 25 מן אם, עד יוציא > ב ד | 25 הרגנוהו הרגתיו ב | 27 שנתפש ב שנתפסו ד | 27 והיה יוצא ב ד | 27 לה > ב ד | 30 מן האשה ב ד | גוי] גר כותי |

1 הרי זה לא יכנוס אם כנס לא יוציא ישראל שבא על שפחה ועל נכרית אף על פי שחזרה
שפחה ונשתחררה נוכרית ונתגיירה הרי זה לא יכנוס אם כנס לא יוציא חכם שאסר את האשה
בנדר על בעלה הרי זה לא יכנוס ואם כנס לא יוציא אמ׳ ר׳ יהודה במה דברים אמורים בזמן
שלא היתה לו אשה או שהיתה לו אשה וגירשה מפני זו אבל אם היתה לו אשה ומתה מותר
5 לישא אותה וכולן שנישאו לאחרים ומתו מותרות לינשא להן ר׳ אליעזר או׳ כולן שנשאו לאחיהם
ומתו מותר להתייבם להם אבל חתום על שדה מקח ועל גט אשה לא חששו להן חכמים חכם
שדן את הדין טימא וטיהר אסר והיתיר וכן העדים שהעידו הרי אילו מותרין ליקח אבל אמרו
חכמ׳ רחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור: [8] יש זריז ונשכר זריז ומפסיד שפל ונשכר שפל
ומפסיד שפל ונִשכַר ערב שבת ושבת ומוצאי שבת ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית
10 בימי חולו של מועד וכל דבר שיש בו נדנוד עֲבֵירה הרי זה שפל ונשכר:

ה [1] ארבעה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי
אילו חולצות ולא מתייבמות אם קדמו וכנסו יוציאו ר׳ אלעזר אומ׳ בית שמאי אומ׳ יקיימו
ובית הילל אומ׳ יוציאו ר׳ שמעון אומר יקיימו אבא שאול אומ׳ קול היה להן בית הילל
בדבר זה: [2] היתה אחת מהן חמות לאחד מהן אסור בה ומותר באחותה והשיני אסור
15 בשתיהם נמצא האסור מותר והמותר אסור היתה אחת מהן חמות לזה ושנייה חמות לזה
זה אסור בחמותו ומותר בחמות אחיו וזה אסור בחמותו ומותר בחמות אחיו זה הוא שאמרו
האסור לזה מותר לזה אסור לזה ומותר לזה: [3] היתה אחת מהן חמות לשניהם זה אסור
בה ומותר באחותה וזה אסור בה ומותר בחמותה: בַּאחוֹתָהּ: היו שתיהן חמות לאחד מהן
שניהם אסורין בשנייה זה הכלל כל זמן שהן ראויות לו אסורות עליו משום א ש ה א ל
20 א ח ו ת ה ל א ת ק ח אם היו אסורות עליו משום ערוה אחרת אסור בה ומותר באחותה:
[4] שלשה אחים ושנים מהן נשואין שתי אחיות אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת
בנה הרי אילו חולצות ולא מתייבמות ור׳ שמעון פוטר את שתיהן מן החליצה ומן היבום
שלשה אחין ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי מת אחד מבעלי אחיות עמד פנוי
הזה וכנסה ואחר כך מת אחיו השיני אשתו עמו הלזו תצא משום אחות אשה שלשה אחין
25 ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי מת אחד מבעלי אחיות עמד פנוי הזה ולא הספיק
לעשות בה מאמר כיבמתו עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מת עָשָׂה בה מאמר ולא
הספיק לכונסה עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מתה כנסה ומתה אשתו של קיים
ואחר כך מת הרי זו פטורה מן החליצה ומן הייבום: [5] שלושה אחין ושנים מהן נשואין
שתי אחיות ואחד נשאוי נכרית ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת נכרי׳
30 או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת נכרית זו חולצת
ולא מתייבמת כנסה ואחר כך מת נכרית זו פטורה מן החליצה ומן היבום מת נשאוי

1 י ד׳ ב׳ (ב׳ י״ב); ג כ״ה: | 8 ג פסחים נ׳: | 11 י שם (ג׳ ה׳); ג כ״ו | 14 ג כ״ח | 19/20 ויקרא י״ח י״ח |
21 י שם (ג׳ ג׳); ג ל׳ | 28 י שם (ג׳ ה׳); ג שם |

1 הבא ב ד | 3 לא ישאנה ב ד | 3 ואם כנס לא יוציא < ב ד | 4 אשה < ב ד | 4 לישאנה ב ד | 5 שניסו ב שנישאו ד | 5 מותרות ב ד | 6 החותם ב ד | 8 מן < ב | 8 הכיאור . . לכיאור ב | 8 ונשכר > יש | 9 ונשכר < ב ד | 9 לערב . . לשבת למוצאי . . לערב . . לשביעית למוצאי ב ד | 10 לימי ב ד | 12 יוציא א | 12 לעזר ב אליעזר ד | 13 קל ב ד | 13 היה > | 13 לבית ב ד | 14 מהן > | 17 והאסור ב ד | 17 בשניהן | 18 (באחותה תקון מן הספר) | 18 לאחת | 19 השני מותר בשתיהן ב ד | 19 ואשה ב ד פ | 20 לא תקח > | 20 משום > אסור ב ד |
20 באחותה] בחמותה | 21 ובת בתה] בת בנה ב ד | 22 בנה] בתה ד (ובב או אשה ובת בתה >) |
23 פנוי] נשוי ב | 29 נכרית > מת אחד מבעלי אחיות ב ד > עמד נשא נׄכרית ד | 29 נכרית זו |

1 נכרית ועמד אחד מבעלי אחיות ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת נכרית זו או
חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת נכרית זו חולצת ולא
מתייבמת כנסה ואחר כך מת נכרית זו פטורה מן החליצה ומן הייבום: [6] שלשה אחים
ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשאוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות עמד נשאוי
5 נכרית ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מת נכרית
זו או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמתה אשתו של קיים
ואחר כך מתה נכרית זו חולצות ולא מתייבמות כנסה ומתה אשתו של קיים ואחר כך מת
שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום מת נשאוי נכרית ועמד אחד מבעלי אחיות ולא
הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מתו שניהם או חולצת
10 או מתיבמת עשה בה מאמר ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים
ואחר כך מת שתיהם חולצות ולא מתייבמות כנסה ומתה אשתו של קיים ואחר כך מת
ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה: [7] איזה הוא ספק קידושין קידשה בדבר
ספק שיש בו שוה פרוטה וספק אין בו שלשה אחים נשואין שלש נשים נכריות מת אחד
מהם ועשה בה שיני מאמר ומת הרי אילו חולצות ולא מתייבמות זו היא צרת אשת אח מאב
15 שחולצת ולא מתייבמת דברי ר' יוסי ור' אלע' בר' שמעון או' מייבם לאיזו שירצה וחולץ
לשנייה ובלבד שתקדים ביאה לחליצה כנסה ואחר כך מת ביאתה או חליצתה של אחת
מהן פוטרת צרתה: [8] שני אחים נשואין שתי אחיות מת אחד מהם ואחר כך מתה אשתו
של שיני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת אם בא עליה חייב
עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי ר' יוסי ר' שמעון או' אינו חייב אלא משום
20 אשת אח בלבד זר ששימש במקדש וכן בעל מום ששימש בטומאה חייב משום זרות ומשום
בעל מום ומשום טומאה דברי ר' יוסי ר' שמעון אומ' אינו חייב אלא משום זרות ומשום
בעל מום בלבד: [9] שנים שקידשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה
לזה ואת של זה לזה הרי אילו חייבין שש עשרה חטאות משום אחים ומשום אחיות ומשום
נידות ומשום אשת איש אם אינן אחים חייבין שתים עשרה אם אינן אחיות חייבין שמונה
25 אם אינן נידות חייבי' ארבע הם גדולים והן קטנות הן חייבין שתים הם קטנים והן גדולות
חיין חייבות שתים השיאן אביהם חייבין שמונה: [10] היו אחד גדול ואחד קטן הנבעלת
לקטן חייבת שהיא אשתו של גדול הנבעלת לגדול פטורה שהיא אשתו של קטן:

ו [1] העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהוולד של קיימא אין
מאמרו מאמר הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אין הולד
30 של קיימא מאמרו מאמר הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה:
[2] הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא יוציא וחייבין בקרבן אין הולד
של קיימא יקיים ספק בן קיימא וספק שאינו בן קיימא מטילין עליו שני חומרין ספק בן תשעה
לראשון ובן שבְעה לאחרון הוולד הראשון כשר לעשות כהן גדול והשיני ממזר בספק ר' אליעזר בן

3 י פס (ג' ז' ח'); ג פס | 12 י פס (ג' ע'); ג ל"ח: | 17 י פס (ג' י' י"ח); ג ל"ג | 20 י פסח ה' ח'
(ז' ה'); ג ל"ג | 22 י פס; ג י"ג; ג ל"ד | 31 י ה' ג' ד' (ד' ח' ג'); ג ל"ה: |

4/5 עמד נשוי נכרית < ב | 5 ביבמתו < עד שמת נכרית זו או חולצת או מתיבמת עשה בה
מאמר ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו ב | 6 מן זו, עד 7 זו < ב | 9/10 שתיהן או חולצות או
מתיבמות ב ד | 10 ולא הספיק לכנסה עד שמתה ב ד | 13 אין בו < שוה פרוטה ב | 15 ר' אליעזר
ב ד | 19 דברי < ר' מאיר ב ד | 19 אומרים ב ד | 20 ששמש < בשבת | 20 ובעל ב ד |
20 זרות < ומשום טומאה ב ומשום שבת ד | 25 היו הן ב ד | 25 הם גדולות והן קטנים | 26 הן]
היין א | 26 שתים] ארבע ב ד | 32 ספק < שהוא ב ד | 33 שבעה] נכתב בצדו תשעה א |

1 יעקב אומ' אין הממזר בספק: [3] העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תינשא צרתה עד
שיודע שמא יהא עובר של קיימא שאין הולד פוטר עד שיצא לאויר העולם שומרת יבם שמתה
מותר באמה מה הוא למזונות כל זמן שנתחייב הבעל היבמין חייבין לא נתחייב הבעל אין
היבמין חייבין הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו ר' יהודה אומ' בין כך ובין כך אם יש
5 שם אב נכסים של אב אם אין שם אב נכסים של אחין: [4] ארבעה חייבין עליה מן התורה
וארבעה שנייה להן אב ובנו אחיו ובן אחיו הרי אילו חייבין עליה אבי אביו ואבי אמו בן
בנו ובן בתו הרי אלו שנייה להן חומר כגרושה שאין בחלוצה וחומר בחלוצה שאין בגרושה
שהגרושה מותרת לחזור למגרש לפיכך חייבין על קרובותיה וחלוצה אסורה לחזור: ולחלוץ:
לחוֹלֵץ לפיכך אין חייבין על קרובתיה שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה או שקידשה
10 היא משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרין לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה עד
שתחלוץ או עד שתייבם מת המקדש המיבם חולץ את שתיהן מת המיבם המקדש
מוציא ליבמתו מתה יבמתו כונס את אשתו: [5] מי שהיה נשאוי שתי נשים ומת
ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה היתה אחת מהן אסורה על אחד מן האחין
איסור ערוה חלץ לה לא עשה כלום לא פטר את צרתה אלא או היא או צרתה מתייבמת
15 לשאר אחין היתה איסור מצוה ואיסור קדושה חלץ לה או בא עליה נפטרה צרתה
המחזיר את גרושתו משנישאת והנושא את חלוצתה והנושא את קרובת גרושתו אין לו
בה קידושין ואינה צריכה הימנו גט היא פסולה והולד ממזר דברי ר' עקיבא וחכ' אומ' יש
לו בה קידושין וצריכה הימנו גט היא כשירה והולד כשר: [6] הרי שהיתה רדופה לילך
לבית אביה או שהיה לה כעס מבעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה
20 או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה חבוש בבית האיסורין והמפלת לאחר מיתת
בעלה עקרה וזקנה איילונית וקטנה או שאינה ראויה לילד צריכות להמתין שלשה חדשים
דברי ר' מאיר ר' יהודה מתיר להתארס ולהתנשא מיד אמ' ר' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן
ברוקה אני שמעתי בכרם ביבנה שכל נשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהיו להם שלשה
חדשים הגיורת והשבויה והמשוחררת צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר' יהודה ר' יוסי
25 מתיר להינשא מיד וכן היה ר' יוסי אומ' כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה שַׁתַּמתִּין שלשים
יום מפני האיבול וכולן לא ינשאו עד שיהו להן שלשה חדשים: [7] היבמה שחלץ לה
יבמה בתוך שלשה חדשים צריכה להמתין שלשה חדשים לאחר שלשה חדשים אינה צריכה
להמתין שלשה חדשים שלשה חדשים שאמרו לאחר מיתת בעלה ולא מאחר חליצת יבמה
המשלש גט לאשתו ואמ' לו אל תתננו לה אלא לאחר שלשה חדשים כיון שהגיע גט
30 לידה מותרת להינשא מיד אין חוששין שמה גט ישן הוא בת כהן שנישאת לישראל ומת
בעלה אוכלת בתרומה מיד אין חוששין שמא מעוברת היא יבמה כל שלשה חדשים

1 ג ל"ו; י ה' ד' (ד' ז'); ג מ"א | 5 ג מ': | 9 י ו' ח' (ד' ו'); ג מ"א | 12 י ו' ג' (ד' י"ג); ג מ"ד |
18 י פס (ד' י"א); ג מ"ג: | 25 י פס; ג פס | 29 ג גיטין י"ח |

1 ממזר ב ד | 2 פטור א | 5 עליה < ב ד | 6 אביו ב ד | 7 וחומר בחלוצה] ובחליצה
ב ד | 8 חייב ב ד | 8 וחלוץ א | 8 ולחלוץ < ב ד | 9 לפיכך פטור ב ד | 10 היא < את עצמה
ב ד | 10 אמר א | 10 אחיך הגדול < ב ד | 10 או עד ב ד | 11 שתתיבם ב ד | 11 לשתיהן
ב ד | 12 מוציא < את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה משום ר"א אמרו מתה אשתו חולץ ב ד |
13 לאחד ב ד | 16 גרושתו] חלוצתו ב ד | 17 ממזר] פסול ב ד | 27 כשר < כופין אותו להוציא
ב ד | 19 או שהיתה היא חולה < ב ד | 21 ושאינה ב ד | 22 ולהנשא ב ד | 22 בי ר' ב בר' ד |
25 שתמתין < | 27 מן לאחר, עד המתין שלשה חדשים < ב ד | 29 המשליש ב ד | 29 תתנוהו
ב תתנהו ד | 30 ואינו חושש ב ד | 31 מיד] לערב ב ד | 31 ואינו חושש ב! ד | 31 חדשים <
הראשונים ב ד |

1 ניזונת משל בעלה לאחר שלשה חדשים אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבמה
אם עמד יבמה בְּבֵת דין וברח ניזונת מנכסיו מעשה בא' שבא לפני ר' יוסי א' לו מה'
לחלוץ בתוך שלשה חדשים קרא עליו ר' יוסי את המקרא הזה אם לא יחפוץ האיש
לקחת את יבמתו הראויה לייבם ראויה לחליצה בתוך שלשה חדשים הואיל ואינו
5 ראויה לייבם לא תהא ראויה לחליצה היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה
חדשים וכשם שאין אומרין לו לייבם כך אין אומרין לו לחלוץ מעשה ברופא: בפיגא:
אחד שהיה הולך למדינת הים והיתה לו שומרת יבם ולו אח קטן משום ר' אלעזר בר
צדוק אמרו תחלוץ שמא יֶאֱרַע בו דבר ונמצאת זקוקה לקטן וחכ' אומ' כשם שאין אומרין
לו לייבם כך אין אומרין לו לחלוץ יפת תואר התורה נתנה לה שלשים יום אבל אמרו
10 הכמ' צריכה לה להמתין שלשה חדשים מפני תיקון הולד ר' שמעון בן אלעזר מביאו מן
המקרא שנ' ירח ימים ואחר כן: [9] אבא שאול אומ' הבא על יבמתו לשום נוי
ולשום נכסים הרי זו בעילת זנות וקרוב הולד להיות ממזר היה ר' מאיר אומ' לא יבא אדם
על יבמתו עד שתגיעה לפירקה וכן שאר כל עריות לא ינשאו ולא יתארסו עד שיגיעו
לפרקן שמא ימצאו איילוניות ונמצאו אילו פסולות וחכמ' אומ' הרי הן כחזקתן מותרות
15 ומודה ר' עקיבא באלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שאף על פי שהוא כלא
יבוא שאין הולד ממזר שאין הממזר אלא משאר בשר ומודה ר' שמעון התימני כהבא על
אשתו נידה שאף על פי שבהיכרת שאין הולד ממזר שאין הממזר אלא משאר בשר:

ז [1] העושה מאמר ביבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת ר' שמעון אומ' או חולצת או
מתייבמת שאם מאמרו מאמר תתייבם שהיא אשתו של שיני אין מאמרו מאמר תתייבם
20 שהיא אשתו של ראשון: [2] כיצד מצות ייבום עושה מאמר ואחר כך כונס כנסה עד שלא
עשה בה מאמר הרי זה קנה העושה מאמר ביבמתו קנאה לעצמו ופסלה על ידי אחין באו
עליה אחין ועשו בה מאמר ונתנו גט או חלצו פוסלין על ידיו העושה מאמר ביבמתו נפסלה
צרתה הנותן גט ליבמתו נפסלה היא וצרתה חלץ לה נפטרה צרתה וחכמ' אומ' יש גט אחר
גט ומאמר אחר מאמר ומודה רבן גמליאל לחכמ' שיש גט אחר מאמר ומאמר אחר גט גט
25 אחר ביאת מאמר ומאמר אחר ביאת גט כיצד היה רבן שמעון בן גמליאל אומ' אין גט
אחר הגט שתי יבמות ליבם אחד נתן גט לזו וחזר ונתן גט לזו רבן גמליאל או' חולץ
לראשונה ומותר בקרובת שנייה וחכמ' אומ' אסור בקרובת שתיהן צריכה חליצה אחת מהם
עשה מאמר בזו וחזר ועשה מאמר בזו רבן גמליאל אומ' חולץ לראשונה ומותר בקרובת
שנייה וחכמ' אומ' אסור בקרובת שתיהן צריכות שתי גיטין וחליצה אחת מהן וכן שני יבמין
30 ליבמה אחת בעל את זו ובעל את זו ועשה מאמר בזו בעל את זו ונתן גט

3 דברים כ"ה ז' | 6 ג מ"ה: ע' מרדכי סוף גיטין | 9 ס תלה; ג מ"ח | 11 דברים כ"א י"ג | 11 ג כ"ט ו
15 י סס (ד' י"ד) ג מ"ט | 18 ג י"ט | 20 י ו' ג' (ה' ה' ס'); ג כ"ב כ"ג |

2 לו > רבי ב ד | 3 ר' יוסי את < ב ד | 3 מקרא ב ד | 3 ואם ב ד פ | 4 לקחת את
יבמתו] לקחתה וגומר ב ד | 6 אין < ב | 6 ברופא] בחופה ב ד | 6 בפיגא < ב ד | 7 באחד
שהלך בעלה ב ד | 7 והיה לו | 9 („אין" על גליון ב) | 11 כן > וגומר | 11 אבא שאול אומר >
ב ד | 11 נואי ב | 12 רואין [< ב] אותו כאלו פגע בערוה ב ד | 13 שאר כל] צרות וכן ב ד |
14 נמצאו ב ד > אלו ב ד | 14 אילונית | 14 בחזקתן וכשרות ב ד | 15 שהיא | 16 (ב נקוד
על „התימני" | 17 שאין בה כרת | 17 ממזר ב ד | 19 מן שהיא עד תתיבם < | 20 עושה >
זה ב ד | 21 בה < ב ד | 21 הרי זה < ב ד | 22 וחלצו ב ד | 22 ידו ב ד | 22 נפסלה]
נפטרה ב ד | 23 נפסלה] נפטרה ב ד | 23 צרתה והיא ב | 25 שמעון בן < ב ד | 26 ויבם ב ד |
27 וצריכות ד > שני גיטין | 27 וחליצה לאחת | 28 מן עשה עד 29 וכן < | 28 אומר > נותן
גט לראשונה וחולץ לה ב | 29 וצריכות שני ב | 29 לאחת ב | 30 ויבמה ב ד |

1 לזו בעל את זו וחלץ לזו אין אחר חליצה כלום חלץ לזו וחלץ לזו חלץ לזו ועשה מאמר
בזו בעל את זו ונתן גט לזו חלץ את זו ובעל לזו אין אחר בעילה כלום חליצה אחר
בעילה פוסלת בכהונה כיצד שלש יבמות ליבם אחד עשה מאמר בזו ובעל את זו וחזר
ועשה מאמר בזו נחמיה אומ' הראשונה צריכה גט אין אחר בעילה כלום מקל וחומר ומה
5 אם חליצה שפוסלת בכהונה אחר בעילה אין אחריה כְּלוּם בעילה שאינה פוסלת בכהונה
בעילה אחר חליצה אינו דין שלא יהיה אחריה כלום וחכמ' אומ' צריכות שלשה גטין וחליצה
אחת מהן אימתי אמרו אין אחר בעילה כלום בזמן שכתחילה אינה בתחילה הרי היא
כמאמר:

ח ח [1] בן תשעה שנים ויום אחד עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ונתין וממזר שבא
10 על בת כהן ועל בת לוי ועל בת ישראל פסלה מן הכהונה ר' יוסי או' כל שזרעו כשר
היא כשירה וכל שזרעו פסול היא פסולה רבן שמעון בן גמליאל אומ' כל שאתה מותר
לישא את בתו אתה מותר לישא את אלמנתו אי אתה מותר לישא את בתו אי אתה
מותר לישא את אלמנתו: [2] לויה שנשבית בתה כשירה לכהונה לוים המייחסין באימן לא
חששו להם חכמ' לויה שנישבית ושנבעלה בעילת זנות נותן לה את המעשר בת לוי מן
15 הנתינה ומן הממזרת אין נותנין לה את המעשר: [3] כהן הדיוט שנשא את האיילונית הרי
זה מאכילה בתרומה כהן גדול לא ישא אנוסתו ומפותתו אבל נושא הוא את ממאנת כהן
גדול שֶׁמֵת אחיו חולץ הא אם יש שם אחין אינו חולץ מפני מה אמרו כהן גדול שעשה
מאמר ביבמתו לא יכנס שאין מאמר קונה קינין גמור: [4] לא יבטל אדם מפיריה ורביה
אלא אם כן יש לו בנים ובני בנים הרי הן כבנים מת אחד מהן או שנעשה אחד מהם
20 סרים אינו רשאי ליבטל האיש אינו רשאי שלא אשה והאשה רשאי לישב שלא איש
האיש אינו רשאי לישא עקרה וזקנה איילונית וקטנה ושאינה ראויה לוולד האשה רשאה
שתינשא אפילו לסרים האיש אינו רשאי לשתות כוס עיקרין שלא יוליד והאשה רשאה
לשתות כוס עיקרין שלא תלד ר' יהודה אומ' המסרס את הזכרים חייב ואת הנקבות פטור
בית שמאי אומ' שני זכרים כבניו של משה שנ' ובני משה גרשם ואליעזר ובית
25 הילל או' זכר ונקבה שנ' זכר ונקבה בראם ר' נתן אומ' בית שמאי אומ' זכר ונקבה
בית הילל או' או זכר או נקבה נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי
ליבטל אלא יוציא ויתן כתובה שמא לא זכה ליבנות הימנה ואף על פי שאין ראיה לדבר
זכר לדבר מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ולפי דרכינו למדנו
שאין ישיבת חוצה לארץ עולה להן מן המינין היה הוא חולה או שהיתה היא חולה או
30 שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה חבוש בבית האיסורין אין עולין להן מן המינין

9 י ה' ב' (ז' ה'); ג ס"ח | 13 י י' ג' (י' ה'); ג כ"ה | 15 י ז' ג' (ו' ד'); ג ס': ס"ה | 18 י סס (ו' ו')
ג ס"ב ס"ג ס"ד | 22 ע' לעיל 127_{19} (למטה); ג ק"י; ת סמוך כי מסתמס בהס | 24 ד"ה ה' כ"ג ט"ו |
28 בראשית ה' ב' | 28 סס ט"ז ג' |

1 חלץ לזו ועשה] ועשה ב ד | 2 בעל] חלץ ב ד | 2 לזו ב ד | 2 את זו] לזו ב ד | 2 לזו]
את זו ב ד | 2 כלום > אע"פ שאמרו אין אחר בעילה כלום ב ד | 3 ויבם ב ד | 4 ר' נחמיה
ב ד | 5 בכהונה > חליצה ב ד | 7 שהיא בתחילה ב ד | 12 וכל שאי ב ד | 12 את < ב ד |
13 המייחסין] המזוהמין ב ד | 14 נותנין ב ד | 17 הא < ב ד | 20 לבטל האיש אינו רשאי
< ב | 20 רשאי > לישב ב ד | 20 כלא ב | 20 באשה ב | 20 והאשה ב ד | 20 באיש
ב ד | 21 האיש שורה 22 עד תלד שורה 23, לפני האיש שורה 21 ב ד | 21 האשה > אינה ב |
22 להנשא ב ד | 22 כוס < ב ד | 22 והאשה > אינה ב ד | 23 פטור > ר' נתן אומר ב ד |
24 זכרים] בנים ב ד | 24 בני פ | 25 ר' יונתן ב | 26 או < ב | 28 לדבר > שנאמר ב ד |
29 להן < ב ד | 29 היה הוא] מי שהיה בעלה זקן ב ד | 29 או שהיה היא חולה < | 29/30 או
שהיה . . חבוש . . . או שהלך . . ב ד |

גירשה תלך ותינשא לאחר שמא לא זכת ליבנות הימנו עד כמה מותרת לינשא עד שלשה
פעמים מיכאן וְאֵילָךְ לא תינשא אלא למי שיש לו אשה ובנים הא אם נישאת למי שאין
לו אשה ובנים תצא שלא בכתובה מפני שנישואיה נשואי טָעות ר' עקיבא אומ' כל השופך
דמים הרי זה מבטל את הדמות שנ' שופך דם האדם באדם דמו ישפך בֶּן עַזַּאי
אומ' כל מי שאינו עוסק בפריה וריביה מעלה עליו הכתוב כאילו ממעט את הדמות שנ'
כי בצלם אלהים עשה את האדם ואתם פרו ורבו אמ' לו ר' אלעזר נאין
דברים כשהן יוצאין מפי עושיהם יש נאה דורש ונאה מקיים בן עזאי נאה דורש ואין נאה
מקיים אמ' לו מה אעשה חשקה נפשי בתורה ויתקיים העולם על ידי אחרים:

ט [1] בת ישראל שנישאת לכהן הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל עבדי מלוג
אוכלין מכוחה ועבדי צאן ברזל אוכלין מכוחו אילו הן עבדי מלוג אם פחתו ואם הותירו הרי
הן שלה אילו הן עבדי צאן ברזל אם פחתו ואם הותירו הרי הן שלו הכנסתן בדמים
נטלתן בדמים ילדים נטלתן נערים נטלתן זקנים אילו ואילו פירותיהן לבעל אילו ואילו
הבעל חייב במזונותיהן זה וזה אין יכולין למכור האיש אין יכול למכור מפני שמשועבדין
לאשה והאשה אינה יכולה למכור מפני שפירותיהן לבעל מת והניחה כמות שהיא
עבדי מלוג אינן אוכלין כדרך שאינה אוכלת עבדי צאן ברזל אוכלין מפני שבחזקת היורשין
עד שעה שינתנו לה הניח לה בנים אילו ואילו אוכלין הניחה מעוברת אילו ואילו אינן אוכלין
הניח לה בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלין כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל
אינן אוכלין מפני שחלקו של עובר בהן ר' ישמעאל בר' יוסי אומ' משום אביו הכת מאכלה
ואין היורשין מאכילין ר' שמעון אומ' כולן זכרים יאכילו כולן נקבות לא יאכילו שמא יהא
עובר זכר אין לבת במקום הבן: [2] בת כהן שנישאת לישראל הכניסה לו בין עבדי מלוג
ובין עבדי צאן ברזל והניחה כמות שהיא עבדי מלוג אינן אוכלין כדרך שאינה אוכלת
ועבדי צאן ברזל אוכלין מפני שבחזקת היורשין עד שעה שניתנו לה חרש שוטה וקטן
שקנו עבדים אינן אוכלין בתרומה אבל אם קנו להם בית דין או שקנו להם אפוטרופין
או שנפלה להם ירושה ממדינת הים וממקום אחר הרי אילו אוכלין בתרומה כהן
שהיקנה את עבדו לישראל אפילו אחד ממאה שבו אינן אוכלין בתרומה אשת כהן
שקנתה עבדים ועבדיה שקנו עבדים הרי אילו אוכלין בתרומה עבד כהן שברח ואשת כהן
שמרדה הרי אילו אוכלין בתרומה לא יצא הרוצח מחוץ לעיר מקלטו בחזקת שכהן גדול
קיים: [3] העובר והיבם והאירוסין והחרש ובן תשעה שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין
אמ' ר' שמעון בזו מידת הדין לוקה אם מעשה לפסול יהא מעשה להאכיל לא יהא מעשה
לפסול בתו פקחת הנשואה לאחיו חֵרֵש צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום מקל וחומר
אם נישואי בתה נשואין נשואי צרתה נשואין אין נשואי בתה נישואין אין נישואי צרתה

4 סס ס' ז' | 6 סס סס ז' | 9 י ס' ח' (ז' ח'); ג ס"ז | 20 י ס' ג' (ז' ג') | 26 ע' לעיל 42_{31} וסס נסמן |
28 י סס (ז' ד'); ג ס"ז: | 30 י י"ד ג' (י"ד ג') |

2 פעמים < | 2 הא אם] האלים ב < ד | 4 ר' אלעזר בן עזריה (וב א היה כתוב כן ותקן
הסופר בן עזאי) כל שאינו עוסק בפריה ורביה הרי זה שופך דמים ומבטל את הדמות שנאמר . . . .
ורבו ב ד > בן עזאי אומר כל שאינו . . . וכתיב ואתם פרו ורבו ד | 6 אלעזר > בן עזריה
ב ד | 7 דורש > ואין נאה מקיים ב ד | 7 נאה | 7 מקיים > ואין נאה דורש ב ד | 8 יתקיים
ב ד | 10 מכוחה] משלה ב ד | 10 משלו ב ד | 10 אם . . ואם < ב ד | 19 יאכלו . . יאכלו
ב ד | 20/21 בין . . ובין < ב ד | 22 שינתנו ב ד | 22 שהן בחזקת ב ד | 23 שקנו] שמנו
ב ד | 24 ממדינת הים < ב ד | 25 שקנה עבד ולישראל ב ד | 27 מחוץ לגבול עיר ב ד |
29 שאם יש ב ד | 29 יהא] יש ב ד | 29 להאכיל > אם אין מעשה להאכיל ב ד | 30 נישואי >
אין ב | 31 אין < ב | 31 אין נישואי] לא יהא ב ד > של ד | 31 (בא נקד על נשואי צרתה
. . . אין . . נישואין |

נשואין בתו חרשת הנשואה לאחיו פיקח צרתה חולצת ולא מתייבמת והחרשת שהשיאה
אביה הרי היא כפיקחת לכל דבר: [4] בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חֵרֵש אינה אוכלת
בתרומה עיברה לא תאכל וילדה תאכל בת ישר' חרשת שנשאת לכהן פיקח אינה אוכלת
בתרומה עיברה לא תאכל נתחתך עובר במעיה תאכל בת כהן פיקחת שנישאת לישר'
שוטה טובלת מֵחֵיק בעלה ואוכלת בתרומה לערב עיברה לא תאכל וילדה לא תאכל כל
שיש לה זרעה מכהן בין בזכרים בין בנקיבות אפילו זרע מזרע הרי זו אוכלת בתרומה היתה
בתה מישראל נשואה לכהן אינה אוכלת בתרומה עד שיהא לה זרע מכהן תחילה כהנת
שמת עוברה בתוך מיעיה הרי זו אוכלת בתרומה האשה שמקשה לוולד מחתכין את העובר
שבמיעיה אפילו בשבת מוציאין אתו איברים איברים מפני שחייה קודמין לחיין יצא ראשו
אפילו ליום שיני אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש:

י [1] בת ישראל פיקחת שנתארשה לכהן פיקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה
אוכלת בתרומה מת ונפלה לפני יבם אפילו חרש אוכלת בתרומה ייפה כח היבם להאכיל
מכח הבעל בת ישר' פיקחת שנתארסה לכהן פיקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה
אוכלת בתרומה מת ונפלה לפני יבם אפילו חרש אוכלת בתרומה ייפה כח היבם להאכיל
מכח הבעל בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש אינה אוכלת בתרומה מת ונפלה לפני
יבם פיקח אוכלת וחרש אינה אוכלת אינה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה לשום נישואין
ותיבעל לשום אישות בת ישר' חרשת שנישאת לכהן פיקח אינה אוכלת בתרומה מת ונפלה
לפני יבם אפילו פיקח אינה אוכלת: [2] בת ישר' פיקחת שנתארשה לכהן פיקח ונכנסה לחופה
לשום נישואין ולא הספיק לבועלה עד שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה כשירה לכהונה
וכשירה לאכול בתרומה מפני שבאתה לכלל היתר שעה אחת עודה ארוסה ונעשה פצוע
דכא וכרות שפכה אינה אוכלת בתרומה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט
נכנסה להופה לשום נישואין ולא הספיק לבועלה עד שמת כשירה לכהונה וכשירה לאכול
בתרומה ואם בעלה פסולה לכהונה פסולה לאכול בתרומה טומטום אינו אוכל אשתו ועבדיו
אוכלין משוך ומי שנולד מהול הרי אילו אוכלין בתרומה אנדרגינס אוכל בתרומה אבל לא
בקדשים טומטום אינו אוכל לא כתרומה ולא בקדשים אמ' ר' אלעזר שמעתי באנדרגינוס
שחייבין על משכבו סקילה כזכר במה דברים אמורים שבא עליו דרך זכרות לא בא עליו דרך
זכרות פטור: [3] איזה הוא פצוע דכא כל שנפצע אחת מביציו או שנימוקה או שניקבה או
שחסרה אמ' ר' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אני שמעתי בכרם ביבנה מי שאין לו אלא
ביצה אחת הרי הוא כסרים חמה אמ' ר' יוסי מעשה באחד מכפר מגורי שעלה לראש הגזית ונפל
ונפצע אחת מביציו ובא על אשתו ומת ובאו ושאלו את ר' יוחנן בן נורי אשתו מה היא

2 י סס (י"ד ד'), ס' ג' (ז' ד' ה'); ג. קי"ג ס"ט | 8 מ אהלות ז' ד'; י סנהדרין כ"ו ג' (ס' ט') | 11 י ז' ג'
(ו' ח'); ג כ"ו | 18 י סס; ג קי"ג | 27 י ט' ז' (ס' ג'); ג ע"ג, פ"ג, ע"ה |

3 ילדה תאכל ד < ב | 3 תאכל > נתחתך העובר במעיה תאכל ב ד | 4 נתחתך . . תאכל]
ילדה תאכל ב ד | 6 זרע ב ד | 6 זכרים נקבות ב ד | 8 לילד ב ד | 9 לחיין] לו ב ד | 10 ביום
ב ד | 12 ונפלה] והניח ב ד | 12 בתרומה < ב ד | 14 ונפלה] והניח ב ד | 14 בתרומה <
ב ד | 15 בתרומה < | 15 ונפלה] והניח ב ד | 16 אין אוכלת < ב ד | 17 ונפלה] והניח ב ד |
18 יבם אפילו < | 19 כשירה לכהונה < ב ד | 20 וכשירה לאכול] הרי זו אוכלת ב ד | 20 מפני]
הואיל ב ד | 20 ובאת ב ד | 20 היתר > אפילו | 21 בתרומה < ב ד | 22 שנכנסה ב ד |
23 ואם בעלה] בא עליה ב ד | 23 פסלה מן הכהונה ופסלה מלאכול ב ד | 24 אוכל > בתרומה
ב ד | 24 כשהוא מהול ב ד | 25 בקדשים > מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו אוכל לא בתרומה
ולא בקדשים | 25 אלעזר < ב | 26 בזמן שבא ב ד | 26 הזכרות ב ד | 27 שנפצעו הבצים
שלו שנימוקו ושניקבו | 28 ושחיסרו ב ד | 28 אני < ב ד | 29 הרי] זה ב ד | 29 סרים ב ד |
29 מגורי] מגדין ב ד | 29 הגזית] זית ב ד | 30 ונפצעה ב ד | 30 על] ובעל את ב ד |

שתתייבם אמ׳ להם עד שאתם שואלין מהו שתתייבם שאלוני מהו שתאכל בתרומה שפסולה
מן הכהונה ופסולה מלאכול בתרומה: [4] איזהו כרות שפכה כל שנכרת הגיד מן העטרה
ולפנים נשתייר מן העטרה כחוט השערה סמוך לראש מקיף את כולו כשר ניקב מלמטה
פסול מפני ששופך נסתם כשר מפני שמוליד וזה הוא פסול שחוזר להכשירו: [5] מעוך
וכתות ונתוק וכרות כולן בביצים דברי ר׳ יהודה ר׳ אליעזר בן יעק׳ אומ׳ כולן בגיד ר׳
יוסי אומ׳ מעוך וכתות בביצים נתוק וכרות בגיד: [6] איזה הוא סריס חמה כל ששהא עשרים
שנה ולא הביא שתי שערות אף על פי שהביא לאחר מיכן הרי הוא כסרים לכל דבריו
אילו הן סימנין כל שאין לו זקן ובשרו מחליק רבן שמעון בן גמל׳ אומ׳ משום ר׳ יהודה
בן יאיר כל שאין מימי רגליו מעלין רתיחה ויש אומ׳ כל שאין מימי רגליו מחמיצין וכל
שאינו עושה כיפה יש אומ׳ כל ששכבת זרעו דוחה אחרים אומ׳ כל הטובל בצונן בימות
הגשמים ואין בשרו מעלה הבל ר׳ שמע׳ בן אלע׳ אומ׳ כל שקולו לקוי ואינו ניכר בין
איש ובין אשה: [7] איזו היא איילונית כל ששהת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות
אף על פי שהביאה שתי שערות לאחר מיכן הרי היא כאיילונית לכל דבריה אילו הן
סימניה כל שאין לה דדין ושערה לקוי ומקשה בשעת בעילה ר׳ שמע׳ בן אלעז׳ אומ׳ כל
שקולה לקוי ואינה ניכרת בין איש ובין אשה רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ כל שאין לה
שיפולי מיעים כנשים:

יא [1] טומטום שקידש קידושיו קידושין נתקדש קידושיו קידושין חולץ וחולצין את
אשתו הא אם יש אחין אין חולץ ואין מייבם אבל מיבמין את אשתו ר׳ יהודה אומ׳ לא
חולץ ולא חולצין את אשתו ולא מייבמין את אשתו שמא יקרע והרי הוא סריס חמה:
[2] סרים חמה ואנדרגינס ואח מאם וגר ועבד משוחרר לא חולצין ולא מייבמין כיזה צד מתו
והניחו נשים ולהם אחין ובאו אחין ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו לא עשו כלום אם
בעלו פסלו מן הכהונה והיבין בקרבן מתו אחיו והניחו נשים ולהן אחים ובאו אחים ועשו
מאמר ונתנו גט או חלצו לא עשו ולא כלום אם בעלו פסלו מן הכהונה וחיבין בקרבן
פצוע דכא וכרות שפכה וסרים אדם וזקן או חולצין או מייבמין כאיזה צד מתו והניחו
נשים ולהן אחין ובאו אחין ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשוי אם בעלו
קנו ופטרו את הצרות ואסורין לקיים שנ׳ ל א י ב א פ צ ו ע מתו אחין והניחו נשים ולהם
אחים ובאו הן ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשוי אם בעלו קנו ופטרו את
הצרות ואסורין לקיים שנ׳ ל א י ב א פ צ ו ע ד כ א ו כ ר ו ת ש פ כ ה ב ק ה ל י״י: [3] וזה
וזה אינן זכאין בירושתה ר׳ אלעז׳ אומ׳ הראשון זכאי בירושתה: [4] האשה שהלך בעלה
למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך והורוה בית דין להינשא והלכה ונישאת אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט חייבת קרבן על כל ביאה וביאה דברי ר׳ אליעזר
וחכמ׳ אומ׳ קרבן אחד על הכל ומודים חכמ׳ לר׳ אליעזר שאם נישאת לחמשה בני אדם

2 י סס (ו׳ ה׳) (ט׳ ג׳); ג ט״פ, ט׳ | 4 י ט׳ ה׳ (ס׳ ג׳); ג סס, פ׳ | 6 י (ס׳ ד׳) | 12 סס ; 17 ג ט״ג פ״ג | 20 ג כ׳: | 26 דבכיס כ״ג ג׳ | 28 סס | 28 י י׳ ג׳ (כ׳ ה׳); ג כ״ג | י י׳ ג׳ ד׳ (י׳ ה׳ ג׳); ג כ״ה |

1 שואלים אותי ב ד | 1 שנפסלה ב ד | 3 אם נשתייר מן עטרה ולפנים אפילו ב ד | 7 דבר ב ד | 8 סימניו ב ד | 9 רתיחו׳ | 9 מחמיצין < ויש אומרין ב ד | 10 ששכבת זרעו דוחה ויש אומרים כל שאינו עושה כיפה ב ד | 10 שטובל ב ד | 12 איש לאשה ב ד | 13 שתי שערות < ב ד | 13 דבר ב ד | 14 רשב״ן אלעזר עד אשה, אחר „כנשים״ שורה 16 ב ד | 15 בין אשה בין איש | 17/18 לאשתו ב ד | 18 יש שם ב ד | 18 ר׳ יוסי [יוסה ב] בר׳ [בי ר׳ ב] יהודה ב ד | 19 לאשתו ב ד | 19 אשתו < לא ייבם ב ד | 19 והרי הוא] ונמצא ב וימצא ד | 20 סרים חמה < ב | 21 אם < ב ד | 22 אחים] הם ב ד | 23 ולא < ב ד | 26 מן ואסורין, עד פצוע < ב ד | 28 וכרות . . ה׳] וגו׳ | 29 אינו ב ד |

שחייבת קרבן לכל אחד ואחד ר׳ שמעון אומ׳ אם עשה בית דין הוראתו כזדון האיש באשה
אם נישאת על פי עצמה כשגגת האיש באשה: [5] האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו
ואמרו לה מת בעליך והלכה ונישאת על פי עצמה והלך בעלה למדינת הים ובאו
ואמרו לה מת בעלך והלכה ונישאת על פי עצמה והלך בעלה למדינת הים והרי כולם
ממשמשין ובאין הרי זו יוצאת מכולם ומותרת לחזור לראשון ביאתה או חליצתה מאחין
של ראשון פוטרת את צרותיה מן השיני ומן השלישי אין פוטרת את צרותיה אם בא
עליה לשום אישות לאחר מיתת הראשון ביאתה או חליצתה של אחת מהן מאחיו השיני
פוטרת את צרותיה מן השלישי ומן הרביעי אין פוטרת את צרותיה: [6] האשה שהלך בעלה
ובנה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בניך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה ואחר כך אמרו
לה חילוף היו הדברים לא שהיתה ראויה להתייבם אלא להינשא כל ולדות שילדו הרי
אילו ממזרים אמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בניך ונישאת ואחר כך אמרו לה חילוף
היו הדברים לא שהיתה ראויה להתנשא אלא להתייבם כל ולדות שילדה בחיי יבמה
ממזרים דברי ר׳ מאיר שאמ׳ משום ר׳ עקיבא וחכ׳ אומ׳ אין ממזר ביבמה אמרו לה מת
בעליך ונישאת ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת הרי זו יוצאת בגט כל וולדות שילדה
בחיי בעלה ממזרים לאחר מיתת בעלה כשרים אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואחר כך
אמרו לה קיים היה ומת הרי זו יוצאה בגט ובחליצה כל וולדות שילדה בחיי בעלה ממזרים
לאחר מיתת בעלה כשרים אמרו לה מת יבמיך ונישאת ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת
הרי זו יוצאה בגט כל ולדות שילדה בחיי יבמה ממזרים דברי ר׳ מאיר שא׳ משום ר׳
עקיבא וחכ׳ אומ׳ אין ממזר ביבמה אמרו לה בתך מתה תחילה ואחר כך מת אחיך ועמד
ליבם את צרתה ואחר כך אמרו לו חילוף היו הדברים לא שהיתה ראויה לְהִינַּשֵׂא אלא:
לְהִתְיַבֵּם כל וולדות שילדו הרי הם ממזרים אמרו לו אחיך מת תחילה ואחר כך מתה בתך
והלכה צרתה ונישאת לאחר ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים לא שהיתה ראויה להתייבם
אלא להינשא כל ולדות שילדה בחיי יבמה ממזרות דברי ר׳ מאיר שאמ׳ משום ר׳ עקיב׳
וחכ׳ אומ׳ אין ממזר ביבמה: [8] חרש שנחלץ וחרשת שחלצה והחולצת מן השוטה וכן השוטה
שחלצה והחולצת מן הקטן תצא ושלשה עשר בה דברי ר׳ מאיר שאמר משום ר׳ עקיבא
וחכ׳ אומ׳ אין ממזר ביבמה: [9] מי שהלכה אשתו למדינת הים אמרו לו מתה אשתך ונשא
את אחותה ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה הרי זה יקיים הולד הראשון ממזר והאחרון
אינו ממזר אמרו לו מתה אשתך והלך ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים ובאו ואמרו
לו מתה אשתך ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים ובאו ואמרו לו מתה אשתך ונשא

2 י סס (ג׳ ד׳); ג פ״ז | 8 סס | 24 ט׳ לעיל תכומות 25_{16}; י (י״ד ה׳); ג ק״ג | י י״ה ה׳ (י׳ ו׳); ג כ״ד |

1 הוראתן ב ד | 2 אם < ב ד | 2 שהלכה היא ובעלה באתה ב ד | 4 ואמרה מת בעלי נשאת על פי עצמה הלכה לה למדינת הים [הים < ב] ב ד < באה ואמרה מת בעלי נשאת על פי עצמה ב ד | 5 משמשין ב ד | 5 הרי זו < ב ד | 5 תצא ב ד | 5 לחזור < | 7 עליה < שני ב ד | 7 של אחת מהן < ב ד | 7 של שני ב ד | 11 להנשא ב ד | 14 שילדה ב ד | 14 יוצא ב | 15 בעלה < הרי אלו | 17 ומת < לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם ב ד | 19 ממזרין ב ד | 19 מן אמרו לו [לה א], עד ביבמה שורה 26 אחר נשיו 254_{2} ב ד | 20/21 אלא להנשא < ד (וב א כתב הסופר אחר אלא שתי נקודות כמו שנדפס אפשר שנשמט תיבה מן הכתב יד אשר לפניו ועוד כתב למעלה מן תיבת להתיבם „ב״ ולמעלה מן להנשא, „א״ אבל הוא טעות כי רצה להסמין חלוף התיבות שורה 22/23 ושגה ברואה) | 21 הם] אלו ב ד | 21 אחיך < ב | 22/23 להתיבם אלא להנשא א (ע׳ 20/21) | 23 הרי אלו ממזרים ב ד | 24 ממזרין ב ד | 25 תצא < היא ב ד | 25 עשר < דבר ב ד | 26 ממזרים ב ד | 26 באו ואמרו לו | 28 ממזר < ר׳ יוסי [יוסה ב] אומר כל שפוסל על ידי עצמו וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו ב ד | 28 הלך < ב ד | 28 והלכה < | 28 ובאו < ב ד | 29 לו] לה א |

1 את אחותה והלכה לה למדינת הים והרי כולם ממשמשות ובאות אשתו ראשונה פוטרת את צרותיה
והשאר כולן אינן נשיו אם בא על השנייה לשום אישות לאחר מיתת הראשונה אשתו שניה
פוטרת את צרותיה והשאר כולן אינן נשיו בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת
חולצת ולא מתייבמת ביאת בן תשע ויום אחד כמאמר בגדול ר׳ שמעון אומ׳ או
5 חולצת או מתייבמת שאם ביאתו ביאה תתייבם שאשתו של שיני אין ביאתו ביאה תתייבם
שאשתו של ראשון בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל על ידי אחין בדבר אחד והם
פוסלין על ידיו בארבע דברים הוא פוסל על ידי אחין בביאה והן פוסלין על ידיו בביאה
ובגט ובמאמר ובחליצה וכשם שהוא אין פוסל על יד אחין בגט ובמאמר ובחליצה כך הן
לא יפסלו זה על ידי זה בגט ובמאמר ובחליצה כיצד שני אחים בני תשע שנים ויום
10 אחד בא זה ועשה מאמר בא זה ונתן גט בא זה וחלץ לא עשה
כלום ר׳ מאיר אומ׳ חולצת מן הקטן נפסלה מזה ומזה בָא זה ובעל בא זה ובעל נפסלה משניהם
ר׳ שמעון אומ׳ הראשון יקיים והשיני יוציא שביאת הראשון ביאה וביאת השיני אינה
ביאה ואין כיאה אחר ביאה אין ביאת הראשון ביאה ואין ביאת השיני ביאה: [10] בן תשע
שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואחר כך בא על צרתה פוסל על ידי עצמו ר׳ שמע׳ אומ׳
15 לא פסל שביאתו על הראשנה ביאה ואין ביאתו על השנייה ביאה במה דברים אמורים
בביאת בן תשע שנים ויום אחד אבל חרש ושוטה שבעלו קנו ופטרו את הצרות שוטה
וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום זה הכלל כל ביאה שצריכה
דעת הרי זו ביאה ושאינה צריכה דעת הרי זו אינה ביאה:

יב [1] ר׳ יהודה אומ׳ באנוסת אביו ובמפותת אביו שנ׳ לא יקח איש את אשת
20 אביו ולא יגלה כנף אביו ואומ׳ ערות אשת אביך לא תגלה ערות אביך
הוא ואומ׳ ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו נתנו עניין לו:
[2] הגיורת שנתגיירו בניה עמה היתה הורתן ולידתן שלא בקדושה לא חולצין ולא מייבמין
ואין חייבין משום אשת אח היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה או חולצין או מייבמין
אבל חייבין משום אשת אח היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הִיא כבת ישראל לכל דבר:
25 [3] חמש נשים שנתערבו וַלדותיהן הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו מקצתן אחין ומקצתן
אין אחין אחין חולצין ושאין אחים מיבמין מקצתן כהנים ומקצתן אינן כהנים כהנים חולצין ושאינן
כהנים מיבמין מקצתן אחים ומקצתן כהנים חולצין ולא מיבמין ספק שהיא אמו וספק שהיא
בתו וספק שה׳א אחותו חולצין ולא מיבמין זה הכלל כל הספיקות ביבמה חולצין ולא מיבמין:
[4] כיצד חולץ אדם לאמו מספק אמו ואשה אחרת ולהן שני זכרים וחזרו וילדו שתי נקבות

13 י י״א ג׳ (י׳ ז׳ ח׳); ג ל״ו: | 16 ג ס״ט: | 19 י״א ר׳ (י״א א׳); ג ל״א | 19 דברים כ״ג א׳ | 20 ויקרא
י״ח ח׳ | 21 שם כ״ב י״ט | 22 י שם (י״א ב׳); ג שם | 25 י י״ב א׳ (י״א ג׳) ג ל״ה: | 29 ג ל״ט |

1 משמשות ב ד | 1 הראשונה אשתו ב ד | 3 נשיו > ואם בא על השנייה לשם אישות לאחר
מיתת הראשונה שניה אשתו פוטרת צרותיה והשאר כולן אין נשיו ב ד | 4 תשע > שנים ב ד |
5 שהיא אשתו ב ד | 5 שיני] ראשון ב ד | 6 ראשון] שני ב ד | 6 אחד > שבא על יבמתו ב ד |
6 הוא > ב ד | 6 והם] והאחין ב ד | 7 על ידו ב ד | 7 והן] והאחין ב ד | 8 במאמר בגט ב ד |
8 הן] האחין ב ד | 9 ידי זה > בביאה ב ד | 10 וחלץ > בא זה וחלץ ב ד | 12 יוציא > אם
ב ד | 12 אין ביאת השני ב ד | 13 שאין ב ד | 13 ואין] ואם | 13 אין ב ד | 14 וחזר ובא ב ד |
15 שאם ביאתו ב ד | 15 אין ב ד | 16 ושוטה > וקטן ב ד | 18 הרי זו] אינה ב ד | 18 אינה
> ב ד | 19 ש׳ > ערות אשת אביך לא תגלה וגומר [וגומר > ב] ב ד | 20 ולהלן הוא אומר ב ד |
20 אביך] אחיך א (ע׳ שורה 19) | 20 מן ערות אביך, עד 21 הוא > ב ד | 21 לא . . . ימיו] וגומר
ב ד | 21 נתנו עינין לו > ב ד ¦ 22 עמה > לא חולצין ולא מיבמין ב ד | 22 הורתן > שלא
בקדושה ב ד | 25 מן הגדילו, עד ומתו > ב | 26 האחין ב ד | 29 שתי נקבות שני זכרים ב ד |

1 בַּמַּחְבָא ועמדו שנים הראשונים זה לקח אמו של זה וזה לקח אמו של זה ומתו בלא וולד
זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמצא אדם זה חולץ לאמו מספק כיצד חולץ אדם
לאחותו מספק אמו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות בַּמַּחְבָא ונישאו לִשני אחים מאב אבל
לא מאם ומתו בלא ולד חולץ לשתיהן נמצא אדם זה חולץ לאחותו מספק: [5] כיזה צד
5 חולץ אדם לבתו מספק אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות בַּמַּחְבָא ונישאו לשני אחים
מאב אבל לא מאם ומתו בלא ולד חולץ לשתיהן נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק:
[6] כהנת שנתערב וולדה בולד שפחתה אין אוכלין במורם מקדשי קדשים שאין עבדי כהנים
אוכלין מהם אבל אוכלין במורם מקדשים קלין שכן עבדי כהנים אוכלין מהם שניהם יוצאין
לגורן ונוטלין חלק אחד שאין נותנין לעבד אלא אם כן היה רבו עימו ר׳ יוסי אומ׳ יכול
10 לומר לו אם ברשות רבי אני תן לי ברשות עצמי הגדילו
התערובות ושיחררו זה את זה אין אוכלין במורם מקדשים קלים שאין זרים אוכלין מהם ר׳
יהודה אומ׳ מוכר תרומה ולוקח בדמיה חולין שכל שאינו אוכל בקדשי אחרים אינו אוכל
בקדשי עצמו: [7] מי שלא ישהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונישאת וילדה ואין יודע אם
בחזקת הראשון הוא הרי הוא בנו של ראשון אם בחזקת השיני הוא הרי הוא בנו של שיני
15 ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון היכה את זה וחזר והיכה את זה קילל את זה
וחזר וקילל את זה פטור היכה שניהם כאחד וקילל שניהם כאחד חייב ר׳ יהודה אומ׳ המכה
את אביו ואת אחר כאחד והמקלל את אביו ואת אחר כאחד פטור היו לו אחין מן הראשון
ואחין מן השיני שלא מאותה האם הוא להן חולץ ולא טייבם הא אם יש שם אחים אין
חולץ והן לו אילו חולצין ואילו מייבמין: [8] האשה שיצא עליה שם רע כל ולדות כשרין
20 מפני שבחזקת הבעל ר׳ יהודה אומ׳ שניהם מבית אב אחד ושניהם ממשמר אחד נוטלין
חלק אחד: [9] מצות חליצה בשלשה ובלבד שיודעין להקרות ור׳ יהודה אומ׳ בחמשה אמ׳
ר׳ אלעזר בר׳ שמעון מעשה וחלצה לפני ר׳ ישמעאל ביחידי בלילה: [10] חלצה בסנדל
שניפחת ומקבל את רוב הרגל במנעול שנפרם וחופה את רוב הרגל בסנדל של שעם ובסנדל
של סיד במוק ובקב של קיטע ובסמיכות הרגלים ובאנפיליא של עור בין עומד ובין יושב ובין
25 מוטה החולצת מן הסומא חליצתה כשירה ניפחת ואין מקבל את רוב הרגל ניפרם ואין חופה
את רוב הרגל בסמיכות ידיים ובאנפיליא של בגד החולצת מן הקטן חליצתה פסולה: [11] אמר
ר׳ יהודה אילו ראה ר׳ אליעזר סנדל של עץ של עכשיו היה אומ׳ הרי הוא כסנדל לכל
דבר אמ׳ ר׳ יוסי מצאתי זקן אחד מנציבין נומתי לו בקיא היה לך בר׳ יהודה בן
בתירה א׳ לי הן ועל שולחנו היה תדיר נומתי לו ראיתו שחלץ מימך אמ׳ לי הן במנעל

7 י שם (י״א ה׳); ג שם | 13 י שם (י״א ז׳); ג ק״א | 19 י סוטה י״ז א׳ (א׳ ז׳); ג כ״ז | 21 י י״ב ב׳
(י״ב א׳); ג ק״א | 22 י י״ב ג׳ (י״ב ב׳); ג ק״א ק״ג | 26 י שם (י״ב א׳); ג ק״ב: |

1 במחבא] במחוה ב | 2 אדם חולץ ב | 3 אחרת > ולהן שתי נקבות חזרו ב ד | 3 וילדו
ב ד | 3 במחוה ב | 4 לשתיהן > וזה חולץ לשתיהן ב ד | 5 וניסו ב | 6 אבל לא] ולא | 8 מהם]
במורם מקדשי קדשים | 8 שעבדי ב ד | 10 רבי > כהן | 10 אני < ב | 12 מוכר > הוא את ב ד |
12 קדשי ב ד | 13 קדשי ב ד | 13 ידוע ב ד | 16 הרי זה פטור ב ד | 17 כאחת ב ד >
חייב ב פטור ד ¦ 17 כאחת ב ד | 17 פטור] חייב ב ד > היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני
הן לא [לא < ב] חולצין ולא מיבמין וכן הוא להן לא [לא < ב] חולץ ולא מיבם ב ד | 18 הא
אם יש שם אחים < ב ד | 19 כל < ב ד | 20 שהן בחזקת ב ד ¦ 20 שניהם > ממשמר אחד
ושניהם ב | 20 ממשמר אחד < ב ד | 21 לקרות ב ד | 22 שנפרם | 24 סיב ב ד | 24 (בא
כתב הסופר במוך ותקן על צד במוק) | 24 עור > החולצת מן הגדול ב ד | 25 בסנדל שנפחת ב ד |
25 במנעל שנפרם ב ד | 26 ובאנפליא < | 27 בסנדל ב ד | 27 של < | 27 אומר > עליו ב ד |
28 שמעון ב ד | 28 נמתי לו ב ד | 28 בר׳] ר׳ ב ד | 29 שולחני ב ד | 29 אמרתי לו ב ד |
29 כשהוא חלץ ב ד | 29 נם לי הן נמתי לו במה ראית ב ד |

או בסנדל אמ' לי וכי יש חולצין במנעל אמרתי מה ראה ר' מאיר לומר שחולצין במנעל
ר' יעקב אומר משמו מודה היה ר' מאיר שאין חולצין במנעל: [12] קטנה שחלצה תחלוץ
משתגדיל אם לא חלצה חליצתה פסולה דברי ר' אליע' וחכמ' אומ' אם לא חלצה חליצתה
כשירה הותרו לו רצועות מנעל וסנדל או ששמט את רוב הרגל חליצתה פסולה ואם רצה
להחזיר לא יחזיר חלצה ולא רקקה ולא קדאתה חליצתה פסולה ואם רצה להחזיר לא
יחזיר רקקה ולא קראתה ולא חלצה חליצתה פסולה אם רצה להחזיר לא יחזיר קראתה
ולא רקקה ולא חלצה לא עשה כלום ויכול להחזיר: [13] חליצה המוטעית כשירה
חלץ לה והוא מתכוין והיא אינה מתכוונת היא מתכוונת והוא אינו מתכוין פסולה
חליצה המעושית בבית דין של ישר' כשירה ובבית דין של גוים פסולה בגוים חובטין
אותו ואומרין לו עשה מה שר' פלוני אמ' לך: [14] חולצין לאשה אע"פ שאין מכירין אותה
ממאנין לאשה אף על פי שאין מכירין אותה האשה שאמרה חלצתי תביא ראיה לדבריה
מיאנתי תביא ראיה לדבריה: [15] בראשונה היו כותבין שטרי חליצה הקרבת פלוני לקדמנא
ושרת סיניה מעל ריגליהי דימינא ורקת קדמנא רוק דמיתחזי ואמרת ככה יעשה לאיש
אשר לא יבנה את בית אחיו ר' שמע' או' משום ר עקיבא חליצה מעכבת ואין
רקיקה מעכבת ר' שמעון בן אלעזר אומ' הוא לא רצה להקים לאחיו שם ביש' יבוא ויטול
לו שם תחת השם ונקרא שמו בישר' בית חלוץ הנעל מצוה בדיינים ולא
מצוה בתלמידים ר' יהודה אומ' מצוה על כל העומדים לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל אמ'
ר' יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון ואמ' לנו ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ
הנעל:

יג, [1] בראשונה היו כותבין שטרי מיאונין לא שפיא ליה ולא רעיא ליה ולית היא
צביא לאיתנסבא ליה בית הילל אומ' בבית דין ושלא בבית דין ובלבד שיהו שלשה ר' יוסי
בר' יהודה ור' אלע' בר' שמעון אומ' אפילו בפני שנים כיצד מיאון אי איפשי בפלוני בעלי
אי איפשי בקידושין שקידשוני אימה או אחי אפילו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי
שנתקדשה לו ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי אין מיאון גדול מזה ר' יהודה אומ' אפילו
נכנסה ליטול חפץ מן חנווני ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי אין מיאון גדול מזה יותר על
כן אמר ר' יהודה אפילו אורחין מסובין בפניו ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון
גדול מזה: [2] קטנה שקידשה את עצמה או שהשיאה את עצמה בחיי אביה אין
קידושיה קידושין ואין נישואיה נישואין: [3] הממאנת באיש אין לה כתובה נתן לה גט
יש לה כתובה ר' אליעזר אומ' אין מעשה קטנה כלום ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה
ידיה ולא בהפר נדריה ואינה אשתו לכל דבר בלבד שצריכה הימנו מיאון ר' יהושע אומ'

2 י י"ב ד' (י"ב ג'); ג ק"ד | 7 י י"ג א' (י"ב ו'); ג ק"ו, ק"ה: | 10 ג סס | 14 י סס, מ"ק פ"ג א' (ג' ג');
ג סס ל"ט, ק"י | 13 דברים כ"ה ט' | 16 סס, סס ו' | 20 י"ג ב' (י"ג א'), מ"ק סס; ג ק"ז: ק"ח |
28 י י"ג ג' (י"ג ב'); ג סס |

1 גם לי ב ד | 1 יש < ב ד | 1 אמרתי < לו אם כן ב ד | 4 נשמטו] הותרו ב ד |
4 שנשמט ב ד | 4 את < ב ד | 5 קראת ב קראה ד | 5 פסולה] כשרה ב ד | 5 לחזור בו [לו ד]
ב ד | 6 אם רצה להחזיר לא יחזיר < ב ד | 6 אבל לא ב ד | 7 לחזור ב ד | 8 מתכוין <
חליצה ב ד | 12 קרבת ב ד | 12 פלוני < ב ד | 13 מרגליה ב ד | 13 דמתחזה | 15 הוא לא]
הואיל ב ד | 17 בתלמיד ב ד | 18 פעם אחת] מעשה ב ד | 21 להתנסבא ב | 22 כיצד < מצות
ב ד | 22 מיאון < אומרה ב ד | 23 אימא ב ד | 24 לו < ב ד | 25 ואמרה < לפניו ב בפניו
ד | 25 בעלי < זה ב ד | 26 בפניו < ב ד | 26 ואמרה < בפניהם ב ד | 26 לך < ב ד |
27 והשיאה ב ד | 30 נדריה אין יורשה ואין מטמא לה ב ד | 30 כאשתו ב ד | 30 בלבד] אלא ב ד |
30 שצריכה] שיוצאה ב ד |

זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה והרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה
הימנו במיאון: [4] אמר ר' ישמעאל חזרתי על כל מידות חכמ' ולא מצאתי אדם שמידתו
שוה בקטנה חוץ מר' אליע' ורואה אני את דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע שר' אליעזר
השוה את מידותו ור' יהושע חלק: [5] הממאנת באיש והחזירה אליו ומת או חולצת או
מתייבמת גירשה והחזירה אליו ומת או חולצת או מתייבמת ר' אלעזר או' חולצת ולא
מתייבמת מפני שנאסרה עליו שעה אחת מודים חכמ' לר' אליעזר בקטנה שהשיאה אביה
וגירשה והחזירה אליו ומת שחולצת ולא מתייבמת מפני שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה
חזרה גמורה במה דברים אמורין בזמן שגירשה קטנה והחזירה קטנה אבל גרשה קטנה והחזירה
גדולה או שגירשה קטנה והחזירה קטנה וגדלה תחתיו ומת או חולצת או מתייבמת ר' אלעזר
אומ' חולצת ולא מתייבמת מפני שנאסרה עליו שעה אחת זה הכלל גט אחר המיאון אסור
לחזור לו מיאון אחר הגט מותרת לחזור לו רבן שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל בנו של
ר' יוחנן בן ברוקה ור' יהושע בן קרחא אומ' בין כך ובין כך הואיל ויצאת הימנו בגט
אסורה לחזור לו מעשה באחד שנשא את היתומה וגירשה והחזירה אליו ומיאנה בו ונישאת
לאחר ומת ובאו ושאלו את ר' יהודה בן בבא מה הוא שתהזיר לראשון אמר להן
הואיל ויצאת הימנו בגט אסורה לחזור לו: [6] רבן גמליאל אומ' אם מיאנה מיאינה אם
לאו ימתין עד שתגדיל ויכנוס ותצא הלזו משום אחות אשה שני אחין נשואין שתי
יתומות אחת קטנה ואחת חרשת מת בעלה של קטנה חרשת יוצאת בגט וקטנה תמתין
עד שתגדיל ותחלוץ מת בעלה של חרשת קטנה יוצאת בגט וחרשת אסורה לעולם
אם בא עליה יוצאת בגט והותרה: [7] מי שהיה נשאוי שתי יתומות קטנות ומת ובא
יבם על הראשונה וחזר ובא על השנייה או שבא אחיו על השנייה נאסרו שתיהן
עליו וכן שתי חרשות קטנה וחרשת בא יבם על הקטנה חזר ובא על חרשת או שבא
אחיו על חרשת נאסרו שתיהן עליו חרשת יוצאה בגט ופיקחת יוצאה בגט וחלצה גדולה
וקטנה בא יבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה נאסרו שתיהן
עליו קטנה יוצאת בגט גדולה יוצאת בגט ובחליצה ר' אליעזר אומ' בכולם מלמדין את
הקטנה שתמאן בו יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי בין שאומ' בעלתי ובין
שאומ' לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר שלשים יום מבקשין הימנו שיחלוץ לה
היא אומרת נבעלתי והוא אומ' לא בעלתי הרי זו יוצאה בגט הוא אומ' בעלתי והיא אומ'
לא נבעלתי אף על פי שחוזר ואומר לא בעלתי הרי זה יוציא בגט ובחליצה ר' יהודה אומ'
נדרה שלא תתיבם אפילו בחיי בעלה מבקשין הימנו שיחלץ לה כיזה צד מוציא ברמיזה
רומז ונותן לה גיטה פיקחת לפיקח ולו אח פיקח פיקחת לחרש ולו אח פיקח או חולץ
או מייבם פיקחת לפיקח ולו אח חרש כונס ואינו מוציא לעולם פיקחת לחרש ולו אח חרש
חרשת לפיקח ולו אח חרשת לפיקח ולו אח פיקח חרשת לפיקח ולו אח חרש חרשת
לחרש ולו אח פיקח חרשת לחרש ולו אח חרש כונס אם רצה לקיים יקיים אם רצה

2 סס | 4 י י"ג ד' (י"ג ו'); ג ק"ח | 15 ג ק"ט | 16 י סס (י"ג ז'); ג קי"ח | 19 י סס; ג סס, קי"ג |
29 י"ד ג' (י"ד א'); ג קי"ג |

1 ובהפרת ב ד | 1 נדריה < ויורשה ומטמא לה ב ד | 1 ובלבד שתצא ב ד | 4 מדתו ב ד | 5 אליו]
לו ב ד | 5 ומת < | 7 עליו ב ד | 7 מתיבמת < הואיל ונאסרה עליו שעה ב ד < אחת ב |
9 אליעזר ב ד | 10 אסורה ב ד | 13 באחת שנשאת יתומה ב ד | 15 רשב"ג ב ד | 16 תמתין עד
שתגדיל ותחלוץ ותצא | 17 אחת. . ואחת < ב ד | 20 או שבא אחיו על השנייה < | 22 בגט <
קטנה יוצאה בגט וחליצה < תמתין עד שתגדיל ושתחלוץ ב < פקחת וחרשת בא יבם על פקחת
וחזר ובא על חרשת או שבא אחיו על חרשת נאסרו שתיהן עליו חרשת יוצאה בגט ב ד | 27/28 מן
הוא, עד בגט < ב | 28 ובחליצה < ב ד | 29 שתחלץ | 32 חרשת לפקח ולו אח < ב ד |
33 רצה אם להוציא יוציא אם רצה לקיים יקיים ב ד |

1 להוציא יוצי‍א: [8] שני אחין חרשין נשואין שתי אחיות פיקחות או שתי אחיות חרשות או
שתי אחיות אחת פיקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואין לשני אחין פיקחין
או לשני אחין חרשין או לשני אחין אחד פיקח ואחד חרש שני אחין פיקחין נשואין שתי
אחיות אחת פיקחת ואחת חרשת חרשת לפיקח ופיקחת לחרש אין כאן לחליצה וליבום אלא
5 אשתו עמו הלזו ותצא משום אחות אשה אם היו נכריות יכניסו אם רצה לקיים יקיים ואם
רצה להוציא יוציא:

יד [1] האשה שאמרה גירשני בעלי וחלץ לי יבמי ונתיבמתי ליבמי ומת הרי זו אינה
נאמנת כל אילו שאינן נאמנות להעידה אף היא אינה נאמנת להעידן עד אומ' מת ועד
אומ' לא מת אשה אומרת מת ואשה אומ' לא מת הרי זו לא תינשא ר' מנחם בר' יוסי
10 אומ' תינשא עד אומ' מת ונישאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא אבל כתחילה
עד אומ' מת ועד אומ' לא מת אשה אומ' מת ואשה אומרת לא מת אף על פי שנישאת
תצא אחת אומרת מת ושתים אומרות לא מת הרי שתי נשים כאיש אחד ר' נחמיה אומ'
כל מקום שהכשירו חכמ' עדות האשה כאיש אם לאו הולכין אחר הדיעות שתי נשים
באשה אחת כשני עדים לאיש אחד שנים אומ' מת ומאה אומ' לא מת הרי מאה
15 כשני עדים: [2] קידש אחת מחמש נשים ואין יודע איזו קידש וכל אחת ואחת אומרת
אותי קידש לקח מקח מחמשה בני אדם ואין ידוע מאיזה מהן לקח וכל אחד ואחד
אומ' ממני לקח אמ' ר' שמע' בן אלע' לא נחלקו ר' טרפון ור' עקיבא על שקידש אחת
מחמש נשים ואין יודע איזו קידש וכל אחת ואחת אומרת אותי קידש שמניח כתובה ביניהם
ומסתלק וְעַל שֶׁלָּקַח מֶקַח מחמשה ואין ידוע מאיזה לקח כל אחד ואחד אומ' ממני לקח
20 שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק על מה נחלקו על שגזל מודה ר' טרפון באומ' לשנים
גזלתי את אחד מכם מנה ואין ידוע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואינו
יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו: [3] האשה שהלך בעלה למדינת
הים ובאו ואמרו לה מת בעליך והיה לו אח כַּאן ויבמה ומת ואחר כך בא בעלה אסור בה
ומותר בצרתה אסור בה ומותר באשת אחיו האשה שהלכה היא ובַעלה למדינת הים ובאתה
25 ואמרה מת בעלי והיה כן זקן במדינה ומת הרי זו אינה נאמנת האשה שהלכה היא ובעלה
למדינת הים ובאתה ואמרה מת בעלי היא מותרת וצרתה אסורה ר' אלע' אומ' הואיל
והותרה היא הותרה צרתה נתייבמו מתו יבמים אסורות להינשא ר' אליע' אומ' הואיל והותרו
ליבמין הותרו לכל אדם שתי נשים לזו עדים ובנים לזו אין עדים ובנים שתיהן מותרות:
[4] נפל לבאר אֲרָיוֹת אין מעידין עליו לכבשן האש מעידין עליו ניצלב אין מעידין עליו
30 נתגייד מעידין עליו ר' שמעון בן אלעז' אומ' יכול הוא להיכוות ולהחיות נפל לבור מליאה
נחשים ועקרבים מעידין עליו ר' יהודה בן פתירא אומ' שמא חבר הוא נפל ליורה של יין

1 י סס (י"ד ג') | 7 י ע"ו ה'; ג קי"ח | 8 ג ב"מ ל"ז | 10 י י"ד ד' (ע"ו ד' ו'); ג פ"ח | 15 י ע"ו ה' (ע"ו ט'); ג קי"ח: | 22 י ע"ו ב' (ע"ז ז'); ג קי"ח, קי"ט, ק"כ | 29 י ע"ו ג' ד' (ע"ז ה' ג'); ג סס |

2 נשואות ב ד | 3 וכן שני ב ד | 3 פקחין] אחד פקח ואחד חרש ב ד | 4 פקחת לפקח וחרשת לחרש ב ד | 4 לא חליצה ולא יבום ב ד | 5 תצא ב ד | 5/6 אם רצה להוציאה יוציא אם רצה לקיים יקיים | 10 תינשא < ב ד | 10 מת < ועד אומר לא מת ב ד | 10 בתחלה | 13 כאיש < אחד ב ד | 13 אם לאו] הכל הולכין | 14 לאשה ב ד | 15 ידוע ב ד | 18 ידוע ב ד | 18 וכל אחת . . . קידש < ב ד | 18 דמי כתובה ב ד | 19 ומסתלק < על מה נחלקו על שבעל ב ד | 19 ועל] ולא נחלקו על ב ד | 19 איזה מהן לקח ב ד | 19 כל אחד . . . לקח < ב ד | 21 לין] אצלי ב ד | 23 כאן < ב ד | 24 מן האשה, עד 25 נאמנת < | 24 ובאה ב | 26 ובאה ב ד | 26 ליעזר ב אליעזר ד | 26 מן הואיל, עד 27 אומר < | 29 לבור ב ד | 29 לתוך כבשן ב ד | 29 מן נצלב, עד 30 עליו < | 30 ליכוות ולחיות | 30 שמלא ב ד | 31 בתירה ב ד | 31 אומר < חוששין ב ד | 31/1 של שמן ושל יין |

1 ושל שמן מעידין עליו ר' אחא אומ' של שמן מעידין עליו של יין אין מעידין עליו ר'
אלעזר בן מהבאי אומ' מעידין על השומא עַבַר פלוני נתרז פלוני אין פלוני בעולם אין
הימנו כלום תינשא אשתו אין מעידין עליו: [5] נפל למים בין שיש להם סוף ובין שאין
להם סוף אשתו אסורה דברי ר' מאיר וחכ' אומ' מים שיש להם סוף אשתו מותרת ושאין
5 להם סוף אשתו אסורה אמ' ר' עקיבא כשהייתי בא בים ראיתי ספינה שטבעה בים והייתי
מצטער על תלמיד חכם שהיה בתוכה וכשבאתי למדינת קפוטקיא ראיתיו שיושב לפני ושואל
הלכה נומתי לו בני האיך עליתה מן הים נימה לי טרדני גל לחבירו וחבירו לחבירו עד
שהיגעתי ליבשה אמרתי כמה גדולים דברי חכמ' שהיו אומ' מים שיש להם סוף אשתו
מותרת ושאין להם סוף אשתו אסורה: [6] אמר ר' מעשה בשנים שהיו מכמרין
10 מכמרות בירדן נכנס אחד למחילה של דגים וראה חבירו עליו כדי שתצא נפשו ובא וסח
בתוך ביתו בשחרית כיון שזרחה חמה היכר פתחה של מערה ובא ומצא הספד קשור בתוך
ביתו אמר ר' מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אמרו לו
אין מזכירין מעשה ניסים: [7] אפילו שמע קול מן המקוננות שמזכרתו בין המתים אין לך
עדות גדולה מזו שמע מבית דין של ישר' פלוני ופלוני מת או נהרג תינשא אשתו
15 מקוראנטריסין של מלכות פלוני ופלוני מת או נהרג לא תינשא אשתו וּמַשִּׂיאִין על בת
קול מעשה שעמד אחד על ראש ההר ואמ' איש פלוני בן איש פלוני נשכו נחש והרי
הוא מת הלכו ומצאוהו שתפחו פניו והשיאו את אשתו ובגוי אם היה מתכוין להעד אין
עדותו עדות אבא יודן איש צידן אומ' מעשה בגוי וישראל שהיו מהלכין בדרך אמ' אותו
הגוי חבל על ישר' אחד שמת כאן והספדתיו והקברתיו ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את
20 אשתו אמ' רבן שמע בן גמליאל מעשה בקולור של בני אדם שהלכו לאנטוכיא ובחזירתן
אמ' לא נהרג ממנו אלא פלוני יהודי ובא מעשה לפני חכמ' והשיאו את אשתו: [8] שוב
מעשה בששים בני אדם שירדו לכרקום ביתר ולא עלה מהם אחד ובא מעשה לפני
חכמ' והשיאו את נשיהם אין מעידין עליו עד שיהא מזכירים שמו ושם אביו אבל אמרו
אחד יצא מעיר פלונית מפשפשין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תינשא אשתו:
25 [9] מעשה בשנים שֶׁהיו רצין אחר הַגַּיִים נתלה אחד מהם בזית ופשחו ורדף אחר הַגַּיִים וחזר
ואמר לו חבירו יישר כחך אריה אמר לו מנין אתה מכיר בי שאני אריה אני הוא יוחנן
בן יונתן אריא דמכפר שחדא לאחר שלשה ימים חלה ומת ובא מעשה לפני חכמים
והשיאו את אשתו: [10] אין בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה ר' טרפון ור' עקיבא
אומ' בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה מעשה באחד שבא לפני ר' טרפון להעד
30 על אשה שתינשא אמ' לו בני האיך אתה יודע לאשה זו עדות אמר לו עמנו היה

4 י סס (ע"ז ד'); ג קכ"ט | 10 י סס ג קכ"ב | 28 י סס; ג סס |

1 ר' < ב ד | 2 סומא ד | 2 מת פלוני ב ד | 2 עבר] אבד ב ד | 2 נתרז] נהרג | 4 אשתו מותרת] מותרת ב | 4 מים שאין ב ד | 5 אסורה < שמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה ב ד | 6 תלמידי חכמים ב ת"ח ד | 6 שבתוכה ב ז' | 6 למזיגת] למדינת | 6 יושב ושואל לפני ב ד | 7 בהלכה ב ד | 7 נמתי ב ד | 7 נם לי ב ד | 9 מים שאין ב ד | 10 מכמרראות ב | 10 אחד < מהם ב ד | 10 ושח ב | 11 בית ב ד | 11 לשחרית זרחה חמה ב ד | 12 לבור ב ד | 13 קול מקוננות ב ד | 13 לך < ב ד | 14 בית דין ב ד | 14 ישראל שהיו אומרים ב ד | 14 פלוני בן פלוני ב ד | 14 אשתו < שמע | 15 עד אשתו < ב | 15 בקונטרוסין | 15 מלכים ב ד < שהיו אומר | 15 פלוני בן פלוני | 15 על] ע"פ | 16 בן פלוני ב ד | 16/17 נחש ומת ב ד | 17 פניו] עיניו | 19 הוי וחבל ב ד | 19 וקברתיו ב ד | 20 בקילר ב ד | 21 נהרג ממני איש פלוני | 22 לכרכום | 23 אביו < שמו ושם עירו ב ד | 23 אמר ב ד | 24 פלוני ב ד | 25 הגיים] הכותים | 25 הגיים] הכותים | 26 אני הוא] כך אני נקרא בעירי ב ד | 27 שחרא ב ד | 27 ובא . . . חכמים < ב ד | 28 לעידי ב ד | 29 לעידי ב ד | 30 לאשה ב ד | 30 לו עמנו] לו ר' עמנו ב ד |

1 בשיירא ונפל עלינו גייס וניתלה הוא בייחור של תאינה ופשחו והחזיר הגייס לאחוריו אמרתי
לו משבחנך אני ארי א' לי יפה כיונתה לשמי כך אני נקרא בעירי יוחנן בן יונתן אריֵה
דמכפר שחדא אמ' לו ר' טרפון יפה אמרת בני יונתן בן יוחנן אריה דמן כפר שחרא
אמ' לו לאו רבי לאו אלא יוחנן בן יונתן אריֵה דמן כפר שחרא אמ' לו ר' טרפון והלא
5 כך אמרת בני יונתן בן יוחנן דמכפר שחרא אריה אמ' לו לאו רבי לאו אלא יוחנן בן
יונתן אריה דמן כפר שחרא בדק ר' טרפון עדותו שלשה פעמים ונמצאת מכוונת והשיא
את האשה על פיו מיכאן ואילך הנהיגו שיהו בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה אמ' ר'
עקיבא לכשתהא פונדקית תהא נאמנת:

10 סליק פירקא וסליק מסכתא דיבמות.

כתובות.

15 **א** [1] מפני מה אמרו בתולה נישאת ליום הרביעי שאם היה לו טענת בתולים היה
משכים לבית דין אם כן תינשא לאחר שבת אלא מפני שמתקין צורכיו כל ימות השבת **א**
התקינו שיהא נושא אותה ברביעי מן הסכנה ואילך נהגו לעשות ליום השליישי ולא מיחו
בירם חכמ' אם רצה לעשות ביום השיני אין שומעין לו אם מחמת האונס הרי זה מותר
מפרישין את החתן מן הכלה בלילי שבת תחילה מפני שעושה בה חבורה מפני מה אמרו
20 אלמנה ליום החמישי שאם נושא אותה כאחד מכל ימות השבת מניחה והולך למלאכתו
התקינו שיהא נושא אותה בחמישי חמישי ערב שבת ושבת שלשה ימי בטילה נמצא שמח
עימה שלשה ימים: [2] הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתה
מאתים איזהו קטן ואיזו היא קטנה משום ר' יהודה בן אגרא אמרו קטן פחות מבן
תשע שנים ויום אחד וקטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד הנושא ונותן בכהונה
25 והנותן כהתקנה שהתקינו בית דין בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל נותן ארבע מאות זוז:
[3] פיקח שנשא חרשת או שוטה כתובתה מאתים מפני שרצה לזוק לה נכסים חרש ושוטה
שנשאו פיקחת אף על פי שחזר חרש ונתפקח שוטה ונשתפה אין להם כתובה רצו לקיים
נותן כתובה מנה גוי ועבד הבא על בת ישראל אף על פי שחזר הגוי ונתגייר עבד ונשתחרר
אין להן כתובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה ישראל הבא על השפחה ועל נכרית ואף על
30 פי שחזרה שפחה ונשתחררה נוכרית ונתגיירה אין להן כתובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה
בוגרת ואיילונית כתובתן מאתיים נשאה בחזקת שהיא כשירה ונמצאת זו איילונית אין להן

16 כ"ד ד' (ה' ה'); ג י' | 20 י ברכות ה' ג' (ג' ו'); 23 י כ"ה ג' (ה' ג'); י"א | 27 י סס (ה' ג')
ג יבמות קי"ג |

1 ונפלו עלינו כותים ב ד | 1 והחזיר את הכותים | 2 משבחך | 2 אריא | 2 יפה > אמרת ב ד |
3 שחרא ב ד | 3 ר' טרפון < ב ד | 3 יפה אמרת בני] לאו רבי | 4 אמר, עד לאו > ב ד |
4 מן אמר, עד 6 שחרא < ב ד | 6 לעדותו ב ד | 7 אמר להם ב ד | 10 חסלת מסכתא ב |
15 ניסית ב | 15 לו] לה | 16 באחד בשבת | 16 שמתקן | 17 נהגו] התקינו ב ד | 17 שיהא נושא
בשלישי [בחמישי ב] ב ד | 18 אם < ב ד | 18 לישא בשני ב ד | 18 הרי זה < ב | 18 מותר
< מפני מה ב ד | 19 שהוא עושה חבורה ב ד | 21 בחמישי > שיהא בטל שלשה ימים ב ד |
21 חמישי > בשבת ב ד | 22 הבא ב ד | 22 הבא ב ד | 23 מאחר < ב ד | 23 משום ר' יהודה
בן אגרא אמרו [אמר ד] איזהו קטן ואיזו היא קטנה ב ד | 25 כהתקנה] בה תקנה | 26 לזוק לה]
להחזיק להם ב ד | 31 זו < ב ד | 31 אין לה ב ד |

1 כתובה רצו לקיים נותן כתובה מנה החרשת והשוטה בוגרת ומוכת עץ אין להן טענת
בתולים סומא ואיילונית יש להן טענת בתולים סומכוס אומ' משום ר' מאיר סומא אין לה
טענת בתולים: [4] א' ר' יהודה ביהודה בראשונה היו מייחדין את החתן ואת הכלה שעה
אחת כדי שיהא לבו גס בה ובגליל לא נהגו כן ביהודה היו מפשפשין את החתן ואת
5 הכלה שעה אחת קודם שיכנס לחופה ובגליל לא נהגו כן ביהודה היו מעמידין שני שושבינין
אחד משל בית חתן ואחד משל בית כלה אף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנישואין
ובגליל לא נהגו כן ביהודה היו שני שושבינין ישינים מקום שחתן וכלה ישינין ובגליל לא
נהגו כן כל שאינו נוהג כמנהג הזה אין יכול לטעון טענת בתולים כנסה הראשון לשום
נישואין אף על פי שלא נסתרה אם יש עדים שנתייחדה עמו כדי בעילה אין השיני יכול
10 לטעון טענת בתולים לפיכך אין כתובתה עליו אלא מנה טענת בתולים כל שלשים יום
דברי ר' מאיר ר' יוסי אומ' נסתרה מיד לא נסתרה אפילו לאחר שלשים יום: [5] המוציא שם
רע ונמצאו עדיו זוממין לוקה ונותן ארבע מאות זוז והזוממין מקדימין לבית הסקילה אם
היתה יתומה לוקה ונותן ארבע מאות זוז וכתובתה קיימת והזוממין מקדימין לבית הסקילה
לא אמר לעדים שיעודו אלא הם באו מאיליהן והעידו הוא לוקה ואין נותן ארבע מאות
15 זוז והזוממין מקדימין לבית הסקילה זינתה כשהיא נערה משבגרה יצאה עליה שם רע הוא
אינו לוקה ואינו נותן ארבע מאות זוז היא וזוממיה מקדימין לבית הסקילה: [6] היתה מעוברת
מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אומ' נאמנת שהעדות
שהאשה כשירה לה ור' יהושע אומ' אינה נאמנת אמ' להן ר' יהושע אי אתם מודים
בשבויה שיש לה עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני שאינה נאמנת אמרו לו לא אם
20 אמרת בשבויה שיש לה עדים תאמר בזו שאין לה עדים אמ' להן מה עדות גדולה מזו
שהרי כריסה בין שיניה אמרו לו מפני שהגוים חשודין על העריות א' להם והלא אמרו
אין אפיטרופוס לעריות במה דברים אמורים בעדות שבגופה אבל בוולד הכל מודים ששתוקי:
ב [1] העדים שאמרו מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה נתין
ממזר עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבודין אנו הרי אילו נאמנים משנחקרו עדותן ואמרו
25 מבודין אנו אין נאמנים זה הוא כללו של דבר שהעדים שהעידו לטמא ולטהר ולרחק
ולקרב לאיסור ולהיתיר לפיטור ולחובה עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבודין אנו
הרי אילו נאמנים משנחקרה עדותן ואמרו מבודין אנו אין נאמנים ייפה כוח השטר

3 י כ"ד ד' (ה' ה'); ג י"ב | 10 י סס (ה' ד'); ג יבמות קי"א: | 11 י כ"ס ג' (ד' ה'); ג מ"ו | 15 י סס
(ד' ג'); ג מ"ה | 16 י כ"ה ד' (ה' ס'); ג י"ג: | 23 י כ"ו ג' (ג ג') |

1 מנה > הבא על | 1 חרשת . . ועל . . ועל | 3 בראשונה היו מיחדין, אחר היו מפשפשין
ד וכב < | 4 אחת > קודם לחופה | 4 כדי . . . . בה < | 5 שעה אחת] שלשה ימים |
5 שיכנס < ב ד | 5 לחופה > שיהא לבו גס בה ב ד | 5 ביהודה > בראשונה ב ד | 7 שני <
ב ד | 7 במקום ב ד | 8 בתולין > בספר אחר | 8 מן כנסה, עד 9 בעילה < ב | 9 בעילה > כנסה
בחזקת שהיא כשרה ונמצאת אילונית אע"פ שלא נסתרה ויש עדים שלא נתייחדה עמו כדי בעילה |
10 עליו < | 10 כל < ב | 11 יוסי < | 11 אומ' > אם ב ד | 11 יום < ב ד | 12 זוממין
< היא ב הוא ד | 13 יתומה > היא ב הוא ד | 13 וכתובתה קיימת ונותן ארבע מאות זוז ב ד |
14 הוא > אין ב ד | 15 הוציא ב ד | 16 וזוממין ב ד | 16 מעוברת > אמרו לה ב | 17 כהן
ב ד | 17 שהוא [שהיא ב] עדות ב ד | 19 שיש לה עדים < ב ד | 19 מן שנשבית, עד לו <
ב | 20 בשבויה > שנשבית לבין הגוים [הכותים ד] ב ד | 20 עדים > שנשבית ב | 21 והלא
אמרו < ב ד | 22 שהוא שתוקי ב ד | 23 עדים ב ד | 23 בפלוני ב ד | 23 חלוצה > כותי
ב ד | 24 עדותן > בבית דין ב ד | 24 אמרו בדאים ב ד | 24 עדותן > בבית דין ב ד | 25 בדאין
ב ד | 25 זהו כללו ב ד | 25 עדים ב ד | 26 לאסור ולהתיר לפטור ולחייב ב ד | 26 עדותן בבית
דין אמרו בדאין ב ד | 27 עדותן בבית דין אמרו בדאין ב ד |

1 מכוח עדים וכח עדים מכוח השטר שהשטר מוציא את האשה מבעלה מה שאין כן בעדים
ייפה כוח עדים שהעדים שאמרו מת פלוני תינשא אשתו כתוב בשטר מת פלוני לא
תינשא אשתו אם אמרו מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו תינשא אשתו כותב אדם
עדותו בשטר ומעיד עליה והולך אפילו לאחר מאה שנה ייפה כוח השטר מכוח הכסף
5 וכוח הכסף מכוח השטר שהשטר גובה מנכסים משועבדים מה שאין כן בכסף ייפה
כח הכסף שהכסף פודה את הערכין ואת החרמים ואת ההקדישות ואת מעשר שיני מה
שאין כן בשטר ייפה כח השטר והכסף מכוח חזקה וכח חזקה מכוח השטר והכסף שהשטר
והכסף קונין בעבד עברי מה שאין כן בחזקה ויפה כח חזקה שאם קנה עשר שדות כיון
שהחזיק באחד מהן החזיק בכולן אבל לא נתן לו דמים אלא דמי אחד מהם או לא נתן
10 לו שְׁטַר אלא על אחת מהן לא קנה אלא אותה שדה בלבד: [2] מאתים לבתולה ומנה
לאלמנה נזק וחצי נזק תשלומי כפל תשלומי ארבעה והמשה כולן אף על פי שאינן כותבין
בשטר גובה מנכסים משועבדים האשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה איני אשת
איש נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהיתיר אמרה נשביתי וטהורה אני יש לי עדים שאני
טהורה אין אומרין יבואו עדים ויעידוה אלא מתירין אותה מיד מי שהותרה ובאו עדים
15 ואמרה נישבית היא הרי זה לא תינשא נשבית וטמאה היא אף על פי שיש לה בנים
תצא עד אומ' נשבית וטמאה היא ועד אומר נשבית וטהורה היא אשה אומרת נשבית
וטמאה היא ואשה אומרת נשבית וטהורה היא הרי זו לא תינשא ואם נישאת לא תצא
שתי נשים שנשבו זאת אומרת אני טמאה וחברתי טהורה נאמנת על חברתה ואינה נאמנת
על עַצְמָהּ וכן שני אנשים זה או' הכירי כהן וזה אומ' חבירי כהן נותנין לָהֶם אבל לחזקה
20 אינן נאמנין עד שיהו שלשה כדי שיהו שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה: [3] מעלין
לכהונה וללויה ולישר' על פי עד אחד אבל אין מורידין אלא על פי שנים ר' יהודה אומ'
כשם שאין מורידין אלא על פי שנים כך אין מעלין אלא על פי שנים אמ' ר' אלעזר
אימתי במקום שיש שם עוררין אבל במקום שאין שם עוררין מעלין לכהונה על פי עד
אחד איזה הוא ערער אמרו האיך קפץ פלוני לכהונה שלא נטל חלקו מימיו ושלא נשא
25 בַּפָּיו מימיו אֵין זֶה ערער שהוא בן גרושה או בן חלוצה נתין ממזר הרי זה ערער רַבִּי
הֶעֱלָה לכהונה על פי עד אחד ר' יוסי העלה ללויה על פי עד אחד ונפלה הלזה בעיר אמ'
להן ר' יוסי אין הלזה ראייה אלא כל מי שיש לו ערער יבוא ויאמר רב' שמעון בן גמליאל
אומ' משום שמעון בן הסגן מעלין לכהונה על פי עד אחד ולא על פי עד אחד אלא על
פי אשה ולא שתבוא אשה לבית דין אלא שתאמר יתנו לו:

1 י יבמות ט"ז ה' (ט"ז ז'); ג קדושין ה' כ"ז | 9 ע' לקמן ב"ב ב' י"ח | 10 י כ"ט ה' (ד' ט'); ג ב"ק ח', ט"ו | 12 י כ"ו ג' (ב' ה'); ג כ"ב | 18 י סס (ב' ז'); ג כ"ג: | 19 ג כ"ד | 20 י סס (ב' ז' ח'); ג כ"ג: כ"ו |

1 שטר ב ד < יפה כח שטר ב ד | 1 מיד בעלה ב | 4 והולך < | 8 קנה] מכר ב ד | 9 החזיק בכולן] קנה את כולן ב ד | 9 דמים < ב ד | 9 אחת ב ד | 9/10 או לא כתב לו אלא על אחת מהם ב ד | 11 כתובין ב ד | 13/14 שטהורה אני ב ד | 14 יבואו] נמתין עד שיבואו ב ד | 14 אם משהותרה ב ד | 18 נאמנת < אני טהורה וחברתי טמאה אינה נאמנת אני וחברתי טמאות נאמנת על עצמה ואינה נאמנת על חברתה אני וחברתי טהורות נאמנת ב ד | 19 אנשים < שנשבו | 20 על זה < ר' יהודה אומר אף אין נותנין להן עד שיהו שלשה כדי [עד שיהו שלשה כדי < ב] שיהו שנים מעידין לזה [על זה ב] ושנים מעידין לזה [על זה ב] ב ד | 21 לוים וישראלים ב ד | 23 בזמן . . בזמן ב ד | 23 שם . . שם < ב ד | 23 עד < | 24 חלקו] כפיו ד שלא נטל חלקו, לפני נשא כפיו ב ד | 24 מימיו] מעולם ב | 25 חלוצה < כותי ב ד | 25 רבי] רבה | 26 מן ר' יוסי, עד אחד < ב | 26 ללויה] לכהונה | 26 הלזה] חלזון ב חלזה ד | 27 להן < ב ד | 27 חלזון ב חלזה ד | 27 מי < ב ד | 28 משום < רבי ב ד | 29 לא כשתבא ב ד | 29 לכשתאמר ב ד | 29 לו] לה ב |

1 ג [1] שתי חזקות לכהונה בארץ ישר' נשיאות כפים וחילוק גרנות בסוריא עד מקום
ג ששליח ראש החודש מגיע נשיאות כפים אבל לא חילוק גרנות בבל כסוריא ר' שמעון
בן אלעזר אומ' אף באלכסנדריא בראשונה כשהיו שם בית דין רבן שמעון בן גמליאל
אומ' כשם שהתרומה חזקה לכהונה בחילוק גרנות כך מעשר ראשון חזקה לכהונה בהילוק
5 גרנות והחולק בְּבית דין אין לו חזקה לכהונה: [2] הכל נאמנין להעידה אפילו בנה אפילו
בתה חוץ ממנה ובעלה שאין אדם מעיד על פי עצמו אמ' ר' זכריה בן הקצב המעון הזה
לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גוים לירושלם ועד שיצאו אמרו לו אין אדם מעיד
על פי עצמו אף על פי כן ייחד לה בית בפני עצמה והיתה ניזונת מנכסיו ולא נתייחד
עמה אלא על פי בניה: [3] נאמן אדם לומר אמר לי אבה משפחה זו טמאה משפחה זו
10 טהורה וְשאכלנו בקצצה שבין פלוני לפלוני וְשאמר ר' פלוני צא וטבול לתרומתך וְשהיינו
מוליכין תרומה ומעשרות לפלוני נאמן ליתן לו אבל לא להחזיקו לכהונה את שאחרים
מוליכין לו נאמן היה גוי ונתגייר עבד ונשתחרר פסול אבל אין נאמן לומר זכור הייתי
בפלוני שחייב לפלוני מנה ודרך פלונית עוברת בשדה פלונית מפני שהוא כממון ור' יוחנן
בן ברוקא אומ' נאמן א' ר' יוחנן בן ברוקא נאמנת אשה וקטן לומר מיכן יצא נחיל זה
15 ומהלך בתוך שדהו ונוטל את נחילו אם הזיק משלם מה שהזיק אימתי בזמן שהעידו על
מעמדן אבל אם יצאו וחזרו אין נאמנין שלא אמרו מתוך הפיתוי אלא מתוך היראה:
[4] אחד אנשים ואחד העבדים ואחד הקטנים נאמנין לומר מקום זה טמא ומקום זה טהור
ר' יהודה אומ' קטנה בת ישראל שנשבית ואפילו בת עשר שנים הרי היא בקדושתה וכתובתה
מאתים: [5] הבא על החרשת ועל השוטה ועל הבוגרת ועל מוכת עץ אין להם קנס על
20 הסומא ועל האילונית יש להן קנס ר' נחוניא בן הקנה אומ' הבא על אחותו ועל אחות
אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנידה אין
להן קנס שכן היה ר' נחוניא בן הקנה אומ' יום הכיפורים הרי הוא כשבת לתשלומין:
[6] מה בין האונס למפתה האונס נותן את הצער והמפתה אין נותן את הצער ר' שמע אומ'
זה וזה אין נותנין את הצער מפני שסופן לכך אמרו לו אינו דומה הנבעלת ברצון לנבעלת
25 שלא ברצון אף על פי שאמרו האונס נותן מיד אבל כשיוציא אין נותן כלום ר' יוסי בר'
יהודה או' נותן כתובה מנה אף על פי שאמרו המפתה כשיוציא אבל בשתה ופגמה נותן
מיד מה בין הנותן מיד לנותן אחר זמן שהנותן מיד אם מתה אביה יורשה והנותן לאחר
זמן אם מתה בעלה יורשה: [7] אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגרשו כופין אותו
להחזיר אם היו כהנים לוקין את הארבעים אחד האונס ואחד המפתה בין היא ובין אביה
30 יכולה לעכב שנ' ולו תהיה לאשה דבר אחר ולו תהיה לאשה לו את כופה

1 ע' לעיל 23_{11}; ג כ"ז | 5 י כ"ו ד' (ב' ט'); ג כ"ח; | 9 י סס (ב' י'); ג סס | 15 ע' לקמן ב"ק ד' כ"ז | 17 י כ"ז ג' (ג' ב') | 19 ע' לעיל ה' ג | 20 י סס (ג' ה'); ג ל': | 22 ע' לקמן ב"ק ז' י"ח | 23 י סס (ג' ה'); ג ל"ט | 28 י כ"ז ד' (ג' ו'); ג סס מ' | 30 דברים כ"ב י"ט |

1 ובסוריא ב ד | 2 ובבל | 3 מפני שהיה בית דין שם | 4 לכהונה] ללויה ב ד | 6 על ידי ב ד | 7 מן אמרו, עד 8 עצמו < ב ד | 8 ואף ב ד | 9 שאמר לי ב ד | 10 בקציצה של פלונית ב ד | 10 רבו לפלוני ב ד | 11 או שהיו אחרים ב ד | 12 אבל אם היה ב ד | 12 פסול < ב ד | 12 אבל] הרי אלו ב ד | 12 אין נאמנין ב ד | 14 נאמנין ב ד | 15 ומהלך . . . שהזיק < ב ד | 15 אימתי] במה [במי ב] דברים אמורים ב ד | 16 אמרו < אלא ב ד | 16 ומתוך ב ד | 17 אנשים < וא' נשים ב ד | 17 אחד עבדים וא' קטנים ב ד | 18 אפילו היא ב ד | 19 מאתיים] קיימת ב ד | 22 לתשלומין < אחד האונס ואחד המפתה ב ד | 25 אבל] אף ב < ד | 25 לכשיוציא ב ד | 26 לכשיוציא ב ד < נותן ב ד | 27 נותן מיד | ב ד | 27 נותן לאחר ב ד | 29 לוקה ארבעים ב ד | 30 שנ' < ואם מאן ימאן אביה וגו' ואומר ב ד | 30 לאשה < מדעתה ב |

1 וְאין אתה כופה ליכם: [8] קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין
להּ קנס משתביא שתי שערות ועד שתיבגר יש לה קנס ואין לה מכר דברי ר׳ מאיר
שהיה ר׳ מאיר אומ׳ כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר והכ׳ אומ׳
קטנה מבת שלש שנים ויום אחד ועד שתיבגר יש לה קנס:

5 ד [1] ייפה כח האב מכוח הבעל וכוח הבעל מכוח האב שבעל אוכל פירות ירושתה
בחייה מה שאין כן באב ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ אף האב: [2] ייפה כח האב שהבעל
חייב במזונותיה ובפירקונה ובקבורתה מקום שנהגו להספיד מספיד מַה שאין כן באב: [3] ייפה
כח האשה מכח יבמה וכוח יבמה מכח אשה ייפה כח אשה שהאשה אוכלת בתרומה כיון
שנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה מה שאין כן ביבמה ייפה כח יבמה שהבא על
10 יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון אפילו היא בבית אביה קנה מה שאין
כן באשה: [4] הלך האב עם שלוחי הבעל הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל או שהיתה
לה חצר בדרך נכנסה ללון בתוכה או שנכנסה לחופה שלא לשום נישואין ומתה אף על
פי שכתובתה אצל בעלה אביה יורשה מסר האב לשלוחי הבעל מסרו שלוחי האב לשלוחי
הבעל או שהיתה לה חצר בדרך נכנסה לחופה לשום נישואין ומתה אף על פי שכתובתה
15 אצל אביה בעלה יורשה במה דברים אמורי׳ בכתובתה אבל בתרומתה אינה אוכלת עד
שתיכנס לחופה: [5] נשבית חייב לפדותה במה דברים אמורים בשבוי מלכות אבל בשבוי
ליסטות פודה אם רצה לקיים יקיים ואם לאו נותן כתובה מנה נשבית לאחר מיתת בעלה
אין היבמין חייבין לפדותה ולא עוד אלא אפילו נשבית בחיי בעלה ולאחר מיכן מת בעלה
אין היבמין חייבין לפדותה היתה ניזונת מנכסיו צריכה רפואה הרי היא כמזונות רבן שמע׳
20 בן גמליאל אומ׳ רפואה שיש לה קיצבה מתרפאה בכתובתה ושאין לה קיצבה הרי היא
כמזונות הרי לו שני בצורות ואמ׳ לה הרי גיטיך וכתובתיך לכי ופרנסי את עצמך הרשות
בידו: [6] לא כתב לה בנין דוכרין דהויין ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יותר על
חולקיהון דעם אחוהין חייב שהוא תנאי בית דין כל ארצות היו כותבין כאנשי ירושלם:
נושא אדם אשה ופוסק עמה על מנת שלא לזון על מנת שלא לפרנס ולא עוד אלא
25 שאדם נוֹשֵׂא אשה ופוֹסֵק עמה על מנת שתהא זנתו מפרנסו ומלמדתו תורה ומעשה ביהושע בן
ר׳ עקיבא שנשא אשה ופסק עמה שתהא זנתו ומלמדתו תורה וכשהיו שני בצורת עמדו וחלקו
התחילה קובלת עליו לחכמים וכשבאו לבית דין אמ׳ להן היא גאמנת עלי יותר מכל אדם
אמרה להן ודאי כך היתנה עמי אמרו לה הכמ׳ אין כלום לאחר הקיצא: [8] מצוה לזון את
הבנות ואין צריך לומר את הבנים ר׳ יוחנן בן ברוקא אומ׳ חובה לזון את הבנות: [9] דרש
30 הילל הזקן לשון הדיוט כשהיו בני אלכסנדריא מקדשין נשים ואחר בא מן השוק וחוטפה

1 י שם (ג׳ ט׳); ג מ׳: ג מ״ו: | 5 י כ״ח ד׳ (ד׳ ו׳); ג יבמות כ״ד: | 7 ג יבמות כ״ד: | 11 י כ״ח ד׳ (ד׳ ז׳) ג מ״ח |
16 י כ״ט ה׳ (ד׳ י׳); ג כ״ז | 22 י שם (י׳ י״ה); ג כ״ח, כ״ה | 23 י כ״ט ב׳ (ד׳ י״ד) | 24 י כ״ט ד׳
(ה׳ ב׳) | 30 י כ״ח ד׳ (ד׳ ח׳); ג מ״ט, ב״מ ק״ד |

1 מבת ג׳ שנים ויום אחד | 2 מן משתביא, עד מכר < ב | 5 כח הבעל . . . וכח האב . .
הבעל < יפה כח הבעל ב ד | 5 אוכל פירות < ב | 5 ירושתה < ב ד | 6 בחייה . . באב <
ב | 6 ר׳ יוסי . . . אף האב < ב ד | 11 הלך האב עם > שלוחיה או עם ב ד | 11 או שהלכו
ב ד | 11 או < ב ד | 11 היתה ב ד | 12 ולנה ב ד | 13 או שמסרו שלוחי ב ד | 14 או <
ב ד | 14 היתה ב ד | 15 מן בכתובתה, עד 16 אמורים < ב | 16 אין חייבן ד | 16 בשבוית . .
כשבוית ב ד | 17 נותן] יוציא ויתן ב ד | 18 יבמין ד < ב | 19 מנכסיו היתה ניזונית ב | 19 רפואה
< רפואה שיש לה קצבה מתרפא מכתובתה ושאין לה קצבה ב | 21 היו שני | 21 הרי] טלי ב ד |
21 לכי] צאי ב ד | 22 בידו] בו ב | 22 דיכרין ב ד | 22 דיהוויין ליך ב ד | 23 די עם ב | 23 היו
< | 24 ופוסק < ב | 25 שאדם נושא אשה < ב ד | 25 שפוסק ב ד | 25/26 בנו של ב ד |
26 עמה < על מנת ב ד | 26 זנתו < ומפרנסתו ב ד | 26 היו שני ב ד | 28 הקיצה ב ד |
30 אחד | 30 בא וחוטפו מן השוק ב ד |

1 ובא מעשה לפני חכמ׳ וביקשו לעשות בניהם ממזרים אמ׳ להם הוציאו לי כתובת אימותיכם
הוציאו לו וכתוב בה כשתיכנס לביתי תהא לי לאיתתו כדת משה ויש׳: [10] דרש ר׳
מאיר המקבל שדה מחבירו מְשֻׁוּכָה בה הֶבִירָה שמין אותה כמה היא ראויה ליעשות שכך
כתב לה אם אוביר ולא איעביד אשלים במיטבא: [11] דרש ר׳ יהודה מביא אדם קָרְבָּן
5 על אשתו כל קרבנות שהיא חייבת אפילו אכלה את החלב אפילו חיללה את השבת שכך
הוא כותב לה אוחרן דאית לך עילאי מן קדמת דנא שברה לי מקצת כתובתה לי אוחרן
דלא אית ליך עילאי מן קדמת דנא שברה לו מקצת כתובתה שברה לו על כולה שכך היא
כותבת לו אוחרן דאית ליך עלאי מן קדמת דנא: [12] דרש ר׳ יהושע בן קרחא המלוה
את חבירו לא ימשכננו יותר מחובו שכך הוא כותב לו תשלומתא מניכסיא דאית לי
10 ומניכסיא דקניתי מן קדמת דנא: [13] דרש ר׳ יוסי הגלילי מקום שכותבין כתובה מלוה
גובה מלוה ואין גובה כתובה מקום שכופלין כתובה אינו גובה אלא מחצה: [14] אבי
הבן שנעשה ערב לכתובת כלתו אם יש שם נכסים לבן גובה משל בן ואם לאו גובה משל
אב עשה לה בית או שדה הפותיקי לכתובתה בין כך ובין כך גובה מהן מי שהלך בנו
למדינת הים ובאו ואמרו לו מת בנו ועמד וכתב נכסיו במתנה לאחר ואחר כך בא בנו
15 מתנתו קיימת ר׳ שמעון בן מנסיא אומ׳ אין מתנתו קיימת שאילו היה יודע שבנו קיים לא
היה כתבן: [15] היה חולה מוטל במיטה אמרו לו נכסיך למי דמיתי שיש לי בן ועכשיו
שאין לי בן נכסיי לפלוני ואחר כך נודע שיש לו בן לא אמר כלום היה חולה ומוטל
במיטה אמרו לו נכסיך למי אמ׳ להן דמיתי שאשתי מעוברת ועכשיו שאין אשתי מעוברת
נכסיי לפלוני ואחר כך נודע שאשתו מעוברת לא אמ׳ כלום: [16] גר שמת וביזבזו ישראל
20 את נכסיו ואחר כך נודע שיש לו בנים במדינת הים או שהיתה אשתו מעוברת חייבין
להחזיר החזירו את הכל ומתו בניו או שהיפילה אשתו המחזיק בשנייה זכה בראשונה לא
זכה: [17] הבנות נשאו עד שלא בגרו בין בגרו עד שלא נישאו איבדה מזונותיהן ולא איבדה
פרנסתן ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ איבדו פרנסתן כיצד הן עושות שוכרות להן בעלים
וגובין פרנסתן: [18] אחד נכסים שיש להם אחריות ואחד נכסים שאין להם אחריות נפרעין
25 מהם למזון אשה דברי ר׳ ר׳ שמעון בן אלעז׳ אומ׳ נכסים שיש להן אחריות בנים מוציאין
מיד הבנים ובנות מיד הבנות בנות מיד הבנים אבל לא בנים מיד הבנות ושאין להם אחריות
בנים מוציאין מיד הבנים ובנות מיד הבנות ובנים מיד הבנות אבל לא בנות מיד הבנים
בין ששיעבד אב בחייו ובין ששיעבדו היורשין לאחר מיתת אביהם אין נפרעין מהם לעניין
כתובה אבל לפרנסה גובין מהם:

2 שם | 4 שם | 8 שם | 11 ע׳ ג ב״ב קע״ד | 14 י כ״ט ד׳ (ה׳ ח׳); ג ב״ב קמ״ו: | 16 י יבמות ה׳ ג׳
(ד׳ ח׳); ג קמ״ב | 19 י כ״ט ח׳ (ד׳ י״ב); ג ס״ח: | 22 י שם; ג כ״ח | 24 י ל׳ ד׳ (ו׳ ו׳) |

1 להם > הלל הזקן ב ד | 2 כשתכנסי ב משתכנסי ד | 2 לאנתו ב ד | 3 לעשות > ונותן לו
ב ד | 4 ר׳ יהושע | 4 המביא א (ותיבת אדם נסגר משתי נקודות מכל צד לסמן שתקן) | 4 קרבן < ב ד |
6 ואחרי ב ד | 6 די איתאי ב דאיתאי ד | 6 ליך ב ד | 6 מן שברה, עד 7 דנא < ב ד | 7 על]
את | 8 אחרי ב ד | 9 די איתאי ב דאיתאי ד | 10 שכותבין] שגובין ב ד | 11 גובין אותה ב ד |
11 ואין גובין את הכתובה ב ד | 12 גובין . . גובין ב ד | 13 לה] האב ב ד | 13 אפותיקי |
13 לכתובת כלתו ב ד | 13 גובין ב ד | 13/14 מי שיצא למדינת הים ב ד | 14 בנך ב ד |
14 וכתב > כל ב ד | 14 לאחר < ב ד | 14 ואח״כ נודע שבנו קיים ב ד | 16 כתבן] נותן
ב ד | 16 למי > אמר להם ב ד | 20 במדינת הים < ב | 20 או שהיתה אשתו] ושאשתו ב ד |
21 הפילה ב ד | 21 מחזיק ב ד | 22 בין שנשאו ב ד | 22 אבדו . . אבדו ב ד | 24 וגובין <
להן ב ד | 25 האשה ב ד> והבנות ב ד | 25 דברי ר׳ יוסי ב ד | 25 ר׳ אלעזר [לעזר ב] בר׳
[בי ר׳ ב] שמעון ב ד | 26 מידי בנים . . מידי בנות ב ד | 26 נכסים שאין ב ד | 27 מידי בנים
. . מידי בנות . . מידי בנים ב ד |

ה [1] הבגר כתביעה נותנין לה שנים עשר חודש אם היתה קטנה בין היא ובין אביה 1
יכולין לעכב ר' טרפון אומ' נותנין לה הכל תרומה במה דבר' אמור' מן האירוסין אבל מן ה
הנשואין מודה ר' טרפון שנותנין לה מחצה חולין ומחצה תרומה במה דבר' אמור' בת כהן לכהן
אבל בת ישר' לכהן הכל מודים שמעלין לה הכל מזונות מן החולין ר' יהודה בן פתירה אומ
5 נותנין לה שתי ידות של תרומה ואחת של חולין ר' יהודה אומ' מוכר תרומה ולוקח בדמיה
חולין רבן שמעון בן גמל' אומֵ כל מקום שנזכרו שם תרומה נותנין לה כפול בחולין זו
משנת ראשונה רבותינו אמרו אין בת ישר' אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה והיבמה
עד שתיבעל ר' מנחם בן נפח אומ' משום ר' אליַעזר הקפר מעשה בר' טרפון שקידש שלש
מאות נשים בשני בצרות והאכילן בתרומה שהיו שני בצרות וכבר שלח יוחנן בן בגבג
10 אצל ר' יהודה בן בתירה לנציבין אמ' לו שמעתי עליך שהייתה אומ' בת ישראל מאורסת
לכהן אוכלת בתרומה שלח לו מוחזק הייתי בך שאתה בקיא בחדרי תורה לדין קל וחומר
אי אתה יודע ומה אם שפחה כנענית שאין ביאה קונה אותה להאכיל בתרומה
כסף קונה אותה להאכילה בתרומה בת ישראל שהביאה קונה אותה להאכיל בתרומה
דין הוא שיהא כסף קונה אותה להאכילה בתרומה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמ' שאין
15 האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה אם מתה בעלה יורשה: [2] יבמה מה היא למזונות כל
זמן שנתחייב הבעל היבמין חייבין לא נתחייב הבעל אין היבמין חייבין מעשה ידיה של מי
אם היתה ניזונת משלהן מעשה ידיה שלהן משל עצמה מעשה ידיה משל עצמה ירושתה
ומציאתה בין כך ובין כך הרי הן של עצמה: [3] המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זה מעלה
לה פרנסה מתוכה והשאר הקדיש: [4] מלאכות שהאשה עושה לבעלה שבעה גופי מלאכות
20 מנו והשאר לא צרכו להימנות הכניסה לו בין משלו בין משלה לא טוחנת ולא אופה
ולא מכבסת מקום שנהגו שלא לעשות אחת מכל אילו אין יכול לכופה אין כופה לעשות
לבנו ולבנה לאחיו ולאחיה ולהטיל לפני בהמתו אמר ר' יהודה אף אינו כופה לעשות בפשתן
מפני שמסריח את הפה ומשרביט את השפתים: [5] נדרה מלהניק את בנה בית שמאי אומ'
שומֶטֶת את דדיה ובית הילל אומ' כופה אותה להניק נתגרשה אין כופה אותה להניק
25 אם היה בנה מכירה כופה אותה להניק ונותנין לה שכר מניקה מפני סכנת נפשות אין
האיש כופה את אשתו להניק את בן חברו ואין האשה כופה את בעלה שתניק את בן
חברתה: [6] המדיר את אשתו מתשמיש המיטה בית שמי אומ' שתי שבתות כיולדת נקיבה ובית
הילל אומ' שבת אחת כיולדת זכר וכימי נידתה יותר על כן יוציא ויתן כתובה הפועלין
שתים בשבת אם היו עושין מלאכה בעיר אחרת פעם בשבת החמרין אחת לשתי שבתות:

1 י כ"ט ד' (ה' ג'); כ"ז: כ"ח | 3 י יבמות ו' ב' (ד' י"ג) | 10 י כ"ט ד' (ה' ד'); ג קידושין י | 15 ע' לעיל 225_4 |
18 י שם (ה' ה'); ג כ"ח | 19 י ל' ח' (ה' ו'); ג כ"ט: | 23 י שם; ג שם | 27 י שם (ה' ז'); ג ס"א: |

1 הבוגרת בתביעה | 2 שנותנין ב ד | 3 בבת ב ד | 4 כל מזונותיה ב ד | 4 בתירה ב ד |
5 נותנין לה < ב ד | 5 שני | 5 של . . של < ב ד | 5 מוכרת . . ולוקחת ב ד | 6 שהוזכרו
ב ד | 6 לה < ב ד | 6 חולין ב ד | 7 משנה ב ד | 7 בת ישראל] האשה ב ד | 8 שתבעל <
ואם מתה בעלה יורשה ב ד | 8 אמר ר' מנחם ב ד | 8 בן < בן ב | 8 אומר < ב ד | 9 בשני
בצרות < ב ד | 9 להאכילן ב ד | 10 שאתה אומר ב ד | 11 לו < ואמר לו ב ד | 11 לדון
ב ד | 12 אם < ב ד | 12 ביאתה ב ד | 12 לאכול ב ד | 13 להאכילה ב ד | 14 אינו דין ד |
15 האשה] ארוסה בת ישראל ב ד | 17 משלהן הרי הן שלהן ואם לאו הרי הן ב ד | 17/18 ירושתה
ומציאתה < ב ד | 18 בין . . עצמה < ב | 20 לא הוצרכו לימנות ב ד | 20 מן הכניסה, עד 21
אין < ב ד | 22 לבנו ולבתה ב ד | 22 בהמתו > מקום שלא נהגו אחד מכל אלו אינו יכול לכופה
ב ד | 22 ר' יהודה אומר ב ד | 23 שלא להניק ב ד | 24 (תחת „ט" של שומטת יש שלש נקודות
אבל לא התנועה סגול. כי לא נמצא בכל הספר כי אם שוא וצירה, ונ"ל דטעה הסופר ונקד שוא במקום
צירה ותקן) | 24 להניק < | 25 כופה אותה להניק < ב ד | 25 נותנין . . ומניקתו ב ד | 26 שתנוק
27 כלידת ב ד | 28 כלידת ב ד | 29 אחרת] אחת | 29 פעם < אחת ב ד |

1 [7] המורדת על בעלה זו משנה ראשונה רבותינו התקינו שמתרין בה ארבע שבתות זו אחר
זו וזו אחר זו פעם אחת בשבת יותר על כן אפילו כתובתה מאה מנה איבדה את הכל אחת ארוסה
ואחת נשואה ואחת שומרת יבם אפילו נידה ואפילו חולה: [8] המשרה את אשתו על ידי שליש
כולן במידה האטלקי אפילו נידה אפילו חולה אפילו שומ' יבם נותנין לה כוס חבית וקדירה
5 פך נר ופתילה יין אין לה שאין נשותיהן של עניים שותות יין כר אין לה שאין נשותיהן של
עניים ישינות על הכר: [9] מותר בלאות שלה ומותר מזונות שלו העשיר עולה עמו העני
אינה יורדת עמו ומעשה בבתו של נקדימון בן גוריון שפסקו לה חכמ' חמש מאות דינרי
זהב וקופת בשמים של יום ושומרת יבם היתה אמרה להם כך תתנו לבנותיכם: [10] אמ'
ר' אלעזר בר צדוק אֶרְאֶה בנחמה שֶׁרְאִיתִיהַ שמלקטת שעורים מתחת טַלפי סוסים בעכו
10 וקראתי עליה את המקרא הזה א ם ל א ת ד ע י ל ך ה י פ ה ב נ ש י ם:
ו [1] מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות ניזונות
ומפרנסות כיצד הבנים יירשו אין אומרין אילו היה אביהם קיים היה נותן להם כך וכך
אלא רואין את אחר כאילו אביהם נותן להם: [2] כיצד הבנות ניזונות ומפרנסות אין אומרין
אילו היה אביהן קיים היה נותן להם כך וכך אלא רואין את שכנגדן מתפרנסות ונותן להם:
15 [3] ר' אומ' כל אחת ואחת נוטלת עישור נכסים ר' יהודה אומ' אם השיא בת ראשונה ינתן
לשנייה כדרך שנתן לראשונה אמרו לו יש כאן שמשיא בתו ונוטל אחריה מעות יש כַאן
שמשיא בתו ונותן אחריה מעות: [4] וכן היה ר' יהודה אומ' המשיא את בתו סתם לא יפחות
לה מחמש סלעים בראשונה היה לוקח בַהן כל צורכיה: [5] פסקה להכנים לו שני סלעים
נעשית משישה דינרים מה שחתן פוסק פחות חומש חוץ ממאתים לבתולה ומנה לאלמנה
20 פסקה להכנים לו זהב הרי זהב ככלים ודינרי זהב הרי הן ככספים אמ' רבן שמעון בן גמליאל
כן הדבר מקום שנהגו שלא לפרוט דינרי זהב אלא מונחים כמות שהן ודינרי זהב הרי הן
ככלים הכניסה לו בין שום ובין כספים ונתן עיניו לגרשה היא לא תאמר תן לי שומי
וכן הוא לא יאמר לה טלי כספיך אלא נוטלת מה שכתוב לה: [6] פסקה להכנים לו כספים
סלעים לעשות משישה דינר החתן מקבל עליו עשרה דינר לקופת בסמים אמ' ר' יוסי כן
25 הלכה מקום שנהגו שלא לפחות מן השום ושלא להוסיף על הכספים אין משנין ממנהג
המדינה פסקה להכנים לו חמש מאות דינרי כספים כתב לה אלף דינר בכתובתה אם עשת
קיצתה נוטלת מה שכתב לה אם לאו גורע כנגדן חמשה דינרים לכל שקל ושקל פסקה
להכנים לו אלף דינר בכתובתה וכתב לה שדה בשנים עשר מנה אם עשתה קיצתה נוטלת

1 ל' צ' (ה' ח'); ג ס"ג | 3 שם (ה' ט'), ג ס"ד: | 6 י שם (י'); ג שם | 8 י שם (י"א); ג ס"ז | 10 טיר
ל' ח' | 11 ג ב"ב קל"ט | 15 י ל' ד' (ו' ו'); ג ס"ח | 17 י שם (ו' ה'); ג ס"ז | 18 י שם (ו' ג'); ג ס"ו |
23 י שם (ו' ד'); ג ס"ו: |

1 בעלה < פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרים בשבת ר' יהודה אומר שבעה טרפקעי | 2 וזו אחר
זו < ב ד | 2 פעמים בשבת ב ד | 3 שליש < לא יפחות לה מקביים חטין או מארבע קבין שעורין |
4 וכולה | 4 נותן כוס ב ד | 5 פך] פר א כך ד | 6 כר ב ד | 6 לפני, מותר בלאות, מותר מזונות
ב ד | 8 בכל יום לקופת בשמים ולא היה אלא שומרת יבם ב ד < אף היא קללה ב ד < אותם
ד | 9 אם לא ראיתיה ב ד | 12 ומתפרנסין ב ד | 13 כאלו הוא אביהם ונותנים ב ד | 13 ומתפרנסות
ב ד | 14 את < ב ד | 14 האיך מתפרנסות ב ד | 15 ר' אומ' כל < ב | 15 את בת הראשונה
ב ד | 15 ונתן א | 16 כאן < ב ד | 16 ונוטל מעותיו ב ד | 16 ויש ב < ד | 16 כאן <
ב ד | 19 ששה ב ד | 19 פוסק < פוסק ב ד | 21 וכן הוא דבר ב ד | 21 זהב מניחן כמות
שהן והזהב הרי הוא ככלים ב ד | 22 תאמר < לו ב ד | 23 לו < ב ד | 24 נעשית ששה דינרין
ב ד | 24 דינרין ב ד < למנה ב ד | 25 הלכה] כל | 26 המדינה < פסקה להכנים לו חמש מאות
דינר שום וכתב לה אלף דינר בכתובתה אם עשת קיצתה נוטלת מה שכתב לה אם לאו גורע כנגדן שלשה
דינרין לכל סלע וסלע ב ד, (ובא כתוב גם כן אבל מחק הסופר ע"י סמן טבעת בתחלתה ובסופה
ע' לעיל 156_{20}) | 28 שדה] שום | 28 משנים עשר ב ד |

1 מה שכתב לה ואם לאו לא יפחות ממאתים לבתולה ומנה לאלמנה: [7] המשיא את בתו סתם
ופסק עם חתנו שיעמד ערום וילבשנו אין אומ׳ יעמד ערום וילבישנו אלא מכסה את הראוי לה
וכן המשיא את היתומה לא יפחתו לה מחמישים זוז אם יש בכים מפרנסין אותה לפי
כבודה: [8] יתומה שהשיאתה אמה או אחיה וכתבו לה במאה או בחמישים זוז אף
5 על פי שכתב להן הבעל דין ודברים אין לי עמכם יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה
שראוי לינתן לה האיש פוסק על ידי בתו ואין האשה פוסקת על ידי בתה יתום ויתומה
צריכה פרנסה מפרנסין את היתומה תחילה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהיתום יכול
לחזר בכל מקום ואין האשה יכולה לחזר בכל מקום יתום ויתומה מבקשין לישא משיאין
את היתומה ואחר כך משיאין את היתום מפני שבושתה של אשה מרובה יותר משל איש
10 יתום מבקש לישא שוכרין לו בית ומציעין לו מטה ואחר כך משיאין לו אשה שנ׳ ד י
מ ח ס ו ר ו א ש ר י ח ס ר ל ו ולהלן הוא אומ׳ א ע ש ה ל ו ע ז ר כ נ ג ד ו מה לו האמור
להלן אשה אף לו האמור כאן אשה: [9] המשליש מעות לחותנו ליקח בהם שדה לבתו היא
אומרת ינתנו לו מן האירוסין יעשה שליש מה שהושלש בידו מן הנישואין הרשות בידה
דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומ׳ אם היתה קטנה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין יעשה שליש
15 שלישותו אם היתה גדולה מן האירוסין יעשה שליש שלישותו מן הנישואין הרשות בידה:
[10] האומר תנו שקל מנכסיי לבניי בשבת והם ראויין ליטול סלע נותנין להם סלע אל תתנו
להם אלא שקל אין נותנין להם אלא שקל אם אמ׳ אם מתו ירשוני אחרים בין שאמ׳
תנו בין שאמ׳ אל תתנו אין נותנין להם אלא שקל למזון אשה והבנות בין שאמ׳ תינו
ובין שאמ׳ אל תתנו נותנין להם סלע רבן שמע׳ בן גמל׳ אומ׳ ר׳ מאיר היה אומ׳ האומ׳
20 תנו שקל מנכסיי לבניי בשבת והם ראויין ליטול סלע נותנין להם שקל והשאר מתפרנסין
מן הצדקה וחכמ׳ אומ׳ ניזונים והולכים עד שיכלו הנכסים ואחר כך מתפרנסין מן הצדקה:

ז [1] עד שלשים יום יעמיד פרנס בכהנת שלשה חדשים דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה ז
אומ׳ בישראלית חודש אחד יקיים שניים יוציא ויתן כתובה ובכהנת שניים יקיים ושלשה
יוציא ויתן כתובה: [2] המדירה שלא תטעום באחד מכל הפירות בין מאכל רע ובין מאכל
25 יפה אפילו לא טעמה אותו המין מימיה יוציא ויתן כתובה ר׳ יהודה אומ׳ רצו בנות ישראל
שלא תטעום טעם תבשיל ופירות ואל יצאו מתחת בעליהן יום אחד: [3] הידירה
שלא תתקשט באחד מן המינין אפילו היא ילדה הידירה שלא תלבש בגדי זקינה אפילו
היא זקינה הידירה שלא תלבש בגדי ילדה יוציא ויתן כתובה ר׳ יוסי אומ׳ בעניות שלא
נתן קצבה ובעשירות שלשים: [4] הידירה שלא תשאיל נפה וכברה ריחים ותנור

1 י סס (ו׳ ה׳); ג ס״ז | 4 י סס (ו׳ ו׳); ג ס״ד, ס״ז, ס״ס | 10/11 דבריס ע״ו ס׳ | 11 ברלסית ב׳ י״ח |
12 י סס; ג סס | 22 י כ״ה ב׳ (ז׳ ה׳); ג ע״ה | 24 י סס (ז׳ ב׳); ג סס | 26 י סס (ז׳ ג׳) | 29 י סס
(ז׳ ה׳); ג ע״ב |

1 לבתולה ממאתים ב ד | 1 סתם < ב ד | 2 וילבישנה ב ד | 3 המשיאין ב ד | 4 מאה או
חמשים ב ד | 5 עמה ב ד | 5 כשתגדיל ב ד | 5 מידה ב ד | 6 להנתן ב ד | 7 שמבקשין להתפרנס
ב ד | 7 תחלה < | 8 האשה] יתומה ב ד | 8 מכל מקום ב ד | 8 שמבקשין ב ד | 9 היתומה <
תחילה ב ד | 9 יתר ב ד | 9 מבושתו של האיש ד מאיש ב | 11 יחסר לו < אפילו עבד אפילו סוס לו זו
אשה ב ד ע׳ לעיל 23_{27} | 11 שנאמר להלן ב ד | 14 בין . . ובין < ב | 14 הנישואין < הרשות בידה ב |
14 מן יעשה, עד 15 היתה < ב | 15 גדולה < בין (על הגליון) ב | 15 יעשה שליש שלישותו <
ב | 15 הרשות בידה] יעשה שליש מה שהושלש בידו ב | 16 סלע < ואם אמר ב | 19 אומר < ר׳ |
21 ואחר כך] והשאר ב ד | 22 שלשה חדשים] שלשים יום יעמד פרנס ב | 22 יהודה] יהושע |
23 בישראל ב ד | 23 מן ובכהנת, עד 24 כתובה < | 24 הדירה ב ד | 24 הפירות] המינין ב ד |
24 רע ובין] רעיבין ב | 25 כל ימיה ב ד | 25 אמר ר׳ יהודה ב ד | 25 רוצות ב ד | 26 תטעום
טעם] לטעום ב ד | 26 יום אחד מתחת בעליהן ב ד | 27 מן] מכל ב ד | 29 להשאיל ב ד |

1 יוציא ויתן כתובה מפני שמשיאה שם רע בפני שכנותיה היא נדרה שלא תשאיל נפה
וכברה ריחים ותנור יוציא ויתן כתובה מפני שמשיאתו שם רע בפני שכיניו: [5] הידירה
שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה יוציא ויתן כתובה שלמחר תהא מוטלת ואין כל
בריא סופנה: [6] היה ר׳ מאיר אומ׳ עיביד דיעבדון לך ולְוִי דילוונך ספוד דיספדונך קבור
5 דיקברונך הידירה שתהא מטעמת תבשילה לכל אדם או שתהא ממלא או מערה לאישפה
או שתאמר לכל אדם דברים שבינו לבינה יוציא ויתן כתובה מפני שלא ניהג עמה כדת
משה וישראל וכן היא שיוצאה ראשה פרוע ויצאו צדדיה פרומים ליבה גם בה בעבדיה
וליבה גם בה בשכיניה וטווה בשוק ורוחצת במרחץ עם כל אדם תצא בלא כתובה מפני
שלא נהגה עמו כדת משה וישראל ר׳ מאיר אומ׳ אם יודע בה שמדירה ואינה מקיימת
10 אל ישנה להדירה ר׳ יהודה אומ׳ אם יודע בה שאינה קוצה לה חלה יתקן אחריה:
[7] איזו היא קולנית המדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין קולה נשים שעברו על הדת כל
אילו שאמרו צריכות התראה ויוצאות שלא בכתובה לא היתרה בהן יוציא ויתן כתובה
ואין צריך לומר מאתים לבתולה ומנה לאלמנה יותר על כן אפילו כתובתה מאה מנה
איבדה את הכל ונוטלת בלאות שמוֹצְאָה לפניה [8] המקדש את האשה על מנת שאין עליה
15 נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת הלכה אצל חכם והיתיר לה הרי זו מקודשת כנסה
סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובתה הלכה אצל חכם והיתיר לה הרי זה יקיים על
מנת שאין בה מומין אינה מקודשת הלכה אצל הרופא וריפא אותה אינה מקודשת כנסה
סתם ונמצאו בה מומין אינה מקודשת אף על פי שהלכה אצל רופא וריפא אותה תצא
בלא כתובה באילו נדרים אמרו נדרה שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין ושלא תלבש
20 בגדי צבעונין: [9] כל מומין שפסלו בכהנים פוסלין בנשים יותר עליהם נשים ריח הפה
וריח זיעה ושומא שאין עליה שיער: [10] אמר לו קדש לי בתך זו על מנת שאין בה
מומין אמ׳ לו שוטה היא שעמומית היא חולה היא נכפית היא אם אמר לו אותו המום
ומום אחר עמו אין זה מקח טעות היה בה מום אחר וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות
ומודה ר׳ מאיר בטומין שדירכה ליולד עמה שאפילו היא בבית בעלה שאביה צריך להביא
25 ראיה כנסה סתם ונמצאו בו מומין או נדרים הרי זה יקיים רבן שמעון בן גמליאל אומ׳
אם היה חיגר ברגלו אחת או שהיה סומא באחת מעיניו מומין גדולין הן יוציא ויתן כתובה:
[11] איזה הוא המקמץ זה הבורסי ויש אומ׳ המקמץ את הצועה צורף נחשת זה מתיך נחשת

4 ע׳ לעיל 226_{18}; י סס; ג ע״ז | 11 י סס (ז׳ ו׳); ג ע״ב, סוטה כ״ה | 14 י סס (ז׳ ז׳); ג סס |
20 י ל״ב ג׳ (ז׳ ז׳); ג ע״ו | 21 י סס (ז׳ ז׳ ח׳); ג סס | 27 י סס (ז׳ ט׳); ג ע״ז |

1 מן יוציא עד 2 ותנור < ב | 1 בשכינותיה | 1 וכן היא שנדרה שלא להשאיל | 2 תצא שלא
בכתובה | 2 בשכונתו | 4 בריה | 4 אומר < מה תלמוד לומר והחי יתן אל לבו ב ד | 4 דילוין לך
ב ד | 5 דיקברונך < שנ׳ טוב [< ב] ללכת אל בית אבל ב ד | 5 לאשפות ב ד | 7 יוצאה וראשה
ב ד | 7 יוצאה ובגדיה פרומים ב ד | 7 בה < ב ד | 8 ולבה גם בה] ובשפחותיה ב ד |
8 ובשכינותיה ב ד < יוצאה ב ד | 8 רוחצת ומרחצת ב ד | 9 מן ר׳ מאיר, עד 10 להדירה <
ב | 9 מאיר] יהודה | 10 וידירה | 10 אם < היה ב ד | 10 וידירה ב ד | 10 חלה < יוציא
ב ד | 11 כל שמדברת בביתה ב ד | 11 את קולה ב ד < כל אלו ב ד | 11/12 כל אלו שאמרו
ב ד | 12 כתובה < כל אלו שאמרו יוציא ויתן כתובה ב ד | 13 אין ב ד | 14 שמוצא ב |
14 עליה] לה ב ד | 15 לה < את נדרה ב ד | 17 מומין < ונמצא בה מומין ב | 17 וריפא אותה
הרי זו מקודשת ב ד | 18 אינה מקודשת] תצא שלא בכתובה ב ד | 18 מן אף, עד 19 כתובה < |
19 כגון שנדרה ב ד | 19 ללבוש ב ד | 20 המומין הפוסלין ב ד | 21 האומר לחברו ב ד | 22 אמר
לו בתי זו חולה היא שוטה היא נכפית היא משוממת היא | 22 מן אמר, עד טעות, אחר הרי זה . .
טעות ב ד | 24 מודים חכמים לר׳ מאיר ב ד | 24 שדרכן לילד עמה שאע״פ שהיא אצל בעלה אביה
ב ד | 25 בו] בה ב ד | 26 באחת מרגליו | 26 שהיה < ב ד | 27 אומ׳ < זה ב ד | 27 מצרף
ב ד | 27 המתיך ב | 27 נחשת < ב < ר׳ יוסי בר׳ יהודה ב ד |

1 בעל פוליפוס זה ריח הפה ר' יוסי בר יהודה אומ' מקמץ וצורף נחשת ובורסי אימתי אמרו
יוציא ויתן כתובה בזמן שהוא רוצה והיא אינה רוצה היא רוצה והוא אינו רוצה אם היו
שניהם רוצין יקיימו ומוכה שחין אף על פי ששניהם רוצין לא יקיימו אמ' רבן שמעון בן גמליאל
מצאתי זקן אחד ממוכי שחין בציפורי ואמ' לי עשרים וארבעה מיני מוכת שחין הן בכולן
5 שהאשה רעה לו אלא לבעלי ראתן בלבד:

ח [1] אמ' ר' יהודה אמרו לפני רבן גמליאל הואיל ארוסה אשתו ונשואה אשתו ח
מה זו מכרה בטל אף זו בטל אמ' להם כחדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין את
הישינים אמ' ר' חנניא בן עקביא לא כך השיבן רבן גמליא' לחכמ' אלא כך אמ' להם לא
אם אמרתם בנשואה שבעלה זכאי במציאתה ובמעשי ידיה ובהפר נדריה תאמרו בארוסה
10 שאין זכאי במציאתה ובמעשי ידיה ובהפר נדריה אמרו לו הרי שנפלו לה עד שלא נישאת
ונישאת מהו אמר להן אף זו לא תמכור שאם מכרה ונתנה קיים אמרו לו הואיל וזו אשתו
וזו אשתו מה זו מכרה בטל אף זו מכרה בטל אמ' להם בחדשים אנו בושים אלא שאתם
מגלגלין עלינו את הישינים ורבותינו חזרו ונמנו על נכסים שנפלו לה עד שלא נישאת
ונישאת שמכרה ונתנה קיים ר' שמעון חולק בין נכסים לנכסים נכסים הידועין לבעל לא
15 תמכור שעל מנת כן נשאה שאם מכרה ונתנה בטל ושאין ידועין לבעל תמכור שאם
מכרה ונתנה קיים: [2] היורד לנכסי אשתו ונתן בה עיניו לגרשה אם קדם ותלש מן הקרקע
כל שהוא הרי זה זריז ונשכר: [3] היורד לנכסי שבויים ושמע בהם שממשמשין ובאים אם
קדם ותלש מן הקרקע כל שהוא הרי זה זריז ונשכר אילו הן ניכסי שבויים כל שהלך
אביו או אחיו או אחד מן היורשים למדינת הים ושמע בהן שממשמשין ובאין ויורד לנחלה
20 אילו הן ניכסי נטושין כל שלא שמע בהן שמתו ויורד לנחלה אמ' רבן שמעון בן
גמליאל שמעתי שהנטושין כשבויים היורד לניכסי רטושין מוציאין מידו וכולן שמין להם
כארים אילו הן רטושין כל שאינו יודע היכן הם גנב שנטל מזה ונתן לזה מה
שנטל נטל ומה שנתן נתן גזלן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן
נתן יַרְדֵן שנטל מזה ונַתַן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן נתן שטף נהר עצים אבנים
25 וקורות מזה ונתן לזה אם נתיאשו הבעלים הרי אילו שלו אם היו בעלים מרדפין אחריהם
או שהיו במקום אחר הרי אילו של בעלים: [4] הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום
ולאחר מיתה דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו
אמר' לו ר' יהודה והלא אין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא משעה שנכתב: [5] הכותב
נכסיו לבנו וקנה וחזר וקנה נכסים אחרים כל שלא היה בכלל המתנה הרי הוא של יורשים
30 מכר הבן ומת האב אם יש נכסים מחוברין לקרקע שמין לו: [6] המקבל שדה מחבירו והוא
בית השלחין ובית האילנות אם יש שם מחוברין לקרקע שמין לו: [7] המקבל שדה
מחבירו והגיע שנת השמיטה אם יש שם מחוברין לקרקע שמין לו: [8] המקבל שדה
מחבירו והגיע זמנו לצאת אם יש שם מחוברין לקרקע שמין לו וכולן שמין להם כארים:

6 י ל"ג ה' (ס' ה' ב'); ג ע"ח | 16 ע' לעיל 245_8; ג ע"ט | 17 ג ב"מ ל"ח ל"ט ; 22 ע' לקמן ב"ק י' |
26 ג ב"ב קל"ז, גיטין ע"ב |

1 מן ר' יוסי עד ובורסי < ב ד | 4 סמוך לצפורי ב ד | 7 זו < מכרה ב ד | 7 מגלגלין <
עלינו ב ד | 8 לחכמים < ב ד | 9 שבעלה] שהוא ב ד | 13 בנכסים | 14 שאם מכרה ונתנה בטל
ב ד | 15 שאם מכרה ונתנה מכרה בטל שעל מנת כן נשאה ב ד | 15 לא תמכור ב ד | 15 ואם |
16 קיים < שעל מנת כן קיימו ב ד | 18 הן < | 19 שמתו ויורד לנחלה ב ד | 20 ר' שב"ג אומר
ב ד | 22 בעדית | 22 מהיכן ב ד | 22 הגנב ב ד < והגזלן ב | 24 מן נתן, עד נתן < ב |
25 וקורות < נטל | 28 אף הכותב ב ד | 29 לבנו וקנה] לבנו ב ד | 29 מתנה ראשונה ב ד | 30 או
שמת ב ד | 30 יש < שם ב ד | 30 בקרקע ב ד | 31 או בית האילןב ד | 31 בקרקע ב ד |
33 בערים ב בעדית ד |

1 [9] היורד לחורבתו של חבירו ובנאו שלא ברשות כשהוא יוצא אומ' תנו עציי ואבניי אין
שומעין לו רבן שמע' בן גמל' אומ' בית שמאי אומ' הרשות בידו ובית הילל אומ' אין
שומעין לו: [10] היורד לחורבתו של חבירו ובנאו שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה
היורד ברשות שמין לו וידו על העליונה כיצד ידו על העליונה אם השבח יותר על
5 ההוצאה נותן לו את השבח אם הוצאה יתירה על השבח נותן לו את ההוצאה:

ט [1] מי שמת והניח אשתו שומרת יבם והניח נכסים של מאה מנה ואין כתובתה ט
אלא מנה אין היורשין יכולין למכור מפני שכל נכסיו אחראין לכתובה כיצד עושה כונסה
ומגרשה והיא שוברת לו על הכתובה הניח לו אחיו מעות או שהיה יבמה חייב לבעלה
מעות לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי אלא מוציאין מידו וילקח בהן קרקע. והוא אוכל
10 פירות: [2] הרוצה להבריח נכסיה מבעלה כותבן שטר פסים לאחר דברי רבן שמעו' בן
גמל' וחכמ' אומ' מסחק הוא בה אלא כותבן במתנה מן היום עד שעה שארצה ר' יהודה
אומ' לעולם הוא אוכל פירי פירות כיצד מוכר פירות ילקח בהן קרקע ואוכל פירות רבן שמע'
בן גמל' ור' ישמע' בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ור' יהושע בן קרחא אומ' אם מתה יירשנה
שהיתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: [3] מי שמת
15 והניח נכסים מטלטלין יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב כל הקודם בהן זכה והוא נקבר
מן הצדקה אילו הן הבאין ברשותה כל שמכרה להם כל שנתנה להם במתנה כתב לה נדר
ושבועה אין לי עליך אין יורשין משביעין אותה בדברים שנשתמשה בהן בחיי בעלה במה
דברים אמורים בזמן שהלכה מקבר בעלה לבית אביה אבל הלכה מקבר בעלה לבית חמיה
יורשין משביעין אותה בדברים שנשתמשה בהם לאחר מיתת בעלה אפילו כתב לה נדר
20 ושבועה אין לי עלייך לעולם אין האיש משביע את אשתו עד שיושיבנה חנונית או
שיעשנה אפיטרופיא האשה כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת
כתובתה אין יורשין משביעין אותה דברי ר' שמעון והכ' אומ' בין כך ובין כך יורשים
משביעין אותה שותף כל זמן ששותף יוצא משותפתו הרי הוא כאחד מכל אדם אריס כל
זמן שאריס יוצא מאריסותו הרי הוא ככל אדם אפיטרופוס כל זמן שאפיטרופוס יוצא
25 מאפיטרופסותו הרי הוא כאחד מכל אדם בן בית לא זה שנכנס ויוצא אלא כונס פירות
ומוציא פירות שוכר פועלים ופוטר פועלים לוקח הימנו ערב שביעית ושביעית ומוצאי
שביעית נעשה לו שותף או אריס פטור אבל נעשה לו אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית
לוה הימנו מגלגלין עליו את הכל: [4] הפוחתת כתובתה נפרעת שלא בשבועה כיצד היתה

1 לקמן ב"ק ט' ד'; י ב"ק ח' ה' (ט' ז'); ג ב"מ ק"ה | 6 י ל"ב ב' (ס' ה'); ג פ"ה | 10 ג ע"ט | 12 י ל"ב ד'
(ט' ה'); ג פ"ג: | 14 י ל"ג ה' (ט' ב'); ג פ"ד | 20 י ל"ג ב' (ט' ו'); ג פ"ו פ"ז | 23 ע' לקמן ב"ב ג';
ג שבועות מ"ח | 28 י שם (ט' ה'); ג פ"ז |

1 תן לי ב ד | 2 מן רשב"ג, עד 3 לו < ב ד | 3 מן היורד עד לו < | 4 היורד < ב ד |
4 ברשות . . וידו על העליונה < | 4 על העליונה] על התחתונה ב ד | 5 את ההוצאה . . . את
השבח ב ד | 6 מן ואין, עד 7 מנה < | 7 לכתובתה ב ד | 7 יעשה ב ד | 8 ושוברת ב ד |
8 על כתובתה ב ד | 8 לו < ב ד | 9 שאני ב ד | 10 מפני בעלה ב ד | 10 כותבתן | 10 שטר
< ב ד | פסים] בטפיה ב בטפוס ד | 11 מצחק ב ד | 12 מוכר < אוכל ב, מן כיצד, עד פירות
< ד | 12 וילקח | 12 והוא אוכל ב ד | 13 ור' יהשע בן קרחה < | 15 ומטלטלין ב ד | 16 הן
< יורשין ב ד | 16 או שנתנה ב ד | 17 אין היורשין יכולין להשביעה ב ד | 18 חמיה < אפי' כתב
לה נדר ושבועה אין לי עליך ב ד | 19 היורשין יכולין להשביעה ב ד | 19 מן יורשין עד לעולם <
ב ד | 21 מן יורשין, עד 22 כתובתה < | 22 אין היורשין ב ד | 22 יכולין להשביעה ד < בדברים
שנשתמשה בהן לאחר מיתת בעלה ב ד | 23 אריס, לפני שותף ב ד | 23 כאחד מכל ב ד | 23 עריס ב |
24 כאחד מכל ב כאחד מבני ד | 24 שהוא אפטרופוס ב ד | 25 כשאר כל ב | 25 בית < שאמרו
ב ד | 25 מכניס ב ד | 26 לוקח] לוה ב ד | 26/27 ומוצאי שביעית שביעית | 27 עריס ב | 27 פוטר
ב ד | 27 שותף או אריס ב ד | 27 בערב שביעית < ולשביעית ב ד | 28 וחזר ולוה ב ד |

כתובתה אלף זוז היא אומרת נתקבלתי מהן מנה נפרעת שלא בשבועה נכסים משועבדים אין צריך לומר אחר מיתת בעלה אלא אפילו בחיי בעלה נכסי יתומים אין צריך לומר מן הגדולים אלא אפילו מן הקטנים: [5] הוציאה גט ואין עמה כתובה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה כתובה ואין עמה גט אינה גובה כלום מפני שאומרת אבד גיטי והוא אמר אבד שוברי: [6] בראשונה היו אומרין המוציאה כתובה צריכה שֶתוֹצִיא עמו גט דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' מן הסכנה ואילך התקינו שתהא מקרעתו בבית דין וגובה בו שתי כתובות גט ומיתה גובה שתי כתובות גט וכתובה ומיתה אם הגט קדם את המיתה גובה שתי כתובות אם לאו אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את האשה והחזירה על מנת כתובה הראשונה מחזירה שברה לו כשהיא תחתיו וגרשה והחזירה אליו ומת נוטלת כתובתה מנה אם חִידֵש נוטל מה שחידֵש גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתו קיימת שעל מנת כן קיימה אם חִידֵש נוטל מה שחידש: [7] קטן שהשיאו אביו כתובתו קיימת ואם חידש נוטל מה שחידש:

י [1] מי שהיה נשאוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשנייה יורשי הראשונה, קודמין ליורשי שנייה גירש את הראשונה והחזירה אליו וחידש לה כתובה כתובה הראשונה של ראשונה קודמת לשנייה וליורשיה שנייה ויורשיה קודמין לכתובה שנייה של ראשונה במה דברים אמורין בכתובה אבל במזונות שתיהן שוות האשה והבנות שתיהן שוות נשא הראשונה ומתה נשא שנייה ומת הוא הַיָה שם יוֹתֵר דינר אילו נוטלין כתובת אמן ואילו נוטלין כתובת אימן אין שם יותר דינר שנייה ויורשיה נוטלין כתובת אימן והשאר חולקין בשוה: [2] כתב לזון את בת אשתו ואת בן אשתו הרי הן כבעלי חוב הן קודמין לכל אדם לא יאמר להם צאו ועשו מלאכה ואנִי זַן לכם אלא הם יושבין ומעלה להם מזונות כתוב לזון את בת אשתו ושברה לו לא כל הימנו שזכין לקטן ואין הבין לו: [3] האשה שאמרה מת בעלי או ניזונת או נוטלת כתובתה גירשני בעלי ניזונת עד כדי כתובתה מה בין מיתה לגירושין שהמיתה אינה יכולה להכחישו ובגירושין יכולה להכחישו שתאמר לו גירשתני: [4] שלשה שהטילו לכיס ונגנב הימנו מביאין השאר לאמצע וחולקין שנים שהטילו לכיס זה במנה וזה במאתים אם עשו בפרקמטיא השכר לאמצע לקח זה בשלו ונתערבו זה נוטל לפי שלו וזה נוטל לפי שלו יצאו עליו שלשה שטרות כאחד ראשון נשבע לשיני ושיני לשלישי רצה שיני שלא להשביע את הראשון שלישי יכול למחות בידו לַוָה מאחד ומכר שדיהו לשנים וכתב בעל חוב לשיני דין ודברים אין לי עמכם אין השיני יכול לגבות מן הראשון מפני שהניח לו מקום לגבות ממנו גר שמת וביזבזו ישר' את נכסיו יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב גובין מן האחרון אין בהן גובין משלפניו אין בהן גובין משלפני פניו:

יא [1] אלמנה שתובעת כתובתה יורשין אומרין לה התקבלת כתובותיך עד שלא

3 י סס (ט' ט'); ג פ"ט | 5 י סס, ל"ג ג' (ט' י'); ג סס, ל' | 13 י סס (י' א' ב'); ג סס | 19 י ל"ד ד' (י"ב א') | 21 ג ק"ז | 24 י ב"ק ד' א' (ד' א'); ג ל"ב, ל"ג | 32 י כ"ט ב' (ד' י"ב), ל"ד ב' (י"א ג'); ג ל"ו ל"ז |

1 זוז < אמר לה התקבלי כתובתך | 1 לא נתקבלתי ב ד | 1 מהן] ואינה אלא ב ד | 8 אם לאו] אם כתובה קדמה את הגט ב ד | 9 מן שברה, עד 10 מנה < ב ד | 10 גר . . . אחר קטן שורה 12 ב ד | 11 קיימת < שעל מנת כן קיימה ב ומת נוטל כתובתה מנה ד | 14 כתובה < ב ד | 15 וליורשיה שנייה < | 19 אדם < ב ד | 20 אזון אתכם ב ד | 23 במיתה ב ד | 24 ונגנבו מהן ב ד | 25 זה מנה וזה מאתיים ב ד | 25 שכרו ב ד | 26 בשלו < ולקח זה בשלו ב ד | 26 עליהן ב ד | 30 האחרון < שבהן ב ד | 30 בהן] להן ב ד | 30 להן ב ד |

נישאת הן צריכין להביא ראיה שנתקבלה כתובתה משנישאת צריכה להביא ראיה שלא נתקבלה כתובה מכרה כתובתה מישכנה כתובתה העושה את כתובתה הפותיקי איבדת מזונותיה ר' שמעון אומ' אפילו מכרה מקצת אפילו מישכנה מקצת אפילו עשתה מקצתה הפותיקי איבדה מזונותיה אין צריך לומר אחר מיתת בעלה אלא אפילו בחיי בעלה וכותבת אילו לכתובה מכרתי אילו למזונות מכרתי דברי ר' יהודה ר' יוסי או' מוכרת סתם וכך כוחה יפה כשם שאלמנה מוכרת שלא בבית דין כך יורשים הבאים ברשותה מוכרין שלא בבית דין ר' שמעון אומ' אלמנה מוכרת שלא בבית דין ואין היורשים הבאין ברשותה מוכרין שלא בבית דין אמ' ר' שמעון מפני מה אמרו אלמנה מוכרת שלא בבית דין לייפות כוחן של יתומים שלא לבזבז את נכסיהם ירדה לשדה עשויה הפותיקי אכלה והוציאה הוצאות שמין לה מה שאכלה מחשבין לה מה שהוציאה אם שמו לה בבית דין מה ששמו שמו: [2] שלשה שירדו לשום אחד אומ' במנה ושנים אומ' במאתים אחד אומ' במאתים ושנים אומ' במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ושנים אומ' בעשרים ואחד אומ' בשלשים שמין אותה במנה ר' אלעזר בר' צדוק אומ' שמין אותה תשעים דינר אחרים אומ' עושין אותה שומא ושמין אותה שליש: [3] איזו הוא איגורת ביקורת שום היתומים שלשים יום ושום הקדש ששים יום אפילו מכרה מנה במאתים או שווה מאתיים במנה מיכרה קיים רבן שמעון בן גמלי' אומ' אַף שום הדיינים שפיחת שתות או הותיר שתות מיכרן קיים היא שמכרה שוה מנה ודינר במנה אפילו אומרת אני אחזיר את הדינר ליורשים מיכרה בטל רבן שמעון בן גמליאל אומ' לעולם מיכרה קיים ותחזיר את הדינר ליורשים ובלבד שתשייר מקצת לפיכך אם פחתה אם הותירה אין לה אלא כשער שמכרה: [4] ר' אליע' אומ' יתומה יש לה בלאות ר' יהודה אומ' משום ר' אלעזר יתומה יש לה פירות בן שמת אביו ואמו אומרת התגדל אצלי היורשין אומרין לה התגדל אצלינו אין כופין אותו שיתגדל אצל מי הראוי ליורשו מעשה היה באחד ושחטוהו בערב הפסח: [5] האשה שמת בעלה יושבת בבתים שֶיָשְבָה בהן בחיי בעלה משתמשת בעבדים ושפחות בכלי כסף וכלי זהב שֶנִשתמשה בהן בחיי בעלה שכך הוא כותב לה תהא יתבא בביתי ומיתזנת מניכסאי כל יומי מיגד אלמנותיך בביתי: [6] האומ' תנו בית אלמנות לבתי בית לפלוני לישב בו ונפל היורשין חייבין לבנותו בית זה בית אלמנות לבתי בית זה לפלוני לישב בו ונפל אין היורשין חייבין לבנותו: [7] האומ' תנו בית אלמנות לבתי אין נותנין לה אֶלָא אם כן קיבלה עליה שתשב בתוכו יכולין היורשין לעכב על ידה שמא תשכירנו לאחר לפיכך אם מתה הם יורשין אותה: [8] המלוה את חבירו על חבילה ואבדה חבילה גובה משאר נכסים אם אמר לו על מנת שאין לך פירעון אלא מזה אינו גובה משאר נכסים העושה שדה הפותיקי לכתובת

11 ג ב"ב ק"ז | 14 י סס (י"א ו'); ג ק' | 19 ג ק"א | 22 י ל"ד ד' (י"ב ג'); ג ק"ג | 25 סס | 26 עיין לקמן 274_{13}; ג גיטין מ"א |

1 היא צריכה ד | 1 שלא נתקבלה ב ד | 1 צריכין הן ב ד | 1/2 שנתקבלה ב ד | 2 עשתה ב ד | 2 אפותיקין 2 אבדה ב ד | 3 עשתה מקצת כתובתה ב ד | 5 ולכך ב ד | 6 יורשיה ב ד | 9 תבזבז ב ד | 9 העשויה אפותיקי ב ד | 10 מחשבין לה] ושמין לזו ב ד | 12 ושניים] ואחד ב ד | 14 שומה ביניהן ב ד | 14 אגרת ב ד | 15 אפילו < ב | 15 שוה מנה ב ד | 16 אף < ב ד | 18 לעולם < | 19 או הותירה ב ד | 19 אלא < | 20 מן יש, עד יש לה < | 21 יתגדל ב ד | 21 ויורשין אומרין יתגדל ב ד | 21/22 אין מניחין אותו להתגדל ב ד | 22 אצל] אלא ב | 22 שראוי ב ד | 22 בערבי ב ערב ד | 22 פסחים ב | 23 בבתים < כדרך ב ד | 24 זהב < כדרך ב ד | 24 ומתזנאי ב ומתזני ד | 25 מיגר ד (בב לא ציינתי ר ד) | 25 ארמלותיך ב ד | 25 ארמלות ב ד | 26 בית זה בית ארמלות ב ד | 25 בית זה ב ד | 25 ונפל < אין ב ד | 26 לבנותו < האומר ב | 26 ארמלות ב ד | 27 ארמלות ב | 27 לישב ב ד | 29 על גבי ב ד | 29 ועבדה א | 30 פורעין ב ד | 30 אפותיקי |

אשה שטפה נהר גובה משאר נכסים אם אמר לה על מנת שאין לה פרעון אלא ממנה אינו גובה משאר נכסים:

יב [1] בראשונה שהיתה כתובה אצל אביה והיתה קלה בעיניו להוציאה התקין שמע' בן שטח שתהא כתובתה אצל בעלה והיה כותב לה כל נכסיי דאית לי אחראין וערבאין לכסף כתובתיך: [2] אין עושין כתובת אשה מן המטלטלין מפני תיקון העולם אמ' ר' יוסי וכי מה תיקון העולם יש בזו לפי שאין לה קיצבה מפני מה אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני הגזלנין והחמסנין כדי שיהא כל אחד ואחד אומר למה אני גוזל למה אני חומס למחר בית דין שמין שדה יפה שלי סמכו על המקרא מיטב שדיהו ומיטב כרמו ישלם מפני מה אמרו בעל חוב בבינונית מפני הרמאין שלא יהא כל אחד ואחד נותן עיניו בשדה חבירו יפה ובמיצר אחרים יפה ומלוה אותו קופץ ונוטלה אם כן ישומו לו בזיבורית אלא שלא לגדור בפני הלווין שלמחר יהו מבקש ללוות ואין אדם מלוה לו: [3] כתובת אשה בזיבורית דברי ר' יהודה אמ' ר' שמע' מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית שיותר שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להינשא ועוד בושתה של אשה מרובה משל איש אם כן לא תהא לה כתובה אלא שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו אין שם אלא עידית כולן גובין מן העידית בינונית כולן גובין מן הבינונית זיבורית כולן גובין מן הזיבורית עידית ובינונית וזיבורית הניזקין שמין להם בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית בינונית וזיבורית הניזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית מכרן להם או לשלשה כאחד נכנסו תחת הבעלים הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית מכרן לשלשה זה אחר זה וזה אחר זה אפילו הניזקין מן הזיבורית וכתובת אשה מן העידית גובין מן האחרון אין בהן גובים משלפניו אין בהן גובין משלפני פניו רבן שמע' בן גמליאל אומ' העושה שדה אפותיקי לכתובת אשה מכרה לאחר ידה על העליונה רצה גובה ממנו רצה גובה משאר נכסים אלמנה שאמרה אי איפשי לזוז מבית בעלי אין היורשין יכולין לעכב על ידה שכך כבודו של בעלה אמרה אי איפשי לזוז מבית אביה יכולין היורשין לעכב על ידה שכך ברכת הבית מרובה כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים שיש בעשרים וחמש שנה שתעשה טובה כנגד כתובתה דברי ר' מאיר שאמר משום רבן שמעון בן גמליאל ר' ישמע' אומ' שלש שנים וחכמ' אומ' כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים כשם שהיא מזכרת כתובתה עד עשרים וחמש שנים כך יורשין הבאין ברשותה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים בעל חוב גובה לעולם אף על פי שאין מזכירין:

3 י ל"ב ב' (מ' י"ט); ג פ"ב: | 5 י גיטין י"ב ד' (כ' ס'); ג סס כ"ס | 8/9 שמות כ"ב ד' | 12 י סס; ג סס |

1 אלא מזה ב ד | 3 כשהיתה ב ד | 3 היתה ב ד | 4 וכותב ב ד | 4 די איתאי ב | 4 ומערבין ב | 5 לכסף < ב ד | 5 לכתובתיך דא ב ד | 6 בזו < אלא ב ד | 7 ומפני החמסנין ב ד | 7 כדי < ב ד | 7 מפני מה . . מפני מה ב ד | 8 שלמחר הרי ב ד | 10 בתוך שדה ב ד | 10 ובמיצר] ובתוך חצר ב ד | 10 אחרים] חברו ב ד | 10 אותו < עליה ב ד | 11 לו] לה ב ד | 11 אלא < ב ד | 11 לגדור < דרך ב ד | 11 שלמחר] שלא ב ד | 11 מלוהו ב ד | 12 ר' < ר' ב | 12 שאמר ד < משם ב ד < ממה ב ד | 13 יתר ב ד | 13 יתר מן האיש ב ד | 16 וזבורית < ב ד | 16 להם < | 17 בבינונית < ב ד | 17 בזיבורית] בבינונית ב ד < עידית וזבורית הנזקין שמין להן בעידית בעל חוב וכתובת אשה בזבורית ב ד | 18 להם] לאחד ב ד | 19 וזה אחר זה < ב ד | 20 אשה < ובעל חוב ב ד | 20 האחרון שבהן ב ד | 21 אשה] כלתו ב ד | 22 מכרה לאחר < ב ד | 23 שכך < הוא ב ד | 24 מבית אבא ב ד | 24 שכך < היא ב ד | 26 ושתיים ב | 27 שלשים ב ד | 28 מן גובה, עד 29 שהיא < ב | 29 משכרת ב ד | 29 שנים < כשם שהיא משכרת כתובתה עשרים וחמש שנה ב | 29 מזכירין] מוכרין ב ד | 30 משכירין ב ד |

יג (יב) [1] מי שהלך למדינת הים ובאה אשתו ותובעת מזונות אמ' להם צאו לה מעשה ידיה במזונותיה הרשות בידן אם פסקו לה בית דין מה שפסקו פסקו אמ' ר' יוסי בר' יהודה לא נחלקו אדמון וחכמ' על שפסק עליהי אביה שיכולה אומר אבה פסק עלי מה אני יכולה לעשות או כנס או פטור על מה נחלקו על שפסקה היא על עצמה שאדמון אומ' יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאבא נותן לי עכשיו שאין אבא נותן לי מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמ' רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הפוסק מעות לבתו קטנה ופשט לו את הרגל כופין אותו ליתן שזכין לאדם ואין חבין לו: [2] שלש ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל במה דבר' אמו' בזמן שהיה מיהודה ואירס אשה מיהודה מגליל ואירס אשה מגליל אבל אם היה מיהודה ואירס אשה מגליל מגליל ואירס אשה מיהודה כופין אותו לצאת שעל מנת כן נשאה אמ' אני פלוני מיהודה ונשא אשה מגליל כופין אותו לצאת ובגליל אין כופין אותו לצאת מוציאין מעיר שרובה גוים לעיר שכולה ישר' ואין מוציאין מעיר שרובה ישר' לעיר שכולה גוים הוא רוצה לבוא לארץ ישראל והיא אינה רוצה כופין אותה לבוא היא רוצה לבוא והוא אינו רוצה אין כופין אותו הוא רוצה לצאת מארץ ישר' והיא אינה רוצה אין כופין אותה לצאת היא רוצה והוא אינה רוצה כופין אותו שלא לצאת: [3] המוציא שטר חוב כתוב בבבל גובה עליו כסף בבל בארץ ישראל גובה עליו כסף ארץ ישרא' היה כותב סתם והוציאו בבבל גובה עליו כסף בבל בארץ ישראל גובה עליו כסף ארץ ישראל היה כתוב בו כסף סתם הרי זה גובה כל מקום שירצה מה שאין כן בכתובת אשה נשא אשה בארץ ישר' וגירשה בארץ ישר' נותנין לה כסף ארץ ישר' רבן שמע' בן גמל' אומ' כתובת אשה ובעל חוב ממקום הנישואין חמש סלעים של בן ושלשים של עבד וחמשים של אונס ושל מפתה ומאה של מוציא שם רע כולם אף על פי בבבל גובה כסף ארץ ישר' כסף שדיבריה בו תורה בכל מקום זו היא כסף צורי איזהו כסף צורי זה ירושלמי:

סליק פירקא וסליקא מסכתא כתובות.

נדרים.

א [1] האומר ימינה הרי זו שבועה שמאלה הרי זו שבועה בשם הרי זו שבועה לשם הרי זה קרבן כנדרי רשעים לא אמ' כלום שאין הרשעים מתנדבים כנדבות כשירים ר' יהודה

1 י כ"ה ד' (י"ג ס'); ג ק"ז | 3 י כ"ו ס' (י"ג ה'); ג ק"ט | 8 י כ"ו ג' (י"ג י'); ג ק"ד | 15 י סס; ג סס | 29 י כ"ז ס' (ס' ג') כ"ו ג' (ס' ס'); ג ג', ט' |

1 ב ד ליכא הכי פרק | 1 ובא ואשתו | 1 אם אמר הוציא ב ד | 2 למזונותיה ב ד | 2 בידו ב ד | 2 בית דין < מזונות ב ד | 3 שפסק לה ב ד | 3 שהיא יכולה ב ד | 4 בעצמה ב לעצמה ד | 5 אדמון ב | 5 אבה א | 7 לו < ב ד | 7 לאדם] לקטן < ב | 8 מן מיהודה, עד 9 מיהודה < ב | 10 מן מגליל, עד יהודה < ב ד | 10 אם אמר פלוני ב ד | 10 מיהודה < ב | 11 נשאתי ב ד | 11 אין כופין ב ד | 11 אין < ב ד | 12 שכולה] שרובה . . שכולה] שרובה ב ד | 13 רוצה < לבוא ב ד | 13 אין < ב ד | 14 אותו < לבוא ב ד | 14 אותה < | 15 חוב כתוב < ב ד | 15 בבל ב ד | 16 ארץ ב ד | 16 כתוב ב ד | 16 מוצא ב ד | 16 בו < ב ד | 17 בבבל ב ד | 18 מקום] זמן ב ד | 19 ישר' < בארץ ישר' וגרשה בבבל נותן לה כסף א"י ב ד < בבבל וגרשה בא"י נותן לה כסף א"י ד | 19 במקום ב ד | 21 שהן בבבל | 21 גובה < עליהן ב ד | 22 זה < כסף ב ד | 29 שבוע א | 30 כנדבת רשעים ב ד |

1 אומ׳ נדרה בנזיר שחסידים הראשונים מתנדבים נזירות שאין המקום מספיק לבוא שגגה על
ידיהם היו מתנדבים נזירות בשביל שיביאו קרבן ר׳ שמעון אומ׳ כנדבת כשרים לא נדר
בנזיר שחסידים הראשונים לא היו מתנדבין נזירים שאם ירצה להביא עולה יביא שלמים
יביא תודה וארבעה מיני לחמה יביא לא היו מתנדבין נזירות מפני שצריכין כפרה שנ׳
5 וכפר עליו מאשר חטא על הנפש: [2] האומר אינו נודר הרי זה מותר ככר
הייתי נודר הרי זה אסור קרבן טועמו אני הרי זה מותר איני קרבן אם טועמו אתה הרי
זה אסור רבן שמעו׳ בן גמל׳ אומ׳ האומ׳ מוחה ודאי מוחו הרי אילו כִינוּיִן לשבועה וכן
היה רבן רבן שמעון בן גמל׳ אומ׳ שנים שהיו נודרין זה לזה אמ׳ אחד מהן להבירו ככר
זו קרבן אם טועמו אני ואמ׳ לו חבירו אינו קרבן אם טועמו אתה הריני נזיר אם אוכל ככר
10 זו ואמ׳ לו חבירו אינו נזיר אם אוכלנו כל שביטלו דבריו אסור ר׳ יהודה אומ׳ האומ׳
ירושלם לא אמר כלום שלא נתכוין לדור אלא קרבן עצמו: [3] ירושלם לירושלם כירושלם
היכל להיכל כהיכל מזבח למזבח כמזבח אישים לאשים כאשים עצים לעצים כעצים אימרא
לאימרא כאימרא דיריים לדיריים כדיריים בזיקים לבזיקים כבזיקים כולם אף על פי שלא
אוכל לך אסור חולין החולין לחולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך אסור לאו
15 חולין שאוכל לך אסור לא יאכל לך מותר לעולה לא יאכל לך ר׳ יעקב אוסר וחכמ׳
מתירין אם אמ׳ הרי הוא עלי אף על פי שלא הזכיר קרבן הרי הוא נזיר קרבן כבשר אִמִי
וכבשר אחותי כעורלה וככלאי הכרם אסור שלא נתנדב זה כלום: [4] הנודר מן התורה הרי
זה מותר מן הכתוב בתורה הרי זה אסור בתורה ובכתוב בה אסור איזה הוא איסור הכתוב
בתורה האומר הרי עלי שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין כיום שראיתי את ירושלם
20 שהיא חריבה כיום שנהרג בו פלוני אסור: [5] חומר בנדרים שאין בשבועות בשבועות שאין
בנדרים שהנדרים נוהגין ברשות ובמצוה מה שאין כן בשבועות חומר בשבועות שהשבועות
נוהגות בדבר שיש בו ממש ובדבר שאין בו ממש מה שאין כן בנדרים ובנדרים כיצד אמ׳
קונם סוכה שאני עושה ולולב שאני נוטל ותפילין שאני נותן אסור בנדרים ומותר בשבועות
ובשבועות שבועה שאני ישן ושאני מדבר ושאני מהלך אסור בשבועה ומותר בנדרים האו׳
25 לחבירו קונם פה מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת לך אסור בנדרים ואסור בשבועות:
[6] סתם נדרים להחמיר מה ראיתה לידור אמ׳ איני יודע אלא שראיתי את חבריי שהיו
נודרין אסור נדר ועבר על נדרו אין נשאלין לו עד שינהג איסור כימים שנהג בהן היתר

5 במדבר ו׳ י״א | 5 י סס (א׳ ג׳ ג׳); ג סס, י״א ¦ 11 י א׳ ד׳); ג סס, י״ג | 17 ג י״ד | 20 י ל״ו ג׳
(ג׳ ג׳); ג ט״ז | 26 י סס (ג׳ ד׳); ג י״ט |

1 נדר ב ד | 1 ראשונים > היו ב ד | 1 מפסיק ב ד | 2 שיבא ב ד | 3 נזירות ב ד |
4 לחמים ד ד | 4 מפני > שהן ב ד | 6 אם טועמי ב ד | 6 הרי זה > ב ד | 6 לא קרבן ולא
טעמו אני ב ד | 6/7 הרי זה > ב ד | 7 מוהי ב [מוהה ד] ודאמר [מוהי ב] מוהו | 8 זה נגד זה
ב ד | 11 כלום > עד שיתכון וידיר כנגד ירושלם מודים חכמים לר׳ יהודה באומר קרבן עולה מנחה
חטאת תודה ושלמים שאיני [שני ב] אוכל לך שמותר ב ד | 11 בירושלם | 12 בהיכל . . במזבח . .
באשים . . בעצים | 13 באמרא . . בדריים . . כבזיכים | 13 אע״פ שלא] שאני ב ד | אסור > לא
אוכל לך מותר ב ד | 14 החולין > ב ד | 14 בחולין | 14 אסור] מותר ב | 14 לאו] לא ב ד |
15 אסור > חולין שאוכל לך אסור [אסור > ב] ב ד | 15 מותר > לא אוכל לך מותר ב ד |
15 לא לעולה [עולה > ב] עולה [> לא ב] אוכל לך ב ד | 16 האומר ב > ד | 16 קרבן
> ב | 16 הרי זה נדר | 17 אסור] מותר ב ד | 18 הרי זה > ב ד | 18 מן התורה ומן הכתוב
בה ב ד | 20 שהיא > ב ד | 20 מבשבועות ב ד | 20/21 ובשבועות מבנדרים ב > ד | 21 חומר
בשבועות > מבנדרים ב ד | 22 בנדרים ד > ב | 22 מן כיצד עד 23 בשבועות > ב | 23 שאיני
. . שאיני | 24 ובשבועות שבועה] כיצד אמר קונם ב ד | 24/25 האומר לחברו > ב ד | 25 פי
ב ד | 25 לך] עמך ב ד | 25 ואסור] מותר ב | 26 אני | 26 שהיו] שאין ב | 27 נודרין > כך ב ד |

1 דברי ר׳ יהודה אמ׳ ר׳ יוסי במה דברים אמורים בזמן שנדרו זמן מועט אבל נדרו זמן
מרובה דיו שלשים יום ר׳ יהודה אומ׳ סתם תרומה ביהודה אסורה ר׳ אלעזר בר׳ צדוק
אומ׳ סתם חרמים בגליל מותרין:

ב [1] ר׳ אלעזר בן יעקב אומ׳ אף הרוצה לדור את חבירו שיאכל אצלו והלה נדר
5 שלא יאכל אצלו אף על פי ששניהם נודרים זה כנגד זה הרי אילו נדרי זירוזין אילו הן
נדרי הבאי קונם אם לא נמניתי על הפסח שַׁאֲליה שלו שוקלת עשר ליטרין אם לא שתיתי
יין שלוגו יפה דינר זהב אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד כשם שנדרי הבאי מותרין
כך שבועות הבאי מותרות: [2] תולין להרגין ולחרמים ולמוכסין ולגוי ולתרומה ולבית המלך
ואין תולין להם לישראל: [3] הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקציצו הרי טלית זו קרבן עד
10 שתישרף ופרה זו קרבן עד שתשחט כיון שנקצצו ושנשרפו ושנשחטו יוצאין לחולין:
[4] הנודר מישראל אסור אף בגֵרִים מן הגֵרִים מותר בישראל מישראל אסור בכהנים ובלוים
בכהנים ובלוים מותר בישראל מן הכהנים מותר בלוים ומן הלוים מותר בכהנים מאוכלי
השום ר׳ יהודה אוסר אף בכהנים שאין ישראל נהנין לי לוקחַ בפחות ומוכר בְיוֹקֶר ר׳ יוסי
אומ׳ אין שומעין לו אינו אומ׳ כי אתה הולך לקחת אשה מפלשתים עובדי עבודה זרה
15 ומגלה עריות ושופכי דמים אלא כי אתה הולך לקחת אשה מפלשתים הערלים
וכן מצאינו שלא נתחתם גזר דינם של אומות העולם אלא על העורלה בלבד שנ׳ כי
כולם ערלים נופלים בחרב ואומ׳ כי כל הגוים ערלים וכל בית
ישראל ערלי לב: [5] ר׳ אומ׳ גדולה מילה שכל מצות שעשה אברהם אבינו לא
נקרא שלם עד שמל שנ׳ התהלך לפני והיה תמים: [6] דבר אחר גדולה מילה
20 ששקולה כנגד כל מעשי בראשית שבתורה שנ׳ הנה דם הברית אשר כרת י״י
עמכם וגו׳: [7] דבר אחר גדולה מילה שאילמלא היא לא נתקיימו שמים וארץ שנ׳ אם
לא בריתי יומם ולילה אין בין המודר הנאה סתם מחבירו למודר ממנו מאכל אלא
דריסת הרגל וכלים שעושין בהן אוכל נפש המודר הנאה מחבירו ומת מביא לו ארון
ותכריכין חלילין ומקוננות שאין הנאה למתים ומעידו עדות ממון ולא עדות נפשות חלה
25 נכנס ומבקרו היה לו חולה אין נכנס ומבקרו ולא שואל בשלומו ואם היה כהן זורק עליו
מדם חטאתו ומדם אשמו מפני דרכי שלום ורוחץ עמו במרחץ וישן עמו על המיטה דברי
ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ על הקטנה בימות החמה ועל הגדולה בימות הגשמים ורוחץ עמו

4 י ל״ז ד׳ (ג׳ א׳ ג׳); ג כ״ג כ״ד | 8 י ל״ח א׳ (ג׳ ד׳); ג כ״ד: | 9 ג כ״ח: | 11 י סס (ג׳ ה׳); ג ל״א: |
15 שופטים י״ד ג׳ | 16/17 יחזקאל ל״ז כ״ו | 17/18 ירמיה ט׳ כ״ה | 18 י סס ג׳ ט׳ | 18 ע׳ לעיל 16₄;
י סס (ג׳ ט׳); ג סס | 19 בראשית י״ז א׳ | 20 שמות כ״ד ח׳ | 21/22 ירמיה ל״ג כ״ה | 22 ע׳ לעיל 222₁₃;
י ל״ח ג׳ (ד׳ א׳); ג ל״ג | 27 י סס (ד׳ ה׳); ג מ״ג |

1 יהודה] מאיר ב ד | 1 לזמן ב ד | 1 מועט] מרובה ב ד | 1 אבל בזמן שנדרו לזמן ב ד |
2 מרובה] מועט ב ד | 3 בגליל > אסורין וביהודה | 4 אף > ב ד | 5 אלו הן > ב ד | 6 נדרי
הבאי > ב > אמר ב ד | 6 פסח ב ד | 7 נחש > שעביו ב ד | 7 מותרת ב ד | 8 לתרומה ולגוי
[לכותי ד] ב ד | 9 עד שיקציצו > עד שתשרף עד שתשחט ב | 9 עד > ב | 10 עד > ב |
10 וכיון שנשרפה וכיון שנשחטה ב ד | 10 יוצא ב ד | 11 אף > ב ד | 12 מכהנים ולוים ב ד |
12 בישראל > הנודר ב ד | 13 בכוהנים] בכותים ב ד | 13 שאין > ב ד | 13 שישראל ב בישראל
ד | 14 לוקח ביתר ומוכר בפחות ב ד | 15 מגלי ב מגלוי ד | 15 מן כי עד פלשתים > ב ד |
16 של אומות העולם > | 16 הערלה > ד בלבד > ב ד | 16 כי > ב ד | 17 ערלים . . בחרב
> | 17 מן ואומר, עד 18 לב > ב ד | 20 מן ששקולה, עד 21 מילה > | 20 מעשה בראשית]
מצות שבתורה ב | 20 ברית ב | 21 עמכם וגו׳ > ב | 22 ולילה > חוקות שמים וארץ לא שמתי
ב ד | 22 מחברו סתם ב ד | 23 שאין עושין ב ד | 24 ומעדות ב ד | 24 ולא עדות] ועדות ב ד |
24 חולה | 25 לבקרו ב ד | 25 ולא שואל] ושואל ב ד | 26 דם . . ודם ב ד | 26 במטה ב ד |
26 דברי > ב ד | 27 מאיר וחכמים] יהודה ב ד |

1 באמבטו גדולה ומזיע עמו במרחץ קטנה: [8] המודר הנאה מחברו מפני שביעית ונכנסה
שביעית לא ירד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנטיעות ובשביעית יורד לתוך שדהו ואוכל מן
הנטיעות: [9] כיכר זו הקדש אכלה בין הוא ובין אחר הרי זה לא מעל לפיכך יש לה
פדיון אם אמר הרי היא עלי אכלה הוא מעל בטובת הנאתן אכלה אחר הרי זה מעל לפיכך
5 אין לו פדיון דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' זה וזה לא מעל הלה נוטל ואוכל ור' יוסי
אומר מפני שקדם נדרו להפקירו כשם ששניהם אסורין לדור בחצר כך שניהם אסורין לדור
במבוי כשם ששניהם אסורין לגדל תרנגולין כך שניהם אסורין לגדל בהמה דקה היה אחרים
ראוי לדור את אחרים הנאה לחלקו כופין את הרגיל למכור את חלקו רחבה שדרך הרבים
מפסקתה הרי היא של עולי בבל אין דרך הרבים מפסקתה הרי היא של אנשי אותה העיר:
10 [10] המודר הנאה מבני עירו ובא אחר וישב שם שלשים יום מותר בו מיושבי עירו ובא
אחר וישב שם שלשים יום אסור בו המודר הנאה מחבירו בפניו אין נשאלין לו אלא
בפניו ושלא בפניו נשאלין לו בפניו ושלא בפניו:

ג [1] הנודר מן התבשיל אסור בצלי בשלוק ובמבושל אסור בטריות רכות מפני
שחולין אוכלין בהם פיתן הנודר מן היורד לקדירה אסור מן היורד לאילפס מן היורד
15 לאילפס מותר מן היורד לקדירה: [2] הנודר מן הנעשין בקדירה מותר בנעשין באילפס
ומן הנעשין באילפס מותר בנעשין בקדירה הנודר מן היורד לתנור אין אסור אלא מן
הפת בלבד הנעשין בתנור אסור בכל הנעשים בתנור מן הקים מותר בגבינה מן הגבינה
מותר בקים מן הרוטב מותר בקיפה מן הקיפה מותר ברוטב ר' יהודה אומ' קונם בשר
שאני טועם בו אסור בו ברוטבו ובהקיפו: [3] הנודר מן השמן מותר בשמן שומשמין
20 מקום שמסתפקין בשמן שומשמין אסור אף בשמן שומשמין ר' יהודה בן בתירה
אומ' כל שהשם ותולדתו קרויה עליו נדר הימנו אסור ביוצא הימנו ומן היוצא הימנו אסור
בו כל שדרכו לאכל ואין דרך היוצא הימנו נדר הימנו אסור ביוצא הימנו מן היוצא הימנו
מותר בו כל שאין דרכו לאכל אבל דרך היוצא ממנו לאכל נדר הימנו לא נתכוין זה אלא
ביוצא הימנו: [4] הנודר מן הצמר מותר בפשתן ומן הפשתן מותר בצמר ר' שמעון בן
25 אלעזר אומ' כל שדרכו להתכסות ודרך היוצא הימנו להתכסות ונדר הימנו אסור אף ביוצא
הימנו ואין היוצא ממנו מותר בו כל שאין דרכו להתכסות אבל דרך היוצא הימנו להתכסות
בו ונדר הימנו לא ניתכוין זה אלא ביוצא הימנו: [5] הנודר מן הבשר אסור בכל מיני
בשר ואסור בראש וברגליים בקרבים ובקרנים ובעופות ומותר בבשר דגים וחגבים רבן
שמעון בן גמליאל אומ' הנודר מן הבשר אסור בכל מין בשר ומותר בראש וברגלים בקרבים

3 י כתובות ל"ה ד' (י"ג ג'); ג ל"ה | 6 י ל"ט ה' (ה' ה'); ג מ"ו | 10 שס (ה' ד';) ג מ"ס | 13 י ל"ט ג'
(ו' ה'); ג מ"ט | 15 י שס (ו' ג'); ג כ"ה | 19 י שס (ו' ס' ד'); ג כ"ג | 24 י מ' ג' (ז' ג') | 27 י מ' ג'
(ז' ה'); ג כ"ד |

1 באבטי ב | 1/2 ונכנסה שביעית < ב ד | 2 לא יורד ב ד | 3 ככר] דבר | 3 אחר] חברו ב ד |
3 לא < ב ד | 4 הוא < ב ד | 4 הנאתו ב ד | 4 הרי זה לא מעל ב ד | 5 לו] לה ב ד |
5 יהודה] מאיר ב ד | 5 וזה < ב ד | 6 שנדרו קודם להפקרו ב ד | 7/8 היה אחד מהן ראוי להדיר
אחרים הנאה על חלקו | 10 הנאה < מעירו או ב ד | 10 מן מותר, עד בו < ב | 13 ובשלוקת ב |
ובשלקות ד | 13 בטריות רכות] בסיטרות רבות ב באימר וחרכות ד | 14 אסור] מותר ב ד | 15 מותר]
אסור | 15 הנודר < ב ד | 17 בלבד < מן ב | 17 הקיים ב ד | 18 מותר] אסור ב | 18 בקיים
ב ד > הנודר ב ד | 18 בקופה . . בקופה ב | 19 ובקפה | 19 הנודר < ב ד | 21 תולדתו ב ד |
21 כיוצא בו ב ד | 22 בו < ר"ש בן אלעזר אומר ב ד | 22 את שדרכו לאכול ודרך היוצא ממנו
לאכול ונדר הימנו ב ד | 22 אסור] מותר ב ד | 22 כל] את ב ד | 23 שאין < ב | 23 אבל] ואין
ב | 25 כל] את ב ד | 25 אף < ב ד | 25/26 כיוצא בו ב | 26 מן היוצא ממנו אסור בו ב ד
< את שדרכו להתכסות ואין דרך היוצא ממנו להתכסות ונדר הימנו מותר כיוצא הימנו מן היוצא מנו
מותר בו ב ד | 26 כל] את ב ד | 28 בקרבים < ב | 28 בקרנים] ובקנה ב ד | 29 בקרבים < ב ד |

1 ובקנים ובעופות ובשר דגים וחגבים וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומ' קרביים לאו בשר
ואוכליהן לאו אינש ר' שמע' בן אלע' אומ' קונם דג שאני טועם אסור בגדולים ומותר
בקטנים דגה שאני טועם אסור בקטנים ומותר בגדולים דגים שאני טועם אסור בין בקטנים
בין בגדולים: [6] הנודר מן הירק בשביעית אסור בכל ירקות השדה מן הדילועין אין אסור
5 אלא דלעת יוונית בלבד מן הכרוב אסור באספרגוס מן האיספרגוס מותר בכרוב מן הכרישין
מקום שקוראין לקפליטות כריישין אסור מן הקפליטות ומן הקפליטות מותר בכרישין מן
הבצלים אסור בבני בצלים ר' יוסי מתיר מן בני בצלים מותר בבצלים ר' יהודה אומ' אמ'
קונם גריס שאני טועם אסור בחיין ומותר במבושלים גריסין שאני טועם מותר בחיין ואסור
במבושלין: [7] חיטה שאני טועם מותר לכוס ואסור לאפות חיטין שאני טועם אסור לכוס
10 ואסור לאפות:

ד [1] הנודר מן פירות שנה אסור בכל פירות שנה ומותר בעגלים ובגדיים ובטלאים
בחלב ובגוזלות אם אמ' גידולי שנה שאני טועם מותר בכולם הנודר מן הקיץ אין אסור
אלא מן תאינים בלבד: [2] רבן שמעון בן גמליאל אומ' ענבים בכלל הקיץ: [3] הנודר מן
החפירה אסור בקישואין ובדילועין ומותר בפירות אילן הנודר מן התירוש אסור בכל מיני
15 מתיקה ומותר ביין הנודר מן התבלין מותר בחיין ואסור במבושלין אם אמ' הרי הן על פי
והרי הן עלי אסור בהן בין בחיין ובין במבושלין הנודר מן הפת אין אסור אלא מן הפת
מחמשת המינין והנודר מן הדגן אסור בפול המצרי יבש ומותר בלח ומותר באורז ובחילקא
ובטרגים הנודר מן הכסות אסור בפונדא ובפסיקיא ומותר באיסקורטיא ובאנפיליא בפלמיא
במכנסיים ובכובע: [4] כיצד היה ר' יהודה אומ' הכל לפי הנדר היה טעון צמר והוצד אמר
20 קונם צמר עולה עלי אסור לטעון ומותר ללבוש היה לבוש צמר והוצד אמר קונם צמר עולה עלי
אסור ללבוש ומותר לטעון: [5] ככר זה קרבן אם ילך למקום פלוני ואכל הרי הוא לא ילך אם
הלך הרי הוא בלא יחל דברו: [6] אף נדרים שאמרנו מותרין מנין שלא יהא אדם נודר בהם
על מנת לבטלן תלמוד לומ' לא יחל דברו שלא יעשה דבריו חולין דבר אחר לא
יחל דברו אפילו חכם אל יפר נדרי עצמו אמ' לו השאילני קרדומך אמ' קונם קרדום
25 שאני קנוי וקונם נכסיי עלי אם יש לי קרדום בידוע שאין לו קרדום: [7] הנודר מן הקיץ
בגליל וירד לעמקים אף על פי שהגיע הקיץ בעמקים אסור עד שיגיע הקיץ בגליל ר' יוסי
אומ' בראשונה היו אומרין המודר הנאה סתם מחבירו עד הפסח אין אסור אלא עד לילי
פסח משחרב בית המקדש אמרו כל היום כולו אסור זה הכלל אמ' כל שזמנו קבוע א'

4 י מ' ה' (ו' ס' ט' י'); ג כ"ג | 9 י שס (ו' י"ה); ג שס | 11 י מ"ה (ס' ד'); ג ס"ה: | 13 י מ' ג'
(ז' ג' ג'); ג כ"ה: | 19 י שס; ג שס | 21 ג ע"ו | 22 י ל"ז ג' (ג' ה'); ג שס | 23 במדבר ל' ג' |
25 י מ' ד' (ס' ה' ג'); ג ס"ג, ס"ג |

1 ובקנה ב ד | 1 ובשר < ב ד | 1 ובדגים ב ד | 3 מן דגה, עד בגדולים < | 3 בין <
ב ד | 4 בין] ואסור ב ד | 4 בירקות שדה ב ד | 6 לקפלוטות ב ד | 6 בקפלוטות ב ד | 7 בבצלים
< מן העדשים אסור באשישים ורבי יוסי מתיר מן האשישים מותר בעדשים מן השום אסור במקפא ור'
יוסי מתיר במקפה מן המקפה [במקפה ד] מותר בשום ב ד | 7 אמר < ב ד | 8 מותר . . אסור |
8 מן גריסין עד מבושלין < | 12 מותר] אסור ב ד | 12 הקייץ ב ד | 13 התאנה ב ד | 14 הפירי
ב ד | 14 ובדלועין > ובמלפפונות ב ד | 15 אסור . . מותר ב ד | 16 הפת > הבא ב ד | 17 מינין
ב ד | 17 לח . . ביבש ב ד | 17 ובחליקא ב ד | 18 ובטרגס > ובטיסני ב ד | 18 בפנדא ב ד |
18 ופסקיא ב ופסקא ד | 18 בסקרטיא ב ד | 18 ובפמליא | 19 יהודה] מאיר | 19 וחצר ב והצר ד |
20 וחצר ב והצר ד | 21 קונם ככר ב ד | 21 קרבן] שאני טועם ב ד | 21 אם אלך ב ד | 21 פלוני
< למחר ב ד | 21 אם אכל ב ד | 21 בלא ילך ב | 23 שלא עשה ב ד | 24 שאפילו ב ד |
24 אינו מפר נדרו לעצמו ב ד | 24 לו] לה | 24 קרדומי | 24 קונם < ב ד | 25 לו] לך ב ד |
25/26 הקייץ . . הקייץ | 26/27 אמ' ר' יוסי ב ד | 27 מחברו סתם ב ד | 27/28 עד
הפסח אסור עד שחיטת הפסח ב ד | 28 אמרו] אסרו ב | 28 אמ' < ב ד | 28 א'] אסור ב ד |

עד לפְנֵי ר' מאיר אומ' אסור עד שהגיע ר' יוסי אומ' אסור עד שיצא עד שיפסקו הגשמים 1
אסור עד לילי יום טוב הראשון של פסח עד שיעקרו סוכות אסור עד לילי יום טוב
האחרון של חג עד אֲדר אם היתה שנה מעוברת עד אדר השיני: [8] האומר לחבירו
קונם שאני נהנה לך אם אי אתה בא נוֹטֵל לבנך כור אחד של חיטין ושני חביות של יין
עידעו אבל או אונס או משתה או גשמים מותר אם לאו אסור עד שיפר נידרו על פי 5
חכם דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם ויאמר לו
שלא אמרת אלא מפני כבודי זה הוא כבודי וכן האומר לחבירי קונם שאתה נהנה לי ר'
יהודה אומ' היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ברגל אמ' קונם ביתך שאני נכנס תוך
הרגל אסור לאחר הרגל מותר: [9] היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו במשתה אמ' קונם ביתך
שאני נכנס תוך המשתה אסור לאחר המשתה מותר קונם לעיר שאני נכנס ולטיפת צונן 10
שאני טועם לך מותר ליכנס ולרחוץ צונן ואסור לאכול ולשתות:

ה [1] הנודר מן הבית והעלייה אם קודם נדרו נודע או שנפלו לו בירושה ה
או שניתנו לו במתנה אמ' אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר הרי זה מותר מעשה
באחד שהדיר את אשתו שלא לעלות לירושלים התירו לו את נדרו ועלתה ובא ושאל את ר'
יוסי אמ' אילו הייתה יודע שמבטלת דבריך שלא בפניך הַייתה מַדירה אמ' לו לאו והיתירו ר' 15
יוסי ר' ישמעאל בר' יוסי אומ' אילו הַיְיתָה מפייסך הייתה נודר אם אמ' לאו הרי זה
מותר ר' יהודה בן פתירא אומ' אומרין לו אלו היה לך לבזה הייתה נודר אם אמ' לאו
הרי זה מותר ר' נתן אומ' יש נדר שמקצתו אסור מקצתו מותר כיצד הַנוֹדֵר מן הכלכלה
והיו בה בנות שוח שבע אמ' אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה לא הייתי נודר אלא
בשאר כלכלה הותר בבנות שבע ואסור בכלכלה אמ' אילו הייתי יודע שהכופרין יפה ללב 20
לא הייתי נודר אלא בבני בצלים הותר בכופרין ואסור בבני בצלים עד שבא ר' עקיבא ולימד
שהנדר שהותר מכללו הותר את כולו כיצד אמ' קונם שאני לזה ולזה הותר האמצעי
הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור קונם שאני נהנה לפלוני ושהא כדי דיבור וחזר
ואמ' לפלוני אסור בראשון ומותר בשיני כמה כדי שאילת שלום קונם שאני
נהנה לפלוני ועוד לפלוני או שאמ' לפלוני ולפל' קונם שאני נהנה הרי אילו 25
שני נדרים הותר השיני הותר הראשון הותר הראשון לא הותר השיני: [2] קונם שאני

3 י מ"א ג' (ס' ז'); ג שם | 9 י שם (ס' ס' ע'); ג שם | 12 י מ"א ג' (ע' ו'); ג ס"ו, כ"ז | 24 י מ"ב
כ"ג א' (ד' א'); ג ס"ג |

1 עד לפני] עד פני ב עד פגי ד | 1 עד שיגיע ב ד | 2 אסור > ב ד | 3 אדר > הראשון
ב ד | 3 מעוברת > נותנין לו ב ד > עד אדר שני בספר אחר ד > אסור ב ד | 4 אם > |
5 אבל או > | 5 לאו > לעולם ב ד | 7 שלא] כלום ב ד | 7 שאין אתה ב שאי אתה ד | 7 לי
> אם אי אתה נותן לבני כור אחד של חטים ושתי חביות של יין היה מסרב בחברו שיאכל אצלו בתוך
המשתה אמר קנם לביתך שאני נכנס בתוך המשתה אסור לאחר המשתה מותר ב ד | 7 בתוך הרגל
שיאכל אצלו ב ד | 8 לתוך ב בתוך ד | 10 לעיר] לביתך ב ד | 10 וטפת ב ד | 10 ואסור > |
12 מן העלייה ב ד | 12 וקודם לנדרו ב ד | 12 או > ב ד | 12 שנפלה | 14 לירושלם > ובאת
ב ד | 14 והתירה ב והעבירוה ד | 14 את] על ב ד | 14 ועלתה > ב | 15 אמר > לו ב ד |
15 מדירה היית ב ד | 15 אומ' > אומרים לו ב ד | 16 אלו אחד היה ב ד | 17 לבזה] לב זה ב |
18 מותר . . אסור ב ד | 18 נדר ב ד | 19 שהיו בנות שבע בתוכה ב ד | 19 שוח] שבע ב ד |
20 לשאר ב ד | 20 ואסור > בשאר כלכלה ב ד > נדר מן הבצלים ב ד | 21 בבני] משאר
ב ד | 21 בבני] בשאר ב ד | 22 מכללו] מקצתו ב ד | 22 כולו > כיצד אמר קונם שאני נהנה לכולם
והותר אחד מהם הותרו כולם ב ד | 20 שאני > נהנה ב ד | 22 והותר ב ד | 24 שלום > הרב
לתלמיד ב ד | 25 ועוד לפלוני ולפלוני ב ד | 25 או שאמר לפלוני ולפלוני > ב ד | 25 נהנה >
לו ב ד | 26 הרי אלו שכר ב ד | 26 הותר הראשון הותר השני > לא הותר הראשון ב ד | 26 לא
הותר השני > ב (ובגליון הותר השני) |

1 נֶהֱנֶה לפלוני ולכל שישאלו לו עליו נשאלין לו על הראשון ואין נשאלין לו על השיני:
[3] נתכוין לידור בעולה ונדר בנזיר בקרבן ונדר בשבוע מותר בעולה ונדר בקרבן בחרם ונדר
בהקדש אסור: [4] נדר בנזיר בקרבן ובשבוע פותחין לו פתח אחד על כולם: [5] אם אמ'
נדרתי ואיני יודע מה נדרתי פותחין לו על כולם הנודר מן העיר נשאל לחכם שבעיר
5 אין חושש שמא נשאל על פי עצמו מישראל נשאל לחכם שביש' אין חושש שֶׁמֶא נִשְׁאַל
על פי עצמו: [6] ר' יהודה בן פתירה אומ' פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו אמ'
לו ר' ישמע' זַכית בה ובכלים שעליה וכשמת היו אומרין עליו בנות ישראל עַל ר' ישמעאל
בכינה וגו':

ו ו [1] ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר בר' שמעון אומ' הֲפָרת נדרים מעת לעת כיזה צד
10 היה על אשתו חמשה נדרים או שהיו לו חמש נשים ונדרו כולם ואמ' מותר כולם מופרין
מופר לך לא הופר לה אלא נדר זה לא הופר אלא אותו נדר מה ראית שתדורי
אי איפשי שתדורי אין זה נדר הרי זה מופר מופר זה ונדר זה הרי זה בטל קיים
לך יפה עשית אף אני כמותך אם לא נדרת מדירך אני אינו יכול לדבר: [2] אימתי
אמרו מת הבעל נִתְרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע או ששמע והיפר או שמע
15 ושתק או ששמע ומת בו ביום אבל שמע וקיים שמע ושתיק ומת ביום שלאחריו אין
יכול להפר שמע בעלה והיפר לה ולא הספיק אביה לשמוע עד שמת הבעל זה הוא
שאמרנו מת הבעל נִתרוקנה רשות לאב: [3] שמע אביה והיפר לה ולא הספיק הבעל
לשמע עד שמת האב זה הוא שאמרנו מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל שמע הבעל
והיפר לה לא הספיק הַאַב לשמוע עד שמת הרי זה אסור שאין הבעל מיפר אלא בשותפות
20 האב שמע אביה והפר לה לא הספיק הבעל לשמוע עַד שֵׁמֵת האב ויפר חלקו של בעל
ר' נתן אומ' הן הן דברי ב"ש ובית הילל אומ' אין יכול להפר: [4] נערה המאורשה אביה
ובעלה הראשון מפירין נדריה שמע אביה והיפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת
ונתארסה אפילו לעשרה הרי הוא שאמרו אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה שמע אביה
והיפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת ונתארסה לאחר יחזור הבעל שיני ויפר חלקו
25 של ראשון ר' נתן אומ' הן הן דברי בית שמאי ובית הילל אומ' אינו יכול להפר במה
דברים אמורים בזמן שגירשה והחזירה בו ביום או שגירשה בו ביום ונתארסה לאחר אבל
בגרה ונשאת או ששהת שנים עשר חודש אינו יכול להפר: [5] שומרת יבם בין יבם אחד
בין בשני יבמין ר' אליע' אומ' יפר ור' יהושע אומ' לאחד ולא לשנים ר' עקיבא אומ' לא
לאחד ולא לשנים אמ' ר' אליעז' מה אם אשה שאין לו חלק בה עד שלא באת לרשותו

4 י ל"ט ב' (הי ד'); ג ל' | 6 י מ"א ב' (ע' ז' ע'); ג פ"ו | 7 שמואל ב' א' כ"ד | 8 שם | 9 י מ"א ד' (י' א');
ג ע"ו | 13 י שם (י' ב'); ג ע"ז: | 17 ג ס"ה, ע"א | 21 י (י' ז') ג שם | 27 י מ"ב א' (י' ו' ז'); ג ע"ד ע"ה |

1 ולכל מי שנשאלים ב ד | 1 ואין נשאלין] וחוזרין ונשאלין ב ד | 3 בהקדש אסור נדר > |
3 ונדר בשבוע | 4 מה] באיזה משניהם ב ד | 4 לו > פתח אחד ב ד | 6 בתירה ב ד | 7 מה היו
ב ד | 8 בכינה > המלבישכם שני עם עדי [עדנים פ] גם [גם > פ] המעלה עדי זהב על לבושכן
ב ד | 10 מותר] מופר ב ד | 11 לך > נדר זה | 11 אלא לה א | 11 נדר זה] אותו נדר ב |
11 אותו נדר] נדר זה ב ד | 12 נדר > לא אמר כלום ב ד | 12 הרי זה > ב ד | 12 מופר >
ב ד | 12 זה > | 12 ונדר זה] מבוטל זה ב ד | 13 אין יכול להפר ב ד | 15 או > ב ד |
15 שמע > והפר | 15 ושתק . . וקיים ב ד | 16 ולא הפר ב ד | 16 האב ב ד | 17 שאמרו
ב ד | 17 ולא הפר ב ד | 18 שאמרו ב ד | 19 זו ב > הפרה ב ד | 19 אסורה ב ד |
20 שמת > ונתארסה לאחר יחזור ב ד | 21 אמר ר' נתן ב ד | 21 (ב"ש פעם ראשונה ראשי תיבות
ואפשר טעות המעתיק) | 22 הראשון] אחרון ב ד | 22 האב ב ד | 23 הרי הוא] זה | 25 אמר ר' נתן
ב ד | 26 שגירשה > בו ביום ב ד | 26 אבל > אם ב ד | 28 שני ב ד | 28 עקיבה] יעקוב ד
מן ר' עקיבה, עד לשנים > ב | 29 לעזר ב אלעזר ד | 29 לו בה [לבה ב] חלק ב ד |

ומשבאת לרשותו נגמרה לו אשה שיש לו בה חלק עד שלא באת לרשותו מי שבאת
לרשותו אינו דין שתגמר לו אמ׳ לו ר׳ עקיבא לא אם אמרת באשה שאין לו בה חלק
עד שלא באת לרשותו ת׳ משבאת לרשותו נגמרה לו שכשם שאין לו בה חלק כך אין
לאחרים בה חלק תאמר באשה שיש לו חלק בה עד שלא באת לרשותו ומשבאת
לרשותו נגמרה לו שכשם שיש לו חלק בה כך יש לאחרים חלק בה אמ׳ לו ר׳ יהושע
עקיבא דבריך בשני יבמין ומה אתה משיב על יבם אחד אמ׳ לו כשם שלא חלקתה לנו
בין יבם אחד לשני יבמין בין שעשה בה מאמר ובין שלא עשה מאמר כך בנדרים ובשבועות
לא תחלוק אמ׳ לו חבל שאילו הייתי בימי אלעזר בן ערך והשבתה תשובה זו השיב ר׳
אליעזר מקוה יוכיח שמעלה את הטמאים מטומאתן ואין מציל על הטהורים מלטמא חזר
ר׳ אליעזר ודנו דין אחר ומה במקום שאינו מיפר נדרי עצמו משנדר הרי הוא מיפר נדרי
עצמו עד שלא ידור מקום שמיפר נדרי אשתו משנדרה אינו דין שמיפר נדרי אשתו עד שלא
תידור שאם רצה להקם אינו יכול: [6] דבר אחר אישה יקימנו ואישה יפירנו את
שבא לכלל הקם בא לכלל הפר לא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר: [7] שור זה הקדש
לכשאקחנו בית זה הקדש לכשאקחנו שור זה מכור לך לכשאקחנו בית זה מכור לך לכשאקחנו
תנו גט לאשתי לכשאקדישנה לא אמר כלום מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי
מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מאבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור
לך דבריו קיימין:

ז [1] כל דבר שיש בו עינוי נפש בין בינו לבינה ובין בינה לבין אחרים ז
יפר ודבר שאין בו עינוי נפש בינו ובינה יפר בינה לבין אחר לא יפר כיצד אמרה קונם
שאני עושה לפי אבא ולפי אביך לפי אחי שאני מטילה לבקרך אינו יכול להפר מפני
שבינה לבין אחרים שלא איכחול ושלא אפקים ושלא אשמש לך מיטתה הרי זה יפר מפני
שבינו לבינה שלא אמזוג לך את הכוס ושלא אדיח לך את רגלך ולא אציע לך את המיטה
אינו צריך להפר וכופה על כורחיה רבן גמליאל אומ׳ יפר מפני שנ׳ לא יחל דברו:
[2] נדרה שלא תטעום באחד מכל הפירות בין מאכל רע ובין מאכל יפה אפילו לא טעמה אותו
המין מימיה הרי זה יפר אמרה גלוסקין שאני טועמת ופילפלין שאני טועמת אפילו לא היה לו
אותו המין מימיו הרי זה יפר: [3] קונם פירות ארץ ישראל עלי אם יש לו בהן חלק הרי זה יפר
אם לאו יביא לה משאר ארצות פירות הפרכיא עלי אם יש לו חלק בהן הרי זה יפר אם לאו
יביא לה מהפרכיא אחרת פירות מדינה זו עלי אם יש לו בהן חלק הרי זה יפר אם לאו

12 במדבר ל׳ י״ד | 14 ע׳ לקמן ב״מ ד׳ י | 15 י קידושין (ג׳ ה׳); ג יבמות ל״ג | 18 י מ״ב ג׳ (י״א א׳);
ג ע״ט | 23 במדבר ל׳ ג׳ | 24 י סס (י״א ב׳); ג פ״א |

1 מן נגמרה, עד 2 לרשותו < | 2 שנגמרה **ב ד** | 3 מן עד, עד לו < | 4 שיש] שאין | 4 לו
בה חלק **ב ד** | 5 לא בה חלק **ב ד** | 5 בה חלק **ב ד** | 7 לבין שני **ב ד** | 7 שלא עשה < בה |
8 חבל] הכל **ב** אבל **ד** | 8 אלו **ב ד** | 8 בימי < רבי **ב ד** | 8 השיב] אמר לו **ב ד** | 9 מקוה]
מקום **ב ד** | 10 עצמו < עד שלא ידור **ב ד** | 10 משנדר < מיפר **ב ד** | 11 מן משנדרה, עד
אשתו < **ב** | 12 תידור < אמרו לו ומה למפר נדרי עצמו עד שלא ידור שאם רצה להקים מקיים
[מקים **ב**] יפר נדרי אשתו עד שלא תדור **ב ד** | 15 שור זה וכו׳, אחר תנו גט שורה 15 | 14 לכשאקחנו
< **ב ד** < לא אמר כלום **ב ד** < שור זה מכור לי לרבות זה מכור לך דבריו קיימין **ב** | 16 מה
שאירש] שור שאירש **ב ד** | 16 מכור לך < **ב ד** | 18 ובין] או **ב ד** | 19 בו < **ב** | 19 לבינה
ב ד | 19 אחרים **ב ד** | 20 אחי < לפי אחיך **ב ד** | 21 לבקרך לפי דק **א** | 21 אפקום **ב** אפרכס **ד**
< ושלא אתקשט **ב ד** | 21 מטתי **ב ד** | 22 שלא אציע לך מפה [מפה < **ב**] ושלא אדיח . .
ושלא אמזוג . . **ב ד** | 23 כופה אותה **ב ד** | 24 הפירות] המינין **ב ד** | 25 הרי זה < **ב ד** |
25 אמר < קונם **ב ד** | 25 פלפלין . . . גלוסקין | 26 מימיה **ב ד** | 26 הרי זה < **ב ד** | 26 אמרה
קונם **ב ד** | 27 ארצות < אמרה קונם **ב ד** | 27 זו עלי **ב ד** | 27 בהן חלק יפר **ב ד** | 28 אחרת
< אמרה קונם **ב ד** | 28 הרי זה < **ב ד** |

יביא לה ממדינה אחרת פירות חנוני עלי אם יש לו שם חנות אחרת הרי זה לא יפר אם
לאו הרי זה יפר ר׳ יוסי אומ׳ אף על פי שיש לו שם מאה חנויות לא היתה פרנסתו אלא
ממנו הרי זה יפר מפני שבינה לבין אחרים: [4] קונם שאני נהנית לבריות אין יכול להפר
יכולה ליהנות בלקט בשכחה ובפיאה ובמעשר עני נדרה אשתו והיפר לה ספק שבתו
נדרה בתו והיפר לה ספק שאשתו נדרה הרי זה יחזור ויפר אם רצה להקים מקיים
נדרה אשתו וקיים לה וספק בתו נדרה בתו וקיים לה ספק שאשתו נדרה הרי זה
יקיים אם רצה להפר יפר נדרת מן התאנים וענבים הפר לתאנים יחזור ויפר לענבים
לענבים יחזור ויפר לתאינים היפר לתאינים ולא היפר לענבים אסורה לאכול תאינים
וענבים לענבים ולא היפר לתאינים וענבים היפר לתאינים אסורה לאכול תאינים אסורה
לאכול תאינים וענבים היפר לתאנים וחשיכה אסורה לאכול תאנים וענבים היפר לענבים
וחשיכה אסורה לאכול תאינים וענבים אמרה קונם תאינים שאני טועמת ועוד ענבים
הרי אילו שני נדרים מיפר לאיזו שירצה ומקיים לאיזו שירצה שנ׳ אישה יקימנו
לזה ואישה יפירנו לזה: [5] חומר בהקם שאין בהפר ובהפר שאין בהקם
שתיקה מקיימת ואין שתיקה מבטלת האיש מקיים בלבו ואין האיש מבטל בלבו מה שהקים
אין יכול להפר ומה שהפיר אין יכול להקם יש בהפר שאין בהקם יש בהקם שאין בהפר
אלמנה שאמרה לכשאינשא ר׳ ישמעאל אומ׳ לא יפר ר׳ עקיבא אומ׳ יפר: [6] אשת איש
שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ר׳ ישמעאל אומ׳ לא יפר ר׳ עקיבא אומ׳ יפר שהיה ר׳
ישמעא׳ אומ׳ כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה לכשיהא איסור בשעה
שאלמנה וגרושה ר׳ עקיבא אומ׳ ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה לכשיהא נדר
בשעה שאלמנה וגרושה: [7] קונם שאני נהנית לאבא ולאביך אם עושה אני לבך ר׳ נתן אומ׳
לא יפר וחכמ׳ אומ׳ יפר: [8] נטולה אני מן היהודים אם משמשתיך אני ר׳ נתן אומ׳ לא
יפר וחכמ׳ אומ׳ יפר:

סליק פירקא ומסכתא.

נזירות.

א [1] בית שמאי אומ׳ כינויי כינוין אסורין ובית הילל אומ׳ כינוי כינוין מותרין בית
שמאי אומ׳ אין מעידין על בת קול ובית הילל אומ׳ מעידין על בת קול: [2] האומ׳ נזירייות

3 י סס (י״א ג׳ ד׳); ג פ״ג: פ״ו | 13 י מ״ב ד׳ (י״א ט׳); ג פ״ז: | 16 י סס; ג פ״ט | 20 י סס (י״א י״א);
ג פ״ט: | 21 י סס (י״א י״ב): ג ל׳: | 23 י כ״א א׳ (א׳ א׳) ג נדרים י׳: | 28 ע׳ לעיל 259_{15} | 28 י כ״א ב׳
א׳ ב׳); ג ס׳: |

1 אחרת אמרה קונם **ב ד** | 1 זו עלי **ב ד** | 1 לו < **ב ד** | 2 אפילו היה שם **ב ד** |
3 שבינו לבינה **ב ד** | 4 ספק] וסבור **ב ד** | 4/5 נדרה בתו נדרה בתו והפר לה **ד** < **ב** | 5 ספק]
וסבור **ב ד** | 5 הרי זה יקיים ואם רצה [< להפר **ב**] מפר **ב ד** | 6/7 וסבר אשתו נדרה הרי זה יפר
ואם רצו להקים מקיים **ב ד** (בהעתקה חסר כאן, ובליקוטי לא ציינתו חסר) | 8 לא היפר לתאינים והפר
לענבים **ד** (מן יחזור עד ולא הפר לענבים < **ב**) | 9 בתאנים **ב ד** | 9 וענבים < הפר **ב ד** | 9 בענבים
ותאנים **ב ד** | 9 מן הפר עד 11 וענבים < **ב ד** | 11 ענבים ותאנים **ב ד** | 12 ענבים < שאני טועמת
ב ד | 12 איזה מהן . . איזה מהן **ב ד** | 12 ש׳ < אשה יקומנו ואשה יפירנו | 14 שהשתיקה
ב ד | 14 ואין האשה **ב ד** | 14 בלבו < יש בהקם שאין בהפר ויש בהפר שאין בהקם **ב ד** |
14 משהקים **ב ד** | 15 ומשהפר **ב ד** | 15 מן יש, עד 16 יפר < **ב ד** | 16 לכשאנשא] לכשאגרש
ב ד | 16 יפר . . לא יפר **ב ד** | 17/18 שר׳ ישמע׳ | 18 אומ׳ < נדר אלמנה וגרושה | 18 עד שיהא
איסור **ב ד** < נודר **ד** | 19 עד שיהא אסור **ב ד** | 20 בשעה [שעה **ד**] שאסרה על נפשה **ב ד** |
20 קונם < שאני עושה לפיך **ב ד** | 20 שנהנת **ב** שנהנה **ד** ולאביך < **ב** | 20 אם . . לך <
ב ד | 21 יפר . . לא יפר | 21 יפר | 24 נזירות **ב ד** |

רבן שמעו׳ בן גמליאל אומ׳ הרי זה נזיר שתים הריני נזיר ואחת הרי זה נזיר שתים ועוד
שלש אחת ועוד וָשוב הרי זה נזיר ארבע סומכוס אומ׳ הריני נזיר טטרגון ארבע דרגון
שלש טיגון שתים: [3] הריני נזיר אִם לא אֲגַלֶּהַ משפָחות יהא נזיר ואל יגלה משפחות
הריני נזיר כשעות ביום וכחודשי שנה הרי זה נזיר שתים עשרה כימות השבת וכשני
שבוע וכשמיטי יובל הרי זה נזיר שבע כימות החמה כמינין ימות החמה נזיר שלש מאות
וששים וחמש נזירות כמינין ימות החמה כימות הלבנה כמינין ימות הלבנה שלש מאות
וחמשים וארבע ר׳ יהודה אומ׳ האומ׳ הריני נזיר כהילקטי קיץ וכשיבולי שמיטה הרי זה
נזיר לעולם ומגלח אחד לשלשים יום מלא חבית ומלא הקופה הרי זה נזיר לעולם ומגלח
אחד לשלשים יום עד שיאמר לך נתכונתי: [4] וכן הוא אומ׳ הריני נזיר כשער ראשי
וכעפר וכחול הים ר׳ אומ׳ אין זה מגלח אחד לשלשים יום שזה נזיר לעולם הריני נזיר
מיכן ועד התהום מיכן ועד הרקיע אפילו מיכן ועד סוף העולם נזיר לשלשים יום הריני
נזיר כל יְמֵיי הריני נזיר לעולם הרי זה נזיר עולם מאה שנה או מאתים שנה אֵין זה נזיר
עולם: [5] כשם שכנויי נזירות כנזירות כך כנויי שמשון כשמשון ר׳ יהודה אומ׳ נזיר שמשון
מותר ליטמא למתים שמשון עצמו הָיָה מיטמא למתים ר׳ שמעון אומ׳ האומ׳ הריני כשמשון
לא אמ׳ כלום שלא יצאת נזירות מפיו נזירות נוהגת בארץ ובחוצה לארץ בין שיש לו
כפים ובין שאין לו כפיים שנ׳ ונתן על כפי הנזיר בין שיש לו שער ובין שאין
לו שער שנ׳ ולקח את שער ראש נזרו: [6] המורט בית שמאי אומ׳ צריך להעביר
תער על כל בשרו ובית הילל אומ׳ אין צריך כן במצורע וכן בלום חומר בנזיר שאין
במצורע ובמצורע שאין בנזיר שהנזיר אם גילח בתוך מלאת הרי זה לוקה את הארבעים
מה שאין במצורע חומר במצורע שאין בנזיר שהמצורע מגלה ראשו וזקנו וגבות עיניו מה
שאין כן בנזיר: [7] חומר בנזירות שאין בשבועות ובשבועות שאין בנזירות שהנזירות יש
נדר בתוך נדר ואין שבוע בתוך שבוע חומר בשבועות ששגגת שְׁבוּעָה אסורה ושגגת
נזירות מותרת:

ב [1] בית שמאי אומ׳ כינויי כינוין אסורין כיצד אמ׳ הריני נזיר מן הגרוגרות
ומן הדבילה בית שמאי אומ׳ נזיר ובית הילל או׳ לא נזיר: [2] הריני נזיר על מנת שֶׁאֱהֵא
שותה יין ומיטמא למתים הוא נזיר ובטל תנאו שהיתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה

3 י פס; ג ז׳ | 9 י פס (ה׳ ד׳); ג ח׳ | 13 י פס (ה׳ ג׳); ג ד׳: | 16 במדבר ו׳ י״ט | 17 פס, פס י״ח |
17 י כ״ה ב׳ (ו׳ ג׳); ג מ״ו | 21 י נדרים ל״ז ב׳ (ג׳ ג׳); ג נדרים י״ז י״ח | 23 י כ״ח ד׳ (ג׳ ה׳); ג ט׳ |
24 י כ״ג ב׳ (ג׳ ד׳); ג י״ח |

1 נזירות שתים הריני ב | 1 ואחד | 2 הרי שלש ב ד | 2 טטרגין ד < הרי זה נזיר
ב ד | 2 דרגון] דיגון ב ד | 3 טיגון] דריגון ב ד < הרי ב ד | 3 יהא] הרי זה ב ד |
4 בשעות . . בחודשי ד | 1 בשני | 5 ובשמיטת ב ד | 5 שבע] שבוע ד < הריני נזיר ב ד |
5 כימי ב ד | 6 הלבנה < נזיר ב ד | 7 חמשים ב ד | 7 וארבע < נזירות ב ד < כמנין ימות
הלבנה רבי אומר עד שיאמר הריני נזיר נזירות [נזיריות ב] כימות החמה כמניין ימות החמה כימות
הלבנה כמניין ימות הלבנה ב ד | 7 האומר] אמר ב ד | 8 כמלוא . . וכמלו ב | 8 מן מלא עד 9
יום < ד | 9 לך] לא [לה ב] לכך ב ד | 9 וכן הוא אומ׳ < ב ד | 10 כעפר הארץ ב ד | 10 הים
< הרי זה נזיר לעולם ומגלח אחד [אחר ד] לשלשים יום ב ד | 10 שאין זה נזיר עולם ב ד |
11 מן הארץ ועד לרקיע ב ד | 11 מן אפי׳ עד העולם < ב ד | 11 לשלשים יום] עולם ב ד | 12 לעולם]
עולם | 14 מותר ליטמא] מיטמא ב ד | 14 ששמשון ב ד | 14 טימא ד | 15 מפיו < עליו ב ד |
16 מן כפים, עד הנזיר < ב ד | 16 אע״פ שנ׳ | 18 נזרו < בין שיש לו כפים ובין שאין לו כפים
אע״פ שנא׳ ונתן על כפי הנזיר ב ד | 19 שהנזיר] נזיר ב ד | 19 בתוך] ביום ב ד | 19 הרי זה
לוקה] סופג ב ד | 20 מן חומר עד בנזיר < ב ד | 20 מצורע ב ד | 21 שאין < ב ד |
21 מבשבו עות ב ד | 21 מבנזירות ב ד | 21/22 שיש נזיר בתוך נזיר ב ד | 22 ששגגת שבועות
ב ד | 24 איסור ב ד | 25 ובית הילל אומר לא נזיר < ב ד | 26 הוא] הרי זה ב ד!

על מה שכת׳ בתורה תנאו בטל: [3] יודע אני שיש נזירים אבל איני יודע שהנזיר אסור
לשתות יין וליטמא למתים ר׳ שמעון אומ׳ אין לך פתח גדול מזה: [4] הרי עלי לגלח
חצי נזיר הרי זה מגלח נזיר שלם דברי ר׳ יהודה ור׳ שמעון פוטר שלא התנדב כדרך
המתנדבין: [5] הריני נזיר ועלי לגלח נזיר אם גילה את עצמו לא יצא: [6] הרי עלי לגלח
חצי נזיר וחזר ואמ׳ הריני נזיר אם גילח את עצמו לא יצא אילו קרבני שאזיר עליהן לא
אמ׳ כלום שנ׳ קרבנו לי״י על נזרו ולא נזרו על קרבנו: [7] הרי עלי חטאתו
ואשמו של פלוני מדעתו יצא ושלא מדעתו לא יצא הרי זה חטאתו ואשמו של פלוני
והלך הלה והביא לעצמו והרי הן כחטאת ואשם שכיפרו הבעלים: [8] הריני נזיר כשיהיה לי
בן ונולד לו בן ספק שהוא בן קיימא וספק שֶׁאֵינו בן קיימא ר׳ יהודה פוטר ששגגת נזירות
מותרת ר׳ שמע מחייב ששגגת נזירות אסורה ויאמר אם בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו
הריני נזיר נדבה: [9] הריני נזיר על מנת שיהא בכרי הזה מאה כור והלך ומצאו שנגנב
או שאבד ספק היה בו ספק לא היה בו ר׳ יהודה פוטר ששגגת נזירות מותרת ר׳
שמע׳ מחייב ששגגת נזירות אסורה ויאמר אם היה בו הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר
נזיר נדבה: [10] הריני נזיר לאחר שלשים יום נזיר מעכשיו מאה יום מונה עשרים חוזר
ומונה שלשים מפסיק ומונה שמונים משלים נזירותו ראשונה אמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר לא
נחלקו בית שמאי ובית הילל על מי שנזר שלשים יום אם גילח ליום שלשים לא יצא
על מה נחלקו על מי שנזר סתם בית שמאי אומ׳ אם גילח לשלשים יום יצא ובית הילל
אומ׳ אם גילח ליום שלשים לא יצא: [11] מי שנזר שתי נזירות ראשונה נזירות סתם ושנייה
נזירות שלשים יום מגלח את הראשונה ליום שלשים ואחד ושנייה ליום ששים ואחד שאם
גילח את הראשונה ליום שלשים מגלח את השנייה ליום ששים לא יצא ראשונה נזירות
שלשים ושנייה נזירות סתם מגלח את הראשונה ליום שלשים ואחד והשנייה ליום ששים
ואחד ואם גילח את הראשונה ליום שלשים מגלח את השנייה ליום ששים יצא: [12] מי
שאמר הריני נזיר ניטמָא ביום שלשים סותר את הכל ביום שלשים ואחד סותר את הכל
ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אלִיעֶזר לא סתר אלא שבעה: [13] מאה יום ניטמא ביום מאה
סותר את הכל ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אליע׳ לא סתר אלא שלשים ביום ושל מאה
ואחד סותר שלשים ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אליע׳ לא סתר אלא שבעה זה הכלל שאמ׳
ר׳ יהודה משום ר׳ אליעז׳ כל שניטמא ביום שראוי להביא קרבן יש לו לסתור סותר
שלשים יום כל שניטמא ביום שאין ראוי להביא קרבן ואין לו לסתור לא סותר אלא

1 י פס; ג פס | 2 י פס (ג׳ ה׳); ג י״ג | 4 פס | 4 י פס (ג׳ ו׳) | 6 במדבר ו׳ כ״א | 6 ג ערכין כ״א |
8 י פס (ג׳ ז׳ ס׳); ג י״ג: | 14 י (ג׳ ע׳); ג י״ד | 15 ע׳ מ ג׳ א׳ | 18 י כ״ג ג׳ (ג׳ ג׳); ג ט״ז
22 י (ג׳ ג׳); ג פס | 24 י פס (ג׳ ד׳); ג פס |

1 שהנזירין אסורין ב ד < ביין ב ד | 3 יהודה] מאיר ב ד | 4 לעצמו ב ד | 5 וחזר ואמר
הרני] ועלי לגלח | 5 לעצמו ב ד | 5 קרבנות שהזיר ב ד | 7 מן מדעתו, עד פלוני < ב | 8 עצמו |
8 הרי זה ב ד | 8 בעליה | 8 שיהא ב ד | 10 ואמר | 10 אם < היה ב ד | 11 נדבה < |
11 הריני נזיר < ב ד | 13 יאמר ב אמר ד | 13 בו] כדברי ב ד | 14 שלשים] עשרים ב ד |
14 חוזר] ואחד ב ד | 15 מפסיק ומונה] ומספק מונה ב ד | 15 שמונים < וחוזר ומונה שלשים
ב ד | 15 להשלים ב ד | 16 על שנדר נזיר ב ד | 16 שאם גלח ביום ב ד | 17 על שנדר ב ד |
17 שבית שמאי ב ד | 17 ביום ל׳ [< לא ב] ב ד | 17 יצא < מי שנזר | 18 לא < ב |
18 מישנזר < | 19 יום < ב ד | 19 ליום ב ד | 19 את השנייה ביום ב ד | 19 ואם ב ד |
20 יום ב ד | 20 ביום ב ד | 20 לא < ב | 21 ביום ב ד | 21 ואחד < ב | 21 ואת השנייה
ביום ב ד | 22 מגלח] וגלח | 22 ביום ב ד | 22 לא יצא ב | 23 ונטמא ב ד | 23 ביום שלשים ואחד
. . . הכל < ב ד | 24 שבעה < הריני נזיר ל׳ יום ונטמא יום שלשים סותר את הכל הריני נזיר ב ד!
25 ביום ושל] נטמא ביום ב ד | 26/27 שר׳ יהודה אמר ב ד | 27 להביא < בו ב ד | 27 ויש לו
לספור ב ד | 28 ביום < ל׳ | 28 להביא < בו ב ד | 28 קרבן ויש לו לספור ב ד |

שבעה חוץ מימי טומאתו: [14] מי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולשתות יין וליטמא
למתים אם גילח ושתה יין וניטמא למתים הרי זה לוקה את הארבעים מזה ושונה וטמאין
לא עלו לו ואין יום השביעי עולה לו מן המנין כל אילו שאמרו אין מתחיל ומונה עד
שיטהר אין יום השביעי עולה לו מן המניין כל אלו שאמרו מתחיל ומונה מיד יום השביעי
עולה לו מן המנין מנה נזירותו ולא הביא קרבנותיו אסור לגלח ולשתות יין וליטמא
למתים אם גילח ושתה יין וניטמא למתים הרי זה לוקה את הארבעים ר' שמעון אומ' כיון
שנזרק עליו אחד מן הדמים מותר לגלח ולשתות יין וליטמא למתים: [15] מי שנזר שתי
נזירות מנה ראשונה והביא קרבנותיו ואחר כך נשאל לחכם והותר לו יצאת שנייה בראשונה
מנה שתיהן והביא קרבנות שתיהן כאחת אין בידו אלא אחת הפריש של זו בעצמה ושל
זו בעצמה והלך והקריב של זו בשל זו ושל זו בזו הרי זה לא יצא:

ג [1] אמ' ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא לא נחלקו בית שמאי ובית הילל
על מי שהיו לו שני כיתי עדים מעידות אותו שהוא נזיר בקטנה שבהן על מה נחלקו על
מי שהיו שני עדים מעידין אותו שבית שמאי אומ' נחלקה עדות אין כאן נזירות ובית
הילל אומ' יש בכלל חמש שתים שיהא נזיר שתים: [2] מי שאמר הריני נזיר ושהא כדי
דיבור ושמע חביר: ואמ' ואני הוא אסור וחבירו מותר וכמה כדי דבור כדי שאילת שלום:
[3] הריני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו ושערי כשערו הרי זה נזיר ידי כידו ורגלי כרגלו
הרי זה נזיר ידי נזירה ורגלי נזירה אין זה נזיר ראשי נזיר וכבידי נזיר הרי זה נזיר זה
הכלל דבר שהנשמה תלויה בו הרי זה נזיר ודבר שאין הנשמה תלויה בו אין זה נזיר:
[4] האומר לאשתו הריני נזיר ואת אם אמרה הן שניהם אסורין ואם רצה להפר מיפר ואינו
חושש שמא קיים מפני שקדם נדר להקם אם לאו הוא אסור והיא מותרת: [5] האומר
לאשתו הריני נזיר ואת אם אמרה הן שניהם אסורין אם לאו שניהם מותרין מפני שתלה
נידרו בנדרה: [6] אמרה לו אשתו הריני נזירה ואתה אם אמ' הן שניהם אסורין ואם רצה
להפר אינו יכול מפני שקדם הקם לנדר אם לאו היא אסורה והוא מותר: [7] אמרה לו
אשתו הריני נזירה ואתה אם אמ' הן שניהם אסורין ואם לאו שניהם מותרין מפני שתלתה
את נדרה בנדרו: [8] האומ' לחבירו הריני נזיר ואתה אם אמר הן שניהם אסורין ואם לאו
הוא אסור וחבירו מותר: [9] אמר לו חבירו הריני נזיר ואת אם אמר הן שניהם אסורין
ואם לאו שניהן מותרין מפני שתלה נדרו בנדרו: [10] האשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה
ואמרה ואני ואחר כך בא בעלה של זו והיפר לה היא מותרת וחברתה אסורה ר' שמעי'

1 י סס (ג' ה'); ג ט"ז י"ז | 6 ג מ"ו | 11 י כ"ב ג' (ג' ו'); ג כ' | 14 י כ"ג א' (ד' א'); ג כ"א: |
16 סס | 18 ע' לקמן ב"ק ז' י"ח | 19 י (ד' ב'); ג כ"ב | 20 ג סס | 27—22 סס |

1 שבעת ימים ב ד | 1 טומאתו < בלבד ב ד | 1 ונזיר ב ד | 2 יין ונטמא למתים < |
2 הרי זה < ב ד | 2 לוקה] סופג ב ד | 2 ושונה] ושותה ב ד | 3 שיאמרו ב ד | 3 לימנות
ב ד | 4 מן המניין < ב ד | 6 למתים < הביא קרבנותיו ולא גלח אסור לשתות יין ולטמא למתים
ב ד | 6 לוקה] סופג ב ד | 8 מותר לגלח] הותר לנזיר ב ד | 7 לשתות ב ד | 8 ולא הביא ב ד |
8 נשאל < על הראשונה ב ד | 8 והתיר ד | 8 להתיר ב ד | 8 יצתה נזירות שנייה ב ד |
9 אין] לא עלתה ב ד | 9/10 בפני עצמו . . בפני עצמו ב ד | 12 על שהיו שתי כיתי ב ד |
12 כקטנה ב | 13 מי < ב ד | 13 כן ב < ד | 14 יהא ב ד | 14 ושהה ב ד | 17 נזירה ב
ד | 17 זה < ב ד | 18 הרי זה < ב ד | 18 זה < ב ד | 19 מפר < לה ב ד | 19 מן ואינו עד
קיים < ב ד | 21 אסורין . . . שניהם < ב | 21 מותרין < אם רצה להפר שניהם אסורין ב | 21 מותרין
< אמר לו חברו הרי את נזיר אמר לו את אם אמר לו הוא אסור וחברו מותר אמר לו חברו הרי את
נזיר אמר לו ואת אם אמר הן שניהן אסורין ואם לאו שניהן מותרין מפני שתלה נדרו בנדרו ב | 22 ואת
ב ד | 22 אם < ב ד | 22 שניהם < ב ד | 24 ואת | 24 ואתה אם אמר הן < ב | 24 שתלה
ב ד | 25 ואת ב ד | 26 האומר לחברו ב ד, ומשנה ט', לפני ח' ב |

אומ' אם אמרה לא נתכוונתי אלא כמותה שתיהן מותרות: [11] שבועה לבית זה שאני
נכנסה בו שגגה ונכנסה מותרת לשעבר ואסורה לעתיד לבוא: [12] האשה שנדרה בנזיר
ושמע בעלה ולא היפר לה ר' מאיר ור' יהודה אומ' הוא נותן אצבע בין שיניה אם רצה
להיפיר היפיר אם א' אי איפשי באשה נזירה יוציא ויתן כתובה: [13] ר' יוסי ור' שמעו'
אמ' היא נתנה אצבע בין שיניה לפיכך אם רצה הבעל להפר אינו יכול אם אמ' אי איפשי
באשה נזירה תצא שלא בכתובה: [14] האשה שנדרה בנזיר היפר לה בעלה והיא לא ידעה
שהיפר לה בעלה היתה שותה יין ומיטמאה למתים הרי זו סופגת את הא' וכשהיה ר'
עקיבא מגיע לדבר הזה היה בוכה ואמ' אם מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו
בשר טלה ואכלו צריך כפרה המתכוין לעלות בידו בשר הזיר ועלה בידו בשר חזיר על
אחת כמה וכמה צריך כפרה וסליחה במה דברים אמורים בתגלחת טהרה אבל בתגלחת
טומאה יפר מפני שהוא כמיפר לעתיד לבוא שיכול לומ' לו אי איפשי באשה מנוולת ר'
אומ' אף בתגלחת טהרה עד שלא גילחה יפר שיכול לומר אי איפשי באשה מגולחת:
[15] מי שנדר בנזיר והיה שותה יין ומיטמא למתים ואחר כך נשאל להכם והתיר לו אינו
סופג את הארבעים אמ' ר' יהודה אם אינו סופג את הארבעים יספוג מכות מרדות: [16] הפריש
מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין לבוא בכולן שלמים אילו לעולתי
והשאר לשאר נזירותי ומת דמי עולה יביא עולה והשאר יפלו לנדבה אילו לשלמיו והשאר
לשאר נזירותיו ומת דמי שלמים יביא שלמים והשאר יפלו לנדבה אילו לעולתי ואילו
להטאתי והשאר לשאר נזירותי ומת דמי חטאת ילכו לים המלה לא נהנין ולא מועלין
אילו לחטאתי ואילו לעולתי ואילו לשלמיי ונתערבו הרי זה לוקח בהן שלש בהמות בין
ממקום אחד בין משלש מקומות מחלל דמי חטאת על חטאת דמי עולה על עולה דמי
שלמים על שלמים ונותנן לבעלים לא יתנם לבעלים עד שיחללם על כולם: [17] בית שמאי
אומ' אין אדם מדיר את בנו בנזיר ובית הילל אומ' מדיר הידירו כשהוא קטן גילח או
שהביא שתי שערות במלה הימנו נזירות אביו: [18] אימתי אמרו האיש מגלח על נזירות
אביו בזמן שנזר בחיי אביו אבל נזר לאחר מיתת אביו אין מגלח על נזירות אביו דברי
ר' יוסי ור' אלעזר ור' מאיר ור' יהודה אומ' בין כך ובין כך אין מגלח על נזירות אביו
ואימתי אמרו האיש מגלח על נזירות אביו בזמן שהניה אביו מעות סתומין לנזירותו ומת
אבל אם הניח מעות מפורשין או בהמה אין מגלח על נזירות אביו: [19] מי שנדר בנזיר
ונשאל לחכם ואסרו בית שמאי אומ' מונה משעה ששאל ובית הילל אומ' משעה שהיתיר

1 ע' ג שבועות כ"ח | 2 י נדרים מ"ב ד' (י"ח י"ב); ג כתובות ע"ב | 4 סס | 9 י כ"ג ב' (ד' ג'); ג כ"ג כ"ח |
14 ע' לקמן מעילה א'; ג כ"ד: 21 י כ"ג ג' (ד' ו'); ג כ"ח | 23 י כ"ג ד' (סס); ג ל' | 27 י סס
(ה' ב'); ג ל"ב |

1 אמרה < אף אני ב ד | 1 זה < ב ד | 1 שאיני ב ד | 2 מן שנדרה, עד „להעבירני"
לקמן דף 289 שורה 12 < ב כי חסר העלה | 3 נתן | 4 להפר יפר | 4 נזירה] נדרנית | 5 שיניו |
5 לפכך < | 5 שאם רצה להפר | 5 אם < | 6 בנזיר < ושמע בעלה | 6 והפר לה | 6 בעלה < |
7 הא'] ארבעים | 8 היה אומר | 8 ומה נתכון | 9 כפרה וסליחה | 10 שצריך | 10 טהורה | 11 טמאה |
11 לו < | 11 מפני < | 11 שמיפר | 11 מנוולת] מגולחת | 12 הטהורה | 14 ר' יהודה אמר |
14 המפריש | 15 להביא | 15 שראויין | 15 שלמים < מת מעות סתומין יפלו לנדבה מעות מפורשין
דמי חטאת ילכו לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביאו עולה ומועל בהן ושלמים יקרבו שלמים
ונאכלין ביום אחד ואין טעונין לחם | 15 לעלתו | 16 נזירותי < | 16 מת | 16 מן דמי עד 17
ומת < | 17 יביא בהן | 17 לעולתי ואלו < | 18 לחטאתו . . ונזירותו | 18 ומת < | 19 אלו לעולתו
ואלו לחטאתו ואלו לשלמיו | 20 במקום | 22 מדיר < את בנו בנזיר | 22 וגלח | 24 על < | 25 יוסי]
מאיר | 25 ר' יהודה ר' יוסי ור' ישמעאל | 25 אין < זה | 26 סתם | 27 אם < | 27 מעות < | 27 בהמה
< בין כך ובין כך | 27 אין < זה | 28 ואסר לו | 28 הלל אומ' < מונה | 28 שהתיר] שנדר |

נשאל לחכם והיתירו אילו ואילו מודים שאם היתה לו בהמה מפורשת תצא ותרעה בעדר זו טעות טעה נחום המדי כשפתח בנדר היו מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן אמ' אחד הריני נזיר שזה פלוני ואחד אומ' הריני נזיר שאין זה איש פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר ואחד אומ' חריני נזיר שֶאֵין אחד מכם נזיר הריני נזיר ששניהם נזירין ואחד אומ' הריני נזיר שכולן נזירין בית שמאי אומ' כולן נזירין ובית הילל אומ' אינו נזיר אלא ממי שלא נתקיימו דבריו והביאו קרבן בשותפות ר' יהודה אומ' משום ר' טרפון אין אחד מהן לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה אמ' ר' יוסי אומ' היו בית שמאי באומ' הריני נזיר שזה יוסף ונמצא יוסף שזה שמעון ונמצא שמעון שהוא נזיר ראה אנדרגינוס ואמ' הריני נזיר שזה איש ואחד אומ' הריני נזיר שאין זה איש הריני נזיר שהיא אשה ואחד אומ' הריני נזיר שאינה אשה הריני נזיר שהוא איש ואשה ואחד אומ' הריני נזיר שאינו איש ואשה הריני נזיר שאחד מכם נזיר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירין שכולכם נזירין כולם נזירין וכולן מונין לתשע נזירות:

ד [1] נזיר שאכל מכל האסורין לו ושָתָה מכל האיסורין לו בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת מתרין בו ואכל מתרין בו ושתה חייב על כל אחת ואחת וכמה שיעורן בכזית וכולן מצטרפין בזית היין והחומץ כיוצא בהן כיצד הוא עושה מביא כוס מלא יין מביא זית איגורי נותן לתוכו ושופע אם שתה כיוצא בו חייב אם לאו פטור דברי ר' עקיבא ר' אלעזר בן עזריה פוטר עד שישתה רביעית יין בין שמזגו ושתאו ובין ששתאו חצאין: [2] ר' אלעזר אומ' נזיר שהניח פיו על פי חבית של יין ושתאה כולה בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת מַתְרִין בו ושותה מתרין בו ושותה חייב על כל אחת ואחת וכן היה ר' אלעזר אומ' נטל אשכול ואכלו בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת מַתְרִין בו וְאָכַל מתרין בו ואכל חייב על כל אחת ואחת אכל הימנו ענבים לחים ויבשים אכל הימנו שני הרצנים וזגא או שסחט הימנו כזית יין ושתה חייב על כל אחת ואחת: [3] נזיר שמירט או שסיפסף או שתלַש בזוג כל שהוא הרי זה חייב אבל אינו סותר אלא בתער וברוב ראשו ר' שמעון בן יהודה אומ' משום ר' שמעון כשם ששתי שערות סותרות בו כך שתי שערות מעכבות בו: [4] חומר בתגלחת שהתגלחת אין לה שיעור ועשה בו את המגלח כמתגלח מה שאין כן בשתיהם כיצד לא הותר מכלל יוצא מן הגפן נזיר ששתה יין של תרומה ושל מעשר שיני שבועה שלא ישתה יין ושתה חייב על כל אחת ואחת כיצד הותר בתגלחת מצוה מצורע מוחלט הרי זה מגלח אין צריך לומר בתגלחת צרעתו אלא ליתן סימן בנתקו אם פשה אם לא פשה בין שניטמא הוא ובין שטימאוהו אחרים בין בשוגג בין במזיד ובין באונס ובין ברצון סותר את הכל וחייב בקרבן בין שנתגלח הוא ובין שגילחוהו אחרים בין בשוגג בין במזיד ובין באונס ובין ברצון סותר שלשים יום: [5] אימתי אמרו תגלחת

13 י כ"ד ד' (ו' ה'); ג ל"ח | 18 סס | 25 י כ"ג ג' (ג' ג'); ג מ' | 29 י כ"ה ב' (ו' כ'); ג מ"ד; ת תזריע והתגלח | 31 י כ"ה ב' ג' (ו' ח'); ג מ"ד, מ"ו |

1 והתיר לו | 1 מופרש | 1 תצא ותרעה] תרעה | 2 איש המדי | 2 כשפתחו | 3 שאינו הוא | 3 איש פלוני < | 4 ששניכם | 5 שכלכם | 5 מי | 6 ויביאו | 6 לפי] נזיר | 6 מהן < נזיר | 7 בהפלאה | 7 ר' יוסי אומ' היו ב"ש אומרים | 7 באומר < | 8 אנדרוגינוס | 9 זה < | 9 שהיא] שזה | 10 שאין זה | 10 שהוא] שזה | 10 שאין זה | 11 הריני נזיר < | 12 הרי כולן | 12 תשע | 13 כל | 13 ושתה . . . לו < | 14 שיעורו | 15 בכזית | 15 יין והומץ | 15 ומביא | 16 כזית | 16 בו] בהן | 20 אשכול < של ענבים | 20 ואכל כלו | 21 ואוכל | 21 שאוכל | 21 או ואכל הימנו שני | 22 וזג | 22 הרי זה חייב | 22 ששפשף | 23 בזו אפילו כל שהוא | 25 שיער | 25 בה | 26 היוצא | 26 ויין של מעשר | 27 שבועה שאשתה | 27 הרי זה חייב על כל אחד ואחד | 27 בתגלחת מצוה] מכלל תגלחת | 28 בתגלחת צרעתו] מצרעתו | 28 אלא < אפילו | 28 לנתקו | 30 וחייבין קרבן | 30 בין שגלח | 31 שלשים יום] את הכל < וחייב קרבן |

סותרת שלשים יום בזמן שאין לו לספור הוא אם יש לו לספור הרי זה אינו סותר גילח על הזֶבַח ונמצא פסול סותר שלשים יום: [6] הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה מפני שנקבר הטמא שבמקדש משלח תחת הדוד של חטאת ושל אשם דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' הטמא כאן וכאן משלח תחת הדוד הטהור כאן וכאן אינו משלח תחת הדוד וחכמ' אומ' הטמא כאן וכאן והטהור בגבולין אין משלחין תחת הדוד אין לך שמשלח תחת הדוד אלא נזיר שגילח בטהרה ובפתח אהל מועד שנ' וגלח הנזיר פתח אהל מועד ר' שמעון שזורי אומ' האיש משלח תחת הדוד ואין האשה משלחת תחת הדוד מפני פרחי כהונה כיצד משלחו נותן עליו רוטב משלח תחת הדוד של שלמים אם שלחו תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא: [7] אמ' שמעון הצדיק מימיי לא אכלתי אשם נזיר חוץ מאחד בלבד מעשה באחד שבא אלי מן הדרום וראיתיו יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו תלתלים נמתי לו בני מה ראית לשחת שער זה נאה נם לי רועה הייתי בעירי ובאתי למלאות מן הנהר מים ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז יצרי עלי וביקש להעבירני מן העולם נמתי ליצרי רשע לא היה לך להתגאות אלא בדבר שאינו שלך ובדבר שעתיד להיות עפר רימה ותוליעה הרי עלי לגלחך לשמים הימכתי את ראשי ונשקתיו על ראשו נמתי לו בני כמותך ירבון עושה רצון המקום בישראל ועליך נתקיים איש או אשה כי יפליא לנדור: [8] נזיר שניטמא וחזר וניטמא מביא קרבן אחד על הכל ניטמא יום שביעי שלו וחזר וניטמא יום שביעי שלו מביא קרבן על כל אחד ואחד דברי ר' אליעזר וחכמ' אומ' קרבן אחד על הכל עד שיביא אשמו הביא אשמו וניטמא מביא קרבן על כל אחד ואחד ר' שמע' אומ' קרבן אחד על הכל עד שהביא אשמו הביא אשמו וניטמא הביא אשמו וניטמא מביא קרבן על כל אחד ואחד ר' שמעון אומ' קרבן אחד על הכל עד שהביא חטאתו הביא חטאתו וניטמא מביא קרבן על כל אחד ואחד אין מתחיל למנות עד שהביא חטאתו הביא חטאתו ולא הביא אשמו מתחיל למנות אֲשמו ולא הביא חטאתו אין מתחיל למנות ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא כשם שאשמו מעכבתו כך חטאתו מעכבתו מודה ר' שמעון שאם גילח על חטאתו שלא לשמה ואחר כך מביא קרבנותיו לשמן תגלחתו פסולה וזבחים לא עלו לו: [9] הראויין לבוא בן שנה והביאן בן שתים בן שתים והביאן בן שנה או שהיה אחד מהן רובע ונרבע מוקצה ונעבד אתנן ומחיר כלב תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ושאר שלמי נזיר שהביאן שלא כמצותן נאכלין ליום ולילה ואין טעונין לא לחם ולא זרוע משנזרק עליו אחד מן הדמים וניטמא ר' אלעזר או' סותר את הכל וחכמ' אומ' יביא שאר קרבנות ויטהר מפני

2 סס, י ערלה ס"ג ה' (ג' ב'); ג מ"ה | 6/7 במדבר ו' י"ח | 9 י כ"ה ג' (ה' ה') | 15/16 במדבר ו' ב' | 16 י כ"ה ב' (ו' ו'); ג י"ח: | 23 י סס; ג ערכין כ"ה | 25 ג מ"ו |

1 הא | 2 פסול < תגלחתו פסולה | 2 וסותר | 3 שהוא נקבר | 4 וכן ד < אין | 4 כן וכן | 5 אינו < | 5 טמא כן וכן וטהור שבגבולין | 9 שלח | 9 אמר < ר' | 10 נזירות | 10 אלא אחת | 10 בלבד < | 10 מעשה ובא אלי אחד | 11 בני < | 12 והלכתי למלאות מן המעין | 12 בבוביא | 13 ליצרי] לו ב ד | 13 להתגרות ב ד | 13 בדבר ב ד | 14 להיות] לעשות | 14 ראשו ב | 14 על ראשו < ב ד | 15 ואמרתי ב ד | 15 לו בני < ב ד | 15 ירבו ב ד | 15 מקום | 15 נתקיים < זה שנ' ב ד | 16 לנדור < נדר להזיר לה' | 16 ונטמא < וחזר ונטמא ב ד | 17 ביום שביעי ב ד | 17 ביום שמיני ב ד | 17 וחכמ'] ר"ש ב ד | 18 אשמו ונטמא < אשמו ונטמא ב ד | 19 מביא] חייב ב ד | 19 ר' שמעון] וחכמ' ב ד | 19 עד < | 19 שיביא ב ד | 19 מן אשמו, עד 21 שהביא < ב ד | 21 ונטמא < חטאתו ונטמא | 21 מביא] חייב ב ד | 22 שיבוא ב ד | 23 למנות < הביא ד, מן הביא, עד למנות < ב | 23 ברוקה < אומר ב ד | 24 שחטאתו . . אשמו ב ד | 25 לו < גלח על העולה ועל השלמים שלא לשמן ואח"כ הביא קרבנותיו לשמן תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו | 25 הראוי | 26 והביא . . והביא ב ד |

שקידש שֵׂעָר בדם: [10] מעשה במרים התדמורית שנזרק עליה אחד מן הדמים ובאו ואמרו לה על בתה שהיא מסוכנת הלכה ומצאתה שמתה וניטמאת עליה אמרו חכמ' תביא שאר קרבנות ותטהר מפני שקידש שֵׂעָר בדם: [11] מי שנזר שתי נזירות מנה ראשונה ולא הביא קרבנותיו וניטמא עד שלא יגלח ר' אליעזר או' צריך להביא קרבן טומאה ר' יהושע או' אין צריך מפני שיצא מכלל ראשונה ולכלל שנייה לא בא:

ה [1] כל אילו שאמרו אין מתחיל למנות עד שיטהר אם ניטמא אין מביא קרבן טומאה כל אילו שאמרו מתחיל ומונה מיד ניטמא מביא קרבן טומאה טומאה שנתונה בכותל אפילו מחצה על מחצה וכן עדר בהמה ועופות חיים שהיו מהלכין זה אחר זה אפילו ראשו של זה בין רגליו של זה אין נזיר מגלח עליהן ואין חייבין עליה עַל ביאת המקדש ר' אלעזר אומ' הנזיר והמת תחת כריסו של גמל אין נזיר מגלח עליהן אין חייבין עליהן על ביאת המקדש אמ' ר' אלעזר בראשונה היו זקנים חלוקים מקצתן אומ' רביעית דם ורובע עצמות ומקצתן או' חצי קב עצמות וחצי לוג דם בית דין של אחריהֵם אמרו רביעית דם ורובע עצמות לתרומות ולקדשים חצי קב עצמות וחצי לוג דם לנזיר ולמקדש אמר ר' אלעזר כשהלכתי לערדסקוס מצאתי את ר' מאיר ויהודה בן פתירה שהם יושבים ודנים בהלכה יהודה בן פתירה או' רביעית דם אין נזיר מגלח עליה ואין חייבין עליה על ביאת מקדש אמ' לו ר' מאיר ותהא :את קלה מן השרץ שרץ הקל חייבין עַליו על ביאת המקדש רביעית דם שחמורה אינו דין שאין חייבין עליה על ביאת המקדש שתק ר' יהודה בן פתירה נמתי לו מאיר אל תבוז לו בקיא הוא ביהושע בן ממיל אמ' לו הן ובעל הלכות היה נמתי לו בלשון הזה אמ' לו משום ר' יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת המקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת המקדש ורואה אני את דבריו: [2] שאלו את ר' שמעון הרי שהיה נזיר ומצורע מה הוא שיגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזרו ולצרעתו אמ' להן אינו מגלח אמרו לו למה א' להם אילו זה מגלח להעביר שער וזה מגלח להעביר שער יפה אתם אומרין אלא נזיר מגלח להעביר שער מצורע מגלח לגדל שער אמרו לו אם כן לא עולה בימי ספרו אֵלָא עולה בימי גמרו אמ' להן אילו זה מגלח לאחר ביאת מים וזה מגלח לאחר ביאת מים יפה אתם אומ' אלא נזיר מגלח לאחר ביאת מים מצורע מגלח לפני ביאת מים אמרו לו אם כן לא עולה בטהור אלא בטמא אמ' להן אילו זה מגלח לאחר הדמים וזה מגלח לאחר הדמים יפה אתם אומרין אלא נזיר מגלח לאחר הדמים מצורע מגלח לפני הדמים אמרו לו תקון הדבר לא עולה בימי גמרו עולה בימי ספרו לא עולה

6 ג מ"ט: כ"ד | 7 ע' לקמן להלוה כיס ט' | 11 ספ סוף ד'; י כ"ו ג' (ז' ג'); ג כ"ו | 21 י סוף ג'; ג ס |

1 התודמרית | 4 קרבנותיו > אסור לגלח ולשתות יין וליטמא למתים | 4 נטמא עד שלא גלח ¦ 7 שאמרו > מונה ב | 7 אם נטמא ב ד | 7 על גבי כותל ב ד | 8 עדר] ערך ב | 8 בהמה > חיה ב ד | 8 מן אפילו, עד 9 זה > ב | 9 של זה > וראשו של זה | 9 טומאת מקדש וקדשיו ב ד | 9/10 מן ר' אלעזר, עד 11 המקדש > ב ד | 11 ר' אלעזר אומר | 14 לערדסקים ב לערדסקי' ד | 14 ואת ר' יהודה ב ד | 14 בתירה ב ד | 15 ר' יהודה > הראש ב | 15/16 על טומאת מקדש וקדשיו | 61 ותהא] מה תהא ב לא תהא ד | 16 השרץ > מה ב ד | 17 חמורה ב ד | 17 שיהו חייבין עליה ב ד | 18 תבזו לי ב ד | 18 היה לך ב ד | 18 לי | 21 שמעון > יוחי | 22 לנדרו | 23 אילו] אלא 23 אתה אומר ב ד | 24/25 אמרו לו אף אנו אומרין לא תעלה לו בימי גמרו תעלה לו בימי ספרו אמר להן | 25 מים > ב | 26 את אומר | 26 לפני] קודם | 27 אמרו לו אף אנו אומרין לא תעלה לו טהור [בטהור ב] תעלה לו בטמא ב ד | 27 זה מגלח] מגלחים | 28 וזה מגלח לאחר דמים > | 29 עולה] תעלה ב ד | 29 עולה] תעלה ב לא תעלה ד | 29 לא תעלה ב ד |

בטהור עולה בטמא נזיר שמצטרע ומצורע שנזר מגלח תגלחת אחת לשתיהן: [3] שני נזירים שאמר להן אחד ראיתי את אחד מכם שניטמא ואיני יודע איזה מכם מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואו' אם אני טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא טהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וסופר שלשים יום ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואו' אם אני הוא טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא טהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך: [4] מת אחד מֵהֶם או' ר' יהושע מבקש את אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר שלשים ימים הראשונים ושלשים ימים האחרונים אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים אם גילח ושתה יין וניטמא למתים הרי זה לוקה את הארבעים הוא עצמו על הראשונים חייב ועל השניים פטור:

ו [1] ספק נזיר טמא וספק נזיר טהור אבל נזיר ודאי ספק מצורע טמא וספק מצורע טהור אבל מצורע ודאי אוכל בקדשים לאחר ששים יום שותה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום כיצד אמרו לו נזיר טמא אתה צא מנה שבעה הֵיזה ושנה גִּילח והביא קרבן מנה שבעה ומבקש לגלח אָמְרוּ לו נָזִיר טָהוֹר אַתָּה וְאֵין נָזִיר מְגלח פָּחוּת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם צֵא וּמְנֵה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים מַנֵּה שְׁלֹשִׁים ומבַקש לגלח אָמְרוּ לו נזיר טהור אתה וְאֵין נָזִיר טָהוֹר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל הַדמים כיצד עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומ' אם טמא אני הרי זה חובה ואם לאו הרי זה נדבה כיצד תעשה להחמיר עליו מביא פיילי של חרש חדשה ונותן לתוכה רביעית מים חיים ומביא שני ציפרים דרור וחטאת העוף מתנה עליה ואומ' אם טמא אני חטאת מֵחובתי ועולה נדבה אם טהור אני עולה מחובתי וחטאתי ספק ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שמצורעין מגלחין ומביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומ' אם טמא אני העולה ראשונה חובה וזו נדבה וחטאת העוף מחובתי ואם טהור אני העולה ראשונה נדבה וזו חובה וחטאת העוף ספק ומגלחין ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך מצורעין ר' שמעון אומ' למחרת היה מביא אשמו ולוגו בידו ומעמידו בשערי ניקנור ומתנה עליו ואומ' אם מצורע אני הרי זה אשמי ואם לאו הרי זה שלמי נדבה אשם זה נשחט בצפון וצריך מתנות בהנות וסמיכה ונסכים ותנופה חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ולא הודו לו חכמ' לר' שמעון שמביא קדשים לבית הפסול להביא חטאת בהמה אין יכול שאין חטאת בהמה בא על הספק להביא חטאת העוף אין יכול שהעשיר שהביא קרבן עני לא יצא כיזה צד הוא עושה יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני ונמצא עני ומביא חטאת

1 י כ"ז ה' (ס' ה' ב'); ג ס': | 6 ספ | 10 י כ"ז ג' (ס' ט'); ג ס' |

1 עולה] תעלה ב לא תעלה ד | 1 על שתיהן ב ד | (ובהגה בד: ספר אחר אבל אם היה נזיר מגלח תגלחת אחת על שתיהן) | 2 מכם > סופרין ל' יום ב ד | 2 ומביאין | 4 וסופרין ב ד | 5 שלך > וזה קרבן טהרתי | 6 וזה קרבן טהרתך > ב | 7 בנזיר > ואומר אם טמא הייתי הרי אתה נזיר מיד ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר לאחר שלשים יום סופרין שלשים יום ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך אם אני טהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך ספק סופרין שלשים יום מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך אם אני טהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך ד (וב ב יש ערבוב) | 9 סופג את הארבעים ב ד | 11 ודאי > היה ב ד | 11 ודאי היה ב ד | 12 לו > | 12 אתה > ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה ב ד | 13 ובקש ב ד | 13 נזיר > טהור | 13 אלא עד שלשים ב ד | 13 יום > ב ד | 14 למנין] להשלים ב ד | 14 שלשים > גלח והביא קרבן ¦ 14 ובקש ב ובקשו ד | 15 הוא עושה ב ד | 15 טמא] טהר ב ד | 16 פילי ב ד | 17 שתי ב ד | 18 דרור > ד > ושחט את אחת מהן על כלי חרס אל מים חיים חפר וקברה בפניו ואסורה בהנאה ב ד | 17 ומביא חטאת העוף ב ד | 19 מגלחין > מונה שלשי | 19 בהמה > אחרת ב ד | 20 טמא אני] טהור הייתי | 20 וזו] או ב | 20 העוף > ספק | 21 וזו] או ב | 22 שהמצורעין מגלחין ב ד | 22 ומעמידן על שערי ב ד | 23 עליהן ב ד | 24 וצריך] וטעון ב ד | 24 מתן ב ד | 26 באה ב ד | 27 נמצא . . מביא ב ד |

העוף ומתנה עליו ואומ' אם טמא אני הרי זה חובתי ואם לאו הרי זה ספיקי ואוכל
בקדשים מיד אבל לשתות יין ולטמא למתים אין יכול שאין ימי נזרו עולין לו מתוך
ימי צרעתו כיוזה צד תעשה לו לדברי בן זומא סופר שלשים יום ומביא עולת בהמה ומגלח
וחטאת העוף ומתנה עליה ואומ' אם טמא אני חטאת מְחובתי ועולה נדבה אם טהור אני
עולה מְחובתי וחטאת נדבה סופר שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים ועולת בהמה ומתנה
עליה ואומ' אם טמא אני העולה הראשונה נדבה וזו חובה וחטאת העוף מחובתי אם טהור
אני העולה והאשם נדבה וזו חובה וחטאת העוף ספיקי ושותה יין ומטמא למתים מיד במה
דברים אמו' בזמן שנזר שלשים יום אבל נזר שנים עשר חודש אוכל בקדשים לאחר שתי
שנים ושותה יין ומטמא למתים לאחר ארבעה שנים טמא בספק ומוחלט בודאי אוכל
בקדשים לאחר שמונת ימים ושותהיין ומטמא למתים לאחר שלשים ושבעה יום טמא
בודאי ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה יום שותה יין ומטמא למתים
לאחר שבעים וארבעה יום טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונת ימים
שותה יין ומטמא למתים לאחר ארבעים יום: [2] כל קרבנות הציבור והיחיד הציץ מרצה
על טומאת הדם ועל טומאת הגוף חוץ מנזיר ועושה פסח שהציץ מרצה על טומאת הדם
ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף ואם ניטמא טומאת התהום הרי זה מרצה כיוזה צד היה
הולך לשחוט את פסחו אמרו לו מת היה עימך בבית שנכנסתה לו תחת אבן שישבתו
עליה ונודע לו עד שלא עשה פיסחו צריך לעשות פסח שיני משעשה פסחו אין צריך
לעשות פסח שיני: [3] וכן בנזיר שהיה הולך להביא קרבנותיו אמרו לו מת היה עימך
בבית שנכנסתה לו תחת האבן שישבת עליו ונודע לו בין משהביא קרבנותיו בין עד שלא
הביא קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה אבל אמרו לו קבר תהום היה עמך בבית
שנכנסתה לו תחת האבן שישבת עליו ונודע לו עד שלא הביא קרבנותיו צריך להביא
קרבן טומאה משהביא קרבנותיו אין צריך להביא קרבן טומאה: [4] חומר באשתו ובתו
שאין בעבדו ובשפחתו בעבדו ובשפחתו שאין באשתו וכתו שאשתו ובתו הרי הוא
מפיר את נידרן אין כופין לשתות יין ולטמא למתים עבדו ושפחתו אין מיפר את נידרן
אבל כופין לשתות יין ולטמא למתים אין שותה יין אלא בפניו אין מטמא למתים אלא
בפניו: [5] ר' יוסי אומר עבד שאמר לו רבו הוי שותה יין ומטמא למתים שתי שנים
שותה יין ומטמא למתים בפניו ושלא בפניו: [6] למה רבו כופו לנזירות אבל אינו
כופו לא לנדרים ולא לשבועות עבד שנזר וגלח יצא לחירות יצא נזיר ולא גילח ויצא
לחירות צריך לגלח ניטמא ויצא לחירות מונה משעה שניטמא:

סליק פירקא וחסלת מסכתא דנזיר.

---

14 ע' לעיל 165₇, לקמן מנחות ח' | 20 שם | 23 י כ"ה ג' (ע' ס'); ג ס"ג |

1 עליהם ב ד | 1 טמא] מצורע ב ד | 1 חובתי] אשמו ב חטאת ד | 2 למתים < ב ד |
3 כדברי ב ד | 4 ומביא חטאת העוף ב ד | 5 נדבה] ספק ב ד | 5 ומביא עולת בהמה ב ומביא
עולה ד | 5 ומתנה] ונתמנה ב | 6 הראשונה חובה וזו נדבה | 6 והחטאת ב ד | 7 אני < | 7 עולה
ב ד | 7 והאשם] הראשונה ב ד | 7 נדבה < | 7 ספקים ד < ומגלח ד < ואוכל בקדשים לאחר
ששים יום ב ד | 8 יום < | 9 ובודאי ב ד | 10 שלשים] ששים ב ד | 10 ושמונה ד | 13 ארבעים
< וארבעה ב ד | 14 שהציץ < ב ד | 14 שמרצה ב ד | 15 הציץ < ב ד | 15 ואם] ואין |
16 פסחו < ולמול את בנו ב | 17 לו < בין משעשה [בשעשה ד] פסחו ובין עד שלא עשה פסחו
צריך לעשות פסח שני אבל אמרו לו קבר התהום היה עמך בבית שנכנסת לו או תחת אבן שישבת עליה
ב ד | 18 נזיר שהלך ב ד | 19 עליה ב ד | 21 או תחת ב | 21 עליה ב ד | 23 הרי הוא <
ב ד | 24 נדרו | 24 למתים < אבל ב ד | 25 ואין שותין אלא ב ד | 27 יין < בפניו ושלא
בפניו | 27 ומטמא < | לנזיר ב | 29 צריך לגלח] לא יצא ב ד |

סוטה.

א [1] ר' יוסי בר יהודה אומ' משום ר' אליעזר המקנה לאשתו על פי עד אחד או
על פי עצמו ומשקה על פי שנים הושיבו על דברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף:
[2] איזו היא עדות ראשונה זו עדות סתירה איזו היא עדות שנייה זו עדות טומאה וכמה
עדות טומאה כדי ביאה וכמה היא ביאה כדי הערואה וכמה היא הערואה ר' אליעזר אומ'
כדי חזרת דקל ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזאי אומ' כדי לשתותו ר' עקיבא אומ'
כדי לצלות את הביצה ר' יהודה בן בתירה אומ' כדי לגמוע שלש בצים זו אחר זו וזו
אחר זו אלעזר בן עזריה אומ' כדי שיקשור הגרדי נימא חנן בן מנחם אומ' כדי שתושיט
ידה ליטל כיכר מתוך הסל ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה
זונה עד ככר לחם ר' יהודה אומ' בעלה נאמן עליה מכל אדם מקל וחומר ומה נידה
שחייבין עליה כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבין על ביאתה אינו דין שיהא בעלה
נאמן עליה אמרו לו כל שכן הואיל ואין חייבין על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן
עליה אמרו לו לא אם אמרת בנידה שיש לה היתר לאחר איסורה תאמר בסוטה שאין
לה היתר אחר איסורה ואומ' מים גנובים ימתקו: [3] ר' יוסי אומ' הכתוב האמינ'
עליה שנ' והביא האיש את אשתו אל הכהן: [4] מעלין אותה לשערי מזרח
ולשער ניקנור ששם משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעין שנ'
את אשר יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה ואומ' ואתה תשמע
השמים ועשית ושפטת ואו' אם לא נטמאה האשה וטהורה היא:
[5] היא עומדת בפנים וכהן עומד מבחוץ שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני י"י
אשה לפני י"י ואין הכהן לפני י"י: [6] כדרך שמאיימין עליה שתחזור בה כך מאיימין עליה
שלא תחזור בה אומרין לה בתי אם טהורה את וברי לך שטהורה את עומדי על בורייך
שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש שנותן על גבי בשר חי אין מזיקו אם יש מכה
מחולל ויורד אין משקין שתי סוטות כאחת שלא יהא ליבה גס על חברתה ר' יהודה אומ'
לא מן השם הוא זה אלא משום שנ' והקריב אותה הכהן אתה מקריבין ואין
מקריבין שתים: [7] כהנים מטילין גורלות ביניהם וכל מי שחלה גורלו אפילו כהן גדול
יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את
לבה וסותר את שערה ר' יהודה אומ' אם היה ליבה נאה לא היה מגלהו אם היה שערה
נאה לא היה סותרו מפני פרחי כהונה: [8] אפר פרה כדי שיראה על המים אפר סוטה כדי

3 י ע"ז ג' (ה' ה'); ג ג': | 5 י ע"ז ג' (ה' ג'); ג ד' | 10 משלי ו' כ"ו | 11 י ע"ז ד' (ה' נ'); ג ז' |
15 משלי ט' י"ז | 15 י שם | 16 במדבר ה' ט"ו | 16 י י"ז ה' (ה' ה'); ג ז': | 18 מלכים ה' ח' ל"ח |
18/19 שם ל"ב | 19 במדבר ה' כ"ח | 21 י ע"ז ד' (ה' ד'); ג ח'; ם נשא 25 במדבר ה' ע"ז | 29 י י"ז ד'
(ז' ג'); ג ע"ז |

3 אלעזר ב ד | 3 מקנה ב מקנא ד | 5 אי זו היא עדות < ב ד | 6 עדות] היא ב ד |
6 כדי ביאה ב ד | 6 אלעזר ב ד | 8 מן לצלות, עד 9 אומר < ד | 8 ביצה ב | 9 עזריה] ירמיה
ב | 9 מנחם] פנחס ב ד | 9 כדי < שתשוט אצבע לתוך פה פלימו אומר כדי ב ד | 9/10 שתפשוט
ידה ותטול ב ד | 12 עליה] על ביאתה ב ד | 12 ביאתה > כרת ב ד | 14 אמרו לו דבר אחר ב ד |
15 לאחר ב | 17 לשער | 18 מן ונשא, עד אלה < ד | 18 ואומר] להאלותו ב < ד | 19 ושפטת
< את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו וצבתה בטנה ונפלה ירכה ולהצדיק צדיק לתת לו
כצדקתו ב ד | 19 ואומ' < ב ד | 19 היא < ונקתה ונזרעה זרע ב ד | 21 מן אשה, עד ה' <
ב ד | 21 עליה < בית דין ב | 22 שלא < | 22 אם ברור לך שאת טהורה ב ד | 22 בורייך
< ושתי ב ד | 23 שנתון ב ד | 23 אם יש] ולכשמוציאין שם ב ד | 24 מחלחל ויורד ב ד |
24 בחברתה ב ד | 25 אתה] אחת ב ד | 25 מקריב ד < ב | 26 ביניהן גורלות ב ד | 26 שחלה]
שעלה ב ד | 29 כהונה < שלשה צריכין שייראו על המים אפר פרה ועפר סוטה ודם צפור ב ד |
29 מן אפר [עפר ד] סוטה, עד שורה 1 דף 294 המים < ב |

1 שיראה על המים דם ציפרי מצורע כדי שיראה על המים רוק יבמה כדי שיראה
לעיני הזקנים: [9] רשאין הכהנים ליתן בשירי מנחות היין והשמן והדבש ואסורין
לחמץ: [10] כל המנחות שבתורה טעונות שמן ולבונה חוץ ממנחות הוטא ומנחת קנאות
שאינן טעונות שמן ולבונה שנ׳ לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה
5 לבונה ר׳ שמעון או כל המנחות שבתורה אין טעונות נסכים חוץ מחטאתו של
מצורע ואשמו שלא יהיה קרבן החוטא מהודר ר׳ טרפון אמ׳ כל זכרונות שבתורה נאמרו
לטובה חוץ מזו שנ׳ מנחת זכרון מזכרת עון ר׳ עקיבא אומ׳ אף זו לטובה
שנ׳ אם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע:

ב [1] היה נוטל את מנחתה ונכנס לו לאולם וטבלה של זהב היה קבוע בכותלו של ב
10 היכל היא נראית מבאולם הימנו רואה וכותב לא חסר ולא יתר יוצא ועומד בצד סוטה
וקורא ודורש ומדקדק בכל דיקדוקי פרשה ומשמיע בכל לשון ששומעת שתהא יודעת
במה היתה שותה ועל מה היתה שותה במה היתה טומאתה ועל מה היתה
טומאתה ויאמר לה משביע אני עליך ויבוא עליך משביע אני עליך זו שבועה ויביא עליך
זו אלה: [2] ר׳ מאיר אומ׳ אמן שלא נטמאתי אמן שאין עתידה לטמא אף על פי שהמים
15 בודקין אותה מיד אלא אפילו תקלקל לאחר עשרים שנה המים היה מתרערעין עליה
שנ׳ מנחת זכרון מזכרת עון נכנס וכותב יוצא ומוחק אם עד שלא נמחקה מגילה
אמרה איני שותה או שאמרה טמאה אני או שבאו לה עדים שהיא טמאה מים נשפכין
אין בהן משום קדושה מגילתה נגנזת תחת צירי של היכל: [3] נמחקה מגילה ואמרה
טמאה אני מים נשפכין מנחתה נפזרת אבית הדשן נמחקה מגילה ואמרה איני שותה מרערעין
20 אותה ומשקין אותה בעל כרחה ר׳ יהודה אומר בצבת של ברזל היו פותחין את פיה מדדין
אותה ומשקין אותה בעל כרחה אמ׳ לו ר׳ עקיבא וכי על מה משקין את זו לבודקה הרי
היא בדוקה ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב מנחתה ואמרה איני
שותה מדדין אותת ומשקין אותה בעל כרחה ר׳ אלעזר אומ׳ שתי קנאות אמורות בפרשה
קינאה אחת שתקנא לבעל ואחת שתקנא לפני המקום שמעון בן אלעזר אומ׳ מה תלמוד
25 לומר ואמרה האשה אמן אמן ראויה היתה שיבואו עליה פורעניות גדולת מאילו
שהביאה את עצמה לידי ספק הזה אלא שניקללה ניוולה שנ׳ ונקתה מפורעניות הראויות
לבוא עליה ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אלעזר בן מתיא מה ת״ל ונקתה ונזרעה זרע

3 י סס (ג׳ ח׳); ג י״ד | 4 במדבר ה׳ ט״ו | 7 סס, סס | 8 סס, סס כ״ח | 9 ע׳ לעיל 183_{18}; ג ל״ז
14 י י״ח ד׳ (ג׳ ג׳ ד׳) | 16 במדבר ה׳ ט״ו | 18 י סס | 24 במדבר ה׳ י״ד | 25 סס, סס י״ג | 26 סס
סס כ״ח | 27 סס |

1 צפור של מצורע | 2 יין שמן ודבש ב ד | 4 שאינן טעונות שמן ולבונה < ב ד | 4 ישים]
יצוק ב ד פ | 5 המנחות] חטאות ב ד | 5/6 מחטאתו ואשמו של מצורע ב ד | 9 מנחתה] מגלה׳ |
9 היתה קבועה ב ד | 10 וכתב ב ד | 11 ומשמיעה ב ד | 11 כדי שתהא יודעת ב ד | 12 וכמה ד
(ועל מה, לפני במה ב ד) | 13 שיבוא ב | 13 עליך < זו אלה ב | 13/14 ויבוא . . . אלה, משביע
. . . שבועה ד זה אלה משביע עליך < ב | 14 שאינו ב ד | 14 אף על פי] לא ב ד | 15 המים
מתערערין עליה ב ד | 16 אם < ב ד | 17 לה < ב ד | 17 המים ב ד | 18 צירו ד טירו ב |
18 היכל < ומנחתה מתפזרת ב ד | 18 המגלה ב ד | 19 אני טמאה | 19 המים ב ד | 19 נשפכין
< ואין בהם משם קדושה ומגלתה נגנזת תחת צירו של היכל | 19 מתפזרת בבית הדשן ב ד < ואין מגלתה
כשרה להשקות בה סוטה אחרת ב ד | 19 מערערין ב ד | 20 היו < ב ד | 20 את < | 20 פיה
< של זו | 20 מדדין] מערערין ב ד | 21 על ב ד | 21 על מה] למה ב ד | 21 משקין] בודקין ב |
21 לא לבדקה ב ד | 22 בה < ב ד | 22 מנחתה < קרבה מנחתה ב ד | 23 מדדין] מערערין
ב ד | 23 על ב ד | 23 האמורות ב ד | 24 קנאה < קנאה ב ד | 24 שמקנא ב ד | 24 שמקנא
למקום ב ד | 24 ר׳ שמ׳ | 24 אלעזר < משום ר׳ מאיר ב ד | 25 אמן < | 26 את < ב ד |
26 שניקל ב ד | 26 ונקתה < נקתה ב ד | 26 מכל פורעניות ב ד | 27 יהודה < בן פתירה
בתירה ד] ב ד | 27 מתיא] תימא | 27 ונקתה . . . זרע] ואם לא נטמאה האשה ב ד |

1 שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח נקבות יולדת זכרים כעורים יולדת נאים שחורים יולדת
לבנים קצרים יולדת ארוכים אחד אחד ילדת שנים שנים תינוק עלה לחדשיו הרי זה
מכלה עולם: [4] על כל ביאה וביאה שבא עליה בעלה הרי הוא חייב עליה ניטמאת מנחתה
עד שלא קידשה בכלי הרי היא ככל המנחות תיפדה ותאכל משקדשה בכלי תעובר צורתה
5 ותצא לבית השריפה: [5] קמץ מנחתה ולא הספיק לקרב הקומץ עד שמתה היא או עד
שמת הבעל שיריים אסורין קרב הקומץ ואחר כך מתה היא או שמת הבעל שיריים
מותרין שעל הספק באת מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה: [6] באו לה עדים
שהיא טמאה בין כך ובין כך מנחתה אסורה נמצאו עידיה זוממין בין כך ובין כך
מנחתה חולין כל הנשואה לכהן בין כוהנת בין לויה בין ישראלה מנחתה אינה נאכלת
10 מפני שיש לו בה שותפות ואינו אלא כולה עולה לאישים מפני שיש לו בה שותפות
כיצד הוא עושה הקומץ קרב בזימנו ושיריים קריבין בעצמן ר׳ אלע׳ בר׳ שמעון אומ׳ הקומץ
אין קרב בעצמו ושיריים מתפזרין על גבי הדשן כהן עומד ומקריב מה שאין כן בכהנת:
[7] האיש זכאי בבתו בקידושיה בכסף ובשטר ובביאה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר
נדריה מה שאין כן באשה: [8] האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא מה שאין כן
15 באשה והאיש עובר על בל תשחית ועל בל תקיף ועל בל תטמא למתים מה שאין כן
באשה והאיש נידון משום בן סורר ומורה ואין האשה נידונת משום בן סורר ומורה:
[9] האיש נעטף ומספר ואין האשה נעטפת ומספרת האיש נמכר ונשנה ואין האשה נמכרת
ונשנית האיש נרצע ואין האשה נרצעת האיש נמכר לעבד עברי ואין האשה נמכרת לעבד
עברי האיש קונה עבד עברי ואין האשה קונה עבד עברי:

20 ג [1] היה ר׳ מאיר אומ׳ מנין שבמידה שאדם מודד מודדין לו שני׳ בסאסאה
ג בשלחה תריבנה וגו׳ אין לי אלא שמדד בסאה מנין לרבות תרקב וחצי תרקב ת״ל
כי כל סאון סואן ברעש אין לי אלא דבר שבמידה מנין שאפילו פרוטות קטנות
מצטרפין לחשבון גדול תלמ׳ לומ׳ אחת לאחת למצוא חשבון: [2] וכן מצינו
בסוטה שבמידה שמדדה בה מדדו לה היא עמדה לפניו לפיכך כהן מעמידה בפני הכל
25 לראות קלונה: [3] היא פירסה סדין לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומנחה תחת רגליו
היא קושטה לו פניה לפיכך פניה מוריקות היא כיחלה לו את עיניה לפיכך עיניה בולטות:
[4] היא חגרה לו בציצין לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושרו למעלה מדדיה היא הראתו

3 י י״ט ה׳ (ג׳ ו׳); ג כ״ג: | 8 י י״ט ב׳ (ג׳ ז׳) ג כ״ג: | 13 סס (ג׳ ס׳); ג כתובות מ״ג | 14 י סס |
20 י י״ז ה׳ (ה׳ ז׳); ג ח׳: ר נשא פ׳ ט׳ | 20 ישעיה כ״ז ג׳ | 23 קהלת ז׳ כ״ז |

1 מכוערים | 2 העולה ב ד | 5 קמץ] קרבה ב ד | 6 שמת הבעל או שמתה היא ב ד | 6 אסורין
< שעל הספק באת מתחלה כפרה ספיקה והלכה לה ב ד | 9 עדים ב ד | 10 ואין עולה כולה כליל
ב ד | 11 בזימנו] בעצמו ב ד | 12 אין < ב ד | 12 על גבי הדשן < | 12 ומקריב < על גבי
מזבח ב ד | 13 ובהפרת ב ד | 15 על בל תקיף ועל בל תשחית ב ד | 16 משום . . משום < ב
ד | 17 מעטף ב ד | 17 ומספר] ומספרת א < וחכמים אומרים מעטפת ואינה מספרת ב
17 והאשה מעטפת ואינה מספרת ד | 20 מניין אתה אומר ב ד | 21 וגו׳ < ב ד | 21 לרבות]
מדד [< קב ב] < חצי קב ב ד | 21 וחצי תרקב < ד < רובע וחצי רובע תומן ועוכלא ב ד |
22 ברעש < הרי כאן [< מדות הרבה ד] חשבונות הרבה ב ד | 22 הבא במדה ב ד | 22 קטנות
< ב | 23 אתה מוצא ב ד | 24 לפניו < כדי שתהא נאה לפניו | 24 כהן < | 24 לפני ב ד |
25 להראות ב להתראות ד | 25 קלונה < שנ׳ והעמיד הכהן את האשה לפני ה׳ וגו׳ (במדבר ה׳ י״ח)
ב ד | 25 פרסה < לו ב ד | 25 לכך ב ד | 25 נוטל כהן | 25 כיפה] צעיפה | 25 ומניח ב ד |
25 רגליו < היא קלעה לו שער לפכך כהן סותרה ב ד | 26 בולטת ב ד < היא הראתו באצבע׳
לפכך צפרניה נושרות ב ד | 27 בציצין] בפנים ד (היא הראה את בשרה, לפני היא חגרה ב ד) |
27 וקושר ב ד | 27 מדדיה < וכל הרוצה לראות [לראות < ב] בא ורואה ב ד |

1 את בשרה לפיכך כהן מראה קלונה לרבים היא פשטה לו יריכה לפיכך יריכה נמסית היא
קיבלה אותו על בטנה לפיכך בטנה צבה היא האכילה אותו מעדנים לפיכך קרבנה מאכל
בהמה היא השקתו יין בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים בכלי חרס היא
עשתה בסתר והיושב בסתר משים פנים עליה שנ' ועין נואף שמרה נשף לאמר
5 לא תשורני עין וסתר פנים ישים: [5] דבר אחר שהוציא סתרין שלה בגלוי
שנ' תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל: [6] אנשי מבול לא נתגאו
אלא מתוך טובה שנ' בתיהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם
שורו עיבר ולא יגעיל וג' ישלחו כצאן עויליהם וגו' ישאו בתוף
וכינור וגו' יבלו בטוב ימיהם ושניהם בנעימים: [7] היא גרמה להם
10 ויאמרו לא' סור ממנו וגו' מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע
בו אמרו כלום יש לו עלינו אלא גשמים הרי יש לנו נחלים שאנו מסתפקין מהן ואין אנו
צריכין לו שנ' ואיד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה:
[8] אמר להם הקב"ה בטובה שנתתי לכם אתם מתגאין לפני אני נפרע מכם שנ' כי לימים
עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ וגו': [9] ר' יוסי בן דורמסקית אומ' הן לא
15 נתגאו אלא בגלגל העין שדומה למים שנ' ויראו בני האלהים את בנות האדם
אף הקב"ה לא נפרע מהם אלא במים שנ' ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום
רבה: [10] אנשי מגדל לא נתגאו אלא מתוך טובה שהשפיע להם שנ' ויהי בנוסעם
מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם ואין ישיבה אלא אכילה
ושתייה היא גרמה להן ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים
20 וגו' ויפץ י"י אותם משם על פני כל הארץ: [11] אנשי סדום לא נתגאו אלא
מתוך טובה מהוא אומ' בסדום ארץ ממנה יצא לחם תחתיה כמו אש מקום
ספיר אבניה וגומ' נתיב לא ידעו עי' ולא שזפתהו עין איה:
[12] אמרו הואיל וכסף וזהב יוצא מארצינו אין אנו צריכין שיבא אדם אצלינו שאין באין

4 איוב כ"ד ט"ו | 5 שם, שם | 6 משלי כ"ו כ"ה | 6 ג סנהדרין קט"ו | 7 איוב כ"א ט' | 10 שם שם י"ד |
12 בראשית ב' ו' | 13/14 שם ז' ד' | 15 שם ו' ב' | 16 שם ז' י"א | 17/18 שם י"א ב' | 19 שם, שם ד' |
20 שם ח' | 21 איוב כ"ח ה' ו' |

1 כהן < קורע חלוקה ב ד | 1 ומראה ב ד | 1 פשטה] פתחה ב ד | 2 קבלתו ב ד | 2 על
כריסה ב ד | 2 לפכך כריסה נופחת | 2 קרבנה] מנחתה ב ד | 3 יינות ב ד < משובחין ב | 3 משקה
< אותה ב ד | 3 בכלי] במקדה של ב ד | 4 בסתר < שנא' ועין נואף שמרה נשף לאמור וגו' ואינה
יודעת ב ד | 4 שיושב בסתרו של עולם פנים [פניה ד] שם עליה | 4 מן ועין, עד 5 עין < ב ד |
5 שהוציא] מלמד שהמקום מוציא ב ד | סתרה ב ד | 5 לגליו | 6 מן במשאון, עד בקהל < | 6 נתגאו
< לפני המקום ב ד | 7 הטובה ב ד < שהשפיע להם ב ד | 7 ולא . . עליהם] וגו' ב ד | 8 אוילכם
ד < ב | 8 בתוף] כתף | 9 ושניהם בנעימים < ב ד | 10 וגו' < ב ד | 10 מן ומה, עד בו < ב
ד | 11 אמרו אין עלינו טריחות אלא שתי טיפות של גשמים הרי שלנו נהרות ומעיינות ב ד | 11 מהן]
בהן < בימות החמה ובימות הגשמים | 11/12 ואין אנו צריכין לו < ב ד | 12 והשקה . . האדמה
< | 13 המקום | 13 שנתתי] שהטלתי ב ד | 13 לכם < בה ב ד | 13 לפני < בה ב ד | 13 איני
נפרע ב ד | 13/14 שני . . וגו'] מהו אומר ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ ב ד |
14 דורמרסקין 14 הן] אנשי מבול ב ד | 15 נתגאו < לפני מקום ב ד | 15 בגלגלי עין שדומים
ב ד | 16 במים] בגלגל מים שדומה לעין ב ד | 16 הזה] ההוא ב ד | 17 נתגאו <] ליפני המקום
ב ד | 17 שנ' ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ב ד | 17 בנסעם ב ד פ | 18 וימצאו . . .
שם] וגו' ב ד | 19 ושתייה < שנ' וישב העם לאכול ושתו וגו' ב ד (שמות ל"ב ו') | 19 וראשו
בשמים < ב ד | 20 וגו' < מהו אומר | 20 משם . . הארץ] וגו' ב ד | 21 הטובה שהשפיע להם
ב ד | 21 מהו אומר בסדום] שנ' ב ד | 21 תחתיה כמו אש] וגו' ב ד | 22 ולא . . איה] וגו' אנשי
סדום ב ד | 23 הואיל < ומזון יוצא מארצנו < | 23 מארצינו < ואבנים טובות ומרגליות יוצאת
מארצנו ב ד | 23 שיבואו בני אדם עלינו ב ד | 23 שאין באין < ב ד |

1 אלא לחסרינו אמ' להם המקום בטובה שהשפעתי לכם אתם משכחין את הרגל
מביניכם אני אשכח אתכם מן העולם שנ' הנשכחים מיני רגל דלו מאנוש
נעו לפיד בוז לעשתות שאנן נכון למועדי רגל ישליו אוהלים לשודדים
בטוחות למרגיזי אל וגו' היא גרמה להן לאשר הביא אלוה בידו שנ' חי
5 אני נאום י"י אלקים אם עשתה סדום אחותך כא' עשית את ובנתיך הנה
זה היה עון סדום אח' גא' וגו': [13] מצריים לא נתגאו לפני המקום אלא במים
שנ' ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד וגו' לפיכך מרכבות פרעה
וחילו ירה בים וגו': [14] סיסרא לא נתגאה לפני המקום אלא בליגיונות שאי
מקבלין שכר שנ' באו מלכים נלחמו וג' בצע כסף לא לק' אף הקב"ה לא נפרע
10 מהם אלא בליגיונות שאין מקבלין שכר שנ' מן השמים נלחמו וגו' עם סיסרא
לא זז משם ולא ספנוהו מפני שהוא גולייר: [15] שמשון בעיניו מרד שנ' ויא' שמשון
אל אביו אתה קח לי כי היא ישרה בעיניי לפיכך ניקרו פלשתים את עיניו שנא'
ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו ויורידו אתו עזתה ר' אומ' לפי
שתחילת קילקולו בעזה היתה לפיכך לקה בעזתה: [16] אבשלום מרד בשערו שנ'
15 וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את שער ראשו וגו' לפיכך נתלה
בשערו שנ' ויחזק ראשו באלה ויתן בין השמים ובין הארץ וגו' ר' יהודה
הנשיא אומ' אבשלום נזיר עולם היה שנ' ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר
אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלמה את נדרי אשר נדרתי לי"י בחברון
כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור בארם לא' וגו' והיה מגלח כל שנים עשר
20 חודש ר' יוסי אומ' אחת לשלשים יום שנ' והיה מקץ ימים לימים ר' נהוראי
אומ' פעם אחת בשבת שכן הוא אומ' וראשם לא יגלחו וג' ושקל את שער
ראשו מאתים שקל מה שאין בני טבריא ובני ציפורי עושין כן ולפי שבא על עשר
פילגשי אביו לפיכך ניתלו בו עשר לולכיות שנ' ויסבו עשרה נערים נשאי כלי
יואב ויכו את אבשלום וימ': [17] ולפי שגנב שלש גניבות לב אביו ולב בית
25 דין ולב ישר' לכך נאמ' ויקח שלשה שבטים בכפו ויתק' בלב אבשל'

2 שם, שם די | 3 שם, י"ב ה' ו' | 4/5 יחזקאל ט"ז מ"ח מ"ט | 7 שמות א' כ"ב | 7 שם ט"ו ד' | 9 שופטים ה'
י"ט | 10 שם, שם | 11/12 שם י"ד ג' | 13 שם ט"ז כ"א | 15 ש"ב י"ד כ"ה, כ"ו | 16 שם י"ח ט' | 17
שם ט"ו ז' ח' | 20 שם י"ד כ"ו | 21 יחזקאל מ"ד כ' | 21 ש"ב י"ד כ"ו | 23 שם י"ח ט"ו | 25 שם, שם י"ד |

1 לחסרינו < נעמיד ונשבית [ונשכח ב] את הרגל מבינותינו ב ד | 1 מן אמר, עד 2 העולם < ב |
1 הקב"ה בהטיבותי לכם אתם מבקשים לשכח | 2 מבינותיכם ד < אני אשכח את הרגל מביניכם | 2 ואשכח
2/3 שני . . . רגל] מהו אומר פרץ נחל וג' ב ד < לפיד בוז ב | 3 לשודדים < ב | 4 מן בטוחות
[ובטוחות פ] עד בידו < ב ד | 4 וכן הוא אומר חי ב ד | 5 כא' . . ובנותיך] וג' ב ד | 6 אחותך
גאון שבעת לחם ב ד | 6 וגו' < וכל כך ויד עני ואביון לא החזיקה ותגבהינה ותעשינה תועבה מהו או'
ואסיר אתה כאשר ראיתי ב | 6 המקום < ברוך הוא ב ד | 7 מן ויצו, עד לפכך < ב | 7 לפכך]
אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהם אלא במים שני' | 8 וגו' < ב ד | 9 שנ' < ב ד | 9 בצע . . לקחו <
ב ד | 9 מן אף, עד 10 סיסרא < ד | 9 המקום ברוך הוא ב | 10 עם סיסרא < ב | 11 ולא סנפוהו
ב | 12 כי היא ישרה בעיני < ב | 12 לפכך . . . עיניו] אף הוא בעיניו לקה ב ד | 13 ויורידו אותו
עזתה] וגו' ב ד | 13 לפי < ב ד | 14 תחלת קלקלתו בעזה אף עונשו לא היתה אלא בעזה ב ד | 14 בשערו מרד ב ד |
15 שער < ב ד פ | 15 נתלה] לקה ב ד | 16 מן שנ', עד וגו' < ב ד | 17 היה < ואחד לשנים
עשר חודש היה מגלח ב ד | 18 ואשלם ב ד פ | 18 'את . . . בחברון] וגו' ב ד | 19 בשבתי . . . לא'
< ב ד | 19/20 והיה . . . חדש < ב ד | 20 יוסי] נהוראי ב ד | 20 יום] היה מגלח ב ד |
20 לימים < וגומר ב ד | 20 נהוראי] יוסי ב ד | 21 כל ערב שבת היה מגלח ב ד < שכן דרך מלכים
לגלח מערב שבת לערב שבת | 21 כמה שנאמר ב ד < בכהנים ב ד | 21 יגלחו < ופרע לא ישלחו
ב ד | 22 שקלים ב ד פ < באבן המלך ב ד | 22 צפורין ב ד | 22 עושין] מגלחין ב ד | 23
עשר לונביות ב ד | 23/24 מן נושאי, עד וימ' < ב ד | 25 ולב < כל ב ד | 25 לפכך נתקעו בו
שלשה שבטים שנ' ב ד | 25 ויתקע בלב אבשלם] וגו' ב ד |

[18] סנחריב חירף וגידף על ידי מלאך שנ׳ ביד מלאכיך חר׳ י״י אף המקום לא נפרע הימנו אלא על ידי מלאך שנ׳ ויצא מלאך י״י ויך במחנה אשור וגו׳ כולם מלכים קשורים כתרים בראשיהם: [19] נבוכד נצר אמ׳ אין כדיי באי העולם לשרות ביניהם אעשה לי עב קטנה אדור בה שנ׳ אעלה על במתי עב וגו׳ אמ׳ לו הקב״ה אתה אמרת אין כדיי באי העולם לשרות ביניהם השמים אעלה אני אורידך לבאר שחת אתה אמרת שנ׳ ולך טרדין מן אינשא ועם חיות ברא מדורך ועש׳ כתו׳ לך יטע׳ ומטל שמיא גשמ׳ יצט׳ ושבע עיר׳ יחל׳ עלוהי עד דיתנדע די שליט על׳ במל׳ אינ׳ ולמן די׳ יצ׳ יתנינה ושפל אנשים, יקום עלה בה שעתא מלתא שפת על נבו׳ נצר ומן אינ׳ טריד וג׳ כולא מטא על נבוכד נצר לקצת ירחין תרי עשר:

ד [1] ואין לי אלא מידת פורענות מידת הטוב מנין אמרת מידת הטובה מרובה מידת פורענות מרובה מידת טובה מרובה ממידת פורענות אחד מחמש מאות במידת פורענות הוא אומ׳ פוקד עון אבות על בנים במידת טובה הוא אומ׳ ועושה חסד לאלפים הוי מרובה מידת הטוב ממידת פורענות אחד מחמש מאות וכן מצינו באברהם שבמידה שמדד בה מדדו לו רץ לפני המלאכים שלש ריצות שנ׳ וירא וירץ לקראתם וגו׳ וימהר אברהם האהלה אל שרה ואל הבקר רץ אברהם אף המקום רץ לפני בניו שלש ריצות שנ׳ ויאמר י״י מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן: [2] באברהם הוא אומ׳ וישתחו אפים ארצה בו בלשון בישר את בניו לעולם הבא שנ׳ והיו מלכים אומנייך ושרותיהם מיניקתיך אפים אר׳ ישתח׳ לך. באברהם הוא אומ׳ יקח נא מעט מים נתן לבניו במדבר באר שהיתה שופעת בכל מחנה ישר׳ ומשקה על פני הישימון שנ׳ ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. באברהם הוא אומ׳ והשענו תחת העץ אף המקום נתן להם שבעת ענגים ארבעה על ארבע רוחותם ואחד למעלה מהם וענן שכינה שביניהם ועמוד ענן נסע לפניהם משפיל הגבוה ומגביה השפל והורג נחשים ועקרבים ושורף סירים

1 מלכים ב׳ י״ט כ״ג | 2 שם שם ל״ד | 4 ישעי׳ י״ד י״ד | 5 שם | 6 דניאל ד׳ כ״ב וע׳ כ״ט | 8 שם י״ד | 8 שם, שם ל | 9 שם שם כ״ה | 11 ג סנהדרין ק׳, יומא ע״ו | 13 שמות כ׳ ה׳ | 13 שם | 15 ע׳ ר ויקרא מ״ב ד׳ (דפוס פרנקפורט) ש שם; ג ב״מ פ״ו | 15/16 בראשית י״ח ב׳ | 17 דברים ל״ג ב׳ | 18 בראשית י״ח ב׳ | 19 ישעי׳ מ״ט כ״ג | 20 בראשית י״ח ד׳ | 21 במדבר כ״א כ׳ | 22 בראשית שם | 21 ם בהעלותך |

1 לא נתגאה לפני המקום אלא על ידי ב ד | 1 י״י] וגו׳ אני קרתי ושתיתי מים זרים ב ד | 1 המקום < ברוך הוא ב ד | 2 שנ׳ < ויהי בלילה ההוא ב ד | 2 ויך [ויכה ד] במחנה אשור < ב | 3 באי העולם כדי ב ד | 3 לשרות] לדור ב ד | 3 ביניהם < אלא ב ד | 4 ואדור בתוכה ב ד | 4 וגו׳ < ב ד | 4 המקום ברוך הוא ב ד | 4 ואתה אמרת בלבביך ב | 5 השמים אעלה < ב < ממעל לכוכבי אל ארים כסאי ד | 5 מורידך ב ד | 5 שחת < מהו אומר אך אל שאול תורד ב ד | 5 באי העולם כדי לדור ב ד | 5/6 ביניהם שני < ב ד | 6 ומן אנשא לך טרדין ב ד | 6 מן ועם, עד 8 עלה < ב ד | 6 ברא < להוה פ | 7 ושבעה עדנין יחלפון עלך פ | 8 עליה פ | 8 בהא ב ד | 8 ספת ב ד פ | 9 ומן < בני | 11 פורענות < שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו ב ד | 11 מן מדה, עד 12 מרובה < ב ד | 12 מרובה מדת הטוב ב ד | 12 על אחת בחמש מאות ב ד | 13 כתוב ב ד | 13 פוקד < ב ד | 13 בנים < ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים ב ד | 13 במדת הטוב כתוב ב ד | 14 הוי < אומר ב ד | 14 על אחד מחמש מוצא ב ד | 14 וכן אתה מוצא ב ד | 15 לו < אברהם ב ד | 15 מלאכי השרת ב ד | 17 המקום < ברוך הוא ב ד | 17 ויאמר < | 17 מן וזרח׳ עד פארן < ב | 18 ארצה < ב ד | 18 בו בלשון] אף המקום ברוך הוא ב ד | 19 את < | 19 לעתיד לבוא | 19/20 אפים . . לך < ד < ועפר רגליך ילחכו ב | 20 מים < אף המקום ברוך הוא בישראל ב ד | 20 ונתן | 20 באר במדבר ב ד | 21 ישראל < שנאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם מלמד שהולכת פני כל הדרום ב ד | 21 את כל פני ב ד | 21/22 ומבמות . . מואב] ונשקפה על פני הישימון ב ד | 22 להם] לבניו ב ד | 23 ענני כבוד ב ד < במדבר ב ד | 23 אחד מימינם ואחד משמאלם ואחד לפניהם ואחד לאחריהם ואחד למעלה מראשיהם ב ד | וענן שכינה] ואחד לשכינה ב ד | 24 שהיה מקדים לפניהם ב ד | 24 משפיל . . השפל, אחר ואטר ב ד | 24 סירים < וקוצים ב ד |

ואטד ועושה להם את הדרך מיושר שנ׳ ויסעו מהר י״י דרך שלשת ימים ומה ת״ל לא ימיש עמוד הענן יומם של יום היה משלים לשל לילה ושל לילה היה משלים לשל יום: [3] באברהם הוא אומ׳ ואקחה פת לחם נתן להם מן שנ׳ שטו העם ולקטו וגו׳ מה שד זה עיקר לתינוק והכל טפילה לו כך היה המן עיקר לישר׳ והכל טפילה להן מה שד זה אם יונק ממנו התינוק כל היום כולו אין מזיקו כך היה המן ולא עוד אלא שירד להן מזון שני אלפים שנה בכל יום: [4] באברהם הוא אומ׳ ואל הבקר רץ אברהם אף המקום הגיז להם שליו מן הים שנא׳ ורוח נסע מאת י״י וג׳ וכמה היתה גבוהה מן הארץ שתי אמות דברי ר׳ עקיבא ר׳ אליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ ויטש על המחנה כדרך יום כה ומה ת״ל וכדרך יום כה מלמד שהיתה עולה מן הארץ וחופה את גלגל חמה ומה ת״ל וכאמתים על פני כל הארץ שלא יהא שוחה ונוטל ומצטער: [5] באברהם הוא אומ׳ והוא עמד עליהם אף המקום הגין על בניו במצרים שנ׳ ופסח י״י על הפתח: [6] אברהם הילוה עם המלאכים והמקום הילוה על בניו שנ׳ וי״י הולך לפניהם יומם ואומ׳ זה ארבעים שנה י״י אלהיך עמך: [7] יוסף זכה לקבור את אביו לפיכך זכה ונתעסק בו משה שנ׳ חכם לב יקח מצות ואילו לא היה משה מתעסק בו לא היו ישר׳ מתעסקין בו והכת׳ ואת עצמות יוסף אשר העלו ישר׳ ממצרים קברו בשכם אלא כיון שראו את משה מתעסק בו אמרו זה הוא כבודו ואילו לא היה משה מתעסק בו לא היו בני שבטו מתעסקין בו והלא כת׳ ויהיו לבני יוסף לנחלה אלא כיון שראו בניו את משה וישר׳ מתעסקין בו אמרו זה הוא כבודו בגדולים יותר מן קטנים ומנין היה יודע היכן קבור סרח בת אשר היתה באותה הדור אמרה לו למשה בנילום נהר היה קבור יוסף שעשו לו מצריים שפוד של מתכת וחיברום בבעץ הלך משה ועמד על נילום נהר ואמ׳ יוסף הגיע השעה שהקב״ה גואל את ישר׳ ממצר׳ שכינה מעוכבת לך ישר׳ מעוכבין לך ענני כבוד מעוכבות לך אם אתה מגלה לנו את עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנו משבועתך אשר השבעתה לאבותינו מיד צף ארונו

1 במדבר י׳ ל״ג | 2 שמות י״ג כ״ב | 3 ר בסלח ק״ט א׳ ד״פ | 3 בראשית י״ח ה׳ | 3 במדבר י״א ח׳ | 6/7 בראשית י״ח ח׳ | 7 במדבר י״א ל״א | 9 שם | 10 שם | 11 בראשית י״ח ח׳ | 12 שמות י״ב כ״ג | 13 שמות י״ג כ״א | 14 דברים ב׳ ז׳ | 15 משלי י׳ ח׳ | 16 שמות י״ג י״ט | 18 יהושע כ״ד ל״ב | 20 ג י״ג |

1 את < ב ד | 1 מיושר < ד מיושר דרך ב < סרט מושך והולך ב ד | 1 ויסעו . . . ימים] וארון ברית ה׳ נוסע לפניהם וגו׳ ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה שהיו במדבר שנ׳ וענן ה׳ עליהם יומם וגו׳ ב ד | 2 היה < ב ד | 2 היה משלים < ב ד | 3 לחם < וסעדו לבכם וגומר אף המקום ברוך הוא ב ד | 3 להם] לבניו ב ד | 3 מן < במדבר ב ד | 5 וגו׳ < לשד השמן כיוצא מן הדד שמן ב ד | 4 שד] דד ב ד | 4 טפל ב ד | 4 לו < ב ד | 4 טפל ב ד | 5 להן < דבר אחר ב ד | 5 הדד ב ד | 5 אפילו תינוק יונק הימנו ב ד | 5 כולו < ב ד | 5 כך נעשה המן < שאפילו ישראל אוכלו כל היום כולו אין מזיקו כך נעשה למי שאין נחשב עליו אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל אי זה טעם שירצה שנ׳ ויתן להם שאלתם [וגו׳ ב] (תהלים ק״ו ט״ו) האותם יביא להם (שם ע״ח כ״ט) ב ד | 6 בכל יום] ביום אחד ב ד | 7 המקום < ברוך הוא ב ד | 7 להם] לבניו ב ד | 7 ה׳ < ויגז שלוים מן הים | 8 שתי אמות היתה גבוהה מן הארץ ב ד | 8 אלעזר ב ד | 9 ת״ל < שוב ב ד | 10 הארץ < ועד לרקיע ב ד [מן הרקיע עד הארץ ב] | 10 חמה < ואח״כ יורדת לארץ ב | 10 ומה ת״ל < ב | 11 הארץ < שתי אמות היתה נטולה מן הארץ ב ד | 11 מצטער שוחה ונוטל ב ד | 11 עליהם < וגו׳ ב ד | 12 המקום < ברוך הוא ב ד | 12 על] את ב ד | 12 על הפסח | 12/13 באברהם הוא [מהו ב] אומר ואברהם הולך עמם לשלחם אף המקום ברוך הוא הלוה את בניו ארבעים שנה ב ד | 13 מן זה׳, עד ואומר < ב ד | 14 עמך < וגו׳ ב ד | 14/15 זכה בעצמות אביו אף הוא לא נתעסק בו אלא משה ב ד | 15 שנאמר < ויקח משה את עצמות יוסף עמו מלמד שכל פעם היו עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה שנא׳ | 15 מצות < וגומר ב ד | 16 והכתיב] תלמוד לומר ב ד | 16 העלו < בני ב ד | 16 ממצרים < | 17 שראו < ישראל | 17 משה < שהוא ב ד | 17 שראו < ישראל ב ד | 17 משה < שהוא ב ד | 17 אמרו הניחו לו כבודו בגדולין יתר מן הקטנים ב ד | 17 לא היה משה < וישראל ב ד | 17 מתעסקין ב ד | 18 בני שבטו] בניו ב ד | 18 והלא כתיב] תלמוד לומר ב ד | 19 אמרו הניחו לו כבודו במרובין יותר מן המועטין ב ד | 20 משה יודע היכן יוסף קבור אמרו ב ד | 19 והלכה ואמרה ב ד | 21 יוסף קבור ב ד | 21 שפודין ב ד | 22 ממצרים < ב ד | 23 מתעכבין ב ד | 23 לנו < ב ד | 24 שנשבעת ב שהשבעת ד | 25 מיד < ב |

של יוסף נטלו משה ובא לו ואל תתמה שהיאך צף את הברזל שנ׳ ויהי האחד
מפיל הקורה והברזל נפל וגו׳ ויזעק ויאמר איש האלהים אנה נפל
ויורהו י״י ויקצב עץ וישלך שם ויצף הברזל והלא דברים קל וחומ׳ ומה
אלישע תלמידו של אליהו תלמידו של משה צף הברזל משה שהוא רבו של אליהו
שהוא רבו של אלישע על אחת כמה וכמה יש אומ׳ בקברי מלכים קבור הלך משה
ועמד על קברי מלכים אמ׳ יוסף יוסף הגיע שעה שהקב״ה גואל את ישר׳ ממצרים
שכינה מעוכבת לך ישר׳ מעוכבין לך ענני כבוד מעוכבות לך אם אתה מגלה לנו את
עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנו משבעתך שהשבעתה לאבותינו מיד הקיץ ארונו
של יוסף נטלו משה ובא לו אמרו שתי ארונות הללו עם ישר׳ בדרך אחד ארון
הקודש ואחד ארון המת היה כל עובר ושב אומ׳ מה טיבן של שני ארונות הללו
אומ׳ להן אחד ארון הקודש ואחד ארון המת אמרו להן וכי היאך איפשר ארון הקודש
להלך עם ארון המת אמ׳ להן מת מוטל בארון זה קיים מה שכתוב ומונח בזה:
[8] משה זכה בעצמות יוסף וזכה ונתעסק בו המקום ר׳ יהודה אומ׳ ארבעה מילין מוטל
משה בכנפי שכינה מת משה בנחלת ראובן ונקבר בנחלת בני גד שנ׳ עלה אל הר
העברים הזה הר נבו ואין נבו אלא נחלת בני ראובן שנ׳ ובני ראובן בנו וג׳
ומנין שנקבר בנחלת בני גד שנ׳ ולגד אמ׳ ברוך מרחיב גד וג׳ וירא ראשית
לו כי שם חלקת מחוקק צפון: [9] והיו מלאכי השרת אומ׳ צדקת י״י עשה
ומשפטיו עם ישר׳: [10] וכן הוא אומ׳ בסוטה בתת י״י את ירכך נופלת וג׳ ירך התחילו
בעבירה תחילה תילקה ירך תחילה ושאר כל הגוף לא פלט שנ׳ והשקה את המים
וגו׳: [11] וכן אתה מוצא בדור המבול אדם התחיל בעבירה תחילה שנ׳ וירא י״י כי
רבה רעת האדם בארץ וג׳ הוא לקה תחילה והשאר לא פלטו שנ׳ וימח את כל
היקום פרעה התחיל בעבירה תחילה שנ׳ ויקם מלך חדש על מצרים הוא לקה
תחילה והשאר לא פלטו שנ׳ ובכה ועמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים:
[12] קטני סדום התחילו בעבירה תחילה שנ׳ טרם ישכבו הם לקו תחילה והשאר
לא פלטו שנ׳ ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנורים: [13] מרגלים
התחילו בעבירה תחילה שנ׳ ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה וג׳ הם לקו

1 מלכים ב׳ ו׳ ה׳ | 5 י סוף ה׳; נ י״ג | 14/15 דברים ל״ב מ״ט | 15 במדבר ל״ב ל״ב | 16 דברים ל״ג כ׳ | 16/17 שם כ״א | 18 ם נשא ד׳ ל׳ (דפוס לבוב) | 18 ר ויקרא קל״ג ג׳; ש שם | 18 במדבר ה׳ כ״א | 19 שם שם כ״ב | 20 ר שם | 20/21 בראשית ו׳ ה׳ | 21 שם ז׳ כ״ג | 22 שמות א׳ ח׳ | 23 שם ז׳ כ״ט | 24 בראשית י״ט ד׳ | 25 שם שם י״א | 26 במדבר י״ג ל״ב |

1 יוסף > ליספר ב | 1 שהאיך .. הברזל > ב | 1 שהרי הוא אומר ב ד | 2 אחד ב ד | 1 הקורא ב ד | 2 ואת הברזל ב ד פ | ויזעק > ב ד | 3 ויראהו את המקום ב ד פ | 4 אליהו > ואליהו | 4 משה > כך ב ד | 4 הציף הברזל ד > ב | 5 בקברות ב ד | 5 יוסף היה קבור ב ד | 6 ממצרים > ב ד | 7 הרי שכינה מעכבת | 7 כבוד מעכבין ב ד | 7 לנו > ב ד | 8 משבועה אשר השבעת | 9/10 ובא לו והיו שני ארונות מהלכין אחד ארון קודש וארון של מת והיו כל עוברין ושבין אומרין ב ד | 11 ואחד של מת ב ד | 11 וכי אפשר לארון ב ד | 12 מוטל בארון] שבארון ב ד | 12 בזה] בארון קודש זה ב ד | 13 יוסף > ב ד | 13 אף הוא לא נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שנ׳ ויקבר אותו בגי וגומר (דברים ל״ד ו׳) מלמד שהיה מוטל בגופו של שכינה בארבעה מילין מחלקו של ראובן לחלקו של גד שמת בתוך שדה ראובן ב ד | 14 מן ונקבר, עד 15 ראובן > ד | 14 בנחלתו] בתוך שדי נחלתו > מניין שמת בתוך שדי נחלתו של ראובן ב | 15 וגו׳ > ואת נבו וגו׳ ב | 16 בתוך שדי נחלתו ב ד | 17 ספון ב ד פ | 17 ומלאכי שרת סופדין ואומרין ב ד | 18 בתת...] ובאו המים המאררים האלה (במדבר ה׳ כ״ד) | 18 ירך > מקום שהתחילה בעברה תחלה משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך ב ד | 19 תחלה > ואח״כ בטן לפכך | 19 ושאר ... פלט] ואחר כך בטן ב ד | 19 בדור] באנשי ב ד | 19 אף הן לקו ב ד | 22/23 גדולי מצרים הן התחילו בעברה תחלה שנ׳ ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הן לקו ד | (הגה שם = א ב והסדר מהופך) 23 יעלו הצפרדעים] וגומר ב ד | 24 ישכבו > ואנשי העיר וגו׳ אף ב ד | 25 הכו בסנורים] וגו׳ ב ד |

והשאר לא פלטו שנ׳ אני י״י דברתי אם לא זאת אעשה: [14] שכיני ארץ ישר׳
התחילו בעבירה תחילה שנ׳ כה אמ׳ י״י על שכיניי הרעים הם לקו ושאר לא
פלטו שנ׳ הנני נתשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתיש מתוכם: [15] נביאי
ישראל התחילו בעבירה תחילה שנ׳ מאת נביאי ישר׳ יצא חנפה לכל הא׳
והם לקו תחילה והשאר לא פלטו שנ׳ ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה וג׳:
[16] כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל מפני שנתנה עיניה במי שאין ראוי לה מה
שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נוטל ממנה: [17] וכן מצינו בנחש שנתן עינו להרוג
את אדם ולישא את חוה אמ׳ לו המקום אני אמרתי תהיה מלך על כל בהמה וחיה עכשיו
ארור אתה מכל הבהמה אני אמרתי תילך בקומה זקופה עכשיו על גחונך תלך
אני אמרתי תאכל מעדנים כאדם עכשיו ועפר תאכל: [18] אתה אמרת אהרוג את
אדם ואשא את חוה עכשיו ואיבה אשית נמצאתה אומ׳ בנחש מה שביקש לא ניתן
לו ומה שבידו נוטל ממנו: [19] וכן מצינו בקין וקרח ובלעם ודואג ואחיתופל וגחזי
ואבשלום ואדניה ועוזיה שנתנו עיניהם במה שאין ראוי להם מה שביקשו לא ניתן להם
ומה שבידן נוטל מהן:

ה [1] המקנה לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם משנכנסה לחופה נסתרה או שותה או
לא נוטלת כתובתה: [2] הרובא שנשא עקרה וזקינה ויש לו אשה ובנים או שותה
או לא נוטלת כתובתה: [3] המעוברת לעצמו המינקת לעצמו או שותה או לא נוטלת
כתובתה: [4] כהנת לויה וישראלה שנשאו לכהן ללוי ולישר׳ ממזרת לממזר נתינה
לנתין ואשת גר לגר ועבד משוחרר ואיילונית או שותה או לא נוטלת כתובתה ר׳
שמעון בן אלעזר אומ׳ איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנ׳ ונקתה ונזרעה
זרע מי שראויה לזרע פרט לאיילונית שאינה ראויה לזרע אבל המקנא לארוסתו
ולשומרת יבם שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובה: [5] הרובא שנשא
עקרה וזקינה ואין לו אשה ובנים לא שותה ולא נוטלת כתובה ר׳ אלעזר או׳ יכול
הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן: [6] מעוברת חבירו ומיניקת חבירו לא שותה
ולא נוטלת כתובתה מן הכל אשה מטמאה חוץ מן הקטן וממי שאינו איש ר׳ יוסי
אומ׳ משקנה שמא נתפקח חרש ונשתפה שוטה ותגדיל קטן ושמא הלך בעלה למדינת
הים או שמא יצא מבית האסורים: [7] המסלסלת בבנה קטן והערה בה בית שמאי
פוסלין ובית הילל מכשירין: [8] עד אומ׳ ניטמאת ועד אומ׳ לא נטמאת לא שותה ולא
נוטלת כתובה ר׳ יהודה אומ׳ לא כל הימנו להפסידה כתובתה אלא עד או׳ נטמאת

1 שם י״ו ל״ה | 2 ירמיה י״ב י״ד | 3 שם | 4 שם כ״ג ט״ו | 5 שם כ״ט כ״ב | 6 נ ט׳ | 7 נ שם ; ו ה׳ | 9 בראשית ג׳ י״ד | 10 שם | 12 נ שם | 15 נ כ״ה : | 16 י י״ט ג׳ (ל׳ ה׳) ; נ כ״ו | 18 שם | 20 במדבר ה׳ כ״ח | 24 י שם ; נ כ״ד | 25 י מ״ט ג׳ (ה׳ ה׳) ; נ סנהדרין ס״ט | 28 י כ׳ ד׳ (ו׳ ב׳) ; נ ל״ה |

2 הרעים > הנוגעים בנחלה וגו׳ אף ב ד | 2 לקו > תחלה ב ד | 3 מן מעל, עד מתוכם > ב ד | 4 ישראל] ירושלם ב ד | 4 מנביאי | 4 ירושלם ב ד פ | 5 אף הן ב ד | 5 יהודה > אשר בבבל ב ד > לאמור ישימך ה׳ כצדקיהו 6 מפני] נמצאת אומר בסוטה ב ד | 6 בשאין ב ד | 7 אתה מוצא ב ד | 7 בנחש > הקדמוני שהיה ערום מכל הבהמה ומכל חית השדה שנ׳ והנחש היה ערום מכל וגו׳ (בראשי׳ ג׳ א׳) ב ד | 7 שנתן עינו] בקש ב ד | 9 עכשו > שלא רצית ב ד | 9 הבהמה > ומכל חית השדה ב ד | 9 בקומה זקופה תלך > כאדם ב ד | 9 עכשו > שלא רצית ב ד | 10 מעדנים כאדם] מאכל אדם > ותשתה משתאו של [של > ב] אדם ב ד | 10 עכשו > שלא רצית ב ד | 10 תאכל > כל ימי חייך ב ד | 10 אתה בקשת להרוג ב ד | 11 ולשא ב ד | 11 אשית > בינך ובין האשה ב ד | 11 בנחש > ב ד | 12 וכן אתה מוציא | 13 ועזיהו > | 15 לחופה > ב ד (ובא נמחק מיד מאוחר) | 17 מעוברת עצמו ומינקת עצמו ב ד | 18 ולישראל > ב ד | 18 נתגה .. ממזר ב ד | 19 לגר > ב ד | 21 להזריע ב ד | 23 מן ר׳ אלעזר, עד זמן, אחר כתובתה שורה 25 ב ד | 25 מן] עם ב ד | 26 ישקנה ב ד | 26 או שהלך ב ד | 27 או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים [הייסורין ב] > ישקנה ב ד | 27 המסללת ב המסולסלת ד | 28 פוסלין > ב > מן הכהונה ב ד | 28 לא נטמאת > אשה אומרת ניטמאת ואשה אומרת לא נטמאת ב ד | 28 או שותה ב ד | 28 ולא] או לא ב ד | 29 הימנו > מעד אחד ב ד |

ושנים אומ' לא נטמאת שנים אומ' ניטמאת ואחד אומ' לא נטמאת בטל יחיד במיעוטו: 1
[9] היה ר' מאיר אומ' כשם שיש דיעות במאכל כך יש דעות בנשים יש לך אדם שהזבוב
נופל בכוסו ומניחו ואינו טועמו זה חלק רע בנשים שנתן עיניו לגרשה ויש לך אדם
שהזבוב עובר על גבי כוסו שופכו ואינו טועמו כגון פפוס בן יהודה שנועל דלת
בפני אשתו יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו זורקו ושותהו זו מידת כל אדם שמניח 5
את אשתו לדבר עם אחיה ושכיניה ויש לך אדם שהזבוב נופל לתוך תמחוי שלו נוטלו
ומוצצו ואוכל מה שבתוכו זה אדם רשע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע ולבה
גם בעבדיה לבה גם בשכיניה וטווה בשוק ורוחצת עם בני אדם זו מצוה לגרשה שנ'
כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו וגו' ויצאה מביתו
והלכה והיתה לאיש אחר הכתוב קראו אחר שאינו בן זוגו של ראשון שזה 10
הוציאה מביתו וזה הכניסה לתוך ביתו זכה השיני מוציאה ואם לאו קוברתו שנ' או
כי ימות האיש האחרון כדיי הוא במיתה שהכניסה לתוך ביתו: [10] הנושא את
עיניו באשתו שתמות וירשנה או ישא את אחותה סוף קוברתו וכן היא שנתנה את
עיניה שימות בעלה ותינשא לאחר סוף קוברה: [11] המקדש את האשה מפני שבוש
מאחיה ומקרוביה סוף קוברתו וכן היא שנתקדשה לו מפני שבושה מקרוביו סוף 15
קובר אותה היה ר' מאיר אומ' כל הנושא אשה שאינו הוגנת לו עובר משום חמשה
לאוין לא תקם ולא תטר לא תשנא את אחיך ואהבת לרעך כמוך וחי
אחיך עמך ולא עוד אלא שמבטל פריה ורביה מן העולם: [12] האומרת לבעלה
השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה ביניהם שכן מצינו באברהם שאמרה לו
שרה ישפט י"י ביני ובינך אמרה לו רואה אני את ישמעאל שבונה במה 20
וצוד חגבים ומקטיר לעבודה זרה אם ילמד את בני יצחק לא נמצא שם שמים
מתחלל אמר לה מאחר שוכין לאדם חבין לו מאחר שעשינו אותה גבירה נוריד
אותה מן הבית הביריות מה אומרות עלינו אמרה לו הואיל ואני אומרת כך
ואתה אומר כך יכריע המקום בינותינו הכריע על דברי שרה שנ' כל אשר
תאמר אליך שרה שמע בקולה ומה תל' לומ' כל מלמד שהכריע על השנייה 25
כראשונה מה השנייה על אודות הגר אף הראשונה על אודות הגר: [13] דרש

2 י' יוז א' (א' ב'); ג גיטין צ' | 9 דברים כ"ד א' ב' | 9/10 שם ג' | 12 ן ריס א' | 17 ויקרא י"ט
י"ח, י"ז י"ח, שם כ"ה ל"ו | 18 ג נדרים צ' | 20 בראשית ט"ז ה' | 24/25 שם כ"א י"ב |

2 שדיעות ב ד | 2 יש > ב ד | 3 עובר על גבי כוסו ב ד | 3 עיניו > באשתו ב ד |
4 שוכן בתוך כוסו זורקו ואין שותיהו ב ד | 5 אשתו > ויצא ב ד | 5 בתוך ב ד | 5 שמניח]
שראה ב ד | 6 שמדברת ב ד | 6 עם שכינה ועם קרובותיה > ומניחה ב ד | 7 זו >
מדת ב ד | 7 פרוע > יצאת וצדדיה פרמים ב ד | 7 ולבה > ן | 8 בשכיניה] בשפחותיה ב ד > יוצאה
ב ד | 8 רוחצת ומשחקת עם כל אדם ב ד | 9 מן והיה, עד וגו' > ב ד | 9 מביתו] מעמו ב |
10 והלכה . . אחר] וגו' ב ד | 10 של ראשון > ב | 10/11 הראשון הוציאה מפני עבירה זה בא [הבא ב]
נתקל בה השני אם זכה לשמים מוציא מתחת ידו אם לאו לסוף שקובות ב ד | 11 שאשה זו כונס לתוך ביתו
ב ד | 12/13 הנותן עיניו ב ד | 13 לסוף שקוברתו ב ד | 14 בבעלה שימות ב ד | 14 שבוש > מאביה ב |
15 לסוף שקוברתו ב ד | 15 היא] האשה ב ד | 15 שהיא בושה > מאביו מאחיו ב ד | 15 ומקרוביו
ב ד | 15/16 לסוף שקברה ב | 16 כל > ב ד | 17 בל . . בל ב ד | 17 בל ב אל ד | 19 באמנו
שרה ב ד | 20 שרה] לאבינו אברהם ב ד | 20 וביניך > אלא כך ב ד | 20 לו > גרש האמה הזאת
ואת בנה מלמד שהיתה אמנו שרה ב ד | 20 אני > ב ד | 20 בונה במסין ב ד | 21 אם] אמרה שמא
ב ד | 21 ילמוד יצחק בני כך וילך ויעבוד כך ונמצא ב ד | 22 מתחלל > בדבר ב ד | 22 לו > אחר
שעשינוה מלכה ב ד | 22 שעשתה ב ד | 22 גבירה > והכנסנוה לגדולה זו ב ד | 22/23 נטרדנוה מתוך
בתינו ב ד | עלינו > לא נמצא שם שמים מתחלל בדבר ב ד 23/24 הואיל ואתה אומר חילול השם בדבר
ה ב ד > ואני אומר חילול שמים בדבר זה ב | 24 בין דברי לדבריך ב ד | 24 הכריע המקום בין דבריה
ד בריו ב ד | 25 בקולה > שאין תלמוד לומר כל ב ד | 25/26 שהכריע לשניים והכריע לראשונה ב ד | 26
ל אודות] ל עדות ב | 26 לעדות ב |

1 ר' עקיבא וכל כלי חרש אין אומ' טמא אלא יטמא לטמא אחרים לימד על ככר
שיני שמטמא את השלשי הא כיצד התנור תחילה וככר שנייה נוגע בככר שלישי אמ'
ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהייתה אומ' עתיד דור אחר לטהר
את ככר השלישי שאין לו מן התורה והלא ר' עקיבא תלמידך מביא מקרא מן התורה
5 שהוא טמא שנ' כל כלי חרש יטמא ר' יהושע אומ' דרש ר' יהודה בן פטורי
משום ר' עקיבא ומדותם מחוץ לעיר וגו' ובמקום אחר הוא אומ' מקיר עיר
וחוצה אלף אמה סביב אי איפשר לומר אלף שכבר נאמר אלפים ואי איפשר
לומ' אלפים שכבר נאמ' אלף ומה תלמ' לומר אלף ומה ת"ל אלפים אלף אמה
מגרש אלפים אמה תחום השבת ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' אלפים
10 אמה תחום ערי לויה צא מהן אלף אמה נמצא מֵגְרש רָבִיע והשאר שדות וכרמים:

ו [1] ר' יהושע אומ' משום בן פטורי הרי הוא אומ' חי אל הסיר משפטי
ושדי המר נפשי מלמד שאין אדם נודר בחיי המלך אלא אם כן אוהב את המלך
משום ר' נתן אמרו גם הוא לי לישועה כי לא לפניו חנף יבא ר' אומ' נאמר
ירא אלהים באברהם ונאמר ירא אלהים באיוב מה להלן מאהבה אף כאן
15 מאהבה ושאר כל התרעומות האמורות בפרשה לא נאמרו אלא לענין המאורע:
[2] דרש ר' עקיב' בשעה שעלו ישר' מן הים שרת עליהן רוח הקודש ואמרו שירה כקטן
שהוא קורא את ההלל בבית הספר ועונין אחריו על כל ענין ועינין משה אומ'
אשירה לי"י וישר' אומ' אשירה לי"י: [3] משה אומ' עזי וזמרת יה וישר' אומ'
עזי וזמרת יה ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' כגדול שהוא מקרא את
20 ההלל בבית הכנסת ועונין אחריו עינין ראשון משה אומ' אשירה לי"י וישר' אומ
אשירה לי"י משה אומ' עזי וזמרת יה וישר' אומ' עזי וזמרת יה ר' נחמיא
אומ' כבני אדם שקוראין את שמע שנ' ויאמרו לאמר מלמד שהיה משה פותח
תחילה וישר' אומרין אחריו וגומרין משה אומ' אז ישיר משה וישר' אומ' אשירה
לי"י משה אומ' עזי וזמרת יה וישר' או' זה אלי ואנוהו משה אומ' י"י איש
25 מלחמה וישר' אומ' י"י שמו: [4] ר' יוסי הגלילי או' כיון שעלו מן הים וראו את
המצריים מתים אמרו שירה ר' מאיר או' אף עוברים שבמעי אימן שנ' במקהלות

1 ע' לעיל 237[15] | 1 ויקרא י"א ל"ג | 2 י' כ' ב' (ה' ג'); ג' כב: | 6 במדבר ל"ה ה' | 7 שם שם ל' | 11 י' כ' ג'
(ה' ל'); ג' ל"א | 11 איוב כ"ז ב' | 13 שם י"ג ט"ו | 14 בראשית כ"ב י"ב | 14 איוב א' א' | 16 י' כי ג' (ה' ל');
ג' ל | 18 שמות ט"ו ב' | 19 שם | 20 שם שם א' | 23 שם ב' | 24 שם | 25 י' שם; ש בשלח רמז רמ"ג |

1 חרש > וגומר יטמא ב ד | 1 וללמד ב ד | 2 שנייה] שני ב ד | 3 מן מי, עד 5 אומ'
> ב ד | 5 כך היה דורש ב ד | 5 ר' > ב ד | 6 משום ר' עקיבא > ב ד |
6 לעיר > ב ד | 6 ומקרא אחד אומר ב ד | 7/8 אלפים באמה . . אלף אמה . . . אלפים באמה
ב ד | 8 ולמה נאמר ב ד | 8 אלפים באמה 8 ומה ת"ל אלפים] אלא ב ד | 9 אמה > ב ד |
10 לויים ב ד | 10 רביע מגרש ב ד | 11 יחודה ב ד | 11 משם בן פטירי ב ד | 12 ושדי המר
נפשי > ב ד | 12 ללמדך ב ד | 13 אומר ב ד | 13 מן כי, עד יבוא > ב ד | 14 להלן] ירא
אלהים הנאמר באברהם ב ד | 14 מאהבה > עשה ב ד | 14 כאן] ירא אלהים האומר באיוב ב ד |
15 מאהבה > עשה ב ד | 15 לענין] מתוך ב ד | 15 המורע ב המורא ד | 16 הים > בקשו לומר שירה
ב ד | 16 כגדול' | 17 שמקרא | 17 בבית הכנסת (הגה = א ב | 17 ועניין > ב ד | 17 אשירה לה' משה
אמר ה' איש מלחמה וגו' וישראל אשירה לה' (הגה = א ב אלא הפסוקים אינן כסדר) | 17 כקטן שקורא |
20 בבית הספר | 20 אחריו על כל דבר ודבר | 21 וישראל אמרו אשירה לה' ב > משה אמר ה' איש מלחמה
וישראל אמרו אשירה לה' ב | 22 שמע > בבית הכנסת ב ד | 22 שנ' > אז ישיר משה שאין תלמוד לומר
לאמור ולמה נאמר | 22 ויאמרו לאמר > ב ד | 22 פותח > בדבר ב ד | 23 אומרין] עונין ב ד | 23 אז
ישיר ישראל וישראל אמרו ד > ב | 24 לה' > וישראל אמרו אשירה לה' ב > כי גאה גאה וגו' ד | 25
שעלו > ישראל ב ד | 26 את אויביהם פגרים מתים ומוטלין על שפת הים ב ד | 26 אמרו > כולם ב ד |
26 שירה > עולל מוטל בין ברכי אמו ב ד > ותינוק יונק משדי אמו ב > כיון שראו את השכינה
הגביה עולל צוארו תינוק שמט פיו משדי אמו וענו כולם שירה ואמרו זה אלי ואנוהו ב ד | 26 אף] מניין
שאפילו ב ד | 26 במעי אמותן ב ד > אמרו שירה ב ד |

ברכו אלהים י"י ממקור ישר' ותינוק שמט דד מפיו ואמ' שירה שנ' מפי עוללים 1
ויונקים יסדת עוז: [5] ואותן מלאכים שאמרו מה אנוש כי תזכרנו אמ' להן
בואו וראו את השירה כיון שראו את ישראל פתחו אף הן ואמרו שירה שנ' י"י
אדונינו מה אדיר שמך בכל הא' ור' שמע' בן אלעזר אומ' לא נאמרה פרשה
זו אלא לעינין עקידה: [6] ר' שמעון בן יוחי אומ' ארבעה דברים היה ר' עקיבא דורש 5
וכן אני דורש ודבריי אני רואה מדבריו דרש ר' עקיבא מצחק אין צחוק אלא עבודה
זרה שנ' ויקומו לצחק מלמד שהיתה שרה רואה ישמעאל בונה במה וצד חגבים
ומקטיר לעבו' זרה ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' אין מצחק אלא גילוי עריות
שנ' בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי מלמד שהיתה שרה
רואה את ישמעאל מכבש את הגגות ומענה את הנשים ר' ישמעאל אומ' אין מצחק 10
אלא שופך דם שנ' יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו ויא' יואב יקו' ויקומו
ויעמדו במספר שנים עשר לבנימין ולאישבשת בן שאול ושנים עשר מעבדי
דוד ויחזיקו איש בראש רעהו ויפלו יחדו מלמד שהיתה שרה רואה את
ישמעאל נטל חצים וזורק ומתכוין להרוג את יצחק שנ' כמתלהלה היורה זקים
חצים ומות ואני אומ' חס ושלום לא היה בביתו של צדיק כך איפשר מי שכתוב 15
בו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו יהא בנו עובד
עבודה זרה ומגלה עריות אלא אין צחוק האמור כאן אלא ירושה כשנולד יצחק
היו אומ' נולד בן לאברהם שנוטל שני חלקים והיה ישמעאל מצחק ואומר
אני בכור ונוטל שני חלקים מתשובת הדבר אני למד שנ' ותאמר לאברהם גרש
האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק: 20
[7] הרי הוא אומ' הצאן ובקר ישחט להם ומי מספק להם אם את כל דגי הים
ומי מספק להם כעינין שנ' ואם לא תמצא ידה די שה וכי איזה קשה זו או זו
שמעו נא המורים הוי אומ' שמעו נא המורים אלא המחלל שם שמים בסתר
מחסכין לו ובגלוי אין מחסכין לו כאן שבסתר חיסך עליו הכתוב וכאן שבגלוי לא

1 תהלים ס"ח כ"ז | 1/2 שם ח' ג' | 2 שם שם ה' | 3/4 שם שם י' | 5 ר ויר"א; ש שם | 6 בראשית כ"א ט' | 7 שמות ל"ב ו' | 9 בראשית ל"ט י"ז | 11 שמואל ב' ב' י"ד | 12 שם שם ט"ו | 14 משלי כ"ו י"ח | 16 בראשית י"ח י"ט | 19 בראשית כ"א י' | 21 ם ש בהעלותך | 21 במדבר י"א כ"ב | 22 ויקרא י"ב ח' | 23 במדבר כ' י' |

1 ה' . . ישראל < | ב ד | 2 יסדת עוז] וגו' | ב ד | 2 ואותן מלאכים שאמרו] באותה שעה הניצו מלאכי השרת קשרו קטיגור לפני הקב"ה בשעה שברא אדם הראשון ואמרו לפניו רבונו של עולם ב ד | 2 כי תפק דנו וגו' והחסרהו מעט מאלהים וגו' ב ד < תמשילהו במעשי ידיך צונה אלפים וגו' צפור שמים וגומר באותו שעה ד ב חסר עלה מן תמשילהו עד וגונב 306₁₉ | 2 אמר < הקב"ה | 2 להן] למלאכי השרת | 3 שירה שבני אומרין לפני | 3 אף הן כיון שראו אמרו שירה | 3 שנ'] מהו שירה אמרו | 4 בכל הארץ < מפי עוללים ויונקים וגו' ה' אדונינו | 4 בן מנסיא | 5 אלא < על יצחק בן אברהם | 5 אמר ר' שמעון בן יוחאי | 6 וכן אני דורש < | 6 נראין | 6 מצחק] צחוק א | 6 צחוק < האמור כאן | 7 שני' < וישב העם לאכול ושתה | 7 שהיתה < אמנו | 7 שהיה בונה במסון | 7 חגבים < ומעלה | 8 אין צחוק האמור כאן | 9 אשר . . . בי] וגומר | 9 אמנו שרה | 10 הגגות | 10 אין לשון צחוק | 11 שפיכות דמים | 11 שנ' < ויאמר אבנר אל יואב | 11 ויאמר יואב יקומו < | 11 ויעמדו] ויעברו ד פ | 12 רעהו < וחרבו בצד רעהו | 13 אמנו שרה | 14 קשת וחצים | 14 ומזרק כלפי יצחק | 14 כמתלהלה לה א | 15 חצים ומות] וגו' כן איש רמה וגו' | 15 שיהיה בביתו של אותו צדיק ההוא | 15/16 למי שנאמר עליו | 16 את . . . אחר כן] וגו' | 16 בנו עובד] יהא בביתו 17 וגילוי עריות < ושפיכות דמים | 17 אלא < לענין | 17 ושכשנולדו | 18 אבינו יצחק < לאברהם אבינו | 18 היו < הכל שמחין | 18 ואומרין | 18 לאברהם < נולד בן לאברהם נוחל את העולם | 18 ונוטלו | 19 מצחק < בדעתו | 19 ואומר < אל תהו שוטים אל תהו שוטים | 19 ואני נוטל | 3 שמתשובת | 19 אתה למד | 19 מן שנ', עד 20 בנה < | 20 הזאת . . . יצחק] וגו' < ורואה את דברי מדברי ר' עקיבא | 21 הרי הוא אומר] דרש ר' עקיבא | 21 להם < ומצא להם | 21 ומי] וכי | 21 מספיק | 21 הים < וגו' | 22 וכי הוא מספיק | 22 כגון שנ' | 23 זו < | 23 אומר < זו קשה יתר | 23 משמעו | 24 לו] עליו | 24 אין מחסכין לו] נפרעין ממנו | 24 כאן] זה | 24 הכתוב] המקום

1 חיסך עליו הכת' ר' שמע' בן אלעז' אומ' שבסתר לא חיסך עליו הכת' שנ' עתה
תראה היקרך דברי אם לא ואני אומ' חס ושלום שתעלה על דעתו של צדיק
ההוא כן מי שכתוב בו לא כן עבדי משה יאמר אין המקום מספיק לנו ולבהמתינו
והלא כשהיו במצרים היה נילום נהר מספיק להן דגים ולמצריים ובהמת מצר' מספיק
5 להן ולמצריים אלא לעינין שנ' לא יום אחד תאכלון ולא יומיים וג' אומ' משה
רבון כל העולמים כן הגון להם שתתן להם ותהרגם אומ' לו לאדם טול ככר ורד
לשאול אומ' לחמור טול כור שעורים ונחתוך את ראשך יאמרו עלי ולך אין בשורה
מוצאת אמ' לו וכך הגון להם שיאמרו אין המקום מספיק לנו ולבהמתינו אלא יאבדו
הן ומאה כיוצא בהן ואל תהא יד קצרה לפני אפילו שעה שנ' עתה תראה היקרך
10 דברי אם לא: [8] רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא או' אי איפשר לעמוד
על התפל סופו לדון אחריך אם אתה נותן להם בשר בהמה דקה אומ' בשר בהמה
גסה ביקשנו בהמה גסה אומ' בהמה דקה ביקשנו וחיה ועוף ביקשנו חיה ועוף אומ'
דגים וחגבים בקשנו שנ' הצאן ואחר כך ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים:
[9] הרי הוא אומ' בן אדם ישבי החרבות האלה על אדמת ישר' המה אומ'
15 לאמר אחד היה אברהם ויירש את הא' ומה אברהם שלא עבד אלא אלוה
אחד ירש את הארץ אנו שעובדין לאלוהות הרבה אינו דין שנירש את הארץ ר'
אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' ומה אברהם שלא היה לו אלא בן אחד
והקריבו ירש את הארץ אנו שבנינו ובנותינו מקריבין לעבו' זרה אינו דין שנירש
את הארץ ר' נחמיה אומ' ומה אברהם שלא היה לו במה לתלות ירש את הארץ
20 אנו שיש לנו במה לתלות אינו דין שנירש את הארץ ואני אומ' ומה אברהם שלא
נצטוה אלא על מצוה יחידית ירש את הארץ אנו שציוה אותנו מצוות הרבה
אינו דין שנירש את הארץ מתשובה שיחזקאל משיבן אתה למד כה אמ' י"י על
הדם תאכלו זה אבר מן החי ועיניכם תשאו על גילוליכם זו עבודה זרה ודם
תשפכו כמשמעו עמדתם על חרבכם זה הדין וגזל עשיתם תועבה זה משכב
25 זכר ואיש את אשת רעהו טמא זו גילוי עריות ומה מצוות שנצטוו בני נח לא
עשיתם ואתם אומ' נירש את הארץ: [10] הרי הוא אומ' צום הרביעי וצום החמישי
וצום העשירי צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר ולמה
נקרא שמו צום הרביעי שהוא חודש רביעי צום החמישי זה תשעה באב שבו נשרף

1/2 שם י"א כ"ג | 3 שם י"ב ז' | 5 שם י"א י"ט | 9 שם י"א כ"ג | 10 ם ש שם | 13 במדבר י"א כ"ב | 14 ש ויר"א | 14 יחזקאל ל"ג כ"ד וע' ש שם | 22/23 שם שם כ"ה | 24 שם שם כ"ו | 26 זכריה ח' י"ט |

1 מן וכאן שבגלוי 304₂₄, עד הכת' < | 1 אומר < אף זו | 1 המקום | 3 זה | 3 כן] אין המקום מספק לנו ולבהמתנו | 3 אפשר למי שנאמר בו | 3 משה < וגו' תעלו על דעתו | 3 שיאמר | 4 כשהיו < ישראל | 5 ולא יומים < ד < עד חודש ימים | 5 משה < לפני הקב"ה | 6 של עולם | 6 ותמיתם | 9 ומאה] ואלף | 9 ידי | 9 שעה < אחת | 9 עתה . . לא] ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר | 10 ר' < | 11 על תיפלתם | 11 סופו לדון אחריך < | 11 אם תתן | 11 גסה יאמרו | 12 דקה | 12 בקשנו < אם תתן | 12 גסה] דקה | 12 יאמרו בשר חיה ועוף אנו מבקשים < תתן בשר | 12 ועופות | 12 יאמרו בשר | 13 אנו מבקשים | 13 ואחר כך < | 13 אם את כל דגי הים < | 13 אם. . . הים < השיבתו רוח הקודש עתה תראה היקרך דברי אם לאו רואה אני את דברי מדברי ר' עקיבא: דרש ר' עקיבא | 14 מן עליה' עד 15 הא'] וגו' < והלא דברים קל וחומר | 16 אלוהות | 17 אליעזר . . . הגלילי] ר' נחמיה (ו ב א נכתבים דברי ר' נחמיה שתי פעמים, אחת לפני ר' אליעזר בנו, ושנייה אחריה) | 18 זרה] אחרת | 19 ר' אליעזר בנן של ר' יוסי הגלילי | 19 במי | 20 במי | 21 על < | 21 מצות יחידות | 21 שנצטווינו על כל מצות | 22 תדע שכן תשמע מתשובה שהנביא משיבן אתה למד שנ' | 23 תאכלו < וגומר עמדתם על חרבכם וגומר על הדם תאכלו ואת הארץ | 23 על] אל | 23 זרה] אחרת | 24 כמשמעו] זו שפיכות דמים | 24 זו עינוי דין | 25 טמאתם ד פ | 25 ערוה < והרי דברים קל וחומר | 25 ומה < שבע | 25 שנצטוו < עליהן | 26 עשיתם < לפני | 26 הארץ < ורואה אני את דברי מדברי ר' עקיבא: דרש ר' עקיבא | 26 אומר < כה אמר ה' | 26 החמישי < וצום השביעי ד פ | 28 צום הרביעי] רביעי | 28 שהוא חודש רביעי] שהוא שביעי לחדשים | 28 שבו] יום | 28 שנשרף בו |

1 בית אלהינו ולמה נקרא שמו חמישי שהוא חודש חמישי צום העשירי זה עשרה
בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנ' בן אדם כתוב לך את שם היום
ואת עצם היום הזה וג' בעשרה בטבת: [11] ואני אומ' צום העשירי זה חמשה
בטבת אלא שביהודה מתענין על המעשה ובגולה על השמועה יום שבאתה שמועה
5 לגולה שנ' ויהי בשתים עשרה שנה בעשירי בחמשה לחודש לגלותינו
בא אלי הפליט מירושלם לאמר הוכתה העיר ושמעו ועשו יום שמועה כיום
שריפה והלא זה ראוי להיכתב ראשונה ולמה נכתב באחרונה להחזיר חדשים לסידרן
ורואה אני את דבריי מדברי ר' עקיב' שהוא אומ' על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון
ואני אומ' על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

10 ז [1] שבועת העדים והדיינין נאמרת בכל לשון השביע עליהן חמשה פעמים
בכל לשון ששומעין ואמרו לו אמן הרי אלו חייבין: [2] שבועת הדיינין כיצד מי
שנתחייב שבועה לחבירו אומ' לו בית דין הוי יודע שכל העולם כולו נודעזע
בשעה שנ' בה לא תשא כל עבירות שבתורה כת' בהן ונקה ווו לא ינקה
כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו ווו ממנו ומכל אדם ועון כל העולם כולו תלוי
15 ביה שנ' אלה וכחש ורצח וגנוב ונאוף וגו' כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו
ווו ממנו ומקרוביו שנ' אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרך אלא
קרובים שנ' ומבשרך אל תתעלם: [3] כל עבירות שבתורה תולין לו שנים ושלשה
דורות ווו לאלתר שנ' הוצאתיה נאם י"י אל' ובאה אל בית הג' וגו' הוצאתי
לאלתר ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות אין לו ממון אצל חברו וטוענו
20 ומשביעו וכלתו את עציו ואת אבניו דברים שאין האש אוכלתן שבועת שוא
אוכלתן מלמד שכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו ווו ממנו ומן ממונו: [4] אמר
איני נשבע פוטרין אותו אמר נשבע אני העומדין אצלו אומר' סורו נא מעל אהלי
האנשים הרשעים האלה ומשביעין אותו בשבועה האמורה בתורה שנ' ואשביעך
בי"י אלהי השמים ואלהי הארץ אומרין לו הוי יודע שלא על תנאין שבלבך
25 אנו משביעין אותך אלא תנאים שבליבינו וכן מצינו שכשהשביע הקב"ה את ישר'
בערבות מואב אמ' להם דעו שלא על תנאין שבלבבכם אני משביע אתכם אלא על
תנאים שלי שנ' ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה
הזאת: [5] ומנין לדורות הבאין אחריכם שנ' ואת אשר איננו פה עמנו היום

2 יחזקאל כ"ד א' | 5 שם ל"ג כ"א | 10 יכ"א ב' (ז' א'); ג ל"ב | 11 ג שבועות ל"ט | 13 שמות כ' ז' | 15 הושע ד' ב' | 16 קהלת ה' ה' | 17 ישעי' נ"ח ז' | 18 זכרי' ה' ד' | 21 י שבועות ל"ז א' (ו' ה'); ג שם | 22/23 במדבר ט"ז כ"ו | 23/24 בראשית כ"ד ג' | 27 דברים כ"ט י"ג | 28 שם |

1 בית המקדש | 1 חמישי > צום השביעי זה שלשה בתשרי יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהרגו ישמעאל בן נתניה ללמדך שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כחורבן בית המקדש ולמה נקרא שמו שביעי שהוא בחודש שביעי | 2 יום שבו | 2 בבל > את ידו | 2 שנ' > ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי וגו' | 2 את שם עד 3 בטבת < | 4 מן אלא, עד השמועה < | 4 יום שבאתה] שבו באתה | 5 לבני גולה | 5 בחמשה] בתשעה א | 6 מן הפליט, עד העיר < | 7 ליכתב | 7 להחזיר] להסדיר | 7 כסדרן | 10 מן בכל, עד פעמים < | 11 באיזה צד | 12 בית דין < | 12 מזדעזע | 13 ביום שנא' | 13 בה < | 13 תשא > שם ה' אלהיך | 13 ווו > כתוב בה | 14 אדם] העולם | 14 ויהא עון | 15 ורצח . . ונאוף < | 15 וגומר > על כן תאבל הארץ | 17 קרובו | 17 אל] לא פ | 17 לשנים ולשלשה | 17 אל'] צבאות ד פ > הוצאתיה מיד | 18/19 וגו' . . . לאלתר < | 19 זה הגונב] זה משביע לשקר ויודע שאין לו בידו וגונב | 20 ואת פ | 19/21 דעת הבריות ועל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו: כל עברות שבתורה בממונו זה בממונו ובגופו שנא' ולנה בתוך ביתו [בתוך ביתו < ב] בא וראה דברים שאין האש אוכלתן שבועת שקר מבלה אותן ב ד | 21 אם אמר ב ד | 22 אני | 22 אותו > מיד ב | 22 ואם אמר ב ד | 22 אומרין זה לזה סורו ב ד | 25 על תנאי ב ד | 25 הקב"ה] משה ב ד | 26 דעו < ב ד | 26 לא על תנאי | 27 על תנאי שבלבנו ב ד | 27/28 אנכי . . . הזאת] וגו' כי אשר ישנו פה וגו' אין לי אלא אתכם [אתם ב] ב ד | 28 מניין ב ד | 28 אחריכם > ולגרים שנתוספו עליכם ב ד | 28 תלמוד לומר ד < ב > ולא אתכם לבדכם אלא ב ד |

1 [6] אין לי אלא מצוות שנצטוו מהר סיני מנין לרבות מקרא מגילה תל' לומ' קיימו
וקיבלו היהודים: [7] ברכת הלל ושמע ותפילה נאמר בכל לשון ר' אומ' או' אני
שמע אין אומרין אתו אלא בלשון הקודש שנ' והיו הדברים האלה ברכות כהנים
אילו שהכהנים אומרין על מעלות האולם: [8] הכל כשירים לעלות במעלות האולם בין
5 תמימים בין בעלי מומין בין שהמשמר שלו ובין שאין המשמר שלו חוץ ממי שיש לו מומין
בפניו ובידיו וברגליו לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו וכשם שנשיאות כפים
במקדש כך נשיאת כפים בגבולין: [9] מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר חסמא
שבאו מיבנה ללוד והקבילו פני ר' יהושע בפקיעין אמ' להן מה חידוש היה לכם
בבית המדרש היום אמרו לו תלמידיך אנו ומימיך אנו שותין אמ' להם אי איפשר
10 לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה שבת של ר' אלע' בן עזרי' היתה אמ'
להן ובמה דרש הקהל את העם האנשים והנשים והטף אם אנשים באים ללמוד
נשים באות לשמוע טף למה בא כדי לקבל שכר למביאיהם: [10] ועוד דרש את י"י
האמרת היום וי"י האמירך היום: [11] ועוד דרש דברי חכמ' כדרבונות מה
דרבן זה מכוין את הפרה להביא חיים לעולם כך דברי תורה מביאין חיים לעולם אי
15 מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מיטלטלין תלמוד לומ' וכמסמרות נטועים לא
חסרין ולא יתרין תלמ' לומ' נטועים בעלי אסופות אלו תלמ' חכמ' שיושבין אסופות
אסופות ואו' על טמא טמא ועל טהור טהור: [12] לא יאמר אדם בעצמו הואיל ואילו
אוסרין ואילו מתירין למה אני למד תלמ' לומ' ניתנו מרועה אחד רועה אחד קיבלן
אל אחד בראן אף אתה עשה לבך כחדרי חדרים והכנים בו דברי מטמאין ואת
20 דברי המטהרין אמ' להם אין דור יתום שר' אליעזר בן עזריה שרוי בתוכו: [13] בימה
של עץ עושין לו בעזרה ויושב עליה ר' אליעזר בן יעקב או' בהר הבית שנ'
ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מהאור ועד חצי היום נגד
האנשים והנשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה ואו' ויעמד
עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויעמד אצלו מתתיה ושמע
25 עניה ואוריה שריה ומחסיה מימינו ומשמאלו עמד פדיה ומישאל
מלכיה חשום וחשבדנה זכריה ומשלם ויפתח עזרא הספר לעיני כל

1 ג מגלה ז' | 1/2 אסתר ט' כ"ז | 2 י' מגלה ע"א ב' (א' ט'); ג ברכות י"ג | 3 דברים ו' ו' | 4 י תענית ס"ז ב' (ד' א'); ג מגלה כ"ד; | 7 י י"א ד' (ג' ד'); ג חגיגה ג'; ה אבות דר' נתן י"ח | 11 דברים ל"א י"ב | 12/13 שם כ"ו י"ז י"ח | 13 קהלת י"ב י"א | 18 שם שם | 20 ה כא י'; ג מ"א | 22 נחמי' ח' ג' ד' ה' ו' |

1 שנצטוו ישראל על הר ב ד | 2 היהודים] ולא יעבור ב ד | 2 נאמרין ב ד | 3 שאין שמע נאמר אלא | 3 האלה וגו' ב ד | 4 בשעה שהכהנים ב ד | 5 במשמר . . במשמר ב ד | 5 שיש בו מום ה ד | 7 בן חסמא ב ד | 8 והקבילו ב | 8 מפקיעין | 8 להן > ר' יהושע ב ד | 8 לכם < ב ד | 9 לו < רבי | 10 שלא יהי' חדוש בבית המדרש ב ד | 10 מי היתה > אמרו לו ב ד | 10 היתה < | 11 ובמה דרש] היכן היתה הגדה > אמר לו ב ד | 11 והטף > אמר להם מה דרש בה אמרו לו רבי כך דרש בה ב ד | 12 כדי להן ב ד | 12 ועוד > אחרת ב ד | 13 היום > אמר להן הקב"ה טפלין למה הן באין ב ד | 12 לישראל כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת בעולם הזה אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא ב ד | 13 ועוד > אחרת ב | 13 כדרבונות > וכמסורות נטועין ב ד | 14 כן] אף ב ד | 14 מביאין] אינן אלא ב ד | 14 לעולם > שנאמר עץ חיים היא (משלי ג' י"ח) ב ד | 15 יכול אף דברי תורה כן ב ד | 15 לא] או אינן 15/16 לא . . . נטועים < ב > מה נטיעה פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבין ב ד | 16 תלמידי חכמים < ב > שנכנסין ב ד | 17 אסופות < ב ד | 17 טהור > על טמא במקומו ועל טהור במקומו ב ד | 17 שמא יאמר אדם בדעתו ב ד | 17/18 הואיל וב"ש מטמאין וב"ה מטהרין איש פלוני אוסר ואיש פלוני מתיר ב ד | 18 למד > תורה מעתה ב ד | 18 לומר > דברים הדברים אלה הדברים כל הדברים ב ד | 18 אחד > כולם ב ד | 18 רועה אחד קבלן < ב ד | 19 בראן > פרנס אחד נתנן רבון כל המעשים ברוך הוא אמרן ב ד | 19 בו > דברי ב"ש ודברי ב"ה ב ד | 21 היו עושין ב ד | 22 מן האור ועד [עד פ] מחצית היום ב ד פ | 22/23 נגד . . . ואו'] וגומר ב ד | 24 עשו > לו ב ד | 24/26 ויעמד . . . ומשלם] וגו' ב ד | 25 וענוה פ | 25 שריה ומחסיה] וחלקיה ומעשיה פ | 25 על ימינו פ | 25 עמד > פ | 26 וחשם פ | 26 הסופר א |

העם כי מעל כל העם היה וכפתחו עמדו כל העם: [14] ויברך עזרא את 1
י״י האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל ידיהם ויכרעו וישתחוו
לי״י אפים ארצה ואו׳ ותרא והנה המלך עמד על עמדו במבוי ושירים
וחצוצרות למלך וכל עם הארץ שמחים ותוקעים בחצוצרות ומריעים
להלל ותקרע עתליה את בגדיה ותא׳ קשר קשר: [15] אותו היום היו הכהנים 5
בגדירות ובפרצות וחצוצרות של זהב בידם ותוקעין ומריעין וכל כהן שאין בידו חצוצרת
אומ׳ דומה שאין זה כהן שכר גדול היה להם באנשי ירושלים שמשכירין חצוצרת
בדינר זהב: [16] בו ביום ראה ר׳ טרפון חיגר עומד ומריע בחצוצרות משם ראה
ר׳ טרפון וא׳ חיגר תוקע במקדש משום ר׳ נתן אמרו נתחייבו ישר׳ כלייה שחינפו
לו לאגריפס: [17] קורא מתחילת אלה הדברים שמע והיה אם שמע עשר 10
תעשר כי תכלה לעשר ר׳ יהודה או׳ לא היה צריך להתחיל מראש הספר אלא מן
שמע ופרשת המלך ופרשה הנדרשות בה גומר עד סוף כי י״י אלהיכם ההלך
עמכם זה השם הנתון בארון שנ׳ וישלח אותם משה אלף למטה מלמד
שהיה פינחס משוח מלחמה וכלי הקודש זה ארון ויש אומ׳ אילו בגדי כהונה שנ׳
ובגדי הקודש אשר לאהרן: [18] ר׳ יהודה בן לקיש אומ׳ שני ארונות היו עמהן 15
זה שיוצא עמהן למלחמה היו בו שברי לוחות שנ׳ ויסעו מהר י״י דרך שלשת
ימים וזה שהיה עמהם היה בו ספר תורה שנ׳ ויעפילו לעלות וגו׳ פעמים היה
מדבר עמהם אחת בספר ואחת במלחמה מהו אומ׳ בספר מי ששומע ילך לשמוע
מערכי כהן מלחמה ויחזור במערכי מלחמה מהו אומ׳ שמע ישר׳ אתם קרבים
היום למלחמה על איביכם וג׳ ומי האיש אשר בנה בית חדש וג׳ נפל 20
ביתו ובנאו הרי זה חוזר ר׳ יהודה אומ׳ אם חידש בו דבר חוזר ואם לאו אינו חוזר
ר׳ אלעזר אומ׳ אנשי שרון לא היו הולכין לבתיהן מפני שהן מחדשין אותן פעמים בשבוע
ומי האיש אשר נטע כרם וג׳ נטע חמשה אילני מאכל מחמשת המינין ואפילו
חמש שורות הרי זה חוזר ר׳ אליעזר אומ׳ אין לו במשמע אלא כרם: [19] ומי האיש
אשר אירש אשה אחד מארס ואחד מייבם ואפילו שומרת יבם לחמשה אחין ואפילו 25

3 ד״ה כ״ג י״ג | 5 ם בהעליתך ובני אהרן הכהנים; ג מ״ח: | 8 י כ״ב ב׳ (ס׳ ג׳); ג מ״ב | 10 דברים ו׳ ו׳, שם ו׳ ד׳, שם י״א י״ג | 10 י׳ שם; ג שם | 10/11 דברים י״ד כ״ב | 11 שם כ״ו י״ב | 12 שם ו׳ ד׳, שם י״ח י״ד | 12 שם כ׳ ד׳ | 13 במדבר ל״א ו׳ | 16 במדבר י׳ ל״ג | 17 במדבר י״ד מ״ד | 19 דברים כ׳ ג׳ | 23 שם שם ו׳ | 24 ג מ״ד | 24/25 דברים כ׳ ז׳ | 25 ג שם |

1 העם . . . העם] וגומר ב ד | 2 ויקדו וישתחוו פ | 2/3 במעל . . . ארצה] וגומר ב ד | 3 והנה] את ב ד | 3 עמודו פ | 3 במבוי] במבוא ב בבימה ד > השער ב ושירים] והשרים ב ד פ | 4 והחצוצרות ב ומחיצת ד | 4/5 למלך . . . קשר] וגומר ב ד | 4 שמח ותוקע פ | 4 ומודיעים להלל | 5 היו > ב ד | 5 כהנים > עומדים ב ד | 6 בגדרים ב ד | 6 בידיהם | 6 ומריעין > ותוקעין ב ד | 7 זה שאין כהן הוא ב ד | 7 היה לאנשי [ליושבי ב ב ד | 8 ומתריע ב ד | 8 משם] בו ביום | 8/9 ראה ר׳ טרפון וא׳] ראיה ב אמרו ד | 10 לו > ב ד | 10 לאגריפס המלך ב ד | 10 הדברים > עד ב ד | 10 שמוע > תשמעו | 11 יהודה > | 11 מן > ב ד | 12 שמע > והיה אם שמוע תשמע עשר תעשר וכי תכלה לעשר ב ד | 12 המלך > עד שגומר את כולה ב ד | 12 ופרשיות ב ודרשיות ד | 12 נדרשות | 13 שנתן ב ד | 13 למטה > לצבא אותם ואת פנחס ב ד | 13 מגיד ב ד | 14 הארון > שנאמר ולא יבוא לראות כבלע וגומר ב ד | 15 אשר לאהרן] וגו׳ ב ד | 15 עמהן] אחד שיוצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה ב ד | 16 זה > ב | 16 היה בו ספר תורה ב ד | 16 שנ׳ וארון ברית ה׳ נוסע לפניהם וגו׳ ב ד | 17 ששרוי עמהם במחנה זה שהיה בו שברי לוחות שנ׳ וארון ברית ה׳ ומשה לא משו מן המחנה ב ד | 17 היה] יוצא ב ד | 18 אחד . . ואחד > ב ד | 18 שבספר מהו אומר ב ד | 18 מי ששומע > ב ד | 18 וישמע ב ד | 19 במערכי] דברי ב ד | 19 מלחמה ויחזור > ב ד | 19/20 שמע . . . וגו׳ > ב ד | 20 מי ב ד | 20 וגו׳] ולא חנכו ילך וישוב לביתו | 22 הולכין] חוזרין ב ד | 22 פעם אחת ב ד | 23 וגו׳] ולא חללו ילך וישב לביתו > אחד הנוטע את הכרם ב ד | 23 נטע] ואחד ב ד > הנוטע ב | 24 בחמש עירות ב ד | 24 אליעזר > בן יעקב ב ד | 24 אין לי | 24 מי ב ד |

1 חמשה אחין ששמעו שמת אחיהם במלחמה כולן חוזרין: [20] אין לי אלא בנה בית
ולא חנכו נטע כרם ולא חללו ארס אשה ולא לקחה שהן יוצאין וחוזרין מנין בנה
בית חדש וחנכו ולא שהה שנים עשר חודש נטע כרם וחללו ולא שהה שנים עשר
חודש אירס אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חודש מנין שאין זזין ממקומן תל׳ לומ׳
5 כי יקח איש אשה חדשה אף זה היה בכלל ולמה יצא להקיש אליו מה זה מיוחד
שארס אשה ולקחה ולא שהה עמה שנים עשר חודש אינו זז ממקומו אף בנה בית
חדש וחנכו ונטע כרם וחיללו ולא שהו שנים עשר חודש אין זזין ממקומן לימדה
תורה דרך ארץ נתמנה לאדם פרנסה יקח בית ואחר כך שדה ואחר כך אשה שנ׳
אשר בנה אשר נטע אשר אירש אשה וכן שלמה אומ׳ הכן בחוץ מלאכתך
10 זה בית ועתדה בשדה לך כמשמעו אחר ובנית ביתך זו אשה ר׳ אומ׳ הכן
בחוץ מלאכתך זו מקרא ועתדה בשדה לך זו משנה ואחר ובנית ביתך זה מדרש:
[21] דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך אילו הלכות ועתדה בשדה לך זה מעשה הטוב
אחר ובנית ביתך דרוש וקבל שכר: [22] ויספו השוטרים לדבר מי האיש
הירא זה המתירא מן העבירה שבידו שנ׳ למה אירא בימי רע עון עקבי
15 יסובני דברי ר׳ יוסי הגלילי ר׳ עקיבא או׳ הירא ודאי ומה ת״ל לומר ורך הלבב
אפילו גיבור שבגיבורים והוא רחמן היה חוזר שנ׳ ולא ימס את לבב אחיו כלבבו
ר׳ שמעון אומ׳ כל השומע דברי כהן ואינו חוזר סוף שנופל בחרב ומפיל ישר׳ עמו
ומגלה אותן מארצם בעמים שנ׳ ואיש אחר יקחנה יכול דודו ובן דודו נאמר כאן
אחר ונאמר להלן אחר מה להלן נכרי אף כאן נכרי שמע במלחמה שמת אחיו עד
20 שלא ניתן במשא חוזר משניתן במשא אינו חוזר: [23] יש מהן יוצאין וחוזרין יוצאין
ואין חוזרין ויש שאין יוצאין כל עיקר כל אילו שאמרו יוצאין וחוזרין נותנין פסי
העיר ומספקין מים ומזון במלחמה ומתקנין את הדרכים והשאר יוצאין ואין חוזרין:
[24] כל אילו שאמרו אין יוצאין כל עיקר בנה בית וחנכו נטע כרם וחיללו אירס אשה
לקחה ולא שהו שנים עשר חודש אילו אין יוצאין כל עיקר ואין נותנין פסי העיר
25 ואין מספקין מים ומזון למלחמה ואין מתקנין הדרכים ר׳ יהודה היה קורא למלחמת
הרשות מלחמת מצוה אבל מלחמת חובה הכל יוצא ואפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה:
ח ח [1] ברכות וקללות אילו שאמרו ישר׳ כשעברו את הירדן שנ׳ והיה ביום

5 דברים כ״ד ה׳ | 9 משלי כ״ד כ״ז | 11 דברים כ׳ ח׳ | 14 תהלים מ״ט ה׳ | 15 דברים שם | 18 דברים כ׳ ב׳ | 19 שם; שם כ״ח ל״ב | 27 ג ל״ג ל״ד | 27/1 דברים כ״ז ב׳ |

1 חוזרין > ובאין ב ד | 1 בונה ביתו ב ד | 2 שהן . . מנין > ב ד | 3 חדש > ב ד | 5 אף] דבר ב ד | 5 בכלל היה ב ד | 6 עמה > ב ד | 6 שאין זזין ממקומן ב ד | 6/7 אף . . . ממקומן] אף כולן כן ד > ב | 8 פרנס | 8 יקח > לו ב ד | 8 ואחר כך] חזר נתמנתה לו יקח לו ב ד | 8 חזר נתמנתה יקח לו אשה | 8 שנ׳ > מי האיש ב ד | 9 בנה > ומי האיש ב ד | 9 נטע > ומי האיש ב ד | 9 אמר > בחכמתו ב ד | 9 מלאכתך > וגו׳ הכן בחוץ מלאכתך ב ד | 10 לך > ב ד | 10 כמשמעו] זה שדה ב ד | 10 ר׳ אומ׳] דבר אחר ב ד | 11 זו] אלו ב ד | 12 אלו הלכות] זה משנה ועתדה בשדה לך זה מדרש אחר ובנית ביתך אלו הלכות דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זה מדרש ועתדה בשדה לך אלו הלכות אחר ובנית ביתך אלו אגדות: דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך אלו הלכות ועתדה בשדה לך אלו אגדות אחר בנית ביתך זה תלמוד: ר׳ אליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי אומר הכן בחוץ מלאכתך זה תלמוד ב ד | 13 ביתך > בוא ב ד | 13 וטול שכר ב ד | 13 לדבר . . האיש] וגומר ב ד | 14 הירא > ורך הלבב ב ד | 14 שמתירא ב ד | 14/15 עון עקבי יסבני > ב ד | 15 או׳ > מי האיש ב ד | 15 לומר > שוב ב ד | 16 שבגבורים > וחזק שבחזקים ב ד | 16 והוא] והיה ב ד | 17 כהן > במערכות המלחמה ב ד | 17 לסוף שהוא נופל ב ד | 17 עמו] בחרב | 18 בעמים] ובאין אחרים ויושבין בארצם ב ד | 19 מה > האמור ב ד | 19 אף > אחר האמור ב ד | 19 אחיו במלחמה ב ד | 20 מהן > ב ד | 22 למלחמה ב ד | 22 ושאר כולן אין חוזרין ב ד | 23 עקר > כגון ב | 23 הבונה ב ד | 23 וחנכו > ולא שהה שנים עשר חודש ב ד | 23 וחוללו > ולא שהה שנים עשר חודש ב ד | 23 שהה ב ד | 23 אלו] הללו ב ד | 23 אין יוצאין כל עקר > | 27 בשעה שעברו ישראל ב ד |

1 אשר תעברו את הירדן כיצד עברו ישר׳ את הירדן בכל יום היה הארון נוסע
אחר שני דגלים שנ׳ ונסע אהל מועד והיום ההוא נסע תחילה שנ׳ הנה ארון
ברית י״י אדון כל הארץ עובר לפ׳ בירדן: [2] בכל יום היו הלוים נושאין את
הארון והיום נשאוהו כהנים שנ׳ והיה כנוח כפות רגלי הכהנים וג׳ ר׳ יוסי אומ׳
5 בשלשה מקומות נשאו הכהנים את הארון כשעברו ישר׳ את הירדן וכשסבבו את
יריחו וכשהחזירוהו למקומו: [3] וכיון שניטבלו רגלי הכהנים במים עמדו מי הירדן
במקומן שנ׳ ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד הרחק מאד
מאדם העיר אשר מצד צרתן שנים עשר מיל על שנים עשר מיל היה גובהן של
מים דברי ר׳ יהודה אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳ שמע וכי מים קלים או בני אדם קלים הוי
10 אומ׳ מים קלים מבני אדם מלמד שהיו המים נגדשין למעלה כיפין על כיפין שלש
מאות מיל וראו אותן כל מלכי האומות שנ׳ ויהי כשמע כל מלכי האמרי אשר
בעבר הירדן ימה וכל הכנעני אשר על הים אשר הוביש י״י את מי
הירדן מפני בני ישר׳ עד עברם וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני
בני ישר׳: [4] וכן רחב אמרה לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש י״י
15 את מי ים סוף מפניכם בצאת׳ ממצר׳ ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי
וגו׳ ונשמע וימס לבבינו ולא וגו׳: [5] עודן בירדן אמר להם יהושע דעו שלא
נכנסתם לארץ אלא על מנת שתורישו את יושביה שנ׳ והורשתם את כל יושבי
הארץ מפניכם וגו׳ ואם לא תוריש וג׳ אם אי אתם מקבלין באים מים ושוטפין
אתכם: [6] עודן בירדן אמ׳ להם יהושע הרימו לכם אבנים איש אבן אחת
20 על שכמו למספר שבטי בני ישר׳ והנחתם אותם תחת מצב רגלי הכהנים
עודן בירדן אמ׳ להם יהושע שאו לכם מזה מתחת רגלי הכהנים שתים עשרי
אבנים ר׳ יהודה או׳ אבא חלפתא ואלעזר בן מתיא וחנניא בן חכינאי עמדו
על אותן אבנים ושיערום לכל אחת ואחת ארבעים סאה מיכן אתה מחשב כמה
היה באשכול וכיון שעלה אחרון שביש׳ מן הירדן חזרו המים למקומן נמצאו
25 ישר׳ מצד אחד וארון וכהנים מצד אחד נשא ארון נושאיו והעבירן בירדן נמצאת
אומ׳ שלשה מיני אבנים הן אחד שהעמיד משה על שפת הירדן בערבות מואב
ואחד שנתנו תחת מצב רגלי הכה׳ בירדן ואחד שנשאו עמהן ר׳ יהודה אומ׳ על גבי
המובח כתבוה אמרו לו היאך למדו אומות העולם תורה אמ׳ להם נתן הקב״ה בלבם

1 במדבר ב׳ י״ז | 2/3 יהשע ג׳ י״א | 3 ג סס | 4 יהשע סס י״ג | 6 ג סס | 7 יהושע ג׳ ט״ז | 11 סס ה׳ א׳ | 14 ג ל״ד | 14/15 יהשע ב׳ י׳ | 16 י כ״א ד׳(ז׳ ה׳); ג ל״ד | 17 במדבר ל״ג נ״ב | 18 סס סס נ״ה | 19/20 יהשע ד׳ ה׳ (אבל ליתא סס הכי) | 21 סס סס ג׳ |

2 שני׳ ונסע אוהל מועד < ב ד | 2 ההוא < ב ד | 3 ברית < ב ד | 3 כל . . . בירדן < ב ד | 5 הארון < אחת ב ד | 5 ואחת כשסבבו ב ד | 6 ואחת כשהחזירוהו ב ד | 6 שהוטבלו מקצת רגלי הכהנים בירדן ב ד | 7 במקומן < ב ד | 7 היורדים מלמעלה < | 7/8 קמו . . . צרתן] וגומר ב ד (וכך מתחיל המאמר צרתן שנים עשר) | 9 וכי איזה קל אדם או מים | 10 יותר מאדם ב | 10 המים < | 10 מגרשין ועולין ב ד | 10 על גבי ב ד | 10 כשלש ב ד | 11 עד שראו אותן ב ד | 11 אומות העולם 12/14 כל . . ישראל] וגומר ב ד | 15 בצאתכם . . . האמורי < ב ד | 16 ולא < | 16 בעברם הירדן ב ד | 16/17 דעו שלא < ב ד | 17 על מנת כן אתם נכנסין לארץ ב ד | 18 מפניכם < ואבדתם ב ד | 18 תורישו ב ד פ | 18 וגו׳] והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם ב ד | 19 אבנים < ב ד פ | 20 שבטי < ב ד | 20 והנחתם . . . הכהנים < פ | 20 הכהנים < סמן לבנים שעברו אבותם בירדן ב ד | 21 מזה < מתוך הירדן ב ד פ | 21 מתחת] ממצב ב ד פ | 21/22 שתים עשרי אבנים < ב ד | 22 אבא] רבי ב ד | 23 כל ב ד | 23 ואחת < משאו ב ד | 24 מי הירדן ב ד | 24 למקומן < שנאמר וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמו׳ שלשום על כל גדותיו ב ד | 25 לצד ב ד | 25 וכהנים] ונושאו ב ד | 27 בירדן < | 27 שהעבירו עמהן ב ד | 27 גבי] אבני ב ד | 28 להם < מלמד ב ד | 28 שנתן המקום בלב כל אומה ומלכות ב ד |

1 ושלחו נוטירין והשיאו את הכתב מעל האבנים בשבעים לשון באותה שעה נתחתם
גזר דינן של אומות העולם לבאר שחת: [7] ר׳ שמעון אומ׳ על הסיד כתובה כיצד כיירוהו
וסיידוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה וכתבו למטה למען אשר לא ילמדו
אתכם לעשות וגו׳ אם אתם חוזרין בכם אנו מקבלין אתכם בוא וראה כמה ניסים
5 עשה להם לישראל באותו היום עברו את הירדן ובאו להר גריזים מהלך ששים
מיל ולא עמד איש בפניהם וכל העומד בפניהם מיד נתרז שנ׳ את אימתי אשלח
לפניך וגו׳: [8] והביאו את האבנים שהעלו מן הירדן ובנו את המזבח והעלו עליו
עולות ושלמים ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן שנ׳ והעברתם אתם עמכם
במלון יכול בכל מלון תלמ׳ לומ׳ אשר תלינו בו הלילה היכן היה בגלגל שנ׳ ואת
10 שתים עשרה האבנים האלה אשר לקחו בני ישר׳ הקים יהושע בגלגל
מלמד שבגלגל העמידום: [9] כיצד אמרו ברכות וקללות ששה שבטים עלו לראש
הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל כהנים ולוים וארון עומדין למטה באמצע
כהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וישר׳ מיכן ומיכן שנ׳ וכל ישר׳ וזקניו
ושטריו ושפטיו עומדים מזה ומזה לארון מה תלמ׳ לומ׳ חציו אל מול
15 הר גריזים וחציו אל מול הר עיבל שמחצה מהר גריזים מרובה מהר
עיבל מפני שמקצת לוי למטה ר׳ אליעז׳ בן יעקב אומ׳ אי אתה יכול לומ׳ לוי
למטה שכבר נאמ׳ לוי למעלה אמור מעתה זקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה
ר׳ אומ׳ הראויין לשרת עומדין למטה ושאין ראויין לשרת עומדין למעלה הפכו
פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכות ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה
20 כלפי הר עיבל ופתחו פיהן בקללות ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה
כלפי הר גריזים ופתחו פיהן בברכות ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת
כלפי הר עיבל פתחו פיהם בקללות ארור אשר לא יקים את דברי התורה
הזאת: [10] ברוך בכלל ברוך בפרט ארור בכלל ארור בפרט ללמוד וללמד לשמור
ולעשות ארבע על ארבע הרי שמונה שמונה על שמונה הרי שש עשרה ושלש כריתות
25 לכל אחת ואחת הרי ארבעים ושמונה כריתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב:
[11] ר׳ שמעון מוציא של הר גריזים והר עיבל ומביא של אהל מועד ואין לך כל דבר
ודבר שלא נכרתו עליו ארבעים ושמונה כריתות ר׳ שמעון בן יהודה איש כפר עכו

2 י סס | 3 דברים כ׳ י״ח | 6 שמות כ״ג כ״ז | 7 ג ל״ו | 8/9 יהשע ד׳ ג׳ | 9 סס | 10 סס סס כ׳ | 11 י כ״א ג׳ (ז׳ ד׳); ג סס ל״ד ל״ב | 13/14 יהשע ח׳ ל״ג | 20 דברים כ״ב ט״ו | 22 סס סס כ״ו | 23 י סס ג סס |

1 ושלחו נטורים ב < שלהם ב < ד | 1 מגבי ב ד | 2 של ע״א | 2 כירוה ב כידוה ד | 3 התורה בשבעים לשון ב ד | 3 מלמטה ב ד | 4 לעשות < ב ד | 5 נעשו לישראל ב ד | 5 מי הירדן ב ד | 5 אל הר גריזים < ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שאצל אלוני מורה שנאמר הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש [דרך מבוא חשמש < ב] (דברים י״א ל׳) ב ד | 5 מהלך] יותר ב ד | 5 משישים ב ד | 6 וכל שעמד ב ד | 6 את < ב ד | 7 וגו׳ < ואומר תפול עליהם אימתה ופחד וגומר עד יעבור עמך ה׳ (שמות ט״ו ט״ז) זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית (שם) זו ביאה שנייה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם ניסים [ניסים < ב] כדרך שנעשה על הים אלא שחטאו ב ד | 7 ואח״כ הביאו ב ד | 7 שהעלו מן הירדן < ב ד | 8 ושלמים < ויישבו ואכלו ושתו ב ד | 8 עמכם < והנחתם אותם ב ד פ | 9 לומר < במלון ב ד | 9 היכן היה בגלגל < ב ד | 9 ונאמר ב ד | 10 אשר . . . בגלגל] וגו׳ ב ד | 10 בני ישראל < פ | 11 הא למדת ב ד | 11 אמרו < ישראל ב ד | 14 שטריו [ושוטרים פ] . . . לארון < ב ד | 15 עבל < מלמד ב ד | 15 שמחצה] ששלוחי | 15 אל הר ב הר ד | 15 מרובים < יותר ב ד | 15 מהר] משלוחי הר ב ד | 16 שבטו של לוי ב ד | 16 לומר < ב | 17 למעלה < ואי אתה יכול לומר לוי למעלה שכבר נאמר לוי למטה ב ד | 17 ושאר ב ד < שבט ב | 19 ומסכה < תועבת ה׳ מעשי ידי חרש והיו אלו ואלו עונין ואומרין אמן הפכו פניהם ב ד | 20 ופתחו בקללה ב ד | 20 פסל ומסכה] וכו׳ והיו אלו ואלו עונין אמן | 21 תורה ב ד | 21 הזאת < ב ד | 22 פיהם < | 22 את דברי התורה הזאת] וגו׳ ב ד | 23 ברוך . . בפרט < ב ד | 24 שמונה ב ד | 24 עשרה < על שש עשרה | 24 בריתות ב | 25 בריתות ב | 25 וכן בהר סיני < ב ד | 26 ושל הר ב ד | 27 בארבעים ב ד | 27 בריתות ב | 27 יהודה] אלעזר א | 27 עכום ד

אמ׳ משום ר׳ שמע׳ אין לך כל דבר ודבר שבתורה שלא נכרתו עליו חמש מאות 1
אלף ושלש אלפים וחמש מאות וחמשים כריתות כמיניין יוצאי מצרים אמ׳ ר׳ אם
כדברי ר׳ שמע׳ בן יהודה אין לך כל דבר ודבר שבתורה שלא נכרתו עליו שלש
עשרה כריתות ויש בכל אחת ואחת מהן חמש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים: 5

ט׳ [1] נמצא בעבר הירדן עורפין שנ׳ כי ימצא חלל באדמה לרבות עבר ט
הירדן ר׳ אלעזר אומ׳ בכולן היה חלל היו עורפין אמ׳ לו ר׳ יוסי בר׳ יהודה וכי אם
היה חנוק ומושלך בשדה שמא היו עורפין לכך נאמר חלל אם כן למה נאמר נופל
אלא אפילו הרוג ותלוי באילן לא היו עורפין נמצא בעליל העיר היו מודדין שמצות
עיסוק מדידה כיצד עושין לו שלוחי בית דין יוצאין ומלקטין סימניו וחופרין וקוברין 10
אותו ומציינין את מקומו עד שיבאו לבית דין שבלישכת הגזית וימודדו אם היתה
העיר של גוים בנתיים או שהיתה סמוכה לירושלם לא היו מודדין אלא מניחין אותה
ומודדין חוצה לה נמצא סמוך לספר לעיר שיש בה גוים או לעיר שאין בה בית דין
לא היו מודדין ואין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין אלא מניחין אותה ומודדין
חוצה לה מקום גיזתה ותפיסתה אסורה וכמה היא תפיסתה ארבעים אמה ר׳ אומ׳ 15
חמשים אמה: [2] הזקנים אומ׳ ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא
ראו כהנים אומ׳ כפר לעמך ישר׳ אשר פדית י״י רוח הקודש אומ׳ ונכפר
להם הדם: [3] שלשה דברים זה בצד זה מה שאמ׳ זה לא אמר זה כיוצא
בו אתה אומ׳ ותאמר הכר נא אמרה תמר צדקה ממני אמר יהודה ולא יסף
עוד לדעתה אמ׳ רוח הקודש כיוצא בו אתה אומ׳ באנו אל הארץ אשר שלחתנו 20
אמ׳ יהושע עלה נעלה א׳ כלב אפס כי עז העם אמרו מרגלים כיוצא בו אתה
אומ׳ בעד החלון נשקפה ותייבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בשש
רכבו לבוא אמרה אמו של סיסרא חכמות שרות תענ׳ וגו׳ הלא ימצאו יחל׳
שלל אמרה אשתו של סיסרא וכלותיו ורוח הקודש אומ׳ כן יאבדו כל אויביך
י״י: [4] כיוצא בו אתה אומ׳ מי יצילנו מיד האלהים האד׳ הא׳ אמרו כשרין 25
שבהן רשעים שבהן אמרו אלה הם האלהים המכ׳ את מצ׳ בכל מכה במדבר
עשר מכות היו לו ושלמו גיבורים שבהם אמרו התחזקו והיו לאנשים פלשת
פן תע׳ לעבדים: [5] כיוצא בו אמר מיכה המורשתי וינחם י״י על הרעה אשר

6 י כ״ג ב׳ (ע׳ ג׳); ג מ״ה: ; ם סופטים | 6 דברים כ״א א׳ | 16 י כ״ג ד׳ (ע׳ ו׳) | 16 דברים סס ז׳ |
17 סס סס ח׳ | 19 ברא׳ית ל״ח כ״ה | 19 סס סס כ״ו | 20 במדבר י״ג כ״ז | 21 סס סס כ״ח | 22 סופטים
ה׳ כ״ח | 23 סס סס כ״ט, ל׳ | 24 סס סס ל״א | 25 סמואל א׳ ד׳ ה׳ | 26 סס סס ח׳ | 27 סס סס ט׳ | 28 ירמיה כ״ו י״ח |

2 כמנין יוצאי] כיוצאי ב ד | 3 לדברי ב ד | 3 יהודה > איש כפר עכום [עמום ב] שאמר משם
ר׳ שמעון ב ד | 3 לך < ב ד | 4 עם כל ב ד | 4 שש מאות ב ד | 6 היו עורפין ב ד 6 | באדמה]
וגומר ב ד | 7 אם הוא חלל ב ד | 7/8 וכי אם היה] אינו אלא ב ד | 8 חינוק | 9 בעליל] בחלול |
9 של עיר ב > לא היו עורפין ב ד | 9 היו מודדין < | 9 מצות ב | 10 במדידה ב ד | 10
ומלקטין] ונוטלין ב ד | 11 דין > הגדול ב | 11 וימדו ב ד | 11/13 אם . . . לה < ב ד | 13
בעיר ב ד | 13 דין > הגדול ב > אם היה עיר כותים בינתים או סמוכה לירושלם | 14 לא . . .
דין < | 15 מקום גתה ב ד | 18 זה בצד זה < ב ד | 18 מי ב ד | 19 בו] בדבר ב ד | 19/20
באנו אל הארץ, לפני הכר נא בב ד | 19 נא > למי החותמת וגו׳ ב ד | 19/20 ורוח הקודש אמרת
ולא . . . ב ד | 21 כלב אמר עלה . . . מרגלים אמרו אפס ב ד | 20 הקודש > שלשה זה בצד זה מי שאמר
זה לא אמר זה ב ד > ומי שאמר זה לא אמר זה ד | 22 בעד החלון וכו׳, אחר מי יצילנו וכו׳ ב ד | 22/23 ותיבב . .
לבוא] וגו׳ ב ד | 24 שלל] וגו׳ ב ד | 24 מן אמרה, עד כלותיו < | 24 כן יאבדו אמרה רוח הקדש ב ד | 25 בו]
בדבר אתה אומר > אוי לנו ב ד | 25 הא׳ < ב ד | 26 את . . במדבר] לישנא אחרת ד < ב | 27
היו לו < ב | 27 ושלמו > שלמו עשר ד > מכותיו במדבר ב ד | 28 פן תעבדו לעבדים < ב ד | 28
בו] בדבר אתה אומר ב ד | 28 אתה אומר ב ד | 28 המורשתי > היה נביא בימי חזקיה מלך יהודה
ומה היה מתנבא ויאמר אל כל עם יהודה לאמור כה אמר ה׳ צבאות ציון שדה תחרש וירשלם עיים תהיה והר
הביב לבמות יער ההמת המיתוהו חזקיה מלך יהודה וכל יהודה אלא [הלא ב] ירא את ה׳ ויחל את פני ה׳ ב ד |

1 דבר לעשות להם ולא עשה עד כאן אמרו כשרים שבהם רשעים שבהם אמרו גם
איש היה מתנבא בשם י״י אוריהו בן שמעיהו וגו׳ וישמע המלך
יהויקם וכל גבו׳ והשרים את דב׳ ויב׳ המ׳ המיתו: [6] ויש׳ אוריה
ויב׳ ויבא מצ׳ ויש׳ המ׳ יהויקם אנשים מצ׳ ויוציאו את אוריה
5 ממצ׳ ויביא׳ אל המלך יויקם ויכהו בחרב וימת אמרו כשם שנהרג אורי׳ כך
ירמיה חייב ליהרג אך יד אחיקם בן שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת אתו
ביד הע׳ להמיתו כל פרשה זו עירובי דברים מה שאמר זה לא אמר זה:
[7] כיוצא בו אתה אומ׳ משא נינוה ספר חזון נחום האלקושי ואומ׳ ארך
אפים ורב כוח ונקה לא ינקה גער בים ויבשהו כל הפרשה זו עירובי
10 דברים מה שאמ׳ זה לא אמ׳ זה: [8] כיוצא בו למנצח על יונת אלם וגו׳
האמנם אלם צדק תדברון כל פרשה זו עירובי דברים מה שאמר זה לא אמ׳ זה:
[9] כיוצא בו אתה אומ׳ תחת התפוח עוררתיך שמה חבלתך אמך וגו׳ עד כאן
רוח הקודש אומ׳ ישר׳ או׳ שימני כחותם על לבך וגו׳ אומ׳ העולם אמרו כי עזה
כמות אהבה וגו׳: 15

י [1] בזמן שהצדיק בא לעולם טובה באה לעולם שנ׳ ויקר׳ את שמו נח לאמ׳ י
וג׳ כשנפטר רעה באה לעולם שנ׳ הצדיק אבד אין איש שם על לב וגו׳ ואומ׳
יבוא שלום ינוחו על משכ׳ הולך נכחו הולך שלום אל הקבר: [2] בזמן שהרשעים
באין לעולם רעה באה לעולם שנ׳ בבא רשע בא גם בוז ועם קלון חרפה
וכשמסתלקין פורענות מסתלקת עמהם שנ׳ בטוב צדיקים תעלז קריה ואבד
20 רשעים רינה ואו׳ לא ידבק בידך מאום׳ מן החרם: [3] כל זמן שהרשעים
באין לעולם חרון אף בא לעולם נסתלקו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מן העולם
אין לי אלא שתולין לצדיקים בחייהם מנין אף במיתתן שנ׳ ויהי לשבעת הימים אילו
שבעת ימי אבלו של מתושלח הצדיק שעיכבו את הפורענות מלבוא לעולם: [4] ד׳ א׳

1 יונה ג׳ י׳ ועי׳ ירמי׳ | 1/5 ירמיה כ״ו י״ט כ׳ | 6 סס סס כ״ד | 8 נחום א׳ א׳ ג׳ ד׳ | 10 תהלים כ״ו א׳ |
11 סס נ״ח ב׳ | 12 שיר ח׳ ה׳ | 13 סס סס ו׳ | 15 ג סנהדרין קי״ג: ש רמה תתפ״ח | 15 בראשית ה׳ כ״ט |
16 ישעי׳ נ״ז א׳ | 17 סס סס ב׳ | 18 משלי י״ח ג׳ | 19 סס י״א י׳ | 20 דברים י״ג י״ח | 22 בראשית ז׳ י׳ |

1 לעשות להם] עליהם ב ד פ | 1 ולא עשה] ואנחנו עושים [> רעה ב פ] גדולה על נפשותינו ב ד פ |
1 עד כאן אמרו] אומרים ב ד | 2 וגו׳] מקרית יערים ויתנבא על הארץ הזאת ועל העיר הזאת [העולם הזה ב]
ככל דברי ירמיהו ב ד | 3 וכל השרים ב וכל השער ד | 3 אוריה > ויירא ב ד פ | 4 מצ׳] מצרים > ואת
ב פ > אלנתן [אל נתן ד] בן עכבור ואנשים אתו אל מצרים ב ד פ | 5 וימת] וישלח את נבלתו אל קברי בני
העם ב ד פ | 5/6 כשם שאוריה נתנבא ונהרג ב ד | 6 ליהרג > שני ב ד | 7 מה] מי ב ד | 8 בו]
בדבר אתה אומר ב ד | 7 האלקושי > אל קנוא ונוקם ה׳ נוקם וגו׳ ב ד | 8 ואומר < ב ד | 9 ורב]
וגדל ב ד פ | 9 ויבשהו] וגומר ב ד | 10 מה] מי ב ד | 10 בדבר אתה אומר ב ד | 10 אל תשחת
לדוד מכתם (תהלים נ״ח א) ב ד | 11 תדברון] וגו׳ > אף בלב עולות [עליות ב] וגו׳ זורו רשעים מרחם וגו׳
ב ד | 11 מה] מי ב ד | 12 שמה . . . כאן < ב ד | 13 שימני . . . וגו׳ אמרה כנסת ישראל
ב ד | 13/14 כי עזה . . אמרו אומות העולם > שלשה דברים זה בצד זה ב ד | 15 שהצדיקים באין
ב ד | 15 לעולם > ופורענות מסתלקת מן העולם וכשנפטרים מן העולם פורענות בא לעולם וטובה מסתלקת
מן העולם בזמן שהרשעים באין לעולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם כשמסתלקין מן העולם
טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם ומניין שכשהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופורענות
מסתלקת מן העולם ב ד | 15 לאמור > זה ינחמנו ב ד > ממעשנו ד | 16 ומניין שכשנפטרין מן העולם
פורענות בא לעולם וטובה מסתלקת מן העולם ב ד | 16 הצדיק אבד < ב | 17 הולך נכחו < ב ד | 17 הקבר > ואומר
ואתם קרבו הנה בני עוננה זרע מנאף [זרע מנאף < ב] וגו׳ ב ד | 17/18 ומניין שכהרשעים באין לעולם
פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם ב ד | 18 ועם קלון חרפה < ב ד | 19 ומניין שכמסתלקין
מן העולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלק מן העולם | 19/20 שנ׳ ובאבוד רשעים רנה ואו׳ למען ישוב ה׳
מחרון אפו וגו׳ ב ד | 19 תעלוץ פ | 21 באין לעולם . . בא לעולם] בעולם . . בעולם ב ד | 21 נסתלקו
רשעים] אבדו ב ד | 22 ולא שהצדיקים תולין לעולם בחייהן בלבד אלא אף ב ד | 22 הימים > ומי המבול
וגו׳ ומה טיבן של שבעת הימים הללו ב ד | 23 לעולם > לכך נאמר ויהי לשבעת הימים דבר אחר מה טיבן
של שבעת ימים הללו מלמד שנתן להם המקום שבעת ימים לאחר גורה שמא יעשו תשובה ולא עשו לכך נאמר
ויהי לשבעת הימים ב ד | 23 דבר אחר > מה טיבן של שבעת ימים הללו ב ד |

מלמד ששינה המקום עליהם סדרי עולם והיתה חמה זורחת ממערב ושוקעת במזרח: [5] ד' א' נתן להם הקב"ה שבעת ימים מעין העולם הבא ואכלו ושתו כדי שידעו מה איבדו כל זמן שהיה אברהם קיים היה שובע שנ' ואברהם זקן בא בימים כשמת מהו אומ' ויהי רעב בארץ: [6] בא יצחק והיה שובע שנ' ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' כל זמן שהיה אברהם קיים היו בורות נובעות מים משמת אברהם סתמום פלשתים ולמה אמרו תקלה הן לנו מפני גייסות שהן באות עלינו כל זמן שהיה יצחק קים היה ברכה בזרע שנ' ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו': [7] משירד יעקב לארם נהרים נתברך לבן שנ' נחשתי ויברכני י"י בגללך: [8] וכשירד יוסף למצרים נתברך ביתו של פוטיפר שנ' ויהי מאז הפקיד אותו בביתו: [9] עד שלא ירד יעקב למצרים היה רעב במצרים משירד מהו אומ' הא לכם זרע וזרעתם ר' יוסי אומ' כיון שמת יעקב חזר ליושנו שנ' ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ולהלן הוא אומ' וכלכלתי אותך שם: [10] כל זמן שהיה יוסף קיים היו ישר' בנחת משמת מהו' אומ' ויקם מלך חדש על מצרים:

יא [1] כל זמן שהיתה מרים קיימת היתה באר מספקת את ישראל משמתה מהו אומ' ולא היה מים לעדה וגו' כל זמן שהיה אהרן קיים היה עמוד הענן מנהיג את ישר' משמת מהו אומ' וישמע הכנעני מלך ערד וג' אמ' הלך תייר שלהן שהיה מכבש להן את הדרך: [2] כל זמן שהיה משה קיים היה המן יורד להם לישר' משמת מהו אומ' וישבת המן ממחרת ותלו לו למשה במותו שאכלו מן חמן שליקטו בשבעה באדר שלשים ותשע יום עד ששה עשר בניסן והקריבו את העומר בגלגל שנ' ובני ישר' אכלו את המן ארבעים שנה שאין תל' לומ' עד בואם אל קצה ארץ כנען ומה תל' לו' עד באם אל קצה ארץ כנען מלמד שאילו לא פסק המן לא רצו לאכול מתבואת ארץ כנען: [3] ר' אלעזר בי

3 שם כ"ד א' | 4 שם כ"ו א' | 4 שם שם י"ב | 7 שם ל' כ"ז | 8 שם ל"ט ה' | 9/10 שם מ"ז כ"ג | 11 שם נ' כ"א | 12 שם מ"ה י"א | 13 שמות א' ח' | 14 י חלה א' א'; ג ר"ה י"ג | 16 במדבר כ"א ב' | 18 יהשע ה' י"ב | 20 שמות י"ו ל"ה | 21 שם |

1 יוצאת במערב ושוקעת במערב > לכך נאמר ויהי לשבעת הימים ב ד | 2 דבר אחר > מה טיבן של שבעת הימים הללו ד > מלמד ב ד | 2 שנתן להם המקום שבעת ימים מאכל ומשתה וישבו ואכלו ושתו הראם מעין העולם הבא ב] > וכל כך למה ב ד | 2 כדי שיראו ויכירו וידעו ב ד | 3 שנ' וה' ברך את אברהם בכל ב ד | 3 משמת אברהם ב ד | 4 מהו אומר ב ד | 4/5 בארץ ההיא > ב ד | 5 בארות ב ד | 5 משמת אברהם > מה הוא אומר ב ד | 6 וכל הבארות אשר חפרו [אשר חפרו > ב] ב ד | 6 ואמרו הואיל ואין נובעות מים אינה אלא תקלה לנו מפני גייסות עמדו וסתמום בא יצחק והיו בארות נובעות מים שנ' ויחפור את בארות המים וגומר ויחפרו עבדי וגו' ב ד | 6/7 כל . . . וגו' > ב | 8 עד שלא ירד יעקב לארם נהרים לא נתברך ביתו של לבן הארמי שני כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך אותך לרגלי משירד מהוא אומר ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי ואומר נחשתי ד > ב | 9 עד שלא ירד יוסף למצרים לא נתברך ביתו של פוטיפר משירד מהו אומר ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף ב ד | 10/11 במצרים] שנאמר כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ב ד | 11 וזרעתם > את האדמה ב ד | 11 אמר ר' יוסי ב ד | 11 יעקב אבינו חזר הרעב ב ד | 12 אתכם > ואת טפכם וגו' נאמר כאן כילכל ונאמר להלן כילכל מה כילכול האמור להלן רעב אף כלכל האמור כאן רעב ב ד | 13 יוסף > ושבטים (ובב מקום ריק) | 13 קיימין ב > ד | 13 בנחת] מתנהגין בגדולה וכבוד שנ' ובני ישראל פרו וישרצו וגו' ב ד | 13 משמת > יוסף ב | 13 אומר > וימת יוסף וגו' ב ד | 13 על מצרים] וגו' ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו' ב ד | 14 משמתה > מרים ב ד | 15 אומ' > ותמת שם מרים וג' | 15 וגו'] שנסתלקה הבאר ב ד | 16 ערד > יושב הנגב ב ד | 16 וגו' > נעשו ידים לאותו רשע ובא ונלחם את ישראל ב ד | 16 אמרו איה ב ד | 17 המכבש ב ד | 18/19 ולא שהמן היה תולה להם בחייו אלא אף במיתתו שמן המן שלקטו ביום שמת משה אכלו הימנו משבעה באדר ועד ששה עשר בנסן שלשים וט' יום עד שהקריבו [והקריבו ב] ב ד | 20 שנה > עד בואם אל ארץ נושבת ב ד | 21 אל . . . כנען > ב ד | 21 כנען > אלא ב ד | 22 מלמד > שמן המן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו הימנו משבעה באדר ועד ששה עשר בנסן שלשים והשעה יום עד שהקריבו עומר בגלגל ב ד | 22 שאלו > | 22 ולא |

עוריה אומ' משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמ' לו לעבדו מזוג לי בחמין אמ' לו אין לי חמין אמ' לו ואם לאו מזוג לי בצונן כך אילו לא פסק המן לא רצו לאכל מתבואת ארץ כנען: [4] כל זמן שהיה יהושע קיים לא הזיקו אומות העולם לישר' משמת מהו אומ' ויעבדו בני ישר' את כושן רשעתים שמונה שנה כושן רשעתים שעשה שתי רשעיות אחת ששיעבד את ישר' ואחת שעבר על השבועה: [5] כל זמן שהיה שמואל קיים היו נופלין פלשתים ביד ישר' שנ' ותהי יד י"י בפלשתים כל ימי שמואל משמת מהו אומ' וימת שמואל ויאספו פלשת' את מחני' לצבא להלחם עם ישר' כת' וימת שמואל וכ' ושמואל מת הא כיצד ושמואל מת מיתה וודיי וימת שמואל מעניינו של שאול ר' אלעזר אומ' הר' הוא אומ' ויאמר לה מה תארו ותאמ' איש זקן עולה והוא עוטה מעיל לא תעלה על דעתן שהוא קיים אלא כבר מת ואו' ויקברוהו ברמה ובעירו וכי אין אנו יודעין שהרמה עירו אלא מלמד שספדו לו כל ישר' כדרך שספדו לו ברמה: [6] אותה שנה שיצאו ישר' ממצרים ירד להן מן בששה עשר באייר ופסק בשבעה באדר ובששה עשר בניסן כלה מה שבידם שנ' ובני ישר' אכלו את המן ארבעים שנה והלא חסרין שלשים יום אלא שאכלו מן העוגות שעלו בידם ממצרים שהיה להם ומן שבעה באדר עד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה יום עד שהקריבו את העומר בגלגל: [7] ומנין שבשבעה באדר נולד משה, שנ' ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום היום מלאו ימיי: [8] ומנין שבשבעה באדר מת משה שנ' ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום ואומ' ויהי אחרי מות משה עבד י"י ויאמר י"י אל יהושע בן נון משה עבדי מת ועתה קום עבר: [9] והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש ראשון ויחנו בגלגל מנה שלשים ושלשה יום למפרע ונמצא מת משה בשבעה באדר: [10] ר' יוסי בר' יהודה אומ' שלשה פרנסים טובים עמדו להם לישר' משה ואהרן ומרים ובזכותם ניתנו להם לישר' שלש מתנות טובות באר ועמוד ענן ומן באר בזכות מרים מתה מרים

4 שופטים ג' ח' | 6/7 שמואל א' ז' י"ג | 7 שם כ"ח א' | 10 שם שם כ"ח א', ג' | 11 שם שם י"ד | 13 ג שם ג' | 13 קדושין ל"ח | 13 שמות י"ז ל"ה | 17 ג שם | 17/18 דברים ל"א ב' | 18 ג שם מכות י' | 19 דברים ל"ד ח' | 19/20 יהשע א' א' | 21 שם ד' י"ט |

2 לי] כאן ב ד | 2 כך] להודיעך כמה היה יפה להם לישראל ב ד | 2 שאלו יורד מן לישראל באדר ב] > ב ד | 3 לא אכלו ב ד | 3 מאמר 4, 5, אחר מאמר 10 בב ד | 3 יהשע > והזקנים ב ד | 3 קיימים ב ד > לא עמד שיקרא בבני ישראל ב ד | 3 ולא ב ד | 4 את ישראל ב ד > שנ' ויעבדו העם את ה' כל ימי יהשע וכל ימי הזקנים ב ד > אשר האריכו ימים אחר יהשע ד | 4 משמת יהשע והזקנים ב ד | 5 כושן] למה נקרא שמו ב ד | 5 שנשתעבד בהם בישראל ב ד | 7 משמת שמואל ב ד | 7 ויאספו] ויקבצו פ | 8 כתוב אחד אומר ושמואל מת וכתיב וימת שמואל וג' ב ד | 8/9 הא כיצד] אלא ב ד | 9 מה זו > | 10 לעניינו של שאול ב ד | 10 זקן > ב ד | 10 והוא עוטה מעיל > ב ד | 11 שלא מת שמואל אלא מת הוא ב ד | 11 ואף > ויספדו לו כל ישראל ב ד | 12 שספדוהו ב ד | 13 אותה > ב ד | 13 שיצאו > בה ב ד | 13 בשש עשר באייר ירד מן לישראל ב ד | 13 ובשבעה באדר פסק ב ד > מליום אותו היום מת משה ב ד | 14 שנ' > ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא דבר אחר מה תלמוד לומר ב ד | 15 עוגות מצות שהוציאו ב ד | 15/16 שהיו יפות להם כמן ב ד | 16/17 ומן שבעה . . . בגלגל > ב ד | 18 היום > שאין תלמוד לומר היום ומה תלמוד לומר היום מלמד ב ד | 18 שהיום מלאו שנותיו ב ד > דבר אחר מה תלמוד לומר היום מלמד שהן מאה ועשרים שנה מכוונות מיום ליום [מיום ליום מכוונות ב] דבר אחר מה תלמוד לומר היום מלמד שהקב"ה משלים שנותיו של צדיקים ברצון ובשמחה שנ' את מספר ימיך אמלא ב ד | 19 ואומר] וגומר | 20 ויאמר . . . מת > ב ד | 21 עבר > וגומר ויצו יהשע את שוטרי העם לאמור עברו בקרב המחנה וגו' ואו' ב ד | 21 הראשון ב ד פ | 22 מנה] צא ממנו | 22 יום > ב ד | 22 ואתה מוצא שבשבעה באדר מת משה ב ד | 23 אומר כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להם שלשה . . . ואלו הן משה | 24 לישראל > ב ד | 24 טובות > ב ד | 24 עמוד ענן ומן ובאר ב | 24 בזכות מרים > עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה ב ד |

1 נסתלקה הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן מת אהרן נסתלק עמוד הענן וחזרו שניהם
בזכות משה מת משה נסתלקו שלשתן ולא חזרו שנ' ואכחיד את שלושת הרועים
בירח אחד והצרעה לא עברה את הירדן אלא עמדה על שפת הירדן וזרקה בהן
מרה: [11] כיוצא בו אתה אומ' בלכתך היום מעמדי ומצאת שני אנשים על
5 קבורת רחל בגבול בנימין בצלצח וכי היכן מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין
והלא בגבול יהודה נקברה שנ' ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת היא בית לחם
ואומ' ואתה בית לחם אפרתה אלא א' לו עכשיו שאני מדבר עמך הנם על קבורת
רחל ואתה הולך והם באין ואתה מוצא אותן בגבול בנימן: [12] כיוצא בו אתה אומ'
ושאול ישב בגבעה תחת האשל ברמה וחניתו בידו אם ברמה היאך בגבעה
10 אלא מי מעמיד רגלי שאול בגבעה בית דינו של שמואל הישב ברמה: [13] כיוצא בו
אתה אומ' עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים איפשר לומ' כן אלא מי מעמיד
רגלינו במלחמה בית דינו של דוד היושב בשערי ירושלם: [14] כיוצא בו אתה אומ'
יסוב כל הארץ בערבה מגבע לרימון נגב ירושלם והלא נגב ירושלם מישור
היה וגבע רימון מקום טרשין וקסקסין אלא מה גבע רימון עתידה לעשות מישור נגב
15 ירוש' כך כל ארצות עתידות ליעשות מישור נגב ירוש': [15] כיוצא בו אתה או' ואת
חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזילי המחולתי
היכאן מצינו שניתנה מיכל לעדריאל והלא לא ניתנה אלא לפלטי שנ' ושאול נתן
את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מרגלים אלא מקיש נישואי
מיכל לנשואי מירב מה נישואי מירב לעדריאל בעבירה אף נישואי מיכל בעבירה:
20 [16] שאלו תלמידיו את ר' יוסי היאך נשא דוד אחות אשתו אמ' להן אחר מיתת מירב נשאה:
[17] ר' יהושע בן קרחא אמ' לא היו קידושין גמורין שנ' תנה את אשתי את מיכל
כשם שלא היו קידושין גמורין כך לא היו נישואין גמורין: [18] כת' ואת חמשת בני
מיכל בת שאול וכת' ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד אלא ילדה מירב
וגידלה מיכל והיו נקראין על שמה כעינין שנ' ותקראנה לו השכינות שם לאמר
25 יולד בן לנעמי ואומ' ואלה תולדות אהרן ומשה:

יב [1] בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישר' עליב
יהודה ויבן את הרמה לבלתי תת יוצא ובא לאסא מלך יהודה וכי איפשר

2 זכרי' י"א ח' ש סס | 4 שמואל א' י' ב', ע' ש סס | 6 בראשית ל"ה י"ט | 7 מיכה ה' א' | 9 שמואל א' כ"ב ו' | 11 תהלים קכ"ב ב' | 13 זכרי' י"ד י' | 15 ג סנהדרין י"ט: | 16 שמואל ב' כ"א ח' | 17 סס כ"ה מ"ד | 20 ג סס | 21 שמואל ב' ג' י"ד | 22 י סנהדרין כ"ג ל' (ו' ז') | 22/23 שמ' ב' כ"א ח' | 23 סס ו' כ"ג | 24 רות ד' ט"ז | 26 ע' סדר עולם רבה פ' ט"ז | 26 ד"ה ב' ט"ז א' |

1 בטלה הבאר ב ד | 1 בטל עמוד ב ד | 2 בטלו שלשתן ב ד | 2 הרועים < ב | 3 אחד > וגו' | 4 בדבר אתה אומר ב ד | 4 על] עם פ | 4/5 ומצאת . . . בנימין < ב ד | 5 בנימין > בצלצח ב ד | 6 והלא לא נקברה אלא בבית לחם חלקו של יהודה ב ד | 6 היא בית לחם] ואין אפרת אלא חלקו של יהודה ב ד | 7 שני ב ד | 7 אפרתה > צעיר להיות באלפי יהודה ב ד | 8 בנימן > בצלצח ב ד | 8 בדבר אתה אומר ב ד | 9 אם בגבעה אין ברמה ואם ברמה אין בגבעה | 10 רגלו של שאול ב ד | 10 שמואל הרמתי ב ד | 10 כיוצא בדבר ב ד | 11 בשעריך ב ד פ | 12 בתי דינין ב ד | 12 שיושבין ב ד | 12 בדבר אתה אומר ב ד | 14 ורמון ב ד | 14 ורמון ב ד | 14 עתידות ב ד | 14 להיות מישור ב ד | 15 בדבר אתה אומר ב ד | 16 בן ברזילי < ב ד | 17 לעדריאל > המחולתי ב ד | 17 לפלטי > בן ליש אשר מגלים ב ד | 18 אשר מרגלים < ב ד | 19 לעדריאל < | 19 מיכל > לפלטי בן ליש ב ד > אשר בגלים ב | 20 את ר' יוסי < א | 21 שלא היו קידושיו קידושין ב ד | 21 שנ' . . . את מיכל < ב > אשר ארשתי לי וגו' ד | 22 כשם . . . קידושיו קידושין גמורין ד < ב | 22 היו > נישואיו ב ד | 22 כתוב אחד אומר ב ד | 23 שאול > אשר ילדה לעדריאל המחולתי | 23 וכתוב אחד אומר ב ד | 23 ולד > עד יום מותה ב ד | 23 אלא] כיצד תקיימו שני כתובין הללו אמור מעתה בנים של מרב היו ב ד | 23 מרב < ב | 24 אותן ונקרא ב ד | 24 כענין < ב ד | 25 ומשה > וגומר ב ד | 27 לבלתי . . . יהודה < ב ד | 27 וכי] אי ד < ב |

1 לומר כן והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכו אלא כנגד
שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכות בית דוד שתחלק ובאחרונה תחזור להן:
[2] וכנגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה שיהיו מלכי ארם שטן לישר' ובאחרונה
יפלו ביד בית דוד וימת כדבר י"י אשר דבר ביד אליהו וימלך יורם תחתיו
5 כי לא היה לו בן ואו' בשנת שתים ליורם בן יהושפט מלך יהודה איפשר
לומר כן והלא יהושפט מלך אחריו חמש שנים ומה תלמ' לומ' בשנת שתים
ליורם בן יהושפט מלך יהודה אלא כיון שעלה יהושפט עם אחאב למלחמה
ברמות גלעד נגזרה גזירה על יהושפט ליהרג שנ' ויהי כראות שרי הרכב את
יהושפט מלך יהודה והם אמרו מלך ישר' הוא ויסבו עליו להלחם
10 ויזעק יהושפט וי"י עזרו ויסיתם אלהים ממנו ראוי היה ליהרג ובשביל
שצעק תלה לו הכת' שבע שנים והיה מונה לבנו: [3] בן שלשים ושתים שנה
יורם במלכו ושמנה שנה מלך בירושלם ובאחזיה בנו אומ' בן ארבעים
ושתים שנה אחזיה במלכו ושנה אחת מלך בירושלם. אמר ר' יוסי וכי
היאך אפשר לבן להיות גדול מאביו שתי שנים אלא כיון שהשיא אסא את בתו של
15 עמרי ליהושפט בנו נגזרה על מלכות בית דוד שתכלה עם בית אחאב שנ'
ומהאלהים היתה תבוסת אחזיהו לבוא עם יורם בנו ובבאו יצא עם
יורם בן אחאב אל יהוא בן נמשי אשר משחו י"י להכרית את בית אחאב
ונפלו בו ביום שניהם: [4] כיוצא בו כולם נתייחסו בימי יותם בן עוזיהו מלך יהודה
ובימי ירבעם מלך ישר' איפשר לומ' כן והלא עוזיהו קבר את ירבעם וקבר עוד שלשה
20 מלכים אחריו מלמד שכל אותן שנים שהיה עוזיהו מצורע יותם בנו שפט את עם
הארץ: [5] עד שנגנז אליהו היתה רוח הקודש מרובה בישר' שנ' ויצאו בני
הנביאים אשר בבית אל אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום י"י
לקח את אדניך מעל ראשך הלכו ועמדו מרחוק ועברו את הירדן יכול מפני
שהן מועטין תל' לומ' וחמשים איש מבני הנביאים. יכול קטנים תלמ' לומ'

4 מלכים ב' א' י"ז | 4 מלכים א' כ"ב ל"ג | 8 ד"ה ב' י"ח ל"א | 11 סס כ"א ה' | 12/13 סס כ"ב ב' | 16 סס סס ז' | 18 סס ה' י"ז | 22 מלכים ב' ב' ג' | 24 סס סס ז' |

1 בעשה > שנ' א | 1 משנת א | 1 למלכותו ב ד > מה ת"ל בשנת שלשים ושש ב ד | 1 אלא < ב ד | 1 נגד ד < ב | 2 שלשים ושש < ב | 2 שנה > שנתחתן שלמה במלך מצרים ונגד [נגד ב] שלשים ושש שנה ב ד | 2 שתחלק ב ד | 2 עתידה שתחזור ב ד | 3 על מלכי ארם שיהיו שטנין על ישראל ב ד | 4 עתידין ליפול ב ד | 4 בני דוד ב ד > לכך נאמר בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא ב ד | 4 אחר דוד יש הפסק | 4 ביד < ב ד פ | 4 אליהו] אוריה א | 4 יורם [יהורם ב ד פ] > בנו א | 5 ואו' < ב ד | 5 כי לא היה לו בן, אחר יהודה פ < ד | 6/7 ומה . . . יהודה < ב ד | 7 כיון שהלך ב ד | 7 יהושפט > מלך יהודה ב ד | 7 למלחמה] מלך ישראל ב ד | 8 לרמות ב ד | 8 בראות שרי הגדו' | 9 מלך יהודה < ד פ | 9/10 והם . . . ממנו] וגומר ב ד | 10 להרג > באותו שעה אלא מלמד ב ד | 10 בשביל] שבשכר > זעקה ב ד | 11 שזעק ד זעקה ב | 11 מונן ב ד | 12 שנים ב ד פ | 12 מהו אומר ב ד | 13 ואחת שנה א | 13 בירושלם > ובמקום אחר הוא אומר בן עשרים ושתים שנה אחזיה במלכו ב ד | 14 שיהא גדול ב ד | 14 שתי] כ' | 14 אסא > מלך יהודה ב ד | 15 עמרי > מלך ישראל ב ד | 15 בנו > לאשה ב ד | 16 ומאלהים ד פ ומאלים ב | 16 תבוסת ב ד פ | 16/17 לבוא . . . בית אחאב] וגו' ב ד | 16 בנו < פ | 17 יהורם פ | 17 בן אחאב < פ | 18 ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה ב ד | 18 התיחשו פ | 18 בן עזיהו < ב ד פ | 19 ירבעם > בן יואש ב ד | 19 וקבר עוד] ועוד ב ד | 20 אלא כל ב ד | 20 אותן > עשרים וחמש ב ד | 20 שנה ב ד | 20 עזיהו > המלך | 20 בנו > על בית המלך ב ד | 21 עד שלא נגנז ב ד | 21 שנ' > ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי ה' שלחני בית אל מהו אומר ב ד | 22 אל אלישע < ב | 22/23 ויאמרו . . . מעל ראשך] וגומר > מהו אומר ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגומר כי ה' שלחני הירדנה מהו אומר וחמשים איש מבני הנביאים ב ד | 23 הלכו ויעמדו מנגד מרחוק וחנו עמו על הירדן [ושניהם עמדו על הירדן פ] ב ד | 24 מבני הנביאים < ב ד | 24 יכול > מפני שהן ב ד | 24 לומר > ויאמרו אליו ב ד |

1 הידעת כי היום י״י לקח את אדניך אדונינו לא נאמר אלא אדניך מלמד שהיו
חכמ׳ כאליהו וכשנגנז אליהו נסתלקה מהן שנ׳ ויאמרו אליו אם יש את עבדך
שמנים איש מבני חיל ילכו ויבקשו את אדניך איפשר אמש אמרו לו היום
י״י לקח את אדניך ועכשיו אומ׳ לו ילכו נא ויבקשו את אדניך אלא
5 שנסתלקה מהם רוח הקודש ומה תלמ׳ לומ׳ עד בוש מלמד שנתבייש מהם שלא
יאמר׳ אינו רוצה להקביל פני רבו: [6] כל הזמן שהיה אלישע קיים לא היו גדודי ארם
מתגרין בישר׳ משמת מהו אומ׳ וגדודי ארם באו לארץ:

יג [1] משנבנה בית הראשון נגנז אהל מועד קרשיו קרסיו ועמודיו ואדניו אף על יג
פי כן לא היו משתמשין אלא בשולחן ומנורה שעשה משה ולא היו צריכין שמן
10 המשחה שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא וכיון שבא יאשיהו
גנז את הארון וצנצנת המן וצנצנת של שמן המשחה ומקלו של אהרן וארגז שנ׳
ויאמר ללוים המבינים בכל ישר׳ קדוש לי״י תנו את ארון אלהים בבית
אשר בנה שלמה כי אין לכם משא בכתף אמ׳ להם גנזו אתו שלא יגלה לבבל
כשאר הכלים ר׳ אליעזר אומ׳ ארון גלה לבבל שנ׳ הנה ימים באים ונשא את כל
15 אשר בביתך לא יותר דבר אמר י״י אין דבר אלא עשרות הדיברות שבו ר׳ שמעון
אומ׳ הרי הוא אומ׳ ויהי לתשובת השנה שלח המלך נבוכד נצר ויביאם
בבלה עם כלי חמדת בית י״י זה ארון ר׳ יהודה אומ׳ במקומו נגנז שנ׳ ויאריכו
הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקודש אל פני הדביר ולא יראו החוצה:
[2] משחרב בית הראשון בטל מלכות מבית דוד ובטלו אורים ותומים ופסקו ערי מגרש
20 שנ׳ ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מק׳ הק׳ עד ע׳ כ׳ לאורים
ותומים כאדם שאומ׳ לחבירו עד שיבא אליהו או עד שיחיו המתים משמת חגי
זכריה ומלאכי נביאים האחרונים פסקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו
משמיעין להן בבת קול: [3] מעשה שנכנסו חכמ׳ לבית גוריו ביריחו ושמעו בת קול

1 ©ס ©ס ג׳ | 3/4 ©ס ©ס ט״ז | 7 ©ס י״ג כ׳ | 8 י סוטה כ״ב ג׳ (ח׳ ג׳); ג מנחות נ״ט, מגלה י׳:, יומא כ״ב: | 12 ד״ה ב׳ ל״ה ג׳ | 14 מלכים ב׳ כ׳ י״ז | 16 ד״ה ב׳ ל״ו י׳ | 17/18 מלכים א׳ ח׳ ח׳ | 19 י כ״ד ב׳ (ט׳ י״ג); ג מ״ח | 20 עזרא ב׳ ס״ג | 23 י ©ס; ג ©ס |

1 לא אמרו ב ד | 1/2 מלמד שכולם חבריו של אליהו היו והיו שקולין כנגד אליהו ב ד | 2 וכשנגנז אליהו < ב ד | 2 ומניין שנסתלקה מהן רוח הקודש ב ד | 2/3 ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמשים [חמשה ב ד] אנשים בני חיל ב ד פ | 3 ילכו . . אדניך] וגומר ב ד | 3 אפשר < לבני אדם ב ד | 3 אומרים ב ד | 3 לו < ב ד | 4 לו < ב ד | 4 הידעת כי ב ד | 4 נא < ב ד | 4 אלא > מלמד ב ד | 5 הקודש > ויפצרו בו עד בוש ויאמר שלחו ב ד | 5 בוש > מגיד ב | 5 מלמד > שהיה בוש מהם דבר אחר עד בוש מה ת״ל עד בוש כלו׳ ב ד | 5 מהם > כדי ב ד | 6 זמן ב ד | 7 באין בגבול ישראל ב ד > שנ׳ ולא יספו גדודי ארם לבא בארץ ישראל (מלכים ב׳ ו׳ כ״ג) ב ד | 7 משמת > אלישע ב ד | 7 אומר > וימת אלישע ויקברוהו ב ד | 7 וגדודי מואב יבאו בארץ ישראל [בא שנה פ] ב ד פ | 8 מועד > ונגנז עמו ב ד | 8 קרסיו קרשיו ב ד > ובריחיו ד | 9 שלא ב ד | 9 בשלחן > שעשה משה ב ד | 9 לא היתה צריכה ב ד | 10 הראשונה ב ד | 10 ולא קדשה] וקדשה ב ד | 10 וכיון שבא יאשיהו < ב ד | 11 משנגנז ארון ב ד > נגנז עמו | 11 צנצנת המן וצלוחית של ב ד | 11 של אהרן > שקדים פרחיה וארגז שהשיבו פלשתים דורון [דרין ב] לאלהי ישראל כולם היו בבית קדש הקדשים ומשנגנז ארון נגנזו עמו דבריה ומי גנזו [נגנז ד] יאשיהו המלך גנזו מה ראה כיון שראה שכתוב בתורה יולך ה׳ אותך ואת מלכך וגמר פקד ללוים וגנזוהו | 12 לכל ישראל ב ד פ | 12 הקדושים ב ד פ | את ארון הקודש ב ד פ | 13 שלמה > בן דוד פ > מלך ישראל ב ד פ | 13 כי < ב ד פ | 13 [אין להם ב] 13 שלא יעלה | 14 כשאר > כל ב ד | 14 הכלים > שתחזירהו למקומן שנ׳ עתה עבדו את ה׳ אלהיכם ואת עמו ישראל (ד״ה ב׳ ל״ה ג׳) מיד גנזו ב ד | 14/15 הנה . . . בביתך < ב ד | 15 דברות שבו ב ד | 16 ויהי < ב ד פ | 16 ולתשובת פ | 16 המלך < ב ד | 16 ויביאה פ ויביאוה ד | 17 יהודה > בן לקיש ב ד | 17 אומר > ארון ב ד | 18 ראשי . . . החוצה] וגו׳ ב ד > ויהיו שם עד היום הזה ב ד | 19 הראשון] המקדש ב ד | 19 בטלה מלוכה ב ד | 20 הכהן ב ד | 21 עד שיחיו המתים עד שיביא אליהו | 22 משמתו ב ד > נביאים אחרונים ב ד | 22 נביאים האחרונים < ב ד | 23 על בת קול ב ד | 23 לעלית בן גוריו ב ד | 23/1 יצתה בת קול ואמרה להן |

1 אומ׳ יש כאן אדם שראוי לרוח הקודש אלא שאין דורו זכאי לכך ונתנו עיניהם בהילל
הזקן וכשמת אמרו עליו הי עניו הי חסיד תלמידו של עזרא: [4] שוב פעם
אחת היו יושבין ביבנה ושמעו בת קול אומרת יש כאן אדם שראוי לרוח הקודש
אלא שאין הדור זכאי לכך ונתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת אמרו עליו הי עניו
5 הי חסיד תלמידו של הלל אף הוא אומר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחרבא
וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאין יהוון אחרי דנא ובלשון ארמית אמרן
אף על ר׳ יהודה בן בבא בקשו לומ׳ תלמידיו של שמואל אלא שנטרפה השעה:
[5] יוחנן כהן גדול שמע מבית קודש הקדשים נצחו טליא דאזלי לאגחא קרבא באנטוכיא
וכיונו את אותה השעה וכיונו שנצחו אותה שעה: [6] שמעון הצדיק שמע בטילת
10 עיבידתא דיאמר סנאה להיתיה להיכלא ונהרג קסגלגס ובטלו גזירותיו ובלשון ארמי
שמען: [7] כל זמן ששמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו
שכבה מיכן ואילך פעמים כבה פעמים דולק והיה אש של מערכה תדיר כיון שהיו
מסדרין אותה שחרית היתה מתגברת כל היום כולו והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין
ונסכיהם ולא היו מוסיפין עליה אלא שני גיזרי עצים של בין הערביים שנ׳ ובער
15 עליה הכהן משמת שמעון הצדיק תשש כוחה של מערכה ואין נמנעין מלהוסיף
עצים כל היום כולו והיתה ברכה בשתי הלחם ובלחם הפנים שתי הלחם מתחלק
בעצרת ולחם הפנים מתחלק ברגל לכל משמרות יש מהם שאוכלין ושביעים ויש
מהם שהם מותירין ולא היה מגיע לכל אחד ואחד אלא כזית משמת שמעון הצדיק
נסתלקה הברכה הצנועין מושכין את ידיהם והגרגרנים חולקין ואין מגיע לכל אחד
20 מהם אלא כפול: [8] מעשה בציפורי שנטל חלקו וחלק חבירו אף על פי כן לא עלה
בידו אלא כפול והיו קורין אותו בן קמצן עד היום אמ׳ להם בשנה זו אני מת אמרו
מנין אתה יודע אמ׳ להם בכל יום הכיפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים
ומתעטף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי בשנה זו נכנס עמי ולא יצא עמי לאחר הרגל
חלה שבעת ימים ומת ונמנעו חביריו מלברך בשם: [9] מעוררין אילו הלוים שהן אומרין על
25 הדוכן עורה למה תישן י״י וכי יש שינה לפניו והלא כבר נאמ׳ הנה לא ינום

2 ©ס | 8 י ©ס; ג ל״ג | 9 י יומא מ״ג ג׳ (ו׳ ג׳); ג ©ס ל״ט | 11 ©ס | 14/15 ויקרא ו׳ ה׳ | 20 י ©ס | 24 י כ״ד א׳ (ט׳ י״א); ג מ״ח |

1 אדם > ביניכן ב ד | 2 בשעת מיתתו ב ד | 2 היו אומרין ב ד | 2 עליו < ב ד | 2 אי . . אי ב ד | 2 שוב מעשה (ונשנה פעם שנייה מעשה דהלל ב ד) | 3 אומר ב ד | 4 זכאי] ראוי ב ד | 4 בשעת מיתתו מה היו אומרים ב ד | 4 הא . . הא ב אי . . אי ד | 5 הלל > הזקן ב ד | 5 לחרבא] לקטלא ב ד | 6 ושאר חברוהי לחרבה ד [לחרבא ב] ב ד | 6 סגיאין] רברבן ב ד | 6 לאחר דינא ב ד | 7 ר׳ < ב ד | 7 בקשו לומר] התקינו שיהוא אומרין עליו הא עניו הא חסיד ב ד | 7 תלמידו של שמואל הקטן ב ד | 8 שמע > דבר ב ד | 8 באנטוכת | 9 וכיונו] וכתבו ב ד | 9 אותו שעה > ואותו היום ב ד | 9 ואותה שעה היתה שנצחו ב ד | 9 שמע > דבר מבית קדש קדשים | 10 די אמר | 10 לאיתאה ב לתתאה ד | 10 גס קלנוס ב גסקלנוס ד | 11 שמע ב ד | 11 שהיה שמעון ב ד | 11 היתה ב ד | 12 ואילך > מוצאין אותו ב ד | 12 דולק > כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים ב ד | 12 היתה מערכה תדירה ב ד | 12/13 כשמסדירין אותה | 13 בשחרית | 13 מתגברת > והולכת ב ד | 14 עצים > עם תמיד ב ד | 14 הערביים כדי לקיים מצות עצים ב ד | 15 מערכה > כשמסדרין אותם משחרית ב ד | 15 לא היו נמנעין ב ד | 15 מלהוסיף > עליה ב ד | 16 והיתה] כל זמן שהיה שמעון קיים ב ד | 16 ברכה > נכנסת ב ד | 16 מתחלקת ב ד | 17 בעצרת > לכהנים | 17 מתחלק < ב ד | 17 המשמרות ב ד > לאנשי משמר ב ד | 17 ושובעין ב ד | 18 שהם < ב ד | 18 שאוכלין ומותירין ב ד | 18 ולא עלה ביד כל אחד ואחד ב ד | 19 לא היתה ברכה נכנסת לא בשתי הלחם ולא בלחם הפנים ב ד | 19 חולקין > ביניהן ב ד | 19/20 ולא עלה ביד כל אחד ואחד ב ד | 20 מעשה בכהן אחד מצפורי ב ד | 21 בן חמסן ב ד | 21 היום > שנה שמת בה שמעון הצדיק ב ד | 21 כל ימות ב ד | 21 אמרו > לו ב ד | 22 מזדמן לי < ב ד | 22 לובש בגדים לבנים ב ד | 23 ומתעטף] ומתכסה ב ד | 23 עמי < ב ד | 24 ומת > משמת שמעון הצדיק ב ד > פסקו מלברך בשם בספרים אחרים ד | 24 נמנעו אחיו ב ד | 25 תישן ה׳ > וגומר אמר להן רבן יוחנן בן זכאי ב ד |

ולא יישן שומר ישר׳ אלא כשישראל שרויין בצרה ואומות העולם שרויין בשלוה
אומרין עורה למה תישן י״י: [10] נוקפין אילו שמושכין את העגל בין קרניו כדרך
שעושין לעבודה זרה אמ׳ להן רבן יוחנן בן זכאי עד מתי אתם מאכילים את המזבח
טריפות עד ימיו היה מכה פטיש בירושלם בחולו של מועד אף הוא גזר על הוידוי
וביטל את הדמאי לפי ששלח בכל עיירות ישר׳ וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה
גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שני מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין אמר
תרומה עון מיתה ותרומת מעשר עון טבל והיה אדם קורא שם לתרומה ולמעשר
ונותן לכהן ומעשר שיני מחולל על המעות והשאר מעשר ומעשר עני המוציא מחבירו
עליו הראיה:

יד [1] ר׳ יוחנן בן זכאי אומ׳ משרבו הרצחנים בטלה עגלה ערופה לפי שאין
עגלה ערופה באה אלא על הספק ועכשיו בגלוי הן רוצחין: [2] משרבו המנאפין
פסקו מים שאין משקין אלא על הספק: [3] משרבו בעלי הנאה בטלה כבוד תורה
ונתקלקל הדין משרבו לוחשי לחישות בדין בא חרון אף לעולם ונסתלקה שכינה
מישר׳: [4] משרבו הרואין בטל לא תכירו ופסק לא תגורו ופרקו מהם עול
שמים והמליכו עליהם עול מלך בשר ודם: [5] משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים
רבה שוחד והוטה משפט והיו לאחור ולא לפנים וכן הוא אומ׳ ולא הלכו בניו
בדרכיו ויטו אחרי הבצע ויקחו שוחד ויטו משפט: [6] ר׳ מאיר אומ׳ חלקם
שאלו בפיהם ר׳ יהודה אומ׳ מלאי הטילו על בעלי בתים ר׳ עקי׳ אומ׳ קופה יתירה
של מעשרות נטלו ר׳ יוסי אומ׳ מתנות נטלו בזרוע ואף על פי שלא קילל עלי את
שמואל אלא על תנאי ראה היאך דבקה בו: [7] משרבו מקבלני טובתיך ומחזיקני
טובתך רבו איש הישר בעיניו יעשה וסרחה כל המלכות כולה ואולה ונולה
משרבו איש הישר בעיניו יעשה שפלים גבהו וגבוהים שפלו משרבו צרי העין וטורפי
טרף הן הן שפכי דמים רבו אומצי הלב וכל אחד ואחד קופץ יד מחבירו משרבו
אחרי בצעם לבם הלך רבו אומרי לרע טוב ולטוב רע. משרבו האומ׳ לרע
טוב ולטוב רע נתמלא כל העולם כולו הוי: [8] משרבו מושכי הרוק נתמעטו התלמידים
ובטל כבוד תורה משרבו היהירים התחילו בנות ישר׳ להינשא ליהרים לפי שאין
דורינו רואין אלא לפנים: [9] משרבו נטויות גרון ומסקרות עינים רבו המים המאררים

2 תהלים מ״ד כ״ד | 2 י סס; ג סס | 10/27 ג מ״ז | 12 ג סנהדרין כ״ו: | 14 דברים א׳ י״ז | 16/17 שמואל א׳ ח׳ ג׳ | 15 ג שבת כ״ו | 21 שופטים י״ז ז׳ | 24 יחזקאל ל״ג ל״א | 24 ישעי׳ ה׳ כ׳ |

1 שומר ישראל < ב ד | 1 כל זמן שישראל שרויין בצער ב ד | 2 ה׳ < ב ד | 2 אומרין] כביכול ב ד | 2 נוקבין ב ד | 2 שמושכין] שמכין ב ד | 3 זרה] אחרת ב ד | 3 אמר להן יוחנן כהן גדול ב ד | 4 פטיש מכה ב ד | 4 הודאי ב ד | 5 לכל ב ד | 5 וראה] ומצאן ב ד | 5 שאין מפרישין ב ד | 6 שני] עני א | 6 מפרישין . . אין מפרישין ב ד | אמר < להם יוחנן כהן גדול הואיל ב ד | 7 ותרומה גדולה ב ד | 7 ותרומת מעשר טבל עון מיתה ב ד | 7 יהא ב ד | 7 לתרומה תרומת מעשר ב ד | 8 מחללו ב ד | 8 ונותנין ב ד | 10 רבן יוחנן ב ד | 10 עגלה < ב | 11 עכשיו רבו ההורגין בגלוי ב ד | 12 פסקו מי מרים | 12 לפי שאין מי מרים באין ב ד | 12 הספק < עכשיו כבר רבו הרואין בגלוי ב ד | 12 הנאות ד < בא חרון אף לעולם ב ד | 12 ובטל ב ד | 13 ונתקלקל הדין < ב ד | 13 בבית דין ב ד | 13 בא . . לעולם] נתעותו המעשים ונתקלקלו הדינין ב ד | 13 ופסקו השכינה ב ד | 14 רואין לפנים ב ד | 14 תכירו < פנים במשפט ב ד | 14 ופסק לא] ולא ב ד | 14 תגורו < מפני איש ב ד | 15 מלך < ב ד | 16 וכן הוא אומר] ועליהם נאמר כעל בני שמואל ב ד | 17 ויטו . . הבצע < ב ד | 17 וכי לקחו שוחד ומשפט הטו ב ד | 18 ר׳ עקי׳] ר׳ יוסי (קופה, אחר מתנות) ב ד | 18 יתירה < ב ד | 19 נטלו] לקחו בזרוע ב ד | 19 ר׳ יוסי] ר׳ עקיבא ב ד | 20 מקבל אני ב ד | 20 ומחזיק אני ב ד | 21 ונבלה ב ד | 22 הוגבהו . . הושפלה ב ד < וסרכה כל מלכות כולה ואזלה ונזלה ב ד | 23 יד] ידו ב ד | 23 מחברו < ועברו על מה שכתב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך וגו׳ (דברים ט״ו ט׳) ב ד | 23 מן משרבו, עד הוי | 25 אחר משרבו ... תורה, שורה 25/26 | 24 הולכי אחר בצעם | 24 האומרים ב ד | 24 לבם הולך < | 24 האומרים ב ד | 25 הוי < הוי ב ד | 27 מי מרים ב ד |

אלא שפסקו משרבו זהורי הלב רבו מחלוקת בישר׳ ונעשו שתי תורות משרבו תלמידי
שמאי והילל שלא שימשו כל צרכן רבו מחלוקות בישר׳ ונעשו שתי תורות:
[10] משרבו מקבלי מתנות נתמעטו הימים ונתקצרו השנים ופסקה טובה משרבו מקבלי
צדקה מן הגוים התחילו הגוים להתרבות וישר׳ להתמעט ואין נוח בעולם לישר׳:

טו [1] משחרב בית המקדש בטיל שמיר ר׳ יהודה אומ׳ שמיר זה בִּריא הוא
ממעשה בראשית נברא וכשנותנין אתו על גבי האבנים מתפתחות לפניו כלוחי פינקס
והברזל נבקע לפניו ואין כל דבר יכול לעמוד לפניו כיצד עושין לו כורכין אתו
במוכין של צמר ונותנין אתו בתוך איטני של עופרת מלא סובין של שעורים ובו בנה
שלמה את בית המקדש שנ׳ והבית בהבנותו אבן שלמה מס׳ נב׳ וג׳ דברי
ר׳ יהודה ר׳ נחמיה אומ׳ היה מגרר אותו מבחוץ שנא׳ כל אלה אבנים של כמ׳ גזית
וגו׳ ואומ׳ לא נשמע בבית בהבנותו בבית לא נשמע אבל מתקן מבחוץ ומכנים
אמ׳ ר׳ נראין דברי ר׳ יהודה באבני מקדש ודברי ר׳ נחמיה באבני ביתו: [2] אמ׳ רבן
שמעון בן גמליאל תדע שנתארו טללים בראשונה כשהיה הטל יורד על הקש ועל
התבן היה מלבין שנ׳ דק מחספס עכשיו משחיר בראשונה כל עיר שטלליה
מרובין מחברותיה פירותיה מרובין ועכשיו פירותיה מועטין רבן שמעון בן גמליאל
אומ׳ משום ר׳ יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל
לברכה ונוטל טעם הפירות וראשון ראשון עומד ר׳ יוסי אומ׳ אף נוטל שומן הפירות
ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ טהרה נטלה את הטעם והריח המעשרות נטלו את השמן
ואת הדגן: [3] משמת ר׳ אליעזר בטל ספר תורה משמת ר׳ יהושע בטלו אנשי עיצה
ומחשבה משמת ר׳ עקיבא בטלו זרועי תורה ופסקו מעיינות חכמה משמת ר׳ אלעזר
בן עזריה בטלה עטרת חכמים שעטרת חכמים עושרם: [4] משמת בן עזאי בטלו
השקדנים: [5] משמת בן זומא בטלו דורשנים משמת ר׳ חנינא בן דוסא בטלו אנשי
מעשה משמת אבה יוסי בן קיטנית בטלה חסידות משמת רבן שמעון בן גמליאל
בטלו גובאי ורבו צרות משמת ר׳ הוכפלו צרות: [6] ר׳ שמעו׳ בן גמליאל
אומ׳ אין כל צרה שהיא באה על הציבור שאין בית דין מבטלין שמחה כנגדה.
[7] משבטלה סנדרי בטל שיר מבית המשתאות וכי מה היתה סנדרי מועלת לישר׳
אלא לעינין שנ׳ ואם העלם יעלימו עם הארץ משהיתה סנדרי קיימת היו נפרעין

5 י כ״ד ב׳ (ט׳ י״ג); ג מ״ח | 9 מלכים א׳ ו׳ ז׳ | 10 סס ז׳ ט׳ | 12 י סס (ט׳ י״ד); ג מ״ט | 18 ע׳ לעיל 97[10] | 19/25 י כ״ד ג׳ (ט׳ ט״ז); ג מ״ט: | 21 משלי י״ד כ״ד | 26 י כ״ד ב׳ (ט׳ י״ב) | 27 ויקרא כ׳ ד׳ |

1 זהורי] זהיהי ב ד | 1 ונעשו שתי תורות] והן שופכי דמים ב ד | 2 הרבו ב ד | 2 ונעשית התורה כשתי תורות | 3 משרבו . . . השנים [שנים ב] < | 4 כביכול שהתחילו גוים [כותים ד] להתמעט וישראל להתרומם איפכא ב ד | 5 שמיר < ונופת צופים ב ד | 5/6 אמר ר׳ יהודה מה טיבו של שמיר זה בריה היתה מששת ימי בראשית ב ד | 6 משנותנין ב ד | 6 אבנים < על גבי קורות ב ד | 6 פינקס < ולא עוד אלא כשנותנין אותו על גבי ב ד | 7 ברזל הוא בוקע ויורד מלפניו ב ד | 7 לעמוד בו ב ד | 8 לתוך טניא ב לתוך מני ד | 9 שנ׳ ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגומר ב ד | 10 מגוררת במגרה היו ב ד | 10 מבחוץ < א | 10 של (= שלמה)] יקרות ב ד פ | 11 וגומר] מגוררות במגרה מבית ומחוץ ב ד | 11 ואומר . . בהבנותו] מה תלמוד לומר מבית ומחוץ ב ד | 11 בבית לא נשמעין אלא מתקנין אותן ב ד | 11 ומכניסין ב ד | 13 שבראשונה ב ד | 13/14 על גבי תבן ועל גבי הקש ב ד | 14 היה < ב ד | 14 שנ׳ < והנה על פני המדבר ב ד | 14 שטלליה] שהיו טלליה ב ד שפירותיה א | 15 היו מרובין ב ד | 15 פירותיה מועטין] ממועטין ב ד | 16 אומ׳ < | 17 וניטל | 18 אליעזר ב ד | 19 ספר] כבוד ב ד | 20 ומחשבה] ופסקה מחשבה מישראל ב ד | 20 זרוע ב ד | 20 אליעזר ב ד | 21 בן עזריה < ב | 23 מעשה < מישראל ב ד | 23 קטנית < איש קטנתא ב ד | 23 נהקטנה חסידות מישראל < למה נקרא שמו איש קטנתא שהוא קוטנה של חסידות ב ד | 24 בטלו] בא ב ד | 24 נכפלו ב ד | 25 אין < לך ב ד | 25 שבאה ב ד | 26 סנהדרי | 26 מועלת < להן ב ד | 27 הארץ < וגו׳ בראשונה כשהיה אדם חוטא ב ד | 27 כשהיתה ב ד | 27 סנהדרי ב ד | 27 היו < |

1 ממנו ועכשיו נפרעין ממנו ומקרוביו שנ' ושמתי אני את פני באיש ההוא
ובמשפחתו משל לאחד שסרח מן העיר מסרוהו לרוצה והיה קשה מן הרוצח
מסרוהו לשלטון והיה קשה מן השלטון מסרוהו לבעלי זמרה והטילוהו בקמין כך
צרות אחרונות משכחות את הראשונות: [8] אילו הן עטרות חתנים אילו של מלח
5 ושל גפרית אבל של וורד ושל הדס התירו להן אילו הן עטרות כלות אילו של זהב אבל
יוצאה היא בכיפה של מלך של בית רבן גמליאל התירו ללמד יוונית מפני שהן
זקוקין למלכות: [9] ושלא יסוד אדם את ביתו בסיד ובביצת הסיד ואם עירב בו
תבן או חול מותר ר' יהודה אומ' עירב בו חול טרכיו סיד הוא ואסור תבן מותר
אילו הן חופות חתנים אלו והוריות המוזהבות אבל עושה הוא אפפיירות ותולה בה
10 כל מין שירצה ולא תצא כלה באפיריון בתוך העיר אף על פילייטון גזר בן בבא
ולא הודו לו: [10] אמ' רבן שמעון בן גמליאל מיום שחרב בית המקדש בדין הוא
שלא נאכל בשר ושלא נשתה יין אלא שאין בית דין גוזרין על הציבור אלא אותן
דברים שהן יכולין לעמוד בהם הוא היה אומ' הואיל וגוזרין עלינו שלא ללמוד תורה
נגזור על ישר' שלא ישאו נשים ונמצא ישר' שמם וזרע אברהם כלה אלא הנח להם
15 לישר' מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מוידין: [11] משחרב בית המקדש רבו פרושים
בישר' ולא היו אוכלין בשר ולא היו שותין יין ניטפל להן ר' יהושע אמ' להם בניי
מפני מה אין אתם אוכלין בשר אמ' לו נאכל בשר שבכל יום היה תמיד קרב על
גבי המזבח ועכשיו בטל אמ' להם מפני מה אין אתם שותין יין אמרו לו נשתה יין
שממנו היה מתנסך על גבי המזבח ועכשיו בטל: [12] אמ' להם אף תאנים וענבים
20 לא נאכל שמהם היו מביאין ביכורים בעצרת לחם לא נאכל שממנו היו מביאים
שתי הלחם ולחם הפנים מים לא נשתה שמהם היו מנסכין בחג שתקו, אמר להם
שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שְׁכְּבַר נִגְזְרָה גְזֵירָה, ועוד להתאבל יותר מדאי
אי איפשר אלא כך אמרו חכמ' סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר
לירושלם: [13] עושה אדם כל צורכי סעודה ומשייר בה דבר מועט זכר לירושלם:
25 [14] עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט זכר לירושלם שנ' אם אשכחך

1 סס סס ה' | 2 ע' לעיל 2_{25} | 4 י סס (ע' ט"ו) ; ג מ"ט | 7 ע' לקמן ב"ב סוף ב' | 9 י סס ; ג סס | 23 לקמן ב"ב סוף ב' | 24/25 ע' לקמן סס |

1 נפרעין < ב ד | 2 ובמשפחתו < וגו' ב ד | 2 משלו משל למה הדבר דומה ב ד | 2 בעיר ב ד | 2 לרוצח] לרוצען < וריצעו ב ד | 2 מן הרוצען < מסרוה לבעל זמורה וחבטו היה קשה מבעל זמורה מסרוהו לקטרון וחבשו היה קשה מקטרון ב ד | 3 והיה... זמרה < ב ד | 3 אף כן ב ד | 4 הראשונות < בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ב ד | 4 אילו של] של ב ד | 5 להן < ב ד < בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרת כלות ב ד | 5 אלו הן עטרת כלות < | 5 אלו זהורות מזוהבת ב ד | 6 יוצא הוא | 6 מלך] מלח ב ד < ושלא ילמד את בניו יונות ב ד | 6 התירו להם לבית רבן גמליאל ב ד | 6 ללמד < בניהן ב ד | 7 זקוקין] קרובין ב ד | 7 לסוד ב ד | 7 אדם < ב ד | 8 חול הרי זה [טרכי סיד ב] טרכסיד ואסור ב ד < אם ערב בו ב ד | 8 מותר < פולמס האחרון גזרו על חופת חתנים ב ד | 9 אלו של זהב ב ד | 9 אפיפירות ב ד | 10 כל מה ב ד | 10 העיר < ורבותינו התירו שתצא באיפריין בתוך העיר ב ד | 10 ר' יהודה בן בבא ב ד | 11 לו < חכמים ב ד | 11 אמר ר' ישמעאל ב ד | 11 דין הוא ב ד | 12 לאכול ב ד | 12 לשתות ב ד | 12 אלא אותן < ב ד | 13 שהן] שאין ב ד | 13 הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו ב ד | 14 על ישראל] על העולם < שיהיה שמם ב ד | 14 לישא אשה ב ד < ושלא להוליד בנים ושלא להקים שבוע הבן ב ד | 14 ונמצא . . . להם] עד שיכלה זרעו של אברהם מאליו אמרו לו מוטב להן ב ד | 15 לישראל] לצבור ב ד | 15 המקדש] האחרון ב ד | 16 שלא ב ד | 16 בניי < ב ד | 17 אין < ב | 17 לו] להם א | 18 להם < לא נאכל ב ד | 18 ומפני ב ד | 18 יין נשתה ב ד | 19 שממנו] שבכל יום ב ד | 19 להם < לא נשתה אמר להם ב ד | 19 אף] אם כן ב ד | 19/21 לחם . . . מים . . . תאנים וענבים ב ד | 21 להם < בני ב ד | 22 להתאבל יותר מדאי . . . ושלא להתאבל . . . ב ד | 22 שכבר נגזרה גזרה < ב ד | 24 עסקי סעודה ב ד | 24 בה < ב ד | 25 ומשייר ב ד |

1 ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה
את ירושלם על ראש שמחת': [15] כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בשמחתה
שנ' שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל
המתאבלים עליה:

5 סליק פירקא וחסלת מסכת סוטה

גיטין

א א [1] המביא גט בספינה כמביא מחוצה לארץ צריך שיאמר בפני נכתב ובפני
נחתם מעבר הירדן כמביא מארץ ישר' אין צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם
10 המביא גט ממדינת הים לא א' בפני נכתב ובפני נחתם אם יכול לקיימו בחותמיו
כשר אם לא פסול לא אמרו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא להקל עליו
המביא גט ממד' הים לא נכתב בפניו ולא נחתם בפניו מחזירו למקומו ועושה
לו בית דין ומקיימו בחותמיו ומביאו ואומ' שליח בית דין אני בארץ ישר' משלחו
שליח ביד שליח רבן שמעון בן גמליאל אומ' אין שליח עושה שליח בגיטין בראשונה
15 היו אומ' ממדינה למדינה חזרו לומר משכונה לשכונה רבן שמעון בן גמליאל אומ'
מהגמוניא להגמוניא: [2] חומר במדינת הים שאין בארץ ישר' ובארץ ישר' שאין
במדינת הים שהמביא מארץ ישר' אין צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם
אף על פי שיש עליו עוררין כשר: [3] המביא גט ממדינת הים אינו יכול שיאמר
בפני נכתב ובפני נחתם אם יש עליו עדים מתקיימין בחותמיו כי זה צד מתקיים
20 בחותמיו העדים שאמרו כתב ידינו זה כשר כתב ידינו זה אבל אין אנו מכירין לא
את האיש ולא את האשה כשר אין כתב ידינו זה אבל אחרים מעידין שכתב ידם
או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר כשר ר' מאיר אומ' עכו כארץ ישר' לגיטין
וחכמ' אומ' עכו ותחומיה כחוצה לארץ לגיטין מעשה באחד מכפר סאסאי שהביא
גט אשה לפני ר' ישמעאל אמ' לו ר' ישמעאל מאין אתה מכפר סאסאי תחומה
25 של עכו אמ' לו אף אתה צריך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם ולא תהא זקוק
לעדים לאחר שיצא אמ' לפניו ר' אליעאי ר' והלא כפר סאסאי תחומה של
ארץ ישר' וקרוב לציפורי יותר מעכו אמ' לו הואיל ויצא מעשה בהיתיר יצא: [4] ר'
יהודה אומ' אף על פי ששני עידיו כותים כשר אמ' ר' יהודה מעשה שהביאו לפני
רבן גמליאל בכפר עותני גט אשה והתומין עליו עידי כותים והכשירו כל שטרות

1/2 תהלים קל"ז ה' ו' | 3 ישעי' ס"ו י' | 8 י מ"ג ג' (ה' ג'), מ"ה ה' (ג' ה'); ג ח' ד'., כ"ט: | 18 י מ"ב ג' (ה' ב'); ג ו: | 28 י סס (ה' ד'); ג י' |

1/2 אם . . . שמחת, < ב ד | 2 וכל המתאבלים עליה בעולם הזה שמחים עמה לעולם הבא ב ד | 8 בספינה] מסוריא | 9 ואין צריך לומר ב ד | 10 לא א'] אין יכול לומר ב ד | 11 פסול < הוי אומר ב ד | 11 נחתם < להחמיר | 12 בפניו < הרי זה ב ד | 13 ואומ' < ב | 13/14 ישר' שליח עושה שליח ב ד | 15 אומ' < אף ב ד | 17 שהמביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ב ד | 18 אם יש עליו ב ד | 18 כשר] ותקיים בחותמיו ב ד | 18 ממדינת הים] מארץ ישראל ב ד | 18 לומר ב ד | 19 עדים < ב | 19 כיצד < אמרו | 19 יתקיים ב ד | 20 כתב ידינו זה אבל] < ב אבל ד | 21 מעידין < בהן ב ד | 21 שהוא כתב ב ד | 22 עכו < ותחומיה ב ד | 23 ססי ב ד | 24 לפני . . . גט אשה ב ד | 24 אתה < אמר לו ר' ב 24/25 אמר . . . לו < ד | 25 של ארץ ישראל ב | 25 ולא נזקק ב ד | 26 ר' לעיי ב | 26 והלא < ב ד | 26 ססי ב ד | 27 קרובה ב ד | 28 והביאו ב ד | 29 והיו עדיו כותיים ב ד |

העולין בערכאות של גוים שאף על פי שחותמיהן גוים ר' עקיבא מכשיר בכולן 1
וחכ' פוס' חוץ מגיטי נשים ומשחרורי עבדים אמ' ר' אלעזר בר' יוסי אמ' להן רבן
שמעון בן גמל' לחכמ' בצידן לא נחלקו ר' עקיבא וחכמ' על השטרות העולין
בערכאות של גוים שהן כשירין על מה נחלקו על שנעשו בהדיוט שר' עקיבא
מכשיר בכולן וחכמ' פוס' חוץ מגיטי נשים ומשחרורי עבדים רבן שמעון בן גמליאל 5
אומ' אף גיטי נשים ושחרורי עבדים כשרין במקום שאין ישר' חותמין: [5] אמ' ר'
אלעזר אמרתי לו למאיר היאך נמצא זכות לעבד זה שלא בפניו אמ' לנו אין זכות
הוא לו אלא חוב הוא לו שאילו היה עבד כהן נמצא פוסלו מן התרומה אמרנו
לו והלא מה אם ירצה שלא לזונו ושלא לפרנסו הרשות בידו אמ' לנו והלא עבד כהן
שברח ואשת כהן שמרדה הרי אילו אוכלין בתרומה אבל אשה אינו כן אלא חבין 10
לה מזונות ופוסלין אותה מן התרומה: [6] האומ' תן מנה זה לפלוני שאני חייב לו
הולך מנה זה לפלוני שאני חייב לו תן מנה זה לפלוני בפיקדון שיש לו בידי הולך
מנה זה לפלוני פיקדון שיש לו בידי אם רצה להחזיר לא יחזיר וחייב באחריותן
עד שיקבל האיש את שלו: [7] תן מנה זה לפלוני הולך מנה זה לפלוני תן שטר
מתנה זו לפלוני הולך שטר מתנה זו לפלוני אם רצה להחזיר יחזיר הלך ומצאו 15
שמת יחזיר לנותן מת יתן ליורשיו: [8] זכה במנה זה לפלוני התקבל מנה זה לפלוני
זכה בשטר מתנה זה לפלוני התקבל בשטר מתנה זו לפלוני אם רצה להחזיר לא
יחזיר הלך ומצאו שמת יתן ליורשיו אם לאחר מיתה וזכה יחזיר לנותן שאין זכין
לו לאדם לאחר מיתה: [9] שא מנה זה לפלוני טול מנה זה לפלוני יהא מנה זה
לפלוני בידו ומת רצו יורשיו לכופו אין יכולין אין צריך לומ' באומר וזכה לו 20
והתקבל לו:

ב [1] המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמ' לה בפני נכתב ובפני נחתם ב
הרי זו נוטלו הימנה לאחר כמה שנים ונותנו לה ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם:
[2] נאמנת אשה שתאמר זה הוא גט שנתתה לי נקרע כשר נתקרע פסול ר' שמעון
בן אלעזר אומ' מדבק את הקרעים ונותנו לה ואומ' לה בפני נכתב ובפני נחתם 25
אחד אומ' בפני נכתב ואחד אומ' בפני נחתם פסול שנים אומ' בפנינו נכתב ואחד
אומ' בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר בזה ור' שמעון אומר אפילו כתבו ביום
וחתמו ביום שלאחריו כשר כתבו בעיר זה לא יחתמנו בעיר אחרת אם חתמו כשר
כתבו בארץ וחתמו בחוצה לארץ צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם בחוצה לארץ

6 ג׳ י״ב | 11 י׳ (ה׳ ס׳); ג׳ י״ד | 14 סס | 16 סס | 22 י׳ מ״ד ה׳ (כ ה׳); ג׳ ב״ב קסה, | 24 י׳ סס; ג׳
ט״ז: י״ז |

1 אע״פ ב ד | 2 חוץ < ב ד | 2 בגיטי . . ובשחרורי ב ד | 2 כך אמר ב ד | 2/3 רשב״ג
< ב | 3 לחכמים] לזקנים ב ד | 4 ערכיות | 4 גויים < שאף על פי שחותמיהם גויים [כותים ד] ב ד |
5 חוץ < ב ד | 5 בגיטי . . בשחרורי ב ד | 7 אמרנו לר' מאיר מפני מה זכין לעבדים [לעבד ב]
שלא בפניו ב ד | 7/8 אינו אלא ב ד | 8 לו < ב ד | 8 שאם היה ב ד | 9 מה < ב ד | 9 רצה
ב ד | 10 ואשתו של ב ד | 11 זה < ב ד | 12 הולך . . . חייב לו < ב ד | 12 זו ב ד | 12
פקדון ב ד | 13 לחזור ב ד | 14 האיש < ב ד | 14 הולך . . תן . . הולך ב ד | 14/15 הולך . .
תן ב ד | 16 אם מת תחזיר ליורשיו ב ד | 16 התקבל . . זכי ב ד | 17 התקבל . . . זכי ב ד | 17
לחזור ב ד | 18 יתן ליורשיו] יחזיר לנותן לו ב ד | 18 זכה < ב ד | 18 לנותן] ליורשים ב ד | 19
לו לאדם] למת ב ד | 19 וו . . זו . . . זו ב ד | 20 בידך ב ד | 20 זכי ב ד | 23 נוטלו] מקבלו
ב ד | 23 הימנה < אפילו ב ד | 23 כמה] שלש ב ד | 23 יחזור ויתננה ב ד | 24 פסול < נקרע
בו קרע של ב״ד פסול ב ד | 25 מדבק] מרבין ב | 26 נתחתם ב | 27 פסול < ב ד | 27 ר' יהודה
ב ד | 27 היום ב ד | 28 וחתמו למחר ב ד | 28 זו ב ד | 29 נחתם < כתבו | 29/1 בחוצה . . .
נחתם < ב |

וחתמו בארץ אין צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם: [3] כתבו בדם הקרוש בחלב 1
הקרוש על עלי זית ועל עלי חרוב ועל עלי דלעת ועל כל דבר שהוא של קיימא
כשר על עור כרישין על עלי בצלים על עלי ורדין ועל עלי ירקות ועל כל דבר שאינו
של קיימא בדבר שהוא של קיימא פסול עד שיכתוב בדבר שהוא של קיימא על
דבר שהוא של קיימא: [4] המקרע על העור כתבנית כתב פסול הרושם על העור 5
כתבנית כתב כשר ר' יוסי הגלילי אומ' מה ספר מיוחד דבר שאין בו רוח חיים
יצא דבר שיש בו רוח חיים ר' יהודה בן פתירה אומ' מה ספר מיוחד התלוש מן
הקרקע יצא דבר המחובר לקרקע כתבו על קרן של צבי חתכו חתמו ונתנו לה פסול
שנ' וכתב ונתן מה נתינה בתלוש אף כתיבה בתלוש על קרן של פרה ונתן לה
את הפרה על היד של עבד ונתן לה את העבד הרי זה זכתה בהן ואומ' לה הרי זה 10
גיטיך והשאר כתובתיך נתקבלה גיטה ונתקבלה כתובתה הרי זה גיטיך על מנת שתחזירי
לי את הנייר הרי זו מגורשת על מנת שהנייר שלי או שכתבו לה על ידי עצמה
אינה מגורשת: [5] הכל כשירין לקבל לה גיטה חוץ מחרש שוטה וקטן: [6] הכל נאמנין
להביא לה גיטה אפילו בנה אפילו בתה אפילו חמש נשים שאינן נאמנות לומ' מת
בעלה נאמנות להביא גיטה ר' שמע' בן אלעז' אומ' משום ר' עקיבא אשה נאמנת 15
להביא גיטה מקל וחומר ומה צרתה שאינה נאמנת לומ' מת בעלה נאמנת להביא
גיטה היא שנאמנת לומ' מת בעלה אינו דין שתהא נאמנת להביא גיטה דיו לבא
מן הדין להיות כנידון מה צרתה צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אף היא
צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם: [7] גט אשה שכתבו שלא לשמה פסול
שנא' וכתב לה לשמה שחרור העבד שכתבו שלא לשמה פסול שנ' או חופשה 20
לא ניתן לה ולהלן הוא אומ' וכתב לה מה לה האמור להלן לשמה אף לה
האמור כאן לשמה מגילת סוטה שכתבו שלא לשמה פסול שנ' ועשה לה
הכהן שיהיו כל מעשיה לשמה כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אף על פי
שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה פסול עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים
חתומו: [8] ולא עוד אלא אפילו כתב בכתב ידו לסופר כתוב ולעדים חתומו אף על 25
פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה פסול עד שישמעו קולו אומ' לסופר
כתוב ולעדים חתומו: [9] לווה הימנו אלף דינר בשטר ופרען לו ומבקש
ללוות הימנו שנייה הרי זה לא יחזיר לו שטרו הראשון מפני שמוריע כוח
לקוחות: [10] מישכן לו בית ומישכן לו שדה ופרען לו ומבקש ללוות הימנו שנייה הרי
זה לא יחזיר לו שטר הראשון מפני שמריע כוח הבאים אחריו אמ' ר' יהודה מעשה 30

1 י׳ סס (ב׳ ג׳); ג׳ י״ט | 5 י׳ סס; ג׳ כ״א | 9 דברים כ״ד א׳ | 13 י׳ (ב׳ ה׳); ג׳ כ״ג | 13 י׳ מ״ד ג׳
(ב׳ ז׳); ג׳ כ״ג: | 19 י׳ סס (ג׳ א׳); ג׳ כ״ה | 20 דברים כ״ד א׳ | 20/21 ויקרא י״ט כ׳ | 22/23 במדבר ה׳
ל׳ | 25 י׳ מ״ה ג׳ (ז׳ א׳); ג׳ ע״ב | 27 ע׳ לקמן ב״מ סוף א׳; י׳ סס, ח׳ א׳ (א׳ ז׳); ג׳ גיטין כ״ו |

1 בארץ < ישראל | 1 כתבו < בקליפי אגוזים ובקליפי רמונים ב ד | 2 דלעת . . חרוב ב ד | 2
כל < ב ד | 3 על עלי חזרין על עלי כרשין על עלי בצלים ב ד | 4 קיימא < פסול זה הכלל כתב דבר
שהוא של קיימא על גבי דבר שאינו של קיימא או דבר שאינו של קיימא ב ד | 4 על גבי דבר ב ד | 6
דבר < ב ד | 7 בתירה ב ד | 7 שהוא תלוש ב ד | 8 בקרקע ב ד | 8 כתב על קרן הצבי ב ד |
9 בתלוש כתב ב ד | 10 אמר לה ב ד | 12 או < שנתנו לה הנייר עצמו או ב ד | 12 לה על ידי עצמה]
על ידה ב ד | 14 ואף חמש ב ד | 15 גיטה < חמותה ובת חמותה צרות ויבמתה ובת בעלה ב ד |
15/16 אשה עצמה מביאה ב ד | 18 אף הוא ב ד < עצמה שהביא ד | 19 צריך שיאמר ד | 20
עבד . . לשמו ב ד | 22 פסולה ב ד | 23 הכהן < את כל התורה הזאת ב ד | 24 ונתנוהו לו <
ב ד | 24 ונתנוהו לה ב ד | 24 כתבו | 26 ונתנוהו לו < ב ד | 26 שיאמר הוא ב ד | 27 ופרע
ב ד | 28 שטר ב ד | 28 שמריע | 28 כוח] בה ב ד | 30 כוח] בה ב |

1 בבן קוראה שהיה כותב גיטין בערב ובא מעשה לפני חכמ' ופסלו ר' אלעזר מכשיר
בכולן חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים: [11] גט שאבד הימנו ומצאו לאחר זמן אף
על פי שמכיר את סימניו פסול שאין סימן לגיטין איזה הוא לאחר זמן כדי שילך
אחר לאותו מקום נתנו בשידה תיבה ומגדל ונעל בפניו ואבד המפתח ואחר כך מצאו
5 כשר: [12] שלשה הוסיפו עליהן או שנפלה עליו מפולת או שגררתו חיה או
שנטלוהו ליסטין נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים בת ישר' לכהן ובת כהן לישר'
לא יאכל בתרומה עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה הרי אילו אוכלין בתרומה
לא יצא הרוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו בחזקת שכהן גדול קיים: [13] הולך גט זה
לאשתו על מנת שתתן לאבה ולאחי מאתים זוז יכול לעשות שליח על מנת שתתן
10 לי מאתים זוז אין יכול לעשות שליח שלא האמין לכל אדם אלא לו הוליך גט זה
לאשתו יכול לעשות שליח את הולך גט זה לאשתו אין יכול לעשות שליח שלא
האמין לכל אדם אלא לו:

ג [1] המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני ומתו צריך ליטול רשות מן ג
היורשים אילו הן היורשים ר' אומר כל שירשים ר' אליעזר בן יעקב אומ' המלוה
15 מעות את הכהן ואת הלוי בפני בית דין ומתו מפרישין עליהם ברשות אותו השבט
המלוה מעות את העני בפני בית דין ומת מפרישין עליו ברשות כל עניים ר' אחא
אומ' ברשות עניי ישראל המלוה את העני והעשיר אין מפרישין עליו שאין מפרישין
על האבוד ווכה העני במה שבידו המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות
מפרישין עליהם מחלקן בחזקת שהן קיימין אין השמיטה משמטתו אם רצה להחזיר
20 יחזיר אם נתיאש מהן אין מפרישין עליהן שאין מפרישין על האבוד האומר הילך
מנה זו לפלוני בן לוי מחלקו אם רצה להחזיר לא יחזיר הילך מנה זו דמי מעשר לך
בידי אין חושש לתרומת מעשר כור מעשר לך בידי הילך דמיו הרי זה חושש לתרומת
מעשר כור מעשר לך בידי הלך ונתנו לאחר אין לו עליו אלא תרעומת: [2] המניח
פירות להיות מפרישין עליהם תרומה ומעשרות הניח מעות להיות מפרישין עליהן
25 מעשר שיני מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ואינו חושש שמא הרקיבה תבואה
ושמא החמיץ יין ושמא החלידו מעות הלך ומצא שהרקיבו ושהחמיצו הרי זה חושש
לתבואה עד שתרקיב וליין כדי שהחמיץ ולמעות כדי שיחלידו ר' יהודה אומ' בשלשה
פרקים בודקין את היין אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר' אליעזר:

2 י מ"ד ד' (ג' ג'); ג כ"ז | 5 י סס (ג' ד'); ג כ"ט | 13 י מ"ה א' (ג' ז'); ג ל: | 23 עי' לעיל 31_{13}
י מ"ה ב' (ג' ח'); ג כ"ה |

1 בבן קדרה ב ד | 1 כותב > טופסי ב ד | 1 ופסלו > את כולן ב ד | 1 אליעזר ב ד | 2
ושחרורי עבדים] שנ' וכתב לה לשמה ב ד | 3 אחר ב ד | 4 מקום > אבל ב ד | 4 בשדה ב ד | 4
המפתח > ב ד | 4 אע"פ שמצאו לאחר זמן ב ד | 5 כשר > ועוד ב ד | 5 עליהן או > ב ד | 5/6 (ההפסק
בא אחר לסטין) | 5/6 גררתו חיה או ששטפה נהר או שנפל עליו מפולת ב ד | 6 עליה ב ד | 6 כהן לישראל . .
ישראל לכהן ב ד | 7 אין אוכלין ב ד | 9 לאשתי ב ד | 10 אלא לך א > אמר לו ב ד | 11
לאשתו . . . לאשתו ב ד | 13 ומת | 14 שירשו ב ד | 14 אלעזר ב ד | 15 מפריש ב ד | 16 בפני
בית דין > ב ד | 16 מפריש עליהן ב ד | 17 המלוה > מעות ב ד | 17 ואת העשיר ב | 17 עליו
> | 18/19 להיות . . . קיימין] מפריש עליהן כשער הזול ב ד | 19 ואין שמטה ב ד | 20 יתיאשו
ב ד | 21 לחזור ב ד | 21 זו > | 21/22 קח מנה זו מדמי מעשר שיש לך [לו ד] בידי והולך דמיו הרי
זה ב ד | 22/23 כור . . . מעשר > ב ד | 23 יש לך | 23 הניח ב ד | 24 מפריש ב ד | 24
תרומה . . . עליהן > ב הניח > ד | 26 ומצאן ב ד | 26 ושהחמיץ > ב ד ושהחלידו ב ד | 26
זה > אינו ב | 27 עד] כדי ב ד | 27 שיחמיץ ב ד | 27 שיחליד | 27/28 אבדו [אם >] . . . ר'
אליעזר ר' יהודה אומר . . ב ד |

1 ד (ג) [1] קידם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח א' לה גט ששילחתי לך אי
ד איפשי שתתגרשי בו בטל הוא הרי זה בטל בראשונה היה עושה בית דין במקום
אחר ומבטלו אם ביטלו מבוטל דברי ר' רבן שמעון בן גמליא' אומ' אין יכול לבטלו
ולא להוסיף על תנאו אמ' לשנים תנו גט לאשתי יכול לבטלו זה שלא בפני זה
5 דברי ר' רבן שמעון בן גמליאל אומ' אינו יכול לבטלו אלא זה בפני זה אם אמ'
לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו יכול לבטלו אפילו זה שלא בפני זה: [2] עבד
שנשבה ופדאוהו אם לשום עבד ישתעבד ורבו נותן את דמיו אם לשום חירות לא
ישתעבד ואין רבו נותן דמיו רבן שמעון בן גמלי' אומ' בין כך ובין כך לא ישתעבד
ורבו נותן דמיו כשם שישראל מצווין לפדות את בני חורין כך מצווין לפדות את
10 עבדיהם: [3] איזה הוא נדר שאין צריך חקירת חכם אמ' קונם אשתי ליהנות לי
שגנבה את כיסי ושהיכתה את בני ונודע שלא היכתו ושלא גנבה ר' אליע' או'
בזה לא יחזיר מפני תיקון העולם במה דברים אמור' בזמן שנדר ואחר כך גירש
אבל גירש ואחר כך נדר מותר נדר לגרש ונמלך מותר נדר בנזיר בקרבן ובשבועה
מותר מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר שהמוציא
15 את אשתו משום שם רע ונשאת לאחר וילדה ואחר כך נמצאו דבריו בדאין
אמ' אילו הייתי יודע שהדברים בדאין אפילו אדם נותן לי באשתי מאה מנה לא הייתי
מגרשה נמצא הולד ממזר והגט בטל מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום
נדר לא יחזיר שהמוציא את אשתו משום נדר ונשאת לאחר וילדה ואחר כך
נמצא נדר בטל אמ' אילו הייתי יודע שהנדר בטל אפילו נתן לי אדם באשתי
20 מאה מנה לא הייתי מגרשה נמצא גט פסול והולד ממזר ר' אלעזר בר' יוסי
אומ' מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר שלא יהו
בנות ישראל פרוצות בעריות לפיכך אומ' לה הוי יודעת שהיוצאה משום שם רע לא
יחזיר וכן היה ר' אלעזר בר' יוסי אומ' מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום
נדר לא יחזיר שלא יהו בנות ישר' פרוצות בנדרים לפיכך אומ' לה הוי יודעת
25 שהיוצא משום נדר לא יחזיר המוציא את אשתו משום אילונית ונשאת לאחר וילדה
ואחר כך תובעת כתובתה מן הראשון משום ר' מאיר אמרו אומרין לה שתיקותיך
יפה מדיבוריך ר' אלע' בר' שמעון אומ' המוציא את אשתו משום אילונית נותנין לה
כתובתה בחזקת שהיא כשרה: [4] אין מבליעין דינרי זהב בשעת מלחמה מפני סכנת
נפשות רבן שמעון בן גמליאל אומ' אף אין מבריחין את השבויין מפני תקנת שבויין:
30 [5] בראשונה היו אומרין המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך שוגג פטור מזיד
חייב מפני תיקון העולם: [6] כהנים שפיגלו במקדש שוגגין פטורין מזידין חייבין

1 י מ"ה ג' (ד' א'); ג ל"ט: ל"ג | 6 י מ"ה ד' (ד' ד'); ג ל"ז | 10 י מ"ו א' (ד' ז' ח'); ג מ"ו,
כתובות ע"ז | 28 ג מ"ה | 30 י מ"ז א' (ה' ה'); ג כ"ג | 31 י סס; ג סס |

2 בטל הוא < ב ד | 3 מבטלו | 4 ולהוסיף | 4 יכול לחזור בו ולבטלו ב ד | 7 אם < ב ד | 7
לשם בן חורין ב ד | 8 לא < ב ד | 9 שמצווין ישראל ב ד | 10 שצריך ב ד | 10 אם אשתי נהנית
לי ב ד | 11 הכתו < ונודע ב ד (כב מסורס) | 11 אלעזר ב ד | 11 אומ' < א < אף ב ד | 15
דברים ב ד | 16 אפילו נתנו לי ב ד | 16 באשתי < ב ד | 17 נמצא הגט פסול והולד ממזר ב ד |
19 נתנו לי ב ד | 19 באשתי < ב ד | 22 לפכך < ב ד | 22 שהמוציא את אשתו משום שם רע
ב ד | 22/23 אין יכולה היא שתחזיר ב ד | 23 וכן . . . אומר < ב ד | 24 לפכך < | 25 שהמוציא
את אשתו משום נדר ב ד | 25 אין יכולה היא שתחזור | 25 וילדה] והיו לה בנים ב ד | 26 והיא תובעת
ב ד | 26 כתובתה < ב | 26 משום ר' יהודה בן בתירא ב ד | 26 אומרין לה < ב | 27 ברבי יוסי
ב ד | 27 המוציא את אשתו < ב ד | 28 מבלעין ב ד | 28 במלחמה ב ד | 29 אף < ב | 30
בשוגג . . במזיד (וכן לקמן) ב ד |

מפני תיקון העולם שליח בית דין שהיכה ברשות בית דין והזיק שוגג פטור מזיד 1
חייב מפני תיקון העולם רופא אומן שריפא ברשות בית דין והזיק שוגג פטור ומזיד
חייב מפני תיק' העולם: [7] המחתיך את העובר במעי אשה ברשות בית דין והזיק
שוגג פטור מזיד חייב מפני תיקון העולם:

ה (ג) [1] ארץ יהודה אין בה משום סיקריקון מפני יישוב המדינה במה דברים 5
אמורים בהרוגין שנהרגו לפני מלחמה בשעת מלחמה אבל בהרוגין שנהרגו מן ה
המלחמה ואילך יש בה משום סיקריקון לקח מן הסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית
מקחו מקח מבעל הבית וחזר ולקח מן הסיקריקון מקחו בטול אם עשה לו בעל
הבית אחריות מקחו קיים זו משנה ראשונה רבותינו אמרו לוקח ואין נמנע נותן
לבעלים רביע בקרקע ורביע במעות ויד הבעלים על העליונה אם יש בידן ליקח 10
הן קודמין לכל אדם ר' הושיב בית דין ונמנו שאם שהתו בפני סיקריקון שנים
עשר חודש כל הקודם ללוקח נותן לבעלים רביע בקרקע ורביע במעות ויד הבעלים
על העליונה אם יש בידן ליקח הן קודמין לכל אדם: [2] האריסין והחכורות והמטלטלין
אין בהן משום סיקריקון היורד משום חוב ומשום אנפרות אין בהם משום סיקריקון
ואנפרות עצמה ממתנת לבעלים שנים עשר חודש ר' שמעון בן אלעזר אומ' לקח מן 15
האשה בכתובתה חזר ולקח מן האיש מקחו קיים מן האיש וחזר ולקח מן האשה
מקחו בטל אם עשתה לו אשה אחריות בכתובתה מקחו קיים: [3] הפעוטות מקחן
מקח וממכרן ממכר במטלטלין אבל לא בקרקעות רבן שמע' בן גמל' אומר לא אמרו
פעוטות אלא בהווא: [4] עני שנוטל בידו ומשליך אחת אחת תחתיו מה שתחתיו גזל
גמור עיר שיש בה ישראל וגוים הפרנסין גובין מן ישראל ומן הגוים מפני דרכי 20
שלום מפרנסין עניי גוים מפני דרכי שלום: [5] מספידין מיתי גוים ומנחמין אבילי
גוים וקוברין מיתי גוים מפני דרכי שלום:

ו (ד) [1] הבא לי גיטי ואשתו אמרה הבא לי גיטי הולך ותן לה התקבל לה וזכי
לה אם רצה להחזיר יחזיר התקבל לי גיטי ואשתו אמרה התקבל לי גיטי הולך
ותנו לה התקבל לה וזכי לה אם רצה להחזיר לא יחזיר דברי ר' ר' נתן אומ' הולך 25
ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר התקבל לה וזכי לה אם רצה להחזיר לא יחזיר ר'
אומר בכולם לא יחזיר עד שיאמר אי איפשי שתקבלינו לה אלא הולך ותן לה:
[2] הבא לי גיטי ואשתו אמרה התקבל לי גיטי ואשתו אמרה הבא
לי גיטי הולך ותן לה התקבל לה וזכי לה אם רצה להחזיר לא יחזיר שא לי גיטי

1 ע' לקמן ב"ק ט' י' | 5 י' מ"ז ב' (ס' ז') ; ג' כ"ח: | 13 י' סס ; ג' סס | 17 י' סס (ס' ו'), ג' כ"ט | 19 י' סס (ס' ט') ; ג' סס |

3 והזיק > ברשות בית דין ב | 6 ובשעת ב ד | 6 אבל הרוגין ב ד | 7 משום סיקריקון > גליל לעולם יש בו משום סיקריקון ב ד | 7 הלוקח ב ד | 8 מקחו קיים ב ד | 9 בית דין שאחריהן ב ד | 9 לוקח ואין נמנע] הלוקח מן הסיקריקין ב ד | 10 רביע > רביע ב ד | 11 ונמנו] שם ב ד | 11 שהת] שחת א | 12 ללוקח] ליקח ב ד | 12 בקרקעות ב ד | 13 העריסין ב | 13 והחבורות ב ד | 13 והמטלטלין] והאפטרופין ב ד | 14 לשם . . לשם ב ד | 15 כל שנים עשר ב ד | 15 הלוקח ב ד | 16 בכתובתה > ב | 19 מן האשה . . מן האיש ב | 17 אשה ב ד | 19 פאוטות א | 19 התחיו > | 19/20 עני . . גמור > ב | 20 גויים > עם עניי ישראל ב ד | 21 מספידין > וקוברין ב ד | 21 מיתי גויים > מפני דרכי שלום ב ד | 22 וקוברין . . גויים > ב ד | 23 הבא לי] התקבל לי ב האשה שאמרה התקבל לי ד | 23 ואשתך ב ד | 23 הבא] התקבל ב ד | 23 הוליך ב הילך ד | 23 ותן] הוליך ב ד | 24 לחזור לא יחזיר ב ד | 24 התקבל] הבא ב ד | 24 התקבל] הבא ב ד | 24 ואשתך ב ד | 24 הילך ב ד > הולך לה ב ד | 25 ותן ב ד | 25 לחזור יחזור ב ד | 25 ר' נתן] רשב"ג ב ד | 25 הולך > לה ב ד | 26 לחזור . . לחזור ב ד | 27 אפשר | 27 שתקבל ב ד | 27 לה > ב ד | 28 ואשתך ב ד | 28 לה ב ד | 28 גיטי > ב | 28 ואשתך ב ד | 29 הילך לה | 29 לחזור יחזור ב ד | 29 שאלי |

1 קח לי גיטי יהא לי גיטי בידך כאומרת התקבל לי הילך גט לאשתי גט בתך גט
אחותך הלך ונתנו לה כשר אמרו לו נכתוב גט אשתך הולך גט אשתו גט בתך וגט
אחותך הלך ונתנו לה פסול אפילו הן הראשונים והן האחרונים ואפילו שני אחים
ואחד מצטרף עמהם קטנה שיודעת לשמור את גיטה הרי זו מתגרשת אבל אינה
5 עושה שליח עד שתביא שתי שערות: [3] איזה היא קטנה שיודעת לשמור
את גיטה כל שנותנין לה גיטה או דבר אחר ומחזרתו לאחר שעה: [4] האשה שאמרה
התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקיבלה לה במקום אחר פסול ר' אלעזר מכשיר עד
שיאמר אי איפשי אלא שתקבלני במקום פלוני וכולן כיון שהגיע גט לידה מגורשת:
[5] האומר תרכו את אשתו כותבין ונותנין לה הי לך גיטיך ואמרה תניהו לפלוני
10 אינה מגורשת שתקבלינו לי הרי זו מגורשת: [6] אמר לשנים תנו גט לאשתו על
מנת שתמתין לי שתי שנים חזר ואמר לשנים האחרונים על מנת שתתני לי מאתים זוז
לא ביטלו דבריו האחרונים את הראשונים והרשות בידה רוצה תמתין ורוצה תתן:
[7] אמר לשנים תנו גט לאשתו על מנת שתמתין לי שתי שנים וחזר ואמר לשנים
האחרונים על מנת שתמתין לי שלש שנים ביטלו דבריו האחרונים את הראשונים
15 ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין ליתן לה גיטה הרי זה גיטיך
על מנת שלא תינשא לאבא לאחי הרי זה גט על מנת שלא תיבעלי לאבא ולאחי
אינו גט שמא תיבעל להן על מנת שתינשאי לפלוני הרי זו לא תנשא אם נשאת
הרי זה גט על מנת שתיבעלי לפלוני אם נבעלת הרי זה גט אם לאו אינו גט אמ'
לשנים תנו גט לאשתו כתבו גט לאשתו או לשלשה תנו גט לאשתו וכתבו גט לאשתו
20 הרי אילו יכתבו ויתנו אם אינן יודעין ילמודו: [8] מכירין את האיש ואין מכירין את
האשה כותבין ונותנין מכירין את האשה ואין מכירין את האיש כותבין ואין נותנין
ואם אמ' כתובו ולא א' תינו אף על פי שמכירין את שניהן כותבין ואין נותנין:
[9] היה צווח מראש ההר ואמ' כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו יכתבו ויתנו רבן
שמעון בן גמל' אומ' הבריא שאמר כתבו גט לאשתו ועלה לראש הגג ונפל כותבין
25 ונותנין כל זמן שיש בו נשמה אם לאחר זמן נופל כותבין ואין נותנין לה שאני
אומ' שמא הרוח דוחתו: [10] הרי זה גיטיך על מנת שתאכלי בשר חזיר על מנת
שתאכלי תרומה אם היתה נזירה על מנת שתשתי יין אם אכלה ושתת הרי זה גט

5 י' מ"ז ד' (ו' ב') ; ג' סס | 6 י' מ"ח א' (ו' ג'); ג' סס | 9 י' סס (ו' ה') | 13 ג' ע"ו | 23 י' (ו' ו') ; ג' ס"ו |

1 קח] טול ב ד | 1גיטי לי ב ד | 1 האומרת ב ד | 1 תתקבל | 1 הוליך ב | 1 אשתך ב ד | 2 לאשתך ב ד | 2 אשתך ב | 3 אחותו | 3 האחרונים > אין אחד מן הראשונים וא' מן האחרונים ב ד | 3 שני > ב | 7 במקום ב ד | 7 פלוני . . במקום > ב | 7 מכשיר > הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר בכולם אין מגורשת ב ד | 8 שתקבלנו לה אלא ב ד | 8 וכולן . . מגורשת > ב ד | 9 הרי זה גיטיך ב ד | תנוהו ב ד | 10 שיקבלנו ב ד | 10 לאשתי (הסדר הכי בב ד (1) אמר לשנים שורה 18/19, עד שמא הרוח דוחתו שורה 26 (2) אמר לשנים שורה 10, עד אינו גט שורה 18' (3) הרי זה גיטיך על מנת שתאכלי בשר חזיר שורה 26) | 11 האחרונים] תנו גט לאשתי ב ד | 11 שתתן ב ד | 12 אלא הרשות ב ד | 12 רצתה . . . רצתה ב ד | 14 האחרונים] תנו גט לאשתי ב ד | 15 לתת ב ד | 16/18 על מנת שלא תבעל לפלוני הרי זה גט ואינו חושש שמא תלך ותבעל על מנת שתבעל ותנשא לאבא ולאחי הרי זו לא תנשא ולא תצא על מנת שתבעלי לפלוני . . . אינו גט ב ד | 19 לאשתי . . . לאשתי ב ד | 19 כתבו גט לאשתו > ב ד | 19 או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי ב ד > כתבו ותנו גט לאשתי ב | 20 כותבין ונותנין לה ב ד | 20 יודעין > ב | 22 שתיהן א | 23 היה צורח וצווה ב ד | 23 ואמר > ב ד | 23 ·קולי . . לאשתי ב ד | 23 גט > | 23/24 רבן שמעון ב"ג אומ' > ב ד | 24 בריא ב ד | 24 לאשתי ב ד | 25 ונותנין > לה ב ד | 25 נשמה > רבן שמעון בן גמליאל אומר אם מעצמו נפל הרי גט | 26 דחפתו ב ד | 26 שלא תאכלי ב | 26 חזיר > ב > ואם היתה זרה ב ד |

1 אם לאו אינו גט: [11] האומ' לאשתו הרי זה גיטיך שעה אחת קודם למיתתו וכן
האומ' לשפחתו הרי זה גט שחרוריך שעה אחת קודם למיתתו הרי אילו לא יאכלו
בתרומה שמא ימות לאחר שעה: [12] אמר לעשרה הוליכו גט לאשתו אחד מוליך
על ידי כולן כולכם הוליכו אחד נותן במעמד כולם לפיכך אם מת אחד מהם הרי
5 הגט פסול:

ז (ה) [1] היה צלוב או מגוייד ורמז ואמ' כתובו גט לאשתו כותבין ונותנין כל זמן
שיש בו נשמה היה חולה או משותק והרכין בראשו בודקין אותן שלשה פעמים אם
אמ' על לאו לאו ועל הין הין דבריו קיימין כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין
אותו למקחות ולמתנות לירשות ולעדיות: [2] זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה אם
10 מתי מחולי זה זה גיטיך מהיום ולאחר מיתה הרי זה גט אם מתי מחולי זה ונפל
עליו בית או שנשכו נחש ומת אינו גט שלא מת מאותו חולי אם לא אעמוד מחולי זה
ונפל עליו בית או שנשכו נחש ומת הֲרֵי זֵה גט שלא עמד מאותו חולי: [3] האומר
לאשתו הרי זה גיטיך מהיום ולאחר מיתתי ר' אומ' גט וחכמ' אומ' אינו גט אם
מת חולצת ולא מתיבמת וכן האומ' לשפחתו הרי זה גט שחרוריך מן היום ולאחר
15 מיתתו ר' אומ' הרי זה גט שחרור וחכמ' אומ' שחרורי עבדים כגיטי נשים האומ'
עשו פלוני עבדי בן חורין לאחר מיתה לא אמ' כלום וכופין את היורשים לקיים
דברי המת: [4] זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה הימים בינתיים זכאי במציאתה
ובמעשי ידיה ובהפר נדריה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' ספק ר' יוסי אומ' בעילתו
תלויה וחכמ' אומ' מגורשת לכל דבר אלא שימות ולא תתייחד עמו על פי בנה
20 קטן שאינה בושה לשמש כנגדו ראוה שנתייחדה עמו באפילה או שישנה במרגלות
המיטה אפילו הוא ער והיא ישנה הוא ישן והיא עירה אינן חוששין שמא נתעסקו
בדבר אחר וחוששין משום ביאה ואין חוששין משום קידושין ר' יוסי בר' יהודה
אומ' אף חוששין משום קידושין ראוה שנים שנתייחדה עמו צריכה הימנו גט שיני
אחד אין צריכה הימנו גט שיני אחד שחרית ואחד בין הערביים וזה היה מעשה
25 ובא ושאל ר' אלעזר בן תדאי לחכמ' ואמרו אינה צריכה הימנו גט שיני: [5] הרי
זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ומֵת אם נתנה לא תהא זקוקה לייבם אם
לאו הרי היא זקוקה ליבם רבן שמעון ב"ג אומ' תתן לאביו או לאחיו או לאחד מן
היורשים על מנת שתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או אבד הרי זה גט לא תינשא
עד שתתן לכשתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או שאבד אם נתנה הרי זה גט ואם

1 י מ"ד ד' (ג' ג'); ג כ"ח | 3 י סוף ו'; ג ס"ז: | 6 י מ"ח ג' (ז' א') ; ג ע"ב | 9 י מ"ח ד' (ז' ג') ;
ג ס"א | 12 י שם (ז' ד'); ג ע"ב | 17 י שם; ג ע"ג | 25 י מ"ט א' (ז' ה'); ג עד |

1 הילך ב ד | 1 לפני מיתתי [מיתתו ב] ב ד | 2 הילך ב ד | 2 לפני מיתתי [מיתתו ב] ב ד |
3 תנו גט לאשתי ב ד | 4 נותן] עומד ב | 5 בטל ב | 6 ומגוייד ב ד | 6 ואמר כתובו] לכתוב ב ד |
6 ונותנין > לה ב ד | 7 ומשותק ב ד > אמרו [< לו ב] נכתוב גט לאשתך ב ד | 8 ליו ליו
ב | 10 זה < ב > הרי ב ד | 10 ולאחר מיתה < ב ד | 10 הרי זה גט] דבריו קיימין ב ד <
זה גיטך מהיום ב ד | 10 זה < ב ד | 11 ונשכו ב ד | 11 ומת < ב ד | 11 עמדתי ב ד | 12
בית < ב ד | 12 ונשכו ב ד | 12 ומת < ב ד | 13 לאחר מיתה ב ד | 14 הילך ב ד | 15
מיתה ב ד | 15 הרי זה < ב ד | 16 מהיום ולאחר ב ד | 17 ימים בנתיים ב ד | 18 דברי ר' יהודה
ר"מ א' ב ד | 19 אלא] ובלבד ב ד | 19 עמו > אפילו ב ד | 19 על פי < ד (וב ב נכתב בצדו) |
20 לפי שאינה ב ד | 20 ראוהו א ראויה ב | 20 שיש בה ד > עמו ב ד | 22 ואין חוששין
ב ד | 22/23 ר' יוסי . . . קידושין < ב ד | 25 ואמרו > אחד הן ב ד | 25 ואין ב ד | 26
אין זקוקה ב ד | 27 הרי היא < ב ד | 27 ליבם < | 27 ולאחיו ב ד | 28 היורשים > הרי זה
גיטך ב ד | 28 ונתקרע גט ד | 28 זה גט > שהאומר על מנת כאומר מעכשיו <| דמי ב] ב ד |
28 ולא ב ד | 29 עד שעה שתתן ב ד | 29 ונתקרע ב ד |

1 לאו אינו גט על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמ' לה מעכשיו לא אמר כלום
כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתנה לה ויאמר לה זה גיטיך מעכשיו: [6] הרי זה
גיטיך על מנת שתשמשי את אבה ועל מנת שתניקי את בני נתן לה גיטה הרי זו
מגורשת מיד עד שֵיאמר לא תשמשי ולא תניקי דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אם נתקיים
5 התנאי מגורשת ואם לאו אינה מגורשת רבן שמעון ב"ג אומ' אין תנאי בכתובין
שאינו כפול על מנת שתניקי את בני עשרים וארבעה חודש דברי ר' מאיר ר' יהודה
אומ' שמונה עשר חודש רבן שמעון בן גמליאל אומ' מנין לתינוק משעת לידתו על
מנת שתשמשי את אבה ועל מנת שתניקי את בני ושימשתו שעה אחת והניקתו שעה
אחת הואיל ונתקיים תנאו הרי זה גט על מנת שתשמשי את אבה ועל מנת שתניקי
10 את בני ומתו הואיל ולא נתקיים התנאי אינו גט דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' יכולה
היא שתאמר הבא אביך ואשמשנו הביא בנך ואניקנו על מנת שתשמשי את אבא
ואמ' האב אי איפשי שתשמשני הואיל ולא נתקיים התנאי אינו גט רבן שמעון בן
גמל' אומ' אם ברצון אמר הרי זה גט אם בהקפדה א' אינו גט הרי זה גיטיך על
מנת שתשמשי את אבה שתי שנים ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים נתקרע הגט
15 או אבד אפילו בתוך שתי שנים הרי זה גט שהאמ' על מנת כאומ' מעכשיו לכשתשמשי
את אבא שתי שנים ולכשתניקי את בני שתי שנים נתקרע הגט או אבד בתוך שתי
שנים אינו גט לאח' שתי שנים הרי זה גט על מנת שתשמשי את אבה שתי שנים
ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים ונתקיים התנאי אפילו לאחר מיתה: [7] הרי זה
גיטיך על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם ועל מנת שלא תשתי יין לעולם אינו
20 גט שמא תלך ושמא תשתה על מנת שלא תלכי לבית אביך מיכן ועד שלשים יום
ועל מנת שלא תשתי יין מיכן ועד שלשים יום הרי זה גט על מנת שלא תעלי באילן
זה ועל מנת שלא תעלי בכותל זה נקצץ האילן ונסתר הכותל הרי זה גט על מנת
שתעלי באילן זה ועל מנת שתעלי בכותל זה נקצץ האילן ונפל הכותל אינו גט:
[8] על מנת שלא תפרחי באויר ועל מנת שלא תעברי ים הגדול ברגלייך הרי זה גט
25 על מנת שתפרחי באויר ועל מנת שתעברי ים הגדול ברגליך אינו גט ר' יהודה בן
בן תימא אומ' כזה גט כלל אמ' ר' יהודה בן תימא כל תנאי שאי איפשר לה
להתקיים והיתנה עמה לא נתכוון זה אלא להפליגה בין שאומ' בפה ובין שאומ'
בשטר כללו של דבר תנאי המתקיים בפה מתקיים בשטר ושאינו מתקיים בפה אינו
מתקיים בשטר: [9] כפר עותני בגליל ואנטיפרוס ביהודה בינתיים מטילין אותו לחומרו
30 מגורשת ואינה מגורשת שאני הולך מיהודה לגליל הגיע לאנטיפרום וחזר בטל תנאו
שאני הולך מגליל ליהודה הגיע לכפר עותני וחזר בטל תנאו שאני הולך ומפריש

2 י שם (ז' ו'); ג ע"ח | 18 ג ע"ה ע"ו | 24 י ב"מ י"א ג' (סוף ז'); ג פ"ד | 29 י מ"ט א' (ז' ז');
ג ע"ו |

1 גט > הרי זה גיטיך ב ד | 1 לה > הרי זה גיטיך ב ד | 2 הימנה] מידה | 2 ויתננה ב ד |
2 ויאמר לה > הרי ב < ד, זה . . מעכשו < | 2 (הסדר הכי בב ד (1) על מנת שתשמשי שורה 7/8,
עד גט שורה 9, (2) על מנת שתניקי שורה 6, עד לידתו שורה 7, (3) על מנת שתשמשי שורה 3, עד
כפול שורה 6, (4) על מנת שתשמשי שורה 9 | 3 נתן לה גיטה < ב ד | 4 שיאמר > אם ב | 4 ואם
לא ב | 9 הואיל ונתקיים תנאו < ב ד | 10 ומת ב ד | 11 שתאמר > לו ב ד | 13 אם בהקפדה . .
אם ברצון | 15 שכל האומר ב | 18 שנים > ומת | 18 נתקיים ב יתקיים ד | 18 (משנה 7, 8 אחר משנה
12 בב) ד | 21 גט > ואינו חושש שמא תלך ושמא תשתה ב ד | 21 גיטיך ב ד | 23 ושתעלי ב ד |
24 את [את < ב] הים ב ד | 25 הרי זה אינו ב ד 25 שתפריחי ב ד | 27 להתקיים] לעשות ב ד |
28 כל תנאי ב ד | 28 כל תנאי שאין ב ד | 29 אנטיפטרוס ב ד | 30 לאנטיפטרוס ב ד | 30 לבטל
התנאי ב ד | 31 שאני] שני ב | 31 ליהודה < | 31 התנאי ב ד | 31 שאני] שני ב | 31 ומפריש
< ב ד |

למדינת הים הגיע למקום שהספינות מפרישות וחזר בטל תנאו: [10] הרי זה גיטיך 1
כל זמן שאעבור מכנגד פנייך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתייחד
עמה הרי זה גט לא תינשא עד שיעבור מכנגד פניה שלשים יום: [11] הרי זה גיטיך
אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הרי זה לא
תינשא ורבותינו הורו שתינשא ואם נתקרע הגט או אבד בתוך שנים עשר חודש 5
אינו גט לאחר שנים עשר חודש הרי זה גט: [12] על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר
ואמ' לה מחולין ליכי לא א' כלום כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזיר ויתנה לה ויאמר
לה הרי הן מחולין ליכי:

ח (ו) [1] ר' אלעזר אומ' אפילו קרוב לה מלו ובא כלב ונטלו אינה מגורשת ח
הוא מבפנים והיא מבחוץ וזרקו לה כיון שיצא מן האיסקופה ולחוץ הרי זו מגורשת 10
הוא מבחוץ והיא מבפנים וזרקו לה כיון שנכנס מן האיסקופה ולפנים הרי זו מגורשת
אמ' לה כינסי שטר חוב זה או שמצאתו מאחוריה וקורא והרי היא גיטה ואחר כך
אמ' לה הא גיטיך ר' אומ' גט ר' שמעון בן אלעזר אומ' אינו גט עד שיאמר לה
בשעת מתנה הא גיטיך נתן בידה והיא ישינה וניעורה וקורא והרי הוא גיטה ואחר
כך אמר לה הא גיטיך ר' אומר גט ר' שמעון בן אלעזר אומר אינו גט עד שיאמ' 15
לה בשעת מתנה הא גיטיך: [2] היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה כיון שהגיע
לאויר הגג הרי זו מגורשת הוא מלמעלה והיא מלמטה וזרקו לה כיון שיצא מרשות
הגג ונמחק או נשרף הרי זו מגורשת הולך גיטיך ונטלתו מידו והטילתו לים או
לנהר ואח' כך או' לה נייר חלק הוא ושטר פסול הוא לא כל הימנו לאוסרה:
[3] בית שמאי אומ' אדם אינו פוטר את אשתו בגט ישן שלא יהא גיטה גדול מבנה 20
כתב לשום היפרכון ולשום היפרכיות או שהיו מלכים עומדין וכתב לשום אחד
מהם כשר לשום אבי אביו כשר לשום אבי משפחה פסול אם היו נקראים על שמו
כשר: [4] גר ששינה את שמו לשום גוים כשר וכן אתה אומ' בגיורת כל הגיטין הבאין
ממדינת הים אף על פי ששמותיהם כשמות גוים כשירין מפני שישראל שבמדינת
הים שמותיהם כשמות גוים: [5] יש לו שתי נשים אחת ביהודה ואחת בגליל ולו שני 25
שמות אחד ביהודה ואחד בגליל גירש את אשתו שביהודה בשם שבגליל או אשתו
שבגליל בשם שביהודה פסול ואם אמ' אני פלוני מיהודה עם השם שיש לי בגליל
או שהיה במקום אחר כתב לשום אחד מהם כשר רבן שמעון גמל' אומ' אפילו כתב
שם יהודה בגליל ושם גליל ביהודה כשר: [6] כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות

1 סס | 3 י סס (ז' ח'); ג ע"ו: | 9 י' מ"ע ב' (ח' א' ב'); ג ע"ז ע"ח | 16 י סס (ח' ג'), מ"ג ב' (א' א'); ג ע"ט | 20 י מ"ע ג' (א' ד' ס'); ג פ: ע"ט: | 23 י מ"ג ב' (א' א'); ג ל"ד: | 25 י מ"ה ג' (ד' ב'); ג ל"ד | 29 י מ"ע ג' (ח' ז'); ג פ"א |

1 והגיע ב ד > לעכו וחזר בטל התנאי שאני מפרש בים הגדול והגיע ב ד | 1 התנאי ב ד | 4 הרי זה > ב ד | 5 הורו] התירו | 5 לה לינשא ב ד | 6 זה גט > הרי זה גיטיך ב ד | 7 לה > הרי הן ב ד | 7 ליך ב ד | 7 יטלם ממנה ב ד | 7 ויתנם ב ד | 8 ליך ב ד | 9 אליעזר ד ליעזר ב | 9 מלו] מיל ב ד | 9 מגורשת > ואם לאו מגורשת ב ד | 10 היה הוא ב ד | 11 הוא > היה ב ד | 12 שמצאתו מאחריו ב ד | 12 וקורא > ב ד | 12/13 ואחר כך . . גיטיך > ב | 13 הא] הוא | 14 ניגערה | 15 הא] הוא ב ד | 16 מתנה] מיתה ב | 16 הא] הוא ב ד | 16/18 היתה . . . מגורשת > ב | 18 זו > ד | 18 הולך] הרי זה ב ד | 19 וחזר ואמר לה ב ד | 19 שטר פסול נייר חלק ב ד | 20 שמאי] הלל ב ד | 20 אין אדם ב ד | 21 הפרכיות] הורכיינוס ב הורכינוס ד | 21 שהיו > שם שני ב ד | 23 כשם ב ד | 23 אומר > כשר ב | 23 כל > ב ד | 23 גיטין | 26 אחת . . אחת ב ד | 26 בשמו ב ד | 26 ואשתו ב ד | 27 בשמו ב ד | 27 פלוני שמיהודה ב | 27 בגליל > ונשוי אני אשה מגליל ב ד | 28 וכתב ב ד > למקום ב ד | 28 גמל' > בד | 28 כתב > עמו ב ד | 29 שמו ביהודה בגליל ושמו שביהודה ב ד |

1 הלכו צרות ונשאו ונמצאו אילו איילוניות תצא ושלשה עשר דבר בה דברי ר' מאיר
שא' משום ר' עקיבא וחכמ' אומ' אין ממזר ביבמה: [7] הכונס את יבמתו והלכה
צרתה ונישאת לאחר ונמצאת זו שהיא איילונית תצא ושלשה עשר דבר בה דברי
ר' מאיר שאמ' משום ר' עקיבא וחכמ' אומ' אין ממזר ביבמה: [8] הנותן גט לאשתו
5 ולא שהדו בית שמאי אומ' פסלה מן הכהונה הלך אצל לבלר ונטל גיטה ונתן לה
ואחר כך א' לה הא גיטיך ר' יוסי אומ' מגורשת ר' יהודה אומ' אינה מגורשת
ר' אומ' אם עסוקין באותו עינין מגורשת ואם לאו אינה מגורשת אמ' ר' שמע'
בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המגרש את אשתו ולנה עמו
בפונדקי שאינה צריכה ממנו גט שיני על מה נחלקו על שבעל: [9] פשוט שכתוב בו
10 עד אחד מקושר שכתוב בו שני עדים תצא ושלשה עשר דבר בה דברי ר' מאיר
וחכמ' אומ' אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם גט קרח שבעה
קשרים וששה עדים ששה קשרים וחמשה עדים חמשה קשרים וארבעה עדים ארבעה
קשרים ושלשה עדים שלשה קשרים ושני עדים פחות מיכן אין משלימין עליו אלא
קרובים הראויין להעד:

15 ט (ז) [1] המגרש את אשתו ואמ' לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני
ט ר' אליעזר מתירה לינשא לכל אדם חוץ מאותו האיש ומודה ר' אליעזר שאם נישאת
לאחר ונתארמלה או נתגרשה שמותרת לינשא לזה שנאסרה עליו ואחר מיתתו של ר'
אליע' נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דבריו ר' טרפון ור' יוסי הגלילי ור' אלעזר
בן עוריה ור' עקי' אמ' ר' טרפון הלכה ונישאת לאחיו ומת בלא וולד היאך היא
20 מתייבמת לא נמצא מתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שבתורה תנאו
בטל הא למדנו שאין זה כריתות: [2] אמ' ר' יוסי הגלילי היכן מצינו ערוה
בתורה שמותרת לאחד ואסורה לאחד אלא מותרת לאחד מותרת לכל אדם אסורה
לאחד ואסורה לכל אדם הא למדנו שאין זה כריתות: [3] ר' אלעזר בן עזריה אומ'
כריתות דבר הכורת בינו לבינה אמ' ר' יוסי הגלילי רואה אני את דברי ר' אלעזר
25 בן עזריה ר' שמעון בן אלע' אומ' הלכה ונישאת לאחר וגירשה ואמ' לה הרי את
מותרת לכל אדם היאך זה מתיר מה שאסר הראשון הא למדתה שאין זה כריתות:
[4] אמר ר' עקיבא הרי שהיה זה שנאסרה עליו כהן ומת המגרש לא נמצאת
אלמנה לו וגרושה לכל אחיו הכהנים דבר אחר וכי במה החמירה תורה כלל גרושה
או כלל אלמנה חמורה גרושה מאלמנה מה גרושה חמורה לא נאסרה מן האסור
30 לה אלמנה קלה אינו דין שתיאסר מן המותר לה: [5] דבר אחר הלכה ונישאת לאחר

4 י מ"ע ג' (ח' ט'); ג סס | 5 י מ"ע ד' (ח' י') ב"ב י"ז ג' (י' א'); ג ב"ב ק"ס | 15 י כ' א' (ט' א'); ג פ"ג | 21 סס | 27 סס |

1 צרות > אלו ב ד | 2 ממזרין ב ד | 2/4 הכונס . . . ביבמה > ב | 3 ונמצא זו איילונית | 3 תצא > היא מזה ומזה | 4 ממזרין | 5 סיהדו | 5 הלך] הוליך אשתו ב ד | 5 ונתן ב ד | 6 ואחר כך] ולא ב ד | 6 הוא ב ד | 6/7 מגורשת . . . ר' אומ' > ב ד | 8 ולינה | 9 גט פשוט | 10 עדים > עדיו מתוכו ב ד | 10 תצא > היא ב ד | 10 מאיר > שאמר משום ר' עקיבא ב ד | אי זהו גט קרח כל שיש בו [שיש בו > ב] שבעה ב ד | 14 להעד > במקום אחר ב ד | 17 לאחר ב ד | 18 זקנים] דברים ב | 18 אליעזר ב ד | 19 וכבר עקיבא אמר] ר' טרפון ב | 19 היא] זו ב ד | 20 וכל . . שבתורה > ב | 21 דאין ב ד | 22 לאחר | 22 מותרת לאחר] המותרה 22/23 אסורה לאחד] והאסורה ב ד | 23 אסורה ב ד | 23 אליעזר | 24 לבינה > הא למדנו שאין זו כריתות ב ד | 24 הגלילי > | 25 עזריה > נענה ב ד | 25 ואמר ב ד | 25 הרי שהלכה וניסית ב הרי שנישאת ד | 27 ר' עקיבא אומר היה זה ב ד | 28 אחין ב ד | 28 הכהנים > הא למדנו שאין זו כריתות ב ד | 28 וכי במה] את מי ב ד | 29 שאלמנה ב | 29/30 מה אלמנה קלה נאסרה מן המותר לה גרושה חמורה אינו דין שתיאסר מן המותר לה > הא למדנו שאין זו כריתות ב ד |

1 והיו לו בנים הימנה ומת כשהיא חוורת לזה שנאסרה עליו לא נמצאו בנים של
ראשון ממזרים הא למדתה שאין זה כריתות: [6] גט שאין בו זמן אבא שאול אומ׳
אפילו כתב בו אני היום גירשתיך כשר כתב בו ביום שקרא בו פלוני שטרותינו
כשר: [7] גט שאין עליו עדים אלא שנתנה לה בפני עדים משום ר׳ אלעזר אמרו
5 מביאה עדים לבית דין ואינה צריכה להביא את הגט וגובה מנכסים משועבדים:
[8] גט שיש בו מחק או תלוי מגופו פסול ושלא מגופו כשר אם החזירו למטה אפילו
מגופו כשר: [9] גט שחתמו עדים לאחר שאילת שלום פסול שלא חתמו אלא על
שאילת שלום החזיר בו דבר אחד או שני דברים מעניינו של גט כשר: [10] כתב
בדף הזה וחתמו עידיו בדף השיני פסול החזיר בו דבר אחד או שני דברים מעייניינו
10 של גט כשר: [11] הרחיק את העדים מן הכתב מלא שני שיטין פסול פחות מיכן
כשר כמה יהו עדים רחוקין מן הכתב ויהא כשר כדי שנקרין עמו דברי ר׳ ר׳ שמעון
בן אלעזר אומ׳ מלא שיטה אחת ר׳ דוסתאי בר׳ ינאי אומ׳ מלא חתימת שני עדים
גט שחתמו עליו חמשה עדים נמצאו שלשה הראשונים קרובים או פסולין תתקיים
עדות בשאר עדים כתבו בחמשה לשונות וחתמו עליו חמשה עדים בחמשה לשונות
15 כשר נקרע כשר נתקרע פסול נקרע בו קרע של בית דין פסול: [12] נימוק או
שהירקיב או שנעשה ככברה כשר נימחק או ניטשטש ובבואה שלו קיימת אם יכול
לקרות כשר ואם לאו פסול: [13] אני עד וחתמתי עד או שהיה כתב ידן יוצא ממקום
אחר כשר אם לאו פסול רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ תקנה גדולה התקינו שיהו
העדים מפרשין את שמותיהם בגיטין:

20 סליק פירקא וחסלת מסכת גיטין

קידושין

א [1] האשה נקנית בשלשה דרכים קונה את עצמה בשתי דרכים נקנית בכסף
25 ובשטר ובביאה כיצד בכסף נתן לה כסף או שווה כסף ואמ׳ לה הרי את מקודשת
לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת אבל נתנה] לו כסף
או שוה כסף ואמרה לו הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו
אינה מקודשת: [2] בשטר צריך שיאמר בשטר שיש בו שוה פרוטה מקודשת ולא
היא מתקדשת אלא בכל דבר שיש בו שוה פרוטה אלא אפילו כתב על החרס ונתן
30 לה על שטר פסול ונתן לה הרי זו מקודשת: [3] בביאה כל ביאה שהיא לשום
קידושין הרי זו מקודשת ושאינה לשום קידושין אינה מקודשת: [4] לא ישא אדם

2 ג ב״ב קע״ב | 4 י כ׳ ב׳ (ט׳ ד׳); ג פ״ו | 7 מ״ט ד׳ (ט׳ ו׳); ג פ״ז | 8 י סס (ט׳ ז׳) | 10 ע׳ י סס,
ב״ב י״ז ג׳ (י׳ ה׳); ג סס | 25 י כ״ח ה׳ (ה׳ ה׳): ג ס י׳ | 29 י סס; ג ט | 32 ע׳ ג סנהדרין ע״ו |

1 לו] לה ב ד | 2 כריתות > ר׳ שמעון בן אלעזר אומר הלכה ונשאת לאחר וגרשה ואמר לה הרי את
מותרת לכל אדם האיך זה מתיר מה שאסר הראשון הא למדנו שאין זו כריתות ב ד | 3 כתבו ביום שקרע
פלוני שטרותיו ב ד | 4 עדים > כשר ב ד | 5 מביא עדיו ב ד | 5 ואין צריך ב ד | 5 וגובה > גט
גובה ב | 6 מחק] מחט ב | 6 מלמטה ב ד | 7 בגופו ב ד | 7 שחתמו עליו עדיו ב ד | 7 אחר
שאלת | 7 על > | 8 כתבו ב ד | 10 שתי ב ד | 11 כמה ירחיק את העדים ב ד | 11 שיהו נקרין
ב ד | 12 בן אלעזר > | 13 קרובין או > ב | 14 גט שכתבו ב ד | 15 כשר] פסול ב ד | 17 אם
היה כתב ב ד | 17 ידו | 19 משימן את שמן ב ד | 20 וחסלת] וסליקא [> לה ד] ב ד | 25 בשלש
25 בשני ב | 26 בכסף כיצד ב ד | 26 או שווה כסף > ב | 27 לאיתא ב לאינתי ד | 27 נתנה > היא ב ד
28 מאורסת .. מקודשת ב ד | 29 אין ב ד | 29 בשטר > כיצד | 29 לומר שטר ב ד | 29 מקודשת > ב ד | 29
והלא ד > ב | 30 היא מקודשת בדבר שיש בו שוה פרוטה ד > ב | 31 שטר פסול] נייר ב ד | 32 הרי זו > ב ד |

1 אשה עד שתגדל בת אחותו או עד שימצא את ההוגנת לו שנ׳ ומלאה הארץ
זמה זמה היא ר׳ אליע׳ או׳ זה הפנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות אמר ר׳
אליעז׳ מנין שענוש לפני המקום כבא על אשה ואמה נאמ׳ כאן זמה ונא׳ להלן
איש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא ר׳ אליעז׳ בן יעקב אומ׳ הרי
5 שבא על נשים הרבה ואינו יודע לאיזה בא וכן היא שקיבלה מאנשים הרבה ואין
ידוע מאיזה קיבלה נמצא האיש נושא בתו והאיש נושא אחותו והעולם נתמלא
ממזורות לכך נאמ׳ ומלאה הארץ זימה זה מה הוא אינו לא כהן ולא לוי ולא
ישר׳ ר׳ יהודה אומ׳ הרי הוא אומ׳ ולא תזנה הארץ מזנין הן הפירות הכריעו
חכמ׳ לסייע דברי ר׳ יהודה שנ׳ שאי עיניך על שפיים וראי איפה וג׳ איזה
10 הוא גירעון כסף רצה לפדות את עצמו בתוך השנים הללו מחשב את המעות
והשנים ונותן לרבו שיד העבד על העליונה: [5] איזו חזקת קרקעות נעל וגדר ופרץ
כל שהוא הרי זו חזקה איזו חזקת עבדים נעל לו סנדלו והיתיר לו סנדלו הוליך
אחריו כלים למרחץ הרי זו חזקה הגביהו ר׳ שמעון אומ׳ אין לך חזקה גדולה מזו:
[6] קונה את עצמו בראשי איברים קונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי
15 עצמו מפני שהוא כנותנו משמאלו לימינו דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ בכסף על ידי
עצמו ובשטר על ידי אחרים ובלבד שיהא כסף משל אחרים ויאמר לו על מנת שאין לך
רשות לפדות אלא בו ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ משום ר׳ מאיר אף בשטר על ידי
אחרים אבל לא על ידי עצמו: [7] ספינה נקנית במשיכה ר׳ נתן אומ׳ ספינה ואותיות
נקנות במשיכה ובשטר איזו היא משיכה בין שמשך ובין שהנהיג ובין שקורא לה
20 והיא באה אחריו הרי זו משיכה: [8] איזו היא מסירה מסר לו פרומביא ומוסירה
הרי זו חזקה אימתי אמרו מטלטלין נקנין במשיכה ברשות הרבים או בחצר שאינו
של שניהם ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו הרי זה וזכה ברשות המוכר עד
שיגביה או עד שיוציא מרשות הבעלים ברשות זה המופקדין אצלו עד שיקבל עליו
או עד שישכיר את מקומו: [9] החליף עמו קרקעות במקרקעות מטלטלין במטלטלין
25 קרקעות במטלטלין ומטלטלין בקרקעות כיון שזכה בה מתחייב בחליפין רשות גבוה
בכסף כיצד גיזבר שנתן מעות הקדש במטלטלין קנה הקדש בכל מקום שהוא אבל
הדיוט לא קנה עד שעה שימשוך אמירתו לגבוה כמסרתו להדיוט כי זה צד שור זה
הקדש בית זה הקדש אפילו הן בסוף העולם קנה הקדש בכל מקום שהוא אבל
הדיוט לא קנה עד שעה שהחזיק: [10] איזה היא מצות עשה שהזמן גרמא כגון סוכה

1/2 ויקרא י״ט כ״ט | 2 סס י״ח י״ז וע׳ ת׳ קדושים פרשה ז׳; ג יבמות ל״ז י׳ | 4 ויקרא כ׳ י״ד | 8
ויקרא י״ט כ״ט | 9 ירמי׳ ג׳ ב׳ | 10 י כ״ט ב׳ (ה׳ ב׳) | 11 ע׳ לקמן ב״ב ב׳; ג כ׳ (ה׳ ב׳); ג ב״ב מ״ב, קידושין
כ״ב | 14 י כ״ט ד׳ (ה׳ ג׳); ג כ״ב | 18 ע׳ לקמן ב״ב ד׳; י כתובות ל״ד ב׳ (י״א ה׳); ג ב״ב ע״ו | 20
י (ה׳ ד׳); ג כ״ה | 24 י ס׳ ד׳ (ה׳ ו׳); ג כ״ח | 29 ע׳ לעיל 295_{14}; י ס״א ב׳ (ה׳ ז׳); ג ל״ד |

1 ההגון ב ד | 2/3 ר׳ אליעזר אומר ב ד | 3 להלן > במה שנ׳ | 4 ואיש ב ד פ | 4 ישבב א | 4 היא >
וגומר | 4 הרי] מתוך ב ד | 5 ואין ידוע ב ד | 5 על איזה מהן בא ב ד | 5 והיא ב ד | 6 מאיזה
> מהן ב ד | האיש] זה איש ב זה ד | 6 והאיש] וזה ב ד | 6 נמצא כל העולם ב ד | 6 מתמלא
ד > ב | 7 ממזרין ד מתמזרין ב | 7/8 זה מה . . . ישר׳ > ב ד | 8 יהודה > בן בתירה ב ד
8 מזוני הן ב ד | 8 הפירות > זה מה [מזה ד] הוא לא כהן ולא לוי ולא ישראל ב ד | 9 יהודה >
בן בתירה | 9 איפה > לא שוגלת ב ד > וגו׳ > וימנעו רביבים וגומר ב ד | 10 האלו] הללו ב ד
11 לרבו > מפני ב ד | 11 איזה > היא ב ד | 12 איזו > היא ב ד | 14 אחרים] עצמו א | 15
כנותן ב ד | 16 ואומר ב ד | 17 אלא לפדות [לפדות > ב] בו ב ד | 20 והיא > ב ד | 20 ובאת
ב ד | 20 מסירה] מכירה ב | 20 כל שמסר לו ב ד | 20 פרומביא] פר ומביא ב | 20 במוסרה ב | 21
חזקה] מסירה ב ד | 22 הרי זה זכה] קנה ב ד | 24 שישכיר > לו ב ד | 24 בקרקעות ב ד | 25
בה] זה ב בו ד | 25 נתחייב ב ד > זה ב ד | 27 בהדיוט ב ד | 27 כמסירתו ב ד | 28 מכן
ועד סוף ב ד | 29 עד > ב שעה > ב ד | 29 שיחזיק |

1 ולולב ותפילין איזו היא מצות עשה שאין הזמן גרמא כגון אבידה ושילוח הקן מעקה
וציצית ר' שמעון פוטר את הנשים מן הציצית מפני מצות עשה שהזמן גרמא:
[11] איזו היא מצות הבן על האב מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכנים ומוציא מרחיץ
לו פניו וידיו ורגליו אחד האיש ואחת האשה. אלא שהאיש ספק בידו לעשות
5 והאשה אין ספק בידה לעשות מפני שרשות בעלה עליה איזו היא מצות האב על
הבן חייב למולו ולפדותו וללמדו תורה וללמדו אומנות ולהשיאו אשה ויש אומ' אף
להשיטו בנהר ר' יהודה אומ' כל שאינו מלמד את בנו אומנות ילמדו ליסטות רבן
גמליאל אומ' כל שיש בידו אומנות למה הוא דומה לכרם שמוקף גדר ולארים
שמוקף סייג ר' יוסי אומ' משום רבן גמליאל כל שיש בידו אומנות למה הוא דומה
10 לאשה שיש לה בעל בין שמתקשטת ובין שאינה מתקשטת אין הכל מסתכלין בה
אם אינה מתקשטת היא תהא לה מאירה וכל שאין בידו אומנות למה הוא דומה
לאשה שאין לה בעל בין שמתקשטת ובין שאינה מתקשטת הכל מסתכלין בה ואם
מתקשטת היא תהא לה מאירה ר' אלעזר בר' צדוק אומ' משום רבן גמליאל כל
שיש בידו אומנות למה הוא דומה לכרם גדור שאין בהמה וחיה נכנסין לתוכו ואין
15 עוברים ושבים אוכלין את מה שבתוכו ואין רואין את מה שבתוכו וכל שאין בידו
אומנות למה הוא דומה לכרם פרוץ שבהמה וחיה נכנסין לתוכו ועוברים ושבים
אוכלים את מה שבתוכו ורואין כל מה שבתוכו: [12] ר' אלעזר בר' שמעון אומ'
כל מצוה שנתחייבו בה ישר' עד שלא באו לארץ נוהגת בארץ ובחוצה לארץ
ושלא נתחייבו בה אלא משבאו לארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מהשמטת מלוה
20 ושילוח עבד עברי שאף על פי שלא נתחייבו בהן אלא משבאו לארץ נוהגין בארץ
ובחוצה לארץ: [13] כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו את ימיו ונוחל
את הארץ וכל העובר עבירה אחת מריעין לו ומקצרין לו את ימיו ואינו נוחל
את הארץ ועל זה נאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בחטא זה יחידי שחטא
זה איבד ממנו טובה הרבה לעולם יהא אדם רואה את עצמו חציו זכאי וחציו חייב
25 עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו
שהכריע את עצמו לכף חובה ועל זה נאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה
בשביל חטא יחידי שחטא זה איבד ממנו טובה הרבה: [14] ר' שמעון בן אלעזר
אומ' לפי שהיחיד נידון אחר רובו והעולם נידון אחר רובו לעולם יהא אדם רואה
את עצמו חציו זכאי וחציו חייב עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת
30 העולם לכף זכות עבר עבירה אוי לו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף חובה על
זה נאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא זה איבד

3 י סס; ג כ"ט ל' | 17 י ס"א ג' (א' ח') ; ג ל"ז | 21 סס | 23 קהלת ט' י"ח | 27 י סס; ג סס |

1 שאין] שלא ב ד | 2 מפני > שהיא ב ד | 3 מוציא ומכניס ב ד | 4 לו] את ב ד | 4 ואחד ב ד | 4 ספיקה בו ב | 5 שיש רשות אחרים עליה ב ד | 6 חייב > ב ד | 7 כאלו מלמדו ב ד | 8 גדירו ב ד | 8 ולארים] לחריץ | 8/9 שמוקף.. סייג > ב | 9 סייג > וכל שאין בידו אומנות למה הוא דומה לכרם ד > שאין מוקף גדרו לחריץ שאין מוקף סייג ב ד | 9 שבידו ב ד | 10 שהיא מתקשטת ב ד | 11 לא תהא לה מורא [ונראה ב] ב ד (וכד אי' בספרים אחרים ונראה) | 13 אין מתקשטת ב ד | 13 לא תהא לה מורא ב ד | 13 ר' יוסי בר' אלעזר ב ד | 14 שבידו ב ד | 15 ושבים נכנסין לתוכו ב ד | 17 נכנסין לתוכו ב ד | 17 כל > ב ד | 17 אליעזר | 19 מלוה] כלים ב > וגאולת ממכר ב ד | 21 כל > ב ד | 21 ימיו > ושנותיו ב ד | 22 את האדמה ב | 22 ומקטפין ב | 22 לו > ב ד | 23 זה > ב ד | 23 שחטא > ב | 24 יאבד ב | 24 טובות ב | 24 עצמו > כאילו ב ד | 25 אי לו ב | 27 בחטא ב ד | 27 שעשה זה ב ד | 28 אומר > משום ר' מאיר ב ד | 28/29 לעולם . . . חייב > ב | 30 עבירה אחת ב ד | 31 בחטא ב ד |

1 ממנו ומן העולם טובה הרבה: [14] ר' שמעון אומ' היה אדם צדיק גמור כל ימיו
ומרד באחרונה איבד את הכל שנ' צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו:
[15] היה אדם רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה המקום מקבלו שנ' ורשעת
הרשע לא יכשל בה וגו': [16] כל העוסק בשלשתן במקרא ובמשנה ובדרך ארץ
5 על זה נאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק:

ב [1] כשם שאין האיש מקדש את בנו בו ובשלוחו כך אין האשה מקדשת את
בתה בה ובשלוחה: [2] האמ' לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאני יוסף ונמצא
יוסף ושמעון על מנת שאני בסם ונמצא בסם ובורסקי על מנת שאני בן עיר ונמצא
בן עיר ובן כרך הרי זו מקודשת שאיני אלא יוסף ונמצא יוסף ושמעון שאיני אלא
10 בסם ונמצא בסם ובורסקי שאיני אלא בן עיר ונמצא בן עיר ובן כרך אינה מקודשת:
[3] בזו ובזו היתה אוכלת ראשונה ראשונה אם נשתייר בידה שוה פרוטה מקודשת
ואם לאו אינה מקודשת התקדשי לי בכוס זה אם יש בו ובמה שבתוכו שוה פרוטה
מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וזכתה בו ובמה שבתוכו במה שיש בכוס זה אם
יש במה שבתוכו שוה פרוטה מקודשת אם לאו אינה מקודשת ולא זכתה אלא במה
15 שבתוכו בלבד: [4] על מנת שאני עני ונמצא עני והעשיר על מנת שאני עשיר והיה
עשיר והעני על מנת שאני בסם והיה בסם ונעשה בורסקי על מנת שאני בורסקי
והיה בורסקי נעשה בוסם על מנת שאני בן עיר והיה בן עיר ונעשה בן כרך על
מנת שאני בן כרך והיה בן כרך ונעשה בן עיר על מנת שיש לי בנים והיו לו בנים
ואחר כך מתו על מנת שאין לי בנים ולא היו לו בנים ואחר כך נולדו לו הרי זו
20 מקודשת על מנת שאני עני והיה עשיר והעני על מנת שאני עשיר והיה עני והעשיר
על מנת שאני בסם והיה בורסקי ונעשה בסם על מנת שאני בורסקי והיה בסם
ונעשה בורסקי על מנת שאני בן עיר והיה בן כרך ונעשה בן עיר על מנת שאני
בן כרך והיה בן עיר ונעשה בן כרך על מנת שיש לי בנים ולא היו לו בנים ואחר כך
נולדו לו על מנת שאין לי בנים והיו לו בנים ואחר כך מתו אינה מקודשת זה הכלל
25 כל תנאי שמתקיים בשעת קידושין אף על פי שבטל אחר מיכן הרי זו מקודשת
ושלא מתקיים בשעת קידושין אף על פי שמתקיים לאחר מיכן אינה מקודשת:
[5] התקדשי לי בסלע זה ומשנטלתו מידו ואמרה סבורה הייתי שאתה כהן ואי אתה
אלא לוי שאתה עשיר ואי אתה אלא עני הרי זו מקודשת זה הכלל כיון שקיבלה
קידושין לתוך ידה בין שהיטעה ובין שהיטעתו הרי זו מקודשת ר' שמעון אומ' אם היטעה
30 לשבח ממון מקודשת כיזה צד בדינר של כסף ונמצא של זהב רוצה היא בוהב

1 סס | 2 יחזקאל ל"ג י"ב | 5 קהלת ד' י"ב | 7 י ס"ב ג' (ב' ב'); ג מ"ח |

1 טובות ב ד | 1 גמור > ב ד | 2 ובאחרונה מרד ב ד | 2 לא יצילנו ביום רשעו ב ד | 3 גמור > ב ד | 4 בה > ביום שובו מרשעו ב ד | 6 לבנו ב ד | 6/7 את בתה > ב | 8 ובורסי ב ד | 10 ובורסי | 11 התקדשי לי בזו ובזו ד > ב | 11/12 היתה . . . מקודשת > ב | 11 ראשונה > ד | 12 לי > | 12/13 אם . . . בו > | 13 זכתה ב | 13 במה . . . זה > | 14 במה שבתוכו] בו | 15 אלא > בו | 15 ונמצא] והיה ב ד | 16 בורסי . . . בורסי ב ד | 17 בסם ד > ב | 17 והיה [היה ב] בן עיר > | 17/18 על מנת . . . עיר > ב ד | 20 על מנת שאני] שאיני אלא ב ד | 20 שאיני אלא ב ד | 21 והיה בסם ונעשה בורסי ב ד | 21 שאיני אלא בורסי ב ד | 21/22 והיה בורסי ונעשה בסם ב ד | 22 שאיני אלא ב ד | 22 והיה בן עיר ונעשה בן כרך ב ד | 22/23 שאיני אלא בן כרך ב ד | 23 והיה בן כרך ונעשה בן עיר ב ד | 23 על מנת > ב ד | 23/24 שאין לי בנים, לפני יש לי בנים ב ד | 25 תנאי > | 26 וכל שאין ב ד | 25/26 הרי זו . . . מכן > ב | 27 זו ד > ב | 27 אמרה ב ד | 27 סבור ב ד | 27 ואין ב ד | 28 אלא > א | 28 ואין ב ד | 28 כיון] כל זמן ב | 28 שקיבלה] שנפלו ב ד | 29 שהטעתו > היא ב ד | 30 ממון > הרי זו ב ד | 30 בדינר > זה ב ד | 30 היא בשל זהב ב ד |

יותר מבכסף על מנת שאני עני ונמצא עשיר רוצה היא בעשיר יותר מבעני ומודה
ר׳ שמעון שאם היטעה לשבח יוחסין שאינה מקודשת: [6] התקדשי לי בסלע זו בפרה
זו ובטלית זה כיון שלקחה את הסלע ומשכה את הפרה והחזיקה בטלית הרי זו
מקודשת: [7] כינסי לי פרה זו בשעת מתנה אמ׳ לה הרי את מקודשת לי הרי זו
מקודשת משנטלתו מידה רוצה מקודשת רוצה אינה מקודשת הי ליך סלע זו שאני
חייב ליכי בשעת מתנה אמ׳ לה הרי את מקודשת לי רוצה מקודשת רוצה אינה
מקודשת משנטלתו מידו אף על פי ששניהם רוצים אינה מקודשת כיצד יעשה יטלנו
הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מקודשת לי: [8] התקדשי לי בסלע זו
משנטלתו מידו והטילתו לים או לנהר הרי זו מקודשת התקדשי לי במנה זו ואמרה
תניהו לפלוני אינה מקודשת שתקבליני לי הרי זו מקודשת נתן לה קידושיה ולא א׳
לה הרי את מקודשת לי ר׳ יוסי אומ׳ מקודשת ר׳ יהודה אומ׳ אינה מקודשת ר׳
אומ׳ אם עסוקין באותו ענין מקודשת ואם לאו אינה מקודשת התקדשי לי במנה זה נמצא
מנה חסר דינר אינה מקודשת היה בו דינר רע יחליף: [9] היתה מונה ומשליך לתוך
ידה ראשון ראשון יכולה היא שתחזור בו עד שעה שיגמור זה אומ׳ במנה וזה אומ׳
במאתים הלך זה לביתו וזה לביתו ואחר כך תבעו זו את זו וקידישו אם האיש תובע
את האשה יעשו דברי אשה אם האשה תובעת את האיש יעשו דברי האיש וכן
המוכר חפץ לחבירו היה מונה ומשליך לתוך ידו ראשון ראשון יכול הוא שיחזור בו
עד שעה שיגמור זה אומ׳ במנה וזה אומ׳ במאתים הלך זה לביתו וזה לביתו ואחר
כך תבע זה את זה ולקחו אם הלוקח תובע את המוכר יעשו דברי המוכר אם המוכר
תובע את הלוקח יעשו דברי הלוקח:

ג [1] האומר לאשה הרי את מקודשת לי בפקדון שיש לי בידיך והלכה ומצאת
שנגנב או שאבד אם נשתייר בידה שוה פרוטה מקודשת אם לאו אינה מקודשת
ובמלוה אף על פי שלא נשתייר בידה שוה פרוטה מקודשת ר׳ שמעון בן אלעזר
משום ר׳ מאיר אומ׳ מלוה כפיקדון אם נשתייר בידה שוה פרוטה מקודשת ואם לאו
אינה מקודשת: [2] האומ׳ לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עלייך לשלטון
ואעשה עימיך בפועל נתן לה שוה פרוטה הרי זו מקודשת מיד עד שיאמר לא דברתי
ולא עשיתי דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אם נתקיים התנאי מקודשת אם לאו אינה
מקודשת רבן שמעון בן גמליאל או׳ אין תנאי בכתובין שאינו כפול על מנת שאני
מדבר עלייך לשלטון אם דיבר עליה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת במה שאדבר
עלייך לשלטון אם דיבר עלה שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת במלאכה
שאעשה עימיך אם עשה עימה בשוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

3 י (ב׳ ח׳); ג י״ב | 8 ג ח׳: | 11 ע׳ לעיל 333_6 | 13 ג ח׳ | 21 י ס״ב ב׳ (ב׳ ח׳); ג מ״ז | 25 י ס״ד ב׳ (ג׳ ו׳); ג ס״ג |

1 משל כסף ב ד | 1 על מנת שאני < ב ד | 3 זו ב ד | 4 פרה] סלע ב ד | 4 לה < ב ד | 4/5 לי . . מקודשת < ב ד | 5 הילך ב ד | 6 לך ב ד | 6 לה < ב ד | 7 מקודשת > אם ב ד | 7 אינה מקודשת > התקדשי לי בסלע שיש לי בידך אין מקודשת ב ד | 9 הטילתו ב ד | 9 הרי זו] אינה ב ד | 9 במנה < ד זו < ב | 9 ואמרה > לו ב ד | 10 שיקבלם ב < ד | 10 לי . . מקודשת < ד | 11 ר׳ יוסי . . מקודשת < ב ד | 11 ר׳ > יוסי ד | 12 ואם לאו אינה מקודשת < ב ד | 13 היה ב ד | 15 זה את זה ב ד | 17 לחבירו < ב | 17 ומשליך < ב ד | 17 ראשון ראשון < ב ד | 17 יכול לחזור ב ד | 18 שעה < ב ד | 19 ולקחו < ב ד | 23 אע״פ שנשתייר . . אינה מקודשת ב ד | 24 משום ר׳ מאיר < | 26 כפועל ב ד | 28/29 שאדבר ב ד | 29 אם דבר עמה כדרך המדברין ב ד | 30 דבר עמה בשוה ב ד | 30 במה אדבר ב | 30 עלה] עמה ב ד | 30/31 במה שאעשה עמך כפועל ד < ב | 31 אם . . מקודשת < ב ואם . . מקודשת < ב ד |

בפעולה שאעשה עימיך אם עשה עימה בשוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה
מקודשת על מנת שאעשה עימיך בפעולה ועל מנת שאעשה עימיך למחר אם עשה
עמה כדרך הפועלים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שיש לי מאתים זוז
הרי זו מקודשת שמא יש לו בסוף העולם ועל מנת שיש לי במקום פלוני אם יש
לו במקום פלוני מקודשת ואם לאו אינה מקודשת: [3] על מנת שאראיך מאתים זוז
הראה על השולחן אינה מקודשת שלא אמ׳ להראותה אלא משלו: [4] על מנת שיש
לי בית כור עפר הרי זו מקודשת שמא יש לו בסוף העולם על מנת שיש לי במקום
פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שאראיך
בית כור עפר הראה בבקעה אינה מקודשת שלא אמ׳ להראותה אלא משלו: [5] על
מנת שיש לי ביד פלו׳ מאתים זוז אף על פי שאמ׳ אין לו בידי מקודשת שמא
עשו קינוניא עד שיאמר יש לו בידי מקודשת אם לאו אינה מקודשת על מנת שירצה
פלוני אף על פי שא׳ איני רוצה הרי זו מקודשת שמא עשו קינוניא עד שיאמ׳ רוצה
אני אם אמ׳ רוצה אני מקודשת ואם לאו אינה מקודשת: [6] על מנת שירצה האב
אף על פי שאמ׳ האב איני רוצה הרי זו מקודשת שיתרצה לשעה אחרת מת האב
הרי זו מקודשת מת הבן זה היה מעשה ולימדו את האב שיאמר איני רוצה: [7] כל
תנאי שיש מעשה מתחילתו תנאו בטל כיצד הריני חולציך על מנת שירצה אבא אף
על פי שלא רצה האב הרי זו מקודשת הריני בועליך על מנת שירצה אבא אף על
פי שלא רצה האב הרי זו מקודשת ר׳ שמע׳ בן יהודה אומ׳ משום ר׳ שמעון רצה
האב מקודשת שלא היתה בעילה אלא על תנאו הראשון כלל אמ׳ ר׳ שמעון בן
אלע׳ כל תנאי שאיפשר לה לעשותה בה ובשלוחה והיתנה עמה תנאו קיים ושאי
איפשר לעשות אלא בגופה והיתנה עמה תנאו בטל כיצד הריני מגרשיך על מנת
שירצה אבא רצה האב מגורשת לא רצה אינה מגורשת הריני מקדשיך על מנת שירצה
אבא רצה האב מקודשת לא רצה אינה מקודשת על מנת שאם מתי לא תהא זקוקה
ליבם הרי זו מקודשת ובטל תנאו שהיתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על
מה שכתוב בתורה תנאו בטל על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו
מקודשת ותנאו קיים: [8] זה הכלל כל המתנה על מה שכתוב בתורה דבר שהוא של
ממון תנאו קיים דבר שאינו של ממון תנאו בטל על מנת שאני עשיר אין אומרין כעשיר
שבעשירים אלא שבני עירו נוהגין בו כבוד מפני עושרו: [9] על מנת שאני תלמיד
חכם אין אומרין כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא שבני עירו נוהגין בו כבוד:

5 י ס״ג ג׳ (ג׳ ב׳); ג ס׳ | 6 י שם (ג׳ ג׳); ג ס: | 9 י שם (ג׳ ו׳); ג ס״ג | 13 ג כתובות ע״ג | 15 שם י ב״מ י״א ג׳ (ז׳ ו׳); ג ב״מ ל״ד |

2 בפעולה] במלאכה ב | 2 ועל מנת . . עמך < ב ד | 3 עמה בשוה פרוטה מקודשת ב ד | 4 לי < מאתיים זוז ב | 5 באותו מקום ב ד | 5 הסדר הכי בב ד: (1) על מנת שיש לי ביד פלוני שורה 9/10 עד מקודשת שורה 11 (2) עלמנת שאראיך מאתיים זוז שורה 5 (3) על מנת שירצה פלוני שורה 11 | 7 העולם < ב | 9 אם הראה ב ד | 10 מאתיים זוז < ב ד | 11 בידו ב ד < אם אמר יש לו בידי [בידו ד] ב ד | 12 אינה ב ד | 12 הרי זו < ב ד | 12 עשו קינוניא] ירצה ב ד | 13 אבה ב ד | 14 אע״פ שלא רצה האב [האב < ב] ב ד | 14 הרי זו < ב | 14 שמא יתרצה < האב ד אביו ב | 14 שעה אחרת ב לאחר שעה ד | 15 הרי זו < | 15 מקודשת < שמא נתרצה האב שעה אחת לפני מיתתו | 15 מעשה < ובאו ב ד | 16 שיש < בו ב ד | 16 בתחילתו | 16 שרצה | 17 הרי זו < ב | 17/18 הריני . . . מקודשת < ב | 18 יהודה] אליעזר ב ד | 18 שמעון] מאיר ב ד | 19 מקודשת < לא רצה אינה מקודשת ב ד | 19 על] מחמת ב ד | 20 לה < ב ד | 20 כל שאי ב ד | 22 לא רצה] ורצה א < האב ב ד | 23 רצה < האב ב ד | 26 קיים] בטל ב | 26 בדבר ב ד | 27 בדבר ב ד | 28 אלא < ב ד | 28 כבוד מפני עשרו] כן ב ד | 29 אומרין < לו ב ד | 29 ולא כשמעון ב ד | 29 אלא < כל ב ד | 29 בו כבוד] כן ב ד |

[10] בדינר של כסף ונמצא של זהב אינה מקודשת כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור 1
ויתננו לה ויאמר לה הרי את מקודשת לי:

ד [1] הנותן הרשות לשלשה לקדש לו את האשה ר' נתן אומ' בית שמאי אומ' ד
יכולין שנים לעשות עדים ואחד שליח ובית הילל אומ' שלשתן שלוחין ואינן יכולין
להעד: [2] האומ' לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקידשה 5
במקום אחר אינה מקודשת הרי היא במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר הרי
מקודשת ר' אלעז' אומ' בכולן הרי זו מקודשת עד שיאמר אי איפשי שתתקדשינה
לי אלא במקום פלוני: [3] מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים
יום מקודשת לשיני כיצד יעשו אחד נותן גט ואחד כונס אם היו שניהם כהנים:
אחים: נפסלה מזה ומזה: [4] המקדש בטעות ובפחות משוה פרוטה וכן קדש: קטן: 10
שקידש אף על פי ששילח סיבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמחמת קידושין
הראשונים שילח אם בעל קנה ר' שמעון בן יהודה אומ' משום ר' שמעון אף על פי
ושבעל לא קנה שלא היתה בעולה אלא מחמת קידושין הראשונים: [5] המקדש בגזילה
בפקדון או שחטף הימנה סלע וקידשה הרי זו מקודשת התקדשי לי בסלע זו שבידיך
אינה מקודשת כיזה צד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את 15
מקודשת לי: [6] המקדש בבשר מעשר אפילו לאחר שחיטה אינה מקודשת בדמו
בחלבו ובעורו ובגיזתו בגידיו ובעצמותיו ובקרניו ובטלפיו אינה מקודשת: [7] המקדש
בחלקו בין בקדשי הקדשים ובין בקדשים קלים ר' יהודה או' אם יש לו בהם טובת
הנאה בשוה פרוטה מקודשת אם לאו אינה מקודשת בהקדש בשוגג קידש מפני
שמעל דברי ר' יהודה במזיד לא קידש אמ' ר' נראין דברי ר' יהודה בהקדש ודברי 20
ר' מאיר במעשר שני: [8] המקדש ביין נסך ובעבודה זרה ובעורות לבובין בעיר
הנידחת ויושביה באשירה ובפירותיה באימום ובמה שעליו במרקולים ובמה שעליו
וכל דבר שחל עליו איסור עבודה זרה כולן אף על פי שמכרן וקידש בדמיהן אינה
מקודשת מי חטאת ואפר חטאת המוקדשין אם יש לו בהן טובת הנאה בשוה פרוטה
מקודשת אם לאו אינה מקודשת: [9] האו' לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר 25
לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך או לאחר
שיחליץ ליך יבמיך כולם אף על פי שמתקיים תנאו אינה מקודשת: [10] קידשתי את
בתי ואיני יודע למי קידשתיה בא אחר ואמ' אני קידשתיה נאמן וכונסה משנכנסה
בא אחר ואמ' אני קידשתיה לא כל הימנו לאוסרה: [11] קידשתי את בתי קטנות

3 ג מ"ג | 5 י ס"ב ג' (ב' ד'); ג כ' | 8 י ס"ג ג' (ג' א'); ג כ"ט | 10 י ס"ב ד' (ב' ס'); ג כ"ו כתובות ע"ג | 13 ג כ"ב | 16 י סס (ב' ז'); ג כ"ב: | 17 סס | 21 י סס (ב' ח'); ג כ"ו | 25 י ס"ד א' (ג' ס'); ג ס"ב | 27 י ס"ד ב' (ג' ב'); ג ס"ג | 29 י סס (ג' ס'); ג ס"ד |

1 בדינר > זה ב ד | 1 יטלו ב ד | 2 לה הרי] הרי ב ד | 3 רשות . . . אשה ב ד | 4 להעשות ב ד | 5 ממקום ב ד | 6 ממקום ב ד | 6 הרי זו] אינה א | 7 אליעזר ד > ב | 7 שתתקדשי ב שתקדשנה ד | 8 פלוני > האומר להברו צא וקדש לי אשה [אשה > ב] פלונית הלך וקדשה לעצמו מקודשת לשני ב ד | 8 בתוך] לאחר ב ד | 9 כהנים > ב ד (וגם בא נכתב בטעות אבל לא הסמין הסופר ע"ו נקודות על תיבה שצריך למחוק אלא הסגיר התיבה שתקן) | 10 קדש > ב ד (וגם בא נתקן) | 11 ששלחם | 14 וקדשה > בו ב ד | 14 בסלע שיש בידך ב ד | 15 אינה] הרי זו א | 15 לה > ב ד | 16/17 בעצמיו בגידיו בקרניו בטלפיו בדמו בחלבו ובעורו ובגזתו הרי זו מקודשת ב ד | 18 בחלקו > ב ד | 18 קלים > אין מקודשת בהקדש במזיד קדש מפני שמעל בשוגג לא מעל דברי ר"מ ב ד | 19 שוה ב ד | 19/20 בהקדש . . . קדש > ב ד | 21 שני] עני א | 21/22 בעיר הנדחת . . בעורות לבובין ב ד | 22 בבימוס ב ד | 22 ומה . . ומה ב ד | 24 במי . . ובאפר . . ב ד | המוקדשין] מקודשת > ר' יהודה אומר ב ד | 26 בעליך > לאחר שתמות אחותך ב ד | 27 שנתקיים התנאי ב ד | 28 לכונסה > אם ב ד | 29 הקטנות ב ד |

1 בכלל ואין הגדולות בכלל נתקדשה בתי אין הקטנות בכלל גירשתי את בתי הקטנות
בכלל ואין הגדולות בכלל נתגרשה בתי הגדולות בכלל ואין הקטנות בכלל: [12] נשבית
ופדיתיה או שנבעלה לאחד מן הפסולין לא כל הימנו לאוסרה קידשתי את בתי והיו
לו עשר בנות כולן אסורות מן הספק אם אמ' גדולה לא נתקדשה אלא גדולה קטנה
5 לא נתקדשה אלא קטנה וכן שני אחים שקידשו שתי אחיות זה אינו יודע איזו קידש
וזה אינו יודע איזו קידש שניהם אסורין מן הספק אם היו עסוקין בגדולה לגדול
ובקטנה לקטן או אם: אומ' אני: גדולה נתקדשה לגדול וקטנה נתקדשה לקטן:
[13] קידשתיך היא אומרת לא קידשתני אלא בתי אסור בקרובת גדולה וגדולה מותרת
בקרוביו מותר בקרובת קטנה וקטנה מותרת בקרוביו: [14] קידשתי את ביתיך היא
10 אומ' לא קידשתה אלא אותי אסור בקרובת קטנה וקטנה מותרת בקרוביו מותר
בקרובת גדולה וגדולה אסורה בקרוביו: [15] כוהנת לויה וישראלית שנישאו לגר
הוולד גר לעבד משוחרר הוולד עבד משוחרר: [16] גוי ועבד שבאו על בת ישראל
והולידו בן הרי זה ממזר ר' שמעון בן אלע' אומ' אין ממזר שאין ממזר אלא מאשה
שאיסורה איסור ערוה וחייבין עליה כרת:

15 ה [1] גירי ותרורי ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כל אסורין לבא בקהל מותרין
הלבוא זה בזה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' ארבעה קהילות הן קהל כהנים קהל
לויים קהל ישר' וקהל גירים ושאר כולן מותרין לבוא זה בזה וחכמ' אומ' שלשה
קהילות הן ר' אליעז' אמ' כל האסורין לבוא בקהל ודאן בודאן מותר ודאן
בספיקן ספיקן בוודאן ספיקן בספיקן אסור וכן היה ר' אלעז' אומ' ממזר לא ישא
20 כותית: [2] כותי לא ישא ממזרת כותי לא ישא כותית וכן שתוקי ואסופי כיוצא בהן
גר ועבד משוחרר מותרין בממזרת והוולד ממזר דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' גר לא
ישא גיורת גר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת איזו היא עיסה כל שאין בה לא
משום נתינות ולא משום ממזרת ולא משום עבדי מלכים אמ' ר' מאיר שמעתי כל
שאין בה אחד מכל אילו שכשירה לכהונה ר' שמעון בן אלעז' אומ' משום ר' מאיר
25 וכן היה ר' שמעון בן מנסיא אומ' כדבריו מפני מה אמרו עיסה פסולה לכהונה מפני
שספק חללין נטמעו בה מכירין ישר' נתינין וממזרים שביניהם ואין מכירין חללין
שביניהם: [3] בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם ר' אומ' בת גר זכר כבת חלל
זכר פסולה מן הכהונה לעולם עיסה פסולה לכהונה נישאת לישר' בתה כשירה
לכהונה חללה פסולה לכהונה נישאת לישר' בתה כשירה לכהונה גיורת פסולה
30 לכהונה נישאת לישר' בתה כשירה לכהונה שבויה פסולה לכהונה נישאת לישר'
בתה כשירה לכהונה שפחה משוחררת פסולה לכהונה נישאת לישר' בתה כשירה

8 י ס"ד ב' (ג' י'); ג ס"ה: | 9 י סס (ג' י"א); ג ס"ד | 12 י ס"ד ג' (ג' י"ב); ג ס"ו | 15 י ס"ה בו (ד' א' ב'); ג ע"ג, ע"ה | 20 סס | 27 י ס"ו א' (ד' ו'); ג ע"ז |

1 ולא ב ד | 1 בתי > הגדולות בכלל ב | 2 הגדולות בכלל > ב ד | 2 אין ב ד | 3 או שנפסל ב | 4 כולן > | 4 גדולה > ואם אמר ב ד | 5 וכן > | 5 לאיזו ב ד | 6 לאיזו ב ד | 7 לקטן > ב | 7 (או אם נכתב בטעות ונתקן) | 7 לא . . אלא . . לא אלא ב ד | 8 נתקדשה ב ד | 8 בתי > הוא | 9 מותרת] אסורה ב ד | 11 שניסו ב שנשאו ד | 13 הרי זה] הולד ב ד | 13 בן יהודה אמר משם ר' שמעון ב ד | 13 שאין ממזר > ב ד | 17 והשאר ב ד | 17 שלש ב ד | 17 כולן > ב ד | 18 הן > קהל כהנים קהל לוים קהל ישראל ב ד | 18 לבוא > | 19 אסור > אלו הן הספיקות שתוקי ואסופי וכותי ב ד | 20 כותית] את הכותית ב את הממזרת ד | 20 כותי . . . ממזרת > | 21 מותר ב ד | 22 הגיורית ב הממזרת ד | 24 אחד מכל אלו שכשרה (כשרה ד)] לא משום נתינות ולא משום ממזרות ולא משום עבדי מלכים משיאין ב | 27 ר' יהודה ב ד | 28 לעולם > ב ד | 29 לכהונה > גיורית ד | 29/1 חללה . . לכהונה > ב | 29/30 גיורת . . . כשרה לכהונה > | 31 משוחררת > |

לכהונה נמצאו ישר׳ מקוה לכהנים ושפחה מקוה לכל הפסולין: [4] נתינין וממזרים
טהורים הם לעתיד לבוא דברי ר׳ יוסי ר׳ מאיר אומ׳ אין טהורים ואמ׳ לו ר׳ יוסי
הרי הוא אומ׳ וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם אמ׳ לו ר׳ מכל
טומאותיכם ומכל גילוליכם אמ׳ ר׳ יוסי שאין תלמ׳ לומ׳ אטהר אתכם אלא
אפילו מן הנתינות ואפילו מן הממזרות מצרי נשא מצרית ואדומי נשא אדומית דור
ראשון ושיני אסור שלישי מותר אמר ר׳ יהודא מניימין גר המצרי היה לי חבר
מתלמידי ר׳ עקיבא אמ׳ אני גר מצרי ונשאתי אשה גיורת מצרית והריני הולך לישא
אשה לבני גיורת מצרית כדי שיהא בן בני כשר לבוא בקהל לקיים מה שנא׳ דור
שלישי יבוא להם בקהל י״י אמ׳ לו ר׳ עקיבא מנימין טעיתה הלכה כבר
עלה סנחריב מלך אשור ועירבב את כל האומות לא עמונים ומואבים במקומן ולא
מצריים ואדומיים במקומן אלא עמוני נושא מצרית ומצרי נושא עמונית אחד מכל
אילו נושא אחד מכל משפחות האדמה אחד מכל משפחות האדמה נושא אחד מכל
אילו הכל הולך אחר הוולד לויה וישר׳ מוסיפין עליהן עוד אחת הרי שתים
עשרה בדק את האם אין צריך לבדוק את הבנים בדק את הגדולים אין צריך לבדוק
את הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים בדק את האם צריך
לבדוק את הבנים בדק את הגדולים צריך לבדוק את הקטנים: [5] האומ׳ בני
זה ממזר בני זה בן גרושה ובן חלוצה על הקטן נאמן ועל הגדול אינו נאמן
דברי ר׳ יוסי וחכמ׳ אומ׳ אפילו שניהם אומרין על העובר שבמעיה ממזר
הוא אין נאמנין: [6] מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו
ואומר אשה שיצאת עימי למדינת הים הרי היא זו ואילו בניה אין צריך להביא
ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואילו בניה מביא ראיה על הבנים ואין
צריך להביא ראיה על האשה: [7] נאמנת אשה שתאמר אילו בניי איש נאמן
לומר אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואילו בניה אין צריך להביא ראיה
לא על האשה ולא על הבנים מתה ואילו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל
הבנים: [8] נאמנת אשה שתאמר אילו בניה: [9] מתייחדת אשה עם שני אנשים
אפילו שניהם כותים ואפיל׳ שניהם עבדים ואפילו אחד כותי ואחד עבד אפילו אחד
מהן קטן חוץ מן הקטן שאינה בושה לשמש כנגדו אבל לא תתייחד עם הגוים
אפילו הן מאה: [10] אחותו וחמותו ושאר כל עריות לא תתייחד עמהם אלא על פי
שנים ר׳ אלעז׳ אומ׳ מי שיש לו אשה ובנים ואינן שרויין אצלו לא ילמד סופרים

1 י׳ ס״ו ה׳ (ל׳ ג׳); ג יבמות ע״ח ם תלה | 3 יחזקאל ל״ו כ״ה | 4 שם | 8/9 דברים כ״ג ט׳ | 16 י׳ ס״ו ב׳ (ל׳ ז׳); ג ע״ח | 19 י׳ ס״ו ב׳ (ד׳ ט׳ י׳); ג ע״ט: | 26 ע׳ י׳ שם (ד׳ י״א); ג פ״א | 28 שם |

2 הם < ב ד | 3 והלא כבר נאמר ב ד | 3 ר׳ מאיר ב ד | 4 שאין] מה ב ד | 4 אלא < ב ד | 5 נתינין ב | 5 ואפילו < ב ד | 5 ומן ב ד | 5 דור < ב ד | 6 בנימין ב ד | 7 נשאתי < אני ב ד | 8 לבני < בת ב ד | 8 מצרי ב ד | 8 כשר] מותר ב | 8 לקיים מה < ב ד | 9 בנימין ב ד | 9 כבר < ב ד | 10 משעלה ב ד | 10 מלך אשור < ב ד | 10 ובלבל ב ד | 12 נושא אחת . . . נושא אחת ב ד | 13 עוד < אחר א | 14 הבנים < בדק את הבנים אינו [אינו < ב] צריך לבדוק את האם ב ד | 14 אין < ב | 15 הקטנים < בדק [בדק < ב] את הקטנים אין [אין < ב] צריך לבדוק את הגדולים ב ד | 15/16 במה . . . הקטנים < ב | 16 הבנים < את הבנים צריך לבדוק את האם ד | 16 הקטנים < את הקטנים צריך לבדוק את הגדולים ד | 17 ממזר < אין נאמן ב ד | 18 ר׳ יהודה ב ד | 20 שיצתה ב ד | 21 על האשה] עליה ב | 22/23 איש נאמן לומר < ב ד | 23 אין < ב ד | 23 שנשאתי ב ד | 24 לא < ב ד | 24 ולא] ואין צריך להביא ראייה ב ד | 24/25 מתה . . . ועל הבנים < ב ד | 25 נאמנת . . . בניה [בני ב] < ד | 26/27 אפילו . . . מהן קטן < ב ד | 27/28 אבל . . . מאה < ב ד | 28 עריות < שבתורה ב ד | 29 שנים < אבל היא לא תתיחד אפי׳ עם מאה כותים [גוי ב] ב ד | 29 אף מי ב ד |

ר׳ יהודה אומ׳ רווק לא ירעה בהמה דקה ולא ישנו שני רווקין בטלית אחד אמרו
לא נחשדו ישר׳ על כך: [11] היה ר׳ מאיר אומ׳ יש איש ואשה שמולידין חמש
אימות כיצד גוי שיש לו עבד ושפחה ולהן שני בנים נתגייר אחד מהם הרי אחד גר
ואחד גוי נתגייר רבן וגיירו לעבדים והולידו בן הרי זה ממזר: [12] נשתחררה שפחה
ובא עליה עבד והוליד בן הרי זה עבד נשתחררו שניהם והולידו בן הרי זה עבד
משוחרר: [13] יש שמוכר את אביו ליתן לאמו כתובה כיצד מי שיש לו עבד ושפחה
והולידו בן שיחרר שפחתו ונשאה וכתב כל נכסיו לבנה זה הוא שמוכר את אביו
ליתן לאמו כתובה: [14] כל שעיסקו עם הנשים לא יתייחדו עם הנשים כגון הסדרין
והסרוקת והגרדיים והרוכלין והנקורות והחייטין והספרין והכובסין ר׳ מאיר אומ׳ אין לך
אומנות שעברה מן העולם אלא אוי לו לאדם שרואה את הוריו באומנות פגומה:
[15] ר׳ אומ׳ לעולם ישתדל אדם לומד את בנו אומנות שהיא נקייה וקלה ויתפלל
לפני מי שהעושר שלו שאין לך אומנות שאין בה עניות ועשירות להודיעך שאין
העניות והעשירות מן האומנות אמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר ראיתה מימיך בהמה וחיה
שיש להם אומנות ומתפרנסין שלא בצער הם לא נבראו אלא לשמשיני ואני נבראתי
לשמש את קוני והרי דברים קל וחומר ומה אילו שלא נבראו אלא לשמשיני
מתפרנסין שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני על אחת כמה וכמה שאתפרנס
שלא בצער אלא לפי שהורעתי את מעשיי וקיפחתי את פרנסתי: [16] ר׳ נהוראי אומ׳
מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בניי אלא תורה שאוכלין שכר עמילה
בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא לפי שכל אומניות שבעולם אין עומדת לו
אלא בימי נערותו ובזמן שכוחו עליו אבל אם בא לידי חולי או לידי זיקנה או לידי
מידת הייסורין אין יכול לעשות מלאכה סוף שמת ברעב אבל תורה אינו כן אלא
משמרתו מכל רע בימי נערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בימי זקנותו בימי נערות מה
הוא אומ׳ וקויי י״י יחליפו כח יעלו אבר כנשרים וגו׳ בימי זקנותו מה הוא
אומ׳ עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו: [17] וכן אתה מוצא באברהם
אבינו שבירכו המקום וגידלו בזקנותו יותר מבנערותו שנ׳ ואברהם זקן בא בימים
י״י ברך את אברהם בכל ר׳ מאיר אומ׳ שלא היתה לו בת ר׳ יהודה אומ׳
שהיתה לו בת ר׳ אלעז׳ המודעי אומ׳ זו איסטגנונים גדולה שהיתה בידו של אברהם
אבינו ר׳ שמעון בן יוחי אומ׳ זו מרגלית טובה שהיתה תלויה בצוארו של אברהם

1 ג יבמות ל״ט | 6 שם | 8 י׳ ס״ו ג׳ (ד׳ י״א); ג פ״ב | 17 י׳ שם; ג שם | 23 ישעי׳ מ׳ ל״א | 24 תהלים צ״ב ט״ו | 24 י׳ שם; ג שם | 25/26 בראשית כ״ד א׳ |

1 אחת ב ד < וחכמים מתירין ב ד | 1 אמרו < לו | 3 גוי] מי א כותי ד | 3 הרי] נמצא | 4 בן < הולד עבד נשתחרר אחד מהן [הרי אחד ב] והולידו בן ב ד | 4 הרי זה] הולד ב ד | 4/5 ממזר . . . והולידו הרי זה < ב | 5 אותו עבד ב ד | 5 הרי זה עבד] הולד משוחרר ב ד | 5 הרי זה] הולד ב ד | 6 ונותן ב | 6 כיצד גוי שנשא שפחה ב | 8 יתיחד ב ד | 8 הסרידין ב הסדידין ד | 9 והסדיקות | 9 והגראיין | 9 והנקורות < ב ד | 9 והספין | 9 והכובסין < והנקורות ב ד | 11 וילמוד ב ד | 11 שהיא < ב ד | 11 נקייה < מגזל | 12 ועשירות < ב | 13 עושר ועוני ב ד | 13 מימיך < ארי סבל צבי קייץ שועל חנווני זאב מוכר קדרות ב ד | 13 וחיה < ועוף | 14 שיש . . . בצער < ב | 14 והן מתפרנסין | 14 נבראתי < ב ד | 15 והלא ב ד | 15 ומה < הם ב ד | 16 הרי הן מתפרנסין ב ד | 16 אינו דין שאתפרנס ב ד | 17 שהרעותי | 19 לו] להם ב ד לעולם הבא להם ב | 19 עומדין לאדם ב ד | 20 בנערותו ב ד | 21 ואין [אין ד] עושה ב ד | 21 לסוף ב ד | 21 אינו כן אלא < ב ד | 22 משמרתו < לאדם ב ד | 22 בנערותו ב ד | 22 בזקנותו בנערותו ב ד | 23 בזקנותו ב ד | 24 דשנים . . . יהיו] וגו׳ ב ד | 25 וגדלו < ב ד | 25 מנערותו ב ד | 25 בימים < וגו׳ ב ד | 26 בכל < ב | 26 ר׳ < שמעון ב < אומר משום ר׳ ב ד | 26 אומר < ב ד | 27 אצטגנינוס ב ד | 27 גדולה < ב ד | 28 אבינו < שהכל היו באין לפניו ב ד |

אבינו שכל חולֶה הרואה אותה מיד מתרפא וכוון שמת אברהם אבינו נטלה המקום 1
ותלאה ביום: [18] מידה שנייה שלא מרד עשו בימיו: [19] מידה שלישית שעשה ישמעאל
תשובה בימיו: [20] אחרים אומ' בת היתה לו לאברהם אבינו ובכל שמה: [21] ובירכו
המקום וגידלו בזקנותו יותר מבנערותו מפני שעשת את התורה עד שלא באת שנ'
עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי חוקותי ותורותיי 5
מלמד שנגלו לו דברי תורה ודברי סופרים:

סליק פירקא וחסלת מסכתא קידושין ונגמרה סדר נשים

3 י׳ סס; ג׳ סס | 5 בראשית כ״ו ה׳ |

1 חולה < ב ד | 1 נתרפא ב ד | 1 משמת ב ד | 2 ביום] בגלגל חמה ב ד | 4 וגדלו < ב ד | 4 מנערותו ב ד > וכל כך למה ב ד | 4 עשה ב ד | 5 ותורותיי > תורתי לא נאמר אלא ותורותי ב ד | 6 שנתגלו ב ד | 6 טעמי תורה ודקדוקיה ב ד | 7 חסלת מסכתא וסליק סדרא בריך רחמנא דסייען ב ובא אי׳ סך מסכתות שבע ופרקין שבעין וחד (והמספר אינו מכוון):